
VE RI TAS
HARVARDIANA
ET
ACADEMIA IN NOV ANG
CHRISTO ECCLESIAE

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

ROČNÍK IX.

Vychází 1. dne každého měsíce (mimo srpen a září) v sešitech 2½archových. — Předplácí se ročně v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h 30 kr.). — Redakce a administrace v Praze, II. na Moráni čís. 359.

V PRAZE 1895.

Vydavatel a nakladatel Fr. Prusík. — Tiskem F. Šimáčka v Praze.

Obsah IX. ročníku.

Rozpravy.

Úvahy.

Hlídka programmův.

Literatura.

Drobné zprávy.

Index filologický.

ROČNÍK IX. SEŠIT 1.

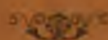
KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1895.

Vydáno 1. ledna 1895.

Slavných ředitelstev středních škol žádáme slušně za školní programmy

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

XLI. Tuto drží radu od kniežat Dariových a o chvále Allexandrově.

A když to pověděDarius, vece jemu Eziater,[1]) bratr jeho: „*Zwelicsifs*"[2]) Alexandra, pravě, že on žádá vtáhnúti[3]) do Persidy viece[4]) obléci Elidu.[5]) *Pošívav*[6]) obyčejuov Alexandrových, ostanet[7]) tvé ciesařstvie neporušené[8]) a mnohá *fwe*[9]) královstvie sobě podrobíš, neb Alexander když chce s kým bojovati, onť nevyšle kniežat a[10]) vladařuov před sebú, ale do každého boje *geft*[11]) první a *také*[12]) jmena a chvály všeho vítězstvie sobě dosiehne a *oborsi.*" [13])

[1]) Cziater *B.* Cziryater *A.* lat. Oxiather.

[2]) buď m. zweliczils t. j. zveličil s': magnificasti; neb m. zweliczies (zweliczieſs) t. j. zveličieš: zweliczieſſ *A.* zveličuješ *B.*

[3]) vtrhnúti *A. B.*

[4]) om. *nás* n. *než my:* quam nos.

[5]) *A.* Elladam.

[6]) m. požívaj *A.* fac tu, sicut facit Alexander, et.

[7]) *B.* stanet *A.* stabit.

[8]) *B.* neporušidedlné *A.*

[9]) m. gina (jiná) *B*: alia. (ſwa *A.*)

[10]) ani *A.* nebo *B.* et.

[11]) m. gdet t. j. jdeť: vadit. antecedit. (geſt *A. B.*)

[12]) m. *tak A. B.*

[13]) m. obdrzi t. j. obdrží *A B.* S *C* se shoduje *B,* avšak *A* má toto: a tak jmena i chvály sobě dosiehne a obdrží všecko vítězstvie: conquirendo sibi nomen atque victoriam.

Uslyšav to Darius, vece: „Mám-li já od něho čili on ode mne *poklady* [1]) bráti?" [2]) Odpovědě jemu jeden z kníežat a vece: „Allexander jest ve všech věcech dospělý, v ničemž sebe nezmešká [3]) a skrze samého [4]) sě mužsky činí všecko, neb jest spósobu lvovú (247) (od přiro)zeníe [5]) na sě přijal." Jemužto vece Darius: „(Odkud ty t)o [6]) vieš?" Odpovědě knieže: „Když sem tvým (kázaní)m [7]) poslán byl do Macedonie s jinými, abych (daň v)zal, [8]) viděl sem zpuosobu jeho a svrchovanú (sem) [9]) múdrosť seznal a znamenal. [10]) Protož líbí-li-ť sě, pošli (p)o všech krajinách svého královstvie a svolaj všecka kníežata a vladaře, neb pod královstvím Persidském [11]) mnozí jsú lidé, totiž Parští [12]) a Medští a Polomitané, [13]) Mezopotanští, Italští, Bratejští, [14]) Semitanejští [15]) i co potom [16]) sto a padesáte vlastí [17]) tvé velebnosti jsú poddáni. Shromážděni buďte všichni [18]) v [19]) hromadu a hledajme od bohuov pomoci. A kdyžto uzří Alexander množstvie lidu a moc Barbarskú, všecka paměť jeho *básně i žalosti* [20]) bude lapena."

Jemužto z kníežat jiní vecechu: „Dobrú jsi radu, ale nepodobnú dal. Ó [21]) zdali nevieš, že jeden vlk [22]) veliké stádo *vlkuov* [23]) rozžene rychle a rozpudí? [24]) Též i múdrosť [25]) řecká přemuož množstvie Barbarské."

---

[1]) m. příklady *B*: similitudinem (poklady *A*).

[2]) zbierati *A*. *B*. accipere.

[3]) *A*. neobmešká *B*. in nullo offendit.

[4]) sám *A*. *B*.

[5]) *B*. secundum suam nativitatem. (přirozenie a spósobu *A*.)

[6]) *A*. odkudž ty to *B*.

[7]) *A*. přikázaním *B*.

[8]) *A*.

[9]) *A*. *B*.

[10]) seznal *A*. na něm znamenal *B*.

[11]) persidským *A*. *B*.

[12]) Parthi. (Peršči *A*. Perští *B*.)

[13]) Apolomitané *A*. Apolimitane *B*. Apolloniades.

[14]) Braktejšči *A*. Bractei.

[15]) -šči *A*. Semiramei.

[16]) i co počítám, však *B*. a tak *A*.

[17]) gentes.

[18]) všeckny *A*. om.

[19]) *B*. na *A*.

[20]) m. bázní i žalostí: timor et tremor apprehendent eum. bázní *B*. baznie (= bázně, bázní) a zalofti *A*.

[21]) I *A*. om. *B*.

[22]) *B*. om. *A*. canis.

[23]) m. bravuov: animalium. brava *A*. beranóv a bravuov *B*.

[24]) spargit. popudí *A*. *B*.

[25]) *B*. sapientia. (mocz *A*.)

XLII. Tuto Allexander podle potoka okceanského upadl jest v nemoc zimnice a lékař jeho uléčil rychle.

47. Mezi tíem Alexander sebral jest lid [1]) a měl jest dvě stě tisícuov [2]) lidu oděného a pohnuv stany, [3]) přitrhl jest ku potoku [4]) řečenému Okcian, [5]) z něhožto plove voda studená a přečistá. Ale přihodi sě k vuoli jeho, [6]) aby sě v tom potoce kúpal. A stalo sě jest, že bolesť veliká přišla jest v hlavu jeho, tak že bolestí velikú hlavní [7]) zimnici jmějíše a bieše zapálen. [8]) Jehožto uzřevše nemocna Macedonští, zamútili jsú sě velmi a bojíece sě, počechu mluviti mezi sebú: [9]) „Bude-li Dariovi známa nemoc Alexandrova, úpr(248)kem na nás upadne [10]) a ovšem [11]) nás zahladí." (Neb zdra)vie [12]) Alexandrovo všechny rytieře posilňov(áše). [13])

XLIII. Kterak Allexander přijem nápoj lékařstvíe (ze své) se nemoci zhoj(il).

A [14]) protož Allexander zavola k sobě Filipa, lékaře svého, *kterémužto* [15]) o nemoci (jeho) [16]) pilnú péči jmějieše. A bieše zajisté ten lékař mlad(ý) a ve všem lékařském umění [17]) dokonalý i bieše sl(í)bil Alexandrovi, že skrze jediné svařenie navrátí jeho k zdraví dřevníemu. Ale jedno knieže rytieřské, vládníeše [18]) Armení, jmenem Parmon, [19]) velmi [20]) tomu lékaři závidíeše, proto že jeho Alexander velmi milováše, psa ihned [21]) list Alexandrovi takto:

---

[1]) lidu množstvíe *A*. lid *veliký B*. multitudine hostium.
[2]) *B*. lat. (dvě stě tisícóv, třidceti tisíc a šest tisíc *A*.)
[3]) vojskem *A*. *B*.
[4]) ad fluvium.
[5]) Occeon *B*. Okceanus *A*. lat. Oceanus.
[6]) accidit voluntati eius.
[7]) hlavnú *A*.
[8]) a bieše zapálen om. *A*. tak že bolestí velikú bíeše zimnicí zapálen *B*. quia per frigiditatem apprehendit eum dolor capitis et urebatur magnis febribus.
[9]) add. řkúce *A*. a řkúce *B*.
[10]) *B*. připadne *A*.
[11]) všecky *A*. *B*.
[12]) *A*. Nebo zdravíe *B*.
[13]) poſilnyowaſe *A*. poſilowaſſe *B*.
[14]) om. *A*.
[15]) m. kterýžto *A*. *B*.
[16]) *A*. *B*.
[17]) *B*. lékařství umělý a *A*.
[18]) *jenž* vládníeše *A*. *B*.
[19]) *A*. *B*. lat. Parmenius.
[20]) ten velmi *A*. kterýžto . . . velmi *B*.
[21]) psal jest *A*. psal jest ihned *B*.

„Střez sě před Filipem lékařem a neroď píti toho nápoje, kterýž-ť dá,[1]) nebo Darius slíbil jest jemu svú dceru dáti za ženu a jeho k svému království přivinúti, kdyby[2]) tě kterýmžkoli činem zahubil.“

Ale přečet list Alexander, nikoli sě jest nezamútil, neb ufáše velmi[3]) z čistého úmysla Filipovi lékaři. Mezi tíem vjide[4]) lékař k Alexandrovi *s*[5]) dospělým[6]) nápojem a všeliký lék,[7]) jenž bíeše jemu připravil, podal jemu. Ale Alexander vzem[8]) nápoj a druhú rukú drže list, v tvář Filipovu silně hledíeše. Jemuž lékař vece: „Najvětší cíesaři, neroď sě strachovati nápoje a[9]) pí jej bezpečně.“

A ihned Alexander přijel[10]) jest nápoj a potom Filipovi ukázal jest list. A[11]) přečet list Filip vece: „Najvětší cíesaři, nejsemť vinen tíem, cožť pravíe.“[12]) A protož Alexander jsa uzdraven, zavolal k sobě Filipa a objem jeho hrdlo, vece: „Znáš-li, Filipe, lásku a doufáníe, kteréž mám o tobě a o tvém svědomí?[13]) neb jsem dříeve[14]) nápoj pil, než jsem list tobě ukázal.“ Jemužto vece Filip: „Kažte jemu, ať před vaší[15]) přítom(249)(ností stojí),[16]) jenž vám jest takový list poslal, neb jest (mě na)učil[17]) takovú zlosť a nešlechetnosť činiti.“ A i(hned) Alexander kázal k sobě přijíti[18]) Parmenovi a jeho (naleze)[19]) hodného smrti i káza, aby byl hlavy zbaven. (Pokrač.)

[1]) kterýž tobě dá *A*.
[2]) když by *A*.
[3]) *B*. om. *A*.
[4]) vnide *A*.
[5]) *A*. *B*. m. s.
[6]) cum potione preparata.
[7]) nesa add. *A*.
[8]) vzav *A*. *B*.
[9]) ale *A*. *B*.
[10]) přijal *A*. *B*.
[11]) om. *A*.
[12]) praví *A*. na mě praví *B*.
[13]) a o tvém svědomí om. *A*. (kteréž mám o tvém svědomí *B*.).
[14]) prve *A*. *B*.
[15]) před vaší om. *A*.
[16]) *A*. *B*.
[17]) *A*. *B*. monuit (překladatel četl docuit).
[18]) přijeti *A*. *B*.
[19]) *A*. *B*.

Cursus publicus Romanus.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

Nebude snad rozpravě této na újmu, odbočím-li na chvíli obrátě zření ku celé výpravě, jaké bohatému Římanu k jeho cestám bylo potřebí: jen tak bude možno jasného nabyti pojmu o celkovém zařízení stanic poštovních. Římany provázeli na cestách četní přátelé a celé služebnictvo. Na cestě do Lanuvia se svojí chotí Milo mezi ostatní četnou družinou otrokův a služek vezl s sebou i celý domácí hudební sbor, Caesar na svých výpravách brával s sebou i mosaikové podlahy, cesty Marka Antonia s jich ohromnou družinou, s vozy se zapřaženými lvy, s množstvím zlatých nádob, které jako v průvodě byly neseny, připomínají již zvyky orientální. Tento přepych za dob císařských byl ještě překonán. Nero prý nejezdíval jinak než s tisíci kočáry, podkovy mezků byly stříbrné, mezkaři v červených kabátcích, předjížděči a běžci co nejbohatěji vyzdobeni; Poppaea dala své soumary zlatem okovati a vozila s sebou 500 oslic, aby denně v jejich mléce mohla se koupati. Stavové vyšší přičinili se, jak se zdá, aby příkladu císařského co možná následovali; aspoň přepych na cestách byl ohromný a dle svědectví Senekova všeobecný; při tom ovšem nescházelo případů, že tak mnozí z těch, kteří s takovou nádherou putovali, právě jen „na silnicích“ byli tak bohati a snad již o tom přemýšleli, zda po prohlášení svého úpadku měli by dáti se najati za zápasníky s šelmami či za šermíře. Pestře odění černoši, numidští předjížděči a běžci zahájili takový průvod, aby odstranili každou překážku, která by mohla spůsobiti omeškání. Krmení mezci (nejraději vybíráni stejnobarevní) aneb malí, tlustí, ale rychlí koňové gallští táhli vůz, bráni s sebou i klusáci. Soumary ověšovali nachovými a vyšívanými pokrývkami, opatřovali je pozlacenými závěsky a uzdami; kočáry drahocennými okrasami, ba i zlatými a stříbrnými soškami posázeny, takže mohly míti cenu i celého statku; záclony bývaly z hedbáví neb i jiných drahých látek. Stolní příbory z látek nejdražších, jako ze zlata, křišťálu, myrrhy vozeny s sebou, ba i nádoby, které měly velikou cenu uměleckou a proto nesměly býti otřesům vydány, nýbrž neseny. Četná družina a služebnictvo při takových cestovních opatřeních rozumí se samo sebou. Oblíbená pážata měla škrabošky z těsta na obličeji, aby kůži před mrazem a vedrem chránily. Pohodlné zařízení vozů cestovních a vynalézavosť, s jakou každý dovedl se opatřiti vždy novým pohodlím, předpokládají již samy, že povozů velmi zhusta užíváno. Mohloť se v nich nejen čísti ale i psáti, i pro spaní byly vozy zřízeny. Claudius, jenž nad jiné miloval hru v kostky, měl vozy s připevněnými vrzněmi, na nichž i při jízdě mohlo se hráti. Commodus měl povozy s přístroji k otáčení sedadel, aby paprsky sluneční daly se odvrátiti aneb chladící vánek přístup nalezl, jiné opět, na nichž umístěny přístroje ku měření vykonané cesty a údajům hodin.

Mnoho zavazadel, jakými Římané ku cestám svým se zásobovali, odvoditi jest ovšem na úkaz od pojmu našich poštovních stanic zcela

rozdílný. Hostinců zájezdných, v nichž by se na cestě přenocovalo, Římané naprosto neznali. Byloť u nich zvykem zděděným zjednati sobě hojný počet známých, kteří by je v jednotlivých městech mohli pohostinu přijati, mimo to podnebí krajin italských vábilo ku přenocování ve stanech pod širým nebem. Bylo-li pak přece někdy nutno ohlédnouti se po noclehu v hostinci — a těch po hlavních silnicích byl hojný počet — činil to Říman nerad, neboť všechny místnosti toho druhu byly pouze útočištěm sprostého lidu, jemuž ovšem málokde přístupen byl dům hostinného přítele. Než o hostincích těchto, pro něž název krčmy bude asi příhodnější, postupem této rozpravy stane se ještě zmínka; pročež vraťme se po krátké této úchylce k poštovním stanicím.

Aby tedy úřadníci a hodnostáři římští, aby i četná a často dosti nevázaná a zhýčkaná družina jejich nepostrádala pohodlí, jakému každý doma byl uvykl, mansiones byly co nejlépe upraveny a zásobeny vším, čeho vyžadoval noční odpočinek. Veškera úprava, spojená často s přepychem a nádherou, jakou shledáváme v obydlích římských boháčů bez rozdílu, nařízena bývala od státu a provedení její dálo se pod dozorem státním. Všechno ovšem zaplatili kuriálové, na jejichž útraty lidé všech stavů od císaře až k nejnižším otrokům v noci si hovívali. Ježto pak císařové sami nezřídka i daleké cesty po říši podnikali, proto ve stanicích, kde bylo jim přenocovati, dali vystavěti nádherné paláce (praetoria palatia), co nejskvěleji upravené a vyzdobené. Vedle toho na stanicích obého druhu zařízeny četné budovy, ovšem na hlavních stanicích v rozměrech i počtu daleko věcším: obydlí pro hostě s komnatami a síněmi často s báječnou nádherou upravenými, budovy pro zavazadla, pro uschovávání a čistění vozů, kůlny, stáje, stodoly, špýchary a zásobárny. Zvláštní péče věnována byla úpravě a čistotě stájů, k nimž přistaveny rozsáhlé místnosti pro veškeru čeleď a služebný personál, k němuž počítáni mezkaři, čeledínové, podkoní a pacholci, vůbec kdokoli starati se měl o animalia publica. Služba těchto zřízenců vedle opatrování zvířat jim přikázaných záležela v tom, že hostům na stanici zavítavším hned bývali k ruce, že obstarávali přípřež, odváděli přibylé koně neb mezky do stájí, připravovali vozy, někteří pak i provázeli cestující ku stanici následující, odkudž vždy, odpočinuvše sobě, se soumary na stanici předchozí se vraceli. Byli to opět provinciálové, jichž smutnou povinností bylo pořizovati na vlastní náklad stavbu stájů a platiti potřebné na nich opravy. Náhrada za to byla velmi milostná: dovoleno jim ponechávati sobě hnůj.

Že jednotlivé zastávky lišily se od hlavních stanic jednodušší úpravou, menším rozměrem místností a budov, tomu nelze se diviti: vždyť nebyly zařízeny k delšímu pobytu cestujících, mimo to pak závisel náklad na ně vedený od věcší neb menší zámožnosti obcí, které ji stavěly a vydržovaly. Však i delší pobyt na nich nebyl lákavý, neboť zřízenci zde výhradně náleželi ku sprostým vrstvám obyvatelstva, kteréž „mimo službu“ nejraději čas mařilo v bídných krčmách pochybné pověsti, které zastávky tyto zvláště charakterisovaly, často i jmeno své na ně přenášejíce.[1]) Než ani hosté nemohli se těmto krčmám úplně

[1]) Tak některé zastávky sluly: Tres tabernae, Ad pictas (t. tabernas), Ad medias, Ad novas, Ad veteres.

vyhnouti; počet zajisté těch, kteří při cestách sobě vozili celou domácnosť, byl poměrně nepatrný. Lidé chudší a nižší třídy odkázáni byli na krčmy. Tyto i u Římanů mívaly štíty s dosti zvučnými jmeny: „Ad stabulum olcarum, ad gallum gallinaceum, ad aquilam maiorem, ad aquilam minorem, ad gruem magnum, ad ensem, ad dracones, ad ursum pileatum“ a p. Vedle nápisu krčmy ovšem označovány i významnými obrazy a často dlouhými vzorci zvacími. Místnosti jejich kouřem očazené, plné výparu a zápachu, vyznamenávaly se nad to i nadbytkem — blech, takže těmto dostalo se i č stného názvu „cauponarum aestiva animalia.“ Nechvalnou pověsť měli i krčmáři sami: víno „křtíti“, mezkářům oves odcizovati, vůbec kde možno šiditi a podváděti — toť u římských krčmářů bývalo na denním pořádku. Povinností dozorčích orgánů bylo přesvědčiti se, zdali stanice i zastávky a vše, co k nim náleželo: budovy, zřízenci, nářadí, dobytek, zásoby atd. nalézá se v úplném pořádku. Tak bývalo pravidlem, že každá větší stanice mívala připraveno 40 koní i více, zastávky pravidelně 20 koní. Stav tento měnil se každého roku tak, že čtvrtina soumarů vyměňovala se za novou, zásoby pak dle potřeby stále se doplňovaly a z okolí sháněla se píce po dobrém i po zlém. Že i inspektoři nejednou shledávali mnohé nedostatky, zvláště že dobytek trpíval hlad, není s podivením, jakož i snadno zodpovídati otázku, kdo toho byl původcem.

(Pokračování.)

Václav Svoboda professorem gymnasia akademického.

Příspěvek k dějinám českého školství.

Dle zápisků V. Svobodových podává Dr. *Ant. Krecar.*

Professorem na gymnasii akademickém jmenován byl Václav Svoboda roku 1850. Gymnasium toto mělo býti dle guberniálního výnosu ze dne 20. září 1848, č. 508.333 tak jako deset jiných, která se nalézala v krajinách převážnou většinou českých (Jindř. Hradec, Jičín, Litomyšl, Klatovy, Benešov, Ml. Boleslav, Rychnov, Něm. Brod, Hradec Králové, Písek), gymnasiem utraquistickým tak, aby se na něm vyučovalo řečí českou i německou. Učilo se tehdy po česku náboženství, přírodopisu, dějepisu a češtině; předmětům ostatním buď pouze po německu nebo částečně česky a částečně německy.

Z Hradce Králové, kde Svoboda učiteloval, ubíral se do Prahy se srdcem radostným. Byl jednak ze vlivu Hradeckého prefekta Bedřicha Sokola, s kterým se nepohodl v poradě proto, že vysvětloval něco jazykem českým, co Sokol chtěl míti vykládáno jazykem německým; jednak těšil se na Prahu, v níž doufal, že se sejde se starými známými vlastenci a kde na ústavě kynul mu ředitel daleko sympathičtější — V. K. Klicpera.

Ve svých nadějích Svoboda se nesklamal. Obcoval zajisté za svého professorování v Praze s Tomkem, Vocelem, Vrťátkem, Špatným,

Jirečkem a na ústavě nalezl kollegy stejně nadšené, jakými byli mimo ředitele Klicperu Jan Jungmann, Dr. Frt. Čupr, V. Štulc, Václav Zelený a Ant Hansgirg. Než s nadějemi těmi, které se vyplnily, provázelo Svobodu z Hradce do Prahy také jmeno, které mu dal prefekt Hradecký a které se mu mělo státi osudným. Bylo to jmeno tehdy strašné: *Ultračech.*

Mimo řečený výnos guberniální z r. 1848 došlo sboru professorského při gymnasii akademickém i jiné nařízení v příčině řeči vyučovací. Bylo to nařízení zemského úřadu školního, datované dne 23. září 1850, č. 1623, pod nímž za místodržitele byl podepsán Halbhuber a v němž mezi jiným praví se toto: „C. k. ministerium vyučování vydalo dekretem ze dne 13. září t. r. č. 5784 *sevrubnější* nařízení, ve které řeči na tuzemských gymnasiích v školním roce 1850—1851 vyučovati se má. Oddíl druhý zní: Německá literatura budiž na vyšším gymnasii německy přednášena; při vyučování klassickým řečem a překládání z nich i do nich professoři od třetí třídy počínajíce i německého i českého jazyka užívejtež; mimo to na vyšším gymnasii ten neb onen předmět budiž vykládán německy."

Když toto nařízení sboru professorskému přišlo k vědomí, aby žádné vyučovací řeči křivda se neděla, usnesl se na tom, aby z latinských a řeckých knih, které překládati se měly, byla převáděna polovice do češtiny, polovice do němčiny.

Tak dělo se po tři leta. Ústav akademický byl tím spůsobem po věcšině český. Převrat tento nelíbil se však neuvědomělým měšťanům, kteří se domnívali, že synové jejich nenaučí se dostatečně řeči německé. Takových občanů neuvědomělých nalezl se dosti veliký počet ve všech oněch městech, ve kterých gymnasia německá měla se měniti v utraquistická. Svoboda sám na př. viděl se nucena r. 1848 uveřejniti jako professor gymnasia Hradeckého toto provolání:

„Veleváženým pp. měšťanům Králové-Hradeckým!

Slavné gubernium vytknulo několik měst, mezi nimiž i také Králové Hradec, kdež budoucně česká gymnasia býti mají. Obyvatelstvo starého, slavného města českého, Králové Hradce, žádá prý sobě německé gymnasium. Věc ta nám jest s nemalým podivením! — Nedá se opravdu jináče mysliti, nežli že v tom nějaký omyl vězeti musí. Zdají snad se býti mnozí toho mínění, že na českém gymnasiu německý jazyk zanedbán aneb docela ze škol vyhostěn bude. To se, milí pánové, nikolivěk státi nemá. Právě naopak se teď na českém gymnasium důkladněji němčině vyučovati bude, nežli se to posud stávalo. Neboť až dosaváde toliko v normálce německá mluvnice čili gramatika co řádný předmět se přednášela, na gymnasium pak jen povrchně, jen jaksi mimochodem na německou řeč ohled brán jest. Tudy se velmi zhusta přiházelo, že i žákové humanitních tříd, byvše dříve skoro jen samou latinou až přes příliš mučeni a trýzněni, hrubých poklesků proti německé gramatice se dopouštěli, často ani dle pravopisu německého psáti neumějíce. Ale teď podle nového školního plánu latina se na méně hodin obmezí a němčina řádným předmětem šestiletého vyučování na českých gymnasiích se stane, v kterémžto čase již žákové nižších

tříd v mluvnici a pravopisu, dále pak ve všelikých písemnostech: prostomluveckých, básnických a řečnických jakož i v deklamaci a v disputování se cvičiti a tímto spůsobem i k veřejnému životu sněmovnímu (parlamentnímu) náležitě připravovati se budou. Že i také po celých šest let výtečná díla německých spisovatelů ve školách čtena a vykládána budou, samo sebou se vyrozumívá.

Marná jest tedy bázeň, že by se naše mládež v němčině dokonale vycvičiti nemohla, anto Čechové, přirozenými vlohami bohatě nadáni jsouce, jestliže se přiměřeným spůsobem pokračuje, cizím jazykům v krátké době se přiučují, ano k hlubokému bádání a zpytování řeči již jakýmsi vnitřním pudem se nesou a za tou příčinou, jak známo, filologickým národem nazváni jsou. — Ostatek všichni moudří a pováżliví Čechové užitečnosť a potřebu německého jazyka velmi dobře nahlížejí, vědouce, že se nám v nynějších okolnostech bez něho tak snadno obejíti nelze a že bychom my sami velikou škodu z toho vzali, kdybychom řeči našich sousedů opovrhli, s nimiž ustavičně v obecném i veřejném životě jednati nám bude a jejichž literatura, svou bohatostí a výtečností pochvalně vynikajíc, i k našemu vlastnímu vzdělání na výsosť prospěšna jest.

Však ale my nemůžeme déle trpěti, aby mateřština naše na gymnasiích jenom jaksi v podruží byla, aby místo pravých synů vlasti jenom polovičáci, Nedočechové a zarputilí odrodilci se vychovávali. My chceme, aby odchováni byli praví Čechové, t. j. mužové, kteří by se vší vroucností duše své k národu našemu lnuli, o jeho vzdělání a blahobyt s celým srdcem pečovali; mužové, kteří by, jsouce též i věrně oddáni králi svému, mocnou byli podporou říše rakouské, jako se to o českých deputovaných ku sněmu Vídeňskému vším právem tvrditi může, jimž i proto u Vaší přítomnosti, páni Hradečané, vysoce důstojný p. kanovník Praský s velikou nadšeností, u náramném plápolu citů svých mnohokráte: Sláva! Sláva! byl provolal. A jací jsou to mužové, zvláště oni mladší, mezi nimi? — Takoví, kterým štěstí přálo, učitele míti horlivé vlastence, od nichž k vroucímu milování národu svého mocně povzbuzeni jsou. — Takových mužů aby i zde na Hradeckém gymnasium v hojném počtu odchováno bylo, kteří by spolu městu ke cti a slávě sloužili, zajisté i vy sobě, páni Hradečané, přejete, i my z celého srdce żádáme.“ —

Daleko příkřeji než v Hradci počínali sobě proti utraquismu gymnasijnímu v Praze. Vedle neuvědomělých Čechů byl to značný počet Němců, kteří bydlíce na Starém městě, posýlali syny své do gymnasia akademického. Tito jali se řečené professory české při akademickém gymnasiu u školních úřadů v Praze a ve Vídni osočovati a za Ultračechy je vyhlašovati. I veřejně v hostincích, jestliže mezi sebou hovořili po česku, spílali jim nahlas tímto jmenem. (Pokračování.)

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. Jan Palacký.

(Pokračování.)

Ostatek je palearktický náš Myoxus (vulgaris), jde do Jericha do Taškentu, k ř. Wolge a do (Georgie) M. pictus je v Persii. Eliomys nitela jde z Evropy do Palestiny, E. melanura je na Sinai a v Moabsku, Muscardinius avellanarius je evropský, ale M. elegans japonský. Murray má zde rod Anomalurus.

Sledujeme-li Flowera dle Myomorfid, následují pak Hydromys (Australie, Tasmaniei Novo Guinea) — Murray 5 (6) s Xeromys (myoides Ql.), snad sem náleží Pogonomys (macrurus Milne Edwards N. Guinea) — Flower sem bere Platacanthomys Ind. *m*.

Pak má on tu *Gerbilliny*, stepní myši, které Murray má co Merionidy (Meriones = Gerbillus, Pachyuromys, Psammomys). Jsou vesměs starosvětští: Afrika i Indie až Mongolie — náležejí sem i jihoafrické rody Mystromys (3), Otomys (4), Dasymys gueinzei (Peters-Natal). Sahají do Rusi (Meriones opimus), Alžíru (Pachyuromys duprasi Gerb. garamantis, simoni), po celé Sahaře (M. campestris), Arabii (M. longifrons Džidda), Maloasii (erythrurus-Kaisarie), Beludistanu (nanus), Kandaharu (swinhoei), Turkestanu (meridianus, collium), Persie (persicus), Palestině (tristramu), Syrie (myosurus), záp. Číny (psammofilus, unguiculatus), Ceylonu (G. indicus) atd. Snad sem náleží Brachytarsymys albicauda Gttr. z Madagaskaru a (dle Flowera) Malacomys edwardii (Milnekdo) z Gabúnu.

Hlavní spousta jejich je v Africe, kde i endemické druhy (Sahara). Murray sem klade rod Hapalotis z Australie (11—15, Flower, i Tasmanie) — jež má Flower u Murid. Fossilních Merionidů neznáme než v jeskyních Indie (Madrasko-Karnul). Následuje pak u Flowera *m* *Phloemys* oumingii z Filipin a hlavně africké *Dendromyiney* (u Murraye Muriny) 2—3 Dendromys, 2 (3) Steatomys a Lofuromys (Lasiomys fra Guinea). — Murray staví vedle nich australskou Pseudomys *m*.

Následuje u Flowera velká rodina *křečkovitých* (Cricetin), s nimiž dle O. Thomasa (PZS. 1888) spojuje i americké Hesperomyiney a skupení 5 rodů madagaskarských: Nesomys (rufus, betsileensis), Hypogeomys, Hallomys, Eliurus *m* a zmíněnou již Brachytarsymys. Hesperomyidy byly fossilní již v miocénu Am. sev. (Paciculus Hesp. nematodon Cope, Eomys). Křečci četní v Quercy, Ronzonu, Sansanu, Steinheimu, v diluviu Evropy, jiné rody v jeskyních brasilských a Pampech Argentinie. Flower připojuje zde i Sigmodonty americké — jiné na př. Phractomys ethiopicus (z Kassaly), Milne Edwards Cricetulus griseus z Číny. Rod četný (30—50) Hesperomys zastává v Americe vlastní myši a rozdělují jej i na více rodů (Colomys, Rhipodomys, Tylomys).

Příbuzné rody jsou Vesperinus, Phyllotis, Oryzomys, Oxymycterus, Onychomys (Scapteiromys), Myoxomys, Drymomys, Akodon, Holochilus (Nectomys), Habrothrix, ze Sigmodontů Neotoma, Reithrodom a Sigmodon.

Sahají od Hudsonské zátoky (Hesp. lewopus) až do Magellanie (Reithrodon chinchilloides, Colomys magellanicus) a jdou vysoko v Andech (Allodon boliviensev 14000'). Naši křečci jsou převahou stepní (7—16) v Rusi, do Sibiře, záp. Číny, Persie, Gilgitu (2), Palestiny, Kavkazu, Maloasie, Bulharska, Uber, Německa. — Příbuzné 2 rody africké (Circetomy, (S. Igl. Guinea), Saccostomus (2) Mozambik.

Pak následují u Flowera *Arvicoliny*, více v mírném severu domácí (Arvicola 40 dr. Flower, 56 Murray 80 *m*), u nichž má Murray Fiber zibethicus severoamerický (arctic — Rio Grande (zde Flower Neofiber alleni z Floridy). severoamerický *m* Synaptomys a arctické lemíky (Myodes — Sibiř, Ural, Skandinavie, N. Zemlja, Alaska), jejichž periodickému stěhování Croth udal příčiny geologické, že od miocénu hledají (v moři) ztracené vlasti. Zde jsou druhy daleko rozšířené (amfibius Anglie—Čína, glareolus Francie—Čína), jižní hranice jejich je Indie sev., Himalaja, Čína (Mupin), Kalifornie, Persie, Palestina, Italie, Pyreney, Portugal (musignani Selys). Byly též fossilní (pliocénní) a za ledové doby byly arktické druhy v střední Evropě (lumík, M. Forquatus a obensis v Němcích, Čechách.

Spalaciny Murraye Flower dělí a má pak zde Sifney (S. 7) aspalax Sibiř, armandi Tibet (3), Afganištan, Čína). — Eklobius Falpinus (Rus až Aškabad, Krym), fuscicapillus v Afganištanu, luteus v Turanu až Quetta Čína, kdežto Spalacidy má až po myších.

Následuje u něho Deomys (Ferrugineus Thomas-Congo) a pak vlastní *myši*. Mus je největší rod ssavců, 130 u Murraye -- znám jich přes 200 — s rody Nesokia, Uromys, Gymnomys, Leggada, Neomys (panamensis), Vandeleuria, Golunda, Isomys, Dasymys (bentleyae Congo), Pelomys, Chiropodomys (gliroides Khasia, Stra), Mastacomys m. (Tasmanie) a j. Jsou po celém starém světě i Australii (mimo Madagascar) a šířily se člověkem teď i po novém, zejmena M. musculus, rattus (i Galopagy, Ascension) a nejmladší decumanus (jejž Flower odvádí od záp. čínského (Mupin) humiliatus Milne Edwards). Jsou sice endemické druhy i na malých ostrovech (jessook N. Hebridy, hügelii Gthr. Fičiské ostr., echimyoides, browni, rufescens Dukeof Iork. ostr., imperator, praetor, rex Solomonské o., palmarum, Novarae Nikobary, Nativitatis M'cleay (Christmas ostr.), novae zeelandiae = Kiori (dle Trouessarta uvedená od Maorů). Jsou místy endemické druhy v krajinách, jež je jinak postrádají (mystaoinus) v Maloasii (Bulgardagnu), nilagericus, poschiavinus Fatio (jen tam), dichrurus Sahara, hayi Marokko, chamaeropsis (Levaillant) Mzab, alticola, infraluteus jen na Kinabalú, maurus Gray, setulosus jen na Kamenenc, tacazana a j. (Pokrač.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Odvážíš za krátko se vin věčších toho roucha:
rázem nikdo nebyl mrzkým; přijmou tě znenáhla,
již v tajnosti berou dlouhé na svá čela stužky,
řetězy sobě na hrdla kladouce a usmiřujíce
Bohyni podbřiškem Dobrou [1]) ze sviňky mlaďoučké
a džbánkem velikým. Převrácen mrav že je všecken,
přes práh tam žena nevstoupí, odmítne se z dálky;
přístup jen je mužům k oltáři. — „Odejděte," křiknou,
„jsouce nezasvěcené; zde netřeští pištkyně žádná!"
Takto potajmu také při pochodni slavívali Bapté [2])
orgie, Kekropskou uctívati zvykše Kotyto.
Ten vlhkou černí obočí si napustiv a jehlou
zakřivenou povytáh' brvy víček sobě, třesoucí
když oči zved', barví a jiný pije ze skleněného
tam ze priapu,[3]) do síťky zlaté ukryv vlasy dlouhé,
když sluha Junonu skrze pánovu přísahu skládá;[4])
hladkým, kostkovaným jsa oděn rouchem nebo modrým [5])
tento zrcadlo drží, Othonovu ozdobu ženskou,
Actora Auruncké kořisť, v němž Otho se shlížel
ve zbroji, když znamení dával již k bitvě praporcem.
Dějepisů do nových a kronik je novinku tu zapsat,
jak zavazadlem jest v občanské válce zrcadlo.
Největšího to vůdce je známkou vražditi Galbu,[6])
mít pleti péči také; to je občana největšího
pevností, by po císařství dychtil na bojišti
v Bedriaku, spolu roztíral po tváři si těsto.
Tak nečiní ni Semiramis Assyrská lukonosná,[7])
též ni na Actijské lodi truchlící Kleopatra. —
Tam cudnosti v slovech žádné, k oltáři ni úcta,
tam Kybelin nemrav, hlasu tam ztrhaného je zvůle,
kdež s vlasy kmet bílými je ztřeštěnců toho řádu

---

[1]) Dobrá bohyně, Kybele.

[2]) Podobně zvrhlé byly misterie Kekropské (= Attické) Kotyto, bohyně to původně Thracké; její kněží jsou Babté, podobní svrchu řečeným Gallům.

[3]) Priapus, známý bůžek zahrad; dle něho pojmenována nádoba k pití necudného tvaru (penis).

[4]) Verš 97. a 98. překládám dle navrženého Maschkem (Progr. Roveredo, 1887) pořádku, jenž se zamlouvá souměrností.

[5]) Verš 98—109. jest episoda rhetorická o císaři Othonovi, který měl s sebou vždy zrcadlo („Actora Aur. kořisť" jest parodie Verg Aen. III. 286 a XII. 94, kde kořistí tou jest ovšem oštěp a štít) a na noc natíral si obličej těstem, aby zachoval pleť svěží.

[6]) Císař Galba byl zabit ve vzpouře, v níž Otho prohlášen císařem; sám Otho po krátké době poražen byl od Vitellia u Bedriaka na silnici z Kremony do Mantue. Výraz „pevnosť" naráží na slova jeho vlastní u Tacita (H. II. 47).

[7]) Semiramis a Kleopatra, příklady orientální nádhery. U Actia při zálivu Ambrackém v Řecku poražen byl od Octaviana r. 31. př. Kr. Antonius s Kleopatrou.

představeným, vzácný velikého a paměti hodný
příklad chřtánu, který zaslouží býti za mistra.
Avšak nač čekají? Měli sobě po spůsobu dávno
Frygickém uřezat masa část, jež jim je zbytečna! —

Sestercí čtyřikrátstotisíc dal za věno Gracchus[1])
trubači, neb snad tento na rovnou polnici troubil;
smlouva je potvrzena: „Štěstí mnoho," řekli, a velká
hostina. V lůně sedí snoubenka nová choti svému.
Ó šlechtictvo, zda nám nutným censor nebo věštec?
Či snad žasnul bys, měl za věčší nebo úkaz,
by z ženy pošlo telátko aneb ze krávy beránek?
Šat dlouhý na se béře a závoj sobě svatební,
jenž se potívával, zázračný štít nose druhdy[2])
posvátným řemenem. Ten hřích, ó, otče ty města,[3])
odkud tak veliký zastih' pastevce Latinské?
Odkud tvých, Gradive, vnuků ta se dotkla žahavka?
Hleď, muži muž vdává se, rodem slavný a bohatstvím;
přilbou proč netřeseš, nebiješ proč dřevcem o půdu,
proč otci nestýskáš? Nuže běž, vystup z pole ctného,[4])
když ho zanedbáváš! — „Jest zítra při východu slunce
v úvalu Quirinově[5]) jakous vykonat mi povinnosť." —
„Příčina jest kteraká?" — Co se ptáš? Vdává se mi přítel;
málo jenom hostí." — Živ jen být déle: to páchat,
páchati zjevně budou a i chtít v novinách[6]) uveřejnit!
Avšak nesmírná trýzeň snoubenky ty trápí:
vždyť porodit nemohou, udržet porodem choté sobě.
Však jest líp, chtíčům lidským že nedána nižádná
nad těly moc; zemrou jaloví, neb jim nepomůže
nic břichatá Lyde, chovající léky v krabičce,
jim ruce též nepomůže podat mrštnému Lupercu.[7])
(Hanbu tu však překonal[8]) trojzub tunikou oděného

---

[1]) 400.000 sest. (census rytířský) bylo obyčejným věnem dcer rytířských. Gracchus místo šlechtice vůbec, jenž uzavírá „řádný" sňatek (se všemi obřady) s kleštěncem, jenž býval trubačem; (polnice [tuba] byla rovná, roh [cornu] ohnutý).

[2]) Šlechtic, jenž jest tu nevěstou, býval druhdy členem starobylého, jen patriciům přístupného řádu Saliů, kteří nosili na řemenech posvátné štíty ve veřejném průvodu.

[3]) Jak to může snésti otec města (Romulus — bůh Quirinus), syn Marta (— Gradiva, boha války) a vnuk Jovův.

[4]) Pole „Martovo" v Římě.

[5]) Úval Quirinův, mezi Quirinalem a Viminalem.

[6]) Události rodinné oznamovaly se v novinách (acta diurna neb jen diurna = Denník), jež pravidelně vycházely v Římě od dob Caesarových. Úřední matriky zavedl teprve Marcus Aurelius, sr. Ottův Sl. N. I. 145. Lyde (s charakteristickým epithetem), osoba tehdy známá, pomáhající ženám k plodnosti.

[7]) Když kněží Lupercovi (Faunovi) o Lupercaliích (15. února) skoro nazí městem běhali, věřilo se, které ženy řemenem se dotkly, že stane se plodnou.

[8]) Po hnusných těchto neřestech divně čte se následující výtka, že člověk urozený vystoupil veřejně v zápase gladiatorském (podobně jako VIII. 200 n.). Proto právem i Weidner, jinak konservativní, má verše ty za podvržené. Takové zneuctění šlechtictví dálo se za císařů častěji. Zde šlechtic (podivno, že zase nějaký Gracchus) vystupuje co síťovník jen v tunice s trojzubem a sítí, kterou hází na protivníka. (Velišský str. 398 a 401.) Jest urozenější než diváci i praetor, jenž dával ty hry.

Graccha, který po areně utíkal jsa gladiator,
ač Capitolinských jsa i Marcellův vznešenější
neb Catulův nebo Paulla potomků neb Fabiů, všech,
již z předních sedadel na to patřili; k těm se počítat
může i ten, v službách jehož on síť tehdy vymrštil.)

Jsou že jací duchové,[1]) podzemské říše i vodstvo
v Stygických vírech že také jsou žáby ohyzdné,
a v jediné že kocábce tolik se tisíc bere přes brod,
již ni hošík nevěří, leda jenž koupá se zadarmo;[2])
ty však měj za pravé! Curius což sobě pomyslí,
Scipio neb slavný a co Fabricius, co Camillus,
neb co Cremerský pluk, padlé u Canen nebo mužstvo,
nesčetných válek duchové, kdykoliv duše přijde
k nim taková odtud? Chtěli být by očistěni všichni,[3])
jen kdyby síra a louč byla tam, vlhký spolu vavřín.

Ach nebozí, v tyto konce jsme dospěli! Zbraň jsme my ovšem
až za Juvernu[4]) zanesli i Orkady ostrovy, právě
podmaněné, Brity máme také, kdež jsou noci krátké:
vítězného co však se dělá teď národa v městě,
nic nečiní ti, které jsme přemohli! Jeden přece všechněch
volnější jinochů, Zalaces z Armenie pošlý,
vypravují, že tribunu se toužícímu propůjčil.
Ze zvyku viz častého co pojde! Přišel jsa rukojmím.
Lidmi u nás se stanou. Nebo v městě-li meškati déle
chlapci budou, každému se dostane jistě milovník;
spodky se jim pošlou a nožíky a uzdy, bičíky:
takto do Artaxat[5]) ponesou nazpět mravy římské.

(Pokračování.)

Úvahy.

Dr. Hermenegild R. v. Jireček, Unser Reich vor zweitausend Jahren. Eine Studie zum historischen Atlas der österreichisch-ungarischen Monarchie. Mit einer Karte. Ve Vídni 1893, v. 8°, str. 67, cena zl. 1·50.

Práce tato má za účel vzbuditi zájem v spracování a vydání historického atlantu říše rakousko-uherské pro naše školy. Mimo to má ukázati, jakým směrem dílo takové mělo by se nésti. Atlantu podobného jest po-

[1]) Jest-li život po smrti, co tomu říkají předkové v podsvětí?
[2]) Děti koupaly se ve veřejných láznich zadarmo. I pro velké byly ceny velmi mírné. (Velišský, str. 216.) Následuje zase několik příkladů ze starých dob, mezi nimi Fabiovci, padlí u Cremery a bojovníci Cnaenští.
[3]) Očišťování (před modlitbou a zvláště obětí) dálo se ohněm a sirou; vavřínem myslí se nejspíše věnec na hlavu.
[4]) Juverna t. j. Irsko. Ostrovy Orkady (n. Orknejské) podrobil známý Agricola.
[5]) Artaxata, město v Armenii; zříceniny zachovány nedaleko Erivanu.

třebí a ač materiál není ke práci této úplně uspořádán a sebrán, přece jest ho již sebráno tolik, aby se pokus mohl státi s vydáním takového atlantu. Vůdčí myšlenkou bylo by při tom znázornění změn territoriálních v pořádku chronologickém. A jak si představuje věc spisovatel, ukázati má přiložená mapa rak.-uherské říše, na které barevnými čarami bylo by třeba znázorniti hranice bývalých útvarů státních, což pro první periodu až ku konci X. století mělo by se státi na 9 mapách s vedlejšími mapkami. První měla by nám před oči předvésti nejstarší známou dobu (dobu Herodotovu), druhá dobu vlády císaře Augusta (nebo narození Krista Pána), třetí druhé století po Kristu, čtvrtá největší rozsah panství římského (s poboční mapkou: Vindobona), pátá doba stěhování národů, šestá VII. a VIII. století, sedmá dobu Karla Velikého (s poboční mapkou: Orient), osmá X. století (s poboční mapkou: Východní marka) a devátá církevní stav po úplném pokřestění a rozdělení národů ku konci X. století. Jak by se mělo při této práci jíti, ukazuje spisovatel v mistrném výkladu ke své mapě k dílu přiložené. Upozorňuje nejdříve na ony geografické předměty, které s pověstí báječné doby hellenské upomínají na naše mocnářství.

Nejstarší upomínky na naše mocnářství obsaženy jsou v báji o Kadmovcích. Kadmovci jsouce vypuzeni z Theb pluli po východních březích siné Adrie, kde setkali se s národem Encheleů či Sesarethiů v okolí dnešní Boky Kotorské. Druhá pověst nás se týkající jest o Herakleovi. Herakles šel pro zlatá jablka do zahrady Hesperidek Illyrií, podél břehu moře adriatického a do údolí řeky Eridanu. Hylleové sídlící v krajině nynějšího Zadru odvozovali původ svůj od nejstaršího syna Herakleova Hyllos a Deianiry. Jiná pověst dí, že Heraklea přišel do Skythie, tam delší dobu pobyl a stal se tu otcem synův Agathyrse, Gelona a Skytha.

Argonauti plujíce z Kolchidy dle jedné pověsti pluli po Istru nahoru stále jsouce od Kolchů pronásledováni. Kde Dunaj pije Sávu, vpluli do této, opustili ji v krajině nynější Lublaně v tom domnění, že plují stále po Istru, a přes Kras přišli na břeh nynějšího zálivu quarnerského. Zde na ostrově jednom byl zavražděn bratr Medey Absyrtos, jehož jmeno prý zní ve jmenu ostrova Ossero. Průvodci jeho dle Kalleimacha založili město Polu. Argonauti pak po mnohých dobrodružstvích připluli k ústí Eridanu (Pádu), odtud vpluli do Rhodanu (který dle mínění starých spojen byl s Pádem) a pak připluli do své vlasti Iolku.

Dále spadá sem pověsť o Antenorovi. Henetové a Trojané vedeni Antenorem vnikli až do nejsevernější části moře adriatického a vytlačili odtud Euganejské do sousední alpské krajiny a založili si zde sídla svá; končiny tyto nazvali Henetike, což během času změnilo se ve Veneti.

Podobně má se věc s pověstí o Diomedovi, na nějž upomínají břehy moře adriatického a pak o Tyrrhenovi. Tyrrhenové, jeho potomci, byli ve spojení s Raety. Prý vystěhovali se z Lydie a připluli nejprve k Ombrinům usedlým na italském břehu Adrie.

Na to pojednává spisovatel o pověstech o Pontu, který původně (za dob Homerových) slul Axeinos (nehostinný) a teprve později (Herodot) obdržel jmeno Euxeinos (hostinný). Eratosthenes mínil, že Pontus byl dříve jezerem, které vodami, jež sem nesou četné řeky, prorvalo si odtok do moře Egejského. Strabo dělí Pontus na část západní a východní velikým výběžkem země.

Dále vzpomíná se v pověstech hellenských Adrie. Moře toto jmenuje Skylax „Zátokou ionskou". Starší Herodot zná již jmeno Adrias, Apollonios z Rhodu jmenuje jej „mořem Kronovým". Od dob Strabonových užívá se již obecné pojmenování „moře adriatické". Zajímavé jest srovnání Pontu s Adrií dle názoru starých. Měli za to, že s jisté hory thracké viděti lze obě moře. Eridanos měl dle mínění jejich před svým ústím skalistý ostrov a podobně Dunaj ostrov Leuke atd.

Obšírně jedná spisovatel o Istru. Tak jmenuje Dunaj již Hesiod a Sofokles. Pindar kladl prameny jeho do zahrady Hesperidek a mínil, že jedním pramenem teče do Adrie, druhým do Pontu. Herodot dí o něm, že vzniká v zemi Keltův u místa „Pyrene" a zná jeho pět ústí. Podobně soudí Aristoteles. Jmeno Danuvius jeví se v I. století př. Kr. a za Caesara již sevšeobecnělo. Caesar klade prameny jeho do lesa hercynského. Strabo umí již podati úplně jasný obraz říčního systemu této řeky; podobně Plinius. Klaudius Ptolomaeus (II. stol. po Kr.) popisuje dokonce již jeho 13 říčních ohybů a zná jeho četné přítoky. — Na to pak následuje pojednání o ostatních řekách, které jmenuje Herodot.

Stejně obšírně pojednává spisovatel o horských soustavách. Haemus první jmenuje Herodot. O lesu herkynském prvně zmiňuje se Aristoteles v díle „Meteorologica". Praví, že Arkynské horstvo je rozsáhlé a mohutné, Timaeus první jmenuje jej lesem (Hercynii saltus). Caesar praví, že se nachází na sever od Dunaje a popisuje velmi dobře jeho polohu. Více ví o něm Strabo, který jako Caesar spojuje i s tímto lesem v jediný celek Karpaty. Je prý hustý, má mohutné a vysoké stromy a uprostřed nachází se země vzdělaná. Velleius Paterculus vypravuje, že Tiberius chtěje vniknouti do země Marobudovy, razil si cestu hustým lesem herkynským. Tacitus a Ptolomaeus již umějí přesně vymeziti jeho hranice. Potom jmeno to zaniká a v IX. a X. stol. jmenuje se jen tak Šumava, Český les, Smrčiny a Rudohoří. Ve smyslu tom užívá slova toho Einhard. Na to název tento mizí zase a nyní užívá se ho v geologii („hercynský system"). — Pak následují svědectví starých o Alpách.

V stati následující zabývá se spisovatel národy, které jmenuje Herodot na půdě našeho mocnářství. Tyto dělí na Thrako-Illyry se 40 rozdílnými národy, Skoloty nebo Skyty (první slova „Skythové" užívá Aischylos), Neury, tělo své ozdobující malbami Agathyrsy, z Medie přistěhovalé a v Uhřích žijící Sigynny, v Alpách usedlé Raety, spojence Trojanů, Henety a konečně Kelty, kterých první vzpomíná Herodot.

Nejobtížnější část historického zeměpisu tvoří výzkum starých cest obchodních, ponévadž spisovatelé současní jen mimochodem o nich se zmiňují. Pro poznání jich mají důležitost válečná tažení. Vůbec možno tvrditi, že cesty obchodní vyhýbaly se vysokým horám a vyhledávaly roviny. Na to pak pojednává spisovatel o cestách, na které v končinách mocnářství našeho naráží Herodot. — Na konec pronáší spisovatel své názory o obchodu s jantarem za starověku a snaží se vypátrati cesty, kudy tento obchod se vedl. Obchodníci s jantarem z důvodův obchodních zatajovali naleziště jeho hustým závojem pověstí. Jisto jest, že děl se obchod tento již od dob nejstarších po zemi.

Fr. Nerad.

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXV. Sešit 10.: Sedmihradská manželství a svob. pán Bedřich Call (Jos. Tumpach). O důležitosti písma sv. pro úřad kazatelský (Jos. Kupka). Abbé Garnier a sociální otázka (Fr. Vaněček).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktoři L. **Niederle** a Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník IV. Sešit 2.: Věnčení kříže a hospody na letnice v Cholticku (Jos. Hanuš). Domlaty (Jan Konopas). Vysejpací umrlčí truhly (Ant. Šolta). Zpráva Jana Jeníka ryt. z Bratřic o trestech lidu poddaného ve stol. XVIII. a trestech řemeslníků nepoctivých (Č. Zíbrt). Kmotr (A. Dostál). Staročeské lidové hry vánoční. I. Narození Krista Pána. II. Příjezd sv. tří králů do Betlema (Frant. Flos). III. Hra o třech králích (V. Bolech). Z národopisných výstav. I. Početní knížky (K. Adámek). Dřevěné kostelíky v českých zemích (Č. Zíbrt). O holubinkách (J. Svoboda). Česká literatura folkloristická za r. 1892 (F. Pátek). Národopisná výstava českoslovanská. Nález diluviálního člověka v Předmostí (K. Maška). Příspěvky ku poznání českého neolithu. Drobné zprávy.

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktoři a nakladatelé A. **Adolf,** V. **Appelrot.** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník VII. Svazek 1.: *Εἰςαγωγὴ ἁρμονική* (G. A. Ivanov). Aforismy i poznámky k Athenské politeii Aristotela (V. A. Šeffer). De libelli *περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν* codice Mosquensi (A. Sonny). K Aristot. *Ἀθην. πολ.* 8 (Th. G. Miščenko). Ad Soph. Ant. 1—6 (G. A. Fišer). Slovo na obranu Sophokleovy Antigony (V. A. Gringmut). Byl-li Martial ženat (A. U. Malein to popírá). Ad Babrium (Th. E. Korš). Ad Anthologiam Palatinam (týž). K jednomu archaeologickému nápisu z Delf (A. V. Nikitskij). Originální ornament (V. G. Applrot). Poznámky k latinským textům (G. E. Zenger). Ad Xenophontem (G. A. Fišer). Ad Plautum (Th. E. Korš). Dionys Kalamisův i Praxitelův (V. G. Appelrot). O četbě soudních řečí Ciceronových na gymnasii (Th. F. Zělinskij). Drobnosti. *Příloha*: Bakchantky. Tragedie Euripidova (př. Th. F. Zělinskij).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIII. Číslo 23.—24.: Hříbková diplomatka (M. Batíková). Bájeslovný význam ptáka (Ant. Svoboda).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXIII. Svazek 10.: Dějiny Smolenské země do počátku XV. věku (P. V. Golubovskij). Antonín Radivilovský, jihoruský zpovědník XVII. věku (M. Markovskij). Prameny hrdelních zákonův Litevského statutu (N. Maksimejko).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl.

Ročník XVI. Sešit 12.: Z básní Victora Huga (př. Jar. Vrchlický). *Vzpomínka z výletu (B. Kaminský). Koťátko (Haydée, př. V. Hanus). Z nové belletrie španělské (př. A. Pikhart). Zřídlo milosrdného nepřítele (V. N. Dančenko, př. F. Mach).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XV. Číslo 24.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIII. Číslo 6.—8.: Vzácných předkův potomek (P. Albieri). S Bohem, Cordero (L. Alas, př. A. Pikhart). *Ty zůstaň se mnou (M. Haunerová). Zkouška (Al. Jirásek). *Giulio Romano (J. Vrchlický). *Villa v říjnu (A. Klášterský). Znamení (Vl. Pittnerová). Kouzelný stín (Q., př. F. Záhradský). *Král Jan (Jos. Bartoš). Strýček Agathon (T. Hedberg, př. O. Vetti).

Muzeum. Časopismo Tovaŕystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovaŕystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník X. Zešyt 12.: Několik slov o novém atlase zeměpisném pro polské školy střední (Br. Gustavič).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XV. Číslo 24.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník I. Číslo 21.—22.: Stříbro.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXIV. Sešit 12.: *Z básní (Elišky Krásnohorské). Za carem Mírotvorcem (Václav Čech). O staročeském právě dědickém. Ku příslušnému spisu prof. Dra Jos. Kalouska (Bohuš Rieger). Vítězslav Hálek (Eliška Krásnohorská). Nová světla (Frant. Zákrejs). Světový obzor (Vlad. Svoboda). Ročník XXV. Sešit 1.: Osvětě na prahu jejího 25. ročníku. Zvolení Ferdinanda I. za krále českého (Václav Vladivoj Tomek). Car Mírotvorce (Jaromír Hrubý). Národopisná výstava českoslovanská (František A. Šubert). Zápasy Slovanů Přímořských (Vĕkoslav Spinčić). Boj za právo národního umění (Renáta Tyršová). *Křepelka (Adolf Heyduk). *Poslední píseň lásky (Jaroslav Vrchlický). Čaroděj ve Vlčím dole (Karel Klostermann). Ferdinand Schulz (Jiljí V. Jahn). České básnictví posledních dvou desítiletí (Eliška Krásnohorská). Na adresu J. S. Machara (Eliška Krásnohorská).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník VII. Sešit 10.

Památky archaeologické a místopisné. Red. Dr. Jos. Lad. **Píč.** Nákladem Archaeolog. sboru Musea král. Českého. V Praze. 4°. Cena ročně (4 sešity) 3 zl. Díl XVI. Sešit 7.—8.: Archaeologický výzkum ve středních Čechách 1893 (J. L. Píč). Archaeologický výzkum údolí Svatojiřského a okolí (Jan Felcmann a Václav Schmidt). Materialie k dějinám umění, uměleckého průmyslu a pod. (Frant. Mareš). Varia z dějin umění (Karel Mádl). Nejstarší matrika Mladoboleslavská (F. Bareš). Kdo pobořil zabranské budovy na Špitálsku (J. Nedoma). Lidožroutství v předhistorické

osadě u Knovíze a v předhistorické době vůbec (J. Matiegka). Drobné zprávy historické z kalendářů při deskách zemských chovaných (J. V. Nováček). Příspěvky heraldické a sfragistické (Ant. Rybička). Zprávy a drobnosti: Některé staré osady v okresu Mladoboleslavském. Pách Kutnohorský. Dobřenští z Dobřenic. Klénoty kostela v Gruntě r. 1515.

Polaban. Redaktor Jan **Tomíček**. Nakladatel F. Popelka v Jaroměři. Cena ročně (52 čísel) 4 zl. 4°. Ročník I. Číslo 8.—11.: Oběti mamonu.

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl**. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXIV. Čís. 49.—52. — Ročník XXV. Číslo 1.

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národní vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler**. V Praze. m 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Číslo 8. Barevná předloha: Sv.-Václavská koruna a znaky českých zemí. *Kytky aster (Jar. Vrchlický). Vánoční thema (Ž. Podlipská).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník IV. Sešit 4.

Сѣверъ. Еженедѣльный литературно-художественный журналъ. Redaktorka M. K. **Remezova**. V Petrohradě. 4°. Nakladatel E. A. Jevdokimov. Předplatné ročně 6 rub., do ciziny 11 rub. Ročník VII. Sešit 45. až 48.: *Na sňatek cáře Mikuláše Alexandroviče (K. Medvědskij). *Jak znáti divný okamžik (týž). *Naděje (D. Merežkovskij). Ivan Andr. Krylov. Zprávy o nemoci, smrti a pohřbu cáře Alexandra III. Anton Grigor. Rubinštejn. *V moře ticho pohroužil se (D. Stachějev). — *Příloha*: 1. Album akvarelův P. P. Sokolova k básním N. A. Nekrasova, obsahuje 12 barvotiskových krásně provedených obrazův s výklady. 2. Spisy Ivana Andr. Krylova. Díl I. Básně. Redakcí J. N. Božerjanova. 8°. XIV. 328. S četnými illustracemi.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XIV. Sešit 12.: Stopy tureckého hospodárenia v Trenčiansku v XVI. a XVII. storočí (J. L. Holuby). Smrť, pohrab a mrtví v tradícii a zvykoch ľudových (Krištof Chorvát). Luzern (L. N. Tolstoj). *Svieť, slnko! (Somolický). Z našej dediny (Terezia Vansová). Slovenský jazyk (František Pastrnek). Beseda. Literatúra.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko**. v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXI. Svazek 6.: Krátká zpráva o zahraniční dovolené r. 1894 (D. Běljajev). Pozorování meteorologické stanice Kazaňské (D. Goldgamer).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý**. Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník V. Číslo 27.—29.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut**. V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 4.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XIII. Číslo 24.: *Podzimní ráno (F. Novák). *Co komín zpíval (Bret Hart, př. V. Černý). *Extase (Alap).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (10 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník II. Sešit 18.: Mamutí domy v Chicagu. Plynové motory.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXII. Číslo 12.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1894. Sešit 11.: K dějinám ruského jazyka (A. J. Sobolevskij; spisovateli není jasný původ slov **зозуля** a **девяносто**; upozorňujeme, že jsme obě vyložili, ono v Kroku, toto v Sborníku Petrohradské Akademie nauk). Památky gruzínské apokryfické literatury (A. S. Chachanov. K bylinám o Volgovi a Mikulovi (V. Th. Miller). Jindřich Settimello a jeho význam pro dějiny vlaské renaissance (D. K. Petrov). Prvý rok druhé makedonské vojny (S. A. Žebelev).

Anna Karenina. Román hr. L. N. **Tolstého.** Přeložil Jar. Hrubý. Nakladatel J. Otto v Praze. 2. vydání. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 2.—3. (str. 33—96).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1894. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 73.—74.: Z různých dob (str. 125—220).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 2. (str. 33—64). Přiloženy 3 obrazy a 1 mapka.

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo 2.—3. (str. 33—96).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1894. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Sešit 68.—71. (str. 1341—1468) s četnými obrazy.

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 2.: V proudu. Napsal Č. Kalandra (str. 65—112).

Historický archiv České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění v Praze. Číslo 4.: Prameny ke vpádu Bočkajovců na Moravu a k ratifikaci míru Vídeňského od zemí koruny české r. 1605—1606. K tisku připravil Fr. Kameníček. 1894. 268. 2 zl. — Čís. 5.: Listář k dějinám školství Kutnohorského (r. 1520—1623). Sestavil V. Nováček. 1894. 174. 1 zl. 40 kr.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 33.: Veselé črty od A. Gru-

zinského, př. F. Matěcha. 63. — Svazek 34.: Archibald Malmaison od J. Hawthorna, př. V. Patejdl. 96.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 17.—18.: Da—Dupf.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVII. Sešit 44.—46.: Náladové povídky. Napsal Fr. X. Svoboda (str. 245—463. Konec). Sešit 47.: Povídky Felixe Tévera (str. 1—36).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 183.—184.: Foeniculum—Fotometrie.

Palestýna. Napsal Frant. Klem. Quido **Mansuet.** Nakladatel Edv. Beaufort. V Praze 1894. 4°. Cena sešitu (o 16 stranách s četnými illustracemi) 30 kr. Sešit 22.—23. (str. 265—280 a VI). Tím ukončeno vynikající dílo toto.

Přírodopis všech tří říší. Upravil Boh. **Bauše.** Nakladatel Al. Hynek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 24 str.) 15 kr. Sešit 13.—15. (str. 289 až 360) s 3 barvotisky.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník X. Svazek 12.: Za obecní pozemky od Al. Dostála. 160. — Ročník XI. Svazek 1.: Nástrahy od S. Hellera. 128.

Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Vydává III. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Skupina I. Řada 2. Číslo 1.: Martina Kabátníka cesta z Čech do Jerusalema a Kaira r. 1491—92. Vydal J. Prášek. v. 8°. 1894. XXIV.

Sbírka spisů pro mládež vynikajících českých spisovatelův. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Sešit 5.: Opuštěná od V. Lužické. 202. 90 kr.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník IV. Sešit 8.: Lalla Rookh. Napsal T. Moore. Přeložil Fr. Krsek. Část I. 103.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 6.—7. (str. 241—336).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1894. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 87. až 88.: díl IX. Žerty hravé i dravé (str. 29—92).

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1894. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 24.: jockey—licorne (str. 113—160).

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída I. Ročník III. Čís. 2.:

Seznam pověr a zvyklostí pohanských z VIII. věku. Podává Č. Zíbrt. 1894. 176. 1 zl. 40 kr. — Číslo 4.: Volba papeže Innocence X. Píše Ferd. Menčík. 1894. 56.

Třída II. Ročník III. Číslo 11.: Theorie nivellování na geoidu. Podává V. Láska. 4. — Číslo 12.: O mineralech beryllnatých okolí Píseckého od K. Vrby. 16 a 2 tab. — Čís. 13.: Vyšetřování měn světlosti hvězd proměnných od G. Grussa a V. Lásky. 16 a 4 tab. — Čís. 14.: Pokusné studie o filtraci pískové od G. Kabrhela. 19. — Čís. 15.: Výroba orthonitranilinu od J. Pokorného. 4. — Čís. 16.: Chemotaxis leukocyterní od J. Vejnara. 42 a 2 tab. — Číslo 17.: O transformaci orthogonalních geodetických souřadnic na ellipsoidu od V. Lásky. 8. — Čís. 18.: Fluoplumbaty a volný fluor od B. Braunera. 9. — Čís. 19.: Kinetický spůsob sestrojování tečen a středů křivosti křivek 2. stupně od B. Procházky. 5. — Čís. 20.: O poměru elektrického podnětu k ústrojné činnosti od F. Marše. 13 a 1 tab. — Čís. 21.: Studie o bezbarvých elementech krevních od Vl. Růžičky. 10 a 1 tab. — Čís. 22.: O významu krvinek při zánětlivých processech od R. Kimly. 26 a 1 tab. — Čís. 23.: O uměle vytvořených stenosách trachealních od Ot. Frankenbergra. 30 a 1 tab. — Čís. 24.: O kongenitální tuberkulose od Iv. Honla. 26 a 1 tab. — Čís. 25.: O therapeutickém významu uropherinu od J. Hnátka. 8 a 4 tab. — Čís. 26.: Uměle deformovaná lebka z Budyně od J. Matějky. 16. — Čís. 27.: Rudukční mohutnosť levulosy od O. Šulce. 10 a 1 tab.

Třída III. Ročník III. Číslo 2.: Mluvnicko-kritická studia k Liviovi. Napsal Rob. Novák. 1894. 273.

Všeobecně zajímavá poučná knihovna. Nakl. F. Bačkovský. Číslo 8.: Od břehův moře Středozemského od J. Gutha. 204. 1 zl. 20 kr.

V třetím dvoře. Román z Pražského života. Napsal K. **Čapek.** Illustruje Artuš Scheiner. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Zapadlí vlastenci. Napsal K. **Rais.** Nakl. F. Šimáček. V Praze 1895. 12°. Cena sešitu (o 96 str.) 40 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—192).

Český katalog bibliografický za rok 1893. Sestavil Josef **Springer.** Nákladem Spolku československých knihkupeckých účetních. V Praze 1894. 8°. XXXI. 226. 1 zl. 50 kr. — Dílo velmi pracné a české literatuře důležité.

Dějiny Radbuzy, spolku akademiků kraje Plzeňského, za rok 1873 až 1894. Sestavil Max **Wellner.** V Praze 1894. 8°. 76.

Die neue Schrift. Od R. Ullricha. Ve Vídni 1894. m. 8°. 14. VIII. 40 kr.

Duše továrny. Napsal M. **Šimáček.** Nakl. F. Šimáček. V Praze 1894. 8°. 100.

Medicinská Rus. Podává Ant. **Veselý.** Nákladem fondu Šíchova při České Akademii pro vědy, slovesnosť a umění. V Praze 1894. v. 8°. VI. 64.

Národní katechismus. Napsal V. **Štech.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. m. 8°. 40. 20 kr.

Noční violy. Básně Ant. Klášterského. Nakl. F. Šimáček. V Praze 1894. 16°. 100. 40 kr.

Sedmá výroční zpráva okr. vychovatelny arcivévodkyně Alžběty na Kr. Vinohradech za rok 1893. Podává M. **Zindera**. Na Kr. Vinohradech 1894. 8°. 36.

Zkouška státníkova. Veselohra o 1 jednání. Napsal Em. **Bozděch.** V Praze 1895. Nakl. Ed. Valečka. m. 8°. 56. 45 kr.

Zvony a zvonky. Písně a bájky pro dítky, napsal Jos. **Sládek.** Illustroval M. Aleš. Nakl. J. Otto. V Praze 1894. 8°. 96. Váz. 1 zl. 30 kr. Úprava velmi vkusná.

Drobné zprávy.

Nařízení.

(Paběrky z programmův za školní rok 1894.)

Učitelé mohou v objemu učebni povinnosti své býti **bez remunerace** zaměstnáni také u vyučování těch **předmětův nepovinných,** v nichž jich lze dle jich qualifikace beze vší pochyby použiti. (14/11. 1893, č. 8016 šrz. štyr.)

Při slavnostním ozdobení školní budovy nesmějí scházeti **prápory v barvách říšských.** (21/10. 1893, č. 28.166 šrz. čes.)

Ředitelstva státních škol středních se zmocňujou, aby k zapravení výloh, jichž vyžaduje **zařízení školních her,** na počátku školního roku zároveň s ostatními příspěvky vybírala **zvláštní částku nejvýše 50 kr.** od každého žáka; od toho jsou ovšem nemajetní žáci osvobozeni. (15/10. 1893, č. 18.830 minist.; 4/1. 1894, č. 30.999 šrz.)

Na žáky nedoslýchavé a proto často i nepozorné buď ve škole brán **zvláštní ohled.** (16/4. 1894, č. 3603 šrz. mor.)

Odmítnutí maturanda pro **nedostatečný výsledek písemní zkoušky** považuje se **za reprobaci** se všemi následky jejími. (13/1. 1894, č. 8732 šrz. d.-rak.)

Nedovoluje se užívati ve škole takových **vydání německých klassikův,** která na předtitulním listě neb na obálce nepříslušnými **poznámkami o zvláštním doporučení** neb upozornění ministerském jsou opatřena. (31/5. 1894, č. 12.509 minist.; 15/6. 1894, č. 17.951 šrz.)

Žádosti za osvobození od povinného tělocviku neb protokoly, jež by je zastupovaly, **podléhají povinnosti kolkovní. Lékařská vysvědčení** k takovým žádostem jsou **kolku prosta** dle T. P. 117, f.

Nutná **výpomoc učitele kreslení** remuneruj se za týdenní hodinu ročně $^{1}/_{24}$ **řádného platu supplentského.** (8/3. 1894, č. 642 šrz. h.-rak.)

Žáci, kteří po rozumu minist. nařízení ze dne 30. září 1891, č. 1786. **soukromou četbu staroklassickou** vykonali, **uvedeni buďte jmenovitě** s udáním děl jimi čtených v rubrice Osnova učební; kteří pak abiturienti se k zlepšení známky při maturitní zkoušce z privátní četby podrobiti žádali zkoušce, buďte s udáním prospěchu té zkoušky uvedeni v rubrice Výsledky zkoušky maturitní. (9/4. 1894, č. 4458 minist.; 12/5. 1894, č. 12.455 šrz.)

Neděle a kratší ferie mezi rokem jsou **prázdniny** pro mládež a nemají se před nimi žádné úkoly písemní ani delší opakování ukládati. (20/10. 1893, č. 24.734 minist.; 20/11. 1893, č. 30.883 šrz.)

Účty z peněz na učební pomůcky jest skládati do 1. září a zasýlati c. k. školní radě zemské. **Seznamy přírostkův** podepisujou se ředitelem a správcem sbírky, **výkaz tax a příspěvkův učebních** ředitelem a všemi učiteli třídními. (28/2. 1894, č. 3901 šrz.)

Všeliké **účastnění se mládeže ve spolcích**, podporování jich penězi, knihami a p., osobní spolupůsobení při shromážděních, produkcích a p. se nedovoluje. (19/4. 1894, č. 9301 šrz.)

Kandidáti učitelstva smějí **rok zkušební** konati i **na soukromých školách středních** s právem veřejnosti. (21/12. 1894, č. 28.436 minist.; 4/1. 1894, č. 3253 šrz. slez.)

Žáci z jiných ústavův, není-li důvod pro přechod zcela jasný a nepřekonatelný, nemají býti přijímáni. (15/3. 1894, č. 4871 šrz.)

Každé **oddělení** žákův učících se **mimořádným předmětům** musí míti po rozumu vys. výnosu minist. ze dne 8. června 1871, č. 4275, **i předepsaný počet žákův.** Nebyl-li by počet na počátku druhého pololetí v některém oddělení tak silný, jak předepsáno jest, bylo by nutno vyučování zastaviti. (9/3. 1894, č. 7850 šrz.)

Žádosti žákův za osvobození od školného nedostatečně doložené a výkazy k nim připojené, jsou-li nesprávně vyplněny, **přijímati se nemají.** Neboť z vysvědčení chudoby (nemajetnosti) nelze někdy naprosto vyrozuměti, z čeho žije rodina žadatelova, nemající dle výkazu toho ani ročních příjmův, ani jaké živnosti, ani majetku. — Rovněž často schází v rubrikách příjmův, živnosti a majetku označení daní a odhadní cena majetku, v rubrice pak dluhův knihovních mnohdy bývají připsány i dluhy neknihovní a obnos dluhů tam naznačený neshoduje se s výkazem od c. k. okr. soudu připojeným. — Konečně přikládají se nezřídka vysvědčení nemajetnosti zastaralá (t. j. starší než rok) a tudíž neplatná, ba někdy i nedostatečně stvrzená. Při tom se poznamenává, že vysvědčení chudoby (nemajetnosti) žákův náboženství israelského stvrzovati nepřísluší rabínům, nýbrž představenstvu náboženské obce israelské. — Žádosti za odklad placení školného mají býti nejpozději do 26. září ředitelstvu podány, žádosti pak primanův, kteří už dříve na některé střední škole obdrželi vysvědčení semestralní, přijaty býti nemohou. (18/12. 1893, č. 33.481 šrz.)

Rozmanitosti.

— **Zkoušky z tělocviku** pro kandidáty učitelství tělocviku na školách středních a ústavech učitelských odbývány budou v obou řečech v únoru 1895, počínaje 20. téhož měsíce. Žádosti do 10. února ředitelstvu zkušební kommisse v Praze (Ječná ulice č. 517—II.), kdež ať žadatelé den před zkouškou osobně se přihlásíce zaplatí taxu 15 zl.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída mathematicko-přírodovědecká: V pátek dne 23. listopadu přednášeli: prof. Dr. A. *Frič*: „Předběžná zpráva o členonožcích a měkkýších českého útvaru permského;“ A. *Mrázek*: „o rodu Miracia Dana.“ Prof. Dr. E. Weyr předložil dva dopisy prof. *Hermitea* v Paříži „o číslech Bernoulliových a Eulerových“; prof. Dr. G. Gruss předložil pojednání J. *Malíře* „výpočet dráhy dvojhvězdy *E* 3062“ a prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání Dra A. *Krejčího* „o některých minerálech Píseckých“. — Dne 7. prosince 1894 přednášeli: professor Dr. F. *Augustin* „o výsledcích dosavadního pozorování meteorologického na rozhledně Petřínské v Praze“; J. *Košťál* „příspěvek ku poznání kopulačního apparátu u Limacopsis coerulans Simroth“; K. *Šulc* „o novém rodu a druhu červců (Coccidae) Ortheziola Vejdovský“; prof Dr. K. *Vrba* „o sylvanitu z Nagyagu a o některých minerálech z Allcharu v Macedonii“; J. *Babor* „doplňky k známostem o českých slimácích“. Prof. Dr. A. Frič předložil pojednání p. prof. F. *Klapálka* v Třeboni „příspěvek k poznání českých Hydroptilidů“.

Třída filosoficko-historická: V pondělí 3. prosince prof. A. *Ludwig* přednášel o pojmu zákona zvukoslovného. — V pondělí dne 17. prosince prof. Dr. *Mourek* přednesl další příspěvky k syntaxi staroněmeckého Tatiana a staročeského překladu bible.

Česká společnost zeměvědná

konala dne 20. listopadu 1894 řádnou valnou hromadu, k níž se přes velikou nepohodu dostavilo dosti hojně členů zdejších i hostí. Předseda prof. Dr. Woldřich zahájiv schůzi vytkl v původní řeči, s hlučnou pochvalou přijaté, jakou důležitosť má zeměvěda u každého národa, zejmena pak u nás, a označil jako úkol České společnosti zeměvědné podrobné badání, popularisování a šíření zeměvědných výzkumů, tak že řečená společnosť nemůže nikterak soutěžiti s akademiemi a učenými společnostmi kat' exochén, jimž jest pěstovati vědu v nejpřesnějším smyslu jejím. Závěr řeči předsedovy pak byl tento: „Odbor činnosti zeměvědné jest rozsáhlý v cílech svých; dostihnouti veškerých cílů těch budiž nové společnosti ideálem, závislým ovšem na dostatku sil odborných; prvním polem činnosti její bude hlavně odbor geografický, a i tu, ačkoliv počátky jsou obtížné, nalezne právě tak jako jinde i v zemích koruny naší dosti příležitosti ku plodné práci. Takové vykonal již národ náš, ačkoliv počtem malý, řadu pozoruhodnou; nepředpojatý vynikající učenec německý a člen panské sněmovny sám těchto dnů ve-

řejně doznal, že národ český přinesl velké oběti účelům kulturním a že poslední generace vykonala mnoho práce kulturní. Nehleďmež však si uznání takového, plňme i nadále povinnosť svou, vedeni jsouce ideálním nadšením, jež zářilo nám již před staletý jakožto stkvělá pochodeň bohužel temnou tmou středověku uhaslá, řiďme se takovýmito vzory ryzích charakterů, vystříhajíce se všech vad jejich. Dnes rozjasňuje nám obzor elektrická svítilna národního uvědomění a nadšení, šířícího se rychlým krokem v národě našem po veškerých zemích koruny české. Moc a význam národů kulturních nezávisí jen na hmotném blahobytu jejich, jakkoli ku každému dalšímu rozvoji nezbytném, tomu klaní se jen dav prospěchářův, sobcův a živlů podvratných, národ kulturní nikdy netvořících, aniž jej spojujících, nýbrž rozpolujících; moc a význam národů spoléhají přede vším na osvětě a na účasti, kterou mají v kultuře světové. Starejtež se tedy o hmotné blaho národa rolníci, pěstující luh a pole, živnostníci a průmyslníci, dbající svojich strojův, obchodníci, obstarávající výměnu výrobků národních, buďtež podnikavi, na roli duševní dostojtež všichni činitelé úkolům svým, společnosti pak nové, jež ponechává vědecké vedení čelným ústavům našim, přejtež na poli zeměvědném tichou práci vědeckou, zejmena podrobnou, a snahu o zpopularisování její ku blahu, dalšímu rozkvětu a duševnímu povznesení národa našeho." Ve zprávě o činnosti výboru za prvních 5 měsíců, co Společnosť zeměvědná jest uvedena ve skutek, oznamuje se s potěšením, že počet členů jest už nyní 144 a to: 3 zakládající, 118 řádných a 23 činných. Proto výbor odhodlal se neotáleti s vydáváním odborného časopisu, který maje název „Sborník české společnosti zeměvědné", bude vycházeti 5krát do roka vždy o čtyřech tiskových arších. První číslo vyšlo již před nedávnem s odbornými články pp. prof. Woldřicha, prof. Augustina, Dra Jos. Frejlacha a Dra Václava Lásky. I knihovně společnosti dostalo se za krátkou dobu několik vzácných děl darem pp. prof. Dra Studničky, Dra Augustina, Dra Woldřicha, Dra Palackého, Dra Grussa a Dra Frejlacha. Přihlížeje k zásluhám, které mají u nás o zeměvědu, valná hromada zvolila po návrhu výboru jednomyslně čestnými členy společnosti pp. dvorního radu Dra K. ryt. Kořistku, univ. prof. Dra Fr. Studničku, univ. prof. Dra J. Palackého a cestovatele MUDra Em. Holuba. Po té stanoven byl příspěvek členů řádných a činných na rok 1894—95 po 3 zl., začež bude se jim dostávati Sborníku, jehož krámská cena bude zl. 4·50, zdarma. Schůzi zakončil prof. Dr. Augustin přednáškou „o podnebních poměrech v Praze". Pražská meteorologická stanice je nejstarší v Rakousku, ale poněvadž přístroje pozorovací jsou umístěny v uzavřeném dvoře Klementina, nevystihují náležitě podnebí Pražského. Proto má nově zřízená meteorologická stanice na rozhledně Petřínské nemalou důležitosť, ježto se teprve z dat jejích vyšetří všestranně všecky význačné údaje meteorologické a tím stanoví řádně zvláštnosti podnebí Pražského. Jakkoli stanice Petřínská je zánovní, vychází z dat jejích už nyní na jevo, že Praha aneb aspoň okolí její nemá podnebí tak suchého, jak se dosud pokládalo. Za to vysvitlo z dat Petřínských, že je v Praze průměrná teplota o 0·50 *C* vyšší než v okolí. I jiné zajímavé okolnosti uvedl p. přednášející z vědeckých prací svých o podnebí Pražském, v kteréž příčině odkazujeme na článek jeho v „Sborníku společnosti zeměvědné".

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

V sezení dne 23. února 1894 vyřízeny byly drobné záležitosti týkající se I. třídy, načež třída vyslechla zprávu prof. Durdíka o práci Dra Fr. Čády „Noetická záhada u Herbarta a Stuarta Milla“, ucházející se o cenu slavnostní svého času vypsanou, a podle návrhu referentova práci té cenu 500 zl. navrhla. Konečně podány zprávy z historické kommisse o publikacích, které navrhnouti hodlá k vydání v Historickém archivu; zahájené o tom rokování týkalo se hlavně stránky finanční. Rokování se sice prodloužilo, avšak vzhledem k tomu, že ve schůzi přítomné věc definitivně vyřízena býti nemůže, usneseno pořádati Historickou kommissi, aby o finanční stránce svých návrhů znovu se poradila a dobrozdání své ku příští schůzi připravila.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Schůzi dne 9. února 1894 konanou zahájil předseda dvor. rada ryt. Kořistka vzpomínkou na právě zesnulého člena třídy naší, prof. Emila Weyra. Vytknul vědecký význam zesnulého, jeho smýšlení vlastenecké, a vyslovil soustrasť třídy přítomnému bratru prof. Eduardu Weyrovi, v jehož mathematické slávě, jak pravil, spočívá potěcha z těžké té ztráty. Prof. Ed. Weyr slíbil sděliti vyslovenou soustrasť s rodinou zesnulého. — Prof. K. Domalíp vyložil obsah své práce: Experimentálné studie v poli magnetickém. již četnými obrázky osvětlil a třídě k otištění předložil. Práce Dra V. Lásky: Theorie nivellování na geoidu dána k posouzení prof. K. ryt. Kořistkovi. Tajemník předkládá pro bulletin malou poznámku Dra O. Šulce hledící ku práci téhož pána a P. Pařízka o úchylkách od zákona Raoultova. Poznámkou tou má se čeliti dvěma úvahám uveřejněným v časopisech zahraničných. Třída poznámku tu přijímá. Prof. Domalíp referuje příznivě o návrhu p. Rušovského v příčině současného telegrafování v protivných směrech a prof. A. Frič podává úsudek o práci řed. Mašky: Výzkumy na tábořišti lovců mamutích v Předmostí r. 1893.

Práce přijata do Rozprav. Na základě dobrých zdání, podaných professory Šolínem a Weyem, navržena kand. prof. J. Sobotkovi podporu 200 zl. k studiu novější geometrie pohybu. Na konec předsevzata volba zástupce II. třídy v kommissi archeologické za prof. Dra B. Braunera, který místa toho se vzdal, i zvolen prof Dr. Ant. Frič.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída III.

Ve schůzi dne 23. února 1894 předložila kommisse pro vydávání památek české literatury prof. Hattaly přepis Řečí besedních Tomáše ze Štítného a prohlásila, že s původním rukopisem Budyšínským velmi bedlivě srovnán jest. Proto třída se usnesla, by onen přepis ihned do tisku dán

byl. Rovněž se mají potřebné kroky učiniti, aby vydán býti mohl přepis také jiného vzdělání Řečí besedních obsaženého v rukopise Pařížském, který se od Budyšínského podstatně liší. Rovněž chystají se do tisku skriptora Menčíka „Příspěvky k dějinám divadla českého“ a Žaltář Poděbradský z r. 1396; v tisku pak jest „Korrespondence Dobrovského s Durychem a Rybayem“, již k vydání připravil bibliothekář Patera a spis „Bádání v oboru skladby“ od prof. Dra Kvíčaly. Nově předložené práce přiděleny příslušným referentům.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Třída IV.

Schůze dne 28. února 1894. Referováno o jednotlivých žádostech za podpory na práce a podniky; usnešeno po návrhu hudebního odboru, aby ze zbytku 500 zl. dříve určeného na ceny za libretta operní vypsány byly dvě ceny, a sice 300 zl. na skladbu orchestrální a 200 zl. na skladbu komorní; přiděleny referentům nové žádosti za udělení podpor a svoleno k objednání některých nových časopisů pro společnou bibliotheku.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

* * *

Třída I.

Ve schůzi dne 9. března 1894 vyřízeny nejdříve některé drobnější záležitosti týkající se typografické úpravy publikací třídních. K uveřejnění v Rozpravách přijaty byly spisy: „Pražské groše a jejich díly“ od prof. Smolíka a „Volba papeže Innocence X.“ od skript. Ferd. Menčíka. K návrhu Historické kommisse přijato, aby „Listář Kutnohorského školství“ sestavený od Nováčka vydán byl v Historickém archivu. Kanovník Borový ohlásil připravený další díl sbírky zvané „Libri erectionum“. Konečně schválena prozatímní smlouva s nakladatelem J. Ottou o vydávání „Sbírky spisů filosofických.“

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Ve schůzi dne 2. března 1894 vykládal prof. B. Brauner o výsledcích, k nimž dospěl studiem fluoplumbátů a o volném fluoru; zároveň předložil posudek o práci PhC. O. Boška „O působení sírovodíku na sloučeniny antimoničné“.

Obě práce otisknou se v Rozpravách třídních. Dvorní rada Kořistka podal posudek o práci p. V. Lásky: „Theorie nivellování na geoidu“.

Též práce tato přijata do Rozprav. Návrh prof. B. Eiselta, aby zpráva o cestě, kterou Dr. A. Veselý podnikl za podpory Akademie, povolené hlavně z fondu Šíchova, byla na útraty téhož fondu uveřejněna, odevzdán sekci lékařské. Některé žádosti za podpory a stipendia odevzdány prof. L. Čelakovskému a A. Fričovi, na nichž vyžádána dobrá zdání. — Prof. G. Gruss podal zprávu o návrzích jihoslovanské Akademie, kteréž se týkají úpravy jednotného kalendáře i meridianu. Zpráva vzata na vědomost.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

* * *

Třída I.

Ve schůzi dne 27. dubna 1894 vzaty na vědomí různé přípisy třídě I. zaslané a vyřízeny drobné záležitosti správní. Sekretář pak podal přehled příjmů a výdajů I. třídy v roce 1893, jakž jej účetní závěrka týž rok vykazuje; přebytek příjmů nad výdaji objevil se pouze 9·19 zl. a určen třídou za příspěvek do reservního fondu. Dotace 1827·35 zl. na vydávání „Pramenův práva městského“ do vlastního účtu nepojatá převádí se k témuž účelu svému na rok 1894 a rovněž honorář J. J. knížetem Jiřím Lobkovicem věnovaný (vzrostlý nyní na summu 511·65 zl.). Vzhledem k vydáním v roce 1894 posud učiněným upozorňuje sekretář, že rubrika Podpor (ustanovená v rozpočtu na 2000 zl.) takměř už vyčerpána jest. Článek Dra Justina Práška: „Alarodiové“ přijat byl k uveřejnění ve Věstníku. Dru L. Píčovi na vydání dvou archaeologických prací povolena subvence 550 zl. po případě, bude-li možno navrženou subvenci vzíti zatím z jiné značnější už dříve povolené podpory, která však k vyplacení ještě nedospěla.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Schůze dne 13. dubna 1894 zahájena předsedou ryt. Kořistkou. Když byl protokol předešlé schůze schválen, oznámeno, že lékařská sekce ustanovila se, aby spisek Dra A. Veselého „Medicinská Rus“ vydán byl nákladem fondu Šíchova. Po té vyložil prof. Ant. Frič, kam dospěl výzkum Černého Jezera na Šumavě, i podal krátkou předchozí zprávu, jež otiskne se ve Věstníku. Prof. K. Vrba resumuje výsledky své práce „O minerálech berylnatých okolí Píseckého“; práce bude vytištěna v Rozpravách třídních. Tajemník přednáší zprávu o práci Jos. Pokorného, jež přijata. Prof. G. Gruss naznačuje výsledky pozorování, kteráž učinil na observatoři ústavu astronomického společně s Drem Láskou a předkládá příslušnou práci: „Vyšetřování měn světlosti hvězd proměnných. I.“ Výzkum bude uveřejněn v Rozpravách třídních. O publikacích Dra V. Lásky, prof. G. Kabrhela a J. Vejnara budou referovati příště pp. prof. Gruss a Spina. Prof. F. Koláček předložil dokončený a k tisku upravený III. díl Seydlerovy theoretické fysiky, kterou třída svého času nákladem svým vydati se zavázala. Třída vzdala prof. Koláčkovi dík za ochotu, kterouž se namáhavé té práce podjal, i přijímá návrh prof. V. Strouhala, aby spis byl ihned do tisku vzat na účet řádné položky rozpočtové.

Prof. A. Spina zasýlá pro Věstník odpověď k prohlášení prof. Mareše.

Prof. L. Čelakovský a A. Frič navrhují, aby se udělily podpory: 200 zl. prof. Velenovskému na výzkum mechů šumavských, 200 zl. řed. K. Maškovi na další výzkum v Předmostí na Moravě, 100 zl. učiteli Kniesovi na bádání v jeskyních moravských.

Návrhy přijaty jednomyslně. Dar našeho přespolního člena Ch. Hermite-a „Sur la généralisation des fonctions continues algébriques“ s díky přijat.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída III.

Ve třídní schůzi dne 6. dubna 1894 odbývané zvolena byla trojčlenná kommisse, jež má učiniti návrhy stran rozepsaného studijního stipendia

k sbírání materiálu na dialektologii českou. Dále ustanoveny honoráře za referáty o některých spisech a přečteny posudky o pracích nově předložených; mezi nimi byla zpráva i o přepise „Cesty Martina Kabátníka do Jerusaléma", kterýžto spis také již do tisku dán. Třída navrhla 100 zl. na dokončení Stručného slovníku paedagogického, jejž vydává Odbor literární a paedagogický při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. Nové žádosti za podpory na studijní cesty a na vydání některých nově podaných spisů dány referentům k posouzení.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Třída IV.

Ve schůzi dne 9. dubna 1894 jednáno o cenách výročních v odborech literatury a hudby, pak zlatých a stříbrných medaliích v odboru výtvarného umění a upraveny normy k vypsání příslušných konkursů. Dále usneseno, aby založen byl časopis umění výtvarných i aby přikročeno bylo k vydávání Sborníku studií liter. a uměleckých z účetních zbytků z let minulých; dále přijaty nové práce pro „Sborník světové poesie", jemuž na rok 1894 navržena subvence 500 zl. Mik. Alšovi navržena podpora 500 zl. k illustrování českých národních písní a říkadel; ostatní žádosti za podpory přiděleny referentům.

Ve schůzi dne 13. dubna 1894 zvoleny poroty pro vypsané výroční ceny a medalie ve všech odborech třídy.

Ve schůzi dne 30. dubna 1894 rozhodnuto v příčině závěrky účtů za rok 1893, jak uhraditi některé schodky, a vyřízeny některé žádosti za podpory, jiné pak přiděleny referentům; dále navrženo, komu uděliti stipendium studijní 200 zl. odboru literárního, a vyřízeny běžné záležitosti správní.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

* * *

Zprávy o činnosti kommisse správní.

Ve schůzi kommisse správní dne 5. března 1894 předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie za měsíc leden 1894, předloženy a schváleny došlé od poslední schůze účty, předložen výkaz účetní dle 2. odst. §. 73. j. ř., ustanoveny po návrhu gener. sekretáře prodejní ceny nově vytištěných publikací, předneseny návrhy tříd v příčině podpor a stipendií a usneseno, doporučiti všecky valnému shromáždění. Dále schváleno zvýšení položky na stipendia v rozpočtu III. třídy, jakož i snesení třídy IV., aby ze summy, ustanovené svého času na ceny za nejlepší libretta operní, rozepsány byly dvě ceny, a to: 800 zl. na skladbu orchestrální, 200 zl. na skladbu komorní. Potom jednáno o došlých žádostech a návrzích v příčině darování a výměny publikací, přisvědčeno ku snesení IV. třídy, aby pro bibliotheku opatřovány byly dva časopisy, a vyslechnuta zpráva praesidia o došlých žádostech za místo kancellisty, jmenování však odročeno ke schůzi příští.

Ve schůzi dne 14. dubna 1894 vyslechnuta některá oznámení praesidiálná, předložen výkaz zemské účtárny o jmění České Akademie koncem března r. 1894, předloženy a schváleny účty došlé od schůze poslední, před-

ložen výkaz účetní za rok 1893 za účelem účetní závěrky, ustanoveny prodejní ceny nově vytištěných publikací Akademie, předloženy a doporučeny valnému shromáždění návrhy tříd II. a IV. v příčině podpor dle §. 2. lit. *b*) stanov, pak návrh I. třídy v příčině slavnostní ceny za spis filosofický a doporučena žádost Spolku posluchačů strojního inženýrství za posýlání Věstníka. Kancellistou při Akademii jmenován provisorně Antonín Hamrle.

Josef Šolín, t. č. generální sekretář.

Zprávy o činnosti valných shromáždění.

Ve valném shromáždění dne 8. března 1894, jež se konalo za předsednictví dvor. rady Randy, věnoval předsedající vřelou vzpomínku zemřelým od posledního shromáždění členům Akademie: čestnému členu Dru Josefu Šíchovi, řád. členu dvor. radovi Emilu Weyrovi a přespolnímu členu opatu Dru Františku Račkimu; památka zesnulých uctěna povstáním. Dále vzpomenul předsedající daru 100.000 zl., věnovaného od předsedy Akademie stav. rady Hlávky ve prospěch příští státní akademie malířské v Praze a ukázal k dosavadním snahám předsedovým o zvelebení tohoto ústavu; předsedovi provolána „Sláva!" za jeho vlasteneckou obětavost. Obecným souhlasem provázen byl návrh předsedajícího, aby podobizna předsedova, kterou IV. třída uzavřela dáti malovati od mistra Brožíka pro místnosti Akademie, pořízena byla na vrub veškeré Akademie. Po tom přečten přípis, kterýmž Jeho Excellence nejvyšší komoří oznamuje, že II. ročník publikací akademických přijat jest do cís. a král. rodinné bibliotheky svěřenské a vyslovuje Akademii uznání její činnosti; dále přípis Jeho Jasnosti náměstka protektorova, kterýmž se dává věděti, že Jeho cís. a král. Výsost ráčil vzíti vědomost voleb třídních sekretářů a členů správní kommisse na nové třílетí. Od ředitelství c. k. dvorní a státní tiskárny došly publikace, darované Akademii svého času od vys. c. k. ministeria financí, celkem 162 čísel.

U vzájemnou výměnu publikací s Českou Akademií vstoupily od posledního shromáždění: Naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis" v Drážďanech, Faculté des Sciences de Toulouse, Académie des Sciences, Arts et Belles-Lettres de Caen, Obščestvo ispytatelej prirody pri imperatorskom universitetě v Charkově, Reale Accademia dei Lincei v Římě, Institut Pasteur v Paříži, United States Geological Survey ve Washingtoně, Physikalisch-ökonomische Gesellschaft v Královci, Société royale des Sciences de Liège, Dr. Hanau v Sct. Gallen. Publikace své poslaly: Jihoslovanská Akademie v Záhřebě, Société de Physique et d'Histoire naturelle v Ženevě, Naturforschender Verein v Brně, prof. Dr. Stricker ve Vídni, pathologicko-anatomický ústav ve Freiburgu. S potěšením vyslechnut přípis praesidia společnosti Musea král. Českého, kterýmž se dává věděti, že správní výbor společnosti ochotně vyhověl žádosti, aby členům Akademie, pokud bydlí v Praze nebo v nejbližším okolí, dostalo se práva, vypůjčovati si z musejní bibliotheky knihy domů za týchž výminek jako členům Společnosti musejní. Povolení to má platnost do odvolání, neboť výbor musejní zachovává si pro budoucnost v příčině té právo dalšího svobodného rozhodnutí. (Jak vytčeno již ve zprávě o valném shromáždění ze dne 4. března 1893, propůjčila král. česká společnost nauk řádným a mimořádným členům České Akademie totéž právo v příčině své bibliotheky: co se týče jiných bibliothek, jest obraceti se o zápůjčku určitého díla případ od případu prostřednictvím prae-

sidia Akademie.) Došlých přípisů děkovacích za volby do Akademie, za udělené ceny a za darované publikace vzata vědomost. Bibliothece Akademie darovali: prof. Dr. František Studnička 20 svých spisů, Stanislav Bełza, advokát ve Varšavě, 8 děl, Alexandr Kraushar, advokát ve Varšavě, 11 děl o 14 svazcích; prof. Dr. Theodor Jedlička věnoval „Zápisky o vědeckých schůzích, k podnětu prof. Purkyně v jeho bytu od 6. listop. 1864 do 29. ledna 1865 za tím účelem konaných, aby z nich vyvinula se Vědecká Beseda neboli Akademie." Dárcům vzdány díky. Návrhy třídní v příčině podpor na práce a podniky dle §. 2. lit. *b*) stanov vesměs přijaty; tolikéž schváleny podané návrhy o darování publikací Akademie. Organisační pravidla kommisse archaeologické v České Akademii, navržená od této kommisse, schválena s nepodstatnou změnou tak, jak níže jsou položena.

Do smírčího soudu zvoleni na r. 1894 dosavadní členové: dvor. rada Ott, prof. Ladislav Čelakovský a prof. Kvíčala jakož i náhradníci: Dr. Pavlíček, prof. Eiselt a prof. Mourek.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Organisační pravidla

Stálé kommisse České Akademie ku prozkoumání a zachování dávnověkých památek země, jejich dějin, literatury a umění (kommisse archaeologické).

§. 1. Na základě §. 2. lit. *e*, *f* a §. 3. stanov, jakož i §§. 18. a 50. jednacího řádu zřízena jest při České Akademii zvláštní kommisse k vědeckému zkoumání v oboru památek uměleckých, historických, písemných a slovesných, jakož i k ochraně těchto památek.

§. 2. Úkol kommisse dělí se:

I. na část výzkumnou, a to

1. zkoumání doby předhistorické v sídlištích, hrobech, předhistorických nálezech atd.;
2. zkoumání památek umění výtvarného z doby historické:
   a) památek architektury, sochařství, malířství,
   b) zlatnictví, zbrojířství, zámečnictví, sklářství, keramiky a p.,
   c) mincovnictví, medaillérství, sfragistiky,
   d) památek krojových, výšivek, tkanin;
3. zkoumání památek jazyka českého:
   a) památek slovesnosti,
   b) dialektů domácích,
   c) mravů, obyčejů, pověstí a názorů lidových;
4. zkoumání archivů, nyní jinými ústavy a korporacemi konané, kdyby se objevila toho potřeba;

II. na část zachraňovací. V této příčině náleží kommissi, aby

1. podávala zprávy a dobrá zdání o jednotlivých památkách domácího umění výtvarného a způsobě jich restaurace;
2. zasazovala se o záchranu ohrožených památek u příslušných orgánů samosprávných a zeměpanských.

§. 3. Kommisse založí a povede o zkoumání soustavný inventář, obsahující popisy, výkresy, fotografie atd.; výsledky zkoumání, mají-li formu stručného referátu, uveřejňuje kommisse sama v periodické publikaci; mají-li formu souborného zpracování, předkládá je k uveřejnění příslušným třídám.

Předměty zkoumáním získané postoupí se na základě zvláštního sjednání Museu království Českého s výhradou práva publikačního. Inventář, výkresy, fotografie, popisy atd. zůstanou majetkem Akademie s tou výhradou, že přední právo, užiti jich k publikaci, přísluší tomu, kdo práci výzkumnou vykonal; přední právo badatelovo k publikování týče se i předmětů vykopaných nebo jinak získaných.

V příčině zkoumání a zachraňování ohrožených památek, jakož i zřízení a vedení inventáře snažiti se bude archaeologická kommisse o součinnost s c. k. centrální kommissí ku prozkoumání a zachování uměleckých a historických památek na základě §§. 1. a 11. stanov této kommisse.

§. 4. Kommisse archaeologická České Akademie skládá se:

1. z 12 členů skutečných, zvolených po 3 od každé třídy ze členů třídních na 3 leta;
2. z 12 přísedících, zvolených od skutečných členů a to ze členů Akademie neb i mimo ni;
3. z jednatelů mimo Akademii dožádaných nebo zvolených.

Kommisse rozdělí se na sekce pracovní dle odborů a bude udržovati spojení se spolky a ústavy domácími podobného směru.

§. 5. Výlohy výzkumné, jako na jízdy, práce dělnické, fotografování, kreslení atd. hradí se ze stálé dotace kommisse archaeologické, jakož i z příspěvků, které poskytnou *a*) jednotlivé třídy Akademie, *b*) stát, *c*) země, (*d* okresy a obce, *e*) jiní příznivci.

§. 6. O výlohách peněžných a věcech právně závazných mohou hlasovati pouze členové Akademie.

§. 7. Valnému shromáždění, které jí po návrhu správní kommisse povoluje společným rozpočtem určitou roční dotaci, podává kommisse archaeologická každého roku zprávu o své činnosti; praesidiu Akademie, správní kommissi a valnému shromáždění náleží vzhledem ku kommissi archaeologické týž obor působnosti, jako vzhledem ku kommissím prováděcím vůbec, případně ku třídám.

§. 8. Jednání kommisse archaeologické spravuje se jednacím řádem Akademie.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

O staročeském právě dědickém a královském právě odúmrtném na statcích svobodných v Čechách i v Moravě. Sepsal *Josef Kalousek.* Předloženo dne 26. ledna 1894. Rozprav třídy I. ročn. III. čís. 1. — 1894.

Statky svobodné, zapsané v deskách zemských, zemřel-li držitel bez pořízení, v některých případech připadaly zůstavitelovým dětem nebo jiným jeho pokrevencům pode jmenem dědictví, v jiných pak případech spadaly pode jmenem odúmrti na komoru královskou. Že tomu tak bylo, o tom nebylo a není žádné pochybnosti; ale jest nejistota o tom, ve kterých případech mělo místo právo dědické a ve kterých právo odúmrtné, čili která kdy byla hranice mezi právem dědickým a právem odúmrtným. Tuto hranici snažím se přítomnou rozpravou vyhledati a vytknouti. U historických a právnických spisovatelů našeho století nacházejí se v té příčině rozmanité neurčitosti, pochybnosti i chyby, kteréž pocházejí nejvíce odtud, že prameny právní samy zdají se neshodovati mezi sebou; některé z nich na př. stanoví určitě, že právo dědické náleží pokrevencům zůstavitelovým až do čtvrtého kolena a teprvé kdyby takových nebylo, že statek má připadnouti v odúmrti králi, kdežto zase jiné souvěké prameny ukazují, že statek spadal na krále, ačkoli tu byli pokrevenci příbuzní zůstaviteli ve stupni netoliko čtvrtém, nýbrž třeba i v druhém nebo i v prvním, totiž vlastní bratři nebo i vlastní dcery a synové zůstavitelovi. To jest jeden druh neshod. Na jiné straně nesnadno bylo srovnati vespolek ty dva zjevy, že jeden král zaručil šlechtě právo dědické až do čtvrtého kolena, nástupci jeho ten závazek potvrzovali, a přes to přese všecko vyskytují se potom úsilovné snahy u šlechty, aby statky, když držitel zemře bez pořízení, nepřipadaly komoře královské nýbrž příbuzným zůstavitelovým, třeba právě opět až do čtvrtého kolena; nedodržováním královských závazků vysvětlovati se to nemůže, poněvadž tak se dálo v dobách, kdy královské slovo nešlo nazpátek, nýbrž naopak šlechta rozmnožovala moc svou na újmu moci královské. K nesnázím pocházejícím z nejasných pramenů přistoupily také zbytečné chyby, pošlé z předpojaté theorie; někteří spisovatelé čeští v našem století pojali totiž mylnou myšlénku, že žena v právě českém byla rovna mužovi a jmenovitě že všichni členové rodiny bez ohledu na pohlaví měli rovné právo k dědictví; a ježto veliké privilegium krále Jana z r. 1310 mezi jiným přiříká dcerám právo dědické jenom v tom případě, když není synův, toto privilegium bylo uváděno v pochybnosť, jako by nebylo opravdu vydáno, poněvadž by se nesrovnávalo s rovnoprávností ženských s mužskými.

Zápor tento byl mi hlavní pohnutkou, abych probádal prameny a památky práva dědického i odúmrtného na statcích svobodných od časů nejstarších až do závěrku samostatného vývoje práva českého, to jest od statutů knížete Kunráta Oty, vydaných na sněmě českomoravském v Sadské r. 1189, až do Obnoveného Zřízení Zemského z r. 1627. Opravení chyby posledně dotčené bylo snadné; prameny všechny jednosvorně a určitě svědčí, že žena v Čechách i v Moravě vždy sice měla právo k výbavě a věnu, ale právo dědické ke statku nenáleželo jí leč tehdáž, když nebylo mužských dědiců zůstavitelovi stejně blízkých; předpokládaná rovnoprávnosť ženských s mužskými byla pouhou novodobou smyšlenkou, proti které mluví všecky prameny českého práva zemského. Mnoho však přemýšlení stálo, vyhledati cesty k dosažení dalšího účelu, jejž jsem si postavil a jenž záležel v tom, aby se vysvětlily a odstranily odpory a nesrovnalosti, ježto vůčihledě se naskytují v pramenech o právě dědickém a odúmrtném. Hlavního světla poskytl mi Všehrd svou definicí dědice; Všehrd totiž klade velký důraz na to, že jenom nedílný příbuzný může býti dědicem, na nějž spadá statek po zůstaviteli zemřelém bez pořízení a dílný příbuzný, třeba by byl vlastní syn zůstavitele, že ze zákona nedědí, nýbrž statek zůstalý po zemřelém bez po-

řízení spadá v tom případě na komoru královskou. Ukázalo se, že v pramenech právních, psaných před Všehrdem, leccos ukazuje zřejmě k nauce Všehrdově a nikde nic jí neodporuje. Pročež přijal jsem za jisté, že od časů nejstarších nebo aspoň od 12. století, ze kterého se nám zachoval zákonník Kunrátův, až do věku Všehrdova dědicem rozuměl se vždy jenom nedílný pokrevenec, tak sice, že kde pramen mluví o dědici, tam vždy máme si přimysliti obmezení na blízké příbuzné, žijící v nedílnosti s držitelem neb hospodářem.

R. 1497 král Vladislav vzdal se v Čechách práva odúmrtného ke statkům svobodným neboli deskovým ve prospěch pokrevenců zůstavitelových, kteří nebyli se zůstavitelem v nedílnosti a tudy do té doby nenáleželi k dědicům. V samém privilegii Vladislavově jakož i v některých jiných pozdějších pramenech není výslovně řečeno, že to obdarování svědčí dílným příbuzným, ale jest to řečeno ve vysvětlení, ujednaném mezi králem a šlechtou r. 1502, a následovně kdekoliv později se praví, že nápad náleží krevnímu příteli podle privilegia Vladislavova, vždy rozumí se dílný příbuzný. Dědici ve starém smyslu čili nedílní pokrevenci podrželi však i potom všechna svoje práva, jmenovitě také přednosť před všelikými jinými nápadníky, tak sice, že dílný pokrevenec mohl ze zákona děditi statek jenom v tom případě, když nebylo pokrevenců nedílných. Na krále spadaly potom statky svobodné po šlechticích již jenom v těch řídkých případech, když nebylo vůbec žádných příbuzných, nedílných ani dílných, mužských ani ženských, po meči ani po přeslici. Čeho takto šlechta v království Českém dosáhla jedním rázem r. 1497, toho domohla se šlechta moravská několika privilegiemi po kouscích během 150 let, od r. 1437 do 1587. Také tato moravská privilegia jsou dílem nedbale stylisována, tak že jenom vespolným jich srovnáním mezi sebou a s jinými prameny právními se dosuzujeme a poznáváme, kterak dědické právo, obmezené dříve na nedílné členy rodu, rozšiřovalo se jimi postoupně na pokrevence dílné, nejdřív na mužské po meči do čtvrtého kolena (1437, 1459), potom na mužské po meči do pátého kolena (1484), dále na ženské po meči a na mužské i ženské příbuzné po přeslici do pátého kolena (1510), pak na všechno dílné příbuzenstvo do šestého kolena (1523) a konečně na příbuzenstvo beze všeho obmezení (1587).

Bádání toto o prvotném malém rozsahu a pozdějším rozšiřování práva dědického doprovázím výklady o některých vedlejších stránkách té věci, zejmena kterak vyhýbáno se královskému právu odúmrtnému již od 13. věku testamentem, k jehož platnému zdělání však bylo potřebí mocného listu od krále, pak od 14. věku spolkem a konečně od 15. věku zápisem nápadním, jenž měl formu dluhopisu; též ukázáno, kterak kdy král nakládal s odúmrtmi na něho spadlými, a jakým soudním jednáním odúmrti králem pryč dané pode jmenem výpros přecházely opět v majetek soukromý, i že totéž, jako s odúmrtmi, dálo se se statky odsouzených zločinců. Na konec pověděno o nové soustavě práva dědického, kteráž Obnoveným Zřízením Zemským uvedena byla v Čechách 1627 i v Moravě 1628; nedílná držba ve starém způsobu zapovězena byla docela, zrušeny jsou rovněž spolky, kteréž z ujednání měly takové právní důsledky, jako nedílnosť přišlá přirozeně; se spolky odstraněny byly také zápisy nápadní i zbytečnými učiněny prohlášením, že každý může udělati testament dle své vůle bez mocného listu královského, i nařízen nový řád dědění ze zákona, podle něhož všechno příbuzenstvo až do desátého kolena mělo přístup k nápadu v určitém pořadí k tomu předepsaném.

O aktinomykose. Díl první. Podávají prof. dr. *Jaroslav Hlava* a dr. *Ivan Honl*, assistent ústavu prof. Hlavy. (Se 6 vyobrazeními.) Předloženo dne 27. června 1893. Rozprav třídy II. ročn. II. č. 39. — 1893.

Při aktinomykose vypěstovány byly od různých auktorů různé pleomorfní bakterie. Má-li se rozhodnouti, která z těchto jest specifická, které právem přináleží jméno actinomyces, jest nutno dříve se přesvědčiti, zda aktinomykosa lidská na zvířata našich laboratoří jest přenesitelná a jakým způsobem se tato u nich jeví. Auktorové uvádějí experimenty své, které k rozluštění této otázky na různých zvířatech byly vykonány. Material poskytlo 5 případů lidské aktinomykosy v ústavě pathologicko-anatomickém pitvaných i hnis aktinomykotický z nemocných na klinice Maydlově léčených. Auktoři nalezli v morčeti vhodné zvíře, na které aktinomykosa se dá přenésti. Ve třech případech mohla býti vyvolána aktinomykosa po injekci očistěného hnisu aktinomykotického. Ovšem dlužno dlouhou dobu (2 $^1/_2$ měsíce) čekati, než se vyvinou charakteristické známky nemoci. — Změny aktinomykotické u morčete jevily se nádorem v kůži, skládajícím se ze tkaně granulačnt s četnými zhnisovatělými píštěli, zhnisáním žlaz inguinálních po interabdominální injekci, dále i disseminovanými ložisky aktinomykotickými v játrách a v epiploon. Auktorové soudí z resultátů svých, že aktinomykosa dá se přenésti na zvířata s člověka a že vhodné zvíře jest morče, že anatomický obraz aktinomykosy jest týž jako u člověka. Tím ovšem dána i direktiva jaké musejí býti změny po injekci z aktinomykosy vypěstované pleomorfní bakterie specifické.

O některých vzácných nádorech a cizopasnících oka (Glioma, Pseudoglioma, Cryptoglioma, Cylindroglioma, Cysticercus subretinalis triplex). Podává prof. dr. *J. Schöbl.* (S 8 tabulkami.) Předloženo dne 3. března 1893. Rozprav třídy II. ročn. II. čís. 40. — 1893.

V práci té podává auktor v úvodu především pojem Gliomu, pak jeho historii, makrospický anatomický nález, nález histologický, pak klinický průběh aetiologické momenty, statistiku, prognosu a therapii. Pak líčí zajímavé případy z vlastní praxe, a sice, pokud se Gliomu vůbec týče, především Glioma simplex endophytum, pak Glioma luxurians exophthalmicum a konečně Glioma mixtum seu polymorphum.

Dále jedná se o Pseudogliomu, případech to, v kterých od kompetentního okulisty učiněna byla klinická diagnosa na Gliom, avšak později přišlo na jevo, že nešlo o Gliom, nýbrž o neduh zcela jiný, obyčejně zánětlivý. Znamená tedy Pseudogliom vlastně omyl v klinické diagnose; mohou to však býti pouze případy takové, které s nápadnou podobností obraz a průběh klinický pravého Gliomu imitují.

Dále líčí auktor několik případů zajímavých Pseudogliomů ze zkušenosti vlastní i cizí; pak líčí dopodrobna nemoci oční, u kterých vyskytuje se komplex symptomů amaurotického kočičího oka, který dříve pro Gliom co zjev pathognomonický byl pokládán, tak eklatantně, že po případě mylně za Gliomy diagnosovány býti mohou, a tvoří takto podklad pro tak zvané Pseudogliomy.

Dále činí se krátká zmínka o Pseudoencephaloidu, a pak jedná se o Cryptogliomu, kterýžto výraz se znova do očního lékařství zavádí, a

kterýžto neduh jest pravou protivou Pseudogliomu. Cryptogliomem nazývá se případ, kde skutečně jde o pravý Gliom, kde však sebe zkušenější a obezřelejší diagnostik klinický není s to, aby Gliom diagnosoval — aspoň v jistém období drůběhu a za jistých okolností — a nucena se vidí jinou, mylnou diagnosu stanoviti. Uvádějí se veškeré případy Gryptogliomu v literatuře až dosud zaznamenané a pak popisuje se nový velmi zajímavý případ Cryptogliomu.

Dále vyličuje se velezajímavý případ Cylindrogliomu, dosud nepozorovaný, a konečně velevzácný případ trojnásobného měchožila pod sítnicí, Cysticercus subretinalis triplex, taktéž dosud nepozorovaný.

Rektifikace dutých hranolů při stanovení lomivosti kapalin. Podávají *A. P. Pařízek* a *O. Šulc.* Předloženo dne 6. října 1893. — Rozprav třídy II. ročn. III. čís. 1. — 1894.

Při měření indexu lomu kapalin spektrometrem užívá se z pravidla dutých hranolů skleněných, uzavřených deskami skleněnými k vlastnímu hranolu buď přitmelenými aneb i jen pouhou adhaesí na hranolu lpějícími. Aby refrakční vliv těchto desek na výsledek měření úplně mizel, aby se tedy při kapalinách mohlo užiti téhož vzorce pro minimální úchylku (při methodě Fraunhoferově) jako se užívá při látkách tuhých, totiž

$$(1) \qquad n = \frac{\sin \frac{1}{2}(\Phi + \Delta)}{\sin \frac{1}{2}\Phi},$$

kde n jest hledaný index lomu, Δ pozorovaná minimální úchylka a Φ úhel lámaný hranolu, musejí býti desky naprosto planparallelně zbroušeny. Podmínce této bývá přesně jen zřídka kdy vyhověno, a to jen při hranolech velmi drahých. Proto však netřeba levnější hranoly, při nichž oné podmínce zcela vyhověno nebývá, za nepotřebné prohlásiti, neboť lze i jimi určitým postupem práce a určitým mathematickým zpracováním výsledku dojíti správných hodnot pro index lomu kapaliny.

Nedokonalosť desek lze poznati, do jisté míry i měřiti okulárem Gaussovým, jenž k dalekohledům každého lepšího spektrometru bývá přičiněn. Není-li totiž deska planparallelní, objeví se v dalekohledu proti desce zamířeném dva obrazy vláknového kříže, jeden vzniklý zrcadlením na rovině přední, druhý zrcadlením na rovině zadní. Abychom hranolem takovým správného výsledku došli, můžeme si čtverým spůsobem počínati.

1. Buď počítáme dle uvedeného vzorce (I) a k indexu lomu tak nalezenému připojíme opravu

$$n' = -\frac{v\omega}{2}\,\frac{\sin\left(\frac{\varphi}{2} - C\right)}{\sin^2\frac{\varphi}{2}}$$

aneb opravíme předem některou z veličin přímo pozorovaných φ a δ, jež při hranolu daném mají obdobný význam jako veličiny Φ a Δ ve vzorci (I) pro hranol dokonalý platném, na takové veličiny Φ a Δ, aby do vzorce (I) dosazeny daly žádaný výsledek, tedy

2. buď připojením opravy

$$\delta' = -\frac{\sin\left(\frac{\varphi}{2} - C\right)}{\sin\frac{\varphi}{2} \cdot \cos\frac{\varphi + \delta}{2}}$$

k veličině δ anebo

3. připojením opravy

$$\varphi' = \nu\omega \frac{\sin\left(\frac{\varphi}{2} - C\right)}{\sin\frac{\delta}{2}}$$

k veličině φ; aneb konečně

4. lze obě veličiny φ i δ opraviti o hodnoty φ'' a δ'', ale tak, že součet obou se nemění, že tedy

$$\varphi + \delta = \Phi + \Delta,$$

což vyžaduje

$$\varphi'' = -\delta'' = \vartheta,$$

kterážto oprava jest dána vzorcem

$$\vartheta = \nu\omega \frac{\sin\left(\frac{\varphi}{2} - C\right)}{\cos\frac{\varphi}{2} \cdot \sin\frac{1}{2}(\varphi + \delta)}.$$

Ve vzorcích těchto znamená C pomocný úhel, jenž vypočte se ze vztahu

$$\sin C = \frac{1}{\nu} \sin\frac{\varphi + \delta}{2}.$$

Určení oprav vyžaduje tu známosti veličiny ν, jež jest index lomu skla, z něhož zhotoveny jsou desky, a veličiny ω, jež jest dána součtem

$$\omega = \omega_1 + \omega_2,$$

při čemž ω_1 a ω_2 značí lámané úhly desek samých.

Součin $\nu\omega$ lze změřiti přímo. Zaměříme-li proti desce a přivedeme ku krytí s křížem vláknovým jednou obraz jeho vzniklý zrcadlením na zadní rovině desky, po té obraz vzniklý zrcadlením na přední rovině, změříme tím úhel w rovný onomu součinu

$$w = \nu\omega.$$

Index lomu ν lze změřiti jen nepřímo a to přibližně, což však stačí vzhledem k tomu, že jde jen o člen opravný. Hranol naplníme k tomu cíli

kapalinou, jejíž index lomu známe. Pak můžeme určiti některou z oprav n', δ', φ' neb ϑ, načež ze vzorců dříve uvedených plyne:

$$\sin\left(\frac{\varphi}{2} - C\right) = -\frac{2n'}{\nu\omega}\sin^2\frac{\varphi}{2}$$

$$= -\frac{\delta'}{\nu\omega}\sin\frac{\varphi}{2}\cos\frac{\varphi+\delta}{2}$$

$$= \frac{\varphi'}{\nu\omega}\sin\frac{\delta}{2}$$

$$= \frac{\vartheta}{\nu\omega}\cos\frac{\varphi}{2}\sin\frac{\varphi+\delta}{2}.$$

Nazveme-li hodnotu tak určenou zkrátka x, lze z rovnic

$$\sin\left(\frac{\varphi}{2} - C\right) = x,$$

$$\nu\sin C = \sin\frac{\varphi+\delta}{2}$$

určiti pro hledaný index ν řadu postupující dle mocnin veličiny x

$$\nu = n\left[1 + x\cot\frac{\varphi}{2} + x^2\frac{1+\cos^2\frac{\varphi}{2}}{2\sin^2\frac{\varphi}{2}} + \dots\right],$$

z níž obyčejně dva členy stačí.

Dosud uvedené vzorce platí pro ten jednodušší případ, kde všecky čtyři lámavé roviny desek lze postaviti rovnoběžně s osou spektrometru. Podrobná diskusse početní však ukazuje, že lze vzorců uvedených užiti v případě, kdy oné podmínce jest jen přibližně vyhověno.

Dále vypisuje se praktická manipulace při měření potřebných hodnot, jakož i spůsob, kterým lze jednak různé po případě se vyskytující nedokonalosti stroje buď vymýtiti, buď v počet zavésti, zejmena sklon otáčecí osy dalekohledu k rovině děleného kruhu. Ve všech pobrobnostech těchto věcí se týkajících nutno poukázati k originálu.

Ku konci podány číselné příklady, ze skutečného pozorování vyplynulé, k osvětlení celého postupu početního, a připojeny ukázky tabulek hodnot opravných pro určitý hranol sestrojených, průběhem úvahy pak všude vyloženo, kde a jak lze s prospěchem užiti methody nejmenších čtverců k nabytí výsledků pravdě nejpodobnějších.

O konodontu z českého siluru. Sepsal *Jar. Perner*, assistent Musea. Předloženo dne 3. listopadu 1893. Rozprav třídy II. ročn. III. čís. 2 — 1894.

Auktor nalezl v graptolitové břidlici z kolonie „Lapworth“ u Zdic konodonta, první to nález v Čechách. Zmíniv se o geologickém rozšíření konodontů (spodní silur — carbon), probírá v historickém pořádku, jak se

měnily náhledy o povaze a systematickém postavení těchto až do nedávna velmi záhadných zbytků.

Z počátku byly dle Pandera, znamenitého to ichthyologa, jenž je vůbec poprvé z ruského siluru popsal, pokládány za zoubky ryb chrupavčitých. Poněvadž ale strukturou se značně lišily, prohlašovali je někteří palaeontologové za úlomky ostnů korýšů, jiní zase za kusadla korýšů, nebo za drápky trilobitů (Owen). Newbery a Woodward pokládali je za zoubky z jazykové pásky měkkýšů; Huxley a Agassiz opět chýlili se k náhledu, že jsou to zoubky ryb kruhoústých.

Teprve v nejnovější době Zittel společně s Rohonem prozkoumali všestranně konodonty z celého světa a dokázali, že jsou to kusadla annelidů a gephyreů, a že se fossilní zbytky až na rod úplně shodují s recentními kusadly.

Nalezený exemplář, kterýž nazván Prioniodus Barrandei n. sp., vyznačuje se mohutným, slabě zahnutým postranním zubem, na konvexní straně kýlnatým, k němuž se těsně přikládá zcela malý zoubek. Pak následuje 8 ostře kýlnatých, řídce rozestavených zoubků barvy leskle popelavé, po stranách modravě průsvitných. Na jich basi viděti pod odprýsklou svrchní stranou více podlouhlých lamell, snad zprohýbaná to matrix zoubků. Délka činí 1·3 mm. Dosud unikum.

Pokusy s pseudotuberkulosou zvlášť na oku. Napsal Dr. *J. Deyl,* docent očního lékařství na c. k. české universitě. (S tabulkou.) Předloženo dne 23. června 1893. Rozprav třídy II. ročn. III. čís. 3. — 1894.

V posledním desítiletí popsáno bylo, zvláště ve Francii a v Německu, uzlinové onemocnění různých zvířat, které obyčejně zasahuje vnitřní orgány, spůsobujíc v nich velmi četné nažloutle bělavé uzlíčky; bylo nazváno pseudotuberkulosou, poněvadž v uzlíčcích nebyly nalezeny, ani z nich nebyly vypěstovány pravé Kochovy tuberkulové bacilly, nýbrž jiné útlé bakterie, které na rozdíl od Kochových rostou téměř na všech půdách i za obyčejné teploty a dle methody Grammovy se odbarvují.

V době nejnovější množí se zprávy o podobném uzlíčkovitém onemocnění a to smrtelném u člověka; již z tohoto důvodu jest nutno věnovati tomuto onemocnění zvláštní pozornosť.

Pravá Kochova tuberkulosa studuje se často na oku zvířecím, zvláště u králíků, jimž vloží se bacilly nebo částečka tuberkulosní tkaně do přední komory oční, což děje se i za tím účelem, aby se potvrdila nesnadná často diagnosa, jde-li o pravou tuberkulosu či nikoli.

Auktor konal rovněž toto očkování do přední komory různých zvířat pravými Kochovými bacilly nebo částečkami, jež obdržel po operacích tuberkulosou stiženého lidského oka; aby si zjednal samostatné náhledy o zjevech pseudotuberkulosou vyvolaných a o tom, je-li vskutku toto onemocnění tak podobné pravé tuberkulose, že by mohlo mýliti pozorovatele, podnikl řady pokusů u různých zvířat s pseudotuberkulosními bacilly, které isoloval a vypěstoval původně Pfeiffer z uzlin plicních onemocnělého koně.

(Pokračování.)

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KROK,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce

---

Reklamaci lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace „Kroka“ jest v Praze, II. v Pštrossově ulici čís. 23

Tiskem **F. Šimáčka** v Praze.

ROČNÍK IX. SEŠIT 2.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk

V PRAZE 1895.

Vydáno 1. února 1895.

Slavných ředitelstev středních škol žádáme slušně za školní programmy.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním listkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

XLIV. Tuto (Al)exander dobyl Armenie a medskú zemi a přitrhl jest k řece Eufrates.

48. Potom pohnuv vojskem, přitáhl [1]) jest do medské země a do veliké Armenie i podrobil jest je [2]) svému ciesařství. Potom jezdiv,[3]) vtrh [4]) jest v miesto suché a skulovaté,[5]) kdež nejsú vody, a přejev miesto, jenž slove Andrecus,[6]) přitéže [7]) k řecě [8]) Eufraten řečené a ihned [9]) rozbil jest stany. A ihned [10]) kázal jest přivézti [11]) dřievie a lodní most přes tu řeku připraviti [12]) a zbíti hřeby železnými a řetězy svázati. A přikáza všem svým rytieřóm, aby [13]) přejeli; a oni viděvše [14]) řeky velikosť a prudkým během plovúcé,[15]) báli jsú sě přes most bráti, aby velikú těžkostí sě řetězy [16]) neztrhaly. Ale vida Alexander, že

[1]) přitrhl *A. B.*
[2]) om. *A.*
[3]) *B.* om. *A.*
[4]) vtrhl *A.*
[5]) *A. B.* cavernosum.
[6]) *A.* Andritus *B.* lat. Andriaci.
[7]) *B.* přitrže *A.*
[8]) veliké add. *A.*
[9]) a tu hned *A.*
[10]) om. *A.*
[11]) *B.* připraviti *A.*
[12]) udělati *A. B.*
[13]) přes ten most add. *A. B.*
[14]) *B.* vidúce *A.*
[15]) et cursus validissimos.
[16]) *B.* rytierzi *A.*

vrtkají,[1]) káza strážným, jenž hnáchu stáda, aby najprve přešli s stády a potom všechno vojsko. Ale rytieři opět sě strachováchu.[2]) Tehdy Alexander rozhněvav sě a svolav svá knieżata, první přejel jest, potom knieżata i všechno[3]) vojsko následovalo jest jeho. Nebo[4]) dvě řece plovú,[5]) Tygris a Eufraten, skrze medskú a mezopotanskú zemi a Babylonskú[6]) a tak v ni[7]) upadají.

XLV. Když se Allexander přebral, ihned most káza zrušiti, aby se zase nemohli navrátiti.

A potom[8]) když sě přebra Alexander a všichni přes most, káza hned most zbořiti. A uzřevše to všichni z vojska, stěštiechu[9]) sobě velmi a repcíce mezi sebú, počechu pronášeti[10]) a[11]) řkúce: „Přihodí-li sě,[12]) že z boje u(250)tečeme, nebudem míeti chodu přes vodu.“[13]) S(rozuměv)[14]) Alexander jich reptání, vece jim: „Co jest, ješ(to mezi)[15]) sebú mluvíte: ‚Přihodí-li sě,[16]) že bychom z boje utek(li?‘ Za)[17])jisté vězte, že jsem proto svory mostné kázal rozp(ustiti),[18]) abyste mužsky bojovali; pakli viece utečenie u(ežli)[19]) bojovánie zvolíte, abychom všichni jednostajně (za)hynuli, nebo boj a vítězstvíe nebude[20]) těm přichýlen,[21]) jenž utíekají, ale těm, ješto stíhají. Protož[22]) posilněny[23]) buďte srdce vaše a jakožto hru mějte moc k bojování, nebo přejistě[24]) vězte, že nikoli Macedonie neuzříme, leč prve všecky rodiny[25]) barbarské potlačíme: tehdy zajisté sě s vítězstvem[26]) vrátíme do své vlasti.“

[1]) *A.* (add. rytieři). strachují se *B.* dubitare.
[2]) biechu strašlivi *B.* vrtkáchu *A.* (add. nesmějíce pro prudkosť té řeky). dubitabant.
[3]) vše *A.*
[4]) add. tě *A.*
[5]) *B.* tekú z ráje a plovú *A.*
[6]) add. zemi *A.*
[7]) *B.* v moře veliké *A.* in fluvium Nilum.
[8]) protož *A.*
[9]) *B.* ſteſſczechu *A.*
[10]) mluviti *A. B.*
[11]) om. *A.*
[12]) add. nám *A.*
[13]) *B.* moře *A.* non erit transitus nobis.
[14]) *A. B.*
[15]) *A. B.*
[16]) add. eo *A.*
[17]) *A. B.*
[18]) *A.*
[19]) *A. B.*
[20]) *B.* nebývá *A.* non erit.
[21]) přičten *A.* připsáno *B.*
[22]) *B.* A protož *A.*
[23]) *A.* posilněna *B.*
[24]) add. to *A. B.*
[25]) *B.* om. *A.* (barbaros).
[26]) vítězstvím *A. B.*

XLVI. Tuto Allexander bojoval s Daryem a porazil Daryáše a mateř jeho i syny zjímal Daryášovy.

49. Mezi tíem Darius sebrav množstvíe lidu[1]) a zjednav nad nimi vladařuov pět, vytáhl jest a stany rozbil.[2]) Druhý[3]) den sebrali jsú sě na pole Darius s Alexandrem i počesta ukrutně bojovati. Potom počechu klesati a padati[4]) před mocí[5]) Barbarští a vidúce, že jich hrubě[6]) ubývá, dali jsú sě na běh. Ale v tom pobití jeden[7]) muž ukrutného úmysla z Persidy, urostlého života a krásný člověk, jemuž Darius bíeše slíbil dáti svú dceru, když by Alexandra zabil;[8]) a ten bíeše oblečen rúchem macedonským, mezi rotami Alexandrovými *bojujíce*[9]) stáše za Allexandrem s vytrženým mečem a tak[10]) silně udeři na hlavu jeho,[11]) že proniče meč skrze helm a hlavu jeho[12]) ranil. Uzřevše[13]) to rytíeři Alexandrovi, hned[14]) popadechu jeho a přivedechu jeho[15]) před Alexandra. Vece jemu Alexander, mně,[16]) by byl (251) (Macedonský):[17]) „O udatný a přěsilný muži,[18]) proč jsi hla(vu mú ra)nil[19]) mečem? i zdali s' mne nepoznal Alexandra, (pomoc)níka[20]) a pána[21]) vašeho?“ Jemužto[22]) odpovědě: „Ne(mni m)ne,[23]) najvyšší cíesaři, Macedonským, ale z pokole(níe) přelítého Barbarského. Toť jsem tobě proto u(čin)il, neb mi jest slíbil Darius svú dceru dáti za ženu, (kd)yž bych tě jma před něho přivedl.“[24])

---

1) add. a měl jest jízdných tři sta tisícóv a pěších dvě stě tisícóv *A.*
2) vytáhl jest proti Alexandrovi *A.* (add. nad potokem Tigris řečeném *B*: castra metati sunt super fluvium Tigris).
3) A druhý *A. B.*
4) add. hrubě *A.*
5) add. Alexandrovú *A.*
6) mnoho *B.* om. *A.*
7) *bíeše* jeden *A. B.*
8) *B.* jal aneb zabil *A.* si occidisset.
9) m. bojujícíemi *B.*: inter acies pugnantium.
10) mezi rotami — a tak: a stáše mezi rotami Alexandrovými bojuje a s vytrženým mečem stál jest za Alexandrem; i udeři *A.*
11) add. mečem *A.*
12) skrze helm jeho a v hlavu jej *A.*
13) *B.* A uzřevše *A.*
14) ihned *B.* inhed *A.*
15) sú jeho popadli i přivedli *A.*
16) *A.* maje za to, že *B.*
17) *A. B.*
18) *B.* rytíeři *A.*
19) mi hlavu ranil *A.* mú hlavu ranil *B.*
20) *B.* a pomocníka *A.*
21) sluhu *A.*
22) add. on *A.*
23) *A. B.*
24) když bych tě jma předeň přivedl *B.* když bych nad tebú zvítězil aneb tě zabil *A.*

A protož Alexan(d)er svolav své rytíeře, postavi ho mezi nimi a co by z toho učinil,[1]) tázáše. Ale jedni vecechu, aby byl ukřižován, druzí pravíechu, aby hlavy zbyl,[2]) třetí radíechu, aby byl upálen. Uslyšav to Alexander odpovědě jim:[3]) „Co jest zlého učinil muž tento? chtěl jest naplniti přikázanie pána svého. Ktožkoli súdí jeho hodna[4]) smrti, sám sě súdí budúcně; neb bych já přikázal někomu z vás, aby zabil Dariáše, též by pokuty čakal[5]) na sě od Dariáše. A[6]) protož zle jste súdili, aby tento Barbarský kterú[7]) smrť měl trpěti." A to řka,[8]) káza jemu hned odejíti[9]) bez překazu,[10]) chvále jeho pro sílu moci jeho.

50. Ale uslyšav Darius, že vladaři jeho boj ztratili, sebral množstvíe pěších a jíezných[11]) i bral sě jest na horu Cilickú jmenem Taurus, nebo nadějíeše sě Alexandrovu sílu přemoci. A stekše sě u boj, tu Darius jsa přemožen, uteče, ale Alexander honil jest jeho až do brány města.[12]) Tu[13]) rozbiv své stany bohóm vítězné oběti jest obětoval A jiný den poče snažně města dobývati a dobyv jeho, postavil jest stolici vladařskú a všecka města okolníe podrobi své moci.[14]) A v tom městě nalezl jest bezčíslné poklady[15]) shromážděné a mateř Dariášovu a ženu jeho.[16])

XLVII. Kterak jeden z Daryášových kníežat přišel k Allexandrovi slibuje **(252)** jemu vydati Dary(áše).

51. Mezi tíem jeden z kníežat rytíeřstva Dariášova přišel j(est[17]) k Ale)xandrovi řka:[18]) „Največší cíesaři, jáť jsem jede(n z kníe)žat[19]) rytíeřstva Dariášova, jemuž jsem mnoho s(lužeb)[20]) učinil a nic dobrého nestalo mi sě od něho. Protož (líbí)-li[21]) sě tvé velebnosti, dajte mi

[1]) učiniti měl *B.* učinili *A.*
[2]) aby byl hlavy zbaven *A. B.*
[3]) add. a řka *A.*
[4]) *B.* hodného *A.*
[5]) *B.* čekal *A.*
[6]) om. *A. B.*
[7]) *B.* om. *A.*
[8]) *B.* řek *A.*
[9]) odjeti *A. B.*
[10]) *A.* bezpečně *B.*
[11]) jíezdných *B.* jízdných *A.*
[12]) *B.* om. *A.*
[13]) *B.* A tu *A.*
[14]) *B.* podrobil jest svému panství *A.*
[15]) *A.* bez čísla pokladuov *B.*
[16]) a mateř i dceru i ženu Dariášovu tu vzal *A.* a tu mateř a ženu Daryášovu i syny jal jest *B.*
[17]) přijel jest *B.* přijel *A.*
[18]) a řka *A. B.*
[19]) *A. B.*
[20]) služeb *A.* služby *B.*
[21]) *B* A protož, líbí-li *A.*

ku pomoci deseť tisíc(uov)[1]) branného lidu mládcuov,[2]) neb slibuji tobě, že[3]) Dari(á)še a větší díel rytíeřstva vydám." A[4]) uslyšav to Alexander, vece jemu:[5]) „Příeteli, nevěřímť tobě cizí, by ty chtěl svých dobývati."

52. A v ta doby druzí z kníežat Dariášových poslachu jemu[6]) list takto vznící:

XLVIII Jenž drží přěpis listu k Daryášovi od vladařóv.

„Králi nad králi, Dariášovi,[7]) přejasnému bohu velikému Serapis a Jupiter[8]) vzkazují službu. Psali jsme tvé velebnosti jiných časuov a nyníe opět vám píšeme Alexandra Macedonského *úkladu*,[9]) neb on jakožto lev vtrh[10]) jest do zemí našich a všecka sbožíe naše jakožto vzteklý rozptýlel[11]) jest a naše rytíeře zmordoval jest.[12]) A tak jsme velikým zámutkem obtíeženi, že náramnosti jeho potom nebudem moci snésti. A protož božstvíe tvého pokorně prosíme, aby[13]) naši službu *převěda*[14]) ku paměti, račte nám takově pomoci, abychom násilé nepřátelské, jenž nám činíe, otehnali."

53. A přečet list Darius,[15]) ihned[16]) jest odepsal[17]) Alexandrovi tíemto obyčejem:[18])

XLIX. Jenž drží[19]) listu Dariášova *králi*[20]) Allexandrovi císaři.

„Darius[21]) král nad králi sluzě našemu Allexandrovi přikazujeme. Nyníe k našima ušima přišlo jest, že svú mladostí[22]) mníš[23]) našíe výsosti

[1]) tisíc *A. B.*
[2]) mladého *B.* om. *A.*
[3]) že-ť *A. B.*
[4]) om. *A. B.*
[5]) *B.* om. *A.*
[6]) *B.* Dariovi *A.*
[7]) *B.* Dariovi *A.*
[8]) lat. Stapsir (Stapsy) et Sphistir (Sphictyr).
[9]) m. úklad; lat. *adventum.*
[10]) vtrhl *A. B.*
[11]) *A. B.*
[12]) *B.* om. *A.*
[13]) *B.* om. *A.*
[14]) m. přiveda *A. B.* (recordando).
[15]) *B.* Dariáš *A.*
[16]) hned *A. B.*
[17]) *B.* psal *A.*
[18]) takto *A.* list takto vznící *B.*
[19]) om. přěpis (viz kap. XLVIII).
[20]) m. krále.
[21]) *B.* Dariáš *A.*
[22]) malostí *B.* malost *A.*
[23]) om. *sě.* se *A. B.*

přirovnati. Jakožto nelze jest hlúpému oslu a mezku k hvězdám sě pozdvihnúti, poněvadž křídel nemá a[1]) létavého **(253)** (přístroje),[2]) též i ty nebudeš moci dosieci proti nám (což mie)níš.[3]) Slyšeli jsme zajisté, že k našie mateři (a synó)m[4]) máš velikú dobrotivosť. Protož za jisté věz, (doku)dž[5]) jim budeš dobře činiti, nebudeš mne mie(ti p)řietele;[6]) pakli je budeš zle chovati, u větší ne(př)iezeň neuběhneš.[7]) A protož nelenuj sě jich mučiti, neb někdy počiješ osudek[8]) náš nad sebú vydaný."

54. Ale Alexander přijem list a přečet,[9]) odepsal jest takovým obyčejem:[10])

L. Tuto drží přěpis listu poslaného od Allexandra k Daryášovi

Allexander, syn Filipuov, Olimpiady královny, Dariovi perskému praviece vzkazujeme. Pýchu, zpupnosť a marnú chválu bohové jsú v nenávisť[11]) měli a tak *poražují*,[12]) který sobě nesmrtedlné jmeno přivinuje. Ale ty, jakožto vidím, nepřestáváš sě bohóm porúhati. Ale z toho, že nám *prorokuješ*,[13]) že jsme tvé rodině dobrotivosť ukázali,[14]) nešlechetným myšlením pohnut bývhow, poněvadž jsme toho neučinili ani pro tvú přiezeň ani pro tvé vděčenstvie,[15]) ale pošlo jest[16]) jedno[17]) srdce[18]) našeho[19]) ctnosti[20]) velebnosti. Ale o vítězstvi, kteréž nám *perské*[21]) převěděnie puojčilo, nikoli sebe nevznošujem,[22]) neb nám bohové pomáhají, kteréž ty na všaký[23]) den hanieš, poněvadž sě bohem

---

1) ani *A. B.*
2) *A. B.*
3) *A.*
4) *B.* om. *A.*
5) dokudž *A.* že, dokudž *B.* lat. quantumcumque.
6) *A.* me non habebis amicum (nepřietele *B*).
7) *A.* me non habebis inimicum (upadneš *B.*).
8) *A. B.* sententiam.
9) přijav list a přečet *B.*: recepta epistola legit eam. přečet list *A.*
10) odepsal jemu takto *A.* takto jest odepsal *B.*
11) *A. B.* odio.
12) m. *toho poražují.* a tak smrtedlné porážejí, kteřížto . . . připisují *B.* a tak poraženi bývají, kteří . . . přivinují *A.*
13) m. porokuješ *A. B.*
14) *B.* okázali *A.*
15) *A. B.*
16) om. *to*: to jedno *B.* to *A.*
17) om. *A.*
18) t. j. *s* srdce *A. B.*
19) add. a *A.*
20) om. *a* (*A. B.*).
21) m. božské *A. B.*
22) *A. B.*
23) každý *A. B.*

nazýváš.[1]) I zda žádáš jim býti přirovnán? A protož tento list buď poslední tobě nynie poslán a střez sebe,[2]) neb proti tobě táhnu kvapně." Ten list dal jest Alexander poslóm Dariovým a dal jim výborné dary, pustil jest je od sebe.[3])

LI. Tuto jest přěpis od Allexandra k svým vladařóm, aby jemu poslali kuože k vodění[4]) vojska jeho.

(254) **55.** Allexander, syn Filipuov, Olimpiady královny, vladařóm ovšem našie (moci)[5]) poddaným, totižto Syrským, Kapadockým, Panf(ilským), Laodickým[6]) a jinému lidu našemu milosť. Dává(me) vám pevně[7]) i přikazujeme, aby každý z vás nám (ti)síce koží dobyl připravených a je pošlete do A(lle)xandříe,[8]) aby nám i našim rytieřóm i[9]) oděv i obuv z nich udělali, a na našich velblúdiech, kteréžto máme v Allexandří, až k řecě Eufraten pošlete bez meškánie."

LII. Kterak jedno knieže psalo jest Daryášovi jmenem.[10])

56. „Králi nad králi, Dariášovi přejasnému,[11]) bohu velikému, Nedostius[12]) službu. Víem,[13]) neslušalo jest vašie[14]) velebnosti takových[15]) věcí poslati,[16]) ale bezděky to[17]) činím a viece přinucením tvé milosti[18]) zjevně[19]) pravím, že dvě knieżeti[20]) naše, ježto jsme měli boj s Alexandrem, jsú zabiti. Ale já přetěžce jsa raněn, ledva jsem utekl.

---

[1]) *B.* činíš a nazýváš *A.*

[2]) *B.* cave et habeto mentem in te. (se mne *A.*).

[3]) Dariovým — od sebe om. *A.* (lat. i *B.* mají místo to).

[4]) t. j. odění.

[5]) *A. B.*

[6]) Laodynským *A.* Laodským *B.* lat. Cilicie.

[7]) om. *věděti*: pevně věděti i přikazujem *B.* pevně u přikázanie *A.* Volo, ut.

[8]) *A. B.* in Antiochia.

[9]) om. *A. B.*

[10]) om. Nestodius *B.* lat. Nostradi.

[11]) *B.* perskému *A.*

[12]) *B.* Nastodius *A.* lat. Nostradi.

[13]) *A.* add. že *B.*

[14]) *B.* add. milosti a *A.*

[15]) *B.* takých *A.*

[16]) posielati *A. B.*

[17]) *B.* což *A.*

[18]) velebno (sic!) *A.*

[19]) *B.* om. *A.*

[20]) kniežetě *A.*

A mnozí mužíe [1]) *prsemocnye* [2]) vašeho ciesařstvíe zapíerajíce, [3]) přivinuli jsú [4]) k vojsku Alexandrovu a on jest je poctivě přijal a jim královské krajiny dal.“ A přijem Darius [5]) list a *přečetl,* [6]) psal jest Anastrodovi, [7]) kníežeti svému, aby veliké vojsko sebral a mužsky sě proti Alexandrovi [8]) bránil.

57. A hned také psal list králi Porrovi Indickému, aby mu ráčil dáti pomoc. [9])

(**LII**a. Darius [10]) píše Porovi Indickému.

Dariáš král perský Porovi, králi Indickému radosť. Již vás snad to tajno neníe, kterak sme boj měli s Alexandrem Macedonským nynie nedávno a kterak sme z boje utekli a mého cíesařstvíe sú kníežata zbita a královstvíe mé hyne. Aby vaše milosť věděla, že budu-li já přemožen, lekajte se vašeho královstvíe zahubeníe. Protož prosíme velice žádajíce s velikú žádostí, abyste nám ku pomoci pospíešili, abychme jeho potřesktali a potom k mateři poslali.)

LIII. Kterak jest odpověděl Porrus, král Indycský, Dariovi králi.

„Porrus, král Indický, Dariášovi, králi perskému, zdravíe. [11]) Neb [12]) s' nás prosil, abychom tobě na pomoc přijeli, [13]) hotovi jsme byli to učiniti, ale překážíeť *mi* [14]) nemoc, jenž nás drží; neb nám žel jest bezprávíe, [15]) ježto trpěli ste [16]) těžce. Protož [17]) vězte, žeť s desíeti tmami rytíeřuov [18]) **(255)** (vám na po)moc [19]) přijedem.“

---

[1]) *B.* mužové *A.*
[2]) m. přemocní *A. B.* potentissimi.
[3]) *B.* add. vás *A.*
[4]) add. se *A. B.* iunxerunt se.
[5]) *B.* Dariáš *A.*
[6]) m. přečet *A. B.*
[7]) Anastadiovi *A.* **Nestodovi** *B.* lat. Nostradi.
[8]) proti Macedonským *B.* om. *A.*
[9]) *B.* add. na Alexandra *A.*
[10]) Celá tato kapitola vzatá z *A* schází v *B* i *C* i v lat.
[11]) *B.* add. vzkazujem *A.*
[12]) A jakož *A.* Poňavadž *B.* Quomodo.
[13]) *B.* tobě přijeli *A.*
[14]) m. nám *A. B.*: nos.
[15]) add. vašeho *A.*
[16]) jenžto trpíte *A.*
[17]) A protož *B.* A protož to *A.*
[18]) add. našich *A.*
[19]) *A. B.*

LIV. Tuto mátě Dariášova psa(la jest jemu),[1]) aby nebojoval s Allexandrem, neb vše ztratíš.

58. (K)dyž [2]) uslyše mátě Dariášova,[3]) že opět strojí sě s vojskem a chtě [4]) boj vzíeti s Allexandrem, za(mútí)la [5]) sě jest velmi a psala jest jemu list toto držíe(cí): [6])

„Králi perskému Dariášovi Rogodes [7]) mátě posíelá (ra)dosť. Slyšeli jsme, že jsi veškeu lid svolal, aby (s) Alexandrem opět bojoval. Ale zajisté nic tobě to platno neníe, neb by všecky, jenž na světě bydlé, shromazdil, *mohl* [8]) by jemu odolati, poněvadž božské převěděníe přijal jest a jej vzdržují. Protož nechaj své výsosti [9]) a wſtup [10]) od chvály tvé, popřejé [11]) výsosti. Nebo lépe jest opustiti,[12]) čehož [13]) nemuožeš obdržeti, aby toho u pokoji požíval, což muož [14]) ostati, nežli [15]) chtě panovati všemu,[16]) ze všeho budeš vytištěn."

Přečet list Darius,[17]) zamútil sě jest velmi, neb jemu přijide na paměť rodičuov [18]) jeho. (Pokračování.)

Acer Platanoides je-li klen či javor?

Míněni pro i proti shledal *Jos. Dědeček.*

S vývojem vědy přírodní nezbytně souvisí jednak tvoření *synonym*, jednak zavádění jich nejen do jazyka spisovného ale i do mluvy národní.

Synonymy, t. j. různými názvy pro tutéž přírodninu oplývá přírodověda až přes příliš a lze bezpečně tvrditi, že nikoliv ku vlastnímu a jejích učňů prospěchu, ale po věčšině k plození závažných omylů a často velmi mrzutých zmatků a záměn.

[1]) píše jemu *B.*
[2]) *B.* A když *A.*
[3]) *B.* Dariova *A.*
[4]) add. opět *A.*
[5]) *A. B.* tristis effecta est.
[6]) takto vznící *B.* takto *A.*
[7]) *A.* Rogades *B.* lat. (*S*) Rogodoni.
[8]) m. nemohl *A. B.* non potes.
[9]) *A.* smyslu vysokého *B.* sensum altitudinis.
[10]) t. j. ustup: vſtup *B.* odſtup *A.* reclina.
[11]) add. jemu *A.* Alexandrovi *B.*
[12]) *B.* odstúpiti od toho *A.*
[13]) jehož *A.* ježto *B.*
[14]) móže *A.* muože *B.*
[15]) *B.* než *A.*
[16]) všem *A. B.*
[17]) *B.* Dariáš *A.*
[18]) přijidechu (přijedechu *B.*) na paměť rodičové *A. B.*

Vědecká terminologie mineralogická ze všech odvětví přírodních v té příčině ještě jest nejšťastnější; zoologická však a zejmena botanická v onom směru valné způsobují svým interessentům obtíže. A kdo nahlédl na př. do botanického názvosloví předlinnéovského, sotva může zpečetiti, že by z dalekosáhlých oprav onoho reformátora, t. Linnéa, z počátku 18. století byl vyprýštil takový zisk vědecký, jak bylo v oboru nomenklatury přírodnin dle intence zakladatelovy žádoucno.

Avšak nám se tu nejedná o vědeckou, t. j. latinskou, nýbrž o národní nomenklaturu. Jak známo, zavedl a přesně stanovil Karel v. Linné, švédský botanik a přírodozpytec vůbec, pro každou zvláštní přírodninu po dvou názvech latinských (pro psa na př. jmeno canis familiaris), z nichž první (zde canis) znamená rod a druhé (familiaris) druh onoho živočicha. Canis vulpes, naše liška, a canis lupus, vlk, jsou jiné dvě šelmy, náležející se psem k témuž rodu (canis), ale představující každá pro sebe zvláštní druh ssavců. Tak zavedeno bylo i ve vědecké botanice a v mineralogii. Ve vědecké! Ale nesnadno zavésti vědecké, *dvojjmenné* názvosloví v mluvu nejširších vrstev národa, jenž dlouho a dlouho již před dobou Linnéovou († r. 1778), ano na tisíce let před ním, užíval pro každou interessantnější (užitečnou, škodlivou, příjemnou, odpornou) přírodninu názvu vlastního a po věčšině jednotného, jediným slovem vyjadřovaného.

A právě kopulování těchto prastarých národních terminů s názvy vědeckými, latinským jazykem vyjadřovanými, zavdává nové příčiny k možnosti záměn a omylů, jak dokládáme dvěma příklady ve stati následující.

V nynějších školních knihách dočítáme se pro dva po Čechách tu více, tu méně obecné druhy *javorovitých* stromů názvů těchto: pro jeden jmena *Acer Pseudoplatanus*, *klen*, pro druhý: *Acer Platanoides*, *javor mléčný*. Zda tomu však bývalo odjakživa, objasní toto pojednání, z něhož (i kdyby jiných svědků nebylo) zajisté vyjde na jevo, že kopulování vědecké nomenklatury s jmeny národními otvírá dvířka k záměnám a že příčinou jest mnohých, často zásadných z toho plynoucích omylův a zmatkův.

Trpným svědkem těchto omylů stal se sám pisatel tohoto článku, když mu bylo ve škole jednati o stromu, jenž v učebnici slul *javor mléčnatý*, a kdykoliv bylo mu udávati podstatné rozdíly od jeho příbuzného, tam *klen* nazvaného.

Klen, vlastně *klenici*, znal pisatel již jako hošík z domova v podobě podstatně jiné. A tu octne se pojednou totéž jmeno v učebnici u stromu, jehož popis srovnává se úplně s *javorem*, který mu též z domova znám byl a jehož zvláště mnoho dařilo se u nedaleké osady *Javorníka*.

Z tohoto očividného odporu nenastalo sice žádné povážlivé vzrušení mozku, ale záhada přece nespuštěna s mysli a stopování její ponecháno příhodnější době. Tato naskytla se později, kdy pisatel ve volných chvílích příležitosť míval seznamovati se s bohatým materiálem

universitní knihovny Pražské a za průvodu Jungmannovy Historie literatury vyhledati a prohlédnouti mohl rukopisy a knihy do oboru přírodovědy spadající.

Jmeno *acer* na př. již u Ovidia známé (Acer vile = nynějšímu Acer campestre, babyka) a ve všech románských jazycích užívané [1]) objevuje se ve spojení s názvem *javor* (*iauor*) mezi padělanými glossami v *Mater Verborum*, kdežto mezi pravými glossami se slovem *javor* (yauor) slovo *platanus* vykládá.

Z té příčiny možno souditi, že glossa *acer javor* jest později psána než r. 1309, [2]) do které doby se klade původ Martinem ze Strážnice psaného *Bohemaria*, v němž se uvádí *javor* jako *platanus*. Bohemarius obsahuje též název *klen*, doslovně *klenic* (klenycz), avšak s latinským příjmím *poricus*, kdežto se v Mater Verborum slovo *klenice* (clenice) klade totožno s rostlinou *cornus* (něm. *Churnbovm*), dnes jako *dřín* známou.

Také slovníky *Prešpurský* [3]) a t. zv. *Klen Rozkochaný* neboli slovník *Rajhradský*, oba do konce 14. století kladené, udávají svrchu psané terminy. Čtemeť zajisté ve slovníku Prešpurském na str. 24 a 25 v kapitole 16. De plantis nadepsané ve verši 583: fagus buk, *platanus yauor* atd. na str. 25 ve verši 594. mirtus smrk, *brziek acer* atd., a ve verši 604. et *klenycze poricus* atd.

Z jiných zajisté pramenů čerpal zase *Vodňanský*, jinak Aquensis zvaný, při spisování svého r. 1508. do tisku daného a r. 1511. v Plzni vytištěného Vokabuláře, toho jmena *Lactifer*. Týž uvádí sice v kapitole VI. *de arboribus* vedle slova *platanus javor*, ale *poricus* (est porosa!) sluje u něho *klenka*, kdežto jeho *klenice* (malý strom pro lanificium!) a spolu s ní *janofít* mají společný termin: *Genestra*. Tato jest bez omylu nynější *genista*, *kručinka*, malý keříček motýlokvětý. Spočineme-li na okamžik u citátů dotud uvedených a sestavíme-li je v přehlednější řadu, obdržíme: 1. *Javor* = *platanus* a 2. *klenic*, *klenice*, *klenka* = *poricus*, *cornus*, *genestra* (genista, janofít), neboli *dvě* jmena pro *čtvero* různých druhů rostlin ve smyslu vědy nynější, jež slují: javor, klen, platan, dřín a kručinka. Z toho zřejmo, jak vratkým může býti výklad věcný, založený na půdě slovníkářské, postrádající po věcšině veškerého popisného objasnění terminův prostě uváděných.

Čeho nelze očekávati od vokabulářů, vyžadujeme od tak zvaných *herbářů* a jiného druhu odborných kněh.

Herbář (bylinář) ve smyslu středověku nesrovnává se s novověkým

[1]) Portug. acer, ital. acero, starošpanělsky asre, novošpaněl. arce, franc. érable z acer arbor, jež staženo v esrarbre, z čehož esarbre a posléze érable. Fr. Dietz: Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen. Bonn 18-7.

[2]) Ovšem že značně později a sice až v našem století (viz Musejník 1877), jak vysvítá ze srovnání s názvoslovím v ostatních slovnících. Stsl. javorъ platanus, klenъ acer. Slovo klenъ mají vše slovanské jazyky, s ním pak příbuzno lit. klévas, sthněm lîn-boum (lîm-), novohněm. lehne (lenne, lein-baum) z hlin-, anglosas. hlyn, stnor. hlynr, dán. lön, švéd. lönn. *Redakce.*

[3]) F. Menčík: Prešpurský slovník. V Praze 1892.

pojmem téhož jmena, neboť znamenal při nejmenším vypsání (ne-li i popis a vyobrazení) veškerých autoru jeho známých medikamentů, tedy ne pouze rostlinných, ale i živočišných a minerálních — kdežto herbář nynější doby pojímá pouze říši rostlinnou bez ohledu na to, jsou-li její členové officinálně důležity čili nic.

Herbářem v nejširším smyslu, mimo herbář mistra *Křišťana z Prachatic* (před r. 1419) a více jiných, jest jedním z nejobsáhlejších rukopis mistra *J. Černého* z r. 1518, Drem Rudou v Živě tiskem vydaný. Ten však (jakož i právě citovaný) neobsahuje žádného terminu, o něž nám tu hlavně běží, ani v tištěném vydání svém nijakých popisů rostlin, takže se praesentuje pouze jako *slovář bylinářský*.

Zato nabývají pro náš zájem jakož i pro českou botaniku vůbec první důležitější váhy *herbáře Matthiolovy*, poněvadž s popisy rostlin v nich projednaných uvádějí zároveň i dřevorytiny těch kterých druhů. Ve vydání téhož, pořízeném r. 1562 *Thadeášem Hájkem*, shledáváme se s popisem i s dosti trefným vyobrazením *platanu*, jejž jmenuje také *javor*, což vše na nynější platanus se vztahuje. Tak to i ve vydání Matthiolova herbáře přeloženého *Huberem z Risenpachu* a Danielem Adamem z Veleslavína z r. 1596, jež v té příčině jest podrobnější a také poučnější, pročež necháváme příslušnou stať z něho tuto následovati.

V kapitole XXX. „*O javoru*“ stojí tam: „Javor pravý neroste v Čechách, v Říši, ani ve Vlaších, leč by odjinud přenešen a vsazen byl. Před časy do Říma přes moře Jonské množství javorů bývalo přinášíno, kdež také i velmi vzácni byli pro samý rozkošný stín tak, že kořeny jejich za dlouhý čas vínem zalévali, aby se tím strom občerstvoval . . . Kůru má tlustou pobělavou, listí podobné vinnému, s tenkými dlouhými červenými proutky, s pobělavým květem a s ostrými bavlnkou jakousi obalenými skromnými uzlíčky, vršky aneb jahodkami.“

Obraz k tomuto popisu přiložený a podepsaný slovy: *přespolní javor*, *platanus*, *Fremdahorn* jest i oněmi „uzlíčky“ (t. j. kulatým květenstvím) skutečný *Platanus orientalis*, jejž autorové i v rejstříku objasňují novými synonymy. Stojíť tam u slov platanus, javor: „*javor vodný* anebo *vlaský*, že do Vlach nejprve přinešen“ a také „*vodoklen*, že sobě při vodách libuje.“

Druhá dřevorytina Huberova, v níž dle listů i plodů poznáváme nynější *Acer Platanoides*, podepsána jest jmeny: *německý javor*, *acer major* — a v rejstříku: *acer major*, *javor*, *břek*. Ona podepsaná jmena objasňují spisovatelé ještě tímto výkladem:

„Ačkoli javor trojí se býti pokládá: *velký*, *malý* a *prostřední*, který se od mnohých *Carpinus*[1]) a německy *Spindelbaum*[2]) jmenuje, však tento, kterýž teď vymalován, nejznámnější a nejobecnější jest. Libuje sobě hory, jakžkoli i na rovinách roste.

[1]) *Carpinus* jmenem i vyobrazením jest u Hubera skutečný *habr*.

[2]) *Spindelbaum*, tamtéž na listu 73., skutečný *brslen*.

Acer major Němci jmenují *Deutsch-Ahorn. Masshalder* a *Waldeschern*; Francouzové *plasne*; Čechové *břek*; [1]) Řekové *sphendamnum*."

Ačkoliv tato bohatá synonymika Huberova směru našemu pojednání valně neprospívá, přece mile překvapuje vymanění pojmu *klen* z dosavadního sdružení jeho s nejasným *poricus* a spojení jeho jakožto vodo*klenu* aspoň s platanem (druhdy *acer* a *javor*).

Knihou A. *Zalužanského: Methodi Herbariae* z r. 1592, v níž (Lib. II v Cap. XX) sluje platanus *javor*, acer *břek* a sorbus *břekyně*, nezískáváme pro náš účel ničeho; spíše o krok postupujeme citátem z *Ad. D. z Veleslavína*: *Sylva quadrilinguis* z r. 1598, kde mimo: javor (platanus, Ahorn) jinde stojí: „břek, acer, Massholderbaum, sfendamnos, kteréž i Matthiolus má, to *klenici* znamená."

Srovnáme-li tento slovařský výrok s textem Hubra z R. svrchu sděleným i s obrazem jeho *javoru německého* (tedy nynějšího Acer Platanoides), dostaneme pro tutéž rostlinu řadu synonym těchto: *Acer major*, *německý javor*, *klenice*, *břek*, Massholderbaum (a j. německé), sfendamnos. A tím právě vchází *klen*, *klenice* a pod. v užší sdružení s vědeckým: *Acer Platanoides*. (Dokončení.)

Cursus publicus Romanus.

Napsal *Jan Čermák*.

(Pokračování.)

Valně bychom se uchýlili od úkolu vytknutého, kdybychom zamýšleli podrobně vyložiti, kterak Římané od té doby, kdy prostým hovíce mravům s holí v ruce vydávali se na cesty sebe vzdálenější pěšky a bez průvodu, zněnáhla zdokonalovali své prostředky dopravní, až přivedli je k onomu stupni dokonalosti, že cesta nebyla pro ně vyrušením z pohodlí uvyklého, nýbrž jeho pokračováním, zvýšeným nad to požitky, jaké poskytnouti může přepych, bezstarostnosť a krása krajiny. Hornatá povaha převalné většiny krajin italských nevalně svědčila jízdnímu cestování, a Říman za starých, dobrých časů nestyděl se za svého mezka, jenž mu v pohoří býval průvodcem nejmilejším a nejjistějším. Sotva však Říman v Italii nadvládu provozovati počal a sám vlivem cizích národů ovládati se dal, tu s neúmornou vytrvalostí podstoupen i tvrdošíjný boj proti překážkám horským a po Italii již před dobou císařskou rozestřela se síť nejkrásnějších silnic, jichž ohniskem byl ovšem Řím.[2])

Mnohé krajiny, jež dříve byly římskými provinciemi, nyní co do stavu a rozlohy silnic daleko pokulhávají za onou dobou, kdy Římané sotva v nich se usadili, ihned jali se pomocí silnic ve spojení je uvá-

[1]) *Břek* uvádí Huber na listě 88. i s vyobrazením a jmeny: *Sorbus Torminalis*, též *voskeruše chocholatá*, jak celkem sluje podnes.

[2]) R. 372 po Kr. ústilo v Římě 29 silnic; rozloha všech silnic činila 53.000 římských mil (přes 10.000 zem. mil).

děti se zeměmi již podmaněnými. Sotva tudíž legie římské nepřítele pokořily, již vojsko samo a zástup otroků počal pracovati na bezpečných cestách, zprvu ovšem za účelem strategickým zřizovaných. V krátké době však silnice odevzdány i veřejné dopravě, správně dle římských mil rozměřeny a opatřeny milníky, na nichž mimo jiné nápisy i vzdálenosť prostým číslem bývala označena. Než nebyly tyto milníky jedinou ozdobou silnic. Římané některé ze svých silnic brzy učinili pravými ulicemi nádherných budov a pomníkův. Vzorem byla královna silnic, via Appia, vedoucí od brány Capenské do města Capny (as 200 km), prodloužena pak, snad přičiněním Caesarovým až do Brundusia. Pozůstatkům jejich zaniklé krásy možno se podnes obdivovati před branami Římskými, kdež nahromaděny zbytky náhrobků a pomníků, chrámů a letohrádků po obou stranách daleko za město zabíhajících.

Co dříve bývalo nutné, nyní zdálo se nedůstojné. Římané odhodili cestovní hůl a pohrdli mezkem; za to silnice oživeny byly celými průvody cestujících, po nich hemžily se nesčetné povozy od sprostého vozíku nákladního až ku nejskvostnějším cestovním kočárům císařův a velmožů Římských. A jaká byla úprava těchto velkolepých průvodů, toho ukázka již svrchu byla podána.

Veškeru dopravu poštovní Římané roztřídili ve dva oddíly: v rychlou jízdu, zvanou *cursus velox* či *celer*, a v dopravu nákladní, *cursus clabularis* či *clabularius*. Spůsobem prvým dopravovali se úřadníci v zájmu a nákladem státu jezdící a jejich zavazadla na lehkých vozech, dle povahy krajiny neb dle potřebné rychlosti buď koni, osly neb mezky tažených. Naproti tomu spůsob druhý sloužil nejen dopravě nákladů a zavazadel, ale i vojínů vysloužilých, nemocných neb na dovolenou se ubírajících.

Od té doby, co Římané vešli v bližší styk s nár dy gallskými a germánskými, užívání *vozů* stalo se u nich potřebou. Povozy obou těchto národů brzy u nich zdomácněly a přestavše sloužiti výhradně účelům válečným staly se oblíbeným prostředkem veškery dopravy. Tak již poštovní vůz v pravém slova smyslu, *rheda* zvaný, původu jest gallského. Byltě to vůz o dvou i více sedadlech, určený netoliko pro osamělého cestovatele, ale i pro více osob i pro celé rodiny, ba i pro hojná jejich zavazadla, jež ve zvláštní schránce (capsa) byla složena. Pro svoji prostrannosť a pohodlnosť rheda stala se vozem při cestách nejoblíbenějším a býval po ní na stanicích pravý shon. A jako při jízdách soukromých rhedy před branou pohotově stojící šly téměř na dračku, tak při poště nesnadno bylo opatřiti si v nich místo, tím nesnadněji, ježto rheda toliko jednou za den bývala vypravena a vyhrazena osobám, které volným lístkem mohly se vykázati. Příjezd rhedy, dvěma až čtyřmi koni, druhdy, zejmena v zimě, až deseti mezky tažené, již z dálky oznamovalo veselé práskání bičů na konci v několik řemínků rozvětvených, v jakých libovali si vozkové (rhedarii). Zachována zpráva, že se v tomto voze i psáti mohlo.

Rhedě podobné bylo *carpentum*, trojkolka to opatřená krytem zprvu dosti těžkopádným a přechod tvořící k povozům nákladním. Dříve již, než se stalo vozem poštovním, libovali si v něm v Římě samém kněží a starší dámy, později pak z tohoto dosti nemotorného

povozu vyvinul se elegantní vůz městský a poštovní. U pošty hlavně určen vyšším osobám úředním. Cestující, obyčejně jen dva neb tři, seděli hned z předu, chráníce se před úpalem slunečním neb deštěm záclonami. Na obrazech vídáme, ano carpentum zapřaženo má dva mezky, často pak přidáni k němu i průvodčí ku bezpečnosti státního majetku neb zboží císařského.

Pravým vozem „pro všechno" byl dvojkolý *carrus*, původu rozhodně galského, vůz to zprvu jen z několika prken sbitý a obyčejně voly tažený. Sloužil dopravě osob i zboží, balíků, listů, peněz, hlavně nákladů vojenských. S tímto druhem vozů setkáváme se i u Helvetiů i u Britannů, a na stanicích býval poměrně nejčetněji zastoupen.

Menší rozměry měla *birota* či *birotum*, kterýmžto jmenem vlastně označována vůbec dvojkolka. Na tomto vozíku, jehož náklad neměl přesahovati 200 liber, dopravovaly se osoby se skrovnými zavazadly. Nebylo li pak osob, dáván jim malý náklad, přísně však bylo k tomu přihlíženo, by nikdo nepoužil rhedy, komu určena jen birota. Zda za den tolikéž jednoho či více vozíků tohoto druhu bývalo vypraveno, není na snadě.

Čtyřmi těmito druhy vlastně vyčerpána řada vozů, jichž římská pošta při rychlé jízdě používala. Nicméně na snadě jest domněnka, že nastaly nezřídka i případy mimořádné, kde nebylo lze obejíti se bez vozů zcela jinak sestrojených, jaké oblíbeny byly při cestování soukromém. Nejdůležitější událostí ovšem bylo, zalíbilo-li se cestovati samému císaři neb některému z nejvznešenějších úředníků. V tomto případě již předem dán rozkaz, aby na stanici připravena stála tak zvaná *carruca*, skvostný to kočár velmi vkusně stavěný a okrasami ze zlata, stříbra, sloně neb spěže co nejbohatěji vyzdobený:[1]) na něm zajisté umělci vynakládali veškeru svou sběhlosť. Přední kola vozu čtyřkolého byla menší, spřežení sestávalo ze čtyř mezků. Neméně než 500 vozů tohoto druhu s úpravou co nejvkusnější bylo potřebí ku každé cestě císaře Nerona. Ve výzdobě vyšší stavové se předstihovali; o těchto kočárech hlavně platí, co dříve povéděno o pohodlném zařízení římských vozů vůbec. Za velikého návalu cestujících snadno se údálo, že počet vozů na stanici pohotově stojících nijak nedostačoval. V tomto případě nezbývalo, než zmocniti se všeho, co právě v rychlosti dalo se sehnati, a rekvirovati povozy soukromé. Z těch službu často konal poštovní vůz, zvaný *covinus*, sestrojený dle vzoru belgického vozu válečného. Při něm cestující sám koně neb mezky řídil, takže vozky (mulio) nebylo potřebí. I čtyřkolá *benna* často postoupila za vůz poštovní. Prostranná košatina, jakou tento vůz se vyznačoval, poskytovala místa i několika osobám. Konečně k téže službě použito bývalo vozu zvaného *sarracum*. Povoz tento, původu jsa cizího, sloužil venkovanům, kdykoli se svými rodinami na jiné místo se ubírali neb obilí na trh vozili. Dle toho patrno, že nelišil se hrubě od obyčejného vozu nákladního (plaustrum). Hřmotná jeho kola celistvá, bez příček (zvaná tympana), společna byla všem vozům nákladním, však od těchto sar-

[1]) Carruca jest předchůdkyní vozův italských, zvaných canozza, anglických, zvaných carriage a francouzských jmenem carrosse.

racum lišilo se vysokými dřevěnými postranicemi a vzadu vyšším ještě opěradlem.[1])

Druhý způsob služby poštovní byl *cursus clabularis*, druhdy *tardigradus* zvaný, určený, jak svrchu řečeno, k tomu, by jím dopravována byla zavazadla, zejmena náklady vojenské. Povozy nákladní (clabulae, clabularia, clavulae) ovšem vyhrazeny zůstávaly nákladům; nicméně někdy, nadešel-li nedostatek vozův osobních, sahalo se k nim, najmě bylo-li dopravovati vysloužilé neb nemocné vojíny neb celé jejich rodiny. Vozy nákladní, těžké a na nejvýše jednoduché, shotovené z tvrdého dříví, obyčejně taženy byly voly, však ne více než čtyřmi, zřídka koni, a obsahovaly průměrný náklad 1500 liber. Podobny jsouce našim vozům žebřinovým byly čtyřkolé, nekryté, podklad jejich byl dole vyhloubený, postranice pak mezi příčkami měly prázdná místa tvořice takto žebřiny. Vlastní clabula tažena bývala čtyřspřežím, kdežto vůz s dvojspřežím vozů nazýval se *angaria*. Uvnitř vozu nezřídka umístěna košatina a v ní upravena sedadla. Velikosť a tíže nákladu ovšem podmiňovala i silnější přípřež a nejednou vyobrazena clabula s přípřeží i osmi volů. V zemích východních a krajinách písčitých dobrou službu konali i velbloudi. Když zboží bylo naloženo, upevnily se svrchu křížem dvě dřevěné příčky, aby nespadlo.

Jako denně jedna rheda ze stanice vyjížděla, tak vypravovány pravidelně za den dvě anyarie: i legie na pochodu obdržely po dvou těchto vozech k dopravě chorých. (Dokončení.)

Václav Svoboda professorem gymnasia akademického.

Příspěvek k dějinám českého školství.

Dle zápiskův V. Svobodových podává Dr. *Ant. Krecar.*

(Pokračování.)

Osočování Němců neminulo se s účinkem. Všímáno si i sebe nepatrnějšího hnutí professorů při gymnasiu akademickém. Když na př. Václav Štulc, maje v jedné z vyšších tříd supplovati za kollegu, vyplnil hodinu rozpravou o české literatuře, vykládáno mu to ve zlé. Místodržitel Karel baron Mecséry, který byl dříve, když Svoboda byl professorem v Hradci, tamže krajským hejtmanem a s ním často vlídně se stýkal, přivítal ho v Praze velice chladně, jako by ho jakživ nebyl viděl. Řekl: „Slyším, že jste ultra. Radil bych Vám, byste toho zanechal; varuji Vás; mohly by pro Vás z toho povstati následky zlé." Svoboda odpověděl: „Jmenuje li se ultra onen, který zná česky čísti a psáti, pak jsem ovšem ultra."

Zvuk řeči české blahodárně však působil na žactvo. Studující nepokládali professory za své tyrany, jak bývalo dříve, nýbrž sami po-

[1]) O ostatních vozech (cisina, essedum, carpentum, pilentum, petorritum, basterna a j.) netřeba se zmiňovati, ježto používáno jich výhradně při cestách soukromých.

zorujíce, jak se naukami jejich bystří jim rozum a ušlechťuje srdce, měli je za své dobrodínce a takřka duševní otce. Již r. 1851 projevili na př. Václavu Svobodovi k jeho jmeninám dne 28. září tyto city radosti:

Lyro! vítej den, mezi nás velebných
Ze stanů jenž světlooděn se chýlí,
Struny ať tvé zní hlaholem dostojným
Dne vznešeného.

Zvuk by předčil tvůj i Apolla lyru,
Hle, kterak jásá, čekaný vše vítá
Den a jen tyť nechtěla slávu bys roznášeti hlasnou?

Když i vítězný hrdina plesáním
Den slaví, mocným ramenem ochrániv
Jenž drahou vlasť národa, od hranic nepřítele zahnal.

Nám jakou slávou den uvítati lze,
Jmenu jenž jest posvěcený muže, kterýž čilým srdcem se ujal nynější
Naděje vlasti?

Díka Mu. Dlouhý k zemi čas by sloučen
Skráně věncem vavřínovým okrášlené maje kráčel životem pozemským
Pohromy prázden.

Smutek ať ustoupí všeliký, čelo vždy
Ať radostí stkví se Jeho, změnou pak
Ať blahem v stáří vysokém tam dojde
Odměny věčné.

F. R.

Nemá po marném práce-li nákladu
Štěpíř se zříti, dar bohatých plodův
Dosíci doufaje, zklamána,
Símě nechať zdařilé pohříží.

To Tvá dovedla ostražitá snaha,
Ty vůdce, ve chrám věd bohy seslaných
Věrnou který rukou uvádíš
Mysli mladé k svatyni spějící.

Tak cit radostný mocně prsy Tvoje
Po věk pohýbej nezrušitelně nám
Jak vděk vepsán do srdce hloubí
Plápolavým bude vezdy písmem.

Štědrá co ve svém lůně lidem
Fortuna, čím se stkví duchové čilí
V potomstva paměti tkvějíce,
Starci šedému vlasem co přáno:

Let Tobě dlouhých k cíli se chýlením
Dej božstvo, řídíc ve běhu příznivém
Podál od úskalí a bouře
Tvého žití člunek uklidného.

I když uchvátí los Tebe, nikdy Tvé
Nezanikne jmeno ve knize národu.
Pomník věkům staví budoucím,
Kdo svoji vlasť miloval, kdo lidstvo.

L. Č.

Nad touto horlivostí professorů a poetickou náladou studujících zvedla se však najednou bouře. Policii bylo oznámeno, že studující gymnasia akademického tvoří se svými professory nějaké tajné spiknutí. Všecky úkoly žáků byly skonfiskovány, žáci i professoři vyslýcháni, a když vyšlo na jevo, že studující třídy šesté mají svůj vlastní psaný časopis „Varyto", jehož redaktorem byl Vítězslav Hálek, vyslýchán byl Hálek u místodržitelství, kde s ním zaveden protokol asi 17 archů a na akademické gymnasium do Prahy vyslán byl ministerský rada Kleemann, aby o počínání professorů osobně se přesvědčil.

Ačkoli na vyšším gymnasiu jenom ten neb onen předmět v jednotlivých třídách vykládán byl po německu, ačkoliv od třetí až do osmé třídy jen polovina latinských a řeckých kusů, které se měly překládati, do němčiny se tlumočila, ostatní pak učivo naskrze všechno v české řeči se vykládalo, ministerský rada Kleemann i v nejnižších třídách žáky po německu zkoušel a německých odpovědí vyžadoval. Tuť se ovšem často přihodilo, že studující, ač znali předmět náležitě, tazateli nevyhověli, protože se nedovedli vyjadřovati německy. Také nezřídka se stalo, že zkoušenci německé otázce nerozuměli a tudíž příslušné odpovědi dáti nemohli. Nejlépe se dařilo Israelitům a těm křesťanským žákům, kteří doma hovořili po německu.

Při konferenci, ku kteréž se školní rada Zeithammer z venkova dostaviti a protokol psáti musil, vytýkal ministerský rada Kleemann, že nejsou studující dosti v němčině zběhlí a že jsou příliš vlastenectvím nadchlí, poněvadž jeden z nich, vyzván byv, aby pověděl, co mu známo o činech císaře Karla Velikého, počal vypravovati o slavných skutcích císaře Karla IV. Professorům klassických jazyků také vytýkal, že některé kusy starých auktorů do češtiny překládali.

Po té odvětil Václav Svoboda, že se tak děje dle ministerského nařízení ze dne 13. září 1850, č. 5784. Ministerský rada Kleemann však pravil, že takového nařízení ministerského nezná. I poprosil Svobodа ředitele Klicperu, aby laskavě dotčený výnos v archivě vyhledal. Ředitel hned ochotně odebral se do úřadovny a jal se hledati, ministerský výnos řečený však nalezl až teprve druhý den.

Téhož dne odebrali se tedy Václ. Svoboda a Ant. Hansgirg ještě před polednem k ministerskému radovi Kleemannovi, který bydlel v hostinci „u modré hvězdy", aby ministerský výnos mu ukázali. Když Kleemann listinu přečetl, zamračiv se pravil: „Avšak po městě tvrdí se, že jsou někteří professoři staroměstského gymnasia Ultračeši," při čemž pohledl upřeným zrakem na Svobodu. Svoboda odvětil: „V Praze jmenují někteří Němci každého člověka Ultračechem, jenž po česku správně mluviti a psáti dovede." Tomu odpíral Kleemann řka: „Toť asi nikoli." Po té oba se poroučeli a ministerský rada zase odjel.

Nedlouho po odjezdu Kleemannovu studujícím zakázáno jest ministerským nařízením psaní každého časopisu; rovněž zapověděno bylo každé uveřejňování duševních plodů jejich v časopisech veřejných. Ředitel Klicpera dán byl do výslužby a s ním i professor Jan Jungmann; Dr. Frant. Čupr byl s úřadu professorského sesazen. Štulc zůstal při gymnasiu pouze na přímluvu arcibiskupovu a Svoboda přeložen do Uher na německé gymnasium Břetislavské. Na akademickém gymnasiu zavedena opět z věcšího dílu jakožto řeč vyučovací němčina.

To vše spůsobilo v obecenstvu velikou sensaci. Každý se tázal po příčině těchto trestů, nemohl však dověděti se více, než že se tak děje pro užívání češtiny ve škole.

Přeložením do Uher pozbaven byl Svoboda nenadále všech svých krásných snů a úmyslů jedním rázem. Píšeť v papírech pozůstalých takto: „Toť byla ukrutná rána mně zasazená, neboť dokončil jsem právnická študia a mohl jsem nastoupiti na dráhu juridickým vědomostem přiměřenou, avšak dílem přirozená náklonnosť k mládeži, dílem láska ku svému národu pobádaly mne, abych si zvolil úřad učitelský, ježto jsem se domníval, že budu takto moci své vlasti nejvíce prospěti, probuzuje v mladistvých srdcích národní uvědomění, vychovávaje jinochy ve všem dobrém, vzdělávaje jejich mravný charakter, bystře jejich rozum, obohacuje paměť užitečnými vědomostmi, zvláště pak probuzuje v jejich mladistvých srdcích národní uvědomění, aby jsouce někdy u vyšším postavení stali se anděly strážci ubohého lidu českého, který po dvě století mnohé a veliké útrapy zakusil."

Odloučen jsa od svých drahých rodičů a příbuzných, svých milých přátel a dobrých známých, s nimiž vyrostl, vzdálen jsa Prahy, v níž nová tři leta příjemně ztrávil, cítil se Svoboda velmi nešťastným a to tím více, že i jeho choť zároveň s ním trpěla. (Dokonč.)

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

K myším připočítá se řada rodů: Chiruromys (Forbes) N. Guinea, Acanthomys leucopus (Gray = Gaudryi Pikermi, Samos (Zittel) Celebes; Eliothrix (leucura Gray — Celebes), Typhlomys (Milne Edwards — Čína), ba Flower sem zejmena staví ze Smithinů africko-indickou Acomys (7),

Hapalotis australskou (15 — i pleistocén v. n.) a z Cricetin Saccostomus a Cricetomys. Nejsou starší než plioccé v Indii a Perpignanu (M. Domezanis).

Pak následují u něho *Spalacidy* ostatní — východoevropejské Spalax (typhlus a pallasii, Rhizomys (9) z obou Indií (již v Sivaliku), Číny, Tibetu a Habeše, *m* Heterocefalus (glaber) ze Soy a Somalska, capické Georychus (6—7, mechovii záp. Afr) a Bathyergus (*m*), Heliofobeus (*m* Mozambik).

Pak má Flower zmíněné již *Geomydy* (Geomys, Thomomys, Saccomys, Cricetodipus, Perognathus a co Heteromyiney: Dipodomys (5) zastupující v pouštích americké dipodidy starosvětské a Heteromys (adspersa Peters — Panama). Následující pak Sminthus (m. vagus) palearktický (Švédy, Rus, Sibíř), severoamerický Zapus)Jaculus) hudsonius (z Novoškotska po stepích do Kalifornie) a starosvětské Dipodidy, skákavé myši (Pedetes caffer Cap, Mozambik, Angola), Alactagy (8—9) pouště Asie a Afriky sev. (Platycercomys) a Dipus (Gerboa 7 tamtéž — od Irtyšu a Mongolie do Krymu, Berberska, Libycké pouště, Mesopotamie, Turkestanu. Známí jsou jen z diluvia, ne dál (nenáleží-li sem Eomys zitteli (Schlosser) — z Quercy.

Zbývající čeleď hlodavců (duplicidentata Flowera) *zajícovití* jsou zase všesvětoví (mimo Australii a Madagaskar) až na arkticko-alpinské do 14.000′ Lagomys — 6—12 sev. Asie, 1 princeps v Skalních horách, 1 v Evropě vých. Byli již u Öningena, miocénu francouzském, německém atd. — i v Oregonu, Dakotě a Sivalsku. Jižní Amerika má jediného (z 56 m.) zajíce (brasilianus) — severní Amerika 13, stř. 1e — proti 19 (30 teď) Asie a 6 (10) Afriky (až k Mysu). Evropa nemá nic zvláštního (náš je i v Asii), králík (středomořský) a mediterraneus v sev. Africe, než arkticko-alpinský variabilis Murray (u Flowera ale až do Japanu z Irska (kde jak v Skandinavii není náš L. timidus).

Zajíce ledového (Lepus glacialis) našel Nares ještě v 83° severní šířky v arktické Americe. Byly sice již v miocénu (Titanomys, Lagomys öningensis, Myolagus tamtéž, Paleolagus turgidus v Canadě (Albert) i Sansanu (až v Sardinii).

Hlodavci vůbec nezdají se být starší, ani četní v starších dobách — snad pro špatnější jich zachování — neb v Pampách argentinských je jich množství (50 jen v útvaru patagonském, 40 v S. Cruz). Dle Zittela byly v eocénu Protrogomorty, málo Sciurid a Myomorfid. V dolním miocénu začínají Lagomorfidy, Hystriciformes teprv v hoř. miocénu. V pliocénu jsou druhy jako živé, až na př. na to. že Evropa má Trogontherium, sev. Amerika Castoroides.

V jižní Americe považuje za endemické jen Hystricomorfy, jejichžto prý tu pravlasť — ze severu přistěhovali se teprv koncem diluvia veverky, zajíci, Geomydy a Hesperomydy. Brasilská jeskyně a diluvium Argentinské jsou si podobny. Circumpolární arktické tvary naproti tomu jsou z ledové doby; paleotropické a neotropické tvary jsou rozdílné a Madagaskar má zcela zvláštní rody. Veverkovití arci drží se víc lesův a skákaví více stepí, zejmena kde mohou vykopat díry pro sebe a zásoby své.

Cope má *chiroptera* (*netopýry*) před dravci — Flower opačně — na čemž konečně méně záleží, jelikož tu není přechodů — první spíše klade blíže Chiromys a Tarsiidům. Arci že z jedné části megachiropterů neb ovocežravých Pteropidů neznáme dosud fossilní druhy a že ostatní již v eocénu byly samostatné — ba v miocénu už jen dosud živé rody — v diluvium dosud živé druhy. Rozšíření Pteropid je zvláštní: Oceanie (mimo Sandwich, Ellice a Gilbertské ostr., Paumotu), Malaisie, Australie do Japonska, přes obě Indie do ostrovů východní Afriky a po tropické Africe do Palestiny, již. Persie (ostr. Kišm), Egyptu až po Cap — dle Dobsona podobné onomu Lemurid, což není zcela správné (dle Trouessarta).

My následujeme při netopýrech spíš monografistu Dobsona. On má 70 Pteropidů (50 u Trouessarta indomalajských) — u Flowera přibylo jen 5 rodů: Proneina (bidens) z Bornea, 2 ze Salomonských ostr. Pteralopex (atrata) a Mesonyctevis (woodfordi), 1 z Celebesu (Calinycteris) s 1 ze záp. Afriky (Megaloglossus = Trygonycteris). Flower má čeleď Carponycterid 7 *m.* z posledních 3 a Eonyctero spelea (Birma — jeskyně), Macroglossus (Carponyctesis) nieir Indie, Notopteris (macdonaldi Fiči, Aneiteum, N. Guinea) i Melonycteris melanops (N. Irsko).

Murray měl jen 43 dr. — já znám popsaných přes 100 — v nichž arci bude více synonymů (od Petersa nebyla revise speciální). Jest mnoho druhů endemických na ostrovech i malých — Cynopterus latidens ostr. Morty, Pteropus ocularis (Peters) Ceram kde 3—6) Pe, personatus Ternate, rayneri Salomon, pselafon Boninské o., aneitanus, roderioensis jen tam, bruneus ost. Percy (u Australie), Livingstonii Anžuan; 3 Celebes *e* (z 10). Daleko rozšířených druhů málo: Macroglossas minimus jde z Darjilingu do Australie, Mysolu, Žavy, N. Irska, Filipin, Cynonycteris straminea ze Senáru po Senegal, Habeš, Gabún, Zanzibar; egyptiaca z Palestiny již. do Habeše (a Senegalu — Murray, ne Dobson), Epomoforus Gambianus odtamtuď k Mysu přes Gabún, Benguelu až k ř. Zambesi a Dar es Salam (naproti Zanzibaru na celině). Žádný druh nepřesahuje z Asie jižní do Afriky (leda spojujeme-li dle Murray assamensis s edwardii -- což Dobson nečiní. (Pokrač.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

III.

Ač jsem zarmoucen, že starý přítel mi odejde,
chválím přec, v prázdných Kumách [1]) že si rozbiti stánek
hodlá, jednoho takto chce občana dáti Sibylle.

[1]) Kumae, město (málo lidnaté, „prázdné", tiché) nedaleko Neapole, známé Sibyllou, která tam měla chrám. Tudy vedla silnice do oblíbeného lázeňského místa Baiae; v. Ottův Sl. N. III 94. Celé pobřeží to plno bylo letohrádků a sadů. Nedaleko, naproti Misenu, jest pustý ostrov Prochyta, nyní Procida. Subura, nejživější ulice v Římě.

Brána to jest k Bajím, půvabný břeh je milého
zákoutí. Prochyta mně milejší nežli Subura;
neb což tak bídného a tak pustého jsi uzřel,
bys nemněl horším strachovat se požáru, padání
též stálého budov, pohrom též města krutého
bezčetných a čtení básníků v srpnu měsíci? [1])

Však mezi tím, co celý dům vůz na jeden se nakládal,
vlhkó blíže stanul starodávné brány Capenské.[2])
Tam, kde si umlouval s noční družkou Numa schůzky;
v nájem posvátného pramen teď háje i s chrámem
dán je Židům, jichž nábytkem jest jen seno, nůše;
neb strom teď se musí vypláceti národu každý;
háj tu celý žebrá, odkud vyhnány Cameny.[3])
Egeriin v úval jsme potom sestoupili, kdežto
jeskyně jsou umělé: oč božství vod patrnější
tam bylo dřív, kdy lemem zeleným trávník vlny svíral,
opuky přírodní dokavad tu mramor neohyzdil!

Tehdy tam Umbricius: „Poněvadž," vece, „dílo počestné
v městě nemá teď místa, není ani z práce užitku,
dnes majetek menší, než byl včera, zítra podobně
zas bude skrovnějším, usmyslili sobě jsme jíti
tam, kdež Daedalus [4]) odkládal znavená svoje křídla,
vlas kdy počal šedivět, kmetství je z počátku i přímé,
když zbývá doposud, Lachesis co by předla,[5]) a vlastní
ještě nosím se nohou a dokud ruce netřeba berly.
Rozlučmež s vlastí se! Ať Artorius [6]) žije tuhle
neb Catulus, zůstaň, kdo činí z černého bělostné,
jenž schopným buď chrámy najímati, též řeky, přístav,
výkaly odvážet, k hranicím i donášeti mrtvé,
i hlavu pod dřevcem při dražbě nabízeti v koupi.

[1]) Žertem Juvenal klade k nebezpečím města i recitace básníků (vzpomeň začátku sat. I.), které ani v srpnu, kdy byl v Římě čas nejnezdravější, nepřestaly.

[2]) Branou Capenskou vycházela silnice Appiova; sluje brána ta vlhkou, poněvadž nad ní vedl starý vodovod (aqua Marcia), z kterého snad voda prosakovala. Za branou tou v levo bylo údolí a háj Egerie, známé nymfy a přítelkyně krále Numy. Do údolí toho sestoupili oba přátelé čekajíce, až povoz přijede. V háji bydlili Židé (po spůsobu našich cikánů) za jakési nájemné; nábytkem jejich jmenuje se zde i VI. 542 nůše (na potřeby a věci vyžebrané) a seno, na němž líhali. Dle scholií v seně uchovávali prý vodu a pokrmy vlažné v sobotu, kdy nesměli vařiti.

[3]) Háj ten slul Lucus Camenarum, háj Mus.

[4]) Dle pověsti v Kumách sestoupil Daedalus na zemi po svém letu z Krety (sr. I. 54).

[5]) Dokud mám před sebou ještě část života. Lachesis, jedna ze Sudiček, předoucích nit života.

[6]) Artorius a Catulus jsou zástupci takových lidí, kteří neštítili se žádného výdělku; najímají si opravy chrámů, regulace řeky a přístavu, čistění kloak (stok), obstarávání pohřbů i prodávají otroky. Hasta (oštěp, dřevce) bylo znamení dražby, neboť dřevce se zatýkalo k vyznamenání místa, kde dražba se konala. (Výklad obyčejný, že takoví lidé sami často učiní úpadek a přijde jmění jejich „na buben". nehodí se k líčení těchto zbohatlých pánův, ač i scholiasta tak vykládá; jestiť omylů ve scholiích s dostatek.)

Jenž býval trubačem,[1]) jenž venkovských po arenách
průvodčím stálým, v městech byl tlučhuba známý,
teď sám vystrojuje hry a jak si kdy lid přeje palcem
vystrčeným, vraždí mu k libosti; a odtud odejda
záchody v nájmy bere; proč všecko ne? Jsou tito přece,
jež z nízkých na vrchol nejvyšší tehdy vynáší
Štěstěna, někdy-li jí se zalíbí žerty provádět.
Což bych v Římě činil? Neumím já lháti a chválit
knih mi nemožno, kdy špatné jsou, ani sobě vypůjčit;
hvězd pohybů neznám, ani otcův slíbiti pohřeb
nechci aniž dovedu; vnitřností žab dosavade[2])
neprohlížel jsem; dary záletníka donášet
s lístky vdaným dovedou jinačí; sloužívati nikdy
nebudu já zlodějům; proto též já v průvodu nejsem[3])
nikdy nikam, jsa mrzáka trupem, jenž má ruce uschlé.
Kdož milován je nyní, leč hříchu svědek nebo jenžto
vnitř plane tajností, již jest ukrývati stále?
Myslí, nic povinen že není ti a nikdy nedá nic,
účastným tajných skutků kdo činil tě počestných:
mil bude Verrovi[4]) ten, jenž Verra, kdy chtít bude, může
obžalovat. Za tolik stinného nebuď Tagu všecken
písek tobě zlatý proudem v moře s ním se valící,
bys za to spáti nemoh', nestálou odměnu přijmul
zasmušilý, velikému jsa příteli stále na postrach.

Plémě jaké u našich je nyní v oblibě boháčův,
před nímž zvláště prchám, v rychlosti ti vyznati hodlám,
nepřekazí ani stud. Řeckého nemožno, Quiriti,[5])
města mi snést; ač díl kalu jsou Řekové kolikátý?
V Tiberu již před tím Syrský proudil se Orontes,
jenžto s sebou i jazyk, mravy, s pištcem svým struny šikmé
přivezl, národní spolu též i bubínky i rovněž
dívky, kterým se u cirku[6]) je rozkázáno nabízet.
Běžte, cizí s pestrou mitrou[7]) komu běhna se líbí:
tvůj rolník, hle Quirine,[8]) cizí již šat na se béře,
ozdoby též i na hrdle nosí, jež mastmi natírá.

---

[1]) Lidé ti bývali hudebníky při hrách po venkovských městech a nyní sami vystrojují hry gladiatorské. Přemožený gladiator prosil za milost zdvihaje palec u levé ruky; císař nebo obecenstvo buď zaťatou pěstí milost mu udělili neb vystrčeným palcem odepřeli; pak musil gladiator raněný si lehnouti a hrdlo nastaviti smrtelnéráně. Velišský, str. 400.

[2]) Jak dobře se vedlo hadačům různým v Římě, dočteš se v sat. VI, 508 a násl.

[3]) Kdo nehodí se k vydírání, toho s sebou nevezmou správci provincií.

[4]) Verres, pověstný vyděračstvím propraetor na Sicilii; jmeno to klade se typicky místo zloděj vůbec.

[5]) Quiriti, čestný název Římanů; zde významně proti přistěhovalcům. Orontes, řeka v Syrii; odtamtud do Říma přicházely tanečnice a pod. Šikmé struny, t. j. jakási harfa; bubínky rozuměj tamburinu.

[6]) Ve venkovských sklepeních cirku byly sprosté krámy a krčmy.

[7]) Mitra, turban, jenž z Asie přišel do mody i v Římě u osob ženských (někdy i mužských). Velišský, str. 178 a vyobr. 278.

[8]) Quirinus, jmeno zbožněného Romula.

Ten z vysokého přišel Sikyonu[1]) a ten z Amydonu,
z Andru jiný, Samu ten, z Trall tento aneb z Alabandy:
k Esquiliím se hrnou, k vrchu, jenž má jmeno po proutí;
část to domů velikých, brzy pak jich páni budoucí.
Duch bystrý i drzost je padoucha i řeč pohotově
prudčejší Isaea.[2]) Nu pověz, čím asi tento
tvém je po soudu? S sebou přines' on k nám člověka pro vše:
grammatikář, rhetor, je měřič, je malíř i lazebník,
věští, po provazích i chodí, léčí, znaje všecko
ze hladu Řek; bys rozkázal jemu, též v nebe půjde.
Zkrátka, nebyl to ni Maur ani Sarmat, z Thrak nepocházel,
jenžto peruť na se vzal,[3]) však pošlý ze středu Athen.
Purpuru[4]) těchto nemám-li utíkat? Onen pečetit má
dřív než já, lepší sednouti si má na podušce,
jejžto do Říma přines' týž vítr co švestky a fíky?[5])
Tak-li není to pranic, že Aventinské nebe mládí
dýchalo mé a oliv že požívalo též ze Sabinska?

(Pokračování.)

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš.** Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XIX. Sešit 1.: Chrvatsko-hlaholské zlomky vlast. muzea Olomúckého (Fr. Pastrnek). Dr. Adam Huber Mezeřícký z Risenpachu (Fr. Jurek). O římských cestách obchodních na Moravě (In. Červinka). Čary a pověry lidu moravsko-slovenského (J. Čižmář). Kdy byla Morava nejvíce spustošena (F. Slavík). Drobnosti.

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník I. Sešit 1.: Kde hráli herci řeckého divadla (H. Vysoký). Příspěvky k nauce o dativě (J. Kvíčala). Archaeologické nálezy v Řecku v letech 1887—1894 (J. Prášek). Zbytky evangelií ze XIV. století (A. Patera). Příspěvky k textové kritice (J. Kvíčala). K písni o Hildebrandovi (Vil. Hurtig). Jak možno vysvětliti si druhotvar ricati vedle řěkati, sěcati vedle sěkati a pod. (V. Vondrák). Úvahy.

---

[1]) Sikyon, město na Peloponnesu, Amydon v Makedonii, Andros a Samos, ostrovy v moři Aegejském, Tralles a Alabanda v Malé Asii. Řím zastoupen dvěma vrchy: Esquilinus a Viminalis; vimen = proutí, vrboví.
[2]) Isaeus, sofista a řečník z Assyrie, žil za Juvenala v Římě.
[3]) Všeuměl Daedalus byl Atheňan.
[4]) Purpur, t. j. purpurový, nádherný šat. Svědkové podpisovali a pečetili listiny dle jistého pořádku, jak žádala etiketa. Podobně bylo i při stole.
[5]) Ovoce přiváželi do Říma namnoze z Asie přes Alexandrii; protivou těchto cizinců jest člověk narozený v Římě; jmeno člověka domácího zastoupeno zase jedním ze 7 pahorků, na nichž Řím stál, a jmenem staroitalského národa Sabinův, kteří zůstávali dlouho při dávných zvycích, začež se jim nezřídka chvály dostává; sr. Hor. Epod. II. 41, C. III. 6, 38, Epist. I. 16, 49, Juv. III. 169, VI. 164, X. 299.

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek**. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník I. Sešit 1.: Cesta Arnošta z Pardubic na Litvu (J. Goll). Co jest ze života Dantonova přesně zjištěno (J. Vrchlický). Z Vatikánu (L. Klicman). Příspěvky k dějinám české emigrace v XVIII. století (A. Rezek). Stalá archivní rada rakouská (V. Kratochvíl). Kdo jest Chelčického Mistr Protiva (J. Goll). Příspěvek k dějinám kláštera Sedleckého v XVI. století (J. Šimek). Drobnosti.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 1.—2.: O dobré tchyni (B. Eiselt). O úkolu ženských spolků v Čechách (T. Nováková). Slzičky (Vl. Pittnerová). Vlastenka (K. Hovorka). Dum-Barišovy jesle (J. Raušar).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXIII. Svazek 11.: Přednášky ze slavistiky: Srbsko-charvátský jazyk (T. D. Florinskij). O poměru ruského občanského práva k římskému (A. M. Guljajev). Nalézání rationálních integralův linearních rovnic differentialních (V. P. Jermakov). Kavkazské minerální lázně v r. 1894 (S. I. Čirjev).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 1.: V novém životě (M. Šimáček). *Demogorgon (Jar. Vrchlický). Jan Neruda (B. Čermák). Dcera professorova (St. Jarkovský). Feuilletony z Athen (G. Humbert). *Z Ptačích motivů (Ad. Heyduk). Bratr Mravenec (L. Capuana, př. G. Žďárský). Kronika hudební (Fr. Hejda). *Mladá matka (Em. z Čenkova). Děti na Chodsku (Jan Hruška). Bejrut (Fr. Klement). Ve velké době (S. Heller). Boj člověka s mikroby (V. Moravec). Za pravdou (J. Laichter). Domitian (Qu. M. Klement). Cařihrad (Ant. Vácha).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král**. V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXI. Sešit 6.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIII. Číslo 9.—11.: Máme je rádi (I. Geisslová) Druhá láska (Jos. Konrád). Příroda v městě (B. Bačha). Z básní Ad. Heyduka. Babička Kahrnova (F. Téver).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořicích. 4°. Ročník XI. Číslo 10.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XI. Zešyt 1.: Četba děl A. Mickěviče v střední škole (A. Mazanovski). Příjmy učitele v Rohatyně r. 1602—1603 (A. Pska) Množství a počet (V. Puchevič).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann**. Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 1.: *Na prvém úsvitu „Naděje" (Iv. Trnski). Maximova dolina (Bude Budisavljević). Výlet na Trebević (J. Č.). Sultan Sulejman (F. Šišić). *Džemile (Riza beg Kapetanović). Matka v národní písni naší

(Jos. Milaković). Begova džamije (Mirza Safvet). Dopisy. *Sen (S. Str. Kranjčević). Sjezd archaeologův i anthropologův v Sarajevě. Naše výstava zboží ve Vídni (T. Zurunić). Třináct (H. Tausk). Romance (slova J. Kozarce, hudba F. Vilhara).

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník I. Číslo 23.—24.: Náklad na průmyslové školství v českých zemích.

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník VIII. Sešit 1.—2.

Polaban. Redaktor Jan **Tomíček**. Nakladatel F. Popelka v Jaroměři. Cena ročně (52 čísel) 4 zl. 4°. Ročník I. Číslo 12.—15.

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXV. Číslo 2.—4.

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národní vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler.** V Praze. m 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Číslo 9.: *Vítán buď (T. Mellanová). O Svratce rusalce (T. Nováková). Terezka (Vl. Pittnerová).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník IV. Sešit 5.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník I. Sešit 2.

Сѣверъ. Еженедѣльный литературно-художественный журналъ. Redaktorka M. K. **Remezova.** V Petrohradě. 4°. Nakladatel E. A. Jevdokimov. Předplatné ročně 6 rub., do ciziny 11 rub. Ročník VII. Sešit 49. až 52.: Neobyčejný dojem (D. I. Stachějev). Ofrej Stepanovič (N. Aksakov.) *U pyramid (D. I. Stachějev). Noha (J. Zschokke, př. V. Levina). *Ze skuliny skalní (A. Jevreinov). *Bohatýr (hr. A. K. Tolstoj). Literární besedy (K. Medvědskij). Kníže N. A. Golycin. Nové sýpky (M. P. Lvov). Vše v minulosti (E. Zola). Kroesus (V. Johnston). Terek (M. J. Lermontov). Pianistka (S. Lomnickij). *Vzhlédni, jak oblakův stříbřistých řada (A. K). Elegie (Vas. Miljajev). Zdravověda a její význam v životě člověčím (D. P. Rajskij). Stanuli (D. Pilenko). *Paměť (K. Fofanov. A. Jevreinov). Kapucín Žako (A. Evald). V kraji poledním (K. M-skij). Za hranicí (V. Ljalin). Z Baudelaira (N. Luchmanova). *Altyn (S. A. Safonov). *Vodící hvězda (K. Medvědskij). Zoe (A. Amfiteatrov). Ruské svátky v starodávnu. Píseň (A. Pogodin). Duch míru. — *Příloha*: Spisy Ivana Andr. Krylova. Díl II.: Bájky a veselohra Naučení dcerám. — Ruský selský hospodář od Serg. Šarapova. 168.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Skultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV. Sošit 1.: Z našej dediny (Terezia Vansová). Sevastopol' v decembri 1854, v máji a v auguste 1855 (L. N. Tolstoj). Smrť, pohrab a mrtví v tradícii a zvykoch ľudových (Krištof Chorvát). *Vzkaz (Hviezdoslav). Ratmír (Sve-

tozár Hurban Vajanský). Z mojich žiackych časov modranských (Joz. L. Holuby). *Venec (Somolický). *Reflexia na „Hamleta" (J. A. F.). *Otcovia, matky! (M.). Boh mení — dobre mení (Anton Bielek). Slovenský jazyk (František Pastrnek). Beseda: Zemianski veršovníci slovenskí (Rehor Uram). Literatúra.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1894. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIII. Sešit 12.

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník V. Číslo 30.—32.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 5.—7.

Visła. Měsięčnik gieograficno-etnograficny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník VIII. Sešit 4.: O bájce „Mlynář, syn a osel" (A. Pleščyński). Národní podání polské příbuzné s podáními sbírky Gesta Romanorum. Žebráci v zemi Šeradzské (J. Piątkovska). Popelka (Z. Koverska). Dvě bájky z Loviče (H. Sarnovska). Ke králi Learu (Šč. Jastřębovski).

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXI. Svazek 62. (str. 11.539): Z dějin literárního působení v Srbsku v XV. věku (M. G. Popruženko). Pověsť o objevení ikony Okovecké Bohorodičky (I. S. Nekrasov). K dějinám maloruského nářečí (V. N. Močulskij). Svazek 63. (str. 17.596. XVI. 9.). Mimiamby Herodovy a realismus v řecké literatuře (L. F. Vojevodskij) Tajná zpověď v pravoslavné východní církvi (A. I. Almazov). Universitní letopis.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel,** K. **Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLV. Sešit 12.: Analecta Pindarica (H. Jurenka). Kriticko-jazyková Analekta (C. Weyman). Literární oznamovatel. Druhý sjezd historikův v Lipště (E. Hannak). K statistice našeho dorostu učitelského.

Zlaté mládí. Redaktoři M. **Marhan** a A. **Mojžíš.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. Předplatné na rok (10 seš.) 60 kr. Ročn. X. Číslo 3.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 3°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník II. Sešit 19.—20.: Panoramy a dioramy. Obrovská paroloď. Zužitkování Niagary. Lodní železnice. Elektrické osvětlování železničních vozů.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 1.: O právním postavení žen v právu rakouském (P. Nesý). O národní pohádce (Ž. Podlipská). V reservaci indianského kmene Utah (K. Máchová). *Příloha*: Četba dívčí. Svazek 1.: Ženská statečnosť od J. Normanda, př. J. Kuffnerová.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník

V. Seš. 1.: Posuzování úspěchův léčebných (J. Thomayer). Ondřej Vesal (O. Schrutz). Rozhledy.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1894. Sešit 12.: O Voskresenském letopisném svodu (Iv. A. Tichomirov). Uvedení v historickou nauku ruského jazyka (N. V. Volkov). Kollegie a university v Americe (Th. O. Zigel). Literární činnost careviče Ivana Ivanoviče (N. M. Tupikov). Z literárních dějin dřevněruské vzdělanosti XVII. století (N. A. Smirnov). Poznámky k Tacitovi (V. I. Modestov). Vyučování mechanice a mechanické sbírky v některých vyšších učilištích vlaských, francouzských, švýcarských a německých (I. V. Meščerskij). List z Paříže. *Ἀμυδροῖς γράμμασι* Thuk. VI, 54 (V. K. Ernštedt).

Almanach České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník V. V Praze 1895. m. 8°. 149.

Anna Karenina. Román hr. L. N. **Tolstého.** Přeložil Jar. **Hrubý.** Nakladatel J. Otto v Praze. 2. vydání. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 4.—8. (str. 97—287).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1894. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 75.—76.: Z různých dob (str. 221—324. Konec). Sešit 77.: Díl X. Z různých dob. Pořadí čtvrté (str. 1—40).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 3.—4. (str. 65—128). Přílohy: Žapouky na táčkách. Žapouka píšící milostný list. Zámek v Nagoji.

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo 4.—5. (str. 97—160).

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud,** př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 3.—4.: V proudu. Napsal Č. Kalandra (str. 113—208).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1894. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 192.—196. (str. 225—384).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 35.: Dcery Eviny. Napsal V. Károly, přel. G. Mayerhoffer. 80. — Svazek 36.: Červený květ a jiné novely Vsev. Garšina, přel. V. Mrštík. 71.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXIII. Číslo 7.: Ze světa pro svět od R. Kronbauera. 146.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXIX. Číslo 1.: Na vsi. Povídka Koldy Malínského. 142.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 19.—20.: Düpfelfarn—Elementar.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVII. Sešit 48.—52.: Povídky Felixe Tévera (str. 37—352. Konec). Serie XVIII. Sešit 1.: Lopota. Napsal K. Rais (str. 1—64).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 185.—186.: Fotometrie—Francie. Přílohy: Feidiova Athéna Lémnia a Forthský most. Obšírností vyniká článek Francie.

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 32 str. 20 kr. Sešit 34.—53. (str. 17—660 a X. Konec dílu III.). Sešit 54.—63.: Díl IV. (str. 1—328).

Poslední dnové lidstva. Napsal J. **Arbes.** Nakl. J. R. Vilímek. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 1. (str. 1—32). Celkem bude 14 sešitův.

Přírodopis všech tří říší. Upravil Boh. **Bauše.** Nakladatel Al. Hynek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 24 str.) 15 kr. Sešit 16.—17. (str. 361 až 412). Tím ukončen pěkný spis tento, ozdobený hojnými vyobrazeními a barvotisky; doporučujeme knihu tu co nejlépe všem školám.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída I. Ročník III. Čís. 3.: Pražské groše a jejich díly (r. 1300—1547). Napsal Jos. Smolík. 102. S 5 tabulkami. — Třída III. Ročník III Číslo 3.: Hláskosloví nářečí jihočeských. I. část: Consonantismus. Podává V. Dušek. 53.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník IV. Číslo 8.: Ifigenie v Tauridě. V. Götheova činohra o 5 jednáních, přel. Lad. Quis. 94.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 8.—9. (str. 337—432).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1894. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 89. až 91.: díl IX. Žerty hravé i dravé (str. 93—188).

Semper primi. Hudební skladby nákladem Kočího a Finka v Plzni. Číslo 11.: Písně Leopolda Stropnického. Pro střední hlas s průvodem piana upravil Karel Weis. 13. 1 zl. — Číslo toto obsahuje 8 národních písní.

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1894. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 25.: licou—manche (str. 161—208).

V třetím dvoře. Román z Pražského života. Napsal K. **Čapek.** Illustruje Artuš Scheiner. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 2. (str. 33—64).

Zapadlí vlastenci. Napsal K. **Rais.** Nakl. F. Šimáček. V Praze 1895. 12°. Cena sešitu (o 96 str.) 40 kr. Sešit 3. a 4. (str. 193—378). Konec.

Zemí šelem. Napsal Julius **Verne**, přel. Bedř. Fricke. S illustracemi L. Benetta. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1895. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Cyril, chudý čeledín. Napsal Jer. **Gotthelf.** Dle překladu J. K. Tylova a J. Rozumova k novému vydání upravil Jos. Bartocha. 4. vydání. V Praze 1894. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 390. 90 kr.

Dobrodružná závěť. Napsal Julius **Verne,** přel. H. Kosterka. Illustroval G. Roux. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. 364. 1 zl. 70 kr.

Jak dosáhneme dlouhého věku? Napsal Dr. Jiří **Simoni.** Nákladem J. Jurikové v Bystřici při Limbuši (v Štyrsku). 1894. 12°. 300. 1 zl. — Příruční kniha k léčení přirozenému. Spis je psán přehledně a slohem všeobecně srozumitelným a jasným.

Jak se kdy v Čechách tancovalo. Líčí Č. **Zíbrt.** Nakl. F. Šimáček. V Praze 1895. 8°. XX. 391. XXXII. 3 zl. 20 kr.

Klíč k určování minerálův. Sepsal B. **Erben.** Nákladem Spolku chemiků českých. V Praze 1894. m. 8°. XIX. 164. Cena 1 zl. 25 kr.

Lesní kvítí od Adolfa **Heyduka.** 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 16°. 143. 80 kr.

Nerozluční. Román Jany Mairetové, přel. Jos. Svátek. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1895. 8°. 180. 70 kr.

Otec. Drama o 3 jednáních od Al. **Jiráska.** V Praze 1895. Nakl. J. Otto. 12°. 50. 40 kr.

Písně otroka od Svat. **Čecha.** Nakl. Fr. Topič. V Praze 1895. 8°. 78.

Rozpravy o Darwinově theorii a o vývoji rostlinstva. Sepsal Lad. **Celakovský.** V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 244. 2 zl. 20.

Výroční zpráva Akademického spolku ve Vídni za rok 1894. Ve Vídni 1894. 8°. 34.

Zlatý křížek. Cestopisná povídka, napsal Em. **Řezáč.** 2. vydání. V Praze 1894. Nakl Fr. Bačkovský. 8°. 328. 1 zl. 20 kr.

Zpráva úrazové pojišťovny dělnické pro království České v Praze za rok 1893. V Praze 1894. 4°. 15.

Drobné zprávy.

Rozmanitosti.

— **Ob. gymnasium Královdvorské** nabylo na šk. rok 1894—95 pro I.—V. třídu práva veřejnosti a reciprocity. (2/1. 1895, č. 29.683.)

— **Matiční reálka Budějovská** nabyla práva veřejnosti pro vše třídy i práva k odbývání zkoušek maturitních. (3/1. 1895, č. 27.561.)

Statistika středního školstva Rakouského, požívajícího práva veřejnosti, za školní rok 1894—1895.

A. V příčině objemu, vydržovatelův a jazyka vyučovacího.

I. GYMNASIA.

Země korunní	Počet celkem	Kategorie dle objemu: Nižší gymn.	Reálné gymn.	Vyšší gymn.	Reál. a vyšší gymn.	Vydržovatelé: Stát	Země	Obec	Biskup	Řád	Fond	Soukromníci	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	rusínský	srbsko-charv.	vlaský	utraquistický
Rakousy Dolní	26	2	1	17	6	13	5	2	—	4	1	1	26	—	—	—	—	—	—
Rakousy Horní	4	—	—	4	—	3	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—
Solnohrady	2	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Tiroly	8	—	—	8	—	3	—	—	1	4	—	—	6	—	—	—	—	1	1
Vorarlberg	2	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Štýrsko	8	1	—	7	—	4	2	—	1	—	—	1	7	—	—	—	—	—	1
Korutany	3	1	—	2	—	2	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Kraňsko	5	3	—	2	—	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4
Gorice	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Terst	2	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Istrie	2	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Dalmácie	4	—	—	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—
Čechy	56[1]	5	3	40	8	47	—	8	—	1	—	—	24	32	—	—	—	—	—
Morava[2]	21	2	—	17	2	18	2	1	—	—	—	—	13	8	—	—	—	—	—
Slezsko	5	—	—	5	—	4	—	—	—	—	—	1	4	1	—	—	—	—	—
Halič	29	2	—	27	—	28	—	—	—	1	—	—	2	—	24	1	—	—	2
Bukovina	3	—	—	3	—	2	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1
Úhrn	181	16	4	144	17	139	9	12	3	13	2	3	99	41	24	1	3	4	9

(český + polský + rusínský + srbsko-charv.: slovan. 69)

II. REÁLKY.

Země korunní	Počet celkem	Kateg. d. objm.: Nižší reálky	Vyšší reálky	Vydržovatelé: Stát	Země	Obec	Fond	Soukromníci	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	srbsko-charv.	vlaský
Rakousy Dolní	16	6	10	9	3	1	—	3	16	—	—	—	—
Rakousy Horní	2	—	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Solnohrady	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Tiroly	3	1	2	3	—	—	—	—	2	—	—	—	1
Vorarlberg	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Štýrsko	3	—	3	2	1	—	—	—	3	—	—	—	—
Korutany	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Kraňsko	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Gorice	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Terst	2	—	2	1	—	1	—	—	1	—	—	—	1
Istrie	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Dalmácie	2	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Čechy	21	1	20	20	—	—	—	1	10	11	—	—	—
Morava	16[3]	3	13	3	13	—	—	—	12	4	—	—	—
Slezsko	4	—	4	4	—	—	—	—	4	—	—	—	—
Halič	4	1	3	4	—	—	—	—	—	—	4	—	—
Bukovina	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Úhrn	80	15	65	55	17	3	1	4	57	15	4	1	3

(český + polský + srbsko-charv.: slov. 20)

[1]) Nevčítána Minervina soukr. střední škola dívčí v Praze.
[2]) V Unčově a v Šumberce vydržuje obec vyšší třídy gymnasijní. [3]) Nevčítána soukr. reálka v Hodoníně.

B. Objem a vyučovací jazyk středních škol v příčině jich vydržovatelův.

Školy střední	Vydržovatelé	Počet celkem	Kategorie dle objemu		Jazyk vyučovací						
			neúplné	úplné	německý	český	polský	rusínský	srbsko-charv.	vlaský	utraquist.
Gymnasia	Stát	139	11	128	65	36	23	1	3	3	8
	Země	9	2	7	9	—	—	—	—	—	—
	Obec	12	4	8	7	4	—	—	—	1	—
	Biskup	3	—	3	3	—	—	—	—	—	—
	Řád	13	2	11	12	—	1	—	—	—	—
	Fond	2	—	2	1	—	—	—	—	—	1
	Soukromníci	3	1	2	2	1	—	—	—	—	—
Úhrn . . .		181	20	161	99	41	24	1	3	4	9
Reálky	Stát	55	7	48	37	11	4	—	1	2	—
	Země	17	4	13	14	3	—	—	—	—	—
	Obec	3	1	2	2	—	—	—	—	1	—
	Fond	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
	Soukromníci	4	3	1	3	1	—	—	—	—	—
Úhrn . . .		80	15	65	57	15	4	—	1	3	—

C. Celkový přehled.

Školy střední		Počet celkem	Kategorie dle objemu		Vydržovatelé							Jazyk vyučovací						
			neúplné	úplné	Stát	Země	Obec	Biskup	Řád	Fond	Soukromníci	německý	český	polský	rusínský	srbsko-charv.	vlaský	utraquist.
Gymnasia		181	20	161	139	9	12	3	13	2	3	99	41	24	1	3	4	9
	%		11.05	88.95	76.80	4.97	6.63	11.60				54.70	22.65	13.26	9.39			
Reálky		80	15	65	55	17	3	—	—	1	4	57	15	4	—	1	3	—
	%		18.75	81.32	68.75	21.25	3.75	—	—	6.25		71.25	18.75	10.0				
Úhrn		261	35	226	194	26	15	3	13	3	7	156	56	28	1	4	7	9
	%		13.41	86.59	74.33	9.96	5.75	9.96				59.77	21.45	10.78	8.05			

Poznámky. 1. Mezi 80 reálek vpočteny jsou vyšší reální třídy combinované st. střední školy v Praze a nižší reální třídy st. střední školy v Liberci.

Ježto se tudíž combinované střední školy počítaly jak mezi gymnasii tak mezi reálkami, jest celkový počet středních škol, mají-li se považovati za jednotky, zmenšiti o 2, pročež jest jich *vlastně 259* a 2 soukromé, totiž dívčí gymnasium spolku Minervy v Praze a Matiční reálka v Hodoníně.

2. Střední školy, jež se rozšiřujou nebo přeměňujou, připočetly se k té kategorii, jíž budou patřiti, až budou doplněny nebo přeměněny.

3. V stavu středních škol staly se proti školnímu roku 1893—1894 tyto změny:

a) *Nově zřízena jsou:*

α) st. nižší gymnasium v Krani (I. a II. tř.), β) zem. reálka v Novém Městě na Moravě (I. tř.), γ) soukr. reálka v Hodoníně (I. tř.).

b) *V státní správu převzaty jsou:*

α) obecní nižší gymnasium v Čáslavi,
β) obecní nižší gymnasium v Třeboni,
γ) ob. reálka ve IV. okrese Vídeňském,
δ) vyšší třídy obecní reálky v Lokti.

c) *Přeměňujou se:*

α) státní střední škola v Kutné Hoře ve vyšší reálku (IV. třída reálního gymnasia byla zrušena),
β) zem. reální a vyšší gymnasium v Šumberce v zem. nižší a obecní vyšší gymnasium.

d) *Rozšiřujou se:*

α) gymnasia: v Pulji (I—VI. tř.), v Kotoru (I—VIII. tř.), v Králové Dvoře (I—V. tř.), v Ústí n. L. (I—II. tř.), na Vinohradech (I—VI. tř.), v Šumberce (I—VI. tř.), ve Lvově V. gymn. (I až VI. tř.), v Podgóří (I—IV. tř.);
β) reální gymnasium: v Karlových Vařích (I—III. tř.);
γ) reální a vyšší gymnasia: v Štokravě (I—V. tř.), v Teplicích (I. až VII. tř.), v Unčově (I—V. tř.);
δ) reálky: v Praze Malostr. čes. (I—III. tř.), v Štýru (I—VII. tř.), v Dornbirnu (I—IV. tř.), v Štýr. Hradci (I—VII. tř.), v Budějovicích čes. (I—VII. tř.), v Jičíně (I—V. tř.), v Šternberce (I—V. tř.).

Výkaz

počtu veřejného žactva na středních, práva veřejnosti požívajících školách v Rakousku počátkem školního roku 1894—95.

A. Gymnasia.

Rakousy Dolní.

Vídeň, I. okr., akad. st. G.	484	(— 8)[1]
Vídeň, I. okr. Skot. G.	354	(— 5)
„ I. „ Frant. Jos. st. G.	305	(— 9)
Vídeň, II. okr. ob. rgG.	483	(— 3)
„ II. „ st. G.	475	(— 2)
„ III. „ „ „	457	(— 1)
„ IV. „ Terez. G.	373	
„ IV. „ st. G.	292	(— 14)
„ VI. „ st. rgG.	473	(— 34)
„ VIII. okr. st. G.	515	(+ 12)
„ VIII. okr. Langrovo soukr. g.	90	(— 5)
Vídeň, IX. okr. st. G.	444	(+ 36)
„ XII. „ „ „	302	(— 21)
Vídeň, XVII. okr. st. G.	341	(— 13)
„ XIX. „ ob. „	385	(+ 8)
Baden zem. rgG.	269	(+ 1)
Sv. Hypolit zem. rgG.	200	(— 4)
Kalksburg Jesuit. soukromé g.	113	
Křemže st. G.	257	(+ 8)
Medlík Bened. G.	239	(+ 30)
Nové Město za Vídní st. G.	176	(— 2)
Oberhollabrunn st. G.	276	(+ 5)
Roby zem. rgG.	200	
Seitenstetten Bened. G.	347	(— 9)
Štokrava zem.rgG.(5tř.)	139	
Vejdov n. Dyjí zem. rg.	99	(+ 17)
	8091	(+ 54)

[1]) Proti loňsku.

Rakousy Horní a Solnohrady.

Linec st. G.	613	(+ 2)
Cáhlava (Freist.) st. G.	173	(+ 16)
Kremsmünster Bened. G.	367	(+ 4)
Ried st. G.	194	(— 18)
Solnohrad st. G.	268	(+ 11)
„ Borrom. G.	195	
	1810	(+ 15)

Tiroly a Vorarlberg.

Insbruk st. G.	348	(+ 15)
Bozen Františk. G.	294	(+ 4)
Brixen August. G.	303	(+ 9)
„ bisk. soukr. G.	277	(— 8)
Hall Františk. G.	222	(— 12)
Meran Benedikt. G.	304	(+ 13)
Rovereto st. G.	202	(+ 2)
Trident st. G. {8 vlas. tř. 295 (+ 42), 8 něm. „ 162 (+ 7)}	457	(+ 49)
Feldkirch st. rgG.	213	(+ 32)
„ Jesuit. soukromé G. (7 tř.)	190	
	2810	(+ 185)

Štýrsko.

Hradec I. st. G.	504	(— 1)
„ II. „ „	488	(+ 5)
„ biskup. G.	262	
„ Scholzovo soukromé G. (6 tř.)	125	
Celje st. G.	368	(— 11)
Lubno zem. G.	204	(— 7)
Maribor st. G.	459	(+ 43)
Ptuj zem. g.	118	(+ 10)
	2528	(+ 91)

Korutany.

Celovec st. G.	427	(— 15)
Bélák „ „	182	(— 13)
Sv. Pavel Benedikt. g.	184	(+ 2)
	793	(— 26)

Kraňsko.

Lublana st. G.	701	(+ 2)
„ „ g.	379	(— 35)
Kočevje st. g.	97	(— 3)
Kraň st. g. (2 tř.)	134	
Nové Město (Rudolfswerth) st. G.	207	(+ 21)
	1518	(+ 119)

Gorice, Terst, Istrie.

Gorice st. G.	455	(+ 35)
Terst „ „ (něm.)	389	(— 5)
„ ob. G. (vlas.)	365	(— 14)
Koper (Capo d' Istria) st. G.	284	(+ 9)
Pula st. G. (6 tř.)	159	(+ 12)
	1652	(+ 37)

Dalmácie.

Kotor st. G.	139	(+ 2)
Dubrovník st. G.	253	(— 6)
Split st. G.	319	(+ 16)
Zader „ „	359	(+ 45)
	1070	(+ 57)

Čechy.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Benešov ob. g.	153	(+ 21)
Boleslav Mladá st. G.	344	(— 14)
Brod Německý „ „	309	(+ 9)
Budějovice st. G.	405	(+ 19)
Bydžov Nový ob. rgG.	241	(— 19)
Čáslav st. g.	162	(+ 9)
Domažlice st. G.	176	(— 8)
Dvůr Král. ob. G. (5 tř.)	147	
Hradec Jindřich. st. G.	288	(+ 8)
Hradec Králové st. G.	399	(+ 16)
Chrudím st. rgG.	394	(— 12)
Jičín st. G.	310	(— 4)
Klatovy st. rgG.	264	(— 1)
Kolín „ „	406	(— 7)
Litomyšl st. G.	323	(+ 18)
Mýto Vysoké ob. G.	291	(— 30)
Pelhřimov st. G.	246	(— 36)
Písek st. G.	261	(— 2)
Plzeň st. G.	316	(— 14)
Praha akad. st. G.	430	(— 23)
„ Křemenc. st. rgG.	423	(+ 9)
„ Trubl. st. G.	388	(— 15)
„ Žitná st. G.	476	(— 69)
„ Malá Strana {st. rgG. 376 (— 18), st. R. 325}	701	(+ 76)
(Praha Minervy soukr. G. 38)		
Příbram st. rgG.	540	(+ 69)
Roudnice st. G.	196	(— 30)
Rychnov st. G.	226	(— 2)
Slané st. G.	230	(— 7)
Smíchov st. rg.	187	(+ 9)

Tábor st. G. . . .	301	(+ 6)
Třeboň st. g. . . .	125	(— 20)
Vinohrady Kr. st. G. (6 tř.)	358	
	10.054	(+ 70)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Broumov Benedikt. G.	219	(+ 12)
Budějovice st. G. . .	294	(— 2)
Hostinné „ „ . .	186	(— 10)
Cheb „ „ . .	367	(+ 27)
Chomútov ob. G. . .	238	(— 16)
Kadaň st. G. . . .	215	(— 33)
Krumlov st. G. . .	263	(+ 22)
Landškroun st. G. .	212	(— 3)
Liberec {st. G. 209 (— 9); st. r. 128 (+ 10)}	337	(+ 1)
Lipá Česká st. G.. .	199	(+ 3)
Lítoměřice „ „ . .	243	(+ 11)
Most st. G.	215	(+ 5)
Plzeň st. G. . . .	341	(— 36)
Praha MStr. st. G. .	254	(— 3)
„ Příkop st. G. .	401	(— 27)
„ StM. „ „ .	296	(— 5)
„ Štěpán. „ „ .	394	(— 14)
Prachatice st. rg. . .	157	(+ 2)
Smíchov st. g. . . .	94	(+ 16)
Stříbro „ G. . . .	275	(+ 17)
Teplice ob. rgG. (7 tř.).	267	
Ústín. L. ob. g. (2 tř.) .	71	
Vary Karl. ob. rg. (3 tř.)	185	
Zateč st. G. . . .	211	(+ 10)
	5934	(+ 139)

Morava.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Brno st. G.	556	(+ 50)
„ st. g.	159	
Hradiště Uherské st. G.	374	(+ 15)
Kroměříž st. G. . .	535	(+ 29)
Meziříčí Valašské st. G.	280	(+ 29)
Olomúc st. G. . . .	565	(+ 40)
Přerov „ „ . . .	274	(— 8)
Třebíč „ „ . . .	282	(+ 21)
	3025	(+ 176)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Brno I. st. G. . . .	481	(+ 5)
„ II. „ „ . . .	399	(+ 2)
Hradiště Uher. st. rgG.	228	(+ 4)
Hranice st. G. . . .	205	(+ 13)
Jihlava „ „ . . .	236	(— 9)
Kroměříž st. G. . .	208	(— 9)
Kyjov ob. g. . . .	69	(+ 1)
Mikulov st. G. . . .	210	(+ 1)
Olomúc „ „ . . .	284	(— 27)
Šumberk {zem. rg. 141 (+ 11); ob. G. (5. a 6. tř.) 32}	173	(+ 24)
Třebová Mor. st. G. .	190	(+ 6)
Unčov {zem. rg. . . 125; ob. G. (5. tř.) 15}	140	
Znojmo st. G. . . .	249	(— 18)
	3072	(+ 20)

Slezsko.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Opava soukr. G. . .	325	(+ 16)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Bílsko st. G. . . .	366	(+ 9)
Opava „ „ . . .	285	(+ 29)
Těšín „ „ . . .	350	(+ 9)
Vidnava st. G. . .	154	(+ 11)
	1155	(+ 36)

Halič.

Bąkovice-Chyrów Jesuit. soukr. G.	300	
Bochňa st. G. . . .	351	(— 1)
Brody st. G. (něm.) .	452	(+ 24)
Břežany st. G. . .	398	(+ 28)
Bučač st. g. . . .	278	(— 13)
Drohobyč st. G. . .	286	(+ 13)
Jarosław „ „ . .	460	(+ 36)
Jasło „ „ . .	535	(+ 31)
Kołomyja „ „ . .	534	(— 25)
Krakov Anenské st. G.	607	(+ 55)
„ Hyacinthské st. G. . . .	457	(+ 7)
„ III. st. G.. .	507	(+ 5)
Lvov akad. st. G. (rusín.)	490	(— 19)
„ II. st. G. (něm.).	348	(— 10)

Lvov Frant. Jos. st. G.	646	(+ 69)
„ IV. st. G. . .	716	(+ 63)
„ V. st. G. (6 tř.)	576	
Podgóřé st. g. . . .	152	
Přemyšl st. G. . . .	818	(+ 47)
Řešóv „ „ . . .	676	(+ 45)
Sambor „ „ . . .	451	(+ 1)
Sandec Nový st. G. .	285	(+ 24)
Sanok st. G. . . .	259	(— 25)
Stanisławov st. G. . .	578	(+ 3)
Stryje st. G. . . .	388	(+ 44)
Tarnopol st. G. . .	528	(+ 58)
Tarnóv st. G. . . .	594	(+ 40)
Vadovice st. G. . .	259	(— 13)
Złočóv st. G. . . .	310	(+ 11)
	13.235	(+ 528)

Bukovina.

Černovce st. G. . .	848	(— 17)
Radovce st. G. . . .	413	(+ 79)
Sučava {G. něm. 376 (+ 13); rumun. parall. (4 tř.) 201 (+ 12)}	577	(+ 25)
	1838	(+ 87)

Gymnasia celkem 58.910 (+ 1604) žáků.

B. Reálky.

Rakousy Dolní.

Víděň I. okr. st. R. .	580	(+ 23)
„ II. „ „ R. .	616	(+ 29)
„ II. „ „ r. .	289	(+ 9)
„ III. „ „ R. .	481	(+ 23)
„ IV. „ „ R. .	560	(+ 37)
„ V. „ „ r. .	243	(— 9)
„ VI. „ ob. R. .	461	(+ 6)
„ VII. „ st. R. .	569	(+ 8)
„ I. „ Döllova soukr. r. . . .	81	(— 2)
„ III. okr. Rainerova soukr. r. .	81	
„ VII. okr. Spenedrova soukr. r.	144	(+ 14)
„ XV. okr. st. R.	397	(— 14)
„ XVIII. okr. st. R.	399	(+ 2)
Křemže zem. R. . . .	277	(+ 37)
Nové Město za Vídní zem. R.	175	(+ 13)
Waidhofen nad Ipsou zem. r.	108	(+ 10)
	5465	(+ 189)

Rakousy Horní a Solnohrady.

Linec st. R.	248	(— 3)
Štýr st. R.	142	(+ 2)
Solnohrad st. R. . .	271	(+ 13)
	661	(+ 12)

Tiroly a Vorarlberg.

Bozen st. r.	100	(+ 9)
Insbruk st. R. . . .	376	(+ 19)
Rovereto st. R. . . .	150	(+ 18)
Dornbirn ob. r. . . .	98	
	724	(+ 48)

Štýrsko.

Hradec zem. R. . . .	338	(— 1)
„ st. R. . . .	353	
Maribor st. R. . . .	211	(— 4)
	902	(+ 59)

Korutany a Kraňsko.

Celovec st. R. . . .	235	(— 5)
Lublana st. R. . . .	312	(— 92)
	547	(— 97)

Gorice, Terst, Istrie.

Gorice st. R.	259	(— 14)
Terst st. R. (něm.) .	308	(+ 3)
„ ob. R. (vlas.) .	537	(— 51)
Puľa námoř. r. . . .	119	(+ 15)
	1223	(— 47)

Dalmácie.

Split st. R.	234	(+ 15)
Zader st. r.	68	(— 1)
	302	(+ 14)

Čechy.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Budějovice soukr. R.	335	
Hora Kutná st. R. . .	418	(+ 17)
Hradec Králové st. R.	450	(+ 29)
Jičín st. R. (5 tř.) . .	378	
Karlín st. R.	545	(+ 5)
Pardubice st. R. . . .	514	(— 60)
Písek st. R	334	(+ 18)
Plzeň st. R.	379	(+ 37)
Praha st. R.	768	(+ 50)
Rakovník st. R. . . .	340	(+ 45)
	4461	(+ 214)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Budějovice st. R. . .	282	(+ 4)
Karlín st. R.	305	(+ 28)
Lipá Česká st. R. . .	243	(— 30)
Litoměřice st. R. . .	461	(— 46)
Loket st. R.	185	(— 2)
Plzeň st. R.	447	(— 19)
Praha I. st. R. . . .	522	(— 9)
„ II. st. R. . . .	325	(+ 13)
Trutnov „ „ . . .	264	(— 27)
	3034	(— 88)

Morava.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Brno st. R.	350	(+ 53)
(Hodonín soukr. r. (1. tř.)	63)	
Město Nové zem. r. (1. tř.)	71	
Prostějov zem. R. . .	387	(— 7)
Teleč zem. R. . . .	322	(+ 32)
	1193	(+ 212)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Brno st. R.	478	(+ 41)
„ zem. R.	337	(+ 32)
Hustopeč zem. r. . .	95	(+ 13)
Jičín Nový zem. R. .	237	(— 17)
Jihlava zem. R. . . .	276	(+ 20)
Kroměříž zem. R. . .	191	(— 10)
Olomúc st. R. . . .	305	(— 12)
Ostrava Mor. zem. R.	361	(— 11)
Prostějov zem. R. . .	270	(+ 32)
Rýmařov zem. r. . .	123	(— 5)
Šternberk zem. R. (5 tř.)	135	
Znojmo zem. R. . .	258	(+ 5)
	3066	(+ 88)

Slezsko.

Bílsko st. R.	316	(+ 8)
Krnov „ „	300	(+ 20)
Opava „ „	382	(+ 10)
Těšín „ „	302	(+ 29)
	1300	(+ 67)

Halič.

Krakov st. R. . . .	512	(+ 16)
Lvov „ „ . . .	512	(+ 19)
Stanislavov st. R. . .	249	(+ 7)
Tarnopol „ r. . . .	131	(+ 2)
	1404	(+ 44)

Bukovina.

Černovce řec.-or. R. .	536	(+ 19)

Reálky celkem 24.817 (+ 740) žákův.

Oddělí-li se na středních školách combinovaných počet žákův reálních od počtu gymnasijních, jest celkem

žákův gymnasijních . . .	58.495	(+ 1521)
„ reálních	25.271	(+ 857)
dohromady . .	83.766	(+ 2378)

Schválená díla:

Dvořák R. a Šujan Fr., Dějepis všeobecný v obrazích pro nižší třídy. Díl II. 45 kr. Díl III. 70 kr. V Praze 1894. (29/11. 1894, č. 25.831.)

Hrbek Fr., Latinská mluvnice. II. Skladba. V Praze 1894. Cena 92 kr., váz. 1 zl. 12 kr. (3/1. 1895, č. 26.950 — může dovoliti šrz. k odůvodněné žádosti.)

Leminger Em., Fysika pro ústavy učitelské. I. díl. 2. vyd. V Praze 1895. Cena 65 kr., váz. 85 kr. (4/1. 1895. č. 27.847.)

Konkursy.

Uprázdněno jest: místo katechety na Pražském gymn. v Trubl. ul. a na Pražské reálce Malostr.; učitele zeměpisu a dějepisu na Pražské reálce Malostr.; učitele přírodopisu (s mathematikou a fysikou) na gymn. Kroměřížském.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Přehled schůzí roku 1895. Řádné i třídní schůze konají se o 5. hod. odp.

Pojmenování	den	leden	únor	břez.	duben	květ.	červ.	červc.	říjen	listop.	pros.
Řádná schůze	ve středu	9	6	6	3	1	5	3	9	6	4
Schůze třídy filosoficko-historické	v pondělí „	7 21	4 18	4 18	1 22	6 20	10 24	8	7 21	4 18	2 16
Schůze třídy math.-přírodovědecké	v pátek „	11 25	8 22	8 22	5 19	3 17 31	14 28	12	11 25	8 22	6 20

Třída I. filosoficko-historická: Dne 7. ledna 1895 přednášel prof. Dr. Jar. *Čelakovský* o soudě komorním za Viléma z Pernštejna. — Dne 21. ledna četl prof. Fr. *Prusík* o rukopisné Apatéce domácí z r. 1749. Rukopis psal Jiří Emanuel Bartoloměj Šefl v Dobříši; jest v 8° a má 120 stránek; jednotlivé části jeho jsou výpisky z jiných kněh. — *Jazyk* vykazuje mnohé zvláštnosti jak vulgarismův a provincialismův tak mluvy písemní: peluňka f., žebra f., čelist m. či čelisto n., keř f.; popel, e, kotel, tle, oul, e i u, voc. archanjeli; imp. vem; choť moje = manžele můj, škodnice = kroupy, na schod měsíce (když ho ubývá), od nova měsíce, proti bočímu klání (v bocích), znalý = chytrý, schytralý; manželka splodila synáčka (dceru), obdržeti = vydržeti, bezmatčeti = matky pozbyti a j. —

Obsah rukopisu: 1. Léky a rady domácí. 2. Knížka početní v krátkosti vypsaná. 3. *Přísaha židovská.* 4. *Samsonuj pláč* (píseň). 5. Planetář. 6. Rodové zápisy. 7. Formulář žádosti za kmotrovství. 8. *Píseň, když se nevěsta uvádí.* 9. Biblické zápisy o potopě světa. *10. Domnění starých hospodářův. 11. Ze života Adama a Evy.* 12. Hospodářské zprávy. 13. Zprávy o 11 nebesích. — Kusy tuto *kursivou* tištěné vydány při rozpravě *ve Věstníku* kr. České společnosti nauk.

Třída mathematicko-přírodnická. Dne 11. ledna přednášel prof. Dr. J. *Palacký* „O horské květeně ostrovů Filippinských“; Dr. J. *Frejlach* „O anemometrických poměrech v Praze“.

Akademia umiejętności v Krakově.

Ve Zprávách za listopad roku 1894 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: Křyžtopor tvrz magnatská XVII. věku a její architekt Vavř. Senes (S. Tomkovič). O oxydací menthenu a jeho lučební struktuře (S. Tołłočko). O vlivu podvázání věncových arterií na neuromotorický apparát srdce (V. Gluziński). Vliv podvázání močovodu na činnosť ledviny (týž a A. Beck). O místním působení plynův hnilobních na peritonium i o jich obecném působení na ústroj (K. Klecki). Studia helminthologická (M. Kovalevski). O vzorcích k vypočtení počtu čísel prvotných nepřekračujících meze dané (A. Baranovski).

Ve Zprávách za prosinec roku 1894 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: Dějiny tvaru starožitného poprsí (P. Běňkovski). O kinétické energii ruchu tepelného (L. Natanson).

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

Při předběžných pokusech přesvědčil se auktor o známé prudké virulenci těchto bakterií, zvlášť u králíků a morčat, jimž vložil do přední komory nepatrné množství čisté kultury; pseudotuberkulosou onemocněla hynula však i jiná zvířata, která byvše něčím zcela jiným očkována byla v laboratoři několik hodin pohromadě s oněmi; totéž mohlo se státi zajisté i jiným experimentatorům, kteří pak domnívati se mohli, že v té látce, kterou vočkovali, nalézaly se pseudotuberkulosní bacilly; pro úplnou jistotu jest tedy nutno činiti pokusy s pseudotuberkulosou tam, kde ní dosud pracováno nebylo.

To předsevzal auktor ve svých dalších pokusech, při nichž přišel z části k novým výsledkům, dosud jinde neznámým, které v celku lze krátce shrnouti v tyto věty:

1. Pseudotuberkulosa Pfeifferova vzbuzuje i na intaktní spojivce oční již v několika dnech prudké onemocnění zánětlivé s disseminovanými četnými uzlíčky, které rychle přecházejí ve vřídky, jež do 14 dnů se zhojí;

zvířata nehynou, ani nemají ve vnitřních orgánech uzlíčků. Pravá tuberkulosa naopak při pokusech nepůsobí vůbec onemocnění intaktní spojivky, v poraněné konjunktivě pak vzbuzuje teprv po týdnech vředy a uzlíčky a rozšiřuje se odtud po vnitřních orgánech.

2. V přední komoře vyvolává pseudotuberkulosa rovněž velmi prudké onemocnění zánětlivé již v prvních dnech bez uzlíčků v duhovce, jen s chomáči a pablanami; odtud za několik dní rozšíří se po orgánech, nejprve jatrách a slezině, nejposléze po plících; zvířata hubnou a rychle — často do 14 dnů — všeobecnou infekcí zhynou. Pravá tuberkulosa naopak po včkování do přední komory v prvních týdnech nepůsobí téměř viditelných změn na oku; na duhovce zvlášť teprv později počnou se vyvíjeti zřetelné uzlíčky ve tkani duhovkové, při čemž zánětlivé příznaky jsou nepatrné a disseminace na vnitřní orgány bývá velmi pozdní, řídká, a to nejvíce v plicích, při čemž zvířata vzdor tuberkulím mohou po leta živa býti, aniž scházejí na výživě.

3. Při mikroskopickém vyšetřování často nelze dosud známými methodami nalézti v uzlíčcích bacilly pseudotuberkulosní, ač uzlíček sám je pro jiné zvíře opět prudce infekční; jindy zvlášť ve slezině, jatrách, ledvině a v oku lze nalézti Löfflerovou methodou bacilly disseminované v přečetném množství velmi často v kapillarách; jindy zároveň v témž orgánu jsou ve zvláštních skupinách — zoogleích — jako by jakous hmotou látkou byly v chomáči hustě pohromadě drženy; na okrajích těchto hmot rozeznati lze zřetelně bacilly, které byly původně včkovány, někdy jsou v řetízcích, někdy mají podobu ovoidní; z těchto nálezů lze souditi, že „tuberculose zoogléique" Malassezova a Vignalova a toto onemocnění pseudotuberkulosní jest podmíněno asi týmž mikroorganismem jen podobu měnícím. Totéž tvrdí různí auktoři o svých případech, v nichž dle popisu změny pathologické úplně navzájem jsou si podobny.

Pathologicko-anatomická změna v uzlíčcích pseudotuberkulosních spadá pod obraz koagulační nekrosy, při níž jádra a elementy buněčné se nebarví, aniž lze nalézti buněk epitheloidních a obrovských a obalu uzlu, složeného z kulatých buniček, což vše u pravé Kochovy tuberkulosy se nachází.

4. Ze srovnání prací různých auktorů lze se domnívati, že dosud popsané případy pseudotuberkulosy — aspoň ty, jichž bacilly Grammovou methodou se odbarvují — jsou podmíněny asi týmž mikroorganismem, což auktoři sami ve svých nálezech tvrdí.

Práce nevztahuje se na tak zvanou pseudotuberkulosu spůsobenou cizími tělesy a cladothrix Eppingerovu. (Pokračování.)

Personalie.

August *Schwarz* jmenován definitivním učitelem tělocviku na c. k. české reálce v Praze.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1. Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až VIII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

K R O K,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLST

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových

---

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a sokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (j vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jméno jeho na adresse připojovali raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce

---

Reklamaci lze činiti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace „Kroka" jest v Praze, II. v Pštrossově ulici čís.

Tiskem **F. Šimáčka** v Praze.

ROČNÍK IX. SEŠIT 3.

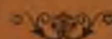
KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1895.

Vydáno 1. března 1895.

Slavných ředitelstev středních škol žádáme slušně za školní programmy.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

Str.

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík*.

(Pokračování.)

XV. Tuto Allexander přišel sám do města Dariášova a s ním večeřal jako posel.

59. Mezi tíem Alexander pohnuv vojskèm, přijede k městu, v němž bíeše Darius,[1]) tak že míesta vysoká na horách, ješto bíechu okolo města, vidíechu.[2]) Ale Alexander přikáza všem, aby *nasěkujíce*[3]) ratolestíe nebo roždíe a vytrhavše[4]) chamrdíe[5]) i přivázali k nohám koňským a mezkovým to roždíe. Kteréžto vidúce Peršti[6]) s vysokých hor, divíechu sě velmi a bojíechu.[7])

60. A přitrh k městu, v němžto bíeše Darius,[8]) jmenem Persypolis, vzdáli za tři dni cesty[9]) stany jest rozbil[10]) a svolav *svatá*[11]) kníežata, vece jim: „Pošleme posla k Dariášovi, ať díe jemu: Nebo bojuj s námi nebo[12]) sě poddaj našíe moci.“ Ale té noci zjevi sě Alexandro(256)vi buoh,[13]) Amon řečený,[14]) v tvářnosti Mer(kuriášově),[15])

---

[1]) Dariáš *A*. Daryáš *B*.

[2]) tak že — vidíechu: jenž leží na hoře a viděti odtud mnohá jiná města *A*. ut milites sui conspicerent sublimissima loca montium, que erant super civitatem Darii. om. *B*.

[3]) m. nasěkajíce: nasekajíce *A*. nasekali *B*.

[4]) vytrhajíce *A*. *B*.

[5]) *A*. chamradíe *B*. herbas.

[6]) Peršči *A*.

[7]) báli sú se *A*.

[8]) Dariáš *A*. Daryáš *B*.

[9]) *B*. za tři míle *A*.

[10]) add. tu *A*. *B*.

[11]) m. *svá*; *ta* později snad přeškrtnuto.

[12]) anebo *A*. aneb *B*.

[13]) add. jeho *A*.

[14]) add. tak *A*. *B*.

[15]) *A*. *B*.

jsa oděn pláštěm,[1]) oděním macedonským,[2]) (a řka)[3]) jemu: „Synu Alexandře, když potřebíe bude, (vždyc)kyť[4]) na pomoc budu.[5]) A protož viz, aby neposíelal (posla)[6]) k Dariášovi, jakož jsi řekl poslati. A chci, aby ob(lekl) tvář svú v mú a *jed*[7]) tam,[8]) jakžkoli[9]) nebezpečno je(st)[10]) k Dariášovi *przistup*[11]) v zpuosobě[12]) poslově. Avša(k) neroď sě lekati, neb jsem já na pomoc tobě a žádn(é)[13]) tesknosti nebudeš trpěti."

Tehdy vstav[14]) Alexander zé spaníe, velikú radostí naplněn jest[15]) a svolav[16]) přátely své, povědě[17]) jim sen, jenž bíeše viděl. A oni radostně radili jsú jemu,[18]) aby tak učinil, jakož bíeše[19]) jemu skrze sen zjeveno. Tehdy Alexander[20]) ihned[21]) zavola jednoho z kníežat rytíeřstva svého, jmenem Enulo,[22]) neb ten muž bíeše přeudatný a převěrný Alexandrovi, i káza jemu vsíesti na kuoň a sám na druhý; i jedesta spolu.[23]) A když přijedechu k řece, ješto slove Krancium,[24]) nalezechu, ano sě voda sstydla.[25])

A ihned[26]) Alexander proměniv oděv kníežecí, svého rytíeře tu necha a sám přejev tu řeku, jede k městu Dariášovu.[27]) Ale prosíeše jeho knieže, řka:[28]) „Největší cíesaři, dopusť mi,[29]) ať s tebú jedu, aby sě nižádná[30]) vám žalosť[31]) nestala." Jemuž vece Alexander: „Čakaj[32]) mne tuto, neb bude muoj pomocník se mnú, jehož jsem viděl ve snách."

---

[1]) *B.* pláščem zlatohlavovým *A.* regalem clamidem.

[2]) a oděním Macedonským *B.* om. *A.* atque Macedonicam vestem.

[3]) *A. B.*

[4]) *A.* vždyť *B.*

[5]) add. tobě *A. B.* tibi.

[6]) *A. B.* missum ne feceris.

[7]) m. jel *A.* jed *B.*

[8]) Neb chci, aby oblekl na se tvářnosť mú a jed sám tam *B.* Chciť, aby tam sám k němu jel a oblekl tvářnosť svú v mú *A.*

[9]) *B.* kakž kolvěk *A.*

[10]) *A. B.*

[11]) m. przistupiti *A. B.*, t. j. *přistúpiti.*

[12]) w spoſobie *A.* lat. ire *regem pro* legato.

[13]) *B.* ižádné *A.*

[14]) *B.* procítiv *A.*

[15]) jsa *A. B.*

[16]) *B.* svolal jest *A.*

[17]) i povíe *B.* i pověděl *A.*

[18]) radostni sú bili a řekli sú jemu *A.* radili sú jemu *B.*

[19]) *B.* om. *A.*

[20]) *B.* om. *A.*

[21]) *B.* hned *A.*

[22]) *A. B.* lat. Eumilo.

[23]) *A.* a druhý, ješto by vedl po sobě, i jede s ním *B.* et alium vacuum traheret et sequeretur eum.

[24]) Grankum *A.* Grancum *B.* lat. Granicus.

[25]) stydla *A.* coagulatum.

[26]) *B.* inhed *A.*

[27]) nechav tu a káza, aby jeho dočekal tu *A.* i necha ho tu s dvěma koňoma a na tom, na kterémžto sedíeše, přejev řeku, jede k městu Daryášovu *B.* et principem militie sue dimisit ibi cum duobus equis et ille cum equo, in quo sedebat, transiens ipsum fluvium et cepit ire contra civitatem Darii.

[28]) a řka *A. B.*

[29]) odpusť mě *A.* odpusť *B.* permitte me.

[30]) ižádná *A.* žádná *B.*

[31]) angustia. (zlá příhoda *B.*)

[32]) čekaj *A. B.*

A *to řka, o niemž*[1]) jsme dříeve pravili, zimě i letě vždycky sstydla celú noc, ale ráno, když slunce zahřieváše, rozpustíeše sě a během přeprudkým tak kvapně plove, že když kto v ni vejde, prudkostí jeho bude vschýceti. A šíř jejíe jest jedněch honuov.[2])

61. A když (257) (přije)de[3]) Allexander k bráně městské, nemálo sě di(viechu)[4]) tváři jeho, mníece by on bohem byl, a hned (otáza)chu[5]) jeho:[6]) „Kto jsi ty?“ Odpovědě Alexander:[7]) „Naj(větší)[8]) posel Alexandruov.[9]) Ale Dariáš ciesař[10]) jez(díe)še po horách, lidu množstvíe shromažďuje, aby opět (boj)[11]) s Alexandrem učinil.[12]) A když přijide[13]) k bráně mě(s)tské,[14]) *nale*[15]) Alexandra, an rozmlúvá s lidmi. Divíeše[16]) sě[17]) zpuosobě jeho a mníeše jeho bohem Apolonem, jenž jest[18]) sstúpil s nebes, a ihned klaněl sě jest jemu a otáza jeho:[19]) „Kto jsi ty?“ Jemužto odpovědě: „Poslal mě jest král Alexander, abych tobě pověděl, kterak[20]) prodlenie činíš jakožto báznivý. Vyjeď a bojuj[21]) s svými nepřátely anebo[22]) postup jemu a poddaj sě jemu.“ I vece jemu Darius:[23]) „Zdali jsi ty Alexander, že tak hrdú řeč mluvíš? avšak[24]) věz, že pro tvé[25]) bohy[26]) nic *[obie*[27]) nezamucuji.[28]) Jez se mnú dnes na večeři.“ A to řka Darius,[29]) ztěže ruku svú a pojem jeho za pravici, uvede[30]) jeho na síeň královskú. Ale Alexander poče v sobě mysliti, že „dobré znamenie učinil jest nade mnú, když mě jest[31]) do síeni své uvedl, neb s pomocí bohuov[32]) brzo tuto síeň osedu.“

---

1) m. *ta řeka, o niež*: Ta řeka, o níž sme svrchu pověděli *B.* Iste enim fluvius, de quo superius diximus.

2) zimní i letní čas vždycky celú noc stydá se a zamrzá, ale ráno, když se zahřeje, tehdy se rozpustí a během přeprudkým tak kvapně plove, že když kto do níe vejde, prudkostí její bude vzchopen. Ale šíř jejíe jest jedněch honuov z šíří B. Podobně lat. (A to řka, jel přes tu řeku, neb se ta řeka stydá večer, když slunce zajde za horu, tak velmi se sstydá, že přes ni móže jen s koněm i s vozem; ale ráno, když jest slunce, tehdy se zase rozplývá. Ale že jest Alexander přijel k řece na úsvitě, i nalezl ji stydlú. A když ji přejel, jede k městu Daryášovu *A.*)

3) *A. B.*

4) *A. B.*

5) *A. B.*

6) add. branní to (m. toho) města *A.*

7) jim Alexander a řka *A.*

8) *A.* najvyšší *B.* lat. apocrisarius.

9) *B.* Alexandru (t. j. Alexandrů) já sem *A.*

10) *B.* om. *A.*

11) *A. B.*

12) *B.* měl *A.* committeret.

13) přijede *A. B.*

14) add. Dariáš *A.*

15) m. *nalese A. B.*

16) A divieše *A.* I divieše *B.*

17) add. velmi *A. B.* valde.

18) jenž by *B.* a mníeše by *A.*

19) add. a řka *A. B.*

20) add. dlúhé *B.*

21) add. s ním *B.* s ním a *A.* cum inimicis tuis.

22) anebo podstup jeho aneb poddaj se jemu *A.* aneb podstup jho jeho *B.* aut subiuga te aut constitue diem pugnandi.

23) Dariáš *A.* Daryáš *B.*

24) add. toto *A.*

25) *B.* jeho *A.*

26) quia nullo modo me turbant *dicta* tua (čes. četl pouze *di*).

27) m. *sebe A.* se *B.*

28) add. A. protož *A. B.* sed tamen.

29) Dariáš *A.*

30) i vede *A. B.*

31) add. za pravici ujal a *A.* za pravici *B.* per dexteram manum suam.

32) *B.* boží *A.*

62. A všed Darius do síeni s Alexandrem, kdežto bíeše večeře přerozkošná připravena, sedli jsú k stolu; ale kníežata Dariášova sedíechu tváří proti Alexandrovi.[1]) A bíeše ta síeň, v níežto[2]) sedíechu, se všech stran zlatem ozdobena stkvúcím. Ale oni[3]) vidúce[4]) spósobu,[5]) zhrzíechu jím, neb maličký bíeše, ale múdrosti a udatnosti a ctnosti, jenž v takém tělici[6]) skryta[7]) bíechu, ovšem nevidíechu. A bíechu v té síeni stolové a ſtalocze[8]) i mísy z stkvúcíeho[9]) zlata udělané; a číešnice v zlatých řepicéch před ně nesíechu;[10]) a když podachu[11]) pitíe (258) Alexandrovi, vypiv[12]) schova zlatnici v n(adříech).[13]) Přinesechu druhé i třetíe a on též učini. A (když to)[14]) uzříechu čéšníci,[15]) povědéchu[16]) Dariášovi. Usly(šav)[17]) to Dariáš, povstav vece Alexandrovi: „Příet(eli),[18]) co jest to,[19]) ještoˇ činíš? proč *zlatice*[20]) kryješ v nad(ře)ch?"[21]) Odpovědě Alexander:[22]) „Na hodech našeho král(e) takový obyčej držíe, že zvaníe chtíe-li, vezmú *to*[23]) orudíe, z nichžto pijí; ale poněvadž vám ten obyčej[24]) n(e)podobný sě zdá, ihned vám je[25]) vracuji." A to řka, ihned vráti je ciesařovi.[26]) Ale Peršti,[27]) jenž sedíechu u stola, počechu mezi sebú ten obyčej chváliti.

63. Ale jedno kníeže Dariášovo, jmenem Anepollus,[28]) sedě za stolem, patříeše naň, neb jeho bíeše viděl, když[29]) byl do Macedoníe přijel, aby od Filipa daň vzal. Ten srozoměv[30]) hlasu a zpuosobě[31]) jeho, poče v sobě mysliti a řéci: „I zdali tento jest Alexander?" A vstav, přistúpi k Dariášovi a vece:[32]) „Najvětší cíesaři, posel tento jest[33]) Alexander, syn Filipuov."[34]) Ale Alexander uzřev, ano o něm mezi sebú mluvíe, srozoměv,[35]) že o jeho poznání mluvíe, vstav[36]) s míesta[37]) i skoči s síeni[38]) a vytrh jednomu pacholku pochodni a meč, na svuoj kuoň skočiv,[39]) prudkým během běžíeše. Ale Peršti[40])

[1]) add. jenž s nimi sedíeše *A*.
[2]) jenž v níě *A*.
[3]) kníežata *A*. Peršti *B*. lat. Perses.
[4]) add. Allexandrovu *A*. *B*.
[5]) ſpoſobu opraveno ze: zpoſobu (spoſobu *A*.).
[6]) tělci *A*. *B*.
[7]) skryty *A*. skryta bíeše *B*.
[8]) m. *ſtolicse A*. *B*., t. j. stolice: scamna.
[9]) *B*. z ryzíeho *A*.
[10]) om. pitíe (*A*. *B*.): a čéšníci v zlatých řepicích drahým kamením okrášlených před ně pitíe nosíechu *B*. a čéšnice i řepice zlaté, jenž před ně nesíechu pitíe *A*. Pincerne vero ferebant sepius poculum in vasis aureis ornatis ex pulchrioribus gemmis.
[11]) *B*. podáváchu *A*.
[12]) *B*. a on vypije *A*.
[13]) *A*. v nadra *B*. in sinum suum.
[14]) *A*. *B*.
[15]) *A*. *B*. add. a šenkové *A*.
[16]) add. to *A*.
[17]) *A*. *B*.
[18]) *A*.
[19]) *B*. om. *A*.
[20]) m. zlatnice *A*. *B*.
[21]) *A*. *B*.
[22]) add. a řka *A*.
[23]) m. *ta*.
[24]) add. zde *A*.
[25]) add. zase *A*. *B*.
[26]) čéšníkom *A*. *B*. pincernis.
[27]) Peršćí *A*.
[28]) Anepolus *A*. *B*. lat. Anepolis.
[29]) add. jest *A*.
[30]) srozuměv *A*. *B*.
[31]) ſpoſobie *A*.
[32]) add. jemu *A*. *B*.
[33]) jestiť jistě *A*. jestiť sám *B*.
[34]) add. z Macedoníe *A*.
[35]) srozuměv *A*. *B*.
[36]) add. rychle *A*. ihned *B*.
[37]) z toho míesta *A*. z svého míesta *B*
[38]) vyskoči z síeni *A*. vyskoči z té schrány *B*.
[39]) *B*. vsed *A*.
[40]) Peršćí *A*.

uzřevše to, všichni[1]) v uodění[2]) vsedavše na koně, běžíechu po něm. Ale že noc bíeše temná, počechu blúditi a druzí uražováchu sě v tváři své o ratolesti stromové a druzí v jámy padáchu. Ale Alexander pochodni nesa v ruce, pravú cestú běžíeše.

LVI. Tuto Allexander utekl z Persydy od Dariáše krále, jakož s ním večeřal den ten.

A když sedíeše Dariáš (259) (a myslé)še,[3]) kterak[4]) bíeše učinil Alexander udatenst(víe, v)zhlede[5]) na obraz krále Xersa zlatý, jenž sedíeše (podle kr)álovské[6]) stolice, a ihned ten obraz pade[7]) a ve (mno)ho[8]) kusuov sě ztroskotal.[9]) A vida[10]) to Dariáš a[11]) (hnut)[12]) jsa žalostí, poče hořce plakati a řéci: „Toť jest (zna)menie[13]) opuštěníe domu mého a všeho perského (k)rálovstvíe zahubeníe. Ale Allexander přijev k řece řečené Krancium,[14]) naleze *gis*[15]) zamrzlú i jede po níe; a když bíeše bliz od břeha druhého,[16]) provali sě i s koněm. Tu[17]) kuoň utonu a on[18]) s prací velikú[19]) vyleze i přijide[20]) k knížeti svému Eunolovi[21]) a vsed na kuoň, k svému vojsku přijede.[22])

LVII. Kterak Allexander ponukováše vojska svého proti králi Daryášovi.

64. Ale ten den[23]) shromazdiv Alexander vojsko své a měl jest v vojsku svém dvě stě tisícuov lidu branného.[24]) A vstúpiv na vysoké[25]) míesto potvrzováše vojska svého[26]) řka: „Nepřirovná sě množstvíe Perských plnosti řecké, neb jest nás mnoho; přes to[27]) byť jich víece bylo, proto sě srdce vaše nelekaj. neb množstvíe much malosti sršňové nižádné nemohú učiniti škody.“ Uslyševše to všecko vojsko, zvěhlastnosť[28]) jeho chváléchu.[29]) (Pokrač.)

1) i kniežata všickni *A.*
2) add. se připravováchu a *A.*
3) *A. B.*
4) kteraké *B.*
5) *A. B.*
6) *A. B.*
7) *B.* add. na zemi *A.*
8) *A. B.*
9) *A.* roztroskota *B.*
10) vidě *A.* viděv *B.*
11) om. *A. B.*
12) *A. B.*
13) *B.* znamenie a *A.*
14) Grankum *A.* Grancum *B.*
15) m. *gi*, t. j. ji: eum.
16) *B.* z druhé strany *A.*
17) A tu *A.*
18) add. sám *A.*
19) add. ledva ven *A.*
20) add. pěš *A. B.*
21) Eunlovi *A. B.* lat. Eumilo.
22) *B.* a vsed na jeho kuoň a on za níem pěš jide, přijel jest k svému vojsku *A.*
23) *B.* add. když jest přijel k vojsku *A.*
24) lidu oděného dvě stě tisícóv a třidceti tisícóv lidu branného *A.* dvě stě tisícuov a čtrmezcíetma tisícuov lidu branného *B.* centum viginti milia hominum.
25) na najvyššíe *A.* na vyššíe *B.*
26) add. a *A.*
27) *A.* a přes to *B.* sed tamen.
28) zvěhlasnosť *A.* zwiehlawnoſt *B.*
29) add. jeho velice *A.*

Acer Platanoides je-li klen či javor?

Mínění pro i proti shledal *Jos. Dědeček*.

(Pokračování místo dokončení.)

Odtud po celou dlouhou dobu dvou století utuchla u nás z příčin známých veškera činnosť literární. Až teprve z počátku 18. století, kdy rozšafnými novotami a institucemi Teresianskými a Josefinskými jho stísněného obyvatelstva českého k zemi klesati počalo, možno nám jest podati pokusy nové literní činnosti na poli botanickém, která tehdy zvláště v odvětví hospodářském na novo pučeti počala.

Z těch časů máme před sebou knihu Václava Eliáše *Lenharta*[1]) z r. *1793*, upravenou v podobě otázek a odpovědí pro zřízence lesního hospodářství. Tam čteme mezi popisem asi 16 stromů na str. 165 o *javoru*, *Ahorn*, *Urle* toto: „Jak ten strom vyhlíží?"

„Semeno javoru jest podobné pecce třešňové, barvy jest šedivé přizelenalé, má přižloutlé, 1 coul dlouhé a $^1/_2$ coule široké, pak na *způsob půl cirkle* okrouhlé křídlo atd."

Tvar křídla celého plodu, na spůsob půl cirkle okrouhlého, vztahovati se může jediné na *Acer Pseudoplatanus*. Co by k *Acer Platanoides* směřovalo, není tam vypsáno; pouze o *babyce bílé* a *tvrdé* krátkému popisu tam popřáno místa.

Za to jest mnohem důkladnější česky a německy vydaná kniha Františka de Paula *Duška* z r. *1808*[2]) tím, že uvádí přesně tři druhy v Čechách rostoucích stromů javorovitých a to s úplnou trojjazyčnou synonymikou, *která s nynější jest v odporu*, totiž:

1. *Acer Pseudoplatanus*, Weisser Ahorn, *javor*, *javor obyčejný*, *javor bílý* (Ahorn, Ohre, Urle, Amhorn, grosser Massholder a j.).

2. *Acer Platanoides*, Spitzahorn, *klenka*, *klenice*, *javor velkolistý*, (Lenne, Löhne, Leinbaum, Linbaum, deutscher Zuckerahorn a j.).

3. Acer campestre, *babika*, *babka*, javor malý německý a j.

Také MDr. *J. Em. Pohl* přiznává r. 1814 ve svém *Tentamen*[3]) obsahujícím latinským jazykem přesně vytčené znaky u nás rostoucích a dle Linnéovy soustavy uspořádaných rostlin, druhu A. Pseudoplatanus, falscher Platanen-Ahorn, jmena *javoru* (a *břeku* zároveň), uváděje A. Platanoides, Platanenäh licher Ahorn, jako klenku, klen, klenici a německý javor.

---

[1]) *Zkušené naučení* k velmi potřebnému již za našich časů *Osetí lesů* atd. od Václ. El. *Lenharta*, t. č. nade všemi vysoce vejvodskými Aloisa Josefa Lichtenšteinskými, v království Českém ležícími panstvími ustanoveného forštmistra. K dostání v Černém Kostelci v lesním ouřadu. 1793. (Spis po jedné straně s českým, na protější s německým textem.)

[2]) *Zkušené základy* umění polesného atd. Fr. de Paula *Dušek*. Praha 1808.

[3]) *Tentamen Florae Bohemiae* II. Abtheilung 1814.

První kritiku o dosavadní nomenklatuře javorovitých stromů našich uveřejnil hrabě *Kašpar Šternberg;* nedovedeme však udati, zdali se to stalo na základě knihy Duškovy nebo jiných nám nepřístupných spisů botanických. Tento mecenáš a zakladatel královského Musea Českého, obraceje ve spisech král. učené společnosti[1]) z r. 1818 pozornost k Hájkovu herbáři (r. 1562), napsal tam na str. 95 o platanu toto: „Hajek giebt hier dem orientalischen *Platanus* den Namen *jawor*, der nur dem *Acer Pseudoplatanus* gebührt, *da der Spitzahorn und der Massholder eigene Namen haben.* Hajek scheint dies gethan zu haben, um sich dem Text der *Vulgata* anzunähern, die *Platanus-Jawor* übersetzet. Die böhmischen Uebersetzer der Auflage von *Camerar*[2]) suchten diesen Irrthum zu verbessern, indem sie den wahren *Jawor* neben dem *Platan* abbilden liessen und diesen: *Jawor přespolní*, jenen *Jawor německý* nennen — doch auch damit ist nicht geholfen, da diese Bäume dem System nach in zwei verschiedene Gattungen gehören. Der *Ahorn* muss also fortan *javor* bleiben, unter welcher Benennung er in allen Forstbüchern vorkömmt, und der *Platanus* — *platan* heissen."

Vyjímaje z vokabuláře Vodňanského (r. 1511) „ty jedlé rostliny, stromy a keře, které jiní neuvádějí", přiznává Kašpar Šternberg dotud ve vokabulářích uváděnému: „**javor** (Platanus) jméno **Acer Pseudoplatanus a kleuce** (Poricus, ač píše Paricus, jméno **Acer Platanoides.**

Rok po té (1819) setkáváme se s prvním souborným botanickým dílem bratří *Jana Svatopluka* a *Karla Bořivoje Pressla*, nadepsaným *Flora Čechica* (Květena Česká), kde však bez šetření spisů do té doby vydaných dostal Acer Platanoides jmeno *javor mléčnatý* a A. Pseudoplatanus název *javor klen.* A toto znění podržel Dr. J. Sv. Presl i ve svém *Rostlináři* (1823—25) i ve *Všeobecném Rostlinopisu* (1846), k nimž se níže ještě vracíme.

A právě od této doby, od r. 1819—1846, jakož i průběhem jí i po ní, shledáváme v odborných spisech nemilou a nejen botanické ale i slovařské vědě sotva prospívající permutaci dvou českých názvů rostlinných, z nichž *klenka* (a pod.) někde se uvádí jako Acer Platanoides, jinde opět jako A. Pseudoplatanus, zápasíc o ten který vědecký název velmi tuze s bratrem *javorem.* Při tom však zvláště to jest charakteristické, že obě zápasící strany jsou dosti přesně vymezeny: K jedné z nich náleží Presl se svými stoupenci, ke druhé po věčšině praktičtí lesníci, jak z dalšího líčení bude patrno.

Hned r. *1823*, tedy po vydání Preslovy Flora Čechica a před uveřejněním Preslova Rostlináře dílu II., vystupuje na veřejnost první odpůrce Preslův, *Vil. Věncesl. Havelka*, spisem *Umění lesní.*[3]) Týž

---

[1]) *Abhandlung über die Pflanzenkunde in Böhmen* Kritische Beurtheilung der in Böhmen erschienenen Werke, die von Pflanzen handeln. Graf *Kaspar Sternberg*. Prag 1818. (Abh. d. k. böhm. Gess. d. Wiss.)

[2]) t. j. herbář Matthiolův přeložený Huberem z Rysenpachu a Dan. Ad. z Veleslavína.

[3]) Umění lesní podle Jiřího Ludvíka Hartyga atd. vlastním nákladem vydané od Vilíma Věnceslava Havelky, forštmistra Jeho Osvícenosti Rudolfa, knížete z Colloredo-Mannsfeldu etc., na panství Opočenském a cís. král. lesního examinatora v Králohradeckém kraji. Ve třech svazcích. V Praze 1823. Vytištěno u Fr. Jeřábka.

popisuje v I. svazku svého, na ten čas objemného a velmi kriticky psaného díla (asi 640 stran v. 8⁰) více než 100 druhů planých neb tu pěstovaných dřevin a věnuje každému rodu zvláštní kapitolu.

Kapitola 4. jedná: *O javoru. Acer. Ahorn* (str. 64), kde se dočítáme tohoto: „Javor jest trojí: 1. *Javor obyčejný. Acer Pseudoplatanus.* Der gemeine Ahorn. 2. *Klenice. Acer platanoides.* Der Spitz-Ahorn. 3. Babka. Acer campestre. Der Massholder oder kleine deutsche Ahorn.“ — Z dalšího obšírného popisu vyjímáme pouze stati, dle nichž by každý z obou prvních druhů snadno bylo poznati.

„*Javor obyčejný* nebo *horní.* Listí, na dlouhých, počervenale zelených stopkách visící, vyskytá se v první polovici máje Má mnoho podobnosti s vinným listím a jest hlubokými zářezy na pět tapartů rozděleno, z nichž jsou ti nejmenší, kteří jsou stopce nejblíže. Listy vůkol jsou *tupě zubaté* jako píla, povrchu lesknavě tmavězelené, pospodu ale *mdlé, pobělavé* a *s mládí chmejřím přikryté.* Stojejí porůznu proti sobě.

Zazelenalé květy, které se *brzy po pučení listů* ven tisknou, *visejí jako hrozničky* na dlouhých stopkách; věčším dílem jsou *obojoudné;* jsou ale přece javory, kteří obojoudné a zvláštní mužské květy zároveň mají, a javory, kteří pouze mužský květ nesou. Takových ale jest málo.

Semeno pozůstává v zrnku poněkud rozplesklém, jako hrách tlustém, s silným křídýlkem. Dvě zrnka na společné stopce bývají srostlá, a křídýlka *stojejí zpříma blízko sebe* . . . Nejpěkněji roste v rovinách a *na zimních* stranách předhoří — nalezáme jej ale také ještě na vejškách, kde první kyselinky rostou, v znamenité velikosti . . .“

O *klenici* píše toto: „*Klenice,* která se také jmenuje *klenka,* nebo *klen,* anebo *javor špičatolistý* . . . srovnává se skoro ve všem s obyčejným javorem, rozeznává se toliko tím, že *hloub rozštípnuté a tenší listí na všech tapartech v ostré konce vybíhá,* že *vůkol v velikých obloucích špičaté zuby má,* a že mlíčná míza vypiští, když stopku utrhneme. *Při klenici vyskytá se květ dříve než listí, nevisí v tak dlouhých hrozničkách,* a vydá semeno, jehož křídýlka poněkud kratší a širší jsou, a *šíře se rozcházejí,* nežli při obyčejném javoru. — Kůra jest hladší a žlutší a míza kleničná má více cukrových částek v sobě . . .“

Z uvedeného jasno, že každá spisu stať zvlášť se vztahuje k tomu latinskému názvu, jejž oba stromy podnes mají, že však české terminy p... ch učebnic proti tehdejším jsou zaměněné, jakož i že česká i vě-
...rminologie Havelkova srovnává se s knihou lesmistra Fr. Duška
a v podstatě zároveň i s kritikou hraběte Kašpara ze Štern-

(Pokračování.)

Václav Svoboda professorem gymnasia akademického.

Příspěvek k dějinám českého školství.

Dle zápiskův V. Svobodových podává Dr. *Ant. Krecar*.

(Dokončení.)

V pozůstalosti Svobodově nalézají se dvě básně, které mu při jeho odchodu na gymnasium Břetislavské dány byly dne 27. října 1853 od dvou studujících gymnasia akademického, pozdějších znamenitých spisovatelů českých a to od Jana Herčíka a V. J. Hálka. Básně ty psány jsou jejich vlastní rukou.

„Otčík zajde k otcem,
Ostavi v dědině dietky svoje,
I neréče nikomu:
„Ty mluvi k nim oteckými slovy.“

Záboj.

Hodiny jsou, které v krátkosti
Více způsobují žalosti,
Nežli po nich mnohdy léta celá. —
Taková nám doba pověděla,
O Tvém — Místře — od nás odchodu.
O jak při tom slovu srdce zžáslo!
Trud se rozlil — blahoť jím vyhaslo —
Žárný trud se rozlil po útrobě:
„Proč nás osud v této smutné době
Oloupil zas ztrátou takovou!“
Neslušť však řečí rouhavou
Klíti osudu, brž mužně nésti.
Ty jsi, Pane, otvíral nám květnaté
Sady, luhy řecké, Ty's soud pravý —
Co v nich k vzdělání, co srdce baví —
Vštípil nám — Ty's myrhy v hájích rozpjaté
Do Olympu snášeť učil božího,
Ty's nás vodil — bujnou obrazností
Mus miláčka nešen, pěvce prvního —
K trojským hradbám, Achilles kde hostí;
Tvými ústy pěl nám Homer sám,
Herodot přál devíti Mus chrám.
Srdce ušlechtil's, jako otec syna
Na života dráhu napomíná. —
Přijmi za to díky, které z čista
Srdce Tobě duch náš — svaté, vroucí,
Za Tvou lásku k nám a milosť chystá,
Jinak odplatiť Ti nemohoucí.
Tvé nám jmeno — Místře — drahým zůstane,
Dokud srdce krásu bude ctíti,
Dokud srdce dobro bude chtíti,
Tvé nám jmeno *navždy* drahým zůstane.

Doba kyne — již nás hory dělí,
A my s bolem nevýslovným zříme,
S okem vlhkým k Bohu osiřelí:
„Všemohoucí! Ty znáš, jehož ctíme,
Požehnej mu na všech cestách jeho!“ —
Chceme, Pane, skutkem dokázati,
Pevné že jsi stavby kladl v nás,
S slzou v oku budem pracovati,
Neb nesluší v smutku mařit čas.
„Ne z mutného oka, z ruky pilné naděje kvitne,
Tak jen i zlé může státi se ještě dobrým.“

Jan Herčík,
žák sedmé třídy.

1.

Osud káže. Ruka jeho závistivá
Srdce svírá — želu tajnou útrobu —
Oko slzí jako milých u hrobu,
Ruka klesá — ústa mlčí zádumčivá.

V hustý závoj hora šedou tvář ukrývá —
Mistr že odchází, vede žalobu,
Mistr — božských zpěvů nesa nádobu,
Již Homéra tkala mysl obrazivá.

Oj, jenž ladil verše svaté Iliady,
Za Karpaty mistr kráčí vznešený,
A s ním hellenského kouzla myriady.

Nuže, měj již tu slovo, želi dušený
— Slyšel jsem tvůj ohlas v srdci mnohém —
Srdce kypí, ústa mluví: *S Bohem!*

2.

S Bohem! Musa kyne k pobratimců kraji —
V rukou leskne jí se palma odměny;
Však nastojte, truchlí naše Uměny —
A nám prsa krutě žely prorývají!

Pomněnky však na Tě rojem obletají
V sváteční nás vděčnosti šat oděny,
A ač hory mezi námi rozstřeny,
Citům vřelým hory se i vyhýbají.

Na krátko nás osud blíže k Tobě vinul!
Otec béřeš z mladistvé se rodiny —
Z rodiny ach! již's byl k činům slávy kynul.

Loď co spěchá sečtené má hodiny —
S Bohem! k plavbě daleké se veslo chýlí,
Však v té dálce křídlo lásky nevysílí.

V. J. Hálek.

Nevěda Svoboda, pro jakou příčinu z vlasti byl přeložen, odebral se k tehdejšímu místodržiteli, prosit ho, aby mu příčinu trestu jeho oznámil, an žádné viny si povědom není. Místodržitel odpověděl, že ovšem na něm žádné viny nebylo shledáno, sice že by byl vyšetřován disciplinárně, avšak že jsou ohledy ministerské, pro které jest do Uher přeložen.

Když Svoboda jel na počátku školního roku do Břetislavě, zastavil se ve Vídni a otázal se ministra vyučování po příčině té. Avšak od něho byla mu dána odpověď táž jako v Praze. I žádal za vysvětlení ministerského rady Kleemanna, který jej těšil, by byl mysli pokojné, že bude v Břetislavi gymnasijním ředitelem; ministerský rada Kleemann nechtěl prý toto Svobodovi určené povýšení pověsiti na veliký zvon. I odebral se Svoboda ku státnímu podsekretáři baronu Helfertovi, který se ho sám tázal, ví-li, proč jest přeložen do Uher. Svoboda odvětil: „Přicházím právě od ministerského rady Kleemanna a ten mi svěřil, že se mám státi v Břetislavi gymnasijním ředitelem.“ Helfert pohleděl s údivem na Svobodu a řekl: „Jak že, to-li se Vám pravilo?“ Svoboda přisvědčil a Helfert více o věci té nemluvil.

Svoboda věděl dosti. A když po roce provisorní ředitel Wolf povolán byl do Vídně na gymnasium akademické, nezaujal jeho místa na Břetislavském gymnasii Svoboda, nýbrž skutečný ředitel gymnasia Opavského Ant. Alt.

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

O stěhování se netopýrů dosud mále víme. Trouessart uvádí Vesperugo abramus (vých. Asie) v letě v Alpech a Juře, V. borealis v letě Švýcarsko, kde V. pipistrellus pak vystupuje do 2000 m, V. maurus do 2600 m. — U Dobsona i Flowera následují pak Rhinolofidy (50), a Phyllorhiny — pak Nycteridy (11) — u Murraye Phyllorhiny (po Desmodech, jež má Dobson na konci), Rhinolofidy (a Phyllostomidy, jež Dobson má též před koncem) i Nycteridy. — Rod Rhinolofus má u Dobsona 24, u Petersa 29 dr., u Murraye 22 (znám as 50 popsaných druhů). Byl již ve fosforitech (antiquus, dubius), Palaeonycteris v miocénu. Rod ten je starosvětský — z Capu, Madagaskaru (commersoni) a Australie do Irska, Anglie, Japanu, ale věčšina druhů (22 popsaných) je indomalajská (i největší luctus). Zejmena rozšířené tak naše R. ferrum equinum (Eur; Afr. celá (po Cap.), Asie do Nipalu, Číny, Japanu), méně hipposideros (Evr. sev., Afr., Caucas (?), Java co pusillus Temmink). Náleží k rodu tomu dle Murraye i Rhinonycteris aurantiaca ze sev. Australie. Středomořská Rhinol. euryale (Blasius) jde z Francie (Trouessart), Italie do sev. Afriky, Palestiny až k Eufratu. Rod Phyllorhina (20 Dobson i Flower, 24 Peters — znám 35 popsaných) je u Dobsona paleotropický (Asie, Afrika, Australie až Taiti [speoris] a k němu druží

se *m* Coelops znám z Javy a Siamu, Anthops *m* ze Salomonských ostrovů a *m* Triaenops (u Flowera — Dobson má 2, persicus a afer (z Mombasy). Rovněž paleotropické jsou Nycteridy (8 afrických do Egyptu — 3 indické — Megaderma gigas z Ql. Snad se náleží Asellia (= Phyllorhina) stoličkana Dobson z Penangu. Počítá se sem fossilní Pseudorhinolofus (Schlosser) a Alastor (Quercy), pak po jedné Phyllorhině v jeskyních Indie a Rhinolofus v Evropě.

Následuje u Flowera i Dobsona čeleď Vespertilionidů (145 Dobson, 150 Flower — u Murraye část Gymnorhin), v nichž většina netopýrů mírných krajin — ač rodina všesvětová, na př. Myxopoda (*m* aurita Milne Edw., Madagascar, Chalinolobus tuberculatus Australie i Nový Zeeland — jediný společný ssavec obou zemí (N. Zeeland má jen 2 netopýry co jediné ssavce) a podobně rozšířený *m* Otonycteris (hemprichi Peters — byly 2 ex. známé, jeden ze severovýchodní Afriky, druhý z Gilgitu (Himalaja), teď třetí ze Zakaspicka (Walter). Rody totiž všesvětové Vesperugo (50) a Vespertilio (přes 40) — v nichž snad nejrozšířenější (26 synonym u Trouessarta) Vespertilio (Scotofilus Murray) serotinus — Eur, Asie, Sibiř, Maloasie (Himalaja), Gabún a sev. Amer. (Winipeg, Mexiko, Guatemala, Antilly) — jediný tedy circumpolární a starý = V. parisiensis (Blainville) a americké Nyctitherium velox a Nyctilestes) Marsh (Trouessart). I jiné druhy daleko rozšířené: Miniopterus schreibersi z jižní Evropy (Francie) až do Australie, N. Guiney, Madagascaru, Japanu (Flower). Indie má 32 u Jerdona. Jižní Amerika není relativně bohatá, jen 20 (Dobson — Atalafa novaeboracensis Canada — Mendoza, cinerea z N. Škotska do Čiliska — end. jen Thyroptera m. Starosvětské druhy zde daleko rozšířené: Plecotus auritus Irsko — Egypt — Himalaja (Ladak), V. pipistrellus Anglie — Gilgit — Gabún a zase Scotofilus teminkii Afganistan — Filipiny, Čína, Erromango, V. capacinii Italie jen a Japan, V. mystacinus Anglie, Pekin, Nepal. Je však i dosti místních druhů (V. mirza Filippi jen Kazvín (Persie), moupinensis M. Edw., maderensis Dobson, madagascar., maugei Prico, schiraziensis, isabellinus Tripolis, darwini (Coues) Canary, Harpyocefalus tubinaris (Scully, Gilgit.), Vespertilio murinus Španěly, Habeš, Indie, V. abramus (v letě Rýu, Rus, Švédy, Japan, Čína, Australie, Nikobary, noctula Anglie, Japan, Java, Mozambik; V. Kuhlii Sicilie, Habeš, Indie.

Za to není endemických rodů. Flower má kromě již zmíněných jen 2 v severní Americe (Antrozous *m* západ a Nycticejus (východ až Cuba). Rod Chalinolobus (u Dobsona) je v Australii a Africe jižní (ty 3 dr. Glauconycteris Flower).

Fossilní V. parisiensis (eocén) je snad serotinus (Trouessart, Lydecker) — rod V. byli v Oeningen, Sansanu, v jeskyních Evropy, Brasilie, v Quercy (Vespertiliavus), v eocénu Ameriky severní (Vesperugo anemofilus).

Celá Evropa má u Trouessarta teď jen 25 druhů.

Oddělení od Dobsona Plecotidi, od Flowera Miniopteridi a Thyroptерické — ne od ostatních.

Zbývají ještě dvě více tropické čeledě u Flowera i Dobsona, Emballonuridy a Phyllostomatidy (neotropické). (Murray má jiné rozdělení.)

Emballonurid má Dobson 63 sp. v 7 skupeních: Furií, Emballonur, Dicliduridů, Noctilionid, Rhinopomid, Molossiné a Mystaciné. První jsou 2 neotropické *m* (Furia horrens Surinam, Brasil) a Amorfochilus (Peru). Emballonur je 5 — 1 Madagascar, 1 Malaisie, 2 Melanesie, 1 Samoaské ostrovy (raffrayana (ex Flower). Coleura má z afrických druhů 1 na Sejšelách, druhý v Mozambiku. Mon. Rhynchonycteryx neotropický jako Saccopteryx (6. Tafozous je paleotropický rod (10 z Egypta, Gambie a Palestiny (rudiventris) na Cap, Borneo, Australii, Filipiny, Kočinčinu Diclidurus (2) a Noctilio (2) jsou neotropické, jako i Molossiny (10 Bermudy až Buenos-Ayres).

Mon. Rhinopoma jde z Egypta a Palestiny do Kašmíru a Birmy — *m.* Cheiromeles je v Malaisii (Malakka—Borneo). Rod velký Nyctinomus (Dysopes auct. — 21 Dobson, 25 Flower) je všude — 4 neotropické (Carolina—Calif.—Čili), 1 Australie, 5 Madagascar (3 *e.*), 7 Afrika, 4 v Indii a Malaisii a středomořský je N. cestonii (Savi — od Madeiry přes Švýcary již., Italii do Řecka, Egypta a Nubie). —

Egypt má 3 druhy. Mystacina (tuberculata) je *m. e.* Novo-Zeelandska. Tafozoům neb Vampyrům podobné Necromantis fosforitů v Quercy — ostatně zbytky podobné jsou hojné v jeskyních Brasilie. (16 rodů té a následující čeledě). Phyllostomatidy (62 druhy Dobson) jsou vesměs neotropické z Kalifornie, Mexika i Antillů do Čiliska a Argentinie — převahou v Brasilii (36 u Dobsona) a dělí se na Chilonycteridy, Vampyridy (ovocežravé), Glossofagy, Stenodermatiny a krvelačné Desmody (2 r. 3 sp.). Antilly mají endem. rody Brachyfylla (cavernarum) Cuba, St. Vincent., Phyllonycteris (2 Cuba, Jamaica), Monofyllus *m.* Jamaika, *m.* Lonchorhina, ? Stenoderma a 10 dr.

Širší rozšíření netopýrů souvisí snad úzce s letem jejich, v celku málo vydatném ve směru stěhovacím, neb oni se raději oddávají zimnímu spánku nežli stěhování — jako mládí jejich geologickému tak má na př. Palestina ještě rody tropické — Madeira středomořský druh (N. Cestonii). (Pokračování.)

Cursus publicus Romanus.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování místo dokončení.)

Také doprava nákladů stala se postupem času odporným břemenem, které tížilo ubohé provinciály. Bylo-li totiž kdy odbočiti od hlavní silnice, tedy ubírati se buď místy ležícími mezi hranicemi říšskými o pravou stanici poštovní aneb krajinami, kde nebylo vůbec stanic poštovních, nebyly pro takovouto část dopravy dodávány nákladní vozy ze stanic poštovních, nýbrž od provinciálů, a použito jich na odbočkách a cestách vedlejších tak dlouho, až došlo se ku příhodnému místu, kde bylo možno vůz a přípřež zaměniti. Tyto vozy na cestách pobočních jakož i vedlejší tratě samy známy jsou pode jmenem

parangarií. Nákladem býval oděv vojenský, zbraň, potraviny a píce, válečné potřeby a zavazadla vojínů a jich rodin.

Již na různých místech zmínka se stala o vzorné péči, jakou stát při poště veřejné věnoval tažnému dobytku (animalia publica), přihlížeje i k dostatečné stravě, k mírným nákladům i k rozumnému jich upotřebení. Tak vypravuje se o císaři Julianovi, že u příležitosti převežení mrtvoly Constantinovy do Cařihradu dal si na každé stanici předvésti i tažný dobytek. Jinak ovšem smýšleli poštovní zřízenci sami. Jich lakota, nedostatečný dozor a všeobecná zpustlost byla příčinou, že dobytek zhusta hladověl; zákonů, aby se šetřilo soumarů plužných, nešetřeno vždy svědomitě; koně i mezci zaváděni daleko přes nejbližší stanici; přes všechna nařízení, přes přísné tresty přetěžováni koně nákladem [1]) a propůjčováno jich přes počet osobám, jimž zřízenci mínili se zalichotiti.

Mezi tažným dobytkem při poště římské obvyklým zvláštní pověsti těšili se koňové sarmatští dílem pro svou hbitost, dílem pro vytrvalost; den před jízdou byli prý ponecháni o hladu a nápoje poskytnuto jim poskrovnu: tak prý bývali s to, aby dlouhé cesty vydrželi. Koňů nejrychlejších (*veredus*, *βερέδος*, srv. něm. Pferd) užívali rychlí poslové, veredarii či diplomarii, kteří zcela po příkladě perském letem roznášeli zprávy po celé říši. Měl-li však posel odbočiti od hlavní silnice a ubírati se do místa, kde nebylo poštovní stanice, tu nesměl dále použiti státního koně, nýbrž bylo opět povinností obyvatelstva poskytnouti mu lehký povoz a dopraviti jej na rychlo na místo určené — nová to obtíž pro provinciály. Kůň soukromý pro poboční trať určený nazýval se *paraveredus.* Však na tom nebývalo dosti: nezřídka posel vyžadoval i koně pro svá zavazadla. Na tohoto druhého koně (parhippus) posadil se vozka, který po vykonané jízdě oba koně zpět na stanici přivedl. Všimněme si blíže takového jízdného posla. Jeho vnějšek nijak nelišil se od poslů pěších. I on byl bez obuvi, kteráž u něho rovněž pokládána za zbytečnou. Kdežto kůň jeho z počátku opatřen byl prostou pokrývkou, vidíme za posledních dob císařství, když počalo se užívati sedel, u poslů jízdných sedla příliš těžká, takže i zde nutna byla zápověď tohoto břemene. Také třmeny byly Římanům věcí neznámou. Nebylo-li po ruce otroka, jehož hřbetu jezdec ku vystoupení na koně použil, aneb nebyl-li kůň v té míře vycvičen, aby sám jezdci poklekl, sloužila k témuž účelu stupátka, jaká i na veřejných ulicích porůznu bývala přichystána.

Neustálé spojení s krajinami nejodlehlejšími činí pravděpodobnou domněnku, že působení státní pošty nezůstalo obmezeno jen na dopravu po suchu, nýbrž rozšířilo se i na dráhy vodní, neměly-li v celém zařízení nastati valné mezery. Jakkoli nedostává, se dokladů takových, které by hypothesu tuto postavily nade vši pochybnost, již z oné významné okolnosti, že cursus clabularis obstarával dopravu i po loděch nákladních, které sice nebyly majetkem státu, avšak pro službu od soukromníků zcela po spůsobu jiných prostředků dopravních přenechány

[1]) Zajímavo jest, že jednotlivostem přístroje spřežního zákonem předepsána byla jistá váha, kteráž nesměla býti překročena. Bylo-li na př. sedlo těžší než 60 liber, rozřezáno za trest v kusy, plášť těžký zabaven a podobné pokuty stanoveny, měl-li kůň na sobě více než 100 liber.

býti musely, per analogiam vysvítá i poštovní spojení pomořské při cestách úřadníků, vojska a jiných činitelů svrchu již uvedených. V té příčině zdá se, že přístav Ostijský byl východištěm pro lodi, které udržovaly spojení s Gallií, Hispanií a Afrikou. Z přístavu Brundusského konaly se cesty do celého východu, zejmena do Illyrie a Řecka, město Rhegium pak zprostředkovalo spojení se Sicilií a ostrovem Melitou (Maltou).

C) Hlavní obchodní a poštovní dráhy říše římské.

Středištěm obchodu, tudíž i všech obchodních drah byl Řím, odtud pak na čtyři strany vedly pohodlné silnice do nejvzdálenějších končin říše. I možno celou silniční síť její roztříditi ve čtyři směry:

1. Směr jižní: Řím — Sicilie — Afrika.

Královnou všech silnic s umělostí, však též smělostí obdivuhodnou zařízených byla via Appia r. 312 př. Kr. od censora Appia Klaudia založená. Vedla přes Tarracinu či Anxur (nyní Terracina) do Capue (n. S Maria di Capoa),[1] města to obchodem i průmyslem slynoucího, odkudž po neméně pohodlné cestě, via Popillia zvané, podél samého Vesuvu přicházelo se do Noly, Nucerie (n. Nocera) a do území Lukanského, jehož důležité město Paestum a jeho nad míru úrodné okolí dále spojeno bylo s městem Rhegiem (n. Reggio) v území bruttijském. Pokračováním silnice byla přímá plavba úžinou messanskou, takže za půldruhé hodiny dosaženo města Messany (n. Messina) na Sicilii. Odtud založena výborná silnice podél severního pobřeží, spojující město Panormus (Palermo) se západním Lilybaeem (n. Marsala). Zde již připraveny stály lodi, převážející ve 24 hodinách obchodníky a vojska do africké Karthaginy. Důležitá tato stanice obchodní byla opět východištěm pohodlné cesty územím numidským a mauretanským: na této silnici ležela města Hippo Zarytus (n. Bizerta), Hippo Regius (n. Bona), Caesarea (n. Šeršel) a jakožto cíl tohoto směru město Tingis (Tanger). Snadno odtud a v době krátké proveden přechod na území Hispanské. Vedle tohoto směru západního pohodlně cestovalo se z Karthaginy směrem východním do Alexandrie. Při této silnici ležela obchodní města Hadrumetum (n. Susa), Leptis Maior (n. Lebda), Arsinoe (nyní Tocra), Ptolemais (n. Tolmeta) a Cyrene (n. Krene). Než také úrodný Egypt po celé své délce podél řeky Nilu opatřen byl silnicí, jejíž téměř středem bylo město Koptos (Kuft), cílem pak Hierosykaminos (Maharraka) při samých jižních hranicích. Z Koptu odbočovaly dvě cesty ku pobřeží Rudého moře, z nichž prvá končila v městě Berenice (Bender Kebir), druhá v Myoshormu (Abušar).

2. Směr východní: Řím — Řecko — Asie.

Cílem tohoto spojení byly krajiny asijské, z nichž výrobky orientální do Italie čím dále tím hojněji se dovážely. V tuto stranu byl obchod nejčilejší a podporován cestami pohodlnými, jež vedly až k řece Gangu. Z Říma vyjelo se svrchu dotčenou silnicí Appiovou, z Capuy

[1] Z Capuy jakožto odbočka vedla via Campana do Neapole.

pak odbočeno ku Beneventu (n. Benevento), odtud pak dále přes Venusii (n. Venosa) a Tarent (n. Taranto) dosaženo pobřeží mořského u Brundusia (n. Brindisi). Ačkoliv tato cesta, jakž z pohledu na mapu patrno, vedla oklikou, přece pro věcší schůdnosť pro jezdce i náklady dávána jí přednosť před cestou kratší sice avšak méně pohodlnou, vedoucí z Beneventu přes Canusium (n. Canosa) do Brundusia (via Traiana).

Bylať silnice Appiova, z prvu jen do Capuy vedoucí, později prodloužena až do Brundusia, a tuto Římané raději volívali. Z Brundusia bylo možno za půldruhého dne přeplaviti se do Dyrrhachia (n. Durazzo) na protějším pobřeží illyrském aneb pokračovati po cestě skalnaté až do města Hydruntu (n. Otranto), odkudž spojení bylo s protější Apollonií (n. Pollina).

V Dyrrhachii východiště své měla důležitá pro obchod římský silnice Egnatiova, při kteréž ležely tyto stanice obchodní: Heraclea (n. Bitolia), Edessa (n. Vodena), Pella (n. Janica), Thessalonike (n. Soluň), Philippi (n. Filibedžik) a posléz Byzantion (n. Cařihrad).

Kdož na balkánském poloostrově ubírati se chtěli směrem jižním, přišedše do Brundusia pokračovali v cestě až do Hydruntu, odkudž spojení bylo s protější Apollonií. Odtud podél břehu mořského po dokonalé silnici bylo lze cestovati k zálivu korintskému, dále přes Delfi (n. Kastri), Koroneiu (n. Gözler?) a Theby (n. Thiva) do Athen.

Však i po silnici Egnatiově možno bylo navštíviti Atheny: vedlať z města Pelly odbočka, spojující místa v historii řecké předůležitá: Pydnu (n. Kitros), Larissu, Pharsalos (n. Fersala) a Thermopyly. Ze soutěsku thermopylského přes Lokridu, Fokidu a Boiotii dosaženo Attiky a Athen.

Komu cílem byla Sparta (n. Sparti), v Thebách odbočiv navštívil Megaru, překročil šíji korintskou a procestovav krajinu argolskou a část Lakoniky dosáhl Sparty.

Vedle dvou cest svrchu jmenovaných Italie s Athenami spojena byla i drahou mořskou. Lodi z Brundusia ubíraly se do zálivu korintského, dorazily až ku Korinthu, odkudž v cestě do Athén pokračováno pěšky. Spojení s Malou Asií nesmí se hledati v Byzantiu, nýbrž při severní části Hellespontu. Cestující dosáhše po silnici Egnatiově městečka Apri (n. Ajnadžik) odbočkou ubírali se směrem jihozápadním až do města Gallipoli, odkudž za hodinku přepraveni byli na břeh maloasijský poblíž města Lampsaku (n. Lampsaki). Město toto v Malé Asii bylo středištěm, kamž se sbíhaly silnice z různých končin asijských připojujíce se ku hlavní silnici vojenské a poštovní. Odtud také provedeno spojení jihovýchodního kouta Malé Asie, pokračováno ku městu Antiochii (n. Antakia). V Antiochii cesta se dělila: cestováno buď směrem jihovýchodním ku Eufratu do Babylonu, buď směrem jižním cesta vedla Syrií a Palestinou přes Laodiceu, Sidon (n. Saida), Tyrus (n. Sur), Ptolemaidu (n. Akko), Askalon (n. Askalan), Gazu (n. Ghazze) a Pelusium (n. Tine) do Alexandrie, kdež východní silnice vojenská a západní se stýkala. Však i věcší města maloasijská Milet (n. Palatia),

Halicarnassus (n. Budrum), Tarsus (n. Tersus) a jiná odbočnými cestami spojena byla se silnicí. Neméně důležitá města obchodní, ležící při jižním pobřeží Černého moře, jakými byla Sinope (n. Sinob) a Trapezunt (n. Trabuzun), dotýkala se silnice z Lampsaku vycházející.

(Dokončení.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

A k tomu plémě to zná lichotit nejlépe i chválí
nevzdělaného hovor, též přítele tvář škaredého,
krk slabochův dlouhý i se šíjí Herkula rovná,
jenž Antaea [1]) drží od země ve výši, a žasne
nad tenkým hláskem, nad nějž nezní ani hůře
hlas toho, jenž štípá manželku slepičku. To všecko
volno i nám jest chváliti též, ale jim se věřívá.
Či snad jest, kdo by představoval líp Thaidu [2]) neb hrál
líp manželku aneb též Doridu, jížto nižádné
svrchní roucho není? Věru zdá se, že vskutku to ženská,
ježto mluví a ne maska; že prázdno a rovno je všecko
pod životem, řekl bys, rozstouplé jen trochu žlábkem.
Jistě ni Antiochus [3]) by nebyl tam k obdivu nikde
ni Stratokles ani Demetrius něžný, ani Haemus:
jest národ herců̊v. Usměj se a v chechtotu věčším
otřásá se, a pláče, vidí-li slzičku druhého,
bez zármutku; oheň žádal bys v době si zimní,
obléká na se houni, a řekni: „Je teplo,“ potí se.
Nejsme tudíž rovní: lepší, kdož vždycky i ve dne
i v noci též dovedou zcela podle cizí sebe tváři
líčiti; jsou hotoví spínat ruce, chválu pronášet,
dobře krká-li aneb vymočil-li v pořádku se přítel
neb zadek obrátí-li, zlatý bouchá-li mu nočník.
Nad to svatého není, jich nic bezpečno ni moudí,
vážná máť žádná ani dcerka mladá, nedorostlý,
bezvousý ni ženich ba ni syn, jenž byl prve cudný;
z těchto není-li tu nic, porazí též přítele bábu.
Znáti chtějí tajnosti domů, tím k postrachu býti. —
Ježto Řeků pak zmínka nutí, nevšimna neřestí
sobě lidí mladších,[4]) poslechni, co kmet tady spáchal:

[1]) Antaeus, obrovský syn Země, nabýval dotýkáním se matky vždy nových sil; Herakles ve vzduchu jej drže zardousil.
[2]) Ženské úlohy na divadle: Thais (hetaera), paní (matrona) a otrokyně Doris.
[3]) Jmena tehdy známých herců̊v; ale Řekové všichni jsou výbornými herci.
[4]) Přeloženo volněji; místo v originálu není dosti jasno.

Barea[1]) stoický udavač zahubil vychovance,
přítele svého stařec, jenž byl na onom břehu pěstěn,
Gorgonského k němužto peruť koně kdys byla slétla. —
Římanu místa není již tam žádnému, kde vládne
Protogenes nějaký nebo Hermarchus nebo Difil,[2])
jenžto chybou kmenovou nedělí se o přítele nikdy
jej maje sám; neb jak v jeho přístupné ucho málo
z povahy své vlastní nakapal nebo své jedu vlasti,
od prahu odpuzují mne a bez výsledku je dlouhé
otroctví, a klienta není menší škoda nikde.

Dále jaká, nelichoťme si jen, jest služba, jaká to
zásluha snad je chudého, že pospíchá v toze časné,
když praetor[3]) liktora pohání, jíti mu káže
kvapně, že bezdětná již dávno je vzhůru, by dříve
Modii neb Albině nedal pozdrav kollega po ránu?
Tento boháčovu bok kryje otroku, sám jsa svobodných
syn, že onen, co berou v legiích své služby tribuni,
právě tolik rozdá Calvině aneb Catieně,
jednou pouze aneb dvakrát aby jí používal;
ty však, Vestinská-li[4]) se líbí děvka ti, váháš,
Chionu rozmýšlíš s vysokého sedadla si svésti.
Veď svědkem muže v Římě svatého nyní, třeba božstva
hostitel Idejského[5]) to byl, přistup Numa neb jenž
zachránil při požáru třesoucí již se Minervu:[6])
ihned, jak je bohat, zkoumá se, potom, je-li poctiv.
„Má otroctva kolik, jak velké lány pozemků,
jak veliký a jaký k večeřím má na stoly úbor?"
Každý právě tolik, co peněz má v truhle schováno,
dojde i víry tolik; při našem slož přísahu chrámu,
nechť i Samothrackém:[7]) že chudý pohrdá bohy, blesky,
všichni věří, a že též samo odpouští jemu božstvo.
Vždyť též poskytuje vždy i látku a příčiny k žertům

[1]) Servilius Barea Soranus jsa prokonsulem v Asii pro spravedlnosť svou získal si veliké obliby a stal se Neronovi podezřelým. Jeho vlastní učitel a přítel, stoik P. Egnatius Celer křivě proti němu svědčil, a tak Barea na smrť odsouzen. Egnatius byl rodem z Berytu a vychován („pěstěn") v Tarsu, kde Bellerofon spadl se svého okřídleného koně Pegasa. Tento povstal z krve zabité Perseem Medusy Gorgony.

[2]) Libovolná jmena Řeků̊v.

[3]) Již i praetor chtěje se zavděčiti bohaté a bezdětné pospíchá se svým úředním sluhou liktorem (O liktorech viz Velišský, str. 462.) k rannímu pozdravení. Jiný zas provází otroka, přepouštěje mu pravou stranu — a proč? Otrok ten jest boháče tak velikého, že může jediné maitresse dáti tolik, co služby dostává vojenský tribun (25.000 sest., asi 3000 zl.).

[4]) Vestini, Sabellský národ při moři Adriatickém. Chione, nevěstka.

[5]) P. Cornelius Scipio Nasica měl v domě svém obraz Matky bohů z Frygie (od hory Idy) do Říma přivezený; podle rozkazu orakula měl obraz ten býti „u muže v Římě nejlepšího", a senát Nasicu uznal za nejhodnějšího (r. 205 př. Kr.).

[6]) L. Caecilius Metellus jsa pontifex maximus zachránil při požáru r. 241 př. Kr. z chrámu Vestina palladium (obraz Minervin).

[7]) Mysterie z ostrova Samothrake (při Thracii v Aegejském moři) příkladem cizí bohoslužby. Chudému se nevěří, ani když přísahá.

všem takový, když plášť má sprostý neb trochu prasklý,
když toga jest špinavá a střevíc puklou maje kůži
rozvírá se, aneb sešitá kde je rána nedávno,
prozrazována nití tlustou je nejedna tu jizva.
Chudoba nešťastná horšího nemá sama v sobě
nic, než že směšným udělá. „Ať vyjde," volá se,
„jest-li mu stud, nechť odstoupí se sedadla rytířův,[1])
když majetek jeho jest menší, než zákona míra!"
Ať tu sedí syn kuplířův z hampejsu kteréhos,
ať tleská tu synek vyvolávače vykrmeného
s šermířův i jejich mistrů syny vyšňořenými;
roztřídivší nás tak rozhodl Otho ješitný.
Zdaž tady zeť se který líbí menšího majetku,
jenž neroven nevěsty vénu? Zda dědí kdy chudobný?
Zda v radě aedilův?[2]) Věru dávno celými se proudy
již měli vystěhovat potřební z města Quiriti!
Těžko vyniknout těm, jichž ctnosti na závadu skrovný
jest majetek; nesnadnější však jim tady v Římě
přičinění; je drahý tady byt bídný i žaludky
jsou otroků tu drahé i drahý skrovný je obídek.
Obědvat z hliněných nádob se stydíš, ale uznal
bys slušným, přenesen jsa k Sabinům[3]) neb stolu Marsův;
tam spokojíš sprostou se i drsnou na hlavu kápí.
Část to Ital veliká, chceme-liž dát pravdě my průchod,
kdežto jenom mrtvý togu obléká. I velebnost
svátků jestliže někdy v divadle slaví se zarostlém,
opět když vrátí se konečně stará na jeviště
známá dohra,[4]) při níž se děsívá v matčině klínu
venkovský hrozné hoch rozšklebené huby masky,
v stejném rouchu budeš a podobném zříti tu národ
s orchestrou; vysoké tam důstojnosti za roucho
tunika aedilům bílá jest dostačitelnou.
Zde však nádhera rouch[5]) nad síly je často a z truhly
často cizí brává se tu víc, než potřeba káže.
Jest to chybou tu obecně: žijem tady všichni v chudobě,
avšak po cti bažíme. Co bych zdržoval tě? Je všecko
v Římě drahé. Co dáš, bys jen mohl poklonu vzdáti[6])

[1]) Podle zákona, jejž navrhl L. Roscius Otho (v. v. 159.), prvních 14 řad v divadle bylo vyhrazeno rytířům, t. j. těm, kteří měli census 400.000 sest

[2]) Aedilové měli samostatné právo soudní ve přích obchodních a v důležitých věcech jako jiní úřadové, přibírali si k poradě osoby vážené.

[3]) U prostých kmenů italských není nádhery jako v Římě; toga nosí se tam jen zřídka a pravidelně v ní oblékají jen mrtvoly. Ani venkovští úředníci, sedící v divadle v orchestře (sr. náš parquet, v Římě místo senatorův) jí nenosí. (Toga jsouc drahá a nepohodlná vycházela za císařů z mody; ale k soudům, ke dvoru a ke hrám do cirku nikdo bez togy v Římě nesměl; toga zůstala i oděvem klientů; v. Velišský str. 167 a násl. Raději nosili v té době lacernu, jakýsi plášť s kápí či kuklí; Velišský obr. 268.)

[4]) Dohrou rozumí se t. zv. Atellana, staroitalská prostonárodní fraška; více v. Ottův Sl. N. II. 944.

[5]) Chudý se dluží peníze, aby mohl slušně se šatiti.

[6]) Otroky jest podpláceti (sr. Hor. Sat. I. 9. 56. „otroky podplacením získám"), chceš-li se dostati do domu mocného pána jako je nějaký Cossus neb Vejento,

Cossu? aneb Vejento by pohlédnul na tě mlčky?
Ten se holit dává a jiného se stříže miláček;
dům je koláčů pln za peníze: to vezmi si taktéž,
k nakvašení měj svému! Platit my musíme klienti
otroku vyšňořenému a tak jeho úspory věčšit.

(Pokrač.)

Úvahy.

Justus Perthes' See-Atlas. Eine Ergänzung zu Justus Perthes' Taschen-Atlas, entworfen und bearbeitet von Hermann Habenicht. 24 kolorierte Karten in Kupferstich mit 127 Hafenplänen. Mit nautischen Notizen und Tabellen von *Erwin Knipping*. Gotha, Justus Perthes 1894. m. 8°. Cena váz. 2 M. 40 pf.

Atlas, jejž mám před sebou, jest potěšitelným svědectvím obrovského pokroku vědy oceanologické v několika posledních desetiletích. Nikoli z té příčiny, že by to byl snad soubor veškerých našich vědomostí o oceanu, nýbrž proto, že ve vydání knihy té vidím organický říkajíc důsledek rozšíření a potřeby poznatků o moři. Zjev tento jest tím utěšenější, představíme-li si, že neuplynulo ještě ani půl století od doby, kdy Maury jal se prováděti své velikolepé a přece tak přirozené myšlenky, kdy Brooke vynašel svůj epochální bathometer. Výzkum oceanský vzrostl měrou tak netušenou, že již nyní oceanologie důstojně se řadí k meteorologii i k lithosferologii. Vrstvy široké o nových a nejnovějších vymoženostech oceanologie dosud arci málo vědí, nemajíce dosti spolehlivých a obšírných pramenů, z nichž by vědomosti své čerpaly.

V literatuře české pojednali soustavně o moři hlavně dva pánové: Dr. Jan Palacký a Dr. Fr. Jos. Studnička. Při rychlém pokroku oceanologie není nesnadno se domysliti, že práce obou zmíněných učenců, na svoji dobu jistě znamenité, dnes již v ledačemž nevyhovují. A přece má vědychtivé obecenstvo každého národa plné právo žádati, aby mu bylo umožněno osvojiti si a sledovati veškery positivné vymoženosti všech věd. Národ český po této stránce jest nad jiné zanedbán. V nejnovější době byl arci učiněn pokus vydávati dobré knihy příručné, a jest naděje, že pokusu toho ujme se sama Česká Akademie věd, instance zajisté nejkompetentnější — jest si pouze přáti, aby vydávání samo dělo se aspoň tempem „moderato".

Obecenstvo, nenalézajíc dosti poučení ve své vlastní literatuře naukové, jest odkázáno na prameny jinojazyčné. Proto bývá v odborných listech našich

povéstný pochlebník a udavač za Nerona. Otrok nechce tě vpustiti, že prý je v domě slavnost (v. I. 25.); prvotiny vlasů u dětí a vousů u jinochů bohům obětovány. Otrok prodává klientu koláč, ač by klient měl zadarmo jej dostati, aby mohl též obětovati Larům domácím. Proto dí Umbricius ke klientovi: I to musíš si dáti líbiti; máš látku (kvas) k hněvu! (Výklad Völkrův; jiní jinak rozumějí.)

tak zhusta referováno o dílech jinonárodních, proto jsou tak řídky referáty, jež by se týkaly spisů českých. — Avšak přistupme po tomto úvodu ke knížce samé.

Atlas jest zbudován jako doplněk ke známému „Kapesnímu atlantu" Perthesovu. „Geben doch erst Kartenbilder der Ozeane in Verbindung mit Landkarten eine vollständige Anschauung von der ganzen Erdoberfläche." Účel jeho jest především praktický — máť býti orientační pomůckou při plavbě po moři nejenom pro plavce z povolání, nýbrž i pro ty, kdož cestují. I pro odborníka jest knížka zajímavou, neboť jsou v ní pěkně, stručně zobrazeny hlavní zákony maritimní meteorologie a oceanské fysiky. Veškera látka podána na 24 čistě provedených, bohatých mapkách, jichž výběr, máme-li na mysli hlavní úkol knížky — možno nazvati podařeným. Zobrazenyť tu: Severní a jižní obloha hvězdná, celá země v projekci Merkatorově (politický přehled a hlavní linie dopravní), zemský magnetismus (deklinace, pro r. 1890, horizontálná intensita pro r. 1885), isothermy a proudy mořské, roční isothermy vzduchu a moře na povrchu, isobary a větry v lednu i červenci, ocean atlantický (poměry magnetické deklinace, proudy mořské studené a teplé, silné a slabé, dráhy parníků, dráhy lodí plachetních při vyplutí a při návratu, sargasso, pásy klimatické, severní a jižní hranice tříště a j. v.), severoatlantický ocean v létě a v zimě, přístavy oceanu atlantického (New-York, Boston, Buenos Aires, Rio de Janeiro, Lissabon, Portsmouth a Southampton a j. v., teměř vše ve stejném měřítku 1 : 500.000), moře severní, přístavy moře severního i východního (Dublin, Edinburgh, Christiania, Kiel, Hamburg, Amsterdam, Rotterdam, Antwerpy, Calais-Dover, Londýn, Liverpool a j.), chobot Jade, ústí Labe a Vesery (Wilhelmshaven, Bremerhaven, Helgoland atd.), moře východní (přístavy: Kodaň, Stokholm, Petrohrad a j.), západní a východní polovice moře mediterranního (přístavy: Gibraltar, Malaga, Barcelona, Neapol, Palermo, Piraeus, Oděssa, Alexandria, pak Benátky, Terst, Janov, Marseille, Cařihrad, Alžír a j.), ocean indický, jeho přístavy (Suez, Aden, Bombay, Madras, Melbourne a j.), vodstva zadoindická a čínská (Batavia, Yokohama a j.), ocean velký, jeho přístavy (Sydney, Canton, Shanghai, Tokio, Honolulu, San Francisco, Callao, Valparaiso) a j.), vody západoindické (s přístavy N. Orleans, Habana, Port au Prince, Panama a j.), severní a jižní moře polárné (s přístavy Drontheim, Reykjavik, Hammerfest, město Kapské Port Elisabeth, Hobarttown a j.).

K pochopení mapek znamenitě přispívají nautické poznámky a tabulky, obsažené v 71 odděleních. Tak na př. každého, kdo plul anebo hodlá plouti po moři, bude zajímati, oč jest menší ponor ve vodě mořské (slané, hustší) než ve sladké (č. 9.).

Ponor	ve vodě sladké	2	3	4	5	6	7	8 m.
	„ slané	1·94	2·92	3·89	4·86	5·83	6·81	7·78 m.
	Rozdíl	6	8	11	14	17	19	22 cm.

Dle toho loď, jejíž ponor v moři činí 7 m., v ústí nějaké řeky, ve vodě sladké klesne o 20 cm. hloub, ponor její tedy bude činiti 7·2 m. Důležitost tohoto poznatku pro praktickou plavbu jest samozřejma. — Zajisté každého zajímá zvěděti, jakým způsobem dvě od sebe vzdálené lodi se na moři dorozumívají. Užívá se k tomu účelu značek podoby koule, trojúhelníka a čtverce (č. 13).

Vyvěsí-li loď signal

○ △, naznačuje tím své opačným směrem plovoucí družce = ubíráte se do nebezpečenství.

○ □ = oheň nebo neschopnost k plavbě; potřebujeme okamžité pomoci.

△ ○ = nedostatek postravy; trpíme hlad.

□ ○ = jsme na dně; potřebujeme okamžité pomoci.

Vedle těchto dvoudílných jsou signaly trojdílné. Tak na př. kombinací

○ △ □ táže se kapitán po jménu neznámé lodi.

△ ○ □ = zastavte anebo přibližte se; mám důležité zprávy.

△ ○ △ = potřebuji lodivoda; dostanu-li jej?

□ ○ □ = potřebuji lodi, jež by mne vzala do vleku; dostanu-li ji?

○ △ ○ = jakou povětrnost udává meteorologická zpráva?

△ △ ○ = pošlete za mne tento telegram (rozumí se, až přistanete na souš) atd.

Vedle významu obecného samostatného, jak tuto ukázáno, mají tyto značky i význam jednotlivých písmen, takže lze pomocí jich si sděliti cokoliv. —

Z oddílu 17. se poučujeme o drahách parníků. Z Cuxhavenu nebo Bremerhavenu jest na př. do Honolulu (na ostrovech Sandwichských) 14090 mil námořních, do Yokohamy (Japan) 11430, Adelaide (Australie) 11030, do Melbournu 11340, do Valparaisa 9060, do San Francisca 13830, do města Kapského 6410, k mysu Hornovu 7680, do Hongkonga 9970, do Bombaye 6580, do Calcutty 8210, do Suezu 3580, do Doveru 340 mil atd.

Zajímavo srovnati s těmi čísly dráhy lodí plachetních (č. 18). Z Cuxhavenu nebo Bremerhavenu až na pokraj kanálu La Manchského 650 mil. Odtud do Bombaye 11700 (pluje-li se proti monsunu, tedy 13200), do Calcutty 12500 (14100), do Hongkonga 14500 (15100), do San Francisca 14800, do Yokohamy 16100 mil.

Vidno, že cesta do Bombaye jest parníkem skoro o polovici kratší než lodí plachetní.

S nemalým zájmem bude sledovati čtenář i oddíl 25., týkající se určení plavby lodí, poznámky o hlouboměrech, o kompassu, o magnetické deklinaci, o místní odchylce kompassu čili magnetické deviaci, o určování vzdálenosti od břehu. Tato určuje se, jak známo, rozmanitými methodami, nestejně přesnými. Je-li na př. známa délka nebo výška předmětu, jenž jest v našem dohledu, a změřena-li pomocí sextantu, obdržíme vzdálenost (v mořských mílích), když 13násobnou výšku dělíme 7násobným počtem minut úhlu. K zjednodušení počtu sestavena sledující tabulka (č. 32):

Výšky (nebo délky) odpovídající jedné minutě při určitých vzdálenostech:

1	námořní	míle	0·54	metru	7	námořních	mil	3·77	metru
2	„	„	1·08	„	8	„	„	4·31	„
3	„	„	1·62	„	9	„	„	4·85	„
4	„	„	2·15	„	10	„	„	5·38	„
5	„	„	2·69	„	11	„	„	5·92	„
6	„	„	3·23	„	12	„	„	6·46	„ atd.

Třeba pouze děliti výšku počtem minut a vyhledati v této tabulce pro quotient příslušnou vzdálenosť. Činí-li na př. úhel, pod jakým se nám jeví dvě světla majáková, vzájemně 20 metrů vzdálená, 5 minut, bude 20 : 5 = 4; k tomuto číslu vyhledáme v tabelce příslušnou hodnotu, a jest (interpolujeme-li) 7·5 mil námořních.

V dalších statích poučujeme se o stanovování posice lodi, větrech passatních, monsunech, o oboru převládajících větrů západních, brisách suchozemských i mořských, bouřích, signalech při bouři, proudech, rozmanitých věcech z astronomie nautické a j. v.

Jak mapy tak text pracován se zvláštní znalostí věci, vynikají tudíž jasností a přehledností.

Mořský atlas Habenichtův-Knippingův jest hoden rozšíření co největšího. *Jos. Frejlach.*

Hlídka programmův.

1. **Zeměpis ve vyšších třídách škol středních.** Napsal prof. František **Werner**. Programm c. k. státního vyššího gymnasia v Přerově za rok 1890 (str. 20.) a 1893 (str. 42.).

Celá tato cenná a obsáhlá studie zakládá se na praktické zkušenosti a na znalosti velmi četné literatury sem spadající. Spisovatel o předmětě svém s dvojího stanoviska pojednává, a to v první části úvahy klade si otázku: „Co obsahovati má zeměpis ve vyšších třídách středních škol, aby předmět ten za stávajících okolností stal se skutečně užitečným“; a ve druhé části promlouvá o předmětě tom po stránce methodické: „Jak vyučovati jest zeměpisu ve třídách vyšších“. Při tom ovšem dotýká se i otázek jiných, úzce s těmato dvěma souvisících. Tak stručně a jasně zmiňuje se o míněních, jež panují mezi odborníky, pokud se týče vyučování zeměpisu ve vyšších třídách, všímá si zeměpisu fysikálního a historického, promlouvá stručně o zeměpise elementárním, jehož opakování ve vyšších třídách ministerské instrukce nařizují.

Povšimnutí hoden jest výklad sporné otázky, „zdali jest didaktické sloučení zeměpisu s dějepisem, jak jej nařizuje osnova učební, vyučování na závadu“. Uvádí důvody pro mínění to i proti němu (že vyučování kombinované neprospívá zdárnému rozvoji zeměpisu, že při sloučení zeměpisu a dějepisu zeměpisu nevěnuje se patřičná píle, že čas pro oba předměty určený nestačí, aby náležitě učivo zeměpisné bylo probráno atd.) a míní na základě své zkušenosti, „že vyučování kombinované, poskytujíc mnohých výhod, může způsobem zcela uspokojivým vyhověti potřebám školy a dosíci cíle vyučovacího, předpokládajíc, že vyhoví se některým nezbytným podmínkám, na nichž příznivý výsledek hlavně závisí“.

Stejně poučným a zajímavým jest výklad jeho o methodě kreslicí a jejím významu. Spisovatel chce, aby se mapy kreslily co nejjednodušeji, bez složitého apparatu konstruktivního, od ruky. *Fr. Nerad.*

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 1.: Císař František Josef I. (Fr. Kryštůfek). Jan Kř. de Rossi (J. Tumpach). Trest smrti v církvi katolické (J. Kousal).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktoři L. **Niederle** a Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazků o 6 arších) 4 zl. Ročník IV. Sešit 3.: O právních obyčejích lidu v krajině Strakonické (V. Schwarz). Z netištěných zápisků Boženy Němcové (Č. Zíbrt). Statek i chalupa na Chodsku (J. Hruška). Jan Procházka, příklad českého písmáka (J. Kalousek). Vzorky slováckého vyšívání (J. Klvaňa a J. Šíma). Světem jdoucí (B. Moravec). Lidové zvyky, pověry a báje při úmrtí a pohřbu (Fr. Domorázek).

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktoři a nakladatelé A. **Adolf,** V. **Appelrot.** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník VII. Svazek 2.: *Ἀνωνύμου εἰσαγωγὴ ἁρμονική* (G. A. Ivanov). Pravopisné poznámky (J. V. Netušil zastává se tvaru Virgilius dle *Παρθενίας*, jak joj přezvali Neapolští Řekové, ač uznává etymologicky oprávněnější Vergilius, srv. Catilina místo Catulina, Gracchus m. Graccus, Gracus. Dále žádá, když se píše *v* a ne *u*, na př. uva m. uua, aby se též psalo, jako jindy, *j* a ne *i* ve slovech jako jam, abjicit a p.). Ad Sophoclem (Th. Korš k El. 1077 za *καθοπλίσασα* navrhuje *ἀπολακτίσασα*). Významoslovná poznámka o původě latinského furtum (M. M. Pokrovskij: furtum v právnickém jazyce přešlo ze srostitého v odtažité, ze zvláštního v obecné jmeno). 13. a 21. hlava Aristotelovy Athenské politeie (týž). Městské tribue do censury Appiovy a volby žerců (J. V. Netušil). Poznámky k latinským textům (G. E. Zenger). K Ovidiovi Trist. III, 12, 16 (Th. Korš). Přízvuk choliambu (týž). Prosodické a kritické poznámky (S. N. Ždanov). In Sophoclem (V. G. Zubkov: *τρανῶς δεείπω* OT. 329. *οἰκίσασι* OK. 92. *ἀλλ' οἶδα γάρ σε, ταῦτα* etc. OK. 797. *ἕξουσαν ἀνδρὸς τοὐδέ σ', εἰ σφ.* Tr. 1113). K Tibullovi (id.). Archaeologické poznámky (V. G. Appelrot). Archaeologická kronika hellenského východu (S. A. Žebelev). Paměti G. S. Skovorody (I. V. Netušil). — *Přílohou*: Euripidovy Bakchantky př. Th. F. Zělinskij. Překlady různých básní od Th. E. Korše a G. S.

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 2.: *Toskánské olivy a cypřiše (M. Robinsonová, př. J. Vrchlický). Vnitro (M. Maeterlinck, př. M. Kalašová). *V poslední chvíli (B. Kaminský). V soumraku bohů (J. Zeyer). Z plesu (Ed. Pailleron, př. J. Kvapil a J. Borecký).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVI. Čís. 1.—5.: Národní román (J. Vorel). Romantismus, realismus a naturalismus (V. Pica). K našim posledním bojům literárním a Literární revoluce (A. Procházka). Vliv přírody na literaturu (J. Vorel). B. P. Galdós.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIII. Číslo 12.—14.: Děti rostou (J. Vrchlický). Drobné náboženské sekty v Paříži. Armáda spásy. Karafiaty (O. Theuriet). *Pohádka (A. Klášterský). Lékařský honorář jindy a dnes (A. Mráz). Dobrodiní much (D. Adamec). Ženská otázka (J. Simon, př. G. Schmoranz). *Ballada o zemi snů (Ch. Swinburne, př. J. Vrchlický). *Z večera (M. Haunerová). První milovnice (E. Bazánová, př. A. Pikhart).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann**. Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 2.—3.: Na Neretvě (Osman-Aziz). Šnůra východních perel (Mehmed beg Kapetanović). Čím se lidé těší (Silv. Kraňčević). *Nadě (Grgo Martić). Padesátiletí fra Grgy Martiće. Nevolník (L. Grdžić Bělokosić). *Čarná horo! (Jos. Milaković). Obrazy z přírody (E. Dombrovski). *Přítelce (T. Alaupović). Dům sirotkův v Bělehradě. Zetský dům (Mik. Ivanković). O Alexandru Sergejeviči Gribojèdovu (Iv. Gojlan). *Láska ho spasila (Mirza Safvet). Pomíjitelnost (Silv. Kranjčević). *Fra Grgovi Martići (Jos. Milaković). Matčino srdce (Jiří Turić). *Jitřní elegie (Tug. Alupović). Starořecké motivy v národní hudbě naší (Fr. Kuhač).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVI. Čís. 1.—5.: Dějepisná data (K. Tuček). Český slabikář z pruského Slezska (M. Mal).

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 1.—5.: Statistika průmyslových a obchodních škol pokračovacích v Čechách za r. 1894.

Nyare bidrag till kännedom om de Svenska landsmålen ock Svenskt folklif. Tidskrift utgifven genom J. A. **Lundell.** Stockholm. Předplatné na ročník 3 koruny, krámská cena 4·5 korun. Svazek 51.: Ukázky písní a povídek (K. Waltmann). František Busck, Bohuslänský pěvec národní. Některá švédská slova (Ak. Kock). Východoskandinavská jmena národní u Jordana (L. Läffler). Společnost (Eva Wigströmová). Přízvučný vliv v švédské vokalisaci (Ax. Kock). — Svazek 52.: Dva zpěvníky (vyd. Ad. Noreen a H. Schück).

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXV. Sešit 2.: Domněnky a pravda o Jungmannovi (M. Červinková pádně dokazuje lichost nařknutí prof. Jos. Králova, jako by Jos. Jungmann za sebe byl do boje pro časomíru poslal mladíky P. Jos. Šafaříka a Fr. Palackého). Uhry za vlády Wekerlovy (Jos. J. Toužimský). *O mši svaté Krista Pána (Fr. Leubner). *Pohřeb (Jan Polom). Sníh (Gabriela Preissová). *Vínek z lilijí (Eliška Krásnohorská). *Bravník (Adolf Heyduk). Vystěhovalecká záplava z Číny (Václav Doubek). České písemnictví posuzuje E. Krásnohorská a L. Čech). Nové rovy české (J. L. Turnovský).

Периодическо списание на Българското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Redaktor V. D. **Stojanov.** 8°. Cena ročníku (o 6 knihách) 12 lvů, v cizině 15 lvů. Ročník VIII. Svazek 47.: Starší i nové práce z národopisu, zeměpisu i dějin osvěty v Rumunsku (S. A.). Příspěvky k poznání bulharské fauny (V. T. Kovačev). Mariovo (S.).

Na kraji Staré planiny (D. Usta-Genčov). *Únor (I. Vazov). Starý guslař (V. P.). Národní píseň od Gabrovska o Dimitraki Chadži Tošovu (D. Usta-Genčov). Listiny o rusko-turecké vojně r. 1828—29 (V. D. Stojanov). Bulharské národní plody duševní (A. P. Stoilov). Příspěvek k bulharskému slovníku od Prilěpa (týž).

Polaban. Redaktor Jan **Tomíček**. Nakladatel F. Popelka v Jaroměři. Cena ročně (52 čísel) 4 zl. 4°. Ročník I. Číslo 16.—17.

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl**. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXV. Číslo 5.—8. Jan Lego (Fil. Kramattová).

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národní vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler**. V Praze. m 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Číslo 10. Příloha: *Drobné pršky (M. Syrová).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník IV. Sešit 6.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martiné. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV. Sešit 2.: Na ľade (Martin Kukučin). Z mojich žiackych časov modranských (Joz. L. Holuby). Smrť, pohrab a mrtví v tradícii a zvykoch ľudových (Krištof Chorvát). *A zase prišla jaseň (Ľudmila Podjavorinská). Svadobné obyčaje v Hlbokom, v Nitriansku (Pavel Sekerka). U L. N. Tolstého (Dušan Makovický). *Rozlúčenie (Bludár). *Ja ubohá — — očka (— — očka). *Plamienky (Bočko). Tieň Dostojevského (A. S. Suvorin). Študovanie slovenčiny (František Pastrnek). Povery a obyčaje ľudu slovenského (A. B—y). Magické recepty hospodárske (Ľud. V. Rizner). Slováci v Amerike (Šk.). Literatúra.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann**. V Praze 1894. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 2.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko**. v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 1.: Zpráva o dovolené do Rjazaňské gubernie (E. Budde). Pozorování meteorologická (D. Goldhammer). Anatomie rostlinné buňky (V. Rotert).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý**. Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník V. Číslo 33.—35.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut**. V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 8.—9.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý**. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 1.—5.: *Věžeň (O. Březina). Ještě dva měsíce (J. Šlejhar). Práce duševní (J. Vorel). *Hymnus Panně Marii (J. Karásek). Krutá pouta (Ot. Auředníček). Zhasínání (K. Kamínek). Jan Monnereux (A. Silvestre, př. J. Pšenička). *Sen (A. Mužík). Ovace (Jan Osten). Vně života (M. Krestovská, př. J. Košerza).

*V hlubinách (F. Merta). Z veršů J. Budovce. Na stupních slávy (Fr. Hejda). Útěcha (J. Reijonen, př. O. S. Vetti). *Popěvek (J. Koráb). Neschopnost žíti (J. Karásek). *Neznámý (J. Aicard, př. J. Pšenička). *Motiv z lednové noci (Fr. Novák). Jacques Molan (P. Bourget, př. Em. z Čenkova). *Promenada v městě (Ot. Auředníček). V klidu večera (L. Zíková). *Trnová koruna (Fr. Černínský). *Duše (Fr. Merta). *Den výroční (Ot. Březina). Zbytek člověka (M. Jahn). Nehty (Al. Mráz). *V nervose města (Ot. Auředníček). *Objetí noci (J. Koráb).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník I. Sešit 6.: Alkoholismus (Vl. Preininger). Hygienické spory o velociped (D. Panýrek).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel,** K. **Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVI. Sešit 1.—2.: Náš první rok seminární (J. Loos). Nisi = ἤ μήν (J. Zycha). Vyučování němčině v quintě (A. Hausenblas). Větový rhythmus a otázka Nepotská (J. Schmidt). Historický živel v učbě fysikální (K. Haas).

Zlaté mládí. Redaktoři M. **Marhan** a A. **Mojžíš.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. Předplatné na rok (10 seš.) 60 kr. Ročn. X. Číslo 4.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník III. Sešit 1.—2.: Národopisná výstava v Praze r. 1895. Vzdušní lodi. Zábavná věda. Hůl. Město práce. Nový vojenský most. Nový zimní sport. Z oboru statistiky.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 2.: Když přiletí vrána (V. Pittnerová). *Příloha*: Andělské účty (E. Krásnohorská).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Seš. 2.: Ondřej Vesal (O. Schrutz). Rozhledy.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník IV. Sešit 2.: Zpráva o cestě do gubernie Suvalské (G. G. Hinken). O podřečí Lukojanovského újezdu (B. Ljanunov). Listy A. Th. Gilferdingovy Kukuleviću Sakcinskému (P. A. Kulakovskij). Olekminští skopcové. Drobnosti.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 1.: Uvedení v dějiny ruské slovesnosti (P. V. Vladimirov). Črty z dějin římského statkářstva za dob císařství (Iv. M. Grevs). Zpráva o stavu Petrohradských vyšších ženských kursův za učební rok 1893—94. Mathematika na 66. sjezdě německých přírodozpytcův a lékařův ve Vídni (A. V. Vasiljev). Delfské

hudební nálezy (S. K. Bulič). Arist. Ath. polit. 22,5 (Th. G. Miščenko). Metafysika Aristotelova (P. D. Pervov, V. V. Rozanov).

Anna Karenina. Román hr. L. N. **Tolstého.** Přeložil Jar. **Hrubý.** Nakladatel J. Otto v Praze. 2. vydání. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) **12 kr.** Sešit 9. (str. 257—287). Sešit 10.—14. Část třetí (str. 1—160).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1894. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Seš. 78.—80. (str. 41—181).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svazek 318.: Pod večer od Jos. Váně. 98. — Svaz. 319.: Z české minulosti od B. Boušky. 88. — Svazek 320.: Z říše Pradědovy od J. Kocha. 90.

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) **20 kr.** Sešit 1. (str. 1—48). — V sešitě tom se pěkně vykládá o rozluštění písma hieroglyfického a klínového, k čemu připojena vyobrazení.

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 5.—6. (str. 129—192). Přílohou: Žaponští dělníci při jídle. Výbuch yellowstonského geyseru.

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo 6. (str. 161—192).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1894. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Sešit 70.—81. (str. 1405—1788) — až po kr. Vladislava.

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud,** př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 2.—4. (str. 33—128).

Dvounohý vlk. Napsal N. N. **Karazin,** př. J. Wagner. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1895. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Historický archiv České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Číslo 6.: Summa cancellariae. Formulář královské kanceláře české XIV. století. Upravil Ferd. Tadra. 1895. XLVIII. 220.

Kniha o slušném chování. Napsal Fr. **Kodym.** V Praze 1895. Nakl. Ed. Beaufort. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—64). Celé dílo vyjde asi v 10 sešitech.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 37.: Ta třetí od H. Senkěviče, př. V. Hanus. 83. — Sv. 38.: Člověk v dvojí osobě od A. Filona, přel. B. Frida.

Malebné cesty po Praze. Píše E. **Herold.** Illustrujou týž a V. Oliva. Nakladatel F. Topič v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 17.: Malá Strana (str. 177—208).

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 21.: elementarisch-erfüllen.

Objev a popis nových pravidelných hranatin. Vykonal Jakub **Hron.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. 8°. I. 44. 90 kr.

Ochotnické divadlo. V Praze 1894. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 96.: Poklad. Obraz o 4 dějstvích od K. Pleskače. 69. 30 kr. — Seš. 97.: Prababiččin kalendář. Obraz o 4 jednáních od K. Jonáše. 63. 30 kr.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVII. Sešit 48.—52.: Povídky Felixe Tévera (str. 37—352. Konec). Serie XVIII. Sešit 2.—5.: Lopota. Napsal K. Rais (str. 65—320).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 187.—190. (str. 505 až 672): Francie—Frekvence. *Přílohou*: Forum romanum. Mapa Francie.

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 32 str., Díl IV. Sešit 64.—69. (str. 329—520).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník X. Svazek 12.: Za obecní pozemky od Al. Dostála. 160. — Ročník XI. Svazek 2.: Nástrahy od S. Hellera (str. 129—216.) Konec. — Svaz. 3.: Mračný a Hrabín od I. Geisslové. 111. V nebi. Poslední gratulace. Sensace. Od V. Trnavského. 48.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída I. Ročník III. Čís. 5.: Noétická záhada u Herbarta a Stuarta Milla. Napsal Fr. Čáda. 1894. 176. — Třída II. Ročník III. Číslo 28.: Další studie v oboru Malmsténovských řad. Píše M. Lerch. 63. — Číslo 29.: Příspěvky k poznání klimatu Prahy. Podává J. Frejlach. 83 a 10 tab. — Čís. 30.: Pozorování jasných čar ve spektrech některých hvězd. Podávají G. Gruss a V. Láska. 3. — Číslo 31.: O působení sírovodíka na roztoky antimoničné. Podává O. Bošek. 19. — Číslo 32.: Volumetrické stanovení cukrů roztokem měďnato-ammonatým. Podává Zd. Peška. 6. — Ročník IV. Číslo 3.: Tak zvané skupiny negativné. Podává B. Raýman. 6. — Číslo 4.: Levulosa a její huminové látky. Podávají B. Raýman a O. Šulc. 5. — Třída III. Ročník III. Čís. 4.: Humanismus a humanisté v Čechách za krále Vladislava II. Vypsal Jos. Truhlář. 1894. I. 208.

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Sešit 37—38.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 92. až 94.: díl IX. Žerty hravé i dravé (str. 189—284).

Slovník cizojazyčný. Sestavil Fr. **Bačkovský.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. 12°. Cena sešitu (48 str.) 20 kr. Sešit 3.: Caesar—distribuce.

Stručný slovník paedagogický. Redaktoři Jos. **Klika** a Josef **Sokol.** V Praze 1894. Nákladem odboru literárně-paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 30.—31.: Močník—Náboženství (str. 917—980).

Jos. **Svátka sebrané dějepisné romány.** Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 10.—11. (str. 433—528).

Svatý Pavel a jeho apoštolské cesty. Napsal abbé C. **Fouard,** přel. Jan Hulakovský. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. Cena sešitu (o 72 str.) 50 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—144).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník IX. Sešit 19. až 20.: Drobné črty Jana Ostna (str. 1—96).

Úplný místopisný slovník království Českého. Na základě nejnovějších dat sebral a uspořádal Víc. **Kotyška.** Nákladem Bursíka & Kohouta v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 2—3 arších) 30 kr. Sešit 33. až 38.: Schönbauer—Vícemělice.

Ve službách Thalie. Kniha pokynů o divadle od J. **Šlechty.** V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. m. 8. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 17. (str. 361—396). Dokončen II. díl.

V třetím dvoře. Román z Pražského života. Napsal K. **Čapek.** Illustruje Artuš Scheiner. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 3.—5. (str. 65—160).

Za štěstím. Román K. **Klostermanna.** S illustracemi V. Černého. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 1. (str. 1—32). Celý román vyjde asi v 13 sešitech.

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp. Sešit 81.: Před plesem. Veselohra o 1 dějství od J. Krchlebského. 33. 15. kr. — Sešit 82.: Hledali tatínka. Fraška o 1 jednání od R. Deyla. 31. 16 kr. — Sešit 83.: Král z nouze Veselohra o 1 jednání. 24. 15 kr.

Grundriss der Stilistik und Poetik. Vzdělal Ant. **Trnka.** V Praze 1894. Nakl. Al. Wiesner. 8°. VII. 68. 50 kr. — Knížka jest určena pro vyšší třídy středních škol českých a podává německy stručné definice po způsobu Kosinovy a Bartošovy Malé Slovesnosti. Na konec připojena stručná nauka o písemnostech.

Hry jarého věku. Uspořádal M. **Kozák.** V Praze 1895. Nakl. Al. Wiesner. 8°. 79. 50 kr. — Knížka obsahuje návod k 150 hrám s náčiním i bez něho, i bude vítanou pomůckou při hrách školních.

Jan Kollár. Napisal Dr. M. **Murko.** I. del. V Ljubljani 1894. 8°. 76. Zvláštní otisk z Letopisu Matice Slovenske za leto 1894.

Naše příjmení. Od Ant. **Kotíka.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. v. 8°. 290. — O knize té promluvíme zevrubněji v Úvahách.

O spalování mrtvol. Sestavil Bern. **Brand.** V Praze 1894. Nakl. V. Kotrba. 8°. 21. 12 kr.

Pantomimy. Sestavil Ferd. **Lorbeer.** V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 16°. 56. 24 kr.

Prodromus českých mechů listnatých. Sepsal Ant. **Weidmann.** Díl I.: Vrcholoplodé. Se 17 tabulkami. V Praze 1895. Nakl. Al. Wiesner. 8°. XIII. 178. 1 zl. 20 kr.

Řeči blahopřejné a příležitostné. Napsal Lad. **Benýšek.** V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 16°. 147. 40 kr.

Římští papežové v chronologickém pořádku. Napsal Jos. **Veselý.** V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. 12°. 79. 30 kr.

Státní předpisy o poplatku štolovém pro Čechy, Moravu a Slezsko. Upravil Jan **Pauly.** V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. 66. 30 kr.

V měšťanské světnici starodávné. Sepsal Z. **Winter.** S náčrty od H. Schwaigera. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. Al. Wiesner. m. 8°. I. 148. 1 zl.

Výbor her a zábav mládeže škol obecných. Upravil Jos. **Šmíd.** Nakl. St. Pospíšilův zeť. V Chrudími 1894—95. Sešit 1. 52. 20 kr. Sešit 2. 52. 20 kr.

Zařizování a hledění školních zahrad. Sepsal Fr. **Freiberg.** V Praze 1895. Nakl. Al. Wiesner. m. 8°. XVI. 96. 70 kr.

Závěť Lukavického pána. Veselohra o 1 jednání od Jar. **Vrchlického.** V Praze 1895. Nakl. F. Šimáček. 16°. 52. 20 kr.

Drobné zprávy.

Rozmanitosti.

— **Právo veřejnosti** udělilo vys. c. k. ministerstvo kultu a vyučování I. třídě soukr. české nižší reálky v Hodoníně. (7/2. 1895, č. 2410.)

Konkursy.

Uprázdněno jest: místo skut. učitele klass. filologie na Pražském gymn. v Žitné ul. a na Křemenci, pak na gymn. Vinohradském, Rychnovském, Olomúckém. Místo skut. učitele dějepisu na gymn. Příbramském. Místo skut. učitele lučby (s přírodopisem a fysikou neb s přírodopisem a mathematikou neb s fysikou a mathematikou) na reálce Kutnohorské. Místo skut. učitele češtiny a němčiny na reálce Plzeňské. Místo skut. učitele náboženství a místo skut. učitele přírodopisu (s mathematikou a fysikou) na paedagogii Plzeňském. — Místa skut. učitelův: klass. filologie na gymn. Roudnickém, češtiny s frančtinou na reálce Plzeňské, němčiny s frančtinou na reálce Kutnohorské.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická: V pondělí dne 4. února prof. Dr. Josef *Kalousek* přednášel o kontroversách souvislých se založením biskupství Pražského.

Třída mathematicko-přírodnická: V pátek dne 25. ledna předložil prof. dr. F. Vejdovský pojednání prof. Ant. *Noska* v Příbrami: „Seznam českých a moravských pavouků“. — V pátek dne 8. února přednášel prof. Dr. J. *Palacký* „O shodě flory Eryanské v New-Yorku s hercynskou květenou v Čechách; MUC. F. K. *Studnička* „Příspěvek k anatomii tak zvané Paraphysis cerebri“; PhC. V. *Nejdl* „Příspěvek k morphologii stephanita“.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

Chemicko-biologické studie. II. *K. Kruis* a *B. Raýmann*. Se 3 tabulkami. Předloženo dne 15. prosince 1893. Rozprav třídy II. roč. III. číslo 4. — 1894.

Předmětem dalšího studia byl chemismus kvašení lihového, jaké způsobují kulturní rasy kvasnic lihovarnických, i přihlíženo hlavně k otázce, je-li přičísti výstřelek (acetaldehyd) a přiboudlinu (vyšší alkoholy, zvláště alkohol amylnatý, pak furfurol), které vznikají vždy při průmyslové výrobě lihu, na vrub činnosti kulturních kvasnic či mikroorganismů cizích, v záparách lihovarnických věčší nebo menší měrou vždy přítomných? Perdrix (Annal. de l' Instit. Pasteur V. 287) shledal ve vodě Pařížského vodovodu anaerobního bacila, který ze škrobu vytvořuje alkohol amylnatý a fermentativní činnosti kvasnic nepřekáží, i soudí z toho, že jsou vyšší alkoholy surových lihů produktem činnosti anaerobních bakterií. Autoři setkali se však již při pokusech, v první části této rozpravy vypsaných, se stopami alkoholu amylnatého jakožto produktu činnosti čistých kultur kvasnic pivních i snažili se tudíž řadou nových pokusů čistými kulturami kvasnic získati spolehlivou odpověď k otázce: vzniká-li alkohol amylnatý kvašením čistými kulturami saccharomycet? Poněvadž pak při průmyslové výrobě lihu kvašení lihovému předchází kvašení mléčné, určitým mikroorganismem spůsobované, rozšířili studium své i na kvašení mléčné čistými kulturami tohoto mikroorganismu v sterilisované sladině vznikající. Kromě toho prozpátrali podrobně v příčině oněch zplodin, s nimiž se při pokusech čistými kulturami byli setkali, i zkvašené zápary z výroby průmyslové i původní sladiny pivní. Celkem vykonáno a podrobně prostudováno 21 pokusů, z nichž plyne následující:

Kvašením mléčným, zavedeným v sterilisované sladině pivní čistými kulturami onoho bacila, který jest normálným mléčným kvasidlem zápar ho-

lovičných, vznikají za daných podmínek kromě kyseliny mléčné, která jest hlavní zplodinou, též kyseliny mravenčí a octová, pak skrovné množství alkoholu etylnatého, manit a nepochybně též sorbit.

Kulturní saccharomycety, v průmyslové výrobě lihu užívané, jsou za daných podmínek samy s to, alkohol amylnatý (přiboudlinu) bez přispění bakterií vytvořovati.

Vytvořují v jistých případech též věčší neb menší množství acetaldehydu, a také furfurol jest produktem jich kvasné činnosti. Ani přiboudlina, ani acetaldehyd, ani furfurol nejsou nezbytnými produkty kvašení saccharomycet lihovarnických. Nejsnáze vytvořuje se z těchto vedlejších zplodin kvašení lihového acetaldehyd, zvláště tehdy, vytvořila-li se na povrchu zkvašené tekutiny mázdra; vzniká tudíž acetaldehyd bezpochyby oxydací alkoholu etylnatého in conditione nascendi.

Furfurol objevil se jen tehdy, když se bylo vytvořilo značnější množství acetaldehydu. Pivní kvasnice vytvořily vedle pranepatrného množství acetaldehydu také jen malinko furfurolu.

Alkohol amylnatý (přiboudlina) nalezen v 8 pokusech, kdežto v 5 pokusech shledán nebyl. Vytvořil se zvláště, když bylo užito buněk kvasničných, které vznikly z generací, vysílených pěstováním až i několikaletým za nepříznivých podmínek výživy, pak při kvašení za teplot zákvasných valně zvýšených. Týž ferment, který v čiré sladině pivní nevytvořil alkoholu amylnatého, poskytl jej ve frakciovaně sterilisované čiré zápaře ze syrového sladu. Ve všech pokusech čistými kulturami saccharomycet, kdy vznikla přiboudlina, vytvořilo se jen velmi nepatrné množství acetaldehydu, a naopak ve všech pokusech, kde vzniklo velmi mnoho acetaldehydu, nevytvořila se přiboudlina žádná. Zdá se tudíž, že jsou to mezi jiným zvláště též podmínky anaerobní, které kvasnice v pokročilém stadiu rozkladu, kvašením vznikajícího, nutí k vytvoření přiboudliny. Přihlížejíc ku poměrně značným množstvím vyšších alkoholických frakcí, které v jednotlivých pokusech byly získány, lze tvrditi naprosto určitě, že vznik přiboudliny v kvašení průmyslovém netřeba připisovati výhradně na vrub anaerobních bakterií, a že kulturní saccharomycety mohou za daných podmínek samy přiboudlinu vytvořovati.

Nová analogie řady theta a některé zvláštní hypergeometrické řady Heine-ovy. Napsal *M. Lerch.* Věnováno za přijetí do České Akademie. Předloženo dne 15. prosince 1893. Rozprav třídy II. ročn. III. čís. 5. — 1894.

V této práci zabývali jsme se řadou

$$f(x,\xi)=\sum_{n=0}^{\infty} q^{n^2} x^{2n}(1+q\xi^2)(1+q^3\xi^2)\ldots(1+q^{2n-1}\xi^2)$$

$$+\sum_{n=1}^{\infty}\frac{q^{n^2}x^{-2n}}{(1+q^{-1}\xi^2)(1+q^{-3}\xi^2)\ldots(1+q^{-2n+1}\xi^2)},$$

která má patrnou analogii s řadou theta

$$\sum_{0}^{\infty} q^{n^2} x^{2n} + \sum_{1}^{\infty} q^{n^2} x^{-2n},$$

ježto součin $(1 + q\,\xi^2)(1 + q^3\,\xi^2)\ldots(1 + q^{2n-1}\,\xi^2)$ lze pokládati za zobecnění mocniny s exponentem kladným a podíl

$$\frac{1}{(1 + q^{-1}\,\xi^2)(1 + q^{-3}\,\xi^2)\ldots(1 + q^{-2n+1}\,\xi^2)}$$

za zobecnění mocniny s exponentem záporným.

Pro tuto funkci a útvary s ní úzce související odvodili jsme vlastnosti charakteristické, mající jistou podobnosť s vlastnostmi funkcí Rosenhainových; zvláštní případ vedl k transcendentám elliptickým, při čemž se vyskytly nové transcendenty $\psi_0(s)$ a $\psi_1(s)$, o nichž bude učiněna zmínka v jedné z příštích našich rozprav. Práce zakončena zobecněním některých vzorců přicházejících u Eulera, Jacobia a j., kteréžto jsou zvláštními případy Heine-ovy zobecněné řady hypergeometrické.

O poměru mezi silurem bretonským a českým. Podává docent Dr. *Filip Počta.* Předloženo dne 15. prosince 1893. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 6.

Pisatel měl příležitosť poznati geologickou povahu města Lavalu v západní Francii a srovnal na základě těchto zkušeností palaeozoické vrstvy v krajině poznamenané s českým silurským útvarem. Vrstvy praekambrické z okolí Lavalu neliší se od našich stupňů Barrandem A a B označených.

Vrstvy kambrické na západě Francie nechovají mimo algy zkamenělin a nemožno tudíž nalézti podobnosti s naším tak bohatým stupněm C. Pískovec armorikánský, který tvoří velice význačný obzor na spodní hranici silurského útvaru ve Francii, není u nás zastoupen.

Následující břidlice pevné s hojným trilobitem Calymene Tristani úplně souhlasí se stupněm d_1. Stupeň d_2 nelze s určitostí ve Francii omeziti; možno, že rovná se pískovci mayskému.

Břidlice pevné s trilobitem Trinucleus ornatus tvoří ve Francii soubor stupňů, jež možno klásti na roveň našim d_3, d_4 a části d_5. Vyskytují se totiž v břidlicích těch zkameněliny, jež pro tato tři pásma naše jsou význačnými.

Pískovec azoický, který ve Francii následuje, dal by se snad srovnati s křemenci kosovskými $d_5\beta$.

Z vrchního siluru typickým obzorem jsou břidlice graptolitové, které od našich e_1 snad jen patrnější chudobou zkamenělin se liší.

Rovněž i přechod mezi stupněm e_1 a vápenci ke stupni e_2 počítanými zastoupen ve Francii břidlicemi s vápenitými koulemi a vrstvou obsahující korýše Bolbozoe bohemica.

Příspěvek ku studiu změn pathologicko-anatomických v jatrech při lues hereditaria. Napsal Dr. *Rudolf Kimla*, assistent prof. Dra Jar. Hlavy. Předloženo dne 15. prosince 1893. Rozprav třídy II. ročn. III. čís. 7.

Autor na základě vyšetření histologického jater z 29 případů herediditární lues klinicky na jisto rozpoznané přišel k názoru, že tak zvaná infiltrace embryonální tkaně jaterní není prvním stadiem hepatitis peritrabecularis aniž gummat, nýbrž že jest výrazem značné alterace krve a haematopoetických orgánů. Abnormní elementy v kapillárách jaterních uložené nejsou schopny organisace rovněž jako u leukaemie, poněvadž individua rychle zmírají následkem těžké anaemie. Cirrhosis peritrabecularis dle náhledu autorova má původ hlavně v bujení Kupfferových buněk.

Výskumy na tábořišti lovců mamutích v Předmostí r. 1893. Podává *Karel J. Maška.* Předloženo dne 3. února 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 9. — 1894.

Roku 1893 prozkoumán severovýchodní cíp naleziště rozsahu asi 300 m^2. Byl stromovím a křovím porostlý. Nejvýš uložen 2—3 *m* vysoko štěrk vápencový, pod ním ornice, pak žlutnice; uprostřed této ve hloubce 1—12 *m* pod ornicí začínaly se jeviti první známky horní vrstvičky kulturní, pod níž následovala, jsouc tenkým pruhem žlutnice od ní oddělena, druhá vedlejší kulturní vrstvička neb ihned hlavní kulturní vrstva. Tuto bylo lze na některých místech až do hloubky 2·5 *m* pod ornicí sledovati.

Hořejší vrstvičky kulturní obsahovaly ojedinělé zbytky sobí, koňské a mamutí, vesměs zvětralé a povrchu drsného, kořínky travin silně zrýhovaného. Tu a tam vyskytl se pazourkový nožík; hromádka dlouhých třísek jaspisových a hromádka nástrojů pazourkových s četnými odpadky činily výjimku.

Ve spodní čili hlavní kulturní vrstvě bylo lze tentokrát zjistiti místa různého rázu i složení. Nutno rozeznávati:

1. ohniska, obsahující toliko popel a zbytky spálených kostí najmě mamutích, kolkolem však četné roztříštěné kosti zvířecí a nástroje;

2. páleniska s hojnými zbytky koster mamutích, vlčích a liščích, s četnými zachovalými nástroji pazourkovými, kusy vápencovými a valouny říčními, úlomky slonoviny a celými kly, vše uprostřed tmavé hlíny s drobotinou kostěného uhlí;

3. hromady různých, nejvíce zachovalých kostí zvířecích nezřídka v původní souvislosti ve žlutozeleném obalu;

4. místa chudá svým obsahem bez jakýchkoli význačných nálezů.

Z předmětů nalezených vytknouti dlužno především přečetné zbytky mamutí, zejmena zachovalé kly, čelisti, stoličky a úmyslně přerážené hnáty, pánve, lopatky a žebra, jež dokazují, že člověk diluviální těla mamutí právě tak soustavně rozsekával jako těla ostatních velkých zvířat. Lebky byly vesměs rozbity a bez spodních čelistí i bez klů; tyto ležely na hromadách zvlášť.

Četné jsou také lebky, čelisti a jiné kosti lišky polární a vlka; roso-

máku přísluší také úplná kostra dospělé samice. Mimo to objeveny zbytky zajíce běláka, lva, lišky obecné, medvěda obecného, nosorožce, losa, tura neb zubra, pižmoně, lumíka obojkovitého, sněžnule a krkavce.

Nástrojů z různých odrůd křemenných přitloukaných vykopáno celkem asi 300, kladiv a přitloukadel kamenných asi 80. Dva nástroje vápencové, neolithickým sekyrkám podobné, jsou částečně uhlazeny. Z výrobků kostěných vytknouti slušno nástroj lžíci nebo lopatce podobný, 36 *cm* dlouhý. Dosti četné jsou výrobky ze slonoviny, válečky to 10—25 *cm* zdélí s přihroceným aneb zakulaceným koncem. Některé z nich a 2 nástroje ze sobího parohu jsou na povrchu jemně čárkovaným ornamentem pokryty. Skořápky třetihorních měkkýšů, provrtané zoubky liščí a rumělka k barvení doplňují letošní inventář předmostecký.

Přes veškerou pečlivosť nebylo lze vypátrati nijakého dokladu, že by některá časť obsahu kulturních vrstev byla povstala za jiných okolností nežli přičiněním lidským anebo že by mohly býti předměty v téže vrstvě se naskytující různého stáří geologického. Výsledky letošních výzkumů stvrzen jest dřívější úsudek, že v Předmostí žil člověk zároveň s mamutem a vyvráceno jimi opětně opačné mínění Steenstrupovo a Virchowovo.

Experimentální studie na poli magnetickém. Píše Dr. *K. Domalíp.* S tabulkou. Předloženo dne 9. února 1894. — Rozprav třídy II. ročn. III. čís. 10. — 1894.

Působení sil elektrických a magnetických lze vyjádřiti stejnou formou zákona; vyskytuje se tedy mezi zjevy elektrickými a magnetickými určitá analogie. Na základě potencialu elektrického lze vyvoditi následující známý důsledek.

Rovnováha na vodiči elektrickém nastane tenkráte, když potencial v celém prostoru a na povrchu tělesa má hodnotu stejnou. V případě tomto jest povrch tělesa plochou aequipotencialní, hladinou elektrickou, a silokřivky vybíhají v případě tomto v normálách hladiny této, nechť vodič elektrický vodivě jest spojen s jiným tělesem elektrickým, nebo prostě vložen do pole elektrického. Týž důsledek plyne i z potencialu magnetického. Na magnetickém vodiči, který jest s magnetickým polem vodivě spojen neb prostě do pole magnetického vložen, nastává rovnováha jen tenkráte, když povrch jeho jest hladinou magnetickou. Hladiny magnetické lze snadně silokřivkami magnetickými vyšetřiti.

Tato analogie byla v předloženém pojednání experimentálně sledována a přiloženými obrazci dovozena.

Případy zkoumané lze roztříditi v následující.

1. Magnetický vodič různého tvaru vodivě spojen s polem magnetickým, a sice kruhová a elliptická deska, kruhový a elliptický věnec, konečně vodiči hrotem opatření. V posledním případě seznáno, že hroty magnetické v poli magnetickém mají analogický význam jako hroty v poli elektrickém.

2. Magnetický vodič vložen prostě do pole magnetického a sice *a*) do pole magnetického, vytvořeného poly magnetickými a *b*) do pole magnetického, proudem elektrickým vzniklého.

V případě prvém vložena do pole magnetického kotva železná, rovinami omezená. V případě tomto experimentálně dovozen tak zvaný stín magnetický. Vložena dále kotva omezená plochami zakřivenými. Dovozena analogie stejného potencialu dvou vodičů stejných rozměrů ve stejné vzdálenosti od magnetického polu a nestejný potencial dvou vodičů nestejných rozměrů.

Pole magnetické proudové vznikalo proudem elektrickým, který rovinu kolmě prostupuje a sice v jednom bodě a pak dvěma body opačným směrem. Do tohoto pole magnetického vložena kotva železná. Povrch kotvy i v tomto případě tvoří plochu aequipotencialní.

Kotva vrhá úplný stín magnetický, pohlcuje tedy všechny na ni dopadající silokřivky magnetické.

Vložíme-li touž kotvu ve směru kolmém ku silokřivkám, propouští kotva úplně silokřivky magnetické. Konečně vložen kolem proudu jednotlivého věnec čtvercový. V posledních třech obrazcích zobrazeny jsou případy zvláštní, kdy na poly stejnojmenné v malé vzdálenosti položeny byly věnec kruhový, elliptický a srdcový.

Dvě verse starofrancouzské legendy o sv. Kateřině alexandrinské. Vydal *Jan Urban Jarník.* Třída III. ročn. II. — 1893.

Texty zde poprvé vydané jsou vzaty z rukopisů Fr. 23112. a Fr. Nouv. Acqu. 4503 pařížské Bibliothèque Nationale. První z nich (P) obsahuje znění pikardsky zbarvené, druhý pak (L) znění rozhodně anglonormanské. Vzájemný poměr obou versí jest ten, že L jest znění původní aneb alespoň jeden z přepisů znění původního, kdežto P jest pikardsky zbarvené přepracování originálu anglonormanského. Že skutečně originál byl sepsán anglonormansky, o tom svědčí nejenom jméno kláštera „Barking“, od jehož příslušnice dle závěrečných veršů pochází zpracování francouzské, nýbrž i mnohé zvláštnosti grammatické a hláskoslovné. Přepracovatel pikardský podjal se úlohy, která mu mnohdy činila obtíže dosti značné. Obtíže ty byly hlavně dvojího druhu. Předně měl před sebou text, jenž nedbal přesně pravidel o deklinaci substantiv hlavně rodu mužského. Často mu činila restituce tvarů správných značné obtíže i tehdáž, nalézala-li se slova ta uprostřed verše, poněvadž ani zde v příčině metriky nebylo vždy lhostejno připojení nebo vynechání flexivného *s* aneb u imparisyllab nahrazení nesprávných tvarů delších tvary správnými o slabiku kratšími. Hůře bývalo, vyskytovaly-li se tvary podobné na konci veršů, jsouce zde rýmem zabezpečeny. Druhou obtíž neméně značnou poskytovala mu slova, která v originále, jak rovněž metrikou zajištěno, měla ve výslovnosti o slabiku méně než v nářečí přepracovatele pikardského. Tu pak jest zajímavo stopovati, kterak mnohdy dovedl přemoci různé ty obtíže; mnohdy však se vzdal pokusu tam, kde by bylo třeba provésti změny příliš obsažné. Vedle těchto změn jest ovšem mnoho jiných odchylek méně důležitých, jejichž důvod nelze vždy udati s úplnou bezpečností. Tomuto srovnání obou versí věnována ostatní část díla; jehož objem právě tím vzrostl více, než by se dle počtu veršů a priori očekávalo. S povahou věci souvisí, že se o témž verši mluví na různých místech díla; neboť změna jediného slova mívá v zápětí změnu, po případě vynechání nebo připojení slov jiných; jinak jest důležito, aby čtenář při každém verši mohl srovnati různá tato místa; proto připojen

k dílu seznam veršů a to tak, že citovány vedle stránek i řádky, na nichž se o tom kterém verši v díle samém pojednává, a označení řádek těch jest v díle samém skutečně provedeno, tak že bez veliké ztráty času lze se orientovati i tam, kde u téhož verše se vyskytuje citátů několik. Týž účel má připojený úplný srovnavací slovník k oběma textům.

Vedle obou versí francouzských otištěno též latinské znění legendy, jak je obsahuje rukopis téže knihovny pařížské Lat. 1970. Shody obou nejen v příčině obsahu, nýbrž často i v příčině jednotlivých výrazů jednak jsou patrny, různosti pak lze téměř všude vysvětliti jako přirozený následek zpracování veršem legendy prosaické, tak že o souvislosti versí francouzských s latinskou nemůže býti pochybnosti, zvláště je-li dokázáno, že latinský ten rukopis pochází z doby před první výpravou křižáckou. Týž text latinský dle jiného rukopisu položil za základ středoanglického znění naší legendy Dr. Eugen Einenkel; učinil tak právě v době, kdy jsem se počátkem r. 1884 obíral v Paříži versemi starofrancouzskými, z nichž jedna byla tehdáž ještě majetkem lorda Ashburnhama v Londýně a jejíž opis mi laskavě přenechal někdejší můj učitel Gaston Paris. Otištěno zde tudíž vlastně znění Einenkelovo, opisu rukopisu pařížského mnou pořízeného užito pak alespoň ku srovnání, a varianty zaneseny mezi ostatní pod značkou P vedle p, obsahujícího varianty rukopisu rovněž pařížského značně zkráceného. Typograficky upravena věc tak, že v čele každé stránky jest otištěna část legendy latinské, která odpovídá veršům francouzským na téže stránce otištěným; aby věc byla ještě snadnější, jest legenda latinská rozložena v krátké odstavce, označené verši jim odpovídajícími. Pod textem latinským jsou umístěny varianty, jak ty, jež sebral Einenkel (vynechány jsou tu jen některé patrné zkomoleniny), tak i varianty mé, načež následují ve dvou sloupcích verše francouzské, na levo verse L, na pravo verse P s příslušnými variantami pod čarou. Aby pak souvislost versí francouzských se zněním latinským vysvitla ještě jasněji, než docíleno tímto uspořádáním typografickým, předeslán po krátkém úvodě též podrobný a důkladný rozbor legendy francouzské a srovnání její se zněním latinským. V rozboru tom podána místa od sebe se různící namnoze v překladu českém, místa však, kde shoda obou znění jest patrna, otištěna v jazycích původních, čímž zajisté shoda jejich vynikne daleko jasněji, než by se mnohými slovy státi mohlo.

Obšírný tento rozbor může dobře posloužiti i pro jiná zpracování téže látky, tak i pro legendu českou. Značný rozdíl mezi zpracováním francouzským a českým jest ovšem v tom, že tato v prvních 1120 verších vypravuje obšírně o tom, kterak sv. Kateřina se obrátila na víru křesťanskou, kdežto ve zpracování francouzském se o tom činí krátká jenom zmínka. V části druhé by se dalo mnoho srovnati; tím však by dílo vzrostlo ještě více, a to věcí, která nesouvisí s vlastním účelem této publikace.

* * *

Sborník světové poesie. Vydává Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída IV. ročník III. č. 7. (svazek 22.) Emerich Madách: *Tragedie člověka.* Dramatická báseň. Přeložil František Brábek. — Číslo 10. (svazek 25.) L. Ariosto: *Zuřivý Roland.* Přeložil Jar. Vrchlický. (Zpěv XLIII. až XLVI.)

* * *

Sborník světové poesie. Vydává Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída IV. Ročník IV. Číslo 1. (svazek 26.) William Shakespeare: *Zkrocení zlé ženy.* Veselohra o 3 jednáních. Přeložil J. V. Sládek. — Číslo II. (svazek 27.) Alexandr Puškin: *Výbor menších básní.* Přeložila Eliška Krásnohorská.

* * *

Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké:

Gustav Theodor Fechner. Stať z literární pozůstalosti prof. Aug. Seydlera. — Theorie funkce gamma. Napsal M. Lerch. — Ostwaldovy studie z oboru energetiky. Referuje O. Šulc. — Karol Hynek Mácha i bajronizm czeski. Napisal Maryan Zdziechowski. Referuje Fr. Bílý. — W. Max Müller: Asien u. Europa nach altägyptischen Denkmälern. Uvažuje Dr. J. V. Prášek. — Nynější stav otázky experimentálního diabetu po vynětí mikteru. Podává Alois V. Velich. — O Catalanově stanovení mnohonásobných integrálů. Napsal M. Lerch. — Sporozoa (Gregariny). Souborný přehled jich morfologie i biologie na základě prací starších i nových sestavil Antonín Štolc. — Geofysika (fysikálná geografie). Píše Josef Frejlach.

Organická chemie roku 1893. Referuje B. Raýman. — Silvanus Thompson: The electromagnet and electromagnetic mechanism. Referuje M. Pelíšek. — Poetické novinky. Referuje Jaroslav Vrchlický. — Význačné rysy theorie zředěných roztoků. Referuje O. Šulc. — Bibliotheka Musea království Českého. Podává Dr. Čeněk Zíbrt. — Poetické novinky. Referuje Jaroslav Vrchlický. — Úvahy o pohybu v theorii ploch a čar. Napsal Ed. Weyr. — O stavu novějších badání geodetických. Podává Dr. V. Láska. — Geofysika (fysikálná geografie). Píše Dr. Josef Frejlach. — Novější drobné zprávy z astronomie. Sděluje G. Gruss. — Předběžná zpráva o zkoumání Černého jezera na Šumavě. Sdělují Dr. Ant. Frič a Dr. V. Vávra. — Rozvoj stereochemie. Referuje O. Šulc. — Bibliotheka Musea království Českého. II. Prvotisky české z l. 1468—1526. Podává A. Patera.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

Ve schůzi dne 25. května 1894 po vyřízení menších záležitostí správních konala se porada o vyměřování honorářův; jakožto výsledek porady objevilo se hlavně mínění, že vůči hromadícím se publikacím I. třídy vůbec nutno bude obměniti sazbu honorářův po způsobě jiných akademií. Určení pravidel všeobecných v té věci zůstaveno však poradám budoucím. Dále třída vyslechla návrh kommisse zřízené v příčině daru Jeho Jasnosti knížete Jiřího z Lobkowicz, z něhož polovina, totiž 500 zl. (vzrostlá zatím na 511·65 zl.) dle určení dárcova věnována býti má na vynikající práci v oboru věd pěstovaných I. třídou. Třída po návrhu komise usnesla se, aby spis mim. člena p. skriptora F. Tadry „Cancellaria Caroli IV.“, historickou kommissí vřele doporučený, vydán byl v Historickém archivu, a jakožto podpory k vydání tomu aby užito bylo dotčeného daru. Do kommisse stipendijní na r. 1894 zvoleni byli pp. professoři Kalousek, Pražák a sekretář třídní. Žádosti

ředitelstva gymnasia v Německém Brodě o publikace I. třídy vyhověno, a když ještě některá sdělení učiněna byla, schůze se skončila.

V Praze, 25. května 1894.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Ve schůzi dne 4. května 1894 předloženy práce: prof. B. **Procházky** Kinetický způsob sestrojování tečen a středů křivosti křivek 2. stupně a Dr. J. **Matiegky** Uměle deformovaná lebka z Budyně. O pracích ve schůzi minulé třídě předložených podány referáty.

Zpráva kommisse,

jíž uložila třída II. vypraviti encyklopedii nauk přírodních.

Ve schůzi třídní dne 17. listopadu m. r. bylo podepsaným uloženo, aby postarali se o podmínky, za nichž bylo by lze vypraviti k potřebám intelligence naší řadu stručných kompendií vědeckých z oborů nauk ve třídě zastoupených. K umožnění podniku věnuje třída na rok první ze sumy rozpočtové jeden tisíc zlatých; druhých tisíc zlatých věnuje k témuž účelu pan president Akademie J. Hlávka. Bylo tudíž kommissi vymezeno zatím samostou stanoviště určité.

Za podmínek těch finančních může býti encyklopedie nauk přírodních Akademií pouze vydávána; nakladatel byl nalezen ve firmě p. J. Ottově. Přehlížejíc k tomu, že nakladatel přejímá tím jistá břemena, bylo kommissi též o to pečovati, aby mu i jisté záruky poskytnuty byly.

Nakladatel p. c. rada J. Otto obdrží od Akademie celý k tisku úplně upravený rukopis, vypraví jej ve formatu Warmingovy botaniky u výšce stránky o 42 řádcích, o šířce as o $1^{1}/_{2}$ cm. menší, obstará tisk, papír, potřebná vyobrazení. Veškeré další opatření jest jeho věcí.

Vydavatel, II. třída Akademie, svěří organisaci podniku tohoto své zvolené kommissi; kommisse přihlédne k finančním poměrům, k okamžité potřebě literární, k časovosti a vhodnosti té které publikace, vyhledá autory, sjedná s nimi rozsah i případné rozdělení materiálu a poradíc se zároveň s nakladatelem oznámí třídě spisy ku přijetí vhodné. Komise ustanoví náklad jednotlivých spisů případ od případu; s druhým vydáním spisů naloží se dle týchže norem jako s prvním. Rozsah jedné publikace nemá přesahovati 15 tiskových archů. (Pokračování.)

Personalie.

Fr. *Višňákovi*, řediteli česk. gymnasia Kroměřížského, a Em. *Schulzovi*, řediteli českého ústavu ku vzdělání učitelů v Brně, udělen titul školního rady. Alois *Kovářík*, katecheta obč. školy Pardubské, stal se katechetou reálky Jičínské.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1. Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až VIII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

K R O K,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace „Kroka" jest v Praze, II. v Pštrossově ulici čís. 23.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK IX. SEŠIT 4.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:
FRANT. XAV. PRUSÍK,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1895.

Vydáno 1. dubna 1895.

Slavných ředitelstev středních škol žádáme slušně za školní programmy.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při přištím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

Str.

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

LVIII. Tuto opět Allexander bojoval s Daryášem a tu nad ním svítězil. A v jeho rukú umřel potom.

65. A protož *Alexander* [1]) ciesař [2]) pohnuv vojskem svým, přitěže [3]) k řece řečené [4]) Grancium [5]) a tu *rozbiv* [6]) stany své. A bieše vojsko Dariášovo veliké a silné velmi a jmějíeše deset tisícuov vozuov kosatých.[7]) Druhý den sjeli sú sě obě vojště [8]) na pole.[9]) Ale Alexander vsed na svuoj kuoň Bucifal, hna [10]) velikú prudkostí i vyteče [11]) před [12]) všecko [13]) vojsko. Jehožto uzřevše [14]) Perští,[15]) lečechu [16]) sě velmi, neb sě jim zdáše (260) jeho hrozné vezřenie.[17])

Potom trubači trúbí(echu k boji) [18]) a hned Allexander zdviže sě úprkem proti nep(řátelom); [19]) a [20]) hned sě v hromadu smíesichu [21]) roty a [22]) poče(chu u)krutně [23]) bojovati i padachu s obú stranú rytieři

---

[1]) m. *Daryáš B.* lat. Darius imperator. (Alexander *A.*)
[2]) om. *A. B.*
[3]) přitrže *A. B.*
[4]) om. *A. B.*
[5]) Grankum *A.* Grancum *B.*
[6]) m. *rozbil B.* jest rozbil *A.*
[7]) *B* (tisíc). Ale Darуus vytáhl jest polem proti Alexandrovi, aby s ním opět bojoval a měl jest jíezdných oděncóv čtyři sta tisícóv a pěších dvě stě tisícóv a vozóv kosatých deset tisícóv. A *A.*
[8]) *B.* vojšče (woyfcze) *A.*
[9]) add. rovně *A.*
[10]) *B.* hnal jest *A.*
[11]) i vytěže *B.* om. *A.*
[12]) přede *A.*
[13]) add. své *A.*
[14]) *B.* když sú uzřeli *A.*
[15]) Peršćí *A.*
[16]) *B.* lekli sú *A.*
[17]) vzezřenie *A. B.*
[18]) *A. B.*
[19]) *A. B.* add. svým *A.*
[20]) om. *A.*
[21]) *B.* ſmyeſſiechu (smíešiechu) *A.*
[22]) i *A.*
[23]) *A.*

(raně)ní [1]) a zbiti. Bieše také [2]) střelcuov převeliké mno(žstvie) [3]) a mrtvými bieše přikryto všecko pole. A ten b(oj) [4]) bieše sě počal, když slunce vycházieše, [5]) a trval až do západu slunce. [6])

Ale Perští [7]) počechu velmi padati. A protož vida Dariáš, že jeho [8]) hynú, obrátiv sě i poběže. A již bieše zatemněna noc. A množstvie vozuov kosatých [9]) utiekajíce, Perské mnohé mordováchu a padáchu lidé před vozy [10]) jako obilé před śrpy anebo když od množstvi [11]) jiezných [12]) bude potlačeno. [13]) Když [14]) přijede Darius k řece [15]) Grancium, [16]) naleze ji zamrzlú, [17]) a [18]) jiezní všecko lože řiečné naplnichu a [19]) hned sě led prolomi [20]) a což jich tu bieše, všichni [21]) ztonuchu. A druzí nemohúce přejeti řeky, [22]) od nepřátel, jenž je stiháchu, [23]) tu [24]) biechu [25]) zmordováni. Zajisté v tom [26]) pobití sešlo jest Dariova perského lidu tři sta tisícuov kromě těch, kteréž jest hlubokosť té řeky ztopila. [27])

LIX. Kterak Allexander v ty časy honil Dariáše až do města Susis a tu Dariáš pad na zemi, plakal hořem velikým.

66. Utiekaje Darius před mocí Alexandrovú, vjel jest do města řečeného [28]) Susis. A všed na sieň svú, pade [29]) na tvář svú a náramně vzdychaje a pláče, mluvieše k sobě takto: „Běda mně nebožtíčkovi, nebo nebeský hněv a zámutek mě jest potlačil. Nebo já, jenž biech až k hvězdám pozdvižen, již jsem až na zemi bíedně svržen, [30]) již jsem poběhlým a poddaným učiněn, Dariáš, kterýžto všecky na vzchod **(261)** (slunce by)dlejície [31]) v svú službu bieše obrátil. [32]) Ale by zná(mo bylo) [33]) biednému člověku, co sě jemu má přihoditi, po-

[1]) *A. B.*
[2]) *B.* om. *A.*
[3]) *A. B.*
[4]) *A. B.*
[5]) *B.* počalo vycházeti *A.*
[6]) *B.* slunečného *A.*
[7]) Perščí *A.*
[8]) add. velice *A.* velmi *B.*
[9]) kosných *B.* om. *A.* falcatorum.
[10]) *B.* kosami voznými *A.*
[11]) množstvie *B.* mnohých *A.*
[12]) jiezdných *B.* jízdných *A.*
[13]) *B.* utlačeno *A.*
[14]) A když *A. B.*
[15]) add. řečené *A.*
[16]) Grankum *A.* Grancum *B.*
[17]) add. i přejede sám s lidem nemnohým *A.* i přejede přes ni s málem rytieřstva svého *B.*
[18]) ale *A.*
[19]) add. když biechu na puol řeky *A.*
[20]) *B.* provali *A.*
[21]) add. se potopichu a *A.*
[22]) přes řeku *A.* om. *B.*
[23]) *B.* om. *A.*
[24]) om. *A. B.*
[25]) *B.* sú *A.*
[26]) add. boji a *A.*
[27]) kromě kteří sú v řece ztonuli; a Alexandrových sešlo jest devadesáte tisícóv *A.* kromě těch, kterýžto v hlubokosti té řeky ztonuli *B.*
[28]) om. *A. B.*
[29]) i pade *A.*
[30]) již sem až na zemi bíedně ponížen *B.* om. *A.*
[31]) *A. B.*
[32]) biech obrátil *B.* byl sem podrobil *A.*
[33]) *A. B.*

(tomně),[1]) na to by u přietomném času myslil, neb oka mženíe (anebo)[2]) jednoho dne času[3]) přijde, kterýžto[4]) pokorné až do (obla)kuov[5]) pozdvihne[6]) a povýšené až do hlubokosti a tem(no)sti zatlačuje a pohrzuje."

LX. Tuto drží přěpis listu poslaného od Daryáše k Allexandrovi takto:

„Panovateli mému, Alexandrovi macedonskému, Dariáš, král perský, posíelá radosť. Kterak veliká jest múdrosť, jenž váš úmysl plodí a zpravuje, že minulých a přítomných i budúcích věcí[7]) tajnosti *spatřuje*[8]) a bez poroka všecka svá díela šťastně a spósobně zpravuješ: a protož poznaj šlechetnosť vaše, že jistě jste z tělesné[9]) mateře stvořen.[10]) A protož nepozdvihuj sě srdce vaše[11]) tak vysokým věcem, ale[12])brž na posledníe dni vaše myslete, poněvadž vždy prvníe *posledními*[13]) sě nesjednávají, neb dosti[14]) člověku válečnému, dosíehne-li vítězstvíe. Rozpomínajte krále Xersa přemocného, od něhožto my jsme pošli, kterýžto mnohé jest boje páchal a vítězstvíe[15]) obdržal a všelikým[16]) štěstím sě stvíeše,[17]) ale že *míery*[18]) srdce k výsostem bíeše pozdvihl,[19]) všecka svá vítězstva neštěstím jest skonal. Věz to, že božským převěděním obdrželi ste vítězstvíe, a protož nám prosícím vaše milosrdenstvíe vzložte:[20]) vraťte nám mateř naši, syny a ženu[21]) a dáme vám poklady, ješto máme v Ijadě,[22]) v Susis,[23]) kteréžto naši rodičové zachovali v skrýších pod zemí; a dámeť vám perské a medské královstvíe a duostojenstvíe.[24]) A požívajte vítězstvíe, jehožto popříel[25]) vám Jupiter buoh svrchovaný."

---

[1]) *A. B.* in futuro.

[2]) *A. B.*

[3]) *B.* jednoho dne neb času *A.*

[4]) v kterémžto *A.* že *B.* In puncto autem articuli (In p. et in articulo *S*) unius diei veniet, qui.

[5]) *A. B.*

[6]) *A.* pozdvihuje *B.* exaltat.

[7]) *B.* wieczich *A.*

[8]) m. *spatřuješ A. B.*

[9]) *B.* tělestné *A.*

[10]) stvořeni *A. B.*

[11]) *A.* add. k *B.*

[12]) ne *B.*

[13]) m. *s posledními A. B.*

[14]) add. jest *A. B.*

[15]) vítězstva *A. B.*

[16]) *B.* (plurimaque prospera). ſwelykym *A.*

[17]) ſtkwieſſe *B.* ſktwieſſe *A.*

[18]) m. *bez míery A. B.* (či: z míery? ultra modum).

[19]) *B.* se pozdvihlo *A.* add. a *A. B.*

[20]) *A. B.* impende.

[21]) mateř, ženu a dceru *A.* mateř naši, syny i ženu naši *B.* matrem nostram et uxorem et filios.

[22]) ygadie: Gaddie *A.* Jaddie *B.* lat. in Rada (in aidam *S.* miniada *B.*).

[23]) v Susis i w Baktrze *A.* v Susis a w Batrze *B.* lat. Susis et Mactra.

[24]) *B* (s duostojenstvím). a dámeť vám medské, perské a královské dóstojenstvíe *A.* et constituam te dominum Medis et Persis.

[25]) popřál *A. B.*

LXI. Kterak Allexander odpověděl poslóm Daryášovým, jakož jemu byl poslal, na ten list.

(262) 67. Přišedše poslové Dariášovi k Alex(andru),[1]) podali jsú jemu listu a on káza jej před(e všemi)[2]) čísti. A uslyševše rytieři Allexandrovi, radost(ni sú)[3]) byli[4]) velmi. Tehdy jeden z kniežat rytieřských, jme(nem) Pamanon,[5]) vece Alexandrovi: „Največší ciesař(i vez)mi[6]) všecko zbožie, kteréž slibuje tobě dáti Darius, a (vrať)[7]) jemu mateř[8]) i syny a ženu.“ Uslyšav to Alexander, zavola posluov Daryášových a přede všemi takto pověděl: „Povězte ciesaři vašemu: Divíme sě tomu, že chceš za odplatu z našich rukú[9]) mateř i syny a ženu.[10]) Jest-li přemožen Dariáš, ať nám odplaty neslibuje, ale[11]) podrobí sě jhu našemu a velebnosti[12]) i všecka duostojenstvie i zbožie výsosti našie velebnosti vydaj.[13]) Paklit nenie přemožen, ale měj[14]) opět boj s námi.“ A to řka, da jim[15]) dary výborné a pustiv[16]) je, potom přikáza[17]) rytieřóm, aby zbitá těla v hromadu[18]) v hrobiech pochovali a raněné[19]) zléčili. (Pokračování.)

Acer Platanoides je-li klen či javor?

Mínění pro i proti shledal *Jos. Dědeček.*

(Pokračování.)

Souhlasně s Vil. Havelkou vyjadřuje se o 3 leta později (1826) *F. G. Rýč* ve velkém díle *„Vyobrazení nejzáležitějších zdejších stromů a keřů“*,[1]) kdež veď'e podrobného, jak se zdá, po Havelkovi zděděného popisu i zdařilé kolority stromů a křů na 50 velkých tabulích znázorňuje. Rýč jmenuje A. Pseudoplatanus prostě *javor*, dokládaje: „jinak česky též, však zbytečně, jmenuje se *javor obyčejný horní.*“ [2]) A. Pla-

---

[1]) *A.* Alexandrovi *B.*
[2]) *A.*
[3]) *B.*
[4]) radovali sú se *A.*
[5]) *A.* Parmon *B.* lat. Parmenion.
[6]) *A. B.*
[7]) *A. B.*
[8]) mateř i ženu *A.* syny, mateř i ženu *B.* matrem eius et uxorem et filios.
[9]) add. míeti *A.* recolligere.
[10]) *B.* mateř i ženu *A.* matrem suam et uxorem et filios.
[11]) *B.* add. že *A.*
[12]) a vel. naší *A.* om. *B.*
[13]) a všechna duostojenstvie i sbožie naší výsosti vydá *B.* všecka duostojenstvíe i zboží našie velebnosti vydaj *A.*
[14]) nechť má *B.* ať vede *A.*
[15]) *B.* poslóm *A*
[16]) pusti *A. B.*
[17]) *B.* káza *A*
[18]) om. *A B.*
[19]) add. aby *A. B.*

[1]) *F. G. Rýč:* Vyobraz. nejzálež. zdejších stromů a keřů spolu s potřebným popisem německým a českým o hledění jich a užívání podle Bechsteina, Hartiga, Reitra a Abela (Havelku neuvádí). První svazek. V Praze 1826 u synů Bohumila Haase.

[2]) V popisu téhož zaměňuje však Rýč na třech místech jmeno javoru s klenem (str. 23). — Jest zajímavo, že místo Havelkova „květ *obojoudný*“ zavedl název „*obojpohlavní*“ a místo *stopka* listu slovo *řápek* (g. řápku — nynější řapík).

tanoides zove *klenici*, „která má jiná česká jmena: *kleňka*, *kleň* a také *javor špičatolistý* (str. 25).[1])

Částečně pouhým seznamem latinských, českých a německých jmen u nás rostoucích domácích a některých pěstovaných dřevin jest sice spis *Jana D. Kašpara*, nadepsaný *„Lesní auředník neb polesný a revírník"*,[2]) ale právě proto padá znění jeho také na velké závaží, po něvadž mezi názvy tam seřaděnými leckterý ve spisech dříve poznamenaných se pohřešuje. Z rostlin javorovitých čteme tam jmena: 1. *Javor obyčejný* neb *bílý* (A. pseudoplatanus L.), gemeiner o. weisser Ahorn, Bergahorn, 2. *klenice*, *klenka*, *javor velkolistý* (A. platanoides L.), Spitzahorn, Lenne, Leinbaum, 3. *babka* neb *javor malý*, *německý* (A. campestre L.) a 4. *javor tatarský* neb *černý* (A. tataricum L.), tatarischer Ahorn, Schwarzriegel.

Oběma předchozím autorům přizvukuje též *Fil. Max Opiz* v *Seznamu* rostlin květeny české z r. *1852*, uváděje na str. 1. A. Pseudoplatanus jako *javor obecný* a na str. 42. jeho Euacer platanoides jako *klenku obecnou*.

Nepřímého sice ale přece makavého dokladu, kdy javoru a kdy klenu užívati by se mělo, poskytuje r. *1853* tiskem vydaná *Květena Slovenska* Dr. Gustava *Reusse*.[3]) Týž zaznamenává pro A. Platanoides zvláštní, ale z doby Veleslavínské pocházející název *javor vodoklenovitý* (v. u Matthiola *vodohlen*) a pro A. Pseudoplatanus jmeno *javor ledavodoklen*; teprve ku konci stojí v závorce prosté *javor*.[4]) O tomto (tedy o Preslově *klenu*) připojuje dále toto: „Na Spiši **Javorina** *celá je jím porostlá.*" — U Acer campestre, javor polní (naše babyka), přidává Reuss na konci v závorce synonym *brest* a při odrůdě: A. campestre *β*. austriacum Tratt., jehož prý v Tatrách není, připisuje jmeno *klen*.

Že jest ve Spiši *Javorina* celá porostlá stromem, jenž dle Presla a nynějších učebnic sluje *j. klen* (A. Pseudoplatanus), toť zajisté patrná nesrovnalosť! Za to však shoduje se ona Javorina s českými Javorníky, kde podnes hojné javorů ve smyslu Havelkově, Rýčově a j. roste.

Ještě dva lesníci sdílejí náhled, že stromu A. pseudoplatanus sluší název *javor* a jeho příbuznému A. Platanoides název *klen*, *-ice*, *-ka*. První jest Jan *Vetter*, jenž v *Riegrově Naučném Slovníku* (1865) v delší stati o javoru přiznává totožnosť *javoru horního* s A. Pseudoplat., ač mu dle poznámky v závorce (dle Pressla: *klen*) náhled opačný byl

[1]) Pro podrobnější srovnávání nelze podceňovati i německých synonymů obou stromů u Rýče vypsaných:

Javor: Der gemeine Ahorn, weisser, grosser und deutscher A., Urle, Spindelholz, Weinlaub, grosser Massholder, wilder Feigenbaum.

Klenice: Spitzahorn, spitzer, spitzblätteriger deutscher, pommerscher, polnischer, norwegischer A., groser Milchbaum, Waldescher, deutscher Sallatbaum, Spitzflader, Gänse- oder Gänsefuss-Baum, Lynbaum, Lehne, Leinahre, Bergahorn, Breitlaub.

[2]) *Kašpar Jan D.*, bývalý vrchní a c. k. kommissař při katastrálním odhadu. Spis vytištěn v Brně r. 1843.

[3]) *Květena Slovenska* čili opis všech jevnosnubných na Slovensku divorostoucích a mnohých zahradních zrostlin. V B. Šťávnici 1853.

[4]) Tu nutno podotknouti, že Dr. G. Reuss rostlinu A. Pseudoplat. zcela správně rozeznává i dle listů a květenství od A. Platanoides.

znám. — Při *klence*, A. Platanoides, uvádí Vetter též synonym *javor mléčnatý*, což jest kombinace toho druhu první a velmi pozoruhodná, z níž by záhodno bylo těžiti při žádoucím upravení českých vědeckých názvů obou oněch stromů.

Druhý, ne sice lesník v obvyklém smyslu, ale professor přírodních věd při lesnické škole v Bělé a v oboru botanické vědy věhlasnější, než jak širší naší veřejnosti známo jest a bylo — totiž Emanuel ryt. *Purkyně* (†), vyjadřuje se v tomtéž smyslu, jak možno dočísti se v *Burkartově*, *Sammlung der wichtigsten europaeischer Nutzhölzer*, Brünn 1880. Jest to německy psaný text, objasňující sbírku elegantně upravených velejemných řezů dřevin evropských, k nimž prof. Em. ryt. Purkyně jmena česká a ředitel Strzelecki jmena polská byl přičinil. I tu hlásí se *klen*, Spitzahorn, polsky *klon*, franc. *erable plane*. mađ. *jókori juharfa* [1]) (t. j. ranný javor) k vědeckému *Acer Platanoides* — a *javor*, Bergahorn, polsky *jawor*, franc. *erable sycomoré* neb faux platane (t. j. nepravý platan), mađarsky *közön-séges juharfa* (t. j. obecný javor) k *Acer Pseudoplatanus*.

Roku 1879 vydal tiskem Jan *Primus Sobotka*: *Rostlinstvo a jeho význam v národních písních* atd., dílo tedy na pohled a i ve skutečnosti ceny poetické, ale jádra aspoň v tom směru realního, že jedná se v něm, byť i v písních jen, o věcech skutečných. A i tam má „klen, klenka, polsky klon, litavsky klevas, jako strom lidu slovanskému vůbec dobře známý,“ vědeckou pečeť A. Platanoides, proti javoru A. Pseudoplatanus.

Obrátíme-li se o radu k *slovníkům*, sdílí z českoněmeckých mínění právě uvedené tyto:

1. Slovník *Josefa Jungmanna* (1835) arci jen částečně, poněvadž vypisuje prosté heslo *javor* (dle citátu) z Preslova Rostl. z r. 1820 a ostatek k němu dílem z Fr. Duška a Rýče (v. nahoře) dílem z Preslova Rostl. díl II. z r. 1825. — Tak i při heslu: *klen*.

2. Slovník *J. Fr. Šumavského* (1844), kde se opakuje Vettrova kombinace klenu, slovně *kleniny*, Lehneholz, s *javorem mléčným* (sic!) Leimahorn, Ahre, A. Platanoides. — Javor *mléčnatý* (sic!) znamená tam nynější babyku [2]) a *javor bílý*, Bergahorn, dnešní A. Pseudoplatanus.

3. Slovník *Jos. Ranka* (1865), kde však stojí jen krátký a z nedostatku latinských názvů v botanické příčině nespolehlivý výňatek z Jungmanna.

4. Slovník *Fr. Kotta*, kde se klen, -ka, -ice, klenek a kleník,

---

[1]) Dle *Miklosiche* (Etymolog. Wörterbuch 1886) srovnává se *javor* s mađarským *juhar*, *ihor* a *ihar* jako něm. Ahorn s lat. Acer. — Mađarské slovníky (viz na př. *F. Kennye* z r. 1890 a *Ballagi Mór* z r. 1893) přivlastňují si v pravém smyslu i náš termin *javor*, jenž však — patrně z nouze — jim pomáhá také tvořiti slova: *javor-bika* (Auer-ochs) a *javor-gim* (los, Elenthier). — Také Angličané píší rodové jmeno na místo druhé; v tomto případě: sycomore maple (javor), plane maple (klen).

[2]) *Babyka* sluje v německých spisech (viz níže *Dan. Sanderse*) také *kleiner Milch*-Ahorn na rozdíl od klenky = grosser Milchahorn.

(A. Platan.) Milchbaum, Lehne a pod. staví proti *klenu javoru* (A. Pseudopl.).

Z cizojazyčných slovníků spojuje *Rječnik Ivana Filipoviće*[1]) *klen* s německými již dříve s ním sdruženými Leimbaum (i Leinb.), Massholder a j. — a *javor* s jmenem Waldahorn. Latinských terminů tu není. Dle něho užívají Charvátě slov *klenjeć* a *klenjeća* pro lesy — a slova *klenovina* pro dřevo klenové. — Tamtéž ozývají se i našim podobné: *javorina*, *javorište* a *javorje*.

Určitěji se vyjadřuje *Ivan Pavlovsky* ve svém: *Vollständiges deutsch-russisches Wörterbuch*. Riga 1856. Dle něho jest *klen* rodovým jmenem pro latinské *Acer* — ale na rozdíl od naší vědecké terminologie na místo *druhé*[2]) kladeným, tak že znamená tam *bělyj kljon*, weisser Ahorn, druh A. Pseudopl. a *ostrolapčatyj kljon*, spitzblätteriger A., druh A. Platanoides.

Nowy dokładny Słownik polsko niemecki, jejž vzdělal *F. Booch-Arkossy* r. 1866, poznamenává pouze *kleninu* ve smyslu Massholderholz, kdežto se tam *javor* v podruží cizozemských platanů uvádí.

Německá literatura — botanické knihy a slovníky totiž — jde nám ve vytčené otázce jen tak dalece na ruku, že tvoří prostředníka mezi jejími názvy (kdykoliv se objevují v souvislosti s latinskou nomenklaturou) a jmeny českými, při nichž právě z té příčiny již u Duška, Havelky. Rýče a j. německé názvosloví uváděti jsme neopominuli. V botanických knihách (na př. Dr. *A. B. Reichenbach*: Volks-Naturgeschichte 1837, *Garcke*: Flora von Nord- und Mitteldeutschland, 7. Aufl. 1865, *H. Jäger* und *L. Beissner*: Zierbäume 1884, Dr. *L. Čelakovský*: Prodromus der Flora von Böhmen a zajisté i jiných) hlásí se Acer Platanoides všude ku jmenu *weisser*, nebo *gemeiner* nebo *Bergahorn* — a Acer Platanoides k názvu *spitzblätteriger A.*, *Spitzahorn* nebo *Lenne* a pod.

Ve slovnících pak, jako jest na př. oblíbený Dr. *Dan. Sanderse* Wörterbuch z r. 1876 a německo-francouzský (i fr.-něm.) slovník *Sachsův* (1877—1881), nalézáme mimo známá jmena (zvláště u Sanderse) docela i velmi zajímavá udání, s našimi některými staršími spisy úplně souhlasící. *Sanders* na př. poznamenává při Acer Platanoides mimo jiné i jmena *polnischer* a *pommerischer* Ahorn — a *Sachs* při téže rostlině jméno deutscher Ahorn, erable *de Norwége*, kteréžto tři význačné názvy četli jsme tu již při poznámce k Rýčově *klenici* (A. Platan.) se vztahující.

(Dokončení.)

[1]) Neues Wörterbuch der kroatischen und deutschen Sprache 1875.

[2]) Jako u shora uvedených názvů maďarských: jókori juharfa, közönséges juharfa.

Cursus publicus Romanus.

Napsal *Jan Čermák.*

(Dokončení.)

3. Směr severní: Řím — Horní Italie — země Rakouské.

Podél úpatí hory Soracte (M. Sant' Oreste) vedla silnice Flaminiova z Říma směrem severním přes Fulginium (n. Foligno) a Pisaurum (Pesaro) do pobřežního města Arimina (n. Rimini), odkudž pokračováno po silnici Acmiliově. Další stanice této pohodlné cesty byla města: Bononia (n. Bologna), Mutina (n. Modena), Parma, Placentia (n. Piacenza), Mediolanum (n. Milán). Nejbližším cílem bylo pobřežní město Aquileja, kamž z Mediolanu přes Bergomum (n. Bergamo) a Brixii (n. Brescia) přicházelo se silnicí zvanou via Postumia. Však z Říma dosaženo Aquileje i kratší cestou při východním pobřeží italském. Z Aquileje jakožto střediště obchodu silnice na různé strany vybíhaly, a uvésti třeba hlavně pět směrů:

1. směr Aquileia — Pola přes Tergeste (n. Terst);

2. směr Aquileia — Dyrrhachium přes Salinae (n. Split), Epidaurus (n. Dubrovník);

3. směr Aquileia — Veldidena (Inomostí) při řece Aenus (Inn), kterážto cesta připojovala se k silnici z Verony do Augusty Vindelicorum (n. Augšpurk) vedoucí;

4. směr Aquileia — Carnuntum (n. Něm. Altenburg), na této cestě ležela města: Aemona (n. Lublaň), Celeia (n. Celje), Paetovium (n. Ptuj), Sabaria (n. Kamenec v Uhersku), Scarbantia (n. Šoproň). Z Carnuntu mohlo se v cestě pokračovati do Vindobony (Vídně) a Laureacum (n. Enže) Jiná cesta z Carnuntu vedla městy Aquincum (n. Budín), Mursa (n. Osěk), Sirmium (n. Mitrovica) a Siscia (n. Sisek) do Aemony. Byla to tak zvaná silnice Pannonská. Ze Sirmia opět silnice směrem východním vedoucí Železnou Branou a údolím řeky Maroše prostupovala územím Tisy a ústila u města Aquincum (n. Budín) v silnici Pannonskou.

Středištěm a východištěm veškery dopravy do severní a západní Evropy bylo město: Mediolanum (n. Milán), daleké pak cesty odtud vybíhaly opět směrem paterým:

1. Cílem směru prvého bylo město Arelate (n. Arles), silnice pak z Mediolanu vycházející míjela města Ticinum (n. Pavia), Augusta Taurinorum (n. Turin), Segusio (n. Susa), překročeny pak Alpy kottické (n. Mont Genèvre), za nimiž hlavní stanicí bylo město Brigantia (Briançon). Rozkošným údolím řeky Druentia (n. Duranee) za nedlouho dospělo se do Arelate (n. Arles).

2. Alpami grajskými (n. Malý Bernard) proklestil si obchod a pošta římská dvě cesty. Prvá z Mediolanu vycházejíc vedla směrem severním do Argentoratu (Štrasburk), majíc za hlavní stanice města

Darantasia Vallis (n. Tarantaise), Geneva (n. Ženeva), Lousonna (n. Lausanne), Vesontio (n. Besançon), Mons Brisiacus (n. Breisach).

3. Druhá silnice hřbetem Alp grajských se vinoucí měla za prvý cíl město Novaria (Novara), za nímž brzy dosaženo Vercell (n. Vercelli). Za městem Augusta Praetoria (n. Aosta) vypínaly se sněhové vrcholy alpské, načež vystřídalo se údolí Isary (n. Isère), nedaleko něho leželo město Vienna (n. Vienne) při Rhodanu. Silnice odtud rozbíhaly se po celé Gallii.

4. Mogontiacum (n. Mohuč) s Milánem spojeno neméně směle založenou silnicí vedenou výšinami Alp penninských (n. Velký Bernard). Stanicemi byla města Augusta Praetoria, Octodurus (n. Martigny), Augusta Rauracorum (n. Augst) při Rýně, Argentoratum, Tabernae (n. Zabern), Noviomagus (n. Špýr), Borbetomagus (n. Worms).

5. I Alpy Rhaetské (n. Splügen) měly svou silnici a udržováno tudy obchodní i poštovní spojení s městy Clavenna (n. Chiavenna), Brigantia (n. Bregenz), Augusta Vindelicorum (n. Augšpurk), do kteréhož města vedla i odbočka z Verony přes Tridentum (n. Trident), Veldidenu (Inomostí). Augšpurk spojen s městy Regina Castra (Řezno) a Lauriacum (n. Lorch). Kromě těchto hlavních 5 směrů možno v sev. částech říše římské uvésti celou řadu příčních a pobočních silnic spojovacích. Tak z Moguntiaca vedena silnice míjíc města Bingium (n. Bingen) a Augusta Treverorum (n. Trevir), kdež i končila jiná přes Confluentes (Coblenz), Rigomagus (n. Remagen), Bonna (n. Bonn) do Kolína nad Rýnem (Colonia Agrippina). Za Kolínem hlavní silniční stanice byla města Novaesium (n. Neuss), Castra Vétera (n. Xauten), Noviomagus (n. Nymvegy), Ultra Traiectum (n. Utrecht), cílem bylo Lugdunum Batavorum (n. Leyden). Po jiné silnici z Kolína vycházející pošta míjela Juliacum (Jülich), Mosae Traiectum (n. Mastricht) a končila za řekami Mosou a Sombrou (dříve Sabis) v Durocortorum (Remeši).

Důležitými konečně středy silniční sítě byla města Trevír a Remeš, odkudž vybíhaly tratě do Lugdunu, Cenabu (n. Orléans), Lutetie (n. Paříž) a Rotomagu (n. Rouen). Z Remeše zároveň přímo lze bylo cestovati do Britannie. Na této cestě položena města Augusta Suessionum (n. Soisson), Samarobriva Ambianorum (n. Amiens), Portus Itius (n. Calais). Odtud pak aneb z Gessoriaca (n. Boulogne) snadno proveden přechod do Dubrae (Dover), odkudž zařízeno pohodlné spojení s Londiniem a Eburakem (n. York). Nejzazším cílem bylo zde Vallum Hadriani (či náspy Piktův), jež tvořilo i hranici říše římské proti severní části Britannie, zvané od Římanů Britannia Barbara.

IV. Směr západní: Řím — Gallia — Hispanie.

Hned za mostem Aemiliovým v Římě směrem západním počínala via Aurelia, vedouc přímo k moři tyrrhenskému, jehožto pobřeží odtud stále se držela, honosíc se rozkošnými městy: Centum cellae (Civita Vecchia), Pisae, Luna (n. Spezzia), Genua (Janov), Nicaea (Nizza), Forum Julii (n. Frejus), Massilia (n. Marseille). Cílem bylo opětně Arelate při ústí řeky Rhodanu. Pokračováním byla silnice Domitiova, neuchylujíc se též od pobřeží, tak že první důležitou stanicí zde bylo město

Narbo-Martius (n. Narbonne). Za nedlouho objevují se tu hory Pyrenejské, za nimi pak města Barcino (n. Barcelona), Tarraco (n. Tarragona). U města Dertosy (n. Tortosa) překročena řeka Hiberus (n. Ebro), načež pokračováno neustále podél východního a jižního pobřeží hispanského až do města Gades (n. Cadiz). Než i Hispanie téměř celá prostoupena byla pohodlnými silnicemi, jichž střediště byla města Hispalis (n. Sevilla), Italica (n. Santiponce), Caesar Augusta (n. Saragossa), Augusta Emerita (n. Merida), z kteréhožto města cesta zařízena až do měst Olisipo (n. Lissabon), Conimbriga (n. Coimbra), opět stále po břehu mořském až do města Brigantia (n. snad Coruña).

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

Následují pak u Copeho Carnivora (dravci, 375 Murray, 594 Trouessart) i Ancylopoda, jimiž končí pazourkovití (Unguiculata). Zmínili jsme se již o mořských dravcích (pinnipedech, tuleních atd.) a podobné již jsme uvedli vymřelé oreodonty co předchůdce psů, hyén, viverr a koček (Paleonictidy). Na spekulace o stáří jednotlivých čeledí není zde místa, jakkoli předmět ten velice zajímavý. Připočteme-li kreodonty (u Cope jen v eocénu 65, u Marshe 50 (49 Puerco), u Ameghina 9 S. Cruz — u Zittela přes 50 r a přes 140 sp., u Trouessarta 45 r., 127 sp. (r. 1885), tedy je tu počet vymřelých ssavců věcší než živých, ač tu velké spory (Cynodictis má Filhol 17 dr. v Quercy, Trouessart vůbec 19 a Schlosser jen 9). Rozdělení Car ivor uvedeme jen trojí: Blainvillea 7 (Ursidae, Subursi, Viverr, Mustel, Canid, Hyaen, Felid), Flowera 3 (Arctoidy, Cynoidy a Aeluridy) a Zittela 6 (Canidy, Ursidy, Procyonidy, Mustely, Viverridy, Hyaenidy a Felidy, z nichž Canidy a Viverridy drží za nejstarší, medvědy a hyény za mladší. Felidy dělí zase na 1. Proaeluriny, 2. Machairodiny (vymřelé — pošlé z Paleonictid) a 3. Feliny. K Proaelurineím počítá se dnešní osamělá (Madagaskarská) Cryptoprocta ferox (fossa), u Trouessarta kočka „plantigrade", u Flowera a jiných Viverrida, kdežto ostatní Proaeluriny jsou v eocenu (Egerkingen) a v miocénu Evropy (Quercy, Sansan) a pliocénu Amer. sev. (intrepidus Leidy).

Trouessart má 13 rodin: Creodontia (6 Arctocyonidy, Mesonycidy, Hyaenodonty, Lepticidy, Oxyaenidy, Miacidy), Ursidy, Procyonidy, Mustelidy, Canidy, Hyaenidy, Viverridy a Felidy.

Mnohem četnější byly vyhynulé čeledi Nimravidů (22 Tr.), Machairodineí (Aeluriotis-Aelurogale Quercy, Aeluropsis Sivalik. Nimravus miocén v Oregonu jako Archaelurus Hoplofoneus, Eusmilus Quercy a skoro všesvětový strašný Machairodus (Quercy, Sansan, Madrid, Pikermi, Samos, Baltavar, Toskana (Vald' Arro.) ba až Norfolkforestbed (pliocén Anglie), Texas, Sivalik (2), Brasilie, Florida, Ecuador (Riobamba), Argentinie (ensenadensis), Maragha atd.

Felidy scházejí jen Australii a Madagaskaru a mají u Mivarta (1881) 48 dr., u Blanforda 41, Grevéa 38, Graye 62, 79 Murray (s fossilními) — přes 110 popsaných (m.), Trouessart 97. Evropa i Amerika mají jen rys (?) společný. Jediný rod Cynailurus (Afr.. západní Asie Indie m. (guttata) někteří oddělují. Fossilní jsou dosti pozdní (Sansan, Eppelsheim, Pikermi, Maragha, Auverň, Sivalik, sev. Amerika v pampách, asi pozdě z Ameriky sev. uvedení). Zittel identifikuje F. spelea se lvem jako Flower. Lev vyhynul tam, kde ho snad bylo někdy nejvíc, v Mesopotamii (dle Hommela chlubil se král Tiglatpilesar, že zabil 920 lvů), v Persii je vzácný v horách (u Širazu živí jej kanci v dubinách, St. John), v Indii vymírá jako na Mysu a v Berbersku (v Alžíru sotva 20), za to je dosud v celé Africe střední a jižní — mimo pouště (neb potřebuje vždy čerstvé stravy — mrchy nežere). Dle Aristotela trhal ještě v Macedonii vojáky Xerxesovy!

Dosti velké rozšíření má také příbuzný mu tygr, jen že je jen převahou tropický asiatský od Georgie do Sachalinu a zase až k Eufratu a v Birmě a Číně, v Sumatře, Jávě, Bali. V Jávě je ještě tak hojný, že r. 1888 vysazena cena 200 zl. za kus a r. 1882 v záp. (Bantamsku) přeložili vesnici skrz ně (r. 1887 zabito od nich 67 lidí). Jde daleko v Turanu do všech nížin Zakaspicka (až k ř. Murgab do Čikisljaru) až k Baikalu, Amursku — ale Blanford myslí, že nedávno přišel do Indie, an schází Ceylonu (a Borneu), ač jde v horách do 7000′ (Nepal Jerdon).

Jest více koček daleko rozšířených: tak karakal Abyssinie, Ponilí (celá Afrika, Trouessart), Mesopotamie, Zakaspicko (a ř. Murgab), Indie, Birma, chaus z jižní Afriky přes Habeš, Egypt, Persii do jižní Sibiře a Indie (až Arakan), puma (concolor) z Kanady do Fuegie, caligata z již. Afriky do Indie, onça (jaguar) z Patagonie do Texasu i Mexika, jako pardalis. Afrika (13) i Indie (25) mají nejvíce druhů — neotropických (18) je absolutně dost, ale dělí se na více krajů — tak mají pampy 2 zvláštní — Campechesko pseudopardalis, Gujana colocolo, nepočítaje druhy fossilní Brasilie a Argentinie. Vystupují dosti vysoko v horách: u Himalaje irbis (uncia) do 15·000′, jacobita na planinách Bolivie ajv. Pardus (levhart) dnes v Africe a Asii z Maloasie do Japanu a Javy (Trouessart), Sumatry, Bornea, byl fossilní v jeskyních Evropy (pliocénní) jako (dnes africká) F. caffra.

Neschází v severu starosvětském kočky lesní: rys (Pyreney, Uhry, Kavkaz, Tibet), catus, cervaria (Sibiř, Rus, Persie), a stepní irbis manul (Čína, Tibet)), scripta (Tibet), uncia (Asie) — tak jako v sev. Americe (canadensis, fasciata, hernandezii (jen Mexiko), rufa. Mnohem starožitnější, dle Zittela nejstarožitnější z dravců, jsou *viverridy* (Murray 118 (62 Herpestes) Greve 58, Trouessart stahuje je na 86 druhů. Znám jich k 150 popsaných — starosvětských až na Bassaris (1—4) a Bassaricyon (gabbii Allen v Mexiku a střední Americe, nejediný příklad podobenství Mexika se starým světem (cycadey, proteacey).

Vyskytují se již v Quercy a Egerkingen (Prorhyzaena = Creodont Zittel) anglickém eocénu (V. Hastingsiae), hojně v miocénu (Viverra Sansan, Steinhein, Ictitherium v Pikermi, Samosu, Herpestes (dnes orientálský) v miocénu Francie. Skládají je dnes 3 velké rody (jež někteří drobí, na př. Gray): Herpestes (62 Murray — Trouessart 30 — Rhino-

gale, Bdeogale 1 — 70, m. paleotropický, jen Herpestes widdringtonii (v. ichneumonis ex Trouessart) je v jižních Španělích (Sierra Morena) a ichneumon zasahuje do Maloasie a Egypta; Paradoxurus (20 Murray 14 Trouessart-Paguma, Nandinianno) k 30) indomalajský a Viverra (20 M., 21 Tr. 25 — též paleotropický (Prionodon, Pojana atd.) až na africko-středomořskou genetta (ve Španělích a ve Francii až k řece Loire akhona — kde ostatně byly již druhy fossilní). K těm druží se madagaskarské rody Galidia, Galictis (po 3) a *m.* Eupleres — capický *m.* Rhyzaena a 3 indomalajské rody Hemigalea (*m.* Flower, jiní 3—6), nejnovější hosei (Borneo), Arctitis (*m.*) a Cynogale *m.* (Borneo), pak africko-indický Crossasibus (1—5 afr., 1 indický), rubiginosus Wagner u Murraye (ne u Flowera a Trouessarta = Herpestes smithii).

Capický *m.* *Proteles* (Lalandii) činí přechod k hyénám jako vymřelé (Kreodonty) Miacis a Didymiotis spojily viverridy s canideami (Lydecker).

Hyény dnešní jsou jen slabé zbytky rodu někdy velmi rozšiřeného a četného (Trouessart 11 druhů foss., 3 živé, Lycyaena Pikermi, Samos, Sivalik, Hyaenictis (sivalensis a graeca) Pikermi — fossilních hyén víc než tucet popsáno na př. ze Sumatry (felina), Číny (sinensis), Sivaliku (Lepthyaena), Maraghy, Baltavaru, Leberonu, Italie, Auvernie, Quercy, Anglie. Z dnešních 3 druhů je brunnea capická (byla fossilní v Gibraltarských jeskyních), striata severoafricko-indická (až do Askabadu, ale ne v Ceylonu) a byla fossilní ve Francii (= prisca) Lydecker i arvernensis, perrieri z Italie (Val d'Arno), Anglie (redcrag) — crocuta dnes již jen africká (až Mys) byla v jeskyních celé Evropy (= spelea přehojná) z Anglie (Norfolk forestbed ještě) do Španěl, Italie, Německa), ba Lydecker počítá k ní druhy calvini a robusta v pliocénu Indie, kde nyní crocuta není.

Psi jsou jediní kosmopolitičtí dravci, když totiž C. dingo je skutečně v Australii domácí a ne člověkem uvedený (jako v N. Zeelandu), což samému Flowerovi nejisté. Byli velmi časně (již v eocénu) mocně rozvětveni, tak že celé čeledi (Simocyonidy, Amficyonidy Lydecker) vymřely, tak že jich bylo snad víc než teď (63 Murray, 23 fossilních) — znám přes 90 druhů. Trouessart má 119 druhů (56 [fossilních] Amficyonidů).

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

190 Zdaž se bojí nebo bál sesutí v Praeneste [1]) kdo chladné,
též i ve Volsiniích, jež jsou mezi kopci a háji,

[1]) Domy v Římě jsou na spadnutí a při častých požárech jde o život. — Příklady venkovských měst: Praeneste (n. Palestrina), pro vysokou polohu chladné sr. Hor. C. III. 4. 23; Volsinii n. Bolsena, Gabii (zříceniny u n. Castiglione od Juvenala častěji jmenované a Tibur (n Tivoli), oblíbené letní sídlo Římanův (i Horatia; v. Hor. C. I. 7).

neb v prostých Gabiích nebo v srázné Tiburu výši?
Město, v kterém bydlíš, věčším dílem podepírá
jen trámec tenký: neb tak padnouti překáží
správce domům [1]) a staré když díry a pukliny zakryl,
káže, abys bezpečně uleh', ač pád je hrozící.

Lépe je bydliti tam, kde není se obávati ohňů
nočních. Neb když již shání vodu, když haraburdí
Ukalegon [2]) odnáší již, kouří-li se z patra třetího,
ještě nevíš; neboť od spodních-li schodů započíná
hrůza, naposledy ten pohoří, jejž jen střecha chrání
od dešťů, něžná svá vejce kde má holubička.
Proculy [3]) měl postel Codrus menší, k tomu číši
šest k stolu vyzdobení, skrovný pod ním dole džbánek,
vedle něhož pod týmž mramorem Chiron mu spočíval,
již starodávná skříň řecké uchovávala knížky,
v níž myši nevzdělané jemu ohryzaly zpěvy božské.
Nic neměl Codrus — kdo by odporoval? — přece všecko
nic to ztratil nebohý. Vrcholem však jest jemu trampot
nejvyšším, že nahý jsa nadarmo prosí, jemu nikdo,
nikdo stravou ani hostinskou mu střechou nepomůže.
Asturiců v veliký padl dům-li,[4]) bez ozdoby matky,
v smutku i šlechta i odkládá praetor rukojemství,
pláč nad neštěstím tu je města a kletba požárům.
Ještě hoří, již přiběhnou, by mramor mu nabídli,
přispívá mu se na škodu hned; sochy tento bělostné,
dílo jiný skvostné Eufranora neb Polyklita,
což dávná byla Asijských dřív ozdoba božstev,
ten knihy se skříní,[5]) s poprsím též dá mu Minervy,
ten vértel dá stříbra. A tak lepší si a více
Persicus ukládá bezdětný a proto vzácný,
až právem soudí se, že on dům sám si zapálil.

Jestliže her tedy v cirku ti možno je zříci se, v Soře [6])
dům krásný za tolik, Fabrateriích, Frusinonu
koupíš, zač tu najal's na jeden rok jizbu si temnou.
Zahrada tam, mělká je i studna, z které vodu čerpat
můžeš bez lana sám, útlé na bylinky vylévat.
Žij oblibě si rýč, pěstuj zahrádku si vlastní,

[1]) Správce domu, obyčejně propuštěnec, místo pořádného pilíře dá jen trámec.

[2]) Ukalegon, t. j. vůbec soused; vzato z Verg. Aen. II. 311 „iam proximus ardet Ucalegon".

[3]) Procula, tehdy vůbec známá v Římě trpaslice. Codrus, snad onen básník z I. 2., příklad chudobného člověka pohořelého. Chiron, učitel Achilleův, jeden z Kentaurů; podoba jeho jest podstavcem stolu, „téhož mramoru".

[4]) Však vyhoří-li boháč (Asturicus nebo Persicus v. 221.), nastane smutek ve městě (smuteční roucho, odložení soudů)! Přinášejí mu a darují i sochy mramorové a kovová díla umělecká. Eufranor, slovutný kovolitec i malíř z doby Alexandra Vel., Polyklitus, slavný řecký sochař, vrstevník Fidiův a Perikleův.

[5]) Již Asinius Pollio, jenž r. 37. př. Kr. založil první veřejnou knihovnu v Římě, ozdobil ji sochou a to pak vůbec bylo zvykem.

[6]) Jiné příklady venkovských měst; všechna z Latia. Jako jinde, jest to i zde pouhé individualisování, u básníků oblíbené.

pro sto že bys mohl z ní oběd dát Pythagorovcův.[1])
Jest něco, když jsi na místě kterémkoli, v úkrytu leckde
byť ještěrky jenom jediné učinil sebe pánem.[2])

Nejvíc však stonavých tu umírá, spáti že nelze;
choroba tím povstává jen, když jídlo v žaludku
pálíc zůstává neztráveno byvši; a spáti
zdaž pokojík najatý dá nám? Draho spí se tu v městě.
Toť původ nemocí. I vozů v tříd zátoči těsné
jízda i spílání vozků, kdy hovad řada vázne,
Drusovi[3]) spánek odejme, samým tuleňům ba i mořským.

Kam-li volá nutnosť bohatého,[4]) jde z cesty mu zástup,
ohromným-li nesen je Liburnem přes hlavy rychle;
nad to na cestě i píše aneb čte i zdřímne si vnitřku,
neb spánek dovolí mu nosítka, když okno si zastře.
Však přece dřív dorazí: nám i kdy spěcháme, překáží
nával přednější; množstvím lidu tiskne se ledví
od zadních; bije ten loktem, bidlem zase tento,
o hlavu ten narazí silným trámcem nebo vědrem.
Blátem tlusta noha, šlapají mi po ní tlapy velké
zevšad a do prstů se zaráží hřeb mi vojína.[5])
Zdaž nevidíš, velikým se slaví jak sportula[6]) kouřem?
Jest hostí sto, kuchyň za sebou dá nésti si každý.
Corbulo[7]) sotva unes' by tolik nádob velikánských
s věcmi, kteréžto nosí nešťastný šíje neohnuv
otrok na své hlavě, během rozdýmaje uhlí.
Šat sotva spravený se trhá; s dlouhou se tu jedlí
klátí vůz a za ní na jiném voze sosna přichází
ohromná a hrozí všechněm klátíc se do výšky.
Neb když náprava praskne, která veze skály Ligurské,[8])
a překotí se kopec pak nákladu s výšky na zástup,
co z těl zůstává? Kdo shledal by pak údy a kosti?
Rozmačkány zhynou jako dech lidu mrtvoly všecky,
bezpečná mezi tím co čeládka mu mísy omývá,[9])

[1]) Pythagorovi žáci, vegetariani; ale i bobů nejedli, v. XV. 173.

[2]) Pěkná věc míti kousek vlastní půdy.

[3]) Drusus (potomní císař Claudius) byl proslulý pro svou ospalosť; přirovnává se k tuleňům, sr. Hom. Od. IV. 404.

[4]) Bohatý nesen jsa v nosítkách pohodlně všude se dostane; nosiči z Liburnie (n. Chorvatsko a Dalmacie) vynikali statnou postavou. O nosítkách v. I. 32 a Velišský str. 256. O tlačenici v Římě sr. Hor. Sat. II. 6. 28. a Epist. II. 2. 71.

[5]) O botách vojenských hřebíky podbitých zmiňuje se též XVI. 24. V museu Mohučském jest jich celá sbírka.

[6]) Klienti místo pozvání ke stolu dostali jen „sportulu", t. j. jídlo, aby si je donesli domů; proto mají s sebou již z domu otroky, aby v jakýchsi přenosných kamínkách jim domů jídlo přinesli teplé. Právě se vyvalili ve velikém počtu („sto") z domu patronova. Sr. I. 95.

[7]) Cn. Domitius Corbulo, vojevůdce Neronův, dle Tacita vynikal výškou těla; jiní myslí, že tak se jmenoval nějaký athleta té doby.

[8]) Skály Ligurské, t. j. balvany mramoru z Carrary.

[9]) Pán na ulici zahynul a doma ještě pro něj chystá služebnictvo, nevědouc posud o tom, lázeň a večeři. Hřebílka k stírání prachu a nečistoty s těla vyobrazena najdeš u Velišského str. 217. O natírání těla olejem viz tam str. 218.

foukáním křísí ohnisko, hřebílky i řinčí,
připravujíc v nádobě olej, ručníky do lázně.
V rozličných sluhové pílí si pracích, ale tento
na břehu již posadiv se leká škaredého nováček [1])
přívozníka, neboť nešťastník v loď si netroufá
přes vír ten černý, že nemá, aby z úst mu halíř dal.

Pohleď teď na jiné, rozdílné pohromy noční!
Výška jaká to budov hrozných, odkud bije taška
lebku, aneb kolikrát džbánek děravý nebo prasklý
s okna padá a jakou tíží znamená a proráží
dlažbu tvrdou! Mohl bys lenochem jmín býti a náhlých
pádů nedbalcem, kráčíš-li ku obědu, vůle
poslední nečiniv; záhub je tolik, co je bdících
té noci právě oken, mimo něž jest kráčeti tobě.
Žádej sobě tudíž a malé přání v srdci mívej,
ať spokojí se dolů široké jen střízky vylévat. —
Z náhody když napilý zbujník [2]) žádnému nenatlouk',
těžce pyká a trpí noc Achilla, kdy přítele truchlil; [3])
hned si lehá na tvář, hned lehne na záda; nemožno
jest usnout mu jinak; napomáhá rvačka mnohému,
dobře by spal. Však svévolný ač jest, mladě bujný,
vínem rozpálen, toho přec chrání se, kde káže
stříci se plášť nachový, průvodců též řada dlouhá,
nad to počet veliký plamenů kovové na pochodni. [4])
Mnou pohrdá, jejž luna provázívá nebo svíčky
skrovné světlo, jehož knůtek já šetrně rovnám.
Poslechniž tedy nešťastné té pračky počátek,
pračka-li, když ty biješ, já výprask dostanu pouze.
Naproti stoupne a státi velí, jest být mu po vůli;
neb co dělat bys chtěl, zuřivec když tobě poroučí
nad to i silnější? „Odkud jdeš?“ vzkřikne, „a octa, [5])
čočky koho's nacpal se? Který švec tobě pažitku
neb vařeného ti ze skopa kdo tlamu jísti pomáhal?
Říci mi nechceš nic? Nebo odpověz nebo kopnu!
Řekni, kde zůstáváš? A v které tě najít synagoze?“
Ať pokusíš se co říci aneb zticha chceš-li se vzdálit,
jedno to jest: nabijí rovněž, k tomu ve hněvu ještě
soudy hrozí. Svobodou pak jest jedinou to chudého:
když byl bit, pěstí i zraněn, žebrá že pokorně,
by směl zub nějaký maje ještě se vrátiti odtud.

Však nejenom toho jest se ti báti. Neboť bude blízek,
kdož by tě obloupil, když zavřeny jsou domy, všecka
závora zmlkla i krám řetězem pevným všude zavřen.

---

[1]) Tento mrtvý nemaje halíře (obolus, který Řekové i Římané vkládali mrtvým do úst) váhá vstoupiti do loďky Charonovy, aby se dostal přes Styx.
[2]) Sám císař Nero potloukal se v noci ulicemi a pral se, jak svědčí Tacitus.
[3]) Achilles oplakávající svého přítele Patrokla, v. Hom. Il. XXIV. zač.
[4]) Zbujník ten neodváží se na boháče, jenž jde v noci s průvodem a svítilnami; sr. Velišský str. 156.
[5]) Ocet, t. j. špatné víno; opilec nakládá s chudým občanem jako s člověkem z nejnižších vrstev (ze Židovské čtvrti).

Někdy i loupežník ocelí svou náhle provádí
práci; když ozbrojeným strážcem bezpečně se hlídá
Pomptinské bahnisko [1]) i Gallinarie háje,
odtamtud hned sem jako ke žlabu všichni se sběhnou.
V dílně které nerobí se, které na kovadlině pouta?
Železa největší v řetězích jest míra, že strach jest,
v brzku že snad se na rádla nedostane, rýče, motyčky.
Jak šťastní pradědů dědové, šťastné věky, uznáš,
bývaly, za králů jež vídaly, v době tribunů,[2])
jak tehdáž jediným spokojil Řím jen se žalářem.

K těm bych ještě jiné připojit mohl příčiny četné:
však spřežení mne volá a i slunce kloní se; je jíti;
práskaje vozka neboť znamení již dávno mi dává.
Nuž tedy žij tady zdráv a vzpomeň si na nás a kolikrát
půjdeš z Říma, abys ve svém zotavil se Aquině,[3])
k Cereři Helvinské a vaší i Dianě mne pozvi.
Z Kum já přijdu, abych satirám, nebudou-li se hanbit,
ač sprostý jsa vojín,[4]) pomahač byl, ve kraje chladné."

(Pokračování.)

Úvahy.

Hlídka programmův.

2. **Školy města Telče.** Příspěvek k dějinám školství markrabství Moravského. Podává prof. V. **Martínek.** Výroční zpráva zemské vyšší reálné školy v Telči. 1894, 43.

Spisovatel podává tu první část své pilně sestavené a novostí materiálu oplývající studie. Úvodem předesýlá stručný přehled školství vůbec, počínaje Indy, Egypťany, Židy, Řeky a Římany, potom vykládá o školách křesťanských a jejich zařízení a na to přehledně vypravuje o školství českém až do XVII. století. Líčení své o školách Teleckých počíná prvními o nich zmínkami v XIII. stol. Původně jako jinde byly zde školy farní, k nimž během doby přistoupily i školy soukromé. Později sem jako do jiných měst uvedeni jesuité, kterým v Telči Františka hraběnka Slavatová vystavěla a bohatě nadala kolej, při které r. 1674 založili nižší gymnasium, které

[1]) Bažiny Pomptinské a Gallinarský les (u Kum), kde se často lupiči zdržovali. Jsou-li odtamtud vypuzeni někdy, utekou se do Říma.

[2]) Tribunů rozuměj vojenských s mocí konsulskou, kteří v letech 444—337 př. Kr. na místě konsulů byli voleni.

[3]) Aquinum, rodiště Juvenalovo, výše leželo, proto „chladné". Byl tam chrám Cerery Helvinské a Dianin.

[4]) Umbricius, jenž právě dal básníkovi látku k satiře, skromně přirovnává se k sprostému vojínu proti důstojníkovi, t. j. básníkovi samému. Jiní čtou místo „pomáhač" (adiutor) posluchač (auditor).

r. 1709. rozšířeno na vyšší. — Na školách Teleckých studovali a působili proslulí mužové. Zde učil se známý Beneš Optát z Telče, tu působil Kašpar Knittel, rektor vysokých škol Pražských (r. 1699) a spisovatel Kosmografie a j.; zde studoval Jos. Vratislav de Monse († 1793) z Nového Města na Moravě, milovník dějin vlasteneckých a překladatel několika spisů na jazyk český. Zajímavo, že v Telči byl (od r. 1708—1720) v jesuitském klášteře známý Koniáš. *Fr. Nerad.*

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 2.: Lvova společnosť ve Vídni (J. Tumpach). G. A. da Fiesole (J. Bokša).

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Sešit 2.: Záviš z Falkenštejna (Jos. Šusta). Kontroversy souvislé se založením biskupství Pražského (J. Kalousek). Co jest ze života Dantova přesně zjištěno (Jar. Vrchlický). O nejnovější historiografii maďarské (J. Vančura). Z Vatikánu (L. Klicman). O domnělém spise J. A. Komenského (Jos. Müller). Napsal-li Daniel Vetter popis svojí cesty po Islandě nejdříve česky či polsky (Č. Zíbrt). Drobnosti.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 4.—6.: Na besedě (A. Popelková). J. B. Eiselt (G. Eim). Za srdcem (Th. Zouzal). V předvečer sňatku (M. Batíková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) $6^1/_2$ rub. Ročník XXXIII. Svazek 12.: Prameny hrdelního práva Litevského Statutu (N. Maksimejko). Meteorologické zprávy (P. J. Brounov). Kurs chemické technologie (N. A. Bunge).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 3.: *Reflexy a reliefy (J. Vrchlický). *Tužebník (A. Heyduk). *Z krajinářské mapy (El. Krásnohorská). *Rybníky (F. Pečinka). Špačci (K. Rais). Démonismus (O. Vaněk). Frant. Kolár a Karel Šimanovský (Fr. Hejda). *Kleč (A. Klášterský). *Zimní krajina (Al. Škampa). Rukopisná sbírka českých písní světských z r. 1631 (Č. Zíbrt). *Vzpomínky (A. Mužík).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXII. Sešit 1.—2.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVI.

Čís. 6.—8.: Český slovník (V. Flajšhaus). Psychický naturalismu (Str. Přybyševski).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIII. Číslo 15.—17.: Z básní P. S. Shelleye (př. J. Vrchlický). Kus štěstí (St. Jarkovský). Samovražda a sebekomolení zvířat (B. Bauše). *Z písní poutníka (J. Vrchlický). Staří Čechové v kostele (Z. Winter). *Otázky s odpověďmi i bez odpovědi (M. V.). *Štít luny (M. Přibyslavský). Morbosův tyran (Fr. Urrecha). V úřadě (J. Osten). *Meditace (B. Grünwald). Osud vdov v Indii jindy a nyní (Fr. Mach).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořicích. 4°. Ročník XII. Číslo 2.—3.: Fr. Hruška.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník XI. Zešit 2.—3.: O soukromé četbě žákův (T. Soltysik). Lístky z dějin školstva pod vládou Ruskou (Fr. Ravita). Jak pomoci nedostatku učitelův (A. Pechnik). O nové reformě středních škol v Prusku (V. Jarochovski). Vliv domova na Słovackého (H. Biegeleisen). Několik slov o učbě historické v středních školách (K. Gořycki).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 4.—6.: *Platonova láska (A. Tresić-Pavičić). Rajská duše (Bož. Nikašinović-Vrščanin). *Anděl bolu (S. Kraňčević). *Na hrobě Čelejbově (z arab. př. Mirza Safvet). *Obrazy z Bělehradu. *V cizině (Ibr. beg Defterdarović). *S Bohem, mladosti (D. Sirovica). Na Piazze della Colonna (Mil. Ivančević). Se břehův Váhu (H. Tausek). Obrazy z přírody (E. Dombrovski). Arcivévoda Albrecht. *Mladá leta náděje světa. Nevinnost (R. Katalinić Jeretov). Vlk a sedlák (L. N. Tolstoj, př. Iv. Gojtan). Obrazy z Dalmacie. Stará panna (Vl. Borotha). *Uhasly oči (Al. Benak). Drobnosti (Mirza Savfet). *V hospodě (T. Alaupović). Ivan Zajc. Sarajevo za římské doby (K. Pač). By krása krašší byla (L. Glück). Stana (B. Čerović). *Ale jsou lidé (M. Pogačić). *Matka i dcera (R. Thurmayer). Růžice studu na líci (S. Kraňčević). *Vzpomínka (Riza Kapetanović). Z východních perel (E. Mulabdić). *Píseň (R. Jeretov). *Elegie (O. Sladković př. J. Milaković). Obrazy z přírody (H. Tausk). Kdyby nebe papír bylo (L. Sabić). *Jí (N. Miladinović). Boží vůle (J. Dučić). Ve výstavě Bukovčeva (L. Kostić). Na věčný odpočinek (T. Zurunić).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVI. Čís. 6.—8.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 6.—9.: Vzdělávací ústav živnostenský v Londýně.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXV. Sešit 3.—4.: Car Mírotvorce (Jaromír Hrubý). Emil Zola (Vojtěch Kalina). *Tatíku Žižkovi (Eliška Krásnohorská). Ples na oceáně (Stanislav Jarkovský). *Skalník (Adolf Heyduk). České básnictví posledních dvou

desítiletí (Eliška Krásnohorská). Nové písemnictví: Tomkova dějepisu města Prahy díl X. (Jos. Kalousek). Výpravná prosa (L. Čech). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Zasedání sněmu českého (Vlad. Svoboda). Nové rovy české (J. Turnovský). Veliká reforma studií (Josef svob. pán Helfert). *Žluva (Adolf Heyduk). U tkalců (Jan V. z Finberka). Na divadlo ani pomyslit! (Josef Šmaha). *Nebeským hvězdám (Josef Kalus). Z oboru technického (Frant. Rössler). Ze sněmů zemských (Vlad. Svoboda).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník VIII. Sešit 3.—4.

Památky archaeologické a místopisné. Red. Dr. Jos. Lad. **Píč.** Nákladem Archaeolog. sboru Musea král. Českého. V Praze. 4°. Cena ročně (4 sešity) 3 zl. Ročník XVI. Sešit 9.: Mohyly Lužanské (Josef Hlávka a J. Píč). Zprávy o Hollarcu (F. Borovský). Opukové sochy ze XIV. století v klášteře Ročovském (B. Matějka). K životopisu dvou českých umělců (Zik. Winter). Kdo byl mistr I. W.? (Karel Chytil). Dům Řihovský a nikoli německý v Plzni (Josef Strnad). Kterak uváděn byl nejvyšší mincmistr království Českého v úřad (Josef Šimek). K rodopisu Kapounů ze Svojkova a rodin s nimi spřízněných (V. Nováček). Materialie k dějinám umění, uměleckého průmyslu a podobným (Frant. Mareš). Tři kostry v kulturních jamách u Čáslavi (Kliment Čermák). Zprávy a drobnosti: Archaeologický sbor musea království Českého. Archaeologická kommisse České Akademie. Příspěvky ku zvonařství. Staré zvony ze zrušeného kostela sv. Mikuláše v Starém městě Pražském. Archa kostela Vojenického. Nález starých mincí.

Polaban. Redaktor Jan **Tomíček.** Nakladatel F. Popelka v Jaroměři. Cena ročně (52 čísel) 4 zl. 4°. Ročník I. Číslo 20.—22.: Fenička (G. P. Danilevskij, př. V. Březina).

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXV. Číslo 9.

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národní vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler.** V Praze. m 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Číslo 11. Příloha: První hněv (L. Grossmannová). Na stepi (M. Bohrmannová).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník IV. Sešit 7.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV. Sešit 3.: Hrozná noc pukanská (Pavel Križko). *Návrat. *Ako z jara. (L'udmila Podjavorinská). Koreň a výhonky (Svetozár Hurban Vajanský). Sinapiusov „Plausus" (Ivan Zoch). Brailovský Kristus (A. V. Amfiteatrov). *Za súmraku (L'udmila Podjavorinská). Ako umrel Sámpor v choleru (Dobrodružský). Slovenský jazyk: Magické recepty hospodárske. Zo starého rukopisu (L'ud. V. Rizner). Šarišské porekadlá z okolia bardiovského (Petruškin). Študovanie slovenčiny (Jozef Škultéty). Beseda.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann**. V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 2.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko**. v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 2.: Virgil a jeho eklogy (D. Nagujevskij).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý**. Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník V. Číslo 36. — Ročník VI. Číslo 1.—3.: Učitel a žactvo (F. Vrba). Několik slov o němčině (Em. Schulz). Rysy mravouky Lva Tolstého (Vl. Bezděk).

Варшавскія Университетскія Извѣстія. Ve Varšavě 1894. 8°. Redaktor N. **Sonin**. Cena ročníku (9 svazkův) 5 rublův se zásylkou. Sešit 4.—9.: Car Vasilij Šujskij v Polště (D. V. Cvětajev). Přednášky z fysiky (P. A. Zilov). Příspěvek k poznání dielektrické polarisace v tekutinách (B. V. Stankevič). Uherská Rus a spojené s ní otázky a úkoly historické vědy ruské (I. P. Filevič). Školní otázka v dřevní Rusi (Th. I. Leontovič). K fauně i anatomii rodu Aphididae Poviselského kraje (A. K. Mordvilko). Regio inguinalis (S. N. Jaščinskij). Granula u Protozoí (M. Přesmyckij). Dvoustoletí university Halle-Wittenberské (V. V. Jesipov). Vyslanecký ceremonial v XVIII. věku a poměr ruských diplomatův k němu (V. N. Aleksandrenko). Národní otázka v dřevní Rusi (Th. I. Leontovič).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut**. V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 10.—11.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý**. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 6.—8.: *Květ nadějí (Fr. Merta). *Notturno o mrtvém kraji (J. Koráb). Kradl (G. Žalud). Číslo pluku (Fr. Coppée, př. Fr. Stankov). Úpadek (K. Žák). *Stařena (J. Měřička). Proč se lidé omamují (Lev Tolstoj, př. J. Krumpholc). Modlitba (Gisela Náchodská). *Sen v nemocnici (Fr. Novák). Stravní dům (K. Dickens, př. V. Černý). *Rekové (L. Uhland, př. J. Pšenička). *Pozdrav z přírody (Fr. Merta).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová**. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník I. Sešit 7.: Živočišné teplo a hořečka (V. Kučera). O chrupu (J. Matějka). Hry olympijské v Athénách (J. Guth).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel**, K. **Schenkl**. Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVI. Sešit 3.: Homerský luk (St. Fellner). O volbě themat (J. Koranda).

Zlaté mládí. Redaktoři M. **Marhau** a A. **Mojžíš**. V Praze. Nákladem F. Šimáčka. Předplatné na rok (10 seš.) 60 kr. Ročn. X. Číslo 5.—6.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz**. V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník III. Sešit 3.—5.: Splavnění Dunaje v Železné bráně. Audiometr. Fotograf amatér. Hospodářská besídka. Domácí umění. Drobnosti. Výroba papíru. Lokomotivy rychlovlaků. Paroměr. Hlídka

výsad. Zábavná věda. Topení kouřem. Fotografický automat. Maják na Bishop Rocku. Prozrazené kouzlo.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 3.: Z knihy Medicinská Rus. *Přílohy* arch 3.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Seš. 3.: O mechách (J. Velenovský). Rozhledy: Přenášení síly. Nové schéma pro geografické rozšíření ptactva. Nerozluštěný problém. Horniny žilnaté v okolí Kristianie. Merrifieldovy pokusy o vlivu teploty na motýle. Z Yellowstonského parku. Nový bahník americký. Rozhledy astronomické a geodetické. Nejnovější studie Aitkenovy o prachu atmosferickém. Směs. Zprávy o společnostech vědeckých. Rozhledy astronomické.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 2.: Původ desjatiny jako zemské míry (V. M. Vladislavlev). Mezinárodní právo římské (V. N. Alexandrenko). Hypothese bezvědomých zjevův duševních (L. V. Rutkovskij). Zásady mechaniky (R. I. Kirpičinskij). Vědecká činnost M. I. Karinského (E. L. Radlov). Cárská Akademie Nauk v r. 1894. Arist. rhet. III, 9 (V. K. Ernštedt).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Seš. 81.—84. (str. 185—376).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 7.—8. (str. 193—256). Přílohy barevné: Veliký vodopád v Yellostownském kanonu. Žaponská tanečnice.

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo 7. (str. 193—222). Dokončení. Na konec přidán výklad některých slov. K tomu podotýkáme, že čtení „drabiny“ na str. 77 jest nesprávné a čísti jest, jak jsme dokázali svého času v Kroku, *drylink*, t. j. veliký sud; srv. valí se jako sud. — Knížku tu doporoučíme vřele žákovským knihovnám.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Laciua.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Sešit 82.—85. (str. 1789—1916).

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud,** př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str) 15 kr. Sešit 5.—8. (str. 129—256).

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 5.—6.: V proudu. Napsal Č. Kalandra (str. 209—304).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 197.—200. (str. 385—512).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 39.: Povídky z Finska od J. Reijonena, př. O. S. Vetti. 63. — Svaz. 40.: Osud od R. Altamiry, př. A. Pikhart. 94. — Svaz. 41.: Humoresky M. Twaina, př. V. Patejdl. 68.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXV. Číslo 1.: Hermína. Povídka S. B. Hellera. 151.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXIX. Číslo 2.: Volné listy z knihy přírody od B. Bauše. 160.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 22.—23.: Erfüller—Fetticht (str. 833—912).

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVIII. Sešit 6. Lopota. Napsal K. Rais (str. 321—399. Konec. Sešit 7.—9.: Děd a vnuk (Život a příhody Martina Chuzzlevita) od K. Dickensa, př. F. Andrlík (str. 1—176).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 191.—192.: Frlichov až Fumariaceae.

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 1. (str. 1—32). — V novém vydání vycházejí humoresky Čechovy, jež vynikají bystrým pozorováním, elegantní satirou neb řízným vtipem a libezným slohem; není v nich planého, ba mnohdy sprostého vtipu, kterým se nezřídka humoresky praesentujou, nýbrž vše u Čecha jest ušlechtilé, z pravidla s vyšší, vznešenou ideou. Úprava jest velmi úhledna. Celkem bude asi 25 sešitův.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XI. Svazek 4.—5.: Listy ze všední kroniky, př. V. Beneš Šumavský (1—256).

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník IV. Čís. 2.: Spina bifida od K. Švehly. 39 a 4 tabulky. — Třída III. Ročník III. Čís. 1.: Bádaní v oboru skladby jazykův indoevropských. Podává Jan Kvíčala. Část I. VII. 187. K tomu německý výtah str. 189—264. Index str. 265—271. V této I. části pojednává se o zájmenech, v II. části se o nich bude pokračovati. Dílo jest cenným příspěvkem k vědeckému luštění otázek syntaktických, prováděnému methodou srovnávací. Tím arci náš úsudek o vynikajícím díle tom vyčerpán není, vrátímeť se k němu ovšem svým časem zevrubněji.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°.

Třída IV. Ročník V. Číslo 1.: Alex. Puškina některé básně rozpravné, př. El. Krásnohorská. 105.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 95.: Žerty hravé i dravé (str. 285—292). Konec IX. dílu. — Sešit 96.—98.: Díl X.: Malostranské povídky. — Vydávání děl Nerudových přiměřeně rychle pokračuje, dospělof X. dílem až k roztomilým Malostranským povídkám (str. 1—116).

Slovník cizích slov. Napsal Lad. **Šípek.** V Praze 1895. Nakl Edv. Beaufort. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Sešit 1.—5.: A—Ga. lantnosť (1—160).

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 26.—27.: manchègue—moule.

Stručný slovník paedagogický. Redaktoři Jos. **Klika** a Josef **Sokol.** V Praze 1895. Nákladem odboru literárně-paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 32. (str. 981—1004): Náboženství—Nápodoba. Opravy a doplňky. Tím ukončen III. díl.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 12.—14. (str. 529—672).

Hospodář a čeledín. Povídka hr. Lva Tolstého. Přeložili F. Matěcha a Boř. Brusík. V Praze 1895. Nakl. Eduard Valečka. 8°. 56. 30 kr.

Poznámky o kambriu Tejřovickém. Podává **J. Kušta.** V Praze 1894. Vlastním nákladem. 8°. 5.

Sbírka říšských zákonů školských. Upravil Josef **Král.** V Praze 1894. Nakl. Al. Wiesner. Díl I. m. 8°. 639. LXXXII 2 zl. 50 kr.

Stručná slovesnost. Vyšším třídám škol středních upravil V. **Petrů.** V Praze 1893. Nakl. I. L. Kober. 8°. II. 351. Cena váz. 1 zl. 90 kr.

Vědomá hmota. Napsal Václav **Pittermann.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. v. 8°. VI. 146. 1·5 zl.

Zemí šelem. Napsal Jul. **Verne,** přel. B. Fricke. S illustracemi L. Benetta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. 356. 1 zl. 65 kr.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Budoucně budiž **seznam všech themat** žákům **k písemnímu vypracování** [patrně: z jazyka českého a německého] uložených nejdéle do **14 dní po skončení** jednotlivých **semestrův praesidiu c. k. školní rady zemské** předkládán. (1/3. 1895, č. 42 praes. šrz.)

* * *

Praesidium c. k. zemské školní rady. Čís. 47 praes.

Ředitelství!

Úctu k zákonité autoritě, na které pořádek v státu zbudován jest a která vrcholu svého dochází v plné oddanosti k Jeho Veličenstvu Nejmilostivějšímu císaři a k Nejvyššímu domu panovnickému, sluší v školní mládeži od prvního počátku buditi a po celou dobu vyučování úsilovně povznášeti.

Mládež musí býti vedena k tomu, aby se pořádku podrobovala, vždyť i občanská svoboda, které později bude chtíti požívati, nevyhnutelně předpokládá, aby jednotlivec sám sobě meze kladl.

Na učitele pak náleží, aby si byl toho vědom, že jeho vlastní autorita jest součástí veřejných zařízení, na vzájem se doplňujících, která stojí pod ochranou nejvyšší státní moci a která jen pod touto ochranou platnosti dojíti mohou.

Pozornosť mládeže dlužno, aniž by náležitému oceňování užší vlasti újma se stala, vždy obraceti k celé říši a žák musí doveden býti k poznání, že jest mu Rakousko krásnou a proslavenou vlastí, které příchylnosť a veškeré síly věnovati svrchovanou měrou jest povinen.

Rakouská národní hymna, jejíž nadšená slova a slavnostní zvuky city Rakušana projevují, musí tudíž škole býti klenotem a jest nutno, aby ji škola se vší vřelostí do paměti a srdce mládeže vštěpovala.

Při vynikajících příležitostech dynastických a rakousko-vlasteneckých třeba žáky na slavnosť, kterou uspořádati náleží, již napřed vhodným spůsobem připravovati.

Při takových příležitostech nechť všickni žáci **první čtyři slohy** císařské hymny a při slavnostech, týkajících se Jejího Veličenstva císařovny, i **pátou** slohu zpívají.

Rakousko-vlastenecké deklamace, písně a úkoly v přiměřeném počtu služtež účelu zde vyslovenému.

Proti zevnějším vlivům, které by mohly rakouské city seslabiti, budiž co nejrozhodněji působeno.

Tam, kde by snad někteří žáci do školy nepřinesli patřičnou vnímavosť, nechť jim škola zvláště vyloží, jak vážně jedná se o dobrou věc, a nechť je před omyly a těžkými jejich následky varuje.

Vzhledem k smutnému úkazu, že byť i jen v několika případech, udály se nenáležité věci, které jsou v odporu s úlohou školy zde vylíčenou, vidím se nucena, upozorniti, že bezohledně bude nakládáno se žáky, kteří by jednali proti rakousko-vlastenecké povinnosti, jakož i s učitelskými osobami, jež by se dopustily nějakého opominutí co se týče povinnosti jejich k vychovávání mládeže tím směrem, aby byla císaři věrnou a aby smýšlela dobře rakousky.

Okresní školní dozorci a ředitelé středních škol, pak ústavů ku vzdělání učitelů a učitelek jsou osobně zodpovědni z toho, že v naznačeném smyslu školám jejich péči svěřeným co nejbedlivější návody dávati a nad školami těmi dohlídku vykonávati budou.

Při doprovázení **žádostí** učitelských osob, ustanovených na obecných a měšťanských školách, **za pětiletá zvýšení služného,** pak **ve kvalifikačních tabulkách** učitelských sil, působících na středních školách a ústavech ku vzdělání učitelů a učitelek, budiž vždy také uváděno, jak se ta která osoba učitelská chovala **ve příčině loyalnosti.**

Příští blaho Rakouska připravuje z části škola. Vychovávajíc šlechetné a pro rakouskou vlasť každé oběti schopné občany státní, působí spolu k tomu, aby základy říše stále a stále mohutněly.

Nuže nechť plní škola nepřetržitě toto blahodárné povolání s horlivostí a dokonale: toho stát může a musí na ní požadovati.

V Praze, dne 8. března 1895.

František hrabě Thun, c. k. místodržitel.

* * *

Praesidium c. k. zemské školní rady. Čís. 49 praes.

Ředitelství!

Již opětovaně vydán byl zákaz, aby žáci obecných a středních škol nebo chovanci ústavů učitelských **nenosili národní neb spolkové odznaky** a aby budovy školní při slavnostních příležitostech **zdobeny nebyly trojbarevnými prapory.**

Ježto však přes to proti zákazu tomu se jedná, vidím se nucena vydati následující zevrubnější nařízení:

Nositi národní nebo spolkové odznaky, jako stužky, kokardy a pod. jest žákům obecných a středních škol, jakož i chovancům ústavův učitelských bezvýminečně zakázáno.

Byl-li žák s takovýmto odznakem od učitele nebo ředitele ústavu dopaden, aneb bylo-li učiněno oznámení, že odznak takový nosí, budiž pokud

možná ihned učiněno opatření, aby odznak odložil, v každém pak **případě** budiž žák vzat v disciplinární vyšetřování.

Dovolí aneb nařídí-li se žákům při slavnostních příležitostech, jichž hromadně se súčastňují a při nichž nalézají se pod dozorem učitelů, jako při slavnostech školních, při vítání vznešených osobností, aby se ozdobili barevnými přepáskami, praporečky a pod.: **nesmějí při tom nikdy scházeti barvy říšské;** přísně pak vyloučeny jsou všecky národní aneb jinaké demonstrativní odznaky. Žáci, kteří při takové příležitosti se zapovězenými odznaky se objeví, buďte k tomu přidrženi, aby je odložili, a buďtež vzati v disciplinární vyšetřování.

Učitelé a správcové škol jsou zodpovědni z toho, aby uvedená nařízení přesně byla zachovávána. Okresní školní inspektoři a ředitelé jsou zavázáni, aby o každém opominutí, jehož by se podřízené jim osoby učitelské v této příčině dopustily, neodkladně učinili oznámení zemské školní radě

Opatřují-li se budovy školní prapory aneb vyzdobují-li se vůbec, zapovídá se se vší přísností, aby bylo k tomu užito **národní trikolory**, a musí při takové příležitosti **říšské barvy** spůsobem vynikajícím a důstojným býti zastoupeny. Alespoň jeden **prapor v říšských barvách** náleží **k inventáři** každé školy, a jest při inspekci zjistiti, nalézá-li se v majetku školy, po případě jest na to naléhati, aby byl opatřen. Správce školy jest zodpověden z toho, aby prapor ten byl vždy v dobrém stavu.

V Praze, dne 8. března 1895.

František hrabě Thun, c. k. místodržitel.

* * *

Praesidium c. k. zemské školní rady. Čís. 52 praes.

Ředitelství!

Všecky zákony a předpisy, které hledí ku vzdělání školnímu, kladou váhu na to, **aby mysl školní mládeže byla zušlechťována.** Vždyť vědomosti bez mravních názorů činí jednotlivce nezřídka škodlivým členem lidské společnosti.

Zásada lásky k bližnímu, kterou náboženství pozvedlo lidstvo na vyšší stupeň osvěty, vyžaduje, aby škola k ní co nejbedlivěji přihlížela, i jest zejmena také potřebí, aby zásada ta výrazu došla **v národní a náboženské snášelivosti.**

V tomto směru musí vychování od mladistvého srdce omyly odpuzovati a do něho vkládati ducha smířlivosti, který spolužití a spolupůsobení lidem možným činí a všeobecný pokrok podporuje.

Pravý paedagog nevyhledává svého uspokojení v tom, že by se oddával měnivým proudům časovým, nýbrž ve vědomí, že slouží humanitě.

A jak daleko odchyluje se učitel od svého úkolu, nevšímá-li si u svých žáků projevů nenávisti, aneb dává-li dokonce sám žákům příklad svárlivosti.

Jelikož pěstování národní snášelivosti ve škole namnoze leží ladem, ba někdy spíše jednostrannosť na jevo vychází, shledávám toho potřebu, poukázati k tomu, že jest jedním z důležitých úkolů učitelstva, aby pamětlivo jsouc Nejvyššího hesla: „Spojenými silami!“ v mládeži vyvolávalo a utvrzovalo pocit, že všecky národy říše, a tudíž také oba kmeny v zemi žijící, jeden svazek k sobě pojí.

V rámci předepsaného vyučování naskytá se dost příležitosti k pojednání o přednostech rozličných částí země, o vynikajících výkonech a dobrých vlastnostech obou kmenů. Potřebí však také, ukáže-li se mezi žactvem odpor proti druhé národnosti, zabraňovati tomu poučováním, napomínáním, po případě trestem.

Na středních školách, jako zřídlech vyššího vzdělání, pak na ústavech učitelských, kde nastávající učitelé pro své povolání dobré zásady osvojovati si mají, budiž zvlášť přísně vystupováno proti snahám a choutkám nevraživým.

Učitelstvo nechť chování se školní mládeže v této příčině také mimo školu co možná má na očích.

Obzvláštní péče vyžaduje pěstování národní snášelivosti ve školách obcí co do jazyka smíšených, a tu ať správcové jednotlivých stejnojazyčných i různojazyčných učilišť k tomu konci vyhledávají mezi sebou styků, aby společný účel stejně byl dosažen.

Školní úřadové musí otázce národní a náboženské snášelivosti náležitou pozornosť věnovati, neboť nejde tu o malou věc: jde o vychovávání dobře smýšlejících generací ku zdaru země.

V Praze, dne 8. března 1895.

František hrabě Thun, c. k. místodržitel.

* * *

Praesidium c. k. zemské školní rady. Čís. 53 praes.

Ředitelství!

C. k. zemská školní rada s podivením zpozorovala, že v novější době na některých školách bez předchozího svolení zemského úřadu školního pořádány aneb aspoň trpěny byly **sbírky na penězích aneb jiných věcech** za účelem namnoze i nepřístojným, aneb že sbírek takových, jež žáci o své újmě mezi sebou zařídili, od sborů učitelských nebylo si všímáno, aniž jim bylo bráněno.

C. k. zemské školní radě vidí se tedy v této příčině odkázati se vším důrazem a přísností k vysokým minister. vynesením ze dne 24. ledna 1853, čís. 1220, a 17. června 1873, čís. 7702, podle nichž veškeré sbírky mezi žáky jak na p enězích, tak na jiných věcech jakéhokoli druhu, ať zařízeny

byly od žáků samých, ať od ředitelstev neb učitelů bez předchozího svolení c. k. zemské školní rady, bez výjimky za nedovolené a naprosto nepřípustné mají býti pokládány.

Pročež všem představeným škol, jakož i na školách vícetřídních všem učitelům a zejmena každému jednotlivému učiteli třídnímu, jenž v té příčině od učitelů ostatních horlivě má býti podporován, co nejdůtklivěji ukládáme, aby zákon tento stále na paměti majíce jím bez výjimky jak sami se řídili tak zvláště se vší svědomitostí a ostražitostí nad tím bděli, aby snad žáci o své újmě proti němu nejednali.

Kdyby představený školy zpozoroval, že žáci aneb snad docela i některý učitel proti tomuto výslovnému zákonu jedná, budiž tomuto zlořádu od správy školy ihned přítrž učiněna a o tom neodkladně představenému úřadu školnímu zpráva podána.

Žáci, kteří by snad proti tomuto zákazu jednali, budou vedle ustanovení řádu kázeňského co nejpřísněji potrestáni. Z té příčiny budiž žactvo pro tentokráte ihned, jakmile vynesení toto správy školy (ředitelstva) dojde, **v letech** pak **budoucích pokaždé na počátku školního roku se vším důrazem vystřeženo.**

Každý pak přestupek proti zákazu tomuto, jehož by se dopustil správce školy aneb některý člen sboru učitelského, jakož i jen pouhé zanedbání povinného dozoru v podobných případech bude po rozumu vys. minister. vynesení ze dne 17. června 1873, čís. 7702, bezohledně potrestáno.

V Praze, dne 8. března 1895.

František hrabě Thun, c. k. místodržitel.

Rozmanitosti.

— Služné osob zaměstnaných při universitách na Rusi. Právě vydaný Spis osob university Kievské udává podrobně služné každého z jednotlivých professorův; nevíme sice, je-li jaký v tom rozdíl na ostatních universitách, ale značný asi nebude, pročež nám Kievská universita může posloužiti ku srovnání platův jejích professorův, s universitami jinými.

Řádní professoři mají ročně po 3000 rublův (2400 rublův služného, 300 rublův stolného a 300 rublův bytného), rovněž tak vysloužilí (po 25 letech služby). Rektorem a děkany bývají jen řádní professoři; za funkce své dostávají kromě plného platu professorského ještě, a sice rektor 2400 rublův (1500 rublův dodatečného služného, 900 rublův bytného), děkani po 600 rublův; vysloužilý professor řádný, učí-li ještě po 25 letech, dostává náhrady 600—1200 rublův. Hlavní redaktor Universitních Izvěstí dostává náhrady 800 rublův ročně. Mimořádní professoři mají po 2000 rublův (1600 rublův služného, 200 rublův stolného, 200 rublův bytného), lektoři cizích jazykův po 1000 rublův (800 rublův služného, 100 rublův stolného, 100 r. bytného). Soukromí docenti, pokud jsou honorováni, dostávají ročně po 1200 rublův, jeden však 600 r. a jeden 2000 rublův. Prosektoři mají po 1500 r. (1200 r. služného, 150 r. stolného, 150 r. bytného), jich po-

mocníci po 500 rublův. Astronom-pozorovatel má 1350 r. (1200 r. služného, 150 r. stolného) a byt. Kustodové jednotlivých sbírek dostávají po 600—700 r., laboranti (někdy soukromí docenti) po 600—650—750—800 rublův. — Inspektor studentův má 3000 r. (1500 r. služného, 1500 r. stolného) a byt, jeho pomocníci po 1500 r., sekretář studentských záležitostí 1200 r. a byt. — Při universitní knihovně mají: bibliothekář 1800 rublův (1300 r. služného, 300 r. stolného a 200 r. bytného), jeho pomocníci po 600 r., sekretář knihovny 400 r. — Osoby při administraci mají: sekretář rady 1500 r., sekretář správy, pokladník a kněhvedoucí po 1000 r., universitní architekt, lékař a pomocník kněhvedoucího po 600 r., executor 1200 rublův, archivář 500 r., pomocník sekretáře správy 400 r., dozorce klinik 400 r. a byt. — Podotknouti jest, že mnozí z úředníkův požívají už nějakého výslužného.

— **Přednášky ze slavistiky v letním semestru r. 1895.** Na universitě *Lvovské*: *Pilat*: Dějiny polského básnictví od r. 1632 do středu XVIII. věku. Conjugace v polském jazyce. *Kalina*: Deklinace jazykův slovanských.

— **Zkoušky učitelské ze spůsobilosti vyučovati zpěvu** na školách středních a ústavech učitelských a hře na housle, varhany a klavír na učitelských ústavech konány budou 22. dubna t. r. počínaje ve zkušebně českého ústavu učitelského v Praze v Panské ulici. Žádosti též s vylíčením života kandidátova a spůsobu vzdělání vůbec a hudebního zvlášť, s vysvědčeními školskými a křestním neb rodovým listem o věku 18 let do 10. dubna ředitelství zkušební kommisse v Praze čís. 58—2. (Ferdinandova třída). Mimo to přihlásí se kandidáti 21. dubna osobně u předsedy kommisse a zapraví 15 zl. taxy za zkoušku.

Seznam přednášek,[1]) kteréž se konati budou na filosofické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze v letním běhu 1895

Fakulta filosofická.

I. Filosofie.

J. Durdík: Logika. Dějepis filosofie nové.

Massaryk: Theorie poznání.

Hostinský: Esthetika XIX. století. Rozbory uměleckých děl všech oborů. O písni lidové a poměru jejím k hudbě umělé.

P. Durdík nebude v tomto semestru přednášeti.

Drtina: Filosofie Aristotelova.

II. Mathematika a fysika.

Studnička: O determinantech. O integrování rovnic differenciálních. O počtu variačním. (Publicum.)

Weyr: Projektivné útvary v prostoru.

Strouhal: Experimentální fysika v přehledu soustavném pro pp. me-

[1]) Letní běh počíná dnem 18. dubna 1895 a trvá až do posledního července 1895.

diky. II. díl. Fysikální prakticum ve všech oborech experimentální fysiky. Fysikální prakticum pro pokročilejší. (Gratis.)

Koláček: Mechanika (dokončení) a akustika.

Gruss: Zatmění měsíce a slunce. Astronomie praktická. Základové kartografie, se zvláštním zřetelem k pp. posluchačům věd historických.

Šafařík: Přírodopis planet. 5 hod. dle úmluvy.

Augustin: Meteorologie. Klimatologie.

III. Přírodověda.

Čelakovský: Speciální botanika pro mediky. Všeobecná botanika pro farmaceuty. Cvičení v určování a analysování rostlin pro farmaceuty.

Velenovský: Praktická cvičení botanická a výlety botanické.

Hansgirg nebude v tomto semestru přednášeti.

Frič: Zoologie. Obratlovci I., ryby, ve spojení s pracemi v laboratoři a výlety.

Vejdovský: Pokračování výkladů z I. semestru. Cvičení praktická v laboratoři.

Vrba: Mineralogie, část odborná. Mineralogické prakticum.

Barvíř: O zkoumacích methodách v petrografii.

Woldřich: Všeobecná geologie: vulkanismus a seismismus. Geologický vývin pokolení lidského od počátku diluvia až k historické době.

Počta: O trilobitech, se zvláštním zřetelem ku trilobitům z českého útvaru silurského.

Bělohoubek: Analysa farmaceutická. Dodatky k farmaceutické chemii. Chemie a analysa moče. Cvičení v chemii farmaceutické a užité chemické analysi.

Brauner: Chemická analysa pro pp. posluchače farmacie. Chemická analysa pro pp. posluchače filosofie a mediciny. Speciální chemie kovů. Fotografie k účelům vědeckým. Praktická cvičení pro začátečníky. Praktická cvičení pro pp. posluchače filosofie a mediciny. Cvičení v anorganické chemii pro pokročilé.

Raýmann: Chemie organická elementárná. Chemie organická speciálná Praktická cvičení v chemii organické pro pokročilejší. Synthesy v řadě aromatické. (Publice.)

IV. Historie a geografie.

Goll: Dějiny říše německé a Italie ve středověku (3. část). Úvod k latinské epigrafii. (Publice.)

Kalousek: Dějiny české od nastoupení Karla IV. Vnitřní reformy za panování Marie Teresie a Josefa II.

Emler: O dějinách rakouských věku XIII. a XIV. se zvláštním zřením k pramenům jejich. Cvičení palaeografická.

Rezek: Dějiny revoluce francouzské v přehledu. Maxmilian I. a jeho reformy ve správě státní v zemích rakouských.

Píč: O národopisných změnách na území Rakouska do konce IX. věku.

Palacký: Národopis I. Spojené státy severoamerické. Země středomořské. (Publice.) Hospodářský zeměpis. (Publice.)

Hostinský: Historický rozvoj slohů stavitelských za středověku a v době renaissanční.

Niederle: O řeckých nálezech doby mykénské a poměru jejich k Homérovi.

Zíbrt: Dějiny obchodu za středověku se zřetelem k zemím českým.

V. Filologie, literatura, linguistika.

Kvíčala: Výklad Elektry Sofokleovy a Euripidovy. Vybrané části ze srovnavací skladby jazyka řeckého a latinského s ohledem na ostatní jazyky indoevropské. Výklad satyr Juvenalových. (Publice.)

Král: Grammatika attického nářečí. II.

Novák: Římskó řečnictví za doby císařské s výkladem Dialogu dle oratoribus. Latinské tvarosloví.

Vysoký: Řecká mythologie. II. část.

Gebauer: Soustavná mluvnice jazyka českého. II. Nauka o slově. (Pokračování.)

Polívka: Historická mluvnice jazyka polského. (Pokrač.) Přehled památek staropolských, četba a výklad vybraných částí.

Máchal: Mickiewicz a jeho doba v literatuře polské.

Jarník: Srovnavací mluvnice jazyků románských. (Pokrač.) Metrika francouzská. (Publice.)

Mourek: Historická mluvnice jazyka německého. (Pokrač.) Historie literatury německé. (Pokrač.) Mluvnice anglosaská s přehledem anglosaské literatury a s výkladem vybraných kusů z Beówulfa. (Pokrač.)

Kraus: O Lessingovi.

Dvořák: Perština: Četba a výklad lehčích textů perských, prosaických i básnických. Hebrejština: Četba knihy Jób v textu původním. Arabština: Četba arabského překladu knihy Jób. Náboženství Orientu. I. Čína. (Publice.)

Zubatý: Výklad lehčích textů sanskrtských. Zvukosloví a tvarosloví jazyka litevského.

Frída: Poesie francouzská doby nejnovější. Torquato Tasso, jeho dílo a život (s ukázkami jeho poesie). Mythus o Prometheovi v novější poesii světové (na základě Shelleyova „Promethea odpoutaného“ v překladě vlastním).

Kovář: O národopise. (Pokrač.) Vybrané části ze všeobecné mluvnice.

VI. Vědecké semináře.

Seminář filosofický.

Durdík: Cvičení.

Masaryk: Cvičení.

Seminář paedagogický.

Durdík: Cvičení.

Proseminář mathematický.

Studnička: Počítání s veličinami soujemnými.

Seminář mathematický.

Studnička: Geometrické úkoly.

Koláček: Cvičení.

Seminář historický.

Goll: Výklad pramenů.

Emler: Čtení a výklad pramenů XIII. a XIV. věku.

Rezek: Výklad pramenů pro dějiny obecné i rakouské nové doby.

Seminář geografický.

Palacký: Cvičení.

Seminář filologický.

Kvíčala: Výklad básní Catullových.

Král: Výklad Sofokleova krále Oidipa. (Pokrač.)

Proseminář filologický.

Novák: Cvičení latinská.

Vysoký: Výklad Lukianova Charona a grammaticko-stylist. cvičení řecká.

Seminář pro filologii slovanskou.

Gebauer: Mluvnice staroslovenská.

Seminář pro filologii románskou.

Jarník: Čtení a výklad Molièreova Misanthropa.

Mohl: Vybrané části z francouzské skladby s cvičeními. Výklady o dějinách literatury francouzské. Praktická cvičení ústní a písemní.

Seminář pro filologii germánskou.

Mourek: Výklad vybraných kusů z Ulfilova gotského překladu písem svatých. Výklad písně o Niebeluncích. (Pokrač.)

Proseminář pro filologii germánskou.

Kraus: Cvičení na Lessingových bajkách.

VII. Přednášky lektorův.

Kolář: Mluvnice polského jazyka. (Pokrač.) Mluvnice jazyka srbsko-charvatského. (Pokrač.) Mluvnice jazyka ruského. (Pokrač.)

Sládek: Anglická mluvnice. Anglické čtení.

Brábek: Mluvnice jazyka maďarského. Rozhledy v nejnovější dramatické tvorbě v literatuře maďarské.

Kraus: Cvičení německá pro začátečníky.

Pražák: Těsnopis český dle soustavy Gabelsbergerovy. O nejnovějších zjevech na poli slovanského těsnopisu. (Dokonč.)

Stecker: O formách hudebních.

Maleček nebude v tomto semestru přednášeti.

Mohl: V. Hugo a jeho dramat. dílo Ruy Blas s výkladem. Cvičení v překládání elementárních textů francouzských. Cvičení v překládání do frančtiny.

Vzdělávací kurs pro kandidáty učitelství tělocviku na školách středních a ústavech učitelských pod správou c. k. školního rady, řed. *J. Šťastného.*

Janošík: O anatomii a fysiologii lidského těla a základech zdravovědy.

Löffler: Theorie, dějiny a methodika tělocviku školského.

Laciný: Tělocvik praktický s návodem ke cvičením prostým i ke cvikům na nářadí, jakož i návod k řádné vyučovací methodě tělocviku školského.

Konkursy.

Uprázdněna jsou: provis. místa učitelská: němčiny s klass. filologií na gymn. Pražském na Křemenci, češtiny s klass. filologií na gymn. Vinohradském, přírodopisu s mathem. a fysikou na gymn. Pelhřimovském. Místo hlavního učitele mathem. a fysiky na ústavě učitelském v Brně.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická: V pondělí dne 4. března prof. Dr. Jar. *Čelakovský* přednášel o poměru soudnictví zemského k soudnictví městskému podle smlouvy svatováclavské z r. 1517. — V pondělí dne 18. března Dr. Č. *Zíbrt* přednesl zprávy jesuity Alberta Chanovského a Jana Jeníka ryt. z Bratřic o staročeských zvycích a obyčejích.

Třída mathematicko-přírodnická: V pátek dne 22. února přednášeli: prof. Dr. Fr. *Vejdovský* „Nové zprávy o turbellariích"; doc. Dr. J. *Barvíř* „Diabas od Malého Boru"; Dr. J. *Frejlach* „Další příspěvek k poznání anemometrických poměrů Prahy"; prof. Dr. A. Frič předložil pojednání prof. F. *Klapálka* v Třeboni „Nemura subtilis n. sp., nový jihoevropský druh perlid"; prof. Dr. F. Vejdovský předložil pojednání p. *Němce* „O nových stonožkách"; prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. K. *Pelce* v Štyr. Hradci „O klinogonálním znázornění ploch rotačních"; prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „Pásmo IX. útvaru křídového v okolí Řipu" a Dra B. *Katzera* v Lubně „Příspěvky k palaeontologii palaeozoického útvaru ve středních Čechách". — V pátek dne 8. března přednášeli: prof. Dr. J. *Palacký*: „O příčinách různosti severo- a jihoalbanské flory"; doc. Dr. V. *Láska*: „Příspěvky ke klimatologii Prahy" a „O problemu Pothenotově"; prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. A. *Hofmanna* v Příbrami „O novém nálezu vitheritu v Příbrami". — Dne 22. března předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „Pásmo IX. křídového útvaru v okolí Řipu."

Akademia umějętności v Krakově.

Ve Zprávách za leden 1895 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: Collectanea ex Archivo Collegii histrrici. O svodě obyčejového práva mazovského sestaveného Vavř. z Pražmova (A. Viňař). O rukopise kr. a universitní knihovny Vratislavské z r. 1515 (M. Ježenicki. Rkp. obsahuje některé spisy klassické a četné novějších humanistův). O povstávání urobilinu (A. Beck). Poučka hydrokinematická (L. Silberstein). Bádání o hbitosti i směru mračen v Tarnopoli (V. Satke).

Ve Zprávách za únor 1895 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: Archiv dějin literatury a osvěty v Polsce. Středověká kázani. II. (A. Brückner). Konference v Haagu o mezinárodním soukromém právě (F. Kasparek). Zprávy kommisse fysiografické. O budově zubiny (V. Šymonović).

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

Ve schůzi dne 22. června 1894 učiněna některá sdělení a vyřízeny vnitřní záležitosti třídní. Jiné důležitější záležitosti za příčinou, že posudky referentův nedošly současně, nedospěly k definitivnímu rozhodnutí a musily odročeny býti k schůzi příští. Práce Dra Fr. Čády „Noetická záhada u Herberta a Stuarta Milla“, od Akademie slavnostní cenou poctěná, dle usnesení třídy přijata jest k uveřejnění v Rozpravách I. třídy.

Ve schůzi dne 26. října 1894 třída vyřídila celou řadu záležitostí, které se za dlouhou dobu prázdnin nahromadily; byly to předně věci týkající se vnitřní správy, vyřizování dotazů i žádostí drobnějších, rokování o navrhovacích volbách nových členů, jakož i jiných otázek, vztahujících se k valné hromadě slavnostní, k upravení honorářů a j. v.

Jednáno též o spisech Akademii podaných, objemných a důležitých, avšak nedošlo tenkrát ještě k definitivnímu rozhodování, kterak třída se zachovati má co do spůsobu vydání i honoráře, ač neotálela, vysloviti svou ochotu vůči všem.

Překlad Aristotelovy „Politiky“ od Dra P. Vychodila byl přijat a vydán bude jakožto první svazek „Sbírky spisů filosofických“.

Vyřízení veškerých žádostí o publikace I. třídy odročeno bylo do schůze příští.

Ve schůzi I. třídy dne 9. listopadu 1894 podal sekretář návrh rozpočtu na rok 1895, kterýž po příslušném rokování s malými změnami přijat byl v položkách, jak následuje:

1. Honoráře	3000	zl.
2. Publikace	3000	„
3. Podpory na práce a podniky dle §. 2. lit. *b)* stanov	1700	„
4. Stipendia dle §. 2. lit. *c)* stanov (3 à 200 zl.)	600	„
5. Cestovné a diéty	100	„
6. Kommisse a referáty	300	„
7. Mimořádná vydání	100	„
Úhrnem	8800	zl.

Vzhledem k potřebám už vícekráte vytčeným, aby sazba honorářů znova se upravila, byla k tomu konci obnovena kommisse zřízená dne 6. listopadu 1891, jejížto členové jsou pp. professoři Bráf (na místě zvěčnělého professora Gindelyho), Emler a Pražák. Předložen spis přespolního člena J. Excellence barona Helferta „Gregor XVI. und Pius IX." k vydání v Rozpravách, a spolu přijat návrh, aby k německému textu přidán byl výtah jazykem českým (viz §. 11. Stan. a §. 12. Jedn. ř.). Dále předložen spis „Život církevní v Čechách. 1420—1620" od Dra Z. Wintera, mimořádného člena, k vydání v Akademii. Publikace I. třídy povoleny byly spolku „Serbowce", jejížto knihovna jest nerozlučnou částí knihovny lužického semináře v Praze; pak c. kr. reální škole v Karlíně, Jagiellonské knihovně v Krakově, Průmyslovému museu v Chrudimi publikace ony, které se jeho účelům hodí, k zvláštní žádosti správy téhož musea; k nabídce spolku „Oberhessischer Geschichtsverein" přijata výměna spisů historických, a konečně vyřízeny některé soukromé žádosti o darování publikací I. třídy. Posléze na vědomosť vzaty a po případě vyřízeny byly zprávy podané od Historické kommisse, které se týkají spisů k návrhu téže kommisse vydávaných (zejmena v Historickém Archivu).

Ve schůzi dne 13. listopadu 1894 vykonána byla navrhovací volba členův pro příští valnou hromadu (1. prosince 1894); i byli navrženi k volbě 1 čestný a 1 mimořádný člen.

Ve schůzi dne 21. prosince 1894 probírala třída otázku honorářův. Už dříve proniklo přesvědčení, že vůči návalu zadaných spisů bude potřebí upraviti sazbu honorářů, totiž obmeziti výši jich. Po delším jednání usnesla se třída na těchto hlavních bodech. Honorář pro Rozpravy určen jest na 64 zl. za první arch, za další čtyři archy po 48 zl., za pět následujících archů po 32 zl. Co jde přes tento objem, nebude honorováno. Při delším spise, který by vydán byl samostatně mimo Rozpravy, učiní se s autorem zvláštní smlouva, ač nespokojí-li se autor honorářem za prvních 10 archů dle uvedené normy honorovaných, v kterémžto případě nebude závady, aby spis byl uveřejněn v Rozpravách. Z důvodů snadno zjevných v mnohých jiných Akademiích došlo k tomu, že, co se týče honorářů, činí rozdíl mezi spisovateli, kteří jsou členy Akademie, a spisovateli nečleny; oněm vyplácí se honorář dle určené sazby, těmto však honorář menší nebo docela žádný, a spisovatel mimo Akademii stojící spokojí se vyznamenáním, že jeho práce vůbec uveřejněna ve spisech Akademie. Třída I. České Akademie císaře Františka Josefa nepostoupila však ještě k této výpomoci; ač se o tom také jednalo, konečný výsledek byl, aby se nečinil rozdíl u výšce honoráře mezi členy a nečleny. Spolu usneseno, aby tato nová sazba honorářová nabyla platnosti od počátku roku 1895, vyjmouc některé výslovně uvedené spisy, které k vydání přijaty byly již v roce 1894. Při tom vylíčen a uvážen

zevrubně stav hmotných prostředků I. třídy, pokud se týče zbytků z r. 1894 i rozpočtu na rok 1895, a na základě toho i závazků už přijatých do podrobna určen způsob i pořádek, jak se mají vydati spisové I. třídě do té doby předložení. Jsou to vesměs práce historické a Prameny, jakž je uveřejňuje Archiv historický České Akademie. Konečně usnešeno, aby o nových pracích pro Prameny nebylo jednáno, dokud řada jich právě vytčená nebude vyčerpána. Co se týče sazby honorářů za překlady vydávané ve „Sbírce spisů filosofických", nenastala žádná změna. Sazba pro úvody k vydaným spisům se však mění podle normy svrchu ustanovené, totiž za první arch 64 zl., za následující archy po 48 a 32 zl. až k 10. archu, po kterém se již honorář nedává, kdyby úvod byl i sebe delší. Co se týče rejstříků, zůstane honorování jich při posavadním spůsobě, totiž 64 zl. za jeden tiskový arch. — V téže schůzi ještě předložen byl překlad Millovy Logiky za účelem vydání ve „Sbírce spisů filosofických"; spis přikázán dvěma referentům, aby o něm podali zprávu a návrh. Ostatní články programmu, tak zejmena některé zprávy o pracích dříve předložených, žádosti o publikace a o podpory musily odročeny býti do schůze příští.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Zpráva kommisse,

jíž uložila třída II. vypraviti encyklopedii nauk přírodních.

(Pokračování.)

Akademie zaplatí do 15 tiskových archů auktorovi po 32 zl. za každý arch tiskový; pan nakladatel dodá proň 15 volných výtisků, pro Akademii pak tolikéž 15 výtisků každého spisu zdarma, i vrátí polovinu honoráře v době pěti let třídě. Nakladateli přísluší právo, na rok z pěti spisů komisí mu navržených jeden vyloučiti.

Přihlížeje k veliké potřebě nikoliv detailovaných, nýbrž stručných kompendií, i k velikému počtu stejně důležitých ve třídě zastoupených nauk, podá jeden autor týž rok díl materiálu svého jakožto uzavřený celek jen v takovém rozsahu, aby patnáct archů nepřesahoval. V takových oddílech lze zajisté vyčerpati v několika letech i disciplinu nejrozsáhlejší.

Bylo přáním kommisse dosíci podmínek příznivějších; uvažujíc však veškeré poměry naše finanční i literární dospěla k návrhu, jejž tímto předkládati si dovoluje, slibujíc si od důležitého toho podniku duchovní úspěch.

V Praze, dne 25. dubna 1894.

L. J. Čelakovský m. p. *Bohuslav Raýmann* m. p.,
F. J. Studnička m. p. zpravodaj kommisse.
J. Šolín m. p.
J. Schöbl m. p.

Po návrhu prof. Strouhala vzdány kommissi díky a zpráva přijata. Publikací třídních dostane se gymnasiu v Německém Brodě a matiční škole reálné v Budějovicích. Účetní závěrek z r. 1893 upraven v ten smysl, že veškerých přebytků v jednotlivých položkách sumou 685 zl. 48 kr. vykázaných užije se ke krytí deficitu položky „Tisk a úprava publikací"; celkový schodek roku 1893, činící zl. 1086·59, uhradí se z příslušné položky rozpočtové r. 1894.

* * *

Ve schůzi dne 15. června 1894 vykládal prof. Fr. Mareš o nových pokusech svých, provedených v příčině poměru elektrického podnětu k ústrojné činnosti (III.), vytkl fysiologické rozdíly mezi centrálným a periferickým oddílem nervu zvláště za působení tepla. Práce vyjde v Rozpravách třídních. Professor F. Augustin uvoluje se podávati periodicky do Věstníku referáty o svých meteorologických pozorováních na rozhledně Petřínské i podá k tabulkám vysvětlující úvod. Prof. A. Spina zasýlá z laboratoře své práci Dra V. Růžičky i jest požádán o referát ke schůzi příští. Spolek českých chemiků žádá Akademii, aby od něho převzala a ve smyslu základní listiny vedla fond Požareckého, kdyby spolek zmíněný se rozešel aneb rozpuštěn byl. Třída doporučí přání to správní kommissi Akademie. Akademické komité Pařížské zasýlá vypsání slavnosti, kterou pořádalo na oslavu sedmdesátých narozenin Ch. Hermitea, jakož i medalii ke dni slavnostnímu raženou. Třída vděčně přijala obé na paměť slavného svého člena přespolního. Na konec vytčena řada časopisů zahraničných, vědy přírodní popularisujících, jimž zasýlati budeme svůj bulletin mezinárodní.

V poslední schůzi před prázdninami dne 22. června 1894 podány: Referát o práci pana Vladislava Růžičky „Studie o bezbarvých elementech krevních". Referát o práci pana Dra Frankenbergera „O uměle vytvořených stenosách tracheálních". Obě práce přijaty do Rozprav. Na to rozpředla se debatta o encyklopaedii nauk přírodních.

Schůze dne 27. června 1894 byla zahájena panem třídním předsedou. Prof. Em. Maixner předložil práci p. Dra J. Hnátka: O therapeutickém významu uroferinu (theobrominum lithiosalicylicum). Práce přijata v Rozpravy třídní. Maximálný počet výtisků jednotlivých děl encyklopedie nauk přírodních určen podle návrhu prof. Braunera na 2000 exemplářů.

Ve schůzi dne 19. října 1894 přijaty do Rozprav práce p. docenta M. Lercha: „Další studie v oboru Malmsténovských řad" a „Příspěvky k theorii funkcí elliptických, nekonečných řad a integrálů omezených". Na základě referátu tajemníkova přijata i rozprava Dra O. Šulce: „Redukční mohutnost levulosy." Prof. F. Mareš předložil výtisk Všeobecné fysiologie, kterou vypravil za přispění fondu Šichova. Na vědomosť vzata zpráva o výzkumech, kterých podjal se prof. Klvaňa, použiv stipendia třídou mu propůjčeného. Museu průmyslovému v Chrudimi dostane se našich spisů, kteréž se mu hodí; s fysikálně-mathematickou jednotou Kazaňskou vstoupíme po návrhu docenta p. M. Lercha u výměnu spisy svými mathematicko-fysikálnými.

Ve schůzi dne 9. listopadu 1894 konané přijata do Rozprav publikace pp. prof. G. Grussa a V. Lásky: Pozorování jasných čar ve spektrech některých hvězd. Prof. Gruss předkládá: Referát o práci Dra Josefa Frejlacha

„Příspěvek k poznání klimatu Prahy. Poměry anemometrické.“ Na to přijaty různé posudky a dobrá zdání a jednáno o tom, kterak naložiti s požitky plynoucími z fondu Šíchova. Karlínské reálce a bibliothéce Jagiellonské v Krakově dostane se veškerých publikací našich. Rozpočet na rok 1895 sestaven takto:

a) Honoráře spisovatelské	1400 zl.
b) Tisk a výprava publikací	5000 „
c) Podpory na práce a podniky	1500 „
d) Stipendia cestovní, badatelské a studijní (à 200 zl.)	600 „
e) Kommisse a referáty	100 „
f) Cestovné a diety	100 „
g) Mimořádná vydání	100 „

Schůze dne 16. listopadu 1894 konaná věnována navrhovacím volbám nových členů.

Schůze konána dne 14. prosince 1894. Prof. J. Hlava děkuje za volbu členem řádným. Docent M. Lerch předkládá dopis našeho přespolního člena Ch. Hermite-a, jenž pojednává o derivaci řady Kummerovy. Dopis bude otištěn a připojen ku práci p. Lerchově, která jest v tisku. Prof. B. Brauner zasýlá referát o práci: „Volumetrické určování cukrů roztokem měďnato-ammonatým,“ kterou v chemickém laboratoriu c. k. české university provedl p. Mag. Pharm. Zdeněk Peška, assistent při oddělení pro chemii anorganickou a analytickou. Na základě toho dobrozdání přijato sdělení předběžné v rozpravy třídní. Návrh páně předsedův: Vys. c. k. ministerstvo vojenství budiž požádáno, by umožnilo a rozšířilo studium o gravitační konstantě, kteréž zahájil plukovník pan ze Sternecku na několika bodech v Čechách, přijat byl jednomyslně.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída III.

Ve schůzi dne 25. května 1894 vyřízeny byly nejprve některé věci správní. Vzato na vědomí, že prof. Kvačala v Jurjevě rozmnožil novou zásilkou hojný materiál, jejž o Komenském na svých cestách podporou České Akademie konaných nasbíral. I usneseno, by tento rukopisný materiál kommisse pro vydávání literárních památek prozkoumala. Prof. dr. Robert Novák předložil k vydání nový spis „Mluvnicko-kritická studia k Liviovi“, vyloživ třídě jeho obsah. Práce byla přijata i usneseno, by v 600 exemplářích vydána byla. Řeči besední od T. Štítného mají býti vytištěny v 1000 výt., Žaltář Poděbradský v 800 výt. a cestopis Martina Kabátníka též v 800 výt. Předsednictví třídní předložilo účetní závěrek za rok 1893.

Příjem byl . . .	12.922·75 zl.,
výdaje činily . .	12.267·78 „
zbylo . .	654·97 zl.
Dotace na vydání spisů Komenského činila . . .	4764·82 zl.
z toho vydáno . . .	802·50 „
tak že zbylo . . .	3962·22 zl. na r. 1894.

Tato účetní zpráva byla třídou na vědomí vzata. Po té čteny některé referáty o předložených pracích. Spis p. Vavř. Duška „Konsonantismus řečí jihočeských“ bude vydán nákladem Akademie

Ve schůzi dne 22. června 1894 referovala kommisse k tomu zřízená o žádostech za stipendia, na sbírání dialektologického materiálu vypsaná. Dále usneseno bylo, by po vydání Besedních Řečí, Žaltáře Poděbradského a jiných důležitějších spisů dána byla do tisku „Gesta Romanorum“, prof. Dr. Janem Novákem předložená. Dotčené Řeči Besední vydány budou dle rukopisu Budyšinského. Druhý rukopis téhož vzácného díla chovaný v Paříži zapůjčen byl se vší ochotou skrze vyslanectví rakousko-uherské na čtvrt léta České Akademii. Třída se usnesla, by tento rukopis Pařížský byl i s připojenými traktáty Chelčického co nejbedlivěji přepsán a opis v bibliothece Musea král. Českého uložen. Ježto se od rukopisu Budyšinského v mnohých částech velice liší, bude r. 1895 rovněž v Památkách literatury české vytištěn. Žádosti ředitelstva gymnasia v Něm. Brodě za publikace III. třídy vyhověno; rovněž zdarma zasýlati se budou spolku literárnímu lužických Srbů spisy jazykozpytu se týkající. Na konec schváleny honoráře za referáty a odevzdány nové předložené práce referentům k posouzení.

První schůze po prázdninách konána dne 26. října 1894. Nejprve v ní mimo jiné z praesidia oznámeno, že gymn. ředitel V. Prasek z Opavy poslal třetí třídě Dějiny knížectví Těšínského až po r. 1434 a č. 4. Věstníka Matice Opavské i s ukázkou přílohy pro Věstník určené. Což vděčně na vědomost přijato. Dále zvolena kommisse tří členů, která má připraviti návrhy pro volby nových členů Č. Akademie; též vyřízeny některé žádosti za podpory a za třídní publikace, jiné pak dány referentům ku posouzení. Pan skriptor Truhlář předložil rukopis literárně historické práce své „Humanismus a humanisté v Čechách za krále Vladislava II.“ a vyložil krátce obsah její. Jednohlasně usneseno, by ten spis dán byl do tisku. Jiné rukopisy byly vzneseny na příslušné zpravodaje k uvážení. Konečně ustanoveny honoráře za některé již vytištěné spisy. Ježto čas již velice pokročil, odloženo přednesení referátův o některých spisech na schůzi nejblíže příští.

Ve schůzi třídní dne 9. listopadu 1894 nejprve přečten a schválen byl protokol o schůzi říjnové. Dále předloženy referáty o některých rukopisech; zároveň oznámeno, že text Řečí Besedních jest dotištěn, a třídou usneseno, by se k němu dva snímky kolorované a dva černé přičinily. Příspěvky k dějinám divadla českého od p. skript. Menčíka mají býti za dozoru professora Truhláře tištěny. Stalo se věčšinou hlasův usnesení, aby se letos nových členů k volbě do Č. Akademie nenavrhovalo.

Rozpočet na rok 1895 byl třídou navržen. Na ten rok připadne 8800 zl., jež mají býti takto rozděleny:

1.	na honoráře	3050 zl.
2.	„ publikace (tisk atd.)	3000 „
3.	„ podpory ku podnikům dle §. 2. lit. *b*) stanov	1500 „
4.	„ stipendia dle §. 2. lit. *c*) stanov, na cestovné a diéty	700 „
5.	„ náklady zvláštních kommissí	300 „
6.	„ mimořádné vydání	250 „
	Úhrnem	8800 zl.

Poslední schůze r. 1894 byla 28. prosince. Po přečtení a schválení protokolu o schůzi listopadové zvolena kommisse, aby se uradila, jak by se sté narozeniny Pavla J. Šafaříka, jež na 13. květen 1895 připadnou, Českou Akademií oslaviti měly. Potom usneseno, za jakých podmínek mají býti vydány „Příspěvky k dějinám divadla českého" p. skript. Menčíkem sepsané. Též předloženy byly referáty o četných spisech. Rovněž oznámil bibliothekář Patera, že hned po Novém roce bude moci dán býti do tisku žaltář Poděbradský.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Třída IV.

Ve schůzi třídní dne 11. června 1894 přijat s povděkem dar 1000 zl., který k účelům literárního odboru učinila paní Josefina Čermáková, a usneseno, aby byl zachován jako stálý fond s jmenem paní zakladatelky, jehož úroky by určitému účelu, který třída později navrhne, věnovány byly. Usneseno, aby k odhalení pomníku A. V. Šmilovského byl poslán věnec vavřínový.

Ve schůzi třídní dne 26. října 1894 usneseno, že hudební stipendium 200 zl. letos uděleno nebude. Usneseno zakoupiti pro bibliotheku některá díla. Ke konci rokovalo se o volbách do Akademie a proneseno přání, aby se urychlilo odhlasované již vydávání „Sborníku studií liter. a uměleckých".

Ve schůzi dne 10. listopadu 1894 sestaven byl návrh rozpočtu třídního na rok 1895, jak následuje:

a)	Ceny výroční ve všech třech odborech třídy . . .	5700 zl.
b)	Publikace a předvedení uměleckých děl	100 „
c)	Podpory na práce a podniky dle §. 2. lit. *b*) stanov	1800 „
d)	Stipendia dle §. 2. lit. *c*) stanov (v každém odboru stipendium à 200 zl.)	600 „
e)	Cestovné a diéty	100 „
f)	Kommisse a referáty	400 „
g)	Mimořádná vydání	100 „
	Úhrnem . .	8800 zl.
h)	Zvláštní nadání:	
	Podpora Klementy Kalašové (úroky z příslušného fondu)	98·8 zl.

Na základě návrhů příslušných porot přisouzeny ceny výroční v odborech literárním a hudebním a I. zlatá medalie v odboru výtvarném; nové žádosti za podpory na práce literární a umělecké přiděleny referentům, navržena podpora 100 zl. na vydání básnické pozůstalosti † Václava Černého a usneseno, že třída letos upouští od navrhovacích voleb nových členů.

(Pokračování.)

Fr. Pražák, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík*. v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík*. Sešit 1. Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až VIII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

Vypsání ceny.

Výbor klubu přírodovědeckého v Praze vypisuje k oslavě 25letého trvání klubu **dvě ceny** po **100 zl. r. č.** z **„fondu Bořického"** na přírodní práce: jednu z mineralogie, druhou z petrografie za těchto podmínek:

1. Práce budiž podána jazykem českým a sice buď v rukopise neb tištěná v době od vypsání konkursu.

2. Ku posouzení zvolí výbor kommissi odborníků.

3. Práce nechť zašlou se do 1. dubna 1896 výboru klubu přírodovědeckého opatřené heslem; v přiložené obálce zapečetěné a týmž heslem nadepsané udána buď zevrubná adressa autorova.

4. Uchazeč o cenu budiž členem klubu přírodovědeckého v Praze nejméně dvě leta před uplynutím lhůty konkurenční.

Z výboru klubu přírodovědeckého v Praze,

dne 10. března 1895.

Prof. **Bohumil Bauše,**
t. č. starosta.

Josef Tesař,
t. č. jednatel.

(Zasláno.)

Epochální dílo filosofické a paedagogické XIX. věku:

Herberta Spencera Dané pravdy mravouěné

auktorisovaným překladem Jos. Ubelky vyšlo právě nákladem vydavatelstva „Sbírky znamenitých děl paedagogických" v Přerově. Cena **2 zl.** (anglický originál stojí **6·75 zl.**, německý překlad **5·58 zl.**). Kdo pošle vydavatelstvu v Přerově (Fr. Bayer a Vil. Šálek) 2 zl., obdrží knihu tu franko.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK IX. SEŠIT 5.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1895.

Vydáno 1. května 1895.

Slavných ředitelstev středních škol žádáme slušně za školní programmy.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním listkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

K stoleté památce
narozenin
PAVLA JOSEFA ŠAFAŘÍKA.

I.

Tam na Tatrách, kde z ňader hor se plaví
tři proudy jarých vln: Hron, Hernad, Váh,
a siné řízy vlekou po nivách,
blah těkával jsi, ondy hošík hravý.

Tam písně snil jsi, jinoch rusohlavý,
než velký Slávy zjev Ti srdcem táh',
an na vřelé Ti srdce Tvůrce sáh'
a rozkázal: „Jdi, Slovanstva uč davy.

Buď bratrům tím, čím Pavel církve Římu,
kaž, poučuj a veď je k pravdy zdroji,
sic zaniknou jak v mlze kotouč dýmu.

A zvěstuj jim, že chci, by v družném roji,
vzdor zlob a záští hejnu krkavčímu
svět nasytili plástvím práce svojí.

II.

Jak orel slétl's od Královy Holy
v zem mutné Vltavy, kdes bratry zřel,
a láskou nadšenou jsi s námi vřel
k ní, ku svatému mučeníků poli.

Své přebohaté mysli zlaté doly
svou umnou prací jí jsi otevřel,
Tys vínem ducha sílil lid, jenž mřel,
a křísil vlasti dálném po okolí.

Vrch sdílnosti a dobroty a citu
vždy laskavým byl's k trpícímu druhu,
a zrak Tvůj pln byl těšivého svitu.

Byl's zlatým středem kouzelného kruhu,
v němž rostly květy práce čarných třpytů
a vůni nesly do všech slávských luhů.

III.

Kdo ze Slovanstva srdcí říš mít chtěli,
jíž zlatým žezlem jeden vlád' by duch,
těm vojvodou sám vyvolil Tě Bůh,
Tvůj pod prapor ti nejstatnější spěli.

Byl Slovana jsi pravzor nad vše stkvělý,
muž s měkkým srdcem dítka, tělem tuh;
krev holubí, leč odvahou lvů druh,
vždy k pravdě stál's, jak zákon čestných velí.

Tvá ducha křídla byla: láska s vírou,
a Tater Muzou v kolébku Ti dány
již zpěvanky a kniha dějin s lýrou.

Chtěl's štěpy štěstí vsadiť v rodné lány
a na trůn vznésti matku Slávu sirou,
a růžemi jí zakrýť ňader rány.

IV.

Jak holub byl Tvůj duch, leč s orlím letem
a s orlím zrakem v pravěky se nes',
by šíré vlasti znal, jež zhubil děs,
až zahynuli v ruchu jeho kletém.

Ty's vnuky sdružil s dávných otců světem
a přes záhad je převed' temný les,
než anděl odvedl Tě do nebes
s cti laurem na skráni i s lásky květem.

O žehnán budiž, genie Ty tichý,
jenž slávou osíl slávských zemí lada
a duchem velký prost byl nízké pýchy.

Z těch polí, jež jsi pěstil, z každé líchy,
viz, vavřín roste Ti, jenž neuvadá,
Ty's znik, však sláva Tvá je věčně mladá!

V.

O žehnán buď, a památka Tvá věčná
ať bílým orlem do všech krajů letí,
kde slovanstvím se pyšní země dětí,
jichž duchů říš je věčná, nekonečná.

Jak na nebi hvězd lesklých dráha mléčná
a na jabloni s jara květné snětí,
tak stkvíti bude se a vonně chvěti
v jich srdcích s úctou láska k Tobě vděčná.

Až s věkem prchne věk a s dobou doba,
Ty budeš žít a duchem zářit slávě
jak v modrém nebi jitřní hvězdy zdoba.

I pod mraky se zjasníš pronikavě,
v něž skrýt by Tebe chtěla záští zloba,
jeť vínek věčné slávy na Tvé hlavě.

Adolf Heyduk.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

LXII. Tuto kterak Allexander rozbil jest stany podle řeky Krankus.

68. A pohnuov[1]) odtad vojskem, rozbil jest stany podle řeky Krancus tak řečené[2]) a tu jest bohóm oběti obětoval vítězné. A bíechu podle té řeky síeni překrásné, svrchovanými *rzemyſly*[3]) pozdvižené, kteréžto ustanovil[4]) bíeše král Xerses. Tehdy Alexander kázal je zapáliti. Ale sželi[5]) mu sě toho i přikáza, aby jich žádný nespaloval.[6]) A bíeše na témž[7]) míestě pole veliké, kdežto *ſtarczy*[8]) králi Perští a *chudi*[9]) mrtví sě kladíechu;[10]) na němžto kopajíce Macedonští, v hrobě[11]) zlaté orudíe a drahého kamenie[12]) jsú nalezli. Tu také nalezli jeden hrob *asyrští a perští*[13]) *a*[14]) jednoho kamene amatistového vyrytý, an má zevnitř ryté ratolesti palmové a ptáky rozličné. A tak světlý v sobě **(263)** (bíeše ten k)ámen,[15]) že to tělo skrze něj[16]) bylo viděti.

---

1) pohnuv *A. B.*

2) řečené Grankus *A.*

3) m. *rzemeſly* t. j. řemesly *A.* řemeslem *B.*

4) ustavil *A. B.* constructa.

5) zziely *A.* zelilo *B.*

6) aby jich nezapalovali *A.* abych (sic!) ižádný nezapaloval *B.*

7) tom *A. B.*

8) m. *ſtarzy A* t. j. staří: ab antiquis.

9) m. *ſudí(e)* t. j. sudí(e): sepeliebantur reges et iudices Persarum.

10) staří králi Perščí se kladíechu *A.* králi staří perští a jiné mrtvé kladíechu *B.*

11) hrobíech *A. B.*

12) add. mnoho *A. B.*

13) *B.* m. *asyrský a perský A.* lat. Nini regis Assyriorum.

14) m. *z B.* a z *A.*

15) *A. B.*

16) něn *A.* něho *B.*

A bíe(še na tom)[1]) míestě věže velmi[2]) úzká[3]) a šeradná,[4]) v níežto (mnoho)[5]) lidí bíeše, majíce ruce uťaté, jiní bez noh, druzí (bez o)čí.[6]) Ti uslyševše hřmet[7]) oděncóv, křičechu (vši)chni k Alexandrovi. Uslyšav ten křik Alexander, (káz)a[8]) je z věže vypustiti[9]) a spatřiv je i *řekl*[10]) a že(le)l jich a plakal.[11]) I přikáza jim dáti deset tisícuov funtuov[12]) zlatých a slíbi jim jich sbožíe úplně[13]) navrátiti, neb je bíeše Dariáš vsázel do věže [potom] proto, že bíechu z urozeného kmenu pošli, a jich sbožíe bíeše rozdal sluhám svým.[14])

LXIII. Rozdíel třetí a šedesátý. Kterak Daryáš uslyšev odpověď Allexandrovu, psal jest list králi Indyskému.

69. Mezi tíem vrátivše sě poslové Dariášovi od Alexandra, pověděchu jemu, co jest mluvil Allexander. A protož opět Dariáš poče sě strojiti, aby s Alexandrem bojoval.[15]) I poslal list k Porrovi, králi Indickému, aby jemu *list*[16]) poslal, takto vzníeí:[17])

„Dariáš, král Perský, Porrovi, králi Indickému, radost. Nedávno jsme vás prosili, aby nám proti těm, ješto naši síeň chtíe zrušiti, na pomoc přijeli, za jisté vědúce, žeť vám též sě přihodí zahubeníe, budete-li trpěti to a nám nepomuožete a vidúce naše kníežetstvíe, ano je tak hanebně hubíe. Neb ten Alexander, jenž tak válé s námi, úmysl má divoký a ukrutný a[18]) kterýžto jako lev horlivý a jakožto moře búří sě, kdyžto od větruov mocných bývá pohnuto. A přes to, ač neradi, však lidu sbeřem bez počta a umíenili .sme (264) s ním až do

---

[1]) *A. B.*

[2]) add. vysoká *A. B.* (om. lat.)

[3]) om. *B.*

[4]) šeředná *A.* šeredná *B.*

[5]) *A. B.*

[6]) *A. B.*

[7]) *A.* hřmot *B.*

[8]) *A. B.*

[9]) z té věže vytahati *A* (abstrahi de turre). z věže vytáhnúti *B.*

[10]) Chybno za nějaký výraz vystihující latinské: misericordia motus est super eos.

[11]) a opatřiv je i želel jich s pláčem *B.* a spatřiv je a želeje jich a pláče, řekl jest jim, proč by tu byli vsazeni a tak škaředě ohaveni? A oni sú odpověděli řkúce: „Najvětšíe ciesaři! Dariáš král ten jest nás zjímal a nám tuto ohavnosť učinil, proto že jsme z urozeného kmene pošli, boje se, aby z nás některý po něm nepanoval, vsázel do této věže, chtě nás zmořiti a naše zbožíe svým sluhám jest rozdal.“ *A.*

[12]) om. *A. B.* lat. auri dragmas mille (decem id est libras decem et dragmas quinque).

[13]) om *A.* z úplna *B.*

[14]) neb — svým: om. *A.* lat. nebo ty bíeše vsázel do věže Daryus proto, že bíechu urozeného kmene pošli atd. *B.*

[15]) A Dariáš rozhněvav se, poče opět zbíerati lid, chtě s ním boj míeti *A.*

[16]) m. *lid A. B.*

[17]) Zde v rkp. *C* mezera 2 řádek, ale rubricator poznamenal: Hic est nullus defectus. Než měl tam býti nadpis nové kapitoly jako v *A.* (kap. 65): Dariáš posielá Porovi Indickému, žádaje pomoci. (*B.* nic toho nemá.)

[18]) om. *A. B.*

smrti bojovati, neb jest nám lép(e rychle u)[1]) boji zahynúti nežli lidu našeho zahubenie (viděti)[2]) a mnoho časuov živu býti u bolesti. A protož v(ás po)korně[3]) prosíme, abyste našie prosby až do tajnos(ti třev)[4]) vašich dopustíece, *nás*[5]) v našie tesknosti spomá(hali)[6]) Nebo vám slibujem, že každému rytieři vašemu, je(nž) k nám přijede,[7]) deset šilinkuov[8]) zlatých a pěšiemu p(ět)[9]) beze všeho prodlenie dáme. Kdež[10]) koli naše[11]) vojsko lehne polem,[12]) vydáme jim sto a sedmdesáte mladiček[13]) v zlatém rúše připravené a Bucifal, kuoň Alexandruov, se vší přípravú, a všelikú kořisť,[14]) dobudem, vám a vašemu vojsku vydáme.“[15])

LXIV. Tu rytieři Daryášovi pověděli Alexandrovi, kterak jsú dva rytieři Dariáše zsekli, Bisso, Onabrazantes.

70. Mezi tiem utekše *sě drusí*[16]) z rytieřuov Dariášových, pověděli jsú *Alexandrowych*,[17]) kterak Dariáš opět sě strojí, aby s ním bojoval, kterak poslal k[18]) Porrovi, králi Indickému, aby pospiešil k jeho pomoci. A když[19]) uslyše Alexander, že Dariáš jest zsečen od některých svých kniežat,[20]) hned hnuov[21]) vojskem, umieni[22]) proti Dariášovi táhnúti, ustanoviv[23]) na své mysli, aby nikoli jmena ciésařského nepřijal,[24]) leč by královstvie Dariášovo prve obdržal. Ale Darius a Peršti příjezdu Alexandrovu[25]) uslyševše, lekli jsú sě velmi.

71. Ale někteří z kniežat rytieřstva Dariášova,[26]) jeden jmenem[27]) bieše Bisso, druhý[28]) Onobrazantes,[29]) ihned jakž jsú uslyšeli příjezdu Alexandrovu,[30]) přisiehli jsú[31]) sobě, aby Dariáše zamordovali,[32]) mniece, by od Alexandra vzácnú odplatu vzali.[33]) To mezi sebú utvrdivše, vešli jsú na sieň před Dariáše, vytrhavše meče, přistúpichu k němu.[34])

---

[1]) *A.*
[2]) záhubu viděti *A. B.*
[3]) *A.*
[4]) *A. B.*
[5]) m. *nám A. B.*
[6]) spomáhali *A.* spomohli *B.*
[7]) add. na koni *A.* (na pomoc *B.*)
[8]) *A. B.* lat. solidos quinque.
[9]) *A. B.* lat. tres solidos.
[10]) A kdež *A.* (A když *B.*) ubicumque.
[11]) *B.* vaše *A.* castra metati fueritis.
[12]) *B.* add. a naše vedle vašeho *A.*
[13]) *A. B.* iuvenculas.
[14]) *add.* kteréžto *A.* kteréž *B.* spolia vero illorum, qui captivi fuerint.
[15]) *B.* dáme *A.*
[16]) m. *někteří A. B.*
[17]) m. *Alexandrovi A.*
[18]) *B.* ku *A.*
[19]) add. to *A.* hoc.
[20]) že Daryáš jest sečen a raněn od něk. svých kn. *B.* om. *A.* lat.
[21]) hnuv *B.* hnul *A.*
[22]) umíniv *A.* umysliv *B.*
[23]) *B.* statuens. a ustanovi *A.*
[24]) *B.* nepřijímal *A.*
[25]) *A.* o př. Al. *B.*
[26]) Daryova *B.* Dariášových *A.*
[27]) *B.* jednomu jmeno *A.*
[28]) a druhý *B.* druhému *A.*
[29]) *A. B.* lat. Ariobarzantes. Ariobarzanes *S.*
[30]) *A.* příjezd Alexandruov *B.*
[31]) *B.* přisáhla sta *A.*
[32]) *B.* zabili a *A.*
[33]) hodnú odplatu vzeli *B.* byli obdařeni hodnú a vzácnú odplatú *A.*
[34]) i př. k němu *B.* om. *A.* lat.

Kteréž (265) (uzřev Dari)áš,[1]) vece:[2]) „Najmilejší moji, dosovad nazýval (jsem vás služeb)níky[3]) svými, ale již vás pány jmenuji, neb (mě chc)ete[4]) zahubiti. I zdali nemám odjinud dosti u(muče)níe?[5]) proč *wseftnna*[6]) střeva meč vstrkují?[7]) Zabíete(-li mě)[8]) tajně a nalezne vás Alexander, učiníť nad vá(mi) větší pomstu nežli nad lotry."

Ale oni nikoli takú (dob)rotú[9]) nejsúce pohnuti, počechu jeho síeci a on za(v)rh[10]) sě rukú, pade na zemi raněný; a necháchu jeho na poly mrtvého.

LXV. Tuto Allexander vjel do města Susis, kdež Darius ležel raněný.

72. Uslyšav Alexander příhodu Dariášovu, přejev přes míesto řeky s svým vojskem[11]) a vjel jest[12]) do města Susis rychle, neb Perští vidúce jeho, otevřeli jsú město a brány městské[13]) a přivítali jsú jeho poctivě. A když uzřechu příjezdu Alexandrovu[14]) ti, jenž bíechu zsekli Dariáše, ihned jsú sě skryli, žádajíce srozuměti vuoli Alexandrově na to, což bíechu učinili nad Dariášem. Ale Alexander všed na síeň a chodě po níe, na ustavení jejíem nemálo sě poče diviti.[15]) Neb bíeše ustanovil [ji] tu *fíem*[16]) Cirrus,[17]) král perský, a bíechu podlahy jejíe z[18]) rozličného kameníe, ale stěny z zlata[19]) a z drahého kameníe a hvězdami stkvúcími bíechu zpósobeny, a bíechu zlatí slúpové to ustavení zdržujíce. Kteréžto spatřiv Alexander, divíeše sě velmi a pochodiv po síeni, vjide[20]) do komory, kdežto Darius ležíeše[21]) na poly mrtvý.[22])

A uzřev jeho Alexander, pohnut[23]) jsa milosrdenstvím, zvlekl[24]) z[25]) sebe plášť císařský i přiodél jest jeho a objav jeho, poče jeho

---

1) *A. B.*
2) add. jim *A.* k nim *B.*
3) *A. B.*
4) *A. B.*
5) *A. B.*
6) v sestřína? (intestina?) proč mě chcete zahubiti? *B.* lat. nolite hoc malum in me facere. om. *A.*
7) vstrkují?
8) *A. B.*
9) takú dobrotivostí *B.* dobrotú *A.* pietate.
10) *A. B.* preparato brachio.
11) přejev přes řeku svým vojskem *B.* transiens ipsum fluvium cum exercitu suo. om. *A.*
12) přijel *A.*
13) a to rychle; ale Perští vidúc jej, otevřeli sú brány města svého *B.* a Peršší hned sú brány otevřeli *A.*
14) A když zvěděchu o příjezdu Alexandrovu *B.* Cum ergo audissent ingressum Alexandri. Ale *A.*
15) mirabatur in edificio eius. nad jejím ustavením velmi se divíeše *B.* nemálo se divíeše ustavenie jejíem *A.*
16) m. *síeň A.* (schránu *B.*)
17) Czirus *B.* Cyrus *A.*
18) *B.* ex. om. *A.*
19) *B.* ex auro. (rozličného zlatta *A.*)
20) *B.* vnide *A.*
21) *B.* ležal *A.*
22) mrtev *A. B.*
23) *B.* hnut *A.*
24) a svlek *B.* svlekl jest *A.*
25) *B.* s *A.*

rány velikými slzami okropovati, řka: [1]) „Posilni sebe, pane Dariáši, vstaň; a jakož jsi kdy čest ciesařskú držal, též nynie perskú přijmi korunu (266) a vládni, a byl jsi dosovad slavný.[2]) Neb to(bě přísahám)[3]) skrze najmocnějšie bohy, žeť upřiemě[4]) tob(ě všeho)[5]) ciesařstvie sstupuji, neb s tebú žádám krmí p(oživati)[6]) jako syn s[7]) svým otcem. Nebo žádný, požívaje duostojenstvie, nemá sě radovati o neštěstí druhého (v témž)[8]) duostojenství postaveného, poněvadž sě od něho (ště-) stie proměni.[9]) Ukaž[10]) mi mordéře své a[11]) mečem po(m)stím, ať muka trpie."

73. A když to pláče pověďě, tehdy Dariáš ztáhl[12]) ruce svoji,[13]) objal jest Alexandra a prsi jeho i hrdlo i ruce[14]) líbáše a vece k němu pláče[15]) takto: (Pokračování.)

Reorganisace her olympických.

Referuje Dr. *Jiří Guth.*

Kdo si trochu pozorněji všímá v čítárnách nebo v kavárnách cizozemských revuí a časopisů, tomu jistě neušlo, kterak tu onde nadpisy článků a rozprav přivádějí mu na mysl staré školní upomínky, v nichž hry olympické hrají samy úlohu dosti význačnou. Tak na př. americká Review of Reviews, proslulá revue vycházející současně v Londýně, New-Yorku a Melbourně přináší v prosincovém sešitě velmi zajímavý článek o moderních hrách olympických z péra Alberta Shawa; Pařížská Revue de Paris, která hned v prvním roce vyšinula se na první revue francouzskou, v červnu minulého roku ve článku Le rétablissement des Jeux Olympiques od bar. Pierra de Coubertin připravuje čtoucího na velký význam věcí příštích; anglická Pall-Mall-Gazette v rozpravě stejně zajímavé jako dlouhé přináší zprávu o mezinárodním kongresu her olympických, nejnověji všecky řecké časopisy hrami olympickými se zabývají . . . a tak dále, nemluvě ani o časopisech odborných, které všímají si ať kteréhokoli druhu sportu a v kterémkoli jazyce — také českém.[16]) Ba i listy denní, politické, ve všelikých svých denních nebo

---

[1]) a objev jej, poče jeho rány slzami svými skropovati a vece jemu *B.* i poče jeho objímati pláče a mluvil jest k němu a řka *A.*

[2]) a vládni, [a] jakož jsi byl dosavad slavný *B.* a vládni a byl si slavný *A.* estoque gloriosus, sicut hactenus fuisti.

[3]) *A. B.*

[4]) upřiemně *A. B.*

[5]) *A. B.*

[6]) *B.* fruere cibaria. krmě požívati *A.*

[7]) om. *A.*

[8]) *B.* v tém *A.*

[9]) poňavadž štěstie se mění *B.* om. *A.*

[10]) Prosímť ukaž *A.* Protož ukaž *B.*

[11]) ať *B.* ať tebe *A.*

[12]) ztáh *A. B.*

[13]) své *A. B.*

[14]) a prsi jeho, hrdlo i ruce *B.* pectus et collum et manum. a ruce jeho *A.*

[15]) a vece k němu *B.* a mluvil jest k němu *A.*

[16]) Cituji jen „Sokola" a „Zdraví".

různých zprávách zavadily o tento staroklassický pojem, arci mnohem stručněji, nesměle a — řeknu upřímně, ne vždy s náležitým porozuměním.

Ne bez důvodu a náhodou to všecko se děje a souvisí s mohutným hnutím ve prospěch athletismu, které v posledních letech po všem vzdělaném světě víc a více se dere na povrch a o němž před časem nepříliš dávným — a nebudiž nám vykládáno v neskromnosť, že se toho dovoláváme — měli jsme česť i v tomto listě (V. roč.) dáti čtenářům stručnou zprávu.[1]) Že hnutí athletické u nás v Čechách poměrně málo našlo ohlasu, poznamenáváme mimochodem, nechtějíce tuto příčiny toho vyšetřovati.

A oč vlastně běží? O nic jiného než o obnovu starořeckých her olympických, upravených jen podle moderních požadavků. Velmi moderní mají býti tyto hry a nepůjde o to, oblékati se do různých tunik a běhati ve stadiu, jako to činili ti staří, aniž o třínožky a kadidla — to vše jsou věci dávno mrtvé, které se už nenavrátí: ale idea zůstala a ta má se přispůsobiti potřebám a vkusu našeho věku. Z věku starého jen jediná věc má přejíti přes dlouhou tu dobu, která nás od něho dělí, k nám, totiž svatý ten mír, ve kterém hry olympické kdysi se odbývaly.

A běží zde o mládež věčšiny vzdělaného světa, která znenáhla zvykla by hledati jinde slávu a měřiti jinde síly svoje než na krvavém poli bitevním, a jako za stara, tak i teď v období čtyř let mládež ta scházela by se střídavě v hlavních městech různých zemí, zápasíc tu o palmu míru spůsobem nekrvavým.

Není pochyby, že myšlenka ta setká se a již setkává s nemalými, někde dokonce velikými, ať nedím, ohromnými překážkami: zvyky, tradice, vychování, národní povaha, ba i zákonodárství a jiné a jiné okolnosti staví se jí v cestu — tak jako všem myšlenkám novotářským. Ale případné obnovení her olympických nechce nikterak převrácení všech stávajících řádů, jen sem tam že by vyžadovalo nějaké oběti a trochu dobré vůle vůči mezinárodnímu komitétu her olympických, který se ustavil v loni v Paříži při příležitosti mezinárodního kongresu.

Kongres ten[2]) svolala v červnu 1894 Unie „des Sociétés Françaises de Sports Athlétiques“ v Paříži a pozvala k němu všecky přátele a vykonavatele sportu předně proto, aby stanovil se přesně pojem amatérismu a vymezil proti pouhému professionalismu čili řemeslnému a výdělkářskému provádění sportu, a aby zavedena byla jednotnosť pravidel sportovních pro užitek mezinárodní; za druhé aby připravena byla půda k reorganisaci her olympických. Otázka druhá předpokládá ovšem první, neboť má-li býti zachována vznešenosť obnovených her olympických, nesmí při nich jíti o žádný výdělek peněžní, jinými slovy mohou se k zápasům připustiti jen amatéři ve sportu.

[1]) Srv. také „Osvěta“, 1892, str. 632. Dr. J. Mudroch: „Tělesná cvičení na středních školách.“

[2]) Zprávu o něm přinesl časopis „Zdraví“ v seš. 8. str. 78. Užíváme zprávy té vedle Bulletinu du comité international des Jeux Olympiques.

„Záleží přede vším na tom," — pravil ve svém pozvání ku kongresu baron Pierre de Coubertin, generální tajemník Unie a neunavný pracovník na prospěch ušlechtilého athletismu, jenž sám již vydal několik spisů o výchově athletické a scestoval kraj světa, aby poznal athletismus jiných krajů, zejmena anglický a americký — „aby athletismu byl zachován jeho ušlechtilý a rytířský ráz, kterým vynikal v minulosti, tak aby s úspěchem mohl hráti při výchově moderních národů obdivuhodnou tu úlohu, kterou mu přiznali mistři Řekové. Nedokonalosť lidská snaží se odjakživa přeměniti athleta olympického v cirkusového zápasníka. Dlužno tedy voliti mezi dvěma formulemi athletismu, jež navzájem se vylučují. Amatéři, chtíce se chrániti prospěchářského, řemeslného ducha, který jim hrozí, zavedli ve všech zemích složité zákonodárství, plné kompromissů i protimluvů; ostatek často dbá se jen litery, ne ducha těch zákonů. — Reforma je tedy nezbytna a dříve nežli bude podniknuta, musí o ní býti rokováno . . . Znovuzřízení her olympických na základech a podmínkách, jež by souhlasily s potřebami života moderního, soustředilo by vždy po čtyřech letech representanty národů světových a můžeme doufati, že tyto míruplné a zdařilé závody budou tvořiti nejlepší internationalismus."

Kongres založen na zásadách velmi liberálních a žádný ze súčastněných, ať jednotlivec, ať spolek athletický nebo sportovní, neměl býti vázán jeho usnesením. Měl jen připraviti, ne však stanoviti mezinárodní zákonodárství athletické. Každý spolek nebo jednotlivec o věc se zajímající mohl ovšem do určité doby poslati svoje memorandum, týkající se některé otázky programu, který byl tento: [1])

I. *Amatérismus a professionalismus*: 1. Definice amatéra: důvody této definice. — Možnosť a užitek definice mezinárodní. — 2. Kdy a proč může býti amatér sportu vyloučen a opět se státi amatérem? — 3. Je-li správno činiti rozdíl mezi různými sporty se stanoviska amatérismu, zvláště při dostizích koňských a při střelbě na holuby? — Může-li člověk prováděti jeden sport řemeslně, druhý ze záliby? — 4. O hodnotě uměleckých předmětů, vypisovaných za ceny; — je-li nutno omezovati tuto cenu? Kterak zakročiti proti tomu, kdo prodává dobyté ceny? — 5. Kterak naložiti se zápisným různých závodů? Mají-li tyto peníze býti rozděleny mezi spolky či mezi zápasníky? — 6. Může-li obecné definice amatéra býti užito na pěstitele všech sportů? — 7. O sázkách. — Lze-li sázky srovnati s amatérismem? — Kterak zameziti jich rozšíření?

II. *Hry olympické*. 8. O možnosti jich znovuzřízení. — Jich výhody se stanoviska athletismu, stanoviska mravního a mezinárodního. — 9. Podmínky, za kterých možno se účastniti zápasů. — Sporty při hrách prováděné. — Hmotná organisace her, čas jich odbývání atd. — 10. Volba mezinárodního komitétu, který by připravoval reorganisaci.

Vymeziti přesně pojem amatéra proti řemeslnému vykonavateli sportu už za starodávna bylo otázkou důležitou a je dosud, poněvadž nynější pojem „amatéra" je takový, že v jistých případech může amatéra vyloučiti ze zápasiště, ve případech jiných zase připouští nepokry-

[1]) Podrobný program viz v citovaném Bulletinu, čís. 1.

tého řemeslníka. Také bylo nesnadno pojem ten srovnati se v
druhy sportu: je na příklad gentleman rider, střelec holubů nebo
jitel jachty řemeslným sportovníkem, poněvadž béře výhry v peněz
jež nijak nevyrovnají se výlohám, s nimiž závodní podniky jeho
spojeny?

Na pozvání páně Coubertinovo odpověděli vyzvaní z končin cel
světa, jenom ne Němci, ačkoli reorganisace her olympických pos
všeho politického přibarvení; naopak snahou veškerého podniku
vyrovnati co možno všecky politické rozdíly, a to je přední charakt
stikou jeho. Organisátory kongresu byli: pro Francii a pevninu ev
skou baron Pierre de Coubertin, pro Anglii a osady anglické
Herbert, tajemník Amateur Athletic Association v Anglii, pro pev
americkou W. M. Sloane, professor na universitě v Princetoně, U. S. A.
Byly také pozvány některé osoby z Čech, které o věc se zajíma
četné spolky, jež však, pokud známo, nejevily žádoucího účastenst
věci, vyjma českou obec sokolskou. (Dokončení)

Acer Platanoides je-li klen či javor?

Mínění pro i proti shledal *Jos. Dědeček.*

(Dokončení)

Vraťme se ještě k podrobnému znění kněh Preslových!

V díle *Flora Čechica* (květena česká), oběma Presly r. 1819
daném, stojí proti spisům jiných autorů předpreslovských i (mnohých)
preslovských poprvé záměna českých názvů. Presl totiž jmenuje
Pseudoplatanus *javor klen* a A. Platanoides *javor mléčnatý* (někteří
pouze *mléč*, ač toto jmeno již v Hájkově vydání herbáře Matthiolova
tak podnes, ponecháno úborovité rostlině *Sonchus*).

V druhém spise nadepsaném: *O přirozenosti rostlin* aneb *Rostlinář* atd. z r. 1820 a vydaném trudem Bedřicha Všemíra hrab
z Berchtoldů a J. Sv. Presla, doktorů lékařství, líčí se (p. 225) po
znak řádu javorovitých s připojením rodů: *gawor* (acer), *křídl*
(ptelea) a ještě tří jiných. Sem také vztahuje se citát J. Jungma
v jeho Slovníku při hesle *gawor*: Rostl. 1. p. 225.

Ve třetím spise stejného nápisu s předcházejícím, vydaném po
J. Sv. Preslem (o třech dílech tisku a třech dílech obrazů) r. 18
(díl I.) a 1825 (díl II. a III.), čteme v díle II. pag. 198. a 203.
podrobné popisy našich dvou druhů javorovitých rostlin obj
zvláště instruktivními kolority. A to na str. 198. *javor klen* (s cit
Presl. Květ. čes.) Acer Pseudoplatanus L. a synonymem: *javor obyč*
dle Hartiga (vlastně Havelky z r. 1823) Umění lesní. Tam též za
menána „prostonárodní" jmena jeho: *klen*, *klenice*, *klenka*, polsky
rusky *klen*, německy: weisser Ahorn, gemeiner Ahorn. — Na str. 2
u *javoru mléčnatého* (Presl: Květ. čes.), Acer Platanoides L., stojí

ym *javor německý* (Matthiol. vyd. Veleslavína) a *klenice* (Hart. um. í), jakož i prostonárodní: *javor* („křivě: *klen* a *břek*"), polsky, rusky ıžicky *javor*, něm. Spitzahorn, Lenne.

Ve svém *Všeobecném Rostlinopise* z r. 1846. Presl již necituje tiga, leč pouze Matth.-Veleslavína, a to jen při svém *javoru mléčím* (p. 215), kde připojeno z Rostl. d. II. též soujmeno *javor něký* a prosté *javor*.

Poněvadž jsou díla Preslova základním kamenem naší vědy bota:é vůbec, přešly i jmenované jeho terminy do většiny potomních ı a zvláště i do učebnic jeho stoupenců. Z oněch zvláště nám ' přístupny:

Dr. *Václ. Staňka*: Přírodopis prostonárodní z r. 1843. — *Dan. ody*: Rostlinnictví z r. 1852. — *Zippe-Krejčího*: Přírodopis pro í reálné školy z r. 1856. — *Schoedlera-Starého*: Botanika z r. 1864. — *la Jehličky*: Krátký přírodopis rostlin z r. 1865. — *Josefa Kliky*: anika z r. 1868 a téže pozdější zpracování Dr. Vil. Kurzem. — *Černého* a *Fr. Cicvárka*: Nauka o lesnictví z r. 1881. — Dr. *Lad. ıkovského*: Prodromus květeny české (1868—1883) i téhož jiné buď směřující nebo dle nich pořízené spisy. — *F. V. Rosického*: Boka z r. 1880. — Dr. *Ant. Hansgirga*: Květena okolí Králové Hradce 1881. — *Jos. Rosického*: Květiny jarní z r. 1885. — *Jana Ev. dta*: Květena Písecká (1884) a téhož Lesní půdoznalství z r. 1887. — *Spitznera*: Květena okresu Prostějovského a Plumlovského z r. 1887. — *Jos. Velenovského*: *Acer* v Ottově Naučném Slovníku z r. 1888 a m i že více j.

Fr. Šír, c. k. prof. hum. třídy (a později ředitel gymn. v Jičíně) ıvém *Krátkém přírodopise* [1]) uvádí pouze česká jmena: javor, kle- (a klen) i platan n. vodoklen, každé ze tří zvlášť a bez názvů laких jakož i bez popisu, pročež — ačkoliv byla kniha tato jednou ejprvnějších česky psaných kompendií přírodovědeckých a zvláště tenecké mládeži studující věnovaných — tuto nijakž nepadá na váhu.

K jakým nedůslednostem v užívání obou zde projednávaných čeích pojmů dojíti může, jest důkazem spis *Karla Schindlera*, poprvé 865 a v druhém vydání r. 1876—78 pod jmenem *Veškeré nauky ické* veřejnosti odevzdaný. Tam setkáváme se s oběma názvy na h odloučených místech a v obou vydáních v znění nezměněném.

Poprvé je čteme v přehledu stromů a keřů u nás vůbec známých spojení tomto: *javor* obsahuje druhy: *javor obecný* A. Pseudoplais, *klenice* A. Platanoides a j. Podruhé, kde se oba stromy popisují ástečně i vyobrazují. Tu však sluje A. Pseudoplatanus: klen, klenka, ice — a A. Platanoides: javor mléčnatý. Po třetí ve *Slovníčku oslovi lesnického*, k oběma svazkům díla připojeném. Tu zas dome se, že A. Pseudoplatanus, Stein- oder Bergahorn česky sluje:

[1]) čili: „Poučení o věcech v přirozenosti se nacházejících, jakož i o živočích, rostlinách a nerostech . . . v Jičíně r. 1885.

javor obyčejný, bílý, horní nebo klen — a A. Platanoides, Spitzahorn: javor velkolistý, mléčnatý nebo klenka.[1])

Z této nejinak než bludné Schindlerovy adaptace českého klen pro oba vědecké terminy (resp. oba stromy) sotva co jiného prozírá, než chvilkové klonění se k názorům venkovské praktiky — z níž resultuje spojení klenu s A. Platanoides a javoru obecného s A. Pseudoplatanus — a chvilkové užívání na ten čas autorisovaných spisů, kde šlo o správný popis obou stromů, jenž tam pro oba dva pořízen byl na základě spisů Preslových (neb jeho stoupenců) s ponecháním jeho českých názvů. Ostatně uvádí Schindler (ve Slovníčku) také javořina i javorník pro Ahornwald a kleninu pro Lehnenholz i Lehnenhain (viz opětně Lehne = klen u Rýče, Havelky a j.).

Podobný obrázek, kde jmena i synonyma pro javor obecný a pro klen užívaná stojí si v odporu, poskytuje též názvosloví francouzské z děl různých autorů čerpané. Již shora jsme četli při jmenech jemných řezů dřevin, *Burkartem* vydaných, u klenu franc. název *erable plane* a u javoru *erable sycomore* n. *faux platane*. Otevřeme-li však *Dictionaire de Botanique* par M. H. *Baillon* (1886),[2]) nalézáme tam pro A. Platanoides (prve *klen*), prostonárodní: *l'erable faux-Plane*, kdežto l'erable sycomore zůstává tam beze změny. — Obrátíme-li listy zajisté, že renomovaného *Dictionaire par Mosin Peschier* (1873), nalezneme pro Lenne, Spitzahorn (tedy pro *klen* ve smyslu Rýče-Purkyně) slova *erable plane*, ou à feuilles de platane (čili objasnění, že *plane* znamená strom, podobný platanu svými listy) — a pro Purkyňův javor: *erable vulgaire*, gemeiner Ahorn vedle synonym: *erable de montagne*, *ou sycomore*, Bergahorn. — Kdož by však chtěl určovati oba stromy dle klíče: *Nouvelle Flore*,[3]) shledal by tam na str. 36. vyd. 3. při A. Platanoides *erable Platane*, ale při A. Pseudoplatanus *erable faux Platane*, tedy u tohoto stromu právě opačný název, než který citován byl z díla Baillonova!

Aby jasněji bilo do očí, jak u Presla a jeho četných stoupenců užívaná česká jmena obou stromů proti názvům u jiných autorů zavá-děných se odrážejí, slouží ku porovnání tato parallela:

	A) Acer Pseudoplatanus L. *u Presla: Javor klen.*	*B) Acer Platanoides L.* *u Presla: Javor mléčnatý.*
r. 1596.	*Matthiolus-Veleslavín* ϴ)[4])	Acer major, javor německý, javor velký, břek, deutscher Ahorn, Massholder, Waldeschern a j.

---

[1]) Jiného podobného zmatku důkazem byla neb jest dotud výloha semen Dobiášova obchodu s květinami a pod. (proti něm. divadlu), kde při jmenu A. Pseudoplatanus byly plody od A. Platanoides a opačně. To však padá snad na vrub laborantův.

[2]) Monumentální dílo, jehož pouze první dva svazky, obsahující hesla *A* incl. *C* čítají více než 700 listů velkého kvartu.

[3]) *Nouvelle Flore* pour la determination facile des plantes . . . par *Gaston Bonnier*, prof. de bot. a la fac. d. sc. de Paris et par *Georg. de Layens* etcet. . . . 1887.

[4]) ϴ znamená, že jmenovaný autor rostliny sub A) nebo B) jmenované neznal. — Jak ji jmenoval, stojí v řádce vedle jeho jmena.

r. 1598.	*Veleslavín*: Sylva quadril. 0.	Acer, břek, klenice, Massholderbaum.
r. 1798.	*V. El. Lenhart*: javor, Ahorn, Urle.	0
r. 1808.	*Fr. Dušek*: javor bílý, j. obyčejný, Weisser Ahorn, Urle, Ohre a j.	Klenka, klenice, javor velkolistý, Spitzahorn, Lenne, Leinbaum a jiné.
r. 1814.	Dr. *J. E. Pohl*: javor, břek.	Klenka, klen, klenice.
r. 1818.	*hrabě K. ze Šternberga*: javor, Ahorn.	Klen.
r. 1823.	*V. V. Havelka*: javor obyčejný, j. horní, gemeiner Ahorn.	Klenice, klenka, javor špičatolistý, Spitzahorn.
r. 1826.	*F. G. Rýč*: javor obyčejný, j. horní, Gemeiner, weisser, grosser Ahorn, grosser Massholder a j.	Klenice, klenka, javor špičatolistý, Lehne,[1]) Lynbaum, Leinahre, *grosser Milchbaum*.
r. 1843.	*J. D. Kašpar*: javor obyčejný, javor bílý, gemeiner oder weisser Ahorn.	Klenice, klenka, javor velkolistý, Spitzahorn, Lenne, Leinbaum.
r. 1852.	*Fil. Maxm. Opitz*: javor obecný.	Klenka obecná.
r. 1853.	Dr. *G. Reuss*: javor ledavodoklen.	(Klen = Acer campestre.)
r. 1865.	*Jan Vetter*: javor horní.	*Klenka, javor mléčnatý*.
r. 1879.	*Primus Sobotka*: javor.	Klen.
r. 1880.	*Eman. ryt. Purkyně*: javor, Bergahorn.	Klen, Spitzahorn.

Ze všeho vesměs tu uvedeného jde na jevo, že *klen-ka*, *-ice* jest právě tak prostonárodním názvem pro Acer Pseudoplatanus (dle Presla a j.), jako jím jest pro A. Platanoides dle autorů v pravé kolonně poznamenaných a lesnických vědomostí (najmě terminologických) sotva postrádajících.

Z toho důvodu, aby se veškerým možným zmatkům učinila přítrž, nebylo by nesnadné stanovení stálého druhového českého názvu pro **Acer Pseudoplatanus** z kolonny levé, dle níž jest znám česky i německy jako: *javor bílý* po bělavém rubu lupenů, i jako *javor horní* dle stanoviště skutečně vyššího, i jako *javor obyčejný neb obecný*, tak že po něm mnoho topografických názvů (osad, samot, návrší a pod.) původ má,[2]) neb prostě jako *javor* se stanoviska prostonárodního.

---

[1]) Zcela ve smyslu *Miklosichova: Etymolog. Wörterbuch* z r. 1886, srv. Krok IX, 51, pozn. 2.

[2]) Z těch počítá se pouze vesnic a samot v Čechách asi 80, jichž jmena jsou: Javor, Javory, Javoří, Javoříčko, Javorka, Javorná, Javorné, Javorny, Javornice, Javorníčky, Javorník, Javorníček, Javorníky, Javorská, Javorova skála. — Po *klenu* nese jmeno mnohem méně míst (asi 10) a z nich věčšina snad jest

Pro **Acer Platanoides** zase stojí v kolonně pravé výběr starších, k jeho vlastnostem významně se vztahujících terminů: *javor špičatolistý*, dle ostře a dlouze zakončených laloků a zubů, *javor mléčnatý* dle cukrnaté šťávy, z jeho poraněných řapíků a letorostů se prýštící, *javor velkolistý*, i jako prostý *klen* (*-ice*, *-ka*), jak lid strom onen namnoze skutečně dotud jmenuje.

Kdyby neshody v terminologii toho kterého vědeckého odboru omeziti se mohly, ať tak dím, na svůj vlastní krb, snadno by se objasnily a vyrovnaly. Věda však nešíří se pouze spisy odbornými, nýbrž i všeodbornými čili encyklopaediemi a jejich nejsuchopárnějšími extrakty nebo-li slovníky. V těchto právě hledá se v pochybných případech nejrychlejší rada a útočiště, zvláště při převádění textu na jazyk jiný. Ale že se nenalezne skutečně záhy a vždy, toho zajisté s trpkou zkušeností nejlépe dosvědčiti mohou filologové z professe.

Příklad o javoru a klenu není z nejkřiklavějších, poněvadž tu způsobuje jedinou pochybnost záměna obou těch názvů vůči dvěma příbuzným stromům a jejich jménům latinským. Hůře vedlo by se těm, kdo by, dejme tomu, dle slovníku Rankova zjistiti chtěli význam na př. slova *barvínek*. Tu nalezli by pod tímto heslem: 1. Waldrebe, 2. Sinngrün, 3. Immergrün. V dychtivosti, co as stojí v německo-českém díle téhož slovníku při hesle *Sinngrün*, dočetli by se názvu: brčál, zimozelen, zimostráz — a při heslu *Immergrün* slov: brčál, barvínek, zimostráz, zelenec, zimozelen a břečťan a naopak zase při *zimostrázu*: Waldrebe, Wintergrün, Immergrün a Buchsbaum. Školák obeznalý s českou, německou a latinskou terminologií věděl by si tu rady a seznal by, že *brčál* (Sinngrün a Immergrün, i starší a také populární jmeno *barvínek*, z lat. pervinca = Vinca minor), jest jiná rostlina než *zimostráz* (Buchsbaum, Buxus), i než *břečťan* (Hedera), i než *Waldrebe*, již druhdy znali pod jmenem barvínek, kdežto nyní sluje plamének (Clematis).[1]) Proti němu však sáhl by jiný jeho kollega po libovolném ze čtyř oněch jmen: brčál, barvínek, břečťan, zimostráz — a umístiv jedno z nich bezpečně ve svém písemném elaborátě podivně by as na to hleděl, kdyby je nalezl ve vrácené korrektuře nápadně červeně označené.

---

původu osobního: Klenice, Klenovka, Kleny, Klenov, Klenová, Klenové, Klenovice, Kleneč.

[1]) Při pořádání slovníků zhusta se chybuje tím, že redaktor vypsati dává běžnější hesla toho kterého odboru ze slovníků jiných a těch, jimž víry přikládá; ostatní záhadnější svěřuje pak různým odborníkům. Způsob tento jest velmi klamný, poněvadž již v heslech opsaných mohou se naskytovati protivy proti znění těch, jichž spracování svěřeno bylo odborníkovi, jemuž by nejlépe slušelo revidování veškerých zjednaných hesel celého odboru.

Etymologica.*)

Podává *Fr. Prusík.*

I.

1. dhabh.

dob' (dobь) m. ‚tempus': stč. dual. v ta *doba*; adj. *dob' ‚tempestivus': byl syn *dob* královi čstnému AlxV 89 (dle naší konjektury v Kroku VII, 260).

po-dob, i, f. ‚podoba' AlL 2ª, II.

dob (dobъ) m. ‚tempus': stč. dual. v ta *doby*; pl. těmahle *doby* Pls. Plz.

dob-a ‚opportunitas, tempus', dob-ný ‚opportunus', po-dob-a, po-dob-ný ‚sličný, slušný, vhodný', po-dob-ati se ‚slušeti, congruum esse': ten sě tvým letom podobá AlxV 983.

z-dob-iti ‚ornare'; ná-dob-ný ‚pěkný, úhledný, sličný, pulcher' PassMª 1ª, I. speciosus KPM 2ª, II. U¹ 31ª, II.

dob-rý ‚bonus, fortis': AlxV 336. Dal. 109, 27. 29. 39.

Osobní jmena: Doben, Dobek, Dobka, Dobeš (s nímž se později smísilo Dobiáš), Dobislav, Dobislava. *Dobl* (‚fortis'). Dobr, Dobrý, Dobrá, Dobřej, Dobřen, Dobřena, Dobroň, Dobrava, Dobravka, Dobřek, Dobřík, Dobřech, Dobroš, Dobrohosť, Dobroslava, Dobrotěch a p.

Místní jmena: Dobev, Dobeš, Dobrš, Dobelice, Dobilín, Dobkov, Dobenín, Dobětice, Dobšín, Dobšice; Dobrá, Dobré, Dobrava, Dobřev; Dobřany; Dobřice, Dobříň, Dobřenice, Dobříč, Dobříš, Dobříchovice, Dobřev, Dobřejice, Dobrovice, Dobronín, Dobronice, Dobřetín, Dobrošov, Dobruška, Dobrohošť, Dobrotěšice a p.

2. dhābh.

*Osobní jmeno: *Dabl* = Dobl ‚fortis'.

Místní jmeno: Dablice.

Srv. stsl. бездобь intempestive, srb. dob, i, f., ‚věk', pol. dob, i, f. tempus, mrus. bezdôb frustra; — stsl. добль fortis, оудоблити vincere, rus. усудобить uondati, unaviti. — Lit. dab-inù ‚zdobím', got. ga-dab-an, decere, ga-dōf-s, vhodný ‚slušný', sthněm. taph-ar, střhn. tapf-er ‚těžký, pevný', nhněm. tapf-er ‚fortis', lat. fab-er ‚umělec'.

*) Ukázka z etymologického slovníka českého; o němž spisovatel pracuje.

II.

1. dhegh ‚páliti‘.

deh-et (deg-ъtь) ‚vypálená pryskyřice, kolomaz‘.

deh-na ‚cacadaemon‘ Prešp. Slov. 28. Boh. 15. deh-nictví ‚kouzelnictví, čarodějství‘.

Místní jmena: Deh-tín (špatně: Dech-), Deh-tov, Deh-etné, Dehetník, Deh-tary, -taře, -tarov. Deh-nice, z toho výslovností německou dle nesprávně psaného tvaru (Deh-uice) Dé-vice, pak Dej-vice.

2. dhogh.

Místní jmena: Doh-alice, Dož-ice.

Osobní jmena: Doh-alský, -elský.

3. dhōgh.

dah-něti ‚hořeti‘: všechna sláma v stodole zdahněla (šp. zdachněla). Kott. Sl. s. v. dachněti.

Srv. lit. deg-ù ‚pálím‘, iš-dag-as vypálenina, dāg-as, dag-à žně (t. j. palčivá doba), skrt. dāh-as ‚spalování, žár, požár, horko‘, nidāgh-ás ‚horko, vedro, leto‘, got. dag-s Tag.

Posn. Brugmann Grundr. I, 289. II, 920 odvozuje od tohoto kořene i žeg-ą, než neprávem, jak ukážeme na svém místě.

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký*.

(Pokračování.)

Vyhynulé Simocyonidy byly v miocénu Evropy a Ameriky (Schlosser dává sem Cynodictis — u Zittela vedle psů pravých), starší byli Amfycyonidy, v eocénu již Pseudamficyon (Quercy), Brachycyon, kdežto Amficyon je typický pro střední a dolní miocén Evropy (stuveri udává Zittel z Tuchořic a paleindicus ze Sivoliku). Cynodictis je nejhojnější dravec hořeního eocénu v Evropě (Zittel) (Quercy, Egerkingen, Paříž). Plesiocyon je snad praotec Mustelid, Aelurodon (Leidy) drží Schlosser za hyénu. Velký rod Canis (Grevé 38) dělí Huxley na vlky (thooidy) a lišky — jiní na víc rodů (Lycaon, Dysodus [Cope], Cyon), avšak jen Otocyon (*m.* jižní Afriky) a Icticyon (*m.* venaticus) Gujana, Brasilie (= Speothos

Lund v jeskyních Brasilie) jsou všeobecně uznány. Vymřelé rody jsou na př. Pachycyon (Lund — jeskyně Brasilie), Macrocyon (Argentinie), Galecynus (Öningen, Sivalik). Otázku, zdaž pochází domácí pes všesvětový od jednoho neb více druhů, nelze zde vyčerpat — tak odváděl Geoffroydt. Hilaire psa od šakalů (křižují dosud), jen fenu (Windhund) od C. simensis. Jeitteles psa doby bronzové od (indického) C. pallipes Sykes a j. Tak mají pampy Argentinie 8 fossilních psů (i azarae jeskyní brasilských). Rozličný původ zde pravděpodobnější — vždyť C. dingo australský je tam i fossilní, Loparský pes (i Tungusů, Samojedů) jeví se již v rašelinách, Lycaon teď jihoafrický byl v jeskyních Anglie (Glanmorganshirre), Pyreneích (nescherscheusis Croizet).

Evropa má jiné druhy pliocénní a pozdější (etrurius, borbonicus, mikii, palustris, intermedius, matris optimae a j.) nežli sev. Amerika (indianensis, missisipiensis, ursinus Cope, Temerarius Leddy a j.). Woldřich dělí fossilní vlky na 4 (vulgaris, speleus, Suessi a hercynicus, Nehring ne). Pes domácí schází v Evropě za staré doby kamenné, ale je již v terramarech, kolových stavbách, kjöklbenmödingech, jeskyních (Šipka, Čertova díra) — a Čerský udává C. nischneudensis ze Sibiře. Zvláštností je ovocežravý japonský (Nyctereutes viverrinus Temm.), jejž Murray spojuje s východo-asiatským procyoneides. I Afrika má své zvláštní druhy (zerda [fennek], famelicus, caama) — jako Japonsko (hodopylas). Arktický lagopus (ledová liška) je circumpolární a všude (Pansch a Nares) až N. Zemlja, sev. a vých. Grony. Africko-asiatský šakal (až Birma, Nubie) je na ostrovech v jižní Dalmacii. Vlk jde ze země Grinnellské až do Mexika (Flower, Biol. Centr. Amer.) — ale schází sev. Africe, v Asii jde do Gilgitu, Afganistanu, Turkestanu. Byl vyhuben v Anglii na př. okolo r. 1500, v Škotsku 1743, v Irsku 1766. Blanford táhne k němu na př. C. laniger Hodgson z Tibetu, Flower pochybuje i o samostatnosti C. pallipes (indického, tam všude Jerdon) a amerického occidentalis, jejž Murray drží za dobrý druh, který rovná pallipes Sykes = bengalensis Gray a tento severo-africkým (Egypt, Dongola, Senegal) pallidus Rüpell famelicus a j.

Jak psi více milují rovinu, tak *ursidé* (medvědovití) libují sobě více v lesích — až na ledového medvěda (H. maritimus) arktického. Murray jich měl 34, Trouessart (s Procyonidami 14) 40 (i s Ailuridami 9), Flower připomíná 25. Scházejí Australii, Oceanii, Africe (mimo Atlas, kde snad již vyhynulý Ursus crowtheri žil v Marokku). Začínají v miocénu rodem Hyaenarctos (Ailurid) ve Španělích, Francii, Italii, Pikermi. V sev. Americe rody Enhydrocyon, Hyaenocyom — mají ale své největší rozšíření v pliocénu (celá Amerika) Arctotherium (bonaerense Argentinie) též v jeskyni Kalifornie (simum) u hory Shasta) Indie, Čína, Evropa, Alžír (jeskyně Thaya U. faidherbianus, rouvieri) a U. speleus, medvěd jeskynní je v quaternäru nejrozšířenější dravec Evropy (mimo Anglii, kde více hyén — Zittel). Ledový medvěd je největší zemní dravec celin obou arktických (Grony, N. Zemlja, Spitzbergen — až do sev. Japonska) a byl fossilní v Německu (interglaciálním), jakož byl fossilní v Evropě i nynější medvěd severoamerický (U. horribilis) až v jeskyních Gibraltaru a jižní Francie. Kdežto Evropa má teď jen hnědého medvěda (arctos), má sev. Amerika nejméně 2 dr. (horribilis) (do Mexika) a americanus Pallas (Trouessart — u jiných více druhů

(Trouessart 5) — Asie severní u Trouessarta 3 (tibetanus, arctos a horibilis), jižní 2 (Malayanus — Java, Sumatra, Borneo, Aracan) a labiatus (Indie, Ceylon), Amerika jižní U. ornatus (Andy, N. Granada, Čili), kdežto jiní dělí je ve více druhů (na př. arctos ex Trouessart = lagomyiarius Převalski, leuconyx Severzov, syriacus Hempr, richardsonii Allen (severní Amerika).

Rovněž náležejí Asii příbuzné rody monotyp Ailuropus (melanoleucus Milne Edw.) z Mupinu a Ailurus fulgens (vých. Himalaja, Tibet, Nepal, Daržiling), ač ještě v cragu anglickém (pliocénu) byl A. anglicus.

Za to jsou a byli rakúnové, Procyonidé (Waschbären) vždyameričtí — severoamerický Procyon lotor, jihoamerický P. cancrivorus (rod fossilní v sev. Americe), jako neotropické rody Nasua 2 (fossilní v jeskyních Brasilie), Bassaris 2 (stř. Amer. Mexiko), Bassaricyon (stř. Amerika, Ecuador), Cercoleptes *m.* (Mexiko, Peru).

Mustelidy, poslední čeleď dravců, dělí Flower na vydry, jezevce a kunovité (jako Trouessart); Murray má (s vydrami) 111 druhů, Trouessart 112 — znám ale přes 160 druhů popsaných. Mustelidy začínají již v eocénu rody Stenoplesictis, Paleoprionodon, Stenogale Plesictis, Paleogale (Quercy) — dále jsou v miocénu Francie, Německa do Pikermi, Sivaliků (které mají již dnes i africký rod ratelů (Melivora sivalensis, Mellivorodon). Podobně je dnes neotropická Galictis — zástupce jihoamerický rodiny z Mexika do Čili a Patagonie, v jeskyních Marylandu (Us) a Brasilie — důkaz nový, že starší rozšíření ssavců bylo stejnější a rozsáhlejší nežli nynější jeho zbytky.

Zde i člověk zhoubně zasáhl — vyhubil na př. *Gulo luscus* v Německu ještě *v minulém století živého*, jako M. lutreola v tomto století, kuna v Anglii (1872 poslední) a podobný osud hrozí sobolům (jen v Americe 10.000 ročně) a vydře mořské v sev. Jihomoří (která žije přece hlavně z řas). Staří Řekové a Římané držívali kuny v domech proti myším, což se podnes v Nepalu děje s M. Kathia. Flower podotýká, že si druhy Mustel podobny (p. 582). Trouessart je náramně stahuje, jeho kuna (martes, abictum) je v Evropě, severní Asii po Tibet a Himalaju (= Melampus v Japanu, M. fagorum = foina i v Číně a Turanu), lutreola v severní Evropě, Asii (po Indii a Japan, Fromosu, Čínu (= mupinensis), severní Americe (= vison) až do Floridy a Oregonu, jeho putorius (Flower dělí druh ten na 4 (eversmanni (Sibiř), laroatus (Tibet), nigripes (sev. Amerika — sp. u Trouessarta) jde do Tibetu, Číny. Hranostaj je v celém severu (po Sibiř, Kamčatku, Japu), lasička (M. vulgaris) u Trouessarta = boccamela (středomoří) v Evropě, severní Asii (po Čínu) a Americe, po Egypt a Maroc (numidicus). Gulo luscus (fjälfrass = horní dravec [ne Vielfrass] skan.) jde z Gron a arktických končin po Altai, sev. Německo, někdy hory severní v Novém Yorku a byl v jeskyních Belgie a Německa. (Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

IV.

Ejhle, tu zas Crispinus, a úlohu dostat ode mne
často musí netvor, žádnou ctností nevykoupen
jenž z hříchů, churavý spustlík, jediné jsa ve vášni
té silný, že si nevšímá bez manžela ženských.[1])
Což je na tom tedy, v jak velikých koně on si utýrá
sloupořadích a jakých hájů se v stínu nosívá,[2])
mnoho-li má lánů blíž náměstí a paláců?
Šťastným nikdo není, kdož zlý, nejmíň ale svůdce
a smilník, s nímž poskvrněná spala kněžka nedávno,[3])
jež za to má pod zem sestoupiti, ač živa ještě. —
Však teď o lehčejších skutcích: ač když by podobně
někdo jiný učinil, zatracen by byl od mravu strážce;[4])
neb dobrým co potupno je Titiu, Seju,[5]) to může
Crispinus páchat; co dělat, když vší viny horší
osoba jest? Koupil mořskou on parmu,[6]) tisíců
dav za ni šest — ovšem vždyť k librám vážila šesti,
jak svědčí, veliké věcším v řeči jenžto dělává.
Chválím úmysl mistra, darem takovým-li vyziskal
přední v závěti místo u bezdětného si starce;
jest důvod věcší poslat přítelkyni velké,
ježto nosí v stinných se nosítkách, okna majících.
Nic nečekej takového: to koupil sobě. Vidíme
teď všelicos, nebožáku Apiciu[7]) což bylo příliš!
Ty's za tolik, Crispine, domácím dříve papyrem[8])
podkasaný, koupil si šupinky?[9]) Za méně jsi koupit
než rybu moh' si rybáře; prodá provincie pěkný
dvůr za tolik ti peněz, snad ještě Apulie věcší.[10])

---

[1]) Crispinus třeštil jen po vdaných jako onen Cupiennius u Hor. S. I. 2.

[2]) V městě samém nesmělo se jezditi; proto boháči stavěli si arkády (podloubí), kde se v suchu projížděli. Zbohatlý tento Aegypťan měl majetek v Římě na místech nejdražších (blíže fora).

[3]) Svedl pannu Vestalskou, jíž za to trestem mělo býti pochování za živa. (Překládám dle Beera, Spicilegium Juven., Lipsko, 1885.)

[4]) Mravu strážce, zde Domitianus, jenž obnovil lex Julia de adulteriis (sr. II. 29). Ale sobě i svému milci dovolil vše.

[5]) Titius a Seius, obyčejná jmena u Římských právníků; srv. naše Petr nebo Pavel.

[6]) Parma (zřídka nad 4 libry těžká) byla z nejdražších ryb, sr. Hor. S. II. 22. 34; ač známy jsou ještě věcší ceny než zde uvedená. Ale tato ryba ani nebyla příliš velikou, jak svědčí dodatek: podle vypravování těch, kteří dělají z komára velblouda.

[7]) Apicius, známý labužník za Augusta a Tiberia, jenž prý spáchal samovraždu, když mu zbylo už jen půl milionu jmění.

[8]) V Aegyptě nosívali otroci šat z papyru.

[9]) Šupinky, s opovržením místo: rybu.

[10]) V provinciích a i v Apulii byly pozemky lacinější než blízko Říma.

Císař tehdy jaké, si pomysli jenom, polykával
hostiny as, kdy tolik sestercí, částku malinkou
hostiny jen, skrovného to oběda díl, vykrkával
purpurový tatrman takový velikého paláce,[1])
náčelník to rytířstva, který ryby dřív, křiče silně,
ze zkaženého zboží kraje otcovského prodával?

Počniž, Kalliope![2]) Můžeš sednouti si, básnit
vždyť nebudem; jedná se jenom, co je pravda; vy panny
Pierské, mluvtež! Prospěj mi, že vás zovu „panny".
Poslední trápil když Flavius už polomrtvou[3])
říši a v otroctví byl Řím plešatého Nerona,
Adrijská jednou veliká v síť obdivu hodná
kambala[4]) padla, kde chrám Venušin Dorská nese Ancon,
tak že plnou byla jí; nebylať menší ni o málo
těch, jež Maeotský zadrží, pak roztaje sluncem
led posléze, do Pontu je vln bouřného vylévá,
když nečilé jsou po dlouhém klidu, po mrazu tučné.
Určuje zvláštní úkaz ten pán lodky a sítí[5])
nejvyššímu z kněží. Odvážil snad by se někdo
jej vyložit neb jej koupit, když hned by donášeč
na břehu byl hojný? Všude rozložení řasy mořské
zkoumatelé ubohého by hned hnali veslaře k soudu,
nic se nerozpakujíc', že uteklá jest ryba, říci,
jež dřív v císařových sádkách se krmívala, odtud
však prchnuvši musí se k starému navrátiti pánu.
Palfurius[6]) jak učí a podobně i Armillatus,
co v moři jest vzácného celém, pěkného co někde,
císařské pokladny že jest; proto dát bude lépe
než by se odňalo přec. — Nastávaly po smrtonosném[7])
již podzimku mrazíky; choří již ve čtvrtodenní
doufali. Vítr fučel zimní a kořisť uchovával
čerstvou; tento kvapí však přec, jako hnal by ho jižní.[8])
Když k jezerům blížil se, kde ač zbořená, přece Alba[9])

---

[1]) Crispinus byl náčelník tělesné stráže a nosil proto purpurový plášť; dříve prodával ve veřejné dražbě ryby „krajanky" (t. j. z řeky Nilu), někdy již zkažené.

[2]) Calliope, jedna z Mus = panen Pierských; „panna" žertem, poněvadž Orfeus byl její syn. Celé toto invocatio Musae je tak žertovné jako Hor. S. I. 5. 51.

[3]) Domitianus, poslední Flaviovec, byl roven Neronovi ukrutností, ale byl plešatý, což prý ho velmi mrzelo.

[4]) Kambala (rhombus) ryba mořská, též velmi drahá. Byla chycena v moři Adriatickém u Ancony (v Picenum, v. v. 65), založené od Syrakusanů z kmene Dorského; v městě tom stál na kopci chrám Venušin. Ryba ta byla tak veliká, že vyplnila celou síť; takové ryby z Maeotidy (moře Azovského), kde do jara žijí pod ledem, dostanou se do Pontu (Černého moře).

[5]) Rybář určí ji císaři, jenž byl spolu pontifex maximus. (Vzpomeň Hor. Od. II. 14. 28. „pontificum potiore cenis". Vždyť bál se rybu vyložiti k prodeji, poněvadž by slídiči (zkoumatelé řasy mořské) mu ji skonfiskovali

[6]) Palfurius a Armillatus, právníci za Domitiana a oba donášeči.

[7]) Podzim byl čas v Římě nezdravý pro časté zimnice; „čtvrtodenní" zimnice považována již za slabší.

[8]) Při jižním (teplém) větru byla by se ryba dříve zkazila

[9]) Domitianus sídlil tehdy na ville Albanské, kde byla dvě jezera nedaleko staré Alby Longy, od Tulla Hostilia zbořené mimo chrám Vestin, menší než byl v Římě.

z Troje oheň v menším chovaný ctí Vestině chrámu,
zastoupil jemu cestu dívčí dav se maličko;
jak povolil, v stěžejích se mu dvéře otevřely lehce:
venku senát patří, slyšení jak dáno je rybě.
Piceňan pak dí k Agamemnonu:[1] „Přijmi, co věčší
jest krbu soukromného! Slaven buď tento radostný
den! Pokrmem pospěš roztáhnout sobě žaloudek;
ježto do tvých uchována věků byla kambala, ztrávíž!
Vždyť chtěla být lapenou.“ Co je zřejmější?[2] Jemu vzrůstal
přece hřeben; nic nikdy není, by za pravdu o sobě
neměl z chvály onen, jenž má i bohům se za rovna.

Však menší byla míra pekáče. Tudíž k radě šlechta[3])
jest zavolána honem, byla ačkoli v lásce pramálo;
na tvářích patrnou byla přátelství vysokého
ubledlosť bídného. Prvý, jak vzkřikne Liburňan:[4])
„Již zasedl, běžtež!“ vzav Pegasus[5]) úřadu roucho
pospíchá, v zkroceném jenž právě je městě šafářem.
Zdaž praefekti jiného co tehdy? Z těch on nejlepší
zákona vykladatel zbožný, jenž říditi všechno
ač za časů hrozných, mínil přece spravedlností
bezbrannou. Kmet příjemný Crispus[6]) spolu přijde,
rovné výmluvnosti mravům, s povahou vždy lahodnou.
Kdož mohl vládci moří a zemí, všeho národa, býti
tovaryšem lepším, kdyby pod tím bývalo možno
škůdcem nejhorším zuřivosť odsouditi, dobrým
rádcem být? Ucha kdož prchliv jest více tyranna,
s nímž přítel-li o dešti mluvit nebo vedru a mokré
hodlá vesně, neví, zdali nad ním zhouba se vznáší?
Nikdy onen tedy svých ramenou proti proudu neřídil,
občan též ni nebyl takový, upřímně by pravdu
vyznával, hlavu svou položil za pravdu a právo.
Tak mnoho zim spatřil, dočkal se i osmdesáti
let, jsa zbraní takovou i na tom dvoře též zcela jistým.
Pospíchal mu v patách i Acilius[7]) u věku rovný
s mládencem, jenž sobě nezasloužil smrti hrozné,
tak časné, již meč pánův mu urychlil; a dávno
zázraku jesti podobno, že živ byl dlouho by šlechtic;
a proto jest lepším, bratříčkem býti Giganta.[8])
Nic nebohému tudíž neprospělo, medvěda z blízka

[1]) Agamemnon, žertovně císař.

[2]) Zřejmé to lichocení, ale věřil mu Domitian, jenž dával sám si titul: Dominus vester ac deus.

[3]) Senátoři pozváni k radě; císař jich nenáviděl a oni se ho báli.

[4]) Liburňan (v. III. 240) obyčejně nosič, zde komorníkem.

[5]) Pegasus právník byl tehdy praefectus urbi, zde potupně „šafář“, dohližitel nad otroky; vzal na se úřední roucho (plášť vojenský).

[6]) Crispus, bohatý a vynikající řečník ze starého rodu Vibiův.

[7]) M. Acilius Glabrio, jehož syn r. 95. od Domitiana byl zabit, vyznamenav se v zápasu se šelmami při slavnosti Albanské.

[8]) Gigantem t. j. synem země, tedy bez předků, neurozeným.

100 obnažený že lovec v Albanském zápase proklál
Numidského. Neboť kdo by šlechtického nepoznal
úskoku již? Kdo divil by se chytrostem starodávným,
Brute, tvojim? Snadnoť bradatého je krále obelstít.[1])

(Pokračování.)

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 3.: Dějiny křesťanské filosofie patristické (Eug. Kadeřávek). Duchovní příbuzenstvo jako zrušující překážka manželská (J. Tumpach).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš.** Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XIX. Sešit 2.: Medařská landfojtství na severovýchodní Moravě (V. Prasek). Ostatek pokračování. Drobnosti.

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wie-er** a prof. J. **Ježek.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. v. 8°. Cena ročně (12 čísel o 16 str.) 1 zl. 60 kr. Ročník II. Sešit 6.—9.: Pařeniště nemocí (A. D.). Mezinárodní hygienický sjezd v Pešti. Léčivá moc ovoce. Ochraptění. Dýchejme nosem (J. Ježek). Nespavosť a prostředky uspávací (týž). Prostonárodní prostředky domácí (A. Dostál). Mýdlo a krása. Rady a pokyny. Associzione Kneipp in Roma. O chorobách srdce. Polévání částí těla. Jak léčí Kneipp žáhu. Předpisy na rozličná koření (thé). Větrání (Al. Dostál). Novopečený chleb (týž).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktoři L. **Niederle** a Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazků o 6 arších) 4 zl. Ročník IV. Sešit 4.: Zprávy missionářův o českých pověrách lidových z druhé polovice XVII. století (A. Podlaha). Dřevěné zámky v Čechách a na Moravě (Č. Zíbrt). Klíče od bílého dne v písni staročeské z r. 1539 (týž). Masopust na Chodsku (J. Konopík). Chození s kobylou (klibnou) na Sušicku (J. Šebesta). Pohádky z Krumlovska (F. Bouchal). O švadlenách, krajkářkách, stavěčkách čepců a kytkářkách na Mladoboleslavsku (B. Hoblová). Vánoční hra žáků (studentů) staročeských (Fr. Levý). Pastuškové (tři králi) ve Slezsku (J. Vluka). Velikonoce. Chození s „matičkou“ a se soškou Panny Marie (V. Plotěný). Tvrdé lebky (K. Köpl). Pověsti o „Hořických trubičkách“ (K. Kofránek). Neomylný prostředek

[1]) Nic nepomohlo přetvářeti se, jako L. Junius Brutus stavěl se bez rozumu, čímž oklamal krále Tarquinia Superba; bradatého, t. j. starodávného, kdy ještě Římané vousu neholili, sr. Hor. C. I. 12. 41 a C. II. 15. 11.

proti klepům (Č. Pozdník). Z národopisného ruchu (Č. Zíbrt). Příspěvky k moravské kraniologii (L. Niederle). Dva příspěvky k otázce o starých křížích kamenných. Kritiky, referáty a literatura. Různé zprávy.

Филологическое обозрѣнiе. Журналъ классической филологiи и педагогики. Redaktoři a nakladatelé A. **Adolf**, V. **Appelrot**. v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník VIII. Kniha 1.: Význam srovnávacího jazykozpytu pro klassickou filologii (M. Pokrovskij). Významoslovná poznámka v příčině lat. futura (A. Sobolevskij). Aeschylus et Sophocles quibus modis subiectum logicum in passivo verborum genere indicent (M. Malarenko). Poznámky k Horatiovi (Th. Zělinskij). Arma ancilia = arma ancorum, zbraně služebníkův (Martových t. j. Saliův. J. Netušil). Arist. *Ἀθην. πολιτ.* 63, 4 (Th. Miščenko). Bádání o Athenské Politeii Aristotelově (M. Pokrovskij). K Pausaniu IV, 17, 10 (M. Mandes). Prosodické a kritické poznámky (S. Ždanov). Aprīlis (od aper, tedy: vepří. J. Netušil). O přechodě srostitých jmen v odtažitá nomina actionis (M. Pokrovskij). Poznámky k řecké mluvnici (S. Sobolevskij). In Anthologiae Palatinae librum VII. coniectanea (Th. Korš). Ad Herodam (A. Sonny). K Plutarchu (M. Mandes). Co čísti po latinsku v 3. a 4. třídě (S. Ljubomudrov). Drobnosti.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 7.—8.: Na besedě (A. Popelková). Před prvním májem (K. Hovorka).

Кiевскiя Университетскiя Извѣстiя. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXV. Svazek 1.: Otázka o selském pozemkovém majetku ve Francii před revolucí a o prodeji národního jmění (I. V. Lučický). Dějiny Smolenské země do počátku XV. věku (P. V. Golubovskij). Nový entoptický zjev (S. I. Čirjev). Práce Přidněprovské meteorologické sítě (P. I. Brounov).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročné (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 4.: *Z krajinářské mapy (El. Krásnohorská). *Strnadi (Ad. Heyduk). *Hudba večera (F. Pečinka). Z básní P. B. Shelleye (př. Jar. Vrchlický). Milovník zpěvných ptákův (N. Stanický, př. Jos. Koppová). Ostatek jsou pokračování.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVI. Čís. 9.—10.: Centrála slohu (J. Vorel). Literatura, literáté a obecenstvo u nás (V. Řezníček). Aristokratické umění (V. Picca).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIII. Číslo 18.—20.: *Z písní poutníka (Jar. Vrchlický). Svatební zvyky na českém jevišti (Č. Zíbrt). Argon (K. Lukáš). Život zvířat v zimě. Ištar (J. Zeyer). *Minulost (M. V-ens). Korfu (J. Guth).

Muzeum. Časopismo Towařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Marišewski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Towařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XI. Zešit 4.: O přetížení naší mládeži v středních školách (K. Krotoski). Gymnasia pruská (T. Źemba). O Mickěvičových překladech z Goetha (A. Zipper).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann**. Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 7.—8.: *Na bajram (J. S.). Podvedená (P. Mirković). Velicí vezirové z našich krajův (Osman paša Čengić). Z Heinea (př. Bož. Čerović). Cetinje a její okolí (J. Ivanišević). Neznámý apoštol (Iv. Popović). Dolinou Ramou (I. Čebular). *Země (Br. Livadić). Lejlei-kadar či 27. noc ramazanu (Ibni Mostari). *Zimní kvítí (A. Tresić). Veselé dni (M. Mrazović). *Moje bohatství (N. Miladinović). Kéž je mi Šarec (I. Velikanović). Něco o nargili (Edh. Milubdić). Osmanliječ (týž). Americký život (J. Modrić). *V areně života (J. M.). *Poslední pocta (T. Alaupović). Noční bloudění Šeb. Ž...a (Gj. Bujher). Z východních perel. Črty z přírody (A. Dombrovský).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal**. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVI. Čís. 9.—10.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 10.—12.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák**. Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník X. Sešit 20.—24.: Janua coeli (Mme. Bourdonová, př. V. Kameš). Realisté (Fr. Žák). Všední příběh z venkova (K. Zákoucký). Malý příspěvek k pojmu o vlastenectví (Žák). — Ročník XI. Sešit 1.—6.: Jesle v klášteře (př. A. Köršnerová). Jak konají Rusové bohoslužbu. Koruna (Al. Dostál). O příčinách atheismu (Eug. Kadeřávek). Jan Lobelius (J. Veselý).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika**. V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník VIII. Sešit 5. věnován P. J. Šafaříkovi.

Периодическо списание на Българското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Redaktor V. D. **Stojanov**. 8°. Cena ročníku (o 6 knihách) 12 lvů, v cizině 15 lvů. Ročník VIII. Svazek 48.: Bulharské osady na Rusi (G. Zanetov). O paričné soustavě v Bulharsku (Gr. A. Bělkovski). Příspěvek k bulharskému knihopisu do r. 1877 (St. Argirov). Excurs z naší národní poésie (N. Načov). Bulharské národní plody duševní (A. P. Stojilov). Příspěvek k bulharskému slovníku Horno-Džumajska (týž). Opravy k A. Stojilovu článku o nářečí Prilěpském (K. A. Šapkarev).

Polaban. Redaktor Jan **Tomíček**. Nakladatel F. Popelka v Jaroměři. Cena ročně (52 čísel) 4 zl. 4°. Ročník I. Číslo 24.

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národní vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler**. V Praze. m 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Číslo 12. obsahuje opět vedle vhodných a snadných vzorův pěknou barvotiskovou přílohu a mimo to četné praktické návody. *Příloha*: *Vesna (V. Anisimov, př. M. Kaminská). Na stepi (M. Bohrmanová).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník IV. Sešit 8.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník I. Sešit 3.: Vzpomínky na Marokko a Saharu (E. Vráz). Obyvatelstvo knížectví bulharského dle trojího prvního sčítání (Em. Fait). Některé úkoly a výsledky vědeckého vzduchoplavectví (J. Frejlach). Zprávy.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV. Sešit 4.: Dozvuky. Kresba (L'udmila Podjavorinská). Gazda a sluha (L. N. Tolstoj). *Pozdrav Hviezdoslavovi (Kýčerský). *Bratovi (L'udmila Podjavorinská). Slovenský jazyk (Fr. Pastrnek).

Světozor české mládeže. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel I. L. Kober v Praze. 8°. Cena sešitu (o 24 str.) 12 kr. Ročník 1895. Sešit 1. až 2. obsahuje povídky, básničky a illustrace.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 2.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 3.: O půhoně (E. Nefedjev). Meteorologická pozorování (D. Goldgammer).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 4.—5.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 12.—13.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 9.—10.: Z básní A. Mužíka. Sebevrah (G. Žalud). *Tridentské sonety (K. Červinka). Divy, zázraky a čáry (Al. Mráz). Koho Bůh potrestal (J. Šústal). *Chudobky písní (J. Koráb).

Записки императорскаго Новороссійскаго университета въ Одессѣ. Редакторъ А. А. Кочубинскій. Одесса. v. 8°. Svazek 64. Roku 1895. Str. 606. Cena 3 rub. Obsah: Tajná zpověď v Pravoslavné Východní církvi. II. (A. I. Almazov). V historickém dřevněřímském semináři německé university v Praze (F. V. Režábek). Dostojevskij a Pisemskij (A. I. Kirpičnikov). Moudrosť dle posvátných kněh (V. M. Vojtkovskij).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník I. Sešit 8.: O vlhkém bytě (Vl. Preininger). O bočitých zkřiveninách páteře (K. Schwarz). Nové příspěvky k ocenění hygienického významu tabáku (D. Panýrek).

Zlaté mládí. Redaktoři M. **Marhan** a A. **Mojžíš.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. Předplatné na rok (10 seš.) 60 kr. Ročn. X. Číslo 7.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník III. Sešit 6.: Dělicí stroje. Podmořský

vyhledávač elektrický. Z oboru statistiky. Pro domácnost. Zábavná věda. Drobnosti.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 4.: Od Chlumětína k Heralci a Devíti Skalám. *Přílohou*: Četba dívčí. Svazek 2.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Rayman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Seš. 4.: Fotografie nebes (V. Láska). — Rozhledy: Problém prvkový. Filosofie a logika. Chemické uloženiny kůry zemské. Nové objevy v tepelné části spektra. Umělé hedbáví. Sny slepého. Sálání tepla při nízkých teplotách a jeho biologický význam. Fysiologie v Anglii. — Směr: Štěstí. Vzájemnost vědy a hospodářství rolního. Smrť Emina paše. Používání elektřiny. Vliv temperatury na líhnutí vajec. Zeměkoule otočená dráty telegrafními. — Zprávy o společnostech vědeckých: Klub přírodovědecký v Praze. — Rozhledy astronomické: Úkazy na obloze. Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně v Praze.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazků) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 3.: Gruzinská pověsť o Amiranu, synu Daredžana, i zbytky pověstí o něm v Kartvelské národní literatuře (A. N. Gren). Poznámky k bylinám (V. Th. Miller). Faliscové (V. I. Modestov). V příčině reliefův z Mantineje (Vl. K. Malmberg).

Anna Karenina. Román hr. L. N. **Tolstého.** Přeložil Jar. Hrubý. Nakladatel J. Otto v Praze. 2. vydání. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 15.—20. (str. 161—352).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Seš. 85. (str. 377—411. Dokončení). Sešit 86.—87. Díl XI.: Z různých dob (str. 1—108).

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 2. (str. 49—96).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 9.—10. (str. 257 až 320). Přílohy: Výbuch Yellowstonského geyseru. Chrám v Kiotě.

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo II.: Božena Němcová. Pokus životopisný a literární, napsal Vinc. Vávra. Sešit 1. (str. 1—32). Po pěkných Pověstech Sedláčkových následuje neméně pěkné — soudě aspoň dle počátku — vylíčení života spisovatelky, jejíž povídky povždy mile jímati budou srdce milé mládeže naší, jíž dílko toto opět vřele doporoučíme.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Sešit 86.—89. (str.. 1917—2044). Kronika sáhá dosud po počátek 16. století. Budou to po Zapově Kronice nejrozsáhlejší prostonárodní dě-

jiny národa českého. Vypravování je stále stejně poutavé a provázeno četnými obrazy.

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud**, př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 9. (str. 257—288).

Kytice. Sbírka zábavného a poučného čtení pro mládež. Nakl. I. L. Kober v Praze. m. 8°. Svazek 26.: Květy z českých luhův. Básně lyrické. 158. 50 kr. — Svazek 27.: Kraslice. Holubička. Povídky Krišt. Šmída. 111. 35 kr. — Svazek 28.: Příhody Jakuba Poctivy. Dle Marryata vypravuje Kl. Reichnerová. 143. 45 kr. — Svazek 29.: Medvědův chovanec od J. Uhlíře. Dětské srdce od M. Mejsnara. 129. 40 kr.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 42.: At-Davan od Vl. Korolenka, př. F. Matěcha. 64. — Svazek 43.: Novelly Fr. Coppéa, př. Pavel Projsa. 80.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXV. Číslo 2.: Na písčité půdě. Román Růž. Svobodové. 192.

Malebné cesty po Praze. Píše E. **Herold**. Illustrujou týž a V. Oliva. Nakladatel F. Topič v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 18. (str. 209—240).

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 24.—25.: Fettig—Fzb. (str. 913—992).

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVIII. Sešit 10.—15. (str. 177 až 560).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 193.—195. (str. 769 až 912): Fumaroly—Garcao.

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 2.—3. (str. 33—96): Souboj. Vesnický svatý. Zastavená povaha. Odkaz. Liškovický pán.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XI. Svazek 6.: Listy ze všední kroniky, př. V. Beneš Šumavský (str. 257—305. Dokončení). — Oba. Napsal J. Šlejhar (str. 1 až 61).

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník IV. Čís. 5.: Slezina a pankreas. Napsal J. Janošík. 16 a tabulka.

Ruský slovník. Sestavil Jan **Váňa.** Naklad. I. L. Kober v Praze. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Díl I. Slovník česko-ruský. Sešit 9.: vodní—žvýkati (str. 257—293). Tím ukončen I. díl, česko-ruský, i následovati bude II. díl, rusko-český.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře

Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník V. Číslo 2.: Výbor písní H. Zejleře. 98.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 99. až 101. Malostranské povídky (str. 117—212).

Slovník cizích slov. Napsal Lad. **Šípek.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Sešit 6.—7. (str. 161 až 192): Galeje—Interkalár.

Slovník cizojazyčný. Sestavil Fr. **Bačkovský.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. 12°. Cena sešitu (48 str.) 20 kr. Sešit 4. (str. 129 až 192): distrikt—honneur.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 15. (str. 673 až 720).

Svatý Pavel a jeho apoštolské cesty. Napsal abbé C. **Fouard,** přel. Jan Hulakovský. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. Cena sešitu (o 72 str.) 50 kr. Sešit 3. (str. 145—208).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník IX. Sešit 21. až 23.: Drobné črty Jana Ostna (str. 97—222. Dokončení). — Sešit 24.: Ptactvo v názorech, pověrách a zvycích lidu českého. Sebral J. Koštál (str. 1—106).

Věstník král. České společnosti nauk. *Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná.* Ročník 1894. Obsahuje 13 rozprav (7 českých, 6 německých). — *Třída mathematicko-přírodovědecká.* 1894. Obsahuje 48 rozprav (20 českých, 25 německých, 2 francouzské, 1 vlaskou) a 23 tabulek.

V třetím dvoře. Román z Pražského života. Napsal K. **Čapek.** Illustruje Artuš Scheiner. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 6.—7. (str. 161—231).

Zábavy večerní. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XIII. Sešit 5.: Z vesnic a samot od Boh. Brodského. Část III. 152. 45 kr.

Dané pravdy mravoučné. Sepsal H. **Spencer,** př. Jos. Úlehla. V Přerově 1895. Nakladatelé Fr. Bayer a Vil. Šálek. 8°. 239. 2 zl.

Dějiny revoluce francouzské. Napsal **Binzer,** př. K. Petřík. Nakl. I. L. Kober. V Praze 1895. 12°. 120. 50 kr.

Poslední dnové lidstva. Romanetto J. **Arbesa.** Illustroval V. Černý. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. 437. 2 zl. 80 kr.

Třetí láska. Román V. **Hladíka.** V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. 268. 1 zl. 25 kr.

Vzorný sběratel přírodnin. Nakl. J. Lorenz. V Třebíči 1895. 8°. 101. 80 kr.

Za štěstím. Román ze života Vídeňských Čechů od Karla **Klostermanna.** Illustroval V. Černý. V Praze 1895. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. 443. 2 zl. 80 kr.

Zpráva Spolku k pěstování her české mládeže v Praze do konce roku 1894. V Praze 1895. 8°. 36: Hry školní mládeže Pražské (J. Záhoř). O užitku her pro mládež (J. Klenka). Hřiště (V. Forman). Zpráva jednatelská. Statistika. (Viz též rubriku Drobnosti.)

Drobné zprávy.

Nařízení.

Nařízení ministerstva kultu a vyučování ze dne 12. března 1895, č. 27.638 ex 1894 v příčině péče o zdravotu na školách středních.

Ve výnosu ze dne 15. září 1890, č. 19.097 byly naznačeny ony prostředky k napomáhání tělesnému vývoji mládeže, které kromě tělocviku jsou potřebny, aby zlepšily fysickou výchovu mládeže na školách středních.

Potěšitelné výsledky, které obětavým spolupůsobením školních úřadů, obcí a příznivců školství na tomto poli od těch čas byly docíleny, utvrzujou mě v naději, že na cestě nastoupené možno očekávati další ještě úspěchy a že výchova v tomto směru doplněna bude dle požadavků doby.

Kdežto zmíněné nařízení si vytklo za úkol postarati se o opatření, kterými by ponenáhlu pomoženo bylo často pronášeným stížnostem lékařův a paedagogův o nedbání tělesného vývoje mládeže na školách středních, snažilo se ministerstvo mnohými nařízeními, týkajícími se zmenšení počtu prací písemních, vyučovací methody latinského a řeckého jazyka, jakož i zkoušek maturitních, zejmena nařízením ze dne 24. května 1892, č. 11.732 velikost práce, již měla mládež překonávati při psaní neb učení, zmenšiti, aby se jí poskytl k tělesnému výcviku potřebný čas.

Obsah péče o zdravotu mládeže ve vzrůstu se nalézající ovšem není nikterak vyčerpán uvedenými nařízeními, spíše zbývá obtížný úkol energičtěji než dosud potírati škodlivé vlivy, které jsou následkem školní návštěvy a mnohohodinného denního pobytu ve školních místnostech, pokud již zvláštní opatření pro jednotlivé zjevy toho druhu vydána nebyla.

V první řadě je povolán učitel, aby znamenal důležité v naznačeném směru okolnosti; proto jest vážnou povinností každého na veřejné střední škole působícího vychovatele, aby si osvojil znalost zásad školní hygieny a jejich pokroků. Jen potom možno mu uchrániti mládež, pokud toho poměry dopouštějí, před poškozováním zdraví.

Při tom neznenznávám rozmanitosti zevních podmínek a méně příznivé vlastnosti mnohých budov školních. Vyučovací správa sice na to pomýšlí, aby při zřízení nových budov školních příznivější zdravotní podmínky zjednala, než tato s velikými finančními oběťmi spojená úloha může se vykonati, jak v povaze věci již to spočívá, jen poznenáhlu.

Nicméně zbývá i při školních budovách účelu nehrubě přiměřených pro rozumné vykonávání školní hygieny učitelskému sboru dosti veliký obor působnosti. Zejmena se nařizuje ředitelstvům, aby v té příčině stále pečovala o tyto momenty:

1. Přímé nebo od protější stěny odrážející se světlo budiž zadrženo záclonami (bez vzorkování a šedivými). Při umělém osvětlování jedná se jak o dostatečné tak o klidné světlo. Kmitání budiž zamezeno vhodnými opatřeními, při osvětlování školní tabule třeba jest dbáti ochrany proti oslňování očí. Užívání otevřených plamenů plynových pro školní světnice se nehodí. Tělesa svítící se musí nalézati v přiměřené vzdálenosti od hlav žactva, aby teplo jejich škodlivě na ně nemohlo působiti.

2. V době, kdy se topí, má se teplota školních světnic udržovati mezi 13—16° R. V té příčině dlužno pilně dohlížeti na obsluhování zřízení topicího a v každé školní síni má býti připevněn teploměr na vhodném místě, kde by mohl vykazovati průměrnou teplotu místnosti. Regulování teploty díti se má patřičným zacházením s přístroji pro topení a větrání, s jichž zařízením se má každý učitel seznámiti, aneb otvíráním oken. Toto otvírání může se však při vyučování v zimě prováděti jen s opatrným zamezováním přímého působení studeného proudu vzduchového na žáky blízko sedící — asi občasným otvíráním hořejšího křídla vnitřního a dolejšího vnějšího.

3. Neustálou pozornosť nechť věnuje ředitelstvo i jednotliví učitelé jakosti vzduchu ve školních síních. Vzduch má se složením svým lišiti co možná nejméně od vzduchu vnějšího, čehož lze docíliti pouze pilným obnovováním vzduchu školní síně. Zkušenosť učí, že k tomu obyčejně nepostačují větrací opatření, a proto je nevyhnutelně nutno, aby se okna otvírala v letě aspoň při přestávce u vyučování, v zimě pak v přiměřené době té přestávky, při čem se žáci vzdálí ze síně, jakož i po vyučování po dobu přiměřenou vnější teplotě.

Ježto mokré svrchní oděvy a deštníky, byvše odloženy v třídě, přispívají ke zhoršení vzduchu v ní, proto je třeba, aby tomuto zlu ředitelstvo pomohlo buď určením zvláštní místnosti za šatnu žákům neb umístěním věšáků na chodbách.

4. Bedlivě mají učitelé přihlížeti na žáky, aby — jak se často děje — při psaní a kreslení křivě neseděli. Velmi důležity pro docílení přímého sedění jsou sedadla. Nelze-li i všude z příčin hmotných nehrubě vhodné lavice starší nahraditi novými, hygienicky přiměřenými, podaří se přece každému s požadavky školních lavic seznámenému řediteli v krátce odstraniti rušivé nedostatky dílem přiměřenými správkami lavic, dílem náležitým rozdělením lavic v síních školních. Pro žáky různící se velikostí více než o 12 cm třeba zvláštních velikostí lavic. Zvláště přihlížeti jest k jejich výšce, jež má býti přiměřena délce holeně, k šířce sedadla, k výšce stolního kraje a k tak zvané vzdálenosti.

Zjistilo se častými zkušenostmi lékařskými, že šikmé sedění žáků způsobuje hlavně v nižších třídách skřivení páteře, že nahnutí těla ujmu dělá činnosti plic a stále-li se příliš blízko dívá, že působí i zdravým očím krátkozrakosť.

Každý učitel, jenž si uvědomí takové žalostné následky při mládeži svěřené jeho péči, jistě se ze všech sil přičiní, aby špatným návykům žáků

vzniku nedal a sezná-li nějaký nepravidelný zjev, aby naléhal na lékařskou poradu.

Školní tabule má býti přiměřeně veliká, do výše pohyblivá a ke zrakům žactva náležitě postavena. Také při věšení map budiž dbáno šetření zraku žactva.

5. O čistotu v celé školní budově, tedy ve školních síních, na chodbách, na schodech, ve vestibulu i na záchodech jest nutno míti stálou péči. V té příčině spoléhám na energii ředitelstev vůči služebním osobám. Přiměřeně veliká ostruhovadla a rohožky na čištění obuvi nesmějí nikde scházeti; žáci musí býti důsledně k tomu přidržováni, by jich používali a zvykali čištění obuvi.

Podlahy, schody a chodby k odstranění prachu je potřebí v témdni několikráte vlhce otříti a častěji do roka vydrhnouti. By se udržely dřevěné podlahy v čistotě, doporučuje se napouštěti je horkým lněným olejem. Ku zmenšení nebezpečí infekčních nemocí je důležito, zamezovati co nejvíce plivání žactva na podlahy, za kterýmžto účelem v každé světnici nechť se umístí dostatečný počet plivátek. Také okna často nechť se čistí už vzhledem na silnější osvětlení síní.

By se zmenšilo vyvíjení prachu, k tomu přispějou co možná čisté přístroje k otírání tabule, a k témuž účelu doporučuje se, aby se používalo křídy papírem polepené.

6. Třídní učitelé mají si nedostatku sluchu a zraku žáků, kde jim odborná informace žádoucí jest, doporučením lékařské porady všímati a při vykazování místa k sedění na nedostatky ty patřičný ohled bráti.

7. Škola jest povinna chrániti svěřenou jí mládež, pokud jest to v její moci a její úkol to dovoluje, nejen před fysickými vadami a před porušováním zdraví, nýbrž také v příčině duševní práce taková opatření činiti, jež by nebezpečí přetížení žáků pokud možno co nejvíce zabránila. V příčině té nechť se při sestavování rozvrhu hodin béře co největší ohled na účelné rozdělení předmětů v celém témdni jakož i na správný jich pořad v každém jednotlivém dni.

Co od školy se žádá, bude se pociťovati za menší obtíž, zavede-li se blahodárné střídání v zaměstnání žáků mezi namáhavou prací myslící a mezi pozorováním spočívajícím hlavně na názoru či mezi receptivní činností, a když se dále zabrání vytrvalému namáhání očí (na př. při psaní a kreslení rychle za sebou následujících).

Na témž stanovisku stojí dosavadní nařízení v příčině nutnosti stejnoměrného rozdělení *písemních* prací doma a ve škole a muselo by se zvláště označiti za paedagogickou chybu, kdyby se žádalo v témže dni více než jedna školní práce.

8. Aby se při stavbě nových budov pro střední školy zajistilo při provádění stavebního projektu uskutečnění co nejpříznivějších zdravotních podmínek, nařizuje se, aby každému k řízení a dozoru na takovou stavbu určenému výboru přibrán byl za člena pokud možná hygienicky vzdělaný lékař. Toto nařízení platí jak pro budovy státních škol středních tak i pro ústavy učební stejné kategorie, nalézající se v jiné správě.

Schválená díla:

Sobek Fr., Dějiny všeobecné pro nižší třídy. Díl I. 4. vyd. V Praze 1895. Cena 75 kr., váz. 95 kr. (21/3. 1893, č. 3163 — vylučujíc zároveň předešlá vydání.)

Rozmanitosti.

— **Přednášky ze slavistiky v letním semestru r. 1895.** Na universitě *Záhřebské*: Tom. *Maretić*: O slovanském písmě cyrillském a glagolském. Četba litevských povídek ze Schleicherovy čítanky. Druhý díl skladby slovanské. Arm. *Pavić*: Charvátská mluvnice. Dějiny charvátské literatury. Fr. *Celestin*: A. C. Грибоѣдова Горе отъ ума. Boženy Němcové Vybrané báchorky národní (překlad, výklad i život spisovatelky).

— **Tělocvičné hry české mládeže v Praze.** Spolek působící od r. 1892. hledí blahodárnou činnost svou co možná nejvíce rozšířiti. Tak v r. 1894 na hřišti Letenském cvičilo v 66 dnech celkem 4385 žákův českých gymnasií. Obecné školy účastnily se na témže cvičišti her takto: v 171 dnech 7605 hochův, v 86 dnech 5853 dívek; na hřišti v Kunerlově zahradě v 133 dnech 9466 dívek; na hřišti u školy Bubenské v 80 dnech 4398 hochův; na hřišti u školy na Děkance v 51 dnech 3730 dítek. Celkem tedy hrálo v různých dobách 35.437 mladých lidí.

— **U Pražské zkušební kommisse pro zkoušky kandidatů učitelství tělocviku** na středních školách a ústavech učitelských počnou příští obojazyčné zkoušky 19. června t. r. Žádosti do 10. června ředitelstvu zkušební kommisse v Ječné ulici čís. 517—II., kde kandidáti den před zkouškou osobně se představíce zaplatí 15 zl. poplatku za zkoušku.

Konkursy.

Uprázdněno jest místo: ředitele na české reálce v Praze v Ječné ul. a na Malé Straně; skut. učitele klass. filologie s češtinou na gymnasii Vysokomýtském; skut. učitelův mechaniky s deskriptivou, stavitelství na české průmyslové škole Plzeňské.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 19. dubna předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání prof. K. *Pelce* v Štyrském Hradci: „Příspěvek k řešení Joachimsthalova problemu normal“; „Pásmo IX. křídového útvaru v okolí Řipu“ od prof. Č. *Zahálky* a „O počtu kamenných čísel“.

Třída filosoficko-přírodnická. V pondělí dne 1. dubna prof. Dr. Jan V. Novák přednesl rozbor Labyrintu světa Jana A. Komenského. Předloženy byly některé prameny k náboženským dějinám XV. století, vybrané z rukopisu gymnasiální knihovny v Kladsku od prof. Dr. *Golla* a Pamětný spis nejmenovaného pozorovatele o příčinách selského pozdvižení v Čechách r. 1775, připravený k tisku prof. Dr. *Kameníčkem.* — V pondělí dne 22. dubna monsignore F. *Lehner* přednášel o klášteře Sázavském. Prof. Dr. *Metelka* předložil neznámé dosud vydání mapy Islandu Olaa Magna z r. 1548. Dokončen jest a rozesýlá se „Věstník" za rok 1894.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

(Pokračování.)

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída IV.

Ve schůzi dne 27. listopadu 1894 třída schválila a doporučuje valnému shromáždění postup naznačený v příslušném přípisu zemské banky království Českého v příčině věnování nejmenovaného dárce na model sochy svatého Václava. Po přání velesl. výboru zemského zvolen do poroty k posouzení návrhů této sochy, jež podány budou následkem rozepsaného konkursu, pan president stav. rada Jos. Hlávka jakožto delegát České Akademie. Vyřízeny některé záležitosti zbytků účetních se týkající.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Zprávy o činnosti valných shromáždění.

Ve valném shromáždění dne 30. června 1894 vzata vděčná toho vědomosť, že zvoleným přespolním členům I. třídy: Jeho Excellenci Alfredu rytíři Arnethovi, předsedovi císařské Akademie nauk ve Vídni, pak prof. Arnoštovi Denisovi v Bordeaux dostalo se Nejvyššího schválení. Jeho cís. a král. Výsosť Nejjasnější pan protektor vzal vědomosť předložených protokolů zasedacích. Sl. rada král. hlavního města Prahy postoupila České Akademii výtěžek sbírek na sochu sv. Václava, pořádaných r. 1879, s úroky 3468·11 zl. Paní Josefina Čermáková věnovala 1000 zl. k účelům literárního odboru IV. třídy; nejmenovaný dárce přispěl 50 zl. k fondu Klementy Kalašové. K výměně publikací přistoupily dále: Académie des Sciences v Paříži, Imperatorskoje Obščestvo ljubitelej drevnej pismennosti v Petrohradě, Reale Accademia dei fisiocritici v Sieně, National Academy of Sciences ve Washingtoně, Society of Natural History v Bostoně. Publikace darovali Akademii: velesl. c. k. místodržitelství, hrabě Camillo Rasumovsky v Opavě, dvor. rada Laurin a paní Julie Jandoušová. Vzata vědomosť došlých přípisů děkovacích za volbu do Akademie, za udělené podpory, za věnovanou medalii, za darované publikace. Správní výbor umělecko-průmyslového musea přisoudil členům České Akademie právo vypůjčovati si volně spisy z bibliotheky téhož musea. Vyslechnut přípis praesidia Spolku českých chemiků v příčině nadání Václava Požareckého i přisvědčeno ochotně k usta-

novení, aby Česká Akademie, kdyby onen spolek se rozešel nebo byl rozpuštěn, nadání to převzala a ve smyslu příslušného řádu dále spravovala. Došlý přípis velesl. výboru zemského v příčině sochy sv. Václava přečten a přijat bez debaty návrh správní kommisse, aby rozhodnutí o 15.000 zl., věnovaných Akademii na pořízení modelu sochy, zůstaveno bylo nejmenovanému dárci samému. Účty z výdajných příjmů r. 1893 po návrhu správní kommisse schváleny a přijaty veškeré návrhy tříd a správní kommisse v příčině účetní závěrky. Slavnostní cena I. třídy, určená pracím filosofickým, přisouzena po návrhu třídním Dru Frant. Čádovi za spis „Noetická zásada u Herbarta a Stuarta Milla". Návrhy tříd v příčině podpor a stipendií dle §. 2. lit. *b*), *c*) stanov, doporučené od správní kommisse, vesměs přijaty; tolikéž schváleny návrhy tříd a správní kommisse o darování publikací Akademie.

Ve valném shromaždění dne 1. prosince 1894 přečten přípis Jeho Jasnosti pana náměstka protektorova, jakož i přiložený k němu opis listu Jeho Excellence pana nejvyššího komoří v příčině obrazu Jeho Veličenstva a vzata vědomosť vykonané volby obrazu i programmu slavnostního jeho odevzdání. Dále vyslechnut přípis Jeho Jasnosti jakož i přípis velesl. c. k. místodržitelství o navrženém zvýšení státní dotace pro Českou Akademii, pak oznámení Jeho Jasnosti, že Jeho cís. a král. Výsosť Nejjasnější pan protektor vzal s uspokojením vědomosť zprávy za r. 1893, kterou praesidium předložilo dle §. 32. stanov. Z akademií, z nichžto se skládá Institut francouzský, dvě, t. j. Académie des Sciences, pak Académie des sciences morales et politiques poslaly České Akademii dosavadní své publikace, pokud jsou ještě na snadě; taktéž učiniti slíbily dále Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, pak Académie française; mimo to došly od Finské společnosti nauk v Helsingforsu publikace r. 1893. Došlých přípisů děkovacích za přisouzenou cenu slavnostní, za udělené podpory, za propůjčená stipendia, pak za darované publikace vzata vědomosť. Přijat návrh I. třídy, doporučený od správní kommisse, aby na společné útraty pořízena byla pro velkou síň zasedací podobizna pana náměstka protektorova Jeho Jasnosti knížete Jiřího z Lobkowicz, pak návrh správní kommisse, aby se příště tiskl Almanach o 700, Věstník o 500 exemplářích. Redakci Sborníka české společnosti zeměvědné propůjčeno — do odvolání — právo, vypůjčovati si knihy z bibliotheky České Akademie. Návrhy třídní v příčině podpor dle §. 2. lit. *b*) stanov přijaty; tolikéž přijat návrh třídy III. v příčině odměny slavnostní, pak návrhy tříd a správní kommisse o darování publikací Akademie. V příčině summy věnované na model pomníku sv. Václava usneseno, jak IV. třída i správní kommisse za to se přimlouvají, učiniti dle vyjádření došlého od zemské banky, t. j. vyčkati výsledku konkurence velesl. výborem zemským rozepsané a dle toho buď postoupiti věnování to velesl. výboru zemskému k naznačenému účelu anebo je vrátiti nejmenovanému dárci. Konečně schválen rozpočet České Akademie na r. 1895, jak navržen od tříd a správní kommisse a vykonány volby nových členů. Nejprve po návrzích třídy I. i II. zvolen člen čestný; dále zvoleni po návrzích II. třídy za členy řádné: prof. Dr. Jaroslav Hlava a prof. Dr. František Koláček; členy dopisujícími se stali: prof. Dr. František Augustin, prof. Dr. Ant. Sucharda, prof. Josef S. Vaněček; konečně zvoleni dva členové přespolní.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Zprávy o činnosti kommise správní.

Ve schůzi kommisse správní dne 28. června 1894 vyslechnuta některá oznámení praesidiálná, předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie na konci května t. r., rokováno o přípisu velesl. výboru zemského v příčině sochy sv. Václava i navrženo valné hromadě příslušné usnesení. Úmluva s nakladatelem cís. radou panem Ottem v příčině vydávání „Sbírky spisů filosofických“, pak „Encyklopedie nauk přírodních“ schválena; tolikéž schváleny účty došlé od poslední schůze. Předložen účetní výkaz dle 2. odst. §. 73. j. ř. a ustanoveny prodejní ceny nových publikací. Přečtena zpráva revisorova o účtech z výdajných příjmů Akademie za r. 1893 a usneseno doporučiti valnému shromáždění, aby účty schválilo a přijalo veškeré návrhy v příčině účetní závěrky. Návrh I. třídy o přisouzení slavnostní ceny a návrhy všech čtyř tříd v příčině podpor a stipendií dle §. 2. lit. *b*), *c*) stanov doporučují se valnému shromáždění. Proti návrhům tříd o zakoupení spisů pro bibliotheku nečiněno námitek. Dále jednáno o darování publikací Akademie; konečně vyslechnuto dobré zdání prorektora Jiřího Pražáka o tom, náleží-li honorovati otištěné ve Věstníku zprávy o cestách s podporou Akademie podniknutých a přijaty příslušné návrhy.

Ve schůzi kommisse správní dne 30. října 1894 vyslechnuta některá oznámení praesidiálná; m. j. předloženy výkazy zemské účtárny o jmění České Akademie za měsíc červenec, srpen a září. Účetního výkazu o dosavadních příjmech a vydáních společných i třídních r. 1894 vzata vědomost. Po návrhu generálního sekretáře ustanoveny prodejní ceny nových publikací Akademie a doporučeny valnému shromáždění došlé žádosti o darování publikací společných; jednáno o návrzích tříd I., III. a IV. v příčině podpor dle §. 2. lit. *b*) stanov, jež vesměs doporučují se valnému shromáždění a přisvědčeno k návrhům třídy IV. o zakoupení knih pro společnou bibliotheku. Předložený od praesidia praeliminář příjmů a společných vydání Akademie na r. 1895 schválen; tolikéž schváleny účty došlé od schůze poslední.

Ve schůzi kommisse správní dne 29. listopadu 1894 vyslechnuta oznámení prasidiálná o zvýšení státní dotace České Akademie, o zásobě společných publikací, pak o prodeji díla „Libri erectionum;“ předloženy a schváleny došlé účty, předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie koncem října 1894, pak výkaz účetní dle 2. odst. §. 73. j. ř. a ustanovena prodejní cena publikace nově vytištěné. Návrhy třídní v příčině podpor a stipendií dle §. 2. lit. *b*), *c*) stanov, jakož i návrh třídy III. v příčině odměny slavnostní předloženy a doporučují se valnému shromáždění. Rozhodnutí IV. třídy o cenách výročních schváleno po stránce účetní; dále jednáno o darování publikací, pak o odpovědi zemské banky v příčině věnování na model sochy sv. Václava, jakož i o příslušném návrhu třídy IV., který doporučuje se valnému shromáždění. Konečně usneseno předložiti valnému shromáždění návrh společného rozpočtu a doporučiti návrhy rozpočtů třídních; toliko v návrhu třídy III. rozdělena položka 4. ve dvě a to:

Stipendia dle §. 2. lit. *c*) stanov	zl.	600
Cestovné a diéty	„	100.

Rozpočet společný navržen takto:

V y d á n í:

a) Úroky ze jmění kmenového	zl.	11.855
b) Interkalární úroky v zemské bance . .	„	1.200
c) Dotace zemská	„	20.000
d) Dotace státní	„	16.000
úhrnem . .	zl.	49.055.

V y d á n í:

a) Potřeby kancelářské . . .	zl. 600		
Vazba knih	„ 300		
Topení	„ 250		
Osvětlování	„ 50	zl.	1.200
b) Společné publikace		„	3.000
c) Valná shromáždění		„	150
d) Kommisse a referáty		„	100
e) Systemisované remunerace		„	6.120
f) Bibliotheka		„	1.000
g) Mimořádné výlohy		„	1.385
h) Do fondu reservního		„	900
úhrnem . .		zl.	13.855.

Odečte-li se toto vydání od příjmu, zbude	zl.	35.200
z čehož připadne každé třídě	„	8.800.

Fr. Šolín, t. č. gener. sekretář.

Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké.

Alarodiové. O nynějším stavu otázky této zprávu podává Dr. J. V. Prášek.

O maligním oedemu. (Přehled.) Podává MUDr. Alois V. Velich.

O pokroku v oboru thermometrie za posledního pětiletí. Referuje Vincenc Strouhal.

Zprávy o cestě entomologické Bulharskem a Vých. Rumelií r. 1893. Podává prof. Fr. Klapálek.

Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně v Praze r. 1894. Sestavil Dr. F. Augustin.

Nová díla literárně kritická. Referuje Jaroslav Vrchlický.

O přitažnostních anomaliích vůbec a průběhu isogamm v Čechách zvlášť. Podle Sternecka sestavil Dr. F. J. Studnička.

Bibliotheka Musea království Českého. Oddělení přírodovědecké. Podává Jiří Wegner.

Společnosti a ústavy polské, s nimiž jest Česká Akademie ve spojení vědeckém. Podává Edvard Jelínek.

Elektrolyse sloučenin organických. Referuje O. Šulc.

Akcidentálné šelesty srdeční. Studie Dra Lad. Syllaby.

Básnické novinky francouzské. Referuje Jaroslav Vrchlický.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

Seznam pověr a zvyklostí pohanských z VIII. věku (*Indiculus superstitionum et paganiarum*). Jeho význam pro všeobecnou kulturní historii i pro studium kulturních přežitků v nynějším lidovém podání se zvláštním zřetelem k české lidovědě objasňuje Dr. *Čeněk Zíbrt*, docent kulturní historie na české universitě. Předloženo dne 13. února 1894. Rozprav třídy I. ročn. III. čís. 2. — 1894.

Nejvydatnějším zdrojem poznání vzdělanosti evropské na začátku středověku jsou církevní zápovědi a pokuty, které církev stanovila na sněmech a na synodách provinciálních buď všemu křesťanstvu nebo jen jednotlivým národům a krajům. K těmto řádům poenitentiálním druží se „Indiculus superstitionum et paganiarum". Je zapsán v rukopise č. 577 ve Vatikánské knihovně v Římě, pojmenovaném „Codex Palatinus", který byl psán nejspíše ve Fuldě, odtud byl dodán do Mohuče, pak do Heidelberka a r. 1622 odevzdán do Říma do Vatikánské knihovny. Obsahuje vedle jiného třicet úryvkovitých záznamův o pověrách a obyčejích pohanských, které církev zapovídala, známých pode jmenem „Indiculus superstitionum et paganiarum". Jsou to nápisy: I. De sacrilegio ad sepulchra mortuorum. II. De sacrilegio super defunctos i. e. dadsisas. III. De spurcalibus in Februario. IV. De casulis i. e. fanis. V. De sacrilegiis per ecclesias. VI. De sacris silvarum, quae nimidas vocant. VII. De his, quae faciunt super petras. VIII. De sacris Mercurii vel Jovis. IX. De sacrificio, quod fit alicui sanctorum. X. De phylacteriis et ligaturis. XI. De fontibus sacrificiorum. XII. De incantationibus. XIII. De auguriis vel avium vel equorum vel bovum stercora vel sternutationes. XIV. De divinis et sortilegus. XV. De igne fricato de ligno i. e. nodfyr. XVI. De cerebro animalium. XVII. De observatione pagana in foco vel in inchoatione rei alicuius. XVIII. De incertis locis, quae colunt pro sanctis. XIX. De petendo, quod boni vocant sanctae Mariae. XX. De feriis, quae faciunt Jovi vel Mercurio. XXI. De lunae defectione, quod dicunt „vince luna". XXII. De tempestatibus et cocleis. XXIII. De sulcis circa villas. XXIV. De pagano cursu, quem yrias nominant, scis(s)is pannis vel calciamentis. XXV. De eo, quod sibi sanctos fingunt quoslibet mortuos. XXVI. De simulacro de consparsa farina. XXVII. De simulacris de pannis factis. XXVIII. De simulacro, quod per campos portant. XXIX. De ligneis pedibus vel manibus pagano ritu. XXX. De eo, quod credunt, quia feminae lunam comende(n)t, quod possint corda hominum tollere iuxta paganos.

Těmto 30 nápisům byla věnována řada studií. Všeobecně jest uznávána veliká důležitosť „Indiculu" pro kulturně-historické studium. Někteří pokládají Indiculus za řády, ustanovené v Lestinnes r. 743. Jiní uvozují nápisy tyto ve styk s činností věrozvěsta sv. Bonifacia. Nepodařilo se dosud určitě stanoviti dobu, kdy byl Indiculus sestaven, nejspíše za Karla Velikého. Není také posud rozhodnuto, zda třicet nápisů Indiculu je zbytek ze třiceti obšírných, nezachovaných kapitol, nebo spíše text se neztratil a kusé nápisy byly by pak instrukcí pro vrchnosť světskou i duchovní, která pověry a zvyklosti pohanské má kárati u lidu pokřtěného.

Spisovatel pokouší se o výklad „Indiculu“ na základě poněkud chybném od posavadních prací. Jest uznáváno všeobecně, že Indiculus p dává vzácné zprávy o vzdělanosti evropské na začátku středověku. Ve toho má však nepopíratelný význam pro studium kulturní historie všeobec Obyčeje a pověry, které Indiculus vyhlašuje za pohanské, po bedlivějším p tráni nalézáme posud v době, ve které žijeme, v lidovém podání evropské v podobě ovšem otřelé, pozměněné, a tytéž zvyklosti a názory najde posud u národů nevzdělaných, u kmenů primitivních v podobě zachovalej původnější, v podobě bližší oněm zvyklostem pohanským, které církev n začátku středověku zapovídá lidu pokřtěnému. S tohoto přirovnavacího st noviska spisovatel vykládá Indiculus, všímaje si lidového podání nynějšíh v Evropě i zvykosloví národů necivilisovaných mimo Evropu, kde staré oby čeje mohou podnes bujeti a rozvíjeti se volně, bez umenšení a změn, kter u národů evropských od té doby, kdy byl Indiculus sestaven, přivodila po stupující kultura. Od posavadních vykladatelů Indiculu liší se spisovat také tím, že vedle kulturně-historických zpráv o zvykosloví z pramenů z padoevropských neopomíjí shodných dokladů z památek slovanských o týc zvyklostech, všímá si dokladů slovanských, jimiž celkový obraz vzdělanos evropské za středověku je doplňován a tím soustavně všecka příslušná látk z památek evropských vyčerpávána. Rozumí se, že nejpilněji si hledí spi sovatel kulturní historie české a české lidovědy, navazuje zprávy staročesk i z nynějšího lidového podání o zvykosloví lidu českého do pásma všeobecn historie kulturní.

Listy paní Kateřiny z Žerotína, rozené z Valdštejna. Vydal *Fran tišek Dvorský.* I. Dopisy z r. 1631 a 1634. Historického Archivu I. tříd čís. 2. — 1894.

Ve Františkově museu v Brně uschovány jsou tři svazky současnýc opisů listů paní Kateřiny z Žerotína. Jsou to jen zbytky veliké její korrespondence z l. 1631, 1633 až 1635, kteráž se nám zachovala. Ze značného počtu listův poznati můžeme, jak ráda a mnoho psávala. Listy paní Kateřiny z Žerotína jsou důležitou památkou po stránce historické (politické, náboženské, zvláště kulturní), jazykové a ethické. Oznamovala přátelům, známým o událostech politických, o strachu před vojáky císařskými, o lopežích a soužení válečném, o míru, kterýmž lidé se těšili, o reformaci v Čechách, o zprávách z Vídně a při dvoře císařském atd., milejší však jí byla péče o drobné nebo ženské hospodářství na panství Brandýsském a Třebíčském, o rozmnožení jeho důchodů, o chovu dobytka, o opatrování drůbeže, včel, o dělání a prodávání másla, sýrů atd. Psávala a nařízení dávala o všem tom úředníkům hospodářským i šafářkám, s nimiž častokráte mívala nemalou potíž. (Pokrač.)

Personalie.

Na odpočinek dán jest ředitel české reálky v Praze v Ječné ulici, školní rada Jan *Šťastný.*

Oprava.

Na str. 144, ř. 3. před slovo „themat“ vlož: patrioticko-loyální.

Fr. Pastrnek, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1. Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až VIII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

KROK,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhorsku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali aneb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace „Kroka“ jest v Praze, II. v Pštrossově ulici čís. 25.

Tiskem **F. Šimáčka** v Praze.

ROČNÍK IX. SEŠIT 6.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1895.

Vydáno 1. června 1895.

Slavných ředitelstev středních škol žádáme slušně za školní programmy.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při přištím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík*.

(Pokračování.)

LXVI. Tuto Allexander mluvil s Dariášem pokornú řečí željeje.

„Synu Alexandře, jakožto [1]) lépe nebo pilnějíe [2]) tvá *múdosť* [3]) víe a muože věděti, že veškeu svět u porušení posazen jest, nebo zajisté božské převěděníe všechna [4]) převíe myšleníe [5]) lidská, zpytuje: tak jest svět od počátku stvořil, aby na něm nic ustavičného ani pevného nebylo, ale v své váze běžíece obrátily sě v své protivenstvíe.[6]) Nebo by byl buoh učinil vše štěstíe na lidi, aby nepromčnitedlně [7]) a hojně [8]) na nich ostalo, tak veliká pýcha byla by v [9]) lidech a marná chvála, jenž nad přirozením lidským panuje, že by všecky věci ne bohom, ale sobě, své vlastníe moci [10]) připisovali: a tak by lidé odstupovali [11]) od svého stvořitele. Pakli by [12]) božské výsosti [13]) duostojnosť tak světskú zpuosobnosť [14]) zjednala, aby všeliké zlé a neštěstíe uvedla na lidi bez odvoláníe, tak jsú veliké křehkosti, kteréžto člověčíe přirozeníe následuje, že bychom všichni v osidlo a v zúfalstvíe byli vtrženi, tak že bychom neměli nižádné [15]) naděje dobroty od pána boha. A protož tak jest chtěl buoh, aby všecko bylo u proměněníe (267) (když pln) [16]) jsa štěstíe, pro svú hrdosť sebe nepozná (a s výsosti h)rdé [17]) v nízkosti [18]) doluov byl pohřížen, aby, což skr(ze pozdv)iženíe [19])

[1]) *B.* jakož *A.*
[2]) *B.* plnějí *A.*
[3]) m. *múdrosť A. B.*
[4]) vše *A. B.*
[5]) *A.* i myšleníe *B.*
[6]) *A.* běží a obracuje se jednak v sladké jednak v protivné věci *B.*
[7]) nepromčnitedlné *A. B.*
[8]) *B.* hojné *A.*
[9]) *B.* na *A.*
[10]) *B.* věci a moci *A.*
[11]) odstúpili *A. B.*
[12]) *B.* om *A.*
[13]) *B.* věci *A.*
[14]) spósobu *A.* zpuosobu *B.*
[15]) ižádné *A. B.*
[16]) *A.*
[17]) *A.*
[18]) nízkosť *A. B.*
[19]) *A.*

bíedné zpomanul, jakož jsi na mně s(patřil),[1]) jenž bíech tak veliků velebností roztyl pro množ(stvíe)[2]) zbožíe, kteréžto jmějíech, že sem sě[3]) mněl ne stvo(řen)ím božím, ale jeho tovaryšem,[4]) a jehož sem tehdáž pro (sle)posť[5]) pýchy neviděl, již skrze břidkosť pokory opa(t)řuji[6]) a poznávám Ale když bude některý člověk přie(l)išným[7]) neštěstím obtíežen a zúfá nad boží milostí, nečekaje[8]) nižádného polepšenie, však pozdvihuje jeho buoh k cestě[9]) prospěšnosti,[10]) aby jakožto nepřěkažuje,[11]) maje světskú bíedu, o bohu nemohl právě mysliti,[12]) jsa opraven přemožením[13]) štěstíe, aby poznal.[14]) Nebo ten jenžto[15]) ponižuje člověka, téhož muož[16]) v hlubokosť ponížiti.

A protož, muoj[17]) synu, nepozdvihuj sě srdce tvé aniž[18]) mysl tvá k svrchovaným,[19]) povstávaj pro mnohé vítězstvíe tobě puojčené od boha, by pak i to činil, což *boho*[20]) vlastně,[21]) by pak ruce tvé i nebe dosahovaly.[22]) Vždy na své najposledníe[23]) dni zpomínaj, neb jsi smrtedlný a smrť na každý den vidíš. I zdali neshleduješ, že jedinké mé hnutíe činí *mě*[24]) na světě, a život náš paukovému[25]) řemeslu jest přirovnán? kteréžto kdyžto[26]) přemistrným díelem jest utkáno a když přijde[27]) větrné povanutíe přemalé, ihned sě ztrhá a k ničemuž sě obrátí. A protož *vshledi*[28]) na mě, viz, kterakým sem včera byl a jakým sem dnes, jenž jsem sě bíedně až do *prahu*[29]) pochýlil a jenž té[30]) míeře[31]) veškeren svět[32]) držíech a již sám sebú nevládnu. Prosímť,[33]) pochovajte mě ruce tvé[34]) předobrotivě a přiďte[35]) na pochovávanie mé Perští,[36]) Macedonští a Řekové, a potom královstvíe Perské a Macedonské (268) jednoty požívajte. Mateř svú Rogadanu[37]) (velice poru)čuji[38]) a mé ženě buď milostiv, Rogsanu[39]) dceru (mú vezmi)[40]) sobě za ženu, nebo z urozených rodičuov urozen(é plémě)[41]) pocházíe."

---

[1]) *A. B.*
[2]) *A. B.*
[3]) add. již *A.*
[4]) tovařišem *A. B.*
[5]) *A. B.*
[6]) *A.*
[7]) *B.* om. *A.*
[8]) *B.* nečakaje *A.*
[9]) štěstí *B.* ščestie *A.*
[10]) *A.* prospěšenstvím *B.*
[11]) na přiekazu *A. B.*
[12]) *B.* smýšleti *A.*
[13]) přemnožením *B.* přemnožstviem *A.*
[14]) *A.* add. boha *B.*
[15]) *B.* gesto *A.*
[16]) *B.* móže *A.*
[17]) *B.* add. milý *A.*
[18]) ani *A. B.*
[19]) add. věcem *A. B.*
[20]) m. *bohové A. B.*
[21]) add. činíe *A. B.*
[22]) dosáhaly *B.* dosiehaly *A.*
[23]) najposlednějšíe *B.* na najposlednějšíe *A.*
[24]) m. *tě B.* (mye *A.*).
[25]) *A.* pavúkovému *B.*
[26]) když *B.* om. *A.*
[27]) *B.* przide *A.*
[28]) m. *vshlédni A. B.*
[29]) m. *prachu A. B* ad pulverem.
[30]) tee *C.*
[31]) teymyerz *A.* temierz *B.*
[32]) add. v ruce *B.* v ruce své *A.*
[33]) *B.* add. tebe, mój milý Alexandře *A.*
[34]) tvoji *A.* tvoje *B.*
[35]) przidte *B.*
[36]) add. Medščí *A.*
[37]) Rogodynu *A.* Rogodonu *B.* lat. Rodogonen.
[38]) *A.*
[39]) Roxanu *A.* Rogxonu *B.* lat. Roxanen.
[40]) *A. B.*
[41]) *A.* (urozenie plémě *B.*)

A to mluvě v rukú Alexandrovú pusti (duši).[1]) A protož podle obyčeje ciesařského složil jest tělo j(eho a s)[2]) všelikú[3]) přípravú a poctú[4]) kázal jest jej nésti k hrobu; (a)[5]) jidechu před ním oděnci Macedonští a Perští.[6]) A(le Ale)xander[7]) skloniv hlavu, [netoliko][8]) jda[9]) přehořce plakáš(e),[10]) a[11]) Perští plakáchu netoliko pro smrť Dariášovu, ale viec(e)[12]) pro dobrotivosť Alexandrovu.

LXVII. Rozdíel sedmý a šedesátý. Kterak Allexander sedl jest na královskú stolici zlatú, kterúžto bieše udělal Cyrus, někdy král Perský.

74. A vrátiv sě král Alexander s pohřebu, jide na sieň; a toho dne sedě[13]) na stolici královské zlaté, kterúžto bieše udělal král Cyrus někdy Perský. A svolav Macedonské i Perské i vstavi na sě korunu Dariášovu, kterážto tak drahá bieše, nebo od jasnosti[14]) všecka sieň sě stkvieše[15]) od drahého kamenie, kteréž v nie bieše. A bieše stolice všecka zlatá nad jiné lavice[16]) sedmi loket povýšená, a po sedmi stupniech vcháziechu králi na tu stolici: prvni stupeň bieše z amatistu, druhý z smaragdu, třetí z topasion, čtvrtý z granátu, pátý z diamantu, šestý z zlata ryzieho, sedmý z bláta stvořený.

Ani bez velikých příčin biechu uděláni aneb[17]) zřiezeni nebo prvni stupeň, jenž bieše z amatystu, ten[18]) tajnosť[19]) držieše; neb jakožto ametistus[20]) od přirozenie utlačuje sílu a parnosť vína a ktož jej nosí u sebe, nedopúštie, aby sě v své paměti proměnil: též musí býti[21]) dokonalého smysla a skrovný, kto chce vstúpiti v královské duostojenstvie, aby nikoli pro příčinu *newmilosti*[22]) nepochýlil[23]) sě k křivdě. (269) (Druhý stup)eň[24]) bieše z smaragdu, kterýžto zrak toho, jenž (jej nosí, čis)tí[25]) a zachovává zrak. Též slušie na krále, aby (měl ostrú)[26]) opatrnosť v svém smysle a v srdci, aby to, což (má věd)ěti,[27]) věděl a opatrně rozeznal. Třetí stupeň bie(še z t)opasia,[28]) jenž jest [z] také jasnosti,[29]) že kto chce zpuoso(bu sv)ú[30]) v něm vi-

1) *A.*
2) *A.*
3) velikú *A.* převelikú *B.*
4) poctivostí *A.* ctí *B.*
5) *A. B.*
6) *B.* Peršči, Medšči, Macedonšči a Řekové *A.*
7) *A. B.* Alexander enim.
8) Omylem převzato z následujícího „netoliko“ (*A. B.* om.)
9) add. po něm *A.*
10) *A. B.*
11) ale *A. B.* enim.
12) *A. B.*
13) ſiede *B.* ſedieſſe *A.*
14) add. jejie *A.*
15) *B.* sktvieše *A.*
16) *B.* nad ní lvice *A.*
17) a *A.*
18) takovú *B.* (jenž *A.*)
19) add. v sobě *A. B.*
20) amatistus *A. B.*
21) [add. král *A.*]
22) m. *neumělosti B.* (nemiloſti *A.*)
23) *B.* nepřichýlil *A.*
24) *A. B.*
25) *A. B.*
26) *A. B.*
27) *A. B.*
28) *B.* (jest z topazia *A.*)
29) jenž jest také tajnosti a jasnosti *A.* jenž také zmamená jasnosť *B.*
30) *A. B.*

děti, zdá mu sě, by nohy jeho byly v po(větř)íe ztopořeny[1]) a hlava jeho na zemi byla skloněna.[2]) (Též) slušíe králi na své najposlednějšíe[3]) časy[4]) patřiti,[5]) aby, (ja)kožto[6]) ten kámen ukazuje, že hlavú doluov visíe[7]) a no(h)ami[8]) nahoru,[9]) totiž duostojenstvíe do prachu aby nebylo stištěno. Čtvrtý bíeše z granátu, neb jakožto granát svú zardělostí všecko kameníe přemáhá, též i[10]) král má svú stydlivostí býti zardělý, aby nevystupoval z slušných činuov, čině nešlechetně. Pátý stupeň ten bíeše z diamantu, jenž jest také tvrdosti, že ničímž nemuož[11]) býti lámán, leč bude krví kozlovú zlit:[12]) též král tak má býti ustavičný, aby pro žádnú věc od upřémnosti spravedlivé nepostúpil ani sebe nepohnul.[13]) Šestý[14]) bíeše z ryzíeho zlata, neb jakožto zlato všecky[15]) věci lesknaté krású a drahostí svú přemáhá, též král nade všecky jest ustaven,[16]) aby všichni jeho kázaním byli zpravováni. Sedmý[17]) bíeše z blatného střepu;[18]) proto bíeše učiněn, aby člověk, když bude k královskému[19]) duostojenství pozdvižen, pamatoval,[20]) že jest z země stvořen a v zemskú postavu má[21]) sě proměniti a vrátiti.[22])

Na té stolici sedíeše Alexander a[23]) královskú korunú jsa korunován a oblečen rúchem cíesařským. Svolav Macedonské a Perské, káza listy po všech krajinách rozeslati tíemto obyčejem:

LXVIII. Rozdíel devátý a šedesátý, jenž drží přěpis listu od Allexandra poslaného všem, ješto slušejí pod královstvíe persydské.

„Král nad králi, pán[24]) panujících, Alexander, **(270)** syn boha Amona a[25]) královny Olimpiady, vš(em kníežatóm),[26]) vévodám a[27]) vladařóm, popravcíem,[28]) duostoj(enstvíe a)[29]) lidem městským po všem království Perském (bydlejí)cím[30]) svú milost.[31]) Poněvadž sě jest bohóm slíbi(lo, aby)chom[32]) na velebnosti[33]) Dariášově seděli, máte sě

[1]) *B.* (vzhóru zdviženy *A.*)
[2]) pochýlena *B.* by se sklonila *A.*
[3]) na najposlednějšíe *A.* na poslednie *B.*
[4]) *B.* dni a časy *A.*
[5]) *B.* pomníeti a patřiti *A.*
[6]) *A. B.*
[7]) wyſy *A.*
[8]) nohama *A.*
[9]) vzhóru *A.*
[10]) om. *A. B.*
[11]) *B.* nemóže *A.*
[12]) oblit *A. B.*
[13]) pohnul *A.*
[14]) *B.* add. stupeň *A.*
[15]) wſſczkny *A.* všechny *B.*
[16]) vſazen *A.* wzaczen *B.*
[17]) add. stupeň *A. B.*
[18]) z blatného třepu *B.* z bláta aneb z blatného třepu *A.*
[19]) *B.* v královském *A.*
[20]) *B.* aby pamatoval *A.*
[21]) *B.* mať *A.*
[22]) i vstavi na sě korunu — vrátiti lat. nemá.
[23]) *B.* om. *A.*
[24]) a pán *A. B.*
[25]) *B.* om. *A.*
[26]) *A. B.*
[27]) om. *A. B.*
[28]) poprawczem *A.* poprawczom *B.*
[29]) *A.* duostojenstvíe všelikého a *B.*
[30]) *B.* Persidským a bydlejícím *A.*
[31]) *B.* add. vzkazujem *A.*
[32]) *A.*
[33]) *A.* velebné stolici *B.*

r(adova)ti [1]) a veseliti nemále.[2]) Protož přikazujem vám, abys(te v) každém městě kniežata a zprávce zjednali, jakož j(sú) za času Dariášova ustaveni; jimžto přikazujem,[3]) a(by) spravedlnosť mezi všemi rozumně činili a zachov(á)vali; [4]) jichžto přikázanie aby od poddaných všech beze všie odpory bylo držáno. A každý zvláštností svých buď vděčný a zprávný,[5]) ale oděníe v domiech králových buď zachováno [6]) a jich nesměj nižádný [7]) vzieti ani nositi. Přikazujem také, aby od Persydy až do Macedoníe silnice byly otevřeny [8]) a *bespečné*,[9]) aby jedúce *fym* [10]) i tam beze všie překážky [11]) poctivě a bezpečně své věci jednali.“ (Pokračování.)

Reorganisace her olympických.

Referuje Dr. *Jiří Guth.*

(Dokončení.)

Kongres byl zahájen za předsednictví barona de Courcel, senátora a nyní vyslance při dvoře Londýnském, a čestnými členy jmenováni mimo jiné král belgický, prince of Wales, následník trůnu anglického, korunní princ švédský a norvéžský, korunní princ řecký, velkokníže Vladimír ruský, rakouský ministr vyučování a j.; z Čechů pisatel této zprávy. — Česká obec sokolská, nemohouc býti zastupována delegátem, vyslovila svůj souhlas s pracemi kongresu.

S kongresem, který trval celý týden, bylo ovšem spojeno mnoho slavností, jak už tak bývá, a odbývaly se dvě valné schůze v posluchárnách Sorbonny, kterým předsedal vicomte Léon de Jansé, předseda Unie des Sports athlétiques.

Na schůzi prvé, 18. června, zvoleny byly dvě kommisse, první k vyšetření otázek týkajících se amatriésmu ve sportu, pak druhá, která měla úkolem probrati vše, co se týče reorganisace her olympických dle programmu svrchu uvedeného. Kommisse přikročily ku práci hned a předložily výsledek svých porad druhé valné schůzi 23. června, jíž súčastnil se také p. Gréard, rektor akademie Pařížské. Kommisse prvá přesně stanovila definici amatérismu ve sportu, jakož i pravidla, dle nichž amatér říditi se má vystupuje na veřejnosť.[12]) Co se týče her olympických (předsedou té kommisse byl Bikélas, předseda tělocvičné

[1]) *A. B.*

[2]) nemálo *A.*

[3]) přikazuji *B.* vzkazujem *A.*

[4]) *B.* zachovali *A.*

[5]) A každý wzwloſtny buď vděčen *A.* A každý v zvláštnostech svých buď v držení a v spravování *B.* unusquisque homo in potestate sua habeat proprietatem (t. j. vlastní majetek) suam.

[6]) *A.* schováno *B.* recondantur.

[7]) ižádný *A. B.*

[8]) otevříny *A.* (byla otevřena *B.*)

[9]) m. *bezpečny A.* bezpečna *B.*

[10]) m. *ſyem* t. j. sěm: sem *A.*

[11]) přiekazy *B.* (beze všeho) przekazu *A.*

[12]) Viz Bulletin l. c.

společnosti v Athénách, místopředsedou baron Carayon de la Tour, zástupce Société hippique française), ustanoveno předně, aby první hry byly odbývány r. 1896 v Athénách a reorganisace jejich aby dála se souhlasně s potřebami života moderního. Hry budou pořádány jen pro dorostlé amatéry (mládež školní je tedy vyloučena) a každá země, resp. národ, který se her súčastní, musí býti representován jen svým zástupcem; při hrách budou prováděny tyto druhy sportů: sporty athletické ve vlastním toho slova smyslu (běhy a závody), sporty nautické (závody lodí veslových a plachetních, plování), hry athletické (foot-ball, lawn-tennis, míčové hry atp.), bruslení, šerm, boxování, sporty hippické, polo, střelba, tělocvik a posléze jízda na velocipedu.[1])

Pro sporty athletické ve vlastním toho slova smyslu bude zřízen všeobecný championat athletismu pode jmenem „Pentathlon" a mimo to bude udělena i cena alpinská za nejzajímavější vystoupení na některou horu.

Kongres zvolil nejposléze mezinárodní výbor skládající se z osob, které by ve svých zemích pracovaly ve prospěch podniku nebo postavily se v čelo hnutí pro znovuzřízení olympických her. Předseda tohoto „*Comité international des Jeux Olympiques*" volí se vždy z té země, ve které příští hry odbývati se budou.[2])

Administrace komitétu, jejž zastupuje gen. tajemník a pokladník, je stále v Paříži.

Hry po Athenských nejblíže příští budou r. 1900 v Paříži a 1904 bezpochyby ve Spojených Státech severoamerických. V každé zemi, kde hry budou, sestoupí se zvláštní výbor domácí, který bude míti za úkol zajistiti účastenství své země při hrách olympických. Tím spůsobem těžiště přenáší se na tyto komitéty zemské.[3]) Tím také nabudou hry náležité rozmanitosti, neb není nijak žádoucno, aby každá olympiáda byla pokaždé stejným obrazem jen v různém rámci. Bude záležeti na každém jednotlivém národě a jeho spůsobu, jakým dovedl orga-

---

[1]) V prvních olympiádách řeckých bývaly jen prosté závody pěší, od 14. olympiády zaveden t. zv. *δίαυλος*, dvojitý běh, při 15. ol. dolichos, závod v běhu na vzdálenost 7—24 stadií, při 18. ol. zápasy a pentathlon, zápas paterý (*ἅλμα, δίσκος, δρόμος, πάλη, ἀκόντισις*) a od 23. ol. také *πυγμή*. Olympiadou 25. začaly závody vozní a se čtyřspřežím, ol. 33. závody jezdců (*ἵππος κέλης*) a pankration, zápasy pěstní. Později (37. ol.) přibyly zápasy chlapců, (70.) závody mezků a j. — Závody trvaly 5 dní.

[2]) Předsedou nynějším je tedy Řek *Bikélas* z Athén, generálním tajemníkem baron *Pierre de Coubertin*, pokladníkem *Callot*, bývalý předseda Unie des Sociétés de gymnastique de France, členy pak: generál *Butkovskij*, člen ředitelstva vojenských škol ruských, plukovník *Balck*, professor na ústředním ústavě tělocvičném ve Štokholmě, Leonard *A. Cuff*, tajemník New Zealand amateur athletic association na Novém Zelandě, *W. M. Sloane*, professor university v Princetoně, Spojených Státech severoamerických, Dr. *Zubiaur*, rektor národní kolleje v Uruguay, *C. Herbert*, tajemník Amateur athletic association v Londýně, lord *Ampthill* tamže, vévoda *d'Andria Carafa* v Neapoli, *Fr. Kémény*, ředitel král. škol v Budapešti, hrabě *M. de Bousies* v Brusselu a posléze opět pisatel této zprávy, jediný z Rakouska.

[3]) Členy nynějšího výboru řeckého jsou: plukovník *Mano*, *Štěpán Skuludis*, poslanec a bývalý ministr *A. D Sutso*, chef eskadrony jízdné, *Retsinas*, starosta Piraea, *Pavel Skuses* jako pokladník a *Alex. Mercati* a *Jiří M. Melas* jako tajemníci.

nisovati slavnosti a holdovati sportům, aby moderní hry olympické měly svůj ráz a předčily i hry starověké. Patrně hry, pořádané v Athénách, v Římě, jiné budou než hry ustrojené ve Štokholmě nebo snad také v Praze.

Ale jakými prostředky chce komitét realisovati velkou myšlenku svou?

Předně vydává jazykem francouzským čtvrtletní „*Bulletin du comité international des Jeux Olympiques*", jejž jsme již citovali, s pěkným heslem Citius-Fortius-Altius, který přináší podrobné zprávy o postupu prací výborových a který hledí získati reorganisaci her sympatie ve všem vzdělaném světě. Pak spoléhá nejen na štědrost zemí i měst, ve kterých hry budou odbývány ale i na jejich porozumění. Obnovení her, jak netřeba dokládati, nemá býti jen plaisirem několika osob, které by se chtěly vyskákat a proběhnout.

Athletismus od nějakých dvaceti nebo třiceti let stále roste svým významem a námitky proti němu jsou asi takové hodnoty jako námitky proti noži, jehož bychom neměli užívati proto, že někdy se jím někdo řízne. Athletismus může vznítiti právě tak dobře vášně nejušlechtilejší jako vášně nekalé; může býti příčinou citů nezištných a ctižádosti jako ziskuchtivosti; může býti rytířský nebo úplatný, mužný nebo až zvířecky nízký; posléze může sloužiti právě tak k utužení míru jako k rozzuření války. Ale požadavky všech moderních demokracií, ať monarchických ať republikánských jsou jen první částí těchto punktů a jen pro pěstování těch mají býti hry olympické.

A reorganisace je založena na zásadách nejliberálnějších. Každý vzdělaný národ beze všeho rozdílu je k nim připuštěn, žádná forma slušných cvičení tělesných není vyloučena, žádná škola, žádný spolek, žádná země není ať jakýmkoli spůsobem privilegována. — Také ze všech stran, i těch, které nejpříkřeji proti sobě stojí, dostává se Pařížskému komitétu souhlasu a netečnost Německa v Německu samém přísně se odsuzuje. (Srv. na př. odborný list Spiel und Sport.)

Kterak Pařížský výbor úsilovně pracuje, toho důkazem již poslední, lednové číslo Bulletinu, které přináší už hlavní kusy programmu her Athénských, které budou 5—15. dubna (24. března až 3. dubna dle kalendáře řeckého) 1896, pod předsednictvím Jeho král. Výsosti korunního prince řeckého, vévody ze Sparty. Mají tedy i jednotlivci i spolky času dosti vycvičiti se do těch čas.

A programm Athénský je tento:

A) Sporty athletické: 1. závody v běhu, 2. závody ve skoku a v házení, 3. závody pěší na velkou vzdálenosť 48 km z Marathonu do Athen.

B) Tělocvik: 1. různá cvičení jednotlivců, 2. společná cvičení družstev.

C) Šerm a zápolení: 1. výpad fleuretem, šavlí a mečem, 2. zápolení římské a řecké.

D) Střelba.

E) Sporty nautické: 1. yachting, 2. závody veslařské, 3. plování

F) Závody velocipedistické.

G) Equitace (při které nebude dbáno hodnoty koně, nýbrž jen schopností jezdcových).

H) Hry athletické: 1. lawn-tennis, 2. cricket.

Foot-ball a polo na programmu nejsou, poněvadž na nepříhodné, vypálené a kamenité, jakož i nerovné půdě attické nebylo lze nalézti případného terrainu. Anglické boxování bylo vůbec jakožto „málo civilisované" vyloučeno. Pan Kémény, člen komitétu mezinárodního, navrhoval také závody aeronautické — ale prostředky athenské na to nevystačí a budou tyto jistě nejzajímavější a nejmodernější závody provedeny bezpochyby roku 1900 v Paříži při příležitosti světové výstavy.

Neunavný baron de Coubertin již v říjnu minulého roku snažil se zvýšiti interess kruhů athenských a řeckých vůbec a pořádal přednášky o moderních hrách olympických nejen v Athénách ale i na řeckém venkově, zejmena v Patrasu. Všude setkal se s neobyčejným souhlasem: Řecko přijalo myšlenku prvních her olympických nad míru příznivě. „Athénským," pravil de Coubertin ve své přednášce, „vrací se opět čest, že našli nejsvůdnější, nejpravdivější formuli sportu: sport pro příjemnou harmonii těla a duše, pro radost, kterou člověk cítí, kterak více žije. . . . Vaši předkové z pravidla neznali výstřednosti mládí aniž zasmušilosti staroby: umění žíti stálo tehdy na svém vrcholu a zcela přirozeně vyvinulo se z toho umění umírati; dovedli žíti bez bázně a umírati bez lítosti . . . což my, bohužel, nedovedeme! . . . A hanba," končil de Coubertin, „nebude zde záležeti v tom, že ten který bude poražen nebo přemožen, nýbrž v tom, že zápasu se nesúčastní. Pracujíce pro naše dílo, buďte jisti, že pracujete pro svou vlasť."

Hry Athénské budou vyžadovati asi 150.000 fr., jež uhradí stát a město. Cvičení athletická a tělocvičná budou se odbývati ve starém Stadiu, v němž kdysi mívalo místa 50.000 diváků na sedadlech mramorových, jimiž, zdálo se, Pentelické lomy docela jsou vyčerpány; závody nautické v zálivu Phalérském; šerm a zápasy v krásné rotundě výstavního paláce Zappeion, střelba v městské střelnici a equitace ve vojenské jízdárně.

A kterak asi Čechové zachovají či zachovávají se vůči podniku, kterémuž nelze upříti velkého významu a budoucnosti? Pařížský komitét poctivě stará se i o účastenství naše a víme bezpečně, že mu na tom i záleží. Ale dvě věci stojí účastenství našemu v cestě: jsou to překážky hmotné a pak více ještě nedostatek porozumění pro tu věc. Nelze upříti, že není mezi námi mnoho jednotlivců, kteří by bez rozpaků hmotných mohli se vydati na výlet do Athén, tím méně celá družstva sportovní, na příklad sokolská. Ale konec konců, když v Paříži a jinde ve Francii sláva jmena českého i na poli athletismu mohla se šířiti, může se šířiti i po vlastech řeckých. Nelze zde o tom rozepisovati se, kterak příjemná je cesta z Terstu do Patrasu, pak řeckým krajem nebo zálivem a průplavem Korintským do Athén . . .

Horší je, že athletismus vůbec nemá ještě v kruzích našich a těch, kteří podporou svou mohli by účastenství Čech pojistiti, mnoho přátel. Vždyť slýcháme i výtky činěné mladým lidem, kteří lawn-tennis nebo kroket hrají, aby raději se zabývali — politikou!

Než jsme daleci nějaké polemiky a účelem naším bylo jen upozorniti na věc, která i u nás pozornosti jest hodna.

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

Endemické druhy má u Trouessarta Patagonie (M. patagonica Burm. do Mendozy), sev. Amerika, Indie, Afrika již. (albinucha Gray) i Čína, Amerika již. (brasiliensis), u jiných více napočteno.

Flower uvádí 12 Mustel, Murray 49 (s Martes), pops. 63: martes, zibellina (Asie), americana, pennantii (Amerika sev.), flavigula (Indie), melampus (Japan), vulgaris, erminea, lutreola, vison, sibirica a 4 Putorius. Fossilní na př. Must. Krejči Woldřich (jeskyně Čech), sic od miocénu hojné v Evropě: Sansan, Pikermi i Sivalik.

Druhá čeleď Meliney jsou všesvětovější — Amerika má rod Mefitis (skunky — od Hudsonské zátoky (mefitica) až do Patagonie (Mapacito Flower — suffocans Trouessart), jezevce v sev. (1—2), Afrika Zorilly a capický ratel, Indie rod Helictis (3—4, 5 Murray s Čínou a Malaisií), Mydaus (melliceps v Jávě), Arctonyx a věcšinu druhů Meles (avacuma Japan, canescens Persie, chinensis). Jezevec byl již fossilní v Evropě a na př. v Maraghe (Meles polaki). Zorilla (2—3) dnes africká (od Sahary k Mysu) byla v miocénu Francie (antiqua Pomel), jako jezevec v jeskyních Evropy, ba sulcata v pliocénu záp. US. Začínají v miocénu rody Trochotherium (Steinheim) a Trachictis (Sansan). Gaudry uvádí Promefitis larteti z Pikermi. (Dnes jsou mefitidy jen americké.)

Ze stejné doby pochází třetí čeleď: *vydry* — z nichž jediná mořská (Enhydris marina) v sev. Tichomoří asi brzy vymře — ostatní i fossilní (Potamotherium, Enhydriodon, Brachypsalis (Cope, US.) jsou sladkovodní — Lutra v Steinheimu, Sivaliku atd., naše již ve forestbedu Norfolkském.

Druhy dle Flowera nejisté (p. 569). Zajímavo, že v Číně chytají ryby pro lidi, v Indii lidem je nadhánějí. Jsou skoro kosmopolitické (arci mimo Australii a Oceanii, pouště a arktické kraje). Afrika má maculicollis, inunguis, Amerika sev. felina (Alaska — čili ex Trouessart — i Kamčatka (aterrima Pallas), Canadensis, jin brasiliensis,

sandbachi (Pteronura s. Gray (Gujana-Ecuador). Asie má leptonyx (Indie, Čína, Java), sumatrana, aurobrunnea (Nepal), nair (Indie) a naší (Evropa, sev. Afrika až Japan, Sumatra, Borneo, Java, Indie (ex Trouessart). Fossilních druhů má Trouessart 9 — jiní mnohem více, i v sev. Americe (lycopotamica, piscinaria), Indii (sivalensis, bathygnatha).

Nastupuje pak druhý díl Cuvierových *kopytnatí*: (Ungulata), jež rozdělil on sám na Pachydermy, Ruminantia a Proboscidea. Owen dělil r. 1848 Perissodactyla od Artiodactylů. Cope r. 1841 rozeznal Taxopoda, Proboscidea, Amblypody a Diplarthra — r. 1889 ale Taxopoda dělil na (vymřelé) Periptychidy, Phenacodontidy, Meniscotherie — Toxodonty (s Proterotheriemi, Mesotheriemi a Macrauchenidami), Hyracoidy a Daubentoniidy (Chiromyidy) stavěl v bok. Zittel má 8 čeledí Condylarthra, Perissodactyla, Artiodactyla, Amblypoda, Proboscidea — a pak Toxodonty, Typotherie a Hyracoidey.

Lydecker a Flower mají zase toto rozdělení. 1 Ungulata vera — a Suiney (prasovití), aa Hippopotapidy, hrochy), bb Suidy či Agriochaeriny atd. b Tylopoda (velbloudy, Tragulidy) c. Ruminantia (Pecora, Cotylofora) jeleni, giraffidy, bovidy a antilopidy, kozy, d Perissodactyla, Tapiridy s Lofiodonty a Paleotneriemi, koně, nosorožce — 2 Subungulata a Hyracidy, b Proboscidy (slony), c Dinotheridy, d Coryfodontidy (Amblypody), e Toxodontidy a f Tillodontidy.

Murray, zde zvláště v paleontologické částce zastaralý, měl a) Solidungula (koně 27), b) Artiodactyla, aa) Camelidy (17 s Oreodont), bb) bovidy (22), cc) kozy (36), dd) antilopidy (77), ee) žirafy (3), ff) jeleny (74), gg) Moschidy (16), hh) tragulidy (21), ii) anoplotherie (28), c. Nonruminantia a Dicotylidy (9), b Suidy (49), c Hippopotamidy (9), d. Multungulata 110 (Paleotheridy 25, Nesodontidy 6, Tapiridy 7, Nasicornia 21, Proboscidea 32) a sirenie.

Zde převládá počet vyhynulých druhů a rodů nad živé a proto spojíme co možno přehled obou dle Copeho, Zittela a Lydeckera parallelisací — majíce více na zřeteli geografické stanovisko nežli systematické hledisko — dnes ještě alespoň nám velice pochybné — zejmena v té částce — viz na př. spor u koňů, přece obyčejně nejvíce citovaných.

Cope považoval za původ všech pětipazourovébo patochodce (plantigrada) a mní, že jej našel později ve Phenacodusu (eocén Wasačů — v Egerkingen europeus Rütimeyer a minor). Co původ všech (i dravců a opic) považuje eocénní *Condylarthra* (Puercos, Wasač-Egerkingen, Remež). Jak řečeno, dělí je na 3 zmíněné čeledi, k nimž přidávají někteří Pleuraspidotherie Remežské (Paleopachydermata Lemoineho), které Schlosser a Osborne mají za praotce broukožravých. *Periptychidy* (předchůdcové bunodontů) dle Copeho mají asi 6 rodů a asi 18 dr. (v Puercu) až na zuby nejisté v Egerkingen. I *Phenacodidy* (4 r. 10 dr.) jsou v Puercu, Wasači, Wyomingu až na zmíněné 2 dr. v Egerkingen. Totéž platí o *Meniscotherid·ch* (3 r. 5 dr.). Meniscodon picteti Rütimeyer je v Egerkingen, ostatní jsou ve Wasači a N. Mexiku.

Perissodactylidy dělí Zittel na 7 čeledí — z nichž jen *3* ještě žijí — koně, nejdifferencirovanější ze všech, tapiry a nosorožce, vesměs

jen ve skrovném počtu proti minulosti. Vymřelé zcela čeledi jsou Proterotheridy, Macrauchenidy, Titanotheridy a Chalicotheriny — první dva jihoamerické, třetí víc severoamerická, čtvrtá víc evropejská.

(Pokračování.)

Příspěvky ku kritice textové.

Podává *Frant. Prusík.*

1. Což mu třěba, vše rozkázav,
vzdviže sě, svój helm zavázav;
takž jakž jej náhle *sa dírſe,*
přijem kopie hi navrže. AlxB 50—53.

Rukopisné *sadrže* (za dírſe) nedává pravého smyslu. Básník český samostatně zde líčí chvat, s jakým se protivníci chystají do boje; jednotlivé výrazy jsou technické, tak *savásav* = vzvázav, viz AlxV 1408. a naši poznámku 581. k tomu místu; o *navrže* srv. AlxV 1522 a naši poznámku 619. Rovněž *sa dírſe* musí býti zde výrazem vojenským, k čemu však „zadrže“ se nehodí smyslem. Po mém mínění jest zde písecká chyba, an písař v nejasném bezpochyby originálu svém četl *d* za *w*, i psáti tudíž jest *sawírſe* t. j. *savrže.* Znamená pak *savrci* „vrci či hoditi na sebe, obléci.“ Srv. jenž štít byl na pleci zavrh. Let. Troj. 22. (Jungm.) Zavrhla na sebe šat = oblekla (Kottův Slov. V, 350[b]).

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

S tváří též kráčí, ač nešlechtic jsa, selepší
Rubrius,[1]) an si vědom starší, tajené je neřesti,
horší však smilníka, který v satirách chyby kárá.
Montanus[2]) tu břicháč jest též, vleka pandero líně,
Crispinus[3]) taktéž, balšámem z rána se natřev,
sotva tolik páchnou dva že pohřby; a nad něho krutší
Pompejus,[4]) jenž šeptáním řeže hrdla slabounkým.

[1]) Rubrius Gallus svedl (dle scholiasty) Julii, dceru Titovu, a přece je mravokárcem, jako jsou líčeni v sat. II.

[2]) Curius Montanus, známý jedlík, od něhož potom vyšel návrh pořídití veliký pekáč.

[3]) Crispinus páchne mastmi; na mrtvoly a při pohřbech nešetřilo se silně páchnoucích olejův a voňavek.

[4]) Pompejus, neznámý donášeč, jenž našeptává císaři, až někoho zničí.

Jest tu i, jenžto supům uchoval své útroby Dackým,
v mramorovém Fuscus[1]) rozmysliv boj letohrádku.
Byl též s vraždícím moudrý Vejento Catullem,[2])
jenžto hořel láskou dívek, jichž nikdy neuzřel,
ohromná i za těchto časů tato obluda zvláštní,
pochlebník to slepý, tovaryš zuřivý i najednou,
jenž u Aricijského by hodným byl vozu žebrat
a když již vzdálil se, kynout mu polibky lichotné.
Kambale nikdo se víc nedivil; neboť ač v pravo zvíře,
on na levou stranu obrácen řečnil veledlouze.
Chválíval taktéž Kilikův[3]) boje spůsob a rány
neb přístroj na divadle, kterým otrok se vyhoupne.[4])
Však mu neustoupí Vejento a jak v zběsilosti
tvým střečkem, Bellono,[5]) jsa bodnut: „Jistě to," věští,
„jest znamení veliké slavného triumfu, a krále
buď nějakého přemůžeš anob s Britské voje spadne
Arveragus;[6]) je to zvíře cizí; viz, jak jemu ve hřbet
ploutve stojí!" Jediné věru chybělo ještě, by léta
Fabricius vypočet' nebo odkud Kambala pošla. —
„Jak tedy návrh dáš? Rozseknout?" — „Vzdálena hanba
buď taková od ní," Montanus dí, „udělána
buď hluboká pánev, by se ohromné tělo vešlo.
Náhle je potřebný veliký pro pekáče Prometheus![7])
Hlínu a kruh sem rychle přineste, a od doby této
již hrnčíři také při tvém dvoru, Caesare, buďte!"
Ten prorazí návrh muže důstojný; nebo dobře
nádhernost dvoru dřívější a druhý i Neronův
poznal hlad v pozdní noci již, když hrdlo Falernským
pálilo. Nikdo za mé zkušenosť neměl doby věčší
v jídle; zda v Circejích[8]) zrozené jsou, ihned uhodnul,
Lucrinských nebo u skal aneb zdali z půdy Rutupské
ústřice pošly které, jak jen jich prvně ochutnal,
určil vždycky domov ježků[9]) jednou se podívav.

---

[1]) Cornelius Fuscus, bohatý majitel nádherných vill, padl ve válce s Daky.

[2]) Fabricius Vejento (v. III. 185) též denunciant, jemu rovným byl Valerius Catullus Messalinus, jenž oslepnul; tedy hodným byl, aby žebral u Aricie na silnici Appiově při úpatí vrchu Albanského. Místo to bylo proslulé hájem Dianiným, kamž se mnoho putovalo. Tam. kde cesta šla do vrchu a proto musilo se jeti pomalu, bylo zvláště stanovisko žebráků.

[3]) Kilix, tehdy známý gladiator.

[4]) Jakýsi přístroj vyhupovací, jímž otroky vysoko vyhazovali pro obveselení divákův.

[5]) Bellona, stará bohyně římská, sestra Marta, boha války; později totožná s asijskou bohyní, z Cappadocie do Říma přenesenou, jejíž kněží v divoké zuřivosti se zraňovali do krve. Její střeček pronásledoval argivskou Io, od Junony ze žárlivosti v krávu proměněnou, až v Aegyptě opět nabyla podoby lidské a ctěna byla jakožto Isis (sr. VI. 526).

[6]) Arveragus, britský vůdce; britannští bojovníci na vozích (essedarii) známí jsou z Caesara.

[7]) Prometheus z hlíny utvořil člověka, tedy umělec na kruhu hrnčířském.

[8]) Nejlepší byly ústřice od Circejí v Latiu, Lucrinské od Bají neb Britannské (Rutupae u Contiae n. Richborough).

[9]) I ryba zvaná mořským ježkem (echinus) platila za lahůdku.

Povstává se, a rozpustiv radu káže vyjíti
těm veliký vojevůdce, které byl do hradu sezval
Albanského, zděšeným poručiv pospíchati kvapně,
jak by o Chattech [1]) aneb lítých něco říci Sugambrech
hodlal aneb jako rozličných se stran kdyby říše
úzkostná byla zvěst perutí prudkou byla došla.
Kéž býval by celé v takových hříčkách doby ztrávil
ukrutnosti oné, když nejlepší muže města
se světa odklízel slavné bez trestu a pomsty!
Však zahynul, jak sprosťákům hrozivým se počínal
stávati. Uškodiloť to krví Lamiů [2]) zbrocenému.

VI.

V Saturnově [3]) že době, věřím, meškávala Cudnosť
na světě, jsouc patrnou tak dlouho, co jeskyně chladná
skrovný skytnula dům, chráníc i oheň, spolu skřítky,
též dobytek, stínem jediným též pány společně,
lesní lůžko dokud stlala tam manželka horácká
z listí, slámy, koží zvířat v sousedstvu žijících,
jsouc nepodobna i, Cynthie, [4]) tobě i tobě, jejížto
jasná očka vrabec pláčem zakalil, že ti umřel;
však z prsu dávala píti majíc nemluvňata statná,
jsouc sama drsnější než muž žaludů se najedlý.
Tehdy jinak, kdy nová byla země, svěží nebe ještě,
žívali jistě lidé zrození z dubu roztrženého,
z bláta neb utvoření, žádných rodičů nemající. [5])
Dřívější Cudnosti mnohé stopy zůstaly ještě,
neb nějaké aspoň při vládě Jovově, dokud byl
bezvousý, kdy nebyl každý se zaříkati schopným
Řek [6]) při hlavě cizí, zlodějů se nebáli salátu
neb jablek, každý vždy otevřenu zahradu míval.
Však pomaličku potom k nebesům Astraea [7]) odešla
vzavši s sebou onu též, a najednou sestry utekly.
Již dávná a stará zvyklosť je cizí lože prznit,
Postume, [8]) tím ochránce svatého urážeti lůžka.
Všecku neřesť jinakou brzy pak věk okáže železný,
avšak již věk stříbra viděl první cizoložství.

---

[1]) Chatti, národ germánský n. Hessensko, rovněž Sugambrové, dle Horatia bojovní a ukrutní. Domitianus nad Germány i Daky triumfoval, ač nepřítele ani neviděl, aneb byl poražen.

[2]) Císař vraždil beztrestně šlechtice jako L. Aelia Lamin, ale při vzpouře vrátných a komorníkův (od lidí z nízkých rodů) zahynul.

[3]) Doba Saturnova, „zlatá“, v. XIII. 38. Tehdy byla cudnosť na zemi a snad ještě za doby „stříbrné“, t. j. za vlády Jovovy; v. v. 14.

[4]) Cynthie, milenka básníka Propertia; milenka Catullova plakala, když jí zemřel její vrabec (Cat. 3). Tak sentimentální nebyly druhdy ženy!

[5]) Lidé povstali dle řeckého mythu z dubu (nebo skály), aneb prvního člověka učinil Prometheus; v. IV. 133.

[6]) Juvenal často tepe prolhanosť Řeků; Řek přísahá při cizí hlavě, aby na ni padla pokuta křivé přísahy.

[7]) Astraea, bohyně spravedlnosti, dle Ovidia opustila hříšný svět z nebešťanů poslední, dle Hesioda zároveň s Cudností.

[8]) Postumus, libovolné jmeno fingovaného přítele básníkova.

Úmluvu přec ty i slib, rovněž již námluvy chystáš
v době naší a se též učesávati mistru bradýři
dáváš, snad prsten jsi také dal v záruku smlouvy!
Býval's moudrým přec! A nyní ženu, Postume, pojmeš?
Řekni, kterou byl's Tisifonou [1]) a jakým hadem uštván?
Snést můžeš-li paní nějakou, provazů kdy je dosti,
když volná jsou okna, při výši jejichž jme tě závrať,
když most Aemiliův blízký se propůjčuje tobě?
Neb když z rozličných ti smrtí žádná se nelíbí,
zdaž lepším to nemáš-li, abys s kloučkem vždy si lehnul,
s kloučkem, jenž v noci neškorpí se a nikdy nemámí
tam leže dárku aniž stýská, příliš že se šetříš
neb neudýcháš nikdy že tak se, jakož by ti kázal?

(Pokračování.)

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový**. Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 4.: Původ a dějiny apoštolského vyznání víry (A. Podlaha).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 9.—10.: Pradlena (G. Náchodská).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXV. Svazek 2.: Silvestr Medvědev (I. Kozlovskij).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročné (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 5.: *Písně poutníka (Jar. Vrchlický). *Co bude pak (Jan Rokyta). Ostatní články jsou pokračování nebo dokončení.

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král**. V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXII. Sešit 8.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý**. Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVI. Číslo 11.—12.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek**. Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIII. Číslo 21.—23.: Ve skále (K. Rais). *Z písní poutníka (J. Vrchlický). Po 25 letech (P.

[1]) Proto jest to šílenství se ženiti. Tisifone, jedna z Furií, které mstí zločiny spáchané aneb v zběsilosti k nim ponoukají. Místo vlasů měly hady. Lépe se zavražditi, oběsiti nebo skočiti s vysokého okna neb s mostu (na př. Aemiliova) do řeky. Následující rada svědčí, jak málo Juvenal byl povznešen nad svou dobu.

P. Gnědič, př. Boř. Prusík). *Čtyři poustevníci na Monte Casale (M-us V-ens). Na pěkné vyhlídce (J. Havlík). *Opuštěným (Al. Škampa). Miss Fewneovy poslední vítězství (J. Habberton, př. Ot. Horský). Škrtnuté věty (R. Svobodová). *Tak sladký hlas (Fr. Klejslová). Po stopách poesie P. J. Šafaříka (J. Hanuš). *Čmelák. Svícen (A. P. Čechov, př. Boř. Prusík).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor“ v Hořicích. 4°. Ročník XII. Číslo 4.: *Pěj, má lýro, pěj (F. Místecký).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 9.—10.: Ilidže i její okolí (M. Mrazović). Před oltářem (B. Budisavljević). *Dítě spává (J. Milaković). *Sen na jaře (N. Miladinović). *Osud moudrosti (Nevres). Chaironejský lev (S. Kraňčević). Pavouci (R. Katalinić). *Kytka kvítí (H. Hadžić). *Trpitelé (Ib. Mostari). Lovecká upomínka (N. Rerih). Derviš paša Mostarec (M. Safvet). O našem ženském světě (Vilma šl. Kállayová). *Slova a modlitba (M. Milanović). Strýc Mitar v museu (St. Milijević). Černá léta na slovanském jihu (Č. Truhelka). *Přílohy*: Národní písně z Bosny a Hercegoviny (L. Kuba). Obraz z života bosensko-hercegovského.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVI. Čís. 11.—12.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 13.—15.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXV. Sešit 5.: Pavel Josef Šafařík mezi Jihoslovany (Konstantin Jireček). *Jaro v Čechách (Aug. E. Mužík). *Vous královny Máří (El. Krásnohorská). Hostinný dům (Karel Klostermann). K činnosti Jungmannově v prosodickém sporu (A. B.). Nové písemnictví: Publikace o výtvarném umění (R. Tyršová). Rozhledy v dějinách současných (V. Svoboda).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník VIII. Sešit 6.

Polaban. Redaktor Jan **Tomíček.** Nakladatel F. Popelka v Jaroměři. Cena ročně (52 čísel) 4 zl. 4°. Ročník I. Číslo 26.—30.

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národn vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler.** V Praze. m. 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Ročník II. Číslo 1. s barevnými vzory slováckými. *Příloha*: *Pozdrav národopisné výstavě (T. Mellanová). Věnec (B. Viková).

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV. Sešit 5.: *Duma slovenská na pamiatku sjazdu turčiansko-sv.-martinského 6. júna 1861 (Janko Kráľ). Z našej dediny (Terezia Vansová). *Bábel (Martin Sládkovičov). Druhá žena (Anton Bielek). Národný klassicismus jako princíp nauky, vedy a vzdelanosti v stredných školách (Jozef Pod-

hradský). *Handrár (Ján Ďatel). Pavel Jozef Šafárik r. 1795—1895 (J. Šk.). Gazda a sluha (L. N. Tolstoj). *V mojom srdci. *Z kvetov srdca (Ľudmila Podjavorinská). Boly časy, boly (Pavel Sekerka). **Beseda**: Ján Hollý Martinovi Hamuljakovi. Zemianski veršovníci slovenskí (**Rehor Uram**).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor **Ignát Herrmann**. V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 4.—5.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazků aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 4.: Choroby oční (E. Adamjuk). O tak zvané fysiologické venní tepně (K. Gračev).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 6.—8.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 14.—15.: O ceně sbírek hmyzových (Fr. Klapálek).

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 11.—12.: *Rytíř (A. Mužík). *Země zapomnění (Fr. Merta). *Mladé dívce (A. Aurel). *Mrtvé Lile (Fr. Novák). *Píseň vichru (J. Koráb). *Na všední motiv (Ad. Dostál). Větrný zámek (Ed. Rod, př. V. Erban).

Wisła. Měsięčnik gieograficzno-etnograficzny. Redaktor a vydavatel **M. Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník VIII. Sešit 4.: Litevská společnost rodinná (J. Vitort). Z okolí Babí Gory (J. Tračyk). Svátky a slavnosti roční v Męčeníně (Hel. Chamská). Rybáctvo na Litvě (G. Rodževič). Chlév s narozením Páně v Myšyňci (K. Sk.). Rohy jelení (M. Vitanovski). Legenda o sv. Petru a o podkově (J. Bystroň). Dolina Zakopané r. 1832 (L. Nědźvědzki). Drobnosti.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel, K. Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVI. Sešit 4.: *Κλυταιμνήστρα* či *Κλυταιμήστρα* (S. Reiter dokazuje na základě vývodův jiných učenců a podání četných rukopisův a nápisův, že sluší psáti jmeno to bez *ν*, ana druhá část jeho souvisí s *μήδ-ομαι* vymýšlím, tedy *Κλυται-μήστρα* = *ἡ κλυτὰ μηδομένη* Slavo-mysla [Myslislava]; srv. *Κλυτο-μήδης*, *'Αγα-μήστωρ*, *'Αντι-*, *Θεο-*, *Λεω-*, *Πολυ-*, *Πραξι-μήστωρ*, *Εὐρυ-μηστορ-ίδης*. Dle toho psáti jest též *Μήστρα*, *'Υπερ-μήστρα* Pře-mysla). Kriticko-mluvnická analekta (C. Weymann). K Homerovi (A. Scheindler navrhuje *Ξ* 18 *οὐδ' ἐπέρωσε*, *P* 643 *οὔ πω*). K Valeriu Flaccovi, Argon. I, 565 (S. Spitzer). O volbě themat (J. Koranda). Drobnosti.

Zlaté mládí. Redaktoři M. **Marhan** a A. **Mojžíš.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. Předplatné na rok (10 seš.) 60 kr. Ročn. X. Číslo 8.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník III. Sešit 7.—8.: Nový sloh stavitelský. Nejstarší létací stroj. Drobnosti.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 5.: Vznik ženské služby poštovní u nás.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Seš. 5.: Projevy energie chemické (Bohuslav Raýman). Rozhledy: Bankrot vědy, divy a zázraky. Larva úhoře. Práce z ústavu pro zoologii a srovnávací anatomii při české universitě za rok 1894. Barvy a barvení. Merrifieldovy pokusy o vlivu teploty na motýle. Povaha slitin jakožto pevných roztoků. O fylogenesi jazyka obratlovců. Rozhledy hvězdářské. Rozdíl meteorologických elementů v Paříži a mimo Paříž. Směs. O variaci platejzů. Campagna di Roma. Henna, slavné orientálské líčidlo. Zprávy osobní. † Dr. Vladimír Tomsa. Literatura. Česká Akademie. Rozhledy astronomické. Úkazy na obloze v květnu 1895. Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně v Praze.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 4.: Mosaiky IV. a V. věku (D. V. Ajnalov). Příčiny k počátku pře dle Ruské Pravdy (N. A. Rožkov). Náčrt Karpatského území a obyvatelstva (I. P. Filevič). Učené práce P. S. Pallasa (Th. P. Keppen). O paedagogickém semináři Šillerově v Giesseně (A. D. Vejsman). Moskevská universita v r. 1894. Nové zprávy o Pantheonu (M. I. Rostovcev).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 88.—89. Díl XI.: Z různých dob (str. 109—204).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 321.: Kvítky a klásky. Napsala Ter. Polabská. 82. — Svaz. 332: Šenkýřův Otík. Dle anglického vzdělal Fr. Suchánek. 72.

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 3. (str. 97—128 a I—XVI).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 11. (str. 321—352). Seš. 12.: Žapansko (str. 1—32). S 2 barevnými přílohami.

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 2.—3. (str. 33—96).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Laciua.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Sešit 90.—93. (str. 2045—2163. Dokončen II. díl). Díl III. (str. 1 až 10).

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud,** př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 10. (str. 289—320).

Dětská knihovna. Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze. 12°. Sešit 8.: Z dětského života. Napsala Bož. Studničková. 126. 50 kr. — Seš. 9.: Zlaté oříšky od L. Grossmannové. 32. 12 kr.

Domácí tajemník. Část II.: Právní a úřední spisy. 203. 70 kr.

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 7. (str. 305—329). Čís. 8.: Rozmarné kapitoly od L. Grossmannové (str. 1—64).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 201.—204. (str. 513—640).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 44.: Holubice v kleci od K. Mikszátha, př. G. Mayerhoffer. 93. — Svaz. 45.: Steeple-chase od P. Bourgeta, př. Em. z Čenkova. 88.

Malebné cesty po Praze. Píše E. **Herold.** Illustrujou týž a V. Oliva. Nakladatel F. Topič v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 19. (str. 241—272).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXIX. Čís. 3.: Na vážkách Spravedlnosti od Ant. Schulze. 152.

Na Sibiři. Napsal George **Kennan,** př. V. *Höfer.* V Praze 1895. Nákladem Höfra a Kloučka. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 12.—13. (str. 97—160).

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 26.—27. (str. 993—1072): G—Geschnacke.

Nová mapa království Českého. Sestavil V. Kotyška, kreslil N. Hanf. V měřítku 1 : 200.000. Nakl. Bursík & Kohout. V Praze 1895. Cena listu 40 kr. List 1.: Střední Čechy. — Celá mapa bude sestávati z 12 listův. List 1. jest proveden velmi zdařile, terrain jest důkladně vyznačen, písmo čisté a jasné; místopis je podrobný, názvy věčšinou správné, jen tu tam by si bylo přáti názvu správnějšího, jako Vestec Starý m. Vestec Stará, Mlčehosty m. Mlčechvosty, Lipkovice m. Libkovice, Netěš m. Mnetěš, Jeněves (vedle správného Damiuěves) m. Jevíněves, Klapý m. Klapé (Klapý slul hrad nyní zvaný Hasenburk), Zbirov m. Zbiroh (lid říká dosud na Zbiroze) a j.

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 98.: Koupený manžel. Činohra o 4 dějstvích. Napsali G. Schwarzkopf a C. Karlweis, př. Aug. Spáčil. 125. 45 kr. — Svaz. 99.: Ze zápasů. Výjev z minulosti lidu o 1 jednání. Napsal K. Prokop. Margôt. Drama o 1 jednání. Napsal Fr. Špaček. 73. 30 kr. — Svaz. 100.: Náměsíční zálety. Fraška v 5 dějstvích dle E. Jacobsona př. El. Pešková. 86. 40 kr. — Svaz. 101.: Flirt. Komedie o 4 jednáních od M. Bałuckého, př. A. Schwab. 86. 45 kr. — Svaz. 102.: Oplancija. Drama v 1 jednání s předehrou od K. Jonáše. Nalezenka. Drama o 1 dějství od K. Pleskače. 73. 45 kr.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVIII. Sešit 16.—17.: Děd a

vnuk (Život a příhody Martina Chuzzlevita) od K. Dickensa, př. F. Andrlík (str. 561—668. Konec dílu I.). Seš. 18.: Díl II. (str. 1—84).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 196.: Garce—Gauthey (str. 913—960).

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 32 str., 20 kr. Díl IV. Sešit 70.—73. (str. 521—670 + I.—IX.). Seš. 74.—78.: Díl V. od r. 1471—1526 (str. 1—144).

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 4.—6. (str. 97—192): Liškovický pán. Jestřáb contra Hrdlička.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník IV. Čís. 6.: Histologická studie osutin příjice vrozené. Podává K. Kettner. 20 a 2 tabulky. — Čís. 7.: Příspěvek k aetiologii sakrálních nádorů. Napsal K. Švehla. 9 a 3 tab. — Čís. 8.: Poznámky ku sestrojení středu křivosti některých druhů křivek. Napsal B. Procházka. 8. — Čís. 9.: Příspěvek k charakteristice některých alkaloidů a glykosidů. Napsal Em. Formánek. 4. — Čís. 10.: O vrozené slabosti a jejích komplikacích. Napsal R. Kimla. 21. — Čís. 11.: Experimentální příspěvek k nauce o resorpci. Podává St. Růžička. 36 a 1 tab.

Sbírka znamenitých děl paedagogických. Redaktoři a vydavatelé Fr. **Bayer** a Vil. **Šalek** v Přerově. Dílo I.: Dané pravdy mravoučné. Sepsal Herb. Spencer, př. Jos. Úlehla. 8°. 239. 2 zl.

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Čís. 39.—41.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 17.—18. (str. 25—120).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 102. až 103. (str. 213—276).

Slovník cizích slov. Napsal Lad. **Šípek.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Sešit 8.: Interkluse až Konrád.

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 28.—29. (str. 305—400: moulé—Panagie.

Svatý Pavel a jeho apoštolské cesty. Napsal abbé C. **Fouard,** přel. Jan Hulakovský. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. Cena sešitu (o 72 str.) 50 kr. Sešit 4. (str. 209—272).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp. Svaz. 84.: Na skřipci. Veselohra o 1 jednání. Napsal F. Hackländer, př. J. Šlechta. 31. 15 kr. — Svaz. 85.: Tchyně do domu, spokojenosť z domu. Veselohra o 1 jednání od S. Z ruštiny přeložil Jiří Hoorn. 37. 16 kr.

Desátá zpráva městského sirotčince J. V. arcikněžny Gisely v Praze za rok 1875—1894. Sestavil Jos. Pour. V Praze 1895. 8°. 30.

Domácí tajemník. Sestavil P. **Šulc.** 5. rozmnožené vydání. Část I.: Písemnosti. V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 8°. 214. 70 kr.

Jazyk. Epická báseň Fr. S. **Procházky.** V Praze 1895. Naklad. J. Otto. m. 8°. 47. 40 kr.

Katechismus záloženský. Sepsal Jos. **Schreyer.** V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. 96. 50 kr.

Příruční knížka pro výbory ochotnických jednot a spolků. Spořádal J. **Šlechta.** V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. m. 8°. 40. 20 kr.

Proletáři. Napsal Fr. **Cajthaml.** V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 94. 45 kr.

Ve světle i stínu lásky. Verše Dra Vlad. **Nováka.** V Plzni 1895. Nakl. J. Hrubý. 12°. 80.

Vilímkův jízdní řád pro Čechy. V Praze 1895. 12°. 10 kr. Prakticky sestaven. Připojena mapa Čech a přehled jízdného z Prahy do různých stanic.

Akademie Krakovská za březen 1895. Plány vojny turecké Vladislava IV. (V. Čermák). O svícení v čase krystalisace (E. Bandrovski). Studie helminthologické (M. Kovalevski). O základních veličinách obecné theorie ploch (K. Žoravski). O kritické teplotě vodíku (L. Natanson).

Výroční zpráva kr. České společnosti nauk za rok 1894: Über gewisse Hauptaufgaben der Naturwissenschaften von Anton Grünwald. 68. — Ostatek viz zprávy zasedací.

Drobné zprávy.

Nařízení.

C. k. zemská školní rada. Čís. 5608.

Ředitelství!

Jeho Excellenci panu c. k. ministru kultu a vyučování vidělo se vysokým vynesením ze dne 3. února 1895, čís. 9511 ex 1894, za účelem jednotného provádění některých norem týkajících se *maturitních zkoušek gymnasijních* nařídíti takto:

1. Zamítnutí zkoušence při gymnasijní zkoušce maturitní pro nedostatečné práce písemné [1]) po rozumu ustanovení čl. 2. lit. c) vys. minist. nařízení ze dne 28. dubna 1885, čís. 7553 (Věstník minist. čís. 24) jest pokládati za reprobaci a míti k ní zření, když stanoví se počet opětovaných maturitních zkoušek, pokud jsou přípustny dle ustanovení § 86. odstavce 8. organisační osnovy pro gymnasia. (Weisungen zur Führung des Schulamtes str. 3—7.) [2])

2. Odstoupí-li zkoušenec bez příčiny podstatné v průběhu ústní zkoušky maturitní, budiž konečný nález, jestli nedospělosť zkoušencova podle vykonaných již zkoušek nepochybna, od kommisse zkušebné vysloven a v protokole o zkouškách maturitních zaznamenán.

3. V případech, jež zvláštního ohledu zasluhují, může budoucně i při druhém skládání maturitní zkoušky povolena býti opravná zkouška z jednoho předmětu.

4. Zkoušky z náboženství, přírodopisu a filosofické propaedeutiky, jež třeba jest skládati kandidátům, kteří nemohou prokázati se v předmětech těchto řádnými vysvědčeními, mají budoucně z pravidla *před* ostatní zkouškou maturitní po rozumu ustanovení obsaženého ve „Weisungen etc." na str. 29. býti vykonány.

Na příznivém výsledku těchto zkoušek závisí připuštění zkoušence k další zkoušce v témž terminu. Avšak ti, kdo při těchto zkouškách byli zamítnuti, nemají počítáni býti k reprobovaným.

Příznivé známky v jednotlivých předmětech při této předběžné zkoušce nabyté podrží platnosť při eventuálním novém skládání zkoušky maturitní.

5. Konečně upozorňuje se, aby bedlivě dbáno bylo vys. minist. nařízení ze dne 10. prosince 1885, čís. 22.906 (Věstník minist. r. 1886 str. 2), dle něhož podzimní termin určen jest jen ke zkoušení těch abiturientů, jimž z podstatné příčiny nebylo lze, aby v terminu letním započatou již zkoušku dokončili, jakož i těch, jimž, aby mohli připuštěni býti ke zkoušce maturitní, dříve ještě podrobiti se jest zkoušce opravné.

Čehož ředitelstvu povědomosť činíme vybízejíce je, aby se tím přesně řídilo.

V Praze, dne 28. února 1895.

Schválená díla:

Gebauer J., Mluvnice česká pro školy střední. Díl I. 2. vydání. V Praze 1895. 75 kr., váz. 1 zl. (16/4. 1895, č. 8235.)

Hofmann Mik., Chemie minerální pro vyšší školy reální. 3. vydání. (8/4. 1895, č. 6143 — vylučujíc vydání předešlé.)

[1]) t. j. čtyři.
[2]) Nejvýše třikrát se smí dělati maturita.

Gindely Ant., Dějepis všeobecný pro vyšší třídy. Vzdělal Jan Řehák. Díl I. 5. vydání. V Praze 1895. 1 zl. 60 kr., váz. 1 zl. 85 kr. (8/4. 1895, č. 6795.)

Rozmanitosti.

Národopisná výstava českoslovanská.

Konečně nadešel vytoužený den, kdy se dokořán otevřely brány výstaviště, jež každému ještě z dob jubilejní výstavy zůstává v milé paměti. S city mocně vzrušenými vstupujeme do vnitř, bychom spatřili pohromadě vše, co národ náš má nejcennějšího ať z oboru věd, ať umění, ať praktického zaměstnání, ať z oboru krojův, zvykův neb cokoliv se týče obecného života toho lidu našeho. Svrchovaný věru byl čas, dokud ještě mnohý zjev zcela nezanikne a nezmizí, zachytiti jej a předvésti na vhodném k tomu místě před oči udivené, by každý mohl poznati bohatosť a hloubku toho života českého lidu, jeho snahy, jeho vyspělosť, jeho vkus a umělosť. To vše shrnuto v národopisné výstavě českoslovanské.

Proti jubilejní výstavě jest národopisná mnohem věčšího rozsahu: ona zajisté přihlížela toliko k užší vlasti české, ku království Českému, kdežto národopisná výstava zahrnuje v sobě veškeren český národ v nejširším slova smyslu, v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Tím jest rozsah její širší a obraz života lidu našeho úplnější; tím i ukázáno býti má, že veškeren tuto označený národ, ať bydlí v kterékoli zemi, v duševním životě svém se cítí jednotným, beze snah partikularistických. Kéž mu z naší výstavy vzejde jak povzbuzení k svorné a jednotné práci na roli národní, tak česť a sláva před ostatními národy!

* * *

Ve středu dne 15. května o 10. hodině zahájena národopisná výstava u přítomnosti J. Exc. p. místodržitele Františka hr. Thuna, nejvyššího zemského maršálka Jiřího knížete z Lobkovic, polního zbrojmistra hr. Grünne a jiných hodnostův státních, vojenských, zemských i církevních, jakož i u přítomnosti četných poslancův říšských i zemských, obou náměstkův purkmistra Pražského, zástupcův některých věčších měst českých, předsedy České Akademie staveb. rady p. J. Hlávky, mnohých professorův, četných členův obchodní komory, Národního divadla českého, přečetných dam všech vrstev atd.

Když se byli pozvaní hosté sešli, zapěl Pražský Hlahol s průvodem varhan velebný chorál Hospodine, pomiluj ny. Potom ujal se slova předseda výkonného výboru Národopisné výstavy českoslovanské (= NVČ) hr. Frant. *Lažanský*, jenž oděn jsa čamarou promluvil asi toto: „Národ náš obklíčen jsa cizími národy, nevelký jsa počtem, podléhal mnohdy ve svém kulturním rozvoji cizím vlivům. Tím jest věčší naše povinnosť ukázati světu, že přes tyto vlivy zůstaly kořeny českého národa samostatnými a samorostlými. Povinností naší jest pátrati po životě svých předkův, sledovati stopy českého ducha až do obydlí našeho venkovského lidu. Co v naší lidovosti dobrého, krásného a vznešeného najdeme, chceme zachrániti a tím sebe ve

všech kulturních odvětvích občerstviti a zúrodniti. Tou ideou vznikaly krajinské výstavky, ta myšlenka shromáždila i nás zde, ať náležíme stranám a směrům jakýmkoli, bychom holdovali národnímu duchu v naší osvětě a v našem pokroku. Více než tři leta pracovali osvědčení odborníci a sběratelé, by nám poskytli nynější výstavu. Avšak přes to by nebylo naše dílo provedeno bývalo, kdyby často osvědčená obětavost našeho národa nebyla se opět stkvěle a vzorně dokázala. Byť i naše výstava stvořena byla předa vším ke cti českého lidu, k poučení a sesílení jeho, přece jsme hrdi na to, že můžeme i jiným národům ukázati ovoce své práce, obraz své svéráznosti. Zveme je všechny co nejzdvořileji, zvláště ony národy, kteří s námi žijí pod jedním žezlem panovnickým, všecky ony národy, kteří po krvi nám jsou blízcí, svoje sousedy a vůbec všechny národy kulturní. Kdyby zvláště naši užší krajané německého jazyka vyslechli toto pozvání, mohou býti ubezpečeni, že my jako domácí páni na této ryze české výstavě přijmeme je se slovanskou pohostinností a návštěvu učiníme jim názornou a příjemnou. Tak odevzdáváme své dílo do ochrany veškerého národa, který zajisté svým vlasteneckým nadšením a svojí rozumnou obezřetností nad ním bude držeti svoji ruku."

Po těchto hojně acclamovaných slovech vyzval předseda starostu měst Pražských, by jako protektor NVČ ji zahájil.

K vyzvání tomu tedy p. Čeněk *Gregor* asi takto promluvil: „Dříve než vyhovím vyzvání p. předsedy NVČ, připomenouti musím, jak to každý věrný Čech při každé významnější příležitosti činí, našeho Nejjasnějšího císaře a krále, za jehož moudrého panování národ náš dosáhl v poměrně krátké době netušeného duševního rozvoje, takže v moderním boji soutěžném zaujímá nyní místo vždy čestné, ano mnohdy vynikající. Proto proniknuti všichni hlubokou úctou před posvátnou osobou našeho panovníka, zvolejte se mnou našemu Nejjasnějšímu císaři a králi: Sláva. (Shromáždění provolali třikrát hlučně Sláva! načež Hlahol zapěl s průvodem varhan dvě slohy Rakouské hymny.) Nedlouho po jubilejní výstavě zahajujeme novou výstavu, ve které jest znázorněno vše, co vyznačuje svéráznost národa našeho, co nakresliti má duši a srdce jeho, naznačiti má vše, co po věky vlastní silou svého vrozeného nadání vytvořil pro pravdu, pokrok, osvětu a krásu. V české chalupě, která dává českému lidu vždy největší duševní velikány, zrodila se myšlenka národopisné výstavy, sestoupilo se několik obětavých vlastenců, aby myšlenku tu uvedli v život. Národ náš, nadšený pro vše dobré, uchopil se myšlenky té, rozvinul největší činnost po všech vlastech, a asi ze dvou set místních výstav povstala dnešní výstava veliká, uspořádaná v naší královské Praze, jakožto dílo veliké a jediné svého druhu. A vše toto, lide český, vykonal jsi vlastní silou a vlastní pílí, bez pomoci, bez záštity, bez podpory, a proto nemohu jinak, leč puzen jsa vděčností, provolati: Tobě, lide českoslovanský, budiž Sláva. (Obecenstvo volá třikrát Sláva.) Prohlašuju Národopisnou výstavu českoslovanskou za zahájenu."

Po této rovněž hojně acclamované řeči zapěl Hlahol a s ním obecenstvo Kde domov můj.

Po tomto slavnostním zahájení odebrali se hosté ku prohlídce výstavy ještě sice v některých částech, jako všecky výstavy na počátku, nehotové, avšak už i takto viděli zvaní hosté její velikost a mohli si učiniti obraz

o duševní síle a výši našeho lidu, jehož život tu v tak různých stránkách svých znázorněn.

Podrobnější referáty o jednotlivých částech výstavy přinášeti budeme v příštích sešitech.

— **Zkoušky pro učitele hudby.** Před státní kommissí pro zkoušky kandidátů učitelství zpěvu na školách středních a ústavech učitelských, jakož i učitelství pro hru na housle, varhany a klavír za předsednictví prof. JUDra Ed. Gundlinga podrobilo se dne 22 dubna 1895 a dnech následujících v síni zkušební českého ústavu učitelského v Praze 20 kandidátů a 8 kandidátek z Čech, Moravy a Haliče zkoušce v rozličných naznačených oborech hudby. Z kandidátů českých nabyli tři spůsobilosti k vyučování s vyznamenáním a 5 bylo prohlášeno za spůsobilé k vyučování ve vyvolených odborech hudby a 2 kandidáti byli reprobováni. Ze 6 kandidátek českých nabyly 3 spůsobilosti k samostatnému vyučování hře na klavír na ústavech učitelských a 3 odbyly zkoušku s vyznamenáním. Z kandidátů, kteří odbyli zkoušku dle žádosti v jazyku německém, nabyli spůsobilosti k samostatnému vyučování hudbě z vyvolených odborů 3 s vyznamenáním, 3 byli aprobováni a 2 reprobováni, 2 kandidátky odbyly zkoušku s vyznamenáním, 2 byly prohlášeny za spůsobilé k samostatnému vyučování.

— **Klausurní zkoušky pro učitele na gymnasiích a reálkách** ve lhůtě letní konati se budou dne 6. a 8. června, načež dne 10. počnou ústní.

— **Zkoušení kandidáti učitelstva,** kteří odbyvše zkušební rok chtí nabyti supplentského místa na stát. středních školách nebo paedagogiích v Čechách, přihlaste se s náležitými doklady **o přijetí v seznam na školní rok 1895—1896.** u c. k. zemské školní rady v Praze od 1. do 20. června.

Konkursy.

Uprázdněno jest: Místo ředitele na paedagogii Jičínském. Místo skutečného učitele klassické filologie (s češtinou) na gymnasii Budějovickém a Valašsko-Meziříckém. Místo skutečného učitele filosofické propaedeutiky a řečtiny (s latinou) na gymnasii Jičínském. Místo skut. učitele kreslení, pak místo skuteč. učitele dějepisu a zeměpisu (s češtinou) na reálce v Novém Městě na Moravě. — Místo učitele němčiny a frančtiny (s češtinou) na české reálce Malostranské v Praze. Místo učitele zeměpisu a dějepisu, pak místo učitele mathematiky a popisného měřictví na reálce Jičínské.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Zpráva o stavu a činnosti Král. České Společnosti Náuk za rok 1894.

I.

Velectěné shromáždění!

Maje čest, velevážení pánové, podati Vám zprávu o Společnosti naší a její činnosti r. 1894, dovoluji si dotknouti se především proměn, jež se v ní leta právě řečeného sběhly.

Hned na počátku roku hleděla Společnost naše nahraditi ztráty, jež se v ní úmrtím udály, volbou nových členů všech kategorií. I zvolen byl na uprázdněné místo člena řádného jeden člen řádný třídy pro filosofii, filologii a dějepis, v oddělení členů přespolních zvolen byl jeden člen třídy pro filosofii, filologii a dějepis a jeden člen třídy mathematicko-přírodovědecké, v oddělení členů mimořádných jeden člen třídy první a dva členové třídy druhé a v oddělení členů dopisujících po jednom členu v každé třídě; byla tedy Společnost naše na počátku roku 1894 doplněna dohromady volbou 8 členů. Bohužel nezůstala však ušetřena ztrát, jež ji během tohoto léta opět zastihly, a to ztrát i přebolestných, některých zajisté i na dlouho nenahraditelných. Zemřelť nám nejstarší přespolní člen třídy druhé slavný anatom Med. et Chir. Dr. Jos. Hyrtl, c. k. dvorní rada a jubil. professor anatomie na universitě Vídeňské, který od r. 1845 ke Společnosti naší náležel a sice po čas svého pobytu při universitě zdejší jako člen řádný a od svého přesídlení na universitu Vídeňskou jako člen přespolní; pak proslulý dějepisec charvátský Th. Dr. František Rački, kanovník Záhřebský, šlechetný a horlivý organisátor vědeckého ruchu mezi Jihoslovany a první předseda jihoslovanské akademie pro vědy a umění v Záhřebě, muž o národ svůj neskonale zasloužilý; a dvorní rada Dr. Emil Weyr, professor mathematiky na universitě Vídeňské, jenž od roku 1870 byl členem Společnosti naší mimořádným, když pak r. 1875 do Vídně přesídlil, přespolním členem jejím se stal, dlouhou řadu prací svých v publikacích Společnosti uveřejnil, jež vždy zůstanou chloubou a ozdobou její.

Ze řady členů dopisujících zemřel Michal Hornik, scholastik kapituly Budišínské, teprv vloni zvolený, horlivý pěstovatel a přední zástupce literatury Srbů lužických, kteří úmrtím jeho ztrátu nenahraditelnou utrpěli.

Na konci roku 1894 čítala naše Společnost:

členů řádných třídy pro filosofii, filologii a dějepis	12
členů řádných třídy mathematicko-přírodovědecké	12
členy čestné	2
členů přespolních třídy pro filosofii, filologii a dějepis	17
„ „ „ mathematicko-přírodovědecké	18
„ mimořádných třídy pro filosofii, filologii a dějepis	33
„ „ „ mathematicko-přírodovědecké	23
„ dopisujících třídy pro filosofii, filologii a dějepis	34
a členů dopisujících třídy mathematicko-přírodovědecké	29
tedy dohromady . . .	180,

z nichž jsou 2 členové čestní a 96 jest členů třídy první (pro filosofii, filologii a dějepis) a 82 třídy druhé čili třídy mathematicko-přírodovědecké.

Z jiných záležitostí týkajících se členů Společnosti naší dovolují si jen podotknouti, že letos naskytla se nám ta událost, po níž bychom v letopisech Společnosti darmo se ohlíželi, totiž že jeden z členů našich, a to nejvíce vynikajících, dočkal se toho, že již celé půlstoletí k ní náleží. Jest to náš vysoce ctěný předseda, p. vládní rada Tomek. Příležitosti té ujala se Společnost ve svém řádném zasedání dne 7. července m. r. a uznávajíc převzácné, mnohostranné zásluhy jubilantovy o ni vzdala mu vroucí hold ku dni tomuto se vřelým přáním, aby ještě dlouhá, dlouhá léta zůstal Společnosti naší zachován ku zdaru vlastenecké vědy, k ozdobě naší Společnosti a k oslavě milé, drahé naší vlasti.

Vědecká činnost Společnosti naší jevila se opět odbýváním přednášek v zasedáních třídních a uveřejňováním prací vědeckých tiskem.

Třída pro filosofii, filologii a dějepis měla r. 1894 18 schůzí, v nichž přednášky své měli, anebo od členů a třídních pp. tajemníků přednésti je dali pp.: prof. Dr. Jar. Čelakovský (3), Dr. Emler, Dr. Gabler, prof. Dr. Kalousek, Jos. Kolář, Dr. Kvačala, prof. A. Ludwig, archivář Mareš, prof. Dr. Metelka, prof. Dr. Mourek (2), Dr. rytíř Šlechta Všehrdský ze Všehrd (2), Dr. Toman, prof. Dr. Winter (3), Dr. Zíbrt, prof. Dr. Zubatý, dohromady 22.

Ve třídě mathematicko-přírodovědecké bylo 15 schůzí, ve kterých se odbývalo 46 přednášek, jež měli též autoři buď sami anebo některý ze členů Společnosti za ně, a sice pp.: prof. Dr. Augustin, J. Babor, F. J. Babor a J. Koštál, Dr. Jindř. Barvíř (3), A. z Degenu z Budapešti, prof. Dr. Lad. Čelakovský, Dr. J. Frejlach, prof. Dr. Ant. Frič, Dr. F. K. Ginzel, astronom v Berlíně, prof. Dr. S. Günther z Mnichova, prof. Karel Hermite z Paříže, Jiří Janda, prof. Klapálek (2), Dr. B. Klengel z Lipska, prof. Dr. Frant. Koláček (3), J. Koštál, Dr. Aug. Krejčí z Karlína (2), doc. Dr. V. Láska, doc. M. Lerch (3), J. Malíř, Dr. F. Mertens ve Štýrském Hradci, Alois Mrázek (2), prof. Dr. Jan Palacký, K. Pisařovic, V. J. Procházka, J. Sobotka, prof. Dr. Frant. Studnička (3), K. Šulc, K. Tocl, prof. Dr. Frant. Vejdovský (2), prof. Dr. J. Velenovský (2), prof. Dr. Jan Woldřich, prof. Dr. Karel Vrba, prof. F. Wurm v České Lípě a prof. Č. Zahálka v Roudnici.

Z přednesených a předložených prací uveřejnili ve „Věstnících" příslušných tříd stati následující, a sice ve „Věstníku" třídy první: Dr. Vil. Gabler: Časové úvahy o velké revoluci francouzské (I); Zikm. Günther: Adam von Bremen, der erste deutsche Geograph (II); prof. Dr. Jos. Zubatý: O alliteraci v písních lotyšských a litevských (III); Jos. Emler: Paměti Rakovnické (IV); A. Ludwig: Über den Schlussaphorismus von Pânini's Grammatik (V); Týž: Der apolog vom bock und dem messer mh. Bh. II. 2193 (VI); Týž: Über den Begriff Lautgesetz (IX); Dr. Čeněk Zíbrt: Zobrazení Trojice skupinou tří hlav za středověku i v lidovém umění nynějším (VII); Týž: Pověra o délce Kristově (VIII); Týž: České písně o Waldšteinovi a Harantovi ze XVII. a XVIII. věku (X); prof. Dr. V. Mourek: Zur Syntax des althochdeutschen Tatian (XI, XIII); Jos. Kolář: O stupňování přídavných jmen (XII).

„Věstník“ třídy pro mathematiku a přírodní vědy, jenž se uveřejní ve dvou svazcích a opatřen bude 23 zvláštními tabulemi a četnými vyobrazeními v textu, bude obsahovati následující pojednání, která sepsali: **F. Mertens**: Die Malfatti-Steinersche Aufgabe (I); **prof. Frant. Klapálek**: Dodatky ku seznamu českých trichopter za rok 1892 a 1893 (II); **Týž**: Beiträge zur Kenntniss der böhm. Hydroptiliden (XLIII); **prof. Dr. Lad. Čelakovský**: Das Reductionsgesetz d. Blüten, das Dédoublement und die Obdiplostemonie (III); **Jiří Janda**: Příspěvek k poznání českých Gordiidů (IV); **Dr. A. von Degen**: Eine Bemerkung zu Velenovský's „Drittem Nachtrag zur Flora von Bulgarien“ (V); **F. Velenovský**: Erwiderung auf die Polemik Degens (VI); **Týž**: Vierter Nachtrag zur Flora von Bulgarien; **Dr. Frant. Studnička**: Neuer Beitrag zur Quaternionenlehre (VII); **Týž**: Neue Lehrsätze Summen von Quadratzahlen betreffend (XV); **Týž**: Über Functionen einer quaternionalen Variablen (XXVI); **Ginzel F. K.**: Über einen Versuch das Alter der vedischen Schriften aus historischen Sonnenfinsternissen zu bestimmen (VIII); **prof. Dr. Jan Palacký**: Über Säugethierfaunen (IX); **Franz Wurm**: Über die Verbreitung einiger seltenen Nager in Nordböhmen (X); **M. Lerch**: Sur quelques théorèmes d'arithmétique (XI); **Týž**: Bemerkungen über eine Classe arithmetischer Lehrsätze (XXXII); **Týž**: Über eine arithmetische Relation (XXXII); **Dr. V. Láska**: O transformaci souřadnic geodetických (XII); **Dr. F. Klengel v Lipsku**: Über die aperiodischen Schwankungen der Temperatur im Gebiet des Pic du Midi und Puy de Dôme (XIII); **Dr. Aug. Krejčí**: Apatit Písecký (XIV); **Týž**: O některých minerálech Píseckých (XL); **Dr. Jindřich Barvíř**: Über die Structur des Eklogits von Neuhof bei Rochowan in Westmähren (XVI); **Týž**: Zwei mineralogische Notizen (XXVIII); **Týž**: O granulitových „elipsoidech“ u Prachatic a Křišťanova (XXX); **prof. Dr. Frant. Koláček**: Über den axialen Charakter der Magnetkraftlinien (XVII); **Týž**: Die ponderomotorischen Wirkungen eines variablen Magnetfeldes auf geschlossene Stromleiter und ihre Verwerthung für die Bestimmung von Selbstinductionscoefficienten (XVIII); **Týž**: Über die analytische Darstellung des Huygen'schen Princips (XIX); **prof. Dr. Frant. Vejdovský**: O rodu Opistoma O. Schmidt; **Týž**: Organisace nové Bothrioplany (Bothrioplana Bohemica n. sp.) (XXVIII); **Tocl K.**: Poznámky o Bojanovu orgánu Hrachovky, Spharium rivicola Leach (XXI); **Karel Pisařovic**: Příspěvek k poznání nervové soustavy Lumbricidů (XXII); **prof. Dr. Jan Woldřich**: O fossilním kozorožci z Čech a z Moravy vůbec a lebce z Radotína zvláště (XXIII); **Ant. Mrázek**: Über eine neue Schmackeria (Schmackeria Hessei n. sp.) aus der Kongo-Mündung (XXIV); **Týž**: Die Gattung Miracia Dana (XXXIX); **Čeněk Zahálka**: Pásmo X. — Teplické (XXV); **Vl. Jos. Procházka**: O území tak zvaných mořských jílů miocaenních mezi Chocní a Litomyšlí (XXXI); **Frejlach G.**: Intorno all' andamento diurno, che ha la frequenza di rotazioni vento nell' intervallo di 4 ore a Praga (XXXIV); **Babor J. a Košťál J.**: O nové české Campylaei (XXXV); **Fritsch Ant. Dr.**: Über die Arthropoden und Mollusken der böhm. Permformation (XXXVI); **Hermite Ch.**: Remarque sur les nombres de Bernouilli et les nombres d' Euler (XXXVII); **J. Malíř**: Výpočet dráhy dvojhvězdy Σ 3062 (XXXVIII); **Dr. Augustin F.**: Die Resultate der meteorologischen Beobachtungen auf der Petřínwarte in Prag (XLI); **J. Sobotka**: Einige Krümmungshalbmesser der Kegelschnitte (XLII); **K. Šulc**: O novém rodu a druhu červců (Coccidae) Ortheziola Vejdovskýi (XLIV); **J. Babor**: Doplňky k známostem o českých slimácích (XLV); **J. Košťál**: Příspěvek k poznání kopulačního apparatu u Limacopsis coerulans

Simroth (XLVI); prof. Dr. K. Vrba: O sylvanitu z Nagyagu v Sedmihradsku (XLVII); Týž: O některých minerálech z Allcharu v Macedonii (XLVIII).

Mimo tyto práce ve „Věstnících" uveřejněné, obstaral na zvláštní žádost Společnosti p. prof. Dr. Kalousek nové vydání Historické mapy Čech, kterou byl s příslušným úvodem r. 1876 uveřejnil, poněvadž vydání první již bylo rozebráno a po mapě té častěji se dály poptávky.

Knihovna Společnosti naší rozmnožena byla r. 1894 1576 svazky neb sešity spisů, z nichž se dostalo 1473 záměnou spisů našich za spisy společností jiných, 52 darem, 51 koupí. Velectěným příznivcům knihovny naší, jež ji dary svými obmysliti ráčili, buďtež za to vysloveny vřelé díky. Jsou to jmenovitě: velesl. c. k. místodržitelství české, c. a kr. zemská vláda pro Bosnu a Hercegovinu v Sarajevě, italské ministerstvo vyučování v Římě, nizozemské ministerstvo pro osady, hlavní jednatel vlády pro New South Wales v Londýně; c. k. dvorní a státní tiskárna ve Vídni; pak pp. prof. Dr. F. Bayer, J. Belsheim v Christianii, prof. Mauric Cantor v Heidelberce, Dr. C. O. Čech v Záhřebě, prof. Dr. Ant. Frič, prof. Ch. Hermite v Paříži, Dr. L. Harpenrath v Cordově v Argentině, inž. Chadt, Dr. K. Kadlec, prof. J. Kušta, A. Le Jolis, Lowis Carvill, Ch. E. Munroe, Dr. A. Penck, ředitel Fr. Prusík, konserv. J. Richlý v Jindřichově Hradci, Dr. Saint Lager, plukovník Rob. Daudlebsky von Sterneck, prof. Dr. Frant. J. Studnička, řed. prof. F. Gomes Teixeira v Oportě, E. Vogel, prof. Dr. E. Weyr, Dr. C. A. White, Dr. Wl. Wisłocki v Krakově a prof Dr. Jan Woldřich v Praze.

U výměnu spisů vstoupila naše Společnost s Tufts College v Massachusetts v Americe, s universitou v Jurjevě (Derptě) a Českou společností zeměvědnou v Praze, takže nyní jest v příčině té ve spojení s 341 společnostmi aneb vědeckými ústavy, z čehož připadá na říši Rakouskou 55, na říši Německou 86, na Švýcary 11, na Velkou Brittanii a Irsko 17, na Holandsko, Lucemburk a Belgii 14, na Francii 22, na Italii 14, na Španělsko 1, na Švédsko, Norsko a Dánsko 13, na Rusko 22, na Srbsko 1, na Bulharsko 1, na Rumunsko 2, na Řecko 1, na Nizozemské území ve Východní Indii 3, na Japan 1, na Afriku 1, na Ameriku 69 a na Australii 6.

Konečně chci se dotknouti několika slovy vydávání „Archivu Českého," jež Společnost naše dle usnešení sněmu českého řídí. R. 1894 vydán byl této předůležité publikace díl XIII. obsahující Registra soudu komorního prací p. prof. Dra Jaromíra Čelakovského. Díl XIV. jest již vytištěn kromě registříku, který za nedlouho bude dokonán a obsahovati bude několik snůšek pramenů dějin českých se týkajících, jmenovitě: Dodavek ke sbírce dopisův rodu Rosenberského do r. 1526 sebraný a vydaný od pp. Fr. Mareše, Ant. Rezka a Jos. Kalouska; dále 2. Dopisy kněží Šimona z Habru a Jana faráře Německobrodského z l. 1528 a 1529 vydané od Fr. Dvorského; 3. Popis odcizených statků duchovenstva postoupených komoře král. r. 1454, vydaný od V. V. Tomka; 4. „Listiny kláštera Sedleckého a Skalického z let 1357 až 1541" vydané od Jos. Kalouska; 5. „Artikule cechů Pražských z 15. století," jež k vydání připravil V. V. Tomek a 6. „Listiny archivu někdy Olešnického nyní ve státním archivu Vratislavském chované a Čech a Moravy se týkající, jež k vydání upravil Jos. Emler. Pro nejbližší díly jest již obsah „Archivu Českého" ustanoven a od výboru zemského schválen: umístěny tu budou některá pokračování písemností dosud uveřejněných a sbírky

písemností nových, mezi nimiž veřejná akta a jednání sněmovní hlavně od roku 1500—1526.

Zbývá mi ještě, nežli zprávu svou dokončím, vysloviti nejvřelejší díky c. k. ministerstvu osvěty a vyučování jakož i vysoce slavnému sněmu král. Českého za dobrotivou podporu hmotnou, již naší Společnosti poskytovati ráčí, bez níž by jí sotva bylo možno pracovati zdárně k účelům, za nimiž se ubírá.

Posléze jest mi ještě podati zprávu o jubilejním fondu Společnosti naší, ustanoveném k honorování vědeckých spisů jazykem českým sepsaných.

Ve výroční zprávě lonské měl jsem příležitosť oznámiti, že podány byly Společnosti do 31. prosince 1893, kdy konkurenční lhůta vypršela, jedna brožura tiskem již vydaná a dvě práce rukopisné a že za posouzení práce nadepsané „Logická skladba řeckého časoslova“ mající heslo „Eppur si muove“ poprošeni byli pp. prof. Dr. Jan Kvíčala a Dr. Robert Novák a za posouzení práce druhé mající název „Z konjugace souhláskové“ s heslem „V hledání pravdy spočívá věčší rozkoš nežli v jejím poznání“ pp. prof. Martin Hattala a A. Ludwig. Honorář 150 zl. přisouzen byl práci druhé, jejímž spisovatelem po rozpečetění hesla objevil se býti prof. Dr. Jos. Hrubý. Zároveň bylo ustanoveno práci tuto přiměřeně zkrácenou nákladem jubil. fondu vydati.

Při konkurrenci na rok 1894 vypsané nebyla podána žádná práce, jež by se o honorář ucházela.

V řádné schůzi Společnosti Náuk dne 9. ledna 1895 odbývané bylo ustanoveno, aby se pro r. 1895 vypsala opět konkurrence pro spisy jazykem českým sepsané do 31. prosince 1895.

Základní jmění jubilejního fondu činí 35.000 zl. ve vinkulovaném úpisu rakouské renty čís. 60.508. Vydajné jmění jubilejního fondu bylo na počátku roku 1894

počátku roku 1894	zl.	4734·91
k čemuž přibylo úroků za kupony	„	1470·—
což činí příjmů dohromady	zl.	6204·91
Vydání bylo	„	185·20
takže zbylo vydajného jmění	zl.	6019·71
a sice hotových	„	197·38
a ve spořitelně	„	5822·33
tedy dohromady . . .	zl.	6019·71

jako výše.

II.

Noví členové Společnosti.

Při volbách, jež se vykonaly v řádné schůzi dne 9. ledna roku 1895, byli zvoleni: Za členy přespolní:

a) třídy pro filosofii, filologii a dějepis pp. Vincenc Brandl, zemský archivář markrabství Moravského v Brně; Dr. Bedřich Maassen, c. k. dvorní rada a emerit. řádný professor církevního práva na universitě Vídeňské a Dr. Albrecht Weber, professor university v Berlíně a

b) za přespolního člena třídy pro mathematiku a přírodní vědy p. Robert Daudlebsky ze Sternecku, c. a k. plukovník a ředitel měření triangulárního ve Vídni.

Za členy mimořádné:

a) třídy pro filosofii, filologii a dějepis pp. Dr. Vojtěch **Nováček**, adjunkt archivu zemského v Praze, Monsign. Ferdinand Lehner, farář na Vinohradech a Dr. Jindřich Metelka, prof. c. k. vyšší reálky v Praze,

b) za mimořádné členy třídy pro mathematiku a přírodní vědy pp. Dr. Jan N. Woldřich, řádný prof. geologie c. k. české university a Dr. Václav Láska, assistent astron. ústavu českého a docent vyšší geodaesie české polytechniky.

Královská Česká Společnost náuk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 6. května monsignore F. *Lehner* přednášel o umění výtvarném v klášteře Sázavském a Postoloprtském za doby románské. — Dne 20. května přečetl skriptor Jos. *Truhlář* latinský panegyrik Martina z Tišnova o pánech Tovačovských z Cimburka.

Třída mathematicko-přírodnická. Dne 17. dubna předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici: „Příspěvek k poznání křídového útvaru u Jičína“ a Dra B. *Katzera*: „Předběžná zpráva o fossilní květeně z Rosic na Moravě“.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

(Pokračování.)

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

Ze zbytku listův poznáváme, jak duchem vynikajícím bystře posuzuje události života veřejného i soukromého; píše tak živě, věrně, jako bychom skutečně sami pozírali v době dávno již minulé na její život.

Nade všechno však vynikají listy paní Kateřiny ze Žerotína duchem ethickým. Vidíme v nich, jakou vznešenou, ušlechtilou byla ženou. Obrazí nám nejen život její domácí, ale také soukromé, přátelské poměry jejích příbuzných a jiných známých. Dopisy paní z Žerotína podávají hojné zprávy o exulantech českých po cizině roztroušených, o knězích bratří českých, o jich domácím a společenském životě. Však nade všechno vyniká její vroucnost náboženská. Hluboká, neobmezená důvěra v Boha pronikla všechno její srdce, naplnila celou její mysl, duši a zakotvila se pevnými kořeny tak ve všechno její počínání, že nikdy, ani při nejtěžších ranách osudu, kteréž ji, manžela jejího, přátele, příbuzné, sourodáky ve vyhnanství, milovaný národ a vlasť stíhaly, nezachvěla se duše její ani nejmenší nevěrou, pochybováním.

A jako ve všem svém počínání jevila se paní Žerotínová svérázně, takž i zachovala se vždycky věrnou jazyku svému českému. Naučila se v cizině, ve Vratislavi mezi Němci jakž takž německému jazyku, avšak jako věrná

Češka vždy česky psávala, mluvila a nikdy na potupu svého nechtěla ani v cizině cizího jazyka užívati; zůstávala vždycky ve všem svou.

Druhý díl dopisů paní z Žerotína z let 1634 a 1635 vydán bude na konci roku.

Experimentální studie o filtraci pískové. Referuje prof. Dr. *G. Kabrhel*. Předloženo dne 13. dubna 1894. Rozprav II. tř. ročn. III. čís. 14.

Autor konal pokusy o filtraci pískové, která vzhledem k opatřování vody pro velká města má velký význam. Za tím účelem vykonal 5 serií pokusů. V prvních třech seriích zkoumán *a*) vliv usazovacích nádržek, ve kterých voda dříve než se vedla na filtry, asi 18 hodin v klidu se nalézala, na chování se bakterielních zárodků, *b*) určen effekt filtrační stanovením celkového počtu bakterielních zárodků ve vodě před a po filtraci.

Závěry z těchto pokusů, kterýchž první serie trvala od 7. do 23. dubna 1892, druhá od 25. dubna do 7. května 1892, třetí od 8. července 1892, činí autor následující:

1. Usazovací nádržky mají patrný vliv na zmenšení počtu mikrobů. V některých případech činil úbytek následkem usazení se dostavující 50 až 75% počtu mikrobů původních. Dále pozorováno, že čím vyšší počet bakterielních zárodků, tím věčší úbytek.

2. Filtrační effekt v první periodě filtrační po sestrojení filtru není příliš dokonalý a vykazuje časem porušení filtrační výkonnosti. Příčinu zjevu poslední hledá autor v sesazování se pískové vrstvy, v příčině kteréž ukázáno, že během první filtrační periody táž se sesadila o 4 cm. Vzhledem k tomu činí se požadavek, aby v dobách nebezpečných, na př. při hrozících epidemiích cholerových, voda filtrovaná první filtrační periody po sestrojení neb obnovení filtrové vrstvy do reservoiru s čistou vodou se nepouštěla.

3. Účinnost filtru pískového v prvních několika za sebou následujících periodách filtračních postupně vzrůstá.

Pokusy serie IV. a V. konány tím spůsobem, že k vodě vedené na filtr si přimísila čistá kultura bouillonová jistého červeného bacilla, jehož množství stanoveno před a po filtraci.

Výsledky a závěry z pokusů těchto činěné byly následující:

1. Zjištěno, že působení filtra pískového není bezvadné, jak se ještě do nedávné doby učilo, t. j. že jistý malý zlomek mikrobů filtrem přece prochází. Tvrzení toto pronesene poprvé Piefkem a Fränkelem, avšak proti pokusům činěny námitky. Vadám pokusů Fränkelových vyhnul se autor, tak že příslušné námitky, jako že užili ku shotovení filtra nádržky dřevěné, že pracovali vysokými tlaky a že nebyla zachována stejnoměrnosť rychlosti filtrační a že vzrůstal odpor, proti pokusům autorovým činiti nelze.

2. Dle pokusů autorových číslo, které udávají Piefke a Fränkel pro skutečný filtrační effekt (1000 : 1), jest nízko odhadnuto. V pokusech serie IV. obdržel autor pro střední filtrační effekt hodnotu 7000 : 1, v pokusech serie II. pak 3000 : 1.

Že dospěl při svých pokusech ku mnohem lepšímu effektu filtračnímu než Piefke a Fränkel, vysvětluje autor tím, že pokusy přidáním čisté kultury červeného bacila do vody na filtr vedené počaly teprve po uplynutí několika period filtračních po sestrojení filtru, když se zjistilo, že tento skutečně dokonale působí.

3. Pronáší autor na základě svých pokusů domněnku, že zákon: „Effekt filtrační jest tím věčší, čím menší rychlost filtrační,“ nemá platnosti všeobecné.

Chemotaxis leukocytní. Napsal Dr. *Jos. Vejnar.* Předloženo dne 13. dubna 1894. Rozprav II. třídy ročn. III. čís. 16.

V literatuře k tomuto thematu se vztahující přičítá se leukocytům různá působnost vzhledem k immunitě a immunisaci. Strana, v jejíž čele stojí Mečnikov a Roux, myslí, že tělo jest chráněno před vniknutím bakterií ranou do krve tím, že hromadí se na ohraženém místě bílé krvinky, „které bakterie pohlcují a ničí. Jsou prý sem přitaženy bílé krvinky produkty bakterielními, které chemickou silou na ně působí. Odtud nazván pochod ten chemotaxí, kterýžto význam volil Pfeiffer pro přitažlivou působivost některých látek na vlákna semenná kapradin, jiných nižších rostlin a na bakterie. Buchner tvrdí, že chemotakticky na leukocyty působivé látky vytvoří se teprve po usmrcení bakterií šťavami tělesnými, tak že prvním zjevem pak je zhubení bakterií, druhým teprve hromadění se bílých krvinek. Baumgarten přidržuje se tohoto výkladu nazval bílé krvinky hyenami bojiště, a Emmerich pokládá podobné kupení se leukocytů za velmi nebezpečné pro tělo; neboť bílé krvinky nacpané bakteriemi, někdy ještě živými, vrátivše se do krve roznášejí nemoc po celém těle. Také Klein nevěří v usmrcování bakterií leukocyty čili ve fagocytosu, ježto dříve než se bílé krvinky nahromadí, již bakterií značně v krvi ubude, a pak zvíře ztrácí narkosou immunitu, aniž jsou leukocyty ochrnuty. Lister naopak myslí, že leukocyty, jimž přičítá intelligenci, v boji s bakteriemi vítězí ku prospěchu celého těla.

Poněvadž náhledy o působnosti leukocytů tak značně se různí — jedni pokládají je za intelligentní bojovníky, jiní jen za hyeny obírající se usmrcenými již bakteriemi nebo dokonce za škodné činitele při nákaze těla — obral si autor úkol, obeznámiti se blíže s příčinou hromadění se bílých krvinek na různá lákadla.

Vkládal po příkladu jiných pozorovatelů jemné skleněné rourky se zkoušenými látkami pod kůži a do dutiny břišní různých zvířat a po různých dobách ohledával zátky v koncích rourek povstalé. Ze hmot použitých byly to hlavně: odvar hrachu, odvar mouky pšeničné, pyocyanin (extrakt z bac. pyocyaneus), kyselina mléčná, Kochův tuberkulin, chinin, některé cukry, tinctura eucalypti a jiné. Všecky tyto látky dávaly zátky složené z fibrinu, bílých krvinek buď svěžích nebo již degenerovaných, ale nescházely tu ani krvinky červené. Také kontrolní rourky, buď prázdné nebo 0·7% roztokem soli kuchyňské naplněné, chovaly na otevřeném konci zátku. Velikost a tvrdost zátky při různých těch pokusech nejevila žádné pravidelnosti, ano lišila se i při témže pokuse touže látkou. Nelze tudíž souditi z pokusů rourkových, že je tu skutečně chemotaxis leukocytní řídící se kvalitou a koncentrací zkoušené látky, ježto i kontrolní, prázdné rourky zátkami mnohdy značnějšími ucpány jsou než rourky s lákadlem a protože dále táž látka za

stejných podmínek nechová se u téhož zvířete stejně. Nehledíc k tomu, že i látky za negativně chemotaktické (odpuzující leukocyty) prohlašované, jako kyselina mléčná, zátky takové mají, svědčí proti chemotaxi dále ten zvláštní úkaz, že v zátkách velmi často nacházejí se v hojném množství krvinky červené, které vlastního pohybu nemají.

Různá lákadla příslušným způsobem mimo tělo ve styk uvedená s lymfatickými buňkami, z mízních vaků žáby nachytanými, také nijak, ani nepatrně, neprojevují svou přitažlivou na ně moc. Dále hleděl autor přímým pozorováním in vivo vyšetřiti, zdali chemotaktické působení lákadel zjistiti lze.

Mesenterium žabí na korek napjaté a fysiologickým roztokem soli kuchyňské svlažované dovoluje po delší dobu 24 až 28 hodin sledovati oběh krevní v kapillárách i silnými čočkami. Jakmile počne váznouti oběh krevní, tvoří se tak zvaná vrstva Addisonova na stěnách cev složená z bílých krvinek, jež záhy stěny cevní prostupují a v okolní tkani se hromadí. Celý tento pochod se nijak nemění přidáváním lákadel na okruží, leda že koncentrovanější roztoky zavinily dřívější stasu krve ve vlasečnicích a tím podporovaly emigraci. Nelze tudíž ani zde o přímém přitahování leukocytů lákadly mluviti, protože prvotním následkem jsou změny oběhu krevního. Tento nález shoduje se s výkladem hromadění se leukocytů, podaným Charrinem a Gleyem, kteří hromadění to vykládají změnami vasomotorickými.

V dalších pokusech, zařízených hlavně za účelem získání histologických praeparátů, nasycena byla dřeň jasminová jednak 0·1$^0/_0$ roztokem tuberkulinu, jednak 10$^0/_0$ roztokem kyseliny mléčné, tedy látkami, z nichž prvá silně bílé krvinky přitahovati, druhá pak je odpuzovati má.

Témuž zvířeti pod kůži vloženy byly oboje tyto tyčinky; zvíře bylo po jistém čase usmrceno, tyčinky pak vyříznuty i se svým okolím. Nález makroskopický i mikroskopický byl u obou týž; neboť sklípky dřeni jasminové stejně byly vyplněny bílými krvinkami a jim podobnými útvary v síti fibrinové uloženými, okolní pak tkaň jevila patrné změny proliferační, zejmena snopce svalové různá stadia proliferace ukazovaly. Skupiny nově tvořených buněk bez určitých často hranic přecházely ve skupiny buniček sklípky dřeni plnících.

Intraparenchymatosní vstříknutí pyocyaninu do rohovky králíka nepůsobí hromadění se leukocytů v přední komoře; utvořené zákaly jsou pouze rohovkové a brzy mizejí. Zákaly ty jsou pouze centrální, nejsou tudíž zaviněny přicestováním buněk z periferie od kliček cevních, nejsou proto z emigrace, nýbrž z proliferace. Také vstříknutí extraktu pyocyanového do přední komory zůstalo bez následků; jen reaktivní změny na rohovce od poranění se objevily.

Také jiní autorové, kteří při svých pokusech na chemotaxi vůbec nemyslili, ale jen osud buněk do rourek vniklých sledovali, našli červené krvinky vedle bílých v rourkách a rozdělují tyto dle jejich provenience v haematogenní (z krve pocházející) a histoidní (proliferací povstalé).

Z těchto pokusů lze souditi, že nakupeniny leukocytů povstávají proliferací fixních i potulných elementův. Kdyby šlo jen o ryze chemické přitahování leukocytů, zjevily by se tyto v zátkách jako čistá kollekce bez jiných cizích tělísek a zejmena bez červených krvinek. Přímo, ad oculos,

posud leukocytní chemotaxis demonstrována nebyla a proto zůstane jen domněnkou nedokázanou, dokud nepodaří se dovoditi, že proliferace a mechanické vlivy nemají účasti na hromadění se leukocytů.

Sborník světové poesie. Vydává Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída IV. Ročník IV. Číslo 3. (svazek 28.) Maurice Maeterlinck: *Princesna Maleina.* Drama o pěti dějstvích. Autorisovaný překlad Marie Kalašovy.

Prameny ke vpádům Bočkajovců na Moravu a k ratifikaci míru Vídeňského od zemí koruny České roku 1605—1606. K tisku připravil Dr. *František Kameníček.* Předloženo dne 28. listopadu 1892. Historického archivu I. třídy čís. 4. — 1894.

Z nepřátelských vpádů na Moravu v 17. století nejzhoubnějšími byly útoky povstalcův uherských, v jejichž čele byl Štěpán Bočkaj. Trvaly ovšem jen několik měsícův (od 1. května do polovice srpna roku 1605), avšak následky jejich patrny jsou v jihovýchodní Moravě dosud; množství zaniklých osad v bohatém druhdy kraji Hradišťském dostatečným jest toho svědectvím. Povstání Bočkajovo týkalo se však i ve svých dalších osudech zemí koruny České vůbec a Moravy zvláště, poněvadž i v době příměří a vyjednávání o mír bylo nutno chrániti moravské hranice, udržovati posádky na pomezních hradech, hlídati Karpatské průsmyky a vůbec zameziti další možné vpády do země. Zástupcové zemí Českých súčastnili se také činně při jednání o mír hlavně tím, že země koruny České se Štýrskem požádány byly za ratifikaci konečného míru Vídeňského (23. září 1606).

A poněvadž ku přání císaře Rudolfa II. děly se jak v Čechách tak na Moravě obranné přípravy již na počátku roku 1605, období uherského povstání rozšiřuje se tím i pro země České na půldruhého roku, počínajíc únorem roku 1605 a končíc 23. zářím 1606. Tak se celá událost jeví i v této sbírce, jež má poskytnouti badatelům možnost, aby seznámili se s hlavními historickými prameny té události.

Rázem a povahou lze rozděliti uveřejněné prameny na dobu příprav k obraně, na dobu nepřátelských vpádův, na dobu útoků českých vojsk do Uher a na dobu vyjednávání o mír s konečnou ratifikací.

V době přípravné význačnými jsou obecní sněmy ve Vlškově a na hradě Pražském, pak sjezdy moravské v Brně, v Uh. Hradišti a český sjezd v Praze.

Pro vpády uherských povstalců na Moravu nejdůležitější jest „Lamentace země Moravské" napsaná od vrstevníka. Znemravnělost a zženštilost, obvyklá na Moravě okolo r. 1600, vypsána jest v ní slovy prostými, ale mistrovsky; o vpádech nepřátelských na Moravu pojednává podrobně a správně, tak že se zdá, jako by původce památky té buď osobně súčastnil se bojů těch, anebo že jim byl úplně na blízku. Rovněž zevrubné jsou zprávy o výpravě pomocného vojska českého na Moravu a do uherského Slovenska. Lamentaci doplňují některé jiné zprávy z té doby, posud neznámé, zvláště listy Adama ze Šternberku, psané Petru Vokovi z Rožmberka, jež vesměs podávají cenné zprávy také pro offensivu českých vojsk na půdě

uherského Slovenska. V téže příčině důležita jest také císařská předloha na sněm království Českého (30. srpna 1605), v níž se jedná o prodloužení české výpravy na říjen, listopad a prosinec.

Pro čtvrté období války, v němž jednalo se o mír a o ratifikaci, sbírka obsahuje velké množství listin i s doslovným zněním úmluv Vídeňských. — K hlavním pramenům druží se četné památky a zprávy podřízenější, ale proto zajímavé a vítané k doplnění celkového obrazu. Jsou to zvláště zprávy o pustošení Moravy od vlastních vojsk domácích, najatých, císařských, slezských a českých. Ku konci pak do sbírky pojat jest menší rukopis, obyčejně „Znorovský“ nazývaný, který napsal pro makovici věže Znorovské Bohatecký kněz Pavel Urbanides a jakýsi neznámý jeho pokračovatel. Obsahuje některé události z let 1600—1614 incl. a z let 1625 až 1627, týkající se politiky, náboženství, drahotních poměrů v zemích Českých, úkazů meteorologických a Urbanidových poměrů rodinných. Nejhojnější jsou zprávy z roku 1605.

Prameny i listiny v této sbírce uveřejněné vytisknuty jsou zde většinou poprvé a čerpány jsou ze sněmovních památek a kopiářů zemského archivu moravského v Brně, z archivu stavovského, ze sbírky Bočkovy a Cerroniho tamtéž, z pamětní knihy města Brna, z českého zemského archivu, z archivu Českého Musea, z rukopisu XVII. D. 20. c. k. universitní knihovny v Praze a některých jiných starších publikací historických. Ze sněmů českých uveřejněno jen to, co pro stav Moravy v té době bylo karakteristické a pro objasnění vpádů Bočkajovců potřebné; konečně ve příčině ratifikace pouze listiny, týkající se Čech a Moravy. Celá sbírka obsahuje 85 čísel.

Theorie nivelování na geoidu. Podává *Václav Láska.* Předloženo dne 9. února 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. číslo 11.

V této práci zabýval jsem se theorií nivelování na geoidu, t. j. oné ploše, která jest určena potenciálem tvaru

$$V = \frac{k^2}{\varrho} M + \frac{1}{2} \varrho^2 \omega^2 \cos^2 \varphi - \frac{k^2 K}{2 \varrho^3} (1 - 3 \sin^2 \varphi) + \ldots,$$

a pro kterou odvozen všeobecný differenciální vzorec:

$$\Theta' - \Theta = \frac{3}{2} \frac{e}{1-e} \frac{\delta \varrho}{\varrho} \sin 2\Theta + \frac{\sin 2\Theta}{\sin 2\varphi} \delta \varphi,$$

kdež $\Theta' - \Theta$ značí odchylku normály pro variaci poloměru $\delta\varrho$ a variaci zeměpisné šířky $\delta \varphi$.

Dále vyvinut podobný vzorec pro variaci horizontálně přímkovou.

O minerálech beryllnatých okolí Píseckého. Napsal *Karel Vrba.* (S 2 tabulkami.) Předloženo dne 13. dubna 1894. Rozprav II. třídy ročníku III. čís. 12.

Autor pojednal již dříve o četných akcessorických a druhotných minerálech z pegmatitů okolí Píseckého; v přítomném pojednání podává pozorování svá na beryllu a na minerálech, rozkladem beryllu vzniklých, na bertranditu a fenakitu.

Beryll objevuje se skoro ve veškerých lomech živcových okolí Píseckého; zvlášť hojným byl v hlavním lomu v městském lese „U obrázku“ zvaném. Na místě tomto vyskytoval se beryll ve dvou odrůdách, co obecný, neprůhledný a co drahý, průhledný beryll.

Na varietě prvé, kteráž často neobyčejně velké jedince tvoří, bývají toliko plochy $(10\bar{1}0) \infty P$ vyvinuté; jen vzácně objevuje se též $(0001)\ oP$ a toliko ve dvou případech též pozorovány $(10\bar{1}1)\ P$ a $(11\bar{2}1)\ 2P2$.

Zvlášť zajímavá jest srostlice beryllu obecného dle plochy $\{5 . 5 . \overline{10} . 8\}$ $\{{}^{5}/_{4} P2\}$ tvořená, prvý to případ srůstu dvojčatného na tomto dosti všedním minerálu.

Na beryllu drahém pohřešuje se skoro vždy zřetelnější tvar krystalový, jsouť jedinci odrůdy této hrubě korrodované. Toliko na jednom pěkné žlutém a průhledném krystalu stanoveny goniometricky $(10\bar{1}0) \infty P$; $(0001)\ oP$; $(11\bar{2}1)\ 2P2$; $(10\bar{1}1)\ P$; $(3\bar{1}\bar{4}1)\ 4P^{4}/_{3}$; $(15 . 1 . \overline{16} . 1)\ 16P^{16}/_{15}$; tvar poslední na beryllu dosud pozorován nebyl.

Dutinky, leptáním vzniklé, jsou často omezeny dosti rovnými a dobře reflektujícími plochami, tvoří tudíž negativy tvarů krystalových. Autorovi podařilo se měřením stanoviti některé tvary na beryllu buď co plochy krystalové, buď co plochy korrosí vzniklé, již od jiných autorů uvedené, jakož i některé tvary dosud nepozorované; jsouť to tvary tyto: $(1124)\ {}^{1}/_{2} P2$; $(11\bar{2}2)\ P2$; $(20\bar{2}1)\ 2P$; $(30\bar{3}2)\ {}^{3}/_{2} P$; $(60\bar{6}5)\ {}^{6}/_{5} P$; $(70\bar{7}2)\ {}^{7}/_{2} P$; $(25 . 11 . \overline{36} . 25)\ {}^{36}/_{25} P^{36}/_{25}$; $(275 . 121 . \overline{396} . 360)\ {}^{11}/_{10} P^{36}/_{25}$.

Bertrandit popsán z druhého lomu „U obrázku“, z Havírek, od Mlak a z Horního Novosedla. Celkem krystalky minerálu tohoto shodují se s popsaným již dříve od autora bertranditem z hlavního lomu v lese „U obrázku“, pokud jde o tvary se vyskytující; srůst dvojčatný jeví ale na nálezu z lomu druhého často tří- i čtyřnásobné opětování, čímž velmi drobné krystalky nabývají někdy zvláštního vývoje.

Bertrandit od Horního Novosedla velkostí svojí nad bertrandity jiných nalezišť jak amerických tak i francouzských — vyjma Villeder v Morbihaně — vyniká.

Zvláště zajímavým jest druhý, u Horního Novosedla pozorovaný, rozkladem beryllu vzniklý minerál, fenakit.

Na výtečných, sloupkovitých krystalech tohoto vzácného minerálu stanovil autor $(10\bar{1}0) \infty P$; $(11\bar{2}0) \infty P2$; $(10\bar{1}2) - {}^{1}/_{2}R$; $(01\bar{1}1)\ R$; $(11\bar{2}3)\ {}^{P\,l}_{l\,p}\ {}^{2}/_{3}P2$; $(21\bar{3}2)\ {}^{P}_{l} - {}^{1}/_{2}R3$; $(\bar{1}3\bar{2}1)\ {}^{P}_{l}\ R3$; $(\bar{1}4\bar{3}2)\ {}^{P}_{l}\ R2$. Ve dvou případech pozorována dvojčata směrem svislým se promítající.

Hustota fenakitu z Horního Novosedla jest 2·958; ráz dvojlomu positivní. Lučebný rozbor fenakitu obstaral p. prof. Karel Preis; čísla obdržená poukazují přesně ku známému vzorci $Si\ O_4\ Be_2$.

Vyšetřování měn světlosti hvězd proměnných. Podávají *Gustav Gruss* a *Václav Láska.* Z astronomického ústavu c. k. české university. Předloženo dne 13. dubna 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 13.

Práce podává výsledky studia měn světlosti celé řady hvězd měnlivých. Vedle stanovení maxim přihlíženo hlavně k určení tvaru křivek měn, neboť ke hlubšímu poznání povahy hvězd proměnných jest důkladné studium křivek světlosti nezbytné. V pojednání poukazuje se k některým typům křivek světlosti; zvláště pozoruhodna jest hvězda *RV* Cygni, u které byl označen typ β Lyrae. Přiložené tabulky zuázorňují některé zajímavější tvary křivek měn.

Výroba orthonitranilinu. Napsal *Jos. Pokorný.* Předloženo dne 13. dubna 1894. Rozprav II. třídy ročn. III. čís. 15.

Nebylo method ku snadné výrobě té zajímavé zásady, i byla cena její obchodem velmi vysoká. Autor nalezl způsob velmi jednoduchý: nitruje acetanilid za temperatury vysoké i dělí nitraniliny vzniklé na základě jich zásaditosti. Známoť, že parapoloha skupiny NO_2 má nejmenší vliv v zásaditosť NH_2 (1), kdežto v orthopoloze NO_2 zásaditosť skupiny NH_2 (1) nejsilněji seslabuje. Čím silnější zásada, tím jsou její soli stálejší; čím zásada slabší, tím spíše se solí a vodou dissociují. Věc se má rovněž tak se solemi, jako s anilidy: paranitroacetanilid jest stálejší, než příslušná ortholátka; autor vyloučil orthonitranilin dissociuje jeho anilid vřelou vodou. Tím stlačena cena obchodní as na $^1/_{140}$ ceny původní. Methoda má význam též technický.

Fluoplumbaty a volný fluor. Od *Bohuslava Braunera.* Za přijetí do České Akademie podáno dne 31. května 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. číslo 18.

Autor popisuje sůl mající složení $3KF \cdot HF \cdot PbF_4$, kterouž jakožto první člen nové řady solí, fluoplumbátů, získal působením kyselého fluoridu draselnatého a fluorovodíka na sloučeninu dioxydu olova s monoxydem olova nebo s kysličníkem draselnatým, konečně i působením kyseliny fluorovodíkové a kyselého fluoridu draselnatého na tetraacetát olova. Sůl krystalluje v jehlicovitých krystallech soustavy jednoklonné a jest dle měření professora K. Vrby isomorfickou s Marignacovým fluostannatem $3KF \cdot HF \cdot SnF_4$. Zahříváním na 230° ztrácí sůl ta fluorovodík a silnějším teplem vyvíjí se volný fluor. Působením koncentrované kyseliny sírové uvolňuje se žlutý tetrafluorid olova.

Medicinská Rus. Zpráva o vědecké cestě, již podporou České Akademie z fondu Dra Josefa Šichy vykonal Dr. *Antonín Veselý,* assistent I. kliniky lékařské. V Praze 1894.

Autor snažil se načrtnouti obrázek dnešní medicinské Rusi ve všech směrech a zevních projevech vědy tak rozsáhlé jako jest lékařství. Jednotlivé stati jsou seřaděny za sebou, jak následuje: Historie lékařství a prvních medicinských škol na Rusi. University ruské. Všeobecný statut universitní z r. 1884. Vojensko-lékařská akademie v Petrohradě. Lékařské ústavy vědecké a kliniky. Imperatorský institut experimentální mediciny v Petrohradě. Nové kliniky a ústavy Moskevské fakulty lékařské. Kliniky a ústavy

ostatních universitních měst ruských. Pasteurské ústavy očkovací proti vzteklině. Stav nemocnic na Rusi. Stav veřejného zdravotnictví a nemocnice v Petrohradě. Stav veřejného zdravotnictví a nemocnice v Moskvě. Ústavy imperatrice Marie. Ruský stav lékařský. Stav veřejného zdravotnictví na venkově. Ruská žena a medicina. Ruské lékařské spolky a časopisy. Zubolékařské školy. Zvěrolékařské školy. Státní lékařská správa. Cholera. Ruské lázně a klimatická místa. Léčení kumysem. Líčení děje se na základě úředních zpráv a vlastního názoru. Stať týkající se ruského stavu lékařského jest nová. Vůbec možno ze spisu nabyti přesvědčení, že rozvoj lékařského díla na Rusi tou dobou nalézá se v znamenitém rozkvětu. Spis sám bude vydatnou orientační pomůckou pro všechny, kteří příštího kongresu lékařského na Rusi účastniti se chtějí.

Sborník světové poesie. Vydává Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída IV. Ročník IV. Číslo 4. (svazek 29.). Jacinto Verdaguer: *Sen sv. Jana.* Rozměrem originálu přeložil P. Sigismund Bouška.

Volba papeže Innocence X. Píše *Ferd. Menčík.* Předloženo dne 16. ledna 1894. Rozprav třídy I. ročn. III. čís. 4. — 1894.

Když počátkem roku 1644 se šířily zprávy o nemoci papeže Urbana VIII., pomýšleno u dvora Vídeňského, aby se připravila půda k volbě nového papeže, jenž by m. j. též se staral o zjednání míru mezi státy evropskými, dlouholetou válkou přetíženými. Císař Ferdinand III. k úkolu tomu zvolil oddaného svého kardinála hraběte Harracha, jenž vyslán do Italie, aby tu byl přítomen, až katastrofa nastane. Dříve než kardinál čeho u papežského dvora v příčině pomoci dosáhl, zemřel Urban VIII. dne 26. července 1644, a nastávala volba papeže, při kteréž opět objevil se antagonismus panovnické rodiny Habsburské a rodu Bourbonského.

Král francouzský spoléhal se nejen na celou řadu svých kardinálů národních, ale i na přívržence rodiny Barberinské, z níž zemřelý papež pocházel. Úmyslem těch bylo tiarou ozdobiti kardinála Sachettiho, jenž byl u dvora francouzského oblíben. Strana španělsko-rakouská byla počtem kardinálů mnohem slabší a spoléhala se hlavně na podporu kardinálů z některých států vlašských, nepřátelských jak nebožtíku papeži Urbanovi VIII., tak zvláště rodině Barberinské, která veškeru moc ve státě papežském na sebe potáhla. Okolnostmi těmi strana jsouc pohromadě držena neměla zatím ani vlastního kandidáta, nýbrž zamýšlela voliti jednoho ze starších kardinálů, jmenovitě z římských, a hlasovati pro toho, který by v konklavi nejvíce měl přívrženců. Také již hned 10. srpna, kdy volba začala, byla sjednocena v tom, že prohlásí ihned exklusi jmenem krále španělského proti kardinálu Sachettimu, kdyby snad strana francouzská volbu jeho chtěla provésti. Úmysl ten nezůstal tajným před kardinálem Františkem Barberinim, který hleděl domluviti se zprva s vůdcem Španělů kard. Albornozem; avšak Albornoz opatrně se vyhnul všemu jednání, aby neodpudil od sebe kardinály své, z nichž každý kojil se nadějí, že může býti za papeže zvolen. Proto volilo se po několik dní, aniž volba se mohla provésti. Marně namáhal se Barberini, aby Albornoz od excluse upustil, a by kardinály unavil, při bezvýsledných volbách vždy jiným kandidátem vystupoval.

Strana španělská však vytrvala pevně, hotova jsouc vystoupiti, až by

hlasy svými mohla dopomoci k volbě kardinála oblíbeného. Majíc hlasů poskrovnu ani žádného kardinála nápadně nepodporovala, aby tak nepřiměla stranu francouzskou, by ho snad jmenem krále francouzského od volby již předem nevyloučila. Až ke konci srpna pronášeno bylo jmeno kardinála Panfilia, ale zároveň bylo pozorovati, že jemu jest připravena exkluse francouzská. Aby se tomu vyvarovalo, jednáno obezřele; jako Barberini v Madridě namáhal se, aby odvolána byla exkluse daná Sachettimu, tak i v Paříži jednáno ve prospěch Panfilia. Zatím snad úmyslně rozstonal se kard. František Barberini; vedení strany francouzské přešlo na Antonína Barberiniho, a tu nastal i obrat ve smýšlení jeho přívrženců, zvláště když docíleno toho, že Panfilio s Antonínem měl zvláštní rozmluvu. Tím také volba Panfiliova byla zajištěna, a Španělům šlo pouze o to, aby nebyli obelstěni. Večer dne 14. září mezi vůdci obou stran vyjednány podrobnosti o volbě, a ještě za noci oznámili kardinálové strany Barberinské Panfiliovi, na čemž se ustanovili. Někteří kardinálové, kteří dosud váhali, přidali se k věčšině; pouze pět kardinálů francouzských pro Panfilia nehlasovalo, ale také neohlásili exklusi dostatečný počet hlasů již nemajíce.

Tím spůsobem zvítězila politika rakouská při volbě papeže Innocence X., od něhož císař Ferdinand III. se mohl nadíti pomoci, aby nastal žádoucí obrat v Německu.

Listář k dějinám školství Kutnohorského (1520—1623). Sestavil Dr. *Vojt. J. Nováček.* (Historického archivu České Akademie č. 5.) — 1894.

Základem sbírky té jsou originály, opisy a koncepty dopisů týkajících se škol Kutnohorských, pokud se zachovaly v archivě městském, v té příčině poměrně dosti bohatém; doplněna jest několika čísly z knih fakulty filosofické známých pod jmenem „Oeconomica", které odkazem někdejšího sboru doktorů filosofie dostaly se do archivu zemského, konečně přibrány některé zápisy z knih městských, které jednají o školách a osobách při nich zaměstnaných. Ač 179 čísel otištěných jest dojista jen nepatrnou částí písemností za celé století školám v městě Hoře věnovaných, přece poskytují nám možnost aspoň v hrubších rysech učiniti si obraz o školách městských vůbec a školách v Hoře zvlášť, o čež, přibrav jiné prameny, pokusil se vydavatel v úvodě. Stručné poznámky shledané v rukopisech a starších tiscích obsahují hlavně zprávy životopisné o jednotlivých učitelích, mezi nimiž jsou někteří (Campanus, Kern, Krupský), jimž náleží místo v dějinách literatury české. Listář opatřen jest rejstříkem jmen osobních a místních a rejstříkem věcným.

O transformaci orthogonálních geodetických souřadnic na ellipsoidu. Podává Dr. *V. Láska.* Předloženo dne 13. dubna 1894. Rozprav II. třídy ročníku III. číslo 17.

Ku transformaci orthogonálních geodetických souřadnic na ellipsoidu podal poprvé prof. Nell v Zeitschrift für Vermessungswesen 1884 pag. 421 potřebné ač velmi rozsáhlé vzorce obsahující mnohořadé koefficienty funkcí cyklických a přes to málo konvergentní. Autor podává ve svrhu uvedeném pojednání vzorce mnohem kompendiosnější a při tom rychle konvergující. Tak dostačují, jak v pojednání uvedeno, úplně tři členy příslušného vzorce, aby se dosáhlo, k čemuž u vzorců Nellových jest potřebí neméně než 30 členů vesměs kol téže hodnoty oscilujících.

Kinetický způsob sestrojování tečen a středů křivosti křivek 2. stupně. Napsal *Bedřich Procházka.* Předloženo dne 4. května 1893. Rozprav třídy II. ročníku III. číslo 19.

Je-li křivka 2. stupně K určena dvěma projektivnými svazky, možno si představiti, že povstaly otáčením sdružených paprsků ${}^1A$, ${}^2A$ kol jejich středů ${}^1s$, ${}^2s$. Dle zásad kinetických lze v každé poloze sdružených paprsků stanoviti co do směru i velikosti jejich rychlost otáčení jakož i rychlost $\overline{av} = w$ jejich bodu průsečného a, a tím tečnu T křivky K v bodě a. Jednoduchá tato konstrukce tečny nalézá potvrzení svého i v novější geometrii. Sestrojení středu křivosti v jistém bodu křivky 2. stupně založeno na rychlosti $\overline{av} = \omega$ bodu dotyčného a v příslušné tečně T a na rychlosti otáčení $\overline{vq} = \sigma$ bodu v tečny, s nimiž poloměr křivosti ϱ souvisí vzorcem $\varrho = \frac{\omega^2}{\sigma}$. Rychlost otáčení σ bodu v plyne z proměnné souvislosti obou sdružených paprsků ${}^1A$, ${}^2A$ a tečny T. Toto sestrojení středu křivosti jest jednodušší všech jiných konstrukcí novější geometrie. Reciprokými úsudky dospělo se ku kinetickému způsobu konstrukce dotyčných bodů a středů křivosti křivky 2. třídy, určené dvěma projektivnými řadami.

O poměru elektrického podnětu k ústrojné činnosti. III. *Fysiologické rozdíly mezi centrálným a periferným oddílem nervu, zvláště za působení tepla.* S tabulkou. Podává Dr. *F. Mareš.* Práce z fysiologického ústavu české university. Předloženo 15. června 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. číslo 20.

V pojednání II. (Věstník II. str. 423.) byly uvedeny pokusy ukazující, že teplo, působíc na nerv, obmezuje nejprve jeho čivost, načež ji zvyšuje. V působení tepla na čivost nervu jeví se tedy dvě stadia, první obmezení, druhé zvýšení čivosti. První stadium trvá tím déle, čím nižší byla původní teplota nervu.

V tomto pojednání uvádějí se nejprve podrobnější doklady jevů těch, a vykládá se hypothesa, kterou by bylo možno pochopiti příčinnou souvislost mezi působením tepla a nalezenými změnami čivosti nervu. Hypothesa ta jest, že vlivem tepla nastává pohyb nervových molekul z poloh stálejších v polohy napjatější, příslušné vyšší teplotě. Pokud tento pohyb trvá, pokud se totiž nerv otepluje, jest jeho čivost obmezena, ježto činnost záleží právě v opačném pohybu nervových molekul z poloh napjatějších ve stálejší. Jakmile však nerv dostoupí vyšší teploty, jakmile se oteplí, takže nervové molekuly stanou v polohách napjatějších, příslušných ustálené vyšší teplotě, nastane druhé stadium, zvýšení čivosti nervu, ježto právě nervové molekuly zaujímají polohy napjatější, příslušné vyšší teplotě. (Pokračování.)

Personalie.

Na odpočinek dán jest Ferd. *Macháček*, ředitel paedagogia Jičínského. — Dne 29. dubna zemřel Hynek *Mejsnar*, professor akad. gymnasia v Praze. — Katechetou na Pražském gymnasii v Truhlářské ulici jmenován Dr. Ant. *Podlaha.*

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. F. Šimáček, knihtiskárna

KROK,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. dne každého měsíce (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. — 8 fr. — 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace „Kroka“ jest v Praze, II. v Pštrossově ulici čís. 21.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK IX. SEŠIT 7.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk

V PRAZE 1895.

Vydáno 4. června 1895.

Slavných ředitelstev středních škol žádáme slušně za školní programmy.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

LXIX. Tuto Allexander mordéře Daryášovy kázal stínati a hanebně odpraviti.

75. Potom káza všem mlčeti i vece: „Kteří z vás byli jsú Dariáše [1]) zahubitelé? přistupte ke mně, abyste vzeli [2]) odplatu milostivú,[3]) neb [4]) přísahám skrze najvětšíe bohy a skrze mú milú matku Olimpiadu, že jim hodnú odplatu dám.“ A když takově přiséže,[5]) všichni Perští hořce plakáchu. A ti nešlechetní [6]) mordéři Bisso a Onebrazantes přistúpista dobrovolně před Alexandra [7]) a vecechu jemu: „Najvětší císaři, myť sme Dariáše vlastníma rukama zahubili.“ Vezřev [8]) na ně Alexander, přikáza rytíeřóm svým, aby je zjímali a vzeli [9]) a vedli k hrobu Dariášovu, a tu aby jich hlavy byly stínány. Ale oni počechu volati a řkúce: „Najvět(**271**)(ší cíesa)ři,[10]) však s' přisáhl skrze množstvíe bohuov (a skrze m)ateře [11]) tvé [12]) zdravíe, že nic bezprávně budem (trpéti).[13]) Jimžto odpovédé Alexander: „Nikoli byste sě (byli okáza)li,[14]) leč bych takově byl [15]) zapřisáhl; ale myšleníe (rozu)mu [16]) mého takové jest bylo od počátka, aby mordé(ři) stínáni byli, kdež by sě zjevili.“ A když to vece Alexan(der), počechu jeho Perští chváliti; a tak jsú ti mordéři [17]) stínáni.

[1]) Daryášovi *A. B.*
[2]) vzali *A. B.*
[3]) add. a hodnú *A.*
[4]) nebť *A.*
[5]) przifeze *C.* przyffeze *A.*
[6]) přenešlechetní *A.*
[7]) *B.* k Alexandrovi *A.*
[8]) vzezřev *A.*
[9]) a svíežíce *B.* om. *A.*
[10]) *A.*
[11]) *A. B.*
[12]) své *A. B.*
[13]) *A. B.*
[14]) *A.* byli byšte se nikoli neokázali *B.*
[15]) *B.* se *A.*
[16]) umu *A* úmysla *B.*
[17]) ti mordéři om. *A.*

LXX. Kterak Allexander zjednal úředníky v zemi Perské a ženi Rogsanu, dceru Daryášovu, sobě pojal.

Potom Alexander všichnu [1]) vlasť [2]) Perskú ustanoviv v pokoji, po všem [3]) království a po všech městech zprávce a úředníky jest učinil a usadil. A ten čas bieše jeden člověk starý, řečený [4]) Divertus,[5]) ujec Dariášuov,[6]) jehožto všichni Perští velice milováchu; toho ku prosbě obecné ustanovi Alexander vévodú země perské.

76. A jiný den sedě Alexander na stolici zlaté v [7]) koruně a v připravě ciesařské, káza podle prosby Dariáše ciesaře, aby Roxana, dcera Dariášova,[8]) před přítomnosť jeho [9]) byla přivedena, jsúci královským rúchem oděna [10]) a majíci zlatú corunu s [11]) drahým kamením na své hlavě. I poje ji sobě za ženu podle obyčeje *Xerského* [12]) a káza jie s sebú seděti na stolici zlaté a přikáza všem, aby ji jako královnu ctili. A to vidúce Perští, radovali jsú sě velmi [13]) a ihned zdvihše své bohy, přinesechu [14]) před Alexandra a [15]) počechu sě klaněti Alexandrovi jakožto bohu, řkúce: „Ty jsi buoh, nebo což bohóm libo, to činíš." Uzřev to Alexander, zamútil sě jest velmi a třasa sě velmi,[16]) rece jim: „Neroďte mne ctíti jakožto bohuov, neb sem člověk jako i vy porušitedlný a smrtedlný." Potom káza psáti list mateři své a Arystotylešovi, mistru svému, o mnohých bojích a *psali*, kteréžto trpěl jest *usilovánie* [17]) v (272) Persidí, [18]) a o velikém bohatství, jenž by tu nalez(l, a také) těm [19]) psal jest, aby za osm dní *svetili* [20]) *svátky* [21]) je(ho pro) [22]) Roxanu [23]) Dariášovu, kterúžto bieše [24]) sobě vzal za ž(enu).[25])

LXXI. Rozdíel druhý a sedmdesátý. Kterak Allexander (při)káza vojskóm, aby se připravili proti Porovi, (krá li Indyském(u).

77. Potom shromazdiv [26]) vojska Macedonská a Perská, přikáza, aby proti Porrovi, k(rá)li Indickému, brani pozdvihli.[27]) I vtrže [28])

[1]) všicku *A*.
[2]) moc *A*. zemi *B*.
[3]) v svém *A*. om. *B*.
[4]) jmenem *A*. *B*.
[5]) lat. Duritus.
[6]) *B*. Dariaſſu *A*.
[7]) *B*. v zlaté *A*.
[8]) dci jeho *A*. dcera Dariova *B*.
[9]) Alexandrovu *A*.
[10]) a bieše kr. r. odiena *B*. om. *A*.
[11]) m. *s*.
[12]) m. *Perského A. B*.
[13]) velice *A*.
[14]) add. je *A*. *B*.
[15]) i *B*. a ti *A*.
[16]) velice *A*.
[17]) m. a *úsilí*, kt. tr. jest: a tesknosti, jenž jest trpěl *A*. a o úsilí, kteréžto trpěl jest *B*. et angustiis, quas.
[18]) Perſidij *A*. *B*. *C*.
[19]) jenž jest nalezl, a také *A*. jenž jest tu nalezl . . . a také kázal jemu psáti *B*.
[20]) m. *světili*: ſwietily *A*.
[21]) m. *svatby*: svatbu *A*.
[22]) *A*. pro *B*. quas fecit de Roxanen.
[23]) add. dceru *A*. *B*.
[24]) *B*. jest *A*.
[25]) *A*. *B*.
[26]) add. Alexander všeckna *A*.
[27]) add. a mužsky s ním bojovali *A*.
[28]) Vtrhl jest *B*. A vytrhl *A*.

s nimi do Indíe, i těžechu [1]) po zemi pusté a prostranné a přes [2]) řeky hluboké a cesty vodnaté a bahnité a údolé skulovaté.[3]) I by truden [4]) Alexander i rytíeři jeho, tak že již jich rozumové [5]) vikláchu sě [6]) pro velikú tesknosť. A protož všechna vojska reptáchu řkúce: „Měli jsme dosti na tom míeti, že jsme země perské dobyli a Dariáše přemohli, jenž od nás dani bral. Co víece pracujeme, *hleda* [7]) Indíe dobývati, v níež hovada [8]) bydlé, a zapomíenáme své země, v níežto všeho dobrého na zbyt? Ale tento Alexander nic jiného nežádá než, aby vešken svět sobě podrobil. Neb bojové a války jsú krmě srdce jeho, tak že, by malý čas v pokoji pobyl, jakožto člověk bez pokrmu by [9]) zahynul. A protož nechajme [10]) a do země domácíe [11]) sě vraťme a on s Perskými ať jede, kam chce.“ Uslyšav to Alexander, káza všemu vojsku odpočinúti, a on vjide [12]) na výšíe [13]) míesto i vece k nim: „Vy Perští na jednu stranu vstupte [14]) a vy Macedonští a Řekové na druhú stranu aby sě rozdělili.“

LXXII. Kterak Allexander napomínal Macedonské a Řeky, aby s ním ostali.

Rytíeřstvo najsilnějšíe, macedonští, slova má pokojně [15]) slyšte. [16]) Perští dosovad protivníci byvše, podstúpili jsú jho našich prací; [17]) již mne [18]) chcete tuto nechati a zasě sě do vašíe vlasti [19]) bráti. Nevíete-li, kdy [20]) bíechu zamúcena srdce [21]) vaše pro slova Dariášova, že jsem vás posiloval **(273)** (svú radú a byli) [22]) jste posilněni? A opět když bíechom trbli (na pole majíce) [23]) bojovati s našimi nepřátely, já sem sám (stál první a) [24]) počal sem pobitíe. I zdali sem pro vaše z(dravíe ne)jel [25]) jakožto posel k Dariášovi a vydal sem sě (sám za) [26]) vás ve mnohých příhodách a v trýzníech? [27]) Věz(te z)a jisté, že jakož jsem dosovad svítězoval, též i potom(ně) [28]) s bohuov pomocí [29]) svítězím. Pakli chcete sami, Ma(ce)donští, vrátiti sě, jáť sě nikoli nevrátím.“ A když to vypovědě Alexander, všecka kníežata macedonská i Řekové

---

1) *B.* táhli sú *A.*
2) om. *A.*
3) *B.* a bahnité — skulovaté om. *A.* per colles cavernosos.
4) I poče truden býti *A.* fatigatus est.
5) umové *A.* úmyslové *B.*
6) vikláchu *A.* vrtkáchu se *B.*
7) m. *hledajíce A.*
8) add. lítá *A.*
9) add. hned *A.*
10) add. *jeho B. jeho* zde *A.* dimittamus eum.
11) a do země našíe Macedonské *B.* a my do Macedonie *A.*
12) *B.* wnyede *A.*
13) na najvýšíe *A. B.*
14) stupte *A.*
15) pokorně *B.* om. *A.*
16) add. že *A.*
17) praczych *A.*
18) *B.* mě samého *A.*
19) add. chcete *A. B.*
20) když *A. B.*
21) zamúceny duše *A. B.*
22) *A. B.*
23) *A. B.*
24) *A. B.*
25) *A. B.*
26) *A.*
27) a trýznech *A.*
28) *B.* vpotomnye *A.*
29) *B.* spomocí *A.*

stydíechu sě a milosti žádali jsú řkúce: „Največší cíesaři, život náš v tvú rukú jest položen, a kamžkolivěk sě obrátíš, budemeť tebe následovati; bychomť pak měli zemříeti, tebe nikoli neopustíme.“

LXXIII. Kterak Allexander vtrhl jest dále do Indíe a Porus král poslal, aby Allexander z země vytrhl.

78. Hnuv vojskem svým Alexander, vtrhl jest dále do Indíe na skonání měsíece črvna. A jsú[1]) jeho potkali poslové Porra, krále Indického, dávajíce jemu list takově vznící:

„Porrus, král Indický, Alexandrovi, kterýžto lotruje[2]) všech měst dobývá,[3]) rozkazujíce přikazujem. Poněvadž jsi smrtedlný, proč s'[4]) proti bohu nesmrtedlnému směl s' činiti?[5]) Bláznovstvíe lapilo jest tě a smysl tvuoj, poněvadž v uoce[6]) máš kládíe a[7]) nevidíš nás. Snad mníš nás podobny k Perským,[8]) kteréžto jsi svému panství podrobil? S měkkými jsi[9]) bojoval, a že s' je[10]) přemohl, mníš, by naši výsosť své malosti[11]) podrobil. A to sě ovšem stane, když by sě bohové poddali lidem a země výsosti nebeské byla předložena. Neb jsmy my nevítězedlní,[12]) že netoliko lidé, ale i bohové našemu jmenu poslubují. Zda[13]) nevíeš, když Dionisius Bachus, jenž jest svobodný[14]) **(274)** otec řečený, ten bíeše *vtrh*[15]) do Indíe (vojensky, ale)[16]) obrátiv plecí[17]) před Indickými, utekl jest, (nemoha jich)[18]) síle odolati? Dříeve[19]) zajisté, nežli Xerses k(raloval)[20]) u Persydí, Indickým Macedonšti úroky[21]) jsú v(ydávali),[22]) ale[23]) bíeše neužitečna jich země a králi nebyla mi(la, z)hrzeli[24]) jsú jí Indičští, neb každý múdrý žádá víec(e široký)ch[25]) zboží nežli úzkých. A protož přikazujemeť, aby (sě)[26]) do své země vrátil, a kdež nemuožeš panovati, žádo(sť) a pilnosť odtuď odlož.

LXXIV. Tuto Allexander přečet list Porruov, posilnil jest svých rytíeřóv udatně.

79. A když ten list přijide před Alexandra, káza jej přede všemi čísti. Ale rytíeři uslyševše list, stéštíechu[27]) sobě velmi.[28]) Jimžto

[1]) tu sú *A. B.*
[2]) *A. B.* latrocinando.
[3]) dobývaje *A. B.*
[4]) *s* vyškrabáno v *A.*
[5]) učiniti *A.*
[6]) v wocze *A.*
[7]) *B.* om. *A.*
[8]) *B.* knyezſkym *A.*
[9]) add. zajisté *A. B.*
[10]) *B.* jeho *A.*
[11]) *B.* myloſti *A.*
[12]) vítězitedlní *B.* victorialis. nesmrtedlní *A.*
[13]) zdali *A. B.*
[14]) *A. B.* qui Liber pater est dictus.
[15]) m. *vtrhl A. B.*
[16]) *A.*
[17]) plece *A. B.*
[18]) *A. B.*
[19]) Dřéve *A.*
[20]) *A. B.*
[21]) *A. B.* censum.
[22]) *A.*
[23]) add. *že A. B.*
[24]) *A.*
[25]) *A.*
[26]) se *A. B.*
[27]) zateštíechu *B.* steskli sú *A.*
[28]) velice *A.*

vece Alexander: „Mužíe a udatní rytíeři![1]) rozumové[2]) vaši nezamucujte sě pro slova listu Porrova I zdali nepamatujete, kterak Dariáš zpupný[3]) pýchú mluvíeše? Pravduť vám pravím:[4]) všichni Litvěné barbaršti[5]) mají obecný smysl[6]) s hovady, s nimižto přebývají, totiž s saněmi,[7]) s levharty a s jinými rozličnými hovady;[8]) neb poněvadž řiedko od lidí bývají mordováni, v své divoké síly[9]) ufají." A to pověděv,[10]) káza *poslati*[11]) list takto vznící:[12])

LXXV. Tuto Allexander odpisuje králi Porrovi.

„Král nad králi a pán panujících, Alexander, syn boha Amona, Olimpiady královny,[13]) Porrovi vzkazujeme. Obostřil si smysly naše a dal s' nám udatenstvíe, abychom bojovali proti tobě, neb jsi řekl, že Macedoníe jest pusta a jalova a plna nedostatkuov, ale Indická země všíe sladkosti jest přeplna užitečně.[14]) A tíem s' nás posilnil, abychom vší snažností *s stebú*[15]) váleli, abychom tvé země dobyli, kterú jsi řekl všeho dobrého naplněnu hojně, a jenž *trpíš*[16]) chudobú, vašeho bohatstvíe **(275)** (velice dosí)ci[17]) žádáme. Ale že jsi řekl,[18]) netoliko lidem, ale (i bohóm pa)nuješ[19]) najvýším, ale s tebú ne jako s bohem, (ale jakožt)o[20]) s člověkem barbarským míeníme bojovati, (jenž pl)n[21]) jest[22]) chlúby a marné *chlúby*,[23]) neb jediného bo(ha bra)ně[24]) vešken svět [jehož][25]) by nemohl snésti."

LXXVI. Kterak (Porru)s král Indyský vytáhl jest proti Allexandrovi k(ráli s) rytíeři svými a s slony po ohledání lista Allexandrova.

80. Přečet list Alexandruov[26]) Porrus rozhněval sě jest velmi a sebrav množstvíe rytíeřstva a slonuov, jimižto Indičští mají obyčej[27]) bojovati, vytáhl jest proti Alexandrovi.[28]) A bíeše vojsko Porrovo velmi

---

[1]) *B.* mužíe, udatní rytíeři moji milí *A.*
[2]) umové *A.* úmyslové *B.*
[3]) zpupnú *B.* zpupně *A.* superbe et cum audacia.
[4]) add. že *A.*
[5]) Litvíné *A.* Litvané barbaršti *B.* barbari.
[6]) communem sensum. obecznie smysl *B.* obiczey *A.*
[7]) tigribus.
[8]) *B.* s hovady s lítými a s saněmi a s levharty a s jinými hovady jedovatými bojovati *A.*
[9]) v svú divokú sílu *A.*
[10]) *B.* om. *A.*
[11]) m. *psáti B.* scribere. odepsati *A.*
[12]) *B.* om. *A.*
[13]) add. královi *A.*
[14]) užitečnosti *B.* a užitečna *A.*
[15]) m. *s tebú.*
[16]) m. *trpíme A. B.*
[17]) *A.* dosáhnúti velice *B.*
[18]) *A.* add. *že B.* quod.
[19]) *A. B.*
[20]) *A.* ale jako *B.*
[21]) *A. B.*
[22]) si *A.* jsi *B.*
[23]) m. *chvály A. B.*
[24]) boha brani *B.* arma unius dei. (boha prawie *A.*)
[25]) jeho *A.* om. *B.* lat.
[26]) Alexandru (t. j. -rů) *A.* od Alexandra *B.*
[27]) add. s nimi *A.*
[28]) add. polem *A.*

veliké, neb mějíeše čtrnádcte tisícuov vozuov s kosinami,[1]) kromě jiezdných a pěšších,[2]) a čtyři sta slonuov,[3]) na jichžto chřbetíech bíechu věže dřevené,[4]) vysoké, a v každé věži třidceti voděncuov stáše.[5]) Uzřevše to[6]) Macedonští a Perští množstvíe vojska Porrova, *schutnuwſſe ſi*[7]) zamútichu sě velmi tak[8]) *prze*[9]) množstvíe lidu jakožto slonuov. Avšak s obú stranú sě *sgednawaſſe*[10]) veliká vojska stáchu.

LXXVII. Rozdíel osmý a sedmdesátý. Kterak **Allexander** bojoval jest s Porem, králem Indyským.

Tehdy Allexander vsed na kuoň svuoj Bucifal, přede všemi rytíeři svými v uodění stáše a káza[11]) Medským a Perským, aby jedno prvé puotky bojováníe zkusili;[12]) ale on s Macedonskými a s Řeky stáše hotov, pilně ku puotkám[13]) jsa [hotov a][14]) připraven. Ale Perští[15]) tak velice bíechu od slonuov biti a poražováni, že nikoli nesmějíechu[16]) sě před nepřátely[17]) ukázati. Ale že Alexander bieše dříeve o nepřáteléch múdře vymyslil a[18]) káza učiniti mnoho obrazuov a soch zlatých a kázal bíeše je v uoheň vložiti a roz(**276**)páliti, aby horkosť od nich pláIa. Ale že bíe(chu duté), naplnichu je uhlím žeřavým a vsadili j(e na vůz) železný, káza[19]) je vézti proti slonóm. A když (ty obrazy)[20]) uzřechu slonové, mníece, by lidé byli, lapáchu (je py)sky[21]) svými[22]) a ihned velikú horkostí své jsú pysky (zžehli)[23]) a obrátivše sě, nikoli jsú sě nenavrátili k bojo(vání);[24]) a[25]) když vidíechu lidi oděné, utíekáchu bojíece sě, aby (o ně svých)[26]) pyskuov neožhli. Uzřev to Porrus, zamútil sě je(st) velmi. Ale Medští a Perští[27]) mnoho Indických jsú zastřelili,[28]) a tak všichni hnavše na Indické, tepíechu je,[29]) a[30]) s obú stranú množstvíe lidu by poraženo tak, že za dvadceti dní ustavně jest boj trval, v kterémžto boji Medští a Perští

---

[1]) kosatých *A. B.*
[2]) *B.* a jízdních tři sta tisícóv a pěších dvě stě tisícóv *A.*
[3]) add. mějíše *A. B.*
[4]) dřevěné *A. B.*
[5]) add. hotovi k boji *A.*
[6]) *A. B.*
[7]) m. *strnuvše*: ztrnuwſſe *A.* ztrnuli su *B.*
[8]) *B.* ne tak *A.* non tantum.
[9]) m. *pro A. B.*
[10]) m. *sjednavše A. B.* ordinate sunt.
[11]) rozkáza *B.* iussit. řka *A.*
[12]) aby jedné prvníe puotky bojovné skusili *B.* ut illi solummodo primum ingrederentur in ipsam pugnam. aby najprve počeli boj s slony *A.*
[13]) potkání *A. B.*
[14]) om. *A. B.*
[15]) add. a Macedonščí *A.*
[16]) *B.* nesmėchu *A.*
[17]) nepřátelom *B.* před slony *A.*
[18]) jenž *A.*
[19]) a soch dutých meděných, i kázal je na vozy železné vsaditi a do nich uhlé žeřavého nasúti a dobře dýmati, aby se rozpálily. I přikázal *A.*
[20]) *A. B.*
[21]) *A. B.*
[22]) add. aby je zahubili *A. B.*
[23]) *A.* spálili *B.*
[24]) *A. B.*
[25]) *B.* ale *A.*
[26]) *A. B.*
[27]) *B.* Ale Perščí *A.*
[28]) ztříeleli *A.* zstříeleli *B.*
[29]) *B.* a tak se velmi tepíechu *A.*
[30]) že *A. B.*

příelišnú teskností[1]) padáchu.[2]) Ale uzřev Alexander jich záhubu,[3]) rozhněval sě jest velmi a sedě na koni svém,[4]) vjede v boj[5]) a poče mužsky bojovati.[6]) Ale Řekové a Macedonští silně a udatně bojováchu[7]) a ihned počechu Indičští hynúti. Kteréžto uzřev Porrus umenšenie,[8]) obrátiv plecí,[9]) uteče, a ostatní Indičští, jenž bíechu zuostali, též běžíechu.[10]) (Pokračování.)

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

Proterotherid (Bunodontotheridů) uvádí Zittel r. 14 druhů z Argentinie. Ameghino měl v jižní Patagonii (eocénní) 7 dr. nových. — *Macranchenidů* odtud též měl Zittel 8 r. (Mesorhinus, Macrauchenia) i v Bolivii a c. 14 dr. *Titanotheridy* známe v Evropě lépe pod starším jmenem Brontotheridů. — Zittel má 2 oddíly Paleosyopsiny 6 r. 16 dr., z nichž Brachydiastematotherium v Sedmihradsku (eocén — Andrásháza) ostatní v eocénu US. a Titanotheridy, z nichž je Leptodon (Gaudry) v Pikermi a Menodus (rumelicus Toula) v miocénu Bulharska, ostatní v miocénu US. (dosahují $2\frac{1}{2}$ m. výše) — rod Titanotherium má u Zittela 16 synonymů!

Chalicotheridy (= Ancylopoda Copeho, Chalicotherium = Ancylotherium Gaudry) byly u starších vedeny co edentata (tak Moropus Marche) a jsou v eocénu a hlavně v miocénu Evropy (Sansan Německo, Uhry Baltavár, Pikermi, Samos), Asie (Čína, Sivalik) a US. (6 rodů 15 druhů).

Tapiridy měly zcela vymřelou čeleď Lofiodontů (4 r. c. 20 dr.) v eocénu Evropy a sev. Ameriky od Remeže a Egerkingen (10 dr.), Wasač až do miocénního Colodon (Dakóta). Vlastní tapiridé mají dva kmeny — 1 evropejský Lofiodochocrus (Remež), Protapirus (Quercy), Paleotapirus) — ještě v pliocénu v Evropě Redcrag, Uhřích (hungaricus), Auverňi a Číně, dnes jen již v jižní Asii, Malaka, Távoy, Mergui, Sumatra, Borneus a 2. americký (Systemodon, Wasač), Tapiravus — pleiistocén v Brasilii a Argentině, dnes neotropický 3 dr. (Mex. Paraguay).

[1]) *B.* velikú mdlobú *A.*

[2]) add. a mřéchu *A.*

[3]) *B.* A uzřev to Alexander *A.*

[4]) *B.* add. Bucifalovi i *A.*

[5]) *B.* add. s Macedonskými a s Řeky *A.*

[6]) *B.* om. *A.*

[7]) *B.* A hned s Alexandrem všickni úprkem vjedechu u boj a udatně počechu bojovati.

[8]) že jeho hynú *A.*

[9]) plece *A. B.*

[10]) poče utiekati, a oni je stíháchu (?) a tepíechu. Sešlo jest zajisté v tom pobití lidu Porova tři sta tisícóv, ale Alexandrova lidu sešlo jest devadesáte tisícóv a šest tisícóv *A.*

S. roulini je v Andech o 7—8000′ výše (12.000′ Heilprin); 2 americké druhy tapirů (dowi a bairdi v stř. Americe) tvoří rod Elasmegnathus Gray. Ameghino sem kladl rody fossilní Argentinie Ribodon, Antacodon (pliocénní).

Podobně jsou i *nosorožci* (21 Murray) dnes jen vzácní, chudí zbytky velké čeledi, k níž se počítalo i bezrohé Aceratherium (blanfordi Koken až Čína nosorožců (6 dr. sama Koken), Birma, Maragha). Zittel rozeznává 4 hluky fossilní Hyracodontidy (US. eocén a miocén 14 r. 8 dr.); 2 fossilní Amynodontidy (3 r., z nich 2 US.; jedině Cadurcotherium m. v Quercy. Lydecker má zde argentinské Homalodontherium); 3 fossilní Elasmotherie, z nichž nejznanější Elamotherium sibiricum (Dinotherium u Kaupa) v Sibiři, Rusi až do Porýní; 4 nosorožce (u Cuviera jediný rod) u Zittela 7 a Ronzotherium (oligocén), 6 Aceratherium miocén v Sansanu, Öningen, Baltavaru (Uhřích), Pikermi add. i Afelops (pliocén US.), d. Diceratherium 4—3 miocén US., minutum (14 synonymů u Murraye v západní Evropě až Vídeň); e Dihoplus (Sansan. Pikermi, Samos, Maragha, dle sl. Pavlové Mexiko; f. Ceratorhinus (Sivalik) Maragha, k němuž patří druhy živé Asie (sumatrensis i Borneo. Zadní Indie) jako lasiotis. g Rhinoceros vlastní (Zalabiscope — živý (unicornis) v Indii, obojí v Číně již. a na ostr. Sundaských (= javanicus, sondaicus) — fossilní v Sivaliku. h. Atelodus (praotec afrických živého bicornis (z Habeše do Mysu Dobré Naděje), simus, cucullatus. Keitloa), fossilní v Evropě od miocénu (Pikermi, Samos, Baltavar) po pliocénu, kde zvláště hojný etruscus (Halič, Auverň), R. tichorhinus (antiquitatis vlnou kryté) a leptorhinus Owen (mecki Rüpp) v Evropě a Sibiři, kde zmrzlé zbytky v ledu pod zemí do diluvia a jeskyní, rašelin (na středomoří) sic až v Persii, Číně, severní Americe, Indii (jeskyně Dekanu Karnuliensis). Množství druhů fossilních popsáno (k 30).

Ještě věcší bohatství starých *koňů*. Zittel rozeznává 3 čeledi; vymřelé Hyracotheriny, 2 Paleotheriny, rovněž vymřelé, a 3 vlastní pozdní Equidy. Hyracotherie jsou asi nejstarší (bunodontní) perissodactylidy v eocénu Evropy a US., k Hyrocotherinu počítá i Macacus eocenus Owen! a dílem Pachynolofy (Paříž 2), US. (Wasač, Windriver) ostatní P. jsou již v Egerkingen, Quercy a US. (Orotherium, Orohippus). Má všech 6 r. a k 40 dr. (Murray měl všech koňů jen 21 dr.)

Paleotheriney jsou typické pro hoření eocén, jako ostatní příbuzné rody Anchylotus, Paloplotherium — pak jsou Anchitherie (miocén) Evropa, sev. Amerika, Mesohippus (miocén Dakoty) — v celku známe k 30 druhům.

Equidy vlastní začínají vymřelými rody Hipparion, charakteristický pro hoření miocén Evropy od Španěl (Alcoy, Concud) přes Francii, Německo do Uher, Rusi, Řecka (Pikermi, Samos), Alžíru, Maragby, Číny, Indie atd. Evropejské druhy sjednocují Gaudry a Lydecker v jediného gracile. Amerika sev. má asi 15 druhů (miocén a pliocén) od Floridy do Mexika, Colorada, Oregonu, Dakoty atd.

Nemůžeme zde uvésti rozvoj fylogenetický koňstva, jak jej líčí na př. Neumayer a jiní z Cope-ho. — Z amerických rodů uvádíme Merohippus, Protohippus, Pliohippus ze sev. Ameriky, Hippidion z jižní

(Argent., Brasilie, Bolivie) — z Indie Hippodactylus. V Americe byly starší (v eocénu) a četnější, ale Hipparion miocénu evropského byl tam ještě v pliocénu. Ještě rod Equus byl v sev. a jižní Americe (v první od Eschhouzbay a do pleistocénu — zejmena Mexika), v druhé v pampách do pleistocénu (Brasilie, Bolivie, Čili, Andech [Branco], Argent. 15 Ameghino) — jako v Indii (hoř. miocén stenonis dle Forsyth Majora = sivalensis), i v Italii, Alžírsku atd. V Evropě máme jej v kolových stavbách (Starenberkské jezero na př.) a diluv. a divoké druhy dosud v střední a západní Asii (hemionus, onager, převalskii, hemippus) = jako v Africe jižní, kde nebyl krocen (quagga, zebra, grevyi [Gallové], chapmanni, taeniopus, burchelli). Divoký kůň jídán byl ještě v středu věku, jako za doby jeskyní — nachází se na jídelním lístku na př. kláštera sv.-Havelského ve Švýcarsku. Evropané nenašli koně v Americe, Oceanii atd.

Východní druhy jsou ozdobnější, lehčí nežli západní. O fylogenii dosud spor — Cope, Schmidt a zase Weithofer, Pavlovová — ale to nenáleží do rozšíření. Kroceno a ochočeno bylo asi více druhů, nejdříve v Asii od Arianů a Turanců — pak snad v Evropě. Známe fossilních druhů přes 60, živých asi 10.

Podobný je poměr u *Artiodactylů* (Bisulca Blumenbach, Paraxonia Marsh, Pecora, Ruminantia, Pachydermata). Z 10 rodin, na něž je Zittel dělí, 4 úplně vymřely — celé oddělení bunolofodontidů, totiž Anoplotherie, Anthracotherie, Pantolestidy a Oreodontidy (ze Selenodontidů) a i ostatní jaksi spíše vymírají — až na ty druhy, jež člověk krotil, na př. prase a velblouda Jaké tu množství tvarů bylo, vysvítá na př. již z toho, že jen Anoplotherií v fosforitech Quercyských více jmenovaných bylo 17 rodů!

Zittel dělí je na 3 bunolofodonty, bunodonty a selenodonty.

Bunolofodonty dělí zase na 3: Pantolestidy, Anthracotherie a Anoplotherie. *Pantolestes* (7 druhů) byl v eocénu US. (Wasač, Bridger, Wyoming). *Anthracotherium* byl rod typický pro oligocén — začal v Quercy a trval (eocén Anglie, Egerkingen) v miocénu (Švyc-Sivalik) uvádí asi 14 druhů, k nimž náležely i Hyopotamus (Ancodus) oligocénmiocén c. 14 Eur., záp., Am. sev. Sivalik a indické Muycopotamidy (Sivalik 3 r. 4 d.), jež má Lydecker u Suid.

Anoplotherie dělí zas na 4 shluky: Dichobuniny, Caenotheriny, Xifodonty a vlastní Anoplotheriny. Dichobuniny (7 r. c. 13 dr.) byly eocénní (Remež, Quercy, Paříž), jako Caenotheriny (2 r. 9 Quercy — ale i miocén (Auverň, Mohuč, Ulm). Xifodonti (6 r. c. 20), z nichž Xifodon gracile (Quercy, Paříž) podobalo se asi srnce, byly rovněž eocenní (Egerkingen, Quercy). Zachovaly se i mléční zuby jejich (Amfimeryx).

Nápodobně bylo to s Anoplotheriemi, hlavně eocénními (4 r. c. 15), kde známe mléční zuby od Diplobune — byly v Quercy, Paříži, Egerkingen, Bavořích, Ulmu.

Hroch dnešní, obmezený na řeky tropické Afriky, je poslední zbytek rodu někdy desetkrát četnějšího a rozšířeného po Indii (siva-

lensis, namadicus, iravadicus), Sumatře (Dubois). Berbersku (hipponensis), Madagaskaru (madag. [Goldberg], semerlii [Grandidier]) a střední a jižní Evropě v miocénu ještě až v pliocénu (až do Anglie), což velký důkaz pro africký původ zvířeny evropské. Trpaslík rodu byl na Maltě a v jeskyních Sicilie (minutus).

Suidé dělí Zittel na 4 sbluky: Achaenodontidy, Myotheriny (vymřelé), Dicotyliny a vlastní prasata.

Achaenodonti (4 r. 14 dr.) byly v eocénu US. (Achaenodon), eocénu a oligocénu Evropy (Quercy, Ronzon) a miocénu US. (Elotherium) a Sivaliku (Tetraconodon). Četnější *Hyotheriny* (15 r. 32 dr.) byly od eocénu (Remež, Egerkingen, Tapirulus v Quercy (5 r) do miocénu US. a Evropy (nejvíce Paleochaerus a Hyotherium (Německo. Murray 9), Švýcary, Sansan, Štyrsko (Eibiswald). *Dicotyliny* (2 r. 12 dr.) byly vždy americké od US. do Argentinie, fossilní v pliocénu a pekari žije tam ještě (labiatus z Guatemaly do Paraguay, torquatus (tajasú L.) z Mexika (Redriver, Arkansas) do Patagonie (byl fossilním v sev. Americe, Brasilii (Luuds) a Argentinii (pliocén), kde bylo i více druhů fossilních (Stenocefalus, Ameghino v útvaru pamp).

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Ursidius chválí však zákon Julia,[1]) myslí
dědice mít sladkého a vzdát hrdličky se velké,
vzdáti parem s hřívou i darů z masného se krámu.
Což myslíš, že nemožno je už, nějakou-li se vezme
Ursidius? Nejznámější když dřív cizoložník
manželskou ohlávku hlupák bere sám si ochotně,
ze strachu jenž tolikráte schoval se v Latinovu truhlu?[2])
Nad to uvaž, že hledá manželky mravů starodávných!
Lékaři, žílu proražte mu naběhlou! Věru, člověk
to blázen! Vzývej Tarpejský práh a se pokloň,
s pozlaceným i rohem Junoně[3]) poraž jalovičku,
jestliže tobě zdaří se nalézt manželku počestnou!

[1]) Mnohý se ženi, jen aby nabyl výhod plynoucích ze zákona Juliova (r. 18. př. Kr.) pro otce mající dítky. Zákon ten později byl obnovován; neboť tehdejší Římané neradi se ženili a i ženatí neradi měli děti. Ursidius (jiný kandidát ženitby) chce se vzdáti darů, jimiž byl zasypáván, dokud byl neženat. Parma (mající 4 vousy) jedna z nejdražších ryb; srv. IV. 15.

[2]) Jako ve frašce, v níž hraje Latinus, známý herec (v. I. 36), úlohu záletníka, jenž schová se do bedny; vzpomeň i Hor. Lat. I. 2. 129.

[3]) Tarpejský práh, t. j. Capitolium, kde vedle Jova a Minervy ctěna byla Juno, ochránkyně manželství. Zvířeti obětovanému často zlatili rohy.

Cereřiných[1]) vínků dotknouti se málo je hodných,
jichžto otec by nebál se polibků. Zdob tedy věnci
dvéře[2]) a pokrývej svůj práh domu kytkami hustě:
muž jediný Hiberině[3]) že dostačoval by? To spíše
jí vynutíš, že okem jediným ona jen spokojí se. —
„Pověsť však veliká v otcovském statku žijící
dívky jakés.“ V Gabiích žije ať, živa jak byla venku,
nechť i ve Fidenách — ustoupím z otcova statku.
Avšak kdož by tvrdil, na horách že nedálo se nikdy,
v jeskyni nic? Což Juppiter[4]) už sestár' nebo Mars tak?

V sloupořadích-li[5]) vidíš hodnou své snad ženu tužby?
Neb v sedadel-li řadách po celém taková je divadle,
již mohl bys milovat bezpečně a tam si ji vybrat?
Bathyllus[6]) tančí-li ohebný Ledu mimicky,
Tuccia svým nevládne měchýřem a Appula dýchá
jak v objímání a — to divno — pozorně se dívá
též Thymele; Thymele se učí, jako z venkova dívka.
Opona když schovaná má prázdno, a zavřeno, pusto
když je divadlo a pouze na náměstí hluku dosti,
od Plebejských her když dlouho je k hrám Megaleským,
smutně jiné chovají hůl Accovu, zástěru, masku.
Urbicus Autonou[7]) hraje, jenž ve frašce při dohře,
k smíchu nutí, ale on je chudé přece Aelie láskou.
Sponku[8]) jiné velikému berou umělci a rovněž
Chrysogonům[9]) nedají zpívat, Hispulla tragoedem
zas se těší: či čekáš, milovat bude Quintiliana?
Dostáváš manželku, z které Echion citerista
neb Glafyrus nebo Ambrosius pištec bude otcem.
Nuž dlouhá lešení v ulicích úzkých tedy stavme,[10])
vavřínem velikým ozdobmež dvéře a předsíň,

---

[1]) Málo je tak počestných, aby mohly býti kněžkami Cereřinými

[2]) O slavnostech, tedy i o svatbě zdobili kvítím vchod domu.

[3]) Hiberina, jmeno neurčité osoby, tehdy asi vůbec známé. Ani v malých městech (j. v Gabiích nebo Fidenách) nežijí již počestně; ba snad ani ne na samotách. Založím se o zděděný statek, zůstane-li která poctivou i tam.

[4]) Žertem vzpomíná záletů mythických.

[5]) Dokonce v Římě není cudné ženy; a zvláště oplzlá představení divadelní kazí mravy Sloupořadí, t. j. procházky vznešeného světa.

[6]) Nynější dámy, praví Juvenal, všecky zamilovány jsou do herců a tanečníků, jako byl Bathyllus, proslulý pantomimus za Augusta, a jiný toho jmena za Domitiana; představuje, kterak k Ledě přišel Juppiter v podobě labuti. Následují libovolná jmena takových dam. Když nejsou divadla (tedy když jsou soudy, v. XVI. 42) v zimě, čili v době od her Plebejských (v listopadu) do Megaleských (v dubnu), jsou smutny a těší se památkami po hercích, jako byl nějaký Accus nebo méně oblíbený Urbicus. Holí rozumí se „thyrsus“, hůl břečtanem a vinným listím ovinutá, již nosili při slavnostech Bacchových.

[7]) Autonoe, dcera Kadmova a sestra Agavy, s níž v zběsilosti roztrhali Penthea. Dobrou rozuměj národní frašku Atellanu; v. III 175.

[8]) Sponka zpěváků: Schol. k v. 379: fibulam dicit circellos, quos in pene habent, ut coitum non faciant, ne vocem perdant.

[9]) Chrysogonus, zpěvák a učitel zpěvu. Vážného a učeného člověka, jako byl známý rhetor Quintilianus, žádná nezamiluje si, ale jen zpěváky a hudebníky.

[10]) (sr. v. 51.) ironicky: Takový sňatek stojí za slávu! Při slavnostech stavěli lešení na ulicích pro diváky.

Lentule,[1]) v tvém loži želvovinou zdobeném aby vzácný
Eurjalům [2]) nebo šermířům podobal se synáček!
Eppia,[3]) ač senatorova choť s šermířem utekla
k Faru a Nilu a pověstného do Lagova města,
takže Kanopus sám odsoudil Říma ohavnosť.
Na svůj nevzpomněvši ni dům ani manžela, sestru,
nedbala vlasti pranic; nestoudná dítky opouští
kvílící, ba — podiv se! — i Parida, zábavy v městě.
Ačkoli v nádheře dřív v otcovském době maličká
spávala na prachových peřinách, v skvostné i kolébce,
zhrdla mořem, jako pověstí i pohrdla, jejížto
nejmenší škoda té, jež v hebkém křesle sedává.
Tyrrhenské tedy proudy i Jonské mocně hučící
s pevnou snesla hrudí, k moři od moře ačkoli plouti
jí tolikráte bylo. Když vážný důvod a čestný
podniku jest nějaký, ledová hruď všecka se svírá
ve strachu jí, třesavá noha chví se a státi nemůže:
odvážnou mysl má, v něco když mrzkého se pouští.
Manžel když poručil, na koráb jest vstoupiti trudno,
kal lodní jest obtížný, hlava kol se otáčí:
však jde-li se svůdcem, žaludek jest zdráv. Ona zblinká
manžela svého, ta však mezi plavci i jí, po korábu
lehce chodí a hrubé lanoví se těšíc osahává.
Však krásou se jakou a jakým roznítila mládím
Eppia? Neb co na něm, že chotí šermíře se zváti
odhodlá? Vždyť Sergoušek již hrdlo počínal
sobě holit, posekán na pažích již po klidu toužil;
nad to mnohá na tváři ohyzdnosť; mělť hlavu přilbou
odřenu, ohromný k tomu uprostřed nosu nádor,
obtížnou vadu též, že z očí mu kapávalo stále.
Však gladiator byl! Toto jest, co činí Hyacinthem,[4])
jest toto, proč před dětmi a svou vlastí dala přednosť,
před sestrou i mužem. Zbraň jest, co je v lásce. A vezma
výsluhu týž, škaredým hned počne se zdáti Vejentem.

V soukromném co se domě dělá a co Eppia,[5]) dbáš-li?
Hleď na bohů soky spíše; co Claudiu bývalo snášet,
poslouchej! Kdykoliv žena uzřela manžela spáti,
brloh víc milujíc než lůžko paláce, se noční
kuklí zakrývá císařská běhna a jíti
odváží se, s sebou jedinou jen služku si vezmouc.

---

[1]) Lentulus, vznešený aristokrat vůbec.

[2]) Euryalus, gladiator nám neznámý.

[3]) Historka z tehdejší chronique scandaleuse: Eppia, choť vznešeného senátora Vejenta (v. v. 113.) utekla se sprostým gladiatorem Sergiem do Aegypta, kde byl známý ostrůvek Farus s majákem u Alexandrie, již Ptolomaeus, syn Lagův, učinil městem sídelním. Nedaleko od ní bylo město Kanopus, proslulé hýřivostí (sr. XV. 46.). Sarkasticky dí básník, že opustila i hry ve městě, v nichž vystupoval známý tanečník Paris.

[4]) Hyacinthus, miláček Apollinův, vzor krásy.

[5]) Nediv se tomu; vždyť i císařovna (Messalina, třetí choť Claudiova a matka Britannicova) chodila v noci mezi nevěstky veřejné (jak i dějepisci dotvrzují).

Takto rusou parukou černé vlasy sobě ukryvši,[1])
v hampejs vcházela pak dusný a za záclonu vetchou,
v prázdnou jizbu a svou. Tamo obnažená vyloží se
s ňadrem pozlaceným,[2]) dá jméno lživé si Lycisca,
vystavujíc tělo, ježto, Britannicu ctný, tebe neslo.

(Pokračování.)

Úvahy.

O některých novějších meteorologických knihách učebných.

V ročníku IV. tohoto časopisu jsem měl příležitosť promluviti o některých vynikajících cizojazyčných učebnicích i příručních knihách vzduchovědy. Dnes jsem s to, abych tehdejší obzor dvěma novými, obecně přístupnými publikacemi doplnil. Upozorním čtenářstvo na knihu Hornbergerovu a Abercrombyho.

Spis Hornbergerův [3]) jest psán jmenovitě pro lesníky a hospodáře, avšak i nelesníci a nerolníci pročtou si jej s velkým uspokojením. Část meteorologická zabírá 128 stran, klimatologie 96 str. Jest tedy oddíl klimatologický skoro malý a poslední kapitoly jeho činí na čtenáře vůbec dojem přílišného spěchu. Po stručném úvodu, týkajícím se pojmu meteorologie i klimatologie a součástek, z nichž se skládá atmosfera, auktor přistupuje k rozboru jednotlivých meteorologických elementů a to především teploty. Nemajíce tu co zvláštního vytýkati, uvedeme stručně pouze roztřídění látky. Jednáť se o zdrojích tepla, slunečním záření a vyzařování, o poměrech thermických: chodu denního oteplení, teplotě vzdušné, denním postupu teploty, amplitudě, teplotách průměrných, ročním chodu teploty, nestejných amplitudách v téže šířce, isothermách ročních a měsíčních, thermické anomalii, úbytku tepla do výše, teplotě půdní a teplotě moře (na povrchu i ve hloubce). Všecky tyto kapitoly jsou stěsnány na 25 stranách. Podobně stručně a jasně promluveno i o vlhkosti vzdušné (pag. 29—40) oblačnosti (pag. 40—46 pro lesníky a hospodáře příliš málo, nabylyť oblaky právě v poslední době veliké důležitosti praktické), srážkách (pag. 46—54), tlaku atmosferickém (pag. 55—62), dynamice (pag. 62—78), povětrnosti (pag. 79—102), bouřích (pag. 102—106), lokálních větrech: fönu, sciroccu, boře, samumu, chamsinu, harmattanu a chinvoku (pag. 106—109), konečně o elektrických (pag. 109—118) a optických výjevech atmosferických (pag. 118—128). Ke kapitole o teplotě přidány lithografické tabulky: isotherem ročních, lednových a červencových (vše dle Hannových map v novém vydání

---

[1]) Rusé vlasy byly tehdy v modě.

[2]) Pozlacené, t. j. zlatými skvosty ozdobené.

[3]) *Grundriss der Meteorologie und Klimatologie,* letztere mit besonderer Rücksicht auf Forst- und Landwirthe. Von Dr. R. Hornberger, Professor an der königl. Forstakademie Münden. Mit 15 Textabbildungen und 7 lithografischen Tafeln. Berlin Parey, 1891. 8°. 233 str.

Berghausova atlantu fysikálného), isanomal lednových a červencových (dle Teisserenc de Borta a Wilda), konečně isobar a větrů v lednu i v červenci (dle Hanna).

Významnější jest celkem část klimatologická, jež obsahuje: vliv klimatických elementů na rostlinstvo (pag. 130—142), klima (podnebí solární a fysické, klimata pag. 142—143), klimatické modifikátory a jich účinky (pag. 143—152), klimatické pasy (152—164), klima výšin (pag. 164—175), podnebí v pohoří, pahorkatině a rovině (pag. 175—180), vliv speciální polohy (strany exponované nebo stinné, pag. 180—184), klima suchozemské a mořské (pag. 184—185), dešť, zony dešťové (pag. 186—191), klimatické účiny vegetace (pag. 192—210) a klimatografii Německa (pag. 210—224).

Zvláštního povšimnutí zasluhuje najmě oddíl X., týkající se klimatických účinů vegetace, neboť s podobnými kapitolami se snadno nesetkáváme v jiných klimatologických knihách učebních. Rozumí se, že tu jde hlavně o vliv lesa. Půda lesní na př. jeví se za příčinou nedostatku slunce ve všech dosud vyšetřovaných vrstvách (povrch, 0·3, 0·6, 0·9, 1·2 m) průměrně chladnější než půda širého prostranství. Zjev tento jest nejpatrnější ve Švýcarsku, v lese smrkovém, jehož teplota půdní jest o sledující hodnoty menší než teplota půdy širého pole.

Roční průměr z 12letého pozorování (C).

Stanice	Povrch	Hloubka			
		0·3 m	0·6 m	0·9 m	1·2 m
Bern (40leté smrče)	— 2·15	— 2·53	— 2·77	— 3·04	— 2·84

Hledí li se k jednotlivým částem ročním, má se teplota půdy lesní k teplotě širého pole dle Würtemberských pozorování ve Sv. Janu takto:

Doba pozorování: 1883—84. Les smrkový.

Část roku	Povrch	Hloubka			
		0·3 m	0·6 m	0·9 m	1·2 m
jaro	— 2·0	— 1·4	— 1·6	— 1·4	— 1·1
leto	— 3·1	— 3·3	— 3·5	— 3·6	— 3·3
podzim	— 0·8	— 1·1	— 1·8	— 1·8	— 2·0
zima	0·0	+ 0·3	— 0·4	— 0·2	— 0·2
průměr roční . . .	— 1·5	— 1·4	— 1·8	— 1·7	— 1·6

Na jaře jest půda lesní ve všech vrstvách chladnější než půda širého pole. V letě pak jest tento poměr nejkřiklavější, na podzim mnohem méně křiklavý. Rozdíly zimní jsou zcela nepatrné, jsouce někdy na prospěch lesa, jindy na prospěch širého pole. Půda lesní jest i průměrně — ne vždy — o něco chladnější vzduchu lesního; v širém poli jest pravidlem opak. —

Les zvyšuje minima, snižuje maxima teploty vzdušné. Pokud se týká jednotlivých druhů stromoví, jest

	nejvyšší teplota července	nejnižší teplota ledna
vzduchu v lesích bukových . .	nižší o 4·65° C.	vyšší o 1·18° C.
„ „ smrkových .	„ 2·56° C.	„ 2·38° C.
„ „ borových . .	„ 2·30° C.	„ 1·18° C.

než současná teplota vzduchu širého pole. — Stejně zajímavy jsou kapitolky o vlhkosti, vypařování a srážkách v lese. Jisté množství srážek bývá, jakož přirozeno, korunami zachycováno, při deštích slabších více, při silnějších méně. Dle pozorování pruských, bavorských a švýcarských, vykonaných v lesích bukových, smrkových a borových, lze za to míti, že průměrně 23% všeho množství srážek uváznou v korunách, aby se buď vypařila, nebo po kmenu k zemi stekla anebo i dodatečně spadla (sníh).

Vítaným dodatkem knihy Hornbergerovy jest abecední rejstřík věcný.

K nejvíce vynikajícím knihám učebným náleží dílo Abercrombyho, pro něž zajisté nejlepším doporučením okolnosť, že bylo samým Pernterem přeloženo do němčiny.[2]) Vydáno původně v „mezinárodní vědecké knihovně“ (International Scientific Series) má dle vlastních slov auktorových, viz předmluvu, účelem podati širšímu kruhu vzdělanců jasný názor o přítomném stavu vědy povětrnostní. Proto bylo v prvých třech kapitolách pojednáno o elementárnějších článcích nauky o povětrnosti, kdežto těžší otázky ponechány kapitolám oddělení druhého. Dílo Abercrombyho není žádnou encyklopaedií meteorologie, ale také ne žádným suchým seznamem fakt. Auktor se spíše snažil podati nejvyšší zákony vědy meteorologické, k nimž dospělo se jmenovitě na základě synoptických map, a vyložiti jasně příslušné závěry z nich vyplývající.

O bouřích a poměrech klimatických, dí auktor, napsáno mnoho knih, avšak o povětrnosti denně před námi se odehrávající nikoliv. Tuto mezeru má vyplniti dílo přítomné, všímající se stejně povětrnosti tropů jako pasů mírných. Vedle významu didaktického má kniha nemalý význam vědecký, neboť tu seznamuje čtenáře s výsledky vlastních, před tím ještě nikde jinde neuveřejněných výzkumů. — Ti, kdož se na meteorologii dívali jako na nudnou disciplinu statistickou, přečtením této knihy budou patřiti na ní zcela jinak.

Překladatel Dr. J. M. Pernter, známý vzduchovědec a professor kosmické fysiky na universitě v Inšpruku, uváděje důvody, proč se odhodlal k přeložení spisu Abercromby-ho a nikoli k vydání spisu samostatného (jak měl původně v úmyslu), praví na prvém místě, že ho k tomuto kroku přiměla naprostá originálnosť přítomného díla. Jiní napsali a dosud píší různé „meteorologie“, Abercromby napsal nauku o povětrnosti. Spisovatelé prvého rázu pojímají jednotlivé činitele, z nichž se povětrnosť skládá, pokud jsou přístupny měření nebo odhadu každý pro sebe zvláště a nestarají se o to,

[2]) *Das Wetter.* Eine populäre Darstellung der Wetterfolge. Von Ralph Abercromby. Aus dem Englischen übersetzt von Dr. J. M. Pernter. Mit 2 Titelbildern und 96 Figuren im Text. Freiburg im Breisgau Herdersche Verlagsbuchhandlung 1894. — S předmluvou překladatelovou i auktorovou a s poznámkami od překladatele. 8°. 319 str.

aby jej uvedli v souvislosti a součinnosti s činiteli ostatními, tedy jako faktora skutečné povětrnosti. Tak pojednává se vždy zvláště o teplotě, vlhkosti vzduchu, oblačnosti, srážkách, větru a vzdušném tlaku. Ve fysice na př. jest tento rozebíravý způsob úplně správný. Ale v nauce o povětrnosti má podíl každého jednotlivého činitele na skutečné povětrnosti tkvíti stále před očima, poněvadž tu jde o stávající povětrnosť a proměny její den ke dni. Abercromby všímá si náležitě i subjektivného dojmu, jejž povětrnosť činí na člověka, čehož dotud nedbáno. Mimo to nespouští s oči praktickou prognosu povětrnosti, ku kterémužto účelu snaží se zužitkovati všechny stávající prostředky, počínajíc povětrnostními příslovími a pravidly lidovými až k synoptickým mapám povětrnostním.

Bylo již podotčeno, že kniha se skládá ze dvou dílů: menšího elementárního (pag. 1—83) a obsáhlejšího „pokročilého" (pag. 84—310). Začíná kapitolou „o pravidlech povětrnostních", všeobecně známých příznacích povětrnosti, uváděje tak čtenáře v jednodušší partie meteorologie synoptické. Meteorologie synoptická jest ona část nauky o povětrnosti, jež se obírá výsledky, získanými na základě map synoptických. Dřívější nauka o povětrnosti zakládala se na změnách, jež byly pomocí nástrojů zaznamenány na jednom a témže místě, v určité době, na př. za den. Takto na př. objevena z velké části souvislosť mezi klesáním i stoupáním tlakoměru a deštěm i větrem. Naproti tomu mapy synoptické kreslí se na základě pozorování, vykonaných v jeden a týž čas na množství stanic. Jakmile dojdou z jednotlivých stanic, jmenovitě arci z centrál, telegrafické depeše, zvěstující stav jednotlivých elementů atmosferických, na př. o 8. hodině ranní, nanesou se příslušná pozorování na mapy a sestrojí se (dle principu isografického) čáry stejného tlaku vzdušného, stejné teploty, znázorní se rozdělení deště, oblačnosti, směr a síla větru atd.

Když vše to vykonáno, lze prvým pohledem poznati, pokud a jak vítr, dešť, oblaky etc. jest ve spojitosti s tvarem, průběhem isobar. Synoptická mapa nám zkrátka dovoluje dívati se na povětrnosť, panující na jistém, rozsáhlém území v určitou hodinu, jaksi s ptačí perspektivy. — Představme si na př., že prvá mapa synoptická nám oznamuje, že v určitý den o 8 hodině ranní bylo nad Irskem barometrické minimum, nad Dánskem maximum, zároveň pak že v Irsku pršelo, v Anglii byla obloha zatažená a v Dánsku jasná; dejme tomu, že ze synoptické mapy příštího dne se dovíme, že tlakoměrné minimum postoupilo nad Dánsko, kdežto nad Irskem vzniká obor tlaku vysokého — že v Dánsku je deštivo, v Anglii částečně oblačno a v Irsku úplně jasno; dejme tomu konečně, že povětrnostní záznamy na př. v Londýně za uplynulé 24 hodiny zněly: obloha zatažená, pak déšť, konečně vyjasnění. Nastává otázka: jak si vysvětlíme pomocí zmíněných dvou map synoptických povětrnosť Londýnskou? Ze své „ptačí perspektivy" spatříme, že oblasť dešťová, jež z rána prvého dne spočívala nad Irskem, průběhem dne kráčela přes Anglii, tedy i Londýn, a příštího dne ráno že se octla nad Dánskem. Zároveň bychom spatřili, že poloha této oblasti deštivé jest téměř totožnou s oblastí tlakoměrného minima a že oblasť prvá sdílela pohyb druhé. Toť základní myšlenka veškery synoptické meteorologie, ale myšlenka, jež může býti důkladně pojata toliko dlouhou zkušeností pomocí zobrazování skutečných případů.

Pro všechny končiny zeměkoule bylo nakresleno již mnoho tisíc sy-

noptických map; vzájemným jich srovnáváním dospělo se ku sledujícím důležitým pravidlům obecným:

1. isobary mají co do podoby sedm určitých tvarů;

2. nezávisle na těchto tvarech isobar vane vítr vždy v určitém směru k průběhu linií isobarických a k poloze nejbližšího minima tlakoměrného;

3. rychlost větru jest vždy téměř proporcionálná k vzájemné vzdálenosti isobar;

4. povětrnost, t. j. tvar oblaků, déšť, mlha atd. závisí vždy na tvaru a nikoli na vzdálenosti isobar, anyť některé formy isobar bývají ve spojitosti s povětrností špatnou, jiné s dobrou;

5. oblasti, isobarami utvořené, mění ustavičně svoji posici, tak že změny povětrnosti povstávají následkem změn posice těchto forem isobarických, jichž pohyb děje se dle jistých zákonů; proto nejeví se předpovídání změn povětrnosti nemožným;

6. v mírných pásech někdy, v tropech pravidelně spustí se déšť bez patrné změny isobar. Abercromby zove tyto deště „neisobarickými". Po výkladu zákona Buys-Ballotova čteme, že „die Geschwindigkeit (rozuměj: des Windes) ist im Ganzen und Grossen proportional dem Abstande der Isobaren" (tedy zákon Stevensonův) a „die Grösse dieses Abstandes nennt man den barometrischen Gradienten." K tomuto dlužno připomenouti, že slova „gradient" užívá se dvojím spůsobem; jednou jest orthogonální křivka, stojící kolmo na všech isobarách; v druhém, metrickém významu barometrický gradient značí tlakový rozdíl dvou bodů vzájemně 111 kilometrů vzdálených ve směru křivky orthogonální.

V dalším podán výklad sedmi základních forem isobar: cyklonu, depresse sekundárné, tak zvané depresse V, klínu, anticyklonu, sedla a isobar přímočarých. „Cyklony, sekundéry a V-depresse jakož i klíny pohybují se obyčejně k východu rychlostí asi 30 km. za hodinu; naproti tomu anticyklony bývají po celé dny, ano i po měsíce stationerními.

Velmi zajímava je stať následující, jednající o „povětrnostních pravidlech pro cyklony"; tyto se tu popisují podrobně a rázovitě, auktor pak ukazuje, kolik dobré pravdy skrývá se v rozmanitých těch pravidlech povětrnostních a jakým příčinám dlužno obyčejně přičísti jich občasné selhání. Celkem totéž činí i ve příčině depressí sekundérních, anticyklonů, isobar klínových a přímočarých. — Povětrnostní pravidla obsahují mnohou dobrou pravdu. Selhou-li ob čas, jest to buď proto, že na př. cyklon se dal náhle směrem jiným, neobvyklým, nebo že se vůbec rozplynul a p. Vizme příklad. Ve Folkestonu u Doveru v Anglii bylo dne 5. února 1883 viděti od 9 hod. 30 min. ráno až do 4 hod. odpol. sluneční prsten a sice proto, že Folkeston ležel právě na přední straně cyklonu, jenž se jevil na severozápadním břehu Velké Britannie. Každý zajisté očekával brzký déšť nebo sníh. Nicméně i příští noc i příští den byly velmi krásny, takže všude nikoli bez příčiny uznávané povětrnostní pravidlo se neosvědčilo. Proč? Povědí nám synoptické mapy ze dne 5. března 8 h. a. m. a 6 h. p. m. Zmíněného dne ráno tkvěl nad Francií anticyklon skoro o 770 mm., jiný pak, stejně veliký, jevil se z části nad Norvéžskem. Nad Dánskem a mořem Severním

bylo „sedlo". U Kodaně byla nejzazší, to jest západní hranice cyklonu postupujícího k východu, kdežto na severozápadě Irska se blížila nová tlakoměrná depresse obrovského průměru. Předvoj této depresse dosáhl již Folkestonu, kde působil sluneční prsteny, oblast deštivá pak byla ještě nad Irskem. Kdyby toto minimum bylo setrvalo na své dráze, byla by deštivá oblast v příslušné době dospěla nad Anglii, Folkeston a povětrnostní pravidlo by se bylo osvědčilo. Avšak minimum na obvyklé dráze nesetrvalo, jakož nás poučuje synoptická mapa z doby 6 h. p. m. Irský cyklon se rozplynul, *zmizel*, podobně zmizelo „sedlo" nad Dánskem a mořem Severním, tak že tlakoměrná elevace norvéžská se spojila s francouzskou, nad Velkou Britannií a Francií jdou téměř přímočárné isobary ve směru severojižním. Z této příčiny byla ve Folkestonu mimo vše nadání počasí krásné. — Z tohoto příkladu zároveň vidno, jak rychle proměňuje se povětrnosť na západě Evropy. V krátké době 10 hodin nejen že se podstatně změnilo obecné rozdělení vzdušného tlaku, nýbrž i utvořily se nové tvary isobarické.

Velmi zajímavou a původní jest kapitola o oblacích a k nim se vztahujících pravidlech povětrnostních. Auktor tu promlouvá vůbec o vzniku oblaků i o měnivých podmínkách tvoření se rozmanitých forem. Podány tu jmenovitě obšírné a samostatné, abych tak řekl, „životopisy" kupy (cumulus), slohy (stratus), řasy (cirrus), řasoslohy (cirrostratus), řasokupy (cirrocumulus), slohokupy (stratocumulus), nimbu a t. p. oblaků neklassifikovaných. — Hlavní význam novodobého poznání oblaků spočívá ve vztahu tvaru oblaků k tvaru isobar, tak že, jak dí vynikající nefolog Clem Ley, třeba by jednotlivý pozorovatel (oblaků) uprostřed Anglie nemohl učiniti si přesný obraz obecného rozdělení vzdušného tlaku a povětrnosti, vládnoucí v době pozorování nad ostrovy britskými, může si obraz ten s absolutnou přesností vytvořiti pozorovatel na ústředním institutu. Týž jest často s to, aby pozorovateli ve středozemí napřed oznámil, že na jasnou do té doby oblohu brzy vplují lehké obláčky, cirry. — Pozorovatelé oblaků mohou býti ústavu ústřednímu nápomocni v předpovídání zvláštního druhu deštů, jež vznikají v slabých, sekundárních depressích a deštů, jichž, nezávislých na rozdělení vzdušného tlaku, těžko na synoptických mapách napřed uznamenati. Dejme tomu na př., že z ranních bulletinů vycházejí jen málo určité formy isobar bez deště, za to však značná oblačnosť na rozmanitých stanicích; centrála oznámí celkem pěkné počasí snad s lokálními dešti; kdyby však pozorovatel místo neurčitého slova „oblačnosť" udal přesně nejenom druh oblaků, nýbrž i směr a rychlosť jich pohybu v poměru k větru spodnímu, pak ústřední institut ve mnohých případech byl by s to oznámiti snad zárodek malé, deštivé depresse sekundárné a správnosť, přesnosť předpovědí by tím velice získala.

Na počátku dílu „pokročilého", v kapitole čtvrté auktor pojednává o isobarách, při čemž arci jest nucen opakovati ledacos, co byl řekl již v oddíle elementárním. Mluví tu obšírněji jmenovitě o cyklonech a to všeobecné cirkulaci vzduchu v nich, o jich ose, postupu a stálosti, o vlivu deště a teploty a konečně o cyklonech tropických i mimotropických.

Zvláštní stať věnována barogrammům, thermogrammům a meteorogrammům, přes to však Abercromby nezapomíná vytknouti náležitě důležitosť pozorování popisných, neinstrumentálných.

O větrech a tišinách promluveno v kapitole šesté, o teple a zimě

v kapitole sedmé. Vskutku klassicky jednoduché a pěkné jest na př. podání „příčiu zimy“. Hlavním zdrojem zimy jest vyzařování tepla do prostoru světového. Širý prostor, naši oběžnici obkličující, má teplotu nejméně 130° C. pod nullou. Vliv tohoto mrazivého okolí pocitujeme věčšinou nepřímo, to jest my necítíme zimu světového prostoru snad asi tak, jako kdybychom 'stáli poblíž nějaké hory ledné, neboť veškery naše stupně zimy spůsobeny vyzařováním. Tělesa na povrchu zemském vyzařují do chladného prostoru světového tak dlouho, až přijdou o valnou část svého původního tepla, vzduch pak sám ochladí se jednak vlastním vyzařováním, jednak stykem s chladnou půdou. — Míra vyzařování jest arci u různých těles různá. — Patrným dokladem toho, že chlad prostoru světového nepocitujeme přímo, jest okolnost, že leckdy teplota do jisté výše stoupá. Největší zima musí nastati přirozeně tam, kde se spojí nejvíce příčin, podporujících vyzařování. Jsou to: bezvětří, jasná obloha a nedostatek vodní páry v atmosfeře. Poslední podmínka jest zajímava. Výzkumy Tyndallovými se zdá dokázáno, že vodní pára mocně pohlcuje teplo půdou vyzařované, tak že půda, je-li mnoho vodních par ve vzduchu, nepozbývá svého tepla tak rychle, jako když atmosfera suchou.

Všechny tyto podmínky veliké zimy jsou nejlépe vyplněny v Sibiři, kdež je středobod veliké suché oblasti kontinentálné, která za doby zimní jest trvale pokryta oborem vysokého tlaku vzdušného; zároveň jest geografická šířka tak vysoká, že intensita slunečních paprsků se tu jeví velice chabou. Bezvětří, suchost a chabé slunce působí tu svorně k vytvoření nejvěčších stupňů zimy, jež vůbec byly kdy pozorovány (nehledíme-li k některým pochybným datům, získaným severně od Sundu Smithova). Bylot ve Verchojansku pozorováno neméně než 68° C. (absolutné minimum).

Pozorujeme-li nečetné extremní případy, vyskytující se ve Velké Britannii, shledáme, že všechny mrazy v této zemi jsou jaksi domorodé, t. j. že studené větry nepřinášejí nikdy neobyčejně nízkých teplot s rovin evropských anebo s hor norvéžských. Když se však rozestrou nad Velkou Britannii slabé gradienty pro vítr východní nebo severovýchodní a když suchý, studený vzduch podporuje noční vyzařování, pak povstávají tu nejkrutší mrazy. Teplota valné věčšiny nitrozemských stanic v Anglii a v Irsku klesne pak o 5—10° hlouběji, tak že na př. na příslušné synoptické mapě z 8. hod. ranní uznamenáme v obou zemích zvláštní „ostrovy“ zimy ve všoobecném thermickém spádu od chladného kontinentu k teplému oceanu Atlantickému. Znajíce, že mráz závisí na intensitě vyzařování, dovtípíme se snadno, že zima má často ráz lokálný. Vyzařování jest velmi citlivo: nejtěžší dech větru nebo nějaké jiné lokálné chránidlo účinkují na ně a tak se může často státi, že dvě navzájem jenom několik kilometrů vzdálená místa různí se teplotou o 5—8° C.

Dalším zdrojem zimy jest vítr. Vane-li týž z chladného kontinentu, lze beze vší pochyby očekávati velmi nízkou teplotu. Avšak tento druh zimy se různí od zimy spůsobené vyzařováním. Tak může býti na př. 1. ledeu chladným jednou následkem chladného větru, po druhé za příčinou vyzařování. Je to účin rozmanitých druhů zimy, jež ve vědecké nauce o povětrnosti nesmí býti vyměňovány. Pozoruhodným dokladem takého chladného větru jest na př. „blizzard“ ve Spojených Státech.

Další zajímavé stati, k nimž pro nedostatek místa zde nelze blíže

přihlédnouti, týkají se těchto předmětů: prudké nárazy větru (Böen), bouřky a deště neisobarické, pampera, tromby a tornada, lokální změny povětrnosti, její denní, roční a saekulární kolísání a konečně typy povětrnostní. Všim tímto vylíčena všestranně povaha povětrnosti a auktor přikročuje k otázce prognosy. Pojednává o ní napřed s hlediska jednotlivého pozorovatele, pokud tento jest s to, aby poznal příští povětrnosť pomocí tlakoměru, pozorování oblaků a rozmanitých příznaků povětrnostních. Abercromby promlouvá tu zejmena o svých vlastních pravidlech, dle nichž lze z barogrammu a sice z konvexního nebo konkávního tvaru křivky souditi, povolí-li bouře čili poroste. Jedním z těchto pravidel jest na př.: dle zásady, že síla bouře jest proportionálnou ke gradientu, jest konvexní barogramm vždy špatným příznakem za klesajícího, dobrým pak znamením za stoupajícího tlaku vzdušného; křivka konkávní jest mnohdy dobrým znamením za klesajícího, ne vždy špatným znamením za stoupajícího tlakoměru. Bezpečnější a určitější, arciže mnohem složitější a obtížnější jest prognosa na základě map synoptických, která se vykonává na centrálních ústavech meteorologických. Prognosa ta není podmíněna snad nějakou theorií nebo mechanickými výpočty, nýbrž jenom a jenom pozorováním, empirií. Také, má-li býti poměrně bezpečnou, nesmí vztahovati se k detailům, nýbrž pouze k obecnému rázu povětrnosti. Ostatně není spolehlivosť předpovědí ve všech zemích stejná; v tropech věčší než ve vyšších šířkách, podobně v Norvéžsku a Německu věčší než v Anglii a ve Francii atd. R. 1869 byly v Hamburku 23 bouře, z nichž 22 napřed prošlo částečně Velkou Britannií. Za 7 let (1868 až 1874) posláno z Londýna do Hamburku 301 výstražné oznámení; 72% těchto výstrah vskutku mělo v zápětí bouři a toliko ve třech případech bouře předstihla výstrahu.

Končím svůj referát s přáním, aby knize Hornbergerově a zejmena Abercrombyově dostalo se i v českých kruzích rozšíření jak nejhojnějšího.

Jos. Frejlach.

Hlídka programmův.

3. **Paměti c. k. českého gymnasia v Českých Budějovicích za prvních 25 let jeho trvání (1868—1893).** Napsal prof. **Jan Macháček.** Dvacátá druhá výroční zpráva c. k. českého gymnasia v Budějovicích za školní rok 1894. Str. 50.

Jsou to dějiny zápasu, práce a úsilí vlasteneckého kněze o zřízení gymnasia českého v Č. Budějovicích, které má veliký význam kulturní nejen pro město, ale i celé rozsáhlé okolí. Zároveň se vidí, jak zdárnými výsledky jest korunováno ušlechtilé dílo, a jak může jednotlivec, prodchnut jsa snahami vznešenými, ohromně přispěti ku blahu obecnému.

Spisovatel při sepisování měl na mysli zejmena ty, kteří dosáhli na ústavě tomto vzdělání anebo dosáhnou, aby dovedli oceniti dílo velikého biskupa Jirsíka a oněch mužů, kteří mu při tom pomáhali. Líčí myšlenku, vznik, původ a příčinu založiti české gymnasium v Budějovicích, rozhodnutí biskupovo, že založí celé vyšší gymnasium, a když dílo jeho provázeno bylo vzácným nadšením a obdivuhodnou obětavostí pro věc dobrou, vystavěl při

něm i kostel sv. Václava. Gymnasium toto přejato bylo ve školním roce 1871—72 do státní správy. Odtud líčí se chronologicky dějiny ústavu tohoto, změny ve sboru učitelském a důležitější události. Ku konci přidány jsou statistické tabulky, podávající přehled žactva na českých parallelkách při německém gymnasiu Budějovickém a seznam professorů, kteří na nich působili; dále následuje přehled návštěvy žactva na českém gymnasiu od roku 1868—1893, která r. 1884—85 dostoupila výše až 599 žáků, potom seznam ředitelů a seznam professorů, působících při ústavě tomto v minulých 25 letech (r. 1868—93) a učitelů předmětů vedlejších. Ku konci podány jsou výsledky zkoušek maturitních od r. 1872—1893. — Celá tato studie jest znamenitým příspěvkem ku dějinám českého školství středního.

Fr. Nerad.

4. **Die griechischen Gelehrten zur Zeit der Eroberung Constantinopels 1453.** Von Dr. **Johann Urwalek.** Einunddreissigster Jahres-Bericht des niederösterreichischen Landes-Real- und Obergymnasiums in der Stadt Baden. 1894. Str. 44.

Spisovatel podjal se úkolu vylíčiti obšírně vzkříšení studií klassických v Italii, zejmena působení řeckých učenců v zemi této po dobytí Cařihradu Turky r. 1453. Práci svou dělí na tři díly. První sahá od znovuvzkříšení studií těchto v Italii před r. 1453. Předními pěstiteli humanismu v době této jsou: Petrarca, Boccaccio, Coluccio di Piero de' Salutati, Manuel Chrysoloras, Poggio Bracciolini, Guarino Giovanni Aurispa, Francesco Filelfo a Ciriaco de' Pizzicolli. Část druhá pojednává o spisovatelích, kteří po dobytí Cařihradu v Italii útočiště nalezli; z nich nejslavnější byl Gemistos Plethon, kard. Bessarion, Georgios Trapezuntios, Theodor Gaza a Johannes Argyropules. V díle třetím zmiňuje se o městech, která uprchlým učencům, jevíc smysl pro vše vznešené, krásné a ušlechtilé, poskytla útočiště. Na prvním místě jest Florencie, pak Řím (hlavně za papeže Mikuláše V.), dále Neapol, Milán, Pavie, Siena, Benátky a Mantua, kde působil slavný Vittorino Bombaldoni da Feltre. Zajímavý jest exkurs o tendenci a propagandě humanismu. Spisovatel vytýká zejmena, že Karel IV., nejvzdělanější kníže ve XIV. století, klonil se působením Petrarkovým k humanismu a že Sigmund stál v úzkém spojení s humanisty italskými.

Celá práce jest velmi přehledná. Spisovatel mimo studie vlastní hojně užil spisu Jiřího Vojgta, Die Wiederbelebung des class. Alterthums (2. sv.).

Fr. Nerad.

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 5.: Innokentij arcibiskup Chersonský jako kazatel (Fr. Žák).

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a **A. Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Sešit 3.: Pavel Josef Šafařík (Jarosl. Vlček). Pavla J. Šafaříka Slovanské Starožitnosti (L. Niederle). Pavel J. Šafařík a dějiny písemnictví slovanského (J. Polívka). Pavel J. Šafařík a jeho názory kritické a aesthetické. Příspěvek k dějinám české literatury (J. Máchal).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktoři L. **Niederle** a **Č. Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazků o 6 arších) 4 zl. Ročník IV. Sešit 5.: Výslech dobrodružného lancknechta v Broumově r. 1615 (Wintera Vavř.). O muži ohnivém a světýlkách (Rosůlek Fr.). Z vesnického mlatu. Obrázek z Moravy západní (Šilhavý Fr.). „Pořádek" panských mlatců z Horního Pojizeří (Petrák J.). Divadelní hra lidová o sv. Janu Nepomuckém (ze st. XVIII.) (Král Jos.). Obrázky zo života podhradských zemanov v Bošáckej doline na Slovensku (Holuby J.). O „pentlení" nevěst a družiček na Moravě (Klvaňa J.). Ze slezské „pivnice" (sklepu) a kuchyně (Vyhlídal J.). Dávka ořechů z Přemyslova pole v Stadicích (Zamastil K.). Předhistorické nálezy na Lounsku (Kučera Fr.). Zprávy archaeologické z okolí hořického (Pokorný Fr.). Listy J. Er. Vocela k Eug. hr. Černínovi (Tischer Fr.). Kritiky, referáty a literatura. Různé zprávy. Šafaříkovy zápisky o písních „sotáckých" na Slovensku (Zíbrt Čeněk). Hra na krále o letnicích v Domažlicku (Královec J. V. a Čadek J.). Národopisná výstava českoslovanská otevřena.

Филологическое обозрѣнiе. Журналъ классической филологiи и педагогики. Redaktoři a nakladatelé **A. Adolf, V. Appelrot.** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník VIII. Kniha 2.: K Hor. III, 30, 1—2 (M. Netušil). Kdy napsána Aristotelova Politika (A. Švarc). Analecta epigraphica (B. Latyscher). Statii Silv. I, 6 a Mart. epigr. VIII, 50 (A. Malein). K Hor. c. I, 5, 16 (G. Zenger). O přechodu srostitých jmen v nomina actionis (M. Pokrovskij). K Gelliovi (G. Zenger). O volbě hřebím v Athenách (V. Maklakov). K Catullovi (G. Zenger). Mantinejské reliefy (V. Appelrot). O školní četbě a vydáních Demosthena (A. Švarc).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 11.—12.: Nad pracovnou Tylovou (L. Brodská). O sporných symbolech v národních písních našich (A. Svoboda).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 6.: *Modráček (Ad. Heyduk). *Z různých Parnassů (Jar. Vrchlický). *Ad. Heydukovi (Ant. Klášterský). Z Janova (Sv. Čech).

Lětopis jugoslavenske akademije znanosti i umětnosti za godinu 1894. Svazek 9. 8°. 207.

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXII. Sešit 4.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVI. Číslo 13.—14.: Oslava sté výročnice narozenin Šafaříkových (V. Řezníček).

J. P. Jakobsen (O. Hansson). O potřebě důkladné bibliografie české literatury (V. Řezníček).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIII. Číslo 24.—26.: *Písně (El. Krásnohorská). *Legenda (A. Klášterský). Příhody učitelčiny (M. Wilkinsová, př. M. Jesenská). *Tři zdroje (J. Vrchlický). *Když motýl odletěl (J. Rokyta). Poručíkova matka (M. Barionnero, př. A. Pikhart). O hmyzovědě (Fr. Klapálek). Učitel (A. Chaves, př. A. Pikhart). *Jarní epištola (E. z Čenkova). Společenský život v rodinách. Strom smrti (J. Květ).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor“ v Hořicích. 4°. Ročník XII. Číslo 5. 6.: *Českému lidu (J. Kvapil). O úpadku českého zpěvu.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XI. Zešit 5.

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 11.—12.: Letní noci (Vl. Borotha). Torquato Tasso (D. Politeo). Při pití (J. Dobrijević). *Stesk měsíčního paprsku (T. Alaupović). *V lesíku (M. Milanović) Šimon Gregorčič (J. Čebular). *Prachu Preradovićovu (Vl. Teharski). *Opice a medvěd (N. Miladinović). Modlitba i práce (B. Nikašinović). Láska (Gj. Rašica).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVI. Čís. 13.—14.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 16.—20.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník X. Sešit 8.—10.: Hus a Laveleye. Bez domova (B. Brodský).

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXV. Sešit 6.—7.: *Červenka (Adolf Heyduk). *Naše vzkříšení (Em. ryt. z Čenkova). Bülow a Rubinstein (Karel Knittl). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Nové písemnictví (L. Čech). Rozhledy v dějinách současných (V. Svoboda). Soudce, jaký býti nemá (Vojtěch Kalina). Konečná odpověď ve sporu Jungmannovském (A. B.). Ruská literatura r. 1894 (Josef Mikš). Národopisná výstava českoslovanská (Z. Winter. Al. Jirásek). Madagaskar (Václav Doubek). *Jarní dumy (Karel Červinka). Zprávy hospodářské a sociální (E. B. Šimek).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník VIII. Sešit 7.

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národní vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler.** V Praze. m. 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Ročník II. Číslo 2.

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umětnosti. Třída filologicko-historická a filosoficko-právnická. Svazek 40.—42.: Rapski dialekt (M. Kušar). Ivan Bolica Kotořanin (M. Šrepel). Příspěvek k přízvuku v slovenštině a charvátské kajkavštině (M. Valjavac). Opravy a dodatky k textu starých spisovatelův dubrovnických (M. Rešetar). Církev i stát v dubrovnické republice (K. Vojnović). Čakavština Kvarnerských ostrovův (I. Milčetić). Zvláštnosti dnešního sarajevského nářečí (Đ. Šurmin). Zpráva o 1. sjezdu křesťanských archaeologův v Splětu (S. Ljubić). — Třída mathematicko-přírodovědecká. Svazek 17., 2—19.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník II. Sešit 4.—8.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník IV. Sešit 10.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV Sešit 6.: Povesti a rozprávočky z Bošáckej doliny (Joz. L'. Holuby). *Eugen Onegin (Z Puškina prekladá Samo Bodický). *Z minulosti v budoucnost. (Na otvorenie národopisnej výstavky československej v Prahe napísal Svatopluk Čech.) O rodnom kraji Pavla Jozefa Šafárika (J. B.). *Slza (K. Ch.). Listy z Čiech (Jaroslav Vlček). Slovenský jazyk. (Šarišské porekadlá z okolia bardiovského, sosbieral Petruškin. Magické recepty hospodárske, zo starého rukopisu podáva L'ud. V. Rizner.) Beseda. (Slovenský archiv. Z listov Šafárika Hamuljakovi. — Akej viery sú Slováci. Šk.)

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 6.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 5.—6.: Nářečí vsi Bělé v Kazaňské gubernii (V. Bogorodickij). Uvedení v státní právo (V. Ivanovskij.) O hypertrofii srdce (A. Chorvát).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 9.—12.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 16.—17.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 13.—14.: V nekonečnu (C. Flammarion, př. Fr. Novák). *Z Tridentských znělek K. Červinky. *Reakce. *Stišení (B. Knösl). *Z veršů Ad. Dostála. *Im promptu (G. Žalud). *Lidské štěstí. *Pod sněhem (J. Klíma).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel,** K. **Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVI. Sešit 5.—6.: Das staatliche Ehrgefühl bei Isokrates (S. Spitzer). Der obligate Turnunterricht am Gymnasium (A. Kempf).

Observationes in C. Taciti dialogum de oratoribus (R. Daniel). K Aristofanovi (L. Mlynek). K Plat. Phaed. p. 62 (A. Šuman).

Zlaté mládí. Redaktoři M. **Marhan** a A. **Mojžíš.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. Předplatné na rok (10 seš.) 60 kr. Ročn. X. Číslo 9.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník III. Sešit 9.—11.: Národopisná výstava. Šikmé věže. Čistá voda všude. Petrolejová lokomotiva. Elektromotograf. Topení petrolejem. Drobnosti.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 6.: Matriarchát v lékařství (D. Panýrek).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Seš. 6.—7.: Elektrická telegrafie bez drátu. Pokroky v názorech o faktorech fylogenese. Psychofysika (F. Mareš). O drápech obratlovcův. Psychologie zástupů. Ženy a věda lékařská (L. Haškovec příznivě o věci té soudí a vyjadřuje se na konec takto: Nenahlížím, proč by i u nás nemohlo navštěvovati oboje pohlaví universitní přednášky a proč uzavírají se ženě síně universitní.)

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 5.—6.: Polovičníci pomořských újezdův v XVI. a XVII. věku (M. Ďjakonov). Zápisky Lvovského lékárníka o událostech r. 1606 v Moskvě (R. Baudouin). Z dějin sekularisace klášterních dědin na Rusi v XVI. věku (S. Roždestvenskij). Poznámky k slovanské mluvnici (A. Sobolevskij). V. V. Krestinin (V. Rudakov). Modlitba sv. Sisinnia (A. Veselovskij). Epigrafické studie (M. N. Krašeninnikov). Logické učení o indukci (P. E. Lejkfeld). Nejstarší doba Říma (V. I Modestov). Perská národní tendence v gruzínském románě Amirandaredžaniani (N. J. Marr). *Pavel Josef Šafařík* (P. A. Kulakovskij). Epigrafické poznámky (I. I. Cholodňak). Tlipolem Artapatov Lykijskij (A. V. Nikitskij).

Anna Karenina. Román hr. L. N. **Tolstého.** Přeložil Jar. Hrubý. Nakladatel J. Otto v Praze. 2. vydání. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 21. (str. 353—385). Sešit 22.—31. (str. 1—325. Konec).

Archiv Český čili staré písemné památky české i moravské sebrané z archivů domácích i cizích. Nákladem domestikálního fondu království Českého vydává kommisse k tomu zřízená při král. České společnosti nauk. Redaktor Josef **Kalousek.** V Praze 1895. 8°. Díl XIII.: Registra soudu komorního 1503—1511. Vydává Jar. Čelakovský. XXIV. 596. 6 zl.

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 90.—91. (str. 205 až 307. Konec). Sešit 92. Díl XII.: Z různých dob. Pořadí šesté (str. 1 až 40).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 13. (str. 33—64).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v **Praze.** m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 11.—14. (str. 97—221). Pěkný spis tento, jejž opětně vřele doporučujeme všem knihovnám školním, ukončen těmi přídavky: 1. Zlatá zrnka ze spisův Boženy Němcové. 2. Několik charakteristických úvodů pohádek Boženy Němcové. 3. Ukázka z fraseologie Bož. Němcové. 4. Přehled prací jejích a literatura o ní. 5. Ukazatel jmen osobních. K tomu připojeny 2 plánky: Dějiště Babičky a Ratibořice.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze **1895.** Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Sešit 94.—95. (str. 11—74).

Dětská knihovna. Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze. 12°. Sešit 10.: Růžička od V. Lužické. 77. 30 kr.

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 205. (str. 641—644. Konec). Seš. 206. až 208.: F. L. Věk. Část II. (str. 1—124).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 46.: Pohozené dítě od L. N. Samsonova, př. N. Mrštík. 64. — Svazek 47.: Dcera Starého vlkodava od A. W. Buninga, př. O. S. Vetti. 72.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXV. Číslo 3.: Stará píseň. Román Ž. Podlipské. 212.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 28.—31. (str. 1073—1232): Geschnalle—Hellebardenträger.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVIII. Sešit 19.—24.: (str. 85. až 468).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 196.—198. (str. 913 až 1040): Garce—Genrista. Tím ukončen IX. díl. — Seš. 199.—200. Díl X. (str. 1—64): Gens—Germania.

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 32 str., 20 kr. Díl V. Seš. 79.—85. (str. 145—368): Doba Vladislava II.

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 7.—11. (str. 193—351): Žoli. Duch markýzův. Foltýnův buben. Předčitatel. Nikotina. Výlet do Charvátska. Dobrý skutek.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XI. Svazek 7.: Obrázky z vojny od B. Brodského. Část III. 128.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník IV. Čís. 1.: **Příspěvky** k theorii funkcí elliptických, nekonečných řad a integrálů omezených od **M.** Lercha. 55.

Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Nákladem III. třídy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Skupina II.: Korrespondence a cizojazyčné prameny. Číslo 2. Vzájemné dopisy Josefa Dobrovského a Fortunata Duricha z let 1778—1800. K vydání upravil Adolf Patera. IX. 472.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 19.—20.: Díl II. Praha a Řím (str. 121—216).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 104. (str. 277—285). Díl XI.: Divadelní hry. Francesca di Rimini. Tragedie o 3 jednáních (str. 1—16).

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 30.—31. (str. 401—496: panailleux—plaisir).

Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu. Vydává Král. Český archiv zemský. Díl VIII.: od r. 1592—1594. 4°. II. 912.

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník X. Sešit 1. až 2.: Dobytí Plassansu, od Em. Zoly, př. Leop. Procházka (str. 1—128).

Tajemný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Fr. Brábek. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 1.—3. (str. 1—96).

Zábavy večerní. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVI. Seš. 1.: Na zboží chodském od A. B. Hanina. 297. 90 kr. Kniha tato je časová, přišedši právě v dobu Národopisné výstavy.

Dialektologie moravská. Díl II. Nářečí hanácké a české. Sepsal Fr. **Bartoš.** V Brně 1885. Nákladem Matice Moravské. v. 8°. VIII. 226.

Dvounohý vlk od N. N. **Karazina,** př. Jan Wagner. V Praze 1895. Nakl. Jos. R. Vilímek. 8°. 402. 1 zl. 50 kr.

Chemie organická. Sepsal Boh. **Raýman.** Díl I. Řada stoatická, sloučeniny vazeb jednoduchých. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. 8°. 128.

Obsluha a užívání parních kotlů. Sepsal Fr. **Rössler.** V Praze 1895. Nakl. F. Šimáček. 16°. 96. 40 kr.

Professor Jan Martin Charcot. Napsal Lad. **Haškovec.** V Praze 1895. Nakl. J. Otto. 8°. 39.

Snadný návod naučiti se za několik hodin rusky čísti a psáti. K 2. vydání znova sepsal Fr. **Vymazal.** V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 15. 15 kr.

Strážce starožitností. Povídky a poučení lidu o starožitnostech. Vypravuje Kl. **Čermák.** V Praze 1895. Nakl. Bursík & Kohout. 8°. 96.

Velké požáry. Sepsal a naložil H. **Demartini.** V Praze 1895. Se 4 obrazy. 8°. 41. 30 kr.

Vilímkův průvodce Národopisnou výstavou československou. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1895. 3. vydání. m. 8°. 84. 20 kr. Přehledný spísek je vhodným průvodcem po výstavě. Praktičnosť jeho zvýšena jest barevným plánem výstaviště, plánem národopisného paláce a rejstříkem.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Od nynějška jest authentickým text 2. vydání spisu **Weisungen zur Führung des Schulamtes an den Gymnasien in Österreich.** Cena 80 h.

Rozmanitosti.

Národopisná výstava československá.

Zprávy své o výstavě počneme ovšem od školství. Tomuto propůjčily Pražská obec a plynárna své pavillony: v onom jest školství obecné, v tomto školství pokračovací a humanitní ústavy. Školství střední na výstavě zastoupeno není.

Pavillon města Prahy chová ve svém středu museum Komenského; v něm se nalézá kromě sochy a poprsí jeho množství jeho děl ve všech jazycích (i fototypické snímky) a mnoho spisův o něm pojednávajících. Dále jsou vyvěšeny četné jeho se týčící obrazy, jako jeho podobizny, obrazy neb plány měst, kde pobýval, na př. Nivnice, Brandýs n. O., Klopoty, Eblingy, Londýn a j. V témž oddělení zřízen paedagogický Slavín, to jest obrazy a díla vynikajících paedagogův počínaje Tómou ze Štítného.

V křídlech pak se nalézají různé, pilně pracované pomůcky, mapy, diagramy, obrazy, názorné sbírky a p. k různým odborům vyučovacím, jako k dějepisu a zeměpisu (též znaky a praporečky v barvách zemí rozličných, sbírka mincí dle panovníků seřazených a p.), přírodopisu (též modelly včelařství), k hudbě a zpěvu (nástroje hudební). Dále jsou zde vyloženy ruční práce chlapecké.

Pravé křídlo věnováno jednak feriálním osadám (obrazy a diagramy), jednak Ústřední Matici školské, dílem zdravotnictví školnímu (velmi zdařilé obrazce), při čem vystaveno několik vzorův různých laviček. Následuje oddělení tělocvičné a pěstování her s četnými přístroji (i literaturou); pak jsou práce a hry mateřských škol a obrazy a plány českých škol (velmi neúplno).

Velmi zajímavo jest historické oddělení staré školy, v němž jsou vyloženy dříve užívané pomůcky učební: lístky, slabikáře, čítanky, katechismy, obrazy; dále listiny týčící se jednotlivých učitelův, jako vysvědčení, dekrety a p. Neschází ani četné knihy zlaté (bílé, cti), do nichž zaznamenávány zvlášť hodné děti školní, ani knihy černé (potupy a hanby), kam zase zapisováni nenapravitelní žáci.

Pěkně pracovány jsou historické mapy českého školství, a sice jedna znázorňující školství doby M. Bacháčkovy (r. 1620), jiné z let 1791, 1849, 1891.

V pavillonu Pražské plynárny vystaveny jsou práce městské pokračovací školy denní pro dívky v Praze, pak práce, mapy, diagramy pokračovacího školství mimo Prahu; dále práce a výkazy humanitních ústavův jako Johannea (pro katolické učeníky), ústavů choromyslných a slepců, pak práce z útulkův chudé školní mládeže.

Million.

Každý ví, jak těžko znázorniti žáku million; té práce se podjala pí. Geitlerová ve zvláštním pavillonu (vstupné 6 kr.), jenž jest takto zřízen:

Uprostřed stojí na pevném podkladě skříň skleněná se stěnami o 2 *m* dlouhými. Vnitř stojí v 50 řadách tombakové polotrubky (tedy 2500 celkem), z nichž každá (asi 63·5 *cm* vysoká) naplněna jest 400 dvouhaléři, což dělá celkem 1,000.000 dvouhaléřův (= 10.000 zl.). Váha pouhých peněz bez trubek jest 36 metr. centův, trubky pak samy váží asi 4 metr. centy. Peníze do trubek vkládalo 23 lidí po 12 dní, i potřeboval by k práci té jeden člověk 8 neděl, kdyby ji konal 12 hodin denně. Zhotovení skříně s trubkami stálo 6000 zl.

Vedle této skříně stojí jiná stejně tak zhotovená a upravená, jíž hodlá pí. Geitlerová z dobrovolných příspěvkův navštěvovatelův jejího Millionu vyplniti pro Ústřední Matici školskou, čím by tato získala 10.000 zl. Dosud se v ní nalézá asi 1200 zl.

Pavillon vyzdoben jest obrazy všech Matičních škol.

Konkursy.

Uprázdněno jest: Místo učitele češtiny (s klass. filologií) na akadem. gymnasii v Praze. Místo ředitele českého vyššího gymnasia Malostranského v Praze.

Zkušební kommisse pro kandidáty učitelství hudby a zpěvu. Ministr vyučování výnosem ze dne 15. června 1895 potvrdil na třileté období 1895—1898 státní kommissi zkušební pro kandidáty učitelství hudby a zpěvu na školách středních a ústavech učitelských, jak dosud sestavena byla, a sice prof. Dra Ed. Gundlinga za předsedu této kommisse a examinátora historie hudby, obecného a paedagogického vzdělání, pak z oboru hry na klavír; kapelníka dómu sv. Víta v Praze Josefa Förstera za exami-

nátora hry na varhany a zpěvu; Antonína Bennewitze, ředitele konservatoře za examinátora hry na housle, a skladatele Zdeňka Fibicha za examinátora nauky o harmonii, kontrapunktu a fugy.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť náuk.

Třída filosoficko-historická. Dne 17. června prof. A. *Ludwig* přednášel „O etymologii slova Farao", pak „O rohu hojnosti a Amaltheji v příčině etymologie. — Dne 24. června prof. Dr. *Zubatý* přednášel o některých kořenech v jazycích balticko-slovanských, jež mají skupinu *st* v násloví.

Třída mathematicko-přírodnická. Dne 14. června přednášel prof. K. *Küpper* „O k-gonalných křivkách C_p^n"; Dr. J. *Frejlach* „O intensitě srážek vodních v Čechách". Prof. Dr. E. Weyr předložil pojednání prof. B. *Procházky* „Příspěvek k pohybu translačnímu" a F. *Rogela* v Barmenách „Nové rekurentí relace mezi čísly Bernoulliho".

Akademia umiějętności v Krakově.

Ve Zprávách za duben a květen 1895 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: O authentičnosti listův Gedyminových (A. Procházka). Podolí lénem koruny polské (týž). Pokus theorie zvukoslovných alternací (J. Baudouin de Courtenay). Další bádání o zřízení a rozvoji lidského lůžka (J. Novák). O struktuře leukocytův (M. Šedlecki). Kamenná sůl a *fluorit* (F. Kreutz). O integrálech nezměněných (K. Žoravski). Prvá válka mezi církví a státem v Polsce (L. Abraham). Příspěvek k theorii vln (M. Rudzki). O změnách elektrotonických v dráždivosti nervův (J. Zančtovski). Prodromus florae algarum galiciensis (R. Gutviňski). Sbírka zpráv o anthropologii.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

(Pokračování.)

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

Důsledek hypothesy té jest, že čím pohyblivější jsou nervové molekuly, tím rychleji přijdou vlivem tepla v nové napjatější polohy, a tím kratčeji bude trvati první stadium působení tepla, totiž obmezení čivosti nervu.

Doložené pokusy ukazují to skutečně; čím vyšší byla prvotná teplota nervu, tím pohyblivější jsou nervové molekuly, a tím kratčeji trvá skutečné první stadium působení tepla, obmezení čivosti nervu.

Hlavním předmětem pojednání jest další důsledek hypothesy, týkající se rozdílu mezi centrálným, k míše bližším, a periferným, ke svalu bližším oddílem nervu.

Dle mnohých výzkumů vyznačuje se centrálný oddíl nervu pohyblivějšími elementy, než oddíl periferný. Dlužno tedy dle uvedené hypothesy očekávati, že teplo způsobí v periferném oddílu nervu mnohem déle trvající obmezení čivosti, než v oddílu centrálném. Tento důsledek hypothesy podrobuje se tedy faktickému vyhledávání.

Nejprve dotvrzuje se vlastními pokusy jev, že centrálný oddíl nervu jest čivější, než periferný; neboť odpovídá skutečně na mnohem slabší podnět, má nižší podnětový prah, než oddíl periferný.

Z pokusů tuto doložených vychází však na jevo ještě nový fakt, že z periferného oddílu nervu nelze vůbec docíliti tak velkého účinu, jako z oddílu centrálného. Má tedy centrálný oddíl nervu nejen vyšší čivosť, ale též vyšší účinnosť, než oddíl periferný. To činí pravděpodobnou hypothesu Pflügerovu, s mnoha stran popíranou, že stav činnosti roste v průběhu nervovým vláknem jako lavina, takže jest tím účinnější, čím delší nervovou dráhu proběhl. Dle toho nebyla by činnosť nervu pouhým postupujícím kmitem, nýbrž postupem rostoucím vybavením energie.

Ježto tedy centrálný oddíl nervu jeví skutečně vyšší čivosť vedle jiných obdobných rozdílů, než periferný, jest oprávněno pokládati nervové molekuly v centrálném oddílu nervu za pohyblivější, než v periferném. A tu nastává, co důsledek z uvedené hypothesy, otázka, zdali jest v centrálném oddílu nervu první stadium působení tepla, obmezení čivosti nervu, kratčí, než v periferném, jak by se mělo očekávati, záleží-li trvání stadia toho na pohyblivosti nervových molekul.

Provedené a doložené pokusy ukazují skutečně, že první stadium působení tepla, obmezení čivosti nervu, jest v centrálném oddílu téhož nervu mnohem kratší, než v periferném, podobně, jako jest kratčí na témž místě nervu při vyšší původní teplotě, než při nižší.

Důsledky z hypothesy napřed učiněné jsou tedy fakticky nalezeny. Z toho nevyplývá, že by hypothesa sama byla faktem, nýbrž že jest dobrá pro výklad příčinnosti nalezených jevů, i že se osvědčuje heuristicky.

Ke konci pojednání obhajuje autor zásady vědeckého výzkumu, sledované v těchto pojednáních, proti kritice uveřejněné ve Věstníku Akademie ročn. III. str. 222.

Studie o bezbarvých elementech krevních. Napsal *Vladislav Růžička.* Podporou České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. (Z ústavu pro experim. pathologii prof. Dra A. Spiny.) Předloženo dne 16. června 1894. Rozprav třídy II. ročn. III. čís. 21.

Autor kontroloval především pozorování Strickerova o mizení a objevování se jádra leukocytů, jakož o přeměně nahých jader žabí krve v leukocyty. Shledav správnosť těchto pozorování, zkoumal tytéž zjevy na krvi ssavčí a sice bílých myší a krys, králíků i člověka. Výsledky nových těchto pozorování a pokusů mikrochemických jsou tyto:

1. Krev ssavčí obsahuje jakožto pravidelnou součást útvary prosté protoplasmatu. Že útvary tyto jsou nahými jádry, dokazují následující fakta:

   a) tělíska ona dávají chemické reakce hmoty jaderní,

   b) barví se pouze barvivy jaderními a po zbarvení barvivem protoplasmovým neobjevuje se u nich žádné tělo buněčné.

2. Jádra jednotlivých leukocytů nejsou útvary praeformovanými a stabilními. Podrobeny jsou různým změnám, které dokazují, že může existovati samo o sobě jádro bez těla i tělo bez jádra.

3. Nahá jádra jsou předchůdci lymfocytů, které se z nich tvoří zvláštním pochodem.

4. Nahá jádra mění se, jak přímým pozorováním zjištěno, v buňky amoeboidní s velmi čilými pohyby. Při tom odštěpují se od těla malé drobty protoplasmatické.

O významu krvinek při zánětlivých processech. Napsal Dr. *Rud. Kimla*, assistent prof. Dra Jar. Hlavy. (Práce z laboratoře prof. Cornila v Paříži, vykonaná podporou z fondu Dra J. Šíchy.) Předloženo dne 22. června 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 22.

Autor obíraje se podrobným vyšetřováním krve normální a pathologicky změněné nalezl, že v četných krvinkách rudých normálních v centrální části možno konstatovati reakcí mikrochemickou útvary, o nichž domnívá se, že jsou to jednak jádra krvinek dosti zachovaná, jednak zbytky atrofických jader ze stadia erythroblastů. Dovozuje z toho, že nevstupují v oběh krevní všechny krvinky dokonale vyvinuté, t. j. neobsahující ani stopy po bývalém jádru, nýbrž také veliká část krvinek, jichž vývoj teprve v krvi samé se dokonává. Tomuto zjevu autor přikládá jakousi důležitosť, neboť jest v úzké souvislosti s některými pozoruhodnými úkazy při zánětu, které nasvědčují asi existenci transformace rudé krvinky fungující v buňku indifferentní obyčejně polynukleární, čili — vyjádří-li se věc slovy theorie Strickerovy — které ukazují, že také krvinka rudá při zánětu nečiní výjimky vracejíc se ve stav embryonální. Aby dovodil správnosť vyslovené domněnky autor uvádí jednak z literatury řadu fakt embryologických a histologických svědčících ve prospěch názoru tohoto, jednak vyličuje řadu fakt z pozorování Obrzutových i vlastních, týkajících se různých forem zánětu, i nálezy z pozorování chorobných stavů krve. K tomu připojuje pozorování nejnovější, vztahující se k leukocytose experimentální, která přivádějíce k pádu nevyhnutelnému theorii chemotaxe co nejvřeleji mluví pro názory autorovy.

Dle náhledu autorova na vytváření produktů zánětlivých konkurují i elementy fixní tkaniv (vazivo a epithél), i elementy cirkulující (leukocyty a krvinky rudé). Těmto posledním, hlavně elementům vznikajícím transformací krvinek rudých, autor přikládá důležitosť a význam co největší. Rozeznává pak dvojí leukocyty, různé původem i vlastnostmi svými:

a) Leukocyty vznik mající v orgánech haematopoëtických, hlavně v žlázách mízních a slezině. Tyto elementy dle mínění autorova mají důležitý

význam při prvotných chorobách orgánů haematopoëtických a po věcšině nejeví schopnosti formativní, t. j. z nich nová tkaň vytvořiti se nemůže.

b) Leukocyty tvořící se z elementů tkaní fixních a z cirkulujících krvinek rudých vlivem zánětlivého agens. Leukocytům těmto autor připisuje značnou schopnosť formativní, t. j. elementy poskytují materiál k vytvoření nových tkaní, které jsou výsledkem a často ukončením zánětu.

O uměle vytvořenýeh stenosách tracheálních. Podává MUDr. *Otakar Frankenberger.* (Z ústavu pro experimentální pathologii prof. Dra Spiny.) Předloženo dne 22. června 1894. Rozprav třídy II. ročn. III. čís. 23.

Základ k pokusům těmto, konaným v ústavu pro experimentální pathologii prof. Dra A. Spiny v Praze, dává práce Köhlerova, vyšlá r. 1877 v sedmém svazku „Archiv für experimentelle Pathologie u. Pharmakologie", ve které na základě pokusů konaných na králících, jimž tracheu smyčkou drátěnou tak silně sevřel, že nastala hluboká dyspnoë, a jež pak na živu ponechal, dospívá autor k těmto závěrům: Při silné stenose dech se retarduje, inspirace i exspirace stávají se hlubšími, velikosť dýchání stoupá. Tlak krevní vystupuje, vlny pulsové jakož i respiratorické elevace stávají se věcšími. Také u králíka před nějakým časem operovaného lze retardaci pulsu a značné respiratorické elevace pozorovati, ale brzy nastává umdlení srdce a ochrnutí vasomotorických center, kompensace stává se nedostatečnou, a koncem 3. až 4. téhodne zvířata mrou; při sekci pak shledává se dilatace obou komor srdečních, hyperaemie a emfysem plic.

Co se psů týče, zkoušel u nich Köhler pouze velikosť dýchání, t. j. množství vzduchu v určitém čase při stenose vdechnutého. Jiných pokusů Köhler na psech nekonal. A ponévadž od těch dob žádné takové pokusy na psech konány nebyly, ač Köhler sám již nutnosť jich uznával a vzhledem k veliké praktické důležitosti, kterou stenosy cest dýchacích u člověka se honosí, podjal se autor sám této práce. Vytkl si následující otázky:

1. Při jakém percentuálním zúžení trachey příznaky stenotické, t. j. retardace dechů a namáhavější inspirace a exspirace u psů se dostaví;

2. při jakém poměrném zúžení trachey tlak krevní stoupá;

3. jak snáší pes překážky tracheu zúžující, a

4. možno-li na psech dokázati podobné změny jako u králíků, jimž před delším časem tracheostenosa spůsobena byla.

Shledáno následující:

1. Počet dechů při jistém stupni zúžení, které kolísá mezi 6·7% a 13·7% normální světlosti trachey, se retarduje; avšak zvíře překážku tuto snadně přemáhá. Teprve při zúžení mnohem značnějším, na 2·5—4·3%, zůstává retardace dechů trvalou. Z toho plyne, že trachea má světlosť nadbytečnou. Pes nepotřebuje k volnému dýchání celého průřezu tracheálního, což ovšem již z toho vychází, že glottis i úplně otevřená již de norma značnou zúženinu tvoří. Zde však vidíme, že pes ještě při zúžení, které $^{1}/_{14}$—$^{1}/_{7}$ trachey činí, volně a beze vší námahy dýchati může.

2. Počet tepů při mnohem silnějším zúžení trachey se retarduje než dýchání, totiž teprve při zúžení na 2·5%.

3. Průměrný tlak krevní vystoupil zřetelně teprve při zúžení trachey na 0·86% až 1·5%. Respiratorické kolísání křivky tlaku krevního však stává se již dříve znatelným, resp. význačnějším, a sice při zúžení na 2—5%.

4. Když spůsoben po zavedení stenosy pneumothorax, tlak krevní rychle stoupá, respirační kolísání však stává se brzy značně menším.

5. Po protnutí obou vagů nelze i značným zúžením průdušnice počet dechů zmenšiti, avšak dechy se prohloubí.

Při pokusech dalších operováno podobně, jako činil Köhler na králících; trachea isolována nedaleko hrtanu a sevřena olověným drátem tak silně, až nastala retardace dechů a pulsu, a hluboké, stridulosní dýchání. Pak zvíře odpoutáno a ponecháno na živě. Ve dvou případech takto operovaných přidružila se pneumonie, zvíře pošlo, a sice jednou za 18 dní, jednou za 8 dní, a v těchto obou případech nalezen kromě hepatisace některých laloků plicních emfysem. V ostatních třech případech pozorováno následující.

Po sevření trachey drátem nastala retardace dechů i tepů; brzy však, někdy za krátkou chvíli, jistě ale druhého dne, dosáhl počet dechů a tepů počet jich před operací a kolísal od té doby stále, až do smrti zvířete, kolem počtu normálního.

Psi brzy se stali čilými, veselými, dobře přijímali potravu, vůbec chovali se jako zvířata docela zdravá, a kromě případu XIII., kde pes 67. dne po operaci zhynul, žili až do jich usmrcení beze všeliké známky život ohrožující, ač při poněkud jen značnějším pohybování se zvířete dušnost a stridor dosáhly hrozivého stupně. Při sekci pak neshledán ani emfysem, aniž jaká změna na srdci.

Tlak krevní, měřený jednou 8. dne, po druhé 50. dne po spůsobení stenosy tracheální, nejevil žádného výstupu nad normu

Přiložil-li se však tracheotomovanému psu přístroj zúžovací, a zúžil-li se otvor jeho na 1 mm^2, žil pes, jehož trachea měřila v průřezu 88·5 mm^2, $10^3/_4$ hodiny.

Na základě pokusů těchto znějí odpovědi na vytčené svrchu otázky takto:

Ježto retardace dechů, ovšem pomíjející, jevila se při zúžení trachey na 6·7—13·7%, trvalá pak při zúžení na 2·5—4·3%, jest v tom patrný nesouhlas s tvrzením Köhlerovým, který shledal, že u psa retardace dechů teprve při maximálním zúžení (asi na 1·23%) se dostavuje. Nápadným zjevem jest, že průměrný tlak krevní vystupuje teprve při zúžení asi 1% průřezu trachey, což, jak z pokusů autorových plyne, děje se tím, že respiratorické kolísání tlaku krevního, které stupňováním stenosy stává se stále význačnějším, až do tohoto stupně zúžení paralysuje vystoupení průměrného tlaku. Druhý kompensační moment stenos spočívá v tom, že prohlubeným a sesíleným dýcháním zvíře vdechuje do sebe dostatečná množství vzduchu.

Za příčinou obou kompensačních vlivů pes snadně snáší a přemáhá stenosy tracheální, které nepřevyšují onen stupeň, při němž kompensatorické působení aparátu respiračního jest možné. Tento stupeň dosažen jest asi při zúžení na 2·5%. Je-li zúžení silnější, pak přestává kompensace, zvíře tak silného zúžení dlouho nepřežije; činí-li zúžení na př. 1 mm^2 při průřezu trachey 88 mm^2, žije pes pouze několik hodin.

O kongenitální tuberkulose. Napsal Dr. *Ivan Honl*, assistent path. anatom. ústavu. (S 5 vyobr.) Práce z ústavu pathologicko-anatomického a bakteriologického prof. Dra J. Hlavy. Předloženo dne 22. června 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 24.

Autor probírá otázku o kongenitální tuberkulose i uvádí z literatury důkazy anatomické a experimentální o intrauterinní neb germinativní infekci. Z bohatého materiálu českého ústavu pathologicko-anatomického sebral veškeré během 11 let pozorované tuberkulosy dětí novorozených až do 2 let i dovozuje, že některé tvary tuberkulosy uvedené jsou asi kongenitální. Zvláště v jednom případě (vyobrazeném), kde nalezeny uzlíky i bacilly tuberkulosní v játrech a slezině u dítěte 14denního z matky tuberkulosní, jest intrauterinní infekce dokázána. Poněvadž neexistuje u člověka než jediný Rindfleischem pověřený případ tuberkulosy dítěte 8denního, jsou případy autorem uvedené důležitým dokladem intrauterinní infekce.

O therapeutickém významu uroferinu (theobrominum lithiosalicylicum). Podává Dr. *Jan Hnátek*, assistent kliniky. (S 21 tabulk.) Práce z II. české lékařské kliniky prof. Maixnera. Předloženo dne 27. června 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 25.

Uvedení theobrominu do therapie znamená jistý krok ku předu v léčení nemocí sdružených s hydropsem buď částečným neb povšechným. Zejmena Grammem doporučená modifikace obyčejného theobrominu t. zv. uroferinu (theobrominum lithiosalicylicum), v 60 případech na podnět prof. Maixnera na jeho klinice a oddělení zkoušená, přispěla dle našich zkušeností k upevnění dobré jeho pověsti. Praeparát zkoušen především u lidí zdravých a tu shledáno, že množství diuresy při jeho podávání stouplo o 300—1000 CC.[1]) Účinek jeho na zdravé srdce jevil se rychlejším, energičtějším, výdatnějším stahem srdečním, provázeným pocitem jisté ospalosti. Palpitací srdečních nevzbudil. Po několikadenním užívání navyká sice srdce tomuto prostředku, ale frequence pulsu jest přece věčší než de norma.

Z léčených jím případů bylo 20 chronických a jedna akutní nefritis. Případy zánětů ledvin probíhaly pod tímto léčivem ve dvou třetinách potud příznivě, že diuresa v krátkém čase znamenitě stoupla a nemocného soužící otoky zmizely. Jiné pro přirovnání podané léky nedovedly ani uroferinem zvýšenou diuresu na dosažené výši udržeti.

Při hrozivých příznacích se strany srdce bývalo ovšem někdy radno podporovati náprstníkem jeho účinek.

[1]) Denní dávka kolísala v těchto i ostatních případech mezi 1—3 gr.

Z našich výsledků jsem nakloněn myšlénce, že v případech nefritid s oedemy sdružených relativního zhojení dociliti lze pouze tam, kde se v krátkém čase po užívání uroferinu diuresa povznese, Jiná známá diuretika neprokázala nám takových služeb. Na zbývající třetinu případů nefritid uroferin neúčinkoval.

Souhrnem jeví se diuretický účinek uroferinu:

1. u zdravých ledvin;

2. u prudkého zánětu ledvin;

3. u zánětu vleklého tehdáž, když trvají zbytky zdravé neb aspoň sekrece schopné tkaně.

Při exacerbaci chronického zánětu jest uroferin zvláště vděčným prostředkem.

Při amyloidu ledvin nepozorovali jsme žádného zvýšení diuresy a u arteriosclerosy povšechné jen ve třetině případů a to i těch, jež končily letálně, čehož u nefritid nebylo.

Výsledky docílené při affekcích srdce rovnají se výsledkům dosaženým koffeinem, proti němuž má uroferin nevýhodu věčší ceny.

Při tuberkulosní karcinomatosní peritonitis a cirrhose jater jsou diuretické výsledky negativní.

Zdá se, že lithium v uroferinu obsažené přispívá svým spůsobem ku zvýšenému odměšování moči. Vedlejších nepříznivých úkazů při jeho podávání neuznamenali jsme v žádném případě.

Uměle deformovaná lebka z Budyně (v Čechách). Píše Dr. *J. Matiegka.* Předloženo dne 2. května 1894. Rozprav třídy II ročníku III. číslo 26.

Lebka tato, nyní ve sbírkách českého anatomického musea uložená, byla nalezena v kostnici Budyňské a jest tedy provenience úplně neznámé. Jest to lebka muže asi 35—40letého mesocefální, hypsicefální s prognathním, poměrně dlouhým obličejem. Přes střední část čelní kosti běží příční brázda, která pokračuje na dolejší přední úhly temenních kostí a směřuje k týlu. Celá hmota lebky jest nahoru a do zadu zatlačena, jak ukazují vedle celého vzezření rozměry, hlavně pak projekce a porovnání paprsků basilárních.

Jde tu patrně o lebku, na které provedena byla umělá deformace páskem ve směru brázdy položeným. Lebka se nejvíce podobá uměle deformovaným lebkám Toulouským a pochází nejspíše, jako věčšina takových lebek, po Evropě roztroušené nalezených, z doby stěhování národů; byla nejspíše v předhistorickém hrobě v okolí Budyňském nalezena a v kostnici uložena. Tomuto stáří nasvědčuje také její tvar a rozměry u nynějšího obyvatelstva Čech vzácně se vyskytující.

Studie o českých graptolitech. Podává Dr. *Jaroslav Perner,* assistent Českého Musea. Část I. O mikroskopické struktuře rodů Monograptus

a Retiolites. S 3 chromolitograf. tabulemi a 9 výkresy v textu. (Výtah z francouzského pokračování Barrandova díla „Système silurien du centre de la Bohême“ vydávaného nákladem fondu Barrandova.) (Palaeontographica Bohemiae Nro. III. a.) — 1894.

Práce ta jest prvou částí velkého díla o českých graptolitech, jež autor si rozvrhl, jak v předmluvě udává, ve 4 hlavní části. Část prvá jedná o struktuře dvou nejhojnějších rodů Monograptus a Retiolites. Část druhá, jež v nejkratším čase bude následovati, obsahovati bude popis a vyobrazení všech graptolitů ze spodního českého siluru, tedy Barrandovy etáže D. Jakožto třetí část připravuje autor velkou monografii graptolitů ze svrchního siluru a kolonií. Čtvrtou závěrečnou částí bude srovnavací studie o geologickém rozšíření českých graptolitů.

Práce ty mají účel zjednati spolehlivou basis k objektivnému a věcnému řešení dlouho se vlekoucího sporu o Barrandovy kolonie. Až dosud se ten boj o kolonie vedl hlavně se strany cizinců, kteří krátkou dobu zde pobyli a bez důkladné znalosti českých graptolitů, činících 90% zkamenělin v koloniích, otázku tuto platně rozhodovati chtěli. Barrande sice vydal výborný spisek o českých graptolitech v letech padesátých, ale od té doby v severních oblastích silurských stal se netušený pokrok ve studiu graptolitů; nalezeno veliké množství nových rodů a čeledí, seznány zvláštní t. zv. zony graptolitové, dle kterých se celý silur v Anglii a Švédsku rozdělil na podrobné vrstvy; v Čechách však se o to nikdo nestaral, by v témže směru bylo pokračováno. Barrande byl příliš zaměstnán jinými pracemi a nemohl se znova studiem graptolitů obírati; toho pak využitkovali cizinci v bojích proti Barrandovým koloniím. A poněvadž až dosud se opovážlivé útoky na Barrandovy nikým nehájené kolonie dějí, jest věru na čase, by se novým důkladným zpracováním těchto veledůležitých zkamenělin zjednal aspoň materiál k řešení té otázky spletité a dlouhého všestranného studia vyžadující, a toť účelem těchto studií o graptolitech českých.

Autor se při tom opírá o bohatý materiál jednak musejních původních sbírek, jednak o Barrandův, Novákův a svůj vlastní materiál, nashromažděný na četných geologických výletech. Materiál ku zhotovení tenkých výbrusů pro tuto práci o struktuře graptolitů poskytly mu vápence svrchního oddělení etáže $E-e_1$, kdež se nalézají graptoliti, jichž stonek v původní podobě v reliefu jest výborně zachován.

V historickém přehledu části I. podává autor obraz toho, kterým směrem se bralo studium struktury graptolitů a jeho nepatrné výsledky. Další stať jest věnována výkladu o všeobecné stavbě rodu Monograptus. Autor došel k podobným výsledkům jako O. Jaeckel, ovšem cestou jinou, mnohem přesnější a spolehlivější, totiž tenkými výbrusy. Shledal, že skutečně jsou některé druhy rodu Monograptus tvořeny dle typu Jaeckelova Pomatograptus, jiné pak dle typu Pristiograptus; pouze výkladem spůsobu, jak jest utvořeno zevnější ústí u skupiny Pomatograptus, odchyluje se od Jaeckelova názoru.

V následující stati pojednává o mikroskopické struktuře rodu Monograptus. Shledal, že se obal zachovalého stonku skládá ze 4 rozdílných

vrstev, které i mezi sebou různou, jinak ale konstantní barvou se dobře od sebe liší. Zevní tenká vrstva pokožková obaluje celý stonek a přes zevní ústí buněk vniká dovnitř, kdež jako duplikatura potahuje veškery stěny vnitřní. Za ní následuje vrstva t. zv. černá, mnohem mocnější, neprůhledná, uhlovitého vidu a dále mocná hnědá vrstva t. zv. klínová, která na výbruse jeví se jako řada klínců vláknitého složení, které kolmo ku povrchu stonku jsou seřaděny. Zajímavý zjev se pozoruje místy v abnormálním uložení vrstvy černé pod vrstvou klíncovou; což se vysvětluje procesem fosilisačním, že totiž napjatá vrstva černá, zuhelnatělý to zbytek původní hlavní blány, se vtahovala do měkké vrstvy klíncové, zbytku to původního pletiva buněčnatého, jakž to vyobrazené příčné průřezy dovozují. Čtvrtá vrstva, barvy oranžové, nazvaná vrstvou sloupkovou, jest jen místy mocněji vyvinuta a jest složena z velejemných sloupků směřujících kolmo ku povrchu stonku. Zvláštním zjevem jsou naduřeniny podoby hruškovité neb kyjovité, jež se nalézají na koncích ústí jak zevnějšího, tak vnitřního. Vytvořeny jsou ztloustnutím vrstvy černé a klíncové, a autor je pokládá za místa, kde byly na zvětšené jich ploše umístěny některé orgány (snad chapadla u zevního ústí). Zajímavým pak objevem jest rozřešení otázky, kde a jak jest uložena pevná solidní osa graptolitů. Dokázalť autor, že jest uložena mezi černou a klínovou vrstvou ve zvláštní vychlípenině těchto vrstev pod rýhou dorsální, utvořené tím, že vrstvy tu věčší mohutnosti nabývají.

Co se týče rodu Retiolites, tu nejprve podán podrobný popis všeobecné stavby tohoto velezajímavého a úplně od ostatních graptolitů odchylného rodu dle nejnovějších výzkumů švédských graptolitologů, instruktivními výkresy provázený. Autor taktéž došel pomocí výbrusů k týmž resultátům jako G. Holm leptáním chitinové kostry, a co se týče struktury mikroskopické, kteráž tuto poprvé jest popsána a vyobrazena, ukazuje, že i struktura všech elementů, skládajících kostru toho rodu, jest zcela odchylná od struktury čeledi Monograptidae. Všechny části skládají se podstatně ze 2 vrstev. Obalná vrstva zevní jest průhledná, žlutavá a lze na ní rozeznati nejzevnější vrstvu hnědou a mezivrstvu jasně žlutou. Vnitřní vrstva jest úplně neprůhledná, černá a snad jest analogon vrstvy černé u Monograptidů.

Mluvnicko-kritická studie k Liviovi. Napsal *Rob. Novák.* Předloženo dne 25. května 1894. Rozprav třídy III. ročn. III. čís. 2. — *1894.*

K zdokonalení textu knih Liviových v posledních desítiletích nemálo přispělo zevrubné zkoumání dikce tohoto spisovatele. Na četných místech kriticky nejistých čtení pravé spůsobem tím bylo nalezeno aneb vada vulgaty aspoň odhalena. Než ačkoli v hojných již spisech o jednotlivostech mluvy Liviovy jest pojednáno, přec mnohá věc v té stránce dosud není stanovena a prozkoumána, čímž nejednou text pochybným zůstává, zejmena tam, kde jsou rovnocenní svědkové ve sporu, jako častěji v dekadě první *P* a *M*, v třetí *P* a *S*, ve čtvrté *B* a *M*. Z té příčiny každý příspěvek, jenž dojasňuje zvláštnosti mluvy tohoto auktora, musí býti kritikům vítán, nehledíc ani k tomu, že i historické mluvnici mnohdy nového materiálu tím se dostává a po případě podnětu k badání grammatickému u jiných spisovatelů ve směrech nových.

Rozšířiti dosavadní známosti dikce Liviovy a nadto přispěti něčím k opravě textu tohoto auktora i nyní hojně čítaného má účelem práce tato. Způsob, jímž si tu ve zkoumání dikce jeho vedu, jest podobný jako v Pozorováních Vellejovských, jež jsem v Rozpravách české Akademie před dvěma lety uveřejnil. Stopuji z pravidla příslušnou věc od počátku spisu auktorova až do konce jeho a na základě sestaveného materiálu činím konkluse. Jest to cesta, kterouž již před třiceti lety proslulý badatel v odboru latinských památek Ed. Wölfflin v cenném pojednání Livianische Kritik und Livianischer Sprachgebrauch (Berlín, Calvary 1864) za správnou uznal a jiným k následování doporučil. Zda vždy správny jsou konkluse, jež činím, rozhodnou znatelé Livia; avšak ani tehdy, když by které závěry mé nedošly souhlasu, nebudou vyšetřování má pro Livia bez užitku. Sestavená zajisté místa usnadní badatelům práci, zejmena volbu mezi čteními různými a snad též nejednou přispějí ke konečnému vystižení čtení původního.

Martina Kabátníka cesta z Čech do Jerusalema a Kaira r. 1491 až 1492. Vydal Dr. *Justin V. Prášek*, professor c. k. vyššího gymnasia v Kolíně nad Labem, dopisující člen král. české společnosti nauk. Předloženo dne 17. dubna 1894. Sbírky pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku skupiny I. řada 2. číslo 1.

Kromě cesty Krištofa Haranta, jež známou se stala v cizině překladem německým, druzí středověcí cestopisci čeští nehrubě známi jsou za hranicemi. Než ani u nás, následkem hrozných poměrů pobělohorských, jimž kniha česká v pospasy vydána, nedostává se jim náležitého povšimnutí. Jsou to zejmena vedle Cesty Harantovy tři veliké cesty palaestinské, Kabátníkova, Jana z Lobkovic a Prefátova. Soudíc dle bibliografických zpráv starších byla Kabátníkova Cesta velice hojně čtena, ale jednotlivé otisky různých vydání jejích staly se velice vzácnými, tak že novější badatelé za vděk brali pozdním a volně již upraveným exemplářem musejním. Ježto Kabátník ze tří posledně jmenovaných cestopisů jest nejdůležitější, vykonav velikou cestu svou po zemi, skrze Cařihrad, Menší Asii a Syrii, vidělo se potřebným, aby spis jeho vydán byl dle původního rukopisu, u metropolitní kapituly uchovávaného a sice ustanovila veleslavná III. třída České Akademie, aby bylo pořízeno vydání diplomatické. Vedle původního rukopisu přibrán ku kollací i prvotisk Adama Bakaláře, jemuž Kabátník zkušenosti své diktoval. Vedle jazykové důležitosti vzácná jest Cesta tato stručnými sice ale věrnými obrazy krajin a měst východních, líčením řádů společenských i obchodních a udaji o věcech náboženských.

Sborník světové poesie. Vydává Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Třída IV. Ročník IV. Číslo 5. (svazek 30.) François Coppée: *Olivier.* Báseň, přeložil Antonín Váňa. — Číslo 6. (svazek 31.) Heřman Lingg: *Výbor básní.* Přeložil Jaroslav Vrchlický. — Číslo 7. (svazek 32.) Pietro Cossa: *Nero.* Drama o 5 jednáních. (S prologem a histor. poznámkami.) Břeložil Bedřich Frida.

Redukční mohutnost levulosy. Příspěvek k vážkovému stanovení. Podává *O. Šulc.* Předloženo dne 19. října 1894. — Rozprav II. třídy ročníku III. čís. 27.

K vážkovému stanovení levulosy, zakládajícímu se na redukci alkalického roztoku měďnatého v kysličník mědičnatý a na vážení mědi z tohoto kysličníku v proudu vodíku žíháním vyredukované podal asi před 10 lety Rob. Lehmann (Zeitschr. für Rübenzuckerindustrie 1884 pag. 993) zvláštní tabulku.

Při práci čistou krystallovanou levulosou, která dle tří provedených elementárných analysí středem

$$39{\cdot}16\%$$

uhlíku vykazovala, tedy 98·04% levulosy a 1·96% vlhkosti obsahovala, provedena řada stanovení dle methody Lehmannovy. Ukázalo se vesměs, že nabývá se více mědi než Lehmannova tabulka pro příslušné koncentrace vykazuje. Rozdíly činily až 20 *mg*, takže nemohly býti přičteny na vrub chyb pozorovacích.

Když opětované pokusy ukázaly, že pozorované úchylky se k sobě řadí systematicky, podmíněny jsouce patrně růzností materiálu našeho oproti Lehmannovu (jenž měl syrup levulosový o 83% čisté levulosy), odhodlal jsem se určiti nový vztah mezi koncentrací roztoku a množstvím vyloučené mědi.

Na základě devíti pokusů vypočtena methodou nejmenších čtverců pravdě nejpodobnější rovnice

$$y = 1{\cdot}08 + 1{\cdot}9674\,x - 0{\cdot}001\ 054\,x^2,$$

kde y značí počet milligramů získané mědi, x pak počet milligramů levulosy v 25 cm^3 roztoku ne více než 1%ového obsažených.

Pracuje se zcela dle návodu Lehmannova.

Základní roztoky jsou:

Roztok I. 62,278 g $CuSO_4 . 5H_2O$ v 1000 cm^3 H_2O,
Roztok II. 346 g soli Seignetteovy, 250 g NaOH } v 1000 cm^3 H_2O.

25 cm^3 roztoku I.
25 cm^3 roztoku II. } ohřeje se do varu, načež se přidá
25 cm^3 vody

25 cm^3 roztoku cukerného. Po varu 15minutovém sebéře se obvyklým spůsobem kysličník mědičnatý na asbestovém filtru a redukuje se na měď.

Aby vypočtení příslušného množství levulosy bylo usnadněno, připojena tabulka počítaná dle uvedené rovnice pro y postupující dle 1 *mg* vyloučené mědi.

(Pokračování.)

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k 50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1. Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až VIII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

K R O K.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBAM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace „Kroka“ jest v Praze, II. v Pštrossově ulici čís. 23.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK IX. SEŠIT 8.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:
FRANT. XAV. PRUSÍK,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1895.

Vydáno 8. října 1895.

Slavných ředitelstev středních škol žádáme slušně za školní programmy.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

Změna bytu.

Redakce i administrace Kroka bydlí nyní na Moráni čís. 359-II.

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík*.

(Pokračování.)

LXXVIII. Kterak *Allexande*[1]) rozbil stany na tom míestě a kázal zbité pochovati; potom dobyl Porrova města a nalezl poklady.

Ale Allexander rozbiv[2]) stany i obětoval jest oběti vítězné bohóm svým[3]) a přikáza Perské a Indické pochovati.[4])

81. Ale jiný den doby města Porrova a uváza sě v ně a všed do domu Porrova, *nales*[5]) jest tu[6]) poklady, ješto nejsú podobné lidským smyslóm a věcem, totižto[7]) tři sta slúpuov zlatých připravených s makovičkami zlatými a na nich vinnici zlatú, na níežto listíe zlaté visíeše;[8]) a na té vinnici bíechu hroznové křištalový, druzí perloví, třetí **(277)** (smaragdoví),[9]) čtvrtí ohňáčoví, jakoby od přirozenie byli (vsazeni. A)le[10]) stěny domu toho královského bíechu zlatými (plechy[11]) př)ikryty, kteréžto sekajíce Macedonští,[12]) nalezli jsú (na prst) z tlúští;[13]) a bíechu ty *šínové*[14]) okrášlené perla(mi a) karbunculy a amatisty. Ale dveře domu toho (bíe)chu slonové, trámové ebánští[15]) a komory[16]) z dříevíe (ci)přišového[17]) bíechu ustavené; a na síeni domu toho bíe(ch)u [ustavenee a na síeni domu toho bíechu] slúpové zlatí ustaveni, mezi

1) m. *Allexander.*
2) add. své *B.* tu své *A.*
3) *B.* om. *A.*
4) add. raněné zléčiti *A.*
5) m. *nalezl A. B.*
6) add. tak veliké *A.*
7) ješto nejsú k víeře podobny *A.*
8) *B.* bíeše *A.*
9) *A. B.*
10) *A.*
11) *A. B.*
12) add. a Řekové *A.*
13) nalezechu je na prst s tlúští *B.* na prst sú z tlúšči byly *A.*
14) m. *stěny A. B.* parietes.
15) ebena.
16) add. dřevěné *A.*
17) czipreffoweho *A.*

nimižto bíechu štěpové zlatí,[1]) na jichžto větví rozličná ptákuov[2]) plemena bíechu, a každý pták bíeše zmalován podle barvy[3]) přirozené, ale pyskové jich a nehtové z ryzíeho zlata bíechu.[4]) A ti ptáci[5]) jakžkoli[6]) chtíeše Porrus,[7]) aby zpíevali, podle jich přirozeníe skrze píesnětvorné uměníe zpíeváchu.[8]) Naleze také v tom domě[9]) orudie zlatého přemnoho a drahého kameníe a křišťálu[10]) ze všeho plemene udělaná,[11]) ale málo stříebrných.[12])

LXXIX. Tuto Allexander přijel k branám Caspienským a píše královně Amazonské.

82. Pohnuv odtad vojskem Allexander přijede k branám Caspienským[13]) a rozbil tu své stany. A bíeše tu země velmi dobrá, ale v níe mnoho haduov rozličných plemen[14]) bíeše. Potom *poslal*[15]) jest k Talistrydě,[16]) královně Amozonské,[17]) list takto držící:[18])

„Král nad králi a pán panujících, Alexander, syn boha Amona a Olimpiady královny[19]) Amozonské, radosť. Boje, které jsme měli s Dariášem, a kterak jsme podrobili sobě všecka královstvíe jeho, mníme, že vás tajno neníe; bojovali jsme s Porrem, králem Indickým,[20]) a s mnohými lidmi jinými bez čísla, a nikoli nemohli jsú sě proti nám obrániti.[21]) A protož vám přikazu(278)jem, chcete-li zemi svú od našich rukú vys(voboditi),[22]) nám úroky a dani plaťte.

LXXX. Rozdíel a o(smdesátý), jenž drží přěpis listu poslaného Allexandrovi od (Talistrydy).

Tolistrada[23]) královna opatřivši list Alexa(ndruov),[24]) *odpovědě* jemu[25]) listem takto vznícím:[26]) „T(alistry)da, královna Amozonská s jinými se všemi rytíe(ři),[27]) jenž jsú pod nebem, Alexandrovi *radosť*

[1]) ščepové mezi slúpy zlatí ustaveni *A*.
[2]) *B*. ptačíe *A*.
[3]) add. své *A*.
[4]) add. udělání *A*.
[5]) ptákové *A*.
[6]) kterakkoli *A*.
[7]) add. král *A*.
[8]) *B* (píesnotvorné). skrze píesnotvorné zpíeváníe zpíeváchu vedle svého přirozeníe *A*.
[9]) domu *A*.
[10]) a křištálu *B*. om. *A*.
[11]) *B*. udělané *A*.
[12]) add. ale málo stříebra tu naleze, to vše zlato ryczy bíeše *A*.
[13]) Caspiadským *A*. Aspionským *B*. ad Portas Capsias. add. k horám velikým *A*.
[14]) a rozličných plemen jedovatých *A*. diversa genera serpentium.
[15]) m. *psal* *A*. *B*. scripsit.
[16]) Dalistradě *A*. *B*. ad Talistridam.
[17]) *A*. *B*. Amazonum.
[18]) vznící *A*. *B*. continentem.
[19]) *A*. add. *Dalistradě, královně* *B*. Talistride regine.
[20]) *také* sme bojovali s Porem, králem Indičským *B*. *také* s Porem *A*. *et* sicut pugnavimus cum etc.
[21]) *B*. nám protiviti ani obrániti *A*
[22]) *A*. *B*.
[23]) Talistrada *A*. Dalistrada *B*.
[24]) *A*. *B*.
[25]) add. svým *A*. zase *B*.
[26]) *B*. om. *A*.
[27]) *B*. s jinými pannami *A*.

Slyšely (jsme), že rozum[1]) tvuoj ktve múdrostí, stkvíe sě věhlasno(stí) i pro minulé,[2]) jenž pamatuješ, i pro přítomné, jenž spós(o)buješ, a mášš také poznánie budúcích věcí. A protož[3]) spatř a *[nadby*,[4]) než do našich krajin vjedeš, kteří by tě zámutkové a tesknosti mohly[5]) potkati, neb jest nižádný[6]) člověk proti nám nikdy brani nepozdvihl, by s velikú hanbú[7]) neodšel. A spatř najposlednějšíe své,[8]) neb jest hanebné a nebezpečné múdrému, když skrze neopatrnosť upadne v hlubokosť. Ač snad žádáš náš přiebytek a bydlo ohledati a poznati, toběť tíemto listem rozkazujem:[9]) bydlo zajisté naše ostrov jest, jenžto obklíčil jest potok, ješto nemá počátku ani skonánie, ale s jedné strany má úzký vzchod;[10]) a jest na něm[11]) žen dvě stě tisícuov a[12]) čtyřmezcíetma tisícuov,[13]) kteréžto od mužuov nikoli nebývají zprzněny, neb mužíe naši nemají s námi bydla obecného,[14]) ale z druhé strany potoka, kdežto s mužmi našimi třidceti dní bydléce, rozkoš smylnú plodíme.[15]) Pakli[16]) žena počnúc porodí syna, chová jeho mátě až do sedmi leth a potom[17]) jej otci pošle; pakli bude děvečka, tehdy s námi ostane. A když proti nepřátelóm našim vyjedem bojovat, desěťkrát deset tisícuov na koních u bojovném oděnı́ bývame počteny; druhé ostávají,[18]) aby ostrova střěbly a bránili. A když sě s vítězstvem vrá(279)(tíme, tehdy od mužu)ov[19]) našich jakožto bohyně bývame ctěny. (A protož tíe)hneš-li[20]) proti nám, umíenili jsme s tebú mužsky (bojovati).[21]) A jestliže *na[s*[22]) přemuožeš, nižádné chvály so(bě nedobudeš,[23]) že jsi ženy přemohl. Protož dáváme (vědě)ti[24]) tobě, aby proti nám nikoli sě nechystal, neb[25]) by (sě m)ohla[26]) protivenstvíe mnohá[27]) přihoditi, jichžto sě ni(kdy) nenaděješ."

84. A přečet Alexander ten list, poče sě s(m)íeti a ihned káza psáti list v této míře vznící:[28])

---

[1]) *B.* um *A.*
[2]) *B.* ktwefe múdrostí i také sktvíe se věhlasností i pro minulé časy *A.*
[3]) *B.* O *A.*
[4]) m. *snabdi A. B.* cogites. add. dřéve *A.* dříeve *B.*
[5]) *B.* kterak litíe zámutkové a teskno̊šče mohly by tě *A.*
[6]) ižádný *A. B.*
[7]) *B.* add. od nás *A.*
[8]) Protož spatř a na najposlednějšíe své pamatuj *B.* om. *A.*
[9]) rozliczugem *A.* oznamujem *B.* significamus.
[10]) vchod *A. B.* introitum.
[11]) na tom ostrově *A.*
[12]) add. *panen A.*
[13]) om. *A. B.* feminarum ducenta quatuordecim milia.
[14]) *B* (nebýváme). kteréžto od mužóv nikoli nebývají zprzněny, ale sú jiné ženy zvláštníe, jenž s mužmi přebývají *A.*
[15]) a jich mužíe sú z druhé strany potoka, kdežto s mužmi se scházejí a třidceti dní smilnú rozkoš spolu plodíe *A.*
[16]) A když *A.*
[17]) *B.* po sedmi letech *A.*
[18]) zuostávají *A.*
[19]) *A. B.*
[20]) *A.*
[21]) *A. B.*
[22]) m. nas t. j. *nás.*
[23]) *A.* add. proto *A.*
[24]) *A. B.*
[25]) neb-ť *A. B.*
[26]) *A. B.*
[27]) státi a *A.*
[28]) list psáti proti téj řeči takto *A.*

LXXXI. Rozdíel (d)ruhý a osmdesátý, jenž drží přěpis listu poslaného od Allexandra královně.

„Král nad králi, pán panujících, Alexander,[1]) syn boha Amona,[2]) Tolistradě královně a jiným[3]) Amazonským radosť. Tři strany světa přemohli sme, totižto Azí, Afryku a Europu a nižádný[4]) nemohl sě našie moci protiviti. Pakli budete s námi bojovati, coť sě vám přihodí, nevíete; ale žeť váš příebytek milujem, vám radíme, abyste z svého ostrovu vyjedúce a s vašimi mužmi před nás přišli,[5]) neb vás skrze Amon·, otce našeho, a Junona,[6]) Minervu, *bohyni vaši*,[7]) slibujeme, že od nás nižádné[8]) nebudete trpěti tesknosti. Ale dani a jiezné s[9]) vašich mužuov nám vydajte a tak vás u pokoji ostavíme."

Tehdy ony rozmyslivše sě, poslachu jemu deset hřebcuov divokých, jimžto rovných[10]) nemobli jsú naleznúti, a bíelých koní deset predobrých[11]) a daň velikú. A králová také[12]) přijede k králi[13]) a smířivši sě, vráti sě do ostrova radostně.[14])

LXXXII. Rozdíel třetí a osmdesátý. Kterak Allexander jel jest s velikým nebezpečenstvím proti Porovi, jenž byl druhé vojsko.[15])

85. Toho času zvěstováno jest Allexandrovi, že Porrus, král Indický, bíeše v Bakuzacenie a zbíeráše vojsko, aby druhý boj s ním učinil.[16]) A to u(280)slyšav Alexander, hnuv vojskem a vy(brav pól dru)hého[17]) sta vévod,[18]) měsíece srpna v najhorčej(šíe horko)[19]) počechu táhnúti. A jedechu[20]) přes míesta pískov(atá a suchá),[21]) kdežto bíeše haduov a zvířat mnoho.[22]) I přikáza, (aby v)šechno vojsko[23]) strblo sě v hromadu. I sta sě to[24]) A (stkvíe)še[25]) sě všecko vojsko

---

1) *B.* om. *A.*
2) add. Olimpiady královny *A. B.*
3) jiném pannám *A.*
4) žádný *A.* ižádný *B.*
5) *B.* z svého ostrova vyjedúce před nás přijely *A.*
6) Junowa *A.* Junonowu *B.* add. a *A. B.*
7) *B.* m. *bohyně naše A.* deas nostras.
8) ižádné *A. B.*
9) jízdné *s A.* equites.
10) *B.* rovně *A.*
11) překrásných *A.* předrahých *B.* optimos.
12) sama *A. B.*
13) k Alexandrovi. *A. B.*
14) a smířivše se spolu, vrátila se jest do ostrovu svého s velikú radostí *B.* i ſmíerzy se s ním a vráti se s radostí domóv *A.*
15) add. *sbíeral*: zbíeráše *A.*
16) bíeše v Bakuzanie a zbieráše vojsko, aby dr. boj s Alexandrem učinil *B.* opět zbíeráše, aby s Alexandrem měl druhý boj *A.* in Bactriacen.
17) *A. B.*
18) add. toho *A.*
19) *A. B.*
20) *B.* jezdíechu *A.*
21) *A. B.*
22) přemnoho *A. B.*
23) *B.* add. stálo a *A.* ut armatus iret.
24) A tak se stalo jest *B.* Factumque est. A stalo se jest, že když sú se strhli v hromadu, táhli sú po zemi suché a pusté *A.*
25) *A. B.*

jakožto hvězdy, neb jich bíe(še o)děníe pozlacené.[1] A jezdíec mnoho dní, vody nikoli (ne)mohli jsú naleznúti.[2] Tehdy jeden rytíeř z Macedonských),[3] jmenem Zafirus,[4] nalezne v jednom dolovatém kam(e)ni[5] málo vody, jenž bíeše sě tu sebrala z rosy nebeské. Naplniv šlap[6] svuoj, přinese před Alexandra.[7] Uzřev ji[8] Alexander, mluvíeše a řka: „Přijmu-li[9] tuto vodu do žaludku svého, přijmu posilněníe a pokrm a údové všech Macedonských a Perských mdlí budú[10] a nebo já sám[11] napojen budu kromě nich.“ Odpovědě Zafirus:[12] „Ty sám, pane, posílíš[13] sebe.“ Vece[14] Alexander: „A zahynete-li vy všichni, i zdali já sám živ budu z bolesti, vida smrt Macedonských i Perských?“ A ihned káza vodu vyliti[15] na zemi přede všemi.[16] Uzřevše to rytíeři jeho, posilněni jsú velicě.

86. Potom počechu druhý den jeti;[17] i přitržechu ku potoku, jehožto břehové bíechu ze třtíe hrubého jako sosnovíe a bíeše šedesáte[18] noh zdéli. I káza Alexander vytáhnúti tu vodu.[19] Tehdy Macedonšti ji pijíce,[20] trpíechu hryzeníe v životě a sračku,[21] neb bíeše ta voda *horká*[22] příeliš jako hořec a vostrá.[23] A protož by teskliv Alexander i vojsko jeho všechno pro hovada i dobytek, jenž žíezní hyníeše, neb[24] mějíeše Alexander tisíce[25] slonuov, ješto zlato nesíechu, a tři sta vozuov kosatých a dvadceti set kar a tři sta tisícuov jíezných, ale mezkuov a velblúduov bezčíslné množstvíe, jenž obilé a jinú **(281)** (potřebu lidu)[26] nesíechu; a hnáchu s nimi[27] voluov a krav množ(stvíe bez po)čta.[28] Neb Macedonští tak velikú hojnost zbo(žíe mě)jíechu,[29] že ledva mohli jsú na sloníech zlato né(sti. Ale) skuot a bravové příelišnú žíezní hyníechu.[30] Ale (rytíeř)i[31] jedni železo lízáchu,[32] druzí olej píechu a jiní v (takový) nedostatek[33] upadáchu,[34] že svuoj vlastní

---

[1] *B.* všecko pozlatité *A.*
[2] *B.* míeti *A.*
[3] *B.* ex Macedonibus. om. *A.*
[4] *A. B.* lat. Zephirus.
[5] *B.* kamenu *A.*
[6] *A.* galeam.
[7] add. neb již nepichu vody osm dní *A.*
[8] tu vodu *A.*
[9] add. já *A.*
[10] nebudú posilněni *B.* žízeň budú trpěti *A.*
[11] i zdali já sám jediný *A.*
[12] add. jemu a řka *A.*
[13] posilni *A. B.*
[14] add. jemu *A. B.*
[15] I káza všem státi a vzem vodu vyli ji.
[16] add. a řka: „Moji najmilejší rytíeři! Již se vaše srdce nestrachuj, neb skoro vod dobrých dojedem“ *A.*
[17] *B.* táhnúti *A.*
[18] *B.* na ſeſtdeſſat *A.*
[19] *B.* té vody *A.*
[20] A když sú ji pili Macedonščí *A.*
[21] v ž. a sr. velmi těžkú *B.* v životě převeliké *A.*
[22] m: *hořká A. B.*
[23] add. že jíe nikoli nemožechu pyety *A.*
[24] *B.* add. nemějíše co píti. Ale *A.*
[25] tisíc *A. B.* mille.
[26] *A.*
[27] s sebú *A.*
[28] svině, voluov, krav a bravuov veliké množstvíe bez počta *B.* voluov a bravu množ. bez čísla *A.* boves, vacce et pecora seu porci.
[29] *A. B.*
[30] *B.* om. *A.*
[31] *A. B.* add. v tak veliký nedostatek upadechu *A.*
[32] *B.* lzáchu *A.*
[33] *B.* tak u velikú těžkost *A.*
[34] upadechu *A. B.*

moč pichu. A (dru)hdy[1]) u veliké vedro pro množstvie **haduov**[2]) **mu**sili (jsú)[3]) ve všem odění jeti. A to jim bieše tak **veliká**[4]) **tesknosť** (a) muka.

LXXXIII. Rozdiel čtvrtý a osmdesátý. Kterak **Allexander jeda** po břehu, přijel jest na hrad pustý, ale nedobytý, v **němžto biechu hovada** lítá, kterážto lid jeho jedli.

Alexander táhna po březe potoka toho, v osmú **hodinu denní** přijel jest k[5]) hradu s svým vojskem, jenž bieše na **samém břehu** ustaven a se všech stran bieše potokem[6]) obklíčen; a **bieše** ze *třtie* dřieve řečeného udělaný.[7]) Kteréhožto potoka šíř bieše **čtyř honuov**, a v tom kaštelle bieše málo lidí. Tehdy přikáza **Alexander**, aby *jich* otázali Indickým jazykem,[8]) kde by mohli sladkú a hodnú[9]) vodu naleznúti. Ale oni sě hned skrychu. A hned káza **Alexander**,[10]) aby do toho kastella střieleli.[11]) Ale oni tíem více sě kryjiechu. Uzřev to Alexander, že s ním nikoli nechtíe mluviti, přikáza, aby druzí přeplovúce[12]) ten potok, vešli do[13]) kastella. A všedše druzí[14]) udatní do potoka nazí s nahými meči[15]) počtem[16]) sedm a třidceti.[17]) A kdyi již čtvrtú čésť toho potoka biechu přepluli,[18]) zdvihše[19]) sě z toho potoka lítá hovada, ihned jsú je sežrali.[20]) A protož odtrhše odtad,[21]) jezdíechu celý den, jsúce trudni žiezní a netrpělivú teskností, *neb po*tiskáchu jich[22]) lvové, levhartové, nedvědové, saně a drakové,[23]) s nimi velice bojováchu. (Pokračování.)

Česká terminologie logická.

Historická studie Dra *Ant Krecara.*

Na konci století minulého a na počátku století našeho neměla česká řeč přístupu ani do školy ani k úřadům; ve městech mluvilo se německy a český hovor slyšeti bylo pouze z úst lidu venkovského. O literatuře nebylo ani zdání; nebo kdo mohl psáti řečí, jež určena byla na brzké vymření?

---

[1]) *A.*
[2]) add. a ščíróv *A.*
[3]) *B.*
[4]) veliká *B.* najvětšie *A.*
[5]) *B.* add. jednomu *A.*
[6]) *B.* potoky *A.*
[7]) udělán *B.* ustaven *A.*
[8]) *B.* Indickými jazyky *A.*
[9]) *B.* om. *A.*
[10]) *B.* om. *A.*
[11]) *B.* do toho castela střéleti *A.*
[12]) *B.* přeplynúce *A.*
[13]) add. toho *A. B.*
[14]) *B.* někteří *A.*
[15]) mečmi *A. B.*
[16]) v počtu *A. B.*
[17]) add. *počechu plúti A.*
[18]) přeplynuli *A.*
[19]) ihned zdvižechu *A.*
[20]) *B.* a je všeckny zežrachu *A.*
[21]) odtud *A. B.*
[22]) je potýkáchu *A.* je postíháchu *B.*
[23]) add. ščírové a *A.*

Tím méně mohlo se mluviti o nějakém spise *vědeckém*. Nebylo, kdo by psal, nebylo, pro koho by psal. A slovníky, které byly vydány v tu dobu, měly pouze potomkům ukázati, jak česká řeč kdysi vypadala. A přece byla to řeč po předcích zděděná, která dala podnět k našemu novému životu první.

Chtějíce podati historickou studii o české terminologii logické v století nynějším, musíme i my všimnouti si řeči této. Nebo to byl základ a pramen, na kterém terminologie tato mohla se vystavěti. Lid myslil zajisté při různých úkonech života všedního, a jakými výrazy vyjadřoval toto své myšlení, poznáme, sebereme li v celek všechna slova tehdejší, která znamenají nebo mohou znamenati nějakou logickou operaci. Slova ta nebudou ovšem logickými terminy, nýbrž spíše logickými výrazy z řeči prostonárodní.

1. Výrazy prostonárodní.

Výrazy a významy, které nalézáme v řeči lidu na konci století minulého a na začátku století nynějšího, jsou tyto:

Bádání, das Forschen. — *badatel*, der Forscher. — *badatedlný*, was man forschen kann. — *bádati*, forschen. — *bádavosť*, die Forschungsfähigkeit. — *dělení* = *dělba*, die Theilung. — *děliti*, theilen. — *doba*, die Zeit. — *dokaz* = *důkaz*, der Beweis. — *dokazování*, die Ausführung. — *dokazatelný*, ausführbar. — *dolejšek*, der untere Theil. — *domnění*, der Wahn. — *domněnka*, der Dünkel. — *druh*, der Kamerad. — *důsah* = *dosah*, das Hinreichen. — *dovod* = *důvod*, der Grund. — *důvodný*, gründlich. — *hořejšek*, der obere Theil. — *hovorný*, gesprächig. — *hromadný*, was den Haufen betrifft. — *jádro*, der Kern. — *jakosť* = *jakovosť*, die Beschaffenheit — *jediný*, einzeln. — *jednota*, die Einheit. — *kladu*, pono. — *kladení*, positio. — *klamný*, falsch. — *konečný*, endlich. — *krajní*, Eck-. — *křivda*, die Unwahrheit. - *látka*, materia. — *lišiti se*, sich unterscheiden. — *mámiti*, blenden. — *mělkosť*, die Untiefe. — *možný*, möglich. — *mysliti*, denken. — *myslitel*, der Denker. — *myšlený*, gedacht. — *myšlení*, das Denken. — *myšlénka*, der Gedanke. — *myšlénkový*, Gedanken-. — *namítati*, einwerfen. — *námitka*, der Einwurf. — *na obě strany*, auf beide Seiten. — *navržení* = *návrh*, der Grundriss. — *nedorozum* = *nedorozumění*, der Misverstand. — *nepravý*, falsch. — *nepravdivosť*, die Unwahrhaftigkeit. — *nepravdivý*, unwahr. — *nepravosť*, das Unrecht. — *nerozum*, der Misverstand. — *nesmysl*, der Unsinn. — *nesmyslný*, unsinnig. — *nutný*, nothwendig. — *obecný*, gemeinsam, gesellig. — *obsah*, der Innbegriff. — *obraz*, das Bild. — *ohraničiti*, umgränzen. — *ohraničení*, die Umgränzung. — *okres*, die Begränzung. — *omyl*, der Irrthum. — *pátrání*, *pátratel*, *pátrati*, *pátravosť*, forschen, der Forscher, die Neigung zum Forschen. — *podnět*, Subjekt. — *podstata*, das Wesen. — *pohnutka*, der Beweggrund. — *pochop* = *pochopení*, das Fassen. — *položiti*, annehmen. — *položenka*, der Satz. — *pojetí* = *ponětí*, der Begriff, conceptus. — *ponětný*, Begriffs-. — *ponímání*, die Erkenntnis. — *ponímati*, begreifen. — *ponímající*, begreifend. — *popis*, etwas Geschriebenes. — *popsání*, die Beschreibung. — *potah* = *potaha* = *přiměra*, die Beziehung. — *potvrditi*, erhärten, begründen. — *poznání*, die Erkenntnis. — *pravda*, die Wahrheit. — *pravdivý*, wahr. — *pravý*, recht —

pravdivosť, die Wahrscheinlichkeit, die Wahrhaftigkeit. — *protiva*, der Gegensatz = *bočení*. — *představení*, die Vorstellung. — *přemýšleti*, nachdenken. — *přesvědčenosť*, die Überzeugung. — *příčina*, die Ursache. — *příčinný*, ursächlich, causalis. — *původ*, der Ursprung, Grund. — *rod*, das Geschlecht, die Geburt. — *rodový* = *rodný*, Geschlechts-. — *rozbírání*, das Zergliedern. — *rozbírati*, zergliedern. — *rozdělení*, die Zertheilung, die Vertheilung. — *rozdělovací*, zum Zertheilen dienlich. — *rozdíl*, der Unterschied. — *rozdílný*, verschieden. — *rozhodný*, entschieden. — *rozhodnutí*, die Entscheidung. — *rozsudek*, das Urtheil. — *složenosť*, die Zusummensetzung. — *složený*, zusammengesetzt. — *složiti*, zusammensetzen. — *soud*, das Gericht, Urtheil. — *souditi*, urtheilen. — *soudný*, beurtheilungsfähig. — *soudnosť*, Beurtheilskraft — *spor*, der Streit. — *sporný*, strittig, controversus. — *spornosť*, die Strittigkeit. — *stejnosť*, die Gleichheit. — *střed*, der Mittelpunkt. — *střední*, der mittlere. — *školský*, Schul-. — *těsný*, eng. — *třídění*, classificatio. — *tříditi*, classificare. — *tvořiti*, schöpfen, bilden, fingere. — *tvrditi*, affirmare, bejahen. — *tvrdící*, bejahend. — *účin* = *aučin*, die Wirkung. — *účinkující*, efficax, wirkend. — *účinek*, die Wirkung. — *určiti*, bestimmen. — *určitelnosť*, die Bestimmbarkeit. — *úsudek*, das Urtheil. — *úsudnosť* = *soudnosť*, die Urtheilskraft. — *velikosť*, die Grösse. — *velitvar*, der Begriff. — *vědomosť*, das Wissen, die Kenntnis. — *vhodnosť*, die Geschicklichkeit. — *vyčísti*, auszählen. — *výrok*, der Ausspruch. — *výslovný*, ausdrücklich. — *vztahujicnosť*, Verhältnis. — *zákon*, das Gesetz. — *zavírka*, das Resultat. — *závěrek*, der Schluss = *závěr*. — *zavírati*, schliessen. — *zkušenosť*, die Erfahrung. — *známka*, das Zeichen. — *známosť*, die Kenntniss. — *zkoumati*, forschen. — *zpytati*, forschen. — *zkoumatel* = *zpytatel*, der Forscher. — *způsob*, die Weise. — *zřejmý*, analogická na deutlich, evidens.

Upotřebíme-li těchto výrazů prostonárodních, jimž tehdy říkali *slova kunstovná*, k tomu, abychom promluvili o logice, byla by řeč lo- začátku století asi tato:

Vidíme-li něco, slyšíme-li něco, chutnáme-li něco, čicháme-li něco a hmatáme-li něco: můžeme si to pomysliti i když jsme přestali viděti, slyšeti, chutnati, čichati a hmatati. A tomu, co si tak myslíme, říkáme *představení*. Zabýváme-li se představeními, *myslíme*. Naše přemyšlování tvoří *myšlenku*.

Pronáší-li některé slovo lidí více, může každý z nich při tomto slově míti představení jiné. Musíme tedy často vyhledati to a jen to, co jest na každém představení stálého a podstatného: to jest *pochop*, *ponětí*, *velitvar*. Všecky známky některého velitvaru jmenujeme *obsahem* velitvaru toho. Mají-li ponětí nebo velitvary známky různé, jest mezi nimi *bočení* nebo *protiva*. Důležito jest též, v jakém *potahu*, nebo v jaké *potaze*, nebo v jaké *příměře* ponětí jsou vespolek, a tento potah nazývá se jejich *vztahujicnosť*.

Myslíme-li, spojujeme-li jedno ponětí s ponětím druhým, tvoříme *soudy*, *úsudky* a *rozsudky*. Soud, úsudek a rozsudek slovy vyjádřený nazývá se *položenka* nebo *sadba*. U soudů, úsudků a rozsudků líšíme *látku* a *formu*. Každá položenka má *podmět* a *výrok*. Takovému soudu,

který povstane ze soudu jednoho nebo z více soudů daných, říkáme **buď** rozsudek anebo *závěr*, *závěrek*. Je-li závěrek klamný, jest to *klam*.

O analogii praví Palkovič, že jest to *podobnosť*; hypothesu jmenuje *položení za pravdu* nebo *zdání*; ideu *myšlínku*; spekulaci *rozjímání* nebo *přemejšlování*; theorii *pouhé rozjímání a o věcech mudrování*, *bez ohledu na jejich činění.*

Pochopy dělí se ve *třídy*, sadba nějaká dokazuje se *dokazem* anebo *důkazem*. K dokazování slouží *dovod*. Učiní-li někdo *námitky*, musí tyto býti vyvráceny. Pak teprve může povstati *systém*, t. j. jistý pořádek a spojení věcí spolupatřících.

Že mohla řeč logická býti jen takovou, jak jsem naznačil, přesvědčí se každý, vezme-li do ruky a začne čísti první logiku českou, která byla v tomto století vydána. Přečta několik listů, bude asi hledati, odkud místo citované jest vyňato; mohu však ubezpečiti, že jest utvořeno zcela samostatně.

2. První logická terminologie.

Když dostal se Jungmann z Litoměřic do Prahy, psalo se již v českém rouše o některých předmětech prostonárodních, ale spisu vědeckého nebylo. Všeobecně se tvrdilo, že vědeckého slohu čeština není schopna. Umínil si tedy Jungmann, že postará se o to, aby byla českým jazykem pěstována i věda. Sám všechny obory vědecké na svá bedra vložiti nemohl, a proto obrátil se písemně i ústně ke všem vzdělaným a učeným Čechům, aby každý obral si nějaký obor.

O logiku ucházel se u Ant. Marka 30. srpna 1815, a ten skutečně ihned toho roku dal se do práce. Nejednalo se o nic samostatného, ba nejednalo se ani o věc samu tak, jako spíše o roucho české, v jaké měla logika býti oděna. Co do věci samé radil Jungmann Markovi ihned z počátku, aby nehleděl na něco originalního, nýbrž aby vzal si za základ a zpracoval pouze německou logiku Kiesewettrovu. Marek to také učinil a přece trvalo to celých pět roků, než byla logika připravena do tisku. Po celých těch pět let dopisoval si Marek nejen s Jungmannem, ale se všemi téměř vynikajícími vlastenci, radě se, jak by jednotlivé terminy logické podal po česku.

Logikou Markovou zaveden byl do české literatury směr Kantovský, jenž dělil logiku na obecnou, zvláštní a transcendentální. Obecná jest pouhá a užitá: pouhá zpytuje toliko rozum, užitá zpytuje vzájemnosť rozumu s ostatními duševními schopnostmi. Pouhá dělí se na základní, obsahující tři kardinální zásady logické a nauku o pojmech, soudech a úsudcích, a na návodnou, hledící k dokonalosti myšlenek dle kvantity, kvality, relace a modality. Logika zvláštní vyšetřuje methody jednotlivých věd, logika transcendentální, jakým způsobem předměty, pokud to a priori možná, poznáváme.

A pro tyto pojmy všechny měl Marek zjednati pevnou, soustavnou terminologii, nemaje k ní základu jiného, než výrazy prostonárodní, jež

nedostačovaly někdy ani pro život obyčejný! A pojmy ty jsou pojmy základní, na něž terminy logické teprve se postaviti měly.

Pojem příčinnosti dle Kanta nepřichází nám z empirie, ale tím není dokázáno, že by příčinnosti vůbec nebylo: nezíráme-li příčinnosti smysly, pochodí *z nás*, jest *kategorií nám vrozenou* a priori. Kategorií jest 12: *a*) kategorie kvantity: jednosť, mnohosť, veškerosť; *b)* kvality: věcnosť, zápornosť, výmeznosť; *c*) relace: podstata a případek, příčinnosť a závislosť, vespolnosť; *d*) modality: možnosť, skutečnosť, nutnosť. Pro apriornosť Marek utvořil termin *domysl*, pro aposteriornosť *převěd*. Quantita byla mu *kolikosť*, kvalita *jakosť* (z výrazů prostonárodních), relace *potaha* (z výrazů prostonárodních), modalita *způsobovosť*. Důležitou úlohu hrají principy, pro něž Marek s Jungmannem navrhovali: „*sadba*, *věta*" a materia i forma, pro něž měli „*matisnu a dobu*". Nezbytno bylo přesně určiti a ustáliti pojmy, soudy a úsudky, jichž výraz i význam u výrazů lidových kolísal. Marek zavedl pro ně terminy *ponětí*, *úsudky* a *rozsudky*.

To byly terminy jenom základní; Marek, chtěje sepsati logiku, musel však provésti stavbu celou. Z té příčiny musel chopiti se všech prostředků, jimiž lze některou vědeckou terminologii vůbec ustáliti, určiti, utvořiti. Prostředky ty jsou hlavně čtvery:

a) *Výraz* prostonárodní *se ustálí* tím, že se mu dá význam vědecký, pevný a určitý. Grammatická forma výrazu toho ponechá se buď beze změny nebo se k naznačení toho, že povýšen byl na termin, tvar jeho poněkud pozmění.

b) Výrazy cizích řečí se *překládají:* překlad může býti buď volný nebo doslovný.

c) Kde ani v řeči lidu nenalézáme příhodného výrazu, ani termin cizí přeložiti nelze, nezbytno *utvořiti výraz* — termin — *nový*. To děje se z kmenů domácích tak, aby pilně šetřeny byly i zákony grammatiky (u nás je to hlavně zdvojování, stupňování, odvozování a skládání) i zákony aestetické.

d) Kde konečně žádný z těchto tří prostředků nedostačí na výraz nového pojmu, musí ponechati se *slovo cizí*, které se buď zcela nemění, nebo duchu jazyka poněkud přispůsobí, aby časem nabylo mezi ostatními terminy práva domácího.

a) Vyměření a ustálení výrazů prostonárodních.

Z výrazů prostonárodních vybral si Marek vhodné, ponechal úplně jejich tvar grammatický a vyměřil jim pevný význam, zkrátka učinil z pouhého logického výrazu logický termin. Tak pouštěje tvar „*dělení*", užíval pouze *dělba* = die Theilung, divisio; tvar *doba* vyhlídl si pro význam = forma, die Form; *důkaz* = Beweis argumentum, při čemž důkaz vypouštěl; *dolejšek* = propositio minor; *doměnka* = ὑπόθεσις; *dovození* = Beweisführung, argumentatio; *druh* = die Gattung; *hořejšek* = propositio maior; *hromadný pojem* = Collectivbegriff; *z podobnosti rozsudek* = Wahrscheinlichkeitschluss.

Více jest těch prostonárodních výrazů, kterým dříve, než je povýšil na termin logický, změnil grammatický jejich tvar, nebo které z výrazů prostonárodních odvodil a tím i částečně je vytvořil. Taková jsou: *dělivo* = divisum; *dělidlo* = der Theilungsgrund, fundamentum divisionis; *dobní* = *dobný* = formalis; *dobotvorný* = formativus; *domínění* = coniectura; *dopátrati se* = ergründen; *důvodný* = dovodný = gründlich; *důvodnost* = die Gründlichkeit; *dovoditelný* = demonstrabilis; *klad* (místo kladení) = θέσις; *kladný* = positivus; *kladnosť* = Affirmation; *kladmo* = modo ponente; *klamně savírati* = paralogisieren; *lišnosť* = der Unterschied; *lišný* = verschieden, distinctus; *měřidlo* = der Maasstab, mensura; *násudek* = der Vordersatz, antecedens; *navedení* = die Lehrmethode; *návod* = modus; *návodstvo* = die Methodik; *návodný* = methodisch; *nedokazatelný* = indemonstrabilis; *nedokazatelnosť* = indemonstrabilitas; *nerozsudek* = paralogismus; *nevyměřený* = non definitus; od toho nevyměřenosť; *obmezovací* = Limitations-; *obmezenosť* = limitatio; *ojedinělosť* = die Isolirtheit; *ojedinělý* = isolirt; *poddružovací* = subalternierend; *poddružený* = poddružný = subaltern = *podřaděný* = podřadný; poddružnosť = podřaděnosť = subalterne Beschaffenheit; podřaďovací = poddružovací; *přirovnalý* = comparativus; *přisouditi* = beilegen; *stejnovatý* = *stejnovážný* = *zárovný* = aequipollens; *stejnovatosť* = *stejnovážnosť* = *zárovnosť* = aequipollentia; *výměr* = definitio; *zjednotliviti* = individualisieren = *zjednotničiti*. (Pokračování.)

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

Vlastní *prasata* (49 Murray — vesměs starosvětští) začínají v miocénu rodem Listriodon (splendens Meyer Franc. Švyc Něm. Uhry), indický pentapotamicus) a v Sivaliku rodem Hippohyus — vedle velkého rodu Sus (od miocénu Něm. Franc. Pikermi erymanthius) atd. v Indii, Číně, Maragho-Alžírsku (pliocén phacochoeroides), Madagaskaru (madag. Grandidier do dneška) uvádějí se rody Phacochoerus (africký), Potamochoerus, též Porcula (indočínská), Babyrussa (Malaisie). Naše ochočené prase pocházeti má z indického (S. vittatus Müller v Závě, Sumatře), ale S. arvernensis (plioc. Francie) je afrikánské příbuznosti. Kanec byl již v kolových stavbách, jeskyních jižní Francie a rašelinách (palustris Rütimeyer). Murray sem klade Archeotherium (Leidy) fossilní severoamerické, ne však Zittel. Divoký kanec nevyhynul ani v sev. Africe, ani v Evropě (Albanie na př.), ani v Asii (až Ceylon), ba Malaisie, Formosa (Porcula Taivana) až Nikobary, Andamary (Andam.) a Oceanie (domácí) i N. Guinea (papuensis, niger (Finsch.) mají svá prasata, jako Japan (leucomystax pliciceps), Celebes, Borneo (barbatus), Timor atd. Největší druh fossilní měla Indie, S. titan, giganteus (jako tapir veliký).

Ze *Sclerodontních* 5 hluků (cavicornia, cervicornia, Tragulidy, kamelidy (Tylopoda) i *Oreodontidů* vymřely poslední nejdříve co nejprimiti-

vnější co do nohou (Zittel, a byly dle Rütimeyera i Schlossera předchůdcové Tylopodů, dle Copeho však Tragulidů co původ jich udal Xyfodonty (Scott to popírá).

Byly v eocénu — pliocénu sev. Ameriky (10 r., 32 dr. Zittel — Cope víc). Zittel je dělí na Protoreodontidy (Eomeryx) ve Wyomingu, Agriochoeriny (miocén US) a vlastní Oreodontidy (Oreodon, Merycochoerus, Merihyus, Leptauchenia a Pitnecistos, mrzáci to prý, jimiž vymřeli.

Tragulidy naznačuje Zittel co relict tertiérní (p. 381), přechod z Anoplotherií do jelenů, kteří byli v eocénu Evropy oligocénu, miocénu Evropy a Ameriky, pliocénu Asie a udrželi jen po jednom druhu v jižní Indii a Maloasii (Tragulus meunina Gray s javandicus atd. jiných) a Guinei (Hyaemoschus aquaticus Gray (Sierraleone). Dělí je na Leptomeryciny (3 r. miocén US) a vlastní Tr. (11 r., c. 24 dr.), kteří začínají v Quercy (6 dr.), v Egerkingenu jsou hojné v miocénu (Hyaemoschus, Dorcatherium) na nom. Kaup, rod ve Francii (Sansan), Německu (Steinheim), Vídni — ale i v Sivaliku (3), kde i onen rod Tragulus dosud živý (sivalensis). Murray má 4 indomalajské Tragulus (Thomas přidal T. nigricans z Filipin.

Ze zbývajících tří hluků jsou nejstarší *Tylopoda* (velbloudovití) a nejmladší žvejkaví (Ruminantia neb Cavicornia), jeleni stojí uprostřed a z nich prý pocházejí žvykaví (z Cervulid).

Tylopoda odvádí Schlosser a Rütimeyer od Oreodontů (Cope od Pantolestes) a Zittel praví, že se dostali v pliocénu z Ameriky do Asie (Indie), any scházejí Evropě — což se však snáze vykládá tím, že moře bývalá mezi Evropou a Asií nemohla překročit — Africe staré scházely též — důkaz víc o starém původu zvířeny Evropy z Afriky.

Zittel dělí je na 4 hluky 1. *Leptotraguliny* (malé, eocén US, 5 r.), 2. *Poebrotherie* (2 r. miocén US — věčší, sem klade Rütimeyer ale rod Leptomeryx), 3. *Protolabiny* (4 r. 10 dr. miocén a pliocén US) — všecky tyto 3 hluky vymřelé americké a 4 vlastní *velbloudy* (10 r. přes 30 30 dr. — ale jen 6 živých). Jsou tu dvě větve pliocenní, jihoamerická Protauchenia (Ecuador. Argent.), Paleolama, Hemiauchenia a j., praotcové dnešních lam v Argentinii (živé v Andech alpaca (14—16.000), vicunna, guanaco a (v Peru) a jen ochočené (lama) — a 2 severoamerická (Eschatius, Holomeniscus v pliocénu záp. US, Calif., Mexiku), jenž se považují za praotce velbloudů, dnes domácích v střední Asii (kde je teprv Převalský viděl divoké) a sev. Africe, kamž z Asie pozdě uvedeny byly člověkem. Fossilní druhy velbloudů nacházejí se v pliocénu Indie (sivallensis, antiquus), pleistocénu Sibiře a již. Rusi (sibiricus) i Alžírska (C. Thomasi). Africký druh (dromedarius) se dosud divoký nevynašel.

Zajímavo je, že rohy *jelenů* jsou geologicky pozdní teprv v pliocénu, že Hydropotes čínský jich dosud nemá a všude (mimo soba) jen samci rohy nosí. V Africe střední a jižní zastoupeny jsou žirafami.

Zittel je dělí na 6 hluků, z nichž vymřelé *Protoceratiny* a *Sivatherie* — sic žirafy, moschiny, cervuliny a vlastní jeleny (oba těžko

k rozeznání). Počínají miocénem a přibývá jim do pleistocénu. Největší počet jich v Číně, kde také nejdivnější tvary. K Moschidům stavěl Murray Dichobune, Poebrotherie a j. jinde zde popsané. Zittel má tu jen Moschus — jelena moschusonosného střední Asie (Altai, Amur, Mongolie, vnitřní Čína až Tibet, Kašmír, Gilgit) a bezrohého Hydropotes inermis Swinhoe z Číny. Podobně má Murray muntjaca (Cervulus) u jelenů a Sivatherium u žiraf. Lydekker a Flower staví k muntjaku živému (Styloceros) indomalajskému i 2 druhy jelenů z Číny (C. reevesi a crinifrons), C. feae z Tenasserimu a (Lofotragus) Elafodus michieanus (Sclater) z Číny — vždyť sám Zittel se přiznal, že těžko dělit jeleny vlastní od Cervulidů. On staví k Cervulidům (9 r. k 50 dr) nejstarší rody bezrohé (miocénní) Dremotherium, Amfitragulus a Paleomeryx (Sansan-Sivalik) — s Dioroceras (Furcatus v Steinheimu, 7 dr. jen Sansan) začínají rohy. Rütimeyer klade sem jihoamerické 4 jeleny (i fossilní pleistocénní) čeledi Coassus (rufus, pudu, nemorivagus). Murray tu má mexikánského toltecus (Saussure). Cope a Schlosser odvádějí jeleny a antilopy z Cervulidů, zejmena gazelly odvádí Rütimeyer ze severoamerického Cosoryx (pliocén záp. US — Nebraska, Colorado — 5—6 dr. Zittel má tu jediný živý druh muntjac (Cervulus m.) Indomalaisie (Ceylon-Hainan, Filipiny, Sumatra, Java, Borneo — rod ten byl fossilní již v pleistocénní Indii, ale i v miocén Německa (Eppelsheim). (Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Kdož vstoupí, vítá úlisně a svou mzdu požádá,
na znak pak položíc se přijímá nárazy četné.
Když pak již krčmář napotom své děvky propouští,
smutna odejde a poslední, jak může, zavírá
jizbu, planouc doposud chlípností pušky utuhlé,
mdlá již jsouc muži všecka a přec nemajíc do sytosti,
s ušpiněnou tváří, od kouře začouzena lampy
odchází, z hampejsu nesouc zápach do paláce.

Léky a čáry [1]) zda mám připomínati, nápoj otravný,
jenž pastorkovi dán? Horší dělají ženy z tužby
vlády svojí, menší jsou hříchy jejich smyslnosti.

„Však proč výborné Caesennie muž pěje chválu?"
Dostal s ní milion! [2]) Za tolik cudnou ji nazývá.

---

[1]) Lékem (lásky) omámila později císařovna Agrippina manžela a otrávila Britannica; tedy její vládychtivost byla záhubnější než smyslnost Messaliny; obšírněji vrací se k tomu v. 610.

[2]) Všecko si dovolí žena, jíž si vzal muž pro peníze; nejsou to tedy „šípy Amorovy", jak moderně se říká.

Ne skrze toul Venušin tedy chřadne a nevře pochodní;
odtud jest toho ohně plamen, z věna pošly ty šípy.
Zvůli zakoupila sobě a psáti vždy může a kývat
zřejmě; a bez muže jest, když má bohatá lakomého.

„Bibuly však proč Sertorius [1]) má touhu horoucí?"
Pravdu-li prozkoumáš, jest tvář, nikoliv žena v lásce.
Tři vzejdou jak vrásky a pleť vyschlá se uvolní,
zub zčerná, oči jak zmenší se, propuštěnec ihned:
„Svůj raneček si seber," ji vyzývá, „rychle a táhni!
Již's nám obtížnou, tuze často smrkáš; proto táhni
rychle a pospíchej! Se suchým nosem už je tu jiný!"
Však prozatím ona vládne,[2]) poroučí, od muže žádá
ovce Canusijské, pastýře a jilmy Falernské —
jak to maloučko! — a k své jen službě si otroky všechny;
všecko, co v domě není, a co soused má, chce si koupit.
Obzvlášť v zimě,[3]) kdy den krátký, Jason kdy je zavřen
obchodník, jeho plavce kdy bílá zastřela bouda,
křištalové kupují se poháry, z achátu ohromné,
démant též známý nejlépe, který Berenike [4])
mívala druhdy na prstě. Cizinský dal jej onehdá
král Agrippa darem jej sestře svojí krvosmilné,
sobota kdežto nohou se bosou od krále světívá,
tam, kde starých vepřů dávnou šetří se milostí.

„Z hejna takého tudíž žádná hodnou se ti nezdá?" [5])
Buď sličná i milá, bohatá, plodná a i dávné
předky si mějž v loubí, ať čistější je i každé,
prostovlasá jež půtku krutou roztrhla, Sabinky,
vzácný na světě pták, černým labutím zcela rovný:
Kdož ženu snášeti může, při nížto je všechno? A spíše,
spíš se s Venustillou [6]) spokojím, než bych tebe, matko
Gracchů, chtěl, poněvadž se ctnostmi i pýchu přinášíš,
ke věnu též i triumfy skvělé, Cornelie, čítáš.
Kliď se, prosím, s svým Hannibalem, tábor si Syfakův
nech dobytý i celou Karthaginu nech si a odstup!
„Šetři, prosím, Paeane, a své střely, bohyně,[7]) odlož!

---

[1]) Jiný zas miluje jen hezkou tvář své ženy. Bibula a Sertorius jsou zase asi pseudonyma. Propuštěnec, správce domu, po způsobu panských sluhů dí „nám".

[2]) Prozatím, t. j. dokud jest sličná. Canusium, město v Apulii, známé chovem ovcí; jilmy, t. j. vinice; neboť v Italii pne se víno po stromech.

[3]) V prosinci (21. a 22.) byl v Římě trh. V sloupořadí Neptunově, kde byly veliké obrazy (mezi nimi i Jason, t. j. Argonauti) postaveny byly na ten čas boudy, které tudíž zakryly obrazy. Jason sluje obchodníkem, protože daleko plul aneb že nyní je mezi kupci.

[4]) Berenike, dcera Heroda Agrippy st., krále v Judsku, prý hřešila se svým bratrem Agrippou mladším. Později přišla do Říma, kde se do ní zamiloval Titus. Že by právě její diamant byl na prodej, není si mysliti.

[5]) A kdyby byla žena dokonalá, je zajisté hrdou, jako matka Gracchů Cornelie, která se pyšní, že je dcerou Scipiona, vítěze nad Hannibalem a Syfakem, králem Numidským.

[6]) Venustilla („Hezoučká"), fingované jmeno milostnice.

[7]) Příkladem ženské pýchy jest Niobe, jež vychloubajíc se svými četnými dětmi nad Latonu, matku Paeana (Apollina) a Artemidy, zahubila děti i manžela.

Nic nečiní děti mé, samu pouze probodněte matku!"
Amfion vzývá, ale Paean luk si natáhne.
Pohřbila takto dětí svých hejno, samého i otce,
vzácnější poněvadž Niobe sama sobě se zdála
nad rod Latonin, plodnější prasnice bílé.
Jest vážnost nějaká za tolik, sličnost, by se tobě
čítala stále? Není řídké té ctnosti ni rozkoš
žádná, když ti s duchem pýchou zkaženým meda dává
méně a víc aloë. Kdo paní tak zúplna oddán,
jenžto nebál by se téže, kterou chválou vždy vynáší,
jenžto dne díl věčší proti ní neměl by nenávisť?

Sic je malé ledacos, však manželu nesnesitelno.
Neb co protivno je tak, jako když se nemá ni za hezkou
žádná, leč Řekyní [1]) udělá Etrurka se dříve,
Sulmoňanka pravou Kekropkou? Všecko po řecku!
Ačkoli nám je latinsky neuměti více potupno,
v té řeči strach zjevují, v ní zlosť i radosti i péče,
veškery v ní tajnosti duší. A co více? I řecky
lehnou. Odpustil bys snad toto dívce: i ty však,
tobě an osmdesáte a šest let již je na zádech,
ještě po řecku? Ta řeč nehodí se pranic pro babiznu.
Často kterak je slyšet vilná ona jména veřejně:
ζωὴ καὶ ψυχή,[2]) jež před chvilkou jsi na lůžku
říkala! Neb kteraký by nerozdráždil se lichotným
úd slůvkem? Má prsty. A žádná jestliže křídla
nezvednou se, kdybys to lahodněji říkala Haema
neb též Karpofora, zřejmá na tváři ti léta.

Jestliže zákonnou smlouvou manželku si vezma,
přec milovat napotom ji nemůžeš, příčiny neznám,
proč se ženit,[3]) marnit na kvas, na koláče svatební,
proč na konec slavnosti sytým již dávati hostům [4])
též i za první noc darovat, v bohaté aby mísce
Trajanův zlatník zářil, Germanica [5]) nápis.
Manželská prostnosť je-li tobě, duší jsi-li oddán
jedné, skloň hlavu poslušnou, dej šíji pode jho!
Neb nenaleznul bys, by tě šetřila jsouc milována;
ať láskou sama plá, ji těší trýznit milující,
oblupovat; tedy o mnoho míň tomu jest žena dobrá,

---

[1]) Odpornou je též mnohých žen záliba v řečtině, podobně kárá i Martial. Sulmo, město v Sabinsku, rodiště Ovidiovo. Kekropka = Atheňanka, dle Kekropa, bájeslovného zakladatele Athen.

[2]) „Živote a duše moje." (Schol.: quibus sermonibus Graece mulieres in concubitu solent blandiri.) Haemus a Karpoforus, řečtí herci, vynikající v úlohách ženských.

[3]) Bez lásky se ženit je zpozdilé, a miluješ-li ženu, jsi jejím otrokem a na konec omrzíš ji a uteče.

[4]) Hostům dávána i výslužka.

[5]) „Germanicus" byl titul císaře Domitiana i Trajana.

kdožkoli hodným býti a poslušným chce mužíčkem.
Nic darovat proti vůli její nebudeš moci nikdy,
nechce-li, nic koupit ni prodat, když jí se nelíbí.
Náklonnosť ona dá: „Ten nesmí k nám!“ — a to přítel
jest dávný, jenž k tobě chodil první maje vousy.

(Pokračování.)

Úvahy.

A. E. Seibert a V. v. Haardt, Schulwandkarte von Oesterreich-Ungarn. Nákladem E. Hölzela. Vídeň. 1894. Napiatá a plátnem podlepená 10 zl.

Nejdůležitějším dopravním prostředkem v mocnářství Rakousko-uherském jsou dráhy železné. Síť jejich každým rokem se utěšeně zmáhá. Tak na př. r. 1892 v Rakousku byla síť železniční 15.710 km., v Uhersku r. 1890 však 11.813 km. dlouhá.

Mapa provedena jest v měřítku 1 : 1,000.000 a označena jsou místa a města s obyvatelstvem počínajíc se 2000 obyvatel až ku městům největším. Provedení jest dosti zřetelné. Ráz a povaha půdy znázorněny jsou potud, pokud toho bylo potřebí, aby jasno bylo, jakou krajinou železnice probíhá a jaké překážky jest jí překonati. Řeky a průplavy vyznačeny jsou barvou bleděmodrou, hranice říšské karmínovou a železnice barvou černou. Dráhy jednokolejné, dvojkolejné a pak dráhy, které se stavějí nebo jsou projektovány, naznačeny jsou na rozdíl od sebe, a to k vůli přehlednosti způsobem jiným. Při tom pozorovati lze mnohé omyly, které nutno bylo opraviti, a proto vydány korrektury a opravy až do konce r. 1894 na zvláštním listě (Haardt-Seibert: Eisenbahn-Schulwandkarte von Oesterreich-Ungarn. Nachträge und Correcturen bis Ende 1894). Ale ani tím nestává se mapa úplnou. Tak na př. schází železnice z Benešova do Vlašími, která se právě staví a jejíž důležitosť pro jihovýchodní Čechy dalším prodloužením jest nepochybna. Anebo — abychom uvedli další nedopatření — státní dráha uherská z Budapešti do Szegedina jest dvoukolejná, ale před Szegedinem najednou jako dvoukolejná uprostřed puszty bez označení nějakého místa přestává a stává se jednokolejnou.

Dále znázorněny na této mapě i trati parní tramwaye, dráhy ozubené (na př. v XIX. okresu vídeňském) a konečně zvláštní značkou označeny jsou ty řeky a jezera, na kterých provozuje se paroplavba. Vynecháno označení paroplavby z Prahy do Štěchovic.

Ku hlavní mapě přidána je postranní mapka (měřítko 1 : 500.000) husté sítě drah železničních v severních Čechách, potom plán Vídně (měřítko 1 : 150.000) a Budapešti (měřítko 1 : 200.000).

Účelu svému — škole — mapa tato vyhovuje. *Fr. Nerad.*

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Programmy za školní rok 1894—95 zaslaly ústavy:

Gymnasium v Mladé Boleslavi. Tom. Frána: K jakým změnám ve vnitřním ústrojí tragoedie donucen byl Sofokles, upustiv od trilogického či tetralogického skládání Aischylova.

Gymnasium v Budějovicích. F. Liška: Demosthenova řeč o nepoctivém poselstvu.

Reálná škola v Budějovicích. J. Matzner: Chemie analytická.

Reálné gymnasium v Chrudími. F. Dušánek: *Ἡ μερὶς ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου.* J. Mach: O antických motivech Jaroslava Vrchlického.

Reálka v Karlíně. F. Šubrt: Du rôle de la méthode intuitive dans l'enseignement des langues modernes.

Reálné gymnasium v Klatovech. V. Vočadlo: Pády jazyka latinského u náměstek jazyků románských.

Gymnasium v Litomyšli. P. Šesták: O podvrženosti Alkibiada. J. Novák: Zpráva o slavnosti 250letého trvání c. k. vyššího gymnasia v Litomyšli.

Reálka v Lokti. A. Ritschel: Über die interjectionalen Elemente der französischen Sprache.

Reálka v Pardubicích. V. Mazánek: Střední školy v Pardubicích a c. k. školní rada Jiljí V. Jahn.

Gymnasium v Písku. O. Josek: Kterak představujeme si budoucnost.

Reálka v Písku. J. Krištůfek: Příliv a odliv mořský.

Akad. gymnasium v Praze. Z. Winter: O gradě bakalářském. Hynek Mejsnar (nekrolog).

Gymnasium v Žitné ulici v Praze. C. Pastor: Smuteční řeč při úmrtí Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího polního maršálka pana arcivévody Albrechta. F. Groh: O jevišti divadla řeckého.

Střední škola na Malé Straně. K. Himer: Řecká slova v palliatách Plautových.

Střední škola dívčí „Minervy". F. Prusík: Ukázka etymologického slovníka českého. V. Šťastný: Řeč v den smutečních služeb Božích za Jeho cís. a král. Výsost Nejjasnějšího polního maršálka pana arcivévodu Albrechta.

Reálné gymnasium v Příbrami. J. Klecanda: Polsko a Čechy za válek husitských od sjezdu v Kežmarku do bitvy u Lipan a smrti krále Vladislava.

Gymnasium v Roudnici. E. Peroutka: Překlad XVIII. kaptioly z díla Howarda Collinsa: „Výtah ze synthet. filosofie Herberta Spencera."

Gymnasium v Táboře. K. Thir: Kulturní obrázky z minulosti Táborské.

Gymnasium na Vinohradech. J. Bernhard: Vznik ústavu a první dva roky jeho života. V. Flajšhans: Počátky literární činnosti Josefa Dobrovského.

Gymnasium v Brně. F. Šílený: O vzdělání aesthetickém na středních školách.

Gymnasium v Uher. Hradišti. V. Kubelka: Cicero a Antonius.

Gymnasium v Kroměříži. F. Schindler: Jakých zásluh dobyla sobě církev katolická o srovnávací jazykozpyt.

Reálka v Novém Městě. L. Čech: O některých otázkách týkajících se češtiny na vyšších školách reálních a středních školách vůbec. Snahy Nového Města o zřízení středních škol a otevření reálky.

Reálka v Prostějově. F. Faktor: Navedení k chemické laboratoři žákovské vyšších tříd reálných.

Reálka v Telči. V. Martínek: Školy města Telče.

Německá reálka v Opavě. J. Ellinger: Französische Synonyma.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement Borový. Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 6.—7.: Jan B. Maria Vianney (Fr. Vaněček). Kdy slavil Pán Ježíš poslední večeři (Jan Sýkora). Historia Congregationis pro felici morte (Is. Zahradník).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc Brandl a Fr. Bartoš. Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XIX. Sešit 3.: K otázce volby Ferdinanda I. v Čechách (Jan Krecar).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. Wiener a prof. J. Ježek. Nakladatel V. Kotrba v Praze. v. 8°. Cena ročně (12 čísel o 16 str.) 1 zl. 60 kr. Ročník II. Sešit 10.—12. Ročník III. Sešit 1.—3. obsahují hojně článkův zdravotnických.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktoři L. Niederle a Č. Zíbrt. V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník IV. Sešit 6.: Popěvky při nošení jídel o svatbě (Beran V.). Letnice na Přeloučsku (Hanuš Jos.). Pohádkové studie (Polívka J.). Hotovení kraslic (Pittnerová V.). Čarodějník v žábu se proměnil. Podle Vavákových pamětí (Hellich J.). Jak jsme hrávali kuželky (Tejčka J.). Balbínova zpráva o duhových miskách (r. 1661) (Zíbrt Čeněk). Bájeslovné drobnosti ze začátku věku XV. (Zíbrt Čeněk). Podhoděnec (Janík L.). Přísaha Mandalény Kubiasovy, obviněné z travičství (Král Jos.). Doktor Fous a Markyta v masopustním průvodu na Sušicku (Šebesta J.). Nešťastní dnové v roce (Kessler J.). Šedívek (Konopas J.) Lidová hra o třech králích v okolí Nymburka (Hajný Aug.). Pověry, obyčeje o nemoci, smrti a pohřbu na Strakonicku (Žipek Josef). O umírajících a mrtvých (Nerad Fr.). Šenkýř a řezník (Nerad Fr.). Služba na vsi (Šebestová A.). Svatojanská postýlka (Petrák J.). Kroj na Polensku (Rerych B.). Dary Meluzíně, aby neskučela (Hraše J.). Proč vzal Bůh lidem vědění o smrti (Schwarz V.). Koupání krále na Jihočesku (Bouchal F.). Pravěk zemí českých na Národopisné Výstavě Československé (Niederle L.). Naleziště v okolí Noutonickém (Procházka K.).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 13.—18.: *Myšlenka sokolská (L. Grossmannová). Pro papírovou růži (M. Batíková). Karlíkova první láska (táž). Pavel (K. Hovorka). Památce Boženy Němcové. O vzniku symbolů v písních národních (A. Svoboda). Nástrojem náhody (M. Batíková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXV. Svazek 3.—8..: Silvestr Medvědev (I. Kozlovskij). Poznámka o názvu korinthského architektonního řádu (G. Pavluckij). Dějiny Smolenské země do počátku XV. věku (P. Golubovskij). Učení o přestupku dle Litevského statutu (I. Malinovskij). Výlet na Krim na jaře r. 1893 (A. Korotnev). O methodách v theorii elliptických funkcí (A. Pšeborskij). Krátký náčrt dějin Kavkazské šíje od nejstarších dob (A. Gren). O duchovních závětech po ruském občanském právu (L. Rudnev). Hláskoslovné otázky (V. I. Petr).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 7.—9.: *Epimetheus (Jar. Vrchlický). *Červenka (Ad. Heyduk). O úkolech českého studia národovědného (K. Adámek). Trpaslíčkové naší zvířeny (B. Bauše). *Kapitola z mládí (A. Sova). *Z písní poutníka (Jar. Vrchlický). Ze zapomenutých kapitol našeho umění (F. Jiřík). *Z nových veršů (M. Šimáček). Klaudie Michajlovna (J. Potapenko, přel. A. Hajn). Dvě básně Leconta de Lisle (př. Jar. Vrchlický). Návštěvy (Fr. Herites). Z novořecké novellistiky (O. Vetti). Vichry (M. Béňa).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVI. Čís. 15.—20.: Několik rysů k obrazu Augusta Strindberga. O vzniku díla uměleckého (H. Taine, př. Fr. H—k). Básník Spenser (Jan Váňa). Proudy v nejnovější německé literatuře (Max Koch).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořicích. 4°. Ročník XII. Číslo 7.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XV. Sešit 1.

Muzeum. Časopismo Tovaŕystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovaŕystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník XI. Zešit 6.—7.: Vstupní myšlenky k Schillerově Písni o zvonu (J. Černecki).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 13.—18.: *Anninka a rozmarína (R. Thurmayer). Štěstí (R. Katalinić). Črty ze Sofie. O elektřině a elektrickém světle (D. Jaković). *Vlny (L. Ivačković). S cesty bídy (Carmen Sylva). Smrt (Bohdan Kaminský, př. J. Milaković). Na břehu Gangy (M. Begović). Črty z Černé Hory (Jos. Ivanišević). *Nox (Bož. Čerović). O vzniku Sarajeva (Ć. Truhelka). Modlitba a práce (Bož. Nikašinović). Něco o bulharské literatuře (M. Zagorski). Faust a Manfred (M. Sabić). Víle vědění (Vel. Deželić). Stará bosenská matallurgie (Ć. Truhelka). Noční myšlenky (Lj. Oborina).

*18. srpna (J. Milaković). V chrámu (M. Begović). Novi v charvátské přímoří (Kl. Crnčić). Služka (Iv. Vazov). José·Maria Heredia (D. Politeo). Triumf hudby (M. Car). Foča. *Resurrectio (M. Subić). Ona tě nemiluje (M. Perić). Dráteníci (H. Tausk). — K tomu 2 obrazy: Do kola! od Kl. Crnčiće. Vítěz na závodě od E. Ceplina.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVI. Čís. 15.—20.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 21.—32.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník X. Sešit 11.—16.: Něco o idei Cyrillo-Methodějské. K čemu jsou chudí (L. Gautier, př. V. Kameš). Katoličtí Koptové.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXV. Sešit 8.—9.: Windischgrätzovo koaliční ministerstvo (Jos. Toužimský). České básnictví posledních dvou desítiletí (Eliška Krásnohorská). *Z písní poutníka (Jarosl. Vrchlický). *Pěnice slavíková (Adolf Heyduk). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Zprávy hospodářské a sociální (E. B. Šimek). O českém národohospodářském sjezdě (B. Říha). Národopisná výstava českoslovanská (Čeněk Zíbrt a Josef Fanta). *Slovanská rhapsodie (Eliška Krásnohorská). *V horském lese (Jan Vřesnický). Z oboru technického (Frant. Rössler). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník VIII. Sešit 8. 9.

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národní vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler.** V Praze. m. 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Ročník II. Číslo 3.—4.: Účastenství ženy ve vychování lidstva (Ž. Podlipská).

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník II. Sešit 9.—11.: Jak nakládal Lutr s Písmem svatým (Antonín Brychta). O Josefu egyptském (Eug. Kadeřávek). Z oboru právního. Romanarum Congregationum decreta novissima. Privilegium pro sacerdotibus coecutientibus (F. Komárek).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník V. Sešit 1.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník I. Sešit 4.—5.: Z východních Karpat (Jar. Jahn). Zemětřesení Lublaňské (J. Voldřich). Dvě starožitné mapy (J. Metelka).

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV.

Seš. 7.—9.: Povesti a rozprávočky z Bošáckej doliny (Joz. L'. Holuby). *Eugen Onegin. (Z Puškina prekladá Samo Bodický.) Spoločnica (J. Poľanská). Listy z Čiech. XII. (Jaroslav Vlček.) Pavel Jozef Šafárik. Slovenský jazyk (František Pastrnek. Samuel Smetana). Vršatský. Mišík). *Nezábudky (L'udmila Podjavorinská). Svadobné obyčaje v Slovenskom Aradáci v Banáte (Hichal Goda). Výlet do šútovskej doliny v Turci (Joz. L'. Holuby). Otec (Anton Čechov). *Na hrobe mája (Somolický). Z básní Bočkových. *Len okamih. *Bájka (L'udmila Podjavorinská). *Spomienka (táž). Kassírka (Fr. Coppée, prel. J. M.). Nešťastná príhoda (A. B—y). Povesti z ľudu (A. B—y). Šťastie (Somolický). Beseda: Slovenský archív. Akej viery sú Slováci (Šk.). Pieseň o udatnom Domrulovi. Slovenská svadba (Krištof Chorvát). Jelšava (Jozef Maliak). *Nový záblesk (Martin Sládkovičov). *Žiaľ za milým (Somolický). Oči (N. Vrocký). Niekoľko myšlienok o štúdiu ľudovom (K. Chorvát).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 7.—8.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 7.—8.: Dějiny rozvoje duchovního života Černé Hory a kníže-básník Mikuláš I. (A. Aleksandrov).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 13.—21.

Варшавскія Университетскія Извѣстія. Ve Varšavě 1895. 8°. Redaktor N. **Sonin.** Cena ročníku (9 svazkův) 5 rublův se zásylkou. Sešit 1.—4.: Vězení na západě (V. Jesipov). Meteorologická pozorování).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 18.—23.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 15.—20.: *Nálada (J. Koráb). *Červenec (Fr. Merta). *Svízel (J. Měřička). *Letící oblaka. Z básní K. Babánka. *Touhy a stesky (Fr. Novák). Macecha (Ř. Xenopulos, př. O. Vetti). *Soucit (Vl. Houdek). Rozzáření tmy (L. Zíková). Ze znělek M. Jahna. Z básní St. Neumanna. Pro červíčka (K. Havránek). Voják Hippmann (Al. Bouvier, přel. J. Pšenička). *Vzdor (Fr. Černínský). Na cestě (A. Čechov, př. A. Stín). Ze zákoutí mediciny (Al. Festa). Víra (K. Žák). Rozpadlé kulisy (M. Jahn). Z veršů Fr. Nováka. Ke světlu (Iv. Franko, př. F. Hlaváček).

Wisła. Měsięčnik gieograficzno-etnograficzny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník IX. Sešit 2.: Veselka Stalovská (K. Mátyás). Zpěvy a hádanky ze vsi Białé Błotné (K. Rayski). Nuncius cum baculo (A. Měřiňski). Podání o zřícenině Choceňské (H. Sarnovská). O moudré dívčině (Z Koverská).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel,** K. **Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVI. Sešit 7.—9.: Nesprávná zásada homerské metriky (J. La Roche). Rukopisy Ciceronova De inventione (H. Mužík). Kri-

tieko-mluvnická analekta (C. Weyman). Přírodovědecké věci z Homera (A. Scheindler). Vojtěcha Stiftra poměr k rodině Greiplově (J. Ammann). Příspěvky ku kritice a výkladu Sofokla (J. Rappold).

Zlaté mládí. Redaktoři M. **Marhan** a A. **Mojžíš.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. Předplatné na rok (10 seš.) 60 kr. Roč. X. Číslo 10.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena roční (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník III. Sešit 12.: Elektrická lokomotiva Heilmannova. Zkoumání mořského dna. Přenosný most. — Ročník IV. Sešit 1.: Edisonův kinetofonograf. Zábavná věda. Drobnosti.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 7.—9.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník IV. Sešit 3. a 4.: O národních písních Tatarův, Baškirův i Teptarův (S. Rybakov). Jakutská svatba (V. Sěroševskij). O obyčejích a obřadech při porodech jinorodkyň v Sibiři a Střední Asii (A. K. Bělilovskij). Pokus objasniti ethický stav Kirgizův-Kozákův Velké Ordy a Karakirgizův (N. Aristov). Příspěvek k litevskému národopisu (G. Ginken). Korelská svatba (N. Th. Lěskov). Pohřební obřady Korelcův (týž). Kitabi-Korkud (V. Bartold). O původě místního jmena Izborsk (J. Trusman).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 7.—8.: O poměru Krylova k vědě (A. P. Nečajev). Mezinárodní význam Krylova a nová svědectví o překladech jeho bájek na cizí jazyky (P. D. Draganov). Vydání textův v příčině nové historie (A. M. Onu). Kriticko-bibliografický obzor staroruských pověstí o florentské unii (Th. I. Delectorskij). Aristof. Ekkles. 1105 sq. (J. Šmid). Las Alpuxarras (Mickěvič, př. v lat. G. Senger). Martialis a Lucilius (A. I. Malein). Životní pravda a theorie v bájkách Krylova (N. G. Ammon). Corneillův Cid (Th. D. Baťuškov). Moskevské letopisní svody l. 1425—1533 (I. A. Tichomirov). Báseň Claudia Rutilia Namatiana O návratu svém (O. Th. Baziner).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 93.—98. Díl XII.: Z různých dob. Pořadí šesté (str. 41—328).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 323.: Dva sirotci. Smíření. Povídky J. Miloty. 72. — Svaz. 324.: Z mladého věku od J. Soukala. 80.

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 4.—6. (str. XVII—LXIV.129—224).

Blouznivci našich hor od Antala **Staška**. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 14.—15. (str. 65 až 128).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Sešit 96.—97. (str. 75 – 138).

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 9.: Rozmarné kapitoly od L. Grossmannové (str. 65—105. Dokončení). Čís. 10.—12.: V různé náladě od A. Šťastného. Svazek I. (str. 1—144).

Hrdinná srdce od P. **Maela.** př. Fr. S. Procházka. Nakl. J. R Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 48.: Zuzana od M. Gavaloviče, př. Fr. Vondráček. 96. — Svaz. 49.: Hřích od J. Caragiale, př. F. Hlaváček. 80. — Svaz. 50.: Dcery Eviny od K. Vadnaie, př. G. Mayerhoffer. 78. — Svaz. 51.: Král Apepi. od V. Cherbulieza, př. El. Řeháková. 107. — Svaz 52.: Černý mnich. Professor literatury. Od A. P. Čechova, př. E. Bílá a B. Prusík. 79. — Svaz. 53.: Perleťový náhrdelník od J Hawthorna, př. V. Patejdl. 79.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXV. Číslo 4.: Meta Holdenisova od V. Cherbulieza, př. A. B. 180. — Číslo 5.: Směs žertu i žalu od F. X. Svobody. 127.

Lydiin hřích od A. **Daudeta.** Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXIX. Čís. 4.: Zdravotnictví našich příbytků od Vl. Preiningra. 151. — Číslo 5.: Povídky ze života jihoruského od M. Bogoljubova. 148.

Mladý houslista. Pořádá Jan **Malát.** Nakl. Jos. Vilímek v Praze. 4°. Cena sešitu 20 kr. Ročník VI. Sešit 1. obsahuje 3 národní písně a výňatek z Prodané nevěsty.

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 103.: Mlynář a jeho dítě. Obraz ze života o 5 jednáních od A. Raupacha, př. J. E. Šlechta. 67. 60 h. — Svaz. 104.: Za svobodu. Historický obraz z dob selského povstání v 5 dějstvích od Ad. Šlégla. 84. 90 h. — Svaz. 105.: Majitel hutí. Činohra o 4 jednáních od J. Ohneta, přel. J. Šlechta. 95. 90 h.

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 201.—202. (str. 97 až 184): Geysir—Glee. Příloha: Výbuch Yellowstonského geysiru.

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 32 str. 20 kr. Díl V. Seš. 86.—93. ukončuje zevrubnými rejstříky slavné dílo Palackého. Seš. 94. počíná s poznámkami k dějinám.

Plující ostrov. Román Jul. **Vernea,** př. Jan Wagner. S illustracemi L. Benneta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1. (1—32).

Poklad zábavy. Nakl. V. Kraus v Táboře. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Dílo I.: Dáma v polosmutku od J. Ohneta, př. Ant. Váňa. Illustroval Em. Boháč. Sešit 1. (str. 1—32).

Poslední mohykán od J. **Coopera,** př. Fr. Faustin. S obrazy Andriolliovými. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 12. (str. 353—384): Pan Bolehlav a svět.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XI. Svazek 8.: Obrázky z vojny od B. Brodského (str. 129 až konec). — Svaz.: Tři dcery od Vlasty Pittnerové. Turopolské dělo od Aug. Šenoy, př. Fr. Běloblávek. — Svaz. 10.: Malé povídky Boh. Čermáka (str. 1—128.

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek XXXVII.: Osamělé duše. Drama Gerh. Hauptmanna o 5 jednáních, př. M. A. Šimáček. III. 140. 60 kr.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída I. Ročník IV. Čís. 2.: Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací (Fr. Storch). II. 128.

Sbírka klassiků řeckých a římských v překladech českých. Pořádá J. Král. Nakl. A. Storch syn v Praze. 8°. Sešit 26.: M. Tullia Cicerona řeč o svěření vrchního velitelství Cn. Pompejovi. Přel. P. Hrubý. 38. 30 kr. — Seš. 27.—28.: Publia Ovidia Nasona Proměny. II. Zpěv VIII. až XV. Přel. Jan Červenka. 209—289. 56 kr.

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Čís. 42.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Roč. V. Čís. 3.: Básně M. J. Lermontova, př. Fr. Táborský. Díl II. 162.

— Vydání sešitové. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 1.—2.: Evžén Oněgin Alex. Puškina, př. V. Jung (str. 1—64). — Nakladatelstvo vydalo s podporou IV. třídy České Akademie značné množství pěkných překladův vynikajících děl básnických, jež Bohu žel nedošla patřičného odbytu, proto se vydávají nyní v menších sešitech laciných. Doporoučíme díla ta k hojnému odběru.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 105. až 107.: Ženich z hladu. Já to nejsem (str. 17—111).

Slovník cizojazyčný. Sestavil Fr. **Bačkovský.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. 12°. Cena sešitu (48 str.) 20 kr. Číslo 6.—7. (str. 241 až 336): komentář—relais.

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 32. (str. 497—544): plamage—pourvoir.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 22.—26. (str. 265—459. Konec 1. svazku). Sešit 27.—28. Svazek II. (str. 1—136).

Svatý Pavel a jeho apoštolské cesty. Napsal abbé C. **Fouard,** přel. Jan Hulákovský. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. Cena sešitu (o 72 str.) 50 kr. Sešit 4.—6. (str. 209—358. V.). S mapkou. Tím ukončeno znamenité dílo to.

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník X. Sešit 3. až 6.: Dobytí Plassansu, od Em. Zoly, př. Leop. Procházka (str. 129—368).

Tajemný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Fr. Brábek. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 4.—5. (str. 97—160).

Úplný místopisný slovník království Českého. Díl II. Část historická. Sepsal August **Sedláček.** Nakladatelé Bursík a Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 2—3 arších 30 kr. Sešit 1. (str. 1—40): Abertamy až Boleslav Mladá. — Bude to velmi zajímavý abecedně sestavený spis obsahující historii jednotlivých míst v Čechách. O správnosti dat souditi lze z dlouholeté důkladné práce spisovatelovy.

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Dílo 5.: Mandel šelmovství a kousků Krakonošových. Sebral V. Řezníček. S obrazy V. Černého. Sešit 1. (str. 1—32).

Výbor her a zábav mládeže škol obecných. Upravil Josef **Šmíd.** V Chrudími. Nákl. St. Pospíšila zeť. 8°. Sešit 3. 56. 20 kr.

Zábavy večerní. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVI. Seš. 2.: Vítězství Kříže od B. Pravdziče, př. J. Košnář. 156. 50 kr.

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp, svaz. 86.: Baron Nezdara. Dramatický žert o 1 jednání od J. Nechanského. 52. 20 kr. — Svaz. 87.: V přízemí. Veselohra o 1 jednání od F. Hackländra, př. J. Šlechta. 35. 10 kr. — Svaz. 88.: Podvod a klam trestá se sám. Žert o 1 jednání od J. Zazulina, př. Jiří Ščerbinský. 24. 15 kr. — Svaz. 89.: Monogram. Žert o 1 jednání od V. Cidlinského. 17. 10 kr. — Svaz. 90.: Překvapení. Žert o 1 jednání od J. Kühnla. 16. 10 kr. — Svaz. 91.: Na zapřenou. Veselohra o 1 jednání od O. Sch., př. J. Šlechta. 28.

15 kr. — Svaz. 92.: Na pohostinských hrách. Žert o 1 jednání od Ir. Ščeglova, př. Jiří Ščerbinský. 20. 15 kr. — Svaz. 93.: Damoklův meč. Žert o 1 jednání od G. Putlitze, př. J. Šlechta. 24. 10 kr.

Bulharsky snadno a rychle od J. **Wagnera**. V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 48. 30 kr.

Dřevěné stavby starobyle roubené a lidový nábytek v severovýchodních Čechách. Kreslil a sestavil Jan **Prousek**. V Praze 1895. Nakl. F. Šimáček. 4°. 27 a XXXVI tabulek vyobrazení. — Pěkná to pomůcka k poznání rázovitých staveb a jich ozdob v našem lidu aspoň z jednoho kraje Čech.

Fromme's Österreichischer Professoren- und Lehrer-Kalender für das Schuljahr 1895/96. Jahrgang 28. Redigirt von J. Dassenbacher & Fr. Müller. Ve Vídni 1895. 16°. — I tento ročník vyniká obvyklým praktickým spořádáním, obsahujeť opět kromě kalendářní části repertorium nařízení až po červen 1895 a schematismus středních škol s nejnovějšími daty. Na konec přidáno dostatek rubrikovaného papíru na katalog a zápisky. Úprava jest velmi úhledna.

Kalendář Besed lidu na přestupný rok 1896. Zábavnou část uspořádal A. Mužík, astronomickou V. Láska. Nakl. J. Otto. 4°. Cena 1 k. Ročník II. obsahuje mimo kalendářní část a jiné drobnosti tyto články: *Sen krále Jiřího (A. Mužík). Mudrcové (Al. Jirásek). Na Smrčinách (Al. Dostál). Dobrodinec (B. Mellanová). K. J. Erben. Maidštein v Čechách. Bezcitné srdce (P. Dejmek). Nezdařená oplátka (K. Havránek). Soud lidu (Fr. Svoboda). Pan revident (A. Wildmann). Žena, jakých málo (V. Jeřábek). Danica (L. Kuba). Luciper (L. Archleb). Na chudé faře (Fr. Zeman). Nový majitel (A. Nečásek). Illustrací jest hojně. Úprava jest úhledna.

Koleda. Národ. Kalendáře na přestupný rok 1896. Nakl. F. Šimáček. 4°. Obsahujou mimo kalendářní část a některé drobné črty tyto články: Národopisná výstava českoslovanská v Praze. Památce vzácného muže (Jos Klika). Paní Spinarová (V. Hladík). Výroba papíru. Kaplička v lese (Vl. Pittnerová). O velbloudech. První pomoc (D. Panýrek). Tanec sv. Víta. Co dovedou ženské (K. Šípek). Mistr Ant. Dvořák. Jelení oko (V. Lužická). Bechyňský hrad v Táborsku. Šikmé věže. Důstojnický kabát (Fr. Copée, př. P. Projsa). Mravenčí stohy (R. Kronbauer). Popelka (Vl. Pittnerová). Péče o choré (D. Panýrek). Pták (K. Šípek). Pozdrav české vlajce na brasilské hranici (E. Vráz). Dva mlýny (V. Lužická). Hrad Kosť v Boleslavsku. O literatuře mravoučných povídek (Mark Twain). K četným článkům přidány jsou hojné, pěkně provedené illustrace.

Mistr Jan Hus, křesťanský karakter. Napsal Mil. Kovář. Připojeny listy, které psal Hus Čechům ze žaláře v Kostnici r. 1414—15. Na Král. Vinohradech. Nakl. Fr. Horálek. 12°. 60. 20 kr.

Německy snadno a rychle od Fr. **Vymazala.** V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 146. 60 kr.

Ocelové město. Román Jul. **Verna,** př. Jan Wagner. S illustracemi L. Benetta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. 211. 1 zl.

O náboženství a mravnosti od hr. **Tolstého,** př. J. Novák. V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 32. 15 kr.

Oslava stých narozenin Pavla Josefa Šafaříka v Pantheonu Musea království Českého. V Praze 1895. 8°. 28.

Peníze. Drama Jos. **Štolby** o 3 jednáních. V Praze 1895. Nakl. F. Šimáček. 16°. 106. 50 kr.

Přehled českých dat v pořádku chronologickém. Napsal Jos. **Dumek**-Kolínský. V Praze 1895. Nakl. A. Storch syn. 8°. I. 108. 1 k 60 h. — Praktická kniha tato obsahuje netoliko historická data českých dějin se týčící, nébrž i data z českých kulturních dějin, z české literatury a p. až po leden r. 1894, k čemu připojeny rodokmeny českých králův. Na konec přidán seznam českých spisovatelův, který však jest *neúplný*.

Prodromus českých mechů listnatých od Ant. **Weidmanna.** Díl II. V Praze 1895. Nakl. Al. Wiesner. 8°. 350 a 21 tabulek. 1·2 zl.

Růžičky od V. **Lužické.** V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 77. 30 kr.

Školou života od J. **Klecandy.** V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 175. 80 kr.

Tajemství pralesa. Román Jul. **Verna,** př. Al. Cerman. S illustracemi L. Benetta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. 358. 1 zl. 70 kr.

Tělověda a hlavní zásady zdravovědy od Vl. **Preiningra.** V Praze 1895. Nakl. Al. Wiesner. 8°. 112. 80 kr.

Vilímkův Kalendář Malého čtenáře. Sestavil Fr. S. Procházka. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. Ročník V. 16°. 320. 36 kr. Obsahuje hojně článkův pro mládež a hodně papíru k zápiskám. Chvály zasluhuje, že ke každému dni v zápiskách připojen citát z některého spisovatele českého. Úprava jest velmi úhledna.

Vybrané české humoresky. Uspořádal Fr. S. Procházka. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. S illustracemi V. Černého, Fr. Kolára, V. Olivy, A. Scheinera, K. Štapfra, K. Thumy, J. Ulricha. 8°. Díl I. 425. 2 zl. Díl II. 431. 2 zl.

Wiesnerovy kalendáře na r. 1896: *a*) Nástěnný kalendář. 36 kr. *b*) Kabinetní kalendář. 40 kr. *c*) Týdenní kalendář poznámkový. 80 kr. *d*) Velký útržkový kalendář. 80 kr. *e*) Salonní útržkový kalendář. 50 kr. — Všechny tyto kalendáře jsou ozdobeny kresbami Mik. Alšovými motivů národních. Úprava jejich jest velmi úhledná a praktická.

Zdar naší Národopisné! Čtverozpěv od Vít. Šmída. Nakl. M. Knapp v Karlíně. 4°. 4. 20 kr.

Zpěv Slovanů. Pro jeden hlas s průvodem piana složil K. **Šebor.** Na Král. Vinohradech 1895. Nakl. Fr. Horálek. 20 kr.

Žerty a švandy. Uspořádal J. **Šlechta.** V Praze 1895 Nakl. M. Knapp. 8°. 240. 1·2 zl.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Zemský zákon pro reálky v Čechách pozměněn byl takto: Ředitel na úplných reálkách má učiti 6—8, na nižších 8—10 hodin týdně. Skutečným učitelům jazyků přiděluj se nejvýše 17, ostatním 20 hodin týdně, toliko učitelé kreslení mohou býti přidrženi až ke 24 hod. týdně. Nikdo není povinen supplovati jiného učitele déle než 2 měsíce; trvá-li supplování déle, dostane se učiteli substituční plat za celou dobu supplování. Ředitel může se schválením zemské školní rady s ohledem na učební předmět, množství žáků neb oprav jednotlivým učitelům snížiti týdenní povinnost učební o 2 až 3 hodiny.

Schválená díla:

Bartoš Fr., Skladba jazyka českého. 7. vydání vzdělal F. Jokl. V Brně 1895. Cena 80 kr., váz. 1 zl. (17./6. 1895, č. 13.115 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Bartoš Fr., Bílý Fr. a Čech L., Malá Slovesnost. 5. vydání. V Brně 1895. Cena 2 zl. 30 kr., váz. 2 zl. 50 kr. (17./6. 1895, č. 12.770 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Šubrt Fr., Učebnice a čítanka francouzská. Díl I. pro 3. třídu. 3. vyd. V Praze 1895. Cena 72 kr., váz. 90 kr. (17./6. 1895, č. 12.732 — může býti připuštěna velesl. c. k. z. š. radou, vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Tůma Fr., Arithmetika pro I. a II. třídu. 4. vydání. V Budějovicích 1895. Cena 1 K 50 h., váz. 1 K 80 h. (17./6. 1895, č. 10.932.)

Tůma Fr., Arithmetika pro III. a IV. třídu. 2. vydání. V Budějovicích 1895. Cena 1 K 50 h., váz. 1 K 80 h. (17./6. 1895, č. 13.352 — vylučujíc současné užívání 1. vydání.)

Vlach Jar., Dějepis obecný pro nižší třídy. Díl II. Střední věk. V Praze 1895. Cena 50 kr., váz. 60 kr. (17/6. 1895, č. 11.596.)

Bernard Alex., Přírodopis živočišstva pro vyšší třídy. V Praze 1895. I. L. Kober. Cena 1 zl. 20 kr., váz. 1 zl. 40 kr. (17/6. 1895, č. 13.557)

Leminger Em., Fysika pro nižší třídy gymnasijní. 6. vydání. V Praze 1895. Cena 85 kr., váz. 1 zl. 10 kr. (30/6. 1895, č. 15.029 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Sobek Fr., Všeobecný zeměpis. Díl II. 3. vydání. V Praze 1895. Cena 1 zl., váz. 1 zl. 20 kr. (17/6. 1895, č. 14.074 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.) — Díl III. 2. vydání. V Chrudími 1895. Cena 65 kr. (22/6. 1895, č. 14.331 — vylučujíc současné užívání prvého vydání.)

Fr. Lepař, Řecká cvičební kniha. 7. vydání. V Praze 1895. Cena 3 k 10 h, váz. 3 k 60 h. (15/6. 1895, č. 13.726.)

Letošník Josef, Učebnice dějepisu obecného pro ústavy učitelské. Díl I.: Od smlouvy ve Verduně až do doby nejnovější. 2. vydání. V Praze 1895. Cena 1 zl. 32 kr, váz. 1 zl. 48 kr. (24/6. 1895, č. 12.633.)

Blanda Xav., Stručná didaktika pro ústavy učitelské. V Praze. Váz. 70 kr. (1/7. 1895, č. 13.972.)

Rozmanitosti.

Seznam přednášek, které se konati budou na filosof. fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze v zimním běhu 1895—1896.

I. Filosofie.

J. Durdík. Filosofie praktická. O hlavních vítězcích filosofie řecké.

Masaryk. Praktická filosofie. Filosofie XVIII. věku.

Hostinský. Všeobecná esthetika.

Dvořák. Náboženství orientu: Čínský filosof „Lao-tsï a jeho nauka" (Taoismus).

P. Durdík. Gymnasijní paedagogika.

Drtina. Psychologie.

II. Mathematika.

Studnička. Všeobecné tvarosloví algebraické. O počtu differenciálním.

Weyr. Algebraické čáry v rovině.

Strouhal. Experimentální fysika. Experimentální repetitorium fysiky.

Koláček. Nauka o elektřině a magnetismu. Theorie pružnosti.

Gruss. Astronomie sférická. O vlasaticích, meteorech a letavicích. Návod ku vědeckému počítání astronomickému.

Šafařík. Selenografie. O víc než jednom obydleném světě.

Augustin. Meteorologie.

III. Přírodověda.

Čelakovský. Všeobecná botanika pro mediky. Speciální botanika pro farmaceuty. Praktická cvičení v mikroskopování.

Velenovský. System. botaniky.

Hansgirg. O fysiologii rostlin. O soustavě a morfologii řas.

Frič. Zoologie se zvláštním zřetelem k medikům. Praktická cvičení v anatomování a mikroskopování.

Vejdovský. System a morfologie Arachnidů, Malacopod a Antennat, ve spojení s pracemi v laboratoři.

Vrba. Mineralogie.

Barvíř. Mikroskopické vlastnosti hornin massivních.

Woldřich. Historická geologie: Laurentin Huron, Kambrium a Silur se zvláštním zřetelem na země koruny české. Palaeontologie ssavců, pokračování (Pirmipodia, Rodentia, Tillodontia atd.).

Počta. Palaeontologie všeobecná: Úvod a Protozoa.

Bělohoubek. Chemie farmaceutická. Chemie soudní vzhledem k soudní a farmaceutické analysi. Praktické cvičení v chemické analysi a synthesi. Šestinedělní cvičební kursy pro speciální chemické práce.

Brauner. Praktická cvičení. Analysa kvantitativná a stoechiometrie. Kvalitativná analysa. Cvičení v organické chemii. Specielní chemie vzácných zemin.

Raýman. Chemie minerálná elementárná. Chemie organická speciální. I. Řada steatická. Cvičení v chemii organické pro pokročilejší.

IV. Historie a geografie.

Goll. Dějiny římské (úvod i historický vývoj státního zřízení do r. 300 př. Kr. Dějiny 15. století.

Kalousek. Dějiny české za krále Václava IV. O sporných kusích v starších dějinách českých.

Emler. O chronologii římské a křesťanské. Cvičení palaeografická a diplomatická.

Rezek. Říšské dějiny rakouské.

Píč nebude v tomto běhu přednášeti.

Palacký. Národopis II. Botanický zeměpis. Italie. Oceanologie.

Hostinský. Dějiny hudby dramatické. Dějiny italského umění XV. a XVI. století.

Niederle. Úvod do předhistorické archaeologie Europy.

Zíbrt. Úvod do všeobecné historie kulturní.

V. Filologie, literatura, linguistica.

Kvíčala. Srovnavací historie literatury řecké a římské. Historie lyrického básnictví řeckého.

Král. Řecká a římská rhytmika a metrika. O řecké flexi verbální. (Publicum.)

Novák. O životě a spisech Ciceronových s výkladem prvních dvou řečí proti Antoniovi. Důležitější části z dějin klassické filologie.

Vysoký. Řecké starožitnosti scenické.

Gebauer. Soustavná mluvnice jazyka českého. II. Nauka o slově. (Časování.) Česká literatura jazykovědná. (Publicum.)

Polívka. Srovnavací hláskosloví západoslovanských jazyků.

Máchal. Básnická literatura česká doby nové.

Jarník. Tvarosloví jazyků románských. Mluvnice provençalská a výklad vybraných textů

Mourek. Historická mluvnice jazyka německého. Historie literatury německé doby nové. O německých jmenech vlastních. (Publicum.) Mluvnice staroseverská s výkladem vybraných textů.

Kraus. Uvedení do lidové literatury německé.

Dvořák. Perština, III. běh. Hebrejština, V. běh. Počátky jazyka čínského.

Zubatý. O skloňování jmen a zájmen v nejdůležitějších jazycích indoevropských. Výklad textů sanskrtských. Výklad textů litevských.

Frida. Poesie italská doby renaissanční (s ukázkami). Balzac a jeho dílo.

Kovář. Národopisné čtení. O rodě a čísle jmen.

VI. Vědecké semináře.

Seminář filosofický.

Durdík. Cvičení.

Masaryk. Cvičení.

Seminář paedagogický.

Durdík. Cvičení.

Proseminář mathematický.

Studnička. Arithmetika čísel soujemných.

Seminář mathematický.

Studnička. Řešení úkolů z počtu differenciálního.

Koláček. Cvičení.

Seminář historický.

Goll. Výklad pramenů.

Emler. Čtení a výklad kroniky Beneše z Weitmile.

Rezek. Výklady ohlášeny budou později.

Seminář geografický.

Palacký. Cvičení.

Seminář filologický.

Kvíčala. Řecké oddělení. Výklad Apolloniových Argonautik a recense řeckých prací seminárních.

Král. Latinské oddělení. Výklad Plautovy komedie „Miles gloriosus“.

Proseminář filologický.

Novák. Cvičení latinská.

Vysoký. Výklad homerských hymnů. Grammat.-stylist. cvičení řecká.

Seminář pro filologii slovanskou.

Gebauer. Mluvnice staroslovenská.

Seminář pro filologii románskou.

Jarník. Čtení a výklad románských textů.

Mohl. Cvičení mluvnická. Výklady o dějinách literatury francouzské. Praktická cvičení.

Seminář pro filologii germánskou.

Mourek. Výklad vybraných textů starohornoněmeckých. Výklad Wolframova Parcivala.

Proseminář pro filologii germánskou.

Kraus. Cvičení na Pauli „Schimpf und Ernst".

Přednášky lektorů.

Kolář. Čtení básně „Pan Tadeusz" Adama Mickiewicze, s výkladem mluvnickým a věcným. Čtení básně „Smrt Smail age Čengića" od Ivana Mažuraniće, s výkladem mluvnickým a věcným. Čtení povídky »Пиковая дама« A. S. Puškina, s výkladem mluvnickým a věcným, jakož i s naukou o ruském přízvuku.

Sládek. Čtení Shakespearova „Macbetha" s grammatickým výkladem.

Brábek. Mluvnice jazyka maďarského spojená s praktickým cvičením. Mikszáth Kálmán a nejnovější belletrie maďarská.

Kraus. Cvičení německá pro začátečníky.

Pražák. O nejnovějších pokusech na poli těsnopisu všeslovanského. Rychlopisná cvičení česká (s praktickým výkladem krácení vět). Začáteční kurs těsnopisu německého dle soustavy Gabelsbergerovy.

Stecker. O formách hudebních, s analysí klassických forem (*místo předešlého* semestru).

Maleček neoznámil přednášek.

Mohl. Kritické dějiny románu francouzského (francouzsky). Cvičení v překládání do frančtiny. Čtení a výklad Molièrova „Lakomce", se zvláštním zřetelem na mluvnické tvary.

Přednášky na c. k. vysoké škole technické v Praze v studijním roce 1895—1896.

A. Mathematické.

Blažek: Mathematika první běh.

Weyr: Mathematika druhý běh.

Pánek: O integralech omezených.

Lerch: Pojišťovací mathematika. Moderní analyse, I. běh.

x: Deskriptivní geometrie (organická geometrie formy). Perspektiva.

Procházka: Nauka o geometrálném osvětlení a sestrojování křivek určitých intensit. Geometrie kinematická.

Weyr: Geometrie polohy.

Müller: Geodaesie nižší. (Výkonné měřictví.) Vyšší geodesie.

Zenger: Astrofysika.

Láska: Základy kartografie. Astronomická část vyšší geodaesie. Geofysika (t. j. fysikální část vyšší geodaesie).

Saska: Statika a dynamika. Hydraulika.

Šolín: Nauka o pružnosti a pevnosti.

Blažek: Analytická mechanika.

Saska: Encyklopedie mechaniky a nauky o strojích.

B. Přírodovědecké.

Vejdovský: Zoologie.

Čelakovský: Botanika.

Čelakovský mladší: O výživě rostlin.

Slavík: Mineralogie. Geologie první běh (mineralogie a geologie první běh pro posluchače oddělení zemědělsko-technického). Geologie druhý běh.

Zenger: Fysika obecná i technická, první běh.

Domalíp: Fysika obecná i technická, druhý běh. Elektrotechnika. Cvičení v elektrotechnice pro pokročilejší.

Preis: Obecná chemie organická. Cvičení v připravování chemických experimentů ku přednáškám (pro kandidáty učitelství).

Raýman: Obecná chemie organická. Cvičení v chemii organické. Chemie cukrů i uhlohydratů vůbec. Synthesy v řadě aromatické.

Preis: Analytická chemie kvalitativná a odměrná chemie kvantitativná. Cvičení v stoechiometrických počtech. Analytická chemie kvantitativná. Cvičení v laboratoři chemie analytické. Cvičení v chemicko-cukrovarnických výzkumech.

Bělohoubek: Encyklopedie chemie anorganické i organické.

Slavík: Pedologie čili půdoznalství se zvláštním zřetelem ku zemědělské technice. Meteorologie a klimatologie.

Kabrhel: Technická hygiena (nemoci dělnictva a průmyslová hygiena).

C. Technologické.

Vávra: Mechanická technologie, první běh. Mechanická technologie, druhý běh. Technická hygiena. (O prostředcích na zamezení úrazu při práci technické.)

Bělohoubek: Technická chemie.

Štolba: Cvičení v laboratoři technické chemie. Chemická metallurgie.

Bělohoubek: Zbožíznalství a technická mikroskopie. Cvičení mikroskopické.

Kruis: Nauka o kvašení.

Schneider: O tucích a mýdlech v barvířství a tisku. Chemická technologie dehtu.

Hertík: Nauka o strojním zařízení mlýnů obilních.

Schneider: O strojním zařízení barváren, barvíren a tiskáren.

D. Stavitelské a inženýrské.

y: Obecná nauka o strojích.

Saska: Theoretická nauka o strojích.

Pravda: Stavba strojů, první běh. Stavba strojů, druhý běh.

Šolín: Stavebná mechanika, první běh (s grafickou statikou). Stavebná mechanika, druhý běh. Stavebná mechanika (zvláštní výklady pro techniky zemědělské). Část prvá. Stavebná mechanika. Část druhá.

Pacold: Stavitelství pozemní, první běh. Stavitelství pozemní, druhý běh. Encyklopedie pozemního stavitelství. Hospodářské stavby pozemní.

Schulz: Architektura, první běh. Architektura, druhý běh. Historie architektury.

Petrlík: Stavitelství vodní, první běh. Stavitelství vodní, druhý běh.

Velflík: Stavba zemní a silnic. Stavba mostů a železnic.

Petrlík: Stavba tunelů. Encyklopedie stavitelství inženýrského.

Šolín: Stereotomie.

Hertík: Strojeznalství hospodářské.

Vosyka: Zemní práce, stavba cest a silnic. Nauka o melioraci, první běh. Nauka o melioraci, druhý běh. Užívání geodaesie v technice zemědělské. Vodovody. Dějinný vývoj zásobování měst vodou. Stavba mostů.

Láska: Praktické příklady měření a vypočítání trigonometrických a polygonalních sítí se zvláštním ohledem na nařízení katastrální z r. 1887. Fotogrametrie.

Novotný: Nauka o rakouském katastru. Zhotovení plánů polohopisných rozsáhlých komplexů.

Liebscher: Kreslení od ruky, první běh

Koula: Kreslení od ruky, druhý běh. Kreslení architektonické, první běh. Kreslení architektonické, druhý běh. Kreslení ornamentální, první běh.

Popp: Modellování ve hlíně.

E. Hospodářské.

Lambl: Polní hospodářství se zvláštními ohledy na techniku zemědělskou. Správověda hospodářská.

Stoklasa: O živinách rostlin hospodářských vůbec, zvláště ale o hnojivech obecných, strojených, jejich výrobě a užívání.

F. Právnické, státovědecké a obecně vzdělávací.

Kaisl: Zákony stavebné a železničné.

Kheil: Účetnictví.

Kaisl: Národní hospodářství. Statistika průmyslu.

Henner: Právo směnečné a obchodní.

Fiedler: Právní a správní věda politická. Zákonodárství kommassační a meliorační. Rakouské právo vodní.

G. Jazyky a předměty cvičebné.

Kolář: Ruský jazyk, první běh. Ruský jazyk, druhý běh.

Sládek: Anglický jazyk, 1. běh. Anglický jazyk, druhý běh.

Brábek: Mluvnice jazyka maďarského.

Dolejška: Česká stenografie. Česká stenegrafie komorní. Stenografie německá.

— **Vydaje ministerstva vyučování na rok 1895:** University 3,499.428 zl., technické vysoké školy 898.885 zl.; gymnasia 4,287.700 zl., reálky 1,633.672 zl.

— **Nové české střední školy.** Pomocí Ústřední Matice školské zřízeno gymnasium v Místku na hranicích Moravy i Těšínska a reálka v Lipníce na Moravě. Ředitelstva škol těch prosí všech přátel školství za dary v knéhách a pod.

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru** konají na universitě *Lvovské*: *Pilat*: Dějiny poesie polské v druhé polovici XVIII. a na počátku XIX. věku. Hláskosloví polského jazyka. *Kalina*: Dějiny polského jazyka. O nejdůležitějších theoriích srovnavací mluvnice od dob Fr. Boppových.

Národopisná výstava českoslovanská.

Stará škola, jež v školském pavillonu místa nenašla, umístěna nedávno v přízemí Turnovského statku. Jest dosti věrně napodobena i úpravou i figurinami, toliko lavice jsou příliš moderní, takových tenkrát nebývalo. Na stěně za učitelem visí tabule s předpisem (švabach), nad ním kříž a „Dokonalá slabikovací tabulka“ z r. 1775; v pravo stojí tabule na počty s holkou počítající; na pravé stěně visí „Rozdělení hodin“ s datem: v Plaňanech 1806; z figurin v lavicích jedna slabikuje na lístku s kohoutkem, druhá čte, třetí píše. Ani na místo hanby s věchtem slámy a oslí hlavou v zadu není zapomenuto, odpykávát tam své klukovství jedna figurina. Na ostatních stěnách rozvěšeno několik obrázkův a v rohu jest knihovnička.

Výstava *literární* nalézá se v hořejším paláci. Než do oddělení toho vstoupíme, poutají náš pozor umístěné v středu *modelly staveb českoslovanských*, z nichž mnohé mají za vzor památné budovy. Z nich jmenujeme zvláště rodné domky Jos. Jungmannův v Hudlicích a Jos. Leop. Zvonařův, jež oba vystavil Křivoklátský odbor Národopisné výstavy. V pozadí jest plastická mapa: *Vlasť lidu českoslovanského* v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku, již pořídil učitel Fr. Mařatka. Mapa jest 11 m široká a 17 m dlouhá. Na stěně za ní visí nyní zajímavé *Panorama Prahy z let okolo r. 1818.*, jež maloval stavovský dekorační malíř Ant. Sacchetti; stanovištěm mu byla Malostranská mostecká věž.

Na pobočních stěnách visí *dialektické* diagramy, tabulky, mapy znázorňující oblasti jednotlivých podřečí; k tomu jsou též ukázky dialektův, jako Šemberovy, Dobšinského, Bartošovy, B. Němcové a j. psané, pak grammatiky, jako Blahoslavova, mnohé slovenské a p.

Odtud na sever ve zvláštním oddělení umístěno jest *literární oddělení*, jež sice nemůže činiti nárokův k nějaké úplnosti, ale jinak dosti dobrý podává obraz literární práce české. Jeť zde zastoupena četnými děly, diagramy, znázorňujícími tabulkami a pod. 1) literatura lidovědná; 2) zeměpis, místopis a dějepis; mimo jiné Lothovy-Zapovy mapy jednotlivých krajův českých, první v tomto století s českým názvoslovím; 3) mluvnictví a jazykozpyt s podobiznami a autografy; 4) překlady básnické; 5) původní básnictvo vůbec; 6) almanachy (mezi nimi památný Máj); 7) dramatické básnictvo; 8) belletrie nová; 9) dějiny české literatury; 10) časopisectvo: časopisy novější i starší, jako Hlasatel, Dobroslav, Krok V. Frantův a S. Tomíčkův, Kraméryusovy Cís. král. vlastenské noviny a p.; 11) filosofie a aesthetika; 12) právnictvo; 13) lékařstvo; 14) klassická filologie; 15) inženýrstvo; 16) mathematika a deskriptiva; 17) přírodověda; 18) astronomie a meteoro-

logie; 19) fysika; 20) náboženská literatura, a sice: a) bratrská, b) evangelická nová, c) pravoslavná, d) duchovní básnictvo katolické; 21) ukázky spisův Čechů ruských a charvátských.

Českou prosu belletristickou od r. 1400—1894, vývoj časopisectva českého a historii obecnou i církevní znázorňují důkladné diagramy.

Šťastna věru byla myšlenka před oči jasně předvésti vynikající spisovatele starší i v jejich pracovně; zřízenyť mnohým z nich zvláštní síně, v nichž umístěny netoliko jich spisy, ale i correspondence, listiny jich se týkající, nábytek, jehož užívali, i jiné památné předměty jejich, jako Jungmannovy housle, džbán a pohár, Purkyňův křestní oděv, Hálkova gymnasijní vysvědčení a p. Bohužel není v tomto oddíle náležité soustavy, takže některým se dostalo jen vitriny, jiným zbytečně mnoho místa.

V oddělení tom uvádíme v řadě za sebou: J. E. Vocela, Jos. Friče, F. L. Čelakovského (s rodným domkem v Strakonicích), Fr. Palackého (snímek s tváře a pravé ruky), Josefa Jungmanna, K. Havlíčka, Jana Kollára, Jana Nerudu, Vít. Hálka, K. J. Erbena, Jana Hanuše, V. Beneše-Třebízského, Fr. V. Jeřábka, Jana Ev. Purkyni.

I *nakladatelstvo* české není zde úplně zastoupeno; zvláštní vitriny tu mají Matice Česká, Matice Moravská, Česká Akademie, Matice lidu, Libuše, Kobrova rodinná knihovna (díla vynikajících spisovatelův) a někteří jiní.

K oddílu tomu se řadí i *České divadlo*, jež má znázorniti vývoj dramatického umění od našeho probuzení. V popředí stojí pokojík Tylův, jak v něm Tyl v Plzni zemřel, a síň Klicperova. Následují četné podobizny, obrazy, divadelní cedule, ukázky jevišť starší i novější doby (Národní divadlo), pak vitriny chovající různé památky českých skladatelův, jako Smetanova, Bendlova, Dvořákova a p.

~~~~~~~~~~

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 8. července prof. *Mourek* přednášel o účinku hlavní věty na způsob vedlejší věty v gotštině. Professor A. *Ludwig* předložil úvahu o etymologickém významu latinských slov superstitio a panis. — Do Věstníka na běžící rok vytištěny jsou dosud mimo jiné tyto spisy: J. Goll vydal některé prameny k náboženským dějinám v 15. století; Fr. Kameníček vynesl na jevo pamětný spis nejmenovaného pozorovatele o příčinách selského pozdvižení v Čechách r. 1775; J. Metelka obstaral reprodukci mapy střední Evropy, kterou uprostřed 15. století sestavil kardinál Mikuláš Kusa, a mapy Islandu Olav Magna z r. 1548 a k oběma přičinil výklad; Frant. Prusík vydal ukázky z rukopisu 18. století, nadepsaného Apatéka domácí.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 12. července přednášel prof. Dr. J. N. *Woldřich* „O některých geologických zjevech aero-
~~~~~~~~~~

dynamických v okolí Pražském"; MUC. J. *Babor* „Poznámky o vývoji Stylommatophor"; F. K. *Studnička* „Příspěvky k anatomii a embryologii předního mozku obratlovců". Prof. Dr. B. Raýman předložil pojednání pp. prof. Dra K. *Chodounského* a Dra O. *Šulce* „Sacharifikace pomocí euzymů pankreatických".

Akademia umějętności v Krakově.

Ve Zprávách za červen a červenec r. 1895 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: Biblioteka pisařóv polskich. Přehled fauny korýšův Halických (A. Věřejský). O nitrifikaci (E. Godlevski). Určení teploty kritické a teploty vření vodíku (K. Olševski). O tlacích nasycení kyslíku (T. Estreicher). Bádání o oplodněných vejcích ostnokožcův (K. Kostanecki). O povaze fossilní fauny Miodoborův (K. Teisseyre). Dvě zaniklé památky našeho románského slohu v Płocku a Jędřejově (L. Luščkěvič). Historické vědomosti o pasírně Radziviłłovské v Słucku (A. Jelski). O slohové manýře latinských spisovatelův stříbrné doby (K. Moravski). Římská tradice o germanském Herkulovi (A. Miodoński). Attidae Musei zoologici Varsoviensis in Siberia orientali collecti (L. Kulčyński). O stavbě i mechanismě ruchův listí u marantaceí (B. Dębski). Další bádání o elektrických zjevech v kůře mozkové (A. Beck i N. Cybulski).

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

(Pokračování.)

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

Pražské groše a jejich díly (1300—1547). Napsal *Josef Smolík.* S pěti lithogr. tabulkami. Předloženo dne 19. února 1894. Rozprav třídy I. ročn. III. čís. 3.

Do července r. 1300 byly u nás v oběhu brakteaty, které se počítaly na talenty po 20 solidech a každý solid po 12 denarech; solid byl mincí pouze početní. Poněvadž se nově ražené pražské groše dokonce a zcela, zevnějškem svým i jinak, lišily od brakteatů, zdálo se a myslilo u pozdejších posuzovatelů tohoto převratu, že zavedením grošů stala se „tabula rasa" v mincovnictví českém. I bylo proto potřebí (hned v úvodě) mylný tento náhled nejen vyvrátiti, nýbrž naopak poukázati k velice důmyslnému připnutí grošů pražských a jejich dílů k staršímu talentu a jeho rozdělení. Neboť groš byl nyní skutečný, t. j. ražený solid, a držel jako tento 12 denarů, tak že 20 grošů = 20 solidům čili talentu, a kopa grošů = třem talentům. Jen tímto nad míru případným zavedením groše raženého na místě solidu početního a tím, že hned od počátku počítáno na kopy, tedy po 60ti, vysvětlíme si onen zcela klidný, hladký přechod od brakteatů ke grošům, který, nechť dím, „registrují" všichni současní kronikáři čeští „svým mlčením;" nikde ani hlesu o nespokojenosti s tímto velikým převratem v mincovnictví domácím. A nebylo k tomu zajisté též žádné příčiny, poněvadž obecný lid počítal nyní jako prve, maje ovšem v rukou peníze zcela jiné, které ve všech kusech a v každém ohledu lepší byly brakteatů.

V první části (*A*) popisují se pražské groše a jejich díly od r. 1300 do 1547 a vyobrazují na 4 tabulkách. Při tom přihlíženo nejen k znaménkům oddělovacím, nýbrž i k jakosti, stříži, zrnu a k hodnotě tohoto, vyjádřené v rak. čísle. Z oddělovacích znamének v opisech na líci a rubu v době, kdy na groších není letopočtu (až do krále Ferdinanda I.), můžeme přibližně poznati, které groše téhož krále jsou starší a které mladší. Neboť zkušenost učí (z nálezů těch grošů), že král nastupující razil groše venkoncem takové, jaké byly poslední jeho předchůdce, ponechav na nich i tatáž znaménka oddělovací. Zkrátka, podle posledních kolků na groše krále předešlého hotovily se kolky nové se jménem nového panovníka. — Jakosť grošů a peníze vyšetřena vesměs ve zdejším c. k. puncovním úřadě přepálením jich. Z jakosti a stříže stanoveno zrno grošů a hodnota jejich vyjádřena v rak. čísle čítajíc kilogram čistého stříbra po 90 zl. Poněvadž na ten čas měna stříbra proti zlatu téměř každého dne jest jiná, bylo potřebí sáhnouti o několik let nazpět, kdy se počítalo v Rakousku stříbro, jak uvedeno. Zvláštní pozornosti zasluhují tlusté groše a peníze, na které musejní sbírka jest bohatší nežli kterákoli jiná. Kromě popisu grošů atd. vypisují se u každého krále veškeré příhody, proměny, nařízení, mincovní řády, peníze zapovězené a vůbec záležitosti českého mincovnictví se týkající — vesměs na základě *písemních* pramenů.

V druhé části (*B*) uvádějí se jmena mincmistrů, nejvyšších mincmistrů a úředníků mince na Horách Kutných. Dosud tohoto roztřídění nebylo, nýbrž veškeří mincmistři (dle Přehledu Palackého) pokládáni jsou za nejvyšší, a úředníci mince (obyčejně) za mincmistry, kterého titulu jim však nepřináleželo. Dokud souviselo s věcí, přidáno u toho neb onoho *stručně, jak* své hodnosti práv byl, jak dlouho svůj úřad zastával, co důležitějšího v mincovnictví za něho se přihodilo a p.

V třetí části (*C*) pojednává se na základě listin o kopách a hřivnách v království Českém. Toho času totiž pražská č. česká hřivna brala se buď za 64, 62, 60, 56 nebo 48 pražských grošů, a dle toho přikládána jí rozličná jmena (t. hřivna těžká č. moravská; lehká, krátká č. *královská*: hornická č. pokutná). Spisovatelé domácí i cizí, jednající o pražských groších, soudili však z rozličného jich počtu na hřivnu českou, že se groše samy v zrnu i stříži pozměnily, zejmena pak, že původně (za Václava II.) byly z čistého stříbra v počtu 60 na hřivnu, a hned za krále Jana že jich už potřebí bylo 64, aby se hřivně čist. stř. vyrovnaly. Tento zcela chybný náhled byl zde vyvrácen nejen zkouškami, t. j. přepálením grošů samých, nýbrž a zvláště současnými listinami. Za tímto účelem vyhledáno, kterého roku děje se u nás poprvé zmínka o hřivně po 64, 62, 60, 56 anebo 48 groších, a již z těchto dokladů patrno, že hřivny ty za téhož krále v letech *posloupných* přicházejí „promiscue“. Kromě toho dotvrzeno listinami, že téhož dne táž osoba na př. darovala hřivnu po 64 a jinou po 56 groších, z čehož jasně plyne, že to byly tytéž groše, stejného zrna a téže stříže. Rozličný počet grošů do hřivny měl tedy příčiny zcela jiné, zejmena staré zvyklosti a p., jak šířeji se tam vypisuje.

V části čtvrté (*D*) ukazuje se, jak počítáno na pražské groše v zemích cizích, jakož v Rakousích, Štyrsku, Braniborsku, Míšni, Slezích a Polsku. Do všech těchto zemí dostaly se pražské groše a brány tam z počátku na tamější hřivnu dle váhy (al marco). Která země měla buď těžší nebo lehčí hřivnu, nežli byla pražská, počítalo se na ni grošů buď více nebo méně

ležli v Čechách. Během času však (jako u nás) ustálil se tam určitý počet grošů — bez ohledu na jich zrno a stříž —, který brán byl obecně za hřivnu, což vše doloženo z listin samých té neb oné země se týkajících. Tím byly opět na pravou míru přivedeny mylné náhledy všech, kteří pojednávajíce o pražských groších, v cizích zemích běžných, soudili buď z menšího nebo většího jich počtu na tu neb onu hřivnu jdoucích o jich necht lepším necht horším zrně a stříži. Přehledli úplně spisovatelé ti, že každá země vážila pražské groše na svou hřivnu, která se ovšem s českou nesrovnávala, jak na nejednom místě zde číselně doloženo a tím rozličný počet grošů na tu neb onu hřivnu vysvětlen.

V poslední části (*E*) probrány pražské groše kontramarkované. Dosavadní domněnky, že se po známém nálezu krále Václava IV. o universitě pražské r. 1409 dostalo tak veliké množství pražských grošů za hranice tohoto království, že je tam zvláštními puncemi č. kontramarkami opatřovali a pak jako obecně berné a běžné mince jich užívali — při hlubším studiu o věci této neobstály. Dokázáno kronikami některých měst německých, že mimo jiné přední příčinou kontramarkování pražských grošů byla tamější chatrná, nicotná mince sama. Města, mající právo mincovní, kupovala na vlastní pěst groše zejmena Václava IV., nechala je svými úředníky zkoušeti a které obstály, zvláštními kolky opatřiti, aby obecný lid věděl, v kolika tamějších haléřích má je bráti a dávati. (Pokračování.)

Personalie.

Řediteli jmenováni jsou: reálky Vinohradské Václav *Starý*, prof. Pražské reálky v Ječné ulici; Pražské reálky Malostranské Frant. *Hoza*, ředitel Plzeňské reálky; Pražské reálky v Ječné ulici Čeněk *Jarolímek*, ředitel Karlínské reálky; Karlínské reálky Prokop *Procházka*, ředitel Králohradecké reálky. — Skutečným učitelem Pražské reálky Malostranské se stal Fr. *Ibl*, supplent tamže.

Jmenováni jsou: V. *Hospodka*, řed. ob. gymnasia ve Vysokém Mýtě, ředitelem sestátněného gymn. tamže; Jos. *Letošník*, hlavní učitel učitel. ústavu v Kr. Hradci, ředitelem učitel. ústavu v Jičíně; Jos. *Frank*, katecheta chlap. školy občan. v Plzni, katechetou učitel. ústavu tamže; Cyrill ryt. *Purkyně*, supplent české reálky v Karlíně, hlavním učitelem učit. ústavu v Plzni; Rud. *Soukup*, provis. učitel reálky Pardubské, hlavním učitelem učit. ústavu v Kutné Hoře; Jos. *Sprongl*, katecheta dívčí školy obč. na Žižkově, katechetou na reálce Vinohradské. — Přeloženi jsou: Jan *Barda*, skuteč. učitel gymn. v Něm. Brodě na gymn. Budějovské; Dr. Fr. *Brdlík*, prof. paedag. v Kutné Hoře, na gymn. ve Vys. Mýtě; Dr. Victor z *Cintulův*, prof. gymnasia v Něm. Brodě, na reálku Vinohradskou; Vác. *Hübner*, skut. učitel reálky Kutnohorské na reálku Vinohradskou; Č. *Ibl*, prof. reálky Pardubské, na reálku Vinohradskou; Dr. Jar. *Kosina*, prof. gymn. na Vys. Mýtě, na gymn. Německobrodské; Jos. *Lacina*, prof. gymn. Slanského, na Pražskou reálku Malostranskou; Dr. Em. *Peroutka*, prof. gymnasia Roudnického, na gymn. Vinohradské; Dr. Jos. *Prašák*, prof. gym. Budějovského, na gymn. Smíchovské; K. *Procházka*, prof. gymn. Domažlického, na gymn. Roudnické; Em. *Schwarz*, prof. gymn. ve Vys. Mýtě, na reálku Vinohrad-

skou; Fr. *Stýblo*, prof. gymn. Slanského, na Pražské gymn. v Žitné ulici; Tom. *Svěrák*, prof. gymn. Opavského, na gymn. ve Val. Meziříčí; Jan *Tom...*, prof. gymn. ve Val. Meziříčí, na gymnas. Kroměřížské; Jan *Vařeka*, prof. gymn. Smíchovského, na Pražské gymn. na Křemenci; Fr. *Wurm*, professor reálky Českolipské, na reálku Vinohradskou. — Skutečnými učiteli jmenováni jsou: *a*) provisorní učitelé: Ad. *Beneš* z reálky Pardubské na reálce Kutnohorské; Ant. *Bukovský* z reálky Písecké na reálce Kutnohorské; Petr *Hrubý* z akad. gymnas. v Praze na gymnas. v Slaném; Kar. *Skála* z reálky Plzeňské tamže; Vác. *Šolc* z reálky Jičínské na reálce Pardubské; Jindř. *Šrámek* z gymn. Příbramského tamže; Dr. Jak. *Všetečka* z gymn. Kolínského na gymn. Jičínské; Al. *Zdrahal* z reálky Královéhradecké tamže; *b*) supplenti: Kar. *Franta* z gymn. Jičínského na gymn. ve Vys. Mýtě; Vojt. *Hanačík* z Pražského gymn. v Žitné ulici na gymn. Budějovickém; Al. *Holas* z vyšš. gymn. Brněnského na gymn. ve Val. Meziříčí; Vác. *Jezdinský* z akad. gymnasia v Praze na gymn. Slanské; Vlad. *Kalousek* z akad. gymnas. v Praze na gymn. Roudnickém; Fr. *Mazal* z reálky Karlínské na reálce Vinohradské; Fr. *Moučka* z Pražské střední školy Malostranské na gymn. ve Vys. Mýtě; Ant. *Nevole* z gymn. Olomúckého tamže; Lad. *Pirchan* z Pražské střední školy Malostranské na gymn. Domažlickém; Jan *Skákal* z gymn. Chrudímského na gymn. Rychnovském; Jan *Stránský* z gymn. Královéhradeckého na gymnas. Německobrodském. — Zatímními učiteli se stali supplenti: Jos. *Čapek* z reálky Karlínské na reálce Plzeňské; Karel *Černý* z reálky Pardubské na reálce Jičínské; Dr. Fr. *Drtina* z Praž. gymn. v Žitné ulici na akad. gymn. v Praze; Vavř. *Dušek* z Pražského gymn. v Truhlářské ul. na gymn. Příbramském; Dr. Fr. *Groh* z Praž. gymn. v Žitné ul. na gymn. Kolínském; Jar. *Hruška* z reálky Rakovnické na reálce Pardubské; Karel *Jirovec* z Praž. střední školy Malostranské na Pražském gymn. na Křemenci; Jos. *Liška* na reálce Královéhradecké tamže; Ot. *Paroubek* z Praž. střední školy Malostranské na reálce Pardubské; Dr. Em. *Sekera* z gymn. Pelhřimovského tamže; Jan *Škoda* z gymn. Chrudímského na gymnasium Vinohradském; Fr. *Vojtíšek* z reálky Plzeňské tamže. — Zatímními učiteli se stali supplenti: Jos. *Děda* na Praž. gymn. v Žitné ul., Vác. *Bendík* na Kolínském gymn. — Řediteli jmenováni jsou: Karel *Nečásek*, prof. akad. gymn., na Pražskou reálku na Malé Straně; Karel *Brož*, prof. gymnasia v Truhlářské ulici v Praze, na reálku Královéhradeckou; Ant. *Sochor*, prof. reálky Písecké, na reálku Plzeňskou; Ign. *Soldát*, professor české reálky v Ječné ulici v Praze, na reálku v Písku. — Hlavními učiteli ustanoveni jsou: Rud. *Janeček* na paedagogii Příborském, Fr. *Zdařil* na paedagogii Královéhradeckém. — Skutečnými učiteli reálky Jičínské stali se suplenti: Jar. *Dolenský* a Ad. *Mach*. — Ve státní správu převzati jsou professoři a skut. učitelé gymnasia Vysokomýtského: Vrat. *Votrubec*, Jos. *Kovář*, Matěj *Dušek*, Dr. Kar. *Křemen*, Václ. *Sládek*, Gust. *Šafařovic*, Fr. *Štrér*, Ig. *Frank* a Fr. *Šimáček*. — Skutečným učitelem jmenován provis. učitel v Jičíně Jan *Voborník* na gymnas. Litomyšlském; provis. učitelem suppl. v Příbrami Jan *Kašpar* na gymn. Jičínském. Dr. Js. *Novák*, professor v Litomyšli, přeložen na akad. gymn. v Praze.

Dne 15. července zemřel v Bystřici pod H. Josef *Pokorný*, professor čes. gymnasia v Uherském Hradišti. — Dne 28. srpna zemřel na Vinohradech Lad. *Duda*, professor gymnasia na Křemenci v Praze. — Dne 25. srpna zemřel tamže Josef *Sládek*, professor gymnasia v Žitné ul. v Praze.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k 50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1. Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až VIII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při přištím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od niehž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

Sl. sbory professorské upozorňujeme, že při Novém roce dokončeno bude kommentované vydání Českých Alexandreid 2. sešitem. Cena bude kolem 1 zl.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík*.

(Pokračování.)

LXXXIV. Rozdíel pátý a LXXX^{ty}. Kterak Allexander podle jednoho jezera sladkého bíeše a tu velikú příekořiznu trpěli.

87. **(282)** A protož objíeždějíce[1]) ten potok, nalezechu (jezero sladké)[2]) v hodinu jedenádctú, a tu rozbil jest[3]) stany (i přiká)za,[4]) aby les okolo jezera sekali,[5]) ze třtíe bíeše vyrost(l. A bíeše)[6]) to jezero za čtyři hony z šíři. [A] I káza Alexander (pře)mnoho[7]) ohňóv zapáliti, chtě tu mnoho[8]) dní poby(ti. A) když měsíec poče svíetiti, hned zjevichu sě v tom (je)zeře ještěrové divné velikosti, potom drakové, hadové počechu sě bráti rychle k tomu jezeru. A ta v(še)chna země jich sipěním bíeše naplněna, neb bíech(u) vyšli z okolních hor a velikým úprkem běžíechu. Ale ti drakové mějíechu na hlavách hřebeny a prsi jich vyzdvižené, ústa rozčeslá, a jich duch bíeše smrtedlný a jich oči plamenem jiskrnatým[9]) pláchu. A když uzře je vojsko, velikým strachem sě lečechu, mníece, by všichni měli býti pohlceni.

LXXXV. Rozdíel VI a LXXX. Kterak Allexander *posil*[10]) jest svého lidu.

Tehdy poče jich napomínati a ponúkati,[11]) řka: „O rytíeři udatní, nerodte sě lekati, neb jakž mne uzříte činiti, též i vy budete pilni,

1) *B.* objezdíece *A.*
2) *A. B.*
3) *B.* rozbichu *A.*
4) *A.*
5) om. *jenž.* kterýžto les ze třtie bíeše vyrostl *B.* eratque ipsa silva ex calamis. om. *A.*
6) *A. B.*
7) *A.*
8) *B.* několiko *A.*
9) *B.* ohnivým *A.*
10) m. *posílil.*
11) add. svých rytíeřóv *A.*

abyste též učinili.[1])" A to řka, popade oštěp[2]) nebo lučák a pukléř i poče bojovati proti drakóm a hadóm, kteřížto[3]) na ně jdíechu a lité běžíechu. A to uzřevše rytíeři, posilnichu sě[4]) a vzemše braň, počechu mužsky bojovati; od nichžto dvanáste rytíeřuov a druhých třidceti služebníkuov jest zahubeno.[5])

LXXXVI. Rozdíel VII a LXXX o racíech a lvíech bielých, ješto sú vyšli proti lidu Allexandrovu ze třtíe jezerného.

Potom z toho třtíe rakové divné postavy a velikosti vyšli jsú, majíce hřbety[6]) tvrzšíe[7]) nežli kokodrillus. A když na ně lúčíechu kopím,[8]) nikoli jich nemožíechu raniti, avšak mnohé z nich [ranichu a] zbichu[9]) a druzí vešli jsú do jezera. A když (283) (bíeše druh)é[10]) nočnie bděníe, rychle přišli jsú k nim (bíelí lvo)vé[11]) větší nežli býkové a *všelikým*[12]) řvaním (třasúce)[13]) šijemi svými. Ale rytíeři přitekše na ně, (vchytav)še[14]) je na své oštěpy[15]) i zbichu.[16])

LXXXVII. Rozdíel osmý (a osm)desátý. Kterak divocí vepřové a ženy divoké (přib)ěhli sú na vojsko, majíce po šesti rukách.

(P)otom přitekli jsú[17]) svině divoké[18]) divné velikosti, jichžto kly na loket bíechu vzdélí; a s (n)imi lidé divocí a ženy bíechu přimíešeny,[19]) každá majíc šest ruk. S nimižto potkavše sě rytíeři, osidly je zchytavše i zbili je. Teskliv bíeše Alexander i vojsko jeho všecko i přikáza,[20]) aby hned zažhli ohně[21]) podle jezera. Potom přijide k nim hovado veliké, silnějšíe nežli slon a bíeše podobné k koni, hlava jeho bíeše veliká a na čele jeho robové a slovíeše jazykem Indickým Odentetramius,[22]) a prve nežli poče píti z jezera, přiteče na ně.[23]) Ale Alexander sem i tam běhaje, svých rytíeřuov posilováše;[24]) ale to ho-

---

[1]) i vy také čiňte, aby byli pilni to činiti *A.*

[2]) ofczyp *A.*

[3]) kteréžto *A.*

[4]) sebe *A.*

[5]) od nichžto jest zmordováno dwaſte rytíeřóv a ſluzebnyku třidceti jest zahubeno od drakóv *A.*

[6]) *B.* chřbety *A.*

[7]) tvrdší *A.* tvrdšíe *B.*

[8]) kopími *A. B.*

[9]) avšak jich mnoho zbichu *A.* avšak mnoho z nich zbili sú *B.*

[10]) *A. B.*

[11]) *A.*

[12]) m. *s velikým A. B.*

[13]) *A.* třesúce *B.*

[14]) vchytawſſe *A.* vzchopivše *B.*

[15]) ofczypy *A.*

[16]) zbichu jich množstvíe; ale sešlo jest rytíeřóv osmnáste a služebníkóv pět a třidceti *A.*

[17]) add. na ně *A.*

[18]) add. a *A.*

[19]) *B.* a ženy nahé *A.*

[20]) add. Alexander *A.*

[21]) aby zažhli mnoho ohněv *A.*

[22]) *B.* (Odentetiranus). Potom př. k nim jedna potvora velmi veliká a mějíeše na čele mnoho rohuov. *A.* lat. Odontetiranno.

[23]) *B.* na vojsko *A.*

[24]) *B.* posilňováše *A.*

vado přelíté [1]) zamordova [2]) osmmezcíetma rytíeřuov.[3]) Ale potom je také zabichu.[4])

LXXXVIII. Rozdíel VIIII. osmdesátý o myšíech a netopýříech.

Potom vyjidechu myši ze třtíe veliké jako lišky a jedíechu těla mrtvých, a kteréžkoli zvieře jsú uhryzly, ihned jest umřelo, ale jich uhryzeníe nižádné škody lidem neučinilo. Počechu také netopýrové létati [5]) jakožto holubové, jichžto zuby bíechu [6]) jako člověčí, i tepíechu *rytíeři* [7]) v tváři: jedněm oséčéchu [8]) nosy, druhým uši a některým oči [9]) a rozličně je raníechu. A když sě přibližováše [10]) ke dni, přiletěchu ptáci velicí jakožto supové, barvy črvené, majíce *nosy* [11]) a pysky črné, ale neuš(**284**)kodichu jim,[12]) a ſſedſſe [13]) veškeu břěh *sú od*(*sud* [14]) vyta)hujíce [15]) z jezera ryby, přede všemi jedíechu (je).[16])

LXXXIX. (Allexander) opustiv míesta nebezpečná, těže do krajin l(uctuar)ských.

88. Potom hnuv vojskem, opusti [17]) míesta nebezpečná a přítěže [18]) do krajin luctuars(kých),[19]) jenž mají hojnost zlata. Ale lidé té [20]) země (milo)stivě [21]) jej přijemše, mnoho jsú jemu pohodlé učin(ili); i přeby tu třidceti dní. A bíechu tu lidé, ješto slo(vú) Seres, a stromové majíce listíe jakožto bavlnu, kteřížto lidé zbíeráchu tu bavlnu. Ale rytíeři Alexa(n)drovi dvakrát bíechu udatnější pro vítězstvíe, jenž jsú měli nad hovady.[22])

XC. Rozdíel prvý a devadesátý. Kterak Allexander bojoval jest s Porem, králem Indyským, a zabil jest jeho.

89. Potom pohnuv Alexander vojskem, přitrže k míestu, kdežto Porrus s vojskem sebraným ležíeše.[23]) Tehdy Alexander sebrav roty, stáše na koni svém Bucifalovi a vytek přede všemi, káza u vojenské

[1]) *B.* ta potvora *A.*
[2]) add. jich *A.*
[3]) a služebníků padesáte *A.*
[4]) Ale potom také tu potvoru s velikú prací sú zabili *A.*
[5]) add. velicí *A.*
[6]) *B.* a zuby mějíechu *A.*
[7]) m. *rytieře A. B.*
[8]) usečováchu *A.* oteeczechu *B.*
[9]) některým oči *B.* om. *A.*
[10]) blížíeše *A. B.*
[11]) *A.* m. *nohy B.* pedes.
[12]) neškodichu jim *B.* neškodíechu lidem *A.*
[13]) t. j. ssedše (impleverunt): obsedše *B.* obſſedſſe *A.*
[14]) m. *jezerní A. B.*
[15]) *A.*
[16]) *B.*
[17]) opustiv *A. B.*
[18]) i přitrže *A.* i přijede *B.*
[19]) luctuanských *A. B.* Bactrinarum.
[20]) tej *A.*
[21]) *A. B.*
[22]) add. lítými *A.* a nad zvíeřaty *B.*
[23]) add. a jmějíše Porus lidu oděného čtyři sta tisícóv *A.*

trúby trúbiti. I poče [1]) mužsky bojovati i padáchu [2]) Indičtí v boj. A když uzře Porrus, ano jeho hynú, stál jest přede všemi a vysokým [3]) hlasem vece: [4]) „Allexandře, neslušíeť cíesaři tak nadarmo zahubiti lidu svého, ale sám sebú *na* [5]) boj počíeti a dokonati. Stuoj [6]) lid tvuoj s jedné strany a muoj z druhé strany a my sami [7]) bojujme: jestliže mě přemuožeš, lid muoj bude [8]) tobě poddán; pakli ty u mú rukú zahyneš, lid tvuoj buď ke mně a lidu mému [9]) přivinut.“ A to jest proto řekl, tupě postavu jeho pro malosť života jeho, neb Alexandrova osoba bíeše tří loktuov zdéli. [10])

Ale [11]) k tomu hned povoli [12]) Alexander, že hned přestachu bojovati obě [13]) vojště a oba krále sama [14]) mezi (285) (sebú bojovás)ta [15]) a [16]) rytíeři Porrovi vysokými hlasy po(čechu vola)ti. [17]) Uslyšav Porrus [18]) křik svých, [19]) obráti (hlavu svú) [20]) k nim, [21]) ale [22]) Alexander přiskočiv, oběma ru(kama u)deři [23]) mečem na [24]) hlavu jeho a hned zabi jeho. (Ale uz)řevše [25]) to Indičští, počechu s Macedonskými (bojovati [26]) ukrutně. Jimžto vece Alexander: „Bíedníci, (jenž) [27]) po smrti krále svého bojovati usilujete, i zdali (ne)víete, že kdež zprávce nenie, veškeren [28]) lid bude roz(tr)žen?“ Odpovědéchu [29]) Indičští: „Lépe jest nám lidsky (b)ojovati a mužsky na poli zahynúti [30]) nežli viděti našeho lidu záhubu, abychom zbožíe i vlasti byli oblúpeni.“ Jimžto vece Alexander: „Boj váš přestaň a svobodně [31]) do svých bydel sě vraťte veselí, neb zajisté žádného bezprávíe od nás [32]) nebudete trpěti, neb jste mužsky bojovali.“ Tehdy Indičští povrhše braň svú, počechu Alexandra jako boha chváliti. Ale Alexander rozbiv tu stany, učini oběti vítězné bohóm, přikáza, [33]) aby těla všech zbitých byla pochována; a [34]) krále Porra poctivě jest [35]) pochoval.

[1]) *B.* i sjedechu se obě vojšče v hromadu a počechu *A.*
[2]) *B.* add. velice *A.*
[3]) velikým *A. B.*
[4]) *B.* volal jest a řka *A.*
[5]) m. *má A. B.* oportet.
[6]) *B.* add. ty a *A.*
[7]) *B.* sama *A.*
[8]) buď *A.*
[9]) buď k mému lidu *A. B.*
[10]) tupě postavu jeho pro malosť živ. jeho, nebo Al. postava bíeše tří loktuov zvýši; ale Porus ufaje výsosti těla svého, jenž bíeše pěti loktuov zvýši, že by Alexandra tudy přemohl *B.* tupé Alexandrovu postavu, neb Al. postava bíeše tří loktuov; ale Porus ufaje u výsosť těla svého, jenž bíeše pěti loket dlúhý *A.*
[11]) A *A.*
[12]) svoli *A.*
[13]) *B.* add. straně a *A.*
[14]) om. *A.*
[15]) *A.*
[16]) ale *A.*
[17]) *A. B.*
[18]) *B.* aby se pomněl král Porus A on uslyšev *A.*
[19]) od svých rytíeřóv *A.*
[20]) caput. svú tvář *B.* se *A.*
[21]) *B.* add. co by to bylo *A.*
[22]) a hned *A. B.*
[23]) *A. B.*
[24]) v *A. B.*
[25]) *A. B.*
[26]) *A. B.*
[27]) *A.* jenžto *B.*
[28]) *B.* že veškeu *A.*
[29]) add. jemu a řkúce *A. B.*
[30]) mužsky bojovati a na poli zahynúti *B.* mužsky bojovati a na poli zemříeti *A.*
[31]) svobodu mějte a *B.* ſwobodu *A*
[32]) *B.* om. *A.*
[33]) i přikáza *A.* a přikáza *B.*
[34]) ale *A. B.*
[35]) *B.* jeho sám *A.* (Pokrač.)

Česká terminologie logická.

Historická studie Dra *Ant. Krecara.*

(Pokračování.)

b) Překládání terminů.

Marek překládal terminy z latiny, řečtiny i němčiny podle toho, z které řeči zdál se mu překlad býti v češtině vhodnější. Do překládání pustil se však teprvé tehdy, když ve výrazech prostonárodních nemohl nalézti přiměřeného slova. Tak přeložil abstrahere = odtahovati; abstractus = odtažený; *ἀνάλυσις* = rozbor; *ἀναλυτικός* = rozborný; concretus = srostitý; codivisio = souděl; dilemma = dvourohoun, trilemma = třírohoun, tetralemma = čtyrrohoun; einförmig = jednotvarý; erotematicus = hovorný; evidence = zračnosť; heterogeneus = jinorodý; homogeneus = jednorodý; iudiziös = dosudný; modalita = spůsobovosť; nominalis = náslovný, poslovný; offenbar zusammengesetzt = jevonásobný; progressivus = vzestupný, regressivus = sestupný; qualitas = jakosť; quantitas = kolikosť; realis = pověcný, realitas = pověcnosť; *σύνθεσις* = sbor; *συνθετικός* = sborný; versteckt zusammengesetzt = krytonásobný; Zirkelschluss = rozsudek kolemchodný.

c) Tvoření terminů.

Slova, jichž užíváme k naznačení pojmů abstraktních, měla druhdy význam konkretní. Má-li se tedy utvořiti termin nový, třeba sáhnouti ku kmenům známým a utvořiti slovo nové, které by mělo, pokud možno, nejméně podobnosti se slovy známými, určitý již obsah majícími, aby nepovstal snadno omyl, a potom tomuto novému slovu dáti obsah a rozsah přesný. Tak počínal si i Marek s Jungmannem. Kmeny, jichž užili k utvoření terminologie, jsou:

Dob: Vymeziv slovo doba (dosud die Zeit) tak, aby rovnalo se latinskému forma, utvořil slova: obdoba = analogia; obdobný = analogisch; obdobenství = analogismus.

Had (ve slovese hádati): záhada = das Problem; záhadný = problematisch.

Jem (jímati): pojem = Begriff, conceptus; výjem = exceptio; výjemný = exceptivus.

Klad: klad = *θέσις;* kladný = positivus; kladnosť = positivitas; kladmo = modo ponente; výklad = expositio, Auslegung; výkladný = auslegbar.

Leh: poloh (lidový výraz dosud byl položenka) = položka; podloha = suppositio; předloha = théma.

Lud (louditi): záluda = sophisma; záludný = sophistisch; záludství = die Sophistik.

Luk, lik (loučiti): odlika = disjunctio; odlíčený = disiunctus; odličnost = disiunctio; odličenost = Disjunctivität; odličenec = membrum disjunctum; rozluka = disparatio, διάζευξις; rozlučovací = disparat.

Mez: zamezující = zamezovací = limitans.

Měr: výměr = definitio; vyměřiti = definieren.

Mlk: zámlka = ἐνθύμημα; zamlkavý = enthymematisch.

Mysl: domysl = coniectura; z domyslu = a priori; domyslný = apriorisch; pomysl = der Gedanke, die Idee, cogitatus; myslitelstvo = logika; myslověda = logika; myslovědec = der Logiker

Sad: sadba = sada = der Satz; podsada = ὑπόθεσις; protisadnosť = ἀντιθετικά; zásada = der Grundsatz, principium, ἀξίωμα; zásadní = zásadový, principiell.

Sah (sahati): rozsah, Begriffsumfassung, extensio.

Sled (sledovati); následek = die Folge; následní = následný = nothwendig folgend, consecutivus; následující = folgend; následnosť = die Consequenz; následovný = sequax.

Sud (souditi): sudba = die Kritik; sudebný = sudebnický, kritisch; sudidlo = κριτήριον.

Stříd: střídnosť = reciprocitas; střídný = reciprocus; střídný pojem = der Wechselbegriff.

Tvar = species; tvarový = specificus.

Um (uměti): srozum = der Sinn.

Ved: odvod = der Gegengrund; odvození = die Ableitung; rodovodstvo = generificatio.

Věd: věda = Wissenschaft, scientia; vědní = vědný, wissenschaftlich; vědecký = wissenschaftlich *po-vě*děti: podpověď = ὑπόθεσις; podpovědný = hypothetisch.

Věr: těžkověrný = schwergläubig.

Vět: věta = der Satz; návěsť = praemissa; odvětovati = ableiten, deducere; odvětník = respondens.

Zamítati: zámětmo = modo tollente.

Zápor = Widerspruch = contradictio.

Zkum: zkumnosť = die Theorie; zkumný = theoretisch.

Zna (znáti): náznatek = die Vorkenntnis; poznatek = die Erkenntnis, cognitio; poznatkový = was die Erkenntnis betrifft; příznak = attributum.

Žád (žádati): požádek = postulatum.

d) Terminy cizojazyčné.

Marek sám byl, jak se tehdy říkalo, puristou čili, jak se nyní říká, brusičem, a proto nechtěl ve své logice připustiti terminu cizojazyčného žádného. Česká řeč ovšem více než řeči jiné vzpírá se slovům

cizím, avšak ačkoli nerada přijímá v sousedské právo termin cizí, přece ještě více se vzpírá terminu, utvořenému špatně — přijímá jej s výsměchem. Jungmann po celých pět let napomínal Marka, aby nehleděl k purismu přílišnému, avšak Marek toho nedbal a chtěl nahraditi českým terminem termin každý.

Že práce a přemýšlení stálo takové zčešťování mnoho, uzná jen ten, kdo tímto předmětem sám se zabýval. Co dalo na př. Markovi práce, aby nalezl český termin pro logiku!

Jak by mohla logika slouti po česku? myslil. Předmětem logiky jest myšlení — snad *myslitelstvo?* Ale je-li myslitel ten, kdo myslí, znamená myslitelstvo soubor myslitelů — — Snad *myslověda?* Pak neslul by logik myslitelem (vždyť i každý jiný odborník ve své vědě myslí), nýbrž myslovědem nebo myslovědcem. Avšak nemohla by myslověda znamenati vědu o mysli, tedy i psychologii nebo metafysiku? Jest myšlení hlavním znakem logiky? Nikoliv mysliti, ale *správně* mysliti učí nás logika. Proto bychom museli při tvoření nového terminu položiti důraz nas myšlení *právné*. — Správně mysliti učí logika? Snad tedy by mohla slouti *pravomysl*. — To by však mohlo znamenati pravou mysl, právo myšlení.

S kmenem tím nepořídíme. Vezměme kmen jiný. Na př. um.

Snad *umnictvo?* Logik potom slouti může *umník* nebo *umovník*. Při umnictvu nastal by týž spor jako při myslitelstvu. Což tedy *umnice?*

Umnice jest terminem nejvhodnějším — filosofoval Marek, a když r. 1820 jeho logika vyšla, dal jí název „Logika neb umnice". Při druhém vydání logiky r. 1844 si Marek na radu Jungmannovu věc tu poněkud rozmyslil a druhé vydání, které vyšlo s několika přídavky, dostalo název: „Zkumná dobná filosofie čili logika neb myslověda."

Tento termin případnějším ovšem nebyl.

3. Zásluhy Jungmannovy o terminologii logickou.

Abstrahujeme-li od arithmetiky Vydrovy (1806), jest Markova logika prvním dílem vědeckým v české literatuře století devatenáctého. Vědeckým jmenuji ji ovšem jen proto, že jedná o vědě, o látce vědecké, po vědecku. Něco nového v logice vynésti nebo na logiku se stanoviska povýšenějšího ukázati ovšem logika Markova nemohla. Dnes vidíme na ní pouze velikou tu píli a horlivosť, s jakou Marek i Jungmann hledí utvořiti českou řeč logickou. Po stránce formální, terminologické jest zjevem cenným a zajímavým. Jest vlastně prvním skutečně praktickým pokusem o celou soustavnou terminologii logickou. Sepsal ji Marek, avšak vlastním duchem jejím byl Jungmann. Jeho usilování se zdařilo, že brzy po logice vydal on sám Slovesnosť, Sedláček Geometrii (1822) a Základy přírodnictví (1825) a Presl Lučbu (1828). Ve všech těch spisech více námahy stála terminologie než věda. Nikdo jim po vyjití nerozuměl. Nedostatek terminů a obratů českých byl na jevě.

Tomuto nedostatku odpomohl Jungmann svým Slovníkem, vydá-

vaným od roku 1835—1839, v němž ukázala se výrazů českých ne chudosť a nedostatek, ale hojnosť a bohatosť. Jím byl položen základ nejen řeči české vůbec, ale řeči vědecké zvláště. Slovník ten bude uváděn v každé terminologii vědecké našeho století a proto nemůže ho obejíti ani terminologie logická.

Důležitosť jeho pro terminologii vědeckou jest dvojí:

1. *Filologické stránce* ku tvoření vědecké terminologie zjednán byl jím *pevný podklad.*

2. Slovník Jungmannův jest *pevným mezníkem*, dle něhož můžeme přesně určiti, které terminy vědecké utvořeny byly před rokem 184[?]. a které po roce tomto.

3. Jednotliví vědci po roce 1840 *vybírali výrazy ze slovníku Jungmannova*, užívajíce jich buď ve významu Jungmannem udaném anebo pozměněném (terminologickém); na základě výrazů těchto *tvořili* terminy nové.

Co platí všeobecně o vědách všech, platí i o logice. Výrazy logické, které jsou logickými terminy buď již u Jungmanna anebo jimi se staly sice později, avšak přicházejí v jeho slovníku, jsou:

Bezesporný = widerspruchslos; *bezesporność* = Widerspruchslosigkeit; *bezprostřední* = bezprostředeční = unmittelbar; *bezvýminečný* = (opp. podvýminečný) unbedingt; *bezzákonnosť* = Gesetzlosigkeit, irregularitas; *dobádati se* = erforschen, erfahren; *důsledný* = sobě neodporný = consequent; *důslednosť* = consequentia Pa.; *dvojsmysl* = ambiguitas, Doppelsinn; *dvojsmyslný* = zweideutig; *jednotiti* = zur Einheit bringen; *jednohlasný* = einstimmig, univocus; *jednotný* = einzeln, singularis; *jednoznačný* = gleichbedeutend, synonym; *jednoznačnosť* = synonymitas; *jinakosť* = Verschiedenheit; *jinaký* = verschieden; *jinorodosť* = heterogeneitas; *jinorodý* = heterogēn; *klamlivý* = trüglich Pa.; klamný = Pseudo; *křivda logická* = nepravda = falsitas; *ličnosť* = Menge; *mělkosť* = die Untiefe; *měřičný* = Mess ; *myslný* = denkbar Pa.; *myslnosť* = Denkkraft; *myslitelný* = denkbar; *myslivý* = sinnreich, ingeniosus; *myslivosť* = náklonnosť k myšlení; *nadsazování* = die Überbietung; *náhled* = Ansicht; *námět* = návrh; *následující* = folgend, sequens; *následovný* = sequax; *neměřitelný* = immensurabilis; *neměřitelnosť* = immensurabilitas; *nestejnorodosť* = heterogeneitas; *nestejnorodý* = heterogeneus; *neurčitosť* = die Unbestimmtheit; *neurčitý* = unbestimmt = *neurčený*; *nevědec* = Unwissender; *nevědecký* = unwissend; *nevědeckosť* = Unwissenheit; *objasniti* = umstrahlen; *objasnění* = Aufklärung; *objasňovací soud* = Erläuterungsurtheil; *obmezovati* = umschränken; *obmezení* = determinatio; *obmezený* = begränzt; *obmezenosť* = die Beschränktheit; *obnímati* = liebkosen; *obrat* = die Umkehr; *obsažný* = begrifflich; *odjem* = Wegnahme; *odjemný* = privativus; *odloučení* = die Absonderung = *odmíšení*; *odůvodniti* = begründen; *odůvodnění* = die Begründung; *omam* = illusio Pa.; *omeziti* = begränzen; *omezení* = die Begränzung; omezený = omezný, determinatus; *omezenosť* = die Begränzung; *omylný* = betrüglich; *osamotnělosť* = die Isolirtheit; *podjem* = die Wagenwinde = hever = Subsumtion; *podjímati* = ergreifen; *podjemný* =

zdvihací; *podjatý* = ergriffen; *podjímavý* = von unten hebend; *podřadnost* = podřaděnost = subalterne Beschaffenheit; *podřadný* = podřaděný = subaltern; *podřaďovací* = subalternierend; *podřízenost* = die Subordination; *podřízený* = subordinatus; *podsaditi* = supponere Pa.; *podtříditi* = unterordnen; *podvýminečný* = bedingt; *pojímání* = die Begattung; *pojmový* = pojmový, begrifflich; *pomezný*, pojem = Grenzbegriff; *poměra* (míra) = mensura; *poměrový* = poměrečný = im Verhältniss zu; *poměrný* = poměru mající; *poměrnost* = Verhältnissmässigkeit; *pomyslný* = sinnig; *pomyslnost* = pomyslného *jakosť* = Sinnigkeit; *postupný* = stufenweise, successivus; *posuzovatel* = der Richter, Kritiker; *potahmo* = bezüglich, relative; *poučka* = das Theorem, *θεώρημα; poučný* = belehrend; *pravosť* = die Richtigkeit; *protidůkaz* = odvod, Gegenbeweiss = protidůvod; protidůvodný; *protimluv* = Widerspruch, contradictio; *protimluvný* = widersprechend; *protiřečí* = protiřečnosť = protiřekosť, contradictio; *prokázati* = einen Brief vorzeigen; *průkazný* = erweislich; *průvod* = Beweis Beweisführung; *průvodný* = Probations-; *prvotní* = primarius; *předjatý* = vorausgenommen; *předek* = prvosť = Vordertheil; *předmítati* = vorwerfen, objicere; *předpokládati* = voraussetzen; *předpokládání* = Voraussetzung = předpoklad; *přesnosť* = die Echtheit; *přesný* = echt; *příčnosť* = die Querheit; *příčný* = quer, transversus; *připustka* = die Annahme, suppositio; *připustnosť* = die Zulässlichkeit; *připustný* = zulässlich; *přírok* = die Zusage; *přiřknouti* = zusprechen; *přízkumný* = theoreticus Pa.; *rovnomocnosť* = Gleichmächtigkeit; *rovnomocný* = gleichmächtig; *rozčástniti* = zertheilen; *rozčástění* = Zertheilung; *rozdružiti* = rozdružovati = entzweien; *rozdružení* = specificatio; *rozličnosť* = die Verschiedenheit; *rozpor* = Streit, contentio; *rozporný* = rozlučný = zertrennbar; rozrůznění = die Scheidung; *rozrůzniti* = scheiden; *rozrůzněný* = geschieden; *sdružiti* = zestejniti = identificare Pa.; *spojitosť* = der Zusammenhang Pa; *srodnosť* = die Homogeneität Pa.; *stejnodobosť* = Gleichförmigkeit; *stejnodobý* = gleichförmig; *stejnojmennosť* = Gleichnamigkeit; *stejnojmenný* = gleichnamig; *stejnomocnosť* = *stejnomocenství* = Gleichmächtigkeit; *stejnoměrnosť* = von gleichem Maasse; *tříbení* = Reinigung, Sichtung; *určitelný* = bestimmbar Pa.; *určitelnosť* = Bestimmbarkeit Pa.; *určitosť* = Bestimmtheit; *úvaha* = Überlegung; *vědec* = Wisser, Kenner; *vědectvo* = das gesammte Wissen = obsah všech věd Pa.; *vědoucnosť* = Wissenschaft; *věrojatnosť* = Wahrscheinlichkeit; *věrojatný* = wahrscheinlich; *vsah* = intensio Pa.; *vsažnosť* = intensio Pa.; *vsažný* = intensivus Pa.; *vylučovati* = ausscheiden, absondern; *vyložitelnosť* = exponibilitas; *vyložitelný* = exponibilis; *výměrek* = vyměřenec, definitum; *výměrný* = ausmessbar; *výminka* = Bedingung; *výminečný* = bedingt; *výsledek* = das Resultat; *vytčení* = *vytknutí* = Hervorhebung; *vývod* = Ausführung, deductio; *vztah* = Verhältnis; *vztažný* = relativ; *vztažnosť* = relativitas = vztažitosť; *zápornosť* = negatio; *zdůvodniti* = begründen; *zkušebnosť* = die Empirie; *zkušebný* = Prüfungs-, Versuchs-; *zpříčení* = Collision; *zpytatel* = der Forscher; *zpytba* = das Forschen; *zpytatelný* = erforschlich; *zpodstatniti* = wesentlich machen; *zpodstatnělý* = wesentlich gemacht; *zrůznění* = Vereinzelung; *zrůzniti* = vereinzeln; *zřetel* = Rücksicht; *zřejmosť* = die Deutlichkeit = *zřetelnosť*; *zvěd* = die Erfahrung.

Jungmann přibral do svého slovníku nejen všecky ony výrazy, které nalezl v řeči lidu, ve slovnících i spisech starších, nýbrž i výrazy

takové a zejmena terminy vědecké, které utvořeny byly v době jeho od Marka, Sedláčka, Presla a Palackého. Palacký vydal již r. 1827 svůj „Okus“ české filosofické terminologie, v němž hleděl objasniti alespoň ty terminy, jichž při svých pojednáních aesthetických užil sám. Z Palackého přibral Jungmann do slovníku svého terminy: **důslednosť** = die Consequenz; klamlivý = trüglich; myslný = was das Gemüth betrifft; omam = illusio; podsaditi = supponere; přízkumný = theoreticus; rozsah = extensio; sestejniti = identificare; spojitosť = der Zusammenhang; srodnosť = die Homogeneität; určitelný = bestimmbar; určitelnosť = Bestimmbarkeit; vědectvo = obsah všech věd = das gesammte Wissen; vsah = intensio; vsažnosť = intensio; vsažný = intensivus. Terminů *„naměteno“* místo lidového námítka, *srostitosť* (subst. od adj. srostitý) a *zevšeobecniti* = verallgemeinen Jungmann do slovníku nepřijal.

Založení Matice české ku vzdělání řeči a vydávání spisů vědeckých roku 1831 bylo zásluhou jak jiných mužů tak i Jungmannovou. Téhož roku vyšlo pojednání Šírovo o logice a tři roky na to již nákladem Matice druhé vydání Markovy logiky, Metafysika a Hýnovo dušesloví.

Jako dříve terminologie Markova, tak i terminologie matiční vyznačuje se hojným tvořením terminů nových. Logické terminy matiční, které v slovníku Jungmannově nepřicházejí, jsou:

Bezsápornosť = Widerspruchslosigkeit, Negationslosigkeit; *nedokazatelný* = indemonstrabilis; *nepodmíněnosť* = die Absolutheit, Unbedingtheit; *nepodmíněný* = absolut; *obmezovací* = Limitations- (subst. obmezování = determinatio u Jungmanna); *potakací* = affirmans (u Jungmanna potakati); *přisuditelný* = praedicabilis (*přísudek* = praedicatum u Jungmanna); *stejnovatý* = stejnovážný = aequipollens; *stejnovatosť* = stejnovážnosť, aequipollentia; *utřídění* = classificatio; *výdoba* = forma (Jungm. der Erwerb); *vydobení* = formatio. (Pokračování.)

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

Jinačí je arci poměr u vlastních jelenů, kde dosud živé druhy počtem převládají. Fitzinger měl 57 dr., Murray 74, Sclater 40 živých, teď přes 80 popsaných známo, hlavně v Číně (16); všude, kde jsou lesy, mimo Australii, Oceanii a Afriku (mimo Berbersko, kde je jelen, daněk). Rozdělují se u Zittela na 13 hluků (Graye), totiž *a*) Capreolus (srnec) již pliocenní v Evropě sev., schází stepní Rusi, k čemuž připočítá fossilní dr. z Leberonu (matheronis), Pikermi, Německa miocénního (?). 2. Furcifer Gray jihoamerický (chilensis (i Peru), antisiensis (Boliv), i fossilní (sulcatus Ameghino). 3. Cariacus Gray (c. Saussure Mexiko, schomburgki Gujana), virginianus Maine-Maryland-Missuri (i pleistocén

Amer.). 4 Blastoceros (paludosus Desm. Brasil.-Patagon. jako campestris Cuv., fossilní ensenadensis, fragilis Amegh.), 5 Axis (byl v pliocénní Evropě-Auvernie (Borbonicus), red crag-u Anglie (suttonensis Dawkins), teď jen v Indii a Číně, Ceylonu (ne zadní Indie). Lydekker má tu japonského sika (co Pseudaxis Anglie) a čínské jeleny (taivanus, mandsuricus). 6 Rusa (Bucervus, Elafurus Gray; eldi (Sclater) Hainan, equinus polostr. Malaisie (Malakka) i Borneo, Davidianus Scl. sev. Čína, aristotelis, Duvaucelii Indie, Filippiny, alfredi (Filip.), peroni, Timor řusa Java a j. i fossilní v pliocénu tam. 7. Elafus Gerv., jelen náš (Eur, Asie sev. k jez. Baikal a ř. Lena), canádský (Wapiti (již v údolí ř. Arna (Italie), 4 dr. v pliocén Auvernie. Murray sem klade malajského Tunjac Vigors (Java, Buru, Amboina) a indického wallichii (elafus Pallas). Mezi odrůdy počítá corsicanus a barbarus (Bennett) v Tunisku a stahuje 12 druhů fossilních auct. — Zittel pak ještě přidává etuarius Croiz. (miocén Auvernie), perrieri, issiodorensis a arvernensis (tamtéž). 8. Vyhynulý Polycladus (Gervais) Auverň, val d'Arno, pliocén Roussillonu, Forestbed Anglie, kde nejrohovatější jelen: verticornis, jejž jiní počítají k daňku. 9. Daněk (Platyceros) v jižní Evropě a Maloasii (mesopotamicus) fossilní, již v pliocénu Auvernie, v diluviu u Berlína (Nehring). K němu přidává Zittel C. euryceros obrovského jelena rašelin, zejmena irských (parohy až $3\frac{1}{2}$ m. široké) v severní Evropě do lidské doby domácího (? schelch Nibelungů). 10. Cervalces (americanus = machlis) moosedeer od 65° s. š. a Canady do N. Yorku a záp. z arktické Ameriky k ř. Columbia — fossilní i v pliocénu tam. 11. Alces circumpolární olen v sev. Evropě (Švédsko, Rus, Kavkaz, Sibiř — i diluviální v Evropě (pliocénní v Italii, Norfolku). 12. Rangifer sob (americký co caribú někteří oddělují (Baird arktické končiny až k hořenímu jezeru), Grony, Spitzbergen, Norvéžsko, Sibíř (do 70° s. š.) až u ř. Lena v Evropě v diluviu daleko k jihu až k Alpám rozšířený (Čechy, Něm., Pyreney) — vyhýbá se lesům, byl v Škotsku do 12 století, v Němcích za Cesara, ale schází stavbám kolovým. 13. Zmíněné již Coassu (6 Flower) jihoamerické.

Čeleď *žiraffid* je věčším dílem vymřelá; z 6 r. a přes tuctu (17) druhů zbyla jediná živá žiraffa v stepích střední a jižní Afriky — vymřely rody Samotherium boissieri (Samos, Maragha), Helladotherium (Duvernoyi — Pikermi, Baltavár, Maragha, Sivalik), Alcicefalus (Maragha) (? Paleotragus rounii — Pikermi), Urumiatherium (pollaki Maragha — Zittel u Sivatherii) a Vishnutherium (Sivalik) — jako celá čeleď Sivatherií (Indie až Sumatra, 3 r. 4 dr., Bramatherium perimense, Hydapitherie 2) a ostatní žiraffy (2 Pikermi, 2 Sivalik, microdon v Yunnanu).

Cavicornia (Ruminantia) jsou nejmladší kopytnatí. Zittel je dělí na 3: Antilopidy, Oviny a Bovidy. Nejčetnější jsou *antilopy* — je jich asi přes 100 živých (77 Murray) nejvíc v Africe (přes 70), ač odtud málo fossilních druhů známe (Gazella atlantica, Paleoreas gaudryi Alžír), více z Evropy (miocén, Samos jich měl 15 dr.) a Asie (Sivalik 8 Kyd.) Rütimeyer dává sem Dicranoceros a kozy americké. Uvedeno již, že je Cope odvádí od Cervulidů (Cosoryx). Rütimeyer dělí antilopidy na 5 hluků — Gazelly, Oreotragus, Cefalolofus, Strepsiceros a Traginy — počet rodů rozličný (12 Murray, 29 dočista Lydekker,

Zittel 17), jež hlavně Gray a Sclater ustanovili (jiní i více). Fossilní byly i v Brasilii (náleží-li sem Leptotherium (Lund-Murray) = A. maquinensis (Lund), kdežto dnes scházejí Americe (mimo Antilocapra americana Skalních hor — nevedeli se u koz).

Rozšíření jednotlivých hluků neb rodů v Africe nemá geografické důležitosti a uvedeme je proto jen celkem: Damalis (oreas), Catoblepas (gnu), Bubalis (addax), Oryx (leucoryx), Aegoceros (equinus), Tragelaphus, Strepsiceros (kudu), Redunca, Neotragus, Oreotragus, Cefalolofus, Nanotragus, Paleotragus atd. a jen asiatské rody uvedeme blíže. Místní druhy jsou v Somalsku (naso (Broeke) pelzelni, spekei), Abyssinii) tora montana), Gambii, nigricaudata, Angole (anchictae) atd. Sever Afriky má jiné druhy než střed nebo jih, kde ostatně v osadě Mysu již nejvíce vyhubeny jsou. Nejhojněji uvedené (zejmena dříve, jsou pro jih: damalis, oreas (eland holl.), gnu, Kaama (haartebest), euchore (Springbock), pygarga (bontebok), kudu (Strepsiceros), kobus (ellipsiprymnus) a j. — pro střední Afriku saltiana (hemprichiana Ehrenb.), redunca, scripta, oryx (Rudé moře — Cap), lichtensteinii, jaksoni, Kirchenpaueri, pro sever addax (Nubie — Arabia), bubalis (Sahara, Egypt), leucoryx (bílý Nil — Arabie, Persie), dama (sev. Afr. celá), dorcas (též i Arabie). Ještě na ostrově Fernam Po je Cefalolofus ogilbyi. Do západní Asie jde ještě (G.) arabica, z druhé strany sáhá indická bennettii (Sykes, ex Murray) do Persie (Bušir) — jí výhradně náleží A. subgutturosa (Maloasie, Persie, Bochara), sajga jde po Rusi až k Altaji (byla fossilní i v západní Evropě = prisca Nehring Morava, Anglie (se zbytky lidskými), Gironda. Indii náleží r. m. Tetraceros, Portax (nilgau) cervicapra. — Himalaje picticaudata, hodgsoni (do 15.000'), střední Asii gutturosa (Zakaspicko, Daurie, Mongolie, Tibet (přichází zmrzlá na trh v Pekinu), Arabii beatrix, mascatensis (Brooke), Persii již. furcifrons, vých. Tibetu caudata (až Sibiř = crispa Radde), milnedwardsii, grisea, cinerea, Budorcas taxicola. Nejzajímavější je Anoa depressicornis v Celebesu (a mindorensis Steere Filip.), přechod ke kravám. Východoafrickým ostrovům scházejí. Hojné byly fossilní zvláště v Italii (přes půl tuctu) jako vůbec ve středomoří (Antidorcas rothii Pikermi, Helicoforus, Protragelafus, Tragoceros (amaltheus na př. Concud, Pikermi, Samos, Vídeň, Baltavar, Maragha), Paleoreas Lindermeyeri Leberon, Pikermi, Samos) a j. zejmena v Alžírsku (zvláštní druhy) a v Indii (Sivalik četně — Portax v pliocénu u řeky Nerbuddy). Někteří dávají sem kamzíka (Lydekker, Zittel). (Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Hampejsník má volno dělat závět, gladiator
každý právo to má, šermířů rovněž i mistr:
tobě nakáže se však soku dát vlastnímu dědictví.
„Otroka na kříž dej!“ — „Proč zasloužil toho trestu?
Co spáchal? Kdo udal ho? Kdo svědkem? Dříve ho vyslyš!
O smrti člověka nikdy není dost meškati dlouho.“
„Ó tebe blázna! Zda člověkem otrok? Bez viny buďsi,
to chci a tak já káži, budiž má vůle za důvod!“
Vládne tudíž ta mužem. Však vládu tu v brzku opouští,
od domu dům proběhne a závoj sedře svatební,
odtud zas nazpět poletí k loži, jímžto pohrdla,
před krátkým časem ozdobené zanechá zase dvéře;
kdež jsou ještě kobece, svěží doposud ratolesti.
Vzrůstá takto počet, tak i osmi mužů se dosáhne
za pět podzimků: věc hodná nápisu na hrob.

Vzdej naději v svornost se, dokud tchyně jest živa tobě;
neb ta učí radovat se, kdy manžela o vše oloupí,[1])
neb ta učí, když záletník jí pošle psaníčko,
sprostně neodpisovat nebo hloupě; ta oklame strážce
neb poruší je zlatem. Potom ač tělo úplně zdrávo,
Archigena[2]) přivolá házíc těžkým přikryvadlem.
Záletník skrývá se zatím, v tajnosti schovává,
dlouhým meškáním ztuhlý již kožku natáhne.
Či snad možno čekat, že mravům naučit by počestným
mohla aneb jinakým, než má sama? Víc užitečno
babce ničemné jest vychovat též dcerku ničemnou.

Soud žádný téměř, kde rozepře nepovstala ženskou.[3])
Buďto žalobkyně jest Manilia neb žalována.
Sestavují soudní samy akta a též je sepíší,
jsou hotovy hlavní též důvody Celsovi říkat.

Kdož nezná Tyrských plášťů nebo k zápasů mastí,[4])

---

[1]) Zvláště žije-li tchyně, naučí ženu tvou tě šiditi.
[2]) Archigenes, slavný lékař za Trajana. Žena staví se nemocnou a hází sebou na lůžku jako v horečce.
[3]) Ženy rády se soudí. Manilia, zase jméno libovolně zvolené. P. Juventius Celsus i jeho syn Julius Celsus, slavní právníci z doby Domitianovy a Trajanovy.
[4]) Jiná libůstka žen: že šermují. Po zápase berou na sebe houni (ale i ta je Tyrská, t. j. purpurová), aby nenastydly. Učí se nejprve na „panáku“. O Floraliích nevěstky vystupovaly nahé. Za Nerona a Domitiana vskutku i ženy veřejně zápasily; dle spůsobu gladiatorů bylo i odění různé. V. Velišský str. 395 násl. Tak zvaní Samnité měli holeně na levých nohách a silné pletivo na stehnech.

neb neviděl kdož rau na panáku? Kterýžto rapírem
od ní jest probodán, štítem když k půtce vyzývá,
všechna pravidla plníc; věru jest ta paní zcela hodna
hráti o Floríně svátku, v oněch leda touha je ňadrech
vyšší, připravovat pro pravý zápas se v areně.
Může-li cudnou býti, která žena přílbu si vezme
zaprouc vlastní rod? Snad ctí mužnosť? Ona právě
nechtěla být by mužem; rozkoš naše vždyť je malinká.
Krása jaká, kdyby v dražbě ženin majetek se prodával!
Závěsník s přílbou a rukávníkem, poloviční
spodky levé nohy též; nebo k zápasu jestli druhému,
spatříš — jak šťasten jsi — holinky prodávati žínky.
To jsou, jež se potí v tenkých rouchách a jejichžto
jemnosť pálívá hedvábné roucho lehounké?
Pohleď, silně ječíc jak rány dle návodu dává,
pod přílbou těžkou se ohýbá, jak zavazadlo
jí veliké je na podkolení, z jak lýka tuhého;
směj se, kterak, když zbraň položí, hned vezme si nočník!
Řekněte, vnučky tudíž Lepidův a slepého Metella,[1])
Gurgita neb Fabia, zdali vezme si herkyně někdy
kroj takový, zda Asylova žínka heká u panáka?

Vždycky sporů, hádek vzájemných v lůžku je hojnosť[2])
manželském a pramálo jenom v něm spávati možno;
však hroznou muži jest tehdá, než tygřice mláďat
okradená horší, kdy pokrytcky vzdychá, sama skutku
jsouc svědomá tajného: aneb na chlapce si stýská,
kuběnu neb smyslivši brečí, hojné slzy vždycky
připravené na stráži majíc, aby proudily ihned,
jak poveli; ty klameš se a, bloudě, věříš, že to láska,
slíbáváš slzy s tváří. Jaká bys čísti psaníčka,
lístky jaké mohl bys, kdyby tobě otevřela tajnou
svou záletnice skříň, jež právě se žárliva tváří!
Otroka objímá i rytíře. Ty Quintiliane,[3])
řekni, milý, tu jakou mám, řekni, vylíčiti barvou?
V rozpaku jsem. Sama řekni! „Vyjednali dávno jsme sobě,
bys ty dělal, cokoliv bys chtěl, rovněž že mi volnosť
jest veliká. Tedy ať si křičíš, moře, oblohu bouříš,
člověk jsem!“ Většího není nic těchto drzosti,
přistihneš-li, a zlosť i smělosť jim z jich viny roste.

Odkud však, pátráš, z pramenů je jakých ta ohavnosť?
Druhdy statek skrovný učinil stoudnými Latinky,[4])

[1]) Ze staré, počestné doby jmenují se příkladem tři slavní rodové. Herkyně, t. j. manželka herce zápasního (gladiatora), na př. Asyla.
[2]) Nevěrná žena stále s mužem se hádá a jemu výčitky činí, stavíc se žárlivou na sličného otroka neb vymyšlenou sokyni.
[3]) Překládám dle staršího čtení. — Ani nejlepší rhetor jako Quintilianus nedovedl by vylíčiti jejich smělosť.
[4]) Bohatství jest příčinou zkázy mravů. Vila Etrurská, t. j. hrubá práce. Schol.: Labor nam custos est castitatis, práce jest strážkyní cudnosti. Vedle práce i nebezpečí válečné (vzpomeň Hannibala!) nedaly rozmáhati se nepravostem. Porta Collina na sev.-východu Říma za vrchem Quirinalem.

nedovolil nízký ani krov nakazit se neřestmi,
práce, spaní krátké, Etrurskou též ruce ztvrdlé
tehdy vlnou a plné mozolů, pluk blízko u města
Hannibalův, mužové v Collinské bráně stojící.
Míru trpíme nyní dlouhého my zlé, i dolehla
rozmařilost zbraně litější a se pomstila za svět,
jejž jsme přemohli. Neřest každá tu a svévole, od kdy
římské nouze není. Od těch dob k těmto pahorkům
vproudila jak Sybaris i Rhodus tak i též Miletus,[1])
nezbedné, opilé i Tarentum, zkrášleno věnci.
Přespolní mravy v město přinesly peníze oplzlé,
věk mrzkou nádhernosti zcela strhlo bohatství
rozmařilé. Čeho pak napilá žena může si všimnout?
Rozdíl zdaž nějaký hlavy, rozkroku jest, ta nepozná,
jež v pozdní noci již velikánské ústřice žvýká,
když politá čistým se Falernským vůně pěnívá,[2])
když se z rohů pívá, když strop již kol se otáčí,[3])
lampy že jsou zdvojené a že stůl též tancuje, zdá se.
Jdiž, pochybuj tedy ještě, s jakými posuňky hekává [4])
Maura, starý mimo oltářík Cudnosti kdy kráčí,
Tullia soukojená známé říká co i Mauře.
Zde v noci zastavují se s nosítky, močí tady obě,
posvátný obraz dlouhými paprsky pokálí,
natřásá tam jedna druhou, ač Luna je svědkem.
Odtud pak vrátí se domů: ty druhého dne šlápneš
v moč manželky svojí, k velikému jda příteli z rána.[5])

---

[1]) Sybaris, řecké město v jižní Italii, známé vůbec rozmařilostí, podobně ostrov Rhodusi město v Malé Asii, Miletus a Tarentum v Italii jsou příkladem bohatství a z něho plynoucí nemravnosti (cizí), odtamtud přinesené do Říma („k těmto pahorkům"). Při symposiích krášlili se Řekové a po nich i Římané kvítím.

[2]) „Za císařů míchali vína vonnými a hořkými přísadami, jako aloem, růží, myrtou atd., ano i těkavými oleji, jako nardem, myrrhou, aneb pili z nádob, v nichž před tím vůně ty byly." Velišský, str. 212.

[3]) Mimo obyčejné číše mívali nádoby v podobě lastur neb rohů, z nichž pili. Velišský, str. 143.

[4]) Necudné se chování opilých žen. Maura (v. X. 223) a Tullia (soukojená, t. j. smýšlením jí podobná) vracejí se z pozdního kvasu a přijdou k oltáři Cudnosti, jenž stál v Římě na forum boarium.

[5]) Jda ráno pozdravovat bohatých nebo mocných přátel (salutatio matutina).

(Pokračování.)

Úvahy.

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 8.: Taxa štolová v Čechách (F. Menčík).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš.** Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XIX. Sešit 4.: Kterak Šafařík smýšlel o literární jednotě československé (J. Vlček). Mince a mincovnictví markrabství Moravského (I. Červinka). K otázce volby Ferdinanda I. v Čechách (Jan Krecar). Zaniklé osady v okresu Kunštátském a Bystřickém nad Pernštýnem (Jan Tenora). Zlaté Hory a potok zlatonosná Brtnička na západní Moravě (Fr. Šilhavý). Umělecké a vědecké zprávy.

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Sešit 4.—5.: O bojovných vozích a složení husitských šiků vozových (Hugo Toman). Záviš z Falkenštejna (Josef Šusta). Wolkanovy Dějiny německé literatury v Čechách (A. Kraus). K itineráři Karla IV. (Josef Kalousek). Jiří Honauer z Olomouce, alchymista při dvoře Virtemberském (Zd. Tobolka). Mikuláš Rutze, Valdenský překladatel Husových spisů (Josef Müller). Hrabata Šlikové a jich archiv v Kopidlně (Max Dvořák jun.). Sedláčkovy „Hrady, zámky a tvrze české" (B. Bernau). Kdo byl prvním biskupem Litomyšlským? (B. V. Konečný). K třistaletým narozeninám Torquata Tassa (J. Vrchlický).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník V. Sešit 1.: Národopisná výstava československá (Čeněk Zíbrt). Velikonoční slavnost lidu Pražského v Královské Oboře v XVI. století (K. Köpl). Strakonický dudák u hudební kapely pluku č. 11 v Písku (J. Fikar). Písmák Josef Procházka (Josef Kalousek). O právních obyčejích lidu v krajině Strakonické (V. Schwarz). Pověsť o Jakubu Kubatovi z jižních Čech (V. Bolech). Ukázka žartovného prekárania slovenského (J. Holuby). Žnivovka (dožínky) z Orlové ve vých. Slezsku (J. Vluka). O praktickém použití lidového ornamentu českého (Čeněk Zíbrt). Divadelní hra lidová o sv. Jiří mučedníku (B. Spiess). Holubářský cech ve Vamberce (Jos. Král). O hastrmanovi (B. Konečný). Varianty k pověsti o „Záhořově loži" (M Tejčka). Národopisné studie našich umělců (Čeněk Zíbrt). K svatebním obyčejům na Smíchovsku (J. Cyterák). Proč je kůň nenasytný (V. Schwarz). Lidový kroj čičmanský (Dušan Jurkovič). Kraslice na Národopisné výstavě československé (Jan Soukup). Lidové pověsti o vodníkovi (Božena Čapková). Povídky z okolí Svojanovského (ve východn. Čechách) (Ignác Hošek). Z ruchu národopisného (Čeněk Zíbrt).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 19.—20.: *Ave Maria (Fr. Rossi). Po letech (M. Batiková). Artikule poctivého cechu řeznického města Poličky (J. Štefka).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVI. Čís. 21.—23.: Emil Zola a jeho koncepce života (A. Pelletier). Ke knihám J. K. Huysmanse. Apollon Al. Grigorjev a L. A. Mej (A. Miljukov).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIII. Číslo 27.—36.: O hmyzovědě (Fr. Klapálek). Učitel (A. Chaves, př. A. Pikhart). *Jarní epištola (Em. z Čenkova). Společenský život v rodinách. Strom smrti (J. Květ). *Poslední sonety samotáře (J. Vrchlický). Padající hvězda (St. Jarkovský). Poslední sázka (Vl. A. Tichonov, př. Boř. Prusík). Z Alp. (K. Chodounský). *Stará ballada (A. Klášterský). Vzdal se obchodu (John Habberton, př. O. Klazar). Vypravení nového kusu (př. Boř. Prusík). *Z písní poutníka (J. Vrchlický). Paměti Dona Estébana (Ot. Červinka). *Tři slohy (Em. z Čenkova). Neurosa Dra Luthera (D. Panýrek). Dědictví Marianny (J. Márkus, př. O. S. Vetti). Michelangelo v Sistině (K. Mádl). *Večerní nálada (A. Klášterský). Naomina láska (př. M. Jesenská). Přepočítal se (A. Čechov, př. B. Prusík). *Nové básně Jar. Vrchlického. Na venku (J. Osten). V tramwayi (E. Bazánová, př. A. Pikhart). Athenské vycházky (Jar. Šťastný). Pozdě (A. Čechov, př. Jiří Ščerbinský). Dvojí setkání (př. Fr. Mach). Tím ukončen XXIII. ročník. — Ročník XXIV. Číslo 1.—2.: U nás (Al. Jirásek). Osm reliefů ze života Jacchova (Jar. Vrchlický). Skotský dojem (R. E. Jamot). K Himálajům (J. Kořenský). Zerlinka (J. Čermák). Angličan o Janu Žižkovi. *Zlaté stezka (El. Krásnohorská). M. P. Dragomanov (Em. Fait). Jeho Veličenstvo král (R. Kipling, přel. G. Dörfl).

Ma-lé no-vi-ny pro děti. Redaktor Fr. **Hrnčíř.** V Praze. m. 8°. Nakladatel Fr. Bačkovský. Cena ročníku (10 čísel) 50 kr. Ročník VII, Číslo 1.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XV. Sešit 2.—3.

Muzeum. Časopismo Towařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Macišewski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Towařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XI. Zešit 8.—9.: O methodě v školních rozborech arciděl literatury polské (A. Mazanovski). Cíl i prostředky v nauce jazyka řeckého (V. Śmialek). Takový (H. Kopia). Pentesilea, drama Š. Šymonoviče (V. Hahn).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 19.—20.: Básně Safveta bega R. Bašagiće, Laz. Ivačkoviće, Fr. Karloviće, Nik. Ostojiće, Tug. Alaupoviće. Národní charvátské divadlo v Záhřebě (J. Ibler). Památka s Urviny planiny (Silvie Kraňčevičová). Minulost charvátského zemského divadla (N. Andrić). *Z knihy písní (J.

Heine, př. Silvie Kraňčevićevá). S přílohou: Opona v novém charvátském národním divadle v Záhřebě od Vl. Bukovce.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVI Čís. 22.—23.: Kterak může učitelstvo působiti k zachování svéráznosti národní. O vlastnostech, jež mají zdobiti národního učitele (Fr. Nechanický).

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 34.—37.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXV. Sešit 10.: Pavel Jos. Šafařík mezi Jihoslovany (Konstantin Jireček). Památce Boženy Němcové (Václav Vlček). Otázka armenská (Václav Doubek). *Účty (Jaroslav Vrchlický). Hudební rozhledy (Karel Knittl). Nové písemnictví (L. Čech). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vladimír Svoboda).

Památky archaeologické a místopisné. Red. Dr. Jos. Lad. **Píč.** Nákladem Archaeolog. sboru Musea král. Českého. V Praze. 4°. Cena ročně (4 sešity) 3 zl. Ročník XVI. Sešit 10.: Archaeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí (Václav Schmidt). Řád zedníků a kameníků Pražských v XVI. století (Karel Mádl). Zprávy o Kutnohorských hrnčířích z let 1435—1583 (Josef Šimek). K životopisu Havla Gelasta Vodňanského (Theodor Antl). O třech „pokladech“ (Josef Smolík). Zaniklé tvrze a tvrčnice v okolí Plzně (Josef Strnad). Zprávy a drobnosti: Památky archaeologické a místopisné. Archaeologická komise při České Akademii. Archaeologický sbor musea království Českého. Dva románské předměty. Žárové hroby v Třebešicích. Bronzový býček třírohý. Brakteaty. František Polanský. Jakub Studenský.

Периодическо списание на Българското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Redaktor V. D. **Stojanov.** 8°. Cena ročníku (o 6 knihách) 12 lvů, v cizině 15 lvů. Ročník VIII. Knížka 49. až 50.: Boj za vlasť i víru či Skanderbej (M. Balabanov). O pobratimství (N. Načov). Excurs z naší národní poésie (týž).

Pracovna. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce a národní vyšívání. Redaktor a nakladatel Josef **Schindler.** V Praze. m. 4°. Předplatné ročně (12 sešitův) 2 zl. 20 kr. Ročník II. Číslo 5.—6.: V příloze: Ohlasy z výstavy (L. Grossmannová). Pohádka o roztříštěných stromech (T. Nováková).

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV. Sešit 10.: Jak piesne rastú (L'udmila Podjavorinská). Srditý generál (N. A. Luchmannová, přel. B. Š.) Reštaurácia na dedine (Martin Medňánsky). Rothschildove housle (Anton Čechov, přel. B. Š.) Eugen Gerometta (Alex. Lombardíni). *Píseň (Podtatranský). Beseda.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 9.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 9.

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 22.—23.: **Nářečí** a jazyk spisovný ve škole obecné (A. Bobrovský).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 24. — Ročník XXV. Číslo 1.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 21.—23.: Z básní M. Jahna. Z drobných básní V. Huga (př. Pr. Toman). Pod mrazivým dechem sudky (J. Koráb). *Soucit (J. Měřička). *Život (J. Borotínský). Nebožtík (Saltykov-Ščedrin, př. Št. Beran). Travička (O. Hanson). *Stesk duše (K. Babánek). *Noc (týž). Slečna Uršula (Ch. Canivet, př. E. Musil). *Kněz Ambrož (A. Mužík).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel,** K. **Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVI. Sešit 10.: K mluvnici hypothetických period na základě novějších psychologicko-logických theorií hypothetického úsudku (G. Spengler).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 2.: Elektrická telegrafie bez drátu. Drobnosti.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 10.: O Boženě Němcové (B. Sokolová).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Rayman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Seš. 8.: Psychofysika (F. Mareš). Drobnosti.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенiя. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 9.: Gymnasia vyšších nauk knížete Bezborodka v Něžině (E. V. Pětuchov). Carská veřejná knihovna v r. 1892. Dějiny fysiky (N. A. Ljubimov).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 99.—100. Díl XII.: Z různých dob. Pořadí šesté (str. 329—424).

Blouznivci našich hor od Antala **Staška.** Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 2.—5. (str. 33—160).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 16.—17. (str. 129 až 192) s 2 přílohami.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.)

12 kr. Sešit 98.—99. (str. 139—202). Mimo jiná vyobrazení přináší sešity ty Pomník královské přísahy u Jihlavy.

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud**, př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 11.—15. (str. 321—480).

Hrdinná srdce od P. **Maela**, př. Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 2.—3. (str. 33 až 96).

Jinými světy. Román budoucnosti od J. **Astora**, př. J. Bartoš. S původními illustracemi V. Černého. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—64).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 209.—212.: F. L. Věk. Část II. (str. 125—252).

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1895. m. 16°. Svazek LXXX.: Tři legendy o krucifixu od Jul. Zeyera. 136. 50 kr.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 54.: Posvátný úkol od Tom. Carretera, př. A. Pikhart. 64. — Seš. 55: Pojďme za ním od H. Šenkéviče. 63.

Lydiin hřích od A. **Daudeta**. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 2.—5. (str. 33—160).

Malebné cesty po Praze. Píše E. **Herold**. Illustrujou týž a V. Oliva. Nakladatel F. Topič v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 20. (str. 273—304).

Mladý houslista. Pořádá Jan **Malát**. Nakl. Jos. Vilímek v Praze. 4°. Cena sešitu 20 kr. Ročník VI. Sešit 2.: Úryvky ze Smetanova Dalibora.

Moderní knihy. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Dílo I.: Polopanny od M. Prévosta. Seš 1.—4. (str. 1 až 128).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 1. (str. 1—24) obsahuje úvodní slovo, pak dvě stati o průpravách k národopisné výstavě. Sešit jest ozdoben četnými illustracemi a jedním barvotiskem. Úprava jest elegantní. — Každému Čechu zůstane výstava v mysli po vždy drahým pomníkem národní vyspělosti a samobytnosti; proto bylo povinností povolaných činitelův výstavu zvěčniti, by ještě potomci mohli sdíleti se svými rodiči radost z tak zdařilého díla národního. Netřeba proto díla zvláště doporoučeti, doporučíť se samo nejlépe.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 32.—34. (str. 1233—1352): Hellebardier—isisch.

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 106.: Černý kříž v lese. Obraz ve 4 odděleních. Dle starší látky napsala El. Pešková. 56. 30 kr. — Svaz. 107.: Naši záletníci. Fraška ve 4 jednáních od L. Treptova, př. J. Šlechta. 94. 45 kr. — Svazek 108.: Zlodějka dětí. Drama o 5 jednáních od E. Grangéa a Lamberta-Thibousta, př. J. Kühnl. 92. 45 kr.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVIII. Sešit 25.—27.: Děd a vnuk (Život a příhody Martina Chuzzlevita) od K. Dickensa, př. F. Andrlík (str. 469—687. Konec.) — Sešit 28.—31.: Nocturno od B. Kaminského (str. 1—260. Konec.) — Sešit 32.—37.: Sázavské vlny od Jos. Konráda (str. 1—352).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 203.—204. (str. 185 až 280): Gleerup—Golz.

Persekuce lidu českého v letech 1869—1873. Dodatkem k 2. vydání spisu Pláč koruny České napsal J. Arbes. V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. Sešit 1. (str. 1—48).

Plující ostrov. Román Jul. **Vernea,** př. Jan Wagner. S illustracemi L. Benneta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 2.—5. (33—160).

Pohádkové večery. Vydává a nakládá Fr. **Bačkovský** v Praze. 16°. Cena sešítku 5 kr. Sešit 59.—60.

Poslední Mohykán od J. **Coopera,** př. Fr. Faustin. S obrazy Andriolliovými. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 3. (str. 65—96).

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 13.—16. (str. 385—503): Pan Bolehlav a svět. Oblaka. Poslední vánoční povídka. Šílenec. Díl II.: Filemon a Baucis.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XI. Svazek 11.: Malé povídky Boh. Čermáka (str. 129—223. Konec). Z doby našich dědů od Jiř. Sumína (str. 1—32).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek XXXVIII.: Dobrodínci lidstva. Drama o 3 jednáních od Fel. Phillippia, př. B. Frída. 87. 40 kr.

Sbírka spisů filosofických. Vydávaná I. třídou České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nákladem J. Otty v Praze. 8°. Číslo 1.: Aristotelova politika, přel. P. Vychodil. XLIII. 216. — Vynikající dílo toto počíná sbírku, jež bohdá má literatuře naší poskytnouti cenné spisy v oboru filosofickém, u nás nehrubě dosud pěstovaném. Přejeme dílu všeho zdaru.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°.

Třída IV. Roč. V. Čís. 39.: Výbor z Květu zla K. Baudelaira, př. Jar. Goll a Jar. Vrchlický. 85.

— Vydání sešitové. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 3.—4.: Evžén Oněgin Alex. Puškina, př. J. Jung (str. 65—160).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 108.: Já to nejsem (str. 113—144).

Slovník cizojazyčný. Sestavil Fr. **Bačkovský.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. 12°. Cena sešitu (48 str.) 20 kr. Druhé vydání. Sešit 1. (str. 1—48).

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 33.—34. (str. 545—640): pourvoyant—réactionner.

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník X. Sešit 7. až 10.: Dobytí Plassansu, od Em. Zoly, př. Leop. Procházka str. (369 až 549. Konec). Seš. 11.—12.: Ptactvo v názorech, pověrách a zvycích lidu českého od Jos. Koštála (str. 139—195. Konec). Intimní dramata od Ot. Auředníčka (str. 1—48).

Tajemný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Fr. Brábek. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 6.—9. (str. 161—288).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Dílo 5.: Mandel šelmovství a kousků Krakonošových. Sebral V. Řezníček. S obrazy V. Černého. Sešit 2. (str. 33—96).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp' svaz. 94.: Komedie lásky. Veselohra o 1 jednání, př. Jiří Ščerbinský. 30. 16 kr.

Moderní otroci od B. **Hackländra.** Illustroval A. Langhammer. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Svazek I. 377. 1·4 zl. Svaz. II. 383. 1·4 zl. Svaz. III. 363. 1·4 zl.

Národopisný sborník okresu Hořického. Péčí a nákladem redakčního komitétu Národopisného odboru v Hořicích 1895. v. 8°. III. 427. 3·25 zl. — Sbírání předmětův k Národopisné výstavě v Praze znamenitě působilo ve vlastech našich; kde kdo se cítil povolaným, jal se sbírati, zkoumati, pozorovati, a tím se poznání bytu prostonárodního netušenou měrou šířilo. Aby však s chýlící se ku sklonku výstavou vše výtěžky té úsilovné, mnoholeté práce nezmizely, žádoucno, by se o nejdůležitějších zkoumáních a bádáních spisovaly a vydávaly podrobné zprávy. Pokud víme, jest čilý odbor Hořický se svým předsedou řed. Vil. Dokoupilem v čele prvý, jenž výtěžky své mnohostranné práce v hrubém svazku uveřejňuje. Podávať zde zprávy o svém okrese v příčině zeměpisné a přírodnické, lidopisné, jazykové, zvykoslovné, popisuje kroj, sídla a stavby, poskytuje poučení o průmyslu, obchodu, spolcích, divadle, o školství, o památkách výtvarného umění, o národních vyšívkách, písních a tancích. Jest to bohatý sborník, jenž slouží

Národopisnému odboru ke cti. Kéž si jej ostatní odbory oberou příkladem a v brzce podají tak zevrubný národopisný obraz svého okresu!

Občanský kalendář koruny Svatováclavské na přestupný rok 1896. Uspořádal V. Špaček. Ročník XXIX. V Praze 1895. Naklad. M. Knapp. 4°. 50 kr. Obsahuje mimo kalendářní část a drobnější črty tyto články: *V české chaloupce (Fr. Zelinka). Nevlastní bratr (V. Špaček). Ustlal si na zlaté (T. Polabská). Těchorazská Kačena (B. Mellanová). Zajímavé zprávy ze starých dob. Matka (Al. Dostál). Dvě ženy (B. Brodský). Hroznou cestou (K. Chalupa). Odměňuj zlé dobrým (T. Polabská). Podzimní přeháňka (J. Harapat). Pro nešťastného knížete (Ot. Svoboda). Chudé děvče (T. Mellanová). Neomylný prostředek (R. Šípková). Povídky o strašidlech (J. Milota). Po krátkém štěstí (X. Čekal). Mrva a břevno (K. Chalupa). Kalendář je opatřen četnými illustracemi. Úprava pěkná.

Velký slovanský kalendář na přestupný rok 1896. Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. 50 kr. Mimo kalendářní část a drobnější články jest obsah tento: Na Vildštejně (J. Braun). P. J. Šafařík. Štěstí rodiny Burianovy (Fr. Svoboda). Hrad Karlštejn. Hastrman (Vl. Pittnerová). Obětovala se (A. Dostál). Veleváženému šéfu oddané úřednictvo (K. Šípek). Z českého života ve Vídni. Vykladačka (A. Lebeděv, př. E. Bílá). Národopisná výstava českoslovanská. Odkaz (Svat. Čech). Naše Slovensko. Dobrodružství strýčka Václava (A. Nevšímal). Jak sedlák vyzrál na parceláře (Fr. Vysloužil). Některé pověsti lidu českého. Illustrací jest hojně. Úprava jest velmi úhledna.

Vilímkův Humoristický kalendář na přestupný rok 1896. Uspořádal Václav Štech. V Praze 1895. 4°. 60 kr. Obsahuje kromě kalendářní části a drobnějších črt tyto články: Záhadné děvče od Sarafána. *Noclehářі (A. Klášterský). Svatopluk Čech (Fa Presto). Pokuta muže (Kravaloti z Lhoty). *Krátká romance o zemanu Škrtilovi (Ad. Heyduk). Mikuláš Aleš (J. Herrmann). Popelec (K. Šípek). Tisícovka (J. Houska). Illustrací jest hojně, mnohé kolorovány. Úprava elegantní.

Vilímkův Jízdní řád pro království České pro období zimní. V Praze 1895. 12°. 10 kr. Připojena mapa Čech a plán Prahy.

Výbor z literatury řecké a římské v českých překladech. Pro české reálky sestavil Tim. **Hrubý.** 2. úplně přepracované vydání. Ve Vídni 1895. V c. k. školním knihoskladě. 8°. IV. 317. Cena 1 k 60 h, váz. 2 k. — Výbor tento už v 1. vydání jsme doporoučeli, nyní to znovu činíme, upozorňujíce na něj gymnasia, paedagogia i dívčí školy.

Drobné zprávy.

Schválená díla:

Charvát K. a Ouředníček E., Lehrgang der böhmischen Sprache für deutsche Mittelschulen. III. Theil. Olmütz 1895. 1 zl., váz. 1·2 zl. (11/9. 1895, č. 21.570.)

Doucha K., Cvičebnice jazyka latinského pro I. třídu. V Praze 1896. 60 kr., váz. 70 kr. (19/10. 1895, č. 19.338.)

Hrubý Tim., Výbor z literatury řecké a římské v českých překladech pro české reálky. 2. vydání. Ve Vídni 1895. 1 k 60 h, váz. 2 k. (15/9. 1895, č. 21.090 — vylučujíc současné užívání 1. vydání.)

Roth Jul. a Bílý Fr., Německá čítanka a mluvnická cvičebnice pro tertii a quartu škol středních. V Praze 1895. (17/8. 1895, č. 18.868.)

Šembera Fr., Učebná kniha dějepisu všeobecného pro nižší třídy škol středních. Díl III. Věk nový. V Praze 1895. 65 kr., váz. 85 kr. (27/6. 1895, č. 14.826.)

Rozmanitosti.

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru 1895 až 1896.** Na universitě *Záhřebské:* V. *Klaić:* Přehled dějin slovanských národův i státův v středním věku. T. *Maretić:* Staroindická mluvnice se stálým zřením na řeckou, latinskou a staroslověnskou. Hlásky jazyka staroslověnského na základě srovnávací mluvnice. I. díl. A. *Pavić:* Charvatská mluvnice. Doba Gundulićova a Palmotićova v charvátské literatuře. Fr. *Celestin:* Tvary ruského jazyka. Tvary polského jazyka. Vybraná k tomu četba.

— **Pražská zkušební komise pro kreslení** na středních školách na školní rok 1895/96 a 1896/97 složena jest takto: ředitelem Josef Šolín, prof. české vysoké školy technické; examinatory: professor české vysoké školy technické Jan Koula; professoři německé vysoké školy technické: Karel Küpper, Emil Lauffer a Dr. Alwin Schultz; professoři české university: Dr. Otokar Hostinský, Dr. Jan Janošík, Dr. Jan Gebauer; professor německé university Dr. Jan Kelle; professoři umělecko-průmyslové školy: Frant. Ženíšek a Coelestin Klouček; architekt Ant. Barvitius.

Národopisná výstava českoslovanská.

Velikou pílí sestaveny tabulky a diagramy *dialektův moravských a slezských*, kde vůbec v té příčině více pracováno než u nás v Čechách. Jmenovitě tu vytýkáme území nářečí Valašského i různořečí příbuzných, kde charakteristickými větami neb slovy zvláštnosti dialektické jasně a rázně vyznačeny. Tabulka ta by se měla v zmenšeném měřítku otisknouti.

Mimo to jsou v tomto oddělení ukázky literatury nové, knihomalby prostonárodní, soukromé dopisy lidu obecného, cechovní listiny prostonárodním spůsobem ozdobené, ukázky biblí, postill, tištěných modlicích knéh mezi lidem rozšířených.

Nejzápadnější část levého křídla národopisného paláce věnována vůbec znázornění duševní stravy prostého lidu; jsouť tu vyloženy knížky, jež jsou oblíbenou lidu četbou, jak vycházely na př. z České expedici Krameryusov)

neb v Jindřichově Hradci u Landfrassa a j. Jsou to každému milí známí z mládí!

Dále jsou zde zpěvníky, sbírky písní kramářských (špalíčky) i národní písně s topografickými tabulkami. Jiné oddělení věnováno tancům lidu, nápěvům k nim atd.; mimo to objasněny zde různým spůsobem staré obyčeje svatební.

V turistickém pavilloně zasluhujou hlavní zmínky *mapy* výprav Žižkových, jež jsou pracovány s velikou pílí; než co do věrnosti upozorňujeme, že na jedné z nich (kreslené Ar. Jar. Chleboradem) položen *Sudoměř* (r. 1420) k Novému Strašecí místo k Strakonicům, a že schází Krasíkov, kdežto na mapách turniketových je to správné.

Z budov upoutala na se pozor každého v prvé řadě vesnice a stará Praha, v nichž vše věrně napodobeno až do těch polic na bibli a pod. knihy v selských chaloupkách. Nyní, když výstava dne 23. října uzavřena, docílivši hromadné návštěvy 2,065.285 platících osob, přichází nám vše jako krásný sen; než pevně doufáme, že dílo tak lopotné, jež vyžadovalo tolik národních obětí, nezanikne, ba že s věčší část bude uchováno jako součástka příštího Národopisného musea českoslovanského, jemuž přejeme brzkého plného rozkvětu.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 7. října 1895 professor Dr. Josef *Zubatý* přednášel o přídavných samohláskách v lotyšských písních prostonárodních. — V pondělí dne 21. října prof. Frant. *Bílý* přednášel o Čelakovského „Ohlase písní českých“.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 11. října přednášeli: prof. Dr. J. *Velenovský* „Pátý dodatek ku flóře bulharské“; prof. Dr. J. *Barvíř* „o geognostických poměrech zlatonosného okresu Jílovského“; assistent B. *Němec* „o nových českých Diplopodech“; assistent Al. *Mrázek* „o vyskytování se rodu Darvinula v Čechách“; prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání p. prof. F. *Rogela* v Barmen „Sčítání řad pomocí určitých integrálů.“

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

(Pokračování.)

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

Groše, které jakostí svou nevyhověly, byly přestříhány a do mince k přepálení dodány na dělání tamějších haléřů. Tím ovšem každá taková mincovna získala v nejednom směru. Nejprvé totiž zaopatřila obecenstvo

pevnou, vážnou minci, v každém ohledu úhlednější a trvanlivější, nežli byly současné její špatné haléře. Při tom zmenšila značně své náklady na dělání nové mince vlastní a nemusila se starati o koupi stříbra holého pro sebe, poněvadž z těch přestříhaných a jiných grošů, které kolkem opatřeny nebyly, dostalo se jí dosti zásoby na vybíjení vlastních haléřů. — Na konci této části (k níž přináleží tab. V.) hledí se jednotlivé kontramarky přiděliti určitým mincovnám. Při této (dosti nevděčné) práci vzaty za základ v první řadě současné mince příslušných mincoven. Kde kontramarka s vyobrazením na mincích těch nesouhlasila, anebo kde se nebylo lze dopíditi ani žádoucího jejího popisu neb vyobrazení mezi znaky měst, biskupství, hrabství a p., necháno tak a zůstala neurčena. Zde jsou žádoucí doplňky a možná i opravy, kterých nemůžeme očekávati z archivů domácích, nýbrž jediné z cizích, poněvadž jen za hranicemi Pražské groše byly kontramarkovány. Nicméně v přisuzování těchto cizích kolků té neb oné mincovně položen zde základ pevnější, nežli dosud vůbec bylo obyčejem.

Příspěvky k poznání klimatu Prahy. — Poměry anemometrické. (S 10 tabulkami.) Podává Dr. *J. Frejlach.* Předloženo dne 9. července 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 29.

V práci této jsem studoval denní periodu směru a intensity vzdušných proudů, jakož i denní a roční postup rotace a setrvačné tendence 16 směrů v Praze. Podkladem mi byla 15letá pozorování hvězdárny Pražské.

Denní perioda frekvence jednotlivých směrů. Frekvence směrů kvadrantu třetího vystupuje nad průměr v době noční a ranní, směrů WSW, W a WNW v době polední, NW a NNW v době odpolední a noční, N v době ranní i odpolední, NNE až NE v době polední, odpolední a večerní.

Hellmann, Hann i j. našli, že každý vládnoucí směr má tendenci točiti se průběhem dne se sluncem a že nejčetněji vane vítr celkem z oné končiny obzoru, kde právě jest slunce. Dle této hypothesy měly by maximum frekvence ráno směry východní, odpoledne západní (dříve se soudilo opačně). Dohady naše se s touto domněnkou nesrovnávají; právě směry východní jeví maximum až odpoledne, minimum ráno. Výsledky naše nasvědčují, jak se zdá, spíše existenci soustavy dvojnásobné, s rozhodným ranním maximem a odpoledním minimem tří prvých směrů kvadrantu třetího a s určitým ranním minimem i odpoledním maximem tří prvých směrů kvadrantu druhého. Čtverníky čtvrtý a zvláště prvý nejsou již tak určitě vytříbeny a připínají se, jak z tabulky na str. 8. (viz rozpravu) vidno, ke svým sousedům. Příčiny tohoto zjevu nejsou jasny, pátrání po nich jest obtížné a snad nedosti vděčné, uvážíme-li, jak značný vliv tu může býti vyměřen lokálnému rázu observatoře.

Čtvrtletní průměry denních hodnot, vzájemně byvše srovnány, jeví určitý zákon: frekvence směrů severního až východního dospívá maxima na jaře, minima v zimě, pokud se týká na podzim a v létě, směry východo-jiho-východní až jiho-jiho-východní mají maximum v zimě, minimum v letě, směr jižní až západo-jiho-západní maximum na podzim, minimum na jaře, směr západní až severo-severo-západní maximum v letě, minimum v zimě (záp. na jaře).

Naše redukované průměry 8 hlavních směrů liší se dosti patrně od hodnot, k nimž dospěli jednak Fritsch, jednak Augustin. Oba tito badatelé dávají v zimě směru jižnímu příliš mnoho, v letě příliš málo, směru severnímu a západnímu vůbec málo, severozápadnímu vůbec mnoho atd.

Variabilita hojnosti jest největší mezi zimou a jarem i jarem a letem, nejmenší mezi podzimem a zimou. — Pokud se týká průměrné deviace denní, téměř všechny směry mají maximum v letě, minimum v zimě.

Denní perioda frekvence jednotlivých směrů v Praze dobře souhlasí s poměry, jež prof. Schreiber vyvolil pro Saskou Kamenici. Čísla hojnosti směrů na zámku Kamenickém vykazují zřejmý, značný skok v době od 6 h. a. do 8 h. a. a od 8 h. p. do 10 h. p. m. Ředitel Schreiber byl, pokud mi známo, prvý, jenž tento zjev uznamenal — i byl z prva na rozpacích, zdaž by se celá věc snad nedala vysvětliti střídáním se observatorů. Okolností, že i ve výsledcích našich jeví se v dobu určenou týž nápadný skok, jest možnost tato vyloučena. „Skok“ jest nejintensivnějším při směrech ca. jižních, v hodinách odpoledních a v letě, nejméně intensivným při směrech ca. západních, v době dopolední a v zimě. Zdá se, že tu vládne jistá periodičnost roční.

Ze znázornění grafického patrno, že směry kvadrantu třetího a čtvrtého celkem převládají nad opačnými směry kvadrantu prvého a druhého. Částečnou výjimku činí pouze směr jižní a severozápadní. Co do doby nástupu extremů jsou si čtverníky druhý a čtvrtý dosti podobny; čtverníky prvý a třetí vykazují periodu obrácenou, již nejlépe obráží směr jihozápadní a severovýchodní. Onen vane o 4. hodině ranní více než 6kráte častěji než tento, směr jiho-jiho-západní skoro 7kráte častěji než severo-severo-východní. Odpoledne, v době maxima teploty vzdušné, tyto rozdíly značně se umenšují.

Denní perioda rychlosti. Denní maximum rychlosti nastupuje shodně s maximem teploty mezi 0—4 h. p. m., minimum v hodinách půlnočních. Směry kvadrantu druhého, třetího a čtvrtého vanou nejintensivněji asi o 1 h. p., kvadrantu prvého (vyjma N) asi o 3 h. p. m. Zde onde je patrna tentence k nočnímu maximu vedlejšímu. Křivka rychlosti, když byla okolo půlnoci nejníže klesla, pojednou se na krátko zdvihne, aby zase klesla a pak teprve pravidelně k hlavnímu maximu stoupala. Zajímavou obdobou tohoto přerušení nočního minima jest přerušení denního maxima, jevící se zřetelně ve kvadrantu prvém (vyjma N), pak při směru východním, méně zřetelně jihovýchodním a severozápadním. Klesnutí rychlosti o 2 h. p. m. jest význačno zvláště pro směry, jichž maximum padá na 3 h. p. m. Při směrech nejintensivnějších toho nepozorujeme.

Media denní periody připadají ca. na 9 h. a. a 7 h. p. m. Rychlost se tedy mění úsilnějším tempem ve dne než v noci.

Co do celkové rychlosti jednotlivých směrů vyniká kvadrant třetí a čtvrtý nad prvý a druhý. Souvislost s frekvencí není dosti patrna Maximum 3·29 m. za vteřinu má směr západní, minimum 1·75 m. směr jiho-jiho-východní. Onen vane tedy dvakráte prudčeji než tento.

Výše denní periodičnosti, již jsme určili amplitudou, relativným kolísáním, průměrnou deviací, jest nejznačnější u směrů nejslabších, nejmenší při směrech nejintensivnějších. Pravděpodobnost, že intensita daná buď po-

trvá anebo jen málo se změní, jest největší při směru západním, nejmenší při směru jiho-jiho-východním.

Jako při křivce frekvence, možno i při křivce rychlosti z věčší části asi mezi 6.—8. hodinou ranní i večerní pozorovati náhlý skok výstupný i sestupný. Při směrech frekventnějších je skok tento celkem méně intensivný. Průběh chronoisotach, vykreslených na základě hodnot ročních, jest pravidelný, ladný.

Od podzima k zimě rychlost všech směrů (vyjímaje NNW) stoupá, od jara k letu (vyjímajíc S) klesá. Od zimy k jaru intensita větru severozápadního (přes sever) až jiho-jiho-východního (incl.) stoupá, jiho-jiho-západního až západo-severo-západního klesá. Naproti tomu od leta k podzimu se směry východní (přes jihovýchod) až západo-severo-západní sesilují, severo-západní až východo-sevevo-východní ochabují. Veliké proměně během roku jest podroben jmenovitě směr východo-jiho-východní, pak směry čtverníku prvého. Minimum proměny má jiho-západ a vůbec třetí kvadrant.

Maximum relativného kolísání i průměrné deviace připadá na dobu jarní i letní, minimum na podzim a zimu. Pravděpodobnost, že rychlost daná buď nedozná žádné anebo dozná pouze malé změny, v periodě denní jest největší na podzim a v zimě, nejmenší na jaře a v letě.

Rozdělení a vývoj chronoisotach jest nejrovnoměrnější na jaře, nejméně rovnoměrný v zimě. Tu kontrastuje veliký „gradient“ směru jiho-západního až severo-západního mocně s jednotvárnými poměry směrův ostatních. Maximum tohoto „gradientu“ rychlosti směru jiho-západního až severo-západního dostavuje se o poledni; tu zříme isotachy nejvíce stísněné. Nemenší stísněnost znamenáme při směru východo-severo-východním v letě, mezi $6^1/_2$—$8^1/_2$ h. p. m.: v krátké době 2 hod. rychlost klesá ze 3·4 m. na méně než polovici.

Denní postup rotace a setrvačné tendence. Téměř všechny směry kvadrantu prvého, druhého a čtvrtého mají maximum zátočí, přesahujících arc. — 90·0° v hodinách půlnočních, minimum v době polední. Opak tvoří směry kvadrantu třetího. SSE má ráz přechodní. Týž poměr znamenáme i při ostatních záporných zátočích s tou modifikací, že maximum směrů čtverníka prvého, druhého a čtvrtého ustupuje tím blíže k poledni, čím menší oblouk; souhlasně se pošinuje maximum směrů čtverníku třetího od doby polední k půlnoční. Obdobně mění se doba nástupu minima.

Při obloucích kladných jest poměr obrácený: maximum o poledni, minimum o půlnoci.

Pokud se týká stability, mají směry: SSE, S, SSW, NW, NNW a N maximum indexu setrvačné tendence o půlnoci, ostatní směry v dobách rozmanitých, jmenovitě o poledni. Opačný extrem dostavuje se obdobně. — Průměrná denní deviace indexu setrvačnosti směrné jest, jak přirozeno, celkem věčší při směrech o věčším indexu, menší při směrech o menším indexu. Maximum má směr jižní, minimum západo-severo-západní.

Oblouky přes —90·0°, pak —90·0°, —67·5°, —45·0° mají maximum před půlnocí, —22·5° po půlnoci, +22·5° po poledni, +45·0°, +67·5°, +90·0° a přes +90·0° před polednem. Minimum zátočí přes —90·0° na-

stupuje v intervallu XVI—XX h., zátočí —90·0°, —67·5°, —45·0°, —22·5° před polednem, +22·5° před půlnocí, +45·0°, +67·5°, +90·0°, přes +90·0° po půlnoci. Až na několik málo výjimek vyskytují se průběhem dne nejvzácněji oblouhy ±67·5°.

Od jara k letu zátočí negativních téměř ve všech intervallech denních (vyjma h. XII.—XVI.) ubývá, podobně od podzima k zimě znamenáme skoro po celý den úbytek (toliko před polednem přírostek), od leta k podzimu v době denní vzrůst, v noci klesání, od zimy k jaru opačně.

Stabilita směrná na jaře a v letě ve všech dobách klesá (vyjma intervall O—IV. resp. IV.—VIII. h.), na podzim, jakož i v zimě (vyjma intervall XVI.—XX. a O—IV.) stoupá.

Pokud se týká točivosti kladné, znamenáme ve všech intervallech denních (vyjma XII.—XVI. h.) přírostek v letě, úbytek na podzim. V zimě a na jaře tyto poměry kolísají.

Index setrvačné tendence v jednotlivých čtvrtletích nerůzní se přílišně. Maximum při valné věčšině směrů na podzim a v zimě pošinuto v hodiny ranní (a půlnoční), na jaře a v letě spíše v dobu polední (a půlnoční).

Frekvence směrů, při nichž vládne rotace $\left\{\begin{matrix}\text{kladná}\\ \text{záporná}\end{matrix}\right\}$, na jaře a v letě v intervallu h. XVI—XX neobyčejně $\left\{\begin{matrix}\text{stoupá}\\ \text{klesá}\end{matrix}\right\}$. Po ostatní dobu denní panují poměry dosti rovnoměrné. Na podzim a v zimě znamenáme podobný „skok“, arci obrácený, v intervallu h. O—IV resp. IV—VIII.

Roční perioda rotace a setrvačné tendence. Roční periody jednotlivých oblouků i směrů z materiálu našeho nelze dosud přesně vyvoditi. — Směry kvadrantu prvého a čtvrtého mají maximum zátočí záporných i kladných v teplejší, kvadrant druhý a třetí v chladnější polovici roční. Maximum rotace vůbec (nehledíme-li na jednotlivost směrů) jeví se v květnu a v červenci, minimum v prosinci nebo lednu; maximum letní doznává určitého, neintensivného přerušení. — Maximum indexu setrvačné tendence jeví se v době zimní (zvláště kvadrant třetí a čtvrtý) a podzimní, minimum téměř při všech směrech v době letní. Absolutní maximum vyskytuje se v prosinci při směru severním (0·71), absol. minimum v červenci resp. dubnu při směru východo-severo-východním resp. jiho-jihovýchodním (0·49). — Denní i roční postup setrvačnosti a rotace 16 směrů jest velice souhlasný; vykazuje $\left\{\begin{matrix}\text{maximum}\\ \text{minimum}\end{matrix}\right\}$ rotace o $\left\{\begin{matrix}\text{poledni v zimě}\\ \text{půlnoci v letě}\end{matrix}\right\}$, $\left\{\begin{matrix}\text{maximum}\\ \text{minimum}\end{matrix}\right\}$ setrvačnosti o $\left\{\begin{matrix}\text{půlnoci v zimě}\\ \text{poledni v letě}\end{matrix}\right\}$.

Rotace kladná má celkem převahu nad zápornou; příčina toho spočívá patrně v okolnosti, že Praha jest v oboru působnosti severoevropských soustav cyklonálných a to na jižní, pravé straně jich západo-východních drah.

Pozorování jasných čar ve spektrech některých hvězd. Podávají *G. Gruss* a *V. Láska.* Z astronom. ústavu české university. Předloženo dne 9. listopadu 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 30.

V pojednání tom uvedena jsou některá pozorování světlých čar ve vidmech proměnných hvězd, tak zejmena R. Leonis, R. Aquilae, V. Bootis a j. Vedle toho sdělena pozorování jasných čar u γ Cassiopeiae. Zároveň připojen spektrálný rozbor několika proměnných, u nichž nebylo jasných čar pozorováno. Skrovný počet necelého sta vůbec známých pozorování rozmnožen tím o několik nových případů.

Humanismus a humanisté v Čechách za krále Vladislava II. Vypsal *Josef Truhlář.* Předloženo dne 2. října 1894. — Rozprav třídy III. ročníku III. čís. 4. — 1894.

Rozprava tato jest přímé pokračování spisovatelových „Počátků humanismu v Čechách", které jako 3. číslo I. ročn. Rozprav III. třídy České Akademie r. 1892 vyšly. Jakož v závěrku rozpravy oné spisovatel slíbil, že pokusí se o zevrubnější vylíčení humanismu také doby následující, v rozpravě této slib svůj snaží se uvésti ve skutek tak, že vypisuje humanismus a humanisty v Čechách za panování krále Vladislava II. Ač representantem hlavním kulturního ruchu toho v té době jest proslulý Bohuslav z Lobkovic, přec jmeno jeho nevyskytá se v titulu rozpravy, poněvadž netvoří všichni humanističtí vrstevníci kolem osoby jeho jediné stejnotvárné skupiny, nýbrž někteří zastupují v humanismu směr zvláštní, který od kosmopolitických snah humanismu italského, jemuž stanoviště Bohuslavovo jest bližší, namnoze odbočuje, ano snahám těm druhdy se příčí. Charakteristické známky odchylného směru toho jsou dvě, z nichž jedna týče se jádra celé renesance, druhá slupiny její jazykové. Ačkoli totižto plnokrevní humanisté rázu italského pravdu tu zastírali, jak mohli, a mnozí příznivci a povrchní nohsledové jejich povědomí pravdy té nikdy ani snad nenabyli, přece nutno vyznati, že duch vzkříšeného klassicismu byl v podstatě pohanský a protivný duchu křesťanskému, jak zvlášť jeví se v původních spisech právě těch humanistů, kteří v oboru svém vynikali nejvíce. Povědomí protivy té v Italii nábožensky vlažné bylo ovšem slabší než v rozjitřených nábožensky Čechách, kde zejmena kališničtí adepti nového vzdělání, postrádajíce vybroušenosti formální, ducha jeho bystřeji postihovali, a vracejíce se k písemnictví antickému při sv. otcích starší církve větším dílem opatrně se zastavovali a z literatury mimokřesťanské oblibovali si nejraději praktickou filosofii stoickou. O Bohuslavovi a přísně katolických humanistech kroužku jeho není sice lze tvrditi, že by byli snad opájeli se duchem pohanským, který z květnatých luhů literatury staroklassické tak libezně vanul — to nebylo možná v Čechách, kde husitství i v protivný tábor vzpruživě reagovalo —, ale jsouce na učení v Italii přec aspoň vnějšího nátěru obrozené osvěty pohanské stávali se účastni, jak vysvítá ze spisů jejich básnických, jež plny jsou mythologických názvů a obrazů i tenkrát, kdy básníci ti křesťanskou zbožnost osvědčovali co nejokázaleji. Ač pak v příčině formální nad domácí učence, jimž scházel italský brus, daleko byli vyspělejší, působení jejich na půdě české namnoze zjalovělo, poněvadž chlubně oddávali se samému toliko napodobování a obměňování oblíbených vzorů antických jazykem cizím, jazykem pak domácím pošetile pohrdali. V této příčině mnohem záslužnější jest čin-

nosť učenců domácích rázu Řehoře Hrubého z Jelení, kteří z trochy svých vědomostí humanistických na prospěch písemnictví národního, jak mohli, těžili, a lásku k literatuře domácí pokaždé osvědčovali slovy opravdu tklivými. Asi taková jest povaha obou humanistických skupin na půdě české, o nichž v rozpravě šíře a podrobněji se vykládá, a to za příčinou lepší přehlednosti ve 12 odděleních nebo kapitolách, jichž krátký obsah naznačen jest pokaždé v záhlaví kapitol těch. Poněvadž skupina humanistů národních objevuje se teprv r. 1494, kterého udála se památná roztržka mezi Bohuslavem a Viktorinem ze Všehrd, počíná se o skupině té rozprávěti ovšem až v kapitole IV. Vypracována jest rozprava na základě pramenů původních, pokud možná bylo jich se dobrati; proto hleděno v ní k novějším historikům literárním, kteří na témž základě pracovali, jen potud, pokud krom tohoto hlavního i jiných pramenů použili. Veškery prameny uváděny jsou zkratky snadno srozumitelnými pod čarou na svých místech; z těch pak spisovatel v předmluvě zmiňuje se toliko o třech nejčelnějších mimo publikace Mitisovy. Jsou to listáři Bohuslavův, Racka Doubravského a Václava Píseckého, z nichž prvý již jest vydán, druhý a třetí bohdá vydán bude co nejdříve. Zavřena jest rozprava tato ukazatelem jmenným, který podle přání v třídní schůzi vysloveného zároveň hledí k „Počátkům“.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění. Ročník IV. Číslo 8. (svazek 33.) Thomas Moore: *Lalla Rookh.* Část prvá. Přeložil Fr. Krsek. Číslo 9. (svazek 34.) W. Göthe: *Ifigenie v Tauridě.* Činohra o 5 jednáních. Přeložil Ladislav Quis.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

Ve schůzi dne 29. ledna 1895 konané usneseno se na modalitách, za jakých předložený třídě objemný spis mimořádného člena pana prof. Dra. Wintera o „Životě církevním v Čechách z l. 1420—1620“ má býti vydán tiskem. Během r. 1895 vyjde první jeho díl a r. 1896 díl druhý. Dále bylo usneseno, aby se pokračovalo v tisku druhého dílu „Listáře paní Kateřiny ze Žerotína“ v Archivu Historickém péčí pana zemského archiváře J. Dvorského. Jakmile se pan scholastik ThDr. Kl. Borový úplně pozdraví, dojde na vydání šestého dílu knih erekčních jeho péčí k tisku připraveného. Na vydání druhého svazku díla prof. Dra. Kryštůfka o „Dějinách XIX. století“ navržena podpora 400 zl. na r. 1896; na Věstník Matice Opavské podpora 150 zl. na r. 1895. Následkem toho, že náklad za přijaté třídou spisy vyčerpává letošní její dotaci skoro už úplně, byla třída nucena rozhodnuti o některých spisech ji předložených odročiti. K návrhu prof. Dra. Čelakovského usneseno vypsati ve smyslu § 1. lit. c) stanov tři stipendia do konce února 1895 a obnovena jest komisse, která o udělení stipendií těch má třídě podati návrhy. Konečně vyřízeny jsou některé vnitřní záležitosti třídy, jakož i žádosti za publikace I. třídy, o nichž pan prof. Dr. Storch návrhy podával.

Za sekretáře třídního Dr. *Jaromír Čelakovský.*

Ve schůzi konané dne 28. února 1895 schváleny byly povšechny podmínky, za kterými má se díti určitá kooperace České Akademie s Maticí Českou při vydávání některých spisů: 1. Matice Česká má nahraditi polovici výdajů na sazbu, kdyby náklad spisů jí odebraných byl rovný s nákladem Akademie; kdyby pak počet exemplářů Maticí odebraných byl značně věčší, Matice uhradí poměrně věčší část a to až do $^3/_4$ celého nákladu. 2. Náhradu za tisk, papír, obálku a brošování poskytne Matice dle skutečného vydání výrobní ceny exemplářů žádaných a obdržených. 3. Matice nebude žádati nikdy méně exemplářů nežli 500 nebo nežli jest náklad Akademie příslušné třídy. 4. K výrobní ceně nebudiž Matici počítán výdaj za honoráře a referáty, ovšem také ne provise komissionářská. 5. Poněvadž z ohledů repraesentačních papír na spisy Akademie jest úhlednější, může se užiti, kdyby si toho Matice přála, na exempláře pro ni tištěné papíru méně úhledného, ovšem jen za náhradu skutečné ceny tohoto papíru. 6. Titul, obálka a formát zůstanou tak, jak Akademií bylo ustanoveno, anebo při zvláštních dílech mimo Rozpravy vydaných ujednáno; doporučovalo by se však, aby se na exempláře od Matice odebrané užilo dosavadní zelenavé obálky, a aby exempláře matiční byly označovány slovy: „Zvláštní výtisk pro Matici Českou." 7. Účtování má se díti jen mezi Akademií a Maticí Českou. 8. Jak Akademii tak Matici České vyhrazuje se právo úmluvu tuto na rok napřed vypověděti.

Ve schůzi konané dne 22. března 1895 na vědomost vzata byla zpráva Jihoslovanské Akademie v Záhřebě o značném snížení cen při odebírání publikací jejích. Podrobnější výkaz knih i snížených cen podán České Akademii v několika exemplárech. — V záležitosti spisův konkurujících o slavnostní cenu v odboru právnickém zvolena tříčlenná komisse, totiž pp. dr. rada Ott, prof. Storch a prof. Bráf. Dále usnešeno, aby zadávací lhůta znova ode dne 31. prosince 1894 prodloužena byla až do 31 října 1895 a aby spisy příslušné, které v uplynulém čtyřletí od prohlášení cen (dne 18. května 1891 — viz Almanach Č. Akad. roč.. I. p. 59) na světlo vyšly, v konkurs vypsaný přijímány byly.

Ve schůzi konané dne 7. května 1895 učiněna některá sdělení týkající se záležitostí vnitřních. Prof. Jaromír Čelakovský podal svůj tištěný spis, jejž České Akademii věnoval za své jmenování řádným členem, což třída s výrazem uznání jednomyslně přijala. Pak podána zpráva o vydajných příjmech I. třídy koncem roku 1894 jakožto závěrka účetní téhož roku, z nížto vyplývá úhrnný přebytek všech rubrik sumou 680 zl. a úhrnný schodek 400·72 zl., tak že zbývá 279·28 zl. Třída zprávu tu vzala k vědomosti ustanovujíc spolu, aby proveden byl přiměřený virement položek. jak toho potřebí bude, a co se týče zbytku vykázaného, aby se ho užilo k výdajům, které se ještě vyskytnou za dotčený rok, a k podporám, které byly povoleny, ale posud nejsou zcela vyplaceny. Dotace 1827·35 zl. na vydávání „Prameňův práva městského v Čechách" zachována témuž účelu a konečně dar Jeho Jasnosti knížete Jiřího z Lobkowicz (500 zl. i s úroky příslušnými) vydán k zapravení honoráře p. skriptoru Ferd. Tadrovi za spis „Cancellaria Caroli IV". Podle návrhu stipendijní komisse na rok 1895 navrženo p. Dru. V. Nováčkovi cestovní stipendium 200 zl., p. G. Friedrichovi stipendium studijní 200 zl., ze stipendia badatelského pak 100 zl. p. Dru. Bohumilu Matějkovi a 100 zl. p. Kl. Čermákovi. Po té jednáno o některých spisech Akademii předložených, které však buď k účelům Akademie

se nehodí nebo některých změn vyžadují, což ovšem ve srozumění s autorem provésti se může.

Ve schůzi konané dne 25. června 1895 byly především vyřízeny drobné záležitosti vnitřní, na vědomosť vzaty přípisy děkovací a rozhodnuto v záporném smysle o několika zadáních literárních. Pak jednáno o žádosti II. třídy k Praesidiu České Akademie, aby z očekávaného zvýšení dotace (o 4000 zl.) podíl rozpočtový v té třídě připadající činil nejméně 3000 zl. Dle vyzvání v přípise obsaženého podnikla třída I. volbu dvou zástupců do komisse, která o věci té jednati má. Volbu přijali pp. prof. Kalousek a Bráf. Spolku knihkupeckých účetních na vydání „Katalogu bibliografického“ za rok 1894 navržena podpora 100 zl. K žádosti nakladatelův předložené knihy Herberta Spencera „Dané pravdy mravoučné“ usneseno, aby jeden exemplář dotčeného překladu pro knihovnu České Akademie zakoupen byl. Pojednání od Dra. Justina Práška „Příspěvky k nejstarším dějinám israelským“ přijato k vydání ve Věstníku. Na vydávání časopisu „Kroka“ také na běžící rok 1895 navržena podpora 200 zl. Podle návrhu Historické komisse usnesla se třída, aby dotace na vydávání „Sbírky pramenův práva městského“, která toho času činí 1827 zl. 35 kr., vyplacena byla Dru. Tomáši Černému, pokladníku Svatobora, jakožto podpora České Akademie na vydávání oné Sbírky. Dotace té budiž užito k zapravení nákladu, jehož vyžadovati bude ještě vydání II. dílu Sbírky, zbytku pak užije se k vydání dalšího dílu.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Ve schůzi dne 18. ledna 1895 konané přivítal předseda p. dv. r. Kořistka řádného člena prof. F. Koláčka a nově zvoleného člena dopisujícího prof. A. Suchardu. Rozpravy B. Raýmana: „Tak zvané elektronegativné skupiny a jich vliv v reakce chemické,“ a B. Raýmana a O. Šulce: „Rozklad cukrů vodou při vyšší temperatuře“ přijaty do Rozprav třídních. Ostatní došlé práce dány pánům referentům. Z požitků fondu Šíchova přisouzena na základě dobrého zdání sekce lékařské podpora 480 zl. p. Dru. Ant. Heverochovi ku vědeckému výzkumu v ústavu chemie lékařské a stipendium 500 zl. panu Dru. Ed. Slavíkovi na cestu studijní. Do komisse stipendijní zvoleni pp. prof.: Frič, Spina a Strouhal. K návrhu prof. F. J. Studničky zvolena komisse, kteráž vezme v úvahu, jak oslaviti třísetletou památku narození českého Galileie Marka Marci. V komissi zasedají pp. Gruss, Koláček, Spina a p. navrhovatel. Do věstníku doporučeny panem rektorem magn. A. Spinou referáty pp. V. Velicha „O exstirpaci nadledvinek“ a Vl. Růžičky „Přehled nauky o fysiologickém a pathologickém ztučnění“. Gymnasiu Plzeňskému dostane se veškerých publikací našich. Schodek lonského rozpočtu na 935 zl. 55 kr. odhadnutý vzat na vědomí.

Ve schůzi dne 1. února 1895 stanovena lhůta přihlášek o stipendia a přijata zpráva p. uč. F. Kniese o výsledku jeho zkoumání v některých jeskyních moravských do Věstníku po návrhu prof. Ant. Friče; též referát Dra. J. Bayera „Nová soustava ptactva“ přijat do Věstníku na základě dobrého zdání téhož referenta.

Mimo to vyřízena řada došlých žádostí a jiných podání.

Schůze dne 1. února 1895 zahájena byla p. předsedou ryt. Kořistkou. Předložená práce MUDra. K. Kettnera „Histologická studie osutin přijice vrozené“ dána k posouzení; referáty pp. Kniesa: „Příspěvky k poznání diluvialné Fauny jeskyň moravských“ a prof. Fr. Bayera „Nová soustava ptactva“ přijaty pro Věstník. Konkurs na žádosti o stipendia položen do konce března a vyřízeny některé žádosti.

Ve schůzi dne 15. února 1895 přijata do rozprav práce prof. J. Janošíka „O slezině a pankreatu“. Prof. B. Brauner vykládal o působení sirovodíka v kyselinu arseničnou i antimoničnou, a prof. B. Raýman podal I. část Chemie organické, již komisse pro encyklopedii nauk přijala. Professoři F. J. Studnička a Strouhal doporučili třídě, aby za anemometr pořízený pro meteorologickou stanici na rozhledně Petřínské dala vyplatiti 696 zl.; Dru. J. Pernerovi navržena podpora 300 zl. na cestu do Anglie ku přirovnání graptolitového materiálu sbírek tamějších k našemu.

Jihoslovanská Akademie Záhřebská doporučuje spisy své ku zakoupení členstvu našemu a jest ochotna sleviti 10% při koupi jednoho, 20% při koupi všech spisů.

Schůze dne 1. března 1895 zahájena panem předsedou ryt. Kořistkou. Prof. Dr. Brauner oznamuje Akademii výsledky znamenitých prací lorda Rayleighe i W. Ramsaye o argonu, nové součásti vzduchu, a přičiňuje k výzkumu své poznámky. Dr. J. Hlava referuje o práci „Histologická studie osutin přijice vrozené. Napsal Dr. K. Kettner.“ Prof. Dr. Maydl předkládá ze své kliniky práci Dra. Švehly „O aetiologii nádorů sakrálních“. Návrh výboru Matice České v příčině získávání knih vyšlých nákladem Akademie přijat.

Schůze dne 15. března 1895 zahájena předsedou třídním p. ryt. Kořistkou. Do Rozprav přijata práce Stan. Růžičky „Experimentální příspěvek k nauce o resorpci“. Dále podány posudky o pracích třídě předložených: „Poznámka ku sestrojení středu křivosti některých druhů křivek“ od prof. B. Procházky. O vrozené slabosti a její komplikacích. Napsal Dr. Kimla. Prof. B. Brauner učinil další sdělení v příčině argonu ze vzduchu.

Ve schůzi dne 5. dubna 1895 konané přijata do Rozprav práce p. Dra. E. Formánka na základě dobrého zdání Dr. B. Raýmana.

Prof. B. Brauner demonstroval novou součást vzduchu argon, jejíž vzorek z Anglie byl přinesl a připojil řadu poznámek o chemických i spektrálných vlastnostech látky té, jež sestaví do Rozprav. Po té ukázal nejnovější fotografické snímky o třech barvách, jichž dosáhl pan Husník. Po té čten úsudek o práci p. Dra. Jarosl. Pernera „Studie o českých graptolitech“. Část II. Monografie graptolitů spodního siluru. Práce přijata do Rozprav a uveřejní se jako část publikace Palaeontolografica Bohemiae. Dále přijat do Rozprav příspěvek ku studiu činnosti žlázy štítné. Napsali Dr. Lad. Haškovec, asistent kliniky psychiatrické, a Dr. Emanuel Formánek, asistent ústavu pro lučbu lékařskou na c. k. české fakultě lékařské.

Do Věstníku doporučuje prof. F. J. Studnička článek Dra. J. Frejlacha: Geofysikálná pozorování na jezeře Plöckensteinském jakožto zprávu o výzkumu, jejž podporou Akademie pan autor podnikl. — Přespolní člen

M. Ch. Hermite zasílá prostřednictvím prof. Ed. Weyra třídě dvě své práce: Sur le logarithme de la fonction gamma. — Sur les nombres de Bernoulli. Prof. F. Augustinovi a zemské reálce v Telči dostane se publikací třídních; s bulletinem Musea přírodnického v Paříži bude se vyměňovati bulletin třídní. Pozvání ku šestému mezinárodnímu geografickému kongressu v Londýně 1895 přijato na vědomost.

Ve schůzi dne 26. dubna 1895 konané přijaty do Rozprav: práce prof. Ant. Friče: „O cizopasnících nižších korýšů a vírníků," „O pestrých barvách nižších korýšů" (za přijetí do Akademie). Dále přijaty prof. F. Koláčka Theorie dielektrických oscilací ve vodivé a dielektrické polarisace schopné kouli, která se nalézá v nevodivém dielektriku nekonečně rozsáhlém, pak práce prof. G. Grussa i docenta V. Lásky: „Vyšetřování měn světlosti hvězd proměnných. Dále učiněny návrhy v příčině stipendií a navržena p. J. Uzlovi cena slavnostní 500 zl. na základě dobrého zdání Dra. Ant. Friče. Panu J. Rejskovi navržena podpora 150 zl. na sbírání embryologického materiálu, jehož ku práci své potřebuje (ref. prof. Hlava a Janošík), panu A. Šulcovi navrženo 100 zl. ke studiu českých červců.

Schůze dne 24. května 1895 zahájena předsedou třídním panem rytířem Kořistkou. Prof. Frant. Koláček přednáší krátký obsah práce společně s prof. Domalípem provedené o elektrické resonanci, jež otiskne se v Rozpravách třídních. Professor B. Brauner vykládá dodatkem ku své rozpravě o „argonu" některé myšlénky o povaze helia. Po té čten posudek o pojednání p. prof. J. S. Vaněčka, nadepsaném „Plochy orthogonálné".

Na základě toho posudku práce přijata. Do referátů odevzdány práce pánů Dra. A. Velicha, asistenta F. Pešky a prof. J. S. Vaněčka, i vyřízeny některé záležitosti administrativní.

Ve schůzi dne 14. června konané předložil p. rektor magnif. A. Spina práci Dra. Al. Velicha i doporučil ji. Práce přijata do Rozprav. Prof. Janošík podává referát o práci p. prof. Dr. Deyla „Ku srovnavací anatomii nervu zrakového".

Na základě posudku toho přijata práce do Rozprav třídních. Prof. B. Brauner předkládá práci p. asistenta Zd. Pešky „O volumetrickém určování cukrů roztokem měďnato-amonatým".

Práce přijata do Rozprav. Po té vykládá prof. B. Brauner o heliu z některých minerálů českých i hájí prioritu svoji vůči pracím Schützenbergerovým v příčině složité povahy ceria. Prof. Hlava doporučuje do Věstníka referát Dra. J. Honla: Meningitis (aetiologie). Na to vyřízeny byly některé došlé žádosti a učiněno snesení ve příčině podpor a stipendií z fondu Šichova.

Schůze dne 21. června 1895. Předložené práce přikázány referentům. Do Rozprav přijaty práce: Referát p. Ant. Ostrčila „Pruhované svalstvo ve stěně plicních žil u bílé krysy", p. Dra. Karla Švehly, býv. operačního eléva c. k. české chirurgické kliniky prof. Maydla, nadepsanou: „Příspěvek k akutní leukaemii u dětí", pana Dra. Bedřicha Katzera o Permu Černokosteleckém, p. Frant. Smyčky „Devonští trilobiti u Čelechovic na Moravě". Prof. Jan Woldřich oznamuje třídě k uhájení své priority, jak následuje:

Během posledních dvou měsíců zjistil jsem dvě nové stanice diluviálního člověka v Čechách a sice v okolí Pražském, totiž jednu na základě nálezů svých v diluviální hlíně Generálky a druhou na základě nálezů pana MUC. Jíry, mně ku prozkoumání a určení podaných, v diluviální hlíně u Liboce. Připravuji podrobnou zprávu o důležitých těchto nalezištích.

Na konec vyřízeny některé žádosti za publikace.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. *třídy.*

Třída III.

Ve schůzi dne 22. února 1895 odbývané přečteny nejprve dva dopisy sl. praesidia České Akademie. První oznámil usnesení správní komisse, dle něhož zprávy o cestách a badáních s podporou nebo pomocí stipendia Akademie konaných mají, jak byly ve Věstníku uveřejněny, býti honorovány jako jiné publikace, nebylo-li podání zprávy spisovateli uloženo za povinnost: stalo-li se tak, má býti zpráva honorována jen potud, pokud obsahuje více než splnění povinnosti právě dotčené. — Druhý dopis obsahoval zprávu, v níž sl. kuratorium Matice České navrhuje, jak by pro členy Matice získati bylo případné publikace Č. Akademie, i jak by mnohému vhodnému spisu z České Akademie dostalo se širšího čtenářstva. Návrh ten uvítán byl jakožto dobrý prostředek obapolného se podporování obou ústavů, České Akademie i Matice, a schválen všemi hlasy. Co se týká oslavení stých narozenin Šafaříkových, o tom již v prosinci 1894 ve třídě rokováno; zatím však smluvily se Královská společnost nauk, České Museum (s Maticí) a Česká Akademie, že společně 13. května t. r. onu památku oslaví. Zvolena byla společná komisse, by přiměřený návrh k tomu předložila. Při vyřizování žádostí za stipendia navrženo supl. učiteli Jarosl. Šťastnému, jenž nyní za studiemi filologickými v Řecku mešká, 200 zl., a táž suma Bedřichu Votýpkovi, supl. učiteli v Rakovníku, aby ve svých studiích v sanskrtě pokračoval. Dru. Ant. Podlahovi navrženo 100 zl. ku sbírání materiálu k bibliografii vztahující se na spisy od roku 1600—1800 v Čechách a na Moravě vydané. Spisovateli Ignátu Hořicovi navrženo 100 zl. k studiím nářečí lašského a všech poměrů lidu v západním Těšínsku. Konečně ustanoveno skrip. Menčíkovi ve Vídni 150 zl. na vydání dvou velikonočních her starších.

Po té předloženy byly některé spisy referentům ku posouzení.

Dne 8. března 1895 sešla se třída III. k pilné schůzi, týkající se hlavně oslavy Pavla Josefa Šafaříka. Když byl protokol o schůzi únorové přečten a schválen, oznámeno od praesidia, že bude se ona slavnost konati v neděli dne 12. května o 11. hodině v Pantheonu musejním. Po některém o věci rokování byl náklad na uspořádání slavnosti, pokud se této třídy týkal, všemi hlasy schválen. Po té usneseno, aby spis Dra Zíbrta „Česká národní píseň“ vydán byl. Obsahuje sbírky rukopisné, překlady národních písní do cizích jazyků s vybranými ukázkami atd. Též schváleno, aby nová bohatá sbírka korrespondencí Komenského, již prof. Kvačala ve dvou letech právě minulých v cizině shledal a která obsahuje listy namnoze úplně neznámé, Akademií vydána byla. Dále ustanoveny honoráře za posouzení několika prací. Konečně navrženy některé podpory a povoleny třídní publikace.

Ve schůzi dne 26. dubna 1895 nejprve rokováno na základě zvláštního dopisu p. prof. Dra. Rezka o tom, aby r. 1898, kdy 14. června připadnou sté narozeniny Františka Palackého, se vydal na oslavu toho dne životopis a korespondence jeho aspoň do roku 1848 jdoucí. Ježto však III. třídy došla zpráva, že po spanilomyslné paní Červinkové-Riegrové vzal podobný úkol na sebe p. prof. Dr. Bohuslav Rieger, vznesla třída na komisi „pro vydávání pramenů ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“ (skupiny druhé), aby s p. Drem. Fr. Lad. Riegrem i s jeho panem synem o věci pojednala. — Dále předloženy byly referáty o některých spisech. Dru. Jaromíru Jedličkovi k dalším studiím srovnavacího jazykozpytu navržena podpora 100 zl.

Rozpočet na konci roku 1894 vykazoval zbytek 1097 zl. 81 kr. Ale ta suma připadne na I. díl korespondence Dobrovského, jenž se právě dotiskuje. Protože však rozpočet toho spisu činí 1602 zl. 89 kr., přejde ještě doplatek 505 zl. 8 kr. na rok 1895. Dotace na vydávání spisů Komenského, 3997 zl. 25 kr., vynaložena bude celá na nový důležitý díl korespondence Komenského, již opět pilný professor Kvačala sebral po cizích zemích. Pro méně příznivý finanční stav roku 1895 třída III. vypisuje jen jedno stipendium o 200 zl. na sbírání a zpracování materiálu k české dialektologii. Žádosti i s příslušnými pracemi dialektologickými ať se Č. Akademii dodají do 28. května 1895, sebraný pak a zpracovaný materiál buď tam předložen do konce května 1896.

Na konec oznámila Jihoslovanská Akademie věd a umění, že snížila cenu svých publikací za tím účelem, aby své knihy co nejvíce rozšířila. K tomu konci rozeslala pozvání, kdo by chtěli opatřiti si dosavadní nebo předplatiti se na budoucí publikace Jihoslovanské Akademie.

Ve schůzi, jež byla 31. května 1895, pojednáno o přípise praesidia České Akademie, jak se má státní subvence 4000 zl. mezi třídy rozděliti; zvoleni byli professoři Dr. Kvíčala a Dr. Mourek, by v společném komitétu III. třídu stran oné věci zastupovali. Předložen byl I. díl Korrespondence Dobrovského a ustanoven za literární práci 30 zl. za arch honoráře. Třída na tom se usnesla, že korrespondence Šafaříkova a Palackého vydati se má. Nově došlé rukopisy podány byly referentům. Professoru Prusíkovi navrženo uděliti k vydávání časopisu „Krok“ tak jako jiná leta i na rok 1895 podporu 250 zl. a Spolku československých knihkupeckých účetních navržena podpora 200 zl. na ročník 1894 Českého katalogu bibliografického. Ostatní žádosti za podpory a stipendia dány referentům k posouzení.

Ve schůzi dne 26. června 1895 z praesidia třídního oznámeno, že p. prof. Dr. Rieger ochotně se uvázal u vydávání Korrespondence Palackého a již o prázdninách chce materiál porůznu se nalézající sebrati a resultát té práce třídě oznámiti. Také všecka korrespondence Šafaříkova, o jejížto vydání třída též všemožně pečovati chce, má nejprve sebrána býti. K žádosti třídy p. prof. Dr. Konstantin Jireček se vyslovil, že jest hotov uvázati se v přípravy k tomu podniku a chce co nejdříve i podrobný program díla předložiti. — Po té ustanoveno, by Zíbrtův spis „Česká píseň“ v 600 výtiscích byl vydán krom výtisků povinných. Co se týče stipendia, jež na sbírání a zpracování materiálu k české dialektologii dne 1. května 1895 rozepsáno bylo, to navrženo bylo třem žadatelům: supl. professoru Vavř.

Duškovi, učiteli Lisickému a spisovateli Janu Slavičínskému po 100 zl. Ale 100 zl. má se uložiti pro toho ze žadatelů, který by podal práci nejlepší. Professorovi Kvačalovi byla navržena podpora 300 zl., aby v cizině doplnil své publikace o Komenském. Dále určeny byly honoráře za některé spisy a za některé referáty o spisech.

Konečně praesidium třídní oznamuje obsah listu, jejž prof. Bedřich Hommel v Mnichově od sebe poslal professoru Kvíčalovi, by ten list ve třídě přečten byl. Což se stalo ve schůzi dne 31. května 1895. — Prof. Hommel stvrzuje, že prof. Prášek minulého roku za jeho vedení studiu babylonsko-assyrských památek klínového písma s velkou pilností a se šťastným prospěchem se věnoval a v těchto studiích až do dnešního dne (16. května 1895) horlivě pokračoval. — Dále prof. Hommel doložil, že na příznivém úsudku, jejž o Práškových publikacích staroorientalské historie se týkajících loni vynesl, setrvává.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Třída IV.

Schůze dne 26. března 1895. Usneseno po návrhu odboru výtvarného, aby IV. třídou vydáván byl časopis „České umění výtvarné". Práce přípravné svěřeny zvláštnímu komitétu umělců výtvarných. Usneseno vypsati výroční ceny a medalie, pak stipendia cestovní, resp. badatelská nebo studijní, konečně podporu Klementy Kalašové týmže spůsobem jako loni, a zvoleny příslušné poroty. Přijaty návrhy na společnou činnosť publikační s Maticí Českou a vyřízeny některé záležitosti správní a Sborníku světové poesie.

Schůze dne 17. května 1895. Schválen protokol schůze poslední a srovnána závěrka účtu z roku 1894. Usneseno zásadně, aby třída se podjala vydávání nových překladů veškerých děl Shakespearových. Zevrubnější sjednání s nakladatelem a sl. družstvem Národního divadla zůstaveno panu presidentovi. Spisovateli panu Josefu Holečkovi navrženo 500 zl. podporou na vydání „Kalevaly", slečně Anežce Schulzové 300 zl. na vydání překladu spisu Brandesova Sren Kirkegaard, panu Dru. J. Hanušovi 200 zl. jako poslední příspěvek na vydání spisů Nebeského a monografie o něm, p. architektu Balšánkovi 1000 zl. na vydání díla o letohrádku královny Anny. — Po návrhu referentů přiřknuty rozepsané ceny hudební a sice 300 zl. panu H. Pallovi za symfonickou báseň „Svatvečer", 200 zl. panu C. M. Hrazdinovi za skladbu „Te deum laudamus". Nové žádosti za podpory přikázány referentům a vyřízeny některé záležitosti bibliotheční a správní.

Ve schůzi dne 26. června 1895 navržena stipendia cestovní, pokud se týče studijní a badatelské po 200 zl. a sice v oboru literárním panu K. M. Čapkovi na uměleckou cestu do Paříže, v oboru hudebním panu K. Bastrkému na nové skladby, v oboru výtvarném panu architektovi Ant. Turkovi na cestu do Horní Italie. — Panu prof. J. Kubínovi navržena podpora 150 zl. na cestu do Dalmacie za studiemi jazyka Gundulićova. — Dále jednáno o novém vydání překladu děl Shakespearových a zvoleni dva delegáti (professoři Ferd. Schulz a Jaroslav Vrchlický) do komisse, která má se raditi o rozdělení letošní zvýšené dotace státní jednotlivým třídám. Re-

ferentům přiděleny některé nové žádosti za podpory a vyřízeny menší záležitosti správní a bibliotheční.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Zprávy o činnosti valných shromáždění.

Ve valném shromáždění dne 5. února 1895 podal předsedající dvorní rada Randa zprávu o slyšení praesidiálné deputace, která, vedena jsouc Jeho Jasností panem náměstkem protektorovým, vzdala Jeho Veličenstvu nejuctivější díky za obraz císaře a krále Akademii věnovaný. Jeho Excellence pan c. k. ministr vyučování určil České Akademii výtisk geologické mapy Evropy v měřítku 1 : 1,500.000, vydávané komissí mezinárodní; vys. c. a k. ministerstvo vojenství darovalo Akademii výtisk všech k Čechám a Moravě se vztahujících sekcí podrobné mapy mocnářství, vydané c. a k. zeměpisným ústavem vojenským v měřítku 1 : 75.000. Do komisse archaeologické při zemském výboru království Českého vyslán předseda stavební rada Hlávka. K výměně publikací přistoupilo Imperatorskoje Moskovskoje Obščestvo ljubitelej prirody. Památka mimoř. člena IV. třídy, sochaře Pavla Wagnera, který 26. ledna ve Vídni zemřel, uctěna povstáním. Po návrzích I. třídy uděleny dle § 2. lit. b) stanov 3 podpory sumou 950 zl., po návrzích II. třídy podpora 480 zl., po návrzích III. třídy 3 podpory sumou 400 zl. Návrhy tříd a správní komisse o darování publikací Akademie schváleny. Došlý přípis král. české společnosti nauk v příčině oslavy stých narozenin Pavla J. Šafaříka přečten a do příslušného komitétu zvoleni pp. Hlávka, Kalousek, Kott. Do smírčího soudu na rok 1895 požádáni dosavadní členové i náhradníci.

Ve valném shromáždění dne 13. května 1895 přečteny přípisy, kterými Jeho Excellence pan místodržitel z Nejvyššího rozkazu, pak Jeho cís. a král. Výsosť nejjasnější pan protektor děkují za projev soustrasti v příčině úmrtí Jeho cís. a kr. Výsosti nejjasnějšího pana arciknížete Albrechta. Sněm král. Českého povolil náklad 4500 zl. na úpravu a zařízení společné zasedací síně České Akademie a Společnosti Musea království Českého, pak dotaci 3000 zl. na rok 1895 Archaeologické komissi při České Akademii. Francouzské ministerstvo veřejného vyučování určilo České Akademii výtisk III. svazku publikace „Chartularium Universitatis parisiensis“; prof. L. Leger v Paříži poslal IV. vydání svého díla „Histoire de l'Autriche-Hongrie“; mimoř. člen IV. třídy pan architekt Antonín Barvitius věnoval sbírku fotografií, vztahujících se k basilice sv. Václava na Smíchově. Vzata vědomosť došlých přípisů děkovacích za poslané publikace, m. j. poděkování zaslané z uložení Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana arciknížete Rainera, pak poděkování veleslavného výboru zemského za III. ročník publikací Akademie. Řádný člen IV. třídy pan Svatopluk Čech vzdal se členství, poněvadž — jak píše — nabyl přesvědčení, že povinností svých jako člen Akademie konati nemůže. Sjednání s Maticí Českou k tomu konci, aby tato mohla si opatřovati pro své členy některé publikace Akademie za náhradu výloh výrobních, přijato; tolikéž schválena úmluva Archaeologické komisse při České Akademii s Archeologickým sborem Musea v příčině společného vydávání „Památek Archeolopických a místopisných“. Zbývající slavnostní cena II. třídy (500 zl.) udělena panu Jindřichu Uzlovi za Monografii řádu „Thysanoptera“. Na základě § 2. lit. b), c) stanov děleny po návrzích I. třídy 2 pod-

pory a 4 stipendia sumou 950 zl., po návrzích II. třídy 3 podpory a 3 stipendia sumou 1150 zl., po návrzích III. třídy 6 podpor a stipendium sumou 1050 zl., po návrzích IV. třídy 2 podpory sumou 650 zl. Konečně vyřízeny návrhy tříd a správní komisse o darování publikací akademických.

Ve valném shromáždění dne 28. června 1895 přečten přípis Jeho Jasnosti pana náměstka protektorova oznamující, že Jeho císařské a královské Apoštolské Veličenstvo ráčil nejmilostivěji schváliti vykonanou ve valném shromáždění dne 1. prosince 1894 volbu Jeho Jasnosti knížete Karla star. ze Schwarzenberga za čestného člena České Akademie, pak volbu prof. při vysoké škole technické ve Vídni Vojtěcha z Waltenhofenu a očního lékaře ve Filadelfii MDra Karla Olivera za přespolní členy třídy II.; dále vyslechnut přípis Jeho Excellence Dra Eduarda Rittnera, přespolního člena I. třídy, kterým oznamuje, že jmenován byv od Jeho Veličenstva uvázal se v řízení ministerstva záležitostí duchovních a vyučování a sneseno vyjádřiti Jeho Excellenci potěšení, zároveň pak vřelé přání České Akademie. Opatření praesidia, které propůjčilo do školského oddělení národopisné výstavy Brožíkův obraz J. A. Komenského, dodatečně schváleno. Z uložení Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího arcikn. Ludvíka Salvatora dodán Akademii darem výtisk publikace „Die Liparischen Inseln. IV. Theil.. Panaria"; veleslavný výbor zemský daroval Akademii VIII. díl „Sněmů českých" a XIII. díl „Archivu českého"; dopisující člen pan Leopold Schmidt věnoval dvě fotografie P. J. Šafaříka. (Pokrač.)

Personalie.

J. Exc. svobodný pán p. Dr. Pavel *Gautsch* jmenován 30. září ministrem kultu a vyučování. — Soukromí docenti Dr. Jiří *Polívka* a Dr. Frant. *Pastrnek* jmenováni mimořádnými professory slovanské filologie české university v Praze. Skutečným učitelem jmenován: supplent Pražského gymnasia na Žitné ul. Coel. *Pastor* na gymnasii Roudnickém, supplent gymn. Německobrodského Josef *Krkoška* na gymnasii Pelhřimovském; supplent Malostranské střední školy v Praze Dr. Kar. *Teige* na gymn. Roudnickém; Ant. *Nosek*, supplent v Příbrami, na gymnasii Čáslavském. Zatímním učitelem se stal Ig. *Kohout*, supplent v Litomyšli, tamže. — Přeloženi jsou: Vác. *Müller*, professor v Roudnici, na Malostranské gymnas. v Praze; Dr. Jos. *Theurer*, skut. učitel v Pelhřimově, a Vojt. *Jäger*, skut. učitel v Příbrami, na reálku v Ječné ul.; Jan *Sommer*, professor v Roudnici, na Malostranské gymn. v Praze; Kar. *Novotný*, professor na paedagogii Jičínském, na Malostranskou reálku v Praze; Gotthard *Smolař*, skutečný učitel v Čáslavi, na gymn. Jičínské.

Josef *Fürst*, prof. česk. gymnasia v Opavě, jmenován jeho ředitelem. Tom. *Svěrák*, prof. gymn. ve Valaš. Meziříčí, stal se professorem českého gymnasia v Opavě, kam povoláni nově Vác. *Kůrka* a Jos. *Pospíšil*. Dr. Jan *Zítek*, supplent čes. gymnasia v Opavě, přijal místo na obchodní akademii v Chrudimi.

Fr. Pastrnek, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.). Krámská cena 1 k 50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1. Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až VIII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

KROK,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. dne každého měsíce (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK IX. SEŠIT 10.

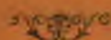
KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1895.

Vydáno 2. prosince 1895.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

Slavným sborům professorským!

Druhý sešit Českých Alexandreid vydám kolem Nového roku, čím dílo bude dovršeno. Cena nebude asi přesahovati 1 zl. Upozorňuji na to, by mohlo dílo to ještě letos býti pojato v seznam kněh navrhovaných pro knihovnu žákovskou.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

XCI. Rozdíel druhý a devadesátý. Kterak Allexander přitrhl jest k Sydrakuom.

90. Odtud pohnuv vojskem Alexander, přitrže k Sydrachóm.[1] Ale Osydrachové jsú zajisté lidé, v jichžto mysli žádná pýcha nepanuje, a slovú také Girozophisté:[2] tiť nebojují ani sě vadíe, nazí chodíe, měst nemají, ale v chalupách[3] a v jeskyníech horních přebývají. A když blíže přitrže, *uslyšechu*[4]) toho lidu příštie Alexandrova, posla k němu list takto vznící:

XCII. Rozdíel třetí a devadesátý, jenž drží přěpis listu poslaného od krále.

„Porušitedlní Girozophisté člověku Alexandrovi píšeme. Slyšeli jsme **(286)**, že na nás tiehneš vojensky, jemužto sě (velmi divíme, neb na) nás[5] nebudeš[6] nic[7] vyváleti; neb poněvadž (nic nemá)me,[8]

[1]) *B.* k Osydrachóm *A.* Oxidraces.

[2]) *A. B.* Gymnosophiste.

[3]) *B.* om. *A.*

[4]) m. *uslyše král*: cum audisset rex. uslyševše to ti lidé, že Alexander k nim tíhne, psali sú jemu atd. *A.* A když uslyšechu o příjezdu Alexandrovu, poslachu k němu atd. *B.*

[5]) se velmi divíme, neb na nás *A.* se divíme, nebo na nás *B.*

[6]) add. *moci A. B.*

[7]) add. míeti ani *A. B.*

[8]) *A. B.*

jedno[1]) čímž svá *děla*[2]) živíme, co[3]) od nás (vezmeš),[4]) ač budeš chtíeti proti nám váleti? našíe[5]) ob(yčejné)[6]) sprostnosti nikoli neopustíme."

XCIII. Kterak jest Allexan(der při)jel[7]) k nim u (pokoji).

Přečet Alexander list jich, posla k nim a řka, že k nim jede pokojně.[8]) A přij(ev)[9]) k nim Alexander, spatřiv, ani chodíe nazí a byd(le)jíce[10]) v jeskyníech a v skalách a v katrčíech,[11]) ale[12]) synové a ženy jich zvláště chodíechu *s*[13]) dobytke(m). Otáza jich[14]) a řka: „Máte-li hroby?" Ale[15]) oni ukázavše katrče, jeskyně,[16]) v nichžto bydléchu, vecechu: „Tuto po vše dni odpočíváme." Potom jim vece Alexander:[17]) „Proste, cožkolivěk chcete, a dám vám." A vecechu jemu: „Daj nám nesmrtedlnosť, neb nic jiného nežádáme." Odpovědě Alexander: „Nemohuť vám nesmrtedlnosti dáti."[18]) Ale[19]) oni vecechu:[20]) „Biedný,[21]) jsi-li smrtedlný, proč i[22]) sem i tam těkáš toliko a tak veliké nešlechetnosti pášeš? neb to všechno od svrchovaného předvěděníe[23]) jest zjednáno." Odpovědě Alexander: „Nevíete-li, že moře sě samo nezarmútí,[24]) leč od větruov přemocných bude pohnuto? chtěl bych[25]) u pokoji přebývati, ale jiný duch, jenž mému smyslu panuje, toho učiniti[26]) nedopúštíe." A to řka, necha jich u[27]) pokoji.

XCIV. Rozdíel pátý a devadesátý. Kterak Allexander nalezl jest dva slúpy Herkulešova.

91. Jiný den hnuv vojskem, přijede k míestu, kdežto bíechu slúpové Herkulešovi: jeden bíeše zlatý, druhý stříebrný, a bíeše jich výsosť dvanádcti[28]) loktuov a tlustosť dvú loktuov.[29]) Uzřev (237) (je Alexand)er,[30]) káza je prodlabati, chtě zvěděti, jsú(-li třepilí. A)[31]) když *prodbachu*,[32]) uzřev,[33]) že *nejsú*[34]) třepilí, při(káza v n)ě patnádcte set zlatých vsúti a díery zadě(lati).

[1]) *B.* jediné *A.*
[2]) m. *těla A. B.*
[3]) *B.* to *A.*
[4]) *A. B.*
[5]) *A.* věda že našíe *B.*
[6]) *A. B.*
[7]) *A. B.*
[8]) u pokoji *A. B.*
[9]) *A. B.*
[10]) bydlé *A.* bydlejí *B.*
[11]) v jeskyníech a v katrčíech *B.* v jeskyních skalních *A.*
[12]) *B.* a *A.*
[13]) m. *s*: z *A.* za *B.*
[14]) *B.* add. Alexander *A.*
[15]) *B.* a *A.*
[16]) katrče a jeskyně *B.* jeskyně *A.*
[17]) *B.* om. *A.*
[18]) add. neb sem sám smrtedlný *A.* poňavadž sem sám smrtedlný *B.*
[19]) *B.* A *A.*
[20]) *B.* add. jemu *A.*
[21]) Biedníče *A. B.* add. i *A.*
[22]) om. *A. B.*
[23]) převěděníe *A.* přezvěděníe *B.*
[24]) *B.* nezamucuje *A.*
[25]) add. tak rád *A.* tak *B.*
[26]) add. mi *A.* nám *B.*
[27]) *B.* na *A.*
[28]) dvanádcte *B.* dvanáste *A.*
[29]) a ztlúští dvú loket *B.* om. *A.*
[30]) *A. B.*
[31]) *A. B* (ztřepilí). fusiles.
[32]) m. *prodlabachu*: když je prodlabachu *B.* om. *A.*
[33]) *B.* zvěděv *A.*
[34]) m. *jsú A. B.*

XCV. Rozdíel šestý a devadesátý. Kterak jest Allexan(der na)lezl miesto temné a studené a ženy voděny (a po)tok pln drakuov a hrozné hovado.

92. Odtud pohnuv [1]) vojskem vtrhl jest na pusté miesto, studené a temné, tak že sě ledva rytieři (m)ezi sebú znáchu. Potom jezdě dní padesáte, přitrže (k) řece horké a nalezechu s uoné strany řeky ženy krásné, ale bíechu rúchem škaredým [2]) oděny a sedíece na koních, držíechu v rukú [3]) braň stříebrnú, proto že ani železa ani mědi v jich vlasti bíeše.[4]) A mužíe také mezi nimi nikoli nebydléchu. A když chtíeše vojsko přes tu řeku přeplúti,[5]) nikoli nemožíeše,[6]) neb bíeše širokosť [7]) řeky převeliká a bíeše plna drakuov [8]) a jiných hovad jedovatých. Potom objevše do levé strany Indičské, vjedechu do kakéhos [9]) bahniště suchého, jenž bíeše plno třtíe. A když chtíechu skrze ně projeti, ihned vyjide hovado podobné k rupotantovi,[10]) jenž má prsi jako kokodrillové,[11]) hřbet jeho [12]) jako pila, ale [13]) zuby jeho *brzffi* [14]) nežli mečové [15]) a [16]) na chodu bíeše lenío jako hlemýžď.[17]) A to hovado [18]) dva rytieře zahubilo.[19]) Jehožto proklati kopími nemohúce, kladivy a mlaty železnými je zabichu.[20])

XCVI. Rozdíel sedmý a devadesátý. Kterak Allexander do posledních lesuov Indyských přitrhl a tu jest množstvíe slonuov.

93. Odtud jezdíec třidceti dní, přijeli jsú do posledních lesuov Indických a rozbichu tu stany podle potoka Hemnor.[21]) A ve dvanástú hodinu poče převeliké [22]) množstvíe k nim sě bráti slonuov a lítě (288) sě řítichu proti vojsku. A hned Alexand(er vsed na sv)uoj [23]) kuoň Bucifal, poče jeti k nim a přikáza (Macedon)ským, aby hnali s sebú [24]) vepře o po něm jeli p(roti slo)nóm.[25]) A uzřevše je slonové, chytachu je p(ysky) [26]) svými, aby je lapali. Ale Macedonští strachem (a otrá)pením [27]) nesmějiechu proti slonóm. Jimžto vece (Ale)xander: „Přesilní

---

[1]) *B.* hnuv *A.*
[2]) škaředým *A.* šeredným *B.*
[3]) add. svú *A.* svých *B.*
[4]) nebíeše *A. B.*
[5]) plúti *B.* přejeti *A.*
[6]) *B.* nemožechu *A.*
[7]) add. té *A.*
[8]) add. a haduov *A.*
[9]) jednoho *A.* některakého *B.*
[10]) ypotamrovi *B.* (lat. ippotamo *B.* ippopotamo) hned vyjide potvora hrozná *A.*
[11]) *B.* kokodryllus *A.*
[12]) chřbet jejíe *A.*
[13]) *B.* om. *A.*
[14]) m. *brsidffi* či brzizffi: břidší *A.* břidké *B.*
[15]) *B.* meč *A.*
[16]) ale *A.* avšak *B.*
[17]) *B.* om. *A.*
[18]) *B.* ta potvora *A.*
[19]) *B.* udávila jest a deset pacholków *A.*
[20]) A nemožechu té potvory ničímž zahubiti, jediné mlaty železnými *A.*
[21]) řečeného Hemnar *B.* tak řečeného Hermon *A.* iuxta fluvium, qui dicebatur Buhemar.
[22]) add. mnohé *A.*
[23]) *A. B.*
[24]) *B.* před sebú *A.*
[25]) *A. B.*
[26]) *B.*
[27]) strachem jsúce otrápeni *B.*

mužíe a tovaryšíe,[1]) nerodte sě (za)mucovati,[2]) neb je zaženem kvičením vepřov(ým).[3]) A protož když uslyšechu slonové to kvičenie a zvu(k) trubačuov, ihned běžechu.[4]) Ale Macedonští je postíhajíc, střelami a lučáky je ranichu[5]) a zbichu[6]) jich množstvíe a odíeráchu je a zuby jich bráchu.

XCVII.

94. A[7]) jiný den pohnuv vojskem, počechu[8]) táhnúti přes lesy Indické a nalezechu ženy,[9]) any[10]) mají brady až do prsí, a hlavy vlnú[11]) a životy kožemi chlupatými míechu oděné. Kteréžto honíece Macedonští, několiko jich zabichu. Kteréžto uzřev Alexander, káza Indickým jazykem jich otázati, čím by sě živili. Odpovědíechu: „Lovem zvieřecím jsme živy, jenž lapáme v lesíech."

XCVIII.

95. A vyjevše[12]) z lesuov v čilé[13]) pole, nalezechu jedno místo, z něhožto potok vycházíeše. A tu[14]) bíechu ženy i mužíe nazí, jenž mějíechu těla chlupatá, jako skuot, jimžto bíeše bydlo v tom potoce jakžto[15]) na zemi. A ti, když (289) (uzřechu voj)sko,[16]) hned sě v potocě[17]) pohřízichu. A odtad (jedše patn)áste[18]) dní, nalezechu[19]) plný kmokofaluov.[20]) A když (je uzřech)u[21]) kmokofalové, úprkem zdvižechu sě proti (nim, al)e[22]) Alexander a jeho rytíeři střelami a palice(mi je)[23]) hubíechu.

96. A odtud jedúce šedesáte dní, při(jedechu)[24]) na pustá pole, na nichžto[25]) nižádného[26]) nebíeše pa(hrbk)a[27]) ani muožechu s které strany které hory[28]) viděti. (A hne)d[29]) v[30]) jedenádctú hodinu stře-

---

[1]) tovařišíe *B.*
[2]) *B.*
[3]) *B.*
[4]) Za „A uzřevše — běžechu" má *A*: A tak sú je svinským kvičením zahnali. A trubači, jenž v ty časy tu bíechu.
[5]) *B.* raníechu *A.*
[6]) *B.* zabichu *A.*
[7]) om. *A. B.*
[8]) poče *A. B.*
[9]) add. clupaté (m. chlupaté) *A.*
[10]) ano *A.*
[11]) *A.* veliké *B* caput planum. Český překladatel měl neb četl v lat. textu „lana".
[12]) *B.* vyjev *A.*
[13]) m. *číré*: patentes. čisté *B.* (čilé *A.*)
[14]) om. *A.*
[15]) jakožto i *A.* rovně jako *B.*
[16]) *A. B.*
[17]) v potocze *B.* v potok *A.*
[18]) *A.* jedúce patnádcte *B.*
[19]) *B.* i nalezechu *A.*
[20]) kynoczefaluow *B.* kmoczofalov *A.* de Kynokephalis.
[21]) *A. B.*
[22]) *A. B.*
[23]) *A. B.*
[24]) *A. B.*
[25]) na němžto *A.*
[26]) ižádného *B.* om. *A.*
[27]) *A.* pahrbku *B.*
[28]) kterú horu *A. B.*
[29]) *A. B.*
[30]) *B.* na *A.*

sě tak veliký víe(tr) od vzchodu slunečného [1]) a poče [2]) víeti, že všechny (bú)dy [3]) i stany toho vojska [4]) jest rozsápal. Také [5]) obnášíechu sě jiskry ohnivé, pro něžto všecko vojsko bíeše velicě zamúceno. Tehdy všichni rytíeři počechu reptati mezi sebú, [6]) řkúce: „Hněv bohový [7]) sstúpil [8]) jest na nás, proto že přes obyčej hledali jsme *schodu* [9]) slunečného.“ Ale Alexander póče jich posilovati, [10]) řka: „Mužíe najsilnější, tovaryšíe, nerodte sě lekati, nespadlať jest [11]) na nás náhlosť bohuov, [12]) ale pro *podzimíe* [13]) noci se dnem rovnáníe to sě jest přihodilo.“ A když přesta víetr, [14]) ihned rytíeři všechno, [15]) což bíeše rozptýleno, sebrachu.

97. A pohnuv vojskem, u pětmezcíetma dnech přijedechu do jednoho velikého [16]) údolé a tu stany rozbichu. Tehdy přikáza Alexander, aby zažhli mnoho ohňuov, neb póče netrpělivá zima býti a padáše sníeh veliký jako vlna. A [17]) protož boje sě Alexander, aby sě ten sníeh nerozmnožil, káza svým rytíeřóm, aby jej tlačili. [18]) Ale pomáháše jim mnoho oheň zaníecený, avšak pro ten sníeh umřelo jest pět set rytíeřuov. [19]) jichžť [20]) těla káza Alexander pochovati v hrobíech. [21]) Potom spade [22]) převeliký dešť, jenž vešken sníeh splavi [23]) a rozpusti. [24]) Potom přijide převeliká mlha [25]) a [26]) temná a tak **(290)** velmi zahuštěná povětřím, takže z(a tři dni slun)ce [27]) nikoli nemohli jsú viděti; a počechu p(adati s ne)be [28]) jakožto pochodně zapálené, takže sě (všecko za)palováše. [29]) A hned Alexander učini oběti boh(óm svým). [30]) A když sě on modléše, povětříe *by to* [31]) očištěno (ode v)šíe [32]) mrákoty.

XCIX. Kterak Alexander otázal jeděch lidí a .....

98. Odtud pohnuv vojskem, přitěžechu [33]) ku potok(u) dragmanskému [34]) velikému, řečenému Gangos [35]) a roz(bili sú) [36]) tu stany.

---

[1]) slunce *A. B.*
[2]) add. tak velmi *A.*
[3]) *A. B.* papiliones.
[4]) „toho vojska“ om. *A.*
[5]) *B.* A potom *A.*
[6]) add. a *A. B.*
[7]) boží *A. B.*
[8]) zstúpil *B.* vstúpil *A.*
[9]) m. *vzchodu:* vzchodu *B.* (vchodu *A.*)
[10]) *B.* posilňovati *A.* add. a *A. B.*
[11]) *B.* om. *A.*
[12]) *B.* boží *A.*
[13]) m. *podzimnie.* (pozdviženíe *A. B.*) pro autumnali equinoctio.
[14]) *B.* wyetye (= víeti) *A.*
[15]) *B.* to *A.*
[16]) převelikého *A. B.*
[17]) om. *A. B.*
[18]) ztlačili *A.* (jej tlačiti *B.*)
[19]) *B.* add. a služebníkóv osm set *A.*
[20]) jichžto *A. B.*
[21]) *B.* om. *A.*
[22]) *B.* pade *A.*
[23]) zplavi *B.* splanu *A.*
[24]) add. se *A.*
[25]) mhla *A. B.*
[26]) *B.* om. *A.*
[27]) *A. B.*
[28]) *A. B.*
[29]) vše zapalováše *A.* mělo všechno zapáliti *B.*
[30]) *A. B.*
[31]) m. *bylo B.*
[32]) *A.*
[33]) přitrže *A. B.*
[34]) bragmanskému *A. B.*
[35]) *A.* Grancum *B.* lat. Gangen.
[36]) *A. B.*

A hledíece [1]) na onu stranu přes potok, *usř(e)chy* [2]) tři člověky, jichžto káza Alexander otázati (In)dickým jazykem. [3]) Ale oni odpověděchu: [4]) „Bragmanští jsme.“ Ale Alexander žádáše s nimi mluviti; ale [5]) přes toho potoka širokosť a velikosť nikoli jsú nemohli mluviti s nimi, aniž [6]) muožechu přejeti, [7]) neb bíeše tu [8]) mnoho ratanuov [9]) a štírové divocí, kokodrillové, [10]) kteřížto [11]) na každý den běháchu k té vodě, kromě měsíece črvna a srpna. A když uzře Alexander, že nikoli nemohú toho potoka přejeti, stéště sobě velmi a hned přikáza, aby lodíe spletli z prútíe a *popalili* [12]) jíe kožemi. A sta sě to. A vstúpi v ni jeden rytíeř, jemužto da Alexander [13]) list, aby jej nesl Dydimovi, [14]) králi Bragmanskému, takto vznící. [15])

C. Tuto drží přěpis od Alexandra králi Bragmanskému takto.

„Král nad králi a pán panujících, [16]) syn boha Amona, Olympiady královny, Dydimovi, králi Bragmanskému radosť. Poněvadž jsme k takému [17]) věku přišli, že mezi dobrým a zlým mohl jsem jakžkoli rozeznati, [18]) ždali [19]) jsme [20]) odehnati neuměníe a múdrostí naši mysl naplniti. [21]) Neb, jakožto našich mudrcuov líčí učeníe, [22]) výmluvnosť bez múdrosti má obyčej víece [23]) nežli prospíevati. [24]) A protož že jest zajisté k na(291)(šima ušima od) [25]) mnohých již přišlo, že život a obyče(jové vaši o)d [26]) obyčejuov jiných [27]) jsú rozděleni; [28]) také že (ani na zemi) [29]) ani na moři nižádné [30]) pomoci nežádáte, toho (naučeníe) [31]) následujíce, kteréžto od našich učedlníkuov [32]) (sme sl)ýchali. [33]) A protož tebe pilně prosíme, abyste v(šecko) [34]) vaše uměníe i múdrosť nám

[1]) patříece *B.* patříce *A.*
[2]) m. *uzřechu A. B.*
[3]) add. kto sú to *A.* kterací by lidé byli *B.* quis essent.
[4]) add. a řkúce *A.*
[5]) *B.* a *A.*
[6]) ani *A.*
[7]) *B.* add. přes tu řeku *A.*
[8]) *B.* v níe *A.*
[9]) ipotami *B.* lat. ippopotami.
[10]) mnoho ščíróv a kokodrylóv *A.*
[11]) *B.* kteréžto *A.*
[12]) m. *popali A.* popnuli *B.*
[13]) A přikáza Alexander, aby jeden z rytieřóv vstúpil do té lodíe, a da jemu *A.*
[14]) *A. B.* ad Dindimum.
[15]) *B.* om. *A.*
[16]) add. Alexander *A. B.*
[17]) add. velikému *A.*
[18]) add. a spatřiti a *A.*
[19]) *A.* žádali *B.*
[20]) neumělosti *A.*
[21]) *B.* a múdrosti našíe nerozšíeřiti *A.*
[22]) *A.* add. že *B.*
[23]) add. *škoditi B.*
[24]) múdrosti výmluvnosť má obyčej víece prospíevati nežli se tajiti *B.*
[25]) *A. B.*
[26]) *A. B.*
[27]) našich a jiných *A.* našich *B.*
[28]) rozdyelene *A.*
[29]) *A.*
[30]) nižádné *A. B.*
[31]) *A.* učeníe *B.*
[32]) doctoribus.
[33]) *A. B.*
[34]) *A.* všechno *B.*

po listech svých (zvěs)tovali,[1]) snad b(ud)em moci z *našich*[2]) mravuov (chyt)ati[3]) dobrotu, aniž vaše múdrosť bude v čem umen(še)na pro to. Neb téhož přirozenie i podobenstvie (je)st uměnie jakožto pochodně zapálená, od niežto ač sě jiné zapalují a osvěcují, však ona hořéc[4]) svieti."

99. A přijem Didimus list, odepsa Allexandrovi tíemto obyčejem.[5])

(Pokračování.)

Česká terminologie logická.

Historická studie Dra *Ant. Krecara.*

(Pokračování.)

4. Směr metafysický.

Jungmann položil svým slovníkem pevný základ filologický k dalšímu vytváření každé terminologie vědecké, apriorní směr Kantův byl vzorem k prvnímu praktickému pokusu o terminologii logickou. Pokusu tomu nikdo nerozuměl; ani změny, které byly učiněny v druhém vydání logiky Markovy, logiku neobjasnily. Kdežto však při tvoření první terminologie jevil se nedostatek výrazů, nastal po vydání slovníku Jungmannova pravý opak. Výrazů bylo dost, ale málo stálých, upevněných. Bylo tedy úkolem dalších filosofů výrazy od předchůdců navržené upevniti a ustáliti. Také skutečně hlavně tuto práci konal filosofický směr Heglův, který v Čechách vydal dva terminology filosofické: Klácela a Hanuše.

Klácel zabýval se hlavně ethikou; jako druhý terminolog po Palackém vydal (dodatek k Mostku r. 1842) „Soustavné vyložení důležitějších slov pro mladíky připravující se k filosofii." Zásadu soustavného *překládání*, jehož se držela Matice, zavrhoval. „Zvláště mrzké mi jest," praví, „všech školních terminů, již původně zpotvořených, otrocké převláčení v náš jazyk. Opravdivý rozum stvoří sobě brzy slovo a jen se těch nástrojů v komorách filosofie až do stropu nakupených nelekejme. Z věčšího dílu jest zbytečné to harampátí jen na památku zde uschováno. Čím jasnější rozum, tím snadnější význam; pravda i krása miluje jednoduchý, sprostý šat, ale co navěší na sebe ledajaká fiflena, chtíc touto vábivou úhledností ukryti bídu vnitřní!

[1]) *A. B.*

[2]) m. *vašich:* nobis forsitan aliquid utile exinde accrescet. (našich *A.* z našich *B.*)

[3]) chytiti *A.* poznati vaši *B.*

[4]) hoří předse a svietí *B.* svietí a hoří *A.* add. aniž jest jejíe světlo umenšeno *A.*

[5]) odepsal jest takto *A.* odepsal jest králi Allexandrovi takovým obyčejem *B.*

Toto přiměřování jazyka našeho k jinému splodilo nám již mnohého mrzáčka; vždyť pak národ každý svou jde cestou a pravda není ani latinská ani německá."

Ustalování terminů mohlo se mu dařiti tím spíše, ježto týkaly se ethiky, v lidu více rozšířené. Z terminů logických zavedl nově: *soujem* = Innbegriff; *vědochod* = myslechod.

Logický směr metafysický ukázal se hlavně v Hanušovi, jenž svou logikou, druhou to v naší literatuře, zavádí k nám noetiku, t. j. bádání o poznání a o původu poznání. Dle Kanta jsou základem našeho myšlení formy apriorní; Hegel jde dále. Nejen myšlení zakládá se u něho na pojmech rozumových, ale i bytí. Logika jest metafysikou. A tak vidíme i u Hanuše. Jeho logika má zcela jiný obsah než logika Markova. Kdežto logice Markově jedná se o správné myšlení, jest logika Hanušova metafysika. Hanuš nejen že se obejde bez terminů Markových, ale on ani ve své jich nepotřebuje. Jemu běží o pojmy zcela jiného druhu, o pojmy metafysické. Proto také jeho logika dosavadní terminologii logic ou nerozšiřila. V ostatním Hanuš v terminologii logické ukazuje se býti ne tvůrcem, ale pouze ustalovatelem terminů dosavadních. V té příčině jde o krok dále a jest důslednější než Klácel. Hanuš zavrhuje nejen všechno překládání, ale i všechno *umělé, násilné tvoření terminů* vůbec a klade důraz na přirozený rozvoj. Jest třetím terminologem filosofickým, napsav „Pokus u vysvětlení slov filosofických, zvláště psychologických či duševědných (1849). Vadilo mu hlavně to, že skoro 15 let vzdálen byl vlasti a téměř slova českého neslyšel. Z nových logických terminů nalezl jsem u něho: *nadvěda* = filosofie; *nepravděpodobnosť* = Unwahrscheinlichkeit.

5. Terminologie kommissní.

Po roce 1848. bylo nařízeno, aby v Čechách na gymnasiích s obyvatelstvem převážně českým vyučováno bylo některým předmětům, jako náboženství, zeměpisu, dějepisu a přírodopisu po česku. Po česku mělo poznenáhlu býti vyučováno i ostatním předmětům. Zavedením češtiny do gymnasií začala se však cítiti potřeba vědecké terminologie *ustálené* a té dosud nebylo. Za tou příčinou zřídilo ministerstvo roku 1851 zvláštní kommissi, která měla vědecké terminy české sebrati, přehlednouti, doplniti a uspořádati. Do kommissí byli předvoláni zástupci jednotlivých věd a to: Šafařík, Čelakovský, Tomek (místo něho v srpnu J. Jireček), Erben a Štorch. Kommisse sama přibrala si některé vynikající odborníky, Hanuše, Vrťátka, Krejčího, Staňka, Skřivana, Hausmanna, Valtera a Šafaříka (pro chemii). Dobrovolně přispěli Amerling, Jandečka, Klácel a Smetana.

Členové kommisse měli od června až do konce září 1851 schůzi každodenně; radili se o úkolu svém, sbírali dosavadní terminy, tvořili je nové, přijímali příspěvky atd. Sbírce tak povstalé dal r. 1852 J. Auštěcký tvar slovníkový. Dílo bylo ještě jednou přehlédnuto a dáno r. 1853 do tisku; téhož roku vyšlo pod názvem: Německo-český slovník vědeckého názvosloví pro gymnasia a reálné školy.

Slovník ten je čtvrtý pokus o ustálení terminologie vědecké. Hlavní zásada, dle které jest zpracován, jest *cesta střední*. Kommisse chtěla uvarovati se i onoho přílišného tvoření terminů, jaké lze zříti u terminologie matiční, a schvalovala též terminy cizojazyčné, pokud nejsou češtině na závadu; i oné přílišné jednostrannosti, dle níž v každé vědě byly tvořeny nové terminy bez ohledu na vědu druhou.

Proti předcházejícím pokusům terminologickým jeví tudíž ten značný rozdíl, že porovnává názvosloví *věd všech*. Kdežto Palackého okus jest pouze aesthetický, Klácelovo sestavení ethické, Hanušův pokus psychologický, jest slovník kommissní vědecký vůbec. Na ustálení terminologie měl vliv věcší než pokusy předcházející proto, že terminologie jím navržená rozšířila se školami.

Terminy logické, jež *nově* zavedl, jsou následující: *Dělitebné* = totum divisionis (dělitebný, á, é již Palkovič); *důkazosloví* = die Beweislehre; *důkazný* = demonstrabilis; *lapavá otázka* = ἐκέρον ζήτησις (= důkaz jinopádný); *nevýměrnosť*, *nevýměrný* = indefinitus; *odchylnosť*, *ý* = abstractio (vedle odtaženosť); *odtažek* = abstractum; *odtažitelný* = abstrahierbar; *podmínka* = conditio, subsumtio, suppositio; *podmíněnost* = Bedingtheit; *podmíněný* = bedingt; *podmiňovací* = conditionalis; *podmiňovati* = supponere; *podtvar* = Unterart; *protiklad* = ἀντίθεσις; *protiřečí* = ἀντίφασις; *protikladný* = antithetisch; *přetřes* = Discussion; *přetřásati* = discutieren; *přetřesný* = discussiv; *slučitý* = conjunctiv; *soudělení* = codivisio; *soudělný*, *soudělnosť*; *sousledek* = corollarium; *svrchovaná zásada* = oberster Grundsatz, Grundprincip; *tvarovati* = gestalten, specificieren; *tvrzení* = Bejahung, κατάφασις; *údobí* = Phase; *uzřetelniti* = verdeutlichen; *uzřetelnění* = Verdeutlichung; *zjedinělosť* = Vereinzelung.

6. Směr formální.

Současně se zavedením češtiny do gymnasií nastal odpor proti filosofii Heglově a povstali u nás přívrženci učení Herbartova. Tím i v logice opuštěn směr metafysický a počal směr nový, v soustavu Herbartovu se hodící — směr formální. Směr tento dělí formu myšlenky od obsahu a rozeznává správnosť dvojí: formálnou a věcnou. Aby myšlení bylo pravdivé, musí býti správné i formálně i věcně. Právě proto, že logika zabývá se pouze správností formální, nemohouc ani správnosť věcnou zaručiti, nazývá se formální. Směr tento vychází od pojmů, zkušeností nám podávaných a hledí je uzřetelniti, objasniti, vysvětliti. Ze spojení dvou pojmů vyvozuje soud; ze spojení dvou soudů úsudek. Ježto chce nabýti hlavně jasnosti, zřetelnosti a přehlednosti, jedná se jí o tytéž vlastnosti i u terminů a proto můžeme říci, že právě tento směr, zaveden byv do škol, terminologii logickou *ustálil definitivně*. Jsou to logické učebnice školní: Dastichova, Jandečkova, Schulzova, Šimkova, Lindnerova a Procházkova, které o to ustálení mají největší zásluhu. I logika Kadeřávkova patří sem, liší se však od řečených učebnic tím, že při svém stanovisku formálním staví se zároveň na stanovisko theismu

O *rozšíření* a zvelebení terminologie logické mají hlavní zásluhu Dastich a Durdík. Dastichovi přičítám tyto nové terminy logické:

Důkaznost = die Beweiskraft; *měřítko* (místo dosavadního: *měřidlo*) = mensura; *nadúsudek* = prosyllogismus; *obnímání* = das Umfassen; *odtaženina* = das Abstracte; *podprotí* = subcontrarietas; *podřízený* = subordinatus; *podúsudek* = episyllogismus.

Ve spisech Durdíkových nalezl jsem tyto terminy nové:

Bezdobý = formlos; *bezdobnosť* = die Formlosigkeit; *dvojsloví* = das Doppelwort; *dvojstupnice* = Doppelstufenleiter; *myslitelno* = das Denkbare; *myslitelnosť* = die Denkbarkeit; *nadvěta* = terminus maior; *nerozporný* = widerspruchslos; *odrys* = Ektyp; *odtaživý* = abstractivus; *odtaživosť* = Abstractionsvermögen; *protivětí* = antinomie; *protivětný* = antinomisch; *průzpyt* = die Durchforschung; *průzpytný* = durchforschungs-; *předjem* = anticipatio; *přímysl* = das Zugedachte; *rozčleniti* = zergliedern; *rozčleněnosť* = die Zergliederung; *rozhojňovací soud* = das Erläuterungsurtheil; *velezásada* = das oberste Prinzip; *vědosloví* = die Wissenschaftslehre.

7. Směr empirický.

Učiní-li se logika nezávislou na soustavě filosofické jako věda o zákonech správného myšlení, mající svůj vlastní obor a cíl: osamostatní se a jedná o vědecké práci odborné. Stanovisko, na němž pak stojí, jest empirické a logika sama jest abstrahováním skutečných pochodů myšlení správného. Vědecká empirie odkazuje ku psychologii a proto sluje tento směr empirickým nebo psychologickým. Cílem jeho jest pravdivosť věcná, vypátrání vztahů předmětů vnějších. Logika ta třídí vědy, podává jejich hierarchii, která postupuje a vývojem ducha vědeckého od jednodušších k složitějším. Tento směr aposteriorní zastoupen jest u nás Masarykovou logikou konkrétnou, která obsahuje třídění a soustavu věd s jakousi methodologií. Ježto směrem formálním, do škol zavedeným, terminologie logická byla celkem již definitivně hotova a určena, nenalezneme mnoho terminů nových. Mimo to tento směr v terminologii opírati se bude o terminy jiných věd více, než aby sám nové terminy tvořil. U Masaryka nalezl jsem nové terminy: *důsledivosť*, *jednotnosť*, *povšechnina*. (Pokračování.)

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

Amerika severozápadní má 2—3 druhy kamzíků do Oregonu do severního Mexika (Chihahua, Tamaulipas). Východní Asii náleží rod Nemorhedus (9 u Lydekkera u antilop (Japan, Formosa (swinhoei), Čína (3) Himalaja až Sumatra (Sumatrensis). Vlastní přechod k býkům tvoří rod arktický (Amerika severní) Ovibos moschatus (pižmový vůl).

jejž Lydekker a Zittel sem staví, jenž schází Spitzbergenům, ale byl za ledové doby až v Čechách (Prachovské skály) a v US. až do Arkansasu. Fossilní kozy indické (Sivaliku) a evropejské rozdílné, ale druh na př. Čertové díry argaloides (Nehring) blízký severo-asiatskému argali. Divokých ovcí a koz (z ochočených druhů) nemáme, ovšem někdy zdivočilých (poslední na př. na Juan Fernandez, Ascensiě, Helenonu atd.).

Starší jsou *Bovidy* — již v miocénu Indie neb pliocénu Sivaliku (4), již Murray měl 22. Teď znám popsaných přes 35 (bez Anoy, již monografista Rütimeyer sem staví). On (Rüt.) dělí je na 5 hluků — bůvol (bubalus), Leptobos (vyhyn.), Bibos (ind.), Bison a býka (jehož vyhynulo 3 druhy) v Sivaliku, Namadicus v Indii (1 ř. Nerbudy a 3 evropejské, brachyceros (dnes v západní Africe), frontosus a trochoceros (primigenius z doby kamene a bronzu — ur. ještě v Nibelungách). Domácí všude ochočen, ale kdesi zdivočel. Možno ostatně, že ochočeno více druhů na rozličných místech. — Alespoň Alston myslí, že Chillinghamský dobytek (v Anglii) původně divoký. Zajímavé odrůdy Durhamské bezrohé (sev. Anglie) a trpaslík Cholmogorský velikosti psí (sev. Rus). Ochočen byl i bůvol indický (Čína — Persie), teď v středomoří do Bulharska a tibetský yak (B. grunniens — 16—17.000′ v Himalajii, Ladak, Kašmír, Karakorum), jen k nošení nákladu. Skoro vyhuben za naší doby byl bison americký (nepravě bůvol zvaný), jehož miliony v prériích pod Skalními horami zmizely až na asi 500 v parku US. národním (u ř. Yellowstone). Tentýž osud čeká túra (Rus — Kavkaz) chovaného sice jen v lese Bialověžském (Litvy), ale v středověku ještě v střední Evropě honěného. Nejvíc druhů je v Indii a Malaisii: gayal (frontalis) gaurus, Indie), indicus (zebcí-gibbosus), banteng (sondaicus) Java, Borneo, Bali). Afrika má brachyceros, pegasus (záp. Afrika) a caffer (od Habeše a Guiney do Mysu). Fossilní byl antiquus v Alžíru. Četné druhy fossilní byly v Evropě: etruscus (Auverň, Val d'Arno), strozzii, concudensis (Španěly), sev. Americe (latifrons, ferox. alleni), Indii (falconeri, paleindicus — bůvol Capu (baiuii), Sivalik, Sibiři (pallasi — diluvium).

Následují zde u Cope *Amblypoda* vymřelé eocenní 14 r. c. 32 dr. (*Pantolambidy*, *Coryfodontidy* a *Dinoceratidy* (29 — Heilprin) severo-americké až na 2, *Coryfodon* v severu Anglie a 4 rody Argentinie (Ameghino), z nichž Pyrotherium römeri prý nejstarší ssavec jižní Amerika. Elachoceras spojuje Coryfodonty s Dinoceratidami.

Zbývají z kopytnatých jen *probosoidey*, jež Zittel dělí na Dinotherium a slony. Lydekker má zde Hyraxidy, Zittel dřív až u Tillodontů. *Dinotherium* je jediný rod v miocénu Evropy a Asie (australe Owen je prý Diprotodon (marsup.), jejž rozliční spisovatelé kladli jinam: Cuvier vedle tapira, Kaup hrochů, Blainville a Murray k Sirenidám, Bukland k mrožům. Scházejí Americe, jsou ale v Sivaliku a byli prý věčší nežli sloni, alespoň hlavní druh giganteum (Německo, Vídeň, Baltavar, Leberon, Pikermi, Samos) — ne-li menší bavaricum.

Slony dělí Zittel na 3 rody: Mastodon, Stegodon i mladší Elefas. Jsou od miocéeu v Evropě, Asii a Africe, i v Americe (v jižní jen Mastodon). Naděláno tu mnoho rodů a druhů: Mastodon má u Zittela 10 synonym a 19 druhů. Ostatně Lydekker sám uznává (p. 432), že

rozdíl mezi ním a slonem trochu libovolný (arbitrary). Všecky ty četné druhy (32 Murray, Cope 37, znám k 50 popsaných), Pohlig 16 sloní (Stegodon mu = Mastodon) vymřeli až na dva, slona afrického (v lesích středu, dosti zířdlý) a indický (střední a zadní Indie, Ceylon, Sumatra) jen tento poslední se krotí, první ne víc (byl v pleistocénu v Alžírsku, Španělích, Sicilii). Jinačí bylo rozšíření fossilní čeledi té — měla nejen celou Evropu a Asii až do ostrovů Novosibiřských (kde dosud ročně 200 zubů kopají, Middendorff — již po 2. století), ale i Afriku a Ameriku celou za vlasť.

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Bohyně Dobré znám svátek,[1]) kdež píšťala ledví
rozdráždí, kdež rozjařenó hudbou ženy, vínem
poskakují, a vlasem kroužíce Priapovy hrozně
tam bacchantky ječí. Veliká jak tehdy je žáha
souložení a jaký je tu ryk, vášeň jimi hází,
jim po nohou mokrých jak víno staré teče proudem!
Děvky tu z hampejsů v zápas Saufeja[2]) vyzývá —
výhrou jim je věnec —, dostává odměnu kyčlí,
však sama vítězná se Medulliným přece gestům
obdivuje: schopnosť u paní rozdíl rodu srovná.
Nic tam hrou se nelíčí jen, však všecko dle pravdy
odbývá se tu věrně, že vychladlého by stářím
Priama rozpálit též mohlo i Nestora průtrž.
Chtíč zadržet tehdá již déle nemožno; okáží
pak se pravé: všechněch rázem ze skrýše volání:
„Již jest možno, připusť muže k nám!" A frejíř-li se loudá,
hned vezmouc ona kukli přikáže mu rychleji jíti.
Nic-li není, útok se činí i na otroky; vezmi
naději otroka jim, najatí přijdou i vodáci;
těch nenalezši, lidí-li není, již nic neotálíc
odhodlá ta se pak poddat svou zadnici oslu.
Kéž aspoň by staré bohoslužby a svátky[3]) obecní

[1]) Hanebnosti při ciních mysteriích soukromých a 335—345 i veřejných, domácích. Bona dea, bohyně římských paní, ochranitelka čistoty. Při slavnosti její (1. května) nesměl mužský žádný býti přítomen. Později stotožňována s frygickou Kybelou a slavnosť ta zvrhla se v největší nemravnosť. Při ní jsou ženy rozjařeny jako Bacchantky, ale jejich Bacchem je Priapus, známý římský bůh plodivosti; sr. v. 375.

[2]) Saufeja a Medullina, zase jmena libovolná; první matrona, druhá nevěstka, která necudností zvítězí.

[3]) Že nemravnosť zasahla i veřejné slavnosti, toho příkladem jest P. Clodius, jenž r. 61 př. Kr. oblečen jsa za harfenistku vloudil se do domu Caesarova, kde paní slavily svátek ve v. 314. jmenovaný. Událosť ta známa je po celém světě („Maurům i Indům").

mohly konat prosté se takých zločinů! Ale známo
všem Maurům, Indům, kteraká to citernice tam pyj
silnější měla Caesarových dvou Anticatonův,[1])
odkud též i myšák varlat svědomý jsa utíkal,
obraz kdež rouškou každý zastírati káží,
osoby jenž mužské tvář představoval by. A tehdy
kdož býval zhrdatel božstev[2]) takový? Nebo kdož se
odvážil Numovým miskám posmívati, hrncům
neb černým se aneb křehkým snad tehdy talířům
z hlíny Vatikánské? Teď chrám má Clodia každý.

Poslouchám, k čemu druhdy starý přítel mne vybízí:
„Závoru dej, překazíš!" [3]) Ale kdož bude hlídati právě
hlídače zas? Chytrá manželka u těchto počíná.
Táž vášeň vysokým již jest, táž stejně i nízkým,
lepší jistě není ta, která šlape dlažbě po černé,
nežli která se nosit dává Syrským velikánům.
Hrám by se dívati mohla, Ogulnia [4]) šat si vypůjčí,
průvodčí i nosítka, vypůjčí sobě podušku,
kojnou, družky, rusou též služku, které vzkazy dává.
Však cokoliv ze stříbra dosud zbylo jí zděděného,
hladkým athletům [5]) poslední nádoby dává.
Velmi mnohé sic nouzi mají, ale ostychu žádná
chudoby své, neumí živa býti dle míry, kteroužto
ukládá jí nouze. — Co k prospěchu býti by mohlo,
přec muži někdy vidí do budoucna; mravence si vzavše
za příklad se bojí, že budou zimu trpěti, bídu:
útratná žena však nevidí, jak statku ubývá.
Jak kdyby obživnouce peníze [6]) vyháněly opět,
truhla-li prázdna, a jak vždy z plné kupy mohla by bráti,
nikdy nerozmýšlí, co stojí každá radovánka.

Jsou i, kterýmžto v nemužných kleštěncích [7]) a polibcích,
záliba jest hebkých, kde ve vous jest doufati marno,
plod že vyháněti jim pak netřeba jest. Ta je rozkoš,
však jim nejvyšší, mládí pálí-li a úd již
se hřebenem černým je zralý, teprv lékaři dávat;
tak tedy prohlíží nejdříve a růsti nechává
varlata, když vážit dvě potom již libry započnou,

---

[1]) Caesar sepsal 2 knihy „Anticatones" proti chvalořeči Ciceronově na Catona; vzpomeň, že knihy tehdejší byly závitky.

[2]) A přece tehdy ještě byla mravnosť věčší proti naší době, a spokojili se i při oběti nádobami hliněnými (z vršku Vatikánského).

[3]) Ženy takové neohlídáš; jsou stejny všecky: chudé i bohaté (které vůbec dávaly se nositi nechodíce pěšky).

[4]) I chudobná na př. Ogulnia nechce v nádheře zůstati za bohatými. Podušku nosili s sebou do divadla jako i v Athenách. Rusá služka, nejspíše z Germanie; v. v. 120.

[5]) Hladký, proto že se k zápasům olejem natírá.

[6]) Peníze nejsou stromem, jenž na jaře znova pučí a vyhání.

[7]) Některé milují kleštěnce (eunuchy, kastraty). Schol.: Tunc faciunt eunuchos, cum iam pubuerint et penem maiorem ferunt, ut licet le is sit tamen idoneus ad concubitum.

ke škodě jen holičů je odejme mu Heliodorus.[1])
Z dálky jsa již patrný, všecliněm známý jde do lázně,
jenž bez bázně by moh' se strážcem révy a zahrad[2])
zápas podniknout, vykleštěn byv pro paničku.
Ať si s paní líhá, ale svého mu, Postume, nesvěř
Bromia,[3]) jestliže již tužší a holit mu je nutno.
Jestliže zpěv ji baví,[4]) žádnému nezůstane sponka,
jenž svůj hlas praetoru prodal. Jí jest v ruce stále
loutna drahým kamením zdobená, jež všecka se leskne,
otřesené tetelí struny hůlkou tou se do taktu,
jíž dřív Hedymeles něžný hrával. Tuto právě
má ona, tou se těší, na ni láskou tiskne polibky.
Jedna rodem vznešená, z rodu pošla která Lamiovců,
s vínem davši koláč v oběť ptala Jana se, Vesty,
Pollio smí-li v věnec dubový doufat v Capitolském
zápasu, loutně i slíbit. A což by dělat tato více
mohla, by muž nemocen byl aneb netušil kdyby lékař
synku malému? A státi před oltářem se nehanbí,
zahalená, jak zvyk je, a odříkávati prosby
loutny za vítězství, bleda jsouc, když otevřeli jehně.
Jane mi otče, z bohů nejstarší, řekni, prosím, teď,
řekni, zda odpověď jí dal's? Prázdeň v nebi velká!
Jistě není, jak nahlížíme, není, co dělat vám.
Jedna o komiku ptá se, druhá za svého tragoeda
přimlouvá se, že křeč dostává z práce haruspex.

Nechť zpívá však spíš, než stále by lítala městem[5])
do schůzí i mužů by všetečně chodívala, s vůdci
v plášť polní již oblečenými i před choté tváří
mohla v hovor dávat se smělý, nemajíc v srdci bázně.
Ví tato právě také, co v celém světě někde se zběhlo,
ví, co i v Číně dělá se i Thracii, láska i známa
macechy jí k synu jest i frejířů zálety všechny,
od koho jest i těhotna, poví, a v kterém i měsíci
již vdova jest, co mluví, když lehne, a jak to dělává.
Záhubnou králům Armenie, Parthie spatří
jistě kometu[6]) prvá, pověsti slyší, klepy ihned

---

[1]) Heliodorus, známý tehdy chirurg.
[2]) Schol.: Priapum amplitudine penis sui provocat.
[3]) Bromius (příjmí Dyonisovo), miláček pánův.
[4]) Jiné milují více hudebníky; myšlenky podobné v. 63. násl. Sponka v. v. 73. Zpěváky najímá si praetor, dávající hry. Hedymeles = Libozvučný. Jiný citharoedus byl Pollio, milovník vznešené paní (čtu „alti“), která obětovala za vítězství svého miláčka. Capitolský zápas zavedl Domitianus r. 86.; produkovali se básníci, zpěváci a hudebníci. Ona zkoumá budoucnost, může-li miláček její nadíti se vítězství („slibiti věnec své loutně“). Při oběti kněz římský měl togu přes obličej polostaženu (proti obyčeji řeckému), aby ničím zrak jeho nebyl vyrušován z pobožnosti. Na konec vzýval bohy a to vždy nejprve Jana a konečně Vestu. Hadač z drobu obětovaného zvířete (haruspex) dostává křeče do nohy od mnohých obětí.
[5]) V. 398—412 věnovány ženám zvědavým, klepavým.
[6]) V té době bylo viděti vlasatice r. 102, 104, 110, 115 a 117. Proti Médům a Parthům vytáhl císař Trajan r. 112. Nifates, hora v Armenii (= Sněžník); dle jiných řeka. Zemětřesení z té doby nejznámější jest r. 115 v Antiochii.

v bráně samé, něco ještě vymyslí; spoustu Nifates
v národy jak vychrlil, že povodní pokryta všecka
jsou pole tam, že se třásla i města i země propadly,
s kýmkoli setkává se kde na křižovatce, povídá.

(Pokračování.)

Úvahy.

Prof. A. L. Hickmann's geographisch-statistischer Taschen-Atlas. Wien 1894. Freytag & Berndt. Cena 1 zl. 80 kr.

Co kapesnímu tomuto atlantu dodává ceny a originality — který provedením a jasností map nevyrovná se kapesnímu atlantu gothskému — jsou přehledné diagrammy. S mapami všech jest 42 kusů. V úvodu podává se výklad a vysvětlení jejich. A jako vůbec u Němců tak i zde užívá se všude slova Indogermani místo vhodnějšího a oprávněnějšího Indoevropané. Z těchto nejvěčší díl patří kmeni germánskému (192 mil.), Graecaromanům 136 mil. a nejméně Slovanům (113 mil.). Čechoslovany dělí na Čechy, Moravany a Slováky čítaje jich na 7·6 mil. Poučno jest rozdělení všeho obyvatelstva na zemi dle náboženství; čítá 480 mil. křesťanů, 170 mil. moslemů, 7 mil. židů a 850 mil. polytheistů. Hlavních řečí a nářečí počítá na světě skorem na 1000 a mezi ně náleží dle jeho chybného mínění nářečí české, moravské a slovácké (czechisch, mährisch und slovakisch). V statistických tabulkách všech států na zemi uvedeno jest předem jmeno státu, pak forma soustavy vládní; dále následuje jmeno hlavy státu, její narození a nastoupení na trůn a ku které dynastii patří.

Zajímavy jsou diagrammy délek a úvodí nejznamenitějších řek všech světadílů; dále srovnavací tabulky států evropských dle velikosti a počtu obyvatelstva a nejvěčších měst na světě, z nichž na prvním místě jest Londýn, na druhém Paříž, na šestém Videň a Praha teprve na místě 67. Dále následují statistické přehledy států dle velikosti territoria, obyvatelstva a výdajů v něm. markách; potom rozdělení obyvatelstva dle zaměstnání v Rakousko-Uhersku a v říši německé, dále přibývání a ubývání obyvatelstva v Evropě. Po té následují srovnavací tabulky států německých dle jich velikosti a počtu obyvatelstva, k čemuž po straně připojeny zemské jejich barvy. A totéž na diagrammu následujícím uvádí se o zemích mocnářství rakousko-uherského. Diagramm následující poučuje nás o vojenské síle evropských států, o nákladu na vojsko v míru a pak „National-Farben“ států těchto. Zajímavý jest diagramm znázorňující státní dluh v Evropě a vytýkající jeho poměr k počtu obyvatelstva a kolik z něho připadá na jednotlivce (284 mark něm.). Vidí se, že největší dluh má Francie, po té Rusko, Britannie, Rakousko-Uhersko, Italie a Španělsko.

Na dalším diagrammu uvádí se dovoz a vývoz zboží a vzácných kovů v mil. něm. marek dle tříletého průměru; po té následuje srovnavací tabulka veřejných železnic a telegrafických sítí států evropských v kilometrech; potom

těžení přírodnin, bohatství užitečných zvířat (v tisících kusech), spotřeba nápojů (piva, vína atd.) v mil. metr. centů znázorněny jsou v diagrammech následujících. Z diagrammu o analfabetech v hlavních státech kulturních poučujeme se, že nejvíce analfabetů jest na Černé Hoře 84%, nejméně ve Švédsku a Norsku 0·23%. V rakouské polovici našeho mocnářství nejvíce analfabetů jest v Bukovině a Dalmacii 80%, Haliči 70%, Istrii 63%, nejméně ve Vorarlbersku 2%, v Čechách 3%, v Dolních Rakousích 4%, v Horních Rakousích 5%, na Moravě 6%, v Tirolsku 8%, v Slezsku 9%, v Solnohradsku 11%, v Terstu 21%, v Štyrsku 22%, Korutanech 31%, Kraňsku 40%, v Gorici a Gradisce 42%. V Uhřích jest analfabetů 43%, v Bosně 72%.

Celkem možno říci o atlantu tomto, že jest to kniha velmi praktická, instruktivní. Ku konci dodáváme, že spisovatel roku právě běžícího vydal nový příruční a stejně praktický atlas: Prof. Hickmann's neuer geographisch-statistischer Taschenatlas von Oesterreich-Ungarn, obsahující 42 map a diagrammů. Cena 2 zl. 40 kr. *Fr. Nerad.*

Literatura.

(Díla redakce došlá.)

Programm za školní rok 1894—95 zaslala:

Odborná škola sochařská a kamenická v Hořicích. Vil. Dokoupil: Arcivévoda Albrecht.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 9.: Co praví filosofie o jsoucnosti pohých duchů? (E. Kadeřávek). Titulární biskupové uherští (J. Tumpach). Umučení Páně dle slov sv. Jana v kap. 18. a 19. (F. Menčík).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník I. Sešit 2.—3.: Povaha Herodotových zpráv o dějinách medských a prameny klínopisné (J. Prášek). Monumentum Ancyranum (Jos. Pražák). Znal-li Herodot Makedonii z autopsie (Jan Korec). Příspěvky k nauce o dativě (J. Kvíčala). Různé příspěvky k skladbě a fraseologii (týž). Kde hráli herci řeckého divadla (H. Vysoký). Příspěvek ku poznání začáteční činnosti Šafaříkovy v Praze (Kar. Tieftrunk).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 21.—22.: Z knihy starého čtenáře (K. Čermák). V Románské báni (Th. Zouzal). Pořádek tovaryšův řemesla řeznického.

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. — Tímto listem zahajujou naši nakladatelé po způsobu cizozemských revuí přehled literárních novinek spojený se zajímavými zprávami

o jednotlivých spisovatelích, jako v čísle 1. o Čechovi a Nerudovi. Úprava jest velmi úhledna, cena nad obyčej levna.

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 11.: *Z lyriků anglických (př. Jar. Vrchlický). *Šamil chán (Aug. Eug. Mužík). Výlet z Janova (S. Čech).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXII. Sešit 5.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVI. Čís. 24.: K otázce, jak překládati (J. Karásek).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 3.—5.: *Z písní poutníka (J. Vrchlický). Z laboratoře Mik. Tesly (J. Vraclavský). Šurka (A. V. Kruglov, př. B. Prusík). Efesos (A. Záruba). *Na vodách rozbouřených (X. Dvořák). Shledání (A Stern, př. Ž. Šebková). Pae Manipulo (B. Urrecha, př. A. Pikhart). Květy na bařinách (R. Svobodová).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořicích. 4°. Ročník XII. Číslo 8.—9.: Prodaná nevěsta.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XV. Sešit 4.—5.

Muzeum. Časopismo Tovaŕystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovaŕystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XI. Zešit 10.—11.: O nedostatcích obecné methody při vyučování jazykův klassických (V. Zagórski). Kommentáře či praeparace tištěné (K. Heck). O kommentářích k školním vydáním (St. Schneider).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 21.: Kostelník (J. Bujher). Taras Grig. Ševčenko (M. Popović). Slib (Riza beg Kapetanović). Lichvářka (J. Ilijć). Keramika v Srbsku (V. Titelbach). Básně od N. Ostojiće, J. Mestriće, B. Čeřović, Jar. Vrchlického a Ant. Klášterského (př. Jos. Milaković).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVI. Číslo 24.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 38.—41.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXV. Sešit 11.—12.: Sázavský klášter za doby románské (Ferd. J. Lehner). Před třiceti lety (Jos. Toužimský). *Z letního denníku (Jos. Kalus). *Podzim (Aug. E. Mužík). Ministerstvo Badeniovo (Jos. Toužimský). Zprávy hospodářské a sociální (E. B. Šimek). Z vojenského zrcadla (I. H. Bučovský). Rozhledy v dějinách současných (Vladimír Svoboda). Ludvík Pasteur (O.

Schrutz). *Legenda o sv. Blaženě (Adolf Heyduk). *Starý pták (Aug. E. Mužík). *Nové bajky (Eliška Krásnohorská). Nové písemnictví (L. Čech. Ren. Tyršová). Zprávy hospodářské a sociální (E. B. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vladimír Svoboda).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník VIII. Sešit 10.

Práce filologiczne. Red. A. A. **Kryński.** Ve Varšavě 8°. Cena svazku 1 rub. Ročník V. Sešit 1.: Středověké slovníkářstvo polské (A. Brückner). Glossy polské v lat. rukopise životův svatých (R. Lubič). Slovníček prostonárodních výrazův ve vsi Jaksicích (Z. Vasilevski). Píseň o sv. Anně z konce XV. věku (T. Věřbovski). Tři polské písně z XVI. věku (týž). Drobty jazykové (L. Malinovski). Z dějin výrazův (A. Kryński). Hromadná jmena vzoru bracia (J. Karlovič). Prostonárodní výrazy z okolí Krakova (V. Pracki). Zpráva o jednotném pravopise. Pokud nutno míti ohled na prostonárodní nářečí v mluvnicích (J. Karlovič). Drobnosti.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník V. Sešit 3.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV. Seš. 11.: *Piesňam (L'udmila Podjavorinská). *Anne (Somolický). Príhoda (Vsevolod Garšin, prelož. B. Š.). *Pod rumami (Somolický). *Idylka (Somolický). Listy z Čiech XIII. (Jaroslav Vlček). Beseda.

Světozor české mládeže. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel I. L. Kober v Praze. 8°. Cena sešitu (o 24 str.) 12 kr. Ročník 1895. Sešit 3 až 6. (str. 49—144) obsahují četné básničky a zábavně poučné články s illustracemi, dílem i barvotisky.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 10.: O hypertrofii srdce (A. Chorvat).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 24.—27.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXIV. Číslo 24. — Ročník XXV. Číslo 2.—3.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 24.

Записки императорскаго Новороссийскаго университета въ Одессѣ. Редакторъ А. А. **Кочубинскій.** Одесса. v. 8°. Roku 1895. Cena 3 rub. Svazek 65.—66.: O thermodynamice (P. Pasalskij). Přílohy k Tajné zpovědi v pravoslavné východní církvi (A. Almazov). Trestní politika a podmínečné odsouzení (A. Piontkovskij). Podmínečné odsouzení v Norsku (týž). Učební kniha finančního práva (S. Hovajskij). Theorie roztokův (S. Tanatar a M. Gerškovič). Dějiny směnky (A. Fedorov).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel,** K. **Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVI. Sešit 11.: Kritické věci k Aristotelovi (J. Zahlfleisch).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 3.—4.: Horské železnice. Nový svítiplyn. Hliníková žárovka. Průplav Labsko-Baltický. Barvotisk na plechu. Topení plynem.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 11.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Seš. 9.: O nejstarším živoctvu zeměkoule (J. N. Voldřich). Přemáhání vědeckého materialismu. Nové zprávy o Monotremech. Pokroky elektrochemie. Organické uloženiny kůry zemské. Argon a helium. Rozhledy astronomické. Magnetičnost asbestu. O chybách osobních. Hesperarion, nový rod amerických plžů nahých. Země zlata v jižní Africe. Neolitická stanice Butmír u Sarajeva. Rubíny v Birmě. Původ kvasnic. Čistý cín z doby bronzové. Řasy vodovodu Brémského. Nejnižší temperatury na Montblanku. Bod tání i varu kysličníka uhličitého. Modrý kysličník vodičitý. Tekutiny cholerou nemocných. Pěstování vína ve Francii. Jed hadí. Materiál vodami ledovců odnášený. Čití vonných hmot. Indický jantar. Zprávy o společnostech vědeckých. Úkazy na obloze. Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. **Ламанскаго.** С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník V. Sešit 1.: Zpráva o cestě v Čudský kraj (N. Lěskov). Kajganové čili Čuchaři (D. P. Nikolskij). O Besermjanech (týž). Východní Volyně (N. Korobka). Listy O. M. Boďanského k Stanku Vrazovi do Záhřeba (P. A. Kulakovskij). Židovsko-německá slova v ruských nářečích (L. Vinor). Písně Kameneckého újezdu v Podolské gub. (N. Korobka). Lotyšská podání (G. Vissendorf). Národní hry v Kadnikovském újezdě (A. Šustikov). Směs.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazků) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 10.: O vnější politice Rusi na počátku vlády Kateřiny II (N. D. Čečulin). Slova pojmová a závislá v ruštině (V. Th. Andrejev). Trestní řády Moskevské vlády (V. I. Kurdinovskij). Leges de oleo Catonis (S. P. Nikonov). Epigrafické poznámky.

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 101.—104. Díl XII.: Z různých dob (str. 425—435. Konec). Díl XIII.: Z různých dob. Pořadí sedmé (str. 1—180).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena vazh 30 kr. Svaz. 325.: Rodná obec od V. Špačka. 200. 60 kr. — Svaz. 326.: Hošíkům a dívenkám od A. Šťastného. 88. 30 kr.

Blouznivci našich hor od Antala **Staška.** Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 6.—9. (str. 161—288.

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 18.—19. (str. 193 až 256).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo III.: Katechismus dějin umění od Jos. Braniše. Sešit 1. (str. 1—32). Dílo toto co nejvřeleji doporoučíme školním knihovnám, by se žactvu poskytla příležitost seznámiti se s dějinami starších památek uměleckých; psáno jsouc na slovo braným odborníkem, podává výklady jasné, provázené četnými illustracemi.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Seš. 100.—103. (str. 203—330).

Dějiny Čech a Moravy nové doby. Sepsal Antonín **Rezek** a Josef **Svátek.** Nakl. I. L. Kober. V Praze 1895. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 30 kr. — Sešit 34.—38. (str. 169—440.) Konec IV. knihy). Sešit 39.: Kniha V.: Panování císařovny Marie Teresie (str. 1 16).

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud,** př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 16.—18. (str. 481—576).

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 13.—14.: V různé náladě od A. Šťastného. Svazek I. (str. 145—240).

Hovory Olympské. Podává Jan. Ev. **Kosina.** V Praze 1894. Nakl. I. L. Kober. 8°. Cena sešitu 30 kr. Díl II. Sešit 3.—4. (str. 97 až 192): O literárních ismech.

Hrdinná srdce od P. **Maela,** př. Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 4.—5. (str. 97 až 160).

Jiným světem. Román budoucnosti od J. **Astora,** př. J. Bartoš. S původními illustracemi V. Černého. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 3.—4. (str. 65—128).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 213—215.: F. L. Věk. (str. 253—348).

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1895. m. 16°. Svazek LXXXI.: Kniha Sudiček od Jar. Vrchlického. 201. 70 kr. — Svaz. LXXXII.: Ze zápisků Phil. stud. Filipa Kořínka od M. Havla. III. Chamradina. 231. 70 kr.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 56.: Dvě detektivní novely M. Wilkinsové, př. O. S. Vetti. 104.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXV. Číslo 6.: U dvou kocourů od J. Konráda. 160.

Lydiin hřích od A. **Daudeta**. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 6.—9. (str. 161—288).

Malý Brehm. Vylíčení života zvířat podává B. **Záborský**. Nakl. I. L. Kober v Praze 1895. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 23.—27. (str. 81—224). Sešit 28.: Rostlinopis (str. 1—32).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý**. Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXIX. Číslo 6.: Pavel Josef Šafařík v životě i spisích. Napsal J. Hanuš. 208.

Mladý houslista. Pořádá Jan **Malát**. Nakl. Jos. Vilímek v Praze. 4°. Cena sešitu 20 kr. Ročník VI. Sešit 3. (4 kusy).

Moderní knihy. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Dílo I.: Polopanny od M. Prévosta. Seš 5.—8. (str. 129 až 256).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 2.—3. (str. 25—72): Výstaviště a peněžné prostředky. Národopisná společnost. Národopisné museum. Národopisné výstavky krajinské. Národopisné sjezdy. Překážky a svízele. Práce do otevření výstavy. Otevření výstavy: Předvečer. Slavnost otevření. Pohled na výstavu. Části všeobecné: Zeměpis od V. Švambery a F. Počty. Anthropologie. Illustrace jsou krásně provedeny. Barvotiskové přílohy: Selka z Plzeňska. Slovenští Kopaničáři.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 35. (str. 1353—1374. Konec I. dílu): jagdbar—Juxtenregister. Sešit 36.: Díl II. (str. 1—48): K až Kinderwelt.

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 109.: Švédové v Praze. Historická činohra o 4 jednáních od B. Bouška. 64. 60 h.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVIII. Sešit 38: Sázavské vlny od Jos. Konráda (str. 353—394. Konec). Sešit 39.—41.: Miss Rovelová od V. Cherbulieza, př. El. Řeháková (str. 1—84).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 205.—210. (str. 281 až 560): Gomal—Gualdo.

Plující ostrov. Román Jul. **Vernea,** př. Jan Wagner. S illustracemi L. Benneta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 6.—7. (str. 161—224).

Poslední Mohykán od J. **Coopera**, př. Fr. Faustin. S obrazy Andriolliovými. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 4.—6. (str. 97—192).

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 17.—21. (str. 9—168): Filemon a Baucis. Jak se čítají verše. Sláva. Trampoty kritikovy. První starosti. Motýl. Tajemný člověk. Stkvostná novella.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XI. Svazek 12.: Z doby našich dědů od Jiř. Samína (str. 33—131. Konec). Dvě povídky od A. Šťastného (str. 1—27). — Ročník XII. Svaz. 1.: Mraveniště od Ž. Podlipské (str 1—128).

Ročnik Akademii umiejętności v Krakově. Rok 1893—94. 8°. 191. Obsahuje rozpravu: Ves polská v příčině právní od XVI. do XVIII. věku.

Rozpravy Akademii umiejętności v Krakově. Třída filologická. Řada II. Díl VIII. 426. Obsah: Život a díla Bartoloměje a Šimona Zimorovičův (Ozimkův) na základě poměrův tehdejšího Lvova (K. Heck). Modlitby Navojky (Fr. Krček). Středověká poesie latinská v Polsce. III. (Al. Brückner). Facecie Mik. Reje (Ig. Chřanovski). Dilucidationes Aesopiae (L. Sternbach).

Rozpravy České Akademie císaře Frantiaka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník IV. Číslo 12.: Příspěvek ke studiu činnosti žlázy štítné od L. Haškovce a Em. Formánka. 56. — Čís. 13.: Vyšetřování měn světlosti hvězd proměnných. II. Podávají G. Gruss a V. Láska. 17. — Čís. 14.: Theorie elektrických oscillací ve vodivé a polarisace schopné kouli od F. Koláčka. 21. — Čís. 15.: O cizopasnících u korýšů a vířníků od A. Friče. 15. — Čís. 16.: Plochy orthogonální od J. Vaněčka. 4. — Čís. 17.: Příspěvek k nauce o experimentální glykosurrii u žab zimních od Al. Velicha. 13. — Čís. 18.: Studia o elektrické resonanci od K. Domalípa a Fr. Koláčka. 29 a 1 tabulka. — Čís. 19.: O volumetrickém stanovení cukrů roztokem měďnato-ammonatým od Zd. Pešky. 22. — Číslo 20.: Pruhované svalstvo ve stěně žíly plicní u bílé krysy od A. Ostrčila. 2. — Čís. 22.: Příspěvek k akutní leukaemii u dětí od K. Švehly. 23 a 1 tab. — Čís. 23.: Příspěvky ku poznání permu Českobrodského a Černokosteleckého od B. Katzera. 31 a 6 tab. — Číslo 24.: Devonští trilobiti u Čelechovic na Moravě od Fr. Smyčky. 15 a 1 tab. — Čís. 25.: O pestrých barvách některých sladkovodních korýšů od A. Friče. 10 a 2 tab. — Číslo 26.: O působení sírovodíka na roztoky kyselin antimoničné, arseničné a tellurové od B. Braunera. 19. — Čís. 27.: Argon a helium, nový typ plynů od B. Braunera. — Třída III. Ročník IV. Číslo 1.: Příspěvky k dějinám českého divadla od F. Menčíka. 170.

Ruský slovník. Sestavil Jan **Váňa.** Naklad. I. L. Kober v Praze. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Díl II. Slovník rusko-český. Sešit 10. až 13.: а—насыпать (str. 1—128).

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Čís. 43.—44.

Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Nákladem III. třídy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění v Praze. v. 8°. Skupina I. Řada 2. Číslo 2.: Staročeská Gesta Romanorum vydal J. Novák. XIV. 260.

Sbírka spisů pro mládež. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Svazek 10.: Zápisník Václava Čecha, žáka 5. třídy od F. Andrlíka. 200. 1 zl. — Svazek 12.: Babiččiny loutky od V. Lužické. 96. 50 kr. — Svaz. 16.: Tři pohádky Boženy Němcové. 93. 50 kr. — Pan učitel od Boženy Němcové. 38. 25 kr.

Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности Императорской Академіи Наукъ. Въ С.-Петербургѣ 1892. Томъ LIX: Онежскія былины записанныя Ал. Ѳед. Гильфердингомъ лѣтомъ 1871 года. Изданіе второе. Томъ первый. 1894. XXII. 597.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník V. Číslo 5.: Píseň písní, př. Rud. Dvořák. 57. 40 kr.

— Vydání sešitové. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 5.—6.: Evžén Oněgin Alex. Puškina, př. J. Jung (str. 161—242. Konec).

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 29.—35. (str. 137—472). Seš. 37. (str. 521—548. Konec II. dílu). Díl III.: Sedláci u Chlumce (str. 1—16).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XI. Divadelní hry. Seš. 109.: Já to nejsem (str. 145—176).

Slovník cizích slov. Napsal Lad. **Šípek.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Sešit 12.—14. (str. 353 až 448): parallelismus—salto.

Slovník cizojazyčný. Sestavil Fr. **Bačkovský.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. 12°. Cena sešitu (48 str.) 20 kr. Druhé vydání. Sešit 2. (str. 49—96): aide toicadre.

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 35.—36. (str. 641—736): réactionnifier—roche.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 1.—2.: Písně poutníka (str. 1—64). — Nakladatelstvo se velice zavděčí novým vydáním spisův Vrchlického, jež na mnoze i v 2. vydání jsou rozebrány. Úprava jest velmi úhledna.

Tajemný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Fr. Brábek. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 10.—11. (str. 289—336. Konec I. dílu). Seš. 12.—17.: II. díl (str. 1—208).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Seš. 4.—5. (str. 97—160).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp. svaz. 95.: Pod čepcem. Burleskní scena od A. Greye. 16. 10 kr. — Svaz. 96.: Dividenda. Veselohra o 1 jednání od V. Krylova, př. Jiří Ščerbinský. 30. 15 kr. — Penelopa. Dramatický obrázek o 1 jednání od J. M. Baluceia, př. týž. 20. 10 kr.

Česká Stráž. Kalendář českých menšin na rok 1896. Ve prospěch Národní jednoty severočeské a Národní jednoty pošumavské. 4°. Cena 50 kr. Obsahuje kromě kalendářní části tyto články: *Svatý Václav (J. V. Sládek). *Malý národ (Ad. Heyduk). *Na pasece (Jar. Vrchlický). *Co ještě máme (Růž. Jesenská). Na lešení (Kolda-Malínský). Ženské srdce (Fr. Pravda: Z černohorských povídek (Jos. Holeček). Osud (L. Grossmannová). V čem záleží pravé lidské štěstí (L. N. Tolstoj). Úpadek živnostnictva. První rok (Vl. Preininger). Plasy. Jan Neruda. Národopisná výstava Českoslovanská. Mariánská Tejnice u Královic. Živelní pohroma města Mostu. O našich menšinách. Čechové ve Vídni. Jak si má lid venkovský všímati obchodu? Pošumavská záložna. Jablonec nad Jizerou. Seznam místních odborů Národní jednoty Pošumavské a Severočeské. Kalendář vyzdoben více než padesáti pěknými vyobrazeními a ke každému výtisku přidán titulní obraz Prokop Veliký přijímá od Anežky Sezimové tvrz Kamenici. Úprava kalendáře je velmi pěkná.

Had v růžích. Historická činohra o 5 jednáních od Bernarda **Guldenera.** V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 105. 60 kr.

Kain. Dramatická báseň lorda **Byrona,** př. Jos. Durdík. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 126. 70 kr.

Okénka do srdéčka od V. **Sokolové.** V Praze 1895. Nakl. F. Šimáček. 8°. 78. 40 kr.

O působení tělocviku na tělo lidské od E. **Krupičky.** 2. vyd. V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 55. 20 kr.

Pestrá cesta zeměmi koruny Svatováclavské. Složil J. Bychtářík. Illustrovali V. Černý a K. Štapfer. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. Celá hra napiatá na silné lepence v úhledné skříni s figurkami 2 zl. — Hra tato pro ušlechtilou tendenci i pro svou zajímavosť zasluhuje býti co nejlépe doporučena za Mikulášský neb vánoční dárek naší mládeži.

Rádce při domácí přípravě k Cicerónově I. řeči katilínské od Fr. **Bačkovského.** V Praze 1895. Nákladem vlastním. m. 8°. 41. 20 kr.

Сочиненія М. В. Ломоносова съ объяснительными примѣчаніями акад. М. И. Сухомлинова. Томъ третій. Санктпетербургъ 1895. Изданіе Импер. Академіи наукъ. 4°. XI. 569.

Stručný výklad evangelia od L. N. **Tolstého,** př. J. Novák. V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 173. 80 kr.

Velikonoční hry. Vydal Ferd. **Menčík.** V Holešově 1895. Nákladem vlastním. 8°. XX. 334. 2·3 zl. — Jest to II. díl Prostonárodních her divadelních, jenž právě jako I. díl (Vánoční hry) jest zajímavým příspěvkem k poznání tvorby našeho lidu v tomto směru. Ke knize připojeny

jsou 3 obrazy, znázorňující úpravu divadla a kroje. Spisovateli patří dík za namáhavou práci, s kterou hry ty sbíral a vydal. Úprava jest velmi úhledna.

Za sluncem půlnočním. Cesta z Christianie na Mys severní a zpět. Popisuje Jiří **Guth.** V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. m. 8⁰. 307. 1·8 zl.

Živé stíny. Básně Ant. **Klášterského.** V Praze 1895. Nakl. F. Šimáček. 16⁰. 87. 40 kr.

Život církevní v Čechách. Kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století od Z. **Wintera.** Svazek I. V Praze 1895. Nákladem České Akademie. 8⁰. VII. 496.

Drobné zprávy.

Schválená díla:

Niederle Jindřich, Mluvnice jazyka řeckého. Díl I. Hláskosloví a tvarosloví. 6. vydání. Vzdělal Vil. Steinmann. V Praze 1895. 1 zl. 20 kr. (19/10. 1895, č. 20.934 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Rozmanitosti.

— **Před státní zkušební komissí** pro kandidáty učitelství zpěvu na školách středních a ústavech učitelských, též učitelství ve hře na housle, na varhany a na klavír za předsednictví prof. Dra Eduarda Gundlinga podrobilo se dne 21. října 1895 a ve dnech následujících v síni zkušební c. k. českého ústavu učitelského v Praze 6 kandidátů a 7 kandidátek jazykem českým, pak 2 kandidáti a 2 kandidátky jazykem německým. Spůsobilosti k samostatnému vyučování s vyznamenáním nabyli jedna česká kandidátka a jeden český kandidát v oboru hry na klavír, jeden český kandidát v oboru hry na varhany, jedna německá kandidátka v oboru zpěvu a hry na klavír a jeden kandidát německý v oboru hry na housle. Reprobováni byli dva čeští kandidáti v oboru zpěvu a jeden německý kandidát v oboru hry na housle a na klavír s ustanovením jednoroční lhůty k opakování zkoušky. Za spůsobilé ku samostatnému vyučování hudbě ve vyvolených oborech bylo prohlášeno 6 českých kandidátek a 2 čeští kandidáti, pak jedna německá kandidátka.

Konkursy.

Uprázdněno jest: místo zatímního učitele kreslení a přírodopisu (s němčinou) na českém ústavu učitelek v Brně; 12 míst assistentův kreslení a 6 assistentův deskriptivy na českých středních školách v Čechách.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 11. listopadu prof. Frant. *Bílý* dokončil svou přednášku o Čelakovského „Ohlase písní českých“. — V pondělí dne 18. listopadu se čtla rozprava o bitvě u Jankova, kterou sepsal Dr. Čeněk *Pinsker*, advokát ve Voticích.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 25. října přednášel prof. Dr. Fr. J. *Studnička:* „O významu součtu tepla ve floristické phaenologii.“ — V pátek dne 8. listopadu přednášel Dr. V. *Láska* „O vyrovnávání soustav bodových.“ — V pátek dne 22. listopadu přednášel assistent A. *Mrázek* „O rodech Baculus Lub., Hessella Br. a Penella Bl. Příspěvek k anatomii Lernaeí.“ Prof. Dr. Fr. Vejdovský předložil pojednání assistenta B. *Němce* „Studie o Isopodech I.“ Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. *Zahálky* v Roudnici „Pásmo IX. křídového útvaru v okolí Řípu s poznámkou o geologických nárysech“.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Zprávy o činnosti valných shromáždění.

(Pokračování.)

Dále vzata vědomosť došlých přípisů děkovacích, m. j. i Jeho Excellence pana hraběte Taaffe za poslané publikace, a schválen účetní závěr za r. 1894, jak doporučila komisse správní. Na základě § 2. lit. b), c) stanov uděleny na práce a podniky vědecké, slovesné a umělecké: po návrzích I. třídy 2 podpory summou 300 zl., zároveň pak schváleno, aby fond 1827·35 zl., reservovaný na vydávání „Sbírky pramenů práva městského v Čechách“, k účelu tomu byl vyplacen; po návrzích II. třídy propůjčeny 3 podpory summou 750 zl. a tři stipendia po 100 zl.; po návrzích IV. třídy uděleno 5 podpor summou 2150 zl. a 3 stipendia po 200 zl. Ze zvláštních cen hudebních, rozepsaných od IV. třídy, udělena po návrhu třídním cena 300 zl. p. Hynku Pallovi, hudebnímu skladateli v Plzni, za symfonickou báseň „Svatvečer“ (pro velký orchestr), pak cena 200 zl. p. C. M. Hrazdirovi, řediteli kůru v Polské Ostravě, za skladbu „Te Deum laudamus“ (pro sola, sbor a orchestr). Konečně vyřízeny žádosti za darování publikací Akademie.

Josef Šolín, t. č. generální sekretář.

Zprávy o činnosti komisse správní.

Ve schůzi komisse správní dne 4. února 1895 předložen výkaz účtárny zemské o kmenovém jmění a zvláštních fondech České Akademie, dále výkaz účetní dle 2. odstavce § 73. jednacího řádu; schváleny prodejní ceny nově vytištěných publikací, předneseny návrhy třídní v příčině podpor a stipendií dle § 2. lit. b) stanov a sneseno, aby doporučeny byly valnému shromáž-

lění. Jmenem valného shromáždění schváleny návrhy tříd o darování publikací třídních školám středním, jiné pak obdobné návrhy doporučeny valnému shromáždění; zároveň přijata výměna Věstníku s časopisem „Slavěvi Gori (Rodopi)“ vycházejícím v Plovdivě. Konečně schváleny účty došlé od schůze poslední.

Ve schůzi správní kommisse dne 11. května 1895 předloženy přípisy velesl. výboru zemského, jimiž se oznamuje, že sněm království Českého vzal vědomost zprávy zemského výboru o účetní závěrce a jmění České Akademie na konci r. 1894, dále zprávy praesidia o jmění, příjmech a činnosti Akademie. Mimo vyřízení běžných záležitostí, jak ve zprávě o předešlé schůzi jsou vytčeny, přisvědčeno k tomu, aby pro jmění kmenové, pak pro fond reservní z peněz ve spořitelně uložených zakoupeny byly 4% kommunální dlužní úpisy zemské banky království Českého; dále sneseno doporučiti valnému shromáždění úmluvu s Maticí Českou o publikacích Akademie, pak úmluvu Archaeologické komisse při České Akademii s Archaeologickým sborem musejním o společném vydávání „Památek archaeologických a místopisných“, jednáno o změnách úmluvy s nakladatelem „Sborníku světové poesie“, pak o záležitostech bibliotheky. Dosavadní zatímný kancelista při České Akademii p. Antonín Hamrle ustanoven trvale od 1. května 1895.

Ve schůzi dne 27. června 1895 předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie koncem května t. r., pak výkaz o příjmech a vydáních dle 2. odst. § 73. j. ř.; po tom jednáno o výminkách vydávání Sborníku světové poesie a ustanoveny prodejní ceny nově vytištěných publikací. Přednesena zpráva revisora p. c. k. účetního rady Blomanna o účtech za rok 1894, pak návrhy tříd a praesidia v příčině závěrky účetní a sneseno, by vesměs doporučeny byly valnému shromáždění. K rozhodnutí II. třídy, aby z úroků fondu Dra. Josefa Šíchy uděleno bylo stipendium cestovní 600 zl. na sbírání materiálu embryologického, dále podpora 300 zl. k dalším pracím v ústavu lékařské chemie při české universitě, pak podpora 600 zl. k výzkumné cestě do Anglie za studiem neuropathologickým a konečně přídavek 100 zl. k navržené již z obecné položky podpoře (200 zl.) na studium účinků sera, správní komisse přesvědčila. Návrhy třídní v příčině podpor a stipendií dle § 2. lit. b), c) stanov, pak návrhy IV. třídy v příčině cen hudebních doporučeny valnému shromáždění. Mimo to jednáno o publikacích navržených, aby pořízeny byly pro bibliotheku, pak o darování publikací Akademie; konečně schváleny účty od poslední schůze došlé.

Josef Šolín, t. č. generální sekretář.

Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké:

Chemie organická roku 1894. Referuje B. Raýman. — O exstirpaci nadledvinek. (Přehled.) Napsal MUDr. Alois V. Velich. — Nová díla literárně-kritická. Referuje Jaroslav Vrchlický. — Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně v Praze r. 1894. Sestavil Dr. F. Augustin. — Geometrické útvary jedno-dvojznačné. Napsal Ed. Weyr. — Nová soustava ptactva. Referuje Dr. František Bayer. — Přehled nauky o fysiologickém a pathologickém ztučnění. Podává Vladislav Růžička. — Argon, nová součásť naší atmosféry. Podává prof. Dr. Bohuslav Brauner. — Jak velké jest průměrné množství vodních srážek na celé Čechy připadajících. Napsal Dr. F. J. Stud-

nička. — Zpráva o studijní cestě do klášterů Fruškogorských a do Bělehradu, kterou s podporou České Akademie podnikl Dr. Jiří Polívka. — Nová učebnice petrografie. Podává Dr. Jindřich Barvíř. — Příspěvky ku poznání diluviální fauny moravských jeskyň. Napsal Jan Knies. — Z francouzských novinek literárních. Referuje Jaroslav Vrchlický. — Geofysikální pozorování v jezeře Plöckensteinském (v srpnu 1894). Předchozí sdělení o barvě a barvoměru. Podává Dr. Josef Frejlach. — Meningitis po stránce aetiologické. Sestavil a roztřídil Dr. Ivan Honl. — Básnická pozůstalost Leconta de Lisle. Napsal Jaroslav Vrchlický.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

Noetická záhada u Herbarta a Stuarta Milla. Napsal *František Čáda.* Předloženo dne 25. května 1894. Rozprav třídy I. *ročníku* III. čís. 5. — 1894.

Předložená rozprava snaží se na základě co možná všech míst ze spisů B. Herbarta a J. Stuarta Milla vybraných, které odnášejí se nějak k *otázkám* theorie poznání či noetiky, podati v soustavném spracování hlavní články noetiky vůbec a ze speciálních otázek poznatkoslovných ony, jež *pro oba* myslitele dotčené jsou důležity.

Proto v úvodním oddílu stanoven jest pojem a odbor noetiky jakožto dílu logiky, jehož předmětem jest stanoviti povahu a ocenění lidského poznání. Potom sledujíc stále vlastní záhadu noetickou, zajištěnosť a evidenci poznání, vymezuje rozprava v první části pojem jistoty a pravdy. *Druhá* část obsahuje zkoumání, které prvky jsou základem poznání, a oceňujíc takto noetický význam pocitů a představ, dochází k výsledku, že jimi dán jest pouze materiál poznání, jejž nutno a možno spracovati pomocí principů poznání v logické formy. Proto část třetí věnována jest úvaze o principech poznání a jich významu, čtvrtá pak zkoumání noetického významu pojmů, soudů a úsudků, jichž vzájemný poměr s hlediska theorie poznání jest určen tak, že soudy, tříbeny jsouce úsudky, jsou prostředkem k nabytí přesných, vědeckých pojmů, skládajících vlastní pravdivé poznání. A když tímto způsobem byl vytčen rozsah i obsah poznání, poslední oddíl obírá se *otázkou*, jaká jest pravá cena lidského poznání, i vymezuje se se zřetelem k rozmanité své relativnosti poznání lidské i v podstatě své i v cíli svém jakožto *víra*.

Celý rozbor tento noetické záhady jest proveden se stálým *kritickým* zřetelem k Herbartovi a Millovi, myslitelům to, jež oba pojí (arci různý) poměr k filosofii Kantově, a již mohou býti vhodně zvoleni jakožto representanti dvou protivných táborů filosofických. Kritická ona stránka rozpravy, respektujíc příslušnou literaturu, usiluje ovšem dáti suum cuique.

Summa Cancellariae. (Cancellaria Caroli IV.) Formulář král. kanceláře české XIV. století. Dle různých rukopisů k vydání upravil *Ferdinand Tadra*, skriptor c. k. universitní knihovny v Praze, m. člen České Akademie císaře Františka Josefa. (Historického Archivu čís. 6.)

Za panování císaře Karla IV. dospěla královská kancelář česká, řízená vynikajícím v oboru tom kancléřem Janem ze Středy, biskupem Litomyšlským a později Olomouckým, k takovému stupni dokonalosti, že stala se vzorem pro všechny domácí a mnohé okolní i cizozemské kanceláře. Důkazem toho jest — mimo jiné — veliké rozšíření formuláře, sestaveného z listů a listin kanceláře této, známého pode jmenem „Summa Cancellariae čili Cancellaria Caroli IV.“, jehož užíváno v mnohých kancelářích mimočeských a kterýž v rukopisech věku XIV. a XV. zachoval se v různých městech střední Evropy. Mimo listy královské přepsány jsou ve formuláři tom i četné listy kancléřovy, a jest proto odůvodněno mínění, že původem prvního sestavení jeho byl sám kancléř Jan ze Středy. Některé rukopisy dávno již jsou známy a bylo jich od dějepisců domácích i cizích užíváno, jiné objeveny teprve v letech nedávných a podávány zprávy o rukopisech těch i vyňatky z nich v různých časopisech: úplné vydání zajímavé této památky děje se nyní poprvé.

Mimo porovnání a upravení textu dle různých rukopisů bylo potřebí vyšetřiti, které z rukopisů těch předvádějí nám památku naši ve formě a v sepsání starším a které ve formě pozdější a rozmnožené. Těmto úvahám věnován jest Úvod. V první hlavě jeho vytčeny a popsány jsou veškeré rukopisy posud známé — na počet 16. Z nich jsou 4 v Praze (3 v c. k. univers. knihovně a 1 v kapitolním archivu), 2 ve vévodské knihovně ve Wolfenbüttlu, po jednom v klášterní knihovně Rajhradské, c. k. dvorní knihovně Vídeňské, bisk. knihovně Celovecké, zemském archivu Brněnském, univers. knihovně v Lipsku, městské knihovně tamtéž, král. a universitní knihovně Vratislavské, státním archivu v Koblenci, knihovně Quedlinburské a v městské knihovně ve Zhořelci. Značná část listů přepsaných ve formuláři našem nalézá se též v jiném formuláři kanceláře Karlovy, sestaveném od bývalého registratora téže kanceláře, Jana z Gelnhausen, uveřejněném r. 1737 od Hoffmanna ve sbírce „Sammlung ungedruckter etc. Nachrichten.“ V druhé hlavě Úvodu pojednáno o otázce „Od koho a kdy sepsána původně S. C.“, ku kteréž odpověděno v ten smysl, že S. C. sestavena byla buď od kancléře Jana ze Středy samého aneb jeho původem od některého z jeho předních písařů a to kolem roku 1360. První původní sestavení se nám nedochovalo, jelikož kancelářská pomůcka ta brzy jinými listy byla doplňována a rozmnožována i v uspořádání svém měněna. V třetí hlavě Úvodu sestaveny jsou rukopisy do skupin dle příbuzenství mezi sebou, a v hlavě čtvrté uvedeno, jak a kdy různé redakce formuláře našeho povstávaly. V páté hlavě Úvodu sestaveny jsou jednotlivé listy a listiny ve formuláři našem přepsané dle původců a sice 1. listy kancléřovy, 2. listy a listiny císaře Karla IV., 3. osob jiných; dále vytčeny jsou některé důležitější a zajímavější z nich a uvedeno, jak vydání formuláře celého bylo uspořádáno.

Aby pak viděti bylo, jak formulář náš pozdějšími listy rozmnožován i v uspořádání svém měněn byl, připojena jest tabulka (Přehled) s udáním místa (čísla), které jednotlivé listy v důležitějších rukopisech formuláře našeho zaujímají.

Vydání samo uspořádáno jest tak, že za základ položen rukopis Pražské kapitoly jakožto nejstarší a nejsprávnější a zachován pořádek, jak v něm jednotlivé formule jsou seřadény. K těm pak připojeny jsou listy později přibrané, napřed dle pořádku rukopisu Lipského (městské knihovny) a ku konci ony listy, které v jednotlivých rukopisech mimo to se nalézají. Úhrnný počet všech listů uveřejněných činí 366. Ku konci přidán jest Seznam jmen a věcí.

O působení sírovodíka na roztoky antimoničné. Podává Ph. Dr. *O. Bošek*. Z chemického laboratoria české university. Předloženo 4. prosince 1894. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 31.

Předmětem rozpravy jest studium účinku sírovodíka na roztoky antimoničné. O předmětu tomto nalézá se v chemické literatuře celá řada udání, jež sobě navzájem odporují.

Předběžnými pokusy přesvědčil se auktor, že roztoky antimonu, v nichž se obyčejně předpokládá existence sloučenin antimoničných, jelikož povstaly oxydací sloučenin antimonových různými oxydačními činidly, jen ve vzácných případech obsahují v skutku úplně oxydované roztoky antimoničné; nejčastěji jsou to směsi sloučenin antimonových a antimoničných v nejrůznějších proporcích.

Z takovýchto roztoků sráží pak sírovodík přirozenou měrou vždycky směs antimontrisulfidu a pentasulfidu.

Druhé oddělení práce jest studium účinku sírovodíka na skutečně úplně oxydované roztoky antimoničné.

Tu bylo shledáno, že za normálních okolností, jaké se vyskytují, pracuje-li se přesně dle methody Bunsenovy, vskutku se tvoří působením sírovodíka čistý pentasulfid antimonu v souhlase s udáním Bunsenovým.

Jinak se má věc, změní-li se podmínky pokusu Bunsenova, a tu se tvoří směs antimonpentasulfidu s antimontrisulfidem, a sice tvoří se antimontrisulfidu tím více:

a) čím zdlouhavěji proud sírovodíka působí,

b) čím vyšší je teplota.

Také přítomnost jiných látek, jako kyseliny solné nebo chromtrichloridu atd. působí na reakci v uvedeném směru.

Touto prací objasňují se veškerá výše uvedená tvrzení sobě odporující.

Volumetrické stanovení cukrů roztokem měďnato-ammonatým. (Předběžné sdělení.) Předloženo dne 14. prosince 1894. Podává *Zdeněk Peška*. Z ústavu chemického české university. Rozprav třídy II. ročníku III. čís. 32.

Dosavadní methody, jež navrženy byly ku kvantitavnému stanovení cukrů, působily analytickým chemikům obtíže, jež záležely buď v nesnadném a zdlouhavém provádění nebo v nedostatečné přesnosti methody. Autor doporučuje ku kvantitativnému stanovení cukrů methodu volumetrickou, jejíž principem jest redukce modrého roztoku měďnato-ammonatého roztokem cu-

kernatým v bezbarvý roztok mědičnato-ammonatý. Tuto modifikaci roztoku Fehlingova navrhl již Pavy [1]) a nověji Gaud; [2]) obou však method nelze užívati pro nedostatečné odstranění vlivu vzduchu reakci rušícího. Pavy hleděl toho dosíci varem reagující tekutiny v baňce, Gaud pak proudem netečného plynu, vodíka nebo dusíka. Jak autor sám se přesvědčil, nelze však ani tím ani oním spůsobem úplně eliminovati vliv vzduchu, a mimo to při obou modifikacích mění se prcháním ammoniaku alkalita reagujícího roztoku, což má opětně vliv na průběh reakce.

Autor odstraňuje vliv vzduchu, jakož i zabraňuje prchání ammoniaku z reagující tekutiny tím jednoduchým spůsobem, že roztok měďnato-ammonatý v kádince kryje vrstvou netečného paraffinového oleje, a provádí reakci ne za varu, nýbrž při temperatuře nižší.

Tímto spůsobem lze docíliti přesných výsledků. Autor pracoval z počátku roztokem, jenž se rovnal desetkráte zředěnému roztoku Fehlingovu; poněvadž však při tomto přišlo do reakce tak málo hmoty, že pozorovací chyba vzhledem ku hmotě byla dosti veliká, navrhuje pracovati roztokem aequivalentním pětkrát zředěnému roztoku Fehlingovu, kterým již slušných výsledků docíliti lze.

Poněvadž redukční mohutnosť cukrů závisí nejen na koncentraci roztoku měďnato-ammonatého, nýbrž i na zředění roztoku cukernatého, byl autor nucen vypracovati tabulky, jež udávají stoupání množství cukru, kterého potřebí k redukci 100 cm^3 roztoku měďnato-ammonatého. Tyto tabulky jsou právě pro glykosu a invertní cukr hotovy. Autor hodlá ještě studovati chování se několika jiných cukrů k roztoku měďnato-ammonatému, načež učiní podrobná sdělení o celé své práci.

Hláskosloví nářečí jihočeských. I. část: *Konsonantismus.* Podává *Vavř. Jos. Dušek.* Rozprav třídy III. ročníku III. číslo 3. — 1894.

Po mnohoslibném začátku ve sbírání jazykových zvláštností v Čechách učiněném Šemberou, Jirečkem, Koubkem a Kotsmíchem zůstala práce tato dlouho ladem ležeti a teprve v nejnovější době vzbuzena nová chuť pro ni. I já dlouhá leta sbíral jsem a to r. 1892 a 1894 s podporou slavné České Akademie císaře Františka Josefa a dospěl konečně tak daleko, že mohu přikročiti k zpracování bohaté látky. V této práci podávám veřejnosti Konsonantismus nářečí jihočeských a sice na základě geograficko-statistickém. Z toho stanoviska nutno na práci hleděti; neboť předně důležito jest ukázati, kde všude ten onen zjev se vyskytuje, a druhé, v jaké asi jeví se hojnosti. Dříve dostačovalo pouhé označení, že vůbec jistý jev jazykový byl zachycen, dnes ptáme se po jeho rozšíření a mohutnosti. Proto nejeden případ opakuje se na rozličných místech a to nikoli náhodou nebo nedopatřením, nýbrž z vědecké potřeby. Také nově ukázáno v práci této rozhraničení jihočeských nářečí. Celé Pošumaví tvoří jazykový celek, k němuž druží se ostrov stříbrský a vsi zálesácké u Kralovic. Tyto ostrovy s Domažlickem tvoří celek, jenž v nejzachovalejší části nazýván bývá nářečí chodské a jehož nejjihozápadnější obec jsou Pocinovice. Odtud znenáhla přechází na severo-východ do Plzeňska, na východ přelévá se v podřečí kla-

[1]) Chem. News 39. 77.
[2]) Compt. Rendus s. 119, str. 651.

tovské, které s jedné strany splývá s Plzeňskem, s druhé přechází v nářečí středočeské, na jihovýchod pak snoubí se s podřečím pootavským. I toto podřečí je k horám zachovalejší, k severu přecházejíc pomalu v nářečí středočeské. Blanice znatelněji dělí je od podřečí netolického, jehož jmeno vzato od někdy tu osedlého kmene českého. Odtud přejdeme-li Vltavu a zabočíme-li na jihovýchod do Pomalší, octneme se uprostřed nářečí Doudlebského, jež podnes poutá k sobě hynoucí ostrov Vitorazský. Nejčistší a nejpěknější výslovností honosí se toto nářečí, majíc měkké retnice, vokalisované l, r, nepřirážejíc náslovné v a vyslovujíc e a é čistým zouženým tonem. Také rozdíl ł a l poněkud probleskuje. Odtud na severozápad ztrácí výslovnost na své jemnosti, nabývá širších zvuků a v chodštině přechází v širokou, horákům vlastní mluvu. Všude však je patrně pozorovati ústup lidové mluvy před nivellisační silou školy, která není sice tak mocná, jak bylo nejednou o tom psáno, nicméně je s to v několika desítiletích přivoditi podstatné změny výslovnosti.

Ke všem takovým zjevům přihlíží práce tato svědomitě a každý jistý případ zařaďuje na své místo ponechávajíc stranou vše neurčité a domnělé. Hledí si pak i toho, co jinde stejně hojno jest; neboť chci postupem ukázati všecky jazykové zjevy všech jednotlivých oblastí Čech. Teprve potom z nich bude lze sestaviti dialektický obraz, na němž seřadény budou stejné zjevy pohromadě.

Při souhláskách plynných ukázáno, pokud vyskytuje se l a ł, pokud vyslovují se s vokálem: pilno, pelno, sluze, pokud samohláska je potlačuje: mynář, čověk, anebo vůbec se vysouvá mčte, bya: opačný zjev, totiž přisouvání, též je hojný: zdvořlivej, štatule, nebo změna zvláště v r Roula a j. Při r zajímá měkčení: rozmaŕína, ' hŕabky, pak zvláštní vyslovení hrdelné, při němž je vokálový pazvuk: k'rku nebo i slabý vokál vicher, stirnad, narut, skroze a j. Jindy zastupuje dokonce vokál: medrcína, nebo mu ustupuje: hudloval, prostíadlo, nebo se bez znatelné příčiny vsouvá: prozbyl, voršklirá a j. O střídání r-l uvedeno hojně příkladů, ba ani r-d není zjevem osamoceným. Při ř zajímá nás nepronikuutí jeho v řadě slov na př.: urezanej, horina, horejší atd., a naopak Teřina, zabřadlí, křevavý, kde jest ř naproti spisovnému r.

Při skupinách s n, ň vedle zdvojování (ve výslovnosti jako v Podkrkonoší) panna a hojného vsouvání: lakomnej, blázninec a j., jest zvláštní odsouvání v násloví emecky, evoštík a p.; také n-ň a n-m rádo se střídá, — ň je zajímavo ve slově mňiláček m. mjiláček-míláček, jež ukazuje k obecnému zjevu mňesto m. mjesto. Subst. roven, stupen, lázen též jsou povšimnutí hodna.

Při zubnicích zajímavo jest dz, které je vlastní dialektům východním na Moravě a Slovensku, na př. dzupat, pak tvrdnutí v zápověd, žerd a j., hojné střídání d-r: poruška, d-j: oj-toho atd.; bohaté je vysouvání a přisouvání: perdlík, honej a j. Analogické obměny a proměny jsou i při t, ť.

Význačnou vlastností těchto nářečí je měkčení retnic a jeho rozličné odstíny. V té příčině důležito je srovnati práci p. V. Kotsmícha, který první obšírněji na zjev tento ukázal. V této práci hleděno ku geografickému rozšíření a pak odstínům jeho, což mohlo býti vykonáno teprve po sebrání látky z celé té jazykové oblasti. Jsou tři stupně výslovnosti.

ṁ : ṁiska, kúp'it, zab'ice atd.

mj : pjila, pjivo;

ḿi : komisar;

V prvém zní jemně a vlastní je doudlebštině; druhé zní hruběji až tvrdě (srvn. naše objed — ob-jed) a objevuje se k severozápadu; třetí přezvukuje i–e od pil do pel (vyslov: p'il-p'el). V dalším hleděno k záměnám, vypouštění a přisouvání, kterýžto zjev důležit jest zejmena při v. Na Doudlebsku se nepřisouvá, než u slov přenesených nebo od vojáků (!), jinde pak daleko méně ji slyšeti nežli v nářečí středočeském.

Z retnic důležito je g se svými proměnami, neboť vyskytuje se poměrně velmi zhusta v domácích i cizích slovech věčinou jako střídnice; s ním souvisí i střídnice h za k a j. Také rádo bývá k odsuto jako předložka: Křeštoncum = k Křeštoncum nebo v zásloví terapa, netřes a j.

H je rovněž význačnou vlastností nářečí jihočeských, zvláště jeho přisouvání v násloví. Zjev tento nejhustší je na Stříbrsku, přechází na Domažlicko a postupně ubývá ho k Doudlebsku. U Strakonic a Volyně se neobjevuje. Hadam, Heva, Hamerčka, hobrázek, houterý, humět, hýva jsou jistě zajímavou ukázkou. Ale i k souhlásce rádo se h přisouvá: Hřím, hřídký, hmenčí a j.

Při sykavkách charakterisují se jihočeská nářečí změnou v j: bej zubů, zaj si tady a j. Jinde méně obyčejná změna je s-ch na př. chtřílí, sechtřenice a j. Ale i přisouvání a odsouvání jest při sykavkách hojné.

ž, č, š kromě proměny v j na př: uj zaj si tady? učej se! dej to kojce! jest při ž důležito přisouvání jinde neobvyklé na př.: dy semž jél a vůl mi kulhal; dy souž přišli; změna š-ch; chčestí a přisouvání před k škorňout, nebo v zásloví: zdlouhejš. Ve skupině šč-šť na př.: pištitej.

Neméně důležita pro nářečí jihočeská je souhláska j a to zvláště v odsouvání, kterou vlastností blíží se k nářečí středočeskému, zvláště pak přisouvání v středosloví, násloví i zásloví. Střed vsouvání před sykavkou tvoří podřečí pootavské, zvláště od Horažďovic k Písku na př.: projč deš; dyjž zájs nájs vidí; Kristujs; dejně, nebujď, zasejk, hodnyj atd.

V závěru práce vyloženo je přesmykování souhlásek, které je zjevem obecným a vykazuje zajímavé doklady na př. povraz, škrtán, biblá, vejřevný, Dahyněl a j.

Doklady v práci této uveřejněné jsou vesměs nově sebrány a neužito tu prací starších jen z té příčiny, aby neuvodil se zmatek u věc. Záleží mnoho na tom, aby pokud možno subjektivně zjevy se zachycovaly, t. j. aby každý své zvlášť uveřejnil, jak sám slyšel a zapsal. Další část bude vokalismus, načež závěr činiti bude tvarosloví a slovníček; proto podán výklad a význam jen u těch slov, kde je toho nezbytně potřebí.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník IV. Číslo 10. (svazek 35.) *Píseň o Rolandu.* Přeložil Josef Kubín.

Spina bifida. Napsal MUDr. *Karel Švehla*, bývalý operační chovanec na c. k. české chirurgické klinice. (S tabulkami.) Z c. k. české chirurg. kliniky prof. Dra. Maydla v Praze. — Předloženo dne 9. listopadu 1894. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 2.

Ve své práci, rozdělené na tři díly, probírá spisovatel vrozené choroby, které bývají nazývány společným jmenem „spina bifida", které však anatomicky i klinicky se liší.

V prvé části popisuje jednotlivé druhy této zrůdnosti podle rozdělení Kochova a Recklinghausenova.

1. Rhachischisis posterior, která se vyznačuje rozštěpením oblouků obratlových, a sice buď celé nebo jen některé části páteře, při čemž se nad tímto defektem nevypíná žádný pevný útvar nádorovitý.

2. Rhachischisis anterior je vyšší stupeň rozštěpení, které zasahuje i těla obratlů.

Pozorování vlastních o těchto dvou druzích spisovatel nepodává, přestává na písemnictví o nich jednajícím.

3. Meningocele spinalis je význačna vakovitým vychlípením tvrdé pleny míšní, jež na zevnějšku je pokryto pokožkou, uvnitř vystláno měkkou plenou míšní, ale mícha jest i polohou svou i útvarem svým normální.

4. Myelocele vzniká, prostupují li štěrbinou v obloucích pleny míšní, pod nimiž je nahromaděna tekutina mozkomíchová a zároveň vstupuje do vaku mícha neb filum terminale.

5. Myelocystocele je vychlípení vakovitě rozšířené míchy i s plenami jejími defektem v obloucích obratlových.

Vedle podrobného popisu změn při těchto druzích zrůdností podle písemnictví předkládá spisovatel sedm případů, které sám pozoroval a z kterých zvláště zajímavý je případ meningocely, která relativně se zhojila v životě nitroděložním, a případ myelocely, vedle které nalézal se lipom vycházející z arachnoideje, který, jak pravděpodobno, byl podmínkou této zrůdnosti; spisovatel zevrubně při tom popisuje změny míchy, heterotopii šedé hmoty, regeneraci buněk gangliových, znetvoření centrálního kanálu, a popis doplňuje příslušnými obrázky, kreslenými dle drobnohledných praeparátů.

(Pokračování.)

Personalie.

Na Hodonínské reálce působí: ředitelem Fr. *Slavík*, skutečn. učiteli: Ant. Paleček, Aug. Pirchan a Ed. Horský, supplenty; Jan Koza, Vinc. Jordánek, Jos. Tauchmann a P. Jos. Kreutzer.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

= Index decim. 057.4. =

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

ROČNÍK X.

Vychází 1 dne každého měsíce (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$archových. — Předplácí se ročně v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.). — Redakce a administrace v Praze, II. na Moráni čís. 359.

V PRAZE 1896.

Vydavatel a nakladatel Fr. Prusík. — Tiskem F. Šimáčka v Praze.

Obsah X. ročníku.

Rozpravy.

Úvahy.

Hlídka programmův.

Literatura.

Drobné zprávy.

ROČNÍK X. SEŠIT 1.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:
FRANT. XAV. PRUSÍK,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896

Vydáno 6. ledna 1896

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při přištím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

CI. Tuto drží přěpis listu Dydymova králi Allexandrovi poslaného, takto řka.

„Dydimus, Bragmanský učedlník,[1]) Alexandrovi zdravíe. Po vzvuku[2]) tvých listuov poznali sme, že úmyslem žádáš pravým uměním[3]) a dokonalú múdrostí naučen býti, jenž lepšíe všeho[4]) královstvíe a nemohú k čemu *kpřirovnány*[5]) býti. Pro něžto opatrnosť tvú velice chválíme, neb cíesař, jenž nemá múdrosti, nepanuje poddaným, a protož poddaní jeho cíesařství panují. Psal jsi nám, abychom život a mravy naše tobě zjevili po listech řečených;[6]) jehož mníme že jest nelze. A budem-li co o našem životě psáti, mníme, že žádné[7]) chuti odtud vybrati nemuožeš, neb pře[8]) válečné[9]) tvú mysl jsú zatemnily. Ale aby nemněl, bychom závistí byli pohnuti, jakož budem moci, tě o našich živottech[10]) naučíme. My zajisté sprostný a čistý život vedeme a od modlenie bohuov ovšem sě nevzdalujeme,[11]) hříechuov nečiníme aniž viece chceme míeti nežli rozum a přirozenie žádá. (292) A všecko trpíme a všecko snášíme.[12]) To(ť u nás nazývá)me[13]) potřebné, jenž nenie zbytečné.

[1]) didascalus.
[2]) zvnku *A. B.*
[3]) *B.* o vmyenye *A.*
[4]) om *A.* quod melius est de omni regno.
[5]) m. *přirovnány A. B.*
[6]) našich vrziezenie *B.* om. *A.*
[7]) ižádné *A. B.*
[8]) *A.* věci *B.*
[9]) add. války *A.*
[10]) životech *A. B.*
[11]) vzdalujem *A.* zdalujeme *B.*
[12]) všechno trpíme a všechno snášujem *B.* všecko trpenye, všecko snešenie *A.*
[13]) *A. B.* (*A.* nazývámy. add. věci).

Zemí (našich neo)řeme [1]) ani sěmen [2]) v ně sejeme, voluov[3] u v(uoz nev)přaháme, [4]) sietí k lovení ryb nepúštíeme, (lovnov)[5] zvieřat nebo ptačích nečiníme. Také nic (ku pokr)mu [6]) nehledáme jedno což země kromě lidsk(é ro)boty *rodicziemi* [7]) krměmi naplň(ujeme stoly naš(e a tě)la [8]) naše krmíme, *kterzisto* [9]) nám škody žádné nečí(i)níe, [10]) neb [11]) našich teřichuov [12]) těmi krměmi nena(pl)ňujem neb jest nám neslušné a zlořečené břich(a) [13]) naše nadúti. [14]) Protož bez neduhuov jsme a dokud sm(e) [15]) živi, vždycky [16]) tělesného zdraví požíváme; nižádného sobě lékařstvie nečiníme, nižádné [17]) pomoci nehledáme k našich těl zdraví a v jednostajných béziech [18]) svuoj život držíme; ale podle řádu porozenie každého smrti cíl přijde. [19]) K ohni pro zimu nechodíme, nižádného [20]) horka těla naše nečijí; vždycky nahými těly [21]) chodíme. Žádosti tělesné všecky [22]) skrze pokoru snášieme Všecky nepřátely naše vnitřníe hubíme, abychom sě zevnitřních nikoli nebáli, neb snáze bude dobyto město, když od vnitřních nepřátel bývá dobýváno.

Ale ty, ciesaři, *se vnitřními* [23]) nepřátely bojuješ, aby ty, které vnitř mášš, ďábly krmil a zachoval. Bezpečně živi [24]) jsme na zemi, na moři nižádné [25]) pomoci nežádáme. Naše těla [26]) větvími stromovými,[27]) jichžto ovotce jíeme, jsú přikryta, [28]) vodu Taboni [29]) potoka píeme. Jednoho samého boha najvýšieho ctíme a jemu vždycky [30]) chválu *vzdáme*, [31]) života budúcíeho věku [32]) žádáme. Věci té, [33]) jenž nemá přichýlenie k užitku, [34]) slyšeti neb mluviti nedbáme, málo mluvíme, a když budem [35]) k mluvení **(293)** (přinuceni, pr)avdu [36]) povědúc umlkneme.

Zbožíe nemilu(jeme. Mezi) [37]) námi nižádná [38]) smahlosť závisti neníe; nižá(dný mezi n)ámi [39]) výší ani silnější neníe. [40]) Chudobú, kte(rú

---

[1]) *A. B.*
[2]) semen *A.* semena *B.*
[3]) add. ani koně *A.*
[4]) nevpřieháme *A.* nespřehujem *B.*
[5]) *A. B.*
[6]) *A. B.*
[7]) m. *rodí. Těmi B.* rodye *A.* producit. De talibus.
[8]) *A. B.*
[9]) m. *kteréžto B.* kterzyzto *A.*
[10]) škody ižádné pomsty nečiníme *A.*
[11]) *B.* a také *A.*
[12]) teřichóv *A.* břichuov *B.*
[13]) *A.* břich *B.*
[14]) nadýmati. A *A.*
[15]) a dokudž sme *B.* om. *A.*
[16]) vždyckny *A.* vždy *B.*
[17]) *B.* ižádné *A.*
[18]) cílech *A.* cílem *B.*
[19]) *B.* příde *A.*
[20]) *B.* ižádného *A.*
[21]) nahými životy *B.* nazi *A.*
[22]) žádostí tělesných netbáme, všeckno *A.* žádostí tělesných nečiníme, všechno *B.* desideriis corporis non facimus et omnia
[23]) *A.* m. *s zevnitřními B.* quos foris habemus.
[24]) *B.* v bezpečnosti *A.*
[25]) ižádné *A. B.*
[26]) *B.* tělo *A.*
[27]) větvím stromovím *A. B.*
[28]) *B.* přikryto bývá a *A.*
[29]) *A.* Tabekon *B.* de Tabobeno.
[30]) ustavičně *A.* ustavně *B.*
[31]) m. *vzdáváme A. B.*
[32]) *B.* věka *A.*
[33]) *B.* věcí těch *A.*
[34]) *B.* jenž nejsú k užitku *A.*
[35]) *B.* sme *A.*
[36]) *A. B.*
[37]) *A.*
[38]) ižádná *A. B.*
[39]) mezi námi ižádný *B.* om. *A.*
[40]) *B.* všickni rovně bohati sme *A.*

ná)me, sě bohatými mníme, neb my všichni (ji obec)ně[1]) a dobrovolně :rpíme. Sváru[2]) nečiníme (aniž kt)erú[3]) braň nosíme; pokoj vždycky za obyčej drží(me. S)auduov nemáme, neb zlého nečiníme, pro (něž b)ychom[4]) byli k saudu přivoláni. Jediný zákon jest (naš)emu přirození protivný, že žádného[5]) milosrden(stv)ie nečiníme, proto že žádného zlého čina[6]) ne(d)opúštieme se, pro něž[7]) bychom mohli[8]) dosíeci milosrden(st)vie.[9]) Nižádného[10]) úsilé, jenž k lakomství tíehne, netrpíme.

Úduov našich k smilstvu neplodíme ani poddáváme;[11]) cizoložstva nepášeme aniž který hříech číníme, proňž[12]) bychom byli ku pokání přitrženi, neb což upřémného jest, všickni číníme a jednáme. Brzké smrti nečiníme,[13]) neb[14]) skrze mrzké[15]) činěníe povětříe *nafferadie*,[16]) povětříe naše nikoli[17]) neporuší.[18]) Nižádného[19]) rúcha v rozličné barvy nemáčíeme. Ženy naše neokrašlují sebe, aby sě slíbily nám; s nimi ne pro smilstvo, ale pro díetek[20]) rozplozeníe skládáme se. Ale[21]) ony nižádné[22]) jiné okrasy nehledají, než což jim božské převěděníe pójčilo. A kto by směl[23]) božský skutek proměniti? Aneb kto by chtěl[24]) přirozeníe proměniti,[25]) hříech úhlavní páše, to mníme.[26]) Lázně[27]) nepožíváme, abychom těla naše zmyli. Slunečným horkem sě ohříeváme a povětříe rosau[28]) poléváni býváme. Nižádného myšleníe[29]) nemáme. Ani lidem ani zvíeřatóm panujeme;[30]) a myť[31]) pravíme, že ukrutné jest tisknúti člověka k službě, jehožto božská zpuosoba[32]) jakožto nás svobodna[33]) učinila.[34])

---

[1]) *B.* neb obecné a dobrovolné chudobu trpíme *A.* (ostatní om.).
[2]) *B.* sváruov *A.*
[3]) *A.*
[4]) *B.* pro něhož bychom *A.*
[5]) ižádného *A. B.*
[6]) om. *B.*
[7]) něhož *B.*
[8]) hodni byli *B.*
[9]) „proto že . . . milosrdenstvíe:" těm, jenž číníe zle, hned mstíme *A.*
[10]) Ižádného *A. B.*
[11]) *B.* podáváme *A.*
[12]) pro něhož *A.* pro něž *B.*
[13]) „a jednáme... nečiníme" om. *A.*
[14]) proto že *A.*
[15]) mrzuté *B.*
[16]) m. nefferadie t. j. *nešeradíe*: nešeredíme *B.*
[17]) om. *se*: nikoli se nekazí ani poruší *B.*
[18]) „mrzké . . . neporuší: mužské činění povětříe se nafferzednye *A.* quia per sordida facta ipsum aerem non corrumpimus.
[19]) Ižádného *A. B.*
[20]) *B.* díetky *A.*
[21]) *B.* A *A.*
[22]) ižádné *A.*
[23]) *B.* A kto jest ten, jenž směl *A.*
[24]) *B.* Ale kto chtěl *A.*
[25]) v proměnu změniti *A.*
[26]) om. *A.*
[27]) Lázní *A. B.*
[28]) povětřím *A.* rosú nebeskú *B.*
[29]) *B.* add. zlého *A.*
[30]) panujem *B.* nepanujem *A.*
[31]) *B.* my to *A.*
[32]) spósoba *A.* spuosoba *B.*
[33]) *A.* svobodné *B.*
[34]) *B.* add. tož i jiné lidi *A.*

(Pokračování.)

O existenčních poměrech kandidátův učitelství a professorů v Německu.

Napsal *Jos. Dědeček.*

Před osmi lety opominuto bylo v Prusku oslavování padesátiletého jubilea trvání průbního roku v kruzích středoškolských a to nejspíše z té příčiny, pro kterou r. 1837 tam byl zaveden. Příčina ta vězela vedle značného přebytku kandidátů učitelství v jejich nedostatečných zkušenostech methodicko-paedagogických, které však ani tímto novým zřízením nezavítaly ve svěžejší síle a pružnosti do síní školních budov, poněvadž paedagogika není pouhou vědou, ale uměním, jež jedině dlouholetým učením se a příkladem, studiem a cvikem s náležitou zálibou jsouc provozováno dobré ovoce nésti může.

Poněvadž pak zkušebný rok ani po 12letém trvání svém se neosvědčoval, nařídil pruský ministr v. Ladenberg r. 1849, aby na příště dostávalo se kandidátům učitelství praktického předběžného vzdělání na ústavech k tomu vyhlédnutých a během *doby dvouleté*, jakož i aby se jim udělovala po ten čas peněžitá podpora. K provedení této instituce však nedošlo, leč teprve r. 1876, kdy ve skutek vešlo ve své druhé části t. j. udělováním podpory během průbního roku.

Tím získalo se kvantitativně, ale pouze na počtu kandidátů, nikoli však na žádoucích výsledcích v příčině vychovatelské Proto pomýšleno r. 1882 na zavedení *praktických zkoušek*, jimž měli se čekatelé po ukončení průbního a jednoho následujícího roku podrobovati, ale plán ten se také nezdařil, aniž mohl býti prováděn pro nahodilý nedostatek učitelských sil. Záhy však ukázala se opětně potřeba zostření předběžné průpravy, když v letech 1878—1888 následkem přeplněných síní fakult filosofických vůčihledě také až na výši hyperprodukce vzrostl počet zkoušených kandidátů učitelství. Byloť v Prusku r. 1888 ve všech 537 středních školách více než 138.600 studujících, z nichž maturovalo s prospěchem 4457 abiturientů — a z těchto věnovalo se t. r. 2900 universitnímu studiu Podobně bylo i před r. 1888. Následkem toho nastala tam pro absolventy theologie, práva, mediciny, stavitelství, strojnictví, lesnictví a filosofie taková zácpa, že na př. pouze z odboru mathematicko-přírodovědeckého za l. 1879—1888 přibylo 1586 zkoušených kandidátů, nebo že v těch letech každoročně průměrem 528 filosofů ze všech odborů na dosazení čekalo. A tolik pouze v Prusku bez ohledu na jiné státy říše německé!

Právě na tuto filosofickou hyperprodukci čekalo svrchu uvedené zostření, jež uvedeno bylo ve skutek zřízením *paedagogických seminářů*. První toho druhu ústav byl v Halle, po něm následovaly: Berlín, Štětín, Královec, Vratislav, Göttingen, Děvín (místo zrušeného Hallského), Gdansko, Poznaň, Kassel, Münster a Koblenz. Tolik bylo jich do r. 1890. Ústav takový nelze považovati za samostatný neb s vysokou školou spojený, nýbrž za kurs přidělený k některé střední škole, jejíž direktor a několik odborných professorů praktickou i odborně vědeckou výchovu

istého počtu zkoušených kandidátů má na starosti. Nestačují-li paedagogické semináře, přidělí se zbývající kandidáti těm kterým ostatním jmenovaným školám.

Kdo přejí si býti přijatu do semináře, žádají za to měsíc před Velikonocí nebo před svátkem sv. Michala u provinciální školní rady. A poněvadž veškerých do paedagogických seminářů přijatých kandidátů jest asi osmina všech kompetentů, rozděluje se převážný zbytek těchto z pravidla po šesti na ústavy jiné (tak zv. seminárně zařízené ústavy). Pro tyto seminárně zařízené ústavy vložena byla do státního rozpočtu tak velká summa na remunerace a jiné výlohy, aby na jeden ústav připadlo okrouhle 1164 M. Z těchto dostává se 714 M. jako remunerace řiditeli a dvěma seminárním učitelům; 300 M. připadá na honoráře za supplování (za 4 hodiny po 75 M.) a 150 M. na seminární pomůcky a potřeby. Mimo remunerace požívají direktor a professorové semináře i úlevy při rozvrhu hodin na ústavu hlavním. Toho zajisté neužívají zadarmo, poněvadž se děje výchova svěřených kandidátů dle určitých předpisů a postupem, z jehož původně volných článků posléze jako mané sceliti se má jediný pevný řetěz t. j. ve veškerém školském jednání pevný, svého konání scholastického vždy si jistý a veškerých povinností vždy svědomitě dbalý učitel. Avšak „paedagogické charaktery ty nelze dělati, ty se musí nalézti," pravil poslanec Stöcker při debatě o položce kultu a vyučování v říšském sněmu pruském.

Cíl paed. semináře má býti dosažen: *a*) týdenními, nejméně 2 hodiny trvajícími poradami a rozhovory direktora (nebo professora k tomu vyzvaného) s kandidáty o methodice a paedagogice se stálým zřením ku zvláštním úkolům školy, ku přípravě na jednotlivé lekce a k uloženým písemným elaborátům obsahu paedagogicko-technického, jež kandidátům jest vypracovati; *b*) navštěvováním hodin ředitele a professorův, eventuelně i v paedagogiu neb ve škole obecné; *c*) výstupy za vedení ředitelova neb učitelova; *d*) naváděním, jak třeba jest užívati učebných pomůcek; *e*) účastenstvím při sborových poradách, při dozoru nad žáky, když pracují, si hrají a j. a *f*) kratšími písemními referáty obsahu paedagogického průběhem roku a jednou věčší prací o konkretním, didaktickém neb paedagogickém thematě přímo před ukončením roku seminárního.

Práce a vzájemného snažení dle všeho tu zajisté summa veliká, ale výsledek záleží opět na názoru, řekněme přímo na individualitě obou stran: na vedoucí a vedené. Neboť zajisté že není stejně úspěšno — ať užijeme jiného výroku Stöckerova — navádí-li jeden mentor, promlouvaje o bibli, své učeníky: „Bible jest kniha moudrosti," kdežto jiný hlásá: „Bible náleží době mythologické." Nebo když proti jednomu tvrzení: „Kristus jest pravý Bůh," hlásá druhý: „Ježíš byl pouhý náboženský genie." — „Ne takto, ale zcela jinak mají býti kandidáti učitelství ku svému povolání přiváděni, a to tím, aby především věděli a i uznávali: *a*) *že antika jest veličinou*, *b*) *že realie jsou veličinou*, ale *c*) *že vývoj a osvědčování se křesťanské víry jsou nade vše.*" — „A toho se u nás nedostává," doložil Stöcker. A jinde také ne.

Proto asi nebyl resultát seminární výchovy pruských kandidátů professury příliš stkvělý; jinak nebylo by došlo k tomu, aby každý jeho

odchovanec nucen byl podrobiti se *průbnímu roku*, o jehož odbývání musí se po absolvování semináře hlásiti, chce-li obdržeti na střední škole místo pomocného učitele.

Na základě těchto přihlášek rozdělí provinciální školní rada kandidáty po 2 až 3 na jednotlivé střední školy ať úplné neb neúplné bez ohledu na to, jsou-li seminárně zařízené či nic. Tam přidělí se každému po 8—10 hodinách týdenního vyučování z oboru věcších partií za vedení a přítomnosti ředitele ústavu, ordináře interessované třídy nebo odborníka. Mimo to jest jim hospitovati při jiných přednáškách ředitelem vyměřených; též zkoušejí, klassifikují, jsou přítomni konferencím, dostávají některé nekalé žáky pod vlastní dozor a k vlastnímu cvičení i vedení (o čemž mají ordinářům vlastní zkušenosti a zprávy sdělovati a těchto v nesnázích i o radu se dotazovati) a vyučují v nevyhnutelných případech až i po 20 hodin týdenních se svolením školní rady zcela samostatně — avšak jako u nás za přiměřenou remuneraci.

Na sklonku druhého semestru má podati průbní kandidát obšírnou zprávu o podrobném celoročním působení svém řediteli téže střední školy, jenž tuto s vlastní relací adresuje na provinciální kollegium. Toto pak rozhodne, může-li kandidát na střední školu býti dosazen. *a*) na základě dobrozdání ředitele paedagogického semináře, resp. seminárního ústavu, *b*) po rozumu referátu ředitele ústavu, při němž průbní rok byl odbýván a *c*) na základě inspekce provinciálního školního rady.

Byly-li u kandidáta shledány nejapnosť, nedbalosť, neposlušnosť nemrav neb i tělesný neduh, odmrští se písemně i s udáním důvodů

Aby filosofové, kteří průběhem vydání zákona o zřízení paedagogických seminářů a průbního roku na fakultě již zapsáni byli, zla tohoto nepředvídajíce ztráty neutrpěli, zařaděno bylo v Prusku do rozpočtu na rok 1891 60.000 M. *na zřízení stipendia pro filosofy po 600 M.* Celá ona část byla však vyměřena na pět následujících let, tedy až inclusive na rok 1895—96, takže by z ní každoročně pouze pátý díl t. j. 12.000 M. celkem 20 stipendistům byl odměřen.

Jak asi velice přišlo by vhod našim po věcšině nemajetným filosofům, kdyby k cíli klidného a bezstarostného studia a proti závazku, že skládati budou veškerá kolloquia v čas a s prospěchem, podařeni byli určitým počtem stipendií po 600 K ročně až po uplynutí zkušebního roku! A tušíme, že k tomuto prostředku bude třeba sáhnouti, nemají-li se nadobro uprázdniti stolice kreslení, deskriptivy a po případě i jiných předmětů dílem celé, dílem jak dalece příručních sil se týče,

Uvedených stipendií mohou užívati kandidáti po 5 let čili na tak dlouho, dokud trvá studium universitní, až do složení státní zkoušky. V pravdě však studují filologové-historici 11·7 a přírodozpytci 11 semestrů, než se přihlašují ku zkouškám. Institucí seminární zregulovalo se v říši německé supplování za nemocné professory, jež z pravidla zastupují členové seminářů. (Dokončení)

Česká terminologie logická.

Historická studie Dra *Ant. Krecara.*

(Pokračování.)

8. Seznam terminů logických tohoto století.

Podávám abecední seznam terminů logických tohoto století; aby patrno bylo, v které době který z nich povstal, připojuji ku každému značku, jež má ukazovati, u koho který termin ve své podobě filologické a ve svém významu logickém, v překladě připojeném, přichází *poprvé.* I značí: *P.* = výrazy prostonárodní v řeči na počátku tohoto století; *Mr.* = terminy, jež utvořil Marek za pomocí Jungmannovou; *Pa.* = terminy, jež utvořil Palacký; *Jg.* = terminy, jichž roucho slovné přichází v Jungmannově slovníku; *Ma.* = terminy ze spisů matičních; *Kl.* = nové utvořené terminy, které připisuji Klácelovi; *Ha.* = Hanušovy terminy; *Km.* = terminy, zavedené kommissí terminologickou; *Ds.* = terminy Dastichovy; *Dr.* = terminy Durdíkovy; *Mk.* = terminy Masarykovy.

Bádati = forschen P.
badatel = der Forscher P.
badatelný = was man forschen kann P.
bádání = das Forschen P.
bádavosť = die Forschungsfähigkeit P.
bezdobý = formlos Dr.
bezdobosť = die Formlosigkeit Dr.
bezesporný Jg. Durdík: bezesporý
bezespornosť = Widerspruchslosigkeit Jg.
bezprostřední = unmittelbar Jg.
bezvýminečný = unbedingt Pa.
bezzákonnosť = Gesetzlosigkeit Jg.
bezzápornosť = Negationslosigkeit Ma.
†čtverrohoun = tetralemma Mr.[1])
děliti = theilen P.
dělba = dělení = divisio P. Mr.
dělivo = divisum Mr.
dělidlo = fundamentum divisionis Mr.
dělitebné = totum divisionis Km.
dělitebný = divisibilis Km.
doba = die Zeit P. die Form M.
doba seznávací = Erkenntnisform Ma.
dobní = dobný = formalis Mr.
dobotvorný = formativus Mr.
dobádati se = ergründen Jg.
dokazování = die Beweisführung P.
dokazatelný = probabilis P.
dokazný = probatorius Jg.
dolejšek = das Untere P. propositio minor Mr.
domínění = der Wahn P. coniectura Mr.
domněnka = Dünkel P. hypothesisch Mr. = podpověď
domysl = τὸ νοούμενον Mr.
z domyslu = a priori Mr.
dopátrati se = ergründen Mr.
dosudný = judiziös Mr.
dověd = dozvěd Mr.
dovodění = dovození = Beweisführung Mr.
dovoditelný = demonstrabilis Mr.
druh = Kamerad P. species Jg.
důkaz = argumentum = demonstratio = Beweis = ἀπόδειξις P.
důkaznosť = die Beweiskraft Ds.

---

[1]) Terminy, před nimiž jest křížek, jsou naprosto mrtvé, nehodící se k stavbě budovy terminologické; terminy sázené písmem tučným jsou základními, naprosto pevnými terminy logiky nynější.

důkazný = demonstrabilis Km.
důkazosloví = die Beweislehre Km.
†důsah = Hinreichen Jg. Intension Km., nyní dosah
†důsažný = intensivus (Pospíšil)
důsledek = Resultat, Folgerung Ha.
důslednosť = Consequenz Pa.
důsledivosť Mk.
důsledný = consequens Jg.
důvod = dovod = der Beweis P.
důvodný = gründlich P. Mr.
důvodnosť = Gründlichkeit Mr.
dvojsmysl = Doppelsinn Jg.
dvojsmyslný = aequivocus, ambignus Jg.
dvojsloví = das Doppelwort Dr.
dvojstupnice = Doppelstufenleiter Dr.
†dvourohoun = dilemma Mr.
hořejšek = das Obere P. prop. maior Mr.
†hovorný P. erotematicus Mr.
hromadný P. pojem = Collectivbegriff Mr.
†hromadnosť rozsudků obyčejná = sorites ordinarius Mr.
†hromadník = sorites, der Kettenschluss Mr.
idejní zásady = principia cognoscendi Ma.
jádro = compendium P. Jg.
jakosť = jakovosť = qualitas P.
jakostní = qualitativus (Pospíšil)
jediný = unicus P.
jedinaký = einzeln P. Jg.
jednotiti = zur Einheit bringen Jg.
jednohlasný = einstimmig, einmüthig Jg.
jednorodý = gleichartig Mr.
jednorodosť = Gleichartigkeit Mr.
jednota = die Einheit P. Jg. = unicitas (Pospíšil)
jednotosť (Čupr)
jednotnosť Mk.
jednotný = einzeln, singularis Jg.
jednotvarný Dr. = jednotvárný = einförmig Mr.
jednotvarosť = principium specificationis Mr.
jednoznačný = synonym P. = univocus Jg.
jednoznačnosť Jg.
†jevonásobný = offenbar zusammengesetzt Mr.
jinakosť = die Verschiedenheit Jg.
jinaký Jg. Km.
jinorodosť = heterogenitas Jg.
jinorodý = heterogen Jg.
klad = θέσις Mr.
kladu = pono P. Mr.
kladení = positio P. Mr.
kladný = positivus Mr.
kladnosť = positio Mr.
kladmo = modo ponente Mr.
klamný = falsch P. klamný závěr = der Trugschluss Ma.
†klamlivý = trüglich Pa. Jg.
klamně zavírati = paralogisiren Ma.
†kolemchodný = Zirkel Mr.
kolikosť = quantitas Mr.
kolikostní = quantitativus Mr.
konečný = finalis P.
krajní = Eck P. krajní pojem = extremus terminus Km.
†krytonásobný = versteckt zusammengesetzt Mr.
křivda P. křivda logická = falsitas Jg.
látka = der Stoff P. Mr.
lapavá otázka = ἄπορον ζήτημα Km.
ličnosť = quantitas Jg.
lišnosť = Verschiedenheit Mr.
lišiti se = sich unterscheiden P.
†lišný = distinctus Mr.
mámiti = blenden P.
†matizna místo látka Mr.
mělkosť = die Untiefe P. mělkosť rozumu Ma.
měřidlo = mensura Mr.
měřítko = mensura Ds.
†měřičný = Mess- Jg.
možný = möglich P.
myslná jednota = Gedankending Pa. Ha.
myslnosť = die Denkkraft Jg.
mysliti = denken P.
myslitel = der Denker P.
†myslitelstvo = umnice = myslověda, myslovědec = logika, logik Mr.
myslitelný = denkbar Jg.
myslitelnosť = Denkbarkeit Dr.
myslitelno = das Denkbare Dr.
myslivý = Denk- Jg. = ingeniosus

nyslivosť = vis cogitandi Jg.
myšlený = gedacht = cogitatus. P.
myšlení = das Denken = cogitatio P.
myšlenka P. utkvělá = fixe Idee Ha.
myšlenkový = Denk P.
nadúsudek = prosyllogismus Ds.
nadvěta = terminus maior Dr.
nadsazování = die Überbietung Jg.
náhled = die Ansicht Jg.
namítati = einwerfen P.
námět = návrh Jg.
†naměteno = der Einwurf Pa.
námítka = der Einwurf P.
naoběstrany = pro et contra P. Km.
následek = die Folge Mr. = antecedens Mr. = consecutivus
následní = následný = nothwendig folgend Mr.
následující = consequens Mr. Jg.
následovný = sequax Jg.
následovnosť = consequentia Mr.
následnosť = consequentia = následek Mr.
následovný = nominalis Mr.
násudek = antecedens Mr.
návěsť = praemissa Mr.
navedení = die Methode Mr.
návod = modus = Methode Mr.
návodstvo = die Methodik Mr.
návodný = methodisch Mr.
navržení P = návrh = Grundriss P.
náznatek = die Vorkenntnis Mr.
nedokazatelný = indemonstrabilis Ma.
nedorozum = Missverstand P. = nedorozumění
neměřitelný — immensurabilis Jg
neměřitelnosť = immensurabilitas Jg.
nepodmíněnosť = Unbedingtheit Ma.
nepodmíněný — absolutus Ma.
nepravý = unrecht, falsch P.
nepravdivosť = Unwahrhaftigkeit P.
nepravdivý = unwahr P.
nepravosť = Unrecht P.
nepravděpodobnosť = Unwahrscheinlichkeit Ha.
nepravděpodobný = unwahrscheinlich Ha.
nepříměrnosť = nepříměřenosť Jg.
nepříměřený = nepříměrný Jg.
nerozporný = widerspruchslos Dr.
nerozum = Missverstand P., amentia Jg.
†nerozsudek = paralogismus Mr.
nesmysl = Unsinn P., non ens logicum Km.
nesmyslný = unsinnig P.
nesmyslnosť = insania P.
nestejnorodosť = heterogeneitas Jg.
nestejnorodý = heterogeneus Jg.
neurčitosť = die Unbestimmtheit Jg.
neurčitý = unbestimmt Jg.
nevýměrný, ost = indifinitus Mr Km.
nevyměřený, ost = non definitus Mr. Km.
nevědec = Unwissender Jg.
nevědeckosť, ý Jg.
nutný = nothwendig P.
obdoba = analogia Mr.
obdobný = analogisch Mr.
obdobenství = analogismus Mr.
obecný = gesellig, gemeinsam P.
objasniti = umstrahlen P. Jg.
objasnění = declaratio Jg.
objasňovací soud = Erläuterungsurtheil Jg.
objem Mr = rozsah Das.
obmezovati = umschränken Jg
obmezení = determinatio Jg.
obmezivosť = limitatio Ma.
obmezený = begrenzt Jg.
obmezenosť = limitatio Ma. Jg.
obmezovací = Limitations- Ma.
obměna = 1) Umänderung Pa. Jg.,
2) permutatio Km.,
3) kladem, conversio Km,
4) záporem, contrapositio Km.,
5) případkem, per accidens Km.
obnímati = umfassen Jg. Dr.
obnímání = das Umfassen Jg. Ds.
obrat = conversio Jg. Km.
obraz-ec = das Bild P.
obsah = der Innbegriff P. Mr.
obsažný Jg.
†obstih (= soujem, snětí) Complex Km.
odbor = lemma Mr.

odchylnosť = abstractio Km.

odchylný Km.

odezírati = abstrahere (Pospíšil)

odjem = privatio Jg.

odjemný = privativus Jg.

odlika = disjunctio Mr.

odlíčený = disjunctus Mr.

odličnosť = distinctio, nuance Mr.

odličenosť = odličnosť

odličenec = membrum disjunctum Mr.

odloučení = Absonderung Jg.

odmíšení = abstractio Jg.

odrys = Ektyp Dr.

odtahovati = abstrahere Mr.

odtahování = abstractio Mr.

odtahovací = Abzieh- Jg.

odtažení = abstractio Mr.

odtažek = abstractum Km.

odtažený = abstractus Mr.

odtažitý = abstractus (Pospíšil)

odtažitelný = abstrahierbar Km.

odtaženina = abstractum Ds.

odtaživý = abstractivus Dr.

odtaživosť = Abstractionsvermögen Dr.

odůvodniti = begründen Jg.

odůvodnění = Begründung Jg.

odvětovati = deducere Mr.

†odvětník = respondens Mr.

†odvod = Gegengrund Mr.

odvození = Ableitung Mr.

ohraničiti = umgrenzen P., determinare Jg.

ohraničení P. Jg.

ojedinělosť = isolatio Mr.

ojedinělý = isolirt Mr.

okres = Umfang P.

†omam = illusio Pa.

omeziti = begrenzen Jg.

omezení = limitatis Jg. Km.

omezený = determinatus Jg. Km.

omezenosť = omezení Jg.

opáčnosť = Widerspruch Mr.

opáčný = umgekehrt Mr.

omyl = Irrthum P.

omylný P., omylný závěr = paralogismus Mr. Jg.

osamotnělý, ost = einsam gemacht Jg.

pátrati = forschen P.

pátratel = der Forscher P.

pátrání zkušebné Jg.

pátravosť = Neigung zum Forschen P.

†plodnický = genetisch Mr.

poddružovací = subalternierend Mr.

poddružný = 1) subalternirt Mr., 2) secundarius Km.

podjem = die Subsumtion Jg.

podjímati = subsumiren Jg.

podjemný = zdvihací Jg., podjatý soud Dr.

podjímací rozsudek = Subsumtionsschluss Km.

podloha = suppositio

podmínka = 1) subsumtio Km., 2) suppositio Km., 3) conditio Km.

podmíněnosť = Bedingtheit Km.

podmíněný = bedingt Km.

podmiňovací = conditionalis Km.

podmiňovati = supponieren Km

podprotí = subcontrarietas Ds.

†podpověď = ὑπόθεσις Mr.

†podpovědný = hypotheticus Mr.

z podobnosti rozsudek = Wahrscheinlichkeitsschluss Mr.

podřadnosť = **podřaděnosť** = subalterne Beschaffenheit Mr. Jg.

podřaděný = subaltern Mr. = podřadný

podřaďovací = subalternierend Mr.

podřízenosť = subordinatio Jg.

podřízený = subordinatus Ds.

podtříditi = unterordnen Jg.

†podsada = podloha = ὑπόθεσις Mr.

†podsaditi = supponere, substituere Pa.

podstava = basis Km.

podstata = substantia P.

podtvar = Unterart Km.

podvýminečný = bedingt Pa.

podúsudek = ἐπισυλλογισμός Ds.

pohnutka = Beweggrund P.

†pochop = das Fassen P., **pochopiti**

pojem = Begriff, conceptus Mr.

pojem pomezný = Grenzbegriff Jg. Dr.

pojímání = das Begreifen Jg.

pojemový = pojmový, Begriff- Jg.

†poloh Pa. = **položka** Km. = položenka P., der Satz, θέσις

položiti = annehmen P.

poměra = míra = mensura Pa.

poměr = Verhältnis, ratio Pa., λόγος Ha.
poměrný = verhältnismässig Jg.
poměrečný Jg. Ha. = poměrný Jg.
poměrnosť = Verhältnismässigkeit Jg.
pomysl = cogitatus Mr. Pa.
pomyslný = sinnig Jg.
pomyslnosť = Sinnigkeit Jg.
pojetí = ponětí, der Begriff P.
ponětný = begreiflich P.
ponímání = Erkenntnis P. Pa.
ponímati = begreifen P.
ponímající = begreifend P. Km.
popsání = die Beschreibung P.
popis = etwas Geschriebenes P.
postupný = successivus, progressivus Jg.
posuzovatel = der Kritiker Jg.
potaha = die Beziehung P. Mr.
potahmo = relative Pa. Jg.
potakací = affirmans Ma.
potvrditi = begründen P.
poučka = θεώρημα Jg.
poučný = belehrend Jg.
pouhý = absolutní Jg. Ha.
povšechnina = Allgemeinheit Mk.
poznání P. = Erkenntnis γνῶσις
poznatek = cognitio Mr.
poznatkový = erkenntniss- Mr.
požadavek Mr. Jg. = požádek Km., postulatum
pravda = die Wahrheit P.
pravdivý = wahr, recht P.
pravdivosť = Wahrhaftigkeit P. Wahrscheinlichkeit Jg. Km.
pravosť = Richtigkeit, authentia Jg.
†pravomysl = logika Mr.
protidůvod = Gegenbeweis Jg. Km = protidůkaz = odvod Jg.
protiklad = protiřečí Jg. ἀντίθεσις = contradictio ἀντίφασις Km. Dr.
protikladný = antithetisch Km.
protimluv = contradictio Jg.
protimluvný = widersprechend Jg.
†protiřečný = contradictorius Pospíšil Mk.
protisadnosť = ἀντιθετικά Mr.
protivětí = antinomie Dr.
protivětný = antinomisch Dr.
protiva = Gegentheil P., oppositio Km.
proukázati = einen Brief vorzeigen Jg., konstatovati Dr.
prozkum (Hostinský)
průkazný = demonstrabilis Jg. Km.
průvod = Begleitung P., Beweisführung Jg. Km.
průvodný = probabilis Jg.
průzpyt = die Durchforschung Dr.
průzpytný = durchforschungs- Dr.
prvotní = ursprünglich, a priori Jg.
prvotný = primarius Jg.
prvotnosť = prvotenství = primatus Jg.
předloha = předloh θέμα Mr.
předjatý Jg. důvod = petitio principii Km.
předjem = anticipatio Dr.
předmítati = vorwerfen, objicere Jg.
předpokládati = voraussetzen Jg.
předpokládání = Voraussetzung Jg. = předpoklad
představa = Vorstellung Mr.
předsudek = Vorurtheil P.
přemýšleti = nachdenken P.
přemyslný = erfinderisch Mr.
přemyslnosť = Denkvermögen Jg.
přesnosť = die Echtheit Jg., přesný = echt Jg.
přesvědčenosť = předsvědčení, die Überzeugung P.
přetřes = Discussion Km., -ati, ací Km.
přetřesný = discussiv Km.
přezvěd = empirema, naproti domyslu Mr. = cognitio a priori Mr.
přezvědný = aposteriorisch Pa.
příčina = die Ursache P.
příčinný = causalis P.
příčnosť = contrarictas Jg. Km.
příčný = quer Jg., konträr Km.
přímysl = das Zugedachte Dr.
přípustka = suppositio Jg.
přípustnosť = die Zulässigkeit Jg.
přípustný = permissio Jg.
†přírok = die Zusage Jg.
přiřknouti = praediciren Jg.
†přirovnalý = comparativus Mr.
přízkumný = theoreticus Pa. Jg.
přisouditi = beilegen Mr.
přísudek = praedicatum Pa., kategorie Ma., sententia Jg.
přisuditelný = praedicabilis Ma.

příznak = **attributum Mr.**
původ = der Ursprung P., -ní P.
rod = das Geschlecht P.
†rodovodstvo = **generificatio Mr.**
rodový = rodný = gentilicius P.
rovnomocnosť, -ý Jg Ds. = **aequi**pollentia
rozbor = *ἀνάλυσις* Mr.
rozbírati = zergliedern P.
rozbornictvo = *ἀναλυτική* Mr.
rozbornický = **analytisch** Mr., rozborný Ha.
rozbírání = explanatio Jg.
rozčástniti Jg. = zertheilen
rozčástění = distributio Jg.
rozčleniti = zergliedern Dr.
rozčleněnosť = die Zergliederung Dr.
rozděliti = vertheilen P.
rozdělení = divisio P.
rozdělovací = distributivus P
rozdíl = distinctio P., differentia Jg.
rozdíl tvarný = differentia specifica Mr.
rozdílný = verschiedenartig Jg.
rozdružiti = entzweien P.
rozdružovací Jg. = rozdružovati, specificieren Jg.
rozdružení = specificatio Jg.
rozhodný = jistící, assertorius P.
rozhodnutí = Entscheidung P.
rozhojňovací soud = Erläuterungsurtheil Dr.
rozličnosť = Verschiedenheit Jg.
rozluka = disparatio, *διάζευξις* Mr.
rozlučovací Mr.
rozpor = Streit, contentio Jg.
rozporný = zertrennbar Jg. Dr.
rozrůzniti = scheiden P., rozrůzněný P.
rozrůznění = die Scheidung Jg.
rozsudek = das Urtheil P.
rozsah = die Begriffsumfassung, extensio Mr.
sada = der Satz = sadba Mr.
sbor = *σύνθεσις* Mr. = soubor
sborný = syntheticus Mr.
sdružiti P. Jg. = sdružené změny Dr.
sestejniti = identificare Pa.
sestupný = regressivus Mr.
shodnosť = Übereinstimmung Mr. Jg.

shoda, -ný = einstimmig Mr. Jg.
složiti P. = složenosť Ha., složený P.
†slučitý = coniunctivus Km.
†sluka = Verknüpfung Mr.
souborný = *συνθετικός* Mr.
soud = das Urtheil, judicium P.
souditi P.
soudný = beurtheilungsfähig P.
soudnosť = Urtheilskraft P.
soudėl = codivisio Mr.
souděłnosť Km.
soujem = Innbegriff Kl.
soustava = *σύστημα* Mr., soustavem
sousledek = corollaricum Km.
spoj = spojek = spojení, nexus Pa.
spojitosť = der Zusammenhang P. Jg. Pa. Ma., liaison Dr.
spor = der Streit, collisio P.
spornosť = Streitigkeit P.
způsobovosť = Modalität Mr.
srostitý = concretus Mr.
srostitosť = Homogenität Pa. = srodnosť, srodný = homogen Pa.
†srozum = der Sinn Mr.
†stanovný = apodicticus Mr.
stejnosť, -ý = aequalitas, paritas P.
stejnodobosť, -ý = Gleichförmigkeit Jg.
stejnorodosť, -ý = homogeneus Pa.
stejnojmenný, -osť = homonym Jg.
stejnomocnosť = stejnomocenství Jg.
stejnoměrný, -osť = von gleichem Maasse Pa.
†stejnovatý = stejnovážný = aequipollens Ma.
střed, -ní = medius P.
střídný, -osť = reciprocus Mr.
sudba = die Kritik Mr.
sudebný = kritisch Mr. = sudebnický
sudidlo = *κριτήριον* Mr.
svrchovaná zásada = oberster Grundsatz Km.
školský = scholasticus P
těsný = eng P., těsný výměr Jg.
těžkověrný = schwergläubig Mr.
tříbení = Reinigung Jg.
tříditi P. = třídění, classificatio Jg.
†třírohoun = trilemma Mr.
tvar = die Form Pa., species Mr.
tvarovati = specificieren Km.

tvarný pojem = conceptus formalis Ma.
tvarový = specificus Mr.
tvořiti = bilden, fingere P.
tvrditi = affirmare P.
tvrzení = Bejahung, κατάφασις Km.
tvrdící = affirmativus, bejahend P.
účin = oučin, Wirkung, effectus P.
účinkující = efficax = účinný P. Jg.
účinnosť = efficatia Dr.
účinek = effectus P. = účin
udobiti = formovati Jg.
údobí = die Phase Km., údoba
určiti = bestimmen P., determinare Mr.
určitelnosť, -ý = Bestimmbarkeit P. Pa. Jg. Km.
určitosť = determinatio Jg.
určivosť = Bestimmungsvermögen Pa.
určovačně = definitivně (Pospíšil)
úsečnosť = praecisio Ma.
úsudek = das Urtheil P., συλλογισμός Jg.
úsudek podjímací = Subsumtionsschluss Km.
úsudek rohatý = syllog. cornutus Mr. Km.
úsudek řetězový = sorites Ds.
úsudek klamný = σόφισμα Ds.
úsudnosť = soudnosť, die Urtheilskraft P.
utřídění = classificatio Ma.
úvaha = Überlegung Jg.
uzřejmiti = verdeutlichen Jg.
uzřetelniti = verdeutlichen Km.
uzřetelnění = Verdeutlichung Km.
†velitvar = der Begriff, idea P.
velezásada = das oberste Prinzip Dr.
velikosť = die Grösse P.
věcný = realis Mr.
věcník = Realist Ma.
věcnosť = realitas opp. idealitas Jg.
věcota = věcnosť
věda = Wissenschaft, scientia Mr.
vědectvo = obsah všech věd Pa. = vědoměctvo
vědní = vědecký, wissenschaftlich Mr.
vědomosť = Kenntnis P., das Wissen Jg.
vědec = der Kenner Jg.
vědochod = myslochod Kl.
vědoucnosť = Wissenschaft Jg.
vědosloví = Wissenschaftslehre Dr.
vědověda = filosofie co věda Ha.
věrojatný = wahrscheinlich Jg.
věrojatnosť = Wahrscheinlichkeit Jg.
věta Mr. (ač jí Jungmann nemá)
vhodnosť = la convenance P. Jg. Dr.
vsah = intensio opp., rozsah, extensio Pa.
vsažnosť = intensio Pa.
vsažný = intensivus Pa.
vyčísti = auszählen P., inducieren Km.
výdoba = der Erwerb Jg., forma Ma. Dr.
vydobení = formatio Ma.
výhrada = limitatio, restrinctio Mr.
výhradný = restrinctivus Mr.
výhradná působivosť = spec. energie Dr.
výjemný = exceptivus Mr.
výklad = expositio Mr., -ný Mr.
vylučovati = ausscheiden P.
vylučující Jg. = exclusivus
vyloučení třetí = exclusum tertium Ma.
vyložitelný = exponibilis Jg., -ení, -itelnosť Jg.
výměr = definitio, ὁρισμός Mr. Jg.
výměr vznikoslovný = genetický Km.
výměr názevný = nominalis Km.
výměr věcný = realis Km
výměr slovný = verbalis Km.
výměrek = definitum Jg.
výměrný = ausmessbar Jg. = vyměřitelný Km.
vyměřující = definicus Km.
vyměřiti = ausmessen P., definieren Mr. Jg. K.
vyměřitelný = výměrný
vyměřenec = definitum Ma
výměrnosť = limitatio Jg. Dr.
výminka = conditio Jg., výminka nezbytná = conditio sine qua non Km.
výminečný = Bedingung Jg.
výrok = Ausspruch P.
význačnosť, -ý = bezeichnend Jg.
výrazivo Mk.
výsledek = Resultat Jg.

výslovný = ausdrücklich P., assertoricus Mr., consecutivus Pospíšil
vytknouti = hervorheben Jg.
vytčení = reflexio Jg. Km.
†vývět, um. = výkaz Jg.
vývod = Ausführung, deductio Jg. Dr.
výzkum, -ný
vzestupný = progressivus Mr.
†vztahujícnost P. = **vztah** = relatio Jg.
vztažný = relativ Jg.
vztažnost = relatio Jg.
vztažitelnost = relatio Dr.
vztažitost = intensitas Jg., relativitas Dr.
záhada = Problem Mr.
záhadný = problematisch Mr.
zákon = das Gesetz P., zákonnost
záluda = σόφισμα Mr.
†záludství = Sophistik Mr.
záludný = sophistisch Mr.
zamezující = zamezovací, limitans Mr.
zámětmo = modo tollente Mr.
zámlka = ἐνθύμημα Mr.
zamlkavý = enthymematisch Mr.
†zamyšlenka = der Gedanke P.
zapírati = verneinen P.
zápor = Widerspruch, contradictio, ἀντίφασις Mr.
zápornost = Ds.
zárovnost aequipollentia Mr.
zárovný = gleichgeltend, aequipollens Mr.
zásada = Grundsatz, principium, ἀξίωμα Mr.
zásada jednorodosti Km. = odpornosti, contradictionis Km., soustavní Ha.
zásadní = grundsätzlich Mr.
zásudek = der Nachsatz Mr.
závěr = závěrek, = závírka, das Resultat, Schluss P.

zavírati = schliessen P., συλλογίζεσθαι
†závorní propověď = Schlusssatz Mr.
zdůvodniti = begründen Jg.
zdůvodnitelnost = motivita Dr.
zevšeobecniti = verallgemeinern Pa
zjedinělost = Vereinzelung Km.
zjednotliviti = individualisiren Mk.
= zjednotničiti Mr.
zkumnost = die Theorie P. Mr.
zkumný = theoretisch P. Mr.
zkušebnost = die Empirie Jg., die Erfahrung P.
zkušebný = Prüfungs-, empirisch Jg.
známka = das Zeichen P., znak, nota Pa.
známost = die Kenntniss P.
zobecniti = verallgemeinern Pa.
†zpříčení = collisio Jg.
zkoumati = forschen P., -avý = forschend P.
zkoumavost = die Forschungskraft P.
zpytati = zpytovati, forschen P.
zpytatel = der Forscher P. Jg.
zpytba = zpyt, das Forschen Jg.
zpytatelný = forschlich Jg.
zpytatelnost Jg. = zpytavý Jg., zpytovací Jg.
zpytování = das Forschen Jg.
zpodstatniti Jg.
zpodstatnělý Jg.
způsob = die Weise P.
způsobovost = Modalität Mk.
zračný = concretus = evidens Mr.
zrůznění = die Vereinzelung Jg.
zřetel = 1) Zweck,
2) Rücksicht Jg.
zřetelové případní = zufällige Ansichten Dr.
zřejmost = Deutlichkeit P. Jg
zřetelnost, -ý = perspicuus P. Jg.
zvěd = 1) přezvěd, Wahrnehmung.
2) Erfahrung, zkušenost.

(Pokračování.)

Příspěvky ku kritice textové.

Podává *Frant. Prusík.*

1. V tu dobu jenž s ním tu biechu,
   takú záhubu uzřěchu,
   neby jeden tu *nepycse*
   a žalostí lomě ruce. AlxV 831—834.

V Kroku VI, 395 jednali jsme o *nepycse* a vyslovili se v ten smysl, že nezbývá·leč zatím ponechati *nepyče*, dokud nebude vhodné conjectury, jež by rýmem seuhlasila „s ruce". Takovou conjecturu nyní jsme učinili a máme za to, že za *nepycse* čísti jest *nepucse*, t. j. *nepuče*. Znamenáť pak *pučiti* původně „udeřiti, uhoditi", na př. puči opata po líci DalC 83, 16 (er *slug* den apt an daz mul Rým. něm. vnd *slug* den apt an seinen packen Hofm.). Z toho vznikl význam „hluk dělati, hlučeti": puk (i polsky) = třesk, prask Jungm., pukačka = bouchačka; pukati bičem = praskati Bartoš Dial. I, 258; bulh. pukot = hluk. Tedy *nepuče* = nehluče, nepovykuje: neby jeden tu nepuče = všichni dělali hluk, povyk t. svým nářkem a pláčem.

Co do rýmu *č* — *c*, odkazujeme k uvedenému místu v Kroku VI, 395.

Vyučování jazyku německému.

Uvažuje *K. Koblížek.*

O tom thematě za dnešních dob upřímné slovo pronésti jest věcí odvážnou a nevděčnou. Že jest vyučování tomu předmětu přese všecko úsilí, přese všecko umění didaktické a paedagogické jeho učitelů málo úspěšné, nejen já tvrdím a se mnou přemnozí učitelé, ale i dítek otcové uznamenávají, kteří si přejí, aby jich dítky jazyku tomu pro své budoucí potřeby se naučily.

Intence všeho vyučovacího zařízení jeho nepochybně byla dobrá; ale v spůsobu jeho provádění pochybeno jest. Vyučování jazyku tomu rozsahem a rozvrhem tak zařízeno jest, jako by to byl předmět povinný. Rozsah a postup vykázán jest pro jednotlivé ročníky měřítkem rovným jazyku mateřskému — a v tom vězí základní vada. Učiti se základům dvou jazyků zároveň, jest pro slabé duchy nesnadno, ba velice obtížno. Jest to viděti při vyučování chlapců latině; nemají-li pevné známosti forem vlastního jazyka, neprospívají. A latina přece jest předmětem povinným, jemuž nad to věnováno více než jednou tolik hodin do téhodne.

Vleče-li pak se ta obtíž rok a více, není divu, že se dítku učení znechutí. A chuť k učení při nepovinném předmětě jest hlavní a téměř jedinou pomůckou prospěchu. Můžeme se o této podmínce zdaru pře-

svědčiti při jiných nepovinných předmětech, jež dítky si volí. K odstranění pak závadné nechuti není jiné pomoci, než buď dítko od dalšího učení osvoboditi, nebo mu navrátiti chuť odstraněním přirozených překážek, t. j. obnovením vyučování základům v době, kdy dítka duch svou věčší dospělostí základy chápati může bez obtíží.

Než k tomu dojíti nemůže. Dítko postupuje do vyššího ročníku, kdež k oněm obtížím přistupují nové. Byť učitel sebe více se snažil slabším a slabým žákům napomáhati, ten odměřený čas k tomu nestačí, aby předepsané učivo s prospěchem spracoval. Tak se vleče valná část neznámosti základních forem a základů jazyka vůbec s jakýmsi kusem známosti rok od roku až do tříd, ve kterých dítkám předložena čítanka německá. A jaká to čítanka! Není oboru vědy, jenž by nebyl v ní zastoupen několika zevrubnými články slohu mistrného, vzorného. Co kde shledáno v literatuře nejvýbornějšího, sneseno jest do ní.

Co však s nimi má počíti učitel, když se mu pro žáky nehodí! Žádné dítko ani desátému slovu nerozumí. A rozumí-li slovu, nerozumí obratu, celé myšlence. Nejednou jsem politoval ubohých dítek, jimž se nedostává pomoci od členů rodiny, němčiny znalých, kteří by jim domáhali v přípravě domácí. Vím zajisté, jak nesnadna byla i jest mým dítkám příprava na uložené články tak nesnadné.

Čítanky mají býti přispůsobeny pokročilosti žáků jak po mluvnické tak po věcné, vědecké stránce.[1]) Dokud toho nebude, nemůžeme se nadíti lepšího prospěchu. Co pomáhá rozbor otázkami, když žák otázkám nerozumí? Volí-li učitel otázky prosté, z jiných slov se skládající, než uložený článek obsahuje, nedovede žák správně odpovědět pro komplikovanost výrazu v knize obsaženého, a volí-li otázky dle knihy, žák jim pro touž komplikovanosť nerozumí.

Žákům schází bohatá procvičenosť forem. Mají-li pak formy tak procvičeny býti, aby nastala úplná jistota, musila by se učebná látka omeziti v jednotlivých ročnících alespoň na polovici a nesmělo by se vyučováním dříve počínati, až by žáci ve své mateřštině základních zákonů mluvy sobě vědomi byli Promeškáno by tím nebylo nic, ale

[1]) V čítankách německých by mělo býti *hojně* článkův, v nichž užito hlavně výrazův a obratův z řeči obecné, obcovací, konversační; žák se učí všelijakým učeným frasím, jichž v životě buď velmi zřídka neb nikdy nebude potřebovati, ale aby dovedl s Němcem *promluviti o věcech nejobyčejnějších a nejvšednějších* ať v domácnosti ať v obchodě ať na dráze, na cestách a p., tomu se nepřiučil, ježto nebyl brán náležitý ohled na *praktické potřeby*. Schází mu tedy *konversace*, a té by se měla věnovati *věčší část* doby učbě německé vyhrazené. K tomu však schází ještě jiné zařízení, o němž promluvíme v poznámce.[2]) — Dále mají naše čítanky obsahovati hojnosť pěkných *anekdot*, neboť ty osvěžují mysl žákovu, napínají jeho pozor a obsahují zhusta slovní zásobu života obecného. — Podobně k *memorování* jsou v čítankách našich na věčším díle články těžké, obsahem nepoutavé, rhythmem k přednášení nevhodné; i tu jest nápravy nutně třeba, majíť býti do čítanek pojímány básničky formou nenesnadné a obsahem poutavé, mnohdy i žertovné, což rozjařuje a k učení *chuti dodává* rhythmus jejich pak musí býti úpravný, by žáka v memorování podporoval. — Ostatek měla by býti čítanka jen *na výpomoc*, jen aby se našla látka k hovoru, když někdy při *konversaci* dojde. *Redakce.*

získáno mnoho. Úkoly písemné měly by se odstraniti,[1]) jenom pravopisným cvičením měla by známosť mluvnická býti podporována. Dvě tři věty německé ve škole dobře nacvičené dávati od hodiny k hodině napisovati, daleko lépe by věci sloužilo, nežli všecko úkolování jiné. To každé dítko rádo napíše, poněvadž je to pouhá reprodukce, snadná, a prospěch z toho je věčší než z úkolu mnohotvarného, jenž žádá času, píle a kombinace. Je to předmět nepovinný a jazyk živý. V živém jazyce, pokud běží o potřebu jeho všední, zajisté více záleží na hotovosti než na bezvadnosti tvarné. Toho času, jehož třeba jest k ukládání a opravování řádných úkolů, věru s věčším prospěchem užiti se dá ku cvičení.

Řádné úkolování v předmětech nepovinných jest instituce illusorní. Pravým cvikem úkol domácí z těch předmětů není. Pracuje li žák úkol sám, nedá si na něm záležeti, poněvadž není povinen; a nepracuje-li, což věčšinou se děje, nemá z něho také věčšího prospěchu, než poskytuje po stránce pravopisné pouhý opis. Teprve když žáci dospějí k samostatnému utváření a reprodukování myšlenek, pokoušejte se také o písemné jich podání.

Tak i v prvé a druhé třídě střední školy bylo by písemný cvik omeziti týmž spůsobem, aby se získalo času pro ústní cvik, který jest vydatnější a na konec k témuž cíli vede, totiž k samostatnému utváření správných forem mluvnických.

Na střední škole prospěch z němčiny nehrubě lepší jest. I tu úkol pro jednotlivé ročníky v prvých třídách poměrem ku počtu hodin jest příliš rozsáhlý. Uvážíme-li, že 1. žáci z toho předmětu jakožto nepovinného doma buď málo nebo docela nic nepracují, 2. ve třech hodinách týdenních v prvém a druhém ročníku má všecko tvarosloví býti nacvičeno a potřebná zásoba slov osvojena, 3. formálná stránka slovesa v němčině jest daleko rozmanitější a složitější než v češtině, 4. pravidlo slovosledu německého vyžaduje mnohého a mnohého cviku a dokonalého porozumění členství vět, 5. pro mluvu živou i známosti vět vedlejších je třeba — uznati musíme, že jest to úkol převeliký a tudíž spracovati se nedá tak, aby žáci již od třetí třídy výkladu německému jak náleží rozuměti a souvislé články čísti a vypravovati mohli, jaké se jim v čítance předkládají.

Sotva čtvrtina vybrati se dá článků, do jichž propracování a vypravování učitel se svými žáky dáti se může. Ani ta čtvrtina není tak přiměřena stupni znalosti toho jazyka, aby i učitel i žáci bez velikých nesnází s chutí je prodělávati a dokonale zužitkovati mohli. Jsou to vesměs obrané, ven a ven formou i slohem dokonalé vzory školské četby, pravé vzory čítanek, ale pro naše žáky, kteří po dvouletém nepovinném učení formám namnoze zápasí s nejjednodušší skladbou, nepřípadné, nesnadné. Hodí se sotva pro německé žáky toho stupně mluvnického a vědeckého vzdělání, hledí-li se k variaci četby dle obsahu.

---

[1]) Na německých ústavech jsou domácí úkoly v jazyce českém odstraněny a ukládají se pouze školní práce jednou za 4 neděle, ovšem vedle domácích příprav, jež se neklassifikují. (Výnos minist. ze dne 13. října 1892, č. 22.223; intim. c. k. zem. školní rady dne 18. října 1892, č. 28.032.) *Redakce.*

Fraseologický útvar řeči nepěstován do té doby než naho důr poznámkami učitelovými. A jak přerozdílný přece jest tento od út českého! Tu vazba verbální, tam nominální, a cvik žáků dosud je čistě formálný. O útvaru fráze německé, o její základní. v duchu jazyka spočívající formaci a jejím předběžném neb aspoň souběžném pocvičení ani zniku. „Jen hodně mnoho německy mluviti," velí se v theor. Velmi významné a účinné to paedagogické heslo, ale platné toliko pro tu část žáků, kteří od počátku vyučování jazyku s náležitou p a snahou učitele sledovali a kteří mimo školu příležitosti nabyli seznámiti se aspoň částečně s duchem toho jazyka. Těch počet však v třídě jest skrovný. S těmi ovšem by učitel časem se dodělal úspěchu utěšeného. Ale on nemůže a nesmí pomíjeti veliké věčšiny ostatních mezi kterými jsou zase stupně kolikery.

Dokud žáci neznají fraseologického útvaru jazyka, spočívajícího na jistých pravidlech, rozborným otázkám učitelovým, z četby bran nejsou-li poněkud příbuzny duchu jazyka vlastního, nerozumějí (předpokládá se příprava nedokonalá, jakáž v tom předmětě bývá); učiteli tu třeba jest otázky své, po rozumu čteného upravené, povysvětlovati, aby odpovědi po rozumu autorově dopadaly, t. j. aby žáci ducha i slovný výraz podaných myšlenek si osvojili. Upraví-li učitel otázky jinak, dada jim ráz obecnější, nepostihován takovými žáky ni duch výraz čteného, a odpovědí-li k nim žáci výrazem prostým, mají odpovědi zcela ráz jazyka vlastního, ráz český, Němci stěží srozumitelný, který musí býti zase opravován. (Dokončení.)

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Pokračování.)

Mastodon byl z prvních zkamenělin popsaných, našel se r. 1613 a byl považován za zbytek Cimbrů a v US. 1703 u Albany. Z 19 druhů Zittelových Mastodontů je 13 amerických od N. Jorku do Argentinie, kde zejmena andium (Ecuador, Peru, Čili) odkryt v Tarije 1761 (teď v Paříži), 6 evropejských, z nichž arvernensis také v Indii a Číně (co perimensis, latidens), angustidens (Cuvier) v Čechách (Františkovy Lázně). Východoasiatské jsou Stegodonti (Emmenodon Cope-ho) v Indii, Malaisii, Číně, Japanu (Naumann, 2 u Copea, 4 u Zittela (trigonocefalus Martini, Java i Filipiny).

Rod Elefas, tvrdí Zittel, že byl v hořením miocénu v Indii, odkud šel pliocénem do Evropy a v mladším pliocénu do severní Afriky. Zub popsaný Owenem co Notelefas z Australie pochybný. (Heilprin p. 366). Považovali bychom opačný chod za pravděpodobnější. V Evropě byl meridionalis (4 m. vysoký) až v Anglii, v Alžírsku a Rusi. v diluviu byl antiquus nejrozšířenější (Anglie, Francie, Řím, Gibraltar. Marokko). Na Maltě byl trpaslík 3' vysoký melitensis (i v Sicilii, Gi-

›raltaru atd.). Nejznámější je mammut (E. primigenius) ledové doby, ehož 10—15′ dlouhé zuby vážily 250 liber, po Evropě (mimo Skandiıavii tenkrát ledem krytou) a Sibiři, kde se našly i v ledu zachovalé ›xempl. kůže atd. (1769 u Leny (v Petrohradě), 1846 v Indigirky atd. šahal k jihu po jezero Baikalské, Chvalinské moře, Řím a Santander. Zobrazen je na řezbě v jeskyni franc. Madeleine (v Perigordu). Slonorina jeho vyvážela se již v 10. století ze Sibíře do Khivy, jako dosud de do Rusi. Africký žije hlavně z mimos, jež vyvrací z kořene třebas 30′ vysoké stromy a objemu 4′.

Následují pak u Zittela zmíněné již Toxodonti a Typotheris, bylinožravci vyhynulí Argentinie (s Typotheriemi), pak živý rod Hyrax (v Africe a záp. Asii) a Tillodonti a Taeniodonti ze sev. Ameriky (Calamodus z Egerkingen). Cope má tu Macrauchenidy a Chiromys daubentonia (z Madagaskaru), již mají jiní (Lydekker) u opic.

Opice rozdělují jedni na 3 (Lemuriny, platyrhiny a katarhiny), jiní (Zittel) na *Prosimiae* (Lemuridy) a opice vlastní, Cope na dvě: quadrumana (8 rodin) a anthropomorpha (Simiidy). Nejstarší jsou Lemuridy, vlastně Prosimiae (fossilní), jež Cope dělí na Mixodectiny, Adapidy a Anaptomorfiny, Zittel na Pachylemuridy a Anaptomorfiny. Byly dříve známy jen z Pařížského (eocénního) Adapis (parisiensis Cuv., jenž popíral fossilní opice), jehož Blainville držel za broukožravého, Murray stavěl k prasatům vedle Myotherií. Teprv 1862 našel Rütimeyer v Egerkingen Caenopithecus lemuroides a tím příbuzenství jeho, pak se našlo více rodů v sev. Americe (Leidy 8, Marsh), později ve Francii (Filhol, Delfortrie), až se r. 1893 vynašel největší (o 3krát) vyhynulý v močálu Madagaskaru Megaladapis (Forsyth Major).

Nejstarší tyto opice počínají v eocénu Ameriky a Evropy a jsou důkazem, že rozdíl mezi oběma rodinami pozdní. Dokud se neznali, zakládali na rozšíření živých lemurid africko-indických hypothesi utonulé celiny okolo Madagaskaru, jenž se nazvala Lemuria (Sclater, Wallace), což teď nepotřebné. V celku známe (Zittel) fossilních 29 rodů a k 50 dr., k nimž Lemoine a j. ještě přidali (Remež jich má 9, Egerkingen 10 – 8). Ameghinovy opice fossilní Argentinie počítají se k Cebidům. V miocénu, zdá se, že již v Evropě vymřely — v Americe severní je Laopithecus ještě v Nebrasce, ale ani v Asii po nich stopy (ani v Sivaliku, Maraghe, Číně, Sumatře atd.), což důkazem proti Lemurii. Anaptomorfiny klade Zittel blíže k Tarsiidům. Živých Lemuridů znal Fitzinger 60, Murray 55 — bylo jich přes 80 popsáno — hlavně (k 50) v Madagaskaru (Grandidierem (5), Pollenem (měl jen 20), Petersem, Grayem (5) a j., v nichž asi bude mnohá dubleta (Flower má 23). Propithecus sericeus Graye je jiný než P. sericeus Milne Edwards na př. Zittel loučí od nich Chiromydy (jako Cope, Flower): Tarsiidy (též) — první monotyp Madagaskaru, Tarsius *m* v Malaisii (Java, Borneo, Sumatra, Celebes, Banka). Rod Galeopithecus (1 – 2 neb 8 dr.) je v zadní Indii, Jávě, Borneu, Filipinech (? Nias-Rosenberg) Nové Guinei u Zittla o sobě hluk tvoří. Lemuridy vlastní dělí Flower na Indrisiny (čistě madagaskarské), Galaginey (africké i madag. Chirogaleus a Lorisinus (indické Loris (i Ceylon), Nycticebus (3 Malaisie, Zadní Indie a západo-africké (2) Perodicticus). Galago je dnes po celé tropické Africe, nejvíce arci

v záp., kde nejvíce lesů, jichž ovocežravým potřebí a známe jich k 2(
mezi nimiž G. demidoffii v Gabúnu jen 16—18 cm. veliký. Souvislost
s Evropou tu lehko k pochopení (viz stěhování se ptáků).

Madagaskarské druhy dílem i na Komórech (Lemur mongoz. co
juonensis Geoffroy, jediný ex. v Paříži), které mají i endemický dru
L. albimana (jediný mimo Madagaskar — sice jen netopýry ze ssavců
Galago alleni je na ostrově Fernam Po, jehož zvířena zcela africká.

(Dokončení.)

O pomůckách a methodě vyučování zeměpisného.

Podává *Bedřich Knorre.*

I.

Pod tímto názvem vyšlo r. 1894 dokončení prvního dílu zajímavých přednášek Dr. R. Lehmanna, mř. professora zeměvědy na akademii Münsterské, jejichž uveřejňování již r. 1885 začalo. Poněvadž stránkování sešitův stále pokračovalo, jest celek slušnou knihou o 467 stranách. Autor dí o zeměpisu, že stav jeho na školách našich (německých a dle jejich vzoru zařízených, jak známo, i rakouských ústavech středních) zvláště pomoci vyžaduje. To asi obecně skoro se uznává i nebude snad zbytečno blíže přihlédnouti k myšlenkám Lehmannovým a prostředkům, jež k povznesení zeměpisu školského udává.

V úvodě stěžuje si autor do nedostatečné namnoze znalosti methody u kandidátův učitelství škol středních, jež není ovšem jen geografům vlastní a nedá se zcela zkušebním rokem a radou vedoucího professora kandidátu vštípiti. I přeje si spisovatel, aby již na universitě dostalo se nastávajícím učitelům středních škol od odborníkův samých — docent paedagogiky tak daleko ve všech vědách jíti nemůže — zvláštního návodu, jak té které vědě vyučovati, aby práce s prospěchem co možná největším se potkala. Dobrý v té příčině příklad podal v Halle n. S. („Dobrosol") prof. A. Kirchhoff (původce známé „Länderkunde von Europa" m. j.), jehož následoval žák jeho, právě autor spisu, o němž referujeme. Přednášky konány ve smyslu, jakého žádá tuto Lehmann s názvem „O methodě vyučování zeměpisného."

Pro všecky části knihy své sebral Lehmann velmi pečlivě literaturu odbornou, pokud německy napsána (něco též v jiných germánských jazycích). O předmětu právě zmíněném v úvodě stává již od r. 1849 dosud potřebné dílo: J. G. Lüdde „Geschichte der Methodologie der Erdkunde," v Lipsku. Novější, velmi rozsáhlá literatura odborná knihy tak úplné nemá. Za to existuje od r. 1880, a sice v monarchii naší, měsíčník otázkám sem spadajícím věnovaný: „Zeitschrift für Schulgeo-

graphie;" vyd. prof. Seibertem v Bregenci [1]) a vycházející ve Vídni u Höldera (ročně 6 marek).

První část přednášek, kterou právě v knize této před sebou máme, jedná o pomůckách a sice nejdříve probírá pomůcky názorné.

Cestování, zvláště ovšem pěšky, nelze i mimo veškeren zřetel ku geografii dosti vřele studujícímu a učiteli zeměpisu zvláště doporučiti. Plným právem zovou je mnozí vysokou školou geografie, z něho čerpá věda tato známosti své. Alespoň nejbližší okolí místa, kde studují, mají i nejtužší pecíválkové (sit venia verbo!) znáti. Kde možno, konají se s prospěchem i vzdálenější výlety hromadné — a všeho užije učitel zeměpisu k rozšíření duševního obzoru svých svěřencův. I v geografii nad jiné důležito jest porozumění základním pojmům — přirozeným začátkům všeho vyučování — a kde jinde chápou žáci lépe přírodu než v ní samé? Proto klade Lehmann na tyto exkurse váhu velikou.

Co není možno in natura žákům přivésti ad oculos, ovšem v míře daleko menší, nahrazují názorné pomůcky k vyučování. Zde pak platí „multum non multa"! Kabinet geografický nesmí se totiž státi hotovým museem zajímavých ostatně zvláštností rozmanitých zemí i národův.

Otázka, jakým spůsobem se pomůcky takové žákům k nahlédnutí podávati mají, dotýká se choulostivé stránky užívání podobných pomůcek, i nelze se zmínce o ní ani v tomto pojednání vyhnouti Žáci ti obyčejně, aby i méně patrné podrobnosti obrazu postřehli, vstávají, tísní se na sebe vzájemné, vycházejí z lavic a kupí se v hromadě kol obrazu a p. — tím vším trpí valně řád i kázeň. Dáme-li pomůckám (malých rozměrův k tomu vhodných) kolovati po třídě, nejen že je více méně ruinujeme, ale ztrácíme nepoměrně mnoho času. Touž vadu má užívání stereoskopu v tomto oboru. Aby vyvaroval se nedostatkův těchto, navrhuje proto Lehmann zavedení zasklených skříní do tříd, kde se trvale umístí a pojmou pak předměty názorného vyučování, které jsou buď malých rozměrův aneb jejichž opatření ve velikém formátě z peněžních příčin jest nemožno.[2]) Mnohé pomůcky pro zeměpis potřebné bývají již ve sbírkách přírodních obsaženy, ale autor pojímaje datování našich kabinetův příliš optimisticky, výslovně přimlouvá se za úplnou neodvislosť sbírky geografické (tedy opatření i takových „duplikátův"), aby zamezeny byly možné a z užívání jedné sbírky dvěma učiteli vyplývající kollise.

Rádi přisvědčujeme Lehmannovi, míní-li, že co přírodnin se týče, žáci na popud učitelův sami lecčíms přispějí, ba že i žádosť k některému velkokupci, továrníku a p. za týmž účelem vznesená setká se s úspěchem. Při tom řiďme se zásadou: co není žákům z denního takřka života známo, ač o tom v geografii slyší, hleďme jim in natura představiti. Tedy horniny, které jsou podstatnou součástí kůry zemské — ovšem jen v typických kusech a velikosti sbírkám přiměřené — buďtež v přední řadě zastoupeny. Zvláštní zřetel obrátíme k tomu,

---

[1]) Nyní v Bolzáně.
[2]) Netřeba skoro připomínati, že v novější době skříně takové skutečně pořízeny, aby se v nich vystavovaly předměty sbírek přírodnických.

aby žák právě na vyložených kusech dobře zpozoroval rozdílnosť panující mezi horninami, jež usazením vznikly a útvary, které činnosti sopečné původ svůj děkují. Aby žák chápal změny způsobené vodou, tlakem na vrstvy kůry zemské a p., nutno mu též ukázati některé ovšem zřetelné a nepochybné zkameněliny, štěrky a j. Dalšími částmi sbírky geografické z říše minerální budou nerosty důležité užitkem svým, jejž všemu člověčenstvu poskytují, tedy uhlí, rudy, sůl a pod., ale nikoli takové, které jen jistým třídám neb zvláštním potřebám hoví: mořská pěna, drahé kameny a j. Školy obchodní a průmyslové učiní si zajisté výběr širší pojímajíce po případě i druhou kategorii mezi platné součásti sbírek zeměpisných.

Z říše rostlinné má sbírka naše obsahovati takové zástupce, které buď jsou důležitou potravou, aneb jejichž spracování k různým účelům celým národům výživu poskytuje. Poněvadž čerstvé rostliny nemožno uschovati a ne všechny usušiti se dají, utíkáme se v tomto oboru nejvíce k obrazům. Ale přece leccos bude výjimkou dadouc se tak, jak jest neb usušeno, ve sbírce uložiti: klasy rýžové, kukuřicové, větévky bavlníku, olivy, plod palmy kokosové, třtina cukrová, čajovník, koření, list tabákový a j. v. Zde zvláště mnoho záleží na dobrém výběru, aby se pozornosť žákova hojností ukazovaných předmětův zbytečně nerozptylovala. V tomto i v nejbližších oborech bývá žák velkoměstský daleko lépe v tom než žák menšího města venkovského, kde konečně přece nějaké to nižší gymnasium neb reálka existuje. Uzříti, abych příkladu užil, v Praze spíše ve výkladu některého kupce ořech kokosový, takže možno se sbírce geografické bez tohoto předmětu snadno obejíti.

Největší obtíže spůsobilo by demonstrování důležitých typův živočišných. Ani sbírka přírodnická neobsahuje pravidlem pro veliký náklad na ně druhy, jež důležity jsou zeměpisci jako repraesentanti určitých zemí. I zde tedy sáhneme k obrazům a to skoro výhradně. Za to nedáme si nikdy ujíti příležitosť, abychom neupozornili žáky na zajímavé s našeho stanoviska tvory, které veze s sebou kočující zvěřinec a tím více pobídneme svěřence své k návštěvě zoologické zahrady, u nás v Čechách ovšem trpělivě čekajíce, až ji v Praze zařídí. Jen velmi málo předmětův z říše živočišné bude možno také k sbírkám připojiti: korále, surové hedbáví a p. Totéž platí o předmětech, které hledí k činnosti lidské a kulturnímu vývoji lidstva vůbec. Ukážeme však zajisté pěkné čínské výrobky porcelánové, tamní práce pletené i lakované — ač není-li v městě samém obchod se zbožím takovým, na nějž bychom pak žáky odkázali.

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Nesnesitelnější chyba však, když sousedy nízké
uchvacovat dává, sama vystrojená karabáčem
mrskává.[1]) Neb když ji štěkot z pevného vytrhnul
spánku: „Přineste mi sem hned klacky!“ volá a nakáže,
dřív aby byl majitel střískán a potom psa by stloukli.
S tváří zamračenou, mrzutá jsouc všem, koho potká,
pozdě na noc koupat se chodí, dům, nádoby vzbouří
pozdě na noc, s velikým se hřmotem v pot ráda přivádí,
když zuavená těžkými je činkami, až ruce klesly,
potměšilý natěrač když stisknul prsty v hřebínek,[2])
lehtaje stehno paní nejvýš, aby silně vykřikla.
Hosti zatím ubohé trápí již dřímota, lačnosť.
Až posléz ona přijde rudá s žízní, že by mohla
vypiti všecku tu báň u nohou, v niž vědro se vejde.
Z ní hned jednu, druhou před jídlem číši vytáhne,
hlad tak sobě dravý vzbuzujíc tím, všecko že zvrátí,
vyplachujíc vnitřnosti na zem tříská. Tu potůčky
po mramorech se valí, zlacené umyvadlo[3]) Falernským
páchne; neboť tato tak, jak had dlouhý kdyby vpadnul
v sud hluboký, pije, vrhne najednou, až z toho těžko
manželu, jenž oči přimhouřiv žluč v sobě zatáhne.

Té obtížnější taková, jež ke stolu sednouc
chválí Vergilia,[4]) smrtí odpouští i Elissy,
pěvce měří i přirovnává, zde na váhu Marona
zavěsujíc, na druhé straně zas položivši Homera.
Ustupovat jest grammatikům, též rhetory zmůže,
množství všechno mlčí, obhájce je tich, vyvolávač,
ostatní ženy též. Veliká tak padne tu síla
slov, že se domníváš, na tolik že tlukou tu plecháčů
neb zvonců. Teď již nebudou cimbály a trouby[5])
týrávat, jediná ona luně pomůže v slabosti.
Moudrý míru věcí i počestných přec zachovává:[6])
neb ta, která příliš touží, učenou by se zdála,
výmluvnou, měla šat by kasat též ke středu stehna,

---

[1]) Žena ukrutná a bezohledná. Do lázně chodí až pozdě v noci, kdy už dávno je čas večeře. Před koupelí provozovali tělocvik, majíce i činky našim podobné. V lázni dávali se natírati; více v. Velišský str. 217 násl.

[2]) Hřebínek, srv. v. 370; vl. clitoris.

[3]) Umyvadlo, t. j. nádoba, do níž vrací.

[4]) Žena učená, která vykládajíc všechny překřičí. Srovnává básníky Vergilia a Homera a omlouvá samovraždu Elissy (Didony) ze IV. zpěvu Aeneidy.

[5]) Při zatmění měsíce tloukli a hřmotili, aby zahnali zloboha, jenž měsíci ubližuje.

[6]) Studie literární hodí se jen mužům. Ženy nosily tuniky dlouhé až po kotníky. Silvanus, latinský bůžek lesní a polní; pro podobnosť s priapem nemají mu ženy obětovati. Za lázeň dávati krejcar (vl. quadrans, čtvrt assu), t. j. koupati se v lázních společných.

obětovat Silvanovi vepře, za lázeň dávati krejcar.
Ať manželka nemá zvláštní způsob mluvy,[1]) s nížto
líháváš, ani nekroutí ať řeč, z protizásady závěr
ať nečiní točitý, ať nezná děl dějepisných,
však všelicos nechť spíše nechápe v knihách! Mně protivnou
jest taková, jež v knížce Palaemona[2]) často si čítá,
všech pravidel šetříc mluvení nebo zákona, ježto
zastaralé spisy zná a lapá verš, v němžto se zmýlím,
jež kárá slov nevzdělané přítelkyně, jichž si
nevšimnou mužové; směj choť říc' vazbu nedobrou!

Ve všem zvůli si dá,[3]) za hanebno si nic nepokládá,
když z kamenů zelených si řetěz kol hrdla otáčí,
když v uši roztažené veliké náušnice vetkne.
Nad bohatou ženu nic neznám víc nesnesitelno.
Dřív jest zjev hrozný a i směšný, pokryty tváři
když těstem jsou tlustě a Poppejské plny masti
páchnou; v ní přilepí ubohého se manžela pysky.
K záletníku s pletí umytou však přijde. A sličnou
zdaž doma někdy chce býti? Neboť kupují olejíčky
jen se pro záletníka i všecko, co z Indie přijde.
Tehdy si odkryje tvář, odkládá vrstvu hořejší,
počne znatelnou býti, a tím mlékem se omývá,
k vůli němužto si stádo s sebou bere oslic i tehdy,
když by do vyhnanství měla jít třeba k točně severní.
Však takovým co se pokrývá a ošetřuje množstvím
prostředků všelikých, nebo vlhké z mouky co těsto
dostává, tváří zdaž nazveme spíše či hlízou?

Též za práci stojí důkladně se dívati, všecken
den co dělá nebo čím se zanáší.[4]) Když v noci manžel
od ní odvrácen byl spal, běda služce, komorná
svléká roucho,[5]) a pozdě přišel prý, řekne, Liburňan,
trest jemu pak snášet za cizí jest spánek, a tento
dostane ran, že se zláme i hůl, ten do krve zmrskán
býkovcem; ba mnohá i katům též ročně mzdu dává.
Mrskati káže, při tom líčí svou tvář, svoje družky
poslouchá nebo prohlíží vyšité zlato v rouchu,
dá bičovat, čtouc obšírné v novinách zase sloupce,
dá bičovat, dokavad bičujícím síla, a „Táhni!“
až zahřmí hrozné; tím soud jest zkrátka vyšetřen.

---

[1]) Zvláštní způsob mluvy sluší jen mužům učeným.
[2]) Palaemon, grammatik z doby Tiberiovy; v. VII, 215.
[3]) Všecko si dovolí žena bohatá (mající mnoho šperků; zelené kameny jsou nejspíše smaragdy), a chce se zalíbiti jen svému milenci, muže nedbajíc. Těsto na obličej v. II, 107. Podobný asi byl kosmetický prostředek Poppaey Sabiny, manželky Neronovy, která s sebou mívala 50 oslic, aby se denně koupati mohla v mléku osličím. Že Římanky se líčily, obočí barvily a hojně užívaly vonných mastí a olejů drahých (z Indie), vůbec známo.
[4]) Následuje další toiletta ukrutné paní, která pro maličkosti služebnictvo nemilosrdně trestá.
[5]) Svléká roucho, majíc býti bičována. Liburňan, nosič v. III, 240. Mimo domácího pacholka k bičování otroků platí některá i veřejnému popravčímu za celoroční práci. Noviny v. II, 136.

Správa není domu mírnější než vláda Sicilská.[1])
Neb když má s kým schůzku[2]) a víc než jindy se touži
vykrášlit, když pospíchá, v sadě již že čekána
neb spíš Isejské nevěstky u chrámu, tu služce
vlas vytrhává své, sama jež vlasy jí načesává
s obnaženým ramenem nebohá a s nahými i ňadry.
„Vyšší proč ta kadeř?“ Karabáčem ztrestati dává
hned ten hřích a zločin, že jeden jí přehnula vlásek.

(Pokračování.)

Úvahy.

Hlídka programmův.

1. Jakub Horčický z Tepence. Sepsal prof. **J. Vávra.** Výroční zpráva cís. král. české reálky Pražské za školní rok 1895. Stran 6.

Spisovatel líčí osudy Jakuba Horčického z Tepence, který hrál důležitou roli v náboženskо-politických bojích v letech 1609—1622. Provází jej od jeho let chlapeckých, kdy jako kuchařský pacholík přijat byl do jesuitské kolleje v Krumlově, odtud odešel pomocí jejich na studia a r. 1606 z jižních Čech povolán za správce statků panen benediktinek u sv. Jiří na Hradčanech. Zde přišel do styku s alchimisty Rudolfa II. a jsa sám milovníkem věd přírodních povolán byl prostřednictvím jejich r. 1607 do služeb císařských. Od Rudolfa, jejž vyléčil z těžké nemoci, obdržel příjmí z Tepence. Po smrti Rudolfově Matyáš mu za pohledávání, jež měl za císařskou komorou, udělil ve správu Mělník s okolím. Tam od direktorů jako nepřítel r. 1618 zatčen a uvězněn. Na svobodu propuštěn za J. Jesenského, jenž v Prešpurce zajat. Po katastrofě Bělohorské znovu uveden ve své panství, ale zemřel již r. 1622. — Biografie tato má za účel podati studující mládeži příklad, kterak mladík chudý ale nadaný vlastní pílí a přičiněním za okolností příznivých může dosáhnouti vysokých důstojenstvi a hmotného bohatství. *Fr. Nerad.*

2. Ke stoletým narozeninám Pavla Josefa Šafaříka. Napsal Dr. **Jos. Hanuš.** 23. výroční zpráva v Česko-slovanské akademii obchodní v Praze za školní rok 1894—1895. Stran 20.

Oslava stoletých narozenin velikého učence P. J. Šafaříka vyvolala velikou literaturu. Jeho činnost spisovatelská a zejmena význam jeho spisů pro vědu slovanskou znovu důkladně oceněn četnými studiemi kratšími i delšími. Na prvním místě věnována pozornost dílu jeho největšímu a epochálnímu, Slovanským starožitnostem. Spisovatel přítomné úvahy oceňuje význam jejich pro obchod slovanský. Předem líčí vznik a historii Slovanských staro-

[1]) Ukrutnost tyranů Sicilských byla pověstnou; sr. VIII, 81 a Hor. Epist. I, 2, 58.
[2]) Místa dostaveníčе́k v. IX, 22. Aegyptská bohyně Isis od doby Sullovy v Římě byla hojně ctěna; v. v. 529.

žitností, potom jejich plán a obsah, dále význam jejich v dějinách vůbec a pro obchod zvláště a konečně význam jejich národní, totiž „ozdobení a oslavení vlasti i obranu její.“ *Fr. Nerad.*

Literatura.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVI. Sešit 10.: Sociologické paběrky. Přísluší-li manželství od nedospělých snoubenců neplatně uzavřenému vždy moc a platnost zásnubu (J. Tumpach). Působení anděla Hospodinova ve Starém Zákoně, čili Malach Jahve (V. Schwuger).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek**. Nakladatel V. Kotrba v Praze. v. 8°. Cena ročně (12 čísel o 16 str.) 1 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 4.—5. obsahuje opět mnohé zdravotní články a rady.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník V. Sešit 2.: Písmák Josef Procházka (J. Kalousek). V záležitosti křížů t. ř. cyrillomethodějských (týž). Přídky na Opavsku (V. Hauer). Lidé ve službách obecních na Plzeňsku (M. Kozák). Komedie o narození Pána Ježíše Krista (J. Král). Proti zlodějům (A. Jirásek). Staročeský doklad o znamenání na vrubě (Z. Winter). Ukázka nářečí krajňanského na Slovensku (F. Pastrnek). O změnách vzorů na jihočeských rouchách (J. Koula). Žákovské slavnosti na sv. Řehoře (M. Tejčka). O bačovi, ktorý nosil zabitého človeka na chrbte (F. Vansová). Z bývalého života na moravském Novoméstsku (E. Smetánka). Vystrojování, nošení, utápění a upalování smrti na smrtelnou neděli (J. Hraše). Panství Vysoký Chlumec v Táborském kraji za doby předbělohorské v r. 1617 (J. Pudil). Obchůzka Valachů ve Vizovicích na Moravě (J. Čižmář). Smejvánky (A. Šolta).

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktoři a nakladatelé A. **Adolf,** V. **Appelrot** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník VIII. Svazek IX.: Kniha 1.: Ke Catullovi (A. I. Sonni). Drobné poznámky k Martialovi (A. I. Malein). Prosodické a kritické poznámky (S. N. Ždanov). O Aeskulapově ostrově (I. E. Timošenko). Quaestiones etymologicae (A. A. Hruška odvozuje nuntius od * novo 3. = jíti, běžeti). Nejhlavnější momenty v dějinách vyučování starým jazykům (A. V. Adolf). Archaeologická kronika římského západu (M. I. Rostovcev).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIV. Číslo 23.—24.: Místo radosti (A. Popelková). Při čtverylce (M. Batíková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub.

Ročník XXXV. Svazek 9.—10.: Antonín Radivilovskij, jihoruský kazatel XVII. věku (M. Markovskij). Poslední úspěchy v oboru novo-elektrictva (N. N. Šiller). Z propaedeutické kliniky ženských nemocí (V. A. Dobrouravov). Krátké pozorování let 1790—92, co se v nich stalo v měšťanstvě (C. Medvědev). *Úpadek zemského zřízení v českém státě* (A. N. Jasinskij). Přednášky ze slavistiky. III. Jazyk slovinský (T. Florinskij). O kapillarech mozkových (M. Lapiuskij). Krvotvorná činnost sleziny (J. P. Laudenbach).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Sešit 2.: U Jaroslava Vrchlického (J. Kvapil). Literární vzpomínka (I. Herrmann). Literární novinky.

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVII. Sešit 12.: *Pandaemonium (Jar. Vrchlický). Z básní Ot. Červinky. Z nové belletrie španělské (A. Pikhart). Znamení (F. Vykoukal). Ethika a živočišstvo (B. Bauše). Smrt (V. Jurda). Štokholmské národopisné museum pod širým nebem. Darwinismus v nerostectvu (B. Katzer).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXII. Sešit 6.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVII. Čís. 1.—3.: Mladá kritika (F. Krejčí). K českému překladu výboru z Květů zla (Alap). Ideje a typy ve spisech F. M. Dostojevského (A. J. Vedenský, př. V. Unzeitig). Vzor svobody (J. Vorel). Náladové povídky (týž).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 6.—8.: V lyceu (J. Lavedan, př. B. Slívová). Smrt žence (Fr. Mistral, př. M. Jiránek). Svatební dar (K. Becker). Ze starého lékárnictví (B. Bauše). Ethika prachu. *Píseň (J. Sládek). *Měsíční noc (A. Klášterský). Mélie (J. Lemaître, př. B. F.). *Nápis na hrob (J. Červenka).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořicích. 4°. Ročník XII. Číslo 10.

Ma-lé no-vi-ny pro děti. Redaktor Fr. **Hrnčíř.** V Praze. m. 8°. Nakladatel Fr. Bačkovský. Cena ročníku (10 čísel) 50 kr. Ročník VII. Číslo 2. 3.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XV. Sešit 6.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škól vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XI. Zešit 12.: O kommentovanych vydánich pro žáky (V. Śmiałek).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník I. Číslo 23.—24.: Umění v Benátkách (Marko Car). *Zuheirova

Muallaka (z arab. přel. R. Bašagić). Ravnou-planinou (E. Čeplin). Neoseddlali ho (A. Matoš). Karma (L. N. Tolstoj, př. M. Lovrenčević). Básně od T. Alaupoviće, R. Jeretova. Přílohou: Návrat z lovu. Aquarel E. Čeplinův.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Číslo 1.—2.: O reformě ústavův učitelských.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 42.—46.: Statistika železných drah v Anglii, Francii a Německu. Ve věku elektřiny (K. Adámek).

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník X. Sešit 7.—17.: Bez domova (B. Brodský).

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 1.: Hrabě Taaffe a česká otázka (J. Toužimský). Ludvík XVII. (Vilém Gabler). *V mrazu (Adolf Heyduk). *Jitro na venkově (Eliška Krásnohorská). Západ (K. Rais). České básnictví posledních dvou desítiletí (Eliška Krásnohorská). O českých ochotnických divadlech (Václav Štech). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Nové písemnictví (Ref. Frant. Zákrejs, L. Čech). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vladimír Svoboda).

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník II. Sešit 12.: Jak nakládal Lutr s Písmem svatým (A. Brychta). — Ročník III. Sešit 1.: Nadání církevní, zvláště menší (V. Kocián). Kterak a proč omezeny jsou různé systémy probabilistické (A. Podlaha). Kdy může žena, jejíž muž zmizel, uzavříti nový sňatek (V. Kameš).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník V. Sešit 4.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník II. Sešit 1.: O původu, rozvoji a konečném cíli phaenologie floristické (F. J. Studnička). O carbonsko-permské době ledové na jižní polokouli zemské (Frant. Ryba). Rakouský výzkum moře jaderského a východní části středomoří evropsko-afrického (Jos. Frejlach). Z dějin zeměvědy (Vlad. Švambera, Frant. J. Studnička). Zprávy.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XV. Seš. 12.: *Slovenčina (Hviezdoslav). Slovenská svadba (Krištof Chorvát). *Žiadosť básnikova (Thomas, př. Somolický). *Opustená (Soumet, př. týž). *Náhrobný nápis (Viktor Hugo, přel. týž). Kritické úryvky z Vámbéryho diela: „A magyarság keletkezése és gyarapodása (Julius Botto). Z básní Somolického. Koreň a výhonky (Svetozár Hurban Vajanský). *V jaseni (Ľudmila Podjavorinská). *Návrat (Ľudmila Podjavorinská). *Na hroboch (Martin Sládkovičov).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 10.—11.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXII. Svazek 11.: Petr I. Petrovič (A. Aleksandrov). Krátká zpráva o pracích v zahraničních zemích slovanských v r. 1895 (týž).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 28.—30.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXV. Číslo 4.—5.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 1.—3.: *Determinismus (J. Machar). Královna loutek (Ot. Auředníček). V okovech (K. Kamínek). *Žalm ke cti nejvyššího Jmena (Ot. Březina). Letora (Arn. Schulz). Hasnoucí obrazy (L. Zíková). U tety (Jan Osten). *Sobě (M. Jahn). Hodina (J. Jasinskij, přel. J. Unzeitig). Památce přítelkyně (K. Žák). Básně K. Babánka, M. Jahna, A. Dostala. Léčivá moc hudby (E. Zederfall). Tonoucí (Al. Bouvier, př. J. Pšenička). V zimní večer (El. Ořeškova, př. J. K.). Otroctví v Turecku (A. Stelzner). Křest (Guy de Maupassant, př. V. Unzeitig).

Wisła. Měsięčnik gieograficno-etnograficny. Redaktor a vydavatel M **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník IX. Sešit 3.: Ke králi Learovi. Píseň o staré kovářce. Z života lidu běloruského (Al. Lętovski). Systematika písní lidu polského (J. Karlovič). Některé obyčeje cikánův polských dle vlastních tradic jejich (V. Želiňski). Ze starých papírův (H. Věrčeňski). Nápěv obžinkový (V. Matlakovski). Přezdívky (K. Mátyás). Zeměpisná kronika za r. 1894 (V. Nałkovski). Oblek sedlákův okresu Novomiňského. Drobnosti.

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník I. Sešit 9.—11.: Lekání noční (J. Květ). Anthropologické oddělení na Národopisné výstavě českoslovanské v Praze (J. Matějka). Hygienické oddělení ve školství na Národopisné výstavě (J. Čadová). O obřím a trpasličím vzrůstu (J. Matějka). Příprava dítěte na dobu školní (Č. Jiřina). Elektřina (D. Panýrek). Lihoviny v Praze (týž).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 5.: Lanová tramway. Jak se dobývá zlata.

Ženské listy. Redakcí Elišky **Pechové-Krásnohorské.** Nákladem Ženského výrobního spolku českého. V Praze 8°. Ročně (12 čísel) 1 zl. 80 kr., poštou 2 zl. Ročník XXIII. Číslo 12.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Sešit 10.: Geognostická procházka do zlatonosného okrsku Jílovského

(Jindř. Barvíř). Rozhledy: Problémy atomistiky (V. Meyer). Thomas Henry Huxley. Původ petroleje a ledku čilského. Meteorologie výšin. Obdoby úkazů hydromechanických a elektrických. O elektrických vlastnostech vlasů a per. Směs: Viditelnosť světelných signálů do dálky. Horníci v dolech uhelných. Přemáhání materialismu vědeckého. Život ve prostředí sterilisovaném. Stěhování se lumíků. Blecha písečná. Bylinná celulosa či buničina. Pokusy o šíření se zvuku ve dlouhých trubkách. Rosnička a barometr. Otisky nejstarších organismů v Čechách. Zemřelí přírodozpytci: Karel Ludwig, Pasteur, Duda Lad., Košťál Jaroslav, Felix Hoppe Seyler. Rozhledy astronomické. Úkazy na obloze. Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazků) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 11.: První úplný překlad Pálijského sborníku Džátak (S. Th. Oldenburg). K bylině o Slavíku Budimiroviči (V. Th. Miller). K otázce o upevnění panských sedlákův (N. N. Debolskij). O francouzském jazyce a jeho vyučování na universitě (Th. D. Baťuškov). Zpráva o šestém přisouzení cen metropolity Makaria v Akademii nauk r. 1895.

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 105.—106. Díl XIII.: Z různých dob. Pořadí sedmé (str. 181—276).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 325.: Rodná obec od V. Špačka. 200. 60 kr. — Svaz. 327.: Zábavná směs (Zd. Zásmucká). 82. — Svaz. 328.: Hodné děti (K. Zákoucký).

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 7. (str. LXV.—LXXX. 225—256).

Blouznivci našich hor od Antala **Staška.** Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 10.—12. (str. 289 až 384).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 22.—23. (str. 321 až 384).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Seš. 104.—107. (str. 331—458).

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 15.—16.: V různé náladě od A. Šťastného. Svazek I. (str. 241—336).

Historický archiv České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění v Praze. Číslo 7.: Listy paní Kateřiny z Žerotína, rozené z Valdštejna. Vydal Fr. Dvorský. Díl II. Dopisy z r. 1634 a 1635. Str. 368.

Hrdinná srdce od P. **Maela**, př. Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 6. (str. 163 až 184). Dokončení.

Jiným světem. Román budoucnosti od J. **Astora**, př. J. Bartoš. S původními illustracemi V. Černého. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 5.—6. (str. 129—192).

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1895. m. 16°. Svazek LXXXIII.: Slitování a láska. Básně R. Jesenské. 139. 50 kr. — Svaz. LXXXIV.: Nahodilosti od Ed. Jelínka. 82. 30 kr.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 58.: Notturno od X. Šandora-Ďalského, př. A. Beranová. 63.

Lydiin hřích od A. **Daudeta**. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 10. (str. 289—325). Konec.

Moderní knihy. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Dílo I.: Polopanny od M. Prévosta. Seš 9.—11. (str. 257 až 340). Konec.

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnosť českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 4. (str. 73—96): Statistika. I. Území, obydlí a sídla Čechoslovanů. II. Stav obývatelstva. III. Měna obývatelstva. Řeč lidu v koruně České a na Slovensku. — K tomuto článku připomínáme, že jest žádoucno, aby se s jmeny osadními *správně* zacházelo, tak na str. 83. za: Nyřany, Manetínu, k Nučnici, k Vehlovici jest psáti: Nýřany, Manětínu, k Nučnicům n. —ím a k Vehlovicům n. —ím (jsouť množná!) Za to nepěkné jest „k hranicům“ místo „k hranicím“. Ještě hrubší chybou jest jmenovati známý severočeský kmen Ch*o*rváty (84) místo Ch*a*rváty, srv. osobní jmeno české Charvát, osadní: Charvátce; tvar Chorváty jest nečeský, zaváníť buď ruštinou neb maďarštinou. „Kimice“ (83) jsou tiskovou chybou místo „Křimice“.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 37.—39. (str. 49—168): Kinderwiege—Langeweil.

Nová Mapa království Českého. Sestavil V. **Kotyška.** Kreslil N. Hanf. Měřítko 1 : 200.000. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1895. Číslo 2.: Severovýchodní Čechy. Číslo 3.: Severní Čechy.

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 110.: Tvrdé palice. Vesnické drama o 5 jednáních. Dle A. Sokola napsal V. Votruba. 51. 60 h.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Serie XVIII. Sešit 45.—46.: Za květu (str. 45—171. Konec). Sešit 47.—49.: Povídky Olšanské od Ferd. Schulze (str. 1—164. Konec). Palác a sbořenina od Bol. Prusa, př. J. Langner (str. 1—12).

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze 8°. Cena sešitu o 32 str. 20 kr. Díl V. Seš. 95.—100. (str. 33—224).

Persekuce lidu českého v letech 1869—1873. Dodatkem k 2. vydání spisu Pláč koruny České napsal J. Arbes. V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. Sešit 2. (str. 48—96).

Plující ostrov. Román Jul. **Vernea,** př. Jan **Wagner.** S illustracemi L. Benneta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 8.—9. (str. 225—288).

Poslední Mohykán od J. **Coopera,** př. Fr. Faustin. S obrazy Andriolliovými. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 7. (str. 193—224).

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. **Maška.** Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 22.—23. (str. 169—232): Hovor listí. Comtessa Božena. Mr. Plumpudding v Praze. Člověk, jenž vydal básně.

Příroda a lidé. Napsal **R. E. Jamot.** 2. vydání. V Praze 1896. Nakladatelé Bursík & Kohout. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 1. (str. 1—48).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XII. Svaz. 2.: Mraveniště od Ž. Podlipské (str 129 až 256).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek XXXIX.: Šťastlivec. Hra ve 4 dějstvích od Vlad. Nemiroviče-Dančenka, př. J. Vojta-Slukov. 112. 50 kr.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída I. Ročník IV. Číslo 1.: Gregor XVI. und Pius IX. Ausgang und Anfang ihrer Regierung. Mit Benutzung von Metternichschen Schriften und k. k. Botschaftsberichten aus Rom. Von Frh. v. Helfert. IV. 189.

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Čís. 45. Str. 16.

Sbírka ušlechtilých spisů pro mládež. Pořádá B. Tyšler. Nakladatel Jar. Burian v Písku. 8°. Svazek 9.: Z různých dob od K. Zíkouckého. 86. 35 kr.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XI. Divadelní hry. Seš. 110.: Já to nejsem (str. 177—208).

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 38.—39. (str. 17—112).

Sbírka spisů pro mládež. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze m. 8°. Svazek 19.: Gratulant od M. Václavka. 126. 50 kr. — Svaz. 21. Pomněnky z hrobu nejstaršího Čecha od J. K. Tyla. 68. 36.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 3.—5.: Písně poutníka (str. 65—160).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník X. Sešit 13. a 14.: Intimní dramata od Ot. Auředníčka (str. 49—160).

Tajemný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Fr. Brábek. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 18.—20. (str. 209—304).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Seš. 6. (str. 161—179).

Zábavy večerní. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVI. Sešit 3.: Několik povídek. Napsal L. Coloma, přeložil Al. Koudelka 247. 80 kr.

Anglicky snadno a rychle od Jana **Váně.** V Praze 1895. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 72. 36 kr.

La nation tchèque. Sa mission et son rôle en Europe. Revue publiée avec la collaboration des principaux artistes et écrivains tchèques par Charles **Hipman.** V Praze 1895. Vlastním nákladem. m. 4°. I. 72: Souvenirs historiques (V. Dušek). Le peuple tchèque et la question tchèque (G. Eim). La poésie tchèque (Ed. Albert). Le théâtre tchèque (Ch. Kadlec). L'exposition ethnographique tchècoslave de Prague en 1895. Frédéric Smetana. Mimo to 12 illustrací vynikajících děl našich výtvarníkův. — Úkol této revue jest velice záslužný: seznamovati cizinu s veškerými snahami našimi. Sešit 1. jest velice slibný, kéž se mu dostane hojně podpory. Úprava jest elegantní.

Na živé struně. Vlastenecké básně El. **Krásnohorské.** V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. III. 152. 1 zl.

Памяти П. I. Шафарика od P. A. Kulakovského. V Petrohradě 1895. 8°. 18.

Útržkový kalendář týdenní. Upravil J. **Kopřiva.** Nakl. L. Klabusay v Holešově. 60 kr. — Ku každému dni připojena poznámka z českých dějin a ku každému témdni přísloví. Kalendář je vydán ve prospěch Jubilejního fondu učitelského.

Všeobecný dějepis pro vyšší třídy středních škol. Napsali Fr. **Kameníček** a R. **Dvořák.** Díl I.: Starý věk. Se 17 obrazci a 3 mapami. V Praze 1896. Nakl. J. Otto. 8°. V. 279. Cena 1·65 zl., váz. 1·8 zl. — Kniha jest na výši nejnovějších vědeckých výzkumů. Při tom položen věcší důraz na dějiny kulturní. Učebná látka naskrze vytisknuta jest velikým, jasným a zřetelným písmem. Úprava jest velmi úhledna. Lze doufati, že vhodná učební kniha tato dojde vys. schválení.

Zlaté péro. Veselohra o 1 dějství. Napsal K. **Tůma.** V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 12°. 67. 30 kr.

Zpráva o I. sjezdu katolíků arcidiecése Pražské v Příbrami od Jos. **Buriana.** V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. 8°. 96. 40 kr.

Drobné zprávy.

Nařízení.

K žádostem za *odklad školního* přikládej se výkaz o výsledku přijímacích zkoušek do I. třídy. (29/11. 1895, č. 46.833 z. š. r.)

Schválená díla:

Martin K., Katolická mravouka pro VII. tř. gymnasijní a VI. tř. reální. 4. vydání. Přeložil F. Hackl, vzdělal Jos. Kyselka. V Praze. 1 zl. váz. 1 zl. 20 kr. (22/11. 1895, č. 26.927 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Dlouhý Fr., Tělověda a zdravověda pro ústavy ku vzdělání učitelů a učitelek. Dle F. Hanouška. V Praze 1896. 1 k 90 h. (22/11. 1895. č. 22.302.)

A. Tille, Učebnice zeměpisu pro ústavy učitelské. I. díl.

2. vydání. V Praze 1896. 75 kr., váz. 95 kr. (23/11. 1895, č. 21 320 — vylučujíc současné užívání 1. vydání.)

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická: V pondělí dne 2. prosince Dr. *Nováček* předložil kopiář legáta a výběrčího papežských desátků Bertranda de Macello z roku 1367, též některé nové listiny týkající se kolleje Karlovy a promluvil o těchto pramenech historických. — Dne 16. prosince 1895 přednášel Dr. Josef *Teige* o listinách procházejících papežskou audiencí veřejnou.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 6. prosince přednášel: Dr. J. *Barvíř* „o hadci od Dobešovic“; Dr. O. *Šulc* „o elektrolytickém superoxydu stříbra“; Dr. F. K. *Studnička* „o terminání partii míchy“ a „o histogenesi míchy“; K. *Šulc* „studie o Coccidech I.“; J. *Babor* „o centrálním nervstvu mlže Dreissensia polymorpha Pallas“. — V pátek dne 20. prosince 1895 přednášeli: prof. Dr. A. *Frič* „O nových obratlovcích českého útvaru permského“; prof. J. *Kušta* „Příspěvky ku geologii českého diluvia.“

Rozmanitosti.

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru** konají na universitě Kievské: Th. I. Knauer: Srovnávací jazykozpyt. P. V. Vladimirov: Církevněslovanský jazyk dle nejstarších památek. Dějiny ruského jazyka. T. D. Florinskij: Slovanská nářečí. Encyklopaedie slavistiky. Obrození západo-slovanských literatur.

— **Seznam kandidátův učitelstva,** kteří v studijním roce 1894 až 1895 nabyli úplné spůsobilosti učitelské dle článku VI. zkušebního nařízení z r. 1884, resp. 1894.

Při c. k. zkušební komisi v	Skupiny odborové [1]											Úhrn	Vyučovací řeč
	a	*b*	*c*	*č*	*d*	*e*	*f*	*g*	*h*	*ch*	*i*		
Vídni	11	10	5	6	4	1	5	1	—	1	10	54	49 německá
													1 něm. a vlaská
													1 česká
													1 rusínská
													2 srbsko-charv.
Praze čes.	6	2	4	4	1	—	4	—	1	—	—	22	22 česká
Praze něm.	2	1	—	2	—		—	—	1	—	—	6	6 německá
Insbrucku	3	2	—	1	1	—	—	—	—	1	—	8	6 německá
													2 vlaská
Štyr. Hradci	5	2	2	1	—	-	—	—	—	1	—	11	7 německá
													2 srbsko charv.
													2 vlaská
Lvově	3	1	2	2	—	-	—	—	1	—	—	9	5 polská
													4 polská a rusín.
Krakově	4	5	2	1	2	—	1	—	—	—	—	15	9 polská
													6 polská a rusín.
Černovcích	—	1	—	—	—	—	—	-	—	—	—	1	1 německá
	34	24	15	17	8	1	10	1	3	3	10	126	

[1]) Odbory jsou: *a*) klassická filologie, k tomu vyučovací řeč jako vedlejší odbor; *b*) zemský (vyučovací) jazyk, k tomu latina s řečtinou; *c*) zeměpis a dějepis; *č*) mathematika a fysika; *d*) přírodopis, k tomu mathematika s fysikou; *e*) filosofie s řečtinou (mathematikou), k tomu latina (fysika); *f*) a *g*) moderní filologie; *h*) mathematika s deskriptivou; *ch*) přírodopis s lučbou; *i*) kreslení dle zkušebního nařízení z 29. ledna 1881, č. 20.485 ex 1880 a ministersk. výnosu z 8. listopadu 1895, č. 16.198.

Slavnostní instalace rektora magnifika české university prof. Dra Karla Vrby

konala se dne 29. listopadu 1895 po 11. hodině dopolední ve velké síni Karolina. Z hodnostů dostavili se: náměstek místodržitelův šl. Stummer s místodržitelským radou šl. Stadlerem, starosta měst Pražských p. Č. Gregor se svým náměstkem p. Drem Podlipným, rektor české polytechniky p. prof. Vosyka s professory, radové zemského soudu, advokáti, notáři a několik dam. Prostranný sál byl akademiky přeplněn. Přibylí hodnostové byli uvítáni obvyklými fanfárami. Slavnost zahájil pěvecký sbor přednesením slavnostního sboru, načež odstupující rektor prof. Dr. Arnold Spina přednesl tuto zprávu:

„Velectěné shromáždění! Doba, pro kterou mne důvěra sborů učitelských vysokého učení českého nejvyšší akademickou hodností poctila, minula a louče se s úřadem svým konám ještě úkol poslední a to uvedení rektora nově zvoleného spůsobem symbolickým v úřad rektorský a podání stručného přehledu událostí, po čas mého úřadování sběhlých. S hlubokým zarmoucením především zaznamenati dlužno krutou ránu, již byla stížena universita naše úmrtím skutečného ruského státního rady a řádného professora fysio-

logie Dra Vladimíra Tomsy dne 4. dubna t. r. Tomsa byl učencem, jenž svým věhlasným jmenem a povahou svou v první řadě přispěl k upevnění vážnosti naší university, jmenovitě fakulty lékařské. Již jako žák Karla Ludwiga, nejgeniálnějšího to fysiologa doby naší a později jako samostatný badatel obohatil Tomsa fysiologii četnými, důležitými výzkumy o vlivu tlaku krevního na tvoření lymfy v zakončení citlivých nervů kožních, zejmena pak prozkoumáním anatomie a fysilogie kůže lidské. Tomsovo jmeno zaujalo a bude i na dále zaujímati skvělé místo mezi pěstiteli fysiologického bádání.

Na doplnění sborů učitelských stala se tato jmenování: Na fakultě theologické jmenován byl mimořádný professor mravouky Ant. Vřešťál professorem řádným. Na fakultě lékařské titulární mimořádný professor farmakologie Dr. Karel Chodounský stal se mimořádným professorem a Dr. Josef Rohon mimoř. professorem histologie a na fakultě filosofické byl jmenován mimoř. prof. Dr. Václav Mourek prof. řádným. Veniam legendi obdrželi: Dr. Matěj Pešina z pathologie a therapie nemocí vnitřních a Dr. Ot. Frankenberg z nemocí hrtanových a nosních. — Učitelských sil působilo a to na fakultě theologické 4 řádní a 2 mimořádní professoři, 1 supplent, 2 docenti a 2 adjunkti, na fakultě právnické 11 řádných a 8 mimoř. professorů, 2 honorovaní docenti, z nichž jeden s titulem prof. mimoř. a 2 docenti; na fakultě lékařské 12 řádných a 10 mimoř. professorů, 1 supplent, 8 docentů, z nichž jeden s titulem mimoř. prof., 23 assistenti; kromě 3 mimoř. prof. zastávajících místo assistentů a 1 výpomocný lékař; na fakultě filosofické bylo 21 řádných a 10 mimoř. prof., 14 docentů, z nichž 2 s titulem mimoř. professora, 1 supplující professor, 11 assistentů a 8 lektorů, z nichž 1 jest zároveň docentem. Působilo tudíž učitelských sil 148. — Přednášek bylo konáno v zimním půlletí na fakultě theologické 22, právnické 36, lékařské 52 a filosofické 103 a v letním půlletí na fakultě theologické 25, právnické 35, lékařské 54 a filosofické 108.

Studujících bylo v zimním půlletí na theologické fakultě 159 (153 řádných a 6 mimoř.), právnické 1364 (1174 řádných a 190 mimoř.), na lékařské 962 (924 řáaných a 38 mimořádných a na filosofické 214 (186 řádných a 28 mimořádných) a 80 farmaceutů, celkem 2779 a v letnim půlletí na theologické fakultě 151 (147 řádných a 4 mimořádní), právnické 1283 (1140 řadných a 143 mimořádných), na lékařské 756 (719 řádných a 37 mimořádných) a na filosofické 193 (181 řádný a 22 mimořádní) a farmaceutů 68, celkem tudíž 2451. Z Moravy bylo studujících v zimním běhu 328 a v letním běhu 287. Porovnáme-li tento výsledek zápisu se zápisem roku předešlého, shledáváme, že měla universita v zimním semestru o — 36 a v letním o — 44 posluchačů nežli r. 1893—94.

(Dokončení)

Personalie.

Fr. *Augustin*, gymn. professor, jmenován mimořádným professorem meteorologie a klimatologie na české universitě. Mimořádný professor české university Robert *Novák* jmenován řádným professorem.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. F. Šimáček, knihtiskárna.

Rusko-český slovník

stejnozvučných ale různovýznamných slov.

Sestavil

BOŘIVOJ PRUSÍK.

Бажéніе *) = láska, účast, útrpnost
бáнька = malá kabina v lázni
бáснь = bajka
безбрáнный = mírumilovný, tichý
безгýбый = beze rtů
безпéчный = bezstarostný
бúтка = vyplácečka; podnikavý člověk
блажúть = chváliti; blázniti
блéскъ = lesk, jas
блýдъ = necudnost
бóлесть = nemoc
*__бородá__ = vous
брáкъ = manželství
бранúть = kárati, hubovati, láti
бродúть = toulati se
брýсъ = trám
бýхта = záliv.

Вдавáніе = doručení
*__вздóръ__ = hloupost, nesmysl
взнúкъ = vzadu, na zádech
взóръ = pohled
взóрный = obratný, bystrozraký
*__виногрáдъ__ = hrozen
вúтязь = hrdina, rytíř
вкýсный = chutný
влáсть = moc
вмѣ́стѣ = dohromady, zároveň
воднúкъ = nádržka
вóзка = vozba
вой = vytí, vřískot
вóня = zápach
вонѣ́ть = zapáchati
вóръ = zloděj
врáгъ = nepřítel
врáжда = nepřátelství, svár
врéдъ = škoda
выбаловáть = rozmazliti
выбóй = jáma, úvoz
выбóрный = zvolený, vybraný
выбродúть = (po nemoci) opět vyjíti
вызнавáніе = zkoumání
вызнавáть = zkoumati
вырить = očarovati
вытравить = spásti
вытыкáть = přísti; vypíchati
вычитáть = odečísti
вы́читать = čtením se dověděti
выщка = arkýřová světnička, věž pro hlídku.

Гáлда **) = křik, spílání
гвóздь = hřebík
говѣ́ніе = příprava k sv. přijímání; úcta
годовáніе = setrvání na jednom místě celý rok (годовáть = dto.)
гóдъ = rok
гóркій = snadno zápalný
гóрькій = hořký
грáдъ = kroupy

*) Slovníček obsahuje jen *nejobvyklejší* slova. Hvězdičkou označená slova mají mimo různý, zde uvedený význam i stejný s češtinou.

**) Rus. г = čes. *g* i *h*.

грéбецъ = veslař
*грибъ = houba
грóбъ = rakev
грóмъ = hřmot
гýба = ret
гуль = hukot, echo
гýлька = výrostek.

Дáвка = tlačenice
дáтель = dárce
*дéдина = teta
дéрево = strom
дúль = nová síť; skráně
дрáбъ = fialka
дробнóй = skromný, nerozhodný
дýбень = tříslo
дýхъ = dech
духú = voňavka
дымка = krep, gázový šat na hlavu.
дѣ́ло = práce

*Жáба = záškrť
жáдный = lakomý
жáлость = útrpnosť
жúвность = drůbež
*живóтъ = břich, tělo
жизнь = život
*жúла = lakomec

Забаловáть = stávati se nezpůsobným
завинúть = obviňovati
забóй = táhlý zvuk
*закáзъ = objednávka
*заказáть = objednati
закáзникъ = duchovní hodnostář
заклáдъ = zástava, sázka
*закóнникъ = znalec práva
запáлъ = pánvička u střelné zbraně; choroba srdeční u koní
запáсъ = zásoba, založení (u šatů), síť
запáсникъ = oměj
зáпахъ = vůně
запинáть = překážeti, zraditi, vytlačiti
запинáться = klopýtati, zarážeti se (v řeči)
запирáніе = zavírání
запирáть = zavříti, zatarasiti
заплáта = zaplacení
запóръ = závora, zácpa
запятая = čárka
зáразъ = pojednou
заразúть = nakaziti
*заставúть = přinutiti
*засыпáніе = usnutí
*засыпáть = usnouti

зáтка
затóка } = počátek předení
захвáтъ = přisvojení si; kořisť
збóжье = dobrá žeň
звáть = volati
звѣрúнецъ = obora
*звонъ = zvuk
здáніе = budova
злодѣ́й = nepřítel, zločinec
злодѣ́йство = zločin
*змѣ́я = had
*зракъ = obraz.

Калúть = sušiti na kamnech
капéльникъ = krápník
кáра = trest
клáдъ = poklad
клáдь = náklad
клúчка = volání na psy
клúчъ = křik, hlásání
клобýкъ = kapuce
*клýбъ = vír
клы́ = ostruhy u kohouta
ковъ = zlé úmysly, léčka
козелéцъ = černý kořen
*колéчко = prsten
конéчно = ovšem
кóнникъ = jezdec na koni; truhla sloužící též za lavici
концóвый = po kusech prodaný (o látce); lodivod
кончúна = smrť
*кóпа = lenoch
копрóвый = k beranu (nástroji) přináležející
*косá = vrkoč
*косúть = odvrátiti
*косúться = křiviti se, šilhati
кóчка = malý kopec země
кочковáтый = kopečný
кóшъ = zavazadlo
красá = ozdoba
*красúть = barviti
крáска = barva, červeň tváří
*крáсный = červený
краснѣ́ть = rdíti se
крéстъ = kříž
крóткій = jemný, mírný, dobrý
крутóй = příkrý (na př. schody)
кукáть = nemukati
кутúть = hýřiti, víriti (o větru).

*Лáвка = krám
лáкомство = lahůdka
*лáкомый = mlsný, gourmand

лáска = laskání, přízeň
лáтка = bábovka
лúхость = zloba, potměšilosť
*лицё = osoba
лýка = oheb
*лýкъ = cibule
лучúна = dračka.

*Мáсло = olej
*мáсть = barva
*мúлованіе = udělení milosti
*мúловать = uděliti milost
міръ = svět, obec
младéнецъ = dítě
мостовáя = dláždění
мр къ — temnota
мужúкъ = sedlák
мы́сль = myšlenka
*мы́шка = paždí
мѣ́сто = místo

Нáглость = nestoudnosť, drzosť
нáглый = drzý
надавáть = hojně dáti
наёмный = žoldnéř
*наказáть = potrestati
*нáкипъ = krápník
напоминáніе = vzpomínka
напоминáть = vzpomínati
направúть = zaměřiti
наставáть = blížiti se, přicházeti
наýшница = klepna
негодовáніе = nevole
негодовáть = mrzeti se
некоры́стный = netrvalý, špatný
непрáвость = nespravedlnosť
непрáвый = nespravedlivý
нудúть = donucovati.

Обúліе = hojnosť
обúльный = hojný
обнóсъ = pomluva
обóра = podvazek
образéцъ = vzor, příklad
образкú = Aronův kořen (rostl.)
*óбразъ = vzor
обхóдъ = obcházení, zacházka
обѣ́дня = velká mše
окóльность = okolí
опасáться = obávati se
оплáта = zaplacení
опрáва = obroubení, lem, zasazení
*орáть = řváti
óсень = podzim

ославить = vykřičeti, v špatnou pověsť přivésti
***остротá** = vtip
откáзъ = odmítnutí, zřeknutí se (totéž sloveso **отказáть**)
отмѣна = vypovědění, propuštění; rozdíl
отмѣнить = vypověděti, odříci
отóкъ = vodnatelnosť; ostrov
***óтрокъ** = hoch (pod 15 let)
***отхóдъ** = konec
óтчина = zděděný statek
***охóта** = honba, lov
***охóтникъ** = lovec.

***Пáлецъ** = prst
пáра = pár, dvojice
парникъ = pařeniště
пáрникъ = jeden kus z páru
пасъ = nosný řemen (u kočáru)
пасѣка = včelnice
пахáніе = orání
пахáть = orati
печéнь, **печёнка** = játra
пивовáръ = sládek
пи́льный = od pily, upilovaný
***письмó** = psaní
питóмецъ = chovanec
питóмство = poručnictví
платъ = kapesní šátek
пленá = malý lom, kaz (v železe), tenký lístek
плóтъ = vor
плóха = cesta vysekaná lesem
плохóй = špatný, zubožený
поганить = znečistiti
погáнь = znečistění
пóгребъ = sklep
подборóдокъ = brada
поли́вка = jíška, omáčka, vápno
подóбенъ = melodie
подскóкъ = skok
позóрный = hanebný
позóръ = hanba, divadlo
***покóйный** = pohodlný, nebožtík
покоить = zjednati pokoj
пóлка = polička na knihy, pánvička (u pušky)
помилованіе = slitování se
помиловáть = odpustiti, slitovati se
порá = čas
потакáть = na prsty někomu hleděti, dávati pozor
потѣха = rozveselení
потѣшный = k smíchu
почётъ = úcta; vznešení lidé
пóшлый = nízký, triviální
прави́ть = říditi
прáть = mezi nohy vstoupiti, zpěčovati se
прáчка = pradlena
презирáть = pohrdati
препинáть = brániti
пригóда = užitek
***приклáдъ** = úhlaví (u pušky)
прикóпъ = stoupání vody
припрáва = koření
присный = věčný, pravdivý, upřímný
прíставъ = dohližitel
***прíступъ** = útok
прихóдъ = fara, farnosť
***припáсть** = velké množství
***просыпáть** = dlouho spáti, zaspati
прó ъ = pryč
псинка = lilek
пудъ = rus. váha (= 40 liber) „pud"
пýмпа = podrážka
***пустотa** = ješitnosť
пýшка = dělo
пушкáрь = dělostřelec
пы́льникъ = prášník
пы́льный = zaprášený
пы́тка = trápení
пышный = skvostný, kyprý.

Раздавáться = ozývati se
рáзность = rozmanitosť
рáзный = rozdílný, nerovný
разстонáться = těžce sténati
***разъ** = jednotka, jednou
рáковина = mušle
***рáно** = časně
распинáть = ukřižovati
распятіе = krucifix
расточéніе = prohýření
расточить = promarniti, utratiti
***расхóдъ** = výdaj
рачить = starati se, obstarávati
рóдина = vlasť
роди́ны = porod
рóдный = velký, silný, tlustý
роженъ = kůl
рокъ = osud
роскóшникъ = mrhač
роскóшный = rozmařilý, mrhač, nádherný
рóскошь = nádhera, rozmařilosť
рóтъ = ústa
***рудá** = krev
рукави́ца = pěstnice (rukavice bez prstů)
ры́мъ = prsten, kruh
рысь = klus
ры́хлость = volnosť, kyprosť
ры́хлый = kyprý, volný, lehkomyslný.

Сáнъ = úřad, hodnosť
***сбóрникъ** = žen. čepec
сведёный = nevlastní (bratr atd.)
свѣтéцъ = rozštípená tyčka k nasazení hořících loučí
***свѣтъ** = světlo
сказáть = říci
скáлка = válec
***склáдъ** = poměry, harmonie, vztah
скопéцъ = eunuch
скóро = rychle
сли́вки = smetana
сложéніе = tělesná konstrukce, temperament
слýжбы = čeledník, hospodářské stavení
служéбникъ = mešní kniha
слýжка = klášterní sluha; zouvák
смекáть = správně pochopiti
сми́рный = klidný
смири́ть = přemoci, ukrotiti
смýтность = nepokoj, vzrušení
***смýтный** = nepokojný, vzrušený
смышлёность = rozum, obratnosť
смышлёный = rozumný, obratný
сокъ = šťáva
сочéніе = stáčení šťávy
сочить = stáčeti šťávu
сóшка = podpora, příčka
спивáть = poněkud píti
спокóйный — klidný, tichý
спокóйность = mírnosť, klid
спóрый = výborný, znamenitý
спрáвка = vyptávání se, informace
***спѣть** = uzráti
стани́ца = stádo, tah, let
***стáновóй** = urostlý
***стáнъ** = vzrůst, tělo
стáрость = stáří
стáть = postava; příčina
стирáть = práti
стóкъ = odtah, odtok
столéцъ = židle
столовáя = jídelna

стонáніе = úpění
стонáть = vzdychati, úpěti
стрáжъ = hlídač
странá = krajina, země
стрáстный = vášnivý
стрáсть = vášeň
страховáніе = pojištění
страховáться = pojistiti se
страшливый = bázlivý
стрóйность = pořádek
стрóйный = vzdělaný, spořádaný, sličný
стрóить = stavěti, budovati
стропъ = lanový svor, krokev
стрýжка = hoblování, hobliny
стýдень = gelée, chlad
стулъ = židle
*сукъ = větev
сумá = brašna, taška
схóдъ = sestup, shromáždění
сытить = sladiti medem.

Твáрь = stvoření
тесáрь = kamenník
тéчка = požár, palčivost, vedro
тыкáть = pískati (jako datel)
*тьма = veliké množství
тóкъ = potok, proud
*трýбка = dýmka
*трýдъ = práce
трýсъ = zbabělec
*тыкáть = hodovati, naráželi.

Убивáть = zabiti
убирáть = uklízeti
увáлъ = malý pahorek, roztržitosť
увóзъ = únos
*увязáть = zabřísti
*угодить = posloužiti, býti vhod
удить = chytati ryby
укáзъ = nařízení
уклáдъ = přiroz. ocel
укóлъ = bodnutí
*унóсъ = krádež
урóкъ = úkol
*устá = rty
устáвъ = stanovy
устáлый = unavený
ýтваръ = roucho, ornát
ухá = rybí polévka
ýчасть = osud
учёсъ = česání vochlicí
*учинить = vyspraviti.

Хвáтъ = šikovný a odvážný člověk
*хлѣбъ = obilí
*хранитель = přechovávač
*хранить = přechovávati
худобá = zlo, hubenosť
худóй = špatný, hubený.

Цапáть = drbati, škrabati, bíti
цéрковь = chrám
*цѣпь = pouta.

*Чай = tuším
чáра = číše
чáрка = sklenička
чáсъ = hodina
часы = hodinky
чекáнка = ražení (mince)
чекáнный = ciselovaný
*чeлó = otvor u kamen
чéрви = srdce (v kartách)
*чёрный = sprostý, obecný (lid)
чéрнь = obecný lid
чёрствость = tvrdosť
чёрствый = tvrdý (chléb)
чертить = táhnouti (čáry), kresliti
*чесáть = svrběti
*чинить = spravovati, dělati okolky
чинный = stavu přiměřený
чинъ = úřad, hodnosť, řad.

Шалить = skotačiti, křiti
швéцъ = krejčí
шепталá = broskev
шестáкъ = šest ucpávacích nástrojů (lodních děr)
шéстъ = tyč, hák
шибáлка = prak
шипъ = trn
шишка = boule, otekliny
шкóльникъ = žák
шкóльница = školačka
*шлéмъ = helma.

*Языкъ = pohan.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1. Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h. (25 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až IX. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.)

(Z a s l á n o.)

Ruské přísloví: *„Bez přitči věk ne izživeš“* (Bez přísloví život nepřežiješ) zřejmě ukazuje, jak důležitá jsou přísloví a mudrosloví lidu vůbec, jež jsou drahocenným dědictvím, zůstaveným nám našimi předky, jako pravidla života založená na staletých zkušenostech. I my, vydávajíce II. ročník *„Nástěnného útržkového kalendáře týdenního pro školu i domácnosť“*, otiskli jsme při každém týdnu větu z mudrosloví lidu našeho nebo slovanského vůbec, pokud bylo lze k době v týdnu označené se vztahující, aby takto mládež měla příležitosť seznámiti se s těmito duševními skvosty lidu našeho, a pak aby mudroslovné věty tyto byly příspěvkem *ku vychování mládeže ve svéráznosti národní*, jak resoluce sjezdu učitelstva česko-slovanského v Praze v srpnu m. r. konaná navrhuje. Mimo to při každém dnu, vedle obyčejných kalendářních dat, otisknuta je vzpomínka výhradně z dějin národa našeho, aby mládež stále měla na paměti slavnou minulosť národa, a minulosť ta aby byla jí příkladem i výstrahou, aby naplňovala ji chloubou a hrdostí národní. V II. ročníku kalendáře jest ve vzpomínkách dějepisných 120 změn, oprav neb doplňkův, jež v I. roč. nejsou.

Prosíme tedy ctěné učitelstvo, aby působilo na slavné místní školní rady, aby kalendář ten, z jehož čistého výtěžku značná část připadne Jubilejnímu fondu učitelstva, zakoupila pro školu ku prospěchu mládeže i učitelstva. Cena kalendáře jest **60 kr.**, poštou **65 kr.** v podepsaném nakladatelství.

Lambert Klabusaý,
nakladatel a majetník knihtiskárny.

Jan Kopřiva,
učitel a pořadatel kalendáře.

KROK,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 358.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK X. SEŠIT 2.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896.

Vydáno 1. února 1896.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při přištím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

Kamenie u vápno nespalujeme a(294)bychom sobě domy a hrady stavěli. Oru(díe z země)[1]) nečiníme. V jamách beze všíe péče odpočíváme,[2]) neboť my také[3]) domy máme, v nichžto, dokudž sme (živi), bydlíme a mrtvi odpočíváme.[4]) Po (kupectví)[5]) po moři sě neplavíme. Umění a ozdobnému m(luvení)[6]) sě nevczimee, ale sprostností, jenž nás[7]) lháti nedo(púštíe),[8]) všecko vypravujeme. Mudrcuov[9]) škol ne-n(avště)vujeme, jichžto uměníe rozličné[10]) jesti,[11]) nic (jistého)[12]) neb ustáleho[13]) rozprávějíc.[14]) Nižádných[15]) her nemilujeme, ale když chceme[16]) hře zvykati, tehdy naše a[17]) př(ed)kuov našich skutky rozprávíeme, pro něžto spíeš(e) pláčeme a býváme zamúceni, než bychom sě smíel(i). Ale jiné[18]) vidíme, jímžto zvláště[19]) srdce naše bývají obveselena, totižto *nebo*,[20]) hvězdami nečíslnými[21]) stkvúcíe,[22]) slunce zardělé,[23]) jehožto jasností vešken svět požívá osvíecenie a teploty. Moře

[1]) *A. B.*
[2]) *A. B.*
[3]) tales.
[4]) „neboť... odpočíváme" om. *A. B.*
[5]) *A. B.*
[6]) uměníe ani ozdobného mluveníe *A.* uměníe ozdobného k mluvení *B.*
[7]) *A. B.*
[8]) *B.* nedopustí *A.*
[9]) *B.* mudrcom *A.*
[10]) discordia.
[11]) *A.*
[12]) *A. B.*
[13]) stáleho *B.* ſ ſtaleho *A.* stabile.
[14]) nerozpravujíc *B.* nepravíme *A.* definiens.
[15]) *B.* ižádných *A.*
[16]) chcme *A. B.*
[17]) „naše a" om. *A. B.*
[18]) *B.* někdy také to *A.*
[19]) *B.* om. *A.*
[20]) *A.* m. *nebe B.* celum.
[21]) *A.* bez čísla *A.*
[22]) a sktvúcíe *A.* stkvúcíemi *B.*
[23]) *B.* add. vidajíc *A.*

překrásné často vídáme, a když búří [1]) bývá pohnuto, *a bliské ſkód* *našie zemi*,[2]) jakožto svú sestru obklíčí a obstúpí. A tu rozličná ple- mena rybie spatřujeme.[3]) Také milo jest nám viděti pole *kwietnoſk*, od nichžto [5]) *przemaha* [6]) vuoně *v našich* [7]) chřípie vzcházie.[8]) Mám také utěšenie v najlepších miestech lesních a studničných, kdežto pře- utěšené slyšíme ptačie [9]) zpievanie.

Tytoť zajisté obyčeje držíme a ta přirozenie, kterážto [10]) budeš chtieti činiti, toběť sě bude zdáti ostro a hořko; pakli jich nechce následovati, nám viny nebudeš moci vložiti,[11]) neb podle dřevnieho ls: *tvé* [12]) skutky a naše naučenie [13]) toběť jsme tiemto písmem rozprávěli Ale chcem o tvém učení maličko rozprávěti, neb sě nám zdá tvo život velmi ukrutný. Tý jsi Azí, Afryku a [14]) Europu v (295) (mal)ém času sobě podrobil a dieš, sám že všeho světa (do)budeš.[15]) Ty svět- losť slunečnú činíš zahynúti, když(t)o *běchu* [16]) jeho cíluov [17]) s ukrut- ností oděncuov žádáš a zpytáš. Ty jsi Pakolské a Europské [18]) potoky stkvúcíe,[19]) zlatem plovúcie bez barvy,[20]) chudy [jsi] učinil. Ty pije *nižádného* [21]) jsi potoka *neumenšil*; ty všecko [22]) jeda, tváři postné uka- zuješ vždy; [23]) ty na oběti syny své [24]) hubíš; ty mezi lidmi pokor- nými [25]) sváry seješ. Ty radíš lidem, aby jim nikoli širokosti zemské nestačily, ale nebeských aby shledali příebytkuov, připravuješ.[26]) Skrze bohy [27]) mnoho pášeš zlého,[28]) jakož oni vždycky činili jsú i činie.[29]) Neb muožeš svědečstvie vzieti od Jováše,[30]) boha tvého, a Prozerpiny,[31]) bohyně tvé, jimžto sě klanieš, neb Jováš [32]) s mnohými jest cizolož

---

[1]) *B.* burze *A.*

[2]) a naší zemi miení uškoditi *A.* a blýskoty zemi naši *B.* non dissipat *vicinam* (*blízké*) terram, sicut in *vestris* partibus facit, sed.

[3]) *B.* add. že jich ižádný na světě tak nevídal *A.*

[4]) m. *květonosné A. B.* florentes campos.

[5]) *B.* ješto jest *A.*

[6]) m. *přemilá A.* přechutná *B.* suavissimus.

[7]) m. *v naše B.* a jenž v naše *A.*

[8]) vcházie *B.* vchází *A.*

[9]) *B.* ptákuov *A.*

[10]) *B.* přirozenie máme, a ty je *A.*

[11]) vzložiti *B.* dáti ani vzložiti *A.*

[12]) m. *tvého A. B.*

[13]) skutky naše a naučenie *B.* skutky naše o nauczenye *A.*

[14]) om. *A.*

[15]) *A. B.*

[16]) m. *běhu B.* (biechu *A.*)

[17]) *B.* czylowe ty *A.* terminos.

[18]) *A.* Erumské *B.* Pactoli atque Ermi fluvios.

[19]) om. *A.* stkvúcím *B.* splendidos auro currentes.

[20]) bezbrany *A.* absque colore et

[21]) ižádného *B.* žádného *A.* Překladatel četl *nullum* za *Nilum*: vos Nilum fluvium bibendo a cursu suo minuistis.

[22]) všechno *B.* omnia. všecky krmě *A.*

[23]) *B.* om. *A.*

[24]) *B.* ſyne *A.*

[25]) humiles.

[26]) ale aby nebeských hledali příebytkuov připravených *B.* ale nebeských příbytkuov nepřipravujíc *A.* sed celi querere habitacula preparatis.

[27]) add. své *A. B.*

[28]) om. *A.*

[29]) a činie *B.* ty činíš *A.* om. lat.

[30]) *A. B.*

[31]) Proserpiny *B.* od Serpiny *A.*

[32]) *A. B.*

ženami [1]) a Prozerpina [2]) mnoho jest učinila [3]) cizoložníkuov svú účastností.

Nenecháš lidu živu býti v jich svobodnosti [4]) a protož, bíedníče, ctíš bohy cizoložné [5]) a zúfalé a lidi v službu poddrobuješ.[6]) Nečiníš pravých súduov; dobré mluvíš, ale dobrého nikdy [7]) nečiníš. Žádného [8]) nemáš za [9]) múdrého nežli toho, jenž má řeči výmluvnosti. Veškén svuoj smysl na jazyku máš a všecka [10]) tvá múdrosť v tvých ústech přebývá.

Zlato miluješ, města a veliké domy stavíeš a množstvíe služebníkuov žádáš [11]) Tak mnoho jíeš a píeš, že tvuoj žaludek přielišným naplněním jsa truden, v rozličné neduhy sě mienie: [12]) tak dřieve [13]) času budeš smrť trpěti. Všecko [14]) chceš držeti, všecko tě drží za sluhu, jediné Dragmanské [15]) uměníe všíe tvé múdrosti panuje, neb známe dobře, kterak jest tě mátě porodila, jenž kořeníe i stromy jest vytvořila. Ty okrašluješ hroby tvé a v [16]) orudíe drahé popel svého těla kladeš: **(296)** což muož [17]) horšíe býti,[18]) jenž by měla země přijíe(ti, ne)spáliti? [19]) nepřepustíš, aby země od těla přijela [20]) svu(oj) živl.[21])

Ale my na česť bohu skota nebubíme aniž chrámuov děláme [a] [22]) obrazóm zlatým a [23]) stříebrným.[24]) *To* [25]) máš také zákon, že ze všeho [26]) zbožíe svého oběti bohóm činíš, aby uslyšeli prosby tvé Nerozumíeš, že buoh [27]) ne pro odplatu ani pro krev telecí ani skopovú [28]) ani kozlovú, ale pro dobré skutky a výmluvnú modlitbu bude pohnut k milování: a proto buoh uslyší člověka pro *slovu*, [29]) neb skrze slovo podobni k [30]) bohu jsme učiněni, buoh slovo jest a tíem slovem všecky věci [31]) jsú živy a stojíe. My [32]) slovo ctíme a milujem a tomu *ctění myslíme* [33]) i klaníeme sě. A protož mníme tě přieliš *přešťastného*,[34])

---

[1]) *B.* i z ženamy *A.*
[2]) Proserpina *B.* Serpina *A.*
[3]) *B.* udělala *A.*
[4]) svobodách *A. B.*
[5]) cizoložníky *A. B.*
[6]) podrobuješ *A.* A protož, bíedníče, ctíš bohy cizoložníky a zúffalé. Nenecháš lidu živu býti v svých svobodách, ale chceš je v svú službu podrobiti *B.*
[7]) nikoli *A. B.*
[8]) Nižádného *A. B.*
[9]) om. *A.*
[10]) všechna *B.* všeckna *A.*
[11]) add. míeti *A. B.*
[12]) buď = míeníe (V. tř., 1*b*) neb za mieni (mienij) t. j. mění. mienij *B.* myenie *A* (jenž má přečasto ie, ye za i).
[13]) *B.* dřéve *A.*
[14]) Všeckno *A.*
[15]) m. Bragmanské *A. B.*
[16]) om. *A. B.*
[17]) muože *B.* by mohlo *A.*
[18]) om. *než kosti:* quam ossa.
[19]) *A.*
[20]) přijala *A. B.*
[21]) živel *A.*
[22]) om. *A.*
[23]) ani *A.*
[24]) add. se neklaníeme *A.*
[25]) m. *Ty A. B.*
[26]) *B.* vše *A.*
[27]) add. tvój *A.*
[28]) skopcovú *A. B.*
[29]) m. *slovo A. B.*
[30]) om. *A. B.*
[31]) add. učiněny sú a *A.*
[32]) add. to *A. B.*
[33]) m. *se čistú myslí modlíme*: se čistým srdcem modlíme a klaníeme se *A.* a tomu se čistú myslí klaníeme *B.*
[34]) m. *nešťastného B.* (přeščastného *A.*) nimium insipientes.

že věříš, by měl obecnosť[1]) přirozenie s bohem, [poněvadž jíe] poněvadž je cizoložstvem a smilstvem a modloslužbú na každý den *sě radueš*[2]) a poškvrňuješ. Ty to činíš, to mluvíš, to miluješ a po smrti za to bezčíslné muky trpěti budeš. Ale my protivné tomu [činíme] milujeme a činíme,[3]) abychom po smrti božské chvály požívali.

Ty neslúžíš jednomu bohu, jenž kraluje sám v nebi, ale mnohých bohuov poslúcháš; tolik bohuov ctíš, kolik úduov v svém *tiem*[4]) máš, neb díeš, že člověk jest malý svět, a jakožto tělo slověčíe má mnoho úduov, též i v nebi pravíš že jest bohuov mnoho. *Iunovi*[5]) věříš, že jest bohyně srdečná, proto že jest hněvivá. Pravíš, že Mars jest buoh pyšný, neb jest knieže bojovné. Merkuriáše nazýváš bohem jazykovým,[6]) že jest on mnoho mluvil. Věříš, že Herkuleš buoh jest ramenú,[7]) neb jest dvanáste mocí ukázal bojuje. Bacha máš bo(297)(ha)[8]) hrdelného, neb jest opilstvíe naj(prv nalezl. Kupi)dyni[9]) bohyní milosti jmenuješ, neb jest by(la smilnice), a díeš, že drží pochodni zažženú,[10]) neb smilstvo z(buzuje),[11]) a proto ji bohyní jatrnú[12]) jmenuješ. Ale Cit(eru, jenž)[13]) jest byla nalezla *obiele*,[14]) pravíš že jest[15]) bohyně bř(i)chová. Venerem,[16]) že jest byla mátě smilstvíe, bohyni díeš úduov smilných.[17]) A tak zajisté člověčíe tělo mezi bohy,[18]) žádné[19]) částky nezachovávaje[20]) aniž věříš, by buoh, jenž jest v nebesiech, tvé tělo stvořil Bohy ctíš cizíe, jenž tě v svú službu podrobují, a jim dani dáváš: *Machafowi*[21]) bohovi obětuješ[22]) kozla, Junovi páva, Jovášovi[23]) býka, Apollovi[24]) beránka,[25]) Veneře holubičky,[26]) Minervě sovu, Ceresi[27]) píchu,[28]) Merkuriášovi stred, oltáře Herkulešovi větvími stromovými.[29])

---

1) communitatem.

2) m. *sprzňuješ*: poňavadž je cizoložstvím a smilstvím a modloslužebností na každý den zprzňuješ a poškvrňuješ *B*. poněvadž je cizolostvem a smilstvem a modloslužbú na každý den se jim raduješ *A*. sed sordidatis illam de adulterio et fornicatione et de servitute ydolorum.

3) Ale my protivné proti tomu číníme a milujem *B*. Ale my proti tomu protivné činíme *A*.

4) m. *tělu*: těle *A*. *B*. in corpore.

5) *A*. *B*. Junonem dicitis. Před tím vynecháno místo o Minervě.

6) add. proto *A*. *B*.

7) ramenný *A*. nad rameny *B*.

8) *A*. za boha *B*.

9) *A*. jest nejprve nalezl opilstvíe *B*. Kupidini *B*. Cupydynu *A*.

10) add. v ruce *A*.

11) *A*. *B*.

12) *A*. jaterná *B*. iecoris.

13) Czyczeru, jenž *A*. Czyczeru, že *B*. Cererem.

14) m. *obilé* *A*. *B*.

15) *B*. add. byla *A*.

16) Veneru *A*. *B*.

17) „úd. sm." om. *A*. membrorum genitalium.

18) om. *rozděluješ:* dividitis inter deos. rozděluješ *B*. (om. *A*.)

19) ižádné *A*. *B*.

20) nezachovává *A*. avšak nezachováváš *B*.

21) m. *Martášovi* *B*.

22) om. *kance*, *Bachovi*: Marti offertis aprum, Baccho offertis hircum. Martášovi obětuješ kance, Bachovi kozla *B*. (*A*=*C*.)

23) *A*. Joviášovi *B*.

24) Appollovi *A*. Appolonovi *B*.

25) *A*. *B*. cygnum.

26) holubici *A*. *B*. columbam.

27) Czyczerzo *A*. *B*. Cereri.

28) *A*. *B*. farra.

29) om. *korunuješ* (*A*. *B*.): coronatis.

chrám Cupidyny[1]) *wsemi*[2]) ruoždíemi ozdobuješ. Všecku[3]) moc svú kladeš v nich, ale ne v svém těle. Zajisté neřékati[4]) bohóm těm pomocníci, ale *rsecznicsy*,[5]) a tak je[6]) nazývati, neb tvé údy rozličnými mukami trýznie; nebo musíš míeti[7]) toliko muk, koliko[8]) bohóm počestnosti[9]) činíš. Neb jeden buoh tobě ustanovil, aby smyslem vládl, druhý, aby pil, třetí, aby vadil,[10]) a všickni tobě panují a[11]) všech jsi poslušen. A protož musíš ve[12]) mnohé zlé vstúpiti, jenž zle činíš aniž chceš nikoli zlého ostati.[13]) A protož takým bohóm slúže, pro své[14]) zlé slúžíš, neb tebe ponukují zle činiti. Uslyšíe-liť tě bohové, zlé-ť sě přihodí, neb za zlé prosíš[15]) jich; pakliť *be*[16]) neuslyšíe, tvým sě žádostem protivíe. A protož uslyšíe-liť[17]) tě anebo neuslyšíe, vždy-ť škodu učiníe. Takovéť jsú bohyně tvé, jenž Náhlastky[18]) slovú. Toť jsú ty muky, *w*[19]) nichž jsú tobě tvoji *vrsednicsy*[20]) pravili, jenž tě jako mrtvého mučíe a kvíelé.

(298) (A chceš-li právě spa)třiti,[21]) nic horšíeho nemuož býti a(ni kto muož trpěti, jako)ž[22]) ty trpíš. Neb *ktožkoli*[23]) znamenie pravili sú (tobě mist)ři tvoji že jsú u pekle, ty zajisté jsú na tobě (viděl)i. Neb jsú muky u pekle ustavené, a ty tudíež, (bíedný, m)uky bíedné[24]) budeš[25]) trpěti, aby zlodějstvo, lúpež, smil(st)vo, cizoložstvo.[26]) Neb pravíe, že v pekle vždy jsú žíezniví pitíe aniž mohú *pietíe*[27]) nikoli nasyceni býti. A ty máš takú žádosť zbožíe dobývati, že sě ho[28]) nikdy nenasytíš. A dále všecko, jenž právě by v pekle[29]) bylo, to v tobě přebývá. Běda tobě, nebožtíčku, jenž po smrti tolik a také muky netrpělivé budeš [muky] trpěti."

---

1) Cupidinis. Cupidyně *A*. *B*.
2) m. *róžemi a*: rosis. ruožemi a ratolestmi ozdobuješ *B*. rozhami ozdobený děláš *A*.
3) všecknu *A*.
4) Zajisté neslušíe říekati *B*. Neříkaj *A*.
5) m. *řezníci*: carnifices. řezníky *B*. (rzecznyczy *A*.)
6) add. slušíe *A*. *B*.
7) trpěti *A*. podstúpiti *B*.
8) kolik *A*. *B*.
9) poctivosti *A*. *B*.
10) se vadil *B*. vládl *A*.
11) *B*. om. *A*.
12) *B*. v *A*.
13) zuostati *A*. *B*.
14) tvé *A*. *B*.
15) *B*. prošich *A*.
16) m. *tebe* *A*. *B*.
17) uslyší-li *B*. uslyšíť *A*.
18) *B*. Náhlasky *A*. furie.
19) m. *o*: o nichž *B*. (w *A*.)
20) m. uczedniczy t. j. *učedníci*: učedlníci *B*. doctores (vrzednyczy *A*.)
21) *A*. *B*. si bene volueritis considerare.
22) ani kto muož trpěti jako *A*.
23) m. *kteréžkoli*: kteréžkoli znamenie toběť jsú tvoji mistři pravili že v pekle sú, takové muky příliš nesnesitedlné, kteréž ty, bíedníče, musíš trpěti, nebo si zlodějstvo, lúpež, smilstvo, cizoložstvo páchal *B*. quanta simulacra dicunt doctores vestri esse apud inferos, vos estis. (Neb oczkolivěk činíš, bezděčně činíš *A*.)
24) om. *A*.
25) musíš *A*.
26) om. *tě potupilo* (*A*).
27) m. *pitíe* (*A*).
28) om. *A*. jeho *B*.
29) *B*. vpeklo *A*.

(Pokračování.)

Česká termi

Historická studie

(Pokra

9. Přehled historie názvů nej

V následujícím sestavuji názvy, které byly dávány během tohoto celé století na čtyry doby a to: 1) do roku 1820; 2) rok 1820 či

Logické pojmy	*do roku 1820.*	*Terminologie Markova roku 1820.*
Abstractio	—	odtahování
Abstractionsvermögen	—	mohutnosť odtahovací
Aquipollentia	—	zárovnosť
Affirmare	tvrditi	tvrditi, přiříkati
Assertoricus	—	výslovný, jisticí, rozhodný
Analogia	—	obdoba
Analysis	—	rozbor
Analytica	—	rozbornictvo
Analyticus	—	rozbornický
Apodicticus	—	stanovný
A priori	—	z domyslu, původní, prvotní
A posteriori	—	z dovědu, z přezvědu, zkusitelný
Argumentum	dokaz, dovod	důkaz, dokaz
Axioma	—	prvek, zásada
Causalita	—	příčinnosť
Categoricus, ia	—	výslovný, výslovnosť
Circulus vitiosus	—	závěr kolemchodný
Clessificatio	—	třídění
Codivisio	—	souděl
Cognitio	—	poznatka, poznatek
Conceptus	pochop, -ení	pojem
Conditio	—	podpověď
Conclusio	—	závěr
Concretus	—	srostitý
Consequentia	—	následovnosť
Contradictio	—	zápor
Contrarietas	—	odpornosť
Coordinatus	—	souřadný
Definitio	—	výměr
Determinatio	—	určení
Dialectica	—	rozumovstvo
Differentia specifica	—	rozdíl tvarový
Dilemma	—	dvourohoun
Disiunctio	—	odlika

nologie logická.

Dra Ant. Krecara.

čování.)

důležitějších pojmů logických.

století jednotlivým, nejdůležitějším pojmům logickým. Pro přehled dělím terminy Markovy; 3) od roku 1820—1853; 4) od roku 1853.

Od roku 1820 do roku 1853.	*Od roku 1853 do nynějška.*
—	—
—	mohutnost odtaživá Km. odtaživost Dr.
rovnomocnost Jg.	—
potakati Jg. Ma.	—
—	jisticí Km..
—	—
—	—
—	analytika
rozborný	analytický
—	nutný Km., apodiktický
z domyslu Jg.	a priori
—	z přezvědu Km., a posteriori
důvod Jg.	důkaz
—	zásada samozřejmá Km., axioma
—	—
určitelnost Jg., přísudek Jg.	kategorie, ický Km.
—	důkaz kolemchodný Km., důkaz kruhem
utřídění Jg.	roztřídění Km.
—	souděleuí Km., rozdělení pobočné Km., rozdělení souběžné
poznatek Jg., poznání Ha.	poznatek
—	—
—	výminka Km., podmínka
—	závěrek Km., závěr
—	srostitý Km., předmětné pojmy
důslednost Pa., důsledek Ha.	důsledivost Mk.
—	odpor Km., protiřečnost Km., protiklad
protiva Jg.	příčení se Km., protiva kontrérní
—	—
—	—
ohraničení Jg.	omezení Km., určování
—	dialektika Km.
rozdíl tvarný Ha.	znak druhový
—	dilemma Km., úsudek lemmatický
rozpoj Jg, odlika Jg.	rozluka Km.

Logické pojmy	*do roku 1820.*	*Terminologie Markova roku 1820.*
Disiunctus	—	odlíčený
Divisio	—	dělení, dělba
Divisum = totum divisionis	—	dělivo
Empiricus	—	zkusitelný
Enthymema	—	zámlka
Evidentia	—	zračnosť
Extensio	—	rozsah
Figura	—	—
Forma	—	doba
Fundamentum divisionis	—	dělidlo
Fallacia	—	nerozsudek, záluda
Generificatio	—	rodovodstvo
Geneticus	—	plodnický
Hypothesa	—	podsada, podpověď
Inductio	—	výčet
Judicium	soud, úsudek	soud, úsudek
Kritik	—	sudba
Κριτήριον	—	sudidlo
Λογική	—	umnice, pravomysl
Materia	látka	matizna, látka
Modus	—	návod
Negatio	—	zápor
Nominalis	—	názevný
Paralogismus	—	—
Petitio principii	—	předjatý důvod
Positio *θέσις*	kladení	klad
Postulatum	—	požadavek
Praemissa	—	návěsť
Principium *ἀρχή*	—	prvek, zásada
Problema	—	záhada
Prosyllogismus	—	—
Relatio	—	vztahujicnosť
Resultat	závírka	—
Sorites	—	hromadník
Sphaera	—	okres
Subcontrarictas	—	pododpornosť
Subdivisio	—	poddělení
Synthesis	—	sbor
Systema	—	soustava
Syllogismus	—	—
Terminus major — minor	—	hořejšek — dolejšek
Theoria, -eticus	—	zkumnosť

Od roku 1820 do roku 1853.	Od roku 1853 do nynějška.
—	rozlučivý Km., rozlučovací, disjunktivní
—	rozdělení
dělitebné Ma.	dělivo 53, dělitebný celek
—	zkušebný Km., empirický
—	—
věta evidentní Ha.	zřejmost Km.
—	—
—	figura Km., obrazec Km.
podoba Pa., výdoba Jg., doba Ha.	forma Km., tvar Km., forma či údoba
—	—
omam Pa.	klamný závěrek Km., nepravdivý důvod
—	zobecňování Km.
—	vznikoslovný Km., genetický
podloha Pa., domněnka Ha.	podmínka Km., domněnka
—	—
—	soud Km.
kritika Ha.	sudebnictví Km.
—	—
logika Ha.	logika
—	hmota Km., látka
—	způsob Km., jev Dr.
—	—
—	názevný Km., slovný
závěr klamlivý Pa., závěr klamný Jg.	paralogismus
—	petitio principii
poloh Pa.	klad Km.
—	požádek = požádka, požadavek
—	návěta
prasada Pa., prvosada Pa., základ Jg.	zásada Km., prvota Dr.
—	—
—	závírka přední Km., nadúsudek Dr., prosyllogismus
poměr Pa., vztah Jg.	vztah Km., poměr Km.
výpadek Pa., výsledek Jg.	—
řetěz úsudků Jg.	závěrek hromadný Km., úsudek řetězový
—	obor Km., okres Km., rozsah
—	podprotí Ds.
—	rozdělení podružné
soubor Jg.	soubor Km., synthese
—	—
—	sousudek Km., rozsudek Km., úsudek
—	článek vyšší a nižší Km., nadvěta a podvěta Dr.
přízkumný Pa., poučba Jg., theorie Ha.	teorie Km.

Logické pojmy	*do roku 1820.*	*Terminologie Markova roku 182?*
Trilemma	—	třírohoun
Tetralemma	—	čtverrohoun
Verbalis	—	poslovný
Vorstellung	představení	**představa**

O existenčních poměrech kandidátův učitelství a professorů v Německu.

Napsal *Jos. Dědeček.*

(Dokončení.)

V následujících statích přihlédneme k hmotnému postavení učitelstva středních škol, kteréž zvláště v posledních letech dožilo se leckdes i dvojnásobného zvýšení služného a následkem toho i upravení pensijních poměrů vdovských. K cíli tomu uvedeme existenční poměry učitelův z různých míst, aby ukázáno býti mohlo zejmena k nestejné methodě a výši udílení přídavků služebních. Jsou to Anhaltsko, Badensko, Berlín, Brémy a Brunšvík; ke konci pak připojujeme k nim ve srovnávací tabulce také Karlín, Prahu a Vídeň.

O pomocných učitelích vůbec třeba uvésti předem, že jejich původní remunerace 1500 m. po uplynutí tří let zpravidla na 1800 m. se zvyšuje.

V Anhaltsku jest od r. 1886 každý učitel po 2 leta provisorním s platem 1800 m., načež stává se definitivním s 2100 m., jež vzrůstají po 2, 4, 8 a 12 letech[1]) vždy o 300 m., tedy celkem na 3300 m., a nenabyl-li kvalifikace nadučitele, obnáší jeho poslední služné 4000 m. — Dosáhl-li však kvalifikace nadučitelské, může státi se již po 10leté službě nadučitelem (Oberlehrer) se služným 3300 m., které po dvou IInalkách, po jedné IVnalce a jedné VInalce (vždy 300 m.) vzrostou na 4500 m. a v nedostatku vyšší kvalifikace na konečných 5000 m. — Nadučitel dostane po 10leté službě (možnost tedy, že celkem po 20 letech) při náležité kvalifikaci titul professora s platem 4500 m., k nimž přibude jedna Vnalka 300 m a tři po 400 m., takže béře posléze 6000 m. služného. — Direktor má při jmenování 5400 m. a se třemi Vnalkami posléze 6600 m. — Příbytečného v Anhaltsku nemají.

V *Badensku* obnáší od 1. ledna r. 1895 příjem skutečného učitele prvního roku 2000 m. a po 2 letech 2500 m., které vzrůstají pěti IIIennalkami po 500 m. na 5000 m. Kromě toho užívá příbytečného dle III. třídy služební, jež obnáší v I. tř. služební 620, ve II. tř. 410, ve III. tř. 330 a ve VI. místní třídě 210 m. — Ředitel *neúplného ústavu* (progymn., reálka, vyšší dívčí škola) má na počátku 3500 m. a po třech

[1]) Tedy dvě biennalky a dvě IVnalky.

Od roku 1820 do roku 1853.	*Od roku 1853 do nynějška.*
—	trilemma Km.
—	tetralemma Km.
—	slovný Km.
—	—

(Dokonč.)

IIIennalkách po 500 m. celkem 5000 m.; kdežto ředitel *úplného ústavu* počíná se 4000 m. a stoupne po třech IIInálkách na 5500 a po případě za nové tříletí na 5800 m. — Kromě toho má příbytečné dle udané stupnice.

V *Berlíně* a v městech o více než 50.000 obývatelích civilních počíná od r. 1892 služné definitivního učitele *a*) *na úplných ústavech* (G. RG. VR.) 2100 markami, vzrůstajíc pěti triennalkami po 300 m. a posléze třemi quadriennalkami na 4500 m. K tomu náleží příbytečné 800 m. a pro učitele odborně zvláště vynikajícího 450 m. přídavku. — Ředitel (mimo Berlín) požívá prvního roku 5100 m. a s dvěma VIInalkami a jednou VInalkou posléze 6000 m. vedle svobodného bytu nebo 1000 m. bytného. Na Berlínských ústavech počíná služné ředitelův 6000 m. a končí po 7, 14 a 20 letech služby 6900 m. taktéž s bytem neb 1500 m. příbytečného; *b*) *úplné ústavy* měst ostatních (s méně než 50.000 obývateli) jsou na rovni s učiteli ústavů dříve uvedených; pouze ředitelé činí odchylku pěti IVennalkami (4500—6000 m) a bytným po 1000 m. neb i menším.[1])

Na *neúplných* ústavech Berlínských a v městech o více než 50.000 obyvatelích jest služné učitelův jako prve a služné ředitelův jako na úplných ústavech o méně než 50.000 obývatelích. V ostatních městech jest služné učitelův též jako shora, kdežto u ředitelův počíná 4500 a končí po dvou VII- a jedné VInalce 5400 m. Bytné dle sazby svrchu uvedené. Osobní přídavky professorů neúplných ústavů oněm pro zvláštní odborné zásluhy udílené obnášejí po 225 m. Takových uděleno bylo r. 1893 celkem 40, kdežto přídavků po 450 m. (na úpln. úst.) připadlo téhož roku 1060 professorům. — *Náhrada za bytné a toto samo (očítá se* dle zákona z 27. března r. 1872 a z 12. května 1873 *z části* pasi 60%) *do výslužného veškerých skutečných učitelův.*

Brunšvik činí počínajíc r. 1895 na městské vyšší reálce odchylku u pomocných učitelů tím, že jejich původní remuneraci druhým i třetím rokem vždy o 300 m. zvyšuje (1500—2100 m.). Skuteční učitelé mají po 2600 m., na to 7 triennalek po 400 a dvě po 300 m., čímž za 27 let vystoupí služné na 6000 m. Kromě toho udělí magistrát těm učitelům, *kteří složili ředitelskou zkoušku*, přídavky až do 500 m. — Direktor počíná se 4800 m.; k těm dostane 4 triennalky po 300 m.

---

[1]) Bytného dostává se pouze 27 direktorům pruských státních ústavů, z nichž jednomu v Berlíně 1500 m. Příbytečné v ostatních městech řídí se dle této škály: v I. třídě služební à 1000 m. (6 ředitelů), v II. třídě à 900 m. (10 řed.), ve III. třídě à 800 m. (7 řed.) a ve IV. třídě à 700 m. (4 řed).

(tedy 6000 m.) a svobodný byt, ne-li příbytečné po 1000 m, z něhož 600 m. případne do pense. Učitelům se bytného neudílí.

Brémy neudílejí též žádného příbytečného ani ředitelům. Za to požívají (od r. 1891) tamnější reální učitelové, mají-li akademické vzdělání, po 2400 m. se čtyřmi kvinkvennalkami (po 900 m.) až 6000 m. a ředitelé s dvěma Vnalkami po 500 m. od 6000 do 7000 m. — Na tamní *hlavní škole* (G. a RG.) má akademicky vzdělaný učitel 2500 až 6500 m. při čtyřech Vnalkách (po 1000 m.) a ředitel 7000, 7500 až 8000 m.

Proti ostatním členům sboru mají *učitelé kreslení*, nevyučují-li zároveň geometrii neb arithmetice v nižších třídách, zcela jinak normované příjmy. V Berlíně na př. mají od 1600 do 3200 m. s osmi čtyrletými přídavky po 200 m., vyučují-li plný počet t. j. 24 hodin týdenních. Také na příbytečném mají o 100 m. méně (700 m.).

Příjmy *učitelů tělocviku* řídí se kategorií, v jaké jsou postaveni. Pouhý „Turnlehrer" má v Berlíně 1900 m, které se čtyřmi kvinkvennalkami (po 200) vzrůstají na 2700 m. Proti tomu požívá „Turnwart" nebo „Oberturnlehrer" 2400 m., jež se šesti IVennalkami (po 200) dostupují výše 3600 m.

Snazšímu přehledu o hmotném postavení učitelstva středních škol říše německé u srovnání s poměry našemi posloužiti má následující tabulka. Do ní pojato jest služné pouze skutečných učitelů (učit. vědeckých předmětů v Německu) a ředitelů. U těchto vzat byl k docílení konformity 16. rok služby co rok jmenování za základ, jejž vzali jsme tu zároveň za první rok příjmů VIII. hodnostní třídy.

A. Příjem definitivního učitele střední školy:

Místo	Příjem 1. roku	Příjem za prvních 15 let	Příjem za druhých 15 let	Příjem za 30 let	Výslužné
Anhaltsko	2100 m.	39600 m.	64500 m.	104100 m.	6000 m.
Karlín	2000 k. +500 k. akt	43500 k.	63000 k.	106500 k. (110600 k.)[1]	4000 k.
Praha	2000 k. +600 k. akt	45000 k.	64800 k.	109800 k. (115800 k.)[1]	4000 k.
Berlín	2100 m. +800 m. bytného	52500 m.	72300 m. 76800 m.	124800 m. 129300 m.	4980 m. (v tom 60% bytného)
Vídeň	2400 k. +1000 k. akt.	57000 k.	78000 k.	135000 k. (143000 k)[1]	4400 k.
Bádensko	2000 m. +620 m. bytného	56800 m.	83300 m.	140100 m.	5372 m. (v tom 60% bytného)
Brémy	2500 m.	52500 m.	92500 m.	145000 m.	6000 m. na reálce, 6500 m. na gymn.
Brunšvik	2600 m.	51000 m.	98100 m.	149100 m.	6000 m.

[1]) Toto jest možný *záslužný (osobní) přídavek* na základě *zákona z 9. dubna 1870*, počítaný tu pro professory: v Karlíně à 400 k., v Praze à 600 k. a ve

B. Příjem definitivního ředitele:

Místo	Příjem za 15 let služby učitelské	Ředitelský příjem 1. roku	Příjem za 15 let ředitelování	Příjem za 30 let	Výslužné
Anhaltsko	39600 m.	5400 m.	87000 m.	126600 m.	6600 m.
Karlín	43500 k.	4160 k. + byt	68250 k. + byt po 15 l.	111750 k.[1]) + byt po 15 l.	4600 k.
Praha	45000 k.	4220 k. + byt	69300 k. + byt po 15 l.	114300 k.[1]) + byt po 15 l.	4600 k.
Berlín	52500 m.	6000 m. + 1500 m. bytného	115200 m.	167700 m.	7800 m. (v tom 60% bytného)
Vídeň	57000 k.	5100 k. + byt	82500 k. + byt po 15 l.	139500 k.[1]) a byt po 15 l.	5200 k.
Bádensko	56800 m.	4000 m. + 620 m. bytného	83500 m.	140300 m.	6172 m. (v tom 60% bytného)
Brémy	52500 m.	7000 m.	112500 m.	165000 m.	7000 m. na reálce, 8000 m. na gymn.
Brunšvik	51000 m.	4800 m. + 1000 m. bytného	96000 m.	147000 m.	6600 m. (v tom 60% bytného)

V Prusku zaveden jest na středních školách od nedávna i titul professora, takže jest tam nynější stupnice hodnostní tato: Hilfslehrer, ordentlicher Lehrer, Oberlehrer, Oberlehrer-Professor a Direktor.[1]) Kancelářské záležitosti vede *tajemník* a *registrátor*. Pomocných učitelů není mnoho, na důkaz, že spíše dosahují definitiva, a že vůbec status učitelů skutečných jest vyšší. Také postup v hodnosti nezdá se býti příliš loudavým, jak z tohoto zřejmo:

V král. Vilémově gymnasiu v Berlíně působili na př.

R. 1890—91: Direktor, 5 professorů, 5 nadučitelů, 11 řádných učitelů, 4 pomocní učitelé atd.

R. 1892—93: Direktor, 6 professorů, 15 nadučitelů a 1 pomocný učitel atd.

R. 1893—94: Direktor, 10 professorů a 11 nadučitelů atd.

Není však vyloučeno, že by některý v statu téže školy se nalézající mladší *nadučitel* nemohl předstihnouti staršího kollegu a dříve než on nestal se tamtéž *professorem* — nebo aby mladší professor dříve obdržel řád červeného orla, nebo hodnosť rady čtvrté třídy než dospělejší člen sboru. Jsou i případy, že se dostává jedním rokem prvního a hned na to roku následujícího druhého vyznamenání témuž členu učitelského sboru.

Vídni à 800 k. na dobu posledních 10 let služby, pro ředitele v Karlíně 600 k., v Praze 800 k. a ve Vídni 1000 k. Tímto by obnášela summa služného ředitele v Karlíně 117.750 k., v Praze 122.300 k. a ve Vídni 149.500 k.

[1]) Ostatek viz Kroka II. ročník: *Dědeček Jos.* Paběrky z výročních zpráv pruských gymnasií. 7. Personalie učitelů p. 250.

Toto a podobné povyšování zhusta prý jest v Prusku založeno méně na osobních zásluhách jako spíše na nepotismu, takže poslanec Schmelzer roku 1890 v říšském sněmu zcela veřejně bavil vtipem kdysi v Kladderadatschi uvedeným, že tam povstávají učitelské sbory tak zvaných *generosních gymnasií* (gymnasia generosa), jichž *generosnosť* ne pochází od *generosus* — ale od *gener* = *zeť*. Takto arci prý velmi často postoupí mnohý štěstěnou provázený učitel třeba i po 10 letech služby na místo ředitelské, kdežto jiný, byť prý i důkladnější učitel, nedosáhne titulu nadučitele ani za celou dobu služební.

Z té příčiny spíše radno čísla u summarních platů ředitelských svrchu uvedená — jak dalece ústavů německé říše se týče — o některou tisícovku marek zvěčšiti.

Vyučování jazyku německému.

Uvažuje *K. Koblížek*.

(Dokončení.)

To by ovšem mohlo býti smutnou pravdou, kdyby vyučování němčině se dostalo do rukou nespolehlivých. Dostane-li se však do rukou spolehlivých, nejenom ten důvod platnosti pozbývá, ale duch jazyka českého upevnění doznává.

Záleží na tom, jak se překládá, a jak učitel duchu obou jazyků rozumí. Aby byl překlad slovný, jest potřebno z té příčiny, aby navykali žáci pozorovati útvar frasí v duchu německém, aby ponenáhlu poznávali ducha jazyka německého pod vedením učitelovým. Slovný překlad ukazuje genesi myšlenky a její vlastní zevnější ráz.[1])

Aby však tento individualný jazykový ráz nebyl závadou jazykovému rázu českému, t. j. aby překladem slovným nedoznával duch jazyka českého porušení, dlužno ihned vedle každého obratu, který se s duchem českého jazyka nesrovnává, pokládati příhodný obrat český. Tak činíme i v četbě latinské, jen že v četbě německé učitel na sebe béře větší úkol nežli žáci, poněvadž odchylných obratů je v němčině daleko více než v latině, pak že latinské obraty žáci si vypisují a jim se učí v přípravě, kdežto německé obraty otázkovým rozborem ve škole nacvičovati a pro živou mluvu zužitkovati se musejí.

Takto-li učitel v překladu si vede, nejen jazyka vlastního neznešvaří, ale každou frási českou najisto postaví a její známosť upevní. A při tom času nezmaří.

Kdyby žáci byli s to, aby sami každý obrat náležitě sestrojili a na česko upraviti dovedli, a kdyby je přípravou v paměť ukládali, pak by

[1]) Neschvalujem překládání vůbec, nébrž připustili bychom je pouze tam, kde toho porozumění *nevyhnutelné* vyžaduje; jinak ať se žák nutí *myšlenku* (ovšem netěžkou s počátku) *vyjádřiti slovní zásobou jemu známou*. *Red.*

ovšem příklad byl zbytečný, neboť by rozuměli myšlenkám a vyznali se v kladených otázkách.

U vyučování němčině dalo by se docíliti daleko lepšího úspěchu, i přes to, že národnostní hnutí, jemuž i žactvo přes všeliké úsilí učitelů podléhá, jemu na závadu jest, kdyby kromě opravených čítanek[2]) zavedena byla instituce taková, aby neprospěch značného počtu žáků v němčině nebyl závadou prospěchu ostatních žáků ve třídě.

Jest to ovšem předmět nepovinný, žádný žák nemůže býti donucován ku prospívání v něm. Ale aby neprospívající žák nebyl na závadu prospívati chtějícímu, to, tuším, zaříditi dle potřeby v moci orgánů školských jest.

Žáci hned od počátku v němčině neprospívající postupují s ostatními do vyšších tříd, kdež požadavky se zvyšují. Nedovedli-li uspokojovati v nejnižších třídách, tím méně mohou uspokojovati ve vyšších. Tu jsou jen obtíží pro věčší úspěch ostatních žákův. Učitel nemůže jich naprosto ignorovati, musí o to se pokoušeti, zda by mohli aspoň částečně zanedbaný úkol doplňovati. Věčšině však z nich nelze přes nejlepší vůli vpraviti potřebnou chuť k dohánění, poněvadž jim schází základní vědomosť a cvik. Přirozený pak toho účinek jest, že buď postup s ostatními se omeškává, nebo že žáci nedostačující vyhledávají pro zaměstnání svého ducha zábavy a jiné s sebou strhují. Řídka při kterém z nich se osvědčuje platnosť zásady, že lépe jest pro takové žáky od slyšení ve škole něčemu se naučiti, než docela vyučování se neúčastniti. Ta zásada vypadá v theorii docela jinak, než v praxi. Kdo němčině vyučuje, moc často svou učitelskou chladnokrevnosť v té příčině osvědčovati nucen jest, aniž tato žactvu často hrubě prospěšna jest. Kde není zájmu, tam zajisté ani prospěchu býti nemůže.

Daleko lépe by bylo, aby žáci, kteří v prospěchu té které třídy uvázli, ač poněkud dobrou vůli měli, na jistou dobu v hodinách německých vřaděni byli mezi žáky úkol ten právě zdělávající, t. j. aby úkol ten opakovali, což by se umožnilo případným rozvrhem hodin;[3])

[2]) Dodatkem k své poznámce o německých *čítankách* podotýkáme, že pro nižší stupně žactva našeho jsou dosavadní čítanky pro III. a IV. třídu zcela nevhodny, obsahujíce články věčšinou nesnadno srozumitelné a slohem těžké, takže se hodí spíše pro rodile Němce stejného věku. Ježto však jde při žácích němčiny dosud nehrubě znalých *hlavně o konversaci* a ne o získání nových vědomostí — což jest úkolem jiných předmětův — měly by se jim do rukou dávati čítanky s články kratšími a lehkými; nejvhodnější k tomu jest *„Lesebuch" pro 3 a 4 třídu* osmitřídních *obecních škol německých*. Nikdo zajisté nebude tvrditi, že náš žák v III. a IV. třídě jest v němčině pokročilejší než německý žáček 3. a 4. třídy obecné! *Redakce.*

[3]) V povinných předmětech žáci neprospívající zůstávají v třídě zpět a nezdržují žákův pilných; v němčině, dokud není povinnou, to ovšem nelze, postupujíť pospolu žáci dobří i nedostateční. Ale z toho vyplývá jen zlo. Pročež v zájmu dobrého prospěchu nutno jest zavésti *zvláštní skupiny* učících se bez ohledu na třídu, v niž jsou, a sice jen se zřetelem na jich znalosť němčiny. Při nynějším zařízení není divu, že se mnohý žák nudí a jest nepozoren, když slyší jen to, co dávno zná a ovládá; jiný zase nerozumí, když se s pokročilejším mluví. *Skupinami* by se docílilo toho, že by měl učitel pohromadě poměrně stejný materiál, takže by všichni stejně byli poutáni pozorem k učbě, a učitel by mohl ve vyšších skupinách dobře s žáky hovořiti, ano by nebylo nikoho, jenž by na př. ani tvarosloví neznal. Počet skupin by se řídil dle množství

rodičům pak žáků takových, kteří přes jejich vůli předmětu učiti se nechtějí, aby se poradilo v zájmu vlastním i celé třídy, aby je dali od dalšího učení osvoboditi. V zájmu vlastním by to bylo proto, že učitel, nemoha své trpělivosti napínati do nekonečna, musí jich neúčasť, jich roztržitosť a svádění jiných k témuž trestati.

Prostředku prvého snad by jen zřídka užiti třeba bylo; vlastní ctižádosť by zajisté každého k tomu poháněla, aby na jeho upotřebení nedošlo.

Nemohu souhlasiti s tím, kdož míní, že němčině s prospěchem vyučovati lze bez důkladného grammatického základu, pouhou mluvou, hojně cvičenou.

Že není nemožno takovým spůsobem řeči se naučiti, tomu rád dávám, potvrzuje to zkušenosť při dětech, jež dávány do Němec na učení. Ale takové učení přenášeti na školu nelze. Za prvé tam dítko jen za tím účelem jde, aby se naučilo německy. Za druhé jde tam s chutí a nenalézá žádných překážek, nedoznává ničeho, co by mohlo působiti rušivě na paměť. Za třetí slyší tam tisíc- a tisíckráte opakovati tytéž myšlenky ve formě nejjednodušší i nejsnadnější. Za čtvrté nemá co činiti s obsahem mluveného, jehož mu poskytuje všední názor a všední potřeba.

Těch pomůcek ve škole není. Tu omezen jest čas na jednotlivé hodiny, mezi nimiž mezery jsou dosti dlouhé a pro styk s jinojazyčností na mnoze rušivé. Pak tu třeba šetřiti náležité správnosti, pravidelnosti mluvy. Jest tu předpis, jehož nesmí býti nedokročeno pro další pravidelný postup. Jest tu práce a námaha, jež učení provázejí, aby se toto dělo správně. Jest tu obor učení daleko širší, neboť jsou tu vedeni žáci k porozumění mluvě vědecké a básnické. Úkol žákův jest tedy stížen mnohými přírostky, mnohými požadavky.

Ve třech čtyřech hodinách jiných učitel, který nedochůdčat ignorovati ve škole nechce, tolik se nenamluví, nenavysvětluje, nenapomíná k pozornosti, neuhněvá a nenatrápí, jako v jedné hodině německé. A jak ty písemné práce nedochůdčat vypadají! Přestane-li učitel při jejich prohlídce a opravě na pouhém poznamenání chyb, nedovedou chyby opraviti sami, a naznačí-li potřebné opravy sám, ztráví s jednou prací času více, než s pěti jinými; a tu ještě není jist, povšimne-li si žák oprav tak, aby takových a podobných chyb nadále se uvaroval, poněvadž jest to předmět nezávazný.

Chceme-li úspěchu v němčině docíliti školou, třeba jest, abychom žákům nejprve připravili pevnou známosť důležitých forem základních. Té známosti pak docíliti lze toliko na základě pevné známosti forem vlastního jazyka. Náležité upotřebení forem zajisté jde z náležitého pochopení jich proměn v úpravě myšlenky. Memorování hotových útvarů myšlenkových má cenu toliko okamžitou, po chvíli z paměti vymizuje, není-li táž myšlenka v témž útvaru opět a opět opakována po drahnou

žákův, při čem by mělo *k vůli hojnému účastenství v konversaci* býti stanoveno, že skupina nemá míti přes 20—25 žákův. Rozumí se, že by se rozvrh hodin dle toho zařídil. — Takové skupiny jsou zavedeny na mnohých německých ústavech pro češtinu a osvědčují se. *Redakce.*

dobu. Rozumí-li však žák útvaru myšlenky dle jistých pravidel a má-li na pomoc známosť potřebných tvarů, není nucen týž útvar v paměti chovati, až dojde na náležité jeho upotřebení v řeči, moha si jej zjednati bez námahy sám. Ukazuji tím na způsob methody, ustrájeti myšlenky na základě známosti jenom jednotlivých tvarů, na př. po jistou dobu užívati jenom nominativných, potom akkusativných, jindy zase genetivných a dativných tvarů sklonebných, podobně pak užívati při cvičbě slovesa nejprve jen tvaru prvé osoby, pak druhé a t. p.

V němčině jsou jen čtyři pády, a ty jsou tak málo oddílné od sebe, že se jich memorováním paměť neobtíží; za to se může tím více času a cviku naložiti na upotřebení jich v ústrojí myšlenky a na ty znaky, které je přes jejich buď stejnosť nebo malou různosť od sebe liší, t. j. jich rozličný význam a rozličné vyznačení přiloženým členem rozumem i pamětí postihovati. To však díti se může teprve, když žák pádosloví ve vlastním jazyce rozumí, ve školním ročníku čtvrtém a pátém.

Že tomu tak jest a že tím nic se neproměšká, o tom nás přesvědčuje úspěch žáků, kteří před vstoupením do střední školy němčině se neučili. Ti, mají-li trochu dobré vůle, brzy překonávají pravidelným postupem a prospěchem žáky, kteří již dva tři roky v obecné škole němčině se učili. Těm jest učení němčině látkou novou, jímavou, ti ji rozumem chápají snadno, těch pozornosť není rozptýlena, jako oněch, kterým se vidí látka známou, aniž skutečně jest, poněvadž se jí bez rozumění učili. Jakmile pak žáci navyknou předmětu málo si všímati nebo docela si nevšímati, roste nechuť s nimi, a později těžce napraviti se dá, zvláště kladou-li se na žáky požadavky věcší, než jejich vůle a síla zmáhá.

Besermené.

Píše *Fr. Prusík.*

Český básník AlxB. přeje si, aby taký hrdina jako Alexander Veliký byl českým králem: tu prý by za krátko přinuceni byli model svých se sříci a křesť přijati

leč buď Litva leč Tateři,
kakž sú menováni kteří,
Besermené nebo Prusi
leč nepotvrzení Rusi (230—234).

Kdo by byli *Besermené*, o tom v literatuře naší dosud náležitě uvažováno nebylo. Jan Pr. Koubek, jenž prvý vydal AlxB. v Musejníku 1841, 73 sl., pokládá jmeno *Besermené* za obměnu „Bisurmanů = Turků“, dav se v tom svésti polštinou a maloruštinou, kde „Bisurman, Bisurmanin“ značí vedle musulmana či mohamedána i Turka; podobně rus. Бусурманъ, Басурманъ, jež kromě toho má obecný význam „nevěrec“,

jmenovitě vzhledem k pravověrné církvi. V stsl. zní tvar ten Бесермєнинъ a znamená musulmana.

Jungmannův Výbor jmena *Besermené* nijak nevykládá. Kobrův Slovník naučný má Besermíň jen jako místní jmeno, o němž níže: pak uvádí Bisurman = Moslemin. Ottův Slovník naučný poukazuje při Besermin k Böszörmény a o „Bisurman, busurman" dí, že pochází „z perského musulmán a toto z arabského muslim (= přívrženec islámu)" a že jest to „u některých národů slovanských název (z části potupný) muhammedánů jako nevěrců a ukrutníků".

Avšak tvar „Busurmané, Bisurmané" nelze bráti za základ tvaru *Besermené*, ježto bychom od tvaru na -man(ín) očekávali v staré češtině v pl. tvar na -měné, jehož není. Třeba tudíž ohlížeti se po vhodnějším výkladě.

V středním věku obývatelé Chorazma či Chovaresma, kraje to při řece Oxu, kde nyní jsou chanáty Chiva a Buchara, sluli *Besermené* či Besurmené. Nejstarší zmínku o nich nalézáme v staroruském Kievském letopise k r. 1184: „Пошелъ бяше оканьный и безбожный и треклятый Кончакъ со мьножествомъ Паловець на Русь, похупься, яко плѣнити хотя грады Русскыѣ и пожещи огньмь: бяше бо обрѣлъ мужа таковаго Бесурменина, иже стрѣляше живымъ огньмъ" t. j. šel jest bídný a bezbožný i třikrát proklatý Končak (chán Plavců) s množstvím Plavců na Rus, chvastaje se, že pleniti chce města Ruská a sžíci ohněm: byltě našel muže takového *Besurmenína*, [1]) jenž střílel živým [2]) ohněm".

Též Jan Plano Carpini (v 1. polovici XIII. století) znal *Besermeny*, řka, že mluví jazykem blízkým *plaveckému* (poloveckému), ale že jsou víry saracenské (muhammedánské).

Dle toho jsou *Besermené* národ kmene turského, blízcí příbuzní s Kumány a Maďary; pozoru hodno, že se jmeno jejich ozývá v osadách uherských nazvaných Böszörmény.

Ježto pak *Besermené* (Besurmené) přijali záhy náboženství Muhammedovo a v XII. století z mocné říše své činili časté a daleké nájezdy do okolních zemí, rozšířilo se jmeno jejich po západních zemích křesťanských a byli pokládáni za hlavní zástupce islamu či muhammedanismu. Odtud jmeno to znal také český básník AlxB., což svědčí o jeho vědomostech zeměpisných a dějepisných; u Gualthera V, 514 sl. se totiž jmeno to nevyskytuje, an jmenuje pouze Parthii, Carthaginu a Hispanii.

Vzhledem pak k rozšířenosti jmena *Besermené*, [3]) *Besurmené*

---

[1]) Anachronismem jest, nazývá-li Kobrův Slovník naučný s. v. Chiva tohoto Besurmenína „Chivincem", nesprávností pak, tvrdí-li, že o něm připomíná Slovo o polku Igorevě.

[2]) Bez pochyby prachem, čemu se naučil asi od Číňanův.

[3]) Od Slovanův se jmeno to dostalo i k Němcům ve tvaru *Bessirmenge* (Sadducei). Lat.-deutsches Vocabular, vydal K. J. Schröer. V Prešpurce 1859.

v středověku máme za to, že v častých stycích s Rusy a j. *s něho se vyvinulo Bisurman* (jež přešlo pak v polštinu), *Busurman*, Basurman, Коусроманъ, ba i perské *musulmán*.

* * *

Besermené nezanikli zcela,[1]) připomínajíť se ve státních aktech ruských a v cestopisích XVI. a XVII. věku mezi obývateli Vjatské země (v sv. Rusi sev. od Kazaně); r. 1782 se uvádějí mezi selským lidem újezdu Glazovského (při řece Čepce, přítoku Vjatky) a Slobodského, jsouce ještě třetinou nekřtěnci. Vjatčané je vždy považovali za přišelce, cizozemce.

Dle novějších zpráv žijí *Besermené* v 7 vlastech (okresích) újezdu Glazovského v počtu 5929 lidí, z nichž 2886 mužův a 3043 žen. V rodinném životě uchovali si nemálo patriarchalnosti a prostoty mravův; povahou jsou nyní mírní, důvěřiví. Rodiny jsou četné, průměrem aspoň 10 osob na jednu; ježto pak žijí pohromadě pod správou nejstaršího mužského, mají dostatek pracovních sil, proto jsou zámožnější než jich sousedé Tataři.

Než osády jejich vypadají smutně, jsouce prosty vší zeleni, všeho stromoví; ulice jsou křivé, příční uličky neobyčejně úzké, blátivé a nepohodlné k projezdu.

Co do zevnějšku liší se Besermené ostře od sousedův, jsouce věcšinou středního vzrůstu, častěji temné pleti i vlasův, očí hnědých nebo černých; lebkou jsou velice podobni Bulharům. Ženy mají pěknou postavu.

Kroj žen jest velice originální, zcela odchylný od ruského. Co do potravy požívají masa zřídka a tu ještě raději koňského než hovězího; vepřového se štítí. Vše to jsou patrné zbytky starých muhammedánských zvykův.

Co do nadání jsou Besermené velmi chápaví; hoši chodí pilně do škol, kde jsou, dívky však vůbec se neučí.

Ač se Besermené počítají mezi pravověrné, přece jich nemálo jest ještě pohanův.

Svatby u Besermenův závisí zcela na rodičích ženichových i nevěstiných. Za nevěstu vyplácí se „kalym" obyčejně 30 rublův. — Tance jsou u velikém rozvoji, motivy písní svérázné a dosti melodické, ale text jejich nemá ceny.

Jazyk besermenský jest u veliké míře pokažen vypůjčenými hojně slovy votskými, tatarskými i čuvašskými. Mluvnice besermenského jazyka jest zcela totožná s votskou; rozdílu v rodě není; množné číslo substantiv a adjectiv tvoří se příponou „осъ"; sklonba sloves jest prosta i u všech sloves stejna. Výslovnosť Besermenův jest měkčí než Voťákův.. —

[1]) Srv. o tom rozpravu D. P. Nikolského v Живой Старинѣ roč. V., seš. 1., str. 17 sl.

Konečně i to zasluhuje zmínky, že Besermené v XV. a XVI. století podlehali murzům (knížatům) Tatarův karinských, s nimiž tedy dávno před tím, než si Rusové podmanili Kazaň, přišli na Vjatku, kde válečné řemeslo své zaměnili tichým rolnictvím. Tak během času různými nepříznivými okolnostmi, jako vpády Mongolskými a Tatarskými, klesla kdysi tak mocná na východě říše Besermenův, jichž jmeno samo už bylo hrůzou a postrachem sousedním Slovanům.

O pomůckách a methodě vyučování zeměpisného.

Podává *Bedřich Knorre.*

(Pokračování.)

Tolik o obsahu zeměpisné sbírky, pokud sestává z předmětův skutečných. V nedostatku jich hledíme je aspoň napodobiti. Stalo-li se to pod způsobou modellu neb reliefu, přiblížili jsme se zajisté k přírodě nejblíže. Bohužel bývají dnešní prostředky zeměpisného kabinetu zakoupením několika nových map tak vyčerpány, že na opatření drahých modellův nelze ani pomýšleti.

Modellův takových bylo by třeba k znázornění plodův rostlinných, jež nelze in natura uschovati, neb jen s velkým nákladem na líh, láhve a pod. Spisovateli není známo (psáno před rokem 1886.), že by se vůbec již někde modelly rostlinné byly hotovily, kdežto modelly nejdůležitějších cizích ssavcův v zmenšení $^1/_{10}$ do $^1/_6$ už existují.

Dnes ovšem existují již pro vyučování botanické diagramy rozmanitých květenství v modellech — bylo by tudy věcí snadnou i plody důležité stejným způsobem znázorněné získati.

Co člověka se týče, jsou po této stráce dobrou pomůckou poprsí pěti plemen Blumenbachových — ruské školy již déle honosí se tímto prostředkem vyučovacím. Naproti tomu dosud nepomyšleno na předvedení celého habitu jednotlivých typův lidských, jejich obydlí, hlavních nářadí, zbraní a pod.

Zvláštní důležitosť, již nemožno nikdy přeceniti, má *relief* pro pochopení povrchu zemského. Aby se reliefu ve školách užívati mohlo, žádáme od něho slušné pevnosti a trvanlivosti spojené s nepatrnou váhou, vhodným, příručným tvarem a přiměřenou cenou. Zvláště relief dbáti musí předního požadavku geografie školské: co možná největší jednoduchosti a z ní vyplývající přehlednosti. Znázornění všech detailův, jak je povrch té které země ukazuje, zmate žáka ještě více než mapa obyčejná, pokud i na ní příliš podrobně jest terrain označen. Že se při plastických mapách nelze vyhnouti značné chybě — měřítko vertikální vzdálenosti bývá nepoměrně věčší než měřítko vzdálenosti horizontální — každý snadno pochopí.

Jinak by věru všecky vyvýšeniny svou nenápadností mizely, ale opak toho žádá právě názornosť, jíž reliefem dosíci se snažíme. Do kraj-

ností, jak se samo sebou rozumí, také jíti nesmíme. O tom, jak přízniva jest všemi skoro směry situace sebevědomého národa, i tu jest doklad podán: majíť v Němcích celé atlanty plastické pro školu ze silného kartonu za cenu jistě ne přílišnou šesti marek (24 listy, jednotlivě po 25 pf.). Lehmann podotýká však, že není dosud osvědčeno, hodí-li se atlanty ty pro stálou potřebu, a také posavadnímu provedení mnoho vad vytýká.

Plastická mapa (co možná velkého měřítka) nejbližšího okolí školy, které žákům právě ze skutečnosti známo jest, znamenitě uvádí žáka v znalosť zeměpisných tvarů. Máme-li nadto i plán téhož okolí v stejném měřítku, jsou obě pomůcky takřka sloupy ve bráně, kterou vchází žák k „mysteriím" zásad kartografického zobrazování povrchu zemského. Než jediný relief nejbližšího okolí nemůže objasniti všecky pojmy tvarův geografických z jednoduchého důvodu, že všude všecky formy pohromadě nenacházíme. Toť jasno.

Z dobrých modelův, které předvádějí jednotlivé typy geografické, uvádí spisovatel, ač nikdy na základě názoru vlastního, také pražský výrobek: dva terminologické reliefy Mourkovy po 40 a 24 markách. Sám jest však proti hromadění tak četných tvarův na jediném reliefu z příčin několika. Jeť plocha horizontální příliš nepatrná v poměru k množství vertikálních zjevův a forem na ní směstnaných, celek takového skupení činí dojem přílišné umělůstky. Za to jsou příklady, kde učitelé sami v zahradě pořídili relief okolí neb celé užší vlasti, zajisté vší chvály hodny. Vůbec nabádá Lehmann k hotovení reliefův učiteli samými, poněvadž buď zcela nemožno jest dostati reliefy takové, jaké bychom si přáli, aneb jest cena jejich nezdolnou překážkou pro ústavy méně dotované. Aby k činnosti takové spíše povzbudil, podává autor hned praktický návod, jak jest reliefy sdělávati. Z něho vysvítá, že to není skutečně práce tak nesnadná, jak by se na první pohled zdála. Jmenovitě modelly typův geografických, kde není třeba přesnosti a zachovávání určitých rozměrů, může si snadno učitel sám zhotoviti. Provádění celých plastických map žáky při vyučování narazilo by na přečetné překážky — ač nelze upříti, že by žáci daleko lepší měli z něho prospěch než z pouhého kreslení map.

Přes všecky pokroky v plastickém znázorňování předmětů geografických zůstanou — již pro vysokou cenu reliefů — přece jen obrazy vedle map nejčastěji užívanou pomůckou vyučování zeměpisného. Z těch zase obrazy nástěnné, všem stejně přístupné, poskytující i žákům mírně krátkozrakým ještě slušný názor, jsou nejlepší. Jaké požadavky mimo to do pomůcky této klademe, vidno z toho, co řečeno již při reliefech. Obrazy znázorňujte předměty v barvách příslušných a provázeny buďte pokud možno stručným textem, kterého užije učitel při výkladu svém.

Lehmann užívá již déle s výborným výsledkem *scioptika*, pomocí jehož posluchačům pěkné obrazy předvádí. Zač se jindy platívalo eskamotérům, toho by se dle intencí Lehmannových dočkali žáci zdarma při vyučování předmětům, které pro názornosť k obrazům berou útočiště. Prodejné fotogramy skleněné (8·5 cm., 1·50 m.) obsahují totiž obrazy z geografie, ethnologie, věd přírodních a pod. — cena přístroje (100 marek) by se tudy možností tak obecného užívání brzo vyvážila. Obrazy tako-

vého přístroje jsou u velikosti 1·5—2 m. dostatečně zřetelny na vzdálenost 3—4 m. od stínidla (záclona plátěnná) při obyčejném světle petrolejovém, tím lépe při dokonalejším prameni světla. Při tom nemusí býti zatemnění místnosti zcela úplné. Poutá-li pak žáky obraz provázený mimo to výkladem učitelovým, zapomenou zajisté na příležitost porušiti kázeň, jež se jim tu za tmy bez odporu naskytuje.

Naproti tomu nehodí se *stereoskop* pro školu, leda snad v pausách kdy není želeti ztraceného času. Avšak obrazy stereoskopické vložíme jako jiné menší obrazy do vzpomenuté skříně zasklenné, kde jsou pak žákům snadno přístupny. Nutno jen v čas žáky upozorniti na charakteristické zvláštnosti, které se jim tím kterým obrazem ukazují, aby pozorujíce je také jim rozuměli.

V novější době vyšly v Německu některé učebnice zeměpisné, které *v textu* samém (což daleko lepší jest, než shrnutí všech obrazů na konci knihy) přinášejí *obrázky*. Předmět probéře se nejprve při zavřené knize na základě velkého obrazu nástěnného, s nímž má obrázek knihy korrespondovati; po té opakuje žák rozbor obrazu z malého obrázku své učebnice. Jest litovati, že tato korrespondence obrazův nástěnných s obrázky učebnice dosud velmi vzácna jest, tak že při nedostatku doplňujících velkých obrazův porozumění malým illustracím knihy těžší jest, podobně jako kdyby nám bylo probrati nějakou zemi bez mapy nástěnné, na základě pouhého atlantu. Tu bývá těžko soustřediti pozornost všech žáků k jedinému bodu. Důvod ten mluví také proti obligátnímu zavedení antlantův obrázkových, jež buď vůbec neb aspoň po kraji map podávají obrazy; žák totiž pro veliký počet obrazův, jež na jediném listě tak těsně sdruženy spatří, nesoustředí dostatek pozornosti k předmětu, o němž se právě v ten čas jediné jedná.

Jakožto typy hlavních pojmův zeměpisných doporoučí Lehmann, aby reliefem znázorněny byly: pobřeží ploché a jiné vysoké skalisté, obojí ovšem se značným kusem moře; nížina, pahorkatina, středohory (horstvo řetězovité a zvláště hromadné [massiv]), velehory, ledovec a průsmyk, alpské údolí podélné, planina horstvy vroubená, sopka, skalnatá končina točnová s mořem ledovým, les tropický, step, poušť, tundra. Zjevy pobočné, jež tyto typy provázívají, ovšem i v tomto znázornění buďtež respektovány, ale komposice všeliká buď co nejpřirozenější! V textu buď udáno, odkud motiv pochází. Tato sbírka má sloužiti platně hned při samých počátcích vyučování zeměpisného, leč bohužel dosud jí nemáme!

Pro další vyučování o jednotlivých zemích zvolíme vždy zase, řídíce se zásadami z předu vyslovenými, obrazy pro zemi, kterou znázorňují, charakteristické — třeba nevynikaly krásou a zajímavostí specialní. Potřebí při tom jisté opatrnosti, neboť není vše, co se v té příčině podává, skutečně založeno na poznání té které země. Abychom byli jisti, že obraz skutečnosti plně odpovídá, žádejme pro kontrollu od obrazu udání, odkud byl vzat. (Pokračování.)

Rozšíření ssavců.

Píše Dr. *Jan Palacký.*

(Dokončení.)

Americké opice (platirhini, kde otvory vedle nosů) považují se za nižší než-li starosvětské. Dělí se na cebidy (35 zubů) a hapalidy (32 zubů Heilprin (70 Murray, 100 Trouessart Flower k 60) a jsou dnes obmezeny na tropické kraje mezi Tehuantepecem (Mexiko) a Paraguayem (5 Chaco) — v stepích Argentinských vyhynuly s lesy. Kromě toho byly fossilní v jeskyních Brasilie. Heilprin udává jich počet na 70 až 80, 20 Cebus, 15 Ateles a Eriodes, 10 Mycetes, 10 Callithrix, 30 Mydas a Hapale. Jsou hlavně domácí v lesích u Maraňona (Hylea Grisebachova) 38 dr. (Réclus) a Orinoko. Severně od Panamy je 10 druhů — jediný (nejrozšířenější — až Brasilie) Ateles vellerosus — v horách až 7000′) v Mexiku (Heilprin a Murray i Hapale rufiventer, endemický v střední Americe Mycetes villosus (do 6000′ Gtla), ale jen 2 druhy jdou dále v Jiho-Americe nežli Kolombie. Jižně od Ecuadoru není žádná opice záp. od Andů. Šallé tvrdil, že před stoletím došly opice až do Tampico, kde jich není. V Antillách scházejí jako v Galopagach (Heilprin) — Murray má Ateles variegatus (= vellerosus v Kubě (?). Brasilie má 52 u Murraye end., Gujana 18, Peru 18, Argentinie (v severu) Burmeister — mezi fossilními druhy Ameghina je Homunculus patagonicus z kraje, kde nyní opic není.

Starosvětské opice dělí Zittel na Cynopithecidy a Simiady (Anthropomorpha), podobně Cope na Cercopithecidy a Simiidy, Lydekker má Cercopithecíny, Semnopithecíny a Simiidy. Murray má jich 87, popsáno bude jich ke stu. Jistý počet fossilních druhů nedá se dobře vměstnat mezi jiné — tak Dryopithecus fontani (Francie) miocén asi u gorilly neb gibbona (Heilprin) největší a člověku nejpodobnější (Zittel) asi op. Pliopithecus (miocén, Sanian, Švyc. 2 dr.) kladou Rütimeyer a Lydekker k Hylobates, jiní k Makakům neb Semnopithekům). Oreopithecus bambolii (Toskana) a Mesopithecus pentelici (Pikermi Baltavar), nejlépe zachovalý (celý skelet) klade Lydekker k Semnopithekům. Heilprinovi jsou pochybné — Zittel má oba u Cynopitheků. První fossilní starosvětská opice byla r. 1836 v Sivalikách nalezena, 1837 v Sansanu Pliopithecus, 1838 Mesopithecus v Pikermi, 1839 Macacus eocenus v Anglii, Colobus grandaevus v Steinheimu — později našlo se jich více v Německu (Inuus suevicus), Italii (M. florentinus), Francii (priscus), Alžíru (trarensis), Indii (Simia), Gibraltaru (Macacus ecaudatus). Od miocénu trvaly v Evropě po pliocén a vyhynuly pak až na skálu Gibraltaru, kde až do naší doby se udržely (1873, když bylo jen 3, doplněny z Berberska).

Mimo Simiady máme jen několik velkých rodů — Semnopithecus (18 Murray, Flower 14, popsáno k 30) v Malaisii, Indii obojí, Číně (roxellanae jde z Číny po Mupin a jezero Kukunor — snáší tedy nejvíce zimu) — Cercopithecus africký (25 Murray k 40 popsaných — i Capverdy Fernam Po (3) — jako Cercocebus (2—4 Flower v západní Africe) — Colobus (africký 6 Murray, Flower 11, 12 popsáno (z FPo), Inuus (Macacus — 13 Murray, 25 popsaných s fossilními (Asie, Indie,

Čína, Filipiny až na I. ecaudatus v Berbersku a Gibraltaru, tibetanus až do Mupinu, rhesus v Himalaje do 10.000′ (Kašmir), speciosus v Japanu do 35° s. š.), Cynocefalus (9 Murray, africké (falconeri fossilní v Sivaliku), a Cynopithecus — 2 v Malaisii. Simiady mají jen 3 rody u Murray Hylobates (3 Murray, 6 Flower, jiní 5 dr. Indie,) Malaisie. Čína (Hainan) Simia (satyrus snad jediný přes tucet popsaných — orang utang (t. lesní člověk) z Bornea a Sumatry, jako Gorilla 5½′ vysoký (jiní 4) a (troglodytes) Šimpanze 5′ vysoký — oba ze záp. Afriky.

V celku je nejvíce opic starosvětských v Malaisii (25 Rosenberg) a sice má Sumatra 12, Borneo 11, Java 5, Banka 4, Bali, Lombok, Flores, Sumbava i Timor po jedné. Invus cynomolgus je jediný všude rozšířený. Indický hanuman (Semnopithecus extellus) je v Butanu v 13.000′.

Zittel na konci svého díla uvádí nové rozdělení chorologické pro ssavce, které se podstatně liší od obyčejného Sclaterova. Rozeznává jen tři říše: Australii, neotropickou a starou celinu se severní Amerikou. Od té se Madagaskar asi brzy odloučil, neb nemá ungulat. Mluví o spojení Australie v tertiéru s jižní Amerikou (za doby SCruzského útvaru v Patagonii (eocénu) a dále s Novou Guineou u Celebesu — dále o spojení mezi Jiho-Amerikou a Afrikou (skrze Orycteropus a Hyracoidy).

Myslíme, že se to dá vysvětliti jednoduše tím, že na vývinu jednotném a společném (se stejné fauny mesozoické ssavců) přestala nejdříve Australie mít podílu, později Madagascar a Jiho Amerika, kdežto vývoj ten potrval dále v severní Americe, ale potom odděleně od staré celiny a že vývin ten trval až do pliocénu, v němž se nám ukazuje řada podobných zvířen ze Španělska do Číny. Od ledové doby nastalo spíše ochudění — zejmena východně v severních končinách. — Polymorfismus u ssavců se nejeví jako u jistých bylin a snad i zvířat (salmonidy, snad i charociny) — ony spíše dosud chudnou a vymírají — dílem i rukou lidskou.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Spáchala tobě co služka? Jaká v tom jest vina dívky,
vlastní jestliže nos se nelíbí tobě? Druhá zas
rozpouští v levo vlas česajíc a točí kudrlinky.
Jest v radě matčina služka stará,[1]) jež určena k přízi
jehlou vysloužívši; její myšlenka je první,
pak hlasují též ostatní, stářím, zkušeností

[1]) Při účesu má celou řadu služek, z nichž první jest stará (už po matce), která dřív pracovávala jehlou (snad tou, jíž potřebovali k účesům) a nyní dohlíží na přízi.

jak v řadě jdou, jako když by o čest a život byla chvíle
rozhodná. S takovou péčí tuto úpravu řídí,
obtíží tolikým vrkočem, tolikými pletenci do výšky [1])
svou hlavu v účes! A tak z předu Andromachou bude zdát se,
od zadu jest menší, řekl bys, že jiná; k tomu zvláště,
postavu má-li malou, tenkou nebo zdá-li se menší
dívek Pygmaejských, kdy nemá vysokého opatku,
jež nadzvědává se na prsty k polibku lehounce.

Manžela péče nemá,[2]) nepomýšlí na škodu žádnou.
Jest živa tak, jako sousedkou muže jsouc jen a bližší
tím jest pouze, že má k jeho příteli vždycky nenávist
též i k sluhům a je obtíží účtům. Hle, tu vzteklé
sbor Bellony a Matky bohů vchází, spolu hrozný
oplzlcům polomuž, mladším tvářnosť to ctihodná,
jenž ostrou střepinou zmrzačiť dal sám tělo sobě
již před tím, a jehož chraplavá tlupa, bubny i sprosté
jsou poslušny, a Frygickou pokryt je tiarou.
Mocně volá, hlásá, by se září [3]) příchodu bála
a větrů jižních, leda stem že vajec se očistí
a k tomu obnošené a vyrudlé dá-li mu roucho,
velké neštěstí aby všecko a zlé nenadálé
vešlo do roucha, a rok si celý usmířila jednou.
Led prorazíc sestoupne do vod zimních [4]) a se třikrát
v Tiberu z rána noří i ve víru samém hlavu sobě
ve strachu obmývá, odtamtud přes pole krále
pak zpupného celé smýká se nahá a třesoucí
po kolenou krvavých; bílá chce-li Io,[5]) do končin
půjde také Aegypta a od vlažného Meroe
přinese, již žádal's, vody též, aby stříkala v chrámu
Isidy,[6]) jenž nejblíž se vypíná ohrady dávné;
bohyně neb sama tím že hlasem ji, věří, napomíná.
Aj, mysl jest to a duch, že by s ním v noci bůh hovoříval!
Ten tedy zaslouží obzvláštní úcty si velké,
jenž s hejnem plešatým, hejnem lněnorouchým [7])
kvílícím se lidem posmívá tento Anubis.
Ten vyprosí slitování jí, kdykoliv se dopustí
souložení dne svatého aneb dne, kterého je šetřit,
a když trest veliký zaslouží, lůžko-li zprzní,

---

[1]) Účes z předu jest tak ohromný, že se zdá paní velikou jako Andromache, choť Hektorova, jsouc vskutku maličkou trpaslicí; o Pygmaeech v. XIII. 168.

[2]) Muže si nevšímajíc obětuje vše (jmění, zdraví i česť) všelikým podvodníkům, kteří užívají její pověry k svému prospěchu. Prvním příkladem jest kněz Bellony (v. IV. 124) nebo Kybely (z Frygie, t. j. Malé Asie) t. zv. Gallus; v. II. 15.

[3]) Podzim byl v Římě nezdravý; v. IV. 56.

[4]) Vykoupavši se v řece (sr. Hor. S. II. 3. 290) leze po kolenou (což náleželo k úctě Isidy) po celém poli Martově, jež bylo druhdy majetkem Tarquinia Superba.

[5]) Io (= Isis) v. IV. 124. Meroe, ostrov Nilský.

[6]) Chrám Isidy byl v Římě na poli Martově, nedaleko t. zv. ovile (vl. ovčince), kteréžto ohrada byla určena k hlasování o komitiích.

[7]) Kněží Isidy měli tonsuru a nosili šat lněný. Jeden z kněží těchto představuje Anuba, syna Isidina, jenž měl hlavu psí nebo šakalí.

tak že hlavou pohnul ze stříbra i had,[1]) bylo zříti;
však jeho mumlání zbožné, jeho pláče dosáhnou,
těm že vinám neodepře milost, ovšem husu velkou
dostav neb jemným pečivem porušen byv Osiris.

Jakmile tento poodstoupí, seno,[2]) nůši opustíc
všecka třesouc se stará žebrá v ucho tajně Židovka,
řádů vykladatelka Solymských, kněžka i velká
jsouc stromoví, věrná nebe výší zvěstovatelka.
Též ta plní ruku svou, ale skrovněji; neb lacinější
výklady snů u Židů, jakovékoli chceš. Za to slíbí
jí něžného milence i bezdětného boháče
závěť ohromnou Armenský[3]) neb Komagenský
věštec, když teplé prohlédne holouběte plíce;
útroby prozkoumá i kuřat, vnitřnosti štěňátka,
někdy i dítěte též; učiní, aby měl co udávat.
Astrologům[4]) věčší však víru dají, a co řekne
Chaldean, tomu tak se věří, jako výroku zřídel
Hammonských,[5]) poněvadž orakula v Delfech ochabla,
pokolení lidské však souží temno budoucna.
Z těch nejprvnější však jest,[6]) jenž častěji vyhnán
neb jehož už přízní, počtem — jejž možno si koupit —
občan byl zahuben veliký, Othonovi strašný.
Odtud jest v umění jeho víra, kdy řinčely pouty
dřív ruce obě a když vězněm byl na tvrzi dlouho.
Odsouzen-li nebyl,[7]) planetáři není věda žádná,
jak tomu jest, kdo by byl málem zahynul, přece pouze
v Kykladu byl poslán a vyvázl z malého Serifu.
Doptává se o pohřbu nedočkava matky nemocné,
o tvém dřív ovšem Tanaquil[8]) tvoje, též kdy i sestru
svou pochová nebo strýce, její zda frejíř bude déle
než sama živ; neb což věčšího mohou bozi dáti?
Však tato přec nezná, Saturnova hvězda[9]) co smutná
právě hrozí, veselý Venušin nebo lesk čeho věštbou,
na škodu ten zda měsíc a které doby dány k užitku:
však pamatuj a se chraň s takovou potkat se, kterážto

---

[1]) Isio vyobrazovala se vždy s hadem v ruce; manžel její byl Osiris.

[2]) Jiný příklad: hádající Židovka; seno a nůše v. III. 18. Solymae, t. j. Hierosolyma, Jerusalem. „Kněžka stromoví“ snad ten smysl má, že židovka u chlubí se, jako by rozuměla šumotu stromů.

[3]) Věštec z Armenie neb Komageny (část Syrie), prorokuje z vnitřnosti zvířat někdy i dítěte a pak hroze udáním vydírá peníze.

[4]) Hvězdopravci (astrologové) sluli často jen Babylonii nebo Chaldaei; v Římě časté zákony proti nim vydávány byly, ale marně.

[5]) Hammonium (n. Sivah), oasa u Aegypta, proslulá orakulem Jovovým.

[6]) Nejvíce se věří takovému, který byl již trestán aneb který jest jinak znám, jako onen Seleukus (dle Tacita Ptolomaeus), jenž Othonovi z hvězd slíbil trůn a tak urychlil smrť Gallovu. Počtem roz. astrologickým, sr. „výpočty Babylonské“, Hor. C. I. 11. 2.

[7]) Na tvrzi, t. j. ve vojenském vězení. — Měl býti odpraven, ale jen poslán do vyhnanství na Serifus, v. I. 73.

[8]) Tanaquil, manželka krále Tarquinia Prisca, známá ukrutností a vládychtivostí.

[9]) Ještě horší jest taková, která sama vyzná se ve hvězdách; Saturnus znamenal neštěstí, Venuše štěstí. V horkých měsících drživaly dámy v rukou koule z jantaru pro ochlazení.

jak mastný jantar v ruce mívá vždycky kalendář
ohmataný a která se nevyptává sama nikdy
nikoho, jíž však již se ptají a která v pole nejde
též ni domů za chotěm, počet odpírá-li Thrasyllův.[1])
Má-li jenom k prvnímu se vézt miluíku,[2]) vybírá
šťastnou ze knihy chvíli; svrbí-li mnutý oka koutek,
nejdřív prohlíží svou hvězdu a pak bere masti;
a kdy nemocna leží, vhodnější chvíle se nezdá
k jídlu nižádná jí, než již poručí Petosiris.
Když chuda jest, strany obě probíhá kol mety v cirku,
planetu sobě vytáhne,[3]) podá ruce své, čelo věštci,
jenžto při tom časté od ní si hubičky vyžádá.
Však bohatým hádá Frygický věštec a Indský
neb najatý takový, jenž svět zná, všecky i hvězdy
neb nějaký starší, pochová jenž blesky obecní:[4])
sprostých los položen buď na hradbách nebo v cirku;
ježto vlasů dlouhých na nahé zlato šíji ukáže,
v cirku u delfínů a vajec ptává se a sloupů,
má-li nechat krčmáře, se zasnoubit s hokynářem.

(Pokračování.)

Úvahy.

Die Pflege der Mineralogie in Böhmen. Ein Beitrag zur vaterländischen Geschichte der Wissenschaften. Von Dr. **Adalbert Wraný.** Prag 1896. 1. Hälfte.

S potěšením chápeme se péra, abychom podali stručnou zprávu o spise, jenž důležit jest jednak pro dějiny přírodopisu v Čechách, jednak i tím jest znamenit, že psán jest *zcela objektivně*, což zajisté zřídka kdy se přihází ve spisech tohoto druhu. Spisovatel bedlivě prostudoval všecky prameny, které mu přístupny byly a také zejmena je všecky uvádí, čímž ovšem nemálo prospěl všem, kdož tou neb onou partií hodlají se zevrubněji zanášeti. — Obsah celého spisu, jehož dosud vyšel díl I., jest tento:

I. Práce mineralogická v Čechách do polovice 18. století.

a) spisovatelé 16. věku, *b*) sbírky nerostní této doby, *c*) spisy nerostopisné 17. a 18. věku.

---

[1]) Thrasyllus, pověstný astrolog Tiberiův; Petosiris, starý Aegyptský astrolog, pod jehož jmenem byly jakési knihy astrologické.

[2]) O milnících v. Velišský str. 70. (obr. č. 86.)

[3]) Vrací se k těm, jež dávají si hádati. Chudá ptá se jen lacinějších hadačů z rukou (chiromantů), kteří s všelikými kejklíři zdržovali se v cirku neb na hradbách; sr. V. 154. O zařízení v cirku v. Velišský str. 45., kde jsou též obrázky sloupů s delfíny a vejci.

[4]) Fulgurator, bleskopravce slul augur, jenž z blesků věštil a na odvrácení hněvu božského „blesky pochovával", t. j. předmět bleskem zasažený do země zakopal s obětí; místo takové slulo bidental.

II. Druhá polovina 18. věku; zavedení přírodopisu do škol a založení České společnosti nauk.

a) vyučování přírodopisu a stolice pro veškery vědy hornické na universitě, *b*) soukromá společnost pro mathematiku, dějiny vlasti a přírodopis a z ní povstalá Česká společnost nauk, *c*) spisovatelé mineralogie této doby, *d*) soukromé sbírky minerální.

III. Prvá polovina 19. věku, založení národního musea a z něho vycházející povzbuzení ke studiu mineralogie.

a) vyučování mineralogie na universitě, *b*) vyučování mineralogie na technice, *c*) národní museum, *d*) spisovatelé nerostopisů této doby, *e*) soukromé sbírky nerostní.

IV. Obrat ve vědeckém životě v polovině 19. věku. Zřizování samostatných stolic pro mineralogii.

a) stolice pro mineralogii na universitě, *b*) stolice pro mineralogii na technice, *c*) báňský ústav a c. k. hornická škola v Příbrami, *d*) sbírky nerostní českého musea, *e*) spolky přírodnické, *f*) spisovatelé o mineralogii, *g*) soukromé sbírky nerostní, *h*) obchod s nerosty.

V. Působení rozdělení národního.

a) stolice pro mineralogii na obou školách technických, *b*) stolice pro mineralogii na obou universitách, *c*) stolice pro mineralogii na báňském ústavu v Příbrami, *d*) nerostní sbírky českého musea, *e*) přírodovědecké akademie a spolky, *f*) spisovatelé mineralogičtí, *g*) sbírky nerostní, *h*) obchod s nerosty.

Nejstarší památkou pro mineralogii českou jest *Vodňanský rukopis* ze 14. věku, o 11 listech, vůbec *Lapidarius* nazvaný. Jest psán česky a obsahuje seznam 55 drahých kamenů. Prof. Jan Krejčí v Živě r. 1859 jej otiskl a přidal k němu vysvětlivky. Rukopis z r. 1393 obsahuje také mimo popis rostlin, kovův i popis drahých kamenův. Oba spisy však hledí jenom k léčivým účinkům nerostů, jak v tehdejší době obecně se dělo.

Nový směr nastal teprve, když *Jiří Agricola*, rodem Sas, r. 1527 do Jáchymova se dostal za lékaře, kde tehdy dolování mocně se rozvíjelo a kde byla příležitost nejvábnější, obádati rozličné kovy a nerosty je provázející.

Jsa ducha bystrého a znamenitě vzdělán ze spisů dávnověkých učenců, nastoupil v Jáchymově novou dráhu, na níž průvodci mu byli zkušení *Bart. Buch* a *Lorenc Bermann*, oba úředníci bánští v Jáchymově. Prvním spisem Agricolovým byl „Bermannus, sive de re metallica dialogus" (1530), v němž jedná o hutnictví vůbec, pak probírá kovy a konečně — v tom právě jest pokrok — promlouvá i o jiných nerostech, které kovy doprovázejí. I tím jest spis tento důležit, že všady, vzdav směr scholastický, z vlastního názoru a vlastní zkušenosti spisovatel čerpá. Neméně závažné jsou i spisy: „De natura fossilium libri X." (1546) a „De veteribus et novis metallis libri II." (též 1546) v nichž *poprvé* na základě fysikálních známek (barvy, průzračnosti, lesku, tvrdosti atd.) vyznačeny jsou jednotlivé nerosty; tam i dbáno krystallův, ač nahodilé tvary více váží. Chemickými zkouškami pohrdá, jsa rozhodným nepřítelem tehdejší alchemie. Pokusil se i o jakousi soustavu, ač s nevelikým zdarem. Popisuje svědomitě všecky nerosty (počítaje mezi ně ovšem i zkameněliny), které sám znal. Tyto dva spisy jsou nejstarší

a nejdůležitější prameny pro dějiny českého hutnictví. Nemůžeme zde vypočísti nerostů, jež Agricola ve spisech svých uvádí, pouze poznamenáváme, že nově popsal vismut a antimon.

Druhý badatel Jáchymovský byl evangelický farář *Jan Mathesius*, v Rochlici r. 1504 narozený, žák Agricolův. V kázáních poučoval osadníky vedle pravd mravovědných a věroučných také o mineralogii a hutnictví! Studie své montanistické tak zdárně provedl, že jej hrabě Kašpar ze Šternberka jmenuje dějepiscem Jáchymovského hutnictví. Nerosty jím popsané jsou celkem tytéž, které Agricola znal a uvedl.

I třetí Sas, *Lazar Ercker*, proslavil se a to tím, že sestavil spis, jímž (na základech Agricolových) lze určovati nerosty. Znamenitý tento muž byl českou komorou r. 1565 do Čech povolán, a to do Hory Kutné, odkudž vysýlán byl do ostatních horních měst českých, aby v nich zaváděl dokonalejší způsob kutění a z rud kovů dobývání. Konečně povolán do Prahy, kde si získal znamenité zásluhy o české mincovnictví. Zkušenosti, jichž nabyl v obou oborech, tiskem vydal v řeči německé (1574), avšak postaral se o to, aby vydán byl spis jeho také v jazyce českém.

Za těchto dob vznikly také již snahy, zakládati si mineralogické sbírky vedle příkladů mužů svrchu uvedených. V Čechách předními sběrateli byli arcikníže Ferdinand (1547—62) a později bratr jeho císař Maxmilián. Nejbohatší však sbírka na sklonku 16. věku byla sbírka císaře Rudolfa II. Rada císaře tohoto, *Anselmus Boëtius de Boot*, byl své doby znamenitým mineralogem a dovedl získati i náklonnost štědrého císaře pro svůj oblíbený obor. Placení sběratelé vysláni po všech krajinách českých, zvláště krásné kusy rud i drahých kamenův odváděny do Prahy do úřadu mincovního, a tak vzrostly mineralogické sbírky k netušené kráse a bohatosti. Nestačily jim znenáhla vykázané místnosti císařského hradu, i byly uloženy do zvláštních pokojů v císařském Belvederu. Cena jich páčila se na 17 millionů ve zlatě. Bohužel, že po smrti Rudolfově za rozličných záminek byly olupovány, a co zbylo po vpádu Sasů r. 1631 a Švédů loupeživých r. 1648, bylo v minulém věku částečně převezeno do Vídně, částečně za císaře Josefa II. ve veřejné dražbě prodáno. Tehdy (1782) nacpali vzácné minerály podle barvy do soudkův a tak je vyprodávali!

Po zlaté době Rudolfově na dlouho utichl všechen ruch vědecký v Čechách. V 18. věku připustili sice Jesuité přírodopis do škol, avšak spisy jejich v té příčině vydané dosvědčují, že badatelé nijak se nesnažili vniknouti ve věc a přestali na pouhých zkazkách minulosti. Výminkou jest *Zacharias Theobaldus*, jenž popsal (1628) znova nerosty Jáchymovské a Slavkovské; avšak spis jeho se ztratil. Vlastenecký kněz *Bohuslav Balbín* sebral sice ve spisu svém „Miscellaneorum historicorum Regni Bohemiae Decadis I. Liber primus“ (1679) různé zprávy o bohatství země české, ale to jest pouze nekritická snůška z různých spisův a od různých lidí — při níž jen zamlouvá se neúmorná píle a horoucí láska spisovatelova k rodné zemi. S pochvalou dlužno se zde zmíniti o Jesuitovi *Josefu Steplingovi*, jenž ve spísku v latině r. 1754 vydaném vypisuje pád kamenů povětrních u Strkova nedaleko Tábora a to na základě soudního šetření. Steplingovi náleží zásluha, že dlouho před Chladným snažil se vysvětliti pád tento a nepokládal ho za báchorku. Konečně poznamenáno budiž, že Jesuita Dr. *Ant. Roll* v Praze r. 1762 uveřejnil dissertaci latinskou, v níž pojednává také „de origine lapidum“. (Pokračování.)

Hlídka programmův.

3. Einiges über den Betrieb der Jugendspiele in der Schweiz. Von Professor **A. Kerer.** Vierzigster Jahresbericht des k. k. Real- und Obergymnasiums in Feldkirch. 1895. Str. 13—21.

Spisovatel r. 1891 na podnět ministerstva kultu a vyučování odebral se do Švýcar studovat tělocvičných her mládeže a z pozorování svých leccos zajímavého podává. Navštívil mnohá města a ústavy v nich se nalézající, na př. Bern, kde na gymnasiu jest *koupání obligátním předmětem* (2 h. týdně), dále Curych, Solothurn, Zug, Švyc a Sv. Havel. Seznal, že všude školský tělocvik směřuje k tomu, aby mládež co nejvíce pěstila tělocvik a hry tělocvičné na volném prostranství, v přírodě, a že tělesná výchova v zemi té má vytknutý trojí účel paedagogický: 1. podporovati tělesný vývoj a zdraví a zároveň i občerstvovati ducha; 2. přispívati k vývoji charakteru, ... osobní zmužilosti a odhodlanosti a zároveň navykajíc povahu svěřenců dobrovolnému podřízení se určitým zákonům a vštěpujíc jim smysl pro právo a spravedlnosť, a 3. poskytovati učiteli příležitosť poznávati duševní život vzrůstajících hochů, a tím usnadňovati mu intensivní působení při výchově jeho svěřenců. *F. Nerad.*

Literatura.

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš.** Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XX. Sešit 1.: K historii moravských nářečí (Th. Vodička). Kroměříž ku konci války třicetileté (Jan Doležal). Na jihovýchodní Moravě (Jos. Klvaňa). Rozletité kapitoly ze starého místopisu a dějin rodův (August Sedláček). Mince a mincovnictví markrabství Moravského (I. Červinka). Morava na národopisné výstavě v Praze r. 1895 (Jos. Klvaňa). O zaniklých osadách, hradech, tvrzích a dvorcích v okrese Blanském (Jan Knies). Archivní rozhled (Fr. Slavík). Umělecké a vědecké zprávy.

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník I. Sešit 4.—5.: Příspěvky k výkladu homerských epithet μέροψ a νῶροψ (Frant. Kovář). Poznámka redaktorova (J. Kvíčala). Zbytky staročeských legend (J. Prášek). K původu Pařia Kristiana z Koldína (týž). Kritické a exegetické příspěvky k Platonovu Faidru (J. Kvíčala). De quibusdam sermonis Suetoniani proprietatibus (Osv. Jakubíček). Různé příspěvky k skladbě a fraseologii. III. IV. V. VI. (J. Kvíčala). Staročeský zbytek Genese ze XIV. století (Ad. Patera).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 1. a 2.: *Novoroční modlitba (L. Grossmannová). Stejskalčina koza (M. Batíková). Na besedě (A. Popelková). Věrni až do skonání (K. Červenka).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 1.: *Kreusa (Jar. Vrchlický). Ženy dobré, které

příliš milují (Jos. Šlejhar). U lidojedů na Sumatře (P. Durdík). V sídle „Velikého Ducha“ (Pavel Albieri). *Roky jdou (Růžena Jesenská). Bezesná noc. (V. Němirovič-Dančenko, př. Eliška baronka z Bílé). Noviny a novináři bulharští (Jos. Toužimský). Zázračné koření (Marie Červinková). Zloděj (Vladimír Čech). Rozšíření a pokroky fotografie (Jar. Haasz). Ve velké době (Serv. Heller). Po stopě plagiatu (J. Arbes).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVII. Číslo 4.: Nová poétika (R. Doumic).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 9.—11.: Torbole (E. Jelínek). *Pax et quies. Vánoční idylka (F. Záhradský). Stinné stránky spolčování. *Vážka (E. Hostačovský). Živá mrtvola (A. Kruglov, př. Boř. Prusík). Turecké ženské školství v Cařihradě (Em. Fait). *Jeptiška (M. Haunerová). Letitia (J. Russu, př. F. Hlaváček).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XV. Sešit 7.—8.

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník II. Číslo 12.: *K Novému roku (S. Kraňčević). Zmařený život (Iv. Staparčević). *Původ harfy (T. Moor, př. M. Simić). Don Quijote (M. Car). Nikdo jako Bůh (J. Dučić). Moje bába (T. Alaupović). Ossian (A. Tresić). Z francouzské lyriky (př. M. Sabić). Charvátské hudební názvosloví (Fr. Kuchać). Ikona (St. Žakula). Ohlaví u Popovanky (Truhelka). *Zlatníkovo zlato (Uhland, př. J. T.). *Zimní pohádka (R. Katalinić). *Můj slavík (Mirza Safvet Bašagić). *Dva hroby (J. Milaković).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Číslo 4.

Nové zprávy. Redaktor a nakladatel Edv. **Beaufort** v Praze. 4°. Předplatné ročně (24 čísel) 5 zl. Ročník II. Číslo 47.

Nyare bidrag till kännedom om de Svenska landsmålen ock Svenskt folklif. Tidskrift utgifven genom J. A. **Lundell.** Stockholm. Předplatné na ročník 3 koruny, krámská cena 4·5 korun. Ročník 1895. Svazek 1.: O prostonárodním smýšlení, zvycích, pověrách, žití v jídle a pití, kroji, nemocech a lécích ve Wässborském okrese. — Svazek 2.: O prostonárodních pověstech (Axel Ahlström). Finská slova vypůjčená ve východošvédských nářečích (Ralf Saxén). — Svazek 3.: Skonské (jihošvédské) nápěvy, hudba a tance (Nils Andersson).

Obzor národohospodářský. Redaktor Jos. **Gruber.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (24 seš. o 16 str.) 6 zl. Ročník I. Sešit 1.: Několik slov o národním hospodářství (E. Šimek). K otázce kartelové (C. Horáček). Rozmanitosti.

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník IX. Sešit 1.: Několik otázek moderní paedagogiky (F. Krejčí).

Периодическо описание на Българското книжовн дружество въ Срѣдецъ. Redaktor V. D. **Stojanov.** 8°. Ce ročníku (o 6 knihách) 12 lvů, v cizině 15 lvů. Ročník VIII. Knížka 5: O úkolech umění v Bulharsku (J. Milarov). *Prolog (D. K. Popov). Nyn nauka o příčinách nakažlivých nemocí (S. Mirkov). Příspěvky k floře bu harské (A. Tošev). Exkurs z naší národní poesie (N. Načov). Jubile Iv. Vazova (Rusenec).

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umětnosti. Tří filologicko-historická a filosoficko-právnická. Svazek 43.: Putování po Balká ském poloustrově v XVI. věku (T. Matković). Zvláštnosti dnešního řeckéh nářečí (R. Strohal). Stay proti Lukreciovi (M. Šrepel). — Třída mathe maticko přírodovědecká. Svazek 20.: Příspěvek k theorii křivek 3. stupn a 3. řádu (K. Zahradník). O pravidelném 13úhelníku (Lj. Ivanković). Pří spěvek k theorii Pascalova limaçonu (V. Varićak). Rozvoj funkcí pravděpo dobnosti (E. Doležal). Ochranné barvy u živočišstva (J. Torbar).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Roční V. Sešit 5.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a po litiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. Sošit 1.: Ideál (Ludmila Podjavorinská). Udalosti v Žiline a jej susedstve roku 1848—1849. (Z latinského rukopisu Henricha Hájského podává Alex ander Lombardini). *Vianočný strom (Martin Sládkovičov). *Podivný pohan (týž). Koreň a výhonky (Svetozár Hurban Vajanský). *Strach (H). *Preč odtiaľ. *Protiva (Somolický). Slovenská svatba (Krištof Chorvát). Dr. Bohuslav Šulek (Ivan Zoch). Eugen Onegin (z Puškina prekladá Samo Bodický). Beseda.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XIV. Sešit 12.

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 31.—32.: Špatná výřečnosť u dítek (J. Válek).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXV. Číslo 6.—7.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 4.: *Vrah (A. Mužík). Hygiena ucha (Fr. Parkner). Poslední dobrodružství Dona Juana (A. Mužík). *Echo z hlubin (J. Koráb). Abbé d'Arthès (A. Silvestre, př. J. Pšenička). *Dvojí kletba (V. Souček). Černá bradavička (A. Nečásek).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník I. Sešit 12.: Dědičnosť (Vl. Preininger). Kuchyně v pravěku (J. Matějka).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel, K. Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVI. Sešit 12.: Betrachtungen zur psychologischen

Poetik (H. Herzog). Zur Frage der Privatlectüre (K. Wothe). Zur Construction von iubeo und veto (E. Löw).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník I. Číslo 1.—2.: Večer Sylvestrovský (A. Vobejda). České obce v Dolních Rakousích (J. Urban). Na temné stezce (A. Vobejda). Příspěvek k dějinám stavu rolnického (F. Menčík). *Masopust (A. Vobejda). První láska (týž). Z pamětí cechovních (R. Janovský).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 6.—7.: O strojích sázecích. Povoz budoucnosti. Žárové světlo lihové. Křižíková elektrická tramway.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Rayman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Sešit 1.—2.: O meteoritech (K. Vrba). Fysiologická účelnosť. (F. Mareš). Rozhledy: Čištění vody po stránce hygienické. Zvláštnosti v potravě motýlů. Sklářství v posledních dvaciti letech. Kterak vzniklo moře baltické? Rozhledy hvězdářské. Golgiho methoda. O zhoubném řádění klíšťů. Směs: Francouzské vysoké školství od doby veliké revoluce. Jsou-li hvězdy obydleny (V. Láska). Pokusy zjednodušiti písmo notové. Cholera ve východním Prusku r. 1894. Nová řeka v Quebeku. Nádobí aluminiové. Latentní životní síla. Japonská oblasť otřesů zemských. Kysličník vodičitý. *Pokusy Röntgenovy* (k tomu přiložena reprodukce fotogr. ruky). Zprávy o společnostech vědeckých.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанокаго. С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník V. Sešit 2.: O obyvatelstvu Jakutské oblasti v příčině dějepisno-národopisné (Vl. Jochelson). Jazykové zvláštnosti lotyšského spisovatele G. Mancelia (P. Šmidt). Tavreňga ve Velském újezdě (A. Šustikov). List Jos. Dobrovského a list V. S. Karadžiće k ministru národní osvěty Šiškovu. Pověsti (A. Šustikov). Cár Sláma (E. Valnev). Říkadla k zasnoubení (Vl. Ivanov). Písně z vesnice Písek, Žitomirského újezdu (Bocjanovskij). Ivan Kupajlo ve vsi Korytné (Th. Rybskij). Svatební obřady a písně v Makově, Kameneckého újezdu (týž). Směs.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazků) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1895. Sešit 12.: Z dějin epitheta (A. N. Veselovskij). Gruzinský básník XII. století, Šota Rustaveli a jeho báseň Pardalí kůže (A. S. Chachanov). *Náčrt života a literární činnosti Petra Chelčického* (N. V. Jastrebov). Naše učiliště. Ad papyrum magicam bibliothecae Parisinae nationalis adnotationes palaeograhicae (N. Novosadsky). Nová kniha o Delfech (Th. Sokolov). Hygin. poet. astronom. III, 24 (M. N. Krašeninnikov).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 107.—109. Díl XIII. (str. 277.—429. Konec). Sešit 110.—111. Díl IV.: Z různých dob. Pořadí osmé: Z letopisů sázavských (str. 1.—86).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 329.: Zvonky i stonky. Povídky Ant. Svobody. 83.

Blouznivci našich hor od Antala **Staška**. Nakl. J. R. Vilímek v. Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 13.—16. (str. 385 až 511.) Konec I. dílu. Sešit 17.: II. díl (str. 1.—24).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský**. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 24.—26. (str. 385 až 460. I.—III. I.—IX). Tím ukončen I. díl (Žaponsko) opatřený četnými vyobrazeními, z nichž mnohá jsou kolorována.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina**. V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Seš. 28.—33. (str. 41—268). Připojeno opět hojně vyobrazení.

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud**, př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str) 15 kr. Seš. 19.—20. (str. 577—640).

Dějiny umění výtvarných. Líčí K. B. **Mádl**. V Praze 1895. Nákladem Bursika a Kohouta. m. 4°. Cena sešitu (o 24 str.) 30 kr. Sešit 22.—26. (str. 505—624). Text doprovází opět veliké množství rytin.

Jinými světy. Román budoucnosti od J. **Astora**, př. J. Bartoš. S původními illustracemi V. Černého. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 7.—9. (str. 193—302). Konec.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 59.: Démantový prsten od Ed. Castelnuova, př. J. Koppová. 79. — Svazek 60.: Divoký růženec od E. Seipgense, př. G. Žďárský. 80.

Lidstvo v době předhistorické od L. Niederle. Nakladatelé Bursík a Kohout v Praze. 8°. Sešit 22.—24. (str. 673—763. I.—XXXIX.) Konec.

Malebné cesty po Praze. Píše E. **Herold**. Illustrujou týž a V. Oliva. Nakladatel F. Topič v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 21. (str. 305—336): Ostruhová ulice a Hluboká cesta.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý**. Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXX. Sešit 1.: Povídky Vs. Garšina, př. V. Mrštík. 155.

Moderní knihy. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Dílo II.: Osud od L. Couperusa, př. J. Kamper. Seš. 1.

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 5. (str. 97—113): Byt lidu vesnického. Výstavní dědina. Osada valašská. Chalupa Tvrdoňská. Slovenská vinná búda. Horácký grunt. Hanácký grunt. Statek opavský a těšínský. Česká kovárna. Doklady a poznámky k dějinám výstavy.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 40.—41. (str. 169—248): Langeweile—Lullus.

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 111.: Rozpustilý nápad. Fraška o 4 jednáních od K. Laufse, př. A. Spáčil. 107. 90 h. — Sešit 112.: Bezectní. Činohra o 3 jednáních od G. Rovetty, př. Jan Kühnl. 56. 60 h.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Sešit 50.: Palác a zbořenina od Bol. Prusa, př. J. Langner (str. 13—60). Serie XIX. Sešit 1.: Obrázky bez rámů od G. Preissové (str. 1—64).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 211.—214. (str. 561 až 736): Gualdo Tadino — Haggai.

Plující ostrov. Román Jul. **Vernea,** př. Jan Wagner. S illustracemi L. Benneta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 10.—13. (str. 289—416).

Poslední Mohykán od J. **Coopera,** př. Fr. Faustin. S obrazy Andriolliovými. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 8.—10. (str. 225—320).

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illustroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str. 30 kr.). Sešit 24.—26. (str. 233—328): Kallobiotika na cestách. Mezi knihami a lidmi.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník V. Číslo 6.: Tryzna (Dźiády) Ad. Mickěviče, př. Jar. Vrchlický. 368. — Jak známo, přeložil báseň tu kdysi V. Štulc; překlad Vrchlického jest ovšem poétičtější a plynnější. — Vydání sešitové. Sešit 7.—9.: Sardanapal lorda Byrona, p. Fr. Krsek (str. 1—128).

Slovník cizích slov. Napsal Lad. **Šípek.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Sešit 17.—19. (str. 513 až 598): Tetrapoda — žurnál. Doplňky ukončují knihu tuto.

Tajemný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Fr. Brábek. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 21. (str. 305—334. Konec II. knihy). Sešit 22.—24.: Kniha III. (str. 1—96).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Dílo VI.: Dobrodružství cvrčka houslisty od A. Candeza, př. Fr. Faustin. Seš. 1. (str. 1—32).

Vilímkova knihovna mládeže dospívající. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Dílo XV.: Za slávy otcův od Al. Dostála. Illustroval V. Černý. Sešit 1. (str. 1—32).

Vilímkova knihovna románů cizojazyčných. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—64).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp. Svaz. 95.: Pod čepcem. Burleskní scena od A. Greye. 16. 10 kr. — Svaz. 98.: Učená hloupá. Žert o 1 jednání od Vl. M. a L. Morozova, př. Jiří

6*

Ščerbinský. 14. 10 kr. — Svazek 99.: Lhář a jeho syn. Fraška o 1 jednání od A. Schrödera, př. A. Spáčil. 28. 16 kr. — Svazek 100.: Dobré vychování. Žert o 1 jednání od J. Neumanna. 26. 15 kr.

Kalibův zločin. Obraz z podhoří od **K. Raise.** V Praze 1895. Nakl. F. Šimáček. 8°. 253. 1·60 zl.

Minulost. Román Bož. **Vikové-Kunětické.** V Praze 1895. Nakl. F. Šimáček. 8°. 531. 2·40 zl.

Přetížený klas. Povídka Růž. **Svobodové.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. 60. 40 kr.

Zpráva úrazové pojišťovny dělnické pro království České v Praze za rok 1894. 4°. 13.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Od schválených c. k. zem. školní radou **návrhův učebních pomůcek** bez předchozího svolení jejího nijaké změny nastati nesmějí a není dovoleno teprve v průvodní zprávě ku konečným účtům připojené dožadovati se takového svolení. (C. k. zem. školní rada v Praze, 6/1. 1896, č. 47.527 ex 1895.)

Zákon ze dne 26. prosince 1895 (ř. z. č. 197) pojednává **o právě původcově** (autorském) při dílech literárních, uměleckých a fotografických.

Schválená díla:

Sobek Fr., Dějiny všeobecné pro nižší třídy škol středních. Díl III. 3 vydání. V Praze 1895. 75 kr. (2/1. 1896, č. 29.935 ex 1895 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Tieftrunk K., Česká čítanka pro žáky německých středních škol. I. díl. 7. vydání. V Praze 1896. 1·05 zl. (16/12. 1895, č. 28.494 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Těsnopis český dle soustavy Gabelsbergerovy. V Praze 1895. 8. vydání. 80 kr, (16/12. 1895, č. 28.100.)

Tille Ant., Učebnice zeměpisu pro ústavy učitelské. III. díl. V Praze 1896. 75 kr. (17/12. 1895, č. 29.089.)

Rozmanitosti.

— **Povinné učení druhému zemskému jazyku.** Na sněmu Českém podal dne 21. ledna t. r. Vojtěch hr. Schönborn návrh, by učení druhému zemskému jazyku bylo jako povinný předmět zavedeno na reálkách,

jako se stalo loni na Moravě; co do gymnasií navrhl resoluci, jíž se vláda vyzývá, by i na nich tak učinila.

— **V haličském sněmu** přijata byla resoluce, by byla c. k. vláda vyzvána, aby byly *dějiny vlasti* zavedeny na středních školách co povinný předmět vyučovací, aby se platy professorů na středních školách zvýšily a aby se počet nadání pro kandidáty učitelství rozmnožil.

— **Ze státní zkušební komisse pro kandidáty učitelství těsnopisu na středních školách** oznamuje se nám, že příští zkoušky budou se konati dne 9. května t. r. Přihlášky opatřené náležitými doklady buďtež podány nejdéle do 30. dubna k rukám předsedy komise vládního rady K. z Ottů v Praze, na ostrově Kampě III.

— **Potrestání s podmínkou,** jež již před několika lety zavedeno ve Francii a jehož se užívá s prospěchem i v Belgii, setkává se se souhlasem i v kruzích učitelských a na antverpském gymnasiu bylo již s úspěchem zavedeno. Professoři a učitelé nechávají provinilce po škole „s podmínkou". Přiřknutý trest a příčina jeho zapíší se do třídní knihy, ale žák po škole nezůstane. Chová-li se během doby stanovené učitelem bezvadně, promine se mu trest a škrtne se z třídní knihy, opakuje-li se však provinění, musí si odpykati trest i za první přečin. Antverpský „Matin" oznamuje, že touto methodou docíleno velmi dobrých výsledků a že většina žáků bezvadným chováním vymohla si zrušení trestu. Také na jedné střední škole v Brusselu, v ústavu Rochezově, provádí se od nějaké doby tento způsob ve všech třídách s úspěchem.

— **Národnostní zákon pro království České.** Čeští poslanci na sněmu Českém podali dne 21. ledna t. r. návrh národnostního zákona pro král. České, z něhož vyjímáme tento passus škol se týčící:

IV. Školy.

§ 30. Oba zemské jazyky v království Českém jsou ve škole úplně rovnoprávné.

§ 31. Vychovávacím a vyučovacím jazykem však v žádné škole národní v království Českém ať veřejné ať soukromé nesmí býti než jeden z obou zemských jazyků.

§ 32. Dítky školou povinné smějí přijímány býti jen do škol obecných neb měšťanských, jejichž vyučovacího jazyku jsou znalé. — Zásada ta provede se zvláštním zákonem.

§ 33. Na školách obecných nebudiž vyučováno druhému jazyku zemskému ani jako předmětu mimořádnému.

§ 34. Jsou-li v obvodu některé školní obce obecné školy pouze jednoho jazyka a nachází-li se v ní určitý počet dětí, jejichž mateřským jazykem jest druhý jazyk zemský, musí pro děti ty nákladem země zřízena býti zvláštní veřejná škola s jejich mateřským jazykem jako jazykem vyučovacím. — Zásada ta provede se zvláštním zákonem.

Slavnostní installace rektora magnifika české university prof. Dra Karla Vrby.

(Dokončení.)

Počet posluchačů řádných na fakultě theologické vzrostl v zimním půlletí o + 14 a v letním o + 5, na fakultě právnické vzrostl v zimním

půlletí o + 4 a v letním půlletí o + 7 posluchačů, na lékařské fakultě klesl v zimním půlletí o — 96 a v letním — 46 a na fakultě filosofické vzrostl v zimním i letním půlletí o + 27. Počet farmaceutů zmenšil se v zimním půlletí o — 13 a v letním o — 18. Moravanů ubylo v zimním půlletí o 16 a v letním o 41. — Přísných zkoušek konalo se a sice na fakultě theologické 7, právnické 256, lékařské 633 a filosofické 23. Celkový počet zmenšil se o 37, a sice na fakultě theologické o 4, právnické o 27 a na filosofické o 11, zvýšil se však na lékařské fakultě o 79.

Počet promovaných obnášel na fakultě theologické 2, právnické 68, lékařské 169 a na filosofické, 11, celkem 250, o 26 více než ve studijním roce 1893—1894. Magistry farmacie stalo se 40 kandidátů, kterýžto počet proti roku předešlému klesl o 15. — Stipendia požívalo v zimním běhu 235 posluchačů s celkovým požitkem 35.728 zl. a 300 zl. ve zlatě a v letním běhu 238 posluchačů s celkovým požitkem 37.334 zl. a 900 zl. ve zlatě. — Stesk na nedostatečnost universitních budov, jenž každého roku tu opětován bývá, musím i já opakovati. Přednášky na fakultě theologické konají se v místnostech nevhodných, fysikální a lučebný ústav, ústavy přírodovědecké, jakož ústav zeměpisný, ústav pro srovnávací anatomii, ústav mineralogický a geologický sevřeny jsou v místnostech nedostatečných; fakulta lékařská a právnická postrádají taktéž rozsáhlejších a četnějších síní; ano přestavba místností na fakultě právnické nemůže býti odložena, nemá-li z chatrných těchto budov povstati nebezpečí pro život lidský. Povinností mou jest vytknouti, že se těchto potřeb uvedených ujímá místodržitel s veškerou vřelostí a plným úsilím, začež mu budiž na tomto místě vysloven upřímný a uctivý dík. — S potěšením opravdovým dále zaznamenati dlužno, že řádný professor vnitřního lékařství p. Dr. Bohumil Eiselt, podle nejvyššího rozhodnutí ze dne 26. března t. r., obdržel pro zásluhy své titul dvorního rady. Jak zásluhy ty cení jeho universitní kollegové, lékařstvo české a dorost lékařský, o tom svědčila jubilejní slavnost na počest jeho uspořádaná, jíž jsem se jakožto výkonný zástupce university súčastnil.

Dále byli vyznamenáni: můj veledůstojný předchůdce v úřadě rektorském řádný professor církevních dějin Dr. Frant. X. Kryštůfek, jenž nejvyšším rozhodnutím ze dne 7. února t. r. jmenován byl kanovníkem kollegiátní kapitoly u všech Svatých na hradě Pražském a mimořádný professor kožních nemocí Dr. Vítězslav Janovský, jemuž nejvyšším rozhodnutím ze dne 21. ledna t. r. byl udělen titul a karakter professora řádného. — Universitě byly minulého roku věnovány tři olejové obrazy, podobizny to bývalých rektorů university české, a sice od Jich Magnificencí pp. prof. Kryštůfka a Jiřího Pražáka a od paní Marie Strengové, vdovy po zvěčnělém rektoru a prof. Strengovi. Jest mi velmi milou povinností, vzdáti pánům věnovatelům a velectěné paní věnovatelce dík jmenem university. — Bohužel, není mi dopřáno jako mým slovutným předchůdcům v úřadě, podati nějakou zvěsť o rozmnožení stipendií studijních. Také prosba rektorátu, v některých čelných žurnálech přednesená za podporu studujících našich minula se naprosto s výsledkem, ač poměry hmotné studenstva v posledních letech valně se zhoršily.

Řečník připomíná soustrastný projev university nad úmrtím arcivévody Albrechta a přistupuje k druhému úkolu svému: k odevzdání to rektorského úřadu Jeho Magnificenci rektoru, pro tento studijní rok zvolenému, p. Phil. Dru Karlu Vrbovi, řád. prof. mineralogie. Dr. Karel Vrba, narozen r. 1845

v Klatovech, dosáhl hodnosti doktorské na filosofické fakultě r. 1872. Již čtyři leta na to byl jmenován professorem mineralogie na universitě v Černovicích, kde až do r. 1881 působil. V roce tomto po úmrtí prof. Bořického byl povolán na universitu českou. Vědecké práce, jimiž právem honositi se může můj levážený nástupce, jsou hojné. Pojednávají nejvíce o nerostech českých po stránce krystalografické a vztahují se k 36 nerostům. Z nerostů těchto jest friesit novou specií ve skupině argentopyritů; anatas, farmakosiderit, fenakit a symlesit jsou pro Čechy minerály novými. Cronstedtit, původně od Steinmanna jakožto nová odrůda popsaný, od té doby již se nevyskytl. Leč Vrba popsal nové nálezy tohoto vzácného nerostu z Kutné Hory a z Příbrami.

Jmenovitě dále vytknouti dlužno monografickou studii o stefanitu, práce to, jež považována za vzor mineralogického bádání. Professor Vrba zabýval se též zkoumáním morfologickým a optickým, o čemž jeho publikace o isolducitu, tellurdioxytu a jiných svědčí. Také v oboru petrografickém konal své zkoumání. Plodem prací těch jsou pojednání o čediči žárovitém od Krásného Dvora, v lávě z Kaimen v zálivu Santorinském, příspěvky k petrografii jižního Gronska, studium zelenokamenů z dolů na Březových Horách a rudního okresu příbramského. Mimo to získal si prof. Vrba velikých zásluh jakò ředitel mineralogického ústavu české university, zřídiv nepatrnými prostředky obsáhlou sbírku mineralogickou, a jako kustos mineralogických sbírek při českém museu, jež svým vzorným uspořádáním nad mnohé jiné vynikají.

Vědecké tyto zásluhy došly též ocenění tím, že prof. Vrba jmenován byl řádným členem král. společnosti nauk a tajemníkem třídy mathematicko-přírodovědecké, řádným členem české Akademie císaře Františka Josefa a skutečným členem císařské ruské společnosti mineralogické v Petrohradě, ředitelem mineralogického a petrografického oddělení musea král. českého, členem sboru pro výzkum Čech a r. 1888 děkanem fakulty filosofické. Při volbě rektora dne 28. června t. r. konané byl pak všemi hlasy rektorem magnifikem pro tento studijní rok zvolen, kterážto volba také potvrzení došla nejvyšším úřadem. Obraceje te nyní k Vaší Magnificenci, dí prof. Dr. Spina dále, projevuji přání, aby veškeré Vaše snahy, nesoucí se za rozkvětem a zdárným působením university české, setkaly se s nejlepším výsledkem ke blahu této říše a naší české vlasti, zvu Vaši magnificenci, abyste složil přísahu, rektoru předepsanou. — Nový rektor magnifikus p. Dr. Vrba předstoupil na to a vykonal povinný slib do rukou odstupujícího rektora, načež byly mu odevzdány veškeré odznaky důstojnosti jeho a pěvecký sbor zapěl opětně příležitostný sbor. Nový rektor měl na to zajímavou přednášku o meteoritech, která upoutala pozornost všech přítomných, byla ke konci odměněna hlučným a dlouho trvajícím potleskem. Nový rektor vzdal na to všem přítomným hodnostům i akademikům za četné účastenství díky, čímž slavnost byla ukončena.

Konkursy.

Uprázdněno jest: místo učitelské pro kreslení na reálce Kralohradecké, pro mathematiku a fysiku na reálce Pardubské, pro češtinu a němčinu na reálce Karlínské.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická: V pondělí dne 13. ledna t. r. přednášel vládní rada *V. V. Tomek* o velkém ohni v Praze roku 1541.

Třída mathematicko-přírodnická: V pátek dne 10. ledna předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání *K. Küppnera* „Projektivní sestrojení křivek m-tého řádu C-m“; *F Rogela* v Barmenách „Theorie Eulerových funkcí“; *V. Weinsettla* v Roudnici „Gastropoda křídového útvaru českého“.

Akademia umějętności v Krakově.

Ve zprávách za říjen a listopad 1895 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: O třech prvých tetralozích Platonových (V. Lutosławski). Kázání Gnězenská (vyd. V. Nehring). O kronice velkopolské (V. Kętrzyński). O thermodynamičných vlastnostech vzduchu (A. Vitkovski). Synthex derivatů chinolinových z kyseliny anthranilové a aldehydův (S. Něměntkovski a R. Ořechovski). Mikrofauna útvarův karpatských (J. Gřybovski). O tělískách Russellových (J. Prus).

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

V druhé části pojednává spisovatel o aetiologii spiny bifidy. Vznik těchto různých druhů zrůdností není jednotný; není možná jej vyložiti jednotnou theorií, jako to činili Tulpius, Haller a Virchow, nýbrž nutno pro každý druh užiti jiného výkladu. Mnohé případy myelocely lze vyložiti tím, že se neodloučil korový list od uzavřené již roury medullární, a tím bylo zabráněno, že se nespojily oblouky obratlové (Morgagni, Cruveilhier, Koch), ale není možná touto theorií vyložiti, proč myelocele se vyklenula nad povrch okolní. Dareste, který pokusy, porušuje pochod oplození, nabyl embryonů stížených spinou bifidou, pokládá různé poruchy u vývoji embryonálním za příčinu spiny bifidy, a k němu se druží Klebs, který soudí, že jde při tom buď o mechanické porušení vajíčka na cestě do dělohy, neb o porušený pochod rýhovací, závislý na oplození. Bouchut vidí příčinu v mechanických vlivech na matku, a Gerhardi počítá k tomu i působení duševní. V mnohých případech spiny bifidy nalezeny exostosy v kanálu páteřním, které spůsobily neuzavření se oblouků obratlových, v případě pak spisovatelově byl to asi lipom, který mechanicky zabránil srůst oblouků obratlových. Celkem není dosud výkladu, který by zúplna vysvětloval i jen jednotlivé případy.

Třetí část jedná o léčení, kterého jsou schopny pouze meningocele, myelocele a myelocystocele. (Pokračování.)

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

K R O K,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jméno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jméno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamací lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK X. SEŠIT 3.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896.

Vydáno 1. března 1896.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme př příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

100. Přečet Alexander list, rozhněval sě jest velmi pro bezpráv(íe) bohové a potom hned odepsal jest jim takto vznící list:[1])

CII. Tuto drží přěpis l. Allexandrova k králi Dindymovi poslaného takto.

„Král nad králi a pán panujících, Alexander, syn boha Amona, Olimpiady královny, Dydymovi zdravíe. Jestliže všechno shledává sě na vás, což[2]) jste nám po listech psali, sami muožete dobrými lidmi býti,[3]) jakožto díeťe, že žádných[4]) hříechuov nečiníte. Ale za jisté vězte, že toho života ne z ctnosti,[5]) ale z obyčeje vedete; neb podle obyčeje[6]) nebo sě bohy nazýváte anebo nenávistí hnuti jste proti nim.[7]) Řekli ste, že zemĕ své neořete a *semenem*[8]) nesejete, vinnic ani stromuov nesadíte, domuov nestavíete. *Zeswne*[9]) dolíčeníe jest, že želez, jimiži byste mohli dělati, nemáte, pro něžto plaviti sě, síeti, stavěti,[10]) orat, nemuožete; a protož jedúce kořeníe, musíte jako bravové život vést suchý, divoký,[11]) nebo nemuožete míeti ani obilé ani ryb ani masa

[1]) listem vznícím *B.* om. *A.*

[2]) to což *A.* to co *B.*

[3]) *B.* slúti *A.*

[4]) ižádných *A.*

[5]) necznofty *A.* neczuoftie *B.*

[6]) secundum nostram considerationem.

[7]) *B.* neb podle obyčeje anebo závistí proti bohóm jste *A.*

[8]) m. *semen A. B.*

[9]) m. zgewne t. j. *zjevné A.* In hoc manifesta ratio est, quia.

[10]) jimiž by to orali, síeti i *A.*

[11]) a divoký *A. B.*

Zdali [1]) toho i vlcíe [2]) nečiníe, kteřížto když masa sě najésti nemohú *semě* [3]) sě nasytíe. A bychom mohli vjeti u (299) vaši zemi, nemohli bychom přijíeti m(údrosti vašíe z) nedostatkuov, jenž máte, ale ten hlad ostavuj (se ve svých) mezích.[4]) Pakli bychom u vašich krajinách stav své (roz)bili,[5]) chudoby, jakožto i vy, rovně [6]) bychom požívali. Nebo neníe hoden chvály muž, jenž vždycky bydlí v žalosti, a(le) [8]) kto skrovně a vesele požívá. Nebo by měli chváleni (bý)ti lidé tesknosti *vtieſſeni*,[9]) tehdy slepí a malomocní měli by nade všechny chváleni býti.

Řekli [10]) ste také, že vaše ženy sě neokrašlují; a které okrasy ponesú, když jich nemají aniž mohú míeti? A *prawiecze*,[11]) že cizolostva [12]) nečiníte; kterak budú moci smilniti nejedúce? [13]) nebo smilstvo pocházíe *z teploty jedno z jater* [14]) a z krmí; ale vy nejíete jedno kořeníe [15]) jakožto vepřové a hladu nikdy nevyženete: protož nemáte moci k smilstvu.

Učeníe nemáte ani milosrdenstvíe hledáte: a tíem vším máte společnosť s hovady, kterážto,[16]) jakožto nemají od přirozeníe, aby [17]) co dobrého počili, též ani na kterém [18]) mají utěšeníe. Ale nám rozomuým,[19]) jenž máme *rozomnú* [20]) vuoli od přirozeníe, mnohá utěšeníe jsú nám [21]) puojčena. Neb jest nelze, aby *ta* [22]) veliká toho světa zpósoba [23]) mohla bez proměny státi, aby po zámutku radosť nepřišla. Nebo vuole člověčíe *nepromĕnĕna* [24]) jest, jenž s nebeskú sě proměnú mění, neb jasný

1) I zdali *A. B.*
2) *B.* vlci *A.*
3) m. *z semě:* de terra. (země *A. B.*)
4) non requireremus sapientiam vestram de penuria, quam habetis, sed in suis finibus remanserat ipsa penuria. však bychom nemohli k žádné múdrosti přijíti z vašeho nedostatku, jenž jej máte, ale ten hlad ostaň u vašich mezéch *B.* nemohli bychom vašich nedostatkuov trpěti *A.*
5) *A. B.*
6) *B.* rovné *A.*
7) *A.*
8) *A. B.*
9) m. nevtieſſeni t. j. *neutěšení* neb vtiſſtieni t. j. *utištění:* Non est enim laudandum vivere hominem in angustia et paupertate, sed si vixerit in divitiis temperanter. Sed tamen si laudandum fuisset, ergo cecitas et paupertas ipsa solo haberent gloriam. ten by měl chválen býti. A ti lidé v tesknosti vtieſſeni Tehdy ſlepye a malomocznye měli by nade všecky chváleni býti *A.* tiť by měli lidé chváleni býti. Tehdy slepí a malomocní měli by nade všechny chváleni býti, poňavadž žádného utěšeníe nemají *B.*
10) *B.* A řekli *A.*
11) m. prawite t. j. *pravíte A.*
12) *A.* cizoložstvíe *B.*
13) add. nic dobrého *A.*
14) m. *jedno z teploty jater:* jedno z teploty jatrné *B.* z teploty jater *A.*
15) jedno kořeníčko *A.* než kořeníčko *B.*
16) s hovady wiecz. A také *A.* s hovady, kteréžto *B.* cum bestiis, quia.
17) add. kdy *A.*
18) om. *dobrém:* in aliquo bono. v čem dobrém *B.* kdy kterého *A.*
19) rozumným *A. B.*
20) m. *svobodnú A. B.*
21) *B.* om. *A.*
22) m. *tak A. B.* tanta.
23) ſpoſoba *A.* ſpuosoba *B.* magnitudo.
24) m. *proměnná:* proměnitedlná *B.* varia. (neproměnitedlná *A.*)

len jasnú mysl člověčí činí a veselé;[1]) a skrze rozličné věky též sě není. Nebo *diedicsstwo*[2]) v sprostnosti sě veselí, mladosť *starosť* *smělosť*[3]) ustavností[4]) sě veselé. Mnoho *ustavičných*[5]) věcí náš zrak poýkají, a jedny věci čijeme skrze viděníe, druhé skrze slyšeníe, třetíe skrze povoněníe a jiné čijeme skrze dotčeníe a pokušeníe. Od země všecko dobré *otwotcze*[6]) přijímáme, *moře*[7]) ryby, *povětřie*[8]) *ptáky*[9]) rozkoši sě **(300)** (těšíme. Ale chce)te-li[10]) sě od toho zdržeti,[11]) tehdy vámi (pýcha vl)ádne[12]) anebo závistí *bude držena*,[13]) nebo (nám)[14]) vám dáno jest. Ale já podle vtipu[15]) svého sú(dím),[16]) že mravové vaši blíže[17]) *k blahoslavenství*[18]) jsú (n)ežli k múdrosti táhnú."

101. Příjem Didimus list, čite a (h)ned[19]) list psa Alexandrovi takýmto obyčejem:[20])

CIII. Tuto drží přěpis listu Dyndymova králi Allexandrovi poslaného takto. Rozdíel čtvrtý a stý.

„Dyndimus[21]), učedlník[22]) Bragmanský, Alexandrovi zdravíe. Nebydlímeť na tom[23]) světě jakožto u věčné věci přebývajíce, ale jako pútníci *bydlíme když smrt na světě*,[24]) beřeme *se*[25]) do jiných krajin a příebytkuov. Aniž[26]) přebýváme v hříešných *stavíech*[27]) ni žádného krádeže nečiníme: a protož majíce bezpečné svědomíe, zjevně chodíme. Nejsmeť bohové aniž proti bohu[28]) býváme zbuzeni žádostí závistivú. Buoh, jenž jest stvořil všecko[29]) na světě, mnohé věcí[30]) rozličnosti ustanovil jest a dal jest člověku svobodné voleníe,[31]) aby o všech věcech, jenž jsú v světě, opatřil a rozeznal.[32]) A protož ktož horšíe opúštíe

[1]) weſſelee *C.* weſſeli *A.* weſelu *B.*
[2]) m. dietinſtwo t. j. *dětinstvo B.* infantia. (dyediczſtwo *A.*)
[3]) m. *smělostí*, *starosť B.* iuventus in presumptione, senectus.
[4]) *B.* ustavičností *A.* in stabilitate.
[5]) m. *utěšených A. B.* delectabilia.
[6]) m. owotcze *B.* t. j. *ovoce A.*
[7]) m. *s moře B.* de mari. (moře *A.*)
[8]) m. *s povětříe B.* de aerem. (povětříe *A*).
[9]) m. *ptákuov*: delitias avium habemus. (ptáky *A.* ptáky a vší *B.*)
[10]) *A. B.*
[11]) *B.* om. *A.*
[12]) *A. B.*
[13]) m. *budete drženi B.* aut invidiosus iudicaberis. (bude zdržena *A.*)
[14]) *A. B.* quia no(bi)s, qui sumus meliores quam vos, donata [nobis] esse videntur..
[15]) iudicium.
[16]) *A. B.*
[17]) k blíže *A.*
[18]) m. *blásnovství A. B.* ad stultitiam.
[19]) *A.*
[20]) tak. ob. om. *A.*
[21]) Didymus *A.* Dydymus *B.* lat. Dindimus.
[22]) *B.* král *A.* didascalus.
[23]) tomto *A. B.*
[24]) m. *bydlíme na světě, a když smrť příde:* sumus peregrini in isto mundo. bydlíme, a když smrť koli příde *A.*
[25]) m. *se A. B.*
[26]) *B.* Ani *A.*
[27]) m. *staníech B:* nec manemus in tabernaculis peccatorum. (wczyziech ſtawiech *A.*)
[28]) proti bohuom *B.* poty bohom *A.*
[29]) všeckno *A.*
[30]) om. *A.* rerum.
[31]) *B.* svolení *A.* arbitrium.
[32]) ad discernendum de omnibus.

a *naleſludugi*[1]) lepšieho, ne buoh, ale přietel boží slove.[2]) A protož o nás, jenž svatě a skrovně jsme živi, proč dieš, *nebo*[3]) bohové jsme anebo proti bohóm závistí bůříme? Nebo zajisté ten vtip,[4]) jenž o nás máte, vás dotýče; neb poněvadž z mnohých štěstie,[5]) kteréž máte, přielišnú pýchú jste naduřalí,[6]) svá těla chlubně chtiece odievati, *a okrašlujete*[7]) a *wczinuge*[8]) na své prsty zlaté orudie.[9]) Ale co vám to prospěšno jest? nebo pro zlato duše nebývají nikoli spaseny aniž se lidská těla[10]) zlata nasycují.[11]) Ale my, jenž zlata [pravý[12]) požitek máme a jeho přirozeně *to seznáváme*,[13]) my[14]) když sme žízniví, *jdem*[15]) ku potokóm,[16]) abychom pili, a to zlato ač bychom nalezli, od nás bylo by nohama ztlačeno. Neb zlato ani lačnosti odjímá ani žiezni staví ani muože od lidí neduhu odlúčiti. Jest-li žiezniv *člo*[17]) a napie se vody, hned žiezeň staví; pakli lačen jest, pokrm lačnosť zažene. A protož, by zlato bylo téhož přirozenie, kdyby jedl je anebo pil, *neb by hned*[18]) hřiech shladilo. A protož co prospievá *zlata?*[19]) neb zlato neočiščuje, nenasycuje, neposiluje ani žádného užitka tělu člověčiemu nepřičiní a nepřinese, než[20]) z něho řepice a orudie strojíte. I zdali orudie hliněné tolik neprospěje? jedno že mysli vaše viece pro stkménie zlata *y*[21]) pýchu bývají pozdviženy. U veliké zajisté vzácnosti zlato, neb čiem jeho viece má, tiem viece se jemu žádosť množí."

102. Přečet Alexander list, hned odepsal takto:

CIV. Tuto Alexander Didymovi, králi Bragmanskému.

„Alexander pán nad pány a král nad králi, syn boha Amona, Olympiady královny, pravíce vzkazujem. Že *ne*[22]) také částce světa tohoto vaše sedadlo[23]) jest ustaveno od *pozitka*,[24]) že cizí k vám přijeti nemohú ani vy k nám dojíti móžete, a[25]) protož svój příbytek chválíte a diete se blahoslavení, neb ste tak zavřeni, že, byste chtěli vyjíti a jiných obyčejuov požívati aneb poznati, nemohli byste: tak chtiece aneb nechtiece musíte svój život chváliti. A tak vedle vašeho naučenie život *ten*, jenž *zwlaſcze*[26]) *bývá usazený*,[27]) má nemálo chválen býti. Kte-

[1]) m. naſleduge t. j. *následuje B.*
[2]) A protož — boží slove om. *A.*
[3]) m. *že nebo:* quia aut. že *B.* anebo *A.*
[4]) *A.* dóvtip *B.* suspicio.
[5]) *A.* ze mnohých štěstí *B.* de nimia prosperitate.
[6]) nadutí *B.* nazwali *A.* inflati.
[7]) m. *okrašlujete A.* a svá těla chlubným rúchem okrašlujete *B.*
[8]) m. *včiňujete A.*
[9]) *B.* prsteny *A.* aurum.
[10]) *B.* spósoba *A.*
[11]) *B.* nasycuje *A.*
[12]) Doplněno z rkp. *A*, ježto v *C* schází opět list t. j. str. 301 a 302.
[13]) m. *rozeznáváme B.*
[14]) om. *B.*
[15]) m. *jdem B.* imus.
[16]) potoku *B.* fluvium.
[17]) m. *člověk B.*
[18]) m. *hned by ten B* (ihned).
[19]) m. *zlato B.*
[20]) ač *B.*
[21]) m. *v* t. j. *u:* w pychu *B.*
[22]) m. *na* či *w:* in ea parte mundi.
[23]) sedem.
[24]) m. *poczatka* t. j. *počátka B.*
[25]) om. *B.*
[26]) m. *wzalarz* (v žalář *B.*) či *wzalarzi* (v žaláři: in carcere).
[27]) wſazen *B.*

rýžto[1]) mučený život až do smrti trpíe.[2]) A zbožíe, jenž pravíte,[3]) mukám se rovnají *tez*,[4]) ježto v žaláři přebývají. A což zlým lidem náš zákon přisuzuje, od přirozeníe vy to trpíte.[5]) A protož věrně má[6]) blahoslavenstvíe ten, ktož toho tak požívá, ale bíedami váš život móže slúti a súzen býti. Ale skrze bohy nesmrtedlné pravíme vám, bychom k vám mohli přijeti a mohli vašíe bíedy vás zbaviti [zbavíece],[7]) učinili bychom vás muže udatné oděním rytíeřským a koňmi okrášlenými."

CV. Tuto na tom míestě Alexander kázal slúp postaviti mramorový divný.

Mezi tíem přikáza Alexander, aby na tom míestě slúp mramorový divné postavy a vysokosti *poſtawyty*,[8]) a káza na něm toto psáti řeckú, latinskú, indickú a perskú řečí: Já Alexander, syn Filipuov, Macedonský,[9]) po smrti Dariáše, krále perského, a Pora, krále indického, táhl sem až dosovad do tohoto míesta, bojuje a mužsky rytíeřuje; a ktožkolvěk chtěl by dále jeti, darmo pojede, neb jeho potká protivná a hrozná věc.

CVI. Tuto Alexander bojoval s lidmi divokými velikými.

103. Odtud pohnuv vojskem svým[10]) na pole, jemužto jmeno bíeše Atrea,[11]) a rozbichu tu stany. A bíeše okolo pole les hustý stromuov ovocných přemnoho, jimižto bíechu živi lidé divocí, jenž bydléchu v tom lese, jichžto těla bíechu převeliká[12]) obrová, a bíechu oděni kožemi chlupatými. Ti když uzřechu vojsko Alexandrovo, divíechu se velmi, neb nevídachu nikdy lidí. A hned Alexander přikáza, aby všickni křikli hlasy velikými. A hned jakž počechu křičeti, lekli sú se velmi ti lidé i báli sú se velmi, neb neméjíchu obyčeje rozuměti lidským hlasóm. A hned počechu utíekati. Ale Alexander s rytíeři svými stíháše je i zabil jich šest set třidceti a šest. Ale zmordováno jest Alexandrových rytíeřóv sto a sedmmezcíetma a pacholkóv dvě stě a třidceti.[13]) A ostali sú tu tři dni, jedúce ovoce palmové.[14])]

---

[1]) akterzyzto . . . trpije *B*.

[2]) V *A* i *B*. pokaženo místo: život *těch*, jenž *v žalář(i) bývají usazeni*, má nemálo chválen býti, *kteřížto* (quia): illi, qui in carcere positi sunt, beati dicendi sunt.

[3]) om. *že máte*: que habere dicitis.

[4]) m. *těch*: eorum.

[5]) *add.*: A odtud pocházíe, že ktož od vás múdrým jest nazván, u nás vinen bude utrpeníe *B*. Propter hoc ita fit, ut, qui a vobis sapiens dicitur, apud nos reus nuntiatur.

[6]) om. *ne*: Protož věrně pravím, že *ne* blahoslavenstvíe, ale bíeda muože život váš súzen býti *B*.

[7]) bychom mohli přijíti, bíedy vás zbavíece *B*.

[8]) m. *postavili B*.

[9]) Macedonského *B*.

[10]) add. *i přijel B*. pervenit.

[11]) lat. Actea.

[12]) add. jakžto *B*: ut gigantes.

[13]) a pacholkóv — třidceti om. *B*. lat.

[14]) ipsorum arborum.

(Pokračování.)

Česká terminologie logická.

Historická studie Dra *Ant. Krecara*.

(Dokončení.)

10. Příklady, kterak třeba čísti oddíl předešlý ve spojení s celým seznamem terminů v oddíle osmém.

a) Abstrakce a determinace.

První, jenž pojem abstrakce vyložil po česku, byl Marek. Vyložil ho tím, že termin latinský přeložil. Tak povstalo: odtahování, odtahovati, odtahovací atd. Překlad ten však nezdál se přiměřeným. Jungmann a terminologie matiční utvořili odmíšení, odměšovati, odměšovací atd. Čím více názvů, tím více termin kolísal. Hanuš přidržel se však názvů Markových, a když i komisse terminologická se pro tento název rozhodla a z kmenu toho i jiné terminy utvořila (odtažek), byl přijat definitivně. Místo mohutnosti odtahovací zavedl Durdík odtaživosť a od toho i adj. odtaživý. Pospíšil mimo cestu již urovnanou užil pro abstrahere název odezírati, ač abstractus nepřekládá odezřený, nýbrž dle zvyku odtažitý.

Pro determinaci užil Marek a Jungmann lidového výrazu určiti, obmeziti. Determinace = určení, obmezení. Název ten zdál se neurčitým samému Jungmannovi a ten ve svém slovníku navrhuje i ohraničení. Komisse přidržela se sice názvů původních (obmeziti a určovati), chtěla však rozdílnými názvy naznačiti i rozdílnosť pojmů limitatio a determinatio.

b) Analogie.

Analogii přečeštiti chtěli již před Markem. Palkovič nazývá ji ve svém výkladě kunstovních slov významem všeobecným „podobnosť". Že název ten vystihuje význam pojmu analogie jen povrchně, bylo patrno. Není sice analogie ani stejnosť (identita), ani rovnosť (aequalitas, ale též ne pouhá podobnosť. Marek, který zčeštil latinský název formadobou, poznal to velmi dobře a utvořil název „obdoba, obdobnosť, obdobný". Terminologie komissní instrumentálem obdobou vyznačovala lat. per analogiam, ex analogia a tak název ten se ustálil, ačkoli dosud hustěji se užívá názvu latinského.

c) A priori, a posteriori.

Pojmy ty zavedeny byly do češtiny ihned z počátku logikou Kantovou, kde hrají velikou úlohu. Marek utvořil pro první název „z domyslu". Od toho adi. domyslný a cognitio a priori poznání domyslné. Terminologie matiční a zejmena Jungmann říkali též původně, prvotné anebo pouhorozumový. Žádný však z názvů těch nechtěl vystihovati celého pojmu a priori a žádný se neustálil definitivně. Vadil také v lidu stále užívaný důmysl, který název značil na konci minulého sto-

letí Argwohn, kdežto adi. důmyslný značilo geistreich. Teprve Palacký dal subst. důmyslu význam Tiefsinn. Nyní užívá se raději názvu latinského.

Pro druhý pojem (a posteriori) užil Marek názvu „z přezvědu". Od toho adi. přezvědný a cognitio a posteriori poznání přezvědné. Poznání přezvědné stojí proti poznání domyslnému jako zkušenosť, jako poznání smyslové, jako přesvědčení zevní proti bádání, myšlení (poznání myslí) a přesvědčení vnitřnímu. I pro tento pojem užívá se raději názvu latinského a to tím spíše, ježto české názvy mezi tím se změnily. Hanušovi totiž značí dozvěd úplné přesvědčení, přezvěd zkušenosť. Praví takto: Přezvěd jmenujeme novějším vědeckým názvem to, čemu staří říkávali zkušenosť. Jest však přece ještě rozdíl mezi pouhou zkušeností a mezi přezvědem a to ten, ze přezvěd je *uvědomělá* zkušenosť ve službě vědy. Tak Durdík říká soudu aposteriornímu jako Marek soud z přezvědu nebo soud zkusný; avšak soudu z přemýšlení (přemýšlíme-li, zkoumáme) soud zkumný nebo soud z dozvědu.

d) Definice.

K českému názvu pro definici užil Marek s Jungmannem výrazu měřiti a nazval definici výměrem. To, co se vyměřuje, slulo mu vyměřenec (definitum). Pojmy buď se vyměřiti dají a slují výměrné (definita) anebo se vyměřiti nedají a slují nevýměrné (indefinita). Výměr děje se znakem rodovým a rozdílem tvarovým. Marek říkal rozličností rodovou a rozličností tvarovou nebo rozdílem tvarovým. Různé druhy výměru nazývaly se po česku takto:

1. genetický — u Marka plodnický, u komisse vznikojevný, vznikový, původojevný;

2. nominální nebo verbální — u Marka poslovný nebo názevný, u komisse názevný, nyní slovný;

3. reální — u Marka povĕcný, u komisse věcný.

e) Divise.

Pro pojem divise zachován byl z počátku století v řeči lidové název dělení. Marek tento výraz lidový povýšil na termin logický a chtěl mu dáti tvar dělba, aby od výrazu lidového se lišil. Komisse schválila názvy oba, které pak kolísaly. Rozdělení logické děje se dle určitého dělidla (fundamentum divisionis). Název ten zavedl již Marek. Pojem celý, který se má rozděliti, nazval Marek dělivo (divisum), komissi název ten nebyl sice po chuti, nemajíc však lepšího ponechala ho a utvořila vedle něho název dělitebné nebo celek dělitebný. Rozdělení téhož celku dělitebného dle různých dělidel nazval Marek soudél (codivisio, συνδιαίρεσις) a komisse možnosť, soudělení, soudělnosť. Hanušův název rozdělení vedlebytných zahynul. Komisse vedle názvu souděl navrhovala rozdělení pobočná. Pro opětné rozdělení jednoho neb více členů celku dělitebného přeložil Marek název latinský subdivisio v poddělení a odtud bychom mohli nazvati možnosť poddělení poddělností.

f) Důkaz.

V řeči lidové říkalo se na konci století minulého **dokaz, dovod** — dokázati, dovoditi. Co se má dokázati (*θέσις*), nazval **Marek klad** (kladu ponu, kladmo modo ponente, positive), Palacký poloh, **komisse** položka (*τὸ κείμενον*, was zu beweisen ist). Může-li položka býti dokázána, sluje dle Marka dovoditelnou (demonstrabilis), dle terminologie matiční a Jungmanna průkaznou neb dokazatelnou. Má se dokazovati z pohnutek nebo důvodů; obou názvů bylo užíváno v řeči lidové. Provádění důkazu jest dokazování nebo dovozování, síla důkazu dle komisse silou důkaznou. Dle téže komisse jest prostředek dokazovací průvod nebo průkaz, nauka o důkazích důkaznictví neb důkazosloví. Proti důvodu užívá protivník dle Marka důvodu protivného čili odvodu nebo námitek. Je-li spor pouze o slova, je to dle Marka slovopor (*λογομαχία*), pravda dokázaná ve vědě poučkou (*θεώρημα*).

g) Důsledek.

Pro pojem konsequence vzal Marek kmen „sled" (sledovati) a utvořil název následovnosť nebo následnosť Název ten však pojmu konsekvence nevystihuje: nebo nevíme z něho, má-li se jím naznačiti následování vůbec (schlechthin folgend) či následování nutné (consequent folgend). K rozeznání toho lišila komisse následující (schlechthin folgend) a následný nebo následovný (nothwendig folgend). Pro správné následování utvořil Palacký důslednosť, důsledný, důsledek, Masaryk důsledivosť. Připojíme-li ještě jiné názvy, utvořené od kmene sled, musíme rozeznati alespoň tyto: následek (die Folge), následující (folgend), následný = následovný (nothwendig folgend), důsledek (= úsudek bezprostřední consequentia immediata Ds.: z rovnomocnosti, z podřaděnosti, z protikladu, z protivy, z podprotí, ze spůsoby, z obratu, z obměny), důslednosť (Folgerichtigkeit, Consequenz), důsledný (consequens), sousledek (Zusatz, corollarium) a výsledek (Resultat).

h) Hypothesa.

O český název tohoto pojmu logického pokoušel se již Palkovič. I nazval je položením za pravdu nebo zdáním. Široký tento výměr pojmu toho následovníků neměl. Marek, překládaje z řečtiny, utvořil podstatu nebo podpověď a adj. podsadný nebo podpovědný, Palacký podloh nebo podlohu. Vedle toho užíval Marek i názvu domněnka, liše domněnku (hypothesu) od domínění (coniectura). Terminologie komissní definovala hypothesu po česku jako podmínku (podmíniti, podmínečný, podmiňovací). Tím utvořena byla celá řada názvů, jichž význam nebyl přesně stanoven, a proto název jeden s druhým často a různým spůsobem byl zaměňován. Konečně udržela se dle příkladu Hanušova pro conditio podmínka a pro hypothesi domněnka.

i) Soud.

Slov „soud, souditi, souzení" užíváno bylo již v řeči lidové na konci století minulého, avšak bez rozdílu významu u slov: „úsudek, usouditi, usuzování". Maje Marek ve své německé logice klad vztahu

ivou soudů, sáhl pro název úsudek. Směr formální změnil Markův úsudek v soud a užil úsudku pro syllogismus, pro který Marek užíval názvu rozsudek. Oba soudy, z nichž závěr usuzujeme, nazval Marek propovědi (propověď hořejší a propověď dolejší) nebo hořejšek a dolejšek, násudek a zásudek nebo návěsti, nověji návěty. Poslední název se udržel.

Koleje a university v Americe.

Dle Th. Zigele [1]) vzdělal *Fr. Prusík.*

A. Historický náčrt.

Vedle universit počaly v XIII. věku v Evropě vznikati kollegia či koleje, vydržované soukromníky a určené zprvu k soužití několika chudých studentův, kteří se obyčejně připravovali k duchovnímu stavu. Vše to ovšem přispívalo k omezení osobní svobody studentův, kteří se jinak dopouštívali různých výtržností. Zařízení kolejí bylo takové, že jeden z nejnadanějších a nejstarších učňův byl představeným ostatních, dozorcem a pomocníkem při učení se jmenovitě mlazších studentův. Tato pomoc ponenáhlu přešla i do vyučování, takže se z kolejí stávaly učební ústavy samy při soužití a přísné kázni studentův. Z poslední hlavně příčiny zakládali pak šlechtici koleje pro své syny. Ponenáhlu se veškera, i vědecká působnosť universit soustřeďovala v kolejích a universita stávala se takřka souborem rozličných kolejí.

Při osazování Ameriky snažily se různé sekty náboženské zakládati na podporu své působnosti též koleje; prvá založena r. 1636. v Massachusetts a po hlavním podporovateli, knězi Harvardu, nazvána *kolejí Harvardovou*. R. 1642. vypracována jí pravidla, dle nichž vyšší dozor nad ní svěřen několiku kurátorům, kteří místo to zaujali mocí veřejného postavení svého (gubernátor osady, jeho pomocník a p.). Následkem nevhodnosti také správy už r. 1650. zřízena „korporace 7 osob“ (předseda, pokladník a 5 bývalých chovancův Harvardu dle jich výběru), již svěřeno bylo i přímé řízení koleje. A tak správa sestávala z dvou orgánův: vyššího, totiž kurátora, a nižšího, korporace 7 osob; teprve poznenáhlu předseda a učitelé dostali nějakou kázeňskou moc.

Na Harvardě se vyučovalo arithmetice, geometrii, rhetorice, logice, éthice, fysice, metafysice, politice a bohosloví, pak jazykům hebrejskému, chaldejskému, syrskému, latinskému, řeckému a anglickému. K tomu se v letě čítalo o rostlinách a v zimě o dějinách i ukládala thémata k disputacím; písemní práce se požadovaly ode všech.

Tento program nebyl ovšem docela vyplňován, neboť do 20ých let XVIII. věku vyučoval všem předmětům toliko jediný president koleje s pomocí dvou tří pomocníkův. Teprve roku 1766. zavedeno vyučování

[1]) Θ. Θ. Зигель въ Журналѣ министерства народнаго просвѣщенія. 1894. Декабрь. Str. 274 sl.

jednotlivých předmětův různými učiteli, osnova učební **pak byla** tato: Klassikové byli hlavním předmětem v prvých 3 rocích; k *nim* pro učně prvého kursu (freshmen) přidružila se rhetorika, arithmetika, **krásnořečství**; pro učně druhého kursu (sophomores) **algebra a ostatní části** mathematiky; pro učně třetího kursu (juniors) bohosloví a jednou týdně úkol z řeckého Nového Zákona; pro učně čtvrtého kursu (seniors) logika, metafysika a éthika. Učňové prvého i druhého kursu byli povinni učiti se buď hebrejskému neb francouzskému jazyku. Průběhem přebývání v koleji studenti se učili chronologii a historii a povinni byli cvičiti se v deklamaci. Požadavky ku vstoupení do koleje byly velmi skrovny, zkoušek i postupných i konečných do roku 1825 téměř nebylo; všichni, kteří byli po 4 leta v koleji, dostali hodnosť **bakaláře** umén (bachelor of arts), kteří pak ještě dodatkem 3 leta přebývali v koleji, hodnosť mistra (master). Nynější spůsob písemních zkoušek zaveden teprve r. 1857.

Ač kolej Harvardova dostala r. 1780. právo nazývati se universitou, přece pozuenáhlu, jak soukromníci poskytovali peněz na vydržování zvláštních professur, počaly vznikati *odborné školy, které dle amerických pojmův o universitě činí z koleje universitu.* Tak r. 1782. zřízena škola lékařská, mezi r. 1815—1817. právnická, r. 1817. bohoslovecká, r. 1847. přírodovědecká (Lawrence), r. 1868. zubní, r. 1871. zemědělská a r. 1882. zvěrolékařská.

Teprve v letech 70ých končí se přeměna koleje v úplnou universitu; od r. 1872. lze nabývati stupně doktora filosofie a doktora přírodních věd, a r. 1878. *universita zvěčšila počet oddělení (= fakult) na 8:* dvě školy pro studenty bez učeného stupně (undergraduates), po jichž ukončení se udílí v jedné stupeň bakaláře umén (klassického vzdělání), v druhé bakaláře věd (reálného vzdělání); za 3. škola bohosloví, 4. lékařství, 5. práv, jež vedou k stupni bakaláře bohosloví atd.; 6. škola filosofie a vyšších věd pro graduované k nabytí doktorátu filosofie neb doktorátu věd; 7. škola zemědělská a 8. zubní. Zároveň se poznenáhlu zvyšovaly požadavky při zkoušce přijímací i při nabývání učených stupňův; při některých z těchto se požaduje i předložení nějakého spisu.

Přeměna kolejí v universitu ovšem přivodila i změnu, ba i odstranění soužití v kolejích; tak r. 1825. změněn požadavek, by každý student žil v koleji, r. 1849. pak soužití odstraněno, ale od let 60ých znova vznikaly koleje studentské, ač už neměly tak těsného, mniššského charakteru jako dříve.

Od polovice nynějšího století se soustava učební podstatně měnila, an zaveden systém výběru předmětův se strany studentův, kteří chtíce nabyti stupně bakaláře povinni projíti 12 kursův a vykonati uspokojivě zkoušku; kurs se skládá z tří týdenních přednášek po celý rok; 4 kursy, t. j. 12 hodin týdně se pokládají za dostatečny pro roční zaměstnání studentův; výbor kursův ponechává se studentům, než toliko se souhlasem fakulty, jež o to dbá, by kursy činily vespolek organický celek.

Tento systém se obráží v nejnovější době i v požadavcích při vstupní zkoušce na universitu; tak na př. při výboru kursův přírodních věd lze se obejíti bez řeckého a i bez latinského jazyka, ale za to se

požadujou obšírné vědomosti v mathematice, fysice neb lučbě a v jednom z nových jazykův; naopak při výboru filologických kursův jest jazyk latinský i řecký nutný, za to jsou zkoušky z mathematiky a přírodních věd poněkud slabší. Předměty zkušební se dělí na elementární (angličina, řečtina, latina, němčina, frančtina, dějepis, mathematika, astronomie a fysika) a speciální (řečtina i latina s překlady, němčina, frančtina, algebra i geometrie, fysika i lučba). Zkouší pak se buď ze všech elementárních předmětův a ze dvou více speciálně neb ze všech elementárních mimo němčinu neb frančtinu a ze tří více speciálně, neb ze všech elementárních mimo řečtinu a latinu a ze čtyř speciálně, neb ze všech elementárních mimo řečtinu neb latinu a frančtinu neb němčinu a z pěti předmětův speciálně. Zkoušky přijímací si lze rozděliti na 2 roky neb na 2 lhůty v roce; obstojí-li student částečně, může během návštěvy university doplniti mezery v zkouškách; konečně lze vykonati zkoušku přímo do vyššího kursu, při čem nutno vyplniti podmínky jak ku vstupu na universitu tak i zvláštní pro vyšší kurs.

Dřívější přísná kázeň v koleji zanechala sled i po přeměně koleje v universitu. Nemůžeť nyní nikdo býti přijat v Harvard bez vysvědčení o dobrém chování a bez udání dvou osob, jež by o něm mohly dáti zprávu; nově vstupující dělí se na skupiny, z nichž se každá svěřuje stálému a přísnému dozoru jednoho z učitelův; studenti bývají někdy, jako na středních školách našich, zkoušeni z přednášek, a kdo by nepracoval uspokojivě, o tom podávají zprávu jeho rodičům.

Co se týče kolejí, trvají dosud některé starší, any neotevřely ještě úplný pro universitu počet odborných škol (fakult). Ostatně nezbraňuje se nyní zakládati učiliště s názvem university, jež by poskytovalo vyššího vzdělání toliko v některých odvětvích, jsouc vlastně kolejí.

(Pokračování.)

O pomůckách a methodě vyučování zeměpisného.

Podává *Bedřich Knorre.*

(Pokračování.)

V tomto oboru, i pokud typův geografických se týče, zvláštní cenu má sbírka Hölzelova — 30 kusův barvotiskem provedených řízením na slovo vzatých odborníků ve Vídni. Jednotlivě obraz za 8 marek, v celé serii po 6. I většiny již déle užívaných obrazů historických J. Langla lze dobře při zeměpisu upotřebiti. Menšího formátu jsou obrazy Hirtovy (20 archův 3 marky, jediný 20 pf.), hodící se pro vyložení v známé nám už skříni zasklenné. Na illustracích učebnic žádá Lehmann, aby hleděly předem k přírodě, v Evropě také k charakteristickým stavbám a nepodávaly tedy namnoze jen pouhé celkové pohledy na města bez okolí a vynikajících repraesentantův umění stavitelského.

Vedle obrazů vší vegetace rozmanitých zemí potřebujeme k vyučování také z nedostatku skutečných rostlin a jejich částí neb aspoň

vzpomenutých modellův, obrazův s rostlinami, které mají pro obyvatelstvo jisté země neobyčejnou důležitost. Proti skutečným exemplárům a plastickým napodobeninám poskytují obrazy možnost současného znázornění, jak se rostlina taková pěstuje a technicky zpracovává. Nezbytným požadavkem při obrazech toho druhu jest kolorování a provedení slušným už rozměrem. Totéž platí se zřetelem k typickým zjevům živočišným.

Co se tkne *obrazův anthropologických* dobře poznamenává Lehmann, že nutno dbáti aspoň přibližné stejnosti věku i pohlaví při typech různých plemen. Tak jen dovede žák postřehnouti rozdíly jejich, ale nikoli, má-li na obraze vedle mladíka Evropana ženu, černošku a starce rudocha! Můžeme-li jen po jediném repraesentantu pro každé plémě předvésti, buďtež to muži v nejlepší síle životní a sice prostřední, nikoli snad vynikající daleko nad rodáky vzděláním neb postavením životním a tedy uměle vybraní. Známo, že často tvář en face méně sličná v profilu přece vábný jeví zevnějšek — i při takových typech přejeme si vyobrazení obojího, ovšem téže osoby! Kdybychom měli skutečná poprsí plastická (dobrá), nepotřebujeme dvojích obrazův.

Zvláště pečliv buď výbor *obrazův ethnografických* co do skutečných charakterův, neb nebude ani radno ani možno pro každý národ několik obrazův najednou ukázati. Jako anthropologické nutno i tyto obrazy v příslušných barvách podati a řádným výkladem opatřiti. Z pomůcek této kategorie jest asi ethnologický nástěnný atlas prof. Fr. Müllera ve Vídni nejlepší, ač nikoli bezvadný a dosti nákladný (1 obraz 6 marek, v předplacení 5). Veliký jest počet knih, které buď specielně neb vedle jiných také ethnografické a anthropologické obrazy v menších ovšem rozměrech obsahují. Že zvláště nástěnné obrazy tohoto obsahu jakož i zoologické předměty znázorněné již u nejmenších žáčkův veliký zájem daleko značnější než obrazy botanické a čistě zeměpisné vzbuzují, netřeba zvláště připomínati.

Nyní obrací se autor k nejdůležitějším pomůckám vyučování zeměpisného, jimž dle toho také největší díl knihy věnuje, *k mapám*.

Aby učitel do žákův jisté porozumění vůči mapám vpravil, nutno, by jim sám předem dobře rozuměl. Lehmann chce i tu býti radou, a poněvadž mapám nejlépe porozumí, kdo zná jejich vznik, popisuje nám stručně spůsob jejich výroby. Knihy o tom jednající dosud není — odkazujeme čtenáře přímo na zajímavou tuto partii knihy Lehmannovy.

Když ukázal, jakým spůsobem se mapy pořizují, vrací se autor zase ke škole a klade první požadavek, od něhož nelze nikdy ustoupiti: aby mapy pouze pro školu určené skutečně jen k potřebám školy zření měly bez ohledu na to, že jich nebude možno užívati současně při studiu vědeckém, v úřadě a jinde. Sledujeme-li tyto vedlejší účely, přeplňuje se mapa zbytečně a látka pro školu předepsaná ustupuje tak do pozadí — mapa přestává býti názornou. Jen jednoduchý obraz trvale vryje se v paměť žákovu — a to přece úkolem školy, aby učila pro život! Nenáhlý vývoj duševních schopností žákových vyžaduje i postupného rozdílu v mapách určených pro různé třídy. Záhodno tedy zavésti v užívání různé atlanty (alespoň dvojí), s čímž ještě jiná jest

spojena výhoda. Žáci dostoupíce vyšších tříd z nového (pokud ovšem nebude se antiquárně držeti) atlantu poznají pokroky zeměvědy, neb z drahých map nástěnných, jež proto zhusta bývají zastaralé, jich postřehnouti nemohou. Věci nad míru prospívá, jsou-li vždy mapy pro různý věk určené u vnitřní souvislosti a stejným spůsobem provedeny, jak toho žádáme v zájmu prospěšného vyučování i od poměru atlantu k mapám nástěnným.

Předním a hlavním požadavkem do map kladeným jest tedy přehlednosť — jen tak mohou škole prospěti. Co činí však naše posavadní mapy méně jasnými? V první řadě jsou to husté sítě železniční. Pro školu (pokud není odbornou obchodní) mají důležitosť jen hlavní tepny obchodu, jež přirozeně pěstují styky mezinárodní jsouce pojítky zemí vzdálených aneb takové linie, jejichž dráha poměry přírodními zvláště jest předurčena. Poněvadž však nakreslení jen těchto drah jmenovaných mylné mínění by vzbuditi mohlo, že mimo ně jiné neexistují a o důležitosti rozmanitých linií mohou býti různá mínění, přimlouvá se Lehmann *za úplné vyloučení železnic z map školních*, ponechávaje učiteli, aby buď na tabuli aneb na mapě na voskovaném plátně nakreslené důležité linie železniční v čas potřeby sám znázornil. Hustota sítí železničních ovšem zajímá žáky vyšších tříd, zvláště v parallele k zemím na dráhy chudým; proto nevyloučíme zcela mapy takové z atlantu pro vyšší třídy, umísťujíce však sítě železničné na zvláštní mapy o sobě, jen za účelem takovýchto parallel.

Překážejí-li dráhy přehlednosti obrazův hydrografických, jsou jí ještě více na závadu průplavy a docela zbytečnou přítěží jsou na školských mapách moderní politické hranice departementův i jiných správních okresův. Daleko lépe jsou na místě pouhé názvy historických krajin. Místa však jen historicky zajímavá buďtež z map zeměpisných vypuštěna — nač bychom měli pak zvláštní atlanty historické? Při výkladu jest zmínka o místě takovém, bylo-li o něm v historii již jednáno, dovolena, jako naopak jest žádoucno, aby učitel dějepisu nespokojoval se pouhým jmenováním a ukázáním nejvýš dějiště — nýbrž hleď dle možnosti i okolí jeho, tedy zeměpisný ráz místa, stručnými rysy znázorniti.

Potřebu stejného měřítka pro všechny mapy jediné řady — pokud možno — netřeba zvláště vytýkati; řídíť se jí vydavatelé již skoro vesměs.

Vedle vytčeného nadbytku látky vadí mapám školským na druhé straně nedosti valná výraznosť hlavních rysův (hlavních řek, pobřežních obrysův, hlavních pohoří). Na mapách nástěnných mají tyto věci a vůbec vše, o čem se při vyučování děje zmínka, ještě u vzdálenosti 6 až 8 m pro žáky normálního zraku býti viditelny, kdežto písmo jen z blízka budiž čitelno. I kdyby řeka sebe tenčeji byla naznačena, tedy zajisté při velikém měřítku (na př. Asie) ani to ještě skutečné její šířce neodpovídá, již to jest pro názor nepoměrně sesíleno, nač se tedy úzkostlivě k této okolnosti odvolávati, když vlastně již meze poměrnosti jsou překročeny? Mapy zcela žádná jmena neobsahující Lehmann zavrhuje chtěje vyhnouti se všem omylům a nejistotě, která i při sebe lepší přípravě snadno by vzniknouti mohla na straně učitelově.

Uznává se skoro všeobecně, že jest předním úkolem zeměvědy poučiti nás nejdříve o přirozené povaze té které země a teprve po té o poměrech politických; není-li možno tedy podati pro obojí obraz po zvláštní mapě, buď hranice politická sice patrně, ale přece tak, aby obraz přírodní nerušila, zaznamenána. Mimo to radno pak (kdesi v rohu listu) přidati zvláštní mapku, která pro rozmanité státy různý má plošný kolorit a tak přehledný, celkový obraz jejich podoby poskytuje.

Pro celkový názor povrchu zemského zavedeno s úspěchem označování terrainu vrstvami v barvách různého odstínu; volba rozhraní jednotlivých vrstev buď vždy pro celou serii map stejna. Zvláštní poměry jednotlivé krajiny co do výšky znázorňují se, jak známo, čárkováním (šraffy) v atlantech a „lavirováním" na mapách nástěnných. Posledňější spůsob, totiž na dálku, daleko lépe věc znázorňuje, kdežto, kdyby i v atlantech specielní terrain také jen isohypsami byl zobrazen, rozpadla by se horská pásma v ostrovy jednotlivých nejvyšších vrcholův — pojem souvislosti byl by ten tam!

Lehmann zvedá také hlas svůj pro obecné zavedení poledníku Greenwichského za základ (0), aby se již jednou dosáhlo jednoty v určování zeměpisné délky. Počítání děj se pak stále od západu k východu, tedy až do 360, jak bylo na sedmé valné konferenci pro měření stupňů v Evropě r. 1883. (říjen, Řím) skoro jednohlasně přijato.

Potěšen vítá Lehmann stále hojnější v školských atlantech mapy statistické. Potřeba jejich se víc a více uznává: mají pokročilejšímu žákovi podati obraz zeměpisného rozdělení rozmanitých podmínek přírodních (proudy mořské, teplota, vzdušný tlak, vítr, srážky, vulkanismus a p.) i rozšíření nejdůležitějších a nejcharakterističtějších zjevův říše rostlinné i živočišné, plemen lidských, hlavních národův, náboženství, aneb konečně poměrnou hustotu zalidnění a p. Méně četny jsou dosud toho druhu mapy nástěnné, kdežto v atlantech, jak řečeno, sem tam slibné učiněny začátky.

U nás, jak se zdá, málo se užívá výhodné pomoci, kterou učiteli aspoň poněkud v kreslení dovednému, skytají jednoduché mapy na voskovaném plátně (tedy laciné), na nichž jen slabě naznačeny jsou obrysy té které země a ostatní prostor více méně volný jest pro vkreslení sem terrainu, míst a p. Při zkoušení koná mapa taková rovněž dobré služby, an tu žák sám ukázati může, má-li o věci jasný obraz. Poněvadž bývají mapy ty na tmavé půdě, přirozeně užijeme na nich světlých křid.

Co se konečně vnějšího zařízení školských map týká, kárá Lehmann právem libůstku mnohých kartografův vyplňovati prázdný (jen mořem zabraný) prostor kol obrazu země nějaké četnými mapkami menších území, plány měst a p. Tím rozhodně trpí dojem, jaký má činiti obraz země obklopené rozlehlým mořem. Jinou vadou jest příliš veliký formát atlantův, které pak mnoho místa zaberou, že žák žáku překáží; nejlépe zamlouvá se quart s listy uprostřed složenými, po jedné straně potištěnými. Se vší rozhodností obrací se autor rovněž proti volnosti žákům na některých školách v Němcích patrně ponechané poříditi si kterýkoliv atlas, který takto snižuje se na pomůcku

koro neobligátní. Naše chudá geografie předně nemá skoro výběru, a voboda, proti níž se tu Lehmann obrací, zajisté nikde u nás nepanuje, ebudeme tedy důvody proti ní uváděti.

Když takto myšlenky své o požadavcích do dobré mapy kladeých dosti zevrubně vyložil, uvádí Lehmann některé serie, které dobrými ýti shledává, pokud vyšly s německým textem. Všude připojuje kriické poznámky. Nejlepšími jsou mu:

E. Debes: „Physikalische Schulwandkarte der Erde in Mercator's rojection," Lipsko 1885, 12 marek.

K. Bamberg: „Östliche und westliche Halbkugel," Berlín 1887 každá 12 marek).

H. Berghaus: „Physikalische Wandkarten," Gotha 1875 sld.

H. Kiepert: „Physikalische Wandkarten," Berlín 1884 sld.

V. von Haardt: „Schulwandkarten," Vídeň 1883 sld.

„Schulwandkarten des geographischen Instituts zu Weimar," Výmar 1887 sld.

V. von Haardt: „Übersichtskarte der ethnographischen Verhältnisse von Asien und von den angrenzenden Theilen Europas," Vídeň 1887, 30 marek.

Sydow-Habenicht: „Methodischer Wandatlas," Gotha 1888.

R Kiepert: „Schul-Wandatlas der Länder Europas," Berlín 1881 sld.

V. von Haardt: „Schulwandkarte von Österreich-Ungarn," Vídeň 1885.

Týž: „Wandkarte der Alpen," Vídeň u Hölzela 1882, v měřítku 1 : 600.000 s textem. Podrobná 30 marek, školská 24 m., němá 20 m. Lehmann zove ji „skvostným dílem kartografickým".

A. Petermann: „Wandkarte von Deutschland." Gotha 1882. Už deváté vydání.

W. Keil: „Politische und Eisenbahn-Wandkarte von Deutschland und den deutsch redenden Nachbarländern," Kassel 1881. (Pokrač.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Však ty nebezpečnosť porodů [1]) vezmou na se, všecky
svízele též kojení, poněvadž k tomu nouze je nutká,
v pozlaceném však lůžku nenajdeš šestinedělky.
Tak veliké umění jest této a síla i léků,

[1]) Bohatá nechce roditi, a proto z pravidla vyhání se z těla plod.

jež za peníze činí ženy neplodnými, zabíjet
zná v těle plod. Zaraduj se, ty nešťastníku, a píti
sám jí dej cokoliv; nebo když by život chtěla sobě
roztáhnouti a též snášet, když v něm děti skáčí,
černocha otcem snad bys byl, zvrhlík by dědictví
dostal ten, že bys uhlídat nechtěl ho po ránu.[1])
Podvržené děti[2]) přejdu, radosti a tužby přečasto
od špinavé nádržky vzaté, odtud kněze z družstva
též Saliů, klamné pak Scaurů jméno nosící.
Tamto stojí a se usmívá na nahé v noci dítky[3])
Štěstěna podvodná, zahřívá něžně je lokty,
v klínu chová a domům velikým napotom je podává
tajně si frašku strojíc; tyto v lásce chová, sama těmto
též vnucujíc se, chovance co vlastní vždycky povýší.

Kouzelné ten písně prodá, ten lásky i nápoj
Thessalský,[4]) aby mohla pomást mysl manžela svého
a trepkou mu v zadek nalupat; z toho jest nerozumnosť
a z toho jen mlha mysli a velká paměti ztráta,
tak že nevíš, co jsi právě dělal. Však to snesitelno
ještě, zuřit-li nepočneš, onen jako druhdy Neronův
strýc,[5]) Caesonia když mu celou vlila hříběte skráni.
Zdaž nebudou to dělat, co dělá choť císaře dříve?
Roznítil plamenem se[6]) celý svět, praskal a řítil,
tak jako když chotě svého by bývala zbláznila Juno.
Méně tudíž škodným hříbek bude Agrippinin;[7])
ten sevřel jediného jenom neboť útroby starce,
hlavě i klátící k nebesům sestoupiti kázal,
když dlouhá ze rtů jemu táhla se slin pěna hustá.
Ten nápoj žádá meče však, též ohně, mučidla,
ten zsápá senatory, s krví smísí je rytířův.
Tak mnoho hříbě, tolik jediná jen stála travička!

Ráda nemá dítek,[8]) jež z kuběny pošly; a kdož by
za zlé měl? Již již pastorka je vražditi volno.

---

[1]) Známá pověra i u nás, koho prvního z rána potkáme.

[2]) Otec touží již po dítěti a těší se na ně a zatím dostane dítě podvržené, nakzené někde u stok neb cisteren. Takové děti dostanou se takto do nejpřednějších rodin (na př. Scaurův), které pouze měly přístup ke kněžství Saliů; v. II. 125. a Velišský str. 344.

[3]) Narážka na skutečnou a tehdy známou sochu Fortuny, držící v rukou dvě děcka.

[4]) Od těchto léků přechází Juvenal k jiným; nápoje lásky, od nichž muž zblbne nebo zešílí. Thessalie, hlavní sídlo čarodějství.

[5]) Císař Caligula, strýc Neronův, měl poslední manželku Caesonii, která prý mu dávala kouzelné nápoje, od nichž císař bláznil; dávala mu t. zv. hyppomanes, „vzteklosť koňskou“.

[6]) O zuřivosti tohoto císaře dočteš se u Suetonia; to dostačí k jeho charakteristice připomenouti, že si přál, aby celý národ římský měl jedinou hlavu, že by rázem mohl popraviti všechny.

[7]) Vložena vzpomínka na podobný případ: Agrippina otrávila houbami císaře Claudia (v. V. 147), o jehož smrti zde se žertuje („k nebesům sestoupiti“). Otrávení Claudia neškodilo Římu tolik, jako jed Caesonie, po němž Caligula tak ukrutně zuřil.

[8]) Vrchol všeho: žena vražednice. Odstraní manželovy děti nemanželské, manželské (po dřívější choti) a konečně i své.

Vás napomínám já, věčšího majetku sirotci,
hajtež svých životů, pokrmům nevěřte nižádným,
nakvašen an je koláč sinalý té od jedu matky.
Někdo ochutnej dříve, co k jídlu nabídne ti matka
tvá vlastní, pij dřív tvůj pěstoun z číše bojácný!
Satiry mé vysoký kothurnus [3]) že vzaly sobě?
Předchůdců že z mezí nebo zákona jsem se uchýlil,
rozvášniv se Sofoklejskou výší v zpěvy velké,
ježto cizí vzduchu Latia jsou a horám i Rutulským?
Kéž to lichá myšlénka! Volá však Pontia: [4]) „Já jsem
přiznávám se, dětem vlastním jedu jsem dala, jenžto
zjevně dokázán již; však čin ten spáchala já jen."
„Ty's jediným pokrmem, nejlítější zmije, obě?
Obě že ty's?" „Sedm bych byla já, kdyby jich bylo, stejně."
Uvěřmež tragikům, o hrozné co čteme Prokně [1])
neb Medei; [2]) nemám, abych odporoval. Tyto velkých
sic na onen se dopustily čas skutků přeohavných,
však nikoliv pro peníze; a méně divit se je skutkům
těm hrozným. [3]) Kdykoliv ženy zlosť ke hříchu pohání,
játra se rozpalují v zběsilosti, ženou se i střemhlav,
balvany jak stržené s vrcholů skalních, povolí-li
srázný pod nimi vrch, příkrá nebo stráň poucouvne:
však bych nesnesl té, jež rozváží si a hrozný
čin spáchá s rozumem. Sice zří Alkestu [4]) umírat
místo muže, však jim kdyby tak byla výměna možná,
manželovou by smrtí chtěly spíš zachrániti psíčka.
Potkáš z rána mnohé Danaidky, [1]) mnohé Erifyly,
též i s Klytaemnestrou v každé čtvrti města se setkáš.
V tom jediný rozdíl, ona Tyndareovna sekerku
že hloupou měla a sprostou v obojí ruce tehdy,
teď vykoná se totéž plíckem jen žáby prašivky —
však přece též ocelí, kdyby Atreovec se pojistil
lékem tak, jako král Pontský [2]) třikrát prchající.

[3]) Kothurnus, t. j. vysoký, tragický sloh. Co dím, jest sice hrozné (tragické jako u Sofoklea), ale pravdivé. Rutulové, starý národ v Latiu.
[4]) Jakási Pontia za Nerona po smrti manželově otrávila děti vlastní a byvši usvědčena z toho zločinu podřezala si žíly.
[1]) Prokne, dcera Athenského krále Pandiona, zabila vlastního syna a k jídlu předložila manželu svému Tereovi, mstíc se mu za jeho nevěrnosť.
[2]) Medea, dcera Aeta, krále Kolchického, od Jasona zapuzena byvši obě děti své zabila.
[3]) Tyto příklady dají se vysvětliti vášní.
[4]) Alkesta obětovala se na smrť za manžela svého Admeta, krále Thessalského. Drama Euripidovo o Alkestě zpracoval římský básník Laevius. Zří, rozuměj: na divadle.
[1]) Danaus, král v Argu, měl 50 dcer, které z rozkazu otcova v noci svatební své muže (50 synů Aegyptových) zavraždily mimo Hypermnestru. — Erifyle zradila muže svého Amfiaraa pro zlatý řetěz. — Klytaemnestra, dcera Tyndarea, krále Spartského, zabila muže svého Atreovce Agamemnona, když vrátil se od Troje. Sr. Hor. Sat. I. 1, 100 „přeudatná Tyndareovna".
[2]) Známý král Pontský Mithridates měl lék proti jedu, v. XIV. 252.; třikráte byl poražen od Římanů (od Sully, Luculla a Pompeja). (Pokračování.)

Úvahy.

Dr. **Fr. Dušánek: Poetisches Vaterlandsbuch.** Nákladem vlastním v Chrudími 1895. v. 8°. XIII. 310. Cena 2 zl.

Opětovaná nařízení školských úřadův žádají, aby se v mladistvých srdcích žactva pěstovaly city loyality. V našem národě, který se vždy vyznačoval věrnou oddaností ke svým králům a císařům, nařízení taká nalézají půdu úrodnou tím spíše, že loyalita ke vlasti a panovníkům je každému z nás vrozena, a každý vážný učitel vědom jsa sobě důležitosti těchto citů pěstění jich i bez výslovného nařízení pokládá za jednu z nejmilejších stránek svého mnohonásobného, velkou odpovědností stíženého úkolu, a že zajisté každé příležitosti vhodné použije, aby zasil nové semínko vzácného tohoto květu v útlé mysli svých svěřenců. Jednou z takých příležitostí jest učení druhému zemskému jazyku, které jsouc nezávazné má se díti co možná nejvíc prakticky, bez obtěžování paměti mluvnickými pravidly a jednu z předních pomůcek nalézá v memorování lehkých básní, jejichžto obsah se snadno reprodukuje a možnost podává k rozpřádání skutečných živých hovorů slovy a větami z básně v paměti utkvělými. A básně tyto právě mohou obsahem svým také nésti se k účelu výše naznačenému. Šlo jen o shledání jich v příručnou sbírku, aby učitel sám nemusil z různých, někdy i nesnadno dostupných stran sháněti také i materiál ku práci a aby tím více pozornosti mohl vynakládati na dosažení přímých i nepřímých konců své činnosti o sobě dosti namáhavé.

Takovou sbírku podává kniha Dušánkova ve výboru rozhodně dobrém. Sám seznam pramenů, ze kterých sestavovatel čerpal (v. str. XI. knihy), svědčí, že nešetřil práce a píle, aby shledal, co nejlépe k účelu se hodilo. Přihlížeje, jak sluší, ke *všem* stránkám loyality, podává nejprve obsáhlou řadu básní o panovnících našich, počínaje zakladatelem dynastie a konče nejjasnějším zástupcem jejím dnešním, správně také čím více k přítomné době se blíží, tím více čísel jednotlivým mocnářům věnuje; po té řadu básní o recích naší minulosti i přítomnosti — od Přemysla, sv. Václava, Žižky, Prokopa po arcivévodu Karla, Radeckého, arcivévodu Albrechta a zavírá řadou písní na vlast. širší i užší. — Obsah básní pečlivě vybraných jest účelu zcela přiměřený, nálady střídavé, ale vždy důstojné; forma lahodná a lehká, tak jak ji vymáhají zvláštní potřeby vyučování, jemuž kniha má sloužiti. I není tedy pochybnosti, že sbírka Dušánkova dobře vyhoví účelu, k němuž jest pořízena a že zasluhuje vřelého doporučení.

V. E. Mourek.

Die Pflege der Mineralogie in Böhmen. Ein Beitrag zur vaterländischen Geschichte der Wissenschaften. Von Dr. **Adalbert Wraný.** Prag 1896. 1. Hälfte. (Pokračování.)

Za císařovny Marie Terezie mělo povzneseno býti v Čechách studium mineralogie tím, že při Pražské universitě (filosofické fakultě) zařízena byla stolice všeobecných věd hornických, k nimž ovšem čítala se i mineralogie. Za professora ustanoven horní rada *Jan Tad. Peithner z Lichtenfelsu*, rodem z Božíhodaru v Čechách, jenž r. 1763 začal přednášeti. Než učení to dlouho netrvalo, poněvadž posluchači nemohli se vzdělávati prakticky a tak

již r. 1770 stolice ona zase zrušena. Nicméně Peithner má zásluhu, že seřídil a upravil systematicky montanistické studium. O mineralogii českou zasloužil se spisem o českých řekách (1771), v němž nalézáme hojné mineral. poznámky. Sestavil i dějiny českého a moravského hutnictví (1780) jakož i rukojeť ke svým přednáškám na universitě. Ve spise tomto dbal vedle vlastností fysikálních i *chemických*, jež hleděl vyzkoumati jednoduchými zkouškami.

R. 1784 nařízeno, aby na filosofické fakultě přednášel přírodopis jediný professor, a to ve všeobecných obrysech, kdežto specielní oddíl zůstaven byl fakultě medicinské. Pomocnou knihou byl spis Erxlebenův „Anfangsgründe der Naturgeschichte" a na místě latiny zavedena byla němčina. Prvním professorem byl *Jos. Mayer*, jenž několika mineralogickými výzkumy rozmnožil řadu českých nerostů. Z ostatních professorů proslavil se zvláště *Jan Boháč*, jenž první podjal se systematicky prozkoumati Čechy po stránce přírodopisné. Spis jeho: „Flora, fauna et historia regni lapidei Bohemiae" jest uložen v rukopise v císařské knihovně ve Vídni. Bohužel, že mu nebylo dopřáno dlouhého věku, aby mohl snahy své ve skutek uvésti. Bohaté sbírky po něm pozůstalé byly zakoupeny hrabětem Thunem a na zámek Děčínský odvezeny. Boháčovým nástupcem ustanoven *MDr. Jan Zauschner*, jenž r. 1775 založil při universitě přírodnický kabinet za přispění Frant. hraběte Kinského, horního rady Ignáce z Bornu a purkrabího Karla Egona knížete z Fürstenbergu, kteří všichni byli horliví sběratelé a nadšení pěstitelé věd přírodních. Sbírka obsahovala z počátku pouze nerosty a byla uspořádána podle systému Walleriova, tehdy obvyklého. Spisy Zauschnerovy nejsou hojny; pojednal pouze o soli nedaleko Brusky vykvetší a pak o kararském a florentinském mramoru.

Svrchu uvedený horní rada *Ignác Born* byl té doby nejznamenitější mineralog nejen v Čechách, nýbrž i v Rakousku. Sbírky jeho byly přeobsáhlé a seznam k nim r. 1772 vydaný vzbudil všeobecnou pozornosť tehdejších mineralogův a získal Bornovi hojné ctitele. Jemu ke cti nazval Haidinger nerost „Bornit". Důvěrným přítelem jeho byl *Jan Jakub Ferber*, jenž r. 1774 vydal „Beiträge zur Mineralgeschichte von Böhmen", v nichž nepřihlíží toliko k montanistickým věcem, nýbrž vypočítává i nerosty, které ve styku jsou s rudami.

Jako Born tak i hrabě *Frant. Kinský* založil rozsáhlé sbírky mineralogické, kteréž později odevzdal universitě. Mineralogické práce jeho týkají se nerostův okolí Zdického a Loketského. Vedle těchto dvou znamenitých mužů nejproslulejším byl král. dvorní rada MDr. *Jan Mayer* v Praze r. 1754 narozený. On soustředil všecky učence české té doby kol sebe a k nové činnosti je rozněcoval, což zvláště důležito bylo, ana soukromá učená společnosť, Bornem založená, se rozpadávala. Toto sdružení se českých učenců dalo podnět k ustavení se „České Společnosti nauk" (1784), jež za úkol si obrala (mimo jiné) pěstovati nauky přírodní a jež v té příčině vykonala pro výzkum Čech přemnoho záslužného. Avšak i literárně byl Dr. Mayer činným: obádal opály z Radomyšle, nerosty okolí Sušického, dendrity, živce české jakož i horniny Jáchymovské.

Z ostatních mineralogů té doby uvedeme pouze *Jos. Ant. Erlachera*, jenž popsal nerosty Jinecké, *Alex. Vinc. Pařízka*, jenž ve svém přírodopise pro mládež uvádí četné nerosty podle soustavy Cronstedtovy a k českým

nalezištím bedlivě přihlíží. Rovněž tak i *Jan Jirásek*, JUDr. *Jos. rytíř z Rieggrů* poskytli příspěvků k české mineralogii. Zvláštní však zmínky hoden jest *Jan Tad. Lindacker*, jenž vynikal ve všech třech oborech přírodopisných. Seřídil obsáhlou sbírku českých nerostů, jež tím se vyznamenávala, že každý druh zastoupen byl hojnými a význačnými exempláři. Popsal topasy Slavkovské, nerosty šachet u Stříbra, Plzeňská ložiska kamenného uhlí, nerosty Černošínské, české chalcedony, topasy, chrysolity atd. — Rovněž i hrabě *Jáchym Sternberg*, *Karel Rössler*, *Alois David* mimo práce metallurgické a fysikální zabývali se mineralogií českou. —

(Dokončení.)

Literatura.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVII. Sešit 1.: Dějiny katolické církve v Uhrách v 19. století (Fr. Kryštůfek). Konference o zpovědnici (Fr. Novák). Smíření s církví čili rekonciliace katolíků, kteří uzavřeli sňatek coram ministro acatholico (G. Pecháček). Nárok nemanželského dítěte na legitimaci per subsequens genitorum matrimonium (Jos. Doubrava).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazků o 6 arších): 4 zl. Ročník V. Sešit 3.: Vázání pleny na Plzeňsku (J. Koula). Moravské výšivky na Národopisné výstavě (J. Klvaňa). Chléb v názorech lidu v Chabičově (P. Dostal). O divokých ženách (Jar. Mančal). Pověsti jihočeské o strašidlech (V. Hazuka a V. Řepa). „Křtiny dou!“ (J. F. Hruška). Tim kova Slovenská svatba (Dr. Čeněk Zíbrt). O českém vyšívání lidovém na Národopisné výstavě (Vlasta Havelková). Kolikerý jest kroj na moravském Slovensku? (Jos. Klvaňa). (S vyobr.) Z rychtářských zápisů na Litomyšlsku (K. Hovorka). Staré doklady o hře „králů“ na Slovensku (Krištof Chorvát). Služba čeládky v Kozlovicích u Frenštátu (Vojtěch Plotěný). Proč mladé žitniště červené? (Fr. Košák). Tištěná prosba za kmotrovství z r. 1798 (Jos. Kessler). Smyšlené rozprávky o pijanství starých Čechů (A. J. Sobolevskij). Moravské národní pohádky a pověsti z okolí Sloupského (B. M. Kulda). K dějinám ohňů svatojanských v Čechách (V. Novotný).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 3.

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Sešit 3.: V maloměstském zátiší Julia Zeyera (L. Arietto). Hálek a Neruda (J. Vrchlický).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 2.: *Bělouškové (Ant. Klášterský). *Z anglických básníků (př. Jar. Vrchlický). Messalina (Fr. Klement). Libanon (Quido

Mansvet). *Růže (Irma Geisslova). Radúz a Mahulena (Jul. Zeyer). Poplach v Seasonvillu (F. W. Robinson, př. Jiří Ščerbinský).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVII. Číslo 5.—6.: Nové knihy kritické (F. Šalda).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 12.—14.: Z veršů Pavla Verlainea (přel. Ant. Váňa). Na cizích nivách (Fr. Blažka). Viděla jsem ji (Fr. Krákorová). Poslední noc Jidášova (Emilie Gebhart, př. A. G-ová). V literární zastavárně. *Jda kolem hrobu neznámého člověka (Jar. Vrchlický). Jiný skotský dojem (R. E. Jamot). Věra (Villiers de l'Isle-Adam, př. Marie Kalašová). Čtyři písně Ant. Klášterského. Calpe (J. E.). Nehodí se k němu (O. V. Demert, přel. Bořivoj Prusík).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořicích. 4°. Ročník XIII. Číslo 1.: Proti charakteristice tónin.

Ma-lé no-vi-ny pro děti. Redaktor Fr. **Hrnčíř.** V Praze. m. 8°. Nakladatel Fr. Bačkovský. Cena ročníku (10 čísel) 50 kr. Ročník VII. Číslo 3.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XV. Sešit 9.—11.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XII. Zešyt 1.: O poměrų představených k učitelům (A. Pechnik). O našich maturitách (F. Majchrovič). O koncentrace v učbě školní (B. Třaskovski).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 3.—4.: Mena (M. Zagorski). José-Maria de Heredia (M. Sabić). *Zodiacus vitae humanae (Dr. Ilijć).. *Z české lyriky* (př. J. Milaković). Ludi Dmitar (M. Stefanović). Naši nevidomí přátelé i nepřátelé (Đ. Protić). *Letí oblaky (Š. Gregorčić). *Nadě (Fra Grgo Martić). Beg se Sutly (Ks. Đalski). *Nemocná dcera (R. Thurmayer). *Bartolomějská noc (M. Begović). Včela a její původ v národním lékařství (L. Grđić). Dudi-hanumin osud (R. beg Kapetanović). Duruy a Lemaître (D. Politeo). Belvederski Apollo (M. Ivančević). Drobné básně od M. S. bega Bašagiće a Věk. Špilera).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Číslo 5.—6.: *Na sklonku žití (B. Bouška).

Nový život. Redaktor X. **Dvořák.** Nakladatel K. Dostál. V Praze. 8°. Cena (12 čísel) 2 zl. Ročník 1. Číslo 1.: *Žalm předposlední (př. R. Dvořák). *Montserratská znělka (X. Dvořák). Legenda o rytíři Albanu (J. Zeyer). *Viktoru Hugovi (P. Verlaine, př. S. Bouška). Reakční kniha (Fr. Holeček). *Večer (J. Koráb). Nalezený ráj (Fr. Skalík). *Píseň Magdaleny (V. Bitnar). Velké kritické dílo o Jos. Manesovi (S. Bouška). *Ptáci (J. Baar). Paul Verlaine (S. Bouška). Drobné básně od A. Rozsypalové, J. Roučka, Racka, A. Travěnce).

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 2.: Česká koruna a volební oprava (J. Toužimský). Ludvík XVII (Vilém Gabler). *Pod obraz Rafaelova houslisty (Jaroslav Vrchlický). *Jen klid (Adolf Heyduk). *Touha (K. Červinka). Jak povznésti úvěr malého živnostnictva v království českém (Fr. Čuhel). Alexandr Dumas syn (Fr. Zákrejs). Nové rovy české (J. Turnovský). Nové písemnictví (Fr. Zákrejs).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník IX. Sešit 2.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník V. Sešit 6.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel: Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. Seš. 2.: Pomocník (Timrava). *Na hore Nébo (Martin Sládkovičov). *Vyznanie (Somolický). O hranici medzi Rusmi a Slovákmi v Uhorsku (Šk.).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ign.: **Herrmann.** V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XV. Sešit 1.

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 33.—35.: Tělocvik a přetěžování žactva (K. K.).

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazků aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 1.: Zpráva o Kazaňské univeřsitě. Meteorologická pozorování (D. Goldamer).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXV. Číslo 8.—9.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 5.—6.: *Legenda o sv. Pavlu Thebanském (V. Souček). Život na poušti (Don Josaphet, př. Kl. David). *Spleen (K. Babánek). Z básní Ad. Dostala. Resignace (V. Otomar). *Fragment (K. Žák).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník II. Sešit 1.: Česká společnost pro zájmy zdravotnictví (A. Čadová). Do prvního roku (Vl. Preininger). O nervositě (B. Bouček). O manželství (D. Panýrek). Budoucím lékařkám (Al. Mráz).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel,** K. **Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 1.: Náš druhý rok seminární (J. Loos). Formuláře našich vysvědčení (J. Krassnig).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 3.—4.:

Z básní Jar. Olšanského. Na venkově (A. Vobejda). *První sníh (O. Wunš). Na procesí (týž). Usmířený zločin (B. Bouška). Pes (A. Prosečský). Mladé štěstí (R. Zoula). Drobné básně M. Windra.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně 20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 8.—10.: Samočinný větrník. Již létáme.

Ženský obzor. Redaktor V. Kellner. Nákladem soukromého družstva. V Praze. 4°. Cena ročně (24 čísel) 4 zl. Ročník I. Číslo 1.: Úkoly ženského obzoru. V čem záleží ženská otázka. Dámský večer (R. Svobodová). Duch současnosti (F. Svoboda). Ženské studium a schopnosti žen (př. Z.). Žena v dobách dávných (Jan Soukup). — Časopis tento, pokud souditi lze dle 1. čísla, řídí se správnými zásadami.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 2 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 1.: Umělec vojovník (N. G. Ammon). Pád carevny Sofie (E. F. Šmurlo). K dějinám tarpana (divokého koně) na Rusi (Th. P. Keppen). O chronologickém poměru mezi Aristipem a Zonarem (A. S. Pavlov). Nevydaný list Ivana Hrozného k císaři Maxmilianu II. (M. N. Krašeninnikov). Demos Sunijský (P. Th. Lepper).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. . Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 112.—113. Z letopisů sázavských (str. 87—102).

Blouznivci našich hor od Antala **Staška.** Nakl. J. R. Vilímek Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Díl II. Sešit 2.—6. (str. 25 184).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Díl II.: Čína. Sešit 1.—2. tr. 1—64).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek ských professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. ena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo III.: Katechismus dějin umění od Jos. raniše. Sešit 3.—4. (str. 65—128).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1895. Nakl. dv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) kr. Seš. 108.—113. (str. 459—650).

Dějiny české literatury. Napsal Jar. **Vlček.** Nákladem jednoty ských filologův. V Praze 1895. 8°. Sešit 5. (str. 289—352). Cena 75 kr.

Dějiny řádu Tovaryšstva Ježíšova vůbec a v zemích království Českého zvláště. Dle pramenů původních sepsal Tom. **Bílek.** Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. šit 1. (str. 1—48). Celkem bude asi 5 sešitův.

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a naadatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 17.—18.: V různé náladě od A. astného (str. 337—432).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 216.—217.: F. L. Věk. (str. 349—402. Konec.) Sešit 218.—221.: Díl XXI. Psohlavci (str. 1—136).

Klíč, jímž určiti lze stromy, keře a polokeře v Čechách planě rostoucí i hojněji pěstované z listův. Sestavil Al. **Bernard**. V Táboře 1896. Nakladatel Václ. Kraus. m. 8°. Cena sešitu 12 kr. Sešit 1. (str. 1—16 a 2 tab.). — Tato pěkně upravená kniha z rukou osvědčeného odborníka, i našim čtenářům chvalně známého, poslouží výborně žactvu našemu, jemuž spis ten velmi vřele poroučíme.

Košut a Metternich. Román S. **Koliše,** upravil J. Arbes. Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze 1894. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 14.—16. (str. 417—496. Konec).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 61.: Pokušení od A. Theurieta, př. Pr. Toman. 63. — Svazek 62.: Novelly J. Potapenka, př. Ž. Šebková. 72. – Svazek 63.: Povídky o dětech od A. P. Valdésa, př. A. Pikhart. 63. — Svazek 64.: Podivín od E. Ořeškové, př. J. Langner. 68.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXV. Číslo 7.: Květiny a ženy od V. Lužické. 161.

Moderní knihy. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Dílo II.: Osud od L. Couperusa, př. J. Kamper. Seš. 2. až 6. (str. 33—192).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 6.—7. (str. 117—160): Popisy a vyobrazení jednotlivých statkův. Příloha barvotisková: Slovenský šohaj z Dětvy. Modely staveb a obydlí. Kroje: I. český. Velmi četná vyobrazení. Přílohy: Nádvoří statku valašského. Průřezy staveb.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 42.—44. (str. 249—368): Lume—mystisch.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Sešit 2.—5.: Obrázky bez rámů od G. Preissové (str. 65—319. Konec). Sešit 6.: Cizí hříchy od M. Michajlova, př. N. Mrštík (str. 1—32).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 215.—217. (str. 737 až 864): Haggard—Hansgirg. — Upozorňujeme přispěvatele, jichž se týče, že nutno v *každém* oboru míti znalost novějších vědeckých prací; tak při článku Hájek z Libočan (str. 756b) se stále ještě uvádí, že zemřel 9. března, kdežto dávno dokázáno (v Kroku III, 365), že to bylo *15.* března. — K článku Hadačka (706a) propomínáme, že dvůr nesluje Žehutice, nébrž

ľechutice, jak už dávno dolíčeno (v Sborníku historickém III, 339). Část ĺadačky neslove Hačulka nébrž *Hančulka* od Hanča = Anna.

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a ıa Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 32 str., 0 kr. Díl V. Seš. 101.—109. (str. 225—512).

Plující ostrov. Román Jul. **Vernea,** př. Jan Wagner. S illustraemi L. Benneta. V Praze 1895. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu o 32 str.) 15 kr. Sešit 14. (str. 417—459. Konec).

Poslední Mohykán od J. **Coopera,** př. Fr. Faustin. S obrazy ıudriolliovými. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 5 kr. Sešit 11.—13. (str. 321—400. I—XVI).

Povídky, arabesky a humoresky Svatopluka Čecha. Illutroval V. K. Maška. Naklad. J. Otto. V Praze 1895. v. 8°. Cena sešitu o 32 str. 30 kr.). Sešit 27.—30. (str. 329—452): Mezi knihami a lidmi. abloň-Poslední jaro. Malířský nápad. Rrrrbumbum. Konec II. dílu.

Příroda a lidé. Napsal **R. E. Jamot.** 2. vydání. V Praze 1896. łakladatelé Bursík & Kohout. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. ıešit 2.—3. (str. 49—144).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena vazku 15 kr. Ročník XII. Svaz. 3.: Mraveniště od Ž. Podlipské (str. 257 ž 335. Konec). Z jeslí od Ter. Novákové (str. 1—48).

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro rědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída I. Ročník IV. Číslo ı.: Dějiny Valdštejnského spiknutí od Jos. Pekaře. II. 508. — Číslo 4.: Element psychologický od Fr. Krejčího. 80. — Třída II. Ročník IV. Číslo ı1.: Příspěvek ku srovnávací anatomii nervu zrakového od J. Deyla. Část I. ľ2. 4 tab. — Číslo 28.: Svazky orthogonálních hyperboloidů od J. Vaıěčka. 4°. — Číslo 29.: O Krasských zjevech v Bulharsku od H. a K. škorpilův. 35. — Číslo 30.: Plocha kardioido-hyperboloidová od J. Vaıěčka. 5. — Číslo 31.: Rudní obor Kutnohorský od B. Katzra. 46. 5 tab. — Číslo 32.: Poznámky ku klinickému obrazu mnohotné sklerosy ložiskové ' mozku a míše od J. Hnátka. 42. — Číslo 33.: O některých abnormitách 'ostlin složnokvětých od Jos. Velenovského. 8. 1 tab. — Číslo 34.: O subıtituci svalové od J. Thomayera. 6. — Číslo 35.: Příspěvky ku poznání ıorýšů vrstev Štramberských od M. Remeše. 16. 3 tab. — Číslo 36.: Kyıtická degenerace ledvin od R. Kimly. 66. 1 tab.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník V. Číslo 7.: Ráj opět nabytý od J. Miltona, př. A. Zviínský. 98. — Sešitové vydání: seš. 10.—11.: Sardanapal lorda Byrona, př. Fr. Krsek (str. 129—204. Konec). — Sešit 12.: Tragedie člověka od Emer. Madáche, př. Fr. Brábek (str. 1—48).

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačıovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 40.—42.: Díl II. Sedláci u Chlumce (str. 113—256).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XI.

Divadelní hry. Seš. 111.: Merenda nestřídmých (str. 209—220. Konec). O poésii Jana Nerudy (str. I—XVI).

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 37.—40. (str. 737—928): roché—tempérer.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 6.—10.: Písně poutníka (str. 161—167. Konec). Poslední sonety samotáře (str. 1—176. Konec). Sešit 11.—14.: Hilarion (str. 1—104).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. I. Lovcovy zápisky. Sešit 1. (str. 1—32).

Tajemný ostrov. Napsal Julius **Verne**, př. Fr. Brábek. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 25.—28. (str. 97—224).

Úplný místopisný slovník království Českého. Díl II. Část historická. Sepsal August **Sedláček.** Nakladatelé Bursík a Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 2—3 arších 30 kr. Sešit 2.—6.: Boleslav —Hořice (str. 41—240). — *Hodina* (str. 226) je tvar nesprávný (Krok VI, 311), nikdo tam tak neříká; jeť to výtvor známého pabrusiče, jenž znetvořil mnohá místní jmena okresu Kralovického; tak zaváděl: Kozlany (místo Kožlany), Kačerov (m. Kaceřov, Kacerov, jak lid mluví), v Plasech (m. v Plasích), v Hadačce (m. na Hadačce, jeť na vrchu) a m. j.

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Seš. 2.—4.: Dobrodružství cvrčka houslisty od A. Candeza, př. Fr. Faustin (str. 33—128).

Vilímkova knihovna mládeže dospívající. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 2.—4.: Za slávy otců od Al. Dostála. Illustroval V. Černý (str. 33—128).

Vilímkova knihovna románů cizojazyčných. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 3.—5. (str. 65—160).

Zmatek nad zmatek od J. Vernea, př. B. Fricke. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. v. 8°. Cena seš. (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—3. (str. 1 až 96).

Almanach České Akademie. Ročník VI. V Praze 1896. 12°. 137. Obsahuje kromě výroční zprávy přednášku prof. V. Mourkovu: O stycích české a německé literatury od počátků do XVI. století. Velmi dobře poukazuje k tomu, že Němci nemají se tím zvlášť honositi, že čeští spisovatelé z německých v době rytířské čerpali, když zase tito čerpali rovněž hojně z literatury francouzské atd.

České dějiny v tisíci slovech. Napsal Jan **Vrabec.** Tisíc slov z českých dějin. Napsal J. Dolenský. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. 32°. 16. 12. 4 kr. — Toto kapesní vydání doporučujeme co nejvřeleji naší mládeži, jež nezřídka dějin českých až žalnou měrou jest neznalá. I nejchudší si knížečku tu může opatřiti.

Dělnictvo, jeho práva a povinnosti. Dle platných zákonů a nařízení upravil a vydal **Veselý.** V Praze 1896. Nakl. Al. Wiesner. 8°. 38. 30 kr.

Křesťanství a vlastenectví od Lva N. **Tolstého,** př. J. Novák. V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 64. 30 kr.

Motivy ze Sychrova. Básně Bohd. **Kaminského.** V Praze 1896. Nakl. J. Otto. 16°. 84. 50 kr.

Přástky. Prostonárodní zvyk z Moravy. Dle skutečnosti napsal Fr. S. **Procházka.** V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. m. 8°. 32. — Cenný to příspěvek k české lidovědě i k dialektologii, any rozličné hlásky přesně jsou označovány.

Základy průmětnictví se zvláštním ohledem na geometrálné osvětlení. Ku potřebě škol napsal Jan **Sládek.** V Táboře 1896. Nakl. Vác. Kraus. 8°. 72. 1 zl. 20 kr. — Provedení obrazcův jest přesno, úprava velmi úhledna.

Zápasy s býky. Píše Pavel **Durdík.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 235. 1·5 zl. — Poutavě líčeno.

Zloděj. Drama o 1 jednání od Jos. **Štolby.** Nakl. Fr. Šimáček. 16°. 31. 20 kr.

Zmatek nad zmatek od J. Vernea, př. B. Fricke. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. v. 8°. Cena seš. (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—3. (str. 1—96).

Drobné zprávy.

Nařízení.

Výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 31. prosince 1895, č. 57 ex 1896 vyhlašuje se nový **seznam kněh** a učebních pomůcek připuštěných **na průpravnách učitelských.**

Privatisté nemají býti připouštěni k studiu **na průmyslových školách.** (4/1. 1896, č. 25.336 ex 1895 minist.)

Nařízením c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 30. ledna 1896, č. 4671 ex 1895 podává se **instrukce o evidenci a udržování inventáře učebních pomůcek** na universitách a vysokých školách technických.

Nařízením c. k. ministerstva financí ze dne 20. ledna 1896, č. 1758 mění se ustanovení **o splatnosti výslužného** v ten smysl, že je splatným 1. dne měsíce (ač se vyplácí až 2. dne), pročež potvrzení farních úřadův ze dne 1. mají míti platnosť.

Ředitelstvo **přijímacím zkouškám do I. třídy** věnuj zvláštní pozor a se vším důrazem nalehej na nejsvědomitější zachovávání platných v té příčině norem. Vys. c. k. ministerstvo určí, které ústavy mají k re-

visi předložiti protokoly o přijímacích zkouškách i písemní práce všech zkoušencův. (6/1. 1896, č. 639 z. š. r.)

Hned po schválení rozvrhu hodin předkládej ředitelstvo výkaz o tom, jak přidělilo za účelem praktického výcviku odborným učitelům ty **suplenty, kteří nemají roku zkušebního**. (17/1. 1896, č. 46.880 z. š. ř.)

Schválená díla:

Hejzlar Fr. a Hofmann Mik., **Fysika pro ústavy učitelské**. 2. díl. 2. vydání. V Praze 1896. 50 kr., váz. 75 kr. (17/1. 1896, č. 31.141 ex 1895 — vylučujíc současné užívání 1. vydání.)

A. Tille, **Učebnice zeměpisu obecného i rakousko-uherského**. Část I. 10. vydání. V Praze 1896. 50 kr. (7/2. 1896, č. 403 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

J. Ratolíska, **Živnostenské účetnictví pro pokračovací školy**. 3. vydání. V Praze 1895. Váz. 1 k 40 h. (6/2. 1896, č. 2275.)

Konkursy.

Uprázděna jsou místa: skut. učitele klass. filologie (s češtinou) na Pražském gymnasii na Žitné ul., na gymn. Vinohradském a Chrudímském; skut. učitele češtiny (s klass. filologií) na Pražském gymnasii na Truhlářské ulici; skut. učitele češtiny a němčiny na reálce Jičínské; skutečn. učitele frančtiny (s češtinou neb němčinou) na reálce Královéhradecké; skut. učitele mathematiky a fysiky na Pražském gymnasii na Truhlářské ul.; skutečného učitele zeměpisu a dějepisu na gymnasii Vinohradském a Čáslavském, na reálce Rakovnické a Pražské na Ječné ulici; skutečného učitele přírodopisu (s mathematikou a fysikou) na reálce Písecké; skut. učitelův frančtiny a lučby na vyšší obchodní škole Královéhradecké (s podmínkami středních škol státních); skut. učitele přírodopisu (s mathemat. a fysikou) na Pražském gymnasii na Křemenci; skut. učitelův klassické filologie (s češtinou) a češtiny i němčiny na gymn. v Plzni; skut. učitele mathematiky a fysiky na gymnasii Příbramském.

Rozmanitosti.

— **Právo veřejnosti** uděleno I—VI. třídě ob. gymnasia císaře Františka Josefa v Králové Dvoře zároveň s uznáním reciprocity.

— **Právo veřejnosti** uděleno soukromým českým reálkám v Lipnice a Hodoníně a soukr. českému gymnasiu v Místku.

— **Nová střední škola.** Obecní zastupitelstvo Náchodské usneslo se dne 29. ledna o zřízení vyšší reálky. Nelze upříti, že jest *Náchod* místem pro českou střední školu velice důležitým.

Statistika středního školstva Rakouského, požívajícího práva veřejnosti, za školní rok [illegible]

A. V příčině objemu, vydržovatelův a jazyka vyučovacího.

I. GYMNASIA.

Země korunní	Počet celkem	Kategorie dle objemu: Nižší gymn.	Reální gymn.	Vyšší gymn.	Reál. a vyšší gymn.	Vydržovatelé: Stát	Země	Obec	Biskup	Řád	Fond	Soukromníci	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	rusínský	srbsko-charv.	vlaský	utraquistický
Rakousy Dolní	26	1	1	18	6	14	5	1	—	4	1	1	26	—	—	—	—	—	—
Rakousy Horní	4	—	—	4	—	3	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—
Solnohrady	2	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Tiroly	8	—	—	8	—	3	—	—	1	4	—	—	6	—	—	—	—	1	1
Vorarlberg	2	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Štýrsko	9	2	—	7	—	5	2	—	1	—	—	1	7	—	—	—	—	—	2
Korutany	3	1	—	2	—	2	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Kraňsko	5	3	—	2	—	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4
Gorice	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Terst	2	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Istrie	2	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Dalmácie	4	—	—	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—
Čechy	56[1])	5	3	41	7	48	—	7	—	1	—	—	24	32	—	—	—	—	—
Morava[2])	21[3])	2	—	18	1	18	2	1	—	—	—	—	13	8	—	—	—	—	—
Slezsko	5	—	—	5	—	4	—	—	—	—	—	1	4	1	—	—	—	—	—
Halič	30	1	—	29	—	29	—	—	—	1	—	—	2	—	25	2	—	—	1
Bukovina	3	—	—	3	—	2	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1
Úhrn	183	15	4	149	15	143	9	10	3	13	2	3	99	41	25	2	3	4	9
														slovan. 71					

II. REÁLKY.

Země korunní	Počet celkem	Kateg. d. objm.: Nižší reálky	Vyšší reálky	Vydržovatelé: Stát	Země	Obec	Fond	Soukromníci	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	srbsko-charv.	vlaský
Rakousy Dolní	16	5	11	9	3	1	—	3	16	—	—	—	—
Rakousy Horní	2	—	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Solnohrady	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Tiroly	3	1	2	3	—	—	—	—	2	—	—	—	1
Vorarlberg	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Štýrsko	3	—	3	2	1	—	—	—	3	—	—	—	—
Korutany	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Kraňsko	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Gorice	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Terst	2	—	2	1	—	1	—	—	1	—	—	—	1
Istrie	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Dalmácie	2	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Čechy	22	2	20	21	—	—	—	1	10	12	—	—	—
Morava[2])	19[4])	6	13	3	14	1	—	1	14	5	—	—	—
Slezsko	4	—	4	4	—	—	—	—	4	—	—	—	—
Halič	4	—	4	4	—	—	—	—	—	—	4	—	—
Bukovina	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Úhrn	84	17	67	56	18	4	1	5	59	17	4	1	3
										slov. 22			

[1]) Nevčítána Minervina soukr. česká střední škola dívčí v Praze.
[2]) V Unčově a v Šumberce vydržuje obec vyšší třídy gymnasijní. [3]) Nevčítáno soukr. české gymnasium v Místku. [4]) Nevčítána soukromá česká reálka v Lipníce.

B. Objem a vyučovací jazyk středních škol v příčině jich vydržovatelů.

Školy střední	Vydržovatelé	Počet celkem	Kategorie dle objemu: neúplné	úplné	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	rusínský	srbsko-charv.	vlaský	utraquist.
Gymnasia	Stát	143	11	132	66	37	24	2	3	3	8
	Země	9	2	7	9	—	—	—	—	—	—
	Obec	10	4	6	6	3	—	—	—	1	—
	Biskup	3	—	3	3	—	—	—	—	—	—
	Řád	13	1	12	12	—	1	—	—	—	—
	Fond	2	—	2	1	—	—	—	—	—	1
	Soukromníci	3	1	2	2	1	—	—	—	—	—
Úhrn	. . .	183	19	164	99	41	25	2	3	4	9
Reálky	Stát	55	7	50	37	12	4	—	1	2	—
	Země	17	4	13	15	3	—	—	—	—	—
	Obec	3	1	2	3	—	—	—	—	1	—
	Fond	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
	Soukromníci	4	3	1	3	2	—	—	—	—	—
Úhrn	. . .	84	17	67	59	17	4	—	1	3	—

C. Celkový přehled.

Školy střední		Počet celkem	Kategorie dle objemu: neúplné	úplné	Vydržovatelé: Stát	Země	Obec	Biskup	Řád	Fond	Soukromníci	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	rusínský	srbsko-charv.	vlaský	utraquist.
Gymnasia		183	19	164	143	9	10	3	13	2	3	99	41	25	2	3	4	9
	%		10.38	89.62	78.14	4.92	5.46	11.47				54.09	22.4	13.66	9.84			
Reálky		84	17	67	56	18	4	—	—	1	5	59	17	4	—	1	4	—
	%		20.24	79.76	66.66	21.43	4.76	—	—	7.14		70.24	20.24	9.52				
Úhrn		267	36	231	199	27	14	3	13	3	8	158	58	29	2	4	7	9
	%		13.48	86.52	74.53	10.11	5.24	10.11				59.17	21.72	10.86	8.24			

Poznámky. 1. Mezi 84 reálek vpočteny jsou nižší reální třídy st. střední školy v Liberci.

Ježto se tudíž tato střední škola počítala jak mezi gymnasii tak mezi reálkami, jest celkový počet středních škol, mají-li se považovati za jednotky, zmenšiti o 1, pročež jest jich *vlastně 266 veřejných.* Ve výkaze tomto nevčítány jsou *3 soukromé střední školy české* a sice: dívčí gymnasium spolku Minervy v Praze, Matiční gymnasium v Místku a Matiční reálka v Lipníce.

2. Střední školy, jež se rozšiřují nebo přeměňují, připočetly se k té kategorii, jíž budou patřiti, až budou doplněny nebo přeměněny.

3. V stavu středních škol staly se proti školnímu roku 1894—1895 změny tyto:

a) *Nově zřízena jsou:*

α) st. nižší gymnasium se slovinskou a německou řečí vyučovací v Celji (I. tř.),

β) česká státní reálka v Praze na Malé Straně (oddělením všech 7 reálních tříd od české státní střední školy tamže),

γ) st. nižší reálka na Král. Vinohradech (I.—IV. tř.),

δ) německá zem. nižší reálka ve Svitavách,

ε) rusínské st. gymnasium v Přemyšli (oddělením všech 8 rusínských parallelních tříd od st. gymnasia tamže.)[1]

b) *V státní správu převzaty jsou:*

α) obecní gymnasium v XIX. okrese Vídeňském,

β) obecní gymnasium ve Vysokém Mýtě.

c) *Přeměňují se:*

α) česká státní střední škola v Praze na Malé Straně ve vyšší gymnasium a ve vyšší reálku (viz výše sub α, β),

β) zem. reální a vyšší gymnasium v Unčově v zemské nižší a obecní vyšší gymnasium.

d) *Rozšiřují se:*

α) gymnasia: v Krani (I—III. třída), v Pulji (I—VII. tř.), v Králové Dvoře (I—VI. tř.), v Ústí n. L. (I—III. tř.), na Král. Vinohradech (I—VII. tř.), v Šumberce (I—VII. tř.), v Unčově (I—VI. tř.), ve Lvově V. gymn. (I—VII. tř.), v Podgóří (I—V. tř.);

β) reální gymnasium: v Karlových Vařích (I—IV. tř.);

γ) reální a vyšší gymnasia: v Štokravě (I—VI. tř.), v Teplicích (I. až VIII. tř.);

δ) reálky: II. reálka v II. okrese Vídeňském (I—V. tř.), v Jičíně (I. až VI. tř.), v Hodoníně soukr. česká nižší reálka (I—II. tř.) a ob. německá nižší reálka (I—II. tř.), v Šternberce (I—VI. tř.), v Novém Městě (I—II. tř.), v Tarnopoli (I—V. tř.).

Výkaz

počtu veřejného žactva na středních, práva veřejnosti požívajících školách v Rakousku počátkem školního roku 1895—96.

A. Gymnasia.

Rakousy Dolní.

Vídeň, I. okr., akad. st. G.	454	(— 30)[2]
Vídeň, I. okr. Skot. G.	370	(+ 16)
„ I. „ Frant. Jos. st. G. . . .	314	(+ 9)
Vídeň, II. okr. ob. rgG.	467	(— 16)
„ II. „ st. G. .	511	(+ 36)
„ III. „ „ „ .	470	(+ 13)
„ IV. „ Terez. G.	395	(+ 22)
Vídeň, V. „ st. G. .	354	(+ 62)
„ VI. „ st. rgG. .	498	(+ 23)
„ VIII. okr. st. G.	500	(— 15)
„ VIII. okr. Langrovo soukr. g. . .	99	(+ 9)
Vídeň, IX. okr. st. G.	470	(+ 26)
„ XII. „ „ „	351	(+ 49)
„ XVII. okr. st. G.	309	(— 32)
„ XIX. „ ob. „	373	(— 12)
Baden zem. rgG. . .	253	(— 16)
Sv. Hypolit zem. rgG.	218	(+ 18)

[1]) Kromě toho: soukr. české gymnasium v Místku a soukr. česká reálka v Lipníce (I. tř.).

[2]) Proti loňsku.

Kalksburg Jesuit. soukromé G. (5 tř.)	156	
Křemže st. G. . . .	269	(+ 12)
Medlík Bened. G. . .	230	(— 9)
Nové Město za Vídní st. G.	166	(— 10)
Oberhollabrunn st. G.	266	(— 10)
Rohy zem. rgG. . .	178	(— 22)
Seitenstetten Bened. G.	388	(+ 41)
Štokrava zem.rgG.(6tř.)	179	
Vejdov n. Dyjí zem. rg.	100	(+ 1)
	8338	(+ 247

Rakousy Horní a Solnohrady.

Linec st. G. . . .	608	(— 5)
Cáhlava (Freist.) st. G.	198	(+ 25)
Kremsmünster Bened. G.	366	(— 1)
Ried st. G.	216	(+ 22)
Solnohrad st. G. . .	280	(+ 12)
„ Borrom. G.	192	(— 3)
	1860	(+ 50)

Tiroly a Vorarlberg.

Insbruk st. G. . . .	344	(— 4)
Bozen Františk. G. .	308	(+ 14)
Brixen August. G. .	306	(+ 3)
„ bisk. soukr. G.	292	(+ 15)
Hall Františk. G. . .	221	(— 1)
Meran Benedikt. G. .	307	(+ 3)
Rovereto st. G. . .	217	(+ 15)
Trident st. G. {8 vlas. tř. 313 (+ 18) / 8 něm. „ 160 (— 2)}	473	(+ 16)
Feldkirch st. rgG. . .	251	(+ 38)
„ Jesuit. soukromé G. (7 tř.) .	190	
	2909	(+ 99)

Štýrsko.

Hradec I. st. G. . .	512	(+ 8)
„ II. „ „ . .	496	(+ 8)
„ biskup. G. . .	277	(+ 15)
„ Scholzovo soukromé G. (6 tř.) .	135	(+ 10)
Celje st. G.	336	(— 32)
„ st. g. (1 tř.) .	88	
Lubno zem. G. . . .	216	(+ 12)
Maribor st. G. . . .	467	(+ 8)
Ptuj zem. g. . . .	115	(— 3)
	2642	(+ 124)

Korutany.

Celovec st. G. . . .	434	(+ 7
Bělák „ „ . . .	206	(+ 24
Sv. Pavel Benedikt. g.	139	(— 45
	779	(— 14

Kraňsko.

Lublana st. G. . . .	662	(— 39
„ „ g. . . .	342	(— 37
Kočevje st. g. . . .	98	(+ 1
Kraň st. g. (3 tř.) .	226	
Nové Město (Rudolfswerth) st. G. . .	237	(+ 30
	1565	(+ 47

Gorice, Terst, Istrie.

Gorice st. G. . . .	452	(+ 3
Terst „ „ (něm.) .	416	(+ 27
„ ob. G. (vlas.) .	372	(+ 7
Koper (Capo d' Istria) st. G.	280	(— 4
Pulja st. G. (7 tř.) .	168	
	1688	(+ 36

Dalmácie.

Kotor st. G. . . .	147	(+ 8
Dubrovník st. G. . .	238	(— 15
Split st. G.	366	(+ 47
Zader „ „	355	(— 4
	1106	(+ 36

Čechy.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1])

Benešov ob. g. . . .	146	(— 7
Boleslav Mladá st. G.	335	(— 9
Brod Německý „ „	290	(— 19
Budějovice st. G. . .	408	(+ 3
Bydžov Nový ob. rgG.	225	(— 16
Čáslav st. g. . . .	153	(— 9
Domažlice st. G. . .	173	(— 3
Dvůr Král. ob. G. (6 tř.)	150	
Hradec Jindřich. st. G.	299	(+ 11
Hradec Králové st. G.	364	(— 25
Chrudím st. rgG. . .	373	(— 21
Jičín st. G.	304	(— 6
Klatovy st. rgG. . .	291	(+ 27
Kolín „ „ . .	393	(— 13

[1]) Kromě toho Praha Minervino soukr. Gymn. (2 tř.) 53 žaček.

Litomyšl st. G.	304	(— 19)
Mýto Vysoké ob. G.	280	(— 11)
Pelhřimov st. G.	229	(— 17)
Písek st. G.	257	(— 4)
Plzeň st. G.	318	(+ 2)
Praha akad. st. G.	397	(— 33)
„ Křemenc. st. rgG.	421	(— 2)
„ Truhl. st. G.	371	(— 17)
„ Žitná st. G.	417	(— 59)
„ Malá Str. st. G.	322	(— 54)
Příbram st. rgG.	596	(+ 56)
Roudnice st. G.	197	(+ 1)
Rychnov st. G.	228	(+ 2)
Slané st. G.	220	(— 10)
Smíchov st. rg.	197	(+ 10)
Tábor st. G.	290	(— 11)
Třeboň st. g.	115	(— 10)
Vinohrady Kr. st. G. (7 tř.)	372	
	9435	(— 619)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Broumov Benedikt. G.	220	(+ 1)
Budějovice st. G.	289	(— 5)
Hostinné „ „	203	(— 17)
Cheb „ „	381	(+ 14)
Chomútov ob. G.	243	(+ 5)
Kadaň st. G.	241	(+ 28)
Krumlov st. G.	262	(— 1)
Landškroun st. G.	220	(+ 8)
Liberec {st. G. 220 (+ 11) / st. r. 133 (+ 5)}	353	(+ 16)
Lipá Česká st. G.	192	(— 7)
Litoměřice „ „	258	(+ 15)
Most st. G.	195	(— 20)
Plzeň st. G.	350	(+ 9)
Praha MStr. st. G.	229	(— 25)
„ Příkop st. G.	405	(+ 4)
„ StM. „ „	265	(— 31)
„ Štěpán. „ „	408	(+ 14)
Prachatice st. rg.	126	(— 31)
Smíchov st. g.	106	(+ 12)
Stříbro „ G.	288	(+ 13)
Teplice ob. rgG.	297	
Ústí n. L. ob. g. (3 tř.)	91	
Vary Karl. ob. rg.	266	
Žateč st. G.	222	(+ 11)
	6049	(+ 115)

Morava.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1])

Brno st. G.	615	(+ 59)
„ st. g.	152	(— 7)
Hradiště Uherské st. G.	360	(— 14)
Kroměříž st. G.	546	(+ 11)
Meziříčí Valašské st. G.	299	(+ 19)
Olomúc st. G.	568	(+ 3)
Přerov „ „	306	(+ 32)
Třebíč „ „	314	(+ 32)
	3160	(+ 135)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Brno I. st. G.	484	(+ 3)
„ II. „ „	388	(— 11)
Hradiště Uher. st. rgG.	235	(+ 7)
Hranice st. G.	214	(+ 9)
Jihlava „ „	224	(— 12)
Kroměříž st. G.	205	(— 3)
Kyjov ob. g.	72	(+ 3)
Mikulov st. G.	201	(— 9)
Olomúc „ „	287	(— 3)
Šumberk {zem. g. 159 (+ 18) / ob. G. (5—7 tř.) 53}	212	(+ 18)
Třebová Mor. st. G.	184	(— 6)
Unčov {zem. g. 141 (+ 16) / ob. G. (5—6. tř.) 41}	182	(+ 16)
Znojmo st. G.	251	(+ 2)
	3139	(+ 67)

Slezsko.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Opava soukr. G.	328	(— 2)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Bílsko st. G.	374	(+ 8)
Opava „ „	257	(— 28)

[1]) Kromě toho Matiční soukr. gymnasium v Místku (1 tř.) .... 73 žáků.

Těšín st. G.	364	(+ 14)
Vidnava st. G. . .	153	(— 1)
	1148	(— 7)

Halič.

Bąkovice-Chyrów Jesuit. soukr. G.	302	(+ 2)
Bochňa st. G. . . .	396	(+ 45)
Brody st. G. (něm.) .	463	(+ 11)
Břežany st. G. . .	390	(— 8)
Bučač st. g. . . .	268	(— 10)
Drohobyč st. G. . .	310	(+ 24)
Jarosłav „ „ . .	474	(+ 14)
Jasło „ „ . .	529	(+ 6)
Kołomyja „ „ . .	564	(+ 30)
Krakov Anenské st. G.	648	(+ 41)
„ Hyacinthské st. G. . . .	457	
„ III. st. G. . .	498	(— 9)
Lvov akad. st. G. (rusín.)	478	(— 12)
„ II. st. G. (něm.).	389	(+ 41)
„ Frant. Jos. st. G.	612	(— 34)
„ IV. st. G. . .	812	(+ 96)
„ V. st. G. (7 tř.)	689	
Podgóřé st. G. (5 tř.)	162	
Přemyšl st. G.	549	
„ st. G. (rusín)	282	
Řešóv „ „	727	(+ 51)
Sambor „ „ . . .	505	(+ 54)
Sandec Nový st. G. .	322	(+ 37)
Sanok st. G. . . .	342	(+ 83)
Stanisłavov st. G. . .	609	(+ 31)
Stryje st. G. . . .	444	(+ 56)
Tarnopol st. G. . . .	542	(+ 14)
Tarnów st. G. . . .	628	(+ 34)
Vadovice st. G. . .	281	(+ 22)
Złočów st. G. . . .	293	(— 17)
	13.965	(+ 730)

Bukovina.

Černovce st. G. . .	915	(+ 67)
Radovce st. G. . . .	438	(+ 25)
Sučava { G. něm. 408 (+ 32), rumun. parall. (4 tř.) 241 (+ 40) }	649	(+ 72)
	2002	(+ 164)

Gymnasia celkem 60.108 (+ 1218) žákův.

B. Reálky.

Rakousy Dolní.

Víděň I. okr. st. R. .	557	(— 23)
„ II. „ I. st. R.	608	(— 8)
„ II. „ II. st. R. (5 tř.)	352	
„ III. „ st. R. .	479	(— 2)
„ IV. „ „ R. .	574	(+ 14)
„ V. „ „ r. .	262	(+ 19)
„ VI. „ ob. R. .	460	(— 1)
„ VII. „ st. R. .	563	(— 6)
„ I. „ Döllova soukr. r. . . .	86	(+ 5)
„ III. okr. Rainerova soukr. r. .	93	(+ 12)
„ VII. okr. Spenedrova soukr. r.	133	(— 11)
„ XV. okr. st. R.	411	(+ 14)
„ XVIII. okr. st. R.	415	(+ 16)
Křemže zem. R. . . .	300	(+ 23)
Nové Město za Vídní zem. R.	191	(+ 16)
Waidhofen nad Ipsou zem. r.	113	(+ 5)
	5597	(+ 132)

Rakousy Horní a Solnohrady.

Linec st. R.	223	(— 25)
Štýr st. R.	168	(+ 26)
Solnohrad st. R. . .	289	(+ 18)
	680	(+ 19)

Tiroly a Vorarlberg.

Bozen st. r.	98	(— 2)
Insbruk st. R. . . .	368	(— 8)
Rovereto st. R. . . .	181	(+ 31)
Dornbirn ob. r. . . .	113	(+ 15)
	760	(+ 36)

Štýrsko.

radec zem. R. . . .	324	(— 14)
„ st. R. . . .	356	(+ 3)
aribor st. R. . . .	237	(+ 26)
	917	(+ 15)

Korutany a Kraňsko.

lovec st. R. . . .	219	(— 16)
iblana st. R. . . .	381	(+ 69)
	600	(+ 53)

Gorice, Terst, Istrie.

orice st. R.	285	(+ 26)
erst st. R. (něm.) .	321	(+ 13)
„ ob. R. (vlas.) .	527	(— 10)
lja námoř. r. . . .	134	(+ 15)
	1267	(+ 44)

Dalmácie.

lit st. R.	256	(+ 22)
der st. r.	74	(+ 6)
	330	(+ 28)

Čechy.

a) S českým jazykem vyučovacím.

dějovice soukr. R.	361	(+ 26)
ora Kutná st. R. . .	413	(— 5)
radec Králové st. R.	439	(— 11)
ín st. R. (6 tř.) . .	410	
rlín st. R.	518	(— 27)
rdubice st. R.. . .	429	(— 85)
sek st. R	355	(+ 21)
zeň st. R.	397	(+ 18)
aha Ječná st. R. . .	637	(— 131)
„ Malá Str. st. R. .	377	
kovník st. R. . . .	350	(+ 10)
nohrady Kr. st. r. .	317	
	5003	(+ 542)

) S německým jazykem vyučovacím.

dějovice st. R. . .	292	(+ 10)
rlín st. R.	305	
Lipá Česká st. R. . .	257	(+ 14)
Litoměřice st. R. . .	422	(— 39)
Loket st. R.	203	(+ 18)
Plzeň st. R.	446	(— 1)
Praha I. st. R. . . .	563	(— 41)
„ II. st. R. . . .	324	(— 1)
Trutnov „ „ . . .	240	(— 24)
	3052	(+ 18)

Morava.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1])

Brno st. R.	405	(+ 55)
Hodonín soukr. r. (2. tř.)	138	
Město Nové zem. r. (2. tř.)	143	
Prostějov zem. R. . .	434	(+ 47)
Teleč zem. R. . . .	329	(+ 7)
	1449	(+ 256)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Brno st. R.	460	(— 18)
„ zem. R.	343	(+ 6)
Hodonín ob. r. (2 tř.)	103	
Hustopeč zem. r. . .	120	(+ 20)
Jičín Nový zem. R. .	231	(— 6)
Jihlava zem. R. . . .	297	(+ 21)
Kroměříž zem. R. . .	186	(— 5)
Olomúc st. R. . . .	337	(+ 32)
Ostrava Mor. zem. R.	346	(— 15)
Prostějov zem. R. . .	252	(— 18)
Rýmařov zem. r. . .	118	(— 5)
Svitavy z. r. (1 tř.) .	47	
Šternberk zem. R. (6 tř.)	155	
Znojmo zem. R. . .	253	(— 5)
	3248	(+ 182)

Slezsko.

Bílsko st. R.	304	(— 12)
Krnov „ „	290	(— 10)
Opava „ „	383	(+ 1)
Těšín „ „	304	(+ 2)
	1281	(— 19)

[1]) Kromě toho Matiční soukr. reálka v Lipníce (1 tř.) . . . 89 žákův.

Halič.

Krakov st. R. . . .	596	(+ 84)
Lvov „ „	498	(— 14)
Stanislavov st. R. . .	286	(+ 37)
Tarnopol st. R. (5 tř.)	173	
	1553	(+ 149)

Bukovina.

Černovce řec.-or. R. .	559	(+ 23

Reálky celkem 26.296 (+ 1479) žákův.

Oddělí-li se na combinované střední škole v Liberci počet žákův reálních od počtu gymnasijních, jest celkem

žákův gymnasijních . . .	59.975	(+ 1480)
„ reálních	26.429	(+ 1158)
dohromady . .	86.404	(+ 2638)

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 27. ledna Dr. Č. Zíbrt přednesl některé ukázky ze své knihy o prostonárodních písních českých. — V pondělí dne 10. února prof. Dr. *Mourek* promluvil o Wolkanově dějepise německá literatury v Čechách.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 7. února předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání prof. K. *Küppera* „O vztazích mezi polygonálními a prostornými křivkami“ a prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „O zvláštním určení směru a sklonu vrstev v geologii“. Prof. Dr. F. Vejdovský předložil pojednání prof. Dra A. *Krejčího* v Karlíně „Přehled českých Orthopter“.

Akademia umiejętności v Krakově.

Ve zprávách za prosinec 1895 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: Slovo o statutech krále Kazimíra Velkého (F. Piekosiński). O chinakridině (S. Niementowski). Soustava lyssy a zbytku podjazyčí u zvířat masožravých (J. Nusbaum).

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

Jsou známy případy (Bärensprungův, Cruveilhierův a j.), které se zhojily v nitru děložním nebo mimo dělohu, a sice buď tím, že vak praskl a zajizvil se, nebo kanál obliteroval a tekutina se vstřebala. Spisovatel popisuje

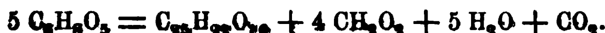
vlastní případ meningocely, která se samovolně zhojila v nitru děložním tím, že kanál obliteroval a tekutina se vstřebala. Potom se zmiňuje spisovatel o různých druzích nabodnutí spiny bifidy a následném léčení vstřikováním dráždivých roztoků, a přechází k plastickým operacím, které se dosud snažily napodobiti přírodu v léčení této choroby, totiž odstraněním vyčnívající části, vpravením míchy a vytvořením pevné pokryvky nad defektem. Prvé dvě podmínky bylo lze snadno vyplniti tím, že vak se rozříznul, mícha odpreparovala a vpravila do kanálu páteřního; obtížnějším však bylo vytvořiti pokrývku odolávající tlaku intrameningeálnímu, aby nenastala recidiva. Jedni vytvořovali pokryvku z kůže, jiní přibrali k tomu svalstvo bederní a Maydl i periost z kosti křížové, čím docílil dokonalého zhojení.

Tak zvané skupiny negativné. Podává *Bohuslav Raýman.* Předloženo dne 18. ledna 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 3.

Autor hledí z literárních dokladů držeti názor o vlivu negativných a positivních skupin oproti modernímu výkladu stereochemickému, kterýž v případech podobných připouští nedostatek místa jakožto příčinu reakce se nedostavivší. Jak svého času dokázal ve zprávách Berlínské společnosti, že funkce aldehydická se mění podle toho, jakého druhu jsou skupiny, které radikál s COH spojený substituují, tak v přítomné práci dokládá, že substituenti mohou předem reakci obmeziti ba i dokonce zameziti. Příkladů uvedeno s dostatek, kterak onen antagonismus povlovně se dostavuje, ne snad najednou, a příklady volený z úmysla takové, které výklad o nedostatku místa předem naprosto vylučují. Autor vykládá si věc tak, že jako přírostek massy „sírové", to jest massy S, Se, Te podmiňující, spůsobuje klesání stability maximálných kyslíkatých sloučenin jednotlivých elementů, tak zmírňuje vstupování negativných (t. zv.) skupin neb elementů reaktivnosť jádra benzolového sama sebou negativného. Že jindy poloha rozhoduje o místu, nejen připouští, nýbrž přináší doklady z literatury nápadné.

Levulosa a její huminové látky. Podávají *B. Raýman* a *O. Šulc.* Předloženo dne 18. ledna 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 4.

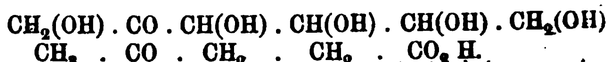
Přesmykování molekulárná jsou předmětem experimentálného výzkumu v řadě cukrové; vykládáť Raýman kvašení lihové a cukrové při glukose přesmyknutím normálního řetězu v parasaccharinový. Jen ta forma intermediárná může vysvětliti vznikání kyseliny citronové i ethylalkoholu a CO_2 z cukrů. První zřetel obrácen u výzkum hmot vznikajících z hexos vodou pod tlakem. Fruktosa jest proti vodě nejslabší, rozpadá se velmi snadně již při 105°, a odtud rozklad rychle postupuje do 120°. Vznikají kyselina mravenčí, málo uhličité, nová kyselina, již nazvali autoři pyrolevulovou $C_6H_8O_5$, a látky huminové (mimo hmoty redukující velmi rychle na vzduchu se oxydující). Hmoty huminové vznikají z kyseliny pyrolevulové:

$$5\,C_6H_8O_5 = C_{25}H_{22}O_{10} + 4\,CH_2O_2 + 5\,H_2O + CO_2.$$

Kyselina pyrolevulová jest pouze o CO_2 rozdílna od kyseliny levulinové, karakteristické hmoty uhlohydrátů, a skutečně odštěpuje ta látka snadno kysličník uhličitý. Jelikož po odštěpení CO_2 zbyla kyselina, musil v kyselině pyrolevulové býti normálný řetěz levulosy přesmyknut, a jelikož kyselina pyrolevulová redukuje roztok Fehlingův, musí při ní jakož i při

kyselině levulinové běžeti ne o konec acetonický, nýbrž o druhý, jenž podléhá přesmyknutí:

$$CH_2(OH) . CO . CH(OH) . CH(OH) . CH(OH) . CH_2(OH)$$
$$CH_3 . CO . CH_2 . CH_2 . CO_2H.$$

První přesmyknutí bylo by tedy zachyceno.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník V. Číslo 1. (svaz. 36.) Alexandr Puškin: *Některé básně rozpravné.* Přeložila *Eliška Krásnohorská.* Nákladem Jana Otty.

Slezina a pankreas. Napsal prof. Dr. *J. Janošík* (s tabulkou). Předloženo dne 1. března 1895. Rozprav II. třídy ročníku IV. čís. 5.

U ještěrky (lacerta agilis) nebéře žádná část pankreatu původ od prvotního vývodu jaterního ani od ductus choledochus, neboť první začátky vázány jsou na dorsální část roury zažívací. Od této dorsální části, vlastně jejího vývodu, pak později, když už byl se spojil s ductus choledochus, béře ještě část proximální a část distální pankreatu původ. Původní část dorsální stává se pak toliko přívěskem části proximální. Tento úchylný nález nutkal ku zkoumání poměrů těch i u jiných tvorů, a prohlédnuta embrya kuří, některá embrya ssavčí a též člověka.

U kuřete nejsou ony ventrální dva oddíly vázány na prvotní vývod pankreatický jako u ještěrky, avšak též ne na ductus choledochus, poněvadž jeden z nich může též direktně od epithelu roury zažívací původ bráti.

Co se týče ssavců, nalezeny nejjednodušší poměry u sysla, kde v žádné době nenastává (až snad v úplně pozdní embryonální době) spojení vývodu pankreatického s ductus choledochus; oba od sebe ještě při dalším vývoji značně se vzdalují. U ovce nalezen oddíl vyvíjející se z dorsální části roury zažívací, který proximálně a distálně dále vzrůstá, a pak oddíl, který béře původ od prvotního vývodu jaterního. Při člověku zkoumána toliko dvě stadia, a sice embryo 1 cm. dlouhé a jiné 2·9 cm. dlouhé. Výsledek jest tento: Hlavní hmotu pankreatu u člověka produkuje ona část, která direktně od roury zažívací se vyvíjí. Její vývod odpovídá ductus Santorini a oné části ductus Wirsungiani, která v těle a cauda vyvinutého pankreatu se nalézá; ta pak část ductus Wirsungiani, která v caput pancreatis jest uložena, odpovídá vývodu oné části, která v souvislosti s ductus choledochus se vyvinula. Z toho vysvítá, že onen vývod jest vlastním a hlavním vývodem pankreatu, který direktně do duodena ústí. Nálezy tyto jsou důležity pro posuzování tak zv. abnormit, kterýmž názvem velice často odbývány bývají od různých anatomů poměry původní nepochopené.

Mezi pankreatem a vyvíjející se slezinou není jiných vztahů mimo lokální. Dokázati možno, že alespoň v prvních počátcích na tvoření se tkaniva slezinného (Laguesse) účastní se mesothel direktně. Ze hnízd takto povstalých, tak jako na četných jiných místech, povstávají leukocyty.

Poznámka ku sestrojování středu křivosti některých druhů křivek. apsal *B. Procházka.* Předloženo dne 18. ledna 1895. Rozprav třídy II. ıčníku IV. čís. 8.

Konstrukce středu křivosti jakožto okamžitého středu točení tečny, ˈedené ve článku: „Kinetický způsob sestrojování tečen a středů křivosti ˈivek 2. stupně,“ [1]) lze také užiti při jiných druzích křivek, jichž výtvarný ıkon nelze prostě převésti na pohyb neproměnného útvaru rovinného v jeho ıvině.

Konstrukce ta byla za tím účelem upravena zavedením kolmých rychstí takto: Je-li $\overline{a\nu}$ kolmá rychlost dotyčného bodu a křivky K v příslušné čně T a $\overline{b\omega}$ kolmá rychlost, kterou se jistý bod b tečny T točí kol bodu a, ık obdržíme střed křivosti s křivky K v tomto bodě, protneme-li jeho normálu N přímkou, spojující bod b s bodem ξ jakožto vrcholem pravoúhelka $a\omega\xi\nu$, sestrojeného nad délkami $\overline{a\omega}$ a $\overline{a\nu}$. Není-li však dána kolmá ˈchlost $\overline{b\omega}$ bodu b při jeho točení kol bodu a, nýbrž rychlost kolmá $\overline{b\pi}$, terou se pohybuje bod b jakožto průsečík tečny T s libovolnou přímkou P této přímce, odvodíme onu rychlost, sestrojíme-li bodem π přímku $\pi\omega \perp T$, ıerá již zároveň nám slouží k určení bodu ξ v přímce $\nu\xi \parallel T$.

Této konstrukce užito při křivkách Cassinických, křivkách hladinových, ˈi křivkách, jež v souřadnicích pravoúhlých mají rovnici: $x^m y^n =$ konst., ˈi křivce exponenciální, trajektorii přímky, řetězovce, při spirále exponenální a hyperbolické, jakož i při jejich evolutách.

Příspěvek ku charakteristice některých alkaloidů a glykosidů. Naıal MUDr. *Emanuel Formánek.* (Z c. k. ústavu pro lučbu lékařskou ˈof. Dr. Horbaczewského v Praze.) Předloženo 15. března 1895. Rozprav ídy II. ročníku IV. čís. 9.

V práci této byla řada alkaloidů a glykosidů odpařována s kyselinou ısičnou na lázni vodní; na odparek takto získaný bylo působeno žíraviımi, v případech některých i jinými činidly. U několika alkaloidů a glykodů pozorovány byly při působení tomto charakteristické, dosud nepopsané ıakce barevné, tak u aloinu, amygdalinu, brucinu, cotoinu, paracotoinu, nodinu, narkotinu, physostigminu, salicinu a strychninu.

Reakce uvedené jsou velice citlivé, tak že i se zlomky milligramu se ıří, a proto k identifikaci zmíněných látek, zvláště jedovatých, u kterých osud charakteristických reakcí není, dobře sloužiti mohou.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře rantiška Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník V. Číslo 2. (sv. 37.) andrij Zejleř: *Výbor písní.* Přeložil Adolf Černý. Nákladem Jana Otty.

O vrozené slabosti a její komplikacích. Z ústavu pathologicko-anaımického prof. Dra Jaroslava Hlavy. (Sdělení 96.) Napsal Dr. *Rudolf*

---

[1]) Rozprav České Akademie císaře Františka Josefa třídy II. roč. III. čís. 19.

Kimla, assistent ústavu. Předloženo dne 15. března 1895. Rozprav II. třídy ročníku IV. čís. 10.

V práci této autor deponuje výsledky vyšetření 143 případů vrozené slabosti, jež pitvány byly v ústavu pathologicko-anatomickém prof. Hlavy od r. 1883 až do r. 1884. Autor dospívá k poznání, že děti rodem slabé, u nichž význačnou jest značná úmrtnost, zmírají v menším počtu případů následkem vrozené slabosti samé, většinou však druhotnými chorobami rázu nejvíce infekčního. V první skupině prosté debilitas congenita byla konstantním nálezem atelektasa plic, po většině rozsahu značného, provázená venostasí v orgánech, hlavně dutiny břišní. Pochod odumírání těchto dětí autor představuje si tak, že následkem nedostatečného vývoje apparátu nervového a vůbec povšechného snížení vitální energie buněk organismu, cirkulace i hlavně respirace neděje se intensitou dostatečnou, což má v zápětí především, že značná část tkaně plicní zůstává ve stavu foetálním. Atelektasa plic však jest příčinou značného odporu v malém oběhu, a je-li nepoměr mezi překážkou a silou myokardu komory pravé značný, krev nutně prouditi musí průchodem Botallovým do aorty, nastává pak zvýšení tense před odporem v oběhu malém a snížení tlaku v oběhu velkém, proudění smíšené krve v arteriích, vážné porušení oxydace a cirkulace i smrt. Ostatní případy z malé části se zotaví; veliká většina podléhá druhotným chorobám, jež jsouce většinou infekčního původu záhy slabý organismus napadají. Autor po té vylíčuje podrobněji jednotlivé z těchto chorob podružných a vztah jich ku vrozené slabosti, ku konci pak snaží se vylíčiti souborně všechny momenty aetiologické, které působí na vznik vrozené slabosti, zejména veliký důraz klade na chronické konstitutionální choroby rodičů a na nepříznivý stav matky v době těhotenství.

Experimentální příspěvek k nauce o resorpci. Podává *Stanislav Růžička.* (Z ústavu pro experimentální pathologii prof. Spiny.) Předloženo dne 15. března 1895. Rozprav II. třídy ročníku IV. č. 11.

V práci své snažil se autor analysovati na základě pokusů resorpci koží žabí za tím účelem, aby bylo lze utvořiti si úsudek o tom, zakládá-li se proces ten na vitální činnosti tkaně či běží-li o zjevy prostě fysikální, nebo konečně je-li tu snad obé. I došel toho výsledku, že nevystihuje podstatu procesu toho ani theorie ryze fysikální, ani theorie vitalistická, nýbrž že epitheliální vrstvou kůže žabí děje se osmosa, a mimo to že jsou látky do nitra kůže dopravovány aktivní činností epithelu. Bylo pomýšleti na tyto možnosti: na aktivní činnost epithelií kožních, nassávání tekutin lymfatickým apparátem skrze vrstvu epitheliální, k čemuž nutno předpokládati možnost filtrace epithelem, na osmotické proudy a konečně na imbibici.

Filtrace vyloučena kritickou úvahou, imbibice rovněž.

Aktivní pošinování látek epitheliemi do vazivové vrstvy kůže dokázáno takto: Žáby zimní, jimž bylo před 24 hod. vstříknuto něco ferrokyanidu draselnatého, ponořeny na několik minut do roztoku chloridu železitého; kůže ihned nebo až po několika hodinách usmrcena a příčné řezy mikroskopem ohledány. Nalezen vždy pruh berlínské modři s povrchem rovnoběžný v povrchní vrstvě epithelu až i hluboko ve vazivu podle toho, jak po vytažení žáby z roztoku ferrichloridu byla kůže usmrcena. (Pokračování.)

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. ašuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) **Krámská cena 1 k** kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant v. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). šit **2.:** Cena **krámská 1 k** (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena ámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až IX. lze dostati po 4 k zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

KROK,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVÍ,

vychází 1. dne každého měsíce (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových

se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím středních a vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (a vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamací lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK X. SEŠIT 4.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896.

Vydáno 1. dubna 1896.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

CVII. 104 (303). (Odtud) pohnuv[1]) vojskem Alexander i přítrže k je(dno)mu potoku[2]) a rozbili[3]) tu stany. A když nasta devá(tá hodina)[4]) na den, přijide nad[5]) ně[6]) člověk velikého živo(ta a ma)je[7]) na sobě štětiny jako vepř. Jehožto uzřev (Alexan)der, přikáza svým rytíeřóm, aby jeho chytili a pře(deň př)ivedli.[8]) A když rytíeři běžíechu[9]) naň,[10]) on sě[11]) nebá(še ani)[12]) utíekáše, ale přede všemi bez strachu stáše. A (vid)ěv[13]) to Alexander, káza[14]) přivésti děvečku[15]) a ji s(vl)éci do nahoty a káza ji postaviti před tíem mužem.[16]) Ale (o)n[17]) přiběh k děvečce,[18]) poče velikým hlasem chrochytati.[19]) (A)[20]) hned Alexander kázal jemu děvečku[21]) odjíeti. Ale on jako najukrutnější[22]) poče řváti. Potom s velikú nesnází popadše[23]) jeho.[24]) A vida

---

1) Odtud hnuv *A. B.*
2) fluvium.
3) rozbil *A.*
4) *A. B.*
5) *A. B.* super eos.
6) add. jeden *A.*
7) *A. B.*
8) *A. B.*
9) *B.* jidechu *A.*
10) na něho *B.* k němu *A.*
11) add. jich *A. B.*
12) *A. B.*
13) *A. B.*
14) add. k němu *A.*
15) dievku *B.* ženu mladú *A.* puellam.
16) *B.* a ji nahu svlekúc, aby ji před níem postavili *A.*
17) A.
18) *B.* ženě *A.*
19) vysokým hlasem chroptati *B.* chrochtati jako vepř *A.*
20) *A. B.*
21) tu dievku jemu *B.* od něho tu mladičku *A.*
22) om. *zvěř*: zvěř *A.* zvíeře *B.* fera.
23) popadli sú *A.*
24) *add.* i postavichu jej před Alexandrem *A.*

jeho Alexander, divil sě velmi postavě a zpuosobě [1]) jeho a [2]) kázal jeho uvázati,[3]) potom [4]) upáliti.

CVIII. Rozdíel stý a devátý. Kterak Allexander nalezl jest u poli předivné stromy.

105. Odtud pohnuv vojskem Alexander [5]) i přitrže na jiné [6]) pole, na němžto [7]) divné velikosti stromové stáchu, kteřížto s sluncem [8]) vycházíechu a s sluncem zacházíechu, neb od prvníe hodiny dne zpod země až do hodiny šesté rostíechu na najvýšíe [9]) a od šesté hodiny [10]) do západu [11]) vstupováchu v zemi,[12]) že jich na zemi [13]) známte [14]) nebíeše; [15]) a na vašaký den ovotce přeutěšené [16]) přinášíechu. A když je uzře Alexander, přikáza jednomu rytíeři,[17]) aby jemu toho ovotce přinesl. A ten když chtíeše přikázaníe jeho naplniti, ihned [18]) poraz jej duch zlobivý,[19]) a přede všemi hned umře. A uslyšechu hlas volající, u povětří jdúcí [20]) a řkúcí: [21]) „Ktožkoli k těm stromóm bliz přistúpí, smrtí přenáhlú umře.“ A bíechu na tom poli ptáci převelmi krotcí,[22]) a když sě jich kto chtíeše dotknúti,[23]) ihned [24]) vycházíeše oheň z nich [25]) a jeho ukrutně páléchu.

(304.) **CIX.** Kterak Allexander vyšel na vys(okú horu a zabil baziliška).[26])

106. Pohnuv [27]) vojskem, přitrže k jedné hoře, (jenž) [28]) bíeše tak veliké výsosti, že v sedmi dnech (ustavně) [29]) jdúce,[30]) sotně v sedmý *dnech* [31]) na vrch přišli.[32]) A k(dyž tam bíechu) s vrchu,[33]) přišlo jest [34]) veliké množstvíe drakuov,[35]) had(uov a) [36]) lvuov, jenž je převeliků teskností mučíechu a j(imž le)dva ujidechu. A sšedše s hory, vničechu

[1]) jemu a postavě *A.* spuosobě *B.*
[2]) i *B.* potom *A.*
[3]) add. k soše *A.*
[4]) a *A. B.*
[5]) om. *A. B.*
[6]) jedno *A. B.*
[7]) něm *A.*
[8]) add. z země *A.* ven *B.*
[9]) na výsosť *B.* om. *A.*
[10]) add. až *A. B.*
[11]) add. slunečného *A. B.*
[12]) *B.* vcházíechu zase do země *A.*
[13]) nad zemí *B.*
[14]) *B.* add. viděti *B.*
[15]) že jich — nebíeše om. *A.*
[16]) utěšené *B.* om. *A.*
[17]) add. svému *A.*
[18]) *B.* A když chtíeše to učiniti, hned *A.*
[19]) *B.* zlý *A.*
[20]) om. *A. B.*
[21]) a řkúce *A.* řkúce *B.*
[22]) překrotcí *A. B.*
[23]) *B.* a když jich kto chtíeše dosíeci aneb dotknúti *A.*
[24]) hned *A. B.*
[25]) *B.* naň plamen pustichu ohnivý *A.*
[26]) *B.* Této kapitoly lat. nemá.
[27]) *B.* Potom hnuv *A.*
[28]) *A. B.*
[29]) *A. B.*
[30]) *B.* jedúce *A.*
[31]) m. *den A.*
[32]) *B.* přijeli *A.*
[33]) *B.* když již bíechu na vrchu *A.*
[34]) add. na ně *A.* k nim *B.*
[35]) add. velikých *A.*
[36]) *A. B.*

r úd(olé tem)né tak,[1]) že ledva jeden druhého mohl opatřiti.[2]) A bíe(še) r tom údolí přemnoho stromuov, jichžto ovotc(e) a listíe[3]) vonnú chuť mějíeše; a potuočkové vuon(ě) přečisté tečíechu.[4]) A tak za osm dní slunečný(ch) paprslkuov nevidíechu.

Potom přitržechu k jedn(é) hoře, a tak bíeše všecko vojsko[5]) od ;oho hustého povětříe obtíeženo,[6]) že by sě nemále[7]) zadchli byli. Ale když na *hory*[8]) vzjidechu, nalezechu povětříe čisté a črstvé a jasnosť lnová jim svíetíše. A tak jedenáste dní ustavných[9]) na tu horu,[10]) až na vrch přijidechu.[11]) A když vstúpichu na vrch té hory,[12]) viděli jsú : druhé strany den jasný.[13])

A sšedše s hory, na roveň převeliků přišli jsú, *jehožto*[14]) země bíeše příeliš črvená. A na té rovni bíeše stromuov bez čísla[15]) a jměíechu ovotce chutné[16]) jako fík. A nalezechu potuočkuov vodných přemnoho, kteřížto vodu jako mléko jmějíechu, a lidé sě jimi[17]) jako mlékem krmíechu. A jezdíece po té rovni sto a sedmdesáte[18]) dní, přitržechu k převysokým horám, jichžto vrchové zdáchu sě, by nebe dotýkali. A bíechu ty hory *przikrytee*[19]) jako stěny, tak že žádné[20]) rjitíe[21]) nemohlo na vrch[22]) býti. Avšak nalezechu dva pruochody skrze hory rozdělené:[23]) jeden bíeše na puolnoci, druhý na vzchod slunce.

Ale když Alexander (305) (uzřel,[24]) kter)ak[25]) ty hory bíechu rozděleny[26]) ne člověčí (rukú, ale)[27]) povodněmi a potopú,[28]) A všed[29])

---

[1]) jenž je převeliků tesknosti nutíechu, že jich nesnadně ujidechu. A sšedše s hory, vyničechu do údolé temného tak *B.* jenž je tepíchu, a veliků tesknosť mějíchu a musichu dolnov s té hory před nimi. A šedše v údolé jedno temné *A.*

[2]) *B.* viděti a opatřiti *A.*

[3]) *B.* om. *A.*

[4]) a potuočkové vonní a čistí tečíechu *B.* a tu bíechu potůčkové vonní a chutní píti *A.*

[5]) *B.* a když bíechu pod tú horú, tehdy všeckno vojsko bíeše *A.*

[6]) od toho povětříe zamúceno a obtíeženo *B.* od povětříe škaředého tak velmi obtíženo *A.*

[7]) bezmála *B.* om. *A.*

[8]) m. *horu* *A. B.*

[9]) ustavně *B.*

[10]) om. *jdúce:* jdúce na vrch té hory *B.*

[11]) pracovali sú *B.*

[12]) tak jedenáste — té hory om. *A.*

[13]) s jedné strany den přejasný *B.* z té hory s jedné strany jasný den a z druhé strany temnú noc *A.*

[14]) m. *jiežto* *B.* Místo „převeliků — jehožto" má *A*: kdežto slunce svítíeše, nalezli sú roveň převeliků, a ta.

[15]) add. jenž výše jednoho lokte nerostíechu *B.* A té rovni bíechu stromové překrásní *A.*

[16]) *B.* sladké *A.*

[17]) tú vodú *A.*

[18]) *B.* sedmdesáte *A.*

[19]) m. *příkré* *A. B.*

[20]) ižádné *A. B.*

[21]) *B.* vnitíe *A.*

[22]) add. té hory *A.*

[23]) *B.* rozdielné *A.*

[24]) mysléše *B.*

[25]) „Ale — kterak:" *A A.*

[26]) rozdělené *A. B.*

[27]) *A. B.*

[28]) Schází hlavní věta; *B*: *súdil jest to se státi.*

[29]) *B.* všedše *A.*

v tu šíji, (jenž tíeh)ne [1]) k vschodu slunečnému, bral sě jest [2]) osm dnu (po ostré c)estě,[3]) a osmý den nalezechu Basyliška [4]) hroz(ného)[5]) a starostí velikú smrdutého, kterýžto tak smr(dutý b)íeše [6]) a jedovatý, že netoliko smradem, ale i [7]) vidě(ním c)ož [8]) mohl opatřiti, porušováše. A protož Mace(don)ští a Perští jedníem [9]) zrakem od toho Basyliška [10]) pad(áchu) [11]) mnozí mrtvi. Ale rytíeři vidúce také nebez(p)ečenstvíe, vecechu: „Bohová moc před námi stojí, jenž nám ukazuje, abychom dále nechodili." — Tehdy Alexander poče sám po vrchu choditi té hory, aby mohl [12]) příčinu takového [13]) moru poznati.[14]) A když stáše na vrchu té hory,[15]) uzře Bazyliška, prostřed [16]) cesty an spí; a když poč.. člověka nebo zvíeře k sobě přistupujíce, otevřev [17]) své oči, a koliki jich opatříeše, hned všichni zemřechu.[18]) A to uzřev Alexander, hned sjide [19]) s hory, postaviv,[20]) aby žádný [21]) nepřistupoval.[22]) A káza udělati [23]) štít šesti loket *dluhu* [24]) a čtyř z [25]) šiří a káza svrchu učiniti na štítě veliké zrcadlo a káza [26]) učiniti chuody dřevěné [27]) lokte z výšie. A vzav ten štít před sě a chuody na nohy, tak že ani noh ani hlavy ani co života od Bazyliška moblo [co] [28]) viděno býti, i poče jíti proti němu. A když bíeše bliz od Bazyliška, on otevřev oči své ohnivým zrakem [29]) hledě v zrcadlo a sám sě opatřiv v zrcadle, hned jest uslekl.[30]) Uznamenav,[31]) že jest umřel Bazylišek,[32]) zavolal jest rytíeřuov svých a vece jim: „Poďte a vizte mordéře vašeho." A oni kvapně přijidechu a uzřechu ostrovida mrtvého. A [33]) přikáza Macedonským, aby jej hned *spálil.*[34]) A chváléchu všichni múdrost Alexandrovu

(306.) CX. Rozdíel stý a XI. Kterak přišel jest Allexan(der na kraj) té cesty a nadšel horu d(yamantovú).

106. Odtud hnuv vojskem, *přibrav* [35]) sě na kraj té cesty, (tak že) [36]) nemože dále jeti, neb bíechu [37]) hory veliké a vy(soké [38]) a s)kály [39])

[1]) *A. B.*
[2]) šel jest *B.* táhli sú *A.*
[3]) *A. B.*
[4]) Baziliška *A. B.*
[5]) *B.* přehrozného *A.*
[6]) *A.*
[7]) *B.* om. *A.*
[8]) *A.*
[9]) *B.* om. *A.*
[10]) Baziliška *A.*
[11]) *A. B.*
[12]) add. takovú *A.*
[13]) toho *A.*
[14]) *B.* spatřiti *A.*
[15]) add. sám *A.*
[16]) add. té hory a *A.*
[17]) hned jest otevřel *A.*
[18]) ihned vše zemřelo *B.* tolik jich zemřelo *A.*
[19]) *B.* ihned snide *A.*
[20]) i postavi *cíl A. B.*
[21]) ižádný *A. B.*
[22]) nepřestupoval toho *A.* dále nepřestupoval *B.*
[23]) sobě *A.*
[24]) m. *dlúhý A.*
[25]) om. *A.*
[26]) add. sobě *A.*
[27]) *B.* om. *A.*
[28]) om. *A. B.*
[29]) ohn. umem *A.* hněvivě *B.*
[30]) umřel ten Baziliškus *A.* zcepeněl a umřel *B.*
[31]) Tehdy uzn. Alexander *A.*
[32]) Baziliškus *A. B.*
[33]) om. *A.*
[34]) m. *spálili A.*
[35]) m. *přibra A. B.*
[36]) *A. B.*
[37]) add. napříeč *B.* naprziki (= naprzieki) *A.*
[38]) hory vysoké *A. B.*
[39]) skalé *A. B.*

kré jakožto zdi *fnaru* [1]) vysečené.[2]) A uzře(vše)[3]) cestu jinú, přijechu na roveň svrchu psanú, (i je)dechu[4]) cestú na puolnoci patnáste í. A opus(tiv stez)ku[5]) počatú, poče na pravo sě chýliti, a chodě[6]) í (de)vadesáte, přijide[7]) k jedné hoře dyamantové, v jej(íemž)to[8]) ze[9]) visiechu[10]) A jmějíeše ta hora dva tisíce a pět set stupňóv firových,[11]) jimižto bíeše vchod na tu horu. A tu jsú rozbili[12]) stany.

CXI. Rozdíel stý a dvanáctý. Kterak Allexander všed na tu ru i nalezl duom slunečný předivný.

Ale jiný den učiniv Alexander oběti bohóm svým[13]) a vzem sebú dvanáste kníežat svých, jide po stupních na tu horu. I najide[14]) ěň překrásnú, jenž jmějíeše dvanáste dveří a sedmdesáte oken, a eře[15]) všechna z ryzíeho zlata udělané[16]) bíechu. A bíechu tu dva rámy zlatá[17]) a přede všemi[18]) dveřmi bíeše vinnice, jenž nosieše[19]) ozny z divných perel. A všed Allexander a jeho kníežata do té síeni, lezechu člověka ležiecíeho na zlatém loži a v zlatohlavovém rúše. bíeše ten člověk velikého těla[20]) a krásný, jehožto vlasy na hlavě na bradě[21]) jakožto najčistší sníeh bíechu[22]) bíelé. Jehožto když ře Alexander a[23]) kníežata, *kletffie*[24]) počechu sě jemu klaněti. I vece n stařec: „Alexandře, ty opatříš,[25]) ješto jest tělesný člověk nikdy[26]) opatřil, a uslyšíš,[27]) ješto člověk nikdy[28]) neslýchal.“ Jemužto odvědě Alexander:[29]) „O přeblahoslavený,[30]) kterak ty mě znáš?“ le[31]) on vece:[32]) „Prve nežli povodně[33]) přikryla tvář **(307)** (zemskú, al se)m[34]) tě i tvé činy. I zdali chcete[35]) zvěděti (posvátných)[36])

---

[1]) *z mramoru?* om. *A. B.*
[2]) om. *A. B.*
[3]) *A. B.*
[4]) *A.*
[5]) op. cestu *A. B.*
[6]) chodíece *B.* jezdě *A.*
[7]) přijidechu *B.* přijedechu *A.*
[8]) wgiemzto *A.*
[9]) brzeze *A.*
[10]) uzřechu, ano *hroznové* visíechu z divných *perel A.* na nížto *perly* visíechu *B.* in cuius ripa pendebat catena aurea. V *C* mezera 2·5 cm za visíechu, tedy snad doplniti jest: *hroznové perel.*
[11]) *A. B.*
[12]) rozbichu *B.* kázal rozbiti *A.*
[13]) *B.* oběti vítězné *A.*
[14]) A když jest byl navrchu, nalezl jestu *A.* A když bíeše nahoře, nadjide *B.*
[15]) om. *i okna:* a dveře vše i okna *A.* ale dveře podvojné i okna vše *B.* et fenestras.
[16]) udělány *A. B.*
[17]) add. z ryzíeho zlata *A.*
[18]) před těmi *A.* před jeho *B.*
[19]) nesíeše *B.* jmějíše *A.*
[20]) *B.* veliký *A.*
[21]) *A. B.* barbam et caput habens albam.
[22]) *B.* om. *A.*
[23]) a jeho *A.* i jeho *B.*
[24]) m. *klekše A. B.*
[25]) *B.* add. ty věci *A.*
[26]) nižádný *A.*
[27]) *B.* add. to *A.*
[28]) add. toho *A.*
[29]) *B.* add. a řka *A.*
[30]) *B.* add. muži, i *A.*
[31]) *B.* A *A.*
[32]) add. jemu *A. B.*
[33]) povodeň *A.* voda *B.*
[34]) *A. B.*
[35]) *B.* chceš *A.*
[36]) *A.*

stromuov slunce,[1]) jenž budúcíe věci zvě(stují a pra)víe?" [2]) Uslyšav to Alexander, naplněn jsa ra(dostí veli)kú,[3]) vece: „Ovšem, pane, žádáme je viděti." Ve(ce [4]) stařec): „Jste-li čisti od obcovánie ženského, tehdy muože(te jíti) [5]) na to míesto, neb jest [6]) sedadlo božíe." Odpověděl (Alexan)der: [7]) „Čisti jsme." A hned vstav [8]) ten stařec, vece (jim): [9]) „Složte obuv s noh [10]) a s rukú prsteny a poďte po mně." [11]) Pto(lomee), Anthiochee a Pardikakse." [12])

I počechu choditi po (to)m lesě, jenž bíeše u veliké ohradě. A bíechu tu stro(m)ové [13]) sto noh zvýší a bíechu podobni k bobkovému dřieví, z nichžto [14]) kadidlo a balsan [15]) přeštědře tečíeše. [16]) Potom chodíece v tom lesu,[17]) uzřechu strom jeden přieliš vysoký,[18]) jenž nemějíeše [19]) listíe ani ovotce, a sedíeše na něm veliký pták a [20]) maje [21]) korunu [22]) pávovú a haločky *tiemiz* [23]) ozdobená [24]) a okolo hrdla jako [25]) obrúček z zlata stkvúcíeho,[26]) a [27]) hřbetě [28]) modrý bíeše a ocas jako [29]) z róžených [30]) peří, na nichžto [31]) zlatá koruna bíeše. A kdy jeho uzře Alexander, divíeše sě zpuosobě jeho. I vece stařec Alexandrovi: „Tento pták, jehož vidíš, jest fenix" [32])

CXII. Rozdíel stý a třinácdstý. Kterak Allexander přišel jest k stromuom Slunče a Miesieče a o otázcě i pláči.

Pak [33]) jdúce,[34]) potom přijidechu k těm stromóm slunce a měsíece. I vece jemu stařec: „Vzhlédni vzhuoru a o čemžkoli chceš věděti,[35]) na své mysli převíeš,[36]) ale zjevně nerod praviti." [37]) A ti stromové velicí [38]) bíechu velmi, a [39]) strom sluneční mějíeše listíe jako

---

[1]) add. a měsíce *A. B.*
[2]) *A. B.*
[3]) *A. B.*
[4]) *B.* Odpověděl *A.*
[5]) *A. B.*
[6]) *B.* a *A.* quia deorum est.
[7]) *A. B.*
[8]) *B.* om. *A.*
[9]) *A. B.*
[10]) add. svých *A.* svú *B.*
[11]) add. *Ale Alexander káza svým druhým kniežatóm poostati a složiv obuv a prsteny s rukú i vece kniežatóm: „Poďte po mně, A.* (Podobně *B.* i lat.)
[12]) Ptolomee, Apardikaxse a Anthioche moy naymyleiſſie, a vy tu ostaňte a mne čekajte." *A.*
[13]) add. vysocí *A.*
[14]) *B.* a z nich *A.*
[15]) balsam *A. B.*
[16]) *B.* teče *A.*
[17]) po tom lese *A. B.*
[18]) *B.* převysoký *A.*
[19]) add. ani *A.*
[20]) om. *A. B.*
[21]) add. na hlavě *A.*
[22]) add. zlatú *A.*
[23]) om. *A. B.*
[24]) add. ryzím zlatem *A.*
[25]) jakožto *B.* om. *A.*
[26]) zlatem stkvúcím stkvíeše se *B.* zlatý *A.*
[27]) om. *na*: a na *A. B.*
[28]) *B.* chřbetě *A.*
[29]) *B.* om. *A.*
[30]) *B.* z ruoženého *A.*
[31]) *B.* na němžto *A.*
[32]) add. jenž jest jediný na světě *A.*
[33]) Deinde. A tak *A. B.*
[34]) add. *po tom lese A. B.* per ipsam silvam.
[35]) zvěděti *A. B.*
[36]) přezvíeš *B.* zvíeš *A.*
[37]) *B.* mluviti *A.*
[38]) *B.* vysocí *A.*
[39]) *B.* om. *A.*

ato ryzíe zardělé a stkvúcíe, a strom měsíečný mějíeše listíe stříebrné sné. I vece Allexander: [1]) „Kterým jazykem dadíe mi odpověď?" dpovědě kmeť: [2]) „Strom slunečný Indickú řečí počíná (308) a řeckú onává, ale strom měsíečný ř(eckú počíná a) [3]) Indickú skonává." ehdy Alexander políbi(v stromy, v)[4]) svém srdci poče mysliti, vrátí-li s vítěz(stvím do)[5]) Macedoníe. Tehdy strom slunečný Indic(kú čí)[6]) odpovědě: „Ty [7]) skrotitel světa pán i otec js(i národuov),[8]) e otcova [9]) královstvíe po vše časy neuzříš. (Celý)[10]) rok budeš živ osm měsíecuov, a jemuž u(fáš najvíec),[11]) dáť napitíe smrtedlné." ehdy [12]) Alexander na své (my)sli [13]) vece a poče mysliti: [14]) „Pověz i, přeblahosl(ave)ný strome, kto mě má [15]) zahubiti?" Odpovědě ro(m): „Bude-liť zjeven muž ten, ještoť tvé skutky zruší, t(y) jeho střeš,[16]) a tak mé píesně chybíe." [17]) V ta doby vece kmeť jenž voíeše Alexandra: [18]) „Neroď víece sě truditi o otázku budúcích věcí,[19]) le vraťme sě." [20])

Tehdy vráti sě [21]) Alexander [22]) a pláče [23]) hořcě pro tak krátký as života svého, a kníežata s ním plakáchu. A když přijidechu k tomu aláci,[24]) vece kmeť [25]) Alexandrovi: „Ale [26]) vrať sě,[27]) neb neníe ádnému [28]) puojčeno dále [29]) jíti.[30]) Ale jeď [31]) na puolnoční krajinu,[32]) eb [33]) nemuožeš přes mnoho měst a zemí jeti." A to řekl i [34]) šel est do síeni. Ale Alexander i [35]) s kníežaty svými sešli jsú po stupích [36]) doluov.[37])

[1]) add. starcovi *A*.
[2]) *B*. vece jemu stařec *A*.
[3]) *A*.
[4]) *B*. osculavit ipsas arbores. políbiv strom v *A*.
[5]) *A*. *B*.
[6]) *A*. *B*.
[7]) add. s' *A*. jsi *B*.
[8]) a pán všech národuov *A*. pán i otec jsi spolu *B*.
[9]) otcového *A*. *B*.
[10]) *A*. *B*.
[11]) *A*.
[12]) *B*. Ale *A*.
[13]) *A*. *B*.
[14]) poče mysliti a rzieczi *B*. vece *A*.
[15]) add. otráviti a *A*.
[16]) *B*. zabieš a setřeš *A*.
[17]) mé rčeníe chybí *B*. by mé řeči potuchly *A*.
[18]) *B*. stařec Alexandrovi *A*.
[19]) Neroď se víece truditi ani otázek o budúcích věcí činiti *A*. Neroď víece truditi stromuov pro otázky budúcích věcí *B*. noli amplius molestare ipsas arbores interrogando.
[20]) add. za se *A*. *B*. post tergum.
[21]) *B*. jide za se *A*.
[22]) add. a kníežata jeho *A*. et principes eius.
[23]) plakal jest *A*. plakáše *B*.
[24]) add. kdežto jiná kníežata jeho čekáchu, obuli sú se zase i *A*.
[25]) *B*. řekl jest stařec *A*.
[26]) Alexandře *B*. om. *A*.
[27]) add. za se *A*. *B*.
[28]) ižádnému *A*.
[29]) *B*. tak daleko *A*.
[30]) add. Dále již nejezď *A*.
[31]) drž se *A*.
[32]) na puolnoci *A*.
[33]) add. ješče *A*.
[34]) řka *A*.
[35]) om. *A*.
[36]) *B*. om. *A*.
[37]) add. a přišli sú k vojsku *A*.

(Pokračování.)

O pomůckách a methodě vyučování zeměpisného.

Podává Bedřich Knorre.

(Pokračování.)

Z *atlantův*, k jejichž kritice Lehmann po té přistupuje, není třeba nic uvésti — neb pro své české školy potřebujeme vlastních atlantův s textem českým. Vytýká jim přílišný nadbytek obsažené látky, spojování poměrův přírodních s rozdělením politickým a p. První položil v školských atlantech příslušný důraz na mapy fysikální a nadto t. zv. mapy statistické sem zavedl Andree-Putzger, jejichžto atlantu r. 1884 již čtvrté vydání vyšlo. Téhož roku objevilo se nejznamenitější toho druhu dílo, které Debes ve spolku s Kirchhoffem a Kropatschckem spracoval. Několik vydání rychle za sebou svědčí zajisté o spůsobilosti jeho pro školy.

Z pomůcek v naší říši vyšlých uvádí Lehmann atlas Kozennův v spracování Haardtově, posléz revidovaný Fr. Umlauftem ve (Vídni, Hölzel. r. 1887 už 31. vyd.) Netřeba snad ani připomínati, že česká pomůcka geografická sem slušící tento atlas má za základ. Německému vzoru jejímu vytýká Lehmann při některých mapách ještě příliš bohatý výběr látky, jmenovitě v hydrografii a síti železniční i silniční a v údajích topických. Poněvadž jest přidána zvláštní mapa železnic říše rakouskouherské i zemí sousedních bylo snadno vyvarovati se vad, jež na druhém místě kritik vytýká. V politických mapách zemí evropských (pokud nemají zvláštních map fysikálních) žádá Lehmann, aby více váhy položeno bylo na podklad fysický, kterýž by bylo naznačiti vrstvami výšek, kdežto hranice politické jen kolorováním hranic. Spůsob tento byl by i při mapách jednotlivých zemí monarchie naší na místě. Zvláštní ceny dodává atlantu tomuto připojený návod ku čtení map, který ostatně i zvlášť koupiti možno: J. R. v. Lorenz-Liburnau „Anleitung zum Kartenlesen," ve Vídni, Hölzel 1885.

Druhý atlas rakouský, Tramplerův, vydán r. 1883 poprvé. Tu klade sice hlavní důraz na moment fysický i tam, kde toho u Kozenna neshledáváme, právě jak toho kritika Lehmannova žádá, ale i tu jest přílišné bohatství látky, zvláště železnic mnoho nakresleno. Naproti tomu mají statistické mapy příliš malý rozměr, jsouce směstnány (4) na jediném listě a rušíce tak dojem sobě navzájem už pouhou stejností barev pro všechny mapy rovně užitých. Za to honosí se atlas tento něčím, čeho neshledáme u Kozenna: dobrou bez odporu myšlenkou fysické mapy jihozápadní Asie (a některých menších jednotlivých obrazův) beze jmen vlastních, s pouhými názvy typův zeměpisných: vysočina. podélné údolí, délka a j.

Nejposléze probírá autor v tomto oddíle atlanty určené žákům nejmenšího a středního věku. V Němcích vyšlo jich už několik, u nás dosud žádný. — Co vnější manipulace s mapami ve škole se týče, zmiňuje se též o zvláštním stojanu k zavěšování jich: König's Kartenschoner.

Po této kritické, svou důkladností téměř jednotvárné procházce po kartografické produkci německé podává Lehmann důležitou i zajímavou zároveň stať *o spůsobu, jakým žáky naučíme mapám rozuměti.* Na tomto poli jeví se, bohužel, i u pokročilejších žákův ještě mnoho nedostatkův — jednak podceňují se obtíže jasného porozumění mapám, jednak není dosti pomůcek, které by učiteli pracný úkol ten ulehčily. Křída v ruce učitelově zvláště zde pomáhá ústnímu výkladu k náležité jasnosti. Proto zkušební řád pruský pro střední ústavy z r. 1887 uznávaje důležitosť kresby zeměpisné žádá od kandidátův přímo „jistou zručnosť v kreslení náčrtův mapových."

Při nesnadném úvodě k porozumění mapám se strany žákovy přirozeně východiskem jest učiteli nejbližší okolí místa, v němž škola jest. Žáci znají věčšinou předměty na území tom se naskytující, zbývá tedy předvésti jim současně obraz předmětův těch na mapě a rozhovořiti se o spůsobu, jakým právě předměty jsou znázorněny. Aby nenáhlý vznik obrazu ještě nápadněji označil, načrtne učitel spolu s výkladem jednoduchou skizzu, kus za kusem, na tabuli. Plán místa, v němž škola se nalézá, a specielní mapa jeho okolí mají tudíž býti všude první z pomůcek, kterých zeměpis k vyučování upotřebí. Města venkovská, jejichž plány a mapky okolí v měřítku pro tento začátek žádoucím (mapa asi 1 : 12.500) neexistují, zdála by se býti v nevýhodě vůči městu hlavnímu, leč dlužno uvážiti, že není nutnou podmínkou, by plán a mapka taková byly dílem co do podrobností dokonalým, z tisku pochodícím. Vždy se někdo najde, kdo je pořídí, zvláště pro školu. Mapky téhož okolí pro žáky určené, příruční, jimž takto jest značnější odbyt zajištěn, možno již tiskem rozšířiti (s menším ovšem měřítkem).

Samo sebou se rozumí, že zmíněný právě obraz nejbližšího okolí sám o sobě k účelu naznačenému nestačí — tím méně, čím jednotvárnější krajinu představuje. Ano, jest potřebí ještě celé řady obrazů všeobecných, které vše podávají, co na školských mapách vůbec (neb aspoň v nejnižších třídách) přichází — není-li proto modellův. Na modellech zajisté zvláště dobře vyložiti lze znázorňování předmětův průmětem vodorovným, kdežto obrazy zase vzbuzují živější představu o věci, any obsahují i takové detaily, jež na reliefu vůbec nelze napodobiti, aneb jen s velikými obtížemi (i peněžními) to možno.

První obrazy buďtež zcela jednoduché: kus pole v rovině, vroubeného mezí, cestou a nějakým potůčkem. Plán tohoto obrazu neliší se zajisté valně od obrazu samého. Plán má všude rozměry, jak bychom je ve skutečnosti shledali, obraz kreslen perspektivně. Tento rozdíl, jak se zraku jeví krajina proti obrazu jejímu na mapě, vyložíme nejlépe v přírodě samé. Druhý obraz mimo předmět na prvním obraze znázorněný obsahuj též kus louky i lesa — na příslušné mapě pozná žák značky pro tyto předměty a srovnávaje mapu s plánem předešlým shledá rozdíl v měřítku. (Předpokládáme, že vnější objem všech obrazův i plánův jest stejný.) Po té přistoupíme k spůsobu, jakým se výška znázorňuje. Prvním předmětem demonstrace jest místo žákům nejbližší: světnice školní. Potom následují: dům, v němž škola umístěna, s nádvořím (leckterý žák viděl už snad plán některé stavby před jejím početím), příslušná část města, město celé. K tomuto obrazu možno již

přidati řeku, zahrady a p. — ač-li v okolí města předmětův těch nepohřešujeme. Zbývá ještě skutečná výšina z přírody. Tu předvedeme (nejlépe pomocí modellu) v průvodu předmětův, jejichž znázorňování nám už známo, a sice nejprve pohledem se strany, pak z ptačí perspektivy (kolmo shora) a konečně v plánu s označením sklonu pomocí čárek (pro začátek též vedle toho „lavirováním"). V dalším postupu podobně znázorníme celé pohoří (řetězovité) s vrcholky i údolími. Tu již seznámíme žáka se značkami obydlí, vesnic, měst a p. i s čarami, jež vrstvy výšek označují (isohypsy; pro názornosť terrainu žádoucny jsou na mapách alespoň trojí).

Poslední obraz tohoto druhu představuje moře s rozmanitými způsoby pobřeží, ústí řek, s ostrovy a p.

To postačí pro začátek; horlivý učitel užije ovšem každé příležitosti, aby žákům pokročilejším znovu tyto základy v mysli oživil a přiměřeně je rozšířil, zvláště výkladem o různých průmětech map, pokud se jich užívá v jejich atlantech. Zde objasní se rozdíl mezi osvětlením kolmým a šikmým, tu teprve vysvětlí se podrobněji zobrazování terrainu isohypsami a j. v. Dobře Lehmann i při této příležitosti napomíná k moudrému omezení látky, ale současně důtklivé pronáší přání, aby bylo snahou učitelovou, by žák střední školu opouštějící vedle jisté zásoby vědomostí zeměpisných také trochu mapám rozuměl! V dobách, kdy nás noviny zevrubně poučují o podnicích osadní politiky v Okeanii a hned vedle toho o postupu Japoncův proti Číně, kdy naši cestovatelé o vodopádech Zambesi a krajinách nad Orinokem v Praze přednášejí, záhodno zajisté, aby přání vyslovené co nejvíce docházelo splnění. Že by naše intelligence v této příčině byla nad německou, důvodně lze pochybovati.

(Pokračování.)

Koleje a university v Americe.

Dle Th. Zigele vzdělal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

V XVII. a XVIII. století bylo vedle Harvarda několik kolejí se soužitím, jež směřovaly ne tak k obecnému vzdělání jako k přípravě na kněžstvo té sekty, která koleje vydržovala. Podobně i některé novější a značnější university založeny sektami, tak v Evanstoně Ill. methodisty, v Chicagu baptisty. Dle nejnovějších zpráv ze 415 kolejí toliko 99 jich jest bez rázu sektovního. Ostatně to nemá vlivu na vyučování neb na postavení studentův, nébrž poměr ten se jeví toliko v podpoře poskytované tím kterým vyznáním náboženským.

Tento svazek učilišť se sektami byl jednou z nejhlavnějších příčin, pro něž, když se objevila potřeba hlubší a všestrannější vzdělanosti, zakládány byly státní university, aby se podporou dosavadních učilišť nepodporovala zároveň určitá sekta.

Od počátku nynějšího století se počíná s věčším zájmem k po-
itice, literatuře a přírodním vědám šířiti potřeba odborného vzdělání.
Jí činí zadost zakládáním celé řady odborných ústavův jak ve spolku
e stávajícími kolejemi tak i samostatně. K tomu přispívají mnozí
soukromníci zakládáním buď četných professur v kolejích neb celých
istavův s nejrůznějším rázem, odborných škol, universit velmi podob-
ých evropským, jako Boston-College, universit ve smyslu evropských
akademií, jako Clark-University. Kromě toho někdy boháči vidí v za-
kládání učilišť prostě výhodné umístění svých peněz. Vše to ovšem
vádí neobyčejnou pestrosť ve vznikající ústavy. Obyčejně ti, kteří
htí založiti kolej, sejdou se k společným úradám, při čem se uvažuje
peněžních prostředcích pro budoucí ústav, ustanovuje se jeho účel,
koumá se program vyučování. O všem tom se píše co nejvíce v no-
inách, by se získal zájem veřejnosti. Ze středu těch, kteří se byli
ešli, vybírá se několik osob, kurátorův (trustees), na něž se vznáší
ohled k celému ústavu. Ač se po tom všem ústav někde otevře, při-
mou se do něho žáci atd., nicméně nemá právního základu, nemůže
udíž volně nakládati majetkem jako právní osoba a vydávati diplomy.
K tomu jest nevyhnutelen zákonodárný akt (chart). Pročež zákono-
árnému sboru toho kterého státu se předloží projekt nově vznikají-
ího ústavu, kde se ustanoví jeho účel a v obecných črtách jeho správa,
dělí se mu právo míti, někdy jen do jisté summy, majetek, konečně
e rozhodne o nabývání učených stupní v něm. Teprve když tento
rojekt byl uzákoněn, pokládá se ústav za otevřený; ústav se „incor-
oruje“, stane se „corporací“, t. j. právní osobou. Do nejnovější doby
tom hlavně záleží dozor vládní na učiliště.

Teprve r. 1867 zařízen departement osvěty s názvem the United
tates bureau of education, jenž se brzo stal oddělením ministerstva
nitra. Než i nyní toto bureau zabývá se ne kontrolou ústavův, ale
bíráním a vydáváním statistických materiálův a krásných historických
děl o národním vzdělání.

Státní university, kterých jest 28, dle předmětův vyučovacích skoro
e neliší od starých vyšších ústavův zakládaných v XVII. a v prvé po-
ovině XVIII. věku. Jako v Harvardě rozpadají se university na „kolej“
i „departement“ udílející theoretické vědomosti ve vědách mravních
stupně: bachelor a master of arts) a přírodních (bachelor a master of
ciences) a na celou více méně úplnou řadu odborných škol. Vyjma
krásně zařízenou universitu státu Michiganského v Ann-Arboru a uni-
ersitu v Californii nemohou státní university v příčině úplnosti a
loubky vyučování závoditi se starými universitami: Harvardem, Yale-
College a Columbia-College. Jsouť zvláštnosti státních universit dvě:
urátory v 17 universitách ustanovuje gubernátor státu a potvrzuje
enát; v ostatních universitách kurátory buď ustanovuje přímo lid
eb ustanovení jich závisí na státní moci. Druhá zvláštnosť záleží
mnohem menším platě za vyučování: kdežto se totiž na soukromých
niversitách platí 100, obyčejně 150 i 200 dollarův ročně, v Michiganě
bčan státu platí toliko 10, cizinec 25 dollarův.

V těsném svazku s uznávaným čím dále tím více významem pří-
odních nauk pociťovala se v Yale-Collegi už v čtyřicátých letech po-

třeba vyučovati osoby nabyvší učených stupňův. Roku 1844—45 čítali takým osobám, bylo-li jich dostatek, professoři. Roku 1847 zde byl založen celý departement filosofie a umění pro nejvyšší vzdělání. Po několika změnách založena ve Yale r. 1872 zvláštní škola pro ty, kteří měli učené stupně, a od r. 1860 udělujou se zvláštní stupně (master a doctor) za nejhlubší vědomosti. Za Valem následoval Harvard, Prinsinton atd. Universita Johna Hopkinsa v Baltimoře (Maryland) otevřená r. 1876 má věčšinu svých studentův mezi osobami nabyvšími stupně bakaláře. Clarkova universita v Massachusetsu právě přímo určena jest pro osoby mající už učené stupně, a i mezi nimi se dělá přísný výběr, za to však i výhody mají přijatí neobyčejné: kupujou jim vše potřebné knihy a přístroje, někdy se jim dává zvláštní komnata i denně jim professoři udělujou návod. Nyní jsou zařízeny netoliko školy pro ty, kteří ukončili universitní studie, skoro na všech universitách, ale i odborné školy při universitách, na př. práva a lékařství organisovali nejvyšší vzdělání své, dodávajíce mu nikoliv professionálního ale theoretického rázu.

Toto zařizování školy neb departementu (u nás fakulty) pro ty, kteří ukončili kurs, s tím účelem, by nabyli stupně mistra a doktora, tvoří zvláštnosť vyššího vzdělání amerického. V Americe professoři ustanovují kursy vyznačující se buď hloubkou neb speciálností svou neb způsoby vyučování (společná přísně vědecká zaměstnání učitelova s učněm, by ho zasvětil ve vše způsoby vědeckých zkoumání). Takové kursy se musí navštěvovati rok, dva, tři dle žádoucího stupně i předmětu. Potom se žádá přísná zkouška a někdy i předložení vědeckých prací. Škola pro ty, kteří mají učené stupně, ustanovena jest pro specialisty, *při čem hlavně na zřeni má budoucí učitele.*

Ze všeho patrno, že při stávajících už kolejích poskytujících klassického vzdělání poznenáhlu se zaváděly dle míry potřeby rozličné školy (pro přírodní vědy, práva, architekturu atd.) a při tom veskrze soukromými prostředky. To nutilo k tomu, by se dbalo vůle dárcovy neb odkazovatelovy, kteří ne vždy chtěli úplně sloučiti zřizovanou školu s kolejí. Odtud pocházejí různosti v poměrech škol ke kolejím. Někdy sama universita nejeví se ničím jiným leč souborem několika dle správy neodvislých škol. Teprve v nejnovější době se pozoruje směr k věčší centralisaci; tak r. 1890 Columbia-College v New-Yorce ze čtyr samostatných škol (of arts, of law, of mines, of political science) přeměnila se v jediný ústav s jedinou administrací.

* * *

Na konec zbývá promluviti o *ženském* vyšším vzdělání. Ještě na počátku nynějšího století o něm nemohlo býti ani řeči, ježto ani nižšího takřka nestávalo. Ještě na počátku nynějšího století mohlo obecné mínění býti vyjádřeno v této otázce: „Kdo nám bude vařiti jídlo neb dělati šaty, když budou dívky učiti filosofii a astronomii?“ Ještě v 30tých letech jeden otec pravil: „Upotřebil jsem tisíc dollarův na vychování své dcery; dal bych druhý tisíc, abych toto vychování zničil. Onať se stala ješitnou, lehkomyslnou a nespokojuje se prostým domácím

pořádkem.“ Přes tyto předsudky se podařilo několika osobnostem, zvláště sl. Lionové, překonati vše překážky ty a otevříti r. 1836 v South-Hadley v Massachusetse *prvou ženskou kolej* s programmem neodchylujícím se od mužských kolejí a i universit. Od těch čas počet ženských kolejí vždy více a více roste. Charakteristickou známkou toho vyššího vzdělání ženského se mi zdá jeho silný nábožensko-mravní směr. Ve všech skoro ženských ústavech zvláštní se klade důraz na „život na křesťanském základě“. V tom se projevuje mysl Američanův, že ženština jako tvor, v němž cit hraje takou neobyčejnou úlohu, musí býti vychovávána se stanoviska nábožensko-mravního i aesthétického. Hluboké přesvědčení žen rozvíjí se ne tak pod vlivem chladného rozumu opírajícího se o vědomosti a moudřejícího zkušenostmi, ne tak na mathematickém rozvažování srovnávacího prospěchu pro sebe i pro společnost, jako na ideálu ustavujícím se pod vlivem náboženských, mravních i aesthétických pocitův. Pročež není divu, že z amerických ženských kolejí nemálo vychází missionářek působících v Indii, Japanu, Africe.

Jak přísny jsou požadavky i k přijetí do některé ženské koleje, vidno z tohoto: Wellesley-College požaduje k tomu znalost 4 kněh Caesarových, 6 zpěvův Virgiliových, 7 řečí Ciceronových a latinský spis, v mathematice pak jsou požadavky nyní věčší než v Harvardě.

V 2. polovici nynějšího století otevřely se ženským dveře skoro všech universit, kde při vstupování i během kursu vykonávají úplně totéž co mužští. Rozumí se, *že směr vychování na vyšších ústavech smíšených má do sebe jiný ráz, stanovený převahou mužského života.*

Příčiny, jež vyvolaly tento ruch ve prospěch ženského vzdělání, spočívaly ne toliko v obecné zásadě, že „ruka, jež kolíbá, spravuje svět,“ ale i v potřebě míti krásně vyučené učitelky. Při poměrné láci ženské práce i věčší spůsobilosti ženských zvláště k počátečnímu vychovávání, pociťovala se věčší potřeba učitelek jak k obecným předmětům tak i k speciálním. Jim se z počátku v kolejích poskytovaly zvláštní výhody, ano i nyní, hlavně o letních prázdninách, se čítají zvláštní kursy v universitách přispůsobené potřebám vychovatelek, na př. o paedagogice, psychologii dítěte a p.

Výsledky vyššího ženského vzdělání úplně splnily vše očekávání. Dle výpovědí mnohých předsedův universit, professorův a p. ženské v prospěchu nejen nestojí níže, než mnohdy výše nad mužské druhy své.

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

VIII.[1])

Zdaž rodokmen [2]) k čemu jest a co prospěje, Pontica, dávnou
vychloubat se krví neb vystavovat podobizny
malované předků, na vozích mít Aemiliany, [3])
Curie již necelé, Corvina rukou zbaveného
neb též Galbu, který nos má sražený, uši obě;
zdaž prospěch nějaký honosit se ve seznamu velkém
Arvinou,[4]) k tomu oprašovat též pilně pometlem
očazené s diktatorem jezdectva si vůdce,
jestliže před Lepidem [5]) zle žiješ? K čemu obrazy všechny
jsou válečníků, noc kostkami hráš-li celičkou
před tváří tu Numantinů, pak z rána usínáš,
když ti vyváděli vůdci s korouhvemi z tábora vojsko?
Proč se chlubí Allobrožským,[6]) svatyní nebo velkou
z Herkulského pošed Fabius rodu, jest-li lakotný,
větroplach nebo Euganská [7]) jako ovce nemužný,
jestliže jemná bedra hladí pemzou [8]) si Catinskou,
k posměchu jest předkům smutným,[9]) koupiv jedy przní
rod nebohý, obraz poněvadž jeho zkáceti nutno? [10])
Ozdobují nechť síně celé předků starodávné
obrazy, šlechtictvím jediná jest ctnosť a samotná! —
Podle mravů Paulem nebo Cossem buď nebo Drusem,[11])

---

[1]) O pravém šlechtictví; čím se hanobí a jaké má povinnosti, Juvenal v této satiře vykládá Ponticovi, jakémusi mladšímu příteli svému. Psána jest po r. 100, jak patrno z v. 120.

[2]) V domech šlechtických byly v atriu na stěnách skříně a v nich dřevěná poprsí s malovanými (voskovými) tvářemi předků, jež byly dělány dle odlitků sádrových na obličeji zemřelého učiněných. Pod nimi byly nápisy stužkami neb čarami tak spojené, že znázorňovaly celý rodokmen. Předkové zvláště slavní měli zvláštní své sochy na vozích (sr. VII. 125). Časem ovšem i poprsí i sochy ty se poškodily.

[3]) Jako jinde, uvádí i zde Juvenal mnoho příkladů; zde jmenuje vznešené rody Římské.

[4]) O dnech svátečních skříně ty se otvíraly a podobizny oprašovaly; tak rozumím (s Völkrem str. 97) tomu místu; dle jiného výkladu myslí se na ozdobování ratolestmi neb okazovati prutem.

[5]) Před Lepidem, t. j. před očima svých předků.

[6]) Příkladem špatného šlechtice jest kdosi z rodu Fabiů, jimž byl předkem historickým Q. Fabius Maximus Allobrogensis (vítěz nad Allobrogy r. 121 př. Kr.) a mythickým praotcem Hercules, jenž měl oltář v Římě na forum boarium.

[7]) Euganové v Alpách u jezera Komského chovali ovce s jemnou vlnou.

[8]) Aby si chloupky z těla odstranili, pokrývali se náplasťmi (v. 114 a IX. 14) aneb si je vyškubávali (XI. 157) a kůži hladili pemzou (nejlepší od Catiny na Sicilii) sr. IX. 95.

[9]) Předkové jsou smutni, vidouce nynější zkázu, nebo dle jiného výkladu „nepřívětiví, upravní“ proti nynějšímu pokolení.

[10]) Odsouzením pro zločin, zde pro travičství, ztrácelo se ius imaginum a socha odsouzeného se zničila, jako v sat. X. 58 socha Sejanova.

[11]) Nové příklady slavných předků.

svým ctnostem přednost dej před svých obrazy předkův,
když bys konsul byl, nechť jdou před fascemi[1]) tvými!
První jsou duše statky! — A zasloužíš jmenovánu
býti svatým, šetříš-li vždy práva v řečích a i skutcích?
Uznám pak šlechtictví tvé. Silane, zdravím tě,
neb jsi i Gaetulicus z krve neb jinaké; ty jsi vzácný,
výborný občan se zdařiv své otčině šťastné;
jásati chcem to, co lid výská, když Osira[2]) nalezнul.
Urozeným kdo totiž toho nazve, kdo původu svého
jest nehoden, vyniká jen jménem svým veleslavným?
Atlantem jmenujem trpaslíka[3]) něčího a stejně
černocha též Labutí, křivorostlé děvče nehezké
Europou; líným, oblezlým již prašivostí
psům hladovým, svítilny suché kraje oblizujícím,
jmeno je buď pardal, tigr, lev nebo ještě co hrozně
na světě řváti umí; proto též ty varuj se a chrániž,
Creticem ať takovým též nejsi aneb Camerinem.[4])

Tím koho já káral? Rozprávka, Rubellie Blande,[5])
má je s tebou. Vysokým Drusů ty rodem se nadýmáš,
tak jako bys byl sám učinil něco, proč jsi i šlechtic
i proč byl jsi počat matkou z jasné krve Jula,
ne však tou, jež pod větrnou najatá přede hradbou.
„Vy sprosťáci," pravíš, „poslední část lidu nízká,
jižto okázati nikdo nemůžete otčinu předka;
však já Kekropovec!" [6]) Živ buď si a z původu svého
dlouhé měj těšení! Však výmluvného si najdeš
občana z nejnižších, jenž nevzdělanému při soudu
obhájcem bývá tady šlechtici. On v toze přijde,
uzly by práv temné, hádanky i zákona luštil;
on k Eufratu potáhne aneb k orlům,[7]) zkroceného
jižto Batava[8]) střehou, jsa vojín činný. A ty nejsi
nic než Kekropovec, podoben zcela Hermovu sloupu.[9])
Vždyť rozdílu není, ani přednosť tobě nižádná,
mramorová leda že hlava jest jemu, tvůj žije obraz.

---

[1]) I při pohřbu byly vzaty voskové masky z atria, a nosily je zjednané osoby v rouchu a s odznaky předkův. (Velišský str. 479.) O fascech (svazcích) liktorů v. Velišský str. 462 p. Zde ovšem jen obrazně: Tvé ctnosti buďte přednější než rod, ať jest jakýkoli.

[2]) Když v Aegyptě nalezen byl nový Apis (Osiris), volali prý: εὑρήκαμεν, συγχαίρομεν (Nalezli jsme, radujeme se!)

[3]) Trpaslíky míti v čeledi bylo tehdy modou. Velišský str. 261. Europa, známá milenka Jovova.

[4]) Zase dvě jmena slavná z dějin římských (sr. II. 67 a VII. 90). Jmena po dobytých městech neb přemožených národech byla obyčejná.

[5]) Rubellius Blandus byl blízký příbuzný Drusa, syna Tiberiova, i Nerona a tedy rodu Julova (Caesarova a Augustova); ale dle vlastních zásluh měl býti spíše synem sprosté nádennice, bydlící ve starých hradbách (větrných, t. j. vysokých).

[6]) Kekropovec, příslovím o starém rodu v Athenách, jako ve v. 56. Teukrovec (po Teukrovi, prvním králi Trojském); sr. VI. 187.

[7]) Stříbrný, později zlatý orel byl znamením Římské legie.

[8]) Batavové, národ germanský v nynější Belgii a Nizozemí; za Vespasiana vzbouřili se proti Římanům.

[9]) Hermův sloup, kamenný sloup s poprsím Hermovým, pak vůbec i jiným, za ozdobu s nápisem, často za mezník neb okazovatele při cestách užívaný.

Řekni mi, Teukrovců ty potomku, němé zdali zvíře
někdo za vzácné má leč statné? Arci hbitého
tak koně vychvalujem, jeho když běhu tleská
dlaň nejvíc, jásá vítězství v cirku dunícím;
ten jest výtečným, ať z pastvy kterékoli pošlý,
když čerstvosť je skvělá, když prach jeho v závodě prvním.
Však laciným jest jen hovadem Koryfaea [1]) potomstvo
neb Hirpina, v jehož vůz vítězství nesedává.
Ohledy tam nejsou předků žádné, ani mrtvým
uznání nějaké; vnuk pána opouštěje často
lacině zas se prodá a nucen jest náklady táhnout,
krk sedřen maje již hodným je, by mlýny otáčel.
Tak tedy, tobě abych podivil se, ne tvému majetku,
vlastní čin vykonej, by se vryl v nápis mimo poctu,
dávala jež se a dává těm, jimž vším povinen jsi.

Již toto dost o mladíku, o němž pověsť zachována,
jak byl hrd, nadutý, pln příbuzného Nerona;
neb řídký v takovém štěstí smysl jest společenský.
Oceňován bys byl jen, Ponticu, chvály dle předků,
nechtěl bych, ni abys nekonal nic k slávě budoucí
své vlastní. Bídnoť na cizí pověsť se opírat,
sic sřítí se a spadne i krov, jak sloupy odejmeš;
réva na zem skleslá teskní, když jilm ji opustil.
Buď dobrý i vojín i poručník, soudce nezištný;
jestliže věc zavolá za svědka tě někdy pochybná
k soudu a záhadná, Falaris [2]) kdyby sám ti nakázal,
přísahu bys klamnou učinil, býkem hroze tobě,
za hřích největší považuj tělu dávati přednosť
před ctí, tak pro život si žití utráceti důvod.
Kdož je hoden zemřít, je mrtev, po stech třeba ústřic
Gaurských [3]) jídával, koupal se i v Kosma voňavkách.
Dlouho ti žádoucí na konec provincie pánem [4])
když tebe přijme, na uzdě zdržuj zlosť vždycky a v míře,
kroť lakomosť, slitování měj s ubohými spojenci.
Kosti vidíš pouhé, z nichž též vyssáli morek již.
V paměti měj, zákon co ti káže, senát co poroučí,
odplata jak veliká dobrým, ale zchváceni bleskem
jak Capito byl a též Numitor, odsouzeni byvše,
lupiči Kiliků v. [5]) Ovšem k čemu prospěly soudy?
Pansa neboť zloupí, cokoliv zanechal by ti Natta.
Hleď, Chaerippe, [6]) si spíš, kdo by v dražbě prodal tvoje hadry;

[1]) Jmena koní známých ze závodů v době císařské; i staří vedli rodokmeny koní.

[2]) Falaris, tyran Agrigentský, mučil lidi v rozpáleném kovovém býku.

[3]) Gaurské ústřice jmenované dle hory Gauru v Campanii. Kosmus za Domitiana známý obchodník s voňavkami.

[4]) V provinciích nejsnáze obohacovali se vyděrační úředníci; někteří byli odsouzeni, jako Capito a Numitor; vzpomeň i Maria (v. 119. a I. 49).

[5]) Kilikie obyvatelé byli známí lupiči; tedy: lupiči lupičův.

[6]) Chaeripus byl asi vůdcem vyslanectva, jež přišlo do Říma žalovat na některého z lakotných správců. Ale co jim to pomohlo? Ještě měli vydání na cestu a správcové bývali jeden jako druhý (Pansa jako Natta). Dle Siefera a Völkra položen v. 96. před 95.

mlč již; bláznovství je ztratit vše a ještě dovozné.
Dřív takové lkání, stejná i nebývala rána,
přemožení kdy teprv byli ve květu ještě spojenci.
Pln každý tehdáž byl dům a peněz byla velká
hromada, též Spartských plášťů,[1]) Kojských plno látek,
obrazy Parrhasia všude též i Myronova díla,
Fidie též slonová žila kosť, Polyklitovy práce
velmi mnohé, stoly bývaly tam bez Mentora řídké.
Odtamtud Dolabella[2]) vozí, Antonius odtud,
též Verres[3]) svatokrádce vozil, vysokými lodími
tajně kořisť i jiní takoví víc v míru triumfův.
Teď již málo jenom spřežení se volů tam uloupí,
hejno klisen pramalé s hřebcem ze statku celého,
bůžci domů se dokonce kradou, socha jestliže slušná,
byť v chrámečku i bůh jediný; tyto jim sochy nad vše,
vždyť to statek jim největší. Ovšem nebojovných
málo si vážíš jen Rhoďanů,[4]) lehkého Korinthu;
snad právem jich málo si vážíš; tobě co mužstvo
pryskyřicí mazané učiní,[5]) hladká ani všichni
stehna mají? Surové Hispanie střež se a Gallské
točny, krajů též Illyrských; těch šetři i ženců
město sytících nám, jež dbá jen cirku, divadla.
Odměnu však poneseš si jakou odtad viny hrozné,
když svléknul Marius[6]) již nuzné ondyno Afry?
Buď přední péčí, by se velká nestala křivda[7])
statným, však nebohým! Bys pobral zúplna všecko
od zlata, od stříbra, přece jim ponecháš meče, štíty,
přílbici bys, též oštěpy vzal, zbraň jim přece zbývá.
Právě co vytknul jsem, smýšlenka není; ale věřte,
list že pravý vám předčítám ze Sibylliny knížky.[8])
Družina jestliže tvá jest poctiva, nálezy soudní
nikdo z miláčků tvých neprodává, bez viny choť tvá
když nechodí po městech všech nebo okresu každém,

[1]) Spartské purpurové pláště a látky jemné z ostrova Kos byly proslulé. Parrhasius z Efesu, nejslavnější malíř ve 4. st. před Kr. Známa jest anekdota, kterak od něho Zeuxis oklamán byl namalovanou záclonou. Myron, kovolitec, známý svou „kravou“, souvěkovec Fidie, největšího sochaře starého věku (500. 432 před Kr.). Od tohoto známá jest obrovská socha Atheny Promachos na Akropoli a Zeus v Olympii. Polyklitus v. II. 217. Mentor, umělec práce vypouklé (caelator argenti). I my říkáme: „To je Brožík,“ místo: „Obraz Brožíkův.“

[2]) Příklady vyděračů z doby starší; z nich nejznámější jest Verres, sr. II. 26, III. 53.

[3]) Tito loupí více v míru, než bývalo při triumfech. Sr. Velišský str. 460.

[4]) Rhoďané (v. VI. 296.) a Korinťané, příklady zženštilých národův.

[5]) Viz v. 16. Olupovati však národy bojovné jest nebezpečno, jakož pro Řím záhubno bylo okrádati ty, kteří Řím zásobují obilím, j. Afriku (sr. V. 119). Římský lid hledal jen zábavy; panem et circenses (sr. X. 81).

[6]) Marius Priscus byl odsouzen r. 100. (v. I. 49.)

[7]) Přeloženo dle interpunkce Hermannovy. Celé místo různě se vykládá: Lépe jest vzíti jim i zbraň, aby se nemohli mstíti, aneb: Lépe učiníš, když jim zbraň ponecháš; neboť tu potupu nejtíže by nesli, a přece by našli zbraň k odvetě.

[8]) Známé knihy Sibylly; byla i podvržená proroctví pod tím jmenem.

jakby Celaeno[1]) peníze berouc všude drápy křivými:
odváděj rod svůj od Pica[2]) a jestliže jména
dávná tak tě těší, Titanskou též třeba bitvu
neb si také mezi předky samého Promethea čítej,
z knížky kterékoli jest libo tobě, praotce si vezmi.
Jestliže však stranění nebo zvůle tě schvátily prudce,
jestliže v spolčencích krvi láměš metly a máš-li
rozkoš, sekera již-li tupá, liktor je malátný:
povstává i samých rodičů napotom proti tobě
šlechtictví, před špatností pochodeň nese jasnou.
Všecka neřesť o tolik patrnější má vinu v sobě,
oč věčším se onen nám zdál, kdo se hříchu dopouští.
Čím jsi mi, jenžto lživé pečetíváš listiny v chrámích,[3])
jež byl vystavěl děd tvůj, před vítězoslavnou
otce sochou? Čím ty's, jenž ukrýváš hlavu sobě,
zahaluješ kuklí Santonskou[4]) v záletu nočním?

(Pokračování.)

Úvahy.

Hláskosloví nářečí jihočeských. I. Část: Consonantismus. Podává Vavř. **Dušek.** V Praze 1894. Nákladem České Akademie. v. 8°. 53.

V nadpise uvádí spisovatel, že podává hláskosloví consonantisma nářečí *jihočeských* (str. 3) — vůbec, v úvodě to omezuje na *jihovýchodní* Čechy, ve skutečnosti však uvádí i úkazy *jihozápadních* i *západních* Čech (N. Kdyně, Postřekov — Nýrsko, Sulislav str. 5 i střední [praž. str. 19] a j.). Tedy co je pravdou?

Rovněž tak neurčitě omezuje spis. hranice jazykové oblasti, na př. „Myslím, že celé Pošumaví tvoří jazykový celek, k němuž druží se ostrov Stříbrský a vsi Zálesácké u Kralovic“ (str. 4) — tu mělo býti určitější udání.

Co do jednotlivých hláskoslovných zjevův vytýkáme toto:

zmlsanej (str. 7) nemá *ň* za *l* (zmlsalý), jeť to správný tvar od zmlsati někoho (= mlsným učiniti), totiž part. perf. pass.; srv. namlsaný (namlsati koho nač), nasnídaný, naobědvaný, nasvačený, navečeřený, najedený, napitý, lat. pransus, potus.

[1]) Celaeno, jedna z Harpyjí.

[2]) Picus, syn Saturnův, první král v Latiu. Římané rádi odvozovali původ svých rodů z doby nejstarší; tomu směje se Juvenal: aby počítali i Titany a Promethea za předky.

[3]) Závěti a jiné důležité listiny podpisovaly se v chrámích od svědků a tam i uchovávaly.

[4]) Santoni, národ v Gallii, kde se hotovily silné látky.

rubačka (8, 25) není místo rvačka, jeť od rubati = tlouci; srv. rubati míč a p.

umrněnej (9; též na Plasku) není z umouněný, nébrž obě předpokládají tvar u-*mur*-něný; srv. mour (černý vůl), moura (černá kráva), mourek (černý kocour), umouraný Pls. (= učerněný, zamazaný, zvláště na tváři), pol. muřać, muřyć (= umourati), slovín. mur (černé zvíře), lit. murinas (černý).

Tvrzení, jako by Mrdákov (9) bylo z Medákov, jest beze vší podstaty; předpokládáť Mrdákov osobní jmeno Mrdák, srv. Mrdáček; ostatek svědčí prvému tvaru s *r* i něm. Mrdaken.

čuřík nepochází od čůra (10) nébrž od čůra, čura; srv. čurna (svině — tak se volají), čurně, ěte (prase), čurník id.; vysutím *r*: čuna, čunka (prase, zvláště při volání Pls.), čuně, čuník, čunče.

hnojnice (11), hnojniště, hnojňák (13) nemá po *j* vsuto *n*, jeť odvozeno od adj. hnojn-ý, kdežto hnoj-iště utvořeno od substantivu hnoj; srv. kostn-ice, ledn-ice, plevn-ice, pivnice a p.; řepn-iště, žitn-iště, pšeničn-iště, ječn-iště a p.; hnojn-ík a p.

V křemel (12) není změna *n* v *l*, nébrž jiná přípona ku kořeni, totiž -lь, -elь, srv. rus. кремль (tvrz).

V šnarovačka (13) není *n* za *ň*, jako v šnůra Pls. (instr. šnorou, šnorovat, z toho šnarovat), dem. šnodlík z šnorlík; naopak v šňůra, šněrovat (z šňorovat) jest *ň* za *n*; srv. pol. šnur, šnura, goth. snôrjô košš, sthněm. snuor. Stč. snóra Mill. 109ª. šnuora Hrub. 276ᵇ šnůra Br. Isai. 34,31.

Str. 15. k změně *d* v *r* přidej: vorbička z vodbička. Význam jsem vyložil v Jagićově Archivě II, 705.

pozříti (15) stojí za požříti, srv. žráti, žeru.

V neuzvedneš (17) není *d* odsuto; jestiť za ne-u-*vz-ved*-neš (srv. vzvésti, vzvoditi); je tam tedy *v* vysuto a patří na str. 26.

nepodalej není za nepoddalej; srv. podáš sebe s prva lacně (nabídneš se) Alx. V 1947. poda na smrť ty vše lidi (vydal) ib. 1982. ten se nepodá = nepovolí, neustoupí, nepodlehne (na př. bídě). Srv. lit. pa-dõnas (poddaný).

vete (17) nevysulo *ď*, nébrž *t*, jeť to plur. k sing. vet Plz., jenž nemá nic společného s veď (věď), nébrž shoduje se s rus. вотъ, jež obě tudíž předpokládají tvar vъtъ; na Plaště říkají vit, vite, což někteří, myslíce na viděti, píší vid, v němž tedy *d* zastupuje *t*, nikoli *ď* (18). Co do plur. srv. na, nate.

V drážil (17) není vysuto *ď*, srv. stsl. slovín. srb. dražiti. Nedraž ho Plz.

V hlejte a pod. (17) není změna *ď* v *j*, což jsem dokázal už před 20 lety v posudku Gebaurova Hláskosloví (Archiv II, 701), načež on tento výklad můj i mnohé jiné z téhož posudku i z jiných prací mých (anonymně) přijal ve své nové Hláskosloví (1894) str. 534 a j., což mi jest nemalým zadostučiněním. — Rovněž *ť* není změněno v *j* s slovích posvěj-tetě až vrajte (19), nébrž rovněž tak vznikly z posvěj(*t*)tetě, vraj(*t*)te. V následující tam alinei je správný výklad tento.

Že by stuchat (18) znamenalo štouchat, pochybuju; na Plaště a Plzeňště znamená „stuchati se" dováděti, vztekati se, rozpustile si vésti.

sednice (18) není ze světnice (sed = svět?!), nébrž pochodí ze sěnnice (stsl. сѣньница stan, chýže), z čehož sennice, se změnou n v d: sednice; srv. mrus. vidnyj (z vinny); čes. učedník, mučedník z učenník, mučenník (m. učeník, mučeník), z čehož pak učedlník, mučedlník dle obdoby úředlník, spravedlný.

zaklenej (18) není ze zakletej, nébrž je to druhotvar dle obdoby mlený—mletý; srv. zaben vedle zabit.

obmakat (19) pranic nesouvisí s ohmatat, jeť složeno z ob-mak-at; kořen jeho jest męk (měk-ký), tedy makati = měkčiti (mollire), což se děje jak tištěním, odtud význam mačkati (comprimere: tu sú makány jich cecky BO.), tak dotýkáním či hmatáním, odtud význam contrectare. Z téhož kořene męk pochází: mak-ati, mác-ati, mač-kati (rus. мячкать), měk-ký, míč, míč, měk-čiti, muka, mouka.

jednošky (19) není z jednotky, nébrž je tvořeno příponou -oša, srv. Brn-oša (Kulda Poh. I, 167; jmeno krávy), Mal-oša, Krat-oša, srb. rog-oša (jmeno ovce), cvět-oša (jm. kozy), mrus. svjat-oša (příliš pobožná ženská); jinak tvořeno jednuška Plz. Mor., totiž příponou -uša, srv. světluše, beruška, štědruška a p.

jec do pole (19) není z jeť, nébrž z vulg. jecť do pole, při čem se obě zubnice srazí v jednu; srv. níže sub 11 (tloucť).

aj-tolik (19) patří v předchozí alineu (sub 10).

V stloup (19) není *t* přisuto, naopak v sloup je vysuto. Ale spis. pomáhá si prapodivnou theorií, praviť o „stloup" v poznámce, že *t* je v něm přisuto „vzhledem k nynějšímu spisovnému jazyku, v němž bylo odsuto!" Dle též theorie by mohl každý starší tvar, který se v dialektech uchoval proti písemní mluvě, považovati za nepravidelnosť; ale spis. sám jinde, na př. o křims (31) jinak soudí. Výklad o zmíněných tvarech patří tedy pod jinou rubriku.

Mluviti o výsuvce *t* v kerej (20) ještě dnes, kdy dávno dokázána lichosť tohoto tvrzení (Krok II, 160), znamená buď neznati vědeckých prací v tomto oboru neb, což mnohem horší, zavírati oči před pravdou. K dokladům, jež jsem v Kroku uvedl, přidej: ŽW 55, 10. Mus. 1889, 129. verš 44. Bruncvík Výbor II, 71, 35 (kerak). Kniha Bělská (Kalousek) str. 72. Gut Porešin (Klimeš) str. 2 (všelikeraký).

kalounky (20) nemá odsuto *t*, jeť kaloun z franc. galon.

b není přisuto ve voblíz, voblezlej, vobmakat (22), nébrž děliti jest vob-líz, -lezlej, -makat; srv. stsl. ob-лизати, rus. об-лизáть, -лѣзáть, -мякáть. Rovněž jest *b* původní v břinknout, břinkovka (22), srv. stsl. brękn*ąti*, slovin. brincati, brus. brinkać, rus. бренчать, čes. břněti a p.; naopak v řinknouti jest *b* odsuto.

V zatracevanej (23) není *v* za *p*, vždyť se přece neříká zatracepanej, nébrž zatracepenej; v zatracevanej jest přehláska *o* v *e*: zatracovanej Pís. Plz., což se pokládá za slabší a méně hrubé než zatracenej.

vodbyčka (23) není za odmyčka i jest nesprávně psáno místo vodbička; o tvaru tom (odbička, vod-, vorbička, vorlička) viz můj výklad v Archivě f. slav. Phil. II, 705.

čmárat (24) nemá přisutého *m*, jestiť za šmárat, jež pochází ze střhněm. směr tuk, směrn schmieren (mazati), goth. smarna špína.

chlamstnouti (24) říká se na Plaště jen o psu a jest tvořeno dle zvuku, souvisíc s chlemtati (něco řídkého, zvláště tekutého hltavě požírati); chlamstnouti = hltavě chňapnouti, zvláště věc-li se psu hodí, při čem otevření a sklapnutí huby vydá zvuk, jejž napodobuje chlamst. — Rovněž onomatopoion jest brum-bál (-bár Pls.) a není za brundivál (25).

stotka není ze stovka (25), nébrž odvozeno od sto-tý, jež tvořeno analogií dle na př. desá-tý a p.; od téhož stotý pochodí též stotina, stoterý (Rosa), stotník (setník), stotně (stonásobně), ſtotir Prešp. sl. 905 (stotyr Rajhr. 627) centurio.

Jest až nepochopitelno, jaké prapodivné pojmy má spis. o změně hlásek; ukázali jsme to už výše o slovech rvačka (8. 25), zvednout (17), sednice (18), obmakat (19: bmak—hmat!), níže: stuch—vztek (30), říč (říc)—hřát (32); avšak vrcholem všeho jest odvozování slova cumploch (25) prý ze Sand-läufer! Co si při slově tom spis. představoval, nelze nikterak uhodnouti, zvláště když k němu připojuje k vůli významu ruské broďaga (tulák, pobuda). Znamená pak cumploch ženskou nečistou, hnusnou, rozcuchanou a p., i odvozuji slovo to od něm. sumpf-loch (= sumpf-grube, srv. sandloch = sandgrube) t. j. žumpa (též od něm. sumpf); pojem nečistoty tudíž odtud přenesen na ženskou, srv. takového obtrýta (z něm. Abtritt záchod) si vzal Plz. (o nečisté, hnusné ženě); konšelům starých prevítů (pol. prevet, lat. privata záchod) vynadal (Kottův slov. s. v.). Co do *c* z *s* srv. cekrýt ze secretum. (Dokončení.)

Die Pflege der Mineralogie in Böhmen. Ein Beitrag zur vaterländischen Geschichte der Wissenschaften. Von Dr. **Adalbert Wraný.** Prag 1896. 1. Hälfte. (Dokončení.)

Nejplodnějším spisovatelem druhé doby byl Dr. *Frant. Reuss*, jenž všechny volné chvilky svého lékařského povolání věnoval mineralogickému a geologickému výzkumu Čech. Procestovav zevrubně Čechy, nashromáždil cennou sbírku mineralogickou, jež byla pak základem studií, jimiž se proslavil i za hranicemi království Českého. Nelze tuto všech jeho spisův uvésti; zmiňujeme se pouze o hořké soli z okolí Kadaňského, o výzkumech okolí Bílinského, Středohoří, Loketského kraje, o českých sopkách a čedičích. Obsáhlou prací jest „Mineralogische Geographie von Böhmen“ (1793 až 1797), nanejvýš svědomitě sepsaná. Na připojených mapách jsou rozličné útvary, podle nichž nerosty jsou vylíčeny, symbolickými znaky poznamenány. Rovněž tak důležité jsou i „Beiträge zur Mineralgeschichte Böhmens“ jakož i četné menší rozpravy a „Lehrbuch der Mineralogie“ (1801—1806), která obsahuje všecky mineralogické výzkumy až po r. 1805.

Bílinský lékař Dr. *Jos. Hoser* prozkoumal hlavně krajinu Krkonošskou po stránce petrografické a mineralogické, pak kraje Rakovnický a Litoměřický.

Vzmáhající se ruch mineralogický vzbuzoval ovšem také lásku ke sbírání nerostův. I vznikly mnohé nákladné a dosti úplné sbírky nerostní;

o několika již jsme se zmínili. Tuto ještě dodáváme, že i klášter Strahovský, Osecký a Tepelský měly pěkné sbírky v těchto dobách a že v zakládání takových sbírek si zalibovali mnozí šlechticové (hr. Waldstein v Duchcově, hr. Malabaila Canal v Praze, rytíř Müllensdorf a j. v.) —

Mezitím mineralogie značně se povznesla pracemi Mohsovými, Naumannovými a Haidingerovými; dosahy prací těch ovšem znamenati lze i v Čechách. Druhou rozhodnou okolností bylo nově založené Museum Národní, v němž záhy soustředily se všecky poklady mineralogické země české. Na fakultě *filosofické* professorové přírodopisu tak málo v této době prospěli české mineralogii jako jejich předchůdcové v letech minulých. Na *medicinské* fakultě byl (r. 1800) nástupcem Zauschnerovým *Josef Mayer*, o jehož činnosti jsme se již stručně zmínili. Roku 1814 po smrti Mayerově nastoupil Med. Dr. *Frant. Berger*, po němž nastoupil náš věhlasný *Jan Sv. Presl*.

Nebylo by zde na místě, abychom líčili činnost našeho Presla; ve všech českých časopisech z r. 1891 (jakožto v 100letou paměť jeho narození) lze se o ní dočísti (Krok V, 58). Jen tolik zde připomínáme, že p. Dr. Wraný *nadšeně a velmi příznivě* píše o jeho Mineralogii i o všech zásluhách o českou literaturu vědeckou.

Zevrubně vyličovati nebudeme vzrůst mineralogických sbírek musejních, jenom podotýkáme, že za energické a obezřelé správy *Zippeovy* vzrostly mezi nejznamenitější sbírky toho druhu. Zippe upravil jednak sbírku všeobecnou, jednak českých minerálů — jak zajisté v milé paměti chovají, kdož navštěvovali Museum Národní na Příkopech. Každý druh odrůdami bohatý zastoupen byl skoro všady úplnou řadou všech odchylek a v tom právě spočívala značná cena těchto sbírek. Sbírka ta obsahovala na 9000 čísel. Českou sbírku sestavil ze starších sbírek, srovnal dle jednotlivých nalezišť, kteráž zase dle hornin a útvarův uspořádána byla. Obsahovala přes 2000 čísel a byla tím poučliva, že etiquetty k ní napsal Zippe sám, dotýkaje se krystallografických a fysikálních i chemických vlastností kusu vystaveného.

Toto pořádání sbírek musejních přivedlo hlavně Zippea k tomu, že obral si za úkol prozkoumati nerosty české, což tak zdárně provedl, že dlužno jej pokládati za prvního *vědeckého* mineraloga českého. Neméně zasloužil se o geognostický výzkum Čech, jejž dovedl obrátiti i k praktickému užití. Zvláště bedlivě se obíral kamenouhelným útvarem a stejně všímal si, jak by bylo možno využiti geognostických výzkumů ve prospěch průmyslu a zemědělství.

Z prací jeho uvádíme první práci o Buchholzitu (1819), Cronstedtitu, „Beiträge zur Kenntniss des böhm. Mineralreiches“ (1824 a 1829), o meteoritu Žebráckém a Bohumilickém, o Sternbergitu, o českém granátu; „Die Krystallgestalten der Kupferlasur“ jest první krystallografická studie Zippeova (1830). Rovněž tak první prací svého druhu jest „Uibersicht der Gebirgsformationen in Böhmen“ (1831), jež tím zajímava jest, že Zippe vypočítává nerosty, které v jednotlivých útvarech se naskytají. České pseudomorfosy poprvé obádány jsou v rozpravě „Uiber einige in Böhmen vorkommende Pseudomorfosen“ (1832). Avšak největší zásluhy dobyl si svou monografií „Die Mineralien Böhmens“ (1837—42). K tomu připojena budiž i ta zásluha Z., že on první byl v Čechách, kdo podle skutečných krystallů robil

ádrové jich modelly, kteréž dosud jsou nedostižitelny; bohatá sbírka ta-ložena jest v Českém Museu.

Ostatní badatele doby té pouze jmenem uvádíme. Jsouť to.: JUDr. *eb. Oechy* v Praze, *Ond. Eichler, Jos. Ponfikl,* ThDr. *Max. Millauer,* enž věnoval se stadiu meteoritů, Dr. *Jan de Carro,* gubern. rada *Karel Veumann,* jenž choval bohaté sbírky mineralogické a zvl. meteoritů, prof. *os. s Freyssmuthu,* jenž chemicky prozkoumal sférosiderit z Radnic a ské „mesolithy"; prof. *Jos. Steinmann,* jenž chemicky obádal Cronstedtit ský, karpholith, kakoxen a Bohumilický meteor; získal si také značné isluhy o mineralogickou sbírku Českého Musea. Jemu ke cti nazval Zippe ktaědrický leštěnec Příbramský „Steinmannitem". Prof. Dr. *Adolf Pleischl* bjevil český selen; prof. *Bern. Quadrat* zkoumal sloučenství Hercynitu, r. *Jan Stolz* v Ústí n. L. prozkoumal nerosty svého okolí a zvláště zeo-thy v dutinách znělců a čedičův, jimiž poděloval všecky soukromé i veřejné irky, zvláště České Museum. Vědeckých svých výzkumů neodhodlal se eřejniti; rukopisy uloženy jsou v říšském geol. ústavě ve Vídni, obsahují svazků foliových a jsou výsledkem 50leté vědecké činnosti; obsahují lnou orografii českou, jakož i geognosii českou dle jednotlivých krajů geognostickými mapami a poskytly geolog. říšskému výzkumu v Čechách dkladu velmi důležitého. Jemu ke cti nazván nerost „Stolzit". MDr. *erm. Mayer* na základě dichotomickém sestavil: „Clavis analytica, zur estimmung der Mineralien nach einer einfachen und sicheren Methode" 839—42).

Proslulý *Vilém Haidinger,* 13 let pobyv v Lokti, seznámil se s če-ými vědci a byl jimi povzbuzen k mnohým svým důležitým výzkumům. aha byla mu — jak říkával — opravdovým střediskem mineralogického dání, a česká Společnosť nauk jakož i vlastenecké Museum pobídkou ke m tehdejším vědeckým pracím.

Velmi zevrubně (str. 138—153) vypisuje spisovatel i sběratelskou nosť *Wolf. Göthe,* pokud se týče Čech. O ní nehodláme tuto se zmi-rati, poukazujíce ke spisu samému.

Konečně budiž vzpomenuto ještě horlivé sběratelské činnosti *arcikní-e Jana* (zemřel r. 1859), jehož sbírka základem jest proslaveného Joannea Štýrském Hradci; arcikněžete *Štěpána* (zemřel r. 1867), jenž zavděčil Národnímu Museu mnohými převzácnými minerály. I kláštery Strahovský, ecký a Tepelský pilně rozmnožovaly své sbírky, které již v minulých ách byly založeny a až dosud v úplnosti jsou zachovány. Zakladatelem rek Strahovských byl opat *Václav Mayer* (1779—1800), nejštědřejším rozmnožovatelem *Jeronym Zeydler* (1834—70). Sbírky Osecké byly ženy již v polovici předešlého století; zásluhu o ně si zjednali zvláště láti *Chrysostom Astmann* (1823—34) a *Klemens Zahrádka* (1843 až 3). V 60tých letech pořádali je P. *Vend. Müller* a *Frant. Lössel;* r. 1893 je spravuje prof. P. *Dom. Thiel.*

Kdy vznikla sbírka kláštera *Tepelského,* o tom ničeho poznamenáno ; v r. 1863 byla valně rozmnožena prelátem *Mar. Heinlem* a uspořá-a P. *Filipem Klimšem* dle soustavy Mohsovy.

Sbírky opatství *Broumovského* založeny byly ve 40tých letech tohoto a rozmnoženy zvláště výměnou za kusy meteoru, jenž padl r. 1847

u Broumova. Upravováním sbírek zabývali se zvláště P. *Ond. Veselka* a P. *Vinc. Maiwald.*

Z ostatních sbírek vzpomenuto budiž sbírky hrab. Ant. Waldsteina v Duchcově, hrab. Malabaily Canala v Praze, Prant. Hartiga, hrab. Jiřího Buquoy, kteráž prodána byla r. 1884 mineralog. ústavu české university v Praze. Znamanita byla i sbírka *Rudolfa* hrab. *Wrbny.*

Toť jest stručný obsah zajímavého spisu, jehož nepopíratelná hodnota zvýšena jest ještě tím, že obsahuje všady dáta životopisná, namnoze sevrubná. Celkový posudek zůstavujeme si, až bude dokončen díl druhý.

Referuje *Alex. Jos. Bernard.*

Literatura.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement Borový. Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVII. Sešit 2.: Zákon přirozený základem zákonodárství lidského (Eug. Kadeřávek). Případ faráře Burtze před soudem (G. Pecháček).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan Kvíčala. Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník I. Sešit 6.: Prvá klínopisná zpráva o zkáze říše assyrské (J. Prášek). Rg-veda X. 85 (př. B. Votýpka). K výkladu a kritice Aristofanových Ptáků (K. Velíšek). Různé příspěvky ke skladbě a fraseologii VII. (J. Kvíčala).

Český časopis historický. Redaktoři J. Goll a A. Rezek. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Sešit 6.: Některé příspěvky ke smlouvě göllersdorfské, uzavřené v příčině druhého generalátu Valdštýnova (Hyn. Kollmann). Padělané diplomy Rožmberské (Fr. Mareš). Záviš z Falkenštejna (Jos. Šusta). Počátky nové organisace státních archivů ve královstvích a zemích na říšské radě zastoupených dle rozpočtu na rok 1896 (Ant. Rezek). — Ročník II. Sešit 1.: Svatý František z Assisi (J. Goll). Husův glejt (J. Novotný). Dánská literatura historická za posledních deset let (J. A. Fridericia). Antonín Brus z Mohelnice (Josef Cvrček). O poměru biskupů Olomouckých k arcibiskupům Pražským v XVI. století (A. Rezek). O Žižkovu praku (V. Schulz). J. Zrzenczycki o peněžních zásilkách z Polska Čechům proti Ferdinandovi II. (Č. Zíbrt). Piotr Hrehorowicz (Grzegorzowicz), „komorník" Rudolfa II. ve Lvově (Č. Zíbrt).

Český filatelista. Redaktor J. Brucha. V Praze. 8°. Cena ročně (11 čísel) 1·2 zl. Ročník I. Číslo 1.: Poštovní zřízení za středního věku (J. Č.). Poštovní známky zemí rakouských (J. Br.). Novosti.

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného způsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. Wiener a prof. J. Ježek. Nakladatel V. Kotrba v Praze. v. 8°. Cena ročně (12 čísel o 16 str.) 1 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 6.—8. obsahuje kromě mnoho dobrých článků

rad, jak upraviti svůj život a uchovati si zdraví, črtu: Prospekt manželství.

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktoři a nakladatelé A. **Adolf**, V. **Appelrot** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník VIII. Svazek IX.: Kniha 2.: O Pythagoreismu Numově (J. N. Netušil). Prosodické a kritické poznámky (S. N. Ždanov). K theorii dochmiův (J. A. Denisov). Proč Římané vyváželi nemocné otroky na Aeskulapiův ostrov (S. A. Žebelev). K Porfyrionu (G. E. Zenger). Výklad některých míst (Th. E. Korš). Ke Catullovi (A. J. Sonni). Archaeologická kronika hellenského východu (S. A. Žebelev).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 4.—5.: Po letech (K. Hovorka). Z pořičí Olšinky (T. Nováková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov**. V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) $6^1/_2$ rub. Ročník XXXV. Svazek 11.—12.: Zápas i změna nejhlavnějších proudův a směrův v nové srbské slovesnosti (A. I. Stepovič). O počátku ruské literatury (V. P. Golubovskij). Přednášky ze slovanského jazykozpytu (T. D. Florinskij). O měně výrazu elektrostatické energie i silách elektrostrikcie (I. N. Šiller). O theorii eliptických funkcí (B. J. Bukrějev a A. Pšeborskij). Život a díla Fr. Račkého (T. D. Florinskij). *Úpadek zemského zřízení v Českém státě* (A. N. Jasinskij). K tomuto článku důkladnému upozorňujeme na některé nedostatky, zvláště v transkripci, tak Собеславъ místo Собѣславъ; Мельницкой (str. 51) m. Мѣл-; Пильзень (63) m. Пел-; Пльзена (81) m. Боженъ (79); Девора (81) m. Довора; Белинскій (91) m. Бѣл-; Подбродскую (92) m. -берд-; Rokytenská župa neslove po říčce Rakovníku (92), což jest město, nébrž po říčce či potoce Rakovnickém, jež se nazývá Červený; Литомерицкій (98) m. Лют- (srv. Любуша 103); Дудлѣбѣ (98) m. Дудлѣбахъ; Бозенской (98) m. Божен-, jak jsem jinde dovodil; Непомукскій (101) m. -мучьскій; Премыслъ (100) m. Прѣ-; Vojtěch pak jest jméno, jež mu dávali Němci (srv. Vojtěch-Adalbert a j.); Затецъ (112) m. Затечъ; Дечинъ (116) m. Дѣ-; Литомышль (169) m. -ото-. Chybou tisku jest Hrdlořesy (37) m. -řezy.

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (30 seš.) 1 zl. Sešit 4.: Josef Jiří Kolár (Jiří Bittuer). Několik slov o Psohlavcích (Al. Jirásek).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 3.: *Tajemství velkého pátku (Jar. Vrchlický). *Legenda (Aug. Mužík). *Vzpomínka na Roklan (Jarosl. Haasz). Romantická perioda českého malířství (F. Jiřík). Slavnost Coquevillská (Emil Zola, př. Fr. Pšenička). Vina a trest (St. Jarkovský).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král**. V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 6 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIII. Sešit 1.—2.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý**. Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVII. Číslo 7.—8.: Dílo A. Dumasa syna (E. Faquet).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 15.—16.: *Iphimedie (Jar. Vrchlický). Stín (J. Konrád). Z výpravny novin. *Od jara do zimy. Dušička (L. Couperus, př. V. Kuneš). *Dvě sloky (M. Jahn). O plagiátech (Boř. Prusík).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořovicích. 4°. Ročník 1896. Číslo 2.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XV. Sešit 12.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Marišeŭski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XII. Zešyt 2.—3.: V příčině článku hr. St. Tarnovského o našich gymnasiích. O nejnovějších vykopaninách Athenských (M. Lityňski).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 5.—6.: Slovenští poutníci v Maria-Celli (M. Liebenwein). Tajemství (M. Mareković). Listy ze slovanských literatur (K. Zajčić). Pěvec Nerćesija (M. Bašagić). *Hossanah (*Jar. Vrchlický*, př. J. Milaković). Vdovin sen, fraška o 1 jednání (I. Velikanović). Pouť do Mekky (Edhem-Riza). Mizdrak Lukatela (B. Krčmarić). Literární práce hr. Lva Tolstého (J. Čedomil). Drobné básně od R. Kataliniće Jeretova, Uvelka, N. Milašinoviće, J. Milakoviće, Rizy bega Kapetanoviće, L. Oborina, Svat. Čecha (Lešetínské zvony, př. J. Milaković).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Číslo 7.—8.

Nový život. Redaktor X. **Dvořák.** Nakladatel K. Dostál. V Praze. 8°. Cena (12 čísel) 2 zl. Ročník I. Číslo 3.: Paul Verlaine. Básně S. Bouška, F. Místeckého, F. Leubnera, A. Pavelčíka.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník X. Sešit 23.—24.: Ročník XII. Číslo 3.—4.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 3.: Naše nepřemožené rukopisy (Fr. Zákrejs). O slově v češtině nemožném. (Příspěvek ku poznání boje proti rukopisu Královédvorskému Fr. Zákrejs.) Bohuslav Šulek (J. Toužimský). *Král Karel a německé poselstvo (Josef Uhlíř). *Koruna slávy (El Krásnohorská). Charvátské národní divadlo (J. Toužimský). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Sněmové koruny české (Vlad. Svoboda). Rozhledy v dějinách současných (týž). Nové písemnictví (posuzuje L. Čech a Karel Knittl). Nový zákon o právě původském (Fr. Zákrejs). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Slovo o žebrotě a tuláctví (Al. Zuckr).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník IX. Sešit 3.

Památky archaeologické a místopisné. Red. Dr. Jos. Lad. 'íč. Nákladem Archaeolog. sboru Musea král. Českého. V Praze. 4°. Cena očně (4 sešity) 3 zl. Ročník XVI. Sešit 11.—12.: Velký zvon u sv. Víta Praze (K. Mádl). Archaeologický výzkum „Údolí Svatojiřského" a okolí Václav Schmidt). Kamenné křtitelnice v okolí Lounském (B. Matějka). rchaeologické nálezy v Michli (B. Kohout). Několik gallských hrobů (J. íč). Nález popelnicového hrobu u Běsna (Wiessen) v Čechách (R. z Weinerlů). Zprávy a drobnosti.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktoři: s. **Burian** a Václ. **Kocián**. V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena očně 4 zl. Ročník III. Sešit 2.—3.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel Vl **otrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník . Sešit 7.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** Jindř. **Metelka**. Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl.) kr. Ročník II. Sešit 2.: O účinech jinakého podnebí a p. na některé ceny bečuanské (E. Holub). Bukovina (Zd. Lepař. Upozorňujeme, že Černovice, černovický je napodobení německé koncovky, správno jest *Černovce*, *rnovecký*, jak svědčí rusín. Černôvci, černoveckyj. Co do koncovky srv. ıdovce, Stanovce, Vaškovce).

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a poiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel vel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. azek 3.: Svadba (M. Kukučin). *Diamantová svadba (O. B.). Pani Georıdesová na cestách (T. V.). *Jaro v duši (L'udmila Podjavorinská) *Morný verš. Pred bojom. Vita nova? (Somolický).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **errmann**. V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu kr. Ročník XV. Sešit 2.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго униврситета. Redaktor Th. **Miščenko**. v. 8°. Cena ročně (6 svazkův soň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 2.: Pokračování dřívějších statí.

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor . **Dlouhý**. Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 36. — čník VII. Číslo 1.—2.: O tělesné výchově žen a dívek (A. Mosso, přel. Křivý).

Варшавскія Университетскія Извѣстія. Ve Varšavě 95. 8°. Redaktor N. **Sonin**. Cena ročníku (9 svazkův) 5 rublův se zákou. Sešit 5.—9.: Panský dvůr v litevsko-ruském státě (Th. I. Leontič). Ruský vyslanecký chrám v Londýně v XVIII. věku (V. N. Aleksanenko). Al. S. Gribojedov (A. I. Šmirnov). O některých soustavách šroubových rychlostí (P. O. Somov). Složení, redakce a literární prameny lkové Paleje (A. V. Michajlov). O rychlosti rostu krystallických boků . Vulf). Dějiny Moskevské kaple ve Varšavě (D. V. Cvětajev). O vlivu ouhavých elektrických kolísání na střelku elektrometru Maskarova (B. V. ınkevič). Experimentální zkoumání smrti z utopení (V. I. Popel). O textu

Genese Mojžíšovy v Tolkové Palei (A. V. Michajlov). K objevení koukolu v žitné mouce (E. Vagner). Meteorologická pozorování.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXV. Číslo 10.—11.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 7.—8.: Z básní P. Verlaina (př. A. Váňa). *Sonet (B. Květ). Jinými cestami (K. Žák). *Zlomek zašlé nálady (J. Drobný). *Svatopluku Čechovi (Jos. Merhaut). Marit Skjöltejská (Kr. Janson, př. O. Vetti). Básně K. Nejče, K. Babánka, Fr. Sekaniny.

Věstník Jednoty zpěváckých spolků československých. Redaktor K. Doubrava. Nákladem vlastním. V Praze. Ročník I. Číslo 1.

Wisła. Měsięčnik gieograficzno-etnograficzny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník IX. Sešit 4.: Lachva i její obyvatelé (N. Rouba). Frycové v Korytnici (Z. Gloger). K písni na thema krále Leara.

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník II. Sešit 2.: Pokračování. Drobné zprávy.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. V. v. **Hartel,** K. **Schenkl.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 2.: Látka Molièrových Femmes savantes v německém dramatě (E. Horner). Náčrt studijní cesty do Italie a Řecka (E. Severa).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 5.—6.: Na dovolené (A. Prosečský). Na temné stezce (A. Vobejda). Mladé štěstí (R. Zoula). Prchlé štěstí (A. Prosečský). Všední obrázky (A. Černoborský).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 11.—12.: Neviditelné světlo. Nové prvky. Jak se měří plyn. Telegrafování fotografií. Visutý přívoz.

Ženský obzor. Redaktor V. Kellner. Nákladem soukromého družstva. V Praze. 4°. Cena ročně (24 čísel) 4 zl. Ročník I. Číslo 2.—3.: Lichý život (Mája Z.). Ozvalo se (V. Němirovič-Dančenko, př. F. Chalupníček). Z básní T. Ševčenka. Nepřátelé žen (A. Desjardin). O ženských lékařkách v Rusku (Ž. Šebková).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Sešit 3.: Fysiologická účelnosť (F. Mareš). Drobné zprávy.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 2.: Z dějin římského statkářství v dobách císařství (I. M. Grevs). Sedlský dvůr v litevsko-ruském státě (Th. I. Leontovič). O Veliké uměně Raymunda Lullia v ruských rukopisích XVII. věku (M. V. Bezobrazov). Varia (M. N. Krašeninnikov). Exegetica (J. Schmidt).

Beaufortova vzdělávací knihovna. V Praze. Cena sešitu 15 kr. rie III.: Lurdy od Em. Zoly. Sešit 1.—7. (str. 1—224).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 114.—117. Z leto· ıů sázavských (str. 183—374).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena :.vazku ı kr. Svaz. 330.: Mládí a stáří od V. Špačka. 84. 30 kr. — Svaz. 331.: Solné komoře od Fr. Rosůlka. 102. 40 kr.

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. psal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda· Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. šit 8.—9. (str. LXXXI.—XCIII. 257—336).

Blouznivci našich hor od Antala **Staška.** Nakl. J. R. Vilímek Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Díl II. Sešit 7.—9. (str. 185 280).

Bludný rytíř od Waltera **Scotta,** př. J. Wagner. V Praze 1896. ıkl. J. R. Vilímek. v. 8. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1. (str. —32). Celkem bude 18 sešitův.

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Díl II.: Čína. Sešit 29. (str. —96).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek ských professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. na sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo III.: Katechismus dějin umění od Jos. aniše. Sešit 19.—20. (str. 129—192).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1895. Nakl. lv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) ; kr. Seš. 114.—117. (str. 651—778).

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Ramboud,** př. L. Petr. Nakl. Ed. ·aufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 21.—24. (str. 641—768).

Hloží. Humoresky a obrázky Vác. **Štecha.** V Praze 1896. Nakladatelé Bursík & Kohout. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. — Sešit 1.—2. ;r. 1—96).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. ına sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 216.—217.: F. L. Věk. (str. 349—402. ›nec.) Sešit 222.—223.: Díl XXI. Psohlavci (str. 137—200).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. na svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 65.: Obrázky z Indie od Rudyda Kiplinga, př. Jos. Sládek. 72. — Svazek 66. Monsignore od Mariuly, . V. Hanus. 76.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVI. Číslo 1.: Povídky Růženy Svodové. 143.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání ;iných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXX. s. 2.: Albion hrdý a lidský od J. Váně. 160.

Moderní knihy. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Dílo II.: Osud od L. Couperusa, př. J. Kamper. Seš. 5. až 7. (str. 193—204. XII. Konec).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 8. (str. 161—184): Kroje české (dokonč.). Kroje moravský a slezský. Příloha barvotisková: Portáš a zeman Valašský od Kar. Špillara.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 45. (str. 369—408): Mythe až Naturheil-.

Nová Mapa království Českého. Sestavil V. **Kotyška.** Kreslil N. Hanf. Měřítko 1 : 200.000. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1895. Číslo 4.—5.: Rudohoří a Šumava. Provedení jest opět velmi čisté. — Upozorňujeme na chyby na Kralovičtě: Žehutice m. Sechutice, Kozlany m. Kolany, Hodina m. Hodyná, na Plzeňště: Hromice m. Hromnice (sg.).

Nové obrazy z kukátka od Vác. **Kosmáka.** V Telči 1896. Nakl. E. Šolc. 12°. Cena sešitu (o 48 str.) 15 kr. — Sešit 1. (str. 1—48). Známa obratnosť péra Kosmákova v realistickém, řekli bychom fotografickém vystihování povah lidských. Z nejlepších děl jeho jest právě Kukátko.

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 113.: Přemožený. Drama o 4 jednáních od L. Rabského, př. L. Schvab. 70. 30 kr. — Svazek 114.: Pán a dělník. Obraz ze života v 7 odděleních od R. Vosa, př. El. Pešková. 91. 45 kr.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Sešit 7.—10.: Cizí hříchy od M. Michajlova, př. N. Mrštík (str. 33—256).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 218.—219. (str. 865 až 952): Hansgirg—Hattala.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník V. Číslo 1.: Studie labské. I. od Jos. Frejlacha. 180 a 2 tabulky. — Čís. 2.: Význam některých snů od J. Thomayera. 7. — Čís. 3.: Experimentální glykosurie u žab od Al. Velicha. 8. — Čís. 4.: O významu fibrinu v ledvinách od L. Syllaby. 42 a 3 tab. — Čís. 5.: O strojení oskulačních hyperboloidů k plochám zborceným od Ed. Weyra. 6. — Čís. 8.: Fotografie komety Perrine od Jos. a Jana Fričův. 2 a 2 tab.

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. Ibl. V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 41. (str. 929—976): tempérie—tourbillonnant.

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 32 str. 20 kr. Díl V. Seš. 110.—112. (str. 513—608).

Persekuce lidu českého v letech 1869—1873. Dodatkem 2. vydání spisu Pláč koruny České napsal J. Arbes. V Praze 1896. akl. Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. Sešit 3. (str. ?—144).

Poslední Mohykán od J. **Coopera,** př. Fr. Faustin. S obrazy ndriolliovými. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 5 kr. Sešit 14. (str. 401—416. V. Konec).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena 'azku 15 kr. Ročník XII. Svaz. 4.: Z jeslí od Ter. Novákové (str. 49 až ł. Konec). Nerovný zápas od S. Pronského, př. Boř. Prusík (str. 1—80. onec). Páni a sprostáci od Jana Ostna (str.

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a sólových ýstupů. V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. is. 46.—47.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře rantiška Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatel J. Otto. m. 8°. řída IV. Ročník V. Číslo 13.—14.: Tragedie člověka od Emer. Madáche, '. Fr. Brábek (str. 49—144).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. ›pič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XI. š. 112.: O poésii Jana Nerudy (str. XVII—XXVII). Básně: Hřbitovní ·ítí (str. 1—20).

Slovník francouzsko-český. Kapesní vydání. Sestavili J. **Herzer** Č. **Ibl.** V Praze 1896. Nakl. J. Otto. v. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 3 kr. — Sešit 1. (str. 1—32): à—art. — Činné nakladatelstvo Ottovo, ž vydává už delší dobu veliký, důkladný slovník francouzský, jenž určen st hlavně těm, kteří se vědeckým způsobem zabývají frančtinou, pojalo astnou myšlenku, vydati tento veliký slovník jaksi u výtahu, by si jej mohli ti opatřiti, jimž snad by velký slovník byl nepřístupný. Nakladatelstvo se m zavděčilo jmenovitě školám, ježto si žáci poměrně lacino mohou opatřiti ›méně důkladný slovník, jenž zcela poslouží veškerým potřebám jejich. prava jest velmi úhledna.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. akladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 5.: Hilarion (str. 105—144. Konec). Sešit 16.—17.: Dojmy a rozmary tr. 1—56).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. rubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 r.) 12 kr. I. Lovcovy zápisky. Sešit 2.—5. (str. 33—160).

Stručný slovník paedagogický. Redaktoři Jos. **Klika** a Josef **okol.** V Praze 1896. Nákladem odboru literárně-paedagogického při středním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 5 kr. Sešit 33.—35. (str. 1005—1100): N—Observace dítek.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bač›vský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 43.—44. (str. 57—336).

Sv. Petr a první léta křesťanství od abbé C. **Fouarda,** přel. Jan ulakovský. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Cena sešitu (o 80 str.)) kr. Sešit 1. (str. 1—80). Celkem bude asi 6 sešitův.

Tajemný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Fr. Brábek. 2. vydání. V Praze 1895. Nakl. J. Otto. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 29. (str. 225—266).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Seš. 5. (str. 129—160).

Vilímkova knihovna mládeže dospívající. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 5. (str. 129—160).

Vilímkova knihovna románů cizojazyčných. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 6.—7. (str. 161—224).

Zábavy večerní. V Praze 1895. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVI. Sešit 4.: Z našeho venkova od L. Grossmannové. Část II. 73. 25 kr. — Ročník XVII. Čís. 1.: Konec písně od Oldř. Seykory. 201. 60 kr.

Zmatek nad zmatek od J. Vernea, př. B. Fricke. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. v. 8°. Cena seš. (o 32 str.) 15 kr. Sešit 4.—6. (str. 97 až 199. Konec).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp. Svaz. 101.: Ó tyhle vdovičky! Veselohra o 1 jednání. Z ruštiny přel. Jiří Ščerbinský. 21. 10 kr.

Herbář. Sestavil Alex. **Bernard.** Nakl. Vác. Kraus v Táboře. 1896. fol. 1·6 zl. — V pevných deskách spiatých pásem nalézá se úvod k zakládání herbáře, potřebné lístky s jmeny česko-latinskými a obaly s česko-latinskými nápisy jednotlivých řádův, 100 archův pevného papíru, abecední vyhledávač jmen a potřebná lepítka. Praktický herbář ten jest velmi vkusně proveden. Upozorňujeme naň odborníky, by jej doporoučeli žákům.

Chudobky. Almanach Spolku paní a dívek v Poličce. 12°. 92. — V knížce, jež věnována účelu dobročinnému, nalézají se mnohé práce předních spisovatelův našich, což už samo jest almanachu vřelým doporučením.

Klíč, jímž určiti lze stromy, keře a polokeře v Čechách planě rostoucí i hojněji pěstované z listův. Sestavil Al. **Bernard.** V Táboře 1896. Nakladatel Václ. Kraus. m. 8°. Str. 114 a 6 tabulek. 90 kr. — Znova upozorňujeme školy naše na tuto knihu vhodnou při botanisování. Uspořádání jest praktické, udání jasná.

Kosmické rozhledy. Sepsal F. **Studnička.** Nově upravené vydání. V Praze 1896. Nakl. F. Šimáček. 12°. IV. 162. S 3 mapkami hvězdnatého nebe.

Maďarsky snadno a rychle. Sepsal Fr. **Vymazal.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 56. 30 kr.

Moudrosť otcovská Boleslava **Jablonského.** 8. vydání. V Praze 1895. Nakl. Jar. Pospíšil. m. 8°. — Vydání úhledné, jmenovitě soukromé četbě žactva vhodné.

Orbis pictus Jana Amosa **Komenského.** V Praze 1896. Nakl. Jar. Pospíšil. 8°. XVI. 280. — Vydání to ve 4 jazycích (lat., českém, německém, francouzském) doporučujeme školním knihovnám. Úprava jest úhledná. Připojena podobizna Komenského.

První novočeská škola básnická. Napsal J. **Vlček.** V Praze 1896. Nakladatelé Bursík & Kohout. m. 8°. II. 96.

Rostlinopis pro nižší třídy škol středních. Sepsal Fr. **Polívka.** Obrazce (396) kreslil Vil. Pokorný. V Olomúci 1896. Nakl. R. 'romberger. 8°. II. 216. Cena 2 k 40 h, váz. 2 k 90 h. — Výkresy jsou ısny, čistě provedeny; úprava veškera velmi úhledna.

Zdravověda. Napsal Duch. **Panýrek.** V Praze 1896. Nakl. F. imáček. m. 8°. XIII. 362. Cena 1·2 zl. — **Kniha jest psána s náležitou aalostí věci, jasně a přehledně, podávajíc netoliko poučení o těle lidském p., ale zvláště návod, jak tělo své ošetřovati a od nemocí chrániti. Úprava** ›st velmi úhledna.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Nařízení ministerstva kultu a vyučování ze dne 9. března 896, č. 1966. o maturitních zkouškách ženských.

Měně ministerské nařízení ze dne 21. září 1878, č. 15.551. o matuitních zkouškách, jimž se kandidátky hodlají podrobiti, ustanovuji toto:

Ženské mohou připuštěny býti k maturitní zkoušce na gymnasiích, když:

1. dokonaly neb v tom kalendářním roce dokonají 18. rok věku ıého, a

2. se prokáží, že absolvovaly buď soukromé gymnasium neb jako priıtistky veřejné gymnasium, neb když podají stvrzení, že pod přiměřeným ıvodem požívaly gymnasijního vyučování v žádoucím objemu.

Kandidátka za účelem připuštění ko zkoušce podej k zemské školní ıdě té země, v níž se chce podrobiti zkoušce, žádost, jaká jest předepsána :o externí kandidáty zkušební, a sice z pravidla *v prvých čtyřech nedělích ího letního pololetí*, při jehož konci se hodlá podrobiti maturitní zkoušce.

Zemský úřad školní má žádosti ty zkoumati, a shledají-li se přiměınými, má vysloviti připuštění ve vlastním oboru působnosti.

Proti odmítnutí takové žádosti lze podati rekurs k ministerstvu kultu vyučování.

V případech zvláštního ohledu hodných, jmenovitě když kandidátka ıoušku počatou už v letním pololetí dokončiti nemohla, může se povoliti, ›y ji vykonala, po případě v ní pokračovala v podzimní lhůtě zkušební.

K písemním a k ústním zkouškám maturitním ustanoveny buďte kandátkám, pokud toho vyžaduje věčší počet přihlášek, zvláštní dni zkušební, sice ústní zkoušky připojeny buďte přímo k ústním zkouškám abiturientův.

K předsebraní těchto zkoušek maturitních ustanovena jsou pro české ındidátky: akademické gymnasium v Praze a české státní vyšší gymnasium Brně.

Zkoušky buďte prováděny dle předpisův platných pro maturitní zkoušky

na gymnasiích, avšak s tou změnou, že se *ústní zkouška* vztahuje *na všechny* předměty zkušební mimo *náboženství, přírodopis a filosofickou propaedeutiku.*

Ústní zkouška z tří právě jmenovaných předmětův konej se po rozumu minist. nařízení ze dne 28. dubna 1885, č. 7553. *před písemní zkouškou maturitní* a sice *ihned potom, když kandidátky byly připuštěny k odbývání maturitní zkoušky*, před zkušební komissí skládající se z ředitele jako předsedy, učitele toho kterého odboru a ještě druhého učitele. Protokol sepsaný o průběhu a výsledku zkoušky přivtěl se k aktům maturitní zkoušky.

Neobstojí-li kandidátka při předběžné zkoušce z dvou předmětův, nepřipouštěj se k písemní zkoušce maturitní. Týče-li se nedostatečný prospěch jen jednoho předmětu, může zkušební komise povoliti opakování této zkoušky v přiměřené lhůtě; jeho nezdar má za následek vyloučení od maturitní zkoušky v běžící lhůtě zkušební.

Kdyby kandidátka byla po případě znova připuštěna k maturitní zkoušce, zachovávají příznivé známky nabyté při té předběžné zkoušce svou platnost.

Dispens od ústní zkoušky z dějepisu a fysiky dle minist. nařízení ze dne 22. ledna 1879, č. 803.[1]) *nelze* právě tak *povoliti* jako dispens z jiného předmětu.

Ústní zkouška maturitní konej se *vždy za předsednictví zemského školního inspektora* pro střední školy.

Kandidátky, jež obstály při maturitní zkoušce, dostanou maturitní vysvědčení dle formuláře předepsaného pro maturitní zkoušku na gymnasiích, avšak vynechá se poznámka o dospělosti k návštěvě university.

Taxy za předběžnou zkoušku dělají 6 zl., za maturitní zkoušky platí předpis pro externí kandidáty.[2])

* * *

Nový seznam učebních kněh a pomůcek připuštěných k užívání na středních školách vydává se minist. nařízením ze dne 24. února 1896, č. 1287.

Žádosti učitelů jazykův moderních **za podporu na cestu studijní do ciziny** o hlavních prázdninách předkládejte se budoucně nejdéle do konce prvního pololetí každého roku školního. (16/12. 1895, č. 48.605 z š. r.)

Kdo chce nabyti stipendia **k studijní cestě do Řecka neb Italie,** musí prokázati:

1. úplnou spůsobilost učitelskou pro klass. filologii nebo pro dějepis a zeměpis;

2. aspoň trojletou praxi učitelskou na střední škole.

---

[1]) t. j. když žák v posledních 4 semestrech gymnasia nabyl průměrné známky „chvalitebný“ neb „výborný“. To platí i pro privatisty dle nařízení ze dne 5. února 1879, č. 1921 minist.

[2]) t. j. po prvé 18 zl., při opakování zkoušky 6 zl.

K žádosti jest připojiti:

1. curriculum vitae,
2. kvalifikační tabulku s vysvědčením o působnosti,
3. vysvědčení učitelské spůsobilosti,
4. vědecké práce.

Žádosti řiďte se na ministerstvo kultu a vyučování služební cestou nejdéle do 1. dubna. (6/2. 1896, č. 3017.)

Schválená díla:

Hrbek Fr., Cvičebná kniha jazyka latinského pro II. třídu. 2. vydání. V Praze 1896. 85 kr., váz. 1·1 zl. (18/2. 1896, č. 3264 — vylučujíc současné užívání 1. vydání.)

Nástěnná tabule pravěkých a předvěkých památek z říše Rakousko-Uherské. Nenapiato 1·2 zl., obroubeno 1·5 zl., napiato 2·2 zl. (20/2. 1896, č. 3772.)

Sobek Fr., Všeobecný zeměpis. Díl I. pro 1. třídu reálek. 3. vydání. V Praze 1895. Cena váz. 72 kr. (2/3. 1896, č. 2493 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Tille Ant., Učebnice zeměpisu obecného. Část druhá pro 2. a 3. třídu gymn. a pro 2.—4. třídu reálek. 10. vydání. V Praze 1896. Cena 1·15 zl., váz. 1·4 zl. (29/2. 1896, č. 3289 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Rozmanitosti.

Seznam přednášek,[1]) kteréž se konati budou na filosofické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze v letním běhu 1896.

Fakulta filosofická.

I. Filosofie.

J. Durdík. O filosofii 19. století. Aesthetika se zvláštním ohledem paedagogice.
Masaryk. Konkretní logika.
Hostinský. Esthetika odborná.
P. Durdík. O gymnasijní paedagogice.
Drtina. Psychologie (pokračování).

II. Mathematika a fysika.

Studnička. O řešení rovnic algebraických (se zvláštním zřetelem ku kandidátům přírodopisu). O geometrickém upotřebení počtu differenciálního.
Weyr. Algebraické čáry v rovině (pokračování).

[1]) Letní běh počíná dnem 9. dubna 1896 a trvá až do posledního července 1896.

Strouhal. Experimentální fysika v přehledu soustavném pro pp. mediky, díl II. Fysikální praktikum ve všech oborech experimentální fysiky.

Koláček. Elektřina a optika.

Gruss. Astronomie sférická (pokračování). Astrofotometrie. Praktická cvičení na stroji průchodním (passážním).

Šafařík. Selenografie. O domněnkách kosmogonických.

Augustin. Meteorologie. Klimatologie.

III. Přírodověda.

Čelakovský. Botanika speciální pro mediky. Botanika všeobecná pro farmaceuty. Praktická cvičení pro farmaceuty.

Velenovský. Praktická cvičení botanická spojená s výlety.

Hansgirg nebude v tomto semestru přednášeti.

Frič. Zoologie. Vertebrata (Amphibia, Reptilia) ve spojení s pracemi v laboratoři. O zkoumání zvířeny sladkovodní. (Publice.)

Vejdovský. Systém a morfologie Antennat.

Vrba. Mineralogie, část odborná. (Křemičitany.) Mineralogické praktikum.

Barvíř. Mikroskopické vlastnosti mladších hornin vyvřelých a břidlic krystalických.

Woldřich. Historická geologie: Karbon, Perm, Trias, Jura, Kreta se zvláštním zřetelem na země koruny české. Praktická cvičení.

Počta. Palaeontologie všeobecná: Spongia a Coelenterata.

Bělohoubek. Analysa farmaceutická. Dodatky k farmaceutické chemii. Chemie a analysa moče. Cvičení v chemii farmaceutické a užité chemické analysi.

Brauner. Chemická analysa pro pp. posluchače farmacie. Chemická analysa pro pp. posluchače filosofie a mediciny. O periodické soustavě Mendělejevově. Praktická cvičení pro začátečníky. Praktická cvičení pro pp. posluchače filosofie a mediciny. Cvičení v anorganické chemii pro pokročilé.

Raýman. Chemie organická elementárná. Chemie organická speciální. Laboratoř organické chemie.

IV. Historie a geografie.

Goll. Anglické dějiny ve středověku. Z dějin 15. století (publice).

Kalousek. Dějiny české za bouře husitské. O ústavě české v dobách starších.

Emler. O latinské a české palaeografii středního věku. O umění heraldickém (publice).

Rezek. Dějiny francouzské revoluce: konsulát a císařství (1799 až 1815). Slezsko, jeho zřízení a státoprávní poměr k Čechám až do r. 1740.

Píč. O vývoji slovanských států na území dnešního Rakouska od VII. do XI. věku.

Palacký. Fysikální zeměpis. Afrika. Zoologický zeměpis (publice). Osady evropejské.

Hostinský. Hudba v Čechách za posledních tří století. Přehled historického rozvoje umění malířského. O některých uměleckých památkách Pražských (publice).

Niederle. Slovanské starožitnosti.

Zíbrt. Význam středověkých řádů poenitenciálních pro studium národopisné.

V. Filologie, literatura a linguistika.

Kvíčala. Historie řeckého dějepisectví a výklad vybraných částí z díla Herodotova a Thukydidova. Výklad vybraných zlomků Archilochových, Tyrtaiových, Solonových (publice).

Král. Řecká a římská rhythmika a metrika. Dějiny bukolského básnictví řeckého.

Novák. Dějiny Římské satiry a výklad vybraných satir Horatiových a Juvenalových. O flexi sloves v latině.

Vysoký. Řecké starožitnosti scenické.

Gebauer. Česká literatura do Husa.

Polívka. Dějiny literatury polské v XVI. a XVII. století. Mluvnice jazyka maloruského.

Pastrnek. Z dějin jazyka bulharského. Nářečí československá.

Máchal. Básnická literatura česká nové doby.

Jarník. Molière a jeho díla. Tvoření slov v jazyce francouzském. Vybrané části tvarosloví románského. (Publice.)

Mourek. Historie německé literatury. Historická mluvnice jazyka německého. O německých jmenech vlastních. Mluvnice staroseverská s přehledem starosev. literatury a s výkladem vybraných textů.

Kraus. O moderním dramatě německém.

Dvořák. Hebrejština: Četba a výklad žalmů. Perština: Bížen a Menîže, episoda Šáhnáme. Čínština: Četba a výklad Lao-tsłova Tao-tek-kingu. Arabština: Četba a výklad Beidáviova kommentáru ke Koránu, sura XII.

Zubatý. O slovesné flexi hlavních jazykův indoevropských. Výklad textů védských.

Frida. Henrik Ibsen a jeho dílo. (Čtení a rozbor dramatu Kongs-Emnerne.) Předchůdcové Danta a počátky italské poesie. Lyrika P. B. Shelleye (s ukázkami překladů).

Kovář. Základy jazykozpytu.

VI. Vědecké semináře.

Seminář filosofický.

Durdík. Cvičení.
Masaryk. Cvičení.

Seminář paedagogický.

Durdík. Cvičení.

Proseminář mathematický.

Studnička. Arithmetika čísel soujemných.

Seminář mathematický.

Studnička. Cvičení v oboru vyšší geometrie.
Koláček. Cvičení.

Seminář historický.

Goll. Výklad pramenů,

Emler. Čtení a výklad kroniky Františka Pražského. Přednášky prací seminárních a recense jich.

Resek. Výklad pramenů pro dějiny obecné i rakouské nové doby.

Seminář geografický.

Palacký. Cvičení. 5 hodin dle úmluvy.

Seminář filologický.

Kvíčala. Výklad Euripidovy Hekaby a recense řeckých prací seminárních.

Král. Výklad Plautovy komedie „Miles gloriosus".

Proseminář filologický.

Novák. Cvičení latinská.

Vysoký. Výklad Euripidových Bakch.

Seminář pro filologii slovanskou.

Gebauer. Mluvnice staroslovenská. Čtení a výklad textu staroslovenského pro cvičení v jazyku staroslovenském.

Seminář pro filologii románskou.

Jarník. Čtení a výklad textů provensálských dle výboru Bartschova.

Mohl. Praktická cvičení.

Seminář pro filologii germánskou.

Mourek. Výklad vybraných textů starohornoněmeckých. Výklad Wolframova Parcivala.

Proseminář pro filologii germánskou.

Kraus. Cvičení na Pauli „Schimpf und Ernst."

VII. Přednášky lektorů.[1])

Kolář. Čtení básně „Pan Tadeusz" Adama Mickiewicze, s výkladem mluvnickým a věcným. Čtení národních písní srbsko-chorvatských z cyklu „Kraljević Marko" s výkladem mluvnickým a věcným. Čtení povídky »Хозяинъ и работникъ« Lva N. Tolstého s výkladem mluvnickým a věcným.

Sládek. Jazyk anglický. Čtení Dickensovy „Christmas Carol".

Brábek. Mluvnice jazyka maďarského spojená s praktickým cvičením. Maďarská historická literatura v 18. stol.

Kraus. Přehled mluvnice německé, zvláště těch částí, které Čechům činí obtíže. (Cvičení.)

Pražák. Česká cvičení rychlopisná pro pokročilejší. Začáteční kurs těsnopisu německého dle soustavy Gabelsbergerovy. O nejnovějších pokusech na poli těsnopisu všeslovanského.

[1]) Pp. studující se upozorňují, aby povinný honorář lektorovi hned při zápisu doručili; právo osvoboditi od placení honoráře vyhrazeno jest jediné lektorovi samému.

Stecker. Nauka o formách hudebních (s analysí klassických děl).

Maleček nebude v tomto běhu přednášeti.

Mohl. Cvičení v překládání do frančtiny. Čtení a výklad Molièrova „Lakomce". Kritické dějiny románu francouzského.

Vzdělávací kurs pro kandidáty učitelství tělocviku na školách středních a ústavech učitelských pod správou c. k. vládního a školního rady *J. Šťastného* (v Ječné ul. č. 26).

Janošík. Přednášky o anatomii lidského těla a o základech zdravovědy.

Löffler. Theorie, dějiny a methodika tělocviku školského.

Laciný. Tělocvik praktický s návodem ke cvičením prostým i ke cvikům na nářadí, jakož i návod k řádné vyučovací methodě tělocviku školského.

Konkursy.

Uprázdněno jest: místo skut. učitele klass. filologie (s češtinou) na Pražském gymn. Malostranském; skut. učitele zeměpisu a dějepisu tamže, tak na vyšším gymn. Brněnském, na gymn. Místeckém a na reálce Lipnické; zatímního učitele češtiny a němčiny na gymn. v Písku; skut. učitele češtiny a němčiny na reálce Vinohradské, Hodonské a na vyšší obchodní škole Brněnské; skut. učitele přírodopisu (s mathematikou a fysikou) na gymn. ve Val. Meziříčí; skut. učitele němčiny (s klass. filologií) na gymn. Třebíckém a Olomúckém; skut. učitele mathematiky a deskriptivy na reálce Kutnohorské, Novoměstské a Brněnské; skut. učitele mathematiky a fysiky neb lučby s fysikou a mathematikou na vyšší obchodní škole Brněnské; učitele extra statum na frančtinu a němčinu na reálce Telečské; skutečného učitele frančtiny a němčiny na reálce Novoměstské, na vyšší obchodní škole Brněnské; skut. učitele mathematiky a fysiky na gymn. Jičínském a Kroměřížském; skut. učitele češtiny (s klass. filologií) na gymn. Uhersko-Hradištském; skut. učitele a supplenta klass. filologie na gymn. Místeckém; skut. učitele katol. náboženství na reálce Novoměstské; skut. učitele frančtiny a češtiny neb němčiny na reálce Lipnické; skut. učitele kreslení tamže.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Třída filosoficko-historická: V pondělí dne 24. února přednášel monsignore *Lehner* o umělecké činnosti Olomouckého biskupa Zdíka 1126 až 1150. — V pondělí dne 9. března prof. Dr. *Mourek* dokončil svou úvahu o Wolkanově dějepise německé literatury v Čechách, a ředitel Josef *Šimek* přednášel o lékárnících a lékařích Kutnohorských v 15. a 16. století.

Třída mathematicko-přírodnická: V pátek dne 21. února přednášel prof. Dr. F. J. *Studnička*: „Nový příspěvek k nauce o determinantech"; prof. Dr. Jan *Palacký*: „O floře ostrova Domingo"; prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání Dra A. *Krejčího* „o Jarositu ze Smrkovic u Písku". — V pátek dne 6. března přednášeli: prof. Dr. F. *Vejdovský* „O amphipodech podzemních vod Radotínských"; prof. Dr. J. *Voldřich* „O třídění anthro-

pozoické skupiny útvarní v střední Evropě se zřetelem na kulturní stupě člověka"; prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání pp. Č. *Zahálky* v Roudnici: „Pásmo IX. útvaru křídového mezi Chocebuzy a Vidímí v Polomených horách" a Dra F. *Katzera* v Pará v Brasilii: „Phytopalaeontologické poznámky". — V pátek dne 20. března přednášel Dr. F. K. *Studnička* „O anatomii a embryologii předního mozku obratlovců".

Přírodovědecký sbor musea král. Českého

měl schůzi ve čtvrtek dne 5. března za předsednictví prof. Dra Boh. šl. Jiruše. Přednášel universitní assistent Fr. Švec o výsledku zimních výletů na zoologickou stanici v Běchovicích. Jeho zimní výzkumy vykazují řadu objevů velice zajímavých vířníků a nálevníků, kteří buď jen vzácně se vyskytují nebo dosud z našich vod známi nebyli. Zejmena z nálevníků seznal pan přednášející v rybníku Počernickém neméně než 57 různých tvarů, z nichž některé pod mikroskopem zdařile praeparované demonstroval. Potom podal musejní assistent Fr. Smyčka zprávu o výsledku svého zkoumání v oboru devonu moravského, jež přispěním sboru podnikl. Vysvětliv rozlohu a uložení devonského útvaru na Moravě a ve Slezsku i historii jeho výzkumu, která nemnoho prací o něm vykazuje, demonstroval materiál přinesený z Čelechovic, nejznamenitějšího naleziště devonu moravského, zejmena řadu brachipodů, jichž odtud uvádí celkem 25 druhů, mezi nimiž 17 nových, kdežto před tím nebylo jich více známo než osm. Dvanácte těchto druhů jest společno střednímu a svrchnímu devonu, dva obmezeny jen na svrchní a tři známé dosud jen ze středního, sahají u Čelechovic do vyššího horizontu. Z nových akvisicí sbírek demonstrována velice zajímavá želva Elseya dentata, endemický druh australský, do nedávna jen z fotografií známý, jenž pochází z těchže lokalit jako Ceratodus. Dále ukázána krásná cejlonská ještěrka Cerastophora Staddarti. Z darů připomínky zasluhuje dateľ čermý, preparát jazyka s jazýlkou, pěkná sbírka exotických brouků a řada krásných otisků kamenouhelných kmenů z Brandýsku. Pěknou akvisicí jest také věrný odlitek znamenitě zachovaného 32 cm. dlouhého zkamenělého štítu želvy z rodu Trionyx, jehož originál nalezen ve sferosideritové kouli v českém útvaru hnědouhelném. Pro srovnání zakoupen exemplář želvy téhož rodu z Indie, jako pěkný doklad srovnávací, že tentýž rod druhdy také v Čechách žil. Předloženo velké skvostné dílo prince Alberta Monackého, obsahující výsledky námořních vědeckých výprav jeho, jež knihovně musea král. Českého věnoval na výměnu za publikace musejní. Když ukázány zdařilé diagramy české vodní zvířeny z okolí Golčova Jeníkova a Pardubic, demonstroval ještě Dr. Edvin Bayer řadu křídových rostlin českých z vrstev chlomeckých; podařiloť se mu v materiálu, jenž v museu byl uchován, zjistiti vzácnou řadu typů dosud z křídy české nebo dotyčných Chlomeckých vrstev neznámých.

Personalie.

Skut. učitel Jan *Laciný* přeložen z Kutné Hory na reálku Vinohradskou. — V Roudnici zemřel dne 20. února professor tamního gymnasia Dr. Karel *Teige*, hudební spisovatel. — Dne 12. března zemřel v Praze c. k. zemský školní inspektor Dr. Ant. *Tille*.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant Xav. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až IX. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

KROK,

ČASOPIS VENOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující vysokých škol 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamací lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 399.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK X. Index decim. 057.4. SEŠIT 5.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:
FRANT. XAV. PRUSÍK,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896.

Vydáno 1. května 1896.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání.

Administrace.

I. ročník Kroka přijme redakce výměnou za letošní ročník neb jiné dva starší ročníky.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

CXIII. Rozdíel stý a čtrnácdstý. Kterak Allexander nemohl dále ..i, ale vrátiv se na roveň, zdvihl jest znamenie.

Druhý den pohnuv vojskem, poče sě vracovati a přijide na horu ..okú [1]) a tu rozbi stany své. A ihned káza Alexander mezi oběma ..stoma [2]) dva slúpy mramorová postaviti a [3]) mramorový domček, na ..nžto bylo psáno [4]) řecky, Indicky a židovsky [5]) takto: „Já Alexander, ..ále Filipa Macedonského syn, tyto slúpy a domček postavil sem [6]) po ..hubení Dariášově, krále [7]) Perského.[8]) Ale [9]) ktožkoli bude dále ..tíeti (309) (jeti, drž se na) [10]) levo, neb ktož pojede na pravú ruku, (nohoť nalez)ne [11]) překážek a [12]) protivností, jenž překazíe (chodu ..h)o.“ [13])

CXIV. Rozdíel stý a patnáctý. Kterak Allexander (přijel [14]) j)est .. země tak řečené Prasyaka.

107. (Od)tud [15]) hnuv [16]) vojskem, poče po té rovni táhnúti na ..anu puolnoci [17]) sě ohýle, s kteréžto strany (spěšn)ější [18]) příchod

[1]) na tu roveň velikú a širokú *B.*
[2]) *B.*
[3]) add. mezi nimi *B.*
[4]) Druhý den káza na tom míestě postaviti mramorový slúp divné výsosti a kázal na něm napsati *A.*
[5]) *B.* latinsky *A.*
[6]) tento slúp sem kázal postaviti *A.*
[7]) krále Dariáše *A.* Dariáše krále *B.*
[8]) add. a Pora Indického *A.*
[9]) *B.* že *A.*
[10]) *A. B.*
[11]) *A. B.*
[12]) př. a om. *A.*
[13]) *B.* jenž jemu budú překážeti *A.*
[14]) *A. B.*
[15]) *A. B.*
[16]) pohnuv *A. B.*
[17]) ku puolnoci *A.* puolnoční *B.*
[18]) *A. B.*

bíeše k Macedoní. A přitrže (do ze)mě,[1]) jenž slove **Prosyka**,[2]) a tu rozbi stany. A li(dé)[3]) té země uslyševše příjezdu **Alexandrova**,[4]) (m)noho jsú jemu daruov přinesli, totiž kuože (r)ybíe, majíce[5]) podobenstvíe levhartové,[6]) a kuože (l)ambardové[7]) na sedm loket vzdéli. A bíeše v těch krajinách město na hoře[8]) z drahého kameníe bez vápna udéláno, v němžto[9]) vládníeše a kralováše jedna vdova, jmenem Candacis, a jmějíeše tři syny: prvníeho[10]) jmeno Candeollus[11]) a druhého[12]) Mazypes[13]) a třetíeho[14]) Careptus.[15]) A ihned[16]) **Alexander** posla jim[17]) list takto vzní:

CXV. Rozdíel stý a šestnáctý, jenž drží přěpis listu poslaného ot Allexandra královně Kandacys.

„Král nad králi a pán panujících, Alexander,[18]) syn boha Amona, Olimpiady královny, Candaci[19]) královně radosť. Véz, že[20]) chrám a oltář bohový[21]) vám z[22]) zlata ryzíeho posíelámy,[23]) a protož přijeďte na hory[24]) a bohu Amonovi spolu obětujme.“ A když královna Candacis přečite list, ihned posla své *listy a posly nesúce dary a dani rozličné*[25]) takto vzní:

CXVI. Rozdíel stý a sedmnáctý, jenž drží přěpis listu Kandaci královny k *Allaxandrovi*.[26])

„Králi nad kralujícími, Alexandrovi, Candacis, královna Meronská[27]) poslušenstvíe.[28]) aby dobyl Egiptu,[29]) Persidy[30]) a Indíe a všecky jiné lidi sobě podrobil. (310) A co jsi činil, činil jsi[31]) netoliko *ob*[32]) boha Amona, ale)[33]) ode všech jiných bohuov, ješto tobě přisúz(eno jest. Ale nám),[34]) jenž máme jasné[35]) a světlé duše, nám potřebíe (nenie.

1) *A. B.*
2) *A.* Persica *B.* lat. Prasiaca.
3) *A. B.*
4) *A.* o př. Al. *B.*
5) *A. B.*
6) pardaleonis.
7) lampardové *A.* murenarum.
8) *B.* krásné *A.* in montem.
9) add. bydléše a *A.*
10) prvníemu *A. B.*
11) *A. B.* lat. Candaulus.
12) druhému *A. B.*
13) *A. B.* lat. Marsippus.
14) třetíemu *A. B.*
15) Caraptus *A. B.* lat. Carato..
16) hned *A. B.*
17) jíe *A.* jí *B.* ei.
18) *B.* om. *A.*
19) Candacis *A. B.* lat.
20) žeť *A. B.*
21) *B.* bohom i *A.*
22) om. *A.*
23) posíelám *A. B.*
24) add k nám *A.*
25) m. *posly nesúce dary rozličné a dani a list*: posly nesúce dary rozličné králi Alexandrovi a dani a k tomu list *B.* statim direxit ei missos suos cum xenia et epistolam continentem ita. hned jest jemu odepsala *A.*
26) m. *Alexandrovi.*
27) *A.* Amozonská *B.* Meroum, Merorum.
28) *A. B. C.* vynechávají lat. Scimus, quia revelatum tibi fuit ab Ammone, deo tuo.
29) Egypta *A. B.*
30) Persidie *A.* Persidí *B.*
31) A — jsi om. *A.*
32) m. *od A. B.*
33) *A. B.*
34) *A. B.*
35) *B.* čisté *A.* claras.

k obětová)ní [1]) bohu Amonovi na hory jeti [třeba neníe]. [2]) (Ale žeť ne)chci [3]) ovšem sě tvé velebnosti protiviti, posíe(lámť bo)hu [4]) tvému Amonovi zlatú korunu s [5]) drahým kam(ením) osázenú; ale vám posíeláme [6]) zlato, kamenie dra(hé, ptá)kuov [7]) špačkuov [8]) dvě stě, *rytíeřuov* [9]) deset a mnoho (vi)sutých ptákuov svrchu řečených [10]) a zlatých tříd(ceti) [11]) uzd, závor Ebanských [12]) tisíc [13]) a [14]) pět set múřenín(ský)ch robencuov, [15]) tři sta slonuov, jednorožcuov [16]) osmdesáte, opic dvě stě, rysuov [17]) tři tisíce, [18]) koží levhartových [19]) tři sta. [20]) A protož výsosti tvé pravíme, *dobyli* [21]) ste [22]) světa, nám svými listy to vzkažte."

CXVII. Rozdíel stý a devátýnáctý. Kterak králová Candacis kázala jest namalovati sobě zpósobu Allexandrovu.

Mezi *tiem* [23]) zajisté posly, kteréž ta královna Candacis bieše poslala Alexandrovi, [a] poslala [24]) maléře dospělé, [25]) *jenž* [26]) pilně spatřili osobu [27]) Alexandrovu a malovali [28]) [i spatřili). [29]) A to sě stalo. Ale Alexander vzav dary od posluov, ctil jest je rozličně. A protož vrátivše sě poslové, přinesli jsú spósobu Allexandrovu namalovanú. *Kterážto*, [30]) když opatři královna, by vesela velmi, neb jeho zpuosoby [31]) velikú žádostí [32]) žádáše viděti.

CXVIII. Kterak a kdy Allexander prijel jest králové Candacis.

108. Potom jeden z synuov té královny, [33]) jmenem Candeollus, vyjede s svú ženú a s málo [34]) rytíeři svými, [35]) aby sě jich mysli utě-

---

1) *A. B.*
2) om. *A. B.*
3) *A. B.*
4) *A. B.*
5) z *A.* om. *B.*
6) *B.* posielám *A.*
7) *A.*
8) psithacos.
9) m. *řetězuov B.*
10) rytíeřuov — řečených: z ryzieho zlata *A.* zlatých řetězuov a plných visutých ptákuov svrchu psaných *B.* inclusos intra decem clunias aureas. Místo má zníti asi takto: *ptákuov špačkuov dvě stě a deset zlatých klecí visutých plných ptákuov* atd.
11) *B.* tři sta *A.*
12) *A. B.* vectes eneos.
13) *B.* tisíce *A.*
14) om. *A. B.*
15) *B.* robenków *A.*
16) rinocerotes.
17) pantheros.
18) rys. tři t. om. *A*; add. a *A.*
19) pardoleonis.
20) tři tisíce *B.* čtyři *A.* quadringentas.
21) *A.* m. *dobyli-li*: jestli že jste dobyli *B.*
22) add. všeho *A.*
23) m. tiemi t. j. *těmi:* inter ipos missos.
24) Mezi tiem královna Candacis poslala posly k Alexandrovi z dary a s nimi *A.*
25) *A.* dospělého *B.* peritissimum
26) m. *jenž by A. B.*
27) spósobu *A. B.* figuram.
28) a ji aby namalovali *A.*
29) om. *A. B.*
30) m. *Kterúžto A. B.*
31) spósobu *A. B.*
32) *B.* radostí *A.*
33) *B.* králových *A.* regine.
34) *B.* s málem *A.*
35) rytíeřstvem *A.* rytíeřstvem svým *B.*

šily.[1]) A hned[2]) potka jej král Ebrykorský[3]) s množstvím nepřátel velikým;[4]) vida krásnú jeho ženu i zbichu jich mnoho a ženu Candeollovu utýči násilím. Ale on u mále jeda do města[5])

[do[6]) vojska Alexandrova, chtě jeho prositi, aby [jemu] přikázal králi Ebrykorskému, aby jemu ženu vrátil. A když jest přijel k vojsku, strážní z vojska chytivše jeho, vedechu jej před Ptolomea, jenž bieše druhý po Alexandrovi. I vece jemu Ptolomeus: „Kto si ty?" Odpovědě Candeolus: „Já sem syn královny Candacis." Vece jemu Ptolomeus: „*Poccsy*[7]) sem přijel?" Odpověděl a řka: „Král Ebrykorský potkal mě s mú ženú i zbil mi mé rytieře a mú ženu násilím mi jest vzal a já sem ledva utekl." A když to uslyše Ptolomeus, vyjide z svého stanu a káza střieci toho mládence i jide do stanu Alexandrova, kdežto spáše, neb již bieše noc temná. A všed, zbudi Alexandra a povědě jemu pořád, jakož bieše jemu Candeolus pravil. Uslyšav to Alexander, vece jemu: „Ptolomee, prosím tebe, vstav korunu mú na hlavu svú a seď královsky a rci se Alexandrem a kaž, ať přijde před tě Anthiochus[8]) *a posles*[9]) po mě, a jáť jako Anthiochus[8]) před tě pospiešim. A když před tě přijdu, všeckno, což jest Candeolus pravil, *jáť před tebú poviem*,[10]) a potom mne před Candeolem otiežeš pod spósobú[11]) Anthiochovú[12]) radě se, co máš k tomu učiniti, a já co-ť odpoviem, to mi vše kaž učiniti." [13])

A když by ráno, Anthiochus sede v královské koruně a káza, aby přišel Candeollus a Alexander pod spósobú Anthiochovú. I tak jest mluvil před Anthiochem, Candeolem[14]) i otáza Alexandra, co by měl z toho učiniti. A stáše tu Candeolus i povědě Alexander: „Največší ciesaři, ač se líbí tvé velebnosti, jáť pojedu s tiemto mládencem *od vás a*[15]) přikáži králi Ebrykorskému, ať vrátí jemu ženu jeho; pakliť toho neučiní, bez meškánie město jeho ohněm spálíme." Uslyšav to Candeolus, hned pokloni se jemu a vece: „O přemúdrý Anthiochu,[16]) slušalo by tobě královské koruny požívati." I přikáza, aby jel s ním. A vyjed odtad s Candeolem, jeli sú celý den, až v noci sú přijeli k tomu městu. A ponocní toho města voláchu, kto by byl. Odpovědě Alexander a řka: „Candeolus jest; přikazujeť vám král Alexander jeho ženu jemu zase vrátiti, jinak neučiníte-li toho, bude vám město vaše spáleno, dočekáte-li přitrženie vojska." Uslyševše lidé toho města, hned sú se sebrali a vylámali sú dveře domu královského a vzemše ženu

[1]) *B.* aby se projel a svú ženu utěšil *A.*
[2]) Tehdy *B.* om. *A.*
[3]) *A.* Ebrykarský *B.* Bebricorum, Ebricorum.
[4]) s množstvím oděncóv *A.* cum multitudine hostium.
[5]) a vida krásnú ženu jeho, vzal jest ji jemu a rytieře jest jeho zbil, a sám Candeolus ledva sotně utekl, jel jest *A.*
[6]) Doplněno z *A*, an v *C* opět vytržen list, str. 311 a 312.
[7]) m. Pocz sy t. j. *poč si.* Proč si *B.*
[8]) Antyochus *B.* lat. Antigonus.
[9]) m. posliz t. j. *pošliš B.*
[10]) m *před ním mně pověz*: pověz před ním a přede mnú *B.* enarra mihi ante ipsum iuvenem.
[11]) persona.
[12]) Antyochovú *B.* lat. Antigoni.
[13]) „a já co-ť . . . učiniti" om. *B.* lat.
[14]) „A když — Candeolem:" Tehdá odjide Ptolomeus a vše, *což* bieše Alexander rozkázal, naplnil jest *B.* Podobně lat.
[15]) m. *a od vás B.*
[16]) lat. Antigone.

Candeolovu, hned sú ji jemu vrátili. Tehdy Candeolus pokloniv sě Alexandrovi vece: „O předobrý Anthioche,[1]) mój najmilejší, prosímť velice, aby se mnú jel před mú mateř a pro čest mne[2]) dary tě obdaří.“ Uslyšav to Alexander, uradoval[3]) se jest velmi, nebo žádáše viděti královnu i město jejíe. I vece jemu: „Prosím tebe, jeď k ciesaři sě mnú a upros mě u něho, já-ť učiním všicknu vuoli tvú.“ A sta se, že jeho uprosi. A vzav odpuščenie, jede s Candeollem. A když spolu cestú jedíesta, přijedechu na vysoké hory, jenž dosíeháchu až do oblakuov, a na těch horách viděl jest převeliké stromy, jenž bíechu podobni k cedrom a veliká jablka nesúce. Kteréžto když uzře Alexander, divil se jest velmi. A viděl jest také na těch horách kořenie vinné,[4]) jenž mějíchu hrozny tak veliké, že jeden člověk nemohl unésti jednoho hroznu. A viděl jest také ořešíe veliké jako najvětšíe dýně. A na těch horách přebýváše opic bez čísla. (109.) A potom přijedechu do města královny Candacis. Uslyševši královna, že Candeolus s[5]) svú ženú ve zdraví zase jede, velmi by radostna a hned se obleče v královské rúcho a vstavi na se na[6]) hlavu korunu drahú z ryzíeho zlata, drahým kamením ozdobenú, a s svými pannami a paníemi jide proti němu až do vschodu[7]) svého paláce. A bíeše ta královna přílíš[8]) krásna. A když ji spatři Alexander, zdáše se jemu, jako by viděl spósobu]

(313) své mateře. A bíeše duom (jejíe drahý velmi),[9]) neb střecha jeho[10]) stkvíeše sě zlatem a (drahým kame)ním.[11]) Ale[12]) wgidee[13]) nahoru Alexander s Ca(ndeollem) do[14]) síeni, v níežto bíechu lavice[15]) z ryzíeh(o zlata). A sieň bíeše z kamenie ohňáčového,[16]) stolové a (lavice)[17]) z drahého kamenie, z smaragduov a z amatistuo(v, a slú)pové[18]) té síeni bíechu z kamene porphiretského[19]) a bíe(še) na nich[20]) ryto: vozové kosatí[21]) a slonové a lidé. Ale po(d) tíem domem[22]) potok přeutěšený tečíeše, jehožto jasnosť bíeše křištalová. A ten den jedl jest Alexander s královú Candacis a s Candeollem.

Ale den druhý ujemši královna Alexandra za pravici, jide s ním sama do komory, jenž bíeše všecka zlatem a drahým kamením okryta,[23]) a jasnosť tu bíeše jako slunečná. Potom s ním jide do jiné komory z dříevíe Ebanského[24]) a bušpánového,[25]) udělána na kolách a na dva-

---

[1]) lat. Antigone.
[2]) aby pro česť mně *dané* (m. *danú*) skrze tebe *B.* quatenus reddat tibi dignum meritum de hoc, quod in me fecisti.
[3]) zradova *B.*
[4]) vites.
[5]) m. *s B.*
[6]) na svú *B.* capiti suo.
[7]) *B.* ad gradus.
[8]) převelmi *B.* nimis.
[9]) *A. B.*
[10]) *B.* toho domu *A.*
[11]) *B.* jasným kamením *A.* lat. om.
[12]) Tehdy *B.* A když *A.* Et.
[13]) vjide *B.* vnide *A.*
[14]) add. té *A.*
[15]) *A* lože *B.* lectisternia.
[16]) *A. B.* onichinis. add. udělána *A.*
[17]) *B.* scamna. om. *A.*
[18]) *A. B.*
[19]) porfyrského *A. B.* porphiretico.
[20]) *B.* na těch slúpích *A.*
[21]) *B.* s kosami *A.*
[22]) *B.* ten duom *A.*
[23]) obkryta *B.* ozdobena *A.*
[24]) ex lignis ebenis.
[25]) add. ***udělané; a ta komora bieše chytrým dielem*** *B.* Potom . . . komory, jenž bieše z dříevíe

násti [1]) sloníech postavena. A když *jide* [2]) královna s Alexandrem do té ko(mory), [3]) hneď sě komora pohnu i poče [4]) jíti. Ale Alexan(der p)oče sě užásati a diviti velmi i vece královn(ě: „B)y [5]) u nás tací divové byli viděni, duostojn(ě) a překrásně by byli ctěni.“ Odpověděl královna:) „Dobře díeš, Alexandře, nebo by víece u Řekuov (nežli) [6]) u Latinníkuov [7]) ctěni a duostojni [8]) byli.“

A hned, jakž [9]) (usly)še [10]) Alexander jmeno své zamúti sě velmi a (tvá)ř [11]) jeho u bledosť sě proměni. Jemužto vece krá(lov)na: „Ještě ť pravějíe [12]) povíem.“ A to řkúc, ujemši jeho za pravici a všedši s ním do jiné komory, ukáza jemu obraz jeho na mázdře [13]) malovaný. A když jej uzře Alexander, poče bleděti [14]) a třiesti sě. Jemužto vece královna: „Proč sě jest proměnila barva tvá? zrušiteli všeho světa a zkažiteli Perských a Indických, [15]) (314) (přemožiteli *Perský* a) Medský, [16]) *mnye* [17]), bez záhuby lidské (a bez svády vnik)l [18]) jsi v ruce královny [19]) Candacis. A pro(tož věz, ž)e [20]) nemá sě lidské srdce pozdvihovati, [21]) neb po(něvadž je)st [22]) všecko štěstíe člověku dáno, ihned [23]) pro(tiven)stvie [24]) jest připraveno.“

Uslyšav to Alexander, po(če s)křípěti [25]) zuby a hlavú vrtěti na vše strany. Je(m)užto vece královna: „Proč sě sám v sobě hněváš a (m)útíš? [26]) což již muože síla tvá a moc tvá ciesařská učiniti?“ Odpovědě Alexander: „Hněvám sě, že meče nemám.“ Vece královna: „By pak meč měl, co by mohl učiniti?“ Alexander odpovědě: „*Protože* dobrovolně dán sem tobě, tě najprve zabijě, nemeškal bych sám [27]) sebe zabiti.“ Odpovědě královna: [28]) „Jakožto múdrý ciesař si pověděl: avšak sobě nestýskaj, neb jakož jsi zprostil ženu Candeollovu z rukú [29]) Ebikorských, [30]) Neb [31]) by [32]) známa byla přítomnosť tvá, zabili by tě

---

cipressového a pušpánového a Ebanského udělána a bieše divným a chytrým řemeslem ta komora *A*.

[1]) *B*. na dvatceti *A*. viginti.

[2]) m. *vjide*: vnide *A*. *B*.

[3]) *A*.

[4]) add. okolo *A*. vuokol *B*.

[5]) *A*. *B*.

[6]) *A*. *B*.

[7]) *A*. *B*. apud nos.

[8]) *B*. duoftoynye by byli ctěni *A*. plus fuerant digne.

[9]) *B*. jakžkoli *A*.

[10]) *A*. *B*.

[11]) *A*. *B*.

[12]) add. tobě ukáži a *A*.

[13]) *A*. *B*. membrana.

[14]) add. a hleděti *A*.

[15]) Perský a Indický *A*. *B*.

[16]) přemožiteli *Perských* a Medských *A*. přemáhaje *Perské* a Medské *B*. superans *Parthos* et Bactros.

[17]) m. ninye t. j. *nyníe B*. mnye *A*.

[18]) *A*. *B*.

[19]) *B*. královně *A*.

[20]) Avšak proto věz, žeť *A*. Protož věz, že *B*.

[21]) pozdvihnúti A. pozdvíhati *B*.

[22]) *A*. *B*.

[23]) hned *A*. *B*.

[24]) *A*. *B*.

[25]) *A*. *B*.

[26]) *A*. *B*.

[27]) *B*. potom *A*.

[28]) add. a řkúc *A*.

[29]) *B*. ruky *A*.

[30]) Ebrykroských *A*. *B*. V *C schází*: takéž ty budeš zproščen *A*. *též já tě sprostím z rukú barbarských B*. ita et ego liberabo te de manibus barbarorum.

[31]) Nebo *B*. Ale *A*.

[32]) byť *A*. *B*.

ynové moji,[1] že s'[2] Porra, krále Indického, svými[3] vlastníma ru-ama zabil; nebo mého syna [má jeho] žena Cartara [a] byla jest dcera orrova."[4] A to řekši,[5] njemši jeho (za pra)vú ruku,[6] vede jeho do ieni.[7]

(Pokračování.)

O pomůckách a methodě vyučování zeměpisného.

Podává *Bedřich Knorre.*

(Pokračování.)

O kreslení map ve škole existuje četná literatura; rozcházejíť se názory o předmětu tom značně, je-li kreslení to vůbec prospěšno, jaké methody při tom užívati a p. Mezi uvedenými autory shledáváme též jmeno slovutného zeměpisce i paedagoga českého, prof. J. Zdeňka, jenž zasáhl v debatu o předmětu tomto na 3. německém sjezdu zeměpisném ve Frankfurtě n. M. r. 1883. Přednáška vytištěna v Berlíně v jednáních téhož sjezdu. Již dříve přednášel o této věci prof. Zdeněk na geografické konferenci v Praze, a přednáška jeho vyšla tu v jednáních této konference r. 1879.

„Všeliké napodobení jest neobyčejně dobrou pomůckou k bystřejšímu a důkladnějšímu pozorování i jasnému duševnímu pojímání tvarův, poněvadž nutí zrak, aby sledoval je ve všech jednotlivostech jejich útvaru co nejpozorněji až ke skutečnému si jich osvojení."

Tímto výrokem hned předem staví se Lehmann na stranu těch, kteří jsou pro napodobování těles probíraných žáky samými. Zvláště zeměpis, neobíraje se jako přírodní vědy organické předměty pravidelnými, z části i živoucími, neb jako fysika přístroji pravidelnými, potřebuje nutně zvláštní podpory zraku a paměti žákovy, aby mu vštípil rozmanitosť svých tvarův spojenou se zvláštním spůsobem znázorňování jich na mapách, které jsou vždy obrazem daleko menšího měřítka než obrazy, jichž užívá vyučování historické a filologické. Podrobnějšímu odůvodnění mínění svého věnuje pak Lehmann drahně místa a polemisuje při tom s naprostým odpůrcem kreslení map ve škole Boettcherem. Po té obrací se k rozmanitým spůsobům kreslení map ve škole.

První z uvedených method usnadňuje žákům kreslení nad míru — podávář jim listy s naznačenou sítí stupňův geografických, s obrysy zemí, vodstva a p. — tedy více méně úplné mapy. Třeba čáry byly

1) *B.* přítomnosť synóm mým, zabili by tě *A.*

2) si *B.* jsi *A.*

3) svýma *A. B.*

4) neb jeho dcera má mého syna mladšieho Cartora *A.* nebo žena mého syna Cartora byla jest dcera Porrova *B.* quia et uxor Caratoris, filii mei, filia Pori fuit.

5) řkúc *A.* řkúci *B.*

6) add. i *A.*

7) add. své *A.*

jen málo znatelny (tečkovány), přece jest to prací velmi lehkou nakresliti takovou „mapu“ — žák mechanicky vytáhne obrysy silněji a doplní ten trošek, co schází — o zapamatování si obrazu nelze skoro ani mluviti. Jen když žák celek v jeho nenáhlém vznikání, obraz kus po kuse pozoruje, dostává se mu zrovna vždy toho, s čím se právě zabýváme a nač pozornosť jeho soustřediti chceme; pak má kreslení map naději v úspěch. I reliefové listy podávají se s týmž účelem žákům — ale ač pro plastičnosť svoji obyčejně lepší by byly pouhých němých map (dříve uvedených, neb to skutečně ničím jiným není), nelze ani jim dáti přednosť před mapami, které žák sám celé volně kreslí. Němé mapy ve vlastním slova smyslu obsahují totiž již vše, o čem se jedná, leč beze jmen a namnoze jen mdlou barvou (modrou). Nutno tudíž jen silněji (tužkou, pérem) vytáhnouti obrysy. Doplnění volnou kresbou přestává, poněvadž tu již vše jest obsaženo.

Skutečného kreslení map od žákův dle příkladu učitelem na tabuli podaného jest spůsobů několik. Při tom žák nucen jest upoutati pozornosť svou k věci. Předměty, jichž nepotřebujeme, mohly se naskytnouti jen tam, kde se žáku podávaly takové, více méně potištěné listy.

Kreslení obrazův tak nepravidelných, jakými jsou obrysy jednotlivých zemí, nemůže se ovšem díti beze vší pomoci — ale jsou jí jen prosté čáry. Druh jejich, spůsob jich užití dává dělidlo pro všecko kreslení map od ruky. Nejpřirozenější a nejbližší pomůckou jest *síť* poledníkův a rovnoběžek, tak jak ji na řádných tištěných mapách nacházíme. Obraz za této pomoci vzniklý, jsa v částech svých jednotlivými lichoběžníky sítě stupňové přesně určen, bude podoby, jež skutečnosti nejvíce odpovídá — zkrátka přiblíží se nejvíce mapě tištěné. Poledníky kreslíme tu přímými čarami, jež se dovnitř lomí na rovníku a podobně jsou i rovnoběžky znázorněny přímkami Na ukázku podána z Debesova atlantu mapka Afriky, provedená touto Kirchhoffovou methodou. Zde patrna jest na první pohled zeměpisná poloha, rozloha země zobrazené a tedy aspoň přibližně i její velikosť, poměry klimatické a vše možno zase rychle s jinými srovnávati zeměmi, jež jsme týmž spůsobem nakreslili. Kreslil-li žák už samu síť stupňovou, nabude zmíněných výhod zároveň, ne tak, byla-li mu síť hotová již podána. To by bylo nutností, kdyby se užívalo sítí, kde poledníky jsou znázorněny křivkami. Takové sítě nejsou však v takovém stupni přehledny jako prvý druh, stěžují odhad vzdáleností a nejsou tak silnou oporou při postupném kreslení. I kdyby si je žáci *rádi* kupovali, neměl by učitel sám takové sítě na tabuli a přece nutno, aby jeho výkres byl vždy vzorem, který jest ve všem napodobiti! Jsou-li meridiany znázorněny oblouky, vypadne přirozeně mapa věrněji v podrobnostech — ale často již bylo řečeno, že vyučování zeměpisu má, pokud možno, zjednodušiti předmět tak rozmanitý, aby spíše utkvěl v hlavě žákově.

Mnohým zdál by se snad průmět Mercatorův býti nejlepší toho druhu pomůckou pro kreslení map ve škole; dlužno však uvážiti, že čím lehčí jest vedení poledníkův stále v stejné od sebe vzdálenosti, tím obtížnější jest odpovídající jim nakreslení rovnoběžek, které, jak známo, v určitém poměru se šířkou zeměpisnou stále více se od sebe vzdalují, aby vyvážily ve vyšších šířkách už značné rozšíření stupňův

ilkových. Nad to počínání takové příčí se tomu, co bylo žákovi .ko základ mathematické geografie vštěpováno: rovnoběžky jsou všude iecky stejně od sebe vzdáleny. Jest to také pravým opakem skutečosti. Vedle toho není též možno činiti parallely co do velikosti zemí a rovníku a ve vyšších šířkách. Považme dále nesrovnalosť: sám reslil a pozoroval by žák mapy průmětem Mercatorovým kreslené, ale atlantu i na zdech měl by jinou projekci — výsledkem byl by neɔytně úplný zmatek v hlavě jeho.

Na přidané mapce Afriky ukazuje pak autor podrobně postup resby touto methodou a dokládá též, kterak i jiné země by bylo kresti, jimiž rovník neprochází. Jest pochopitelno, že rovník pro tento ɔůsob kresby jest čarou velmi důležitou. Vždy si práci velice usnadíme a skutečnosti se více přiblížíme, nakreslíme-li síť úplně uzaṙenou — tedy poledníky až k polu — třeba jsme jich v celé délce epotřebovali. Debesovy „Zeichenatlanty“, z nichž tato Afrika vyňata, ıají už síť stupňovou všude takto založenou.

Druhý spůsob kresby záleží v záměně sítě stupňové sítí složenou pravidelných čtverců. Bylo-li při první methodě snadno i bez vzorův, teré jsou již tímto spůsobem upraveny (jako na př. právě Debesem), le kterékoliv mapy kresliti, potřebujeme pro methodu druhou nezbytně ıap už ve čtvercích kreslených a těch autor dosud v Němcích nezná. Norvéžsku atlas Reuschův (pouhé skizzy) má alespoň na pokraji brazu rozdělení v čtverce, jež možno lehce protáhnutím čar provésti. hceme-li si sami vzory takové spůsobiti, pokazíme si mapu více méně učiníme ji méně jasnou, poněvadž na ní už jiná síť (stupňová) jest, čím hustěji čar, tím spíše vzniknou omyly. Závažnější ještě vadou ɪst zmatek, který nastane v rozeznávání stran světových. Byly-li na ašem vzoru rovnoběžky přímkami označeny, mohou vzniknouti omyly ɔn co do směru jižního a severního. Žák ví, že rovnoběžky jdou od ápadu k východu a poledníky od severu k jihu; v tomto případě nebíhají se však vertikálné čáry, které žák za náhradu poledníkův bude ovažovati, v pole a čím věčší jest zeměpisná délka zobrazené země, ím značnější bude rozdíl v směru strany světové na severu i jihu. 'akli však ani rovnoběžky na mapě za vzor obrané nebyly přímkami, ejen že omyly zmíněné budou značnější, než přistoupí k nim také ještě dchylky v směru východním i západním.

Abychom se tomu vyhnuli, bylo by nám dříve obkresliti nějakou ıapu, jež má rovnoběžky jako přímky a vnésti pak v ni rozdělení na tverce — tedy dvojí práce. Dle tohoto vzoru teprve mohli by žáci voje výkresy sdělati. Chyby nahoře zmíněné budou jen v tom případě epatrny, takže s nimi možno pracovati, když náčrt znázorňuje jen neatrný kus povrchu zemského (nikoli tedy celé světa díly!). Spůsob ɔnto se tudíž přece hodí pro svou jednoduchosť a poněvadž kresbu elmi usnadňuje, při samých začátcích vyučování zeměpisného, kdy obíáme se s nejbližším okolím místa a žáci ještě neznají rozdělení porchu zemského v stupně a nebudou se tudíž másti.

Třetí spůsob užívá při kreslení map pomoci jen několika, zvláště tomu zvolených čar sítě stupňové, dle toho, jak se právě hodí k tomu onci. Obyčejně kreslí se pak oba druhy zeměpisných čar přímkami.

Proti způsobu prvnímu má tento značnou úsporu času do sebe, za to nedostává se mu jistoty, s kterou onen celý nákres provádí. Již při první methodě krajní pole, zůstala-li někde v čtvrtou stranu otevřena, mnohem menší byla oporou náčrtu, než úplné lichoběžníky ostatních polí, kde na každou stranu přesně lze vzdálenosť kresby od čáry pomocné určiti. Při spůsobu, o němž nyní jednáme, jsou, jak patrno, pole zavřená výmínkou, tedy nejistota kresby pravidlem. Aby se pokud možno zmenšila, udávají se nad to některé význačné body kresby, zvláště jsou-li na zvolených čarách zeměpisných, jako další pomůcky, tím, že se určí jejich vzdálenosť vzájemná. A tu zase rozmanitě si vedou různí učitelé. Někteří volí jistou délku jako jednotku míry pro celý obraz. Všemi pomůckami takovými ubývá však na druhé straně přednosti celé methody — úspory času, možnosti rychlého náčrtu. Mimo to často nutno za pomůcku zvoliti místa nepatrná, jimiž bychom jinak, kdyby jich právě při kresbě nebylo potřebí, neobtěžovali paměť žákovu, poněvadž sama o sobě nemají důležitosti. Tím, že takové body vyhledáváme, jak se nám hodí, nabývá kresba rázu umělůstky. Schema zvolené nejen že učitel sám musí v paměti podržeti, nýbrž i žák se jím vedle věcí, jež s obrazem přirozeně souvisí a které mu tedy rovněž ukládáme, jaksi nadbytečně obtěžuje. Konečně může se státi, že ve vzdálenostech, jak bychom je potřebovali, vůbec nic nápadného nenacházíme, než buď blíže neb dále — udáme-li pak toto místo jen přibližně, dopouštíme se chyby, obraz stává se méně přesným, skutečnosti neodpovídajícím. To přihodí se tím spíše, zvolíme-li místa taková nejen na čáře, ale i v jisté od ní vzdálenosti, kterou pak obyčejně jen od oka odhadujeme.

Chceme-li se přesvědčiti, má-li žák pojem o celkové podobě té které země, hodí se tento spůsob přece k rychlému náčrtku mapy z paměti beze vzoru, tedy k jakési písemní zkoušce — neb počet daných míst (poloh, které jsou další pomůckou) nebývá tu tak velký jako při přesném výkresu na základě sítě stupňové. S touto budeme tudíž kresliti jen dle vzoru, nežádajíce (aspoň při obrazech složité podoby, opak jižní Ameriky) na žácích, aby si pamatovali všecka určení geografická polohy nápadných bodův na celé mapě a ex tempore takový přesný obraz nakresliti. Kreslení tímto spůsobem neposkytuje dle toho sice možnosť zkoušky v směru naznačeném, dává však za to přesný obraz, a poněvadž ho žáci zároveň s učitelem kreslíce nutně sledují, usnadňuje jasné pochopení a zapamatování si jeho. (Pokrač.)

Koleje a university v Americe.

Dle Th. Zigele vzdělal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

B) Nynější stav.

Počet a ráz kolejí. Dle úřední zprávy za rok 1890. jest ve Spojených Státech 415 kolejí a universit. Než sama zpráva se vyjadřuje slovy Jamesa Brycea o nich takto:

„Z toho velikého počtu ústavův majících právo udíleti učené tupně velmi málo jich odpovídá nynějšímu pojmu o universitě. Defiıujeme-li universitu jako místo, kde se koná vyučování vyššího druhu, yučování, jež staví člověka tváří v tvář s nejúplnějšími i nejdůkladějšími vědomostmi nynějšími v celé řadě předmětův obsahujících vše ěčší oddíly duševního života, patří pod tuto definici nevíce než 12, a ıožná že jen 8 neb 9 amerických ústavův. Z nich skoro vše nacháejí se v přiatlantských státech.

Po nich přichází 30 neb 40 ústavův, které jedva zasluhujou názvu niversit: některé proto, že jich kruh vyučovací ještě omezen jest traitionálním kursem mravních i přírodních věd, jak to bylo před 30 roky; iné proto, že zamýšlejíce učiti veliké rozmanitosti předmětův, učí jim edostatečným spůsobem, nemajíce ani dostatečně širokého sboru vyoce vzdělaných professorův ni náležité zásoby laboratoří, kněhoven jiných vnějších zařízení. Starší novoanglické koleje představujou obrý typus prvé skupiny. Jich vyučování jest zdravé, dobře vypočteno souc na přípravu člověka k stavu právnickému neb bohosloveckému; le vypouští mnohá odvětví vědomostí klassických i reálních, jež nabyly ýznamu průběhem posledních 50 let. Některé západní koleje též zaluhujou býti připočítány k této kategorii. Věčšina západních státních niversit patří k druhé skupině této druhé třídy, k takým ústavům, jež e snaží vykonati více než jim to do těch čás možno jest. Majíť širolibný program, než ni příprava jich studentův, ni síly professorského boru nedovolujou jim naplniti sliby obsažené v programmu. Ony jsou pravdovými universitami spíše dle svých snah než dle působnosti.

Ještě níže jich stojí třetí a mnohých rozsáhlejší třída kolejí, kolem 00, jež nejsou nic jiného leč školy dle věčšiny svých záměrův a účelův.)ny se liší od gymnasií evropských, od lyceí francouzských, od grammar chools anglických a od high schools skotských ne toliko tím, že udéıjou učené stupně osobám, jež s úspěchem prošly předepsaný kurs neb ursy, než i tím, že ponechávají věčší osobní svobody studentům, než e povoluje mladíkům uvedených zemí. Ony jsou university neb koleje zhledem na některá ustanovení svá, ale školy vzhledem na dostižené mi výsledky vzdělávací. Těch tři sta se může dále děliti na dvě třídy, šící se druha od druhy z části svými důchody, z části jakostí obývaelstva, jemuž slouží, z části osobním nadáním předsedy, jak obyčejně luje hlava ústavu, i učitelův. Z nich 70—80, ač poměrně maly, přece ilny jsou snažením i spůsobilostí učitelův svých, i ač se nepokoušejí čiti všemu, přece učí předmětům, jež si obrali, s úplností stále rostoucí.)statní učinily by lépe, kdyby se zřekly práva udíleti stupně a spokoıly se školním zaměstnáním školními methodami."

Systém a methoda vyučovací. Před 30 neb 35 lety vše koeje a university měly jeden určitý čtyrletý kurs nauk. Sestával z klasických předmětův a mathematiky, za nimiž následovaly počátky filoofie a ethiky, po čem se udílel stupeň bakaláře umění (A. B. = artium accalaureus). Tento systém povinných kursův nyní zaměněn u velikém ıożství vyšších ústavův a místo něho zavedena věčší či menší svoboda ýběru. Ona se jeví dvojím spůsobem: předměty vyučovací rozděleny sou na skupiny (schools, divisions, departments) nepoměrně menší než akulty v evropských universitách, a studenti ovšem mohou si svobodně

vybírati mezi skupinami. Kromě toho, zvláště v bohatých universitách, o témž předmětě se čte několik parallelních kursův, mezi nimiž se studentům ponechává výběr pod přísnou kontrollou professorův. Nejlepším toho příklad jest výše zmíněný Harvard. V něm lze snadno odděliti theoretické vzdělání od odborného. Prvé se udílí ve „fakultě umĕn a věd", která se z historických a administrativních příčin rozpadává: I. na „Kolej Harvardovu" (mravní nauky), II. na „Vědeckou školu Laurenceovu" (přírodní vědy), III. na „Graduate school" (školu pro ty, kteří mají učené stupně). Každá z těch škol vede k určitému stupni učenému, jmenovitě prvá po úspěšně odbytém čtyrletém kursu k stupni „bachelor of arts" (bakalář umĕn), druhá za týchž podmínek k stupni „bachelor of science" (bakalář věd), třetí k stupni „master of arts" (mistr umĕn), „doctor of philosophy" neb „doctor of science" (doktor věd).

Dělení „fakulty umĕn a věd" na tři školy nemá zvláštního významu při roztřídění předmětův vyučovacích. V této příčině se fakulta rozpadá na tyto oddíly: 1. semitské jazyky a dějiny; 2. dřevní jazyky s dvěma departmenty: *A*) indoiranské jazyky, *B*) klassické jazyky (řecký, latinský); 3. nové jazyky s pěti departmenty: *A*) anglický, *B*) německý, *C*) francouzský, *D*) vlaský a španělský jazyk, *E*) germanská a romanská filologie; 4. filosofie; 5. dějepis a politická věda s dvěma „departments": *A*) dějepis a římské právo, *B*) politická oekonomie; 6) umĕny; 7) hudba; 8)prostá a užitá mathematika s dvěma departmenty: *A*) mathematika a *B*) inženýrské umění; 9) fysika; 10) lučba; 11) přírodopis s třemi departmenty: *A*) botanika, *B*) zoologie, *C*) geologie; 12) americká archaeologie a ethnografie. Professionální vzdělání udílí se ve školách: 1) bohoslovecké, 2) právnické, 3) lékařské, 4) zubní, 5) zvěrolékařské, 6) zemědělské.

Z toho patrno, že ve „fakultě umĕn a věd" student má výběr ne toliko mezi zvláštními 12 skupinami, ale i několika odděleními. Kromě toho student může navštěvovati ten či onen parallelní kurs dle obledání. Tak pro nově vstupující jsou závazny: 1) řečnictví a anglická díla (3krát do téhodne), 2) lučba (jednou týdně v prvém pololetí) 3) německý neb francouzský jazyk (3krát týdně) pro ty, kteří se z jazykův těch nepodrobili přijímací zkoušce. Vše ostatní předměty ponechávají se výběru studentovu; vybeře-li si skupinu dřevních jazykův a v ní department klassických jazykův, může co do jazyka řeckého navštěvovati buď kurs *A* (Herodot, Homer) neb kurs *B* (Homer, Lysias, Platon, Euripides: Medea) neb kurs *C* (Homer, Lysias, Platon, Aristoteles) neb dva poloviční kursy (*E* a *F*), kde se píšou díla v řeckém jazyce. Jak už výše řečeno, výběr skupiny jest značně závislý na předmětech, z nichž se student podrobil přijímací zkoušce. Pročež specialisace počíná dříve než vstup na universitu; budoucí student ještě jako hoch si vytkne tu dráhu, po níž zamýšlí jíti v universitě a potom v životě. Po hlubokém přesvědčení Američanův nutno při ohromném objemu nynějších věd i jistojisté škodě dilettantismu a povrchnosti záhy si vybrati nemnoho a to studovati co možná úplně a všestranně.

Harvard nám poskytuje dobrého obrazu vyučování v rozličných universitách amerických, ješto se vyučovací soustava v těchto velmi málo liší. Američané přičítají ideu americké university Jeffersonovi, vrstevníku Washingtonovu a Franklinovu. On třídil elementární, obecné

a professionální školy. V obecných školách mají býti 3 departmenty: jazykův (jazyky a dějiny), mathematiky (přírodověda a theorie lékařství) a filosofie (logika, éthika, přirozené a mezinárodní právo, státní právo, politická oekonomie). V professionálních školách má se každé vědě vyučovati do toho nejvyššího stupně, na jaký do těch čás postoupila. Zde se má poskytovati speciální vzdělání proti obecnému. Pročež se v Americe professionální školou rozumí netoliko technické studium, připravující člověka přímo k životu, ale i theoretické. Skutečně vidíme při všech amerických universitách dosud rozdíl mezi obecným vzděláním (college, faculty of arts, department of philosophy and the arts atd.) a speciálním (ve školách rozličných jmen). (Pokrač.)

Decimální klassifikace bibliografická.[1]

Píše *Fr. Prusík.*

(Čteno[2]) v král. České společnosti nauk dne 13. dubna 1896.)

Jakou důležitosť v bibliografii má řádné roztřídění děl dle odborův, o tom nejlépe mohou dáti zprávu ti, kdo jen nějaký čas měli povinnosť pořádati knihovnu a zařazovati díla do příslušných rubrik a přihrad. Jak často se tu ocitli na rozpacích, zvláště když dílo psáno cizím jazykem. Co tu rad a doptávek! A ještě štěstí, je-li na blízku u koho se doptati; hůře, není-li tomu tak. Živě si ještě vzpomínám na podobné rozpaky knihovníka universitní knihovny Amsterodamské, jenž mi, když jsem knihovnu tu navštívil, předložil celou hromadu děl naší České Akademie, s nimiž si nevěděl rady; a jak byl povděčen, když jsem mu aspoň názvy kněh přeložil!

A jako tomuto svědomitému muži, tak se děje i mnohým jiným při knihách v cizích jazycích. Proto už od dávna se dály pokusy, čas od času vydávati přehledné bibliografie. Ale to hrubě nepomůže, neboť se takto určí kniha dávno po svém vyjití, nezůstane-li docela bibliografovi neznáma.

Aby zlu tomuto pomohl, vymyslil Melvil Dewey, universitní bibliothekář v Novém Yorce, zcela jednoduchou a právě tím důmyslnou soustavu, označovati díla dle obsahu jednou z prvých desíti číslic, odkud třídění toto sluje decimální.

Význam jednotlivých číslic jest pak tento:

0. Díla obecná.
1. Filosofie.
2. Náboženství.
3. Sociologie.
4. Filologie.
5. Vědy.
6. Vědy upotřebené.
7. Krásná umění.
8. Literatura.
9. Dějepis.

[1]) Srv. Institut International de Bibliographie. Bulletin. 1re année (1895). N° 1. 8°. 48. N° 2—3. 8°. 155. Décimal classification. 1895. 8°. 16. Publications de l'Office International de Bibliographie. N° 5. 1896. 8°. 28. Bruxelles.

[2]) Office international de bibliographie v Bruxellích mne požádal, bych o věci této přednášel a decimální klassifikaci v známosť uvedl kr. České společnosti nauk.

Každé z těchto *prvých* oddělení sluje *třída*.

Každá třída se dělí zase v 10 skupin či *řad* označovaných opět jednou z oněch desíti číslic.

Tak na př. třída 5. jsou vědy; *řady* té třídy jsou:

50. Vědy vůbec.
51. Mathematika.
52. Astronomie.
53. Fysika.
54. Chemie.
55. Geologie.
56. Palaeontologie.
57. Biologie.
58. Botanika.
59. Zoologie.

Tyto řady zase mají *podřadí* stejně označovaná; na př. řada 53. značí fysiku, jejíž *podřadí* jsou:

530. Fysika vůbec.
531. Mechani a.
532. Hydrostatika.
533. Pneumatika.
534. Akustika.
535. Optika.
536. Teplo.
537. Elektřina.
538. Magnetismus.
539. Fysika molekulární.

Jiný příklad:

Třída 9. Dějepis.

Řady:

90. Dějepis vůbec.
91. Zeměpis.
92. Biografie.
93. Dějepis starý.
94. Nový dějepis Evropy.
95. Nový dějepis Asie.
96. Nový dějepis Afriky.
97. Nový dějepis Ameriky severní.
98. Nový dějepis „ jižní.
99. Nový dějepis Oceanie. Krajin polárních.

Podřadí na př. řady 94. (nový dějepis Evropy):

940. Evropa vůbec.
941. Skotsko. Irsko.
942. Anglie. Wales.
943. Německo. Rakousko.
944. Francie.
945. Italie.
946. Pyrenejský poloostrov.
947. Rusko.
948. Skandinavie.
949. Ostatní země.

I podřadí mohou se zase dále rozdělovati, na př.

914	Zeměpis	Evropy.	914.7	Zeměpis	Ruska.
914.1	„	Skotska, Irska.	914.71	„	Finska.
914.2	„	Anglie, Walesu.	914.8	„	Skandinavie.
914.3	„	Německa; Rakouska.	914.81	„	Norska.
			914.85	„	Švédska.
914.4	„	Francie.	914.89	„	Dánska.
914.5	„	Italie.	914.9	„	ostatních zemí evropských.
914.6	„	Pyrenejského poloostrova.	914.92	„	Hollandska.
914.60	„	Španělska.	914.93	„	Belgie
914.61	„	Galicie a Asturie.	914.931	„	Flander.
914.69	„	Portugal.	914.932	„	Vallonska.

Každý index lze ještě *zevrubněji určiti*, a sice:

a) v příčině *formy* předmětu, připojíme-li za tečkou po indexu třídním neb řadovém položenou *formální doplňovací značky* tyto:

.01 Theorie obecné.
.02 Příruční knihy a rozpravy (traités) obecné o ....
.03 Slovníky a encyklopedie.
.04 Pojednání (krátká) či úvahy (essais) o ....
.05 Periodické spisy či revue o ....
.06 Společnosti.
.07 Vyučování a studium o ....
.08 Polygraphie.
.09 Dějiny.

Na příklad:

52. Astronomie.
52.01 Theorie obecné o astronomii.
52.05 Periodické spisy o astronomii.
41. Srovnávací filologie.
41.09 Dějiny srovnávací filologie.
914. Zeměpis Evropy.
914.02 Příruční kniha zeměpisu Evropy.

b) v příčině *politicko zeměpisné*, připojíme li k indexu třídnímu neb řadovému *v závorce* zvláštní *index zeměpisný*; na př. buďiž (4) nynější Evropa, (42) Anglie, (435) Rakousko, (437) Čechy, (44) Francie, (447) Provence, (47) Rusko, (471) Finsko, bude tedy:

913	Archeologie.		913 (437)	Archeologie	Čech.
913 (4)	„	nynější Evropy.	913 (44)	„	Francie.
			913 (447)	„	Provence.
913 (42)	„	Anglie.	913 (47)	„	Ruska.
913 (435)	„	Rakouska.	913 (471)	„	Finska.

Lze pak vše troje indexy, třídní či řadový, formální a zeměpisný, kombinovati, čím vzniknou značky tyto:

913	Archeologie.
913.05	Periodické spisy o archeologii.
913.05 (435)	Periodické spisy o archeologii Rakouska.
913.05 (436)	„ „ „ Čech.
537	Elektřina.
537.09	Dějiny elektřiny.
537.09 (44)	„ „ ve Francii.

c) Často se v rozpravách slučují různé otázky; pak je potřebí zevrubněji určiti (determinovati) index třídní neb řadový, což se *značkou determinující* děje, na př.

31	Statistika	
31 : 63	„	zemědělství.
31 : 633	„	obilí.
31 : 639	„	domácích zvířat.
31 : 639.1	„	koní.

016	Bibliografie předmětů zvláštních (speciálních).	
016 : 1	„	filosofie.
016 : 371	„	paedagogiky.
016 : 809	„	historie literatury.
01.01	Theorie bibliografie obecné.	
01.01 : 612	„ „	fysiologické.

Jsou ovšem v roztřiďování ještě tu tam nedostatky, ale bez těch není žádné dílo lidské, a ony se mohou časem napraviti.

Tak na př. třídu 5. (filologii) dělí Dewey — Američan — na tyto řady: srovnávací, anglickou, germánskou, francouzskou, vlaskou, španělskou, latinskou, řeckou a *ostatní jazyky*, kdežto mohl francouzskou, vlaskou a španělskou řadu spojiti v jednu, totiž románskou a za to uvésti ve zvláštní řadě filologii *slovanskou*. Podobně třída 8. (literatura) jest rozřazena, kde na prvém místě stojí literatura americká.

Než nicméně není radno rozšířeného už roztřídění toho se nechtíti přidržeti a snad novou soustavu nějakou vymýšleti: tímť způsobem by se nikdy nedošlo žádoucí jednoty. Vždyť lze zavedený systém zdokonalovati, tak na př. podřadí 491 (jazyky indo-evropské) bude nutno pro nás *Slovany* ještě dále rozděliti; a sice vzhledem k tomu, že v *jiných* podřadích značí 7 Slovany (jako 037, 047, 057, 197 a j.), *navrhovali* bychom rozdělení toto:

491.7 Jazyky slovanské.
491.70 „ „ vůbec.
491.71 Ruština.
491.72 Polština.
491.73 Lužičtina.
491.74 Čeština.
491.75 Slovenština (jazyk Slováků).
491.76 Slovínština (jazyk Slovinců).
491.77 Srbo-charvátština.
491.78 Bulharština.
491.79 Vyhynulé jazyky slovanské (Slověnův, Polabanův).

Každé z těchto podřadí zase lze rozvrhnouti po příkladě ostatních v příčině látky takto:

491.740 Jazyk český vůbec.
491.741 Český pravopis.
491.742 Česká etymologie.
491.743 České slovníky.
491.744 České hláskosloví.
491.745 Česká grammatika (tvarosloví).
491.746 Česká prosodie.
491.747 Česká nářečí.
491.748 České texty.
491.749 Česká skladba (syntaxe).

Podobně bychom *navrhovali* při podřadí

914.3 Německo, Rakousko:
914.35 Rakousko vůbec (celé).
914.36 Zalítavsko.
914.37 Čechy.
914.38 Polsko (Halič).
914.39 Ostatní země.
914.391 Rakousy horní.
914.392 „ dolní atd.

Jak výhodna jest decimální klassifikace pro bibliografii, tomu nasvědčuje ten úkaz, že více než 1000 knihoven Spojených obcí Amerických soustavu tu přijalo. V Bruxellích pak k jejímu šíření utvořeno zvláštní družstvo Institut international de bibliographie, které vydává

łulletin (předplatné 10 fr. ročně) a jiné toho druhu publikace, jmenoitě pak klassifikační přehledy různých odborův jakož i abecední senamy besel s decimálním indexem.

Soustava decimální má býti jakousi světovou řečí, jež usnadňuje eznání obsahu i takých spisův, jichž jazyk neb docela písmo jest nám esrozumitelno. Čím méně pak znalosť některého jazyka jest rozšířena, m více nutno decimálními indexy cizím učencům a bibliografům díla ızykem tím psaná činiti přístupna. *Bude tedy jen na prospěch naší teratury*, když vydavatelé a nakladatelé budou díla svá i jednotlivé .ánky označovati decimálními indexy, jak to viděti jednak na čele bálky „Kroka“, jednak při obsahu tohoto sešitu.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Jezdívá mimo kosti, popel předků na kočáře,
jakby letěl, tučný Lateranus [1]) a sám si zaráží,
sám brzdou kola ten mezkář, jenž jest spolu konsul;
sic v noci jen, však luna vidí, však svědkyně hvězdy
očima jej sledují. Až čas bude úřadu skončen,
vezme potom do rukou v jasný den bič Lateranus,
nic se neostýchá, potká-li i přítele starce,
dřív pokynouti bičem; ba i sám rozváže otýpky,
ječmenu též on sám nasypá znavenému dobytku.
Teď prozatím, silného kdy býčka a ovce poráží,[2])
jak Numa ustanovil, Jovu žertvu konat maje, vzývá
pouze Eponu,[3]) panáky, které v stájích malovány
má smrdutých. Ale jak celonoční přijde do krčmy,
vstříc mu běží Syrofoeničan [4]) vonnými jsa natřen
mastmi — bytem Syrofoeničan ten v bráně Židovské —
vlídně činí jemu poklonu svou jako pánu a králi,
rovněž i podkasaná Kyane láhev mu nabízí.
Řekne jakýs obhájce neřesti: „Dělávali my jsme
v mládí stejně.“ Budiž, přec však přestal's, chyby dále
nepěstil. Krátké jen buď, co hanebně začínáš;
odstřiháany kterési s prvým vousem chyby buďte!
Odpusť a shov jinochům: Lateranus k čiši se béře
té v láznich, kde na záclonĕ jsou též nápisy dívek,

[1]) T. Sextius Magius Lateranus, konsul r. 94, křeší dle Juvenala tím, že sám jest si vozkou (sr. I 59) jezdě po silnicích, u nichž byly hrobky předků (sr. I. 171). I císařové, jako Nero, Caligula, Vitellius rádi sami jezdili.
[2]) O svátku Jova Latiaris obětovali konsulové na vrchu Albanském slavnou oběť.
[3]) Epona, bohyně původu keltického, ochranitelka koní; ve stájích byly obrazy její i jiných bůžků.
[4]) Syrofoeničan, t. j. Syr z Foenicie. Kde byla brána Židovská (vlastně Idumejská), nevíme. Známého hosta přivítá krčmář i sklepnice Kyane.

ač tak stár je, by spíš Armenských řek nebo Syrských[1])
šel hájit nebo Rýna a Histru. A věk jeho schopný
jest, by Nerona střežil bezpečně. Do Ostie pošli,
Caesare, pošli, hledej však dřív legata si v krčmě:
najdeš jej s nějakým zákeřníkem hodující,
uprostřed plavců, zlodějův, otrokův i uprchlých,
s popravčími i tím, jenž rakve dělá pro nuzáky,
uprostřed bubnů, s nimiž odpočinul tady Gallus.[2])
Svoboda tam stejná i společné číše, sedadla
nikdo nemá zvláštního a není stůl od stolu vzdálen.
Jak povedeš si, takého bys otroka, Ponticu, dostal?
Jistě do Lucan[3]) jej, v Etrurskou káznici pošleš.
Vy však sobě samým přehlédnete, Trojerozenci,
hanba co sprostákům: Volesům[4]) je i Brutovi slušno.
Však co je říci, že nikdy ohavné tak neuvádím
příklady, tak mrzké, aby přec nezbývaly horší?
Statky zmrhav hlas svůj, Damasippe,[5]) divadlu pronajmul's,
křiklounskou bys hrál i Catullovu frašku „Strašidlo".
Laureolův svižný hrál dobře i Lentulus úkol;
jak soudím, hodný byl kříže pravého. Nemenší
však vina národu jest; vždyť národa jest čelo hrubší,[6])
jenžto sedí a na patriciů zírá tatrmanství,
posluchačem Fabiů je bosáků, jenž se i smáti
dovede pohlavkům Mamerců. Zdaž to je rozdíl,
zač prodají svou hanbu? Nero žádný nenutí jich,
přec se nerozpakují se prodat praetorovi[7]) ku hře.
Však si pomysli, že tam položen jest meč, zde divadlo;
lépe co jest? Smrti někdo-li tak se bojí, že by býti
chtěl Thymelin[8]) manžel, kollega blbého Korintha?
Div žádný, císař-li citerníkem,[9]) že je šaškem
šlechtic.[10]) — Nad to co jest, leda šerm? Takovou i hanebnost
v Římě vidíš. V murmillonské ni není zbroji Gracchus,

---

[1]) Místo do lázní (a tamtéž se nalézající krčmy s hampejsem, sr. VI. 123) než by raději jíti na hranice bojovat a tak císaře (= Nerona) hájit. Ostia, přístav římský, odkud by vyplul.

[2]) Gallus, vykleštěný kněz Cybelin, sr. VI. 16, 111, VI 515.

[3]) V Lucanii a Etrurii měli Římané veliké latifundie, kde byla pro otroky těžší práce než ve městě a káznice otrocké.

[4]) Volesus, praotec Valeriů, a známý Brutus, opět příklady staré šlechty.

[5]) Damasippus a Lentulus, nehodní šlechtici, hráli v mimu, jediném to „umění" dramatickém za císařů. Mimy ty skládal za Nerona jakýsi Catullus, jenž složil kus „Strašidlo" a „Laureolus", o uprchlém otroku, jenž na konec byl ukřižován; kus ten i za Domitiana tak byl provozován, že nějaký zločinec odsouzený k smrti vskutku byl ukřižován; proto v. 188: hodný kříže pravého.

[6]) Neměl by národ dívati se na tak skleslé šlechtice (Fabia, Mamerca) „bosáky": neboť v mimu vystupovali bosi. Nero i Domitianus nutil urozené Římany, aby hráli v mimu.

[7]) Vystrojení her měl na starosti praetor.

[8]) Thymele, úloha ženská, jejíhož žárlivého manžela hrál jakýsi šlechtic za mého herce Korintha.

[9]) Císařem zde rozumí se Nero, o jehož veřejném vystupování na jevišti viz v. 225.

[10]) Hůře se ponižuje šlechtic, jenž vystupuje v zápase gladiatorském, jako nějaký Gracchus, v. II. 143, a to ještě jsa (ne murmillonem v plné zbroji, ani Thrakem s dýkou, ani „pronásledovatelem", nýbrž jen) sítníkem bez přílbice, s obličejem odkrytým. Sr. Velišský, str. 393.

se štítem v zápas nechodí, ani dýky nebeře —
on pohrdá takovým oděním, pohrdá i sebou sám,
přilbou neskrývá tváří — trojzub, hle, si vezme;
když pak rozmáchnuv pravicí, síť marně vypustil
roztaženou, tvář svou pozvedna holou po divadle
v hanbě prchá a celý cirkus jej poznati může.
Zdaž jest možno věřit, že zlatá se mu od krku táhne [1])
dlouhá prýmka, že též hází se na čapce mu stužka?
Každé rány tudíž věčší snesl hanbu protivník,
když jemu rozkázáno, by s Gracchem v půtce se utkal.

Když by svobodný hlas byl národu dán, kdo je špatný
tak, že by před Senecou [2]) chtěl přednosť dáti Neronu,
jenž aby ztrestán byl, měla víc než jedna se zchystat
opice, had ne jeden ni pytel jediný se mu neměl?
Sic rovný Agamemnonovec [3]) spáchal zločin, avšak
příčina věc tu činí jinakou. Pomstilť onen otce,
uprostřed číší zabitého, jenom z rady božské,
nezprznil vraždou Elektry, krví se ni Spartské
své manželky, ni svým jedu příbuzným nenamíchal,
nikdy v divadle také nezpíval Oresta a žádné
nepsal básně o Troji. Neboť něco zdaž bylo horší,
Verginius [4]) co by pomstíti měl nebo Vindex a Galba,
ze všeho, co spáchal v krvavé a kruté Nero vládě?
Toť jsou díla, taká vznešeného je vládce dovednosť,
jenžto zpěvem rád prznival na cizích se divadlech, [5])
jenžto i zasloužil řeckého si věnce z miříku.
Nechť předků podobizny mají zpěvu odznaky, dlouhé
Domitius [6]) nechť roucho k nohám až dostane, masku,
Antigonin jak káže, Thyestův neb Melanippin [7])
úkol, a mramorové soše citharu věste na rámě!

Zdaž, Catilino, [8]) našel vznešenější někdo by původ
než byl tvůj nebo Cethegův? Však zbraň jste vy noční,
plameny též jste domům, svatyním přec chystali všechněm,

---

[1]) Nad to má šlechtic ten na sobě ještě odznaky Saliův (od Numy ustanovených kněží Martových), a sice na tunice zlatem protkávanou prýmku (již je viděti u krku) a též na čepici zlatou, točenou stužku.
[2]) Lepší jest Seneca, známý filosof a učitel Neronův, než Nero, který pro své vraždění příbuzných (matky, dvou manželek, bratra) měl odpraven býti jako otcovrah, t. j. zašit býti v pytel se psem, kohoutem, opicí a hadem a uvržen býti do moře.
[3]) Orestes, syn Agamemnonův, sice též zabil svou matku, ale z jiného důvodu, a nezavraždil ani své sestry Elektry, ani manželky Hermiony, dcery Spartanského krále Menelaa, ani nehrál na divadle jako Nero, ani neskládal básní, jako Nero složil „Troica“ a dal zapáliti Řím, aby měl obraz hořící Troje.
[4]) Verginius, Vindex a Galba způsobili pád Neronův.
[5]) Nero zpíval na divadlech v Italii i v Řecku, kde na Isthmu a v Nemei dával se vítězům věnec z miříku.
[6]) Sochu Domitia, otce svého, dal postaviti Nero r. 54, a socha ta měla by tedy podle činnosti Neronovy míti odznaky a roucho herecké.
[7]) Úlohy, v nichž vystupoval Nero.
[8]) Catilina odváděl původ svůj od Sergesta, druha Aeneova, Cethegus, jeho spoluspiklenec, byl z rodu Corneliův. Tito chystali Římu záhubu jako Gallové (jeden jich kmen byli Senones), kteří nosili spodky.

jak Senonů by potomci aneb děti spodky nosících,
dílo zkusivše, které je kabátem ztrestati trudným.[1]
Avšak konsul bdí a praporce drží vaše v uzdě,
Arpiňan to nový, rodu ze sprostého, do Říma
z venkova právě rytíř přišlý; položiv všude mužstvo
ozbrojené zarazí a duchem jen, bez zbraně zmůže.
Míru mu roucho takou doma zjednalo slávu a jméno,[2]
jak velikou z vln Leukadských[3]) Octavius odnes',
jak velikou z niv Thessalských, vlhký maje povždy
vraždami meč bez přestání; ale Řím za to otcem,
otčiny Řím otcem nazval Cicerona svobodný.
Arpiňan[4]) mzdu jiný na horách žádával u Volsců,
jenž býval rádlem ve službě cizím utrmácen;
sukovitou pak hůl jemu zlámali o hlavu často,
v táboře když línou sekerou pracoval pomalounku.
Ten však i Cimbry i největší na se vezme nebezpeč
obce celé, jediný ochrání ve strachu město.
Když tedy lítali pak k Cimbrům a porážce krkavci,
již věčších mrtvol doposud se nedotknuli nikdy,
urozený kollega druhý jen dostane vavřín.
Plebejské Deciů[5]) duše, plebejská byla jména;
legie však za celé a za veškera vojska pomocná
přec ti za dost učiní, za Latinské veškero mužstvo,
obětovavše bohům sebe podzemním, Zemi matce;
jest věčší Deciů cena než, co zachráněno od nich.
Otrokyní zrozený[6]) získal vínek si Quirinův,
fasce i háv, z králů poslední jenž je šlechetných.
Vyhnancům tyranům otevírali závoru brány[7])
konsula zrádně samého junáci, kterým bylo spíše
velké skutky konat za nejistou otčiny volnost,
skutky, kterým Mucius podivil by se, Cocles i dívka,
jež pomezí městské kdys přeplula, proudy Tiberské:
otrok[8]) však vyjeví tajný hřích tento senátu,
smutku paní hodný; ony však právem bičování
se sekerou ztrestá a to první v obci svobodné.

---

[1]) Kabát trudný (tunica molesta) vynález Neronův, v. I. 155. Vzpomeň Semieradského „Živých pochodní Neronových". (Naše slovo „kabát" blíží se latinskému významu, znamenajíc též vězení.) Ale Cicero z Arpina zachránil tehdy Řím svou obezřelostí.

[2]) Vzpomeň Ciceronova „Cedant arma togae".

[3]) U Leukady (vlastně u nedalekého Actia a v Thessalii u Filippi zvítězil Augustus.

[4]) Také Marius byl z Arpina v zemi Volsců a dříve býval chudým dělníkem a sprostým vojínem (tedy podroben holi setníkově). Poraziv Cimbry (veliké postavy) měl věčší zásluhu než spolukonsul A. Lutatius Catulus.

[5]) Deciové obětovali se za vlast, starší v bitvě u Vesuva r. 340, mladší u Sentina r. 295.

[6]) Poslední z králů dobrých byl Servius Tullius, syn otrokyně; v. VII. 199.

[7]) Šlechtičtí jinoši, mezi nimi i synové konsula Bruta, chtěli Řím zraditi vyhnanému králi Tarquiniovi. Hrdinští Cocles, Mucius Scaevola a dívka Cloelia jsou známi z Livia.

[8]) Otrok Vindicius prozradil ono spiknutí; když zemřel, byl hoden obecního smutku.

Chtěl bych spíš, bys měl Thersita [1]) za otce a stejným
byl jako Aeakovec, jenž zbroj Vulkanovu dostal,
než Thersitovi rovná splodil tebe sám by Achilles.
A přece, jména hledáš-li [2]) a rozvinuješ v minulosti,
odvádíš původ svůj z rozkřičeného asylu;
prvním z tvých předků dávných, ať byl kdokoliněk,
pastucha byl nebo cos takového, co říci ni nechci.

(Pokračování.)

Úvahy.

Hláskosloví nářečí jihočeských. I. Část: Consonantismus. Podává Vavř. **Dušek.** V Praze 1894. Nákladem České Akademie. v. 8°. 53. (Dokončení.) [3])

Co právě řečeno o počínání spisovatelově, platí také o jeho srovnávání slova odr (26) se stsl. vъdrąziti, vъdrąžiti, rus. vodružať; jaká souvislosť je mezi odr a uvedenými slovy?!

V pozdra-vás-Pámbu (27) není *v* odsuto v zásloví, nébrž obě *v* splynula (pozdrav-vás); ale pozdrav tě Pámbů a p.

otec (27) udržuje se bez předsutého *v* vlivem modlitby: otče náš.

V slovech Vjorku a Vrábín (28) není prosté přisutí hlásky *v*, nébrž *v* tam utkvělo z tvarů lokálních: v Jorku, v Rábíně; srv. něm. Wemschen, Wegstädtel z ve Mšeně, ve Štětí, Narvačov z na Rvačově (Ronda.); Nalžov z na Lžově, něm. Elischau z v-e Lžově (Krok I, 44).

Ve větě „táta šel nehde na jertel“ není nehde = asi, nébrž je to neurčité udání místa, kde tou dobou jest neb byl; tomu svědčí věty: kde pak si byl? někde v stodole, někde na sejpce, někde v sednici a p. Kam pak jdeš? někam do stodoly atd.

chřbet (32) nemá *ch* za *h*, srv. stč. chřbet, stsl. хрьбьтъ, rus. хребетъ; naopak ve slově hřbet jest *h* za *ch*.

oupor (32) nesouvisí s oubor, ješ od kořene per (premere): stsl. пера, šlapu, tedy ú-por jest ušlapaná, tvrdá půda, na níž nic neroste leč trávník.

rozinka (32) není od hroznu, nébrž z něm. rosine a to z franc. raisin.

říčnej, uříceney (32) nesouvisí s hřáti! Základní je uřícenej od uřítiti se = uběhnouti se; a poněvadž člověk, uběhne-li se, se potí, až z něho teče „říčkou“, povstalo připodobněním říčnej.

[1]) Thersites, známý z Homera chlubný a škaredý Řek u Troje; Achilles Aeakovec měl zbroj od Vulcana.

[2]) Ostatně, dí vtipně Juvenal na konec, šlechta Římská nemá se čím chlubiti; předkové její, první obyvatelé Říma, byli lidé všelijací, kteří tam do asylu se utekli.

[3]) Dodatkem k našemu výkladu (str. 136): „sednice z sennice, sennice,“ uvádíme, že na Jilemnicku říkají sennice (v. Švanda dudák 1896, 103).

V Holomouc (34) jest *h* právem (Krok II, 447), naopak v Olomúc jest odsuto; rovněž v hřídel (35) jest *h* původní, srv. hřada (bidlo), stsl. grędь, slovín. srb. gredelj, pol. grządziel, rus. грядиль.

lekstivej, lekstat, lokštat (36) jest přesmyknuto z lesktivej, lesktat, loškтat (m. losktat) a není v něm změna *ch* v *k* ani přisuto *s* (41) (viz Krok I, 29); dodáváme lesktánie Prešp. slov. 1277. Boh. 414. Ostatek viz, co řečeno výše při kerej (20).

V opláknu (36) není změny z *ch*; stsl. plakati (mýti), pol. płokać atd.

Kodera (36) není z Choděra, spíše vzniklo z koň-dera; srv Koz-dera.

V žeměžluč (37) není prvé *ž* z nějakého *ś*, nébrž spodobou k druhému *ž*; srv. šmyčec (šmytec) ze smyčec, Žateč z Zateč.

V podezděnej (37) nemohlo vzniknouti *žď*, ano *s* bylo od *d* odděleno ъ: stsl. zъdati, srv. čes. zeď, zídka.

tatra (37) povstalo spíše z takra (stakra = sakra).

O výsuvce *s* ve vemu, vemete platí opět plnou měrou náš výrok výše při kerej (20) pronesený. O tvaru tom viz Krok IV, 51. Dodej pol. wes (Mikl. gr. I², 551).

V zdlužila (38) není *s* přisuto, což patrno z rozličných dob slovesa toho a tvaru dlužila; jeť zdlužila za vz-dlužila = vy-dlužila.

slabizna (38) nemá vsutého *s*, nébrž příponu -izna, jako: bab-izna, obc-izna, div-izna.

dešky (38) nemá *š* za *s*; považujuť to za dem. od deska: desk-ka = dešč-ka, z čehož mohlo snadno povstati deška (vysutím *č*, aby se zamezil styk dvou sykavek), nebo přešlo deščka v dešťka, deštka, načež vysutím *t* vzniklo deška.

V šmytec (39) není *š* pouhým změkčením *s*, nébrž povstalo spodobou ze smyčec (viz výše při žeměžluč 37).

Ve vyvect (39) nevzniklo *c* změnou z *s*, nébrž *c* = *ds*: vyved-s-t (Archiv II, 704); *s* totiž se vsulo mezi obě zubnice, načež *ds* se měždilo v *c*, kdežto v písemní mluvě se *d* před *s* vysulo.

omatek (41) nemá nic vysuto (prý z omastek!) jeť kořen mat-u, mętą = míchám, bnětu; na př. hlínu míesti Dal. 76, 44. hluž. mjasć (mačkati).

s není přisuto v strefí, skolky, sprasnice, spomocnice, spomoci (41), tuť jest předponou sъ-: sъ-trefí = se-tká; sъ-kláti = u-říznouti, u-štípnouti (sъ-kolek); sъ-prasiti se = o-prasiti se (sъ-prasný jako s-telný, s-hřebný či z-hřebný); sъ-pomocný srv. stsl. съ-помагати συμ-βοηθεῖν.

Ve větě: „dostali jsme *skošík* jablek“ možná, že psáti jest „s košík“ = asi košík; tak se jmenovitě na Moravě často mluví.

pomoj-si (42) není z pomož-si, nébrž z pomoz-si a patří tudíž na str. 37, sub 7.

Břešťák (43) není z Brežák, nébrž kdežto toto jest tvořeno od kmene subst. Brez-i, jest onomu základem adj. Brezk-ý, z čehož příponou -jak povstane Břežčák, spodobou Břeščák, Břešťák.

Že by škrejpati (44) bylo z krápati, tomu nesvědčí ni hláskosloví

stránka (škrýp—kráp! též se říká škrejkati) ni význam, znamenáť škrejpati „stříkati" a jest patrně onomatopoion.

V lacnějš a pod. není *š* za *c*, nébrž je to starý tvar (adv.) s odsutím *e*: lacnějše; srv. sloven. lepšej, horšej s přisutým *j*.

V semšť (44) není přisuto *šť*, nébrž ž-ť, jak svědčí semž (43); srv. nech-ž-ť = ne(ch)šť.

cabero (44) není nutno vykládati záměnou *č* v *c*, srv. cábrněti, cáborovati.

V krahulec (45) není změny *j* v *l*, nébrž jsou tu různé přípony, tam -jь (-ujь) tu -lь (-ulь), tak stsl. srb. rus. kraguj, čes. krahuj vedle slovín. kragulj, srb. kraguljac, čes. krahulec (krahulík), pol. krogulec, malorusky skryhułeć.

Nezdá mi se, že by nevopívej bylo za neopíjej, spíše jest to opětovací tvar na -vati: pí-vati, uhní-, prolí-vati.

baškory (45) nejsou nijaké pa-škorně (?!), nébrž vznikly z bačkory.

V bejdla (47) není *j* přisuto, nébrž *ej* povstalo obyčejným rozšířením z *ý*: býdlo z bydlo (srv. bídlo Pls. = bidlo; mýdlo; šídlo — šidlo).

Acc. *nij* (48) nemohl povstati z *něj*, nébrž je to starý tvar n-ji (ni, čehož doklady jsou v staré češtině) s přisutým *j*.

Na str. 48 patří též kolomastryka (29), v němž přesmyknuto *m* s *l*.

škrtán (48) nepovstalo z „krštán (!?) = chrštán (!) = chřtán"; základní tvar je grъtanъ: čes. hrtán, *krtán (z grtán); z toho grьt-: *hřtán, chřtán, křtán (z gŕtán), srv. chrьbet—chřbet, hřbet; druhotvar grъtanь: stsl. grъtanь, krъtanь, rus. гортань, pol. krtań, křtoň. K tvaru krtán předsuto jest *š* (str. 44), z čehož škrtán.

štik (49) nepovstalo ze škyt, nébrž naopak; srv. srb. štukati se, čes. šťukati (dial.), štikati; z toho štkáti, sloven. čkáť se, pol. ščkać.

Jaká přesmyčka je v jezekucí (49)?

zvidej (49) jest ze zvedej, proto není přesmyknuto ze zdvihej. Str. 135.

bzejna není přesmyknuto z bezina, nébrž spočívá na správnějším tvaru bzína (bъz-ina), v němž *í* rozšířeno v *ej*.

špital (49) nepovstalo přesmykem z šeptal, povstaloť toto z šьpъtal, kdežto v onom prostřední samohláska (ъ) byla zdloužena v ū = y: šьpytal; z čehož vyplývá, že špital je nesprávně psáno.

brusničky rovněž není přesmyknuto z brusinky, spočíváť každé na jiném základě s jinou příponou: brusina, bruslina tvořeno od subst. (brus) příponou -ina, -lina, kdežto brusnice od adj. brus-ný příponou -ice, jako rus. брусница, брусника, pol. brušnica.

Nedůsledně vykládá spis. stuchla na str. 30. ze vztekla (!), na str. 18. stuchat ze šťouchat; přímnout na str. 48. přesmyknutím *n*, na str. 11. vsutím *n*; správně jest vyložiti zjev ten tak, že přím-u převedeno v II. třídu: přím-nu, -nout, srv. čt-nout (Mor.) a j.

Ukvapenosť se jeví v tom, že spis. zařazuje některé zjevy na nepravé místo, na př. falář nepatří na str. 7. sub 6, nébrž na str. 9. sub 9, kde

se také uvádí; snadlo (7 sub 7) patří na str. 12 sub 5; hrabencích nepatří na str. 24. sub 2, ano v něm není změny *vr* v *br*, uvádí se správně na str. 23. §. 11. sub 3; na str. 38. nepatří sub 1, c) sk, dešky, škybička, když se uvádějí zvláště na str. 39, ř. 8 sl.

Chyby tiskové jsme postřehli tyto: sumeno (6, ř. 15) m. semeno: Mariička (7, ř. 5 zd.) m. Mařička; *ci* (20, ř. 25) m. *ic*; šmatchavý (44. ř. 20) m. šmathavý.

V příčině psaní místních jmen máme též některé výtky, při čem nemůže býti snad spisovateli omluvou, že se přidržoval mluvy lidu, tak na př. u Manetína (50) ani lid neříká (mluvíť se: u Mántiný, nom. Mántiná f.) ani to není spisovný tvar (tenť zní: Manětín, tedy: u Manětína). Spis. se v tom měl přidržeti správných tvarův (odchylky mohl uváděti při různých zjevech jazykových), proto chybou jest: Kolinec m. Kolínec, Zbinice m. Zbynice, Pořič, Pořičí (50) vedle správného Poříčí; Klenč (5) m. Kleneč a j.

Shrnujeme dobře míněný úsudek svůj v tato slova: Spisovatel si zjednal opravdovou zásluhu pilným sbíráním tak hojného materiálu, ale co do spořádání a výkladův činí dílo jeho dojem přílišné kvapnosti, z níž vyplývají hojné nedostatky; k vědeckému pak spracování materiálu — jak vysvítá z četných, místy hrubě závažných výtek našich — se spisovateli nedostává dostatečné vědecké přípravy jazykové, stojíť na mnoze ještě na nevědeckém stanovisku dřívějších hláskoslovcův, na jichž nedostatky jsme měli příležitosť dříve ukázati. Mají-li tedy příští práce spisovatelovy míti do sebe opravdovou vědeckou cenu — čehož jest si z toho srdce přáti — musí se dříve snažiti hloub vniknouti v ústrojí jazyka našeho a osvojiti si důkladnou znalosť nejdůležitějších zákonův jazykoslovných. Dobrá vůle sama při práci tak obtížné nestačí a křivé pojímání zjevův jest spíše na zmatek a škodu a vědě prospěchu nepřináší. *Fr. Prusík.*

Literatura.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový**. Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVII. Sešit 3.: Raiffeisenovy záložny a duchovenstvo (Frant. Schroller). Mládí a studia papeže Lva XIII. (Josef Kyselka). Náboženské vyznání dítek dle občanského zákona uherského (Jos. Tumpach).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš**. Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XX. Sešit 2.: Nadúčelnosť (hypertelie) v přírodě. (Jos. Pospíšil). Kroměříž ke konci války třicetileté (Jan Doležal). Na jihovýchodní Moravě (Jos. Klvaňa). Morava na národopisné výstavě v Praze r. 1895. (Jos. Klvaňa).

České listy šachové. Redaktor Jan **Kotrč**. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. o 32 str.) 3 zl. Ročník I. Číslo 2.: Zápas o mistrovství světa.

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek**. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník II. Seš. 2.: Husův glejt (J. Novotný). Korrespondence P. J. Šafaříka s O. M. Bodjanským a V. J. Grigorevičem (J. Polívka). Johannes

Sleidanus a české povstání r. 1547 (Flor. Horut a Zd. Tobolka). Relace a depeše Benátských vyslanců XVI. století a české dějiny (Jar. Rott). Kongresová výstava Vídeňská (Max Dvořák). Několik slov k válečnému tažení r. 1640 (F. Menčík).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník V. Sešit 4.: Národopisná výstava českoslovanská (Č. Zíbrt). Psané a ozdobené památky lidové na Národopisné výstavě českoslovanské (M. Matějková). Maličkosti astrologické ľudu bošáckého v Trenčiansku (J. Holuby). Podruzi a životníci na osadě Brložské (T. Planský). Příspěvek k staročeským sbírkám „pohádek" (hádanek) (Jan Soukup a Čeněk Zíbrt). O slavném postavení nové šibenice v Brandýse n. Labem l. 1759 (K. Lábler). Rozněcování „živého ohně" u Jihoslovanů (V. Titelbach). Kukání (J. Král). Domácí lékárnička na Národopisné výstavě (F. Blažka). Lékařství pro zachování lidského zdraví (V. Tille). Základy křestními listy našich staveb lidových (K. Adámek). Povídky z okolí Svojanovského (ve východních Čechách) (I. Hošek). Z ruchu národopisného (Č. Zíbrt).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 6.—8.: Cizí sluha (J. Veselinović, př. J. Raušar). O národním sebevědomí (V. Batík). Po 15 letech (Pravdomil). Na přilepšenou (M. Batíková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVI. Svazek 1.—2.: Ruské bohatýrské epos v příčině historickoliterární (A. M. Loboda). Dějiny Polocké země do konce XIV. stol. (V. E. Danilevič). Písně Pinčukův (M. Dovnar-Zapolskij). Významoslovná pozorování při slovníce kašubského nářečí (A. I. Stepovič). O samozáštitě organismu (V. K. Vysokovič). Peníze starého světa v numism. kabinetě university Kievské (V. B. Antonovič).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Sešit 5: Jak bydlí a žije Adolf Heyduk. Zkouška (K. Klostermann).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 4.: Nové překlady z Leconta de Lisle (J. Vrchlický). Eva (A. Mužík). U břehu (Vl. Tichonov, př. A. Hušnerová). Po desíti letech (P. Spurný). Řím a barbaři (J. de Heredia, př. J. Žeranovský). Zasedání sněmu slezského (I. Hořica).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVII. Číslo 9.—11.: Katolická moderna (Fr. H.). Svatopluk Čech a český proletariat (J. Vorel). Intimní volné jeviště. W. Wordsworth (Jan Váňa).

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem towarzystwa ludoznawczego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník II. Sešit 1.: L. Kucharského zpráva o vědecké cestě po Slovensku (E. Jelínek). Znaky rodové sedlákův archangelských (J. Vitort). My tři bratří (J. Polívka). Houby v pověrách lidu (E. Kolbušovski). Přísloví na své pouti (Z. Grynbergová).

Národopisná výstava v Praze (A. Střelecki). O belemnitech (K. Köhler). Hádanky z okolí Myślenic (Pobratyměc). Hádka (týž). Bájka o desíti bratřích. Podání o skále (V. Hnaťuk). Je-li pravda na světě (týž). Bájka o hadím králi (A. Sevinski). O pověrách lidu v Invaldě (Š. Gonet). Písničky prostonárodní z Krakovska (M. Kapuściński).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 17.—20.: *Do mroucích červánků (J. Vrchlický). Z Klatovských pamětí (Ot. Beňovský). Římská cesta (K. Grahams, př. J. Bartoš). Z bájesloví kmene indiánského (Fr. Blažka). Odkaz do musea (týž). *Orli (J. Korvín). Pochybená dobročinnost (M. Wilkinsová). Bůh (Fr. Herites). O jednotnosti Goethova Fausta (J. Krejčí). Hvězdy (N. Luchmanová, J. Ježek). Po všem (B. Viková). *Slunný den (H. Longfellow, př. A. Klášterský). Sidonie (V. Lovelingová, př. V. Kuneš). Náčrtky o Finsku (Fr. Blažka).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořovicích. 4°. Ročník 1896. Číslo 4.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Mar. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník XII. Zešyt 4.: O soukromé četbě polské (R. Zarilińaki).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 7.—8.: V službě (J. Nikolajević). Rogatica (G. B.). Východní Parnas (př. Mirza S. beg Bašagić). Pletenec (Iv. Klarić). Slovinské divadlo v Lublani (Iv. Naglić). *Z české lyriky* (př. J. Milaković). *Dum (R. K. Jeretov). Tajemné paprsky Röntgenovy (E. Kamenar). Živočichové v boji za živobytí (F. Barušić). Dervišova almužna (B. Čerović). Drobné básně od J. Mestrića, Fr. Trojera, F. G-ta. Přílohou obraz V. Arndtův: Modlitba před odjezdem na pouť.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Číslo 9.—11.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 4.: Vánoce 1848 a nový rok 1849 (Jos. Al. svob. pán Helfert). *Fotografie měsíce (Eliška Krásnohorská). *Na zlaté půdě (Fr. Leubner). *Kouzlo dálky (K. Červinka). Cesty Převalského ve Vysoké Asii (Václav Doubek). Slovo, jehož nelze nalezti; příspěvek ku poznání rukopisu Královédvorského (Fr. Zákrejs). Času a Naší době za rámeček (týž). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník IX. Sešit 4.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník V. Sešit 8.

Sběratel. V Staré Boleslavi. 4°. Cena ročně (12 čísel) 1 zl. — Ročník I. Číslo 1.: Národopisné museum československé v Praze (Fr. Vlk).

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. Číslo 4.: Pozde (L'udmila Podjavorinská). Povesti a rozprávočky z Bošáckej doliny (J. Holuby). *Zaviate lístky (Nemo). Slovenský jazyk (J. B.). Beseda (Šk.)

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann**. V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XV. Sešit 3.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko**. v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 3.: Veřejné přednášky o filosofii věd (A. Smirnov). Poznámky o experimentální fonetice (V. Bogorodickij).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý**. Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 36. — Ročník VII. Číslo 3.—5.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut**. V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXV. Číslo 12.—13.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý**. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel . F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 9.—11.: *Therites (V. Souček). Pavla (J. Osten). Zmije rozlučnice (N. Popov, př. V. Dufka). Remember thee (T. Moor, př. V. Unzeitig). Drobné básně od F. Bukovce, A. Dostala.

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová**. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník II. Sešit 3.—4.: Hygiena v ženské otázce (A. Čadová). O lázních, hlavně lidových (J. Purkyně). Co stojí epidemie (J. Květ).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl, J. Huemer**. Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 3.: O knihovnách středních škol našich (J. Wallner).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym**. Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 7.—9.: Utajeno (A. Prosečský). Zvony (J. Pobratyměc, př. Fr. Šebestík. Lístek lásky (týž). Světa vděk (A. Prosečský). Pustý dům (týž).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz**. V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 13.—14.: Prozrazené kouzlo. Střední stanice telefonová. Bezpečné zámky elektrické.

Ženský obzor. Redaktor V. Kellner. Nákladem soukromého družstva. V Praze. 4°. Cena ročně (24 čísel) 4 zl. Ročník I. Číslo 4.—5.: Naděžda Lasová (př. Bož. Jiránková).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš**. Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Sešit 4.: O květu (J. Velenovský). Paprsky Röntgenovy. Drobnosti.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník V. Sešit 3.—4.: Zpráva o cestě k liflandským Lotyšům v r. 1894 (A. L. Pogodin). Litvané a ruská abeceda (M. Lozoraitis). K otázce o abecedě pro Litvany (G. G. Ginken). O jinonárodních jazycích vůbec a o latinské abecedě u Litvanův zvláště (V. J. Lamanskij). Ze stati A. Th. Gilferdinga o Litevské národnosti. Cesta do Korely (N. Th. Lěskov). O Turcích Minusinského kraje (P. Ostrovskich). O barvířském umění Rusův Jenisejské gub. (A. Makarenko) a Lotyšův (G. A. Vissendorf). O nářečí obyvatelův Levočské vlasti (M. A. Sinozerskij). Prostonárodní slova užívaná v některých újezdech Novgorodské gub. (K. Lavrov). Zvláštnosti nářečí Kadnikovského újezdu (Šajtanov). O jednom z nářečí Kostromské gub. (N. Karinskij). Zvláštnosti v nářečí obývatelův usazených po řece Pismě (Th. Pokrovskij). Nářečí jižní části Tomského okruhu (V. Lamanskij). Kosmické legendy Baltských národův (A. L. Pogodin). Duchovní písně (M. A. Sinozerskij). Maloruské pověsti a bájky z Haličiny. Drobnosti.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazků) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 3.: Palestina v XV. věku před naší érou ve světle novějších objevův (I. I. Solovejčík). Krátký obzor posledních zeměpisných objevův i výzkumův (A. P. Pavlov). Varia (M. N. Krašeninnikov).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 118.: Z letopisů sázavských (str. 375—392. Konec). Sešit 119.—120.: Pořadí deváté (str. 1—126).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 332.: Příbuzní. Spokojenost v chudobě od L. Benýška. 76.

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Díl II.: Čína. Sešit 4.—5. (str. 97—160). Přílohou: Cestou ku zříceninám Anuradhapurským na Ceyloně. Krmení posvátných hulmanů.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Laciná.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Seš. 118.—121. (str. 779—906).

Dějiny řádu Tovaryšstva Ježíšova vůbec a v zemích království Českého zvláště. Dle pramenů původních sepsal Tom. **Bílek.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. Seš. 2. (str. 49—96).

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 19.—20.: V různé náladě od A. Šťastného (str. 433—528).

Hloží. Humoresky a obrázky Vác. **Štecha.** V Praze 1896. Nakladatelé Bursík & Kohout. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. — Sešit 3. (str. 97—144).

Al. Jiráska Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 224.—225.: Psohlavci (str. 201—264).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 67.: Nazarénští od Z. Justha, př. G. Mayerhoffer. 95.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVI. Číslo 2.: Počátky a konce. Nad propastí od St. Jarkovského. 160.

Mince království Českého za panování rodu Habsburského od roku 1526. Sepsal Kl. Čermák. V Pardubicích 1896. Nakl. F. Hoblík. v. 8°. Cena sešitu (o 44 str. a 9 tabulkách mincí) 1 zl. 40 kr. Sešit 5. (str. 235—330 a tab. 62—81). Svazek tento pojednává o mincích Ferdinanda II. a připojuje mnohé doklady listinné. V žádné knihovně školní by dílo toto nemělo scházeti.

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 9.: Kroje slezské (J. Klvaňa). Kroje lidu slovenského v Uhřích.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 46.—47. (str. 409—488): Naturheilung—palmen.

Nová Mapa království Českého. Sestavil V. **Kotyška.** Kreslil N. Hanf. Měřítko 1 : 200.000. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1895. Sešit 6.: Rudohoří II.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Sešit 11.—14.: Cizí hříchy od M. Michajlova, př. N. Mrštík (str. 257—480).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 220.—221. (str. 953 až 1029): Hattaš—Hedwigia. Tím ukončen X. díl.

Příroda a lidé. Napsal **R. E. Jamot.** 2. vydání. V Praze 1896. Nakladatelé Bursík & Kohout. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 4.—5. (str. 145—240. Konec).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XII. Svaz. 5.: Páni a sprosťáci (Jan Osten) (str. 5 až 132).

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník V. Číslo 14.—15.: Tragedie člověka od Emer. Madácha, (str. 97—198. Konec).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XI. Seš. 113 : Hřbitovní kvítí (str. 21—52).

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. Ibl. V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 42. (str. 977—1016): tourbillonnement—tunique.

Slovník francouzsko-český. Kapesní vydání. Sestavili J. **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1896. Nakl. J. Otto. v. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. — Sešit 2. (str. 33—64): artère—bourreler.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 18.—21.: Dojmy a rozmary (str. 57—184).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. I. Lovcovy zápisky. Sešit 6.—7. (str. 161—224).

Stručný slovník paedagogický. Redaktoři Jos. **Klika** a Josef **Sokol.** V Praze 1896. Nákladem odboru literárně-paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 36. (str. 1101 - 1132): Observace—Oldenburské školství.

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník X. Sešit 15. až 16.: Intimní dramata od Ot. Auředníčka (str. 161—241. Konec). Sešit 17.—18.: Černá Hora od M. Ljalinaje, př. J. Khun (str. 1—93. Konec). Povídky z cest od A. Řehákové (str. 1—48).

Úplný místopisný slovník království Českého. Díl II. Část historická. Sepsal August **Sedláček.** Nakladatelé Bursík a Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 2—3 arších 30 kr. Sešit 7.—8. (str. 241—320.: Hořice až Chodová Planá. Ku článku Hradecko (ves) opravujeme: 1) říká se obecně *Hrádecko* (od *hrádek*); 2) ves ta nebyla založena teprve v 16. stol., neboť v Kaceřovském urbáři z roku 1558. uvádí se už „Hrádecko, ves pustá" (fol 129ᵃ).

Věstník král. České společnosti nauk. *Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná.* Ročník 1895. Obsah: Některé prameny k náboženským dějinám v 15. století (Jar. Goll). 12. Pamětný spis nejmenovaného pozorovatele o příčinách selského pozdvižení v Čechách r. 1775 (Fr. Kameníček). 36. O mapě kard. Mik. Cusy ze středu XV. století (J. Metelka). 20. O neznámém dosud vydání mapy Islandu Olaa Magna z r. 1548 (týž). 13. O stupňování přídavných jmen slovanských a jiných příbuzných (J. Kolář). 28. Rukopisná Apatéka domácí (Fr. Prusík). 21. Der apolog vom bock und vom meszer Mh. Bh. II., 2193 (A. Ludwig). 10. Die geschichte von Videgha Mâthava im Brâhmana des weiszen Yajurveda (týž). 6. Über die mythische grundlage des Mahâbhârata (týž). 26. Über Genesis IV, 7 (týž). 4. Latinský panegyricus Martina z Tišnova o pánech Tovačovských z Cimburka (Jos. Truhlář). 22. Několik listin týkajících se kolleje Karlovy z let 1367 až 1424 (V. Nováček). 30. Die etymologie von Pharao (A. Ludwig). 5. Der Nâsadasîya-hymnus Rigveda X, 129 (týž). 8. Das füllhorn (týž). 2. Über gewisse mit *st-* anlautende Wurzeln im Baltisch-Slavischen (Jos. Zubatý). 31. Nochmals über den Einfluss des Hauptsatzes auf den Modus des Nebensatzes im Gotischen (V. Mourek). 21. Die bedeutung von lat. superstitio und lat. panis [1]) (A. Ludwig). 4. Die sogenannten Flickvocale des

[1]) O *panis* pojednával týž spisovatel už v Kroku III, 5.

lettischen Volksliedes (Jos. Zubatý). 24. Die ursprüngliche Gestalt von Ilias B 1—454 (A. Ludwig). 24. Dodavky a oprávky k studii kulturní: O českém zvonařství (A. Rybička). 5. Seznamy klenotů a úročních platů děkanského chrámu Páně v Chrudími v 2. polovici XV. a na začátku XVI. století (týž). 6. Gebrauch der casus im althochdeutschen Tatian (V. Mourek). 49. Albrecht Chanovský z Dlouhé Vsi a Jan Jeník rytíř z Bratřic o výročních obyčejích, pověrách a slavnostech staročeských (Č. Zíbrt). 26. Copialbuch des apost. Nuntius Bertrand de Macello 1366—1368 (A. Nováček). 41.

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp. Sešit 102.: Bezbožníci. Žert v 1 jednání od V. L. Velička, př. E. bar. z Bílé a Boř. Prusík. 26. 16 kr.

Études de mythologie slave par. Louis **Leger.** Nro. 1: Peroun et saint Élie. Paris 1895. Maisonneuve. 8°. 31.

Francouzská cvičebnice. Sestavili K.. **Regal** a O. **Sýkora.** V Chrudími 1896. Nákladem vlastním. 8°. IV. 298. 1·5 zl. — Obsahuje netoliko cvičné věty, ale i souvislé články (prosu i básně) a na konci slovníček obou jazykův. Tisk je veliký, jasný, úprava úhledna.

Gřyvny karne v davnej Polsce i najdavnějša naša gřyvna menniča přez Ant. **Małeckiego.** Ve Lvově 1893. 8°. 26.

Изъ лекцій по латинской фонетикѣ. Napsal J. **Baudouin de Courtenay.** Ve Voroneži 1893. v. 8°. XXXVIII. 463. 3 rub.

Korespondencya poufna ex-agenta dyplomatyčnego z damą dvoru (r. 1813—1819) přez R. **Baudouina de Courtenay.** V Krakově 1885. 8°. III. 32. 30 kr.

Kronika Baška čyli t. zv. Kronika Vělkopolska přez Ant. **Małeckiego.** Ve Lvově 1894. 8°. 23.

Ludność volna v księdze Henrykovskiej přez Ant. **Małeckiego.** Ve Lvově 1894. 8°. 33.

Pěstování stromů a křů ovocných i ozdobných od Fr. **Freiberga.** V Praze 1896. Nakl. Al. Wiesner. 8°. 217 a 14 tab. 2 zl.

Studyum nad bullą Inocentego II. z r. 1136. přez Ant. **Małeckiego.** V Poznani 1894. 8°. 53.

Versuch einer Theorie phonetischer Alternationen von J. **Baudouin de Courtenay.** Strassburg 1895. Nakl. K. Trübner. 8°. III. 124.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Nařízení ministra kultu a vyučování ze dne 19. března 1896 v příčině nostrifikace doktorských diplomův lékařských nabytých ženami v cizině.

Na doplněnou výnosu ministerstva kultu a vyučování ze dne 6. června 1850, č. 4513., jímž se vydávají zatímní ustanovení o nostrifikaci cizozem-

ských doktorských diplomův lékařských, vidí mi se nařizovati, by příště i *ženy* připouštěny byly k nostrifikaci takých cizozemských doktorských diplomův.

Při tom však jest šetřiti těchto ustanovení:

§ 1.

Kandidátka prokaž za účelem připuštění k nostrifikaci:

a) rakouské státní občanství,

b) že odbyla 24. rok věku svého neb jej dokoná v tom kalendářním roce, v němž žádá za nostrifikaci,

c) že s prospěchem vykonala zkoušku, jež v minist. nařízení ze dne 21. září 1878, č. 15.551, resp. v minist. nařízení ze dne 9. března 1896, č. 1966 určitěji jest označena (zkouška dospělosti), na tuzemském státním gymnasii,

d) studijní dobu 10 semestrův na lékařské fakultě cizozemské university, jejíž studijní zřízení se podstatně rovnají zřízením rakouských universit.

Mimo to jest kandidátce prokázati, že proti jejímu chování za doby studijní v cizině nebylo žádné námitky.

§ 2.

Má-li býti kandidátka připuštěna či nic, i mají-li se jí snad výminkou poskytnouti úlevy neb výhody, o tom se má usnésti professorský sbor lékařské fakulty té university, při níž se domáhá nostrifikace.

Usnesení professorského sboru o připuštění k nostrifikaci jest v každém jednotlivém případě předkládati k schválení ministerstvu kultu a vyučování, při čem se mají určitěji odůvodniti úlevy a výhody, jež se kandidátce snad poskytnou.

Proti usnesení o nepřipuštění jest volno rekurs podati k ministerstvu kultu a vyučování.

§ 3.

Je-li kandidátka připuštěna, má se podrobiti všem (praktickým i theoretickým) přísným zkouškám, vyjímaje přírodopisné zkoušky předběžné.

Požadavky, které jest činiti při každém jednotlivém zkušebním výkonu, mají býti úplně stejny s požadavky činěnými do mužských kandidátův.

§ 4.

Dostála-li kandidátka těmto požadavkům, má býti promována a má jí býti vydán diplom.

§ 5.

Toto nařízení nabývá ihned platnosti.

Jeho c. a k. Apoštolské Veličenstvo ráčilo Nejvyšším rozhodnutím ze dne 18. ledna 1896 nejmilostivěji schváliti, by se ***k propůjčování stipendií učitelům přírodovědeckých odborův na středních školách***, v prvé řadě

čitelům přírodopisu a zeměpisu, částka 3000 zl. ročně, prozatím na dobu ří let rokem 1896. počínaje, zařadila v státní rozpočet.

Předpokládajíc ústavní povolení zmíněného úvěru, ministerstvo kultu a yučování propůjčí tato stipendia a sice po prvé v r. 1896.

Stipendia ta mají poděleným učitelům poskytnouti příležitost konati tudijní cesty po 3—4 neděle *s pravidla o hlavních prázdninách*, aby římými dojmy rozšiřovali své vědomosti a názory a prohlubovali porozumění ro vědecké bádání.

Dle povahy věci může úkol jednotlivých stipendistův býti rozmanit a áležeti v návštěvě musei, sbírek a vědeckých ústavův neb vykopávek, pak e vědeckých excursích nebo v účastenství expedice uspořádané odbornými čenci, n. p. k snímkům geologickým neb zeměpisným atd.

Taková stipendia udílejí se až do 300 zl. a sice ročně 10 ucházečům.

Každý ucházeč udej v žádosti své vědecký účel zamýšlené cesty a přilož rátký programm, z něhož bude patrno, jak účelu toho chce dosíci.

Každý stipendista jest povinen, ukončiv svou cestu, podati ministerstvu ultu a vyučování krátkou zprávu, obsahující podstatné kusy svých pozoro- ání, po případě studií. Rovněž se očekává od těch stipendistův, kteří podikli vědeckou cestu, že použijí co možná té příležitosti, aby obohacovali bírky svých ústavův.

Podmínky, za jakých se lze ucházeti o propůjčení takového stipendia, jsou:

1. Úplná učitelská spůsobilosť pro některou skupinu přírodovědeckého dboru, zvláště pro přírodopis a zeměpis;

2. aspoň trojleté působení skutečným učitelem na střední škole.

K žádosti se přiložte:

1. kvalifikační tabulka, 2. vysvědčení o spůsobilosti, 3. vědecké práce, iž ucházeč po případě uveřejnil, 4. krátký programm zamýšleného použití tipendia.

Žádosti řízené k ministerstvu kultu a vyučování podávejte se předesanou cestou služební, buď od ředitelstva a zemského školního úřadu o nich odáno dobré zdání a sem buďte předloženy r. 1896. nejposléze do 16. května, a příště *nejdéle do konce dubna každého roku.* (20/3. 1896, č. 1358.)

Schválená díla:

Roth Jul. a Bílý Fr., Úvod do jazyka německého rozborem a nápoobou. Pro I. třídu. 2. vydání. V Praze 1895. 52 kr., váz. 60 kr. (23/3. 896, č. 6408.)

Kořínek Jos., Latinská mluvnice. I. díl. Tvarosloví. 6. vydání vzdělané os. Kořínkem synem. V Praze 1896. 75 kr., váz. 1 zl. (19/3. 1896, č. 021 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Bartoš Fr., Česká čítanka pro III. třídu. 3. vydání. V Brně 1896. zl., váz. 1·2 zl. (19/3. 1896, č. 6118 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Sommer Jan, Arithmetika pro I.—III. třídu reální. V Praze 1896. 1·05 zl., váz. 1·3 zl. (16/3. 1896, č. 4480.)

Letošník Jos., Rakouské dějiny a ústava pro ústavy učitelské. Díl III. V Praze 1895. 1·4 zl., váz. 1·6 zl. (17/3. 1896, č. 4951.)

John Jan, Přírodopis pro ústavy učitelské. Díl II. Mineralogie a geologie. V Praze 1896. 70 kr., váz. 95 kr. (17/3. 1896, č. 5280.)

Brunclík Jos., Belgie, Hollandsko a Lucembursko. V Turnově 1895. Napiato na plátně s holema 7 zl (7/3. 1896. č. 4666.)

Tille Ant., Učebnice zeměpisu rakousko-uherského. 6. vydání. V Praze 1896. 75 kr., váz. 1 zl. (1/4. 1896, č. 6750 — vylučujíc současné užívání předchozích vydání.)

Rozmanitosti.

— **Rozpočet ministerstva kultu a vyučování na r. 1896** vykazuje vydajův 26,717.479. zl., příjmův 6,317.564 zl.

— **Vyučování jazyku francouzskému.** Při universitě v Lausannu ve Švýcarsku uspořádán bude letos feriální kurs pro zdokonalení se v jazyku francouzském, a to od 21. července do 28. srpna. Programm přednášek a cvičení zaslán bude zdarma každému, kdož o něj dopíše sekretariátu universitnímu. Upozorňujeme na tento kurs zejmena učitele, kteří jazykem francouzským se zabývají.

— **Přednášky z oboru slavistiky v letním semestru** konají na universitě *Lvovské*: R. *Pilat:* Dějiny poésie polské od r. 1815—1831. Některé závažnější části ze skladby polské. A. *Kalina:* Elementární kurs jazyka *českého* spojený s praktickými cvičeními. Hláskosloví jazyka staroslověnského. Al. *Kolessa:* Dějiny rusínské literatury XIX. věku. Dějiny rusínského jazyka v XI.—XV. věku. — Na universitě *Záhřebské:* Tom. *Maretić*: Hlásky jazyka staroslověnského na základě srovnávací mluvnice. Věcný výklad junáckých národních písní staré doby. Ar. *Pavić:* O přízvuku a metrice v jazyce charvátském. O národních písních.

— **Hry české mládeže.** Spolek ku pěstování her české mládeže v Praze konal druhou výborovou schůzi v novém složení dne 27. března. Ustanoveno bylo mimo jiné, že s hrami dítek škol obecných a měšťanských se počne 13. dubna. Velké hřiště na Letné bude ohrazeno vkusným plotem, kdež také postaven bude byt hlídačův a veranda, aby děti mohly se v čas náhlého deště ukrýti. To vše zajisté prospěje, aby dítky ještě větším počtem než loni se súčastnily her. Loni súčastnilo se, ač výstava mnohé z dítek odvedla, 45.319 dětí. V téže schůzi přijata řada nových členů. Výbor obrací se ku Pražské české veřejnosti, by spolek, který v jiných zemích tisíce členů čítá, podporovala hojným přistupováním za členy. — Kurs pro výcvik ve vedení her uspořádán byl ode dne 7. do 12. dubna. Zahájen byl v úterý dne 7. dubna o 8. hodině ranní v tělocvičně c. k. ústavu učitelského v Panské ulici. Až dosud jest přihlášeno z Prahy 10, z venkova 10 a z Moravy 1 účastník.

— Při Pražské c. k. zkušební komisi pro učitelství **tělocviku** na školách středních a ústavech učitelských budou se nejblíže příští **zkoušky**

obou zemských jazycích konati dne 24. června 1896 a ve dnech následujících. Kdo míní zkoušky v této lhůtě podstoupiti, nechť podají své opo ėdi, náležitými doklady vystrojené, nejdéle do 15. června 1896 k řediteli kušební komisse, J. Šťastnému, v den před počətím zkoušek bude pak osobně se přihlásiti a zaplatiti nařízenou taxu zkušební 15 zl.

Konkursy.

Uprázdněno jest místo: skut. učitele mathematiky a fysiky na gymn. Roudnickém a Opavském, skut. učitele (po případě supplenta) pro lučbu s mathem. a fysikou) na vyšší obchodní škole Prostějovské, skut. učitele klassické filologie na gymn. Opavském, zatímního učitele lučby na reálce Písecké.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická: V pondělí dne 23. března přednášel prof. Dr. *Dvořák* o Abu Firasovi, arabském básníkovi a hrdinovi X. věku. — Dne 13. dubna přednášel prof. Fr. *Prusík* o nejstarších Kaceřovských registrech urburních z r. 1558, tedy z doby rytíře pana Floriana Griespeka z Griespachu, jenž dal zámek Kaceřov z gruntu vnově znamenitým nákladem vystavěti. Registra tato jsou důležita starými záznamy jednak o zámku Kaceřovském a patřících k němu vsech, řekách i potocích a lesích, zvláště však jmeny některých *osad* během času *spustlých* neb i zaniklých a konečně významem jmen osobních i různými tvary jmen křestních. — Dále přednášel prof. Fr. *Prusík* o nové decimální klassifikaci bibliografické; přednášku viz v tomto sešitě.

Třída mathematicko-přírodnická: V pátek dne 17. dubna přednášel Dr. J. *Barvíř* „Gabbro od Malého Boru“; prof. Dr. F. Vejdovský předložil pojednání K. *Pisařovice* „K známostem Hydrachnid českých“ a prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „Stratigrafie křídového útvaru Řipské vysočiny a Polomených Hor“.

Historický spolek v Praze.

Dne 19. března konána valná hromada, při níž oznámeno, že má spolek 4 členy zakládající, 65 členů skutečných a 40 přispívajících, dohromady 109 členů. Publikace v roce minulém spolek nevydal, ač pomýšleno na vydání svazku akt konsistorních, jejž k tisku připraviti hodlal prelát Dr. Klement Borový. Vedle toho se připravují práce Marka Bydžovského z Florentinu, aby během příštího roku mohl býti podán členům svazek čtení historického. S potěšením lze oznámiti, že konečně učiněn rázný krok s prací pro všecky historiky a milovníky dějin českých vysoce důležitou. Již před více než 20 lety, k popudu prof. Dra J. Emlera, pomýšlel výbor Historického spolku na sebrání materiálu pro bibliografii historickou, totiž pokud možno úplné a přehledné sestavení všech spisů samostatných kterýmkoli jazykem. Práce ta nesnadná s podporou spolku, pokud to skrovné prostředky jeho

dovolovaly, již tenkráte začata; po několikaleté přestávce z ochoty vrátil se k ní Dr. Václav Řezníček a po delší dobu pro ni sbíral látku. Zaneprázdněn pracemi jinými, také se jí zřekl, odevzdav, co sebral, Historickému spolku. Nyní se práce ujal Dr. Čeněk Zíbrt, který v pracích podobných osvědčil již píli a vytrvalost. Z prostředků spolkových na sbírání látky, které pod dohledem a dle návodu Dra Zíbrta konají mladí historikové, povoleno 200 zl. na rok letošní a zároveň požádány I. a III. třída Akademie, aby po 100 zl. přispěly na práce, které zahájeny byvše počátkem letošního roku, již tou měrou pokročily, že Dr. Zíbrt hodlá do dvou let celou bibliografii dějin českých připraviti pro tisk. Pokud se týká péče spolku o získání přepisů listin v cizích archivech, je v té příčině hlavním pramenem státní archiv v Drážďanech. Také o prázdninách roku minulého vypraveni tam dva badatelé, Gustav Fridrich a Dr. Václav Novotný, kteří vrátili se s hojným počtem přepisů akt veřejných z počátku XVI. století; Fridrich vedle toho v státním archivu ve Vídni přepisuje diplomaticky nejstarší listiny týkající se dějin českých. „Pramenů dějin českých“, vydávaných z nadání Palackého, svazek VI. dospěl v tiskárně pro churavost vydavatele sice teprve k archu 14., ale rukopis na dalších 15 archů úplně hotový odevzdán již také tiskárně. Svazek ten vedle 17 drobnějších kronik z XV. století obsahovati bude kroniku Eneáše Sylvia a oba její české překlady, Jana Húsky téměř současný a ještě netištěný, a Mikuláše Konáče, sice již vytištěný, ale v tak málo výtiscích zachovaný, že nesnadno se ho dohledati, konečně kroniku Beneše minority. Bartoše, písaře Pražského, již k vydání připravil prof. Dr. Ant. Rezek. Pro svazek VII., který celý bude vyplněn Starými letopisy českými, prof. Dr. Jos. Emler zkonferoval již přepisy všech 28 rukopisů, takže valná část nesnadných a zdlouhavých příprav k vydání tohoto důležitého pramene dějin českých šťastně překonána. Mohutný svazek II. „Pramenů práva městského“, péčí prof. Dra Jaromíra Čelakovského vydávaných, obsahující privilegia měst královských v Čechách do r. 1419, je již od prázdnin v rukou čtenářů a došel všeobecného souhlasu znalců. Nově přispěla k fondu pro vydávání Pramenů práva městského zastupitelstva král. města Hradce Králové částkou 400 zl. a král. města Rokycan částkou 50 zl. K přednáškám sešel se spolek v roce minulém sedmkráte. Valnou hromadou zvoleni k řízení spolku všichni pánové z výboru dosavadního kromě prof. Dra J. Golla, který oznámil, že nemůže nadále ve výboru Hist. spolku zasedati. Na jeho místo zvolen msgr. Ferd. Lehner, farář Vinohradský.

Akademia umiějętności v Krakově.

Ve zprávách za leden a únor r. 1896 uveden jest obsah předložených rozprav těchto: Kázaní středního věku (A. Brückner). Rodopis *Piastův* (O. Balzer). O methylkarbonatech fenolův velehodnotných (V. Syněvski). Zámek v Baranově (S. Odřyvolski). Kaplice umrlých nazvaná „*Zahrada*“ (*Hora* Olivetská) při kostele sv. Barbory v Krakově (S. Hendel). O starších dřevěných synagogách v Polště (M. Bersohn). O vesnické lidnatosti Polsky v době Piastovské (F. Pěkosiński). Zprávy komise fysiokratické. Studie helminthologické (M. Kovalevski). Určení délky sekundového kyvadla v Krakově i dvou jiných míst na Krakovště (L. Birkenmajer). O vlivu teploty na pohyb hodin (týž).

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

Když byla žába do ferrichloridu dvakrát po sobě v tříhodinovém intervallu ponořena, shledán jeden pruh ve vazivu, druhý v povrchní vrstvě epithelu. Dalším dokladem této akce epithelu jest tento pokus: Když bylo vstříknuto žábě podkožně nepatrné množství NaCl a žába dána do vody, shledáno, že část této soli prošla epitheliemi kožními (nejen žlázkami!) do vody a naproti tomu že zároveň vniklo do žáby věcší množství vody, než které vnikne do žáby, jíž sůl vstříknuta nebyla. Když bylo přirovnáno toto plus vody k množství soli proniklé do vody mimo žlázky, shledáno, že jest mnohem věcší, než by bylo, kdyby běželo o prosté proudy osmotické. — Byly sice podobné poměry shledány též, když byla žába bez soli ponořena do roztoku NaCl. Tu totiž proniklo do žáby něco NaCl, a žába naopak koží odevzdala do roztoku vodu; této vody pak bylo rovněž více než odpovídá zákonům osmosy; v tomto případě vysvětluje autor zjev ten zvýšenou činností žlázek hlenných, které byly podrážděny NaCl vnikajícím do kůže; shledánoť také nápadné množství hlenu v onom roztoku.

Že procházejí osmotické proudy epithelem kožním, dokázáno tímto spůsobem. — Žába, které byl vstříknut NaCl, odevzdává ve vodě epithelem (nejen žlázkami) NaCl a přijímá vodu; naopak žába ponořená do roztoku NaCl (nejméně asi 1%) přijímá epithelem NaCl a odevzdává vodu. Tedy epithelem současně prochází na venek NaCl a dovnitř voda a naopak. To nelze jinak vysvětliti než osmosou. Podobně nelze jinak než osmosou vysvětliti ten zjev, že epithelem přece může proti směru oné vitální akce směrem na venek pronikati NaCl nebo voda.

Nutno tedy uzavírati, že resorpce koží žabí zakládá se na aktivní činnosti epithelu a na osmotických proudech.

Mimo to shledáno při pokusech, že resorpce ta jest možna jak při zrušeném oběhu krevním tak i při eliminaci účinku centrálního nervstva. — Konečně plyne z pokusů, že kurare snižuje tuto resorpci a to nikoliv direktním účinkem na epithel, nýbrž účinkem na nějaký apparát, ležící mimo epitheliální vrstvu kůže, ba asi mimo kůži vůbec.

Příspěvek ke studiu činnosti žlázy štítné. Napsali Dr. *Ladislav Haškovec*, asistent kliniky psychiatrické a Dr. *Emanuel Formánek*, asistent lučby na c. k. české fakultě lékařské. (Z laboratoře pro lékařskou lučbu prof. Dra Horbaczewskiho a z laboratoře pro pathol. anatomii prof. Dra Hlavy.) Předloženo dne 5. dubna 1895. Rozprav II. třídy ročníku IV. čís. 12.

V přítomné práci obrali sobě autorové úkol stopovati změny krevní po exstirpaci žlázy štítné a dovoditi z eventuálních změn takých účastněnosť žl. št. na haematopoiesi.

z mladého, hojná jádra obsahujícího vaziva s četnými buňkami obrovskými. Tyto nebyly ještě v osutinách novorozených popsány.

Změny, kteréž podmiňují osutiny příjičné novorozených, jsou dvojího stupně. Jednou běží o prostou proliferaci vaziva, podruhé o exsudaci malobuněčnou. Nález v epitheliální části kůže jest pak druhotný. Přestává při prvním stupni na zduření a vakuolisaci buněk, při exsudativním zánětu specifickém tvoří se intercelulární dutiny, naplněné buňkami hnisovými.

Srovnáme-li obraz histologický těchto posledních změn se změnami, jež Touton (Vergleich. Untersuchungen über d. Entwickelung d. Blasen in d. Epidermis, Tübingen 1882) na okraji pemphigu popisuje, vidíme, že jsou jaksi předcházejícím aktem k utvoření se puchýře. Touton domnívá se, že dutina pemphigu tvoří se splýváním vakuol. Dle svých preparátů nemůže se autor k tomuto názoru přidati a myslí, že jsou roztažené mezibuněčné prostory podstatou puchýře, a strop pak tvoří v celistvosti zdvižená vrstva rohová. Názor tento zastává Unna ve své Histopathologii kožní (1894). Pemphigus může vzniknouti jenom tam, kde hojná malobuněčná infiltrace ze stratum papillare do vrstvy malpighické vnikla, a kde jest vrstva rohová dosti resistentní, aby v celistvosti se zdvihnouti mohla. Proto jsou praedilekční místa jeho dlaň a chodidlo. Kde vrstva rohová jest tenčí, vznikají buď papule příškvary kryté nebo mokvající. Rozdíl v histologickém složení exanthemu novorozených a dospělých spočívá ve změnách v epitheliální části kůže, kterýchž u dospělých nenacházíme.

Příspěvek k aetiologii sakrálních nádorů. Napsal Dr. *Karel Šochla*, býv. operační chovanec české c. k. chirurgické kliniky. (Se 4 výkresy a fotografiemi.) Z české c. k. chirurgické kliniky professora Maydla a c. k. pathol.-anatom. ústavu prof. Hlavy v Praze. Předloženo 1. března 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 7.

V krajině sakrální vyskytují se často nádory obsahující elementy heterogenní se sousedními, teratomy, jichž obsahem bývá kůže, vlasy, svaly, vazivo, tuk, kosti, žlázy, elementy čivové i elementy soustavy zažívací.

Z této skupiny nádorů popisuje autor tři případy vlastního pozorování na klinice prof. Maydla.

Případ první jest dermoid jednoduchý velikosti ořechu, vedle kosti křížové ležící, povstalý asi vchlípením listu korového na místě švu, ve kterém se korový list pravé a levé strany sbíhá nad uzavírající se rourou medullární. Případ druhý jest teratom složitý, velikosti pěsti, ležící mezi kostí kostrční a konečníkem, stopkou do pánve zabíhající, jenž obsahoval tkáň vazivovou, tukovou, chrustavkovou a cévy mízní.

Zajímavým byl případ třetí.

Nalezenyť vyšetřením mikroskopickým v nádoru cystickém velikosti dětské hlavy, jenž lokalisován mezi kostí kostrční a konečníkem, elementy přináležející traktu zažívacímu. Autor k výkladu vzniku tohoto nádoru už[illegible] nálezů Middeldorpfa, jenž k tomu poukázal, že v krajině sakrální vysky[illegible] vati se mohou nádory obsahující elementy traktu zažívacího, pocháze[illegible] z persistujícího střeva postanálního, jehož existenci v životě embryonál[illegible] dokázali u člověka His a Fol, a jež normálně před porodem zachází. Au[illegible] zmiňuje se ještě o podobných případech z literatury popsaných Nassen[illegible] Ganzem.

(Pokračován[illegible]

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

K R O K.

PIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBAM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

ází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových.

čí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k
50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím vysokých škol
edplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.),
pro studující vysokých škol 60 h (30 kr.).

---

ornčování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako
tel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb
raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

---

dakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 359.

PROVOLÁNÍ
SBÍRKÁM NA POMNÍK
FRANTIŠKA PALACKÉHO.

Jmeno František Palacký známo a slaveno jest po vší naší vlasti od nádher-
láců až do poslední vesnické chaloupky.
Bude tomu za nedlouho sto let, co se veliký muž tento narodil v naší milé
pod památným Hostýnem.
Bylo to v době, kdy jen málo mužů pokoušelo se vzkřísiti národ náš ze za-
ucha vlasteneckého, ve které pohřížen byl od dlouhého času následkem osudů
ých. Byli to nejvíce učenci skrovného postavení, kteří počali jazyk národní
ný znovu vzdělávati a přispůsobovati k písemnictví. Palacký u věku ještě
ladém zaujal mezi nimi jedno z předních míst, ano dovedl v činnosť jejich
ěčší sjednocení a vpraviti do ní vyšší vzlet, tak že ujímala se vždy věcších
počal se jí národ ve vrstvách širších buditi k vážení sobě svého jazyka,
ní jeho v život společenský, spatřovati v něm jediný pravý ústroj k svému
, k svému duchovnímu povznešení. Mocnou pákou k tomu bylo poznání
dějin vlasti, kterému Palacký zjednal cestu nesmrtelným dílem svým, za-
ím se na zkoumání nikdy před tím nedostiženém.
Když do prvního živějšího uvědomění tohoto vkročilo roku 1848 veliké vzru-
něr ve všech zemích evropských, kterými národ český vzbuzen byl k úča-
v politickém ruchu, byl to opět Palacký, jenž naznačil hlavní směr, ve kterém
třeba postupovati k dosažení prospěchu pro národ, jak se vzhledem k svo-
ak k zachování samostatnosti země ve svazku se samostatným mocnářstvím
ým.
Přese všecky rozdíly v míněních, které přirozeným způsobem vznikly během
tří desetiletí potomních, byl to prapor Palackého, pod kterým národ náš
své vždy bojoval pro rovnoprávnosť s jinými národy, pro politický pokrok,
ostatnosť říše a země. Po celý jeho život ctili jsme jej co vůdce svého, na-

zývali jsme jej milým otcem našich snah vlasteneckých, hleděli [illegible] k muži, jehož památka nikdy nesmí vyhynouti v myslích českých.

Když nám jej odňala smrť, vznikla proto hned v první chvíli myšlenka [illegible] na důkaz vděčné paměti národu za jeho zásluhy postaven byl Palackému [illegible] k tomu přiměřený na některém význačném místě v královské naší Praze [illegible] toho předně obec Pražská, aby k tomu přípravy činila. Vlastenecké [illegible] našeho nedopouštělo žádné pochybnosti, že se všecky třídy obyvatelstva [illegible] české ochotně budou účastniti hmotných obětí k tomu potřebných. Ale [illegible] potřeb jiných, naléhavých, které v onen čas a dlouho ještě potom vyžadovaly [illegible] obětavosti mnohem pilněji k účelům kulturním a jiným; pročež nebylo [illegible] tehdáž aneb, jak žádoucno, brzy k dílu přikročiti.

Prozatím obec Pražská dle možnosti své sbírala prostředky [illegible] ukládáním každoročních příspěvků z důchodů obecních, při čemž ku pomoci [illegible] propůjčil se také spolek „Svatobor“, k jehož účelům náleží mimo jiné též [illegible] o oslavu památky mužů v literatuře české zasloužilých, rovněž ukládáním [illegible] příspěvků ze svého důchodu; i nashromaždila se tím spůsobem do nynějška [illegible] více než 77.000 zl. pomníku věnovaná.

Suma tato ovšem nikterak nepostačuje na oslavení muže takového, [illegible] Palacký národu českému, a čas kvapí, aby se déle neodkládalo.

Roku 1898 bude sto let od narození Palackého, i jest žádoucno, aby [illegible] toho roku základní kámen byl položen k pomníku tomu a zabezpečen [illegible] k postavení pomníku nutný, tak aby století, ve kterém Palacký působil, [illegible] ještě povinné díky a povinnou česť jemu prokázalo.

Proniknuti přáním tím, obracíme se k nejširším kruhům vlasteneckého [illegible] vatelstva českého ve všech zemích koruny Svatováclavské, k samosprávným [illegible] záložnám, peněžním ústavům a k veškerým čelným spolkům i společenstvům, [illegible] dle možnosti jednoho každého příspěvky peněžitými provedení díla uskutečnili [illegible]

V pevném přesvědčení o vlasteneckém smýšlení všech stavů národa [illegible] voláme postavení důstojného pomníku Františku Palackému v Praze „Na zdar [illegible]

Příspěvky přijímá jako pokladník: pan **Adolf B. Stýblo, knihkupec a** [illegible] **starší v Praze, Václavské náměstí, a praesidium rady městské na Staroměstské radnici.**

Komitét pro zbudování pomníku Františku Palackému

v PRAZE, dne 14. dubna 1896.

Čeněk Gregor,
starosta měst Pražských,
I. předseda.

JUDr. Bedřich princ ze Schwarzenberg,
majitel panství, zemský a říšský [illegible]
II. předseda.

JUDr. Jan Podlipný,
první náměstek starosty měst Pražských,
zemský advokát,
I. místopředseda.

JUDr. Vladimír Srb,
druhý náměstek starosty měst Pražských,
zemský advokát,
II. místopředseda.

Vladimír Per,
městský radní,
t. č. jednatel.

Adolf B. Stýblo,
knihkupec, majitel knihtiskárny a [illegible]
t. č. pokladník.

Gustav Adámek, velkoobchodník a obecní starší. — **Quido Bělský**, [illegible] a městský radní. — JUDr. **Tomáš Černý**, zemský advokát. — MUDr. **Em.** [illegible] zemský a říšský poslanec. — **Jindřich Eckert**, c. k. dvorní fotograf a [illegible] starší. — **Jindřich Fialka**, professor na c. k. průmyslové škole a obecní [illegible] **Jan** říšský hrabě z **Harrachů**, c. k. tajný rada a komoří, člen sněmovny [illegible] a velkostatkář. — **Josef Kandert**, architekt a obecní starší. — **Jan** [illegible] zemský a říšský poslanec, civ. inženýr. — MUDr. **Emil Kaufmann**, c. k. [illegible] sitní professor a obecní starší. — **Josef Koutecký**, majitel domu a obecní [illegible] JUDr. **Josef Milde**, zemský advokát a městský radní. — JUDr. **Prokop** [illegible] **lipský**, zemský advokát a městský radní. — **Bohuslav Schnirch**, [illegible] sochař. — **František Tichna**, stavitel a městský radní. — **Karel Tichý**, [illegible] rada, velkoobchodník a městský radní. — Dr. **Wáclav Wladivoj Tomek**, [illegible] rada a c. k. universitní professor ve výslužbě. — **Karel Vendulák**, sládek a [illegible] radní. — JUDr. **Jan Vlček**, zemský advokát a obecní starší.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK X. Index decim. 057.4. SEŠIT 6.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896.

Vydáno 1. června 1896.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík*.

(Pokračování.)

CXIX. Rozdíel stý a dva(cátý). Kterak Kartor chtěl zabiti Allexandra a Candeolus bránil.

Vece královna synóm:[1]) „Najmilejší moji,[2]) to(muto)[3]) rytíeři Alexandrovu milosť ukažte dom(ácí),[4]) neb[5]) on jest nám přiezeň učinil.“ Odpovědě Car(tor),[6]) mlazší[7]) synuov jejích:[8]) „Pravda jest, má matko, ž(e Ale)xander poslal jeho k nám a ženu bratra mého vy(pro)stil jest z rukú nepřátelskú; avšak má žena mě k tomu nutí, abych toho Antyocha[9]) zabil, že bude tíem žalostiv Alexander.“ Odpovědě královna:[10]) „I kakého[11]) jmena sobě dobudem, zabíete-li[12]) toho[13]) pod takú zradú?“ Uslyšav to Candeollus, vece jemu: „Mě jest tento zachoval a mú že[nu[14]) ve zdraví mi jest vrátil a já jeho také ve zdraví vrátím až do stanuov císařových.“ Jemužto vece Cartor: „Co díeš, bratře? chceš, abychva oba na tomto míestě[15]) umřela?“ Vece Candeolus: „Nechci, ale chceš-li ty to učiniti, hotov sem.“ Uzřevši to Candacis královna, že se synové chtíe mordovati, smúti sě velmi a ujemši Alexandra za pravici, vede jeho do tajného míesta i vece jemu: „Proč neukážeš své múdrosti, aby sebe moji synové nehubili?“ Vece jíe Alexander: „Přepusť, ať já mluvím s nimi.“ A ona hned k tomu přivoli.

[1]) add. svým *A*. *B*.
[2]) add. milí synové *A*. *B*.
[3]) *A*. *B*.
[4]) *A*. *B*.
[5]) nebo *A*.
[6]) *A*. *B*.
[7]) *B*. mladší *A*. add. z *A*. *B*.
[8]) add. a řka *A*.
[9]) *B*. Anthiocha *A*. lat. Antigonum.
[10]) add. a řkúci *A*.
[11]) A kterakého *A*. Kterakého *B*.
[12]) jestli že jej zabíete *B*. zabíeme-li *A*.
[13]) add. pod rukú a *A*.
[14]) Doplněno z *A*., ano v *C*. opět vytrženo asi 6 listův, str. **315** až **326**.
[15]) add. od meče *B*. ut interficiamus nos.

CXX. Tuto Alexander smířil bratry spolu a sám se také smířil s nimi.

A přišed Alexander k nima, řekl jest k Cratorovi: „Zabíeš-li mě, chvály ižádné nezíščeš, neb má cíesař mnoho mne větčích,¹) protož múť záhubú ižádné tesknosti nebude míeti. I věříš tomu, bych já jemu byl míl, žeť by mne samého v tvé ruce neposlal? Ale chceš-li, ať bych tvého cti²) záhubci [záhubci] vydal tobě, přísez³) mi, že mi dáš to, zač tebe budu prositi, a jáť přísahám, žeť Alexandra v tvé ruce dám."

CXXI. Uslyšav to Cartor, že Alexander takú řeč mluví, hned se smířichu.

Uslyšav to Cartor, by vèlice vesel i da Alexandrovi zlatú korunu a hned se bratry smířichu a slíbista jemu, co by koli žádal, že jemu chtíe učiniti. I zavola královna Alexandra i vece jemu: „Blahoslavena bych byla, bych tě na vňaký den před sebú viděla, neb bych tebú všecky své nepřátely přemohla." A to řkúc, přinese jemu korunu zlatú z⁴) drahým kamením okrášlenú diamantovým a plášč cíesařký⁵) zlatohlavový⁶) drahým kamením ozdobený. A pocelovavši jeho i požehna jeho mile.

CXXII. Tuto Alexander jel od královny Candacis a nalezl bohy své.

110. Tehdá vyjev odtud Alexander s Candeolem, jedechu celý den i přijedechu k jedné jeskyni veliké i rozhostichu se⁷) tu. I vece Candeolus: „Do téjto jeskyně všickni se bohové scházejí." Uslyšav to Alexander, prosi Candeola, aby tu poostal, a učiniv oběti vítězné, všel jest sám do jeskyně. I uzře tam mrákoty veliké a oblaky a hvězdy sktvúcíe⁸) a mezi hvězdami jednoho boha, an leží veliký a oči jeho svíetíechu se jako pochodně. Jehožto když uzře Alexander, velikým strachem se užase. Tehdy vece ten veliký buoh: „Zdráv buď, Alexandře." Odpověděˇ Alexander a řka: „Kto si ty, pane?" Vece jemu: „Já sem buoh Serapis a Syrakusis,⁹) jenž držíme královstvíe tohoto světa a svět podrobujem, jenž všecky věci svěcké pod tvú moc potlačili sme;¹⁰) a věz, že s' udělal míesto sobě, ale mně si neudělal chrámu." A on odpověde i řekl jest: „Prosímť tebe, odpusť mě do Macedoníe jeti a chciť spósobiti chrám jmenu tvému, jemuž roveň nalezena nemuož býti v světě." Odpověde Syrakusis: „Císaři, toto věz, že Macedoníe neuzříš po vše časy své. Avšak vstup dále." A všed Alexander dále, uzře jinú mrákotu předivnú a uzře jiného boha na královské stolici sedíecíeho. I vece jemu Alexander: „Kto si ty, pane?"

¹) add. kniežat *B.* principes.
²) cztye *A.* testi *B.* soceri.
³) przyffez *A.* přisáhniž *B.*
⁴) om. *B.*
⁵) ciesařský *B.*
⁶) aurotextilem.
⁷) castra metati sunt.
⁸) stkvúcíe *B.*
⁹) buoh Syrakusis *B.* lat. Sesonchosis.
¹⁰) podložil sem *B.* feci subiectos.

A on jemu odpovědě: „Jsem všech bohuov počátek, jenž sem viděl, a ty vnikáš do Lybíe a již tě zde vizi, a mněť dějí Serapis." Vece jemu Alexander: „Prosímť tebe, mój milý Serapis, aby mi pověděl, kto mě má zahubiti." Odpovědě Serapis: „Jiný čas pravil sem tobě; neb [1]) by byla známa člověčíe [2]) příčina smrti, bolestí netrpělivú byl by mučen. A proto že jsi ustanovil [3]) město k chvále jmenu tvému tak tvrdé, jehožto budú dobývati mnozí císeaři a nic jemu neučiníe, a tu bude udělán hrob tvój a tvé kosti tu budú schovány." A vyšed odtad Alexander, požehna [4]) Candeolla i přijel jest k svému vojsku.

111. A jiný den pohnuv vojskem jede přes údolé, jenž bíeše plno haduov velikých, jenž jmějíchu na hlavách coruny jako smaragdové. Neb ti zajisté hadové bíechu živi lazurem,[5]) jenž se tu rodíechu, a na každý den s sebú bojováchu ukrutně.

CXXIII. Tuto Alexander bojoval s hovady, jenž mějíchu kopyta jako vepř.

112. Odtud hnuv vojskem přijel na jedno míesto, v němžto bíechu hovada, jenž mějíchu kopyta rozdělená jako vepřové, a bíechu ta kopyta široká na tři prsty, jimižto rytíeře tepíechu. A mějíchu hlavy jako vepřové, ale ocasové jich bíechu lvoví. Také bíechu k nim přimíšeni nohové,[6]) kteříšto s rytíeři velmi bojováchu,[7]) a bíechu tak silni, že muže i s koňmi [8]) unesechu. Ale Alexander běhaje sem i tam, rytíeřuov svých posilňováše, aby palicemi a kladivy [9]) mužsky bili.[10]) Tu jest zemřelo rytíeřuov puoldruhého sta [11]) a pacholkuov tři sta.[12])

CXXIV. Tuto přitrhl k veliké řece dvacet honuov z šíří.

113. Odtud hnuv vojskem přitrhl jest k veliké řece, jenž bíeše *s* [13]) šíří dvatceti honuov, ale bíeše ten břeh pln třtíe velikého, tlustého jako največšíeho sosnovíe. A spatřiv to Alexander, káza rytíeřóm, aby z nich učinili lodíe a opažili [14]) kuožemi, aby mohli na nich přeplúti na onu stranu řeky.

---

[1]) kdy *B.*

[2]) člověku *B.*

[3]) Ustavil si *B.* fabricasti enim.

[4]) valedicens.

[5]) de lasere; add. *a pepřem B.* et pipere albo.

[6]) grifes.

[7]) rytieře v tvář přělišnú rychlostí tepíechu *B.* qui cum magna velocitate feriebant in facies militum.

[8]) i s koněm *B.* lat. om.

[9]) aby střelbú a palicemi *B.* ut cum sagittis et contis.

[10]) add. i zbili sú veliké množstvíe těch hovad a nohuov *B.* Factumque est.

[11]) dvě stě a osm *B.* ducenti et octo.

[12]) om *B.* lat.

[13]) m. *s.* kteréžto řeky bíeše šíř *B.*

[14]) kázal ji opásati *B.*

CXXV. Tito lidé ctili sú Alexandra divnými a rozličnými d…

Ale lidé té země uslyševše příjezdu Alexandrovu, obětovali jemu dary rozličné, točiž húby morské bíelé a modré [1]) divné velik… a rakvice [2]) morské, jenž se v jednu vlévāše *dvaste*,[3]) v druhú osmn… měřic, a sukně [4]) z žlútku [5]) morského udělané a *czewie*,[6]) kteréžto v… tahováchu z té řeky, jichžto hrubosť bíeše *sto noh* [7]) a chuť jich j… kožto bobková sladká.[8]) A přinesechu fíky [9]) také zardělé, příliš veli… a moruše,[10]) kteréžto z moře bráchu; každá z nich jmějíeše na váz… tři sta liber. A bíechu v té řece ženy překrásné, majíce vlasy dlúh… a husté až do pat. Ty ženy cizí lidi mordováchu, jenž se plavieh… přes řeku tu, aneb je topíechu aneb do třtíe uvedechu, a tak j… dlúho *z* [11]) sebú kázali léhati, až sú zemřeli. A stíhajíce je Macedonšč… popadechu z nich dvě, jenž se blščíechu jako sníeh, bílé a čisté, a jich postava bíeše desíti noh zvýší a jmějíchu zuby psí a ščekáchu jako p…

CXXVI. Tuto Alexander zavřel dvamezcíetma králuov Taterských.

Potom [12]) Alexander jede dále a zvěděv dvamezcíetma králuov Tatherských s jich vojsky, zametal [13]) jest je kamením mezi dvěma horama; a tam bydlé až do dne súdného, neb jest to božím zjednáním zjednáno. A těch králuov tato sú jmena: Gog, Magog, Agetona,[14]) Magabena, Leatara,[15]) Apodiegega,[16]) Lymye,[17]) Ymne,[18]) Bayczena,[19]) Dediaffe,[20]) Zemarta,[21]) Tabeliaffe,[22]) Affe,[23]) Zamartyaffe,[24]) Tarbay,[25]) Alonis, Philonophi,[26]) Artmeyffczij, Sartmeyffczij a Saltacyffczij [27]) a Lynyada a Basama. Ti sú zavřeni [28]) božím dopuščením.

---

1) purpureas.
2) conchas.
3) m. *dvanáste:* dvanádcte *B.*
4) tunicas.
5) žlútkuov mořských udělané *B.* de vitellis marinis. Prešp. slovník 841 uvádí mezi hubami: žlutý fluctea, Rajhr. slov. 559: fluctea žlútky.
6) m. czrwie neb czerwie t. j. *črvy* (*červy*): czrwy *B.* vermes.
7) m. *stehno:* quorum grossitudo erat plus de una *coxa* hominis. kteréžto bíechu z tlúští jako *stehno* lidské *B.*
8) dulcior de omni pisce.
9) fungos!
10) murenas!
11) m. *s.*
12) Této kapitoly lat. nemá.
13) kázal jest zadělati a zazdíti je *B.*
14) Getrame (?) *B.*
15) Alcatara *B.*
16) Apodyneya *B.*
17) Lumie *B.*
18) Yume? Imie *B.*
19) Ranzera *B.*
20) Dedyaffe *B.*
21) Girama *B.*
22) om. *B.*
23) Yaffe *B.*
24) Dyamafragiffe, jenž slovú Kyrcefalli *B.*
25) Charbey *B.*
26) Philimoni *B.*
27) Písmeno před y pokaženo a nejasno. Sabarzitffcij *B.*
28) zazděni *B.*

(Pokračování.)

O pomůckách a methodě vyučování zeměpisného.

Podává *Bedřich Knorre.*

(Pokračování.)

Zcela rozdílný od předcházejících jest čtvrtý způsob kresby map, po původu zvaný Matzatovým. Ten zvolí jistý střed, z něhož kresba má vyjíti (obyčejně hlavní město). Kružidlem, jež rozevřel na délku 100 km (0·9 stupně šířkového na rovníce), ze středu toho opíše (třebas ani ne skutečně) kružnici a žáci udají místa, jichž se křivka dotýká (aspoň přibližně) a současně směr míst těch vzhledem ke zvolenému středu. Co takto na mapě nalezeno, zanese se stejnou kružnicí na tabuli a od žákův do sešitu. Je-li potřeba, zvolí se další poloměr na 200, 300 km, po případě u náčrtu menších krajin i menší radius. Tak zodpoví se otázka, jak daleko jest místo, o němž jest řeč, od zvoleného středu. Není-li tento uprostřed budoucího nákresu, není ani nutno celé kružnice kresliti. Původce methody nežádá, aby žák si také místa, jež jsou pomůckou kresby, pamatoval — jsou právě jen pro okamžik. Kresba provede se tím způsobem, že spojí se nalezené body a sice nejprve zase ty, jež možno delšími rovnými čarami spojiti — není-li tu takových čar, tedy se kreslí pořádkem systematickým: břeh, vyvýšeniny, řeky, města. Při všem nutno dle možnosti generalisovati.

Myšlenka Matzatova není nová, pojí se k systému někdejších map kompassových, které však už před čtyřmi sty lety byly nahrazeny správnějšími se sítí stupňovou. Proti methodě té mluví důvodův několik: tak na snadě jest námitka, že dle jediného středu nelze vždy určiti tolik rozmanitých poloh, často od něho už značně dalekých. Počínání takové vypadá skoro nepřirozeně. Co bylo řečeno při způsobu předcházejícím, jak snadny jsou odchylky v úhlu co do směru, jejž jen odhadujeme, platí nestenčenou měrou i zde. Kdyby se proto okreslily do mapy, dle níž kreslíme, všecky směry světových stran (t. zv. windrose), nejen že by se mapy pokazily, ale zmařilo by se drahně času a. p. Ostatně není, jak snadno pochopíme, kresba tak málo o pomůcky opřená, zrovna lehkou. I zde se budou žáci másti v určení strany světové, poněvadž scházejí rovnoběžky a poledníky.

Jen při probírání takových krajin, kde váha se klade na poznání vzdálenosti od jistého středu, tedy jmenovitě při vlastní otčině, užijeme způsobu Matzatova. Ale pro samotný náčrtek mapy doporoučí Lehmann přece jen sítě stupňové neb aspoň čtverečné, třebas jen tence nanesené, a teprve do nich vkreslení distančních kružnic silně a nápadně. Mapu podobnou nakreslíme neb dovednými žáky nakresliti dáme pro stálou potřebu na papíře kreslicím neb plátně voskovaném a p.

Pátý způsob kreslení map ve škole pomocí normálních čar odůvodnil po výtce E. Stössner. Jistá přímka zvolí se měřítkem — normála —, k němuž připojují se, pokud možno, v pravém úhlu vždy (neb v 2 R—180°) jiné čáry stejně dlouhé. Body na styku těchto čar neb na koncích jejich jsou oporou při kresbě vedle čar samých. Hlavní

podmínkou jest tedy zachovati pravý úhel, neb aspoň hlavní směry světové a nalézti aspoň poněkud důležité body konečné. Než autorovi methody nepodařilo se ještě nalézti normály pro všecky země (Asie, Afrika a n. j. dosud jsou bez ní) — patrně to dosti těžká věc — i hledí si stoupenci tohoto způsobu všelijak pomoci. Tak z novějších (Stössner již r. 1870 vytasil se s methodou svou), Lindemann r. 1886 už dovede touto methodou Afriku nakresliti. Ze spísku jeho vůbec není patrno, znal-li způsob Stössnerův — methoda oběma jest společna, ač Lindemann názvu „normála" nikde neužívá.

Van der Laan (též r. 1886) liší se podstatně od obou předcházejících — snahou jeho jest získati i nejhlavnější rysy celé podoby pomocí těchto pomocných čar, které za tím účelem už neklade výhradně kolmo. Jemu jest normálou právě některá strana (část) mapy přibližující se co nejvíce čáře jednoduché. Aby se normála našla, probéře učitel před kresbou obrysy celé země současně s žáky z mapy, dá ji změřiti a teprve potom začne kresliti. Účelem jest tu rovněž vštípiti celý obraz žákům v paměť, aby ho dovedli ex tempore reprodukovati, a podobá se v té příčině způsob Laanův methodě na třetím místě vzpomenuté.

Nedá se upříti, že pozoruje-li žák symmetrii na obraze se jevící, snáze si celou podobu zapamatuje. Způsob ten nabude pak tím větší ceny, učiníme-li parallelu se zemí známou, tím že normálu uvedeme na délku žákům už povědomou. Jedná-li se jen o nejbližší otčinu, užívejme dle Lehmanna hlavních normál prvního řádu (odpovídajících malé délce), pro věcší země druhého a třetího řádu, vždy dle měřítka map, jež slouží za vzor. Normálami buďte vždy důležitější hranice přírodní neb nápadné čáry umělé (řeky, horstva — železnice, vzdálenosť dvou měst znamenitých). Proti způsobu tomu dá se zase uvésti výtka, že jest umělým. Mimo to nelze vždy pro kresbu nalézti vzdálenosti, jež by normálám přesně odpovídaly — ač při ústním probírání k takovým rozdílům hleděti netřeba. Nevystačíme-li s celými normálami a volíme zlomky, stává se obraz složitým. Často hodí se ku kresbě normála pro celkový obraz vlastně méně důležitá aneb se tu musí naznačiti řada míst nepatrných, jen pro naši kresbu významných. Nemalou vadou methody jest také, že každá mapa potřebuje svého zvláštního mechanismu pomocných čar a bodův. Způsob Laanův vyvolává nesprávnosti tím, že se úhel odchylky čar navzájem jen odhaduje a pravoúhlé složení normál Stössnerových nese na sobě ráz mrtvé strnulosti. Čáry, které kresbu měly usnadniti, poněvadž k obrazu samému nepatří a přece více méně obrysy jeho k nim se blíží, ruší značně celkový dojem dokonané práce. Naproti tomu pravidelná síť stupňová ano i čtvercová, byla-li zvlášť tenčími čarami nanesena, dojmu nijak neruší.

K ústnímu probrání obrysův a rozměrův map hodí se, jak si zmíněno, methoda ta s prospěchem. Radno k tomu konci zhotoviti si zase výkres pro trvalé upotřebení, do něhož pak vneseme normály (i v zlomcích), abychom tak získali měřítko pro jednotlivé obrysy.

Poslední vypsaná methoda kreslí mapy na základě volných konstrukcí měřických — podobá se tedy předcházejícímu způsobu v tom, že pro každý náčrt zvláštní kostra se pořídí. Zde nejedná se již o vzdá-

ienosti, nýbrž pouze o získání určitých bodův a pokud možno také hlavních rysův podoby. Již r. 1828 Karel Ritter v přednášce před pruskou akademií v Berlíně se zanícením vystoupil proto, aby srovnávaly se horizontální tvary zemské s figurami geometrickými, že tím jisté porozumění a jasná chápání věci se usnadňuje. A skutečně dějí se parallely takové již dávno s prospěchem, pokud nejsou, jak říkáme, za vlasy přitaženy. Záhy zavedli je geografové školští také v kreslení map. Z počátku brány ještě za podklad sítě stupňové neb čtverečné (také jen částečně), v nichž vedena řada rovných čar; tyto nabývaly stále více podoby konstrukcí geometrických, any sítě nenáhle mizely, až odstraněny docela.

Spůsob tento, jsou-li konstrukce jednoduché, jest příliš malou oporou kresby a užijeme-li kostry dosti složité, jednáme proti duchu potřeby školské. Mimo to vyžaduje každá mapa své zvláštní kostry a poněvadž kreslí se tato bez všelikého pravidla, které jsme při normálách přece měli, spůsobujeme tím žáku dosti nesnází se zapamatováním si konstrukcí pro každou zemi probranou. Že i tu často voliti jest body jinak zcela bez důležitosti, nebylo by snad ani třeba dokládati. Přes to nelze často pro nepřízeň poměrů vůbec slušnou parallelu s tvary geometrickými učiniti a pak jest zvláště pomoc, kterou figura méně vhodná, obrysům té které země jen nevalně podobná, kreslení poskytuje, náramně nepatrné ceny. Čáry koster takových, stejně jako normály, ruší vždy dojem celku.

Po tom, co právě řečeno, nebudeme se diviti, že Lehmann jest pro parallelu s tvary geometrickými jen tam, kde k ní takřka poměry vybízejí. Ale ani zde nemá figur těch býti užito jako pomůcky ku kresbě, nýbrž jen na mapu už (na základě sítě stupňové) nakreslenou mají býti vneseny, aby byli žáci na nápadnosť vzájemné podoby upozorněni. Žáci podobně vkreslí figury ty do map svých, ale zase jen, abych tak řekl, do map právě k znázornění této podobnosti určených — kde čáry samy vyniknou. Kdyby vkreslili žáci figury geometrické do map, kde naznačují hory, řeky a j., snadno by byl výkres přeplněn a geometrické tvary by buď nebyly dosti patrny a ustoupily následkem toho v pozadí, žáci by ze vkreslení neměli užitku, aneb silněji naznačeny, rušily by dojem nakreslené krajiny.

Probrav, jak jsme ukázali, zevrubně hlavní methody při kreslení map ve škole, shrnuje autor ještě souborně výsledky přehledu toho a podává pak stručný návod, jak si jest při provádění kresby počínati.

Náčrtky primitivní mohou se kresliti bez zvláštních pomůcek; nejvýš užijeme podpory jedné neb dvou rovnoběžek a jednoho poledníku, vždy ovšem jen přímek! Při kresbě rozsáhlejších území, celých zemí neb světa dílův zvolíme za základ přímočarnou síť a sice stupňovou od té doby, jakmile byl žák zasvěcen v základy nauky o zeměkouli. Podobají-li se obrazy kreslené tvarům geometrickým, jsou-li nápadny jisté vzdálenosti několikrát se opakující neb v určitém poměru k sobě jsoucí — upozorníme na to jako pomůcku pro paměť a jen ve zvláště výhodných případech užijeme pomůcky té také při kresbě. Jsa příliš horlivým stoupencem methody Kirchhoffovy Lehmann patrně nerad činí ústupky i jiným spůsobům kreslení map. Předmětem kresby, pokud

vymezení látky se tkne, bude nám pouze to, o čem vyučování se skutečně zmiňuje a co tedy trvale v paměť žákovu má býti vštěpeno. Ale svědomitě pak toto vše — v ničem nepovolujíce — do kresby pojměme! Že nutno za všech okolností dbáti přehlednosti a zachovati jasnosť a srozumitelnosť kresby, jest samo zřejmo. Jednoduchosť co největší ve tvarech buď nám všude vodítkem. Mějme tu na paměti, že ani mapy nástěnné, tím méně obsah atlantu nepodávají (pro příliš malé měřítko) obrysy zeměpisné tak, jak by skutečnosti odpovídaly, a že tedy nemohou býti canonem, od něhož nelze ustoupiti. Generalisování to možno stupňovati dle toho, jaké žáky před sebou máme. Že přílišnosť i v tomto případě by byla neomluvitelnou — kdybychom konečně místo map karrikatury jediné z přímek složené podávali — rozumí se samo sebou. Principu jednoduchosti neodpovídá ovšem okrašlování kreseb různým způsobem, na př. čárkování břehu mořského. Poněvadž kreslení inkoustem jen zvláště obratným žákům se daří, dovolíme je pouze těmto, nejspíše ještě v třídách nejvyšších. Všude jinde postačí výkresy buď tužkou prostřední tvrdosti provedené, neb načrtnuté tvrdou tužkou a pro věcší názornosť a vyniknutí obrysův měkkou tužkou vytažené. Tuše z podobných důvodův, jako inkoustu, nebuď rovněž užíváno.

Jinak má se věc s barvami. Víme zajisté všickni z vlastní zkušenosti, jak rádi hoši při svých kresbách rozmanitých barev užívají. Buďtež to vždy olejové křídy (měkké pastelly) výběrem barev obmezené: voda naznačí se modře, politické hranice a místa červeně, hory hnědě, pobřeží černě. Poněvadž vymazání jednou nakresleného není tak snadné, radí autor, bychom teprve pokročilejším žákům dovolili užívání barev a i tu ještě žádali načrtnutí obrysův tužkou. Politické hranice pak buďte v míře co nejmenší do kreseb takových pojímány.

(Dokončení.)

Koleje a university v Americe.

Dle Th. Zigele vzdělal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

Ke klassickému vzdělání vyskytnuvšímu se v Americe zároveň s prvými osadníky, k professionálnímu počavšímu koncem předešlého století a k studiu přírodních věd od polovřny nynějšího století přidružila se v sedmdesátých letech státověda a sociologie. Zdá se, že v otevřené roku 1876. universitě Johna Hopkinse poprvé byl zřízen zvláštní oddíl pro dějiny a politiku. Zde jsou dějiny po příkladu Oxforda a Cambridge spojeny s politikou, to jest hlavně se studují jako nauka o zákonech, jimiž postupuje rozvoj lidských společností. Po Hopkinsovi následovala kolej Columbova v Novém Yorce, zřídivší r. 1880. školu politické a sociální vědy; v ní se kromě 7 seminářův vyučuje 3 druhům kursův: 1) dějiny a politická theorie, 2) obecné právo a srovnávací právnictví, 3) politická oekonomie a sociální věda. Do sedm-

desátých let, a v mnohých universitách (na př. Yaleské, Massachusetské) ještě nyní politické vědy patří v objem předmětův obecně vzdělávacích. Ana svrchovaná moc v Spojených státech náleží národu a on ji velmi často přímo uskutečňuje, pokládá se pojem o státním zřízení a oekonomických otázkách za povinný každému občanu jakéhokoliv druhu.

Snaha po rozšíření studia *politických a společenských věd* objevila se též v zásadě r. 1881. při Pennsylvanské universitě „školy Whartonovy pro finance a oekonomii.“ Zakladatel školy viděl, že dosavadní kursy v universitách mají na zřeteli theoretickou přípravu k professorské, vůbec učební a učené činnosti, že obchodní koleje připravují úředníky středního i nižšího druhu, ale že není prostředkův k výchově osob majících zaujati vyšší postavení, státi v čele nejrůznějších podnikův. Kromě toho pochopoval, že v základě rozsáhlých a palčivých sociálních otázek, čekajících rozřešení, spočívají oekonomické zájmy, pročež američtí občané, zvláště budoucí žurnalisté, povinni jsou studovati je všestranně a sice ne toliko theoreticky, ale i prakticky. Tudíž mladí lidé průběhem dvou let studují obchod, prostředky kommunikační, theorii pojišťovací, bankovní záležitosti, průmysl, zemědělství s oekonomické i společenské stránky a též právo, oekonomii i statistiku pro připravování se k společenské činnosti, k vyučování dějin a oekonomie, k žurnalistice a k rozsáhlým trhovým i průmyslovým podnikům. Po dvouletém kursu a s úspěchem vykonaných zkouškách uděluje se stupeň bakaláře.

V nějakém spojení se školou Whartonovou nalézá se nedávno založená jedním z výtečných učitelův jejích, Edmundem Jamesem, americká akademie politické a sociální vědy. Ona představuje úplně neodvislou, obromnou společnosť více než 3000 osob, zajímajících se společenskými otázkami, ale ne pouze mezi učenými specialisty jako evropské akademie. Na sjezdech členův zkoumají se rozličné společenské otázky, jež buď v tu kterou dobu hýbají veřejným míněním neb vůbec tak či jinak zajímají mnohé. Členové vybírají několik učených specialistův podávajících zprávy, řídících sjezdy, posuzujících vydané zprávy akademie, a v čele celé akademie stojí předseda, její zakladatel Edmund James. Zprávy akademie záleží v časopise (Annals) a celé řady rozličných prací jak původních tak i přeložených.

Studium *semitských jazykův* se počalo velmi záhy následkem potřeb bohosloveckých; časem k vůli srovnávací jazykovědě se k tomu přidružily sanskrt a dřevně-iránské jazyky a obchodní styky s Čínou i Japanem vedly k seznámení s jich jazyky. Čtení o jazycích dřevně asijských a východních patří z příčin historických k „departmentu koleje.“ V některých universitách kromě hudební školy (konservatoře) vyučuje se i architektuře. Americká universita snaží se tudíž zahrnouti v jeden celek vše obory lidského vědění.

V příčině *methody* americké vyučování se liší od evropského tím, že připomíná *více gymnasijní než universitní* vyučování. Studentův se někdy vyptávají na to, co bylo předneseno; každý povinen míti učební knihy, tak že samy přednášky mají časem povahu vykládání a doplňování knihy učební. Studium pak se koná více prakticky než theoreticky. V přírodních vědách se velmi mnoho místa udílí pracím v labo

ratořích, klinikách, u lože nemocného; v právnických vědách jest velmi obvyklo čtení pod vedením professorovým v oboru soudních záležitostí, a rovněž soudní pře na oko, kde úlohy sudích, advokátův, svědkův atd. rozděleny jsou mezi studenty. Při přednáškách není řídkostí, že se student právě při čtení obrátí k professoru s dotazem; vůbec jest poměr studentův k professorům nesrovnatelně bližší než v Evropě.

Učené stupně. Z pověděného snadno lze vyvoditi, že stupně amerických universit nemají stejného významu, neboť závisí na výši ústavu, který je udělil; ony se též liší mezi sebou podstatou. Tak na př. bachelor of arts může býti i ten, jenž se speciálně zabýval novými jazyky, i ten, jenž studoval semitské jazyky, a i ten, jenž se jeví specialistou v dějinách a politice. Stupňův master of arts i of science, doctor of philosophy i of science nabývají za projití jednoročního, dvouletého neb tříletého kursu ve škole určené pro ty, kteří nabyli už předcházejícího stupně bakaláře, po vykonání ustanovené zkoušky a též obyčejně po předložení vědecké práce. (Pokračování.)

Etymologica.

Podává *Fr. Prusík.*

1. Cukačka.

Slovem tím se označuje hůl, kterou se vyplácí míč při hře, původně ze zahnutého proutí, potom i jen ze dřeva zhotovená, dole o něco širší než nahoře, na způsob malého kopista. Hůl ta sluje jinak *palestra*, kteréžto jmeno se uchovalo ze středověku jako mnohá jiná, jež z her žákův po latinsku mluvících vnikla v mluvu lidu; k takovým patří na př i *pilám:* tak za svého mládí jsem často slýchal volati městské děti, když chtěly, aby při hře druh druhu hodil míč.

Slovo *cukačka* odvozují vykladači jeho od cukati, něm. zucken, neuvažujíce, že se významy obou slov k sobě nijak nehodí, ano něm. zucken i pošlé z něho cukati značí „trhati“.

Mám tedy slovo *cukačka* za podobný zbytek středověký jako výše zmíněné palestra, pilám a p.; povstaloť ze slova *socani* obvyklým připodobením k zdomácnělému *cuka-ti* s koncovkou jako v slovích „*plá*ca-čka, vypláce-čka“ a p.: cokačka, cukačka. Co do *socani*, jež snad jest původně perské, srv. Hist. de proeliis (ed. Osw. Zingerle, ve Vratislavi 1885) §. 29: direxit ei pilam ludricam et *socani*, quod factum est de virgis, que curvantur a capite, ut luderet cum eo = poslal jest jemu vardu a *huol*, jenž bývá z prútie, které sě s vrchu nahnulo Náchod. rkp. kap. 16. — Ecce tibi dirigo pilam ludricam et *socani*, cum quo ludas ib. = A teď posielám vardu a *huol*, s nimižto zvykaj hřě dětinské ib. kap. 17. — §. 31: quod direxisti nobis pilam ludricam et *socani*, cum quo luderem = že s' nám poslal vardu hernú a *huol* ib. kap. 19. —

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

IX.

Přál bych sobě vědět, proč často tě, Naevole, smutným
potkávám, mrzutým, jako když byl Marsyas[1]) odřen.
Proč máš tvář, jako měl dopaden byv Ravola,[2]) klínek
an Rhodopin vlhkým vousem svým právě otírá,
dostal když políček od nás otrok mlsající?
Pohledu tvého není lítostnější Creperejus[3])
Pollio, když trojnásobné chtěje úroky dáti
obchází a hlupáka nenajde. Tolik z čeho vrásek?
Vždyť málem spokojen hrával's na rytíře si šaška,
u stolu šprýmovný býval's břitké maje žerty
a vtipy znal jsi mnohé zrozené tady v obvodu města.
Všecko nyní naopak; vážná jest tvář a suchého
naježený vlasu les, žádná pleti lesknota, jižto
z Bruttia[4]) lep vlažný ti na obvazcích uchovával,
teď nedbáš, že chlupem vzrostlým jsou hnáty ti drsné.
Odkud jest hubenosť, jako když neduživce starého
zimnice trápívá čtvrtodenní, již mu domácí?
Tajné poznati jest po chorém těle trýzně duševní,
poznati jest i radosti; neboť z toho tvář na se vezme
zevnějšek jinaký. Proto zdá se, změnil že jsi spůsob
svého žití, cestou bera dřívější se protivnou.
Dříve totiž, jak v paměti mám, chrám Isidy[5]) často,
též Ganymeda i Míru, cizí na Palatiu Matky,
též Cereřin — žena zdaž se v kterém z chrámů nenabízí? —
znectíval's, znám víc než i Aufidius[6]) cizoložník;
a k tomu, ač to tajíš, i mnohému jsi manželu sloužil. —

„Prospěšný sic i tento život je mnohým, mně nižádná
odměna díla není. Tlustý plášť dostanu někdy,
přes togu jejžto nosím, jen sprosté látky a barvy,
hrubě jenom stlučený od tkadlců na stavu Gallském,[7])
kdys ze stříbra také horšího i nádobu tenkou.

[1]) Marsyas, pištec z Frygie, přemožen byl od Apollina v zápase hudebním a za smělosť svou byl odřen. V Římě byla jeho socha na foru blíže tribunalu prae torova spolu se sochou vítěze Apollina; Marsyas vypodobněn byl s tváří zamračenou, jakoby očekával svůj osud. Sr. Hor. S. I. 6. 120.

[2]) Jakýsi Ravola byl dopaden při cizoložnictví s Rhodopou od jejího manžela samého, kdežto přítomní hosté tehdy právě přistihli mlsajícího otroka; však v. 5. jest asi podvržen.

[3]) Creperejus Pollio, lehkomyslný dlužník a útrata, jaké líčí sat. XI.

[4]) Lep (nejlepší z Bruttia) pro odstraňování chloupků z těla, viz VIII 16.

[5]) Dostavenícka bývala u chrámu Isidina (sr. VI. 489. a 529.), u sochy Ganymedovy nedaleko chrámu Míru (v. I. 115.), u chrámu „cizí“ Matky (Cybely, v. I 111, III. 137.) a u svatyně Cereřiny, též na vrchu Palatinském.

[6]) Aufidius, osoba tehdy vůbec známá záletnictvím; podobně Virro ve v. 35.

[7]) V Gallii dělány látky pevné, ale hrubé.

Osudy lidstvo vedou, osudů též vláda je v částech,
jež jsou v lůně skryté. A zapadne-li tak tvoje hvězda,
míra ti nic dlouhá ukryté tvé žíly nezíská,
byť tě nahého viděl Virro maje slin plno na rtu,
byť bez přestání i psaníčka tě dráždila často
úlisná; vždyť sám muže k sobě přitáhne cinaedus.[1])
Obluda však zdali jest horší smilníka lakomce?
„„Tohle to dal jsem tobě, to pak, víc ještě jsi dostal —"
Účtuje takto se nadzvédá. — Nuž spočti, s tabulkou
počtářskou[2]) otrok tady buď! Za všechno počítal
sesterci jsi tisíců pět; k tomu spočti i práci!
Zdaž jest snadno a lehko mně dostávat se pořádně
v útroby a v nich potkávat s jídlem se včerejším?
Otrok méně onen nebohý jest, jenž kope půdu,
nežli kdo pána. Ty jistě hochem myslíš, že jsi něžným,
tak spanilým, že hoden bys byl v nebi číše nalévat.
Zdaž nášlapníkům[3]) nízkým, ctitelům zdali někdy
uštědříte vy cos, když svému ni chtíči nedáte?
Aj jemu ještě stínidlo abys zelené nebo velký
jantaru kus poslal, jak rodný den mu se vrátí,
jak velké jaro nastává, ženských o kalendách,[4])
když dlouhé na lenošce si tajné dárky probírá!
Řekni, vrabečku,[5]) tolik k čemu hor, statků uchováváš,
Apulských[6]) pastvin, přes něž sup létaje zemdlí?
Révou úrodnou zasypou tě pozemky Trifolské,[7])
Gaurus též vydutý, Cumské hřbety, jichž se bojíme;
neb kdož více smolí nádob trvalé si na mesty?
Zdaž mnoho tobě, jiter několik jen dáti klientu,[8])
v ledvích již ztrženému? Či venkovské toto dítě
s matkou svou, s chatrčí, s psíčkem, s nímž hrávalo sobě,
lépe je odkázat tomu milci, který tluče cymbál? —
„„Nestydatý jsi,"" praví, „„že to žádáš."" Však hude činže:[9])
„Žádej," však jediný mne nutí sluha, jak Polyfemu
též oko jedno, pro něž chytrý vyklouzl Ulyxes.

---

[1]) Cinaedy nazýváni tanečníci, kteří sloužívali mužům a tím řemeslem se ani netajili; v lat. originále jsou tato slova řecky dle Homerova: „ocel sama k sobě muže přitáhne".

[2]) O počtářské tabulce viz Velišský str. 243.

[3]) Takový „pán" jak teprv lakomý jest ke svým klientům! Ještě by chtěl jako ženy dostávati dárky, na př. slunečník nebo kus jantaru (v. VI. 573.).

[4]) Ženské kalendy, t. j. 1. březen, svátek Matronalií, kdy dostávaly ženy dárky.

[5]) Vrabeček, vhodně o vyžilém člověku.

[6]) V Apulii byly veliké statky (v. IV. 27.), tak ohromné, že ani sup najednou jich nepřelétne.

[7]) Trifolinus ager v Campanii, kde byl i mons Gaurus (v. VIII. 86) i město Cumae. Od výbuchu Vesuvu r. 79. po Kr. báli se i ostatních kopců Campanských, kde dařilo se výborné víno.

[8]) Někdy dostal klient za věrné služby od patrona stateček s otroky. Štědřejším jest pán ke knězi Cybelinu, Gallovi; v. násl., VI. 513. VIII. 176.

[9]) Klient potřebuje peněz na nájem neb aby si koupil druhého otroka; neb i jednoho jen míti bylo Římanu málo; jako bylo chybou Polyfemovi, že měl jediné oko, které mu Odysseus vypálil.

Jest koupit mi druhého, jeden je mi málo, a jídla oběma dát. Co dělat, zima když čiší? A co řeknu, řeknu, prosím, co nohám, zádům otroků, kdy severní vítr v prosinci? „Vydržte a počkejtež si na cvrčky?[1])

(Pokračování.)

Úvahy.

Handbuch der Erziehungs- und Unterrichtslehre für höhere Schulen. — Herausgegeben von Dr. A. **Baumeister.** Erster Band. 1. Abtheilung. Stran LXX a 361. v. 8°. V Mnichově 1895. Cena 6 m. 50 pf.

Celá tato publikace vychází v takové úpravě jako proslulá sbírka „Handbuch der klassischen Altertumswissenschaft, herausgegeben von Iwan von Müller." Má sloužiti vyšším školám. Těmi rozumějí se zde, jak ze všeobecného úvodu („Titel und Plan des Werkes" str. V.) vysvítá, hlavně gymnasia, reální gymnasia a reálky. Dílo má býti v první řadě prakticko-paedagogickým a určeno jest i pro školu i pro učitele. Paedagogické otázky den co den ozývají se častěji a častěji, obzvláště otázka o ceně klassických řečí pro vychovávání a tak zvané přetížení žáků zaujímají mysl všech. I denní listy věnují otázkám těmto svou pozornost; mimo to rozdíl mezi gymnasii a reálkami a jejich účel stále se přetřásá.

Celé dílo vyjde ve čtyřech svazcích, z nichž prvnímu v prvním oddělení předeslán všeobecný úvod a po té vyloženy dějiny paedagogiky se zřetelem ke školství střednímu. Druhá část prvního svazku vyloží organisaci vyššího školství v Německu, Rakousko-Uhersku a pak v celé Evropě. Vyjde pod redakcí vydavatele. V druhém svazku podá prof. prvního něm. gymnasia v Praze W. Toischer theoretickou paedagogiku a všeobecnou didaktiku, a A. Matthias, ředitel gymnasia v Düsseldorfě, praktickou paedagogiku pro vyšší ústavy. K tomu přidány budou dva zajímavé přídavky; první bude pojednávati o vychování v internátě, druhý o školním zdravotnictví. Velecennou částí celého dílu druhého bude pojednání o přípravě učitelů pro jejich úřad od Dra W. Friese v Halle. Svazek třetí bude obsahovati speciální didaktiku a methodiku. O vyučování náboženství bude pojednáno se stanoviska katolického a protestantského; pak bude následovati pojednání o vyučování latině, řečtině, němčině, dějepisu, franštině a angličině; v díle čtvrtém o vyučování mathematice, fysice, mathematické geografii (od Günthera), geografii všeobecné (od Kirchhoffa), přírodopisu, chemii, kreslení, zpěvu, tělocviku a o hrách mládeže. Celé dílo již po delší dobu se připravuje, a nakladatelství slibuje, že nejdéle během dvou let úplně vyjde.

Svazek první, právě vydaný, obsahuje — jak řečeno — dějiny paedagogiky se zvláštním zřetelem na vyšší školství od Th. Zieglera, prof. filo-

[1]) Počkej na jaro; snad bylo takové nějaké pořekadlo o cvrčku, jako naše: Dočkej času jako husa klasu. Srovnej též známou bajku o cvrčku a mravencích.

sofie a paedagogiky na universitě Strassburské. Dějinám těmto předeslán jest úvod všeobecný od vydavatele, rozdělený na čtyři části. V první vykládá se o tom, co jest vychovávání a jaký jeho účel dle pojmu obecného života; zde čte se věta, že škola nemá odcizovati, ale připravovati pro praktický život, k čemuž nemálo přispívají dějiny vůbec a dějiny klassických národů zvláště. Druhá část vykládá školní reformu pruskou z r. 1892 a vytýká hlavně, co by jako zbytečné mělo se z dnešní látky učebné vypustiti a co nového vložiti, a jak látka s ohledem na ohromné bohatství literární doby naší měla by se pro mladé duše upraviti a pak jak mělo by se naložiti s klassickou lekturou. Zejmena, pokud se týče filologie (str. XXXII), mělo by nastati omezení v tom směru, aby se „die zum Theil vergeudete Zeit" lépe mohl využitkovati a aby učitel mohl se více věnovati subjektu (žáku) než objektu (spisovateli) a mohl posuzovati vliv předmětu, jemuž právě vyučuje, na duševní vývoj žákův. Část čtvrtá, velice zajímavá, jedná o nové methodě („Die neue Methode" str. XXXIII sl.). V oddělení tomto spisovatel nejvíce ze svého podává. Jeť zkušeným paedagogem. Filosofie Herbartova pro svůj význam v ohledu paedagogickém dochází zde zvláštního uznání. Spisovateli není škola doplněním výchovy a jakýmsi přívěskem toho, co dítě v domě otcovském získalo, jemu není škola „ein bezahlter Nothbehelf, sondern eine Veranstaltung der Staatsgesammtheit, deren Beauftragte sich frei fühlen sollen von den natürlichen Schwächen der Eltern und für ihr Thun der höheren Gemeinschaft verantwortlich sind" (str. LI), a tudíž žádá, aby každý učitel po ukončení svých studií věnoval se pilně i praktické stránce povolání svého. Část čtvrtá podává pohled do nejbližší budoucnosti (str. LIV). Zde vše, co dříve bylo řečeno, shrnuje se v celek jednotný. Sluší vytknouti zejmena, že klassické vzdělání mělo by se omeziti, ale nikdy úplně dáti stranou; tak-li by se stalo, nastalo by duševní sesurovění (Verrohung). Poučný jest výklad o zkoušce maturitní. Toť stručný obsah úvodu velmi poučného a zajímavého v každé příčině (viz hlavně str. LXI).

Po té následuje vlastní část knihy „Dějiny paedagogiky". V předmluvě a v úvodu vykládá spisovatel své zásady, jimiž se řídil při spisování. Zde uvedeny jsou i prameny, z nichž čerpal. Práce rozdělena jest na čtyři díly. První obsahuje „das Unterrichtswesen des Mittelalters"; druhý dobu humanismu od středu XV. až do konce XVI. století, vykládající v prvním oddělení o humanismu, jako takém („Der Humanismus für sich"), ve druhém vykládá o spojení humanismu s reformací, ve třetím vytýká poměr humanismu ke katolicismu, kde instituce paedagogické řádu jesuitského docházejí obšírného a nutno říci i zaslouženého uznání a ocenění (str. 109 sl.). Oddíl třetí líčí úpadek humanismu a podnět „zu Neuerungen"; tu Komenský na základech novodobého bádání dochází zvláštního ocenění (str. 154—164); v oddílu čtvrtém pojednává o realismu a humanismu, kde se dotýká i reformy — ač všude až na nepatrné výminky vzat zřetel pouze k Německu — kterou ve školství provedla Marie Terezie a císař Josef II., kde oceněni jsou všichni čelnější paedagogové. Pátým dílem, v němž kriticky podán boj o školní reformu od r. 1884—1892, zakončeno celé dílo, opatřené na konci rejstříkem jmen prakticky sestaveným.

První tento svazek veliké paedagogické sbírky působí po přečtení dojmem velice příznivým, a zájem — jak již nyní možno souditi — poroste stále více s pokračováním celé publikace. V ní sneseno bude veliké bohatství zkušeností paedagogických, jež se stanou zajisté nevyčerpatelným zdrojem rad a pokynů.

Fr. Nerad.

Literatura.

Bulletin de l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1896. Svazek 1.—3.: Sur un groupement de granules pigmentaires dans l'oeuf en segmentation d'Amphibiens anoures et du Crapaud commun en particulier (Charles van Bambeke). 18 str. a 4 obrazce. Sur la constante de l'aberration (François Folie). 8. Sur les équations du champ physique; troisième note Charles Lagrange. 26. Sur le rôle des courants de convection calorifique dans le phénomème de l'illumination des eaux limpides naturelles (Walthère Spring). 17. Les hivers de 1894—1895 et 1895 —1896 en Belgique (François Folie). 12. Détermination directe des densités au voisinage de la température critique (Pierre de Heen). 4 str. a 3 obrazce. Les dessous d'une élection épiscopale sous l'ancien régime (F. Magnette). 44. La chanson: „Est ce Mars, le grand dieu des alarmes?" (suite) (Florimond van Duyse). 13. Sur la couleur des alcools comparée à la couleur de l'eau (W. Spring). 11. De la température à laquelle les courants de convection commencent à produire l'opacité d'une colonne d'eau d'une longueur donnée (W. Spring). 5. Un banc à troncs-debout aux charbonnages du Grand-Bac (G. Schmitz). 7. Sur quelques cétones de la série grasse à poids moléculaires élevés (J. Bertrand). 11. De la réapparition du liquide à la température de transformation (F. Dwelshauvers-Dery). 3. Siège d'émission des rayons X et leur mode de propagation dans l'air (Léon Gerard). 8. Les sculpteurs du nom de Jean de Brabant et Pierre, fils de Jean de Brabant (Ch. Piot). 10. Quelques mots sur les progrès de la toponymie en Belgique (Alphonse Wauters, avec réponse de M. G. Kurth). 8. Tableaux belges conservés dans le musée de Grenoble (Ch. Piot). 8.

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Rok 1896. Sešit 3.: Rusko a revoluce francouzská r. 1789 až 1792 (B. Dembiński). Hanice a osazení Podhalí (K. Potkański). Velké statky, jich bytnosť a význam (V. Čerkavski). O involuci bodův na liniích tvořících plochy kosé (L. Zajączkovski). O změnách v některých nerostech i solích pod vlivem paprskův kathodových (F. Kreutz). O zákonech zjevův neodvratných (L. Natanson). Studie helminthologické (M. Kovalevski).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník II. Sešit 1.—2.: Hugo Winckler a výsledky jeho badání staroorientálského (J. Prášek). Observationes in scriptores historiae Augustae (Rob. Novák). Enneakrunos (J. Prášek). Neznámý rukopis Persiových satir z r. 1418 a staročeské glossy v něm obsažené (Ign. Mašek). Kritické a exegetické příspěvky k Vergiliovým knihám Georgik (J. Kvíčala). Rukopis Persiových satir ve Sv. Floriánu (týž).

Филологическое обозрѣнiе. Журналъ классической филологiи и педагогики. Redaktoři a nakladatelé A. **Adolf**, V. **Appelrot** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník X. Svazek 1.: O methodách semasiologie (M. M. Pokrovskij). K Stefanu Byzantijskému a k Diodoru (M. I. Mandes). Ad Euripidem, ad Tibullum, ad Herennium (Th. E. Korš). K dějinám attické prosy V. věku před Kr. (I. Th. Vejert). K Liviu XXX, 10, 4 (G. E. Zenger). Politická terminologie prvých šesti kněh T. Liviových (A. V. Zacharov). Diskobol u Lukiana

(Th. F. Zělinskij). K nauce o členu v řečtině (S. I. Sobolevskij). Chronologie tyrannie Peisistratovy (M. O. Geršenzon). O vyučování dřevním jazykům (V. G. Appelrot). Archaeologická kronika římského Západu (M. I. Rostovcev). Rozkopky v Chersenesu r. 1895 (L.). O představení Elektry (S. O. Cybulskij).

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Šachmatov.** v. 8°. Ročník I. (1896). Svazek 1. O ruském národním skládání veršův (Th. E. Korš). Několik slov o Nestorově Životě Theodosia (A. A. Šachmatov). Švédská ballada o únosu Šalamounovy ženy (A. N. Veselovskij). Rukopisné prologové zlomky v Šafaříkově sbírce (P. A. Syrků). Ruské dějiny od nejstarších dob (K. N. Bestužev-Rjumin). Jan Bogdan, Nevydané letopisy týkající se rumunských dějin (P. A. Syrků). K životu A. S. Puškina (L. N. Majkov). K životu A. Ch. Vostokova (týž). Zápisy v některých rukopisích (P. A. Lavrov). Korn. Tromonin a Athenský rukopis z r. 1292 (N. P. Lichačev). Ruský jazyk v jeho nářečích a podřečích (P. K. Simoni). Návod ku sbírání podřečných zvláštností severo-velkoruského nářečí.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 9.: První kvítek (V. Košakěvič, př. B. Konečný).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 5.: *Vyslanec (J. Vrchlický). *Řím a barbaři (J. de Heredia, př. J. Žeranovský). Dvě novelky (př. Ot. Mokrý). Ven (A. Mažík). Lid na Hlinecku při své práci (K. Adámek). *Modlitby k Neznámému (Sv. Čech).

La Nation tchèque par Charles **Hipman.** Éditeur Jean Štolz. Prague. fol. Sešit 2.: Le mouvement moderne dans la littérature tchèque (F. Krejčí). L'état économique et social du peuple tchèque (A. Bráf). Jean Kollár et la poésie panslaviste au XIX° siècle (L. Leger). Le Musée ethnographique tchèquo-slave (J. Jakubec). Le voyage d'un seigneur de Bohême à travers la France au XV° siècle (Ch. Hipman). Joseph Manes (R. Tyršová). Institutions et associations nationales en Bohême: 1. Ústřední Matice školská (L. Schmidt). — Sešit tento (str. 145), jehož cena 3 fr. jest velmi nízká, jest ještě bohatěji vypraven než prvý, obsahujeť: Pohled s mostu na Malostranskou věž (v barvotisku), Jos. Manesovy obrazy: Kde domov můj? Zaboj, Skřivánek z RKého a Orloj staroměstský; M. Pirnerovy Počasí. Starou Prahu z výstavy, Sokola, St. Suchardy Ukolébavku. Kromě toho jsou v textu některá vyobrazení. Úprava jest opět velmi elegantní. Přejeme spisu tomu hojného odbytu na větší čest jmena českého.

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIII. Sešit 3.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVII. Čís. 12.: Účelnosť v literatuře (J. Vorel).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 21.—23.:

Bílá pohádka (F. Svoboda). Z jarního života ptactva (B. Bauše). Shakespeare a Kronborg (Boř. Prusík). *Ballada (M. Haunerová). Znamení (Vilers de l'Isle-Adam, přel. M. Kalašová). Očištěný strýc (K. Grahame, př. Bartoš). *Mezi hroby. K falšování potravin (K. Lukáš).

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník XII. Zešyt 5.: Statut o platech učitelův škol středních (J. Soleski). Přijímací zkoušky do I. třídy (Z. Samolevič).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 9.—10.: Z budoiru starořecké paní (K. Patsch). Sultan Mehmed II. Fatih (F. Šišić). *Z české lyriky (J. Milaković). *Noctes vigilantur amarae (M. Sabić). Na Tiberu (M. Begović). *Láska (I. Okrugić). Den sv. Jiří (P. Mirković). Nalezenec (L. Grgjić).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Číslo 12.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 5.: Tisíciletí uherského státu a národové nemaďarští (Adolf Srb). *Magnátská legenda (Jaroslav Vrchlický). *Poslední odpověď (Jiří Radovan). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Vědeckost Naší Doby a Času (Fr. Zákrejs). Nové písemnictví (H. Staněk). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vl. Svoboda).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník IX. Sešit 5.

Památky archaeologické a místopisné. Red. Dr. Jos. Lad. **Píč.** Nákladem Archaeolog. sboru Musea král. Českého. V Praze. 4°. Cena ročně (4 sešity) 3 zl. Díl XVII. Sešit 1.: Mohyly Bechyňské (J. Píč). Fresky u sv. Mikuláše na Malé Straně v Praze (K. Mádl). Zvonařský rod Klabalův (Em. Leminger). Některé zvláštnosti starších chrámových staveb jihočeských (J. Brauiš). Materialie k dějinám umění, uměleckého průmyslu a podobným (Frant. Mareš). Příspěvky k dějinám Pražského baroka (Boh. Matějka). Paměti o školství Turnovském v XVI. a XVII. století (J. Šimák). Soustavný přehled výsad, privilejí a různých jiných práv města Třeboně (Th. Antl). O dvou nálezech českých denarů (Jos. Smolík). Kamenná mohyla nad Hánovem u Milévska (J. Hraše). Zprávy a drobnosti.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník V. Sešit 9.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1895. Sešit 1.—4.: Schnitzel aus einer Pindarwerkstätte (W. Christ). Die Verheiratung der Markgräfin Jakobe von Baden mit Herzog Johann Wilhelm von Jülich-Cleve-Berg (Max Lossen). Zwei Rechtsfälle in der Eigla (K. Maurer). Über Prokophandschriften (J. Haury).

Über die Cenones der Montanisten bei Hieronymus (J. Friedrich). Das älteste Zeugniss für den Namen Deutsch (A. Dove). Die Selenkidenära der Makkabäerbücher (G. Unger). Tristan als Mönch, deutsches Gedicht aus dem 13. Jahrhundert (H. Paul). Benedict von Nursia und seine Mönchsregel (Ed. Wölfflin). Beiträge zur Kritik des Euripides (N. Wecklein). Zu Josephos (G. Unger). Über einige Commentatoren zu Sūtren des weissen Yajurveda (R. Simon).

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. Sešit 5.: Víťazstvo (Kot-Murlyk, přel. B. Š.). *Všednosť. *Noci. *Do tiemy samoty (Somolický). *Z jarných popevkôv (Martin Sládkovičov). Slovenský jazyk.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann**. V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XV. Sešit 4.

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ М. Дьяконовъ. v. 8°. Cena ročné (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník IV. Svazek 1.: Fünfzig Jahre im preussischen Hofpredigerdienste — D. E. Jablonský (J. Kvačala). Appareil servant à démontrer les courbes périodiques (B. Sreznevskij). Nová rekonstrukce monadologie Leibnitzovy (Eug. Bobrov). Nová magnetická observatoř v Jurjeve (B. Sreznevskij). Úspěchy nynější archaeologie (V. Malmberg). Projectivismus a personalismus v metafysice Lotzově (J. F. Oze). Obzor ostsejského (přibaltského) občanského práva (L. Kasso). *Z papírův P. J. Šafaříka a V. Hanky* (E. V. Pětuchov). Otištěny jsou zde: *a*) některé listy, jež psali Hankovi ruští přátelé jeho v letech 1841—48, a sice 15 listův O. M. Boďanského, 1 A. S. Chomjakova, 1 S. M. Solovjeva, 2 N. I. Greče; *b*) Šafaříkovy poznámky o literatuře ruské podle zpráv Pogodina. K tomu *opravujem:* str. 16. Ľudevít v Břetislavi není Charvát Gaj, nébrž Slovák Štúr, jenž v Břetislavi či Prešpurce zastupoval Jiřího Palkoviče. Na str. 34. zmíněný Čech je bezpochyby K. Havlíček (Obrazy z Rus). Обржиствъ (gen.) na str. 44. svou českou formou upomíná na české Obříství (o-spacrum) na Mělničtě, kde Chomjakov, jenž dle konce listu navštívil Prahu, mohl býti něčím hostem.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazků aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 4.: Památky kirgizské národní tvorby (I. Aničkov). Veřejné přednášky o filosofii nauk (A. Smirnov). K dějinám velkoruských nářečí (E. Budde). Pojem o právě (G. Šeršenevič).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 36. — Ročník VII. Číslo 6.—8.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXV. Číslo 14.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 12.: *Z básní J. Korába. Slavíčí píseň (V. J. Němirovič-Dančenko, př. N. Mrštík).

Věstník Jednoty zpěváckých spolků československých. Redaktor K. Doubrava. Nákladem vlastním. V Praze. Ročník I. Číslo 2.

Věstník král. České společnosti nauk. Třída mathematicko-přírodovědecká. Rok 1895. Obsah viz v zasedacích zprávách na str. 222.

Wisła. Měsięčnik gieograficno-etnograficny. Redaktor a vydavatel **M. Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník X. Sešit 1.: Manželství koupí a původ-věna (J. Vitort). O lidových nástrojích hudebních v Bosně (M Udźela). Ze starých papírův (H. Věrćeňski). Příspěvek k bibliografii lidovědy polské (A. Střelecki). Pohádka o koláři, co měl křídla (Z. K.). Dva vyňatky z děl S. Klonoviče (A. Storoženka). Tkalcovství (J. Świętek). Pohádky cikánův polských (Vl. Želiňski). Studně bulharská.

Записки императорскаго Новороссійскаго университета въ Одессѣ. Редакторъ А. А. Кочубинскій. Одесса. v. 8°. Roku 1895. Cena 3 rub. Svazek 67.: Thermodynamický potential a elektrochemická mechanika (N. D. Pilčikov). Theorie integrování differenciální rovnice $X_1\,dx_1 + X_2\,dx_2 + \ldots + Xp\,dxp = 0$ (C. K. Russjan). Zpráva o zeměpisné a lidovědné cestě do Turkestanu v r. 1894 (I. L. Javorskij). Nová data k hypsometrii střední Asie (A. V. Klossovskij).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl,** J. **Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 4.: Collectanea z Aristotela (J. Zahlfleisch). Má-li se cvičivo k latinským komposicím ve vyšším gymnasii diktovati či z cvičební knihy vybírati (Fr. Novotný). K věcnému uvedení v četbu Xenofontovy Anabase (J. Kubík).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 10.—12.: Bratr (A. Prosečský). Radostná noc (S. Probskij, př. A. Hušnerová. *In memoriam (J. Sládek). Viděl ho (A. Prosečský). Lebka (J. Mácha).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 15.—17.: Tmavé světlo. Podmořský telegraf. Svářecí lampy elektrické. Čtyrnozí dělníci.

Ženský obzor. Redaktor V. Kellner. Nákladem soukromého družstva. V Praze. 4°. Cena ročně (24 čísel) 4 zl. Ročník I. Číslo 6.—7.: O vzdělání a zábavách dělnických dívek v Londýně (A. Pogoževa, př. A. Nesvadbiková).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Číslo. 5.: O květu (J. Velenovský).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 4.: Tkáčové (tuláci) v XVI. a XVII. věku (M. A. Ďjakonov). Byliny o Ivanu Hostiném (V. Th. Miller). Zprávy o cestách do ciziny od V. Istrina, hr. P. A. Kapnista a prof. Švarce. Mezinárodní geodaesijská associace (P. Kazanskij). O Kavkazském musei (Th. P. Keppen). Přípona ablativu sing. v indoevropských jazycích (D. N. Kudrjavskij). O Sofokleovi lékaři (Th. F. Želinskij)

Beaufortova vzdělávací knihovna. V Praze. Cena sešitu 15 kr. Serie III.: Lurdy od Em. Zoly. Sešit 8.—9. (str. 225—287).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 121.—123.: Pořadí deváté (str. 127—270).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 333.: Snivé mládeži (K. Černý). 90. — Svaz. 334.: Domovníkův chovanec od J. Veselovského. 74.

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Díl II.: Čína. Sešit 6. (str. 161—192).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1895. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Seš. 122.—127. (str. 907—1098).

Dějiny Ruska. Napsal Alfred **Rambaud,** př. L. Petr. Nakl. Ed. Beaufort. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 25.—26. (str. 769—816). Tím ukončena část I. sáhající až po nastolení Alexandra III.

Hloží. Humoresky a obrázky Vác. **Štecha.** V Praze 1896. Nakladatelé Bursík & Kohout. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. — Sešit 4.—5. (str. 145—236). Konec.

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1895. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 226.: Psohlavci (str. 265—283. Konec). Díl XXII.: Rozmanitá prosa (str. 1—16).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 68.: Prach od Bj. Bjőrnsona, př. H. Kosterka. 64. — Svaz. 69.: Sen a skutečnosť od Vl. Zagórského, př. V. Kredba. 79. — Svazek 70.: Zuby turcovy od Pavla de Musset, př. O. Mokrý. 79.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVI. Číslo 3.: Ze stínů i jasů žití od Vlasty Pittnerové. 160.

Malebné cesty po Praze. Píše E. **Herold** a Jan **Herain.** Illustrují Herold a V. Oliva. Nakladatel F. Topič v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 22. (str. 337—368): Dějiny památných domův Malostranských).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXX. Číslo 3.: Drobné příhody od Fr. X. Svobody. 152.

Mezi umělci. Žert o jednom jednání od Jos. **Štolby.** V Praze 1896. Nakl. F. Šimáček. 16°. 42. 20 kr.

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnosť českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 10. (str. 205—228): Zaměstnání lidu (J. Kafka). Zvykosloví (E. Kovář. Vlasta Pittnerová). Sešit

tento obsahuje vedle četných illustrací barvotiskovou přílohu: Hanácký ženich s nevěstou dle akvarelu Jos. Ženíška.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. r. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 48.—49. (str. 489—568): Palmen—Porzellanblume).

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 115.: Trebizonda v 3. poschodí. Fraška o 3 jednáních. Dle franc. vzdělal J. Kühnl. 68. 30 kr. — Svaz. 116.: Člověk bestie. Činohra o 3 jednáních od K. V., př. El. Pešková. 70. — Ta třetí (Divoška). Veselohra o 3 jednáních od V. Krylova, př. El. bar. z Bílé a Boř. Prusík. 76. 40 kr.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Sešit 15.—17.: Cizí hříchy od M. Michajlova, přel. N. Mrštík (str. 481—528. Konec). Sešit 16.: Z lidské bídy od I. Hořice (str. 1—120).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 222.—223. (Díl XI. str. 1—96): Hédypathie—Hemprich.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XII. Svaz. 6.: Páni a sprosťáci (Jan Osten) (str. 133 až 142. Konec). Vychovatelka od Al. Dostála (str. 1—118).

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a sólových výstupů. V Praze 1895. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Čís. 48.—51.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XI. Seš. 114.—115.: Kniha veršů výpravných (str. 53—116).

Slovník francouzsko-český. Kapesní vydání. Sestavili J. **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1896. Nakl. J. Otto. v. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. — Sešit 3.—4.: bourrelet—correction (str. 65—128).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 22.: Dojmy a rozmary (str. 185—224. Konec). Sešit 23.—26.: Fresky a gobeliny (str. 1—118).

Stručný slovník paedagogický. Redaktoři Jos. **Klika** a Josef **Sokol.** V Praze 1896. Nákladem odboru literárně-paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 37. (str. 1133—1164): Olivier—Ornament).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp. Sešit 103.: Terno secco. Fraška o I jednání. Dle starší látky napsala M. Kühnlová. 36. 16 kr. — Sešit 104.: Jen žádné líbání. Veseloherní skizza o 1 jednání od O. Hanča. 28. 16 kr. — Sešit 105.: Noviny to spletly. Komedie o 1 jednání od J. M. Balucela, př. Ž. Sebková. 22. 15 kr.

Actus epistolaeque Apostolorum palaeoslovenice. Ad fidem codicis Christinopolitani saeculo XII° scripti edidit Aemilianus **Kałužňacki.**

Ve Vídni 1896. Nákladem Akademie věd. 8°. XXXIV. 376 a 1 snímek fototypický. — Tento obsahem svým vzácný rukopis shoduje se co do jazyka s evangeliářem z r. 1144, od něhož se liší toliko těmi zvláštnostmi, že má ay místo ак, и za ы, ъ za ѧ neb ѫ, ъ za ь, ск za щ, кы za кз, чесмн a p. Tím se řadí rkp. ten mezi rkp. se zvláštnostmi ruskými, zvláště jihoruskými. — Na konec připojeny jsou 2 zevrubné slovníčky, z nichž věcší obsahuje slova, jichž není v překladě evangelií rkp. Marianského.

Analytické tabulky k určování nejdůležitějších rostlin cévnatých, samorostlých i pěstovaných. Sepsal Jos **Zahradník**. V Uh. Hradišti 1896. Nakl. L. Kráčelík. 2. vydání. v. 8°. 136. 80 kr. Tisk jasný, úprava úhledna.

Bericht über Aberglauben, Gebräuche, Sagen u. Märchen in Oberschlesien von W. **Nehring.** V Mitteilungen der Schlesischen Gesellschaft für Volkskunde 1896, číslo 1. — Slovo *bobon-* bychom s Miklošičem neodvozovali od balkanského pohoří Babuna, nébrž pokládáme je za reduplikaci kmene *bon*, jenž značí murmurare (mumlati, mručeti, bručeti) a užívalo se ho původně tedy asi o kouzelnících a zaříkávačích pro nejasné vyslovování (mumlání) jich formulek (srv. vračь); mrus. boboniti murmurare, rus. забобоны tlachaniny, nesmysly; čes. poboňky (povídačky, bájky) jest místo boboňky, jež se též vyskytuje v stč. a slovin. Kořen *bon* právě nejasným vyslovováním mohl se pozměniti: stsl. ba*buni*, čes. bre*ben*titi (nesrozumitelně mluviti).

Dáma v polosmutku od Jiř. **Ohneta,** př. A. Váňa. V Táboře 1896. Nakl. V. Kraus. 8°. 312. 2 zl.

Гимназія высшихъ наукъ кн. Безбородко въ Нѣжинѣ 1820—1832. Историческій очеркъ Е. В. Пѣтухова. С.-Петербургъ 1895. 8°. I. 63. 50 коп.

А. С. Грибоѣдовъ. Рѣчь Е. В. Пѣтухова. Кіевъ 1895. 8°. 20. 25 коп.

Maeldunova výprava od Julia **Zeyera.** V Písku 1896. Naklad. Jar. Burian. 8°. 84.

Obcování s lidmi. Napsal Ad. **Knigge.** 3. vydání. V Praze 1896. Nakl. M. Knapp. 8°. 291. 1·2 zl. — Proslulá tato kniha obsahuje hojnost výborných rad o tom, kterak mají lidé v různých stavech i poměrech osobních spolu obcovati. Knížka zasluhuje upřímného doporučení. Úprava jest úhledna.

О главнѣйшихъ направленіяхъ въ русской литературѣ XVIII-го и первой четверти XIX-го вѣка. Вступительная лекція Е. В. Пѣтухова. Юрьевъ. 1895. 8°. 23.

Výbor her a zábav mládeže škol obecných od J. Šmída. V Chrudími 1895. Nakl. St. Pospíšilův zeť. 8°. Sešit 4. 70. 20 kr.

Ze života mé staré přítelkyně od Vil. **Heimburgové,** přel. T. Tisovský. V Táboře 1896. Nakl. V. Kraus. 8°. 412.

Drobné zprávy.

Schválená díla:

Skřivan A., Výbor ze spisů Tacitových. V Praze 1896. 75 kr., váz. 1 zl. (24/4. 1896, č. 5659.)

Leminger Em., Fysika pro ústavy učitelské. 3. díl. 2. vyd. V Praze 1896. 75 kr., váz. 95 kr. (11/4. 1896, č. 4246.)

Roth Jul. a Bílý Fr., Úvod do jazyka německého rozborem a nápodobou. Pro 2. třídu. 2. vydání. V Praze 1896. 62 kr., váz. 68 kr. (24/4. 1896, č. 9356 — vylučujíc dřívější vydání.)

Leminger Em., Fysika pro nižší třídy reální. 6. vydání. V Praze 1895. 85 kr., váz. 1·1 zl. (24/4. 1896, č. 9049.)

Rozmanitosti.

— **Přednášky z oboru slavistiky v letním semestru** konají se na universitě *Petrohradské:* P. A. *Viskovatov:* Dějiny ruské literatury Puškinské doby. I. A. *Šljapkin:* Dějiny ruské literatury XV.—XVI. věku. V. I. *Lamanskij:* Historicko-národopisný obzor jihozápadních a severozápadních slovanských národností. P. A. *Syrků:* Slovanská nářečí. Slovanské starožitnosti. Dějiny slovanských literatur. I. L. *Los:* Hláskosloví a tvarosloví staroslověnštiny. Dějiny západně-slovanských literatur. N. V. *Volkov:* Náčrt dějin mluvnice jazyka ruského. Historická mluvnice jazyka ruského. — Na universitě *Moskevské:* O. P *Brandt:* Mluvnice staroslověnská. Slovanská nářečí. Ruský jazyk. O. P. *Fortunatov:* Srovnávací jazykozpyt. — Na universitě *Kasaňské:* V. A. *Bogorodickij:* Srovnávací mluvnice indoevropských jazykův. E. Th. *Budde:* Dějiny ruského jazyka. Dějiny ruské literatury. A. I. *Aleksandrov:* Slavistika. Srbština. Dějiny literatury jihoslovanské. — Na universitě *Kievské:* *Florinskij:* Slovanská nářečí. Dějiny slovanských literatur. Encyklopaedie slavistiky. *Vladimirov:* Dějiny ruského jazyka. Nová ruská literatura. *Knauer:* Srovnávací jazykozpyt. — Na universitě *Jurjevské:* Ant. *Budilovič:* Srovnávací mluvnice slovanských nářečí. Cvičení v církevněslovanském jazyce. Eug. *Pětuchov:* Dějiny ruské literatury XVIII. a XIX. věku. Památky ruské literatury XVII. a XVIII. věku.

— **Nové evangelium.** Před nějakým časem ohlašoval, jak známo, jakýsi Mik. Notovič, ruský cestovatel, že nalezl v jednom z buddhistických klášterův v Tibetě nové evangelium, z něhož úryvky přinesly i některé z českých listův. Věčšina učencův však právem považovala evangelium to za podvrženo; pročež proslulý Max Müller dal zavésti zkoumání o tom na místě samém, načež časopis Nineteenth Century přinesl v dubnovém sešitě podrobnou zprávu o návštěvě himiského kláštera vykonané professorem státní koleje v Agře, Archibaldem Douglasem; k zprávě té přiložen jest protokol výslechu hlavního lamy himiského kláštera, jeho podpis a pečeť i podpis poštmistra v Ladaku, Džoldana, jenž byl tlumočníkem. Vychází na jevo, že v poslední leta v himiském klášteře nebylo žádného ruského cestovatele, že žádný evropský cestovatel nedlel tam následkem zlámané nohy (jak

udával Notovič), že žádnému evropskému cestovateli lama buddhistického kláštera neukazoval žádné historie proroka Isy (Ježíše) a že on, jsa v tom klášteře patnáct let, neslýchal nikdy ani o takovém svatém písmě ani o samém proroku Isovi. Pro úplnost sebraných svědectví Douglas se svým tlumočníkem pověřil slova hlavního lamy himiského kláštera výpovědmi několika mnichův, dlouhý čas nalézajících se v uvedeném klášteře, a oni všichni jednohlasně potvrdili lživost všeho, co vyprávěl Notovič o svém domnělém pobytu v tom klášteře. Konečně lama se vyslovil, že nezná anglického jazyka a urduského nářečí, jimiž toliko mohl hovořiti tlumočník Notovičův, osadník vsi Gandy blíže Šrinagari, následkem čeho tento tlumočník, kdy by i Notovič s ním byl býval v himiském klášteře, nemohl se dorozuměti s lamou.

— **Z ředitelstva c. k. české zkušební komise pro učitelství na gymnasiích a školách reálných v Praze.** Zkoušky klausurní letního období 1896 ustanoveny jsou na čtvrtek a sobotu dne *11.* a *13.* června. Přihlášky k nim, jakož i ke zkouškám ústním, které zahájeny budou v pondělí dne 15. června, buďtež podány písemně nejdéle do 3. června.

— **Zkoušky z hudby.** Před c. k. zkušební komisí pro kandidáty učitelství zpěvu na školách středních a ústavech učitelských, též učitelství ve hře na housle, na varhany a na klavír za předsednictví c. k. professora p. JUDra Edvarda Gundlinga podrobilo se zkoušce v rozličných naznačených oborech hudby dne 27. dubna a dnech následujících v síni zkušební c. k. českého ústavu učitelského v Praze 29 kandidátů a kandidátek z Čech, Moravy a Haliče. Způsobilosti k samostatnému vyučování nabyl z českých kandidátů jeden kandidát ze zpěvu a jeden kandidát z houslí s vyznamenáním, za spůsobilé k samostatnému vyučování z vyvolených předmětů bylo prohlášeno sedm kandidátů a sedm kandidátek, reprobováni byli dva kandidáti a jedna kandidátka. Z německých kandidátů nabyli spůsobilosti k samostatnému vyučování jeden ze všech čtyř předmětů, dva ze zpěvu, jeden z houslí a jeden z klavíru s vyznamenáním, 12 kandidátů a čtyři kandidátky byly za spůsobilé k samostatnému vyučování prohlášeny. Dva kandidáti byli reprobováni s doložením, že mohou zkoušku po roce opakovati.

— **Jurjevská universita** r. 1895 měla 77 učitelských sil (34 řádných, 17 mimořádných professorův) a 1261 studentův, a sice na fakultě: bohoslovecké 206, právnické 88, lékařské 608, historicko-filologické 37, fysiko-mathematické 76, farmaceutův 246.

Konkursy.

Uprázdněno jest místo: skut. učitele kreslení na gymn. Chrudimském, skut. učitele mathematiky a fysiky na reálce Novoměstské v Praze; *místo* ředitele při Brněnském ústavě ku vzdělání učitelek.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Zpráva o stavu a činnosti Král. České Společnosti Nauk za rok 1895.

Velectěné shromáždění!

Konaje milou povinnosť a podávaje Vám, vysoce ctění pánové, zprávu o Společnosti naší a její činnosti za rok 1895, chci se dotknouti nejdříve změn, které se v ní řečeného léta udály. Hned v prvních dnech dotčeného roku přičinila se naše Společnosť o náhradu ztrát, které se v ní během předcházejícího roku úmrtími udály. I povolala do svého středu ve třídě první (pro filosofii, filologii a dějepis) tři členy přespolní, a ve třídě druhé (mathematicko-přírodovědecké) jednoho člena přespolního, dále v první tři členy a v druhé dva členy mimořádné. Avšak na druhé straně byla Společnosť naše, bohužel, bolestnými ztrátami novými postižena, a sice zemřel nám ze členů řádných ve třídě druhé Dr. Vladimír Tomsa, císařský ruský státní rada, v. ř. professor fysiologie, emerit. rector magnificus c. kr. české university, který skoro od té doby, co na naše vysoké školy byl povolán, k této třídě Společnosti naší náležel, pak člen přespolní Ludvík Lovèn, professor zoologie na universitě Stockholmské, a členové dopisující, a sice třídy první JUDr. Ant. Jaroslav rytíř Beck, člen panské sněmovny, c. k. dvorní rada a ředitel dvorní a státní knihtiskárny ve Vídni, a třídy druhé pp. Dr. Vojtěch Vuneš, řeholní kanovník praem. řádu v Teplé a jub. ředitel cís. a král. námořní akademie v Rjece, jenž zvolen byl za člena roku 1854, a Dr. Vilém Dušan Lambl, cís. ruský státní rada a prof. pathol. anatomie na universitě ve Varšavě, jenž ku Společnosti od roku 1856 náležel.

I čítala na konci roku 1895 Společnosť

členů řádných třídy pro filosofii, filologii a dějepis	12
„ „ „ mathematicko-přírodovědecké	11
členy čestné	2
členů přespolních třídy pro filosofii, filologii a dějepis	20
„ „ „ mathematicko-přírodovědecké	18
„ mimořádných třídy pro filosofii, filologii a dějepis	36
„ „ „ mathematicko-přírodovědecké	24
„ dopisujících třídy pro filosofii, filologii a dějepis	32
„ „ „ mathematicko-přírodovědecké	27
tedy dohromady	182

Mezi událostmi Společnosti naší se týkajícími zmíniti se mi jest především o oslavení památky stých narozenin proslulého slavisty Pavla Josefa Šafaříka, jež připadla na den 13. května lonského roku, k němuž Společnosť naše dala podnět. Památku tu oslavila Společnosť zároveň s Českou akademií a Společností musejní dne 12. května v pantheonu budovy Musea král. Českého za spoluúčinkování Hlaholu a u přítomnosti četného obecenstva hlavně z kruhů vědeckých. K upomínce na slavnosť tu byl uveřejněn nákladem tří korporací k tomu účelu spojených zvláštní spisek a ražena medaille s podobiznou oslavencovou.

Vědecká činnosť naší Společnosti jevila se jako v letech minulých hlavně konáním přednášek v sezeních tříd aneb uveřejňováním předložených

tu prací. Třída pro filosofii, filologii a dějepis měla r. 1895 shromáždění 20 v nichž přednášeli anebo přednášky své laskavostí jiných pp. členů vykonati dali pp. prof. Frant. Bílý (2), prof. Dr. Jar. Čelakovský (2), prof. Dr. J. Goll, prof. Dr. J. Kalousek (2), prof. Dr. Fr. Kameníček, doc. Jos. Kolář. monsign. Ferd. Lehner (2), prof. Alfred Ludwig (9), prof. Dr. Jindř. Metelka (2), prof. Dr. Václav Mourek (2), Dr. Vojtěch Nováček (2), prof. Dr. Jan Novák, JUDr. Čeněk Pinsker, prof. Fr. Prusík, vrchní rada soudu zemského Ant. Rybička (2), Dr. J. Teige, skriptor Jos Truhlář, Dr. Čeněk Zíbrt a prof. Dr. Jos. Zubatý (2).

Ve třídě mathematicko-přírodovědecké bylo roku 1895 schůzí třídních 17, v nichž přednášky buď sami měli nebo je od pp. členů vykonati dali pp.: MUC. J. F. Babor (2), PhDr. J. Barvíř (3), Dr. J. Frejlach (3), prof. Dr. Ant. Frič, prof. A. Hofmann, prof. Dr. K. Chodounský, Dr. Šulc a Dr. B. Katzer (2), prof. Fr. Klapálek v Třeboni, prof. Dr. F. Koláček, prof. K. Küpper v Praze, prof J. Kušta, Dr. V. Láska (3), assistent A. Mrázek (2), Dr. B. Němec (4), prof. Ant. Nosek, Dr. V. Nejdl, prof. Dr. Jan Palacký (3), prof. K. Pelz ve Štýrském Hradci (2), prof. B. Procházka, prof. F. Rogel v Barmenách (3), MUDr. F. K. Studnička (3), prof. Dr. F. Jos. Studnička (2), MUC. K. Šulc, Dr. O. Šulc, prof. Dr. Fr. Vejdovský, prof. Dr. J. Velenovský, prof. Dr. J. N. Woldřich, prof. Čeněk Zahálka v Roudnici (5).

Ve Věstníku třídy pro filosofii, filologii a dějepis umístěno 25 prací (viz Krok X., 186).

Věstník třídy pro mathematiku a vědy přírodní obsahuje 53 prací s 45 tabulkami a 30 obrazy v textu a sice: Dr. Jan Palacký: Zur Hochgebirgsflora der Filippinen (I.); Dr. Jos. Frejlach: Zur Kenntniss der anemometrischen Verhältnisse von Prag (II.); Ant. Nosek: Seznam českých a moravských pavouků (III.); Dr. Jan Palacký: Über die Concordanz der New-Yorker Erian-Flora mit der böhm. sogen. hercynischen (IV.); Dr. F. K. Studnička: Zur Anatomie der sog. Paraphyse des Wirbelthiergehirns (V.); Dr. Viktor Nejdl: Příspěvek k morfologii stefanitu (VI.); K. Pelz: Zur klinogonalen Darstellung der Rotationsflächen (VII.); Čeněk Zahálka: Pásmo IX. útvaru křídového v okolí Řipu. Řepínské podolí (VIII.); Dr. Fr. Vejdovský: Nové zprávy o turbellariích (IX.); Dr. Jindř. Barvíř: Enstatický diabas od Malého Boru (X.); Fr. Klapálek: Nemura subtilis n. sp. Eine neue südeuropäische Perlide (XI.); B. Němec: O novém diplopodu z rodu Strongylosoma (XII.); Dr. Jos. Frejlach: Sulle condizioni anemometriche di Praga (XIII.); Dr. Bedřich Katzer: Beiträge zur Palaeontologie des älteren Palaeozoicums in Mittelböhmen (XIV.); A. Hofmann: Ein neues Witheritvorkommen von Příbram (XV.); Dr. V. Láska: Beiträge zur Klimatologie von Prag (XVI.); Tentýž: Über das Pothenotsche Problem (XVII.); Čeněk Zahálka: Pásmo IX. útvaru křídového v okolí Řipu. Jeníchovské podolí (XVIII.); Dr. Frant. Koláček: Beiträge zur electromagnetischen Lichttheorie. Die Theorie des Kerrschen Reflexionphaenomens (XIX.); prof. Karel Pelz: Zur Joachimsthalschen Lösung des normalen Problems (XX.); Čeněk Zahálka: Pásmo IX. útvaru křídového v okolí Řipu. Nebuželské podolí (XXI.); Fr. Rogel: Über Primzalmengen (XXII.); Čeněk Zahálka: Příspěvek ku poznání křídového útvaru u Jičína (XXIII.); Dr. Bedřich Katzer: Vorbericht über eine Monographie der fossilen Flora von Rossitz in Mähren (XXIV.); K. Küpper: Über K-gonale Curven C_p^n n^{ter} Ordnung vom Geschlecht p

(XXV.); Franz Rogel: Ein neues Recursionsgesetz der Bernoulli'schen Zalen (XXVI.); Bedřich Procházka: Ein Beitrag zur Translations-Bewegung (XXVII); Dr. Eduard Weyr: Zusatz zur Abhandlung des H. Friedr. Procházka „Ein Beitrag zur Translations-Bewegung" (XXVIII.); Dr. Jos. Frejlach: O intensitě srážek vodních v Čechách (XXIX); K. Chodounský a O. Šulc: Sacharifikace škrobu fermenty pankreatickými (XXX.); Dr. J. N. Woldřich: Některé geologické zjevy aëorodynamické v okolí Pražském (XXXI.); Boh. Němec: O ectoparasitech Ligidia (XXXII.); Dr. Fr. K. Studnička: Beiträge zur Anatomie und Entwickelungsgeschichte des Vorderhirns der Cranioten (XXXIII.); J. F. Babor: Über die wahre Bedeutung des sog. Semper'schen Organes der Stylommatophoren (XXXIV.); Dr. Jind. Barvíř: Poznámky o geognostických poměrech zlatonosného okrsku Jílovského (XXXV.); Al. Mrázek: O vyskytování se Darvinula Stevensoni Br. & Rob. v Čechách (XXXVI.); Dr. J. Velenovský: Fünfter Nachtrag zur Flora von Bulgarien (XXXVII.); Boh. Němec: O nových českých diplopodech (XXXVIII.); dr. Fr. Jos. Studnička: Über die Bedeutung der sogenannten Wärmesumme in der floristischen Phaenologie (XL.); Dr. V. Láska: Nový spůsob vyrovnání soustav bodových (XLI.); Týž: Über eine neue Methode zur Bestimmung der Polhöhe durch Photographie (XLII.); Čeněk Zahálka: Pásmo IX. křidového útvaru v okolí Řipu s poznámkou o geologických nárysech. Kokořínské podolí mezi Lhotkou a Kokořínem (XLIII.); Al. Mrázek: Über Baculus Lub. und Hessella Br. Ein Beitrag zur Anatomie der Lernaeiden (XLIV.); B. Němec: Studie o Isopodech. I. (XLV.); Dr. Jindř. Lad. Barvíř: O hadci od Dobešovic (XLVI.); O. Šulc: Elektrolytický superoxyd stříbra (XLVII.); J. L. Babor: Über das Centralnervensystem von Dreissensia polymorpha Pall. (XLVIII.); K. Šulc: Studie o Coccidech. I. (XLIX.); MUDr. F. K. Studnička: Über die terminale Partie des Rückenmarkes (L.); MUDr. F. K. Studnička: Ein Beitrag zur vergleichenden Histologie und Histogenese des Rückenmarkes (LI.); Dr. A. Fritsch: Über neue Wirbelthiere aus der Permformation Böhmens nebst einer Übersicht der aus derselben bekanntgewordenen Arten (XII.); J. Kušta: Příspěvky ku geologii českého diluvia (LIII.).

Knihovna Společnosti rozmnožena byla r. 1895: 1544 svazky neb sešity spisů, z nichž se dostalo 1433 záměnou spisů našich za spisy společnosti jiných, 62 darem, 49 koupí. Jmenovitě darovali: C. k. ministerstvo kultu a vyučování, c. a k. říšské ministerstvo války (odbor námořní), c. k. místodržitelství české, c. a kr. zemská vláda pro Bosnu a Hercegovinu v Sarajevě, nízozemské ministerstvo pro osady, c. k. dvorní a státní tiskárna ve Vídni a městská rada v Náchodě; pak pp. řed. Fr. Bartoš, Dr. R. S. Bergh v Kodani, prof. Dr. M. Cantor, Th. Crivetz, prof. G. Florinskij, prof. Dr. A. Frič, J. J. Heftl, C. A. Hering, Ch. Janot, prof. Dr. J. Kalousek, prof. A. A. Kočubinskij, prof. E. Leger v Paříži, prof. E. Lemoine v Paříži, M. A. Perot, V. J. Procházka, Dr. J. E. Scherer, c. a kr. plukovník Schlemüller, prof. Dr. P. Schreiber v Kamenici, c. a kr. plukovník R. Doublebsky ze Sternecku, ředitel a prof. F. Gomes Teixera, prof. V. Vávra, J. R. Vilímek, prof. Dr. Weinek v Praze, c. k. notář Dr. M. Wellner v Domažlicích, A. Wiesner v Praze, Dr. Wł. Wisłocki.

U výměnu spisů vstoupila naše Společnosť během roku 1895. 1. s c. k. ústřední kanceláří pro službu hydrografickou ve Vídni (k. k. Centralbureau für den hydrograph. Dienst in Wien), 2. s Muséum d'histoire naturelle v Paříži, 3. se Společností zeměvědnou v Bremách, 4. s Zoological Society

v Tokyo (Japan), 5. Humanistika Vetenskaps-Samfundet v Upsale, 6. s Observatorio meteorologico central v Chalapa (Xalapa, Mexico), 7. s Observatorio astronomico v San Salvador (Střední Amerika).

Toho času je Kr. Česká Společnost nauk ohledně výměny spisů ve spojení s 347 společnostmi aneb ústavy vědeckými, z nichž 56 připadá na mocnářství Rakousko-Uherské, 87 na Německo, 11 na Švýcarsko, 17 na Velkou Britanii a Irsko, 14 na Hollandsko, Belgii a Lucembursko, 23 na Francii, 14 na Italii, 1 na Španělsko, 14 na Švédsko, Norvéžsko a Dánsko, 22 na Rusko, 2 na Rumunsko, po 1 na Srbsko, Bulharsko a Řecko, 3 na Nízozemskou Indii, 2 na Japonsko, 1 na Afriku, 71 na Ameriku, 6 na Australii.

Posledně jest mi povinností zmíniti se o pracích s vydáváním „Archivu Českého“ spojených, o něž stará se zvláštní komisse od Společnosti naší dle usnešení sněmovního k tomu určená. Od lonského roku, kdy jsem měl čest oznámiti, že vydány byly tiskem její XIII. a XIV. kvartant, z nichž díl XIV. obsahuje dodavek ke sbírce dopisů rodu Rosenberského (1411 až 1526), dopisy o rozdílech ve víře (1528—1529), popis odcizených statků duchovenských 1454, listiny klášterů Sedleckého a Skalického 1357—1541, artikule cechů Pražských (1425—1493) a listin archivu někdy Olešnického část první 1348—1414, byl vydán tento díl a tisk následujícího (XV.) již tak daleko pokročil, že za krátko bude moci vyjíti.

Budiž mně dovoleno vysloviti nejuctivější dík naší Společnosti vysokému c. k. ministerstvu kultu a vyučování, jakož i vysoké správě našeho království za hmotnou podporu, kteréž se jí po dlouhou řadu let dostává a kteráž jí možným činí dostáti měrou slušnou požadavkům na ni kladeným.

Při této své zprávě dovoluji si též promluviti stručně o fondu jubilejním Společnosti naší, který určen jest k odměňování a uveřejňování vědeckých prací jazykem českým sepsaných.

V poslední výroční zprávě dotkl jsem se té okolnosti, že na r. 1895 vypsána byla opět pro vědecké práce soutěž, a sice až do 31. prosince řečeného léta. Do té doby podány byly ku konkurenci práce, jež mají následující názvy: „Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských“. Rukopis práce té má heslo: „Poznej sebe sama“. Práce ta byla k posouzeni dána pp. professorům Tomkovi a Kalouskovi. Mimo to podána ještě jedna práce rukopisná obsahu přírodovědeckého, již však p. autor vzal nazpátek, takže k posouzení nepřijde. Dále ucházejí se konkursem o cenu práce již tištěné a sice stať: „Vědomá hmota“, pak „Atlas poštovních tabulek Wanových“ česky podává Antonín Brunclík, a konečně publikace „Dva evangelistáře“, „Vánoční hry“, „Velikonoční hry“ a „Příspěvky k dějinám českého divadla“, z nichž o posouzení práce první poprošeni jsou pp. prof. Durdík a Hostinský, práce druhé pp. dvorní rada Randa a poštovní rada Ferd. Havrda a čtyř prací posledních pp. professoři Hattala a Dr. Gebauer.

Jmění fondu jubilejního základní skládá se z 35.000 zl. renty papírové. Na počátku r. 1895 bylo 6019 zl. 71 kr. peněz vydajných, jež vzrostly během roku 1895 na 7638 zl. 39 kr. Vydání bylo 41 zl. 57 kr., takže na konci r. 1895 zbylo 7596 zl. 82 kr., které se vykazují takto: ve spořitelně 5721 zl. 11 kr., renty rakouské 1000 zl. a hotových koncem r. 1895 875 zl. 71 kr.

V PRAZE, dne 1. února 1896.

Dr. *Josef Emler*, hlavní tajemník.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 27. dubna professor A. *Truhlář* přednášel o literární pozůstalosti Josefa Jirečka. — V pondělí dne 11. května prof. Jan *Novák* přednášel o tom, kterak Komenský soudil o spisovatelích staroklasických. Předložila se rozprava professora *Ludwiga* o zvláštním užívání druhého futura v sanskrtě, též popis slovanských rukopisů a starotisků Chilandarských, zhotovený od mnicha Savy *Chilandarce.*

Akademie věd ve Vídni.

Číslo 1.—12. Věstníku za rok 1896. obsahuje mimo drobné zprávy o předložených pracích též přednášku V. Jagićovu o některých nově objevených tiscích jihoslovanských.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

Vyšetřování měn světlosti hvězd proměnných. Podávají *G. Gruss* a *V. Láska.* Předloženo dne 26. dubna 1895. Rozprav II. třídy čís. 13.

V tomto druhém sdělení podány jsou výsledky a výpočty pozorování měnlivých hvězd z roku 1894—1895. Celkem jest tu uvedeno více než 30 pozorovaných maxim a minim, nejvíce hvězd dlouhoperiodických, jakož i jedno minimum (*Z* Herculis) typu Algolova.

Pozorovány byly hvězdy: *T* Andromedae, *R* Trianguli, *U* Arietis, *W* Tauri, *R* Tauri, *S* Tauri, *U* Orionis, *R* Canum Venaticorum, *V* Bootis, *R* Coronae, *X* Herculis, *W* Herculis, *S* Draconis, *Z* Herculis, *X* Ophiuchi, *T* Aquilae, *R* Aquilae, *W* Aquilae, *T* Sagittae, *R* Cygni, *RT* Cygni, *R* Delphini, *V* Aquarii, *RV* Cygni a *S* Lacertae.

Theorie elektrických oscillací ve vodivé a polarisace schopné kouli. Podává *F. Koláček.* Předloženo dne 26. dubna 1895. Rozprav II. třídy ročníku IV. čís. 14.

V předložené práci vyšetřil jsem se zřetelem na nynější stav našich vědomostí o spektrech lehkých kovů všeobecnou oscillaci v kouli vodivé a dielektrické polarisace schopné, která se nalézá v mediu isolujícím. Vedla mne k tomu elektromagnetická theorie světla, zvláště však názory, které jsou základem mého výkladu disperse světelné, a dle kterého lze kouli v rozruchu elektrickém pokládati za modell prvkového atomu luminiskujícího. Differenciálním rovnicím Maxwellovým a podmínkám povrchovým lze tu vyhověti, položí-li se za složky síly elektrické lineárné aggregaty *ntých* differenciálních poměrů jisté na *r* a *t* závislé funkce, a zvolí-li se multiplikativné konstanty tak, aby nezbytná rovnice kontinuity identicky splněna byla.

Řadové číslo n odpovídá v interpretaci spektrálně analytické serii, v kteréž se dle prací pánů Rydberga, Kaysera a Runge sestaviti dají spektrální čáry lehkých kovů, a sice odpovídá náš problém seriím vedlejším u nichž atomové váhy s nápadnou pravidelností v šířkách dubletových do popředí vstupují dokazujíce, že tu jde o luminiscenci atomů samých. Dosud jsem jen interpretoval patrně nejdůležitější serie $n=2$ a 3 (serie $n=1$ neexistuje) a shledal jsem, že v každé z nich existují jen dva oscillační typy, které se absolutně kryjí, lze-li dielektrickou konstantu media kolem koule pokládati za nekonečně malou proti konstantě hmoty atomové. Zkušenost o koherenci světla natriového, vodíkového atd. dají se však ve smyslu elektromagnetické theorie světla jen tak interpretovati, že prvá z konstant uvedených jest proti druhé poměrně malou. Odtud jde bezprostředně, že oba oscillační typy v každé serii dávají vznikati dubletám. Rovnici pro kmitočty, která jest transcendentní, lze pohodlně interpretovati jen pro kmity vln extremně malých a extremně velikých.

Shledá se při tom, že difference kmitočtů dublety určité serie na jednom kraji theoretického spektra pomalu roste, na druhém se pomalu umenšuje. Z toho jde se zřetelem na nutnou kontinuitu zjevů, že ve středním oboru a v souhlasu se zkušeností jest difference ona veličinou stálou. Rovněž lze pochopiti měřením nalezenou přibližnou identičnost difference v obou seriích $n=2$ a $n=3$. Dále nalezeno, že serie $n=3$ jest ve světle slabší než $n=2$, takže pochopiti lze, proč se obě zároveň jen zřídka vyskytují (u K a Na). Součásti dublet jsou nestejně světlé, u jedné komponenty lomivější, u druhé naopak.

Vše to jest poměrně správným obrazem toho, co v poslední době o spektrech lehkých nalezeno bylo. Konečně možno ze všeobecné povahy křivky, která vyslovuje závislost řadového čísla n a délky vlnité, u čáry dané serie vyšetřiti původ velezajímavého, avšak záhadného pravidla Balmerova, pány Kayserem a Rungem tak platně rozšířeného.

Pravidlo samo jest arithmetickým výrazem fakta, že křivka zmíněná má obratovou tangentu, v níž se spektrální čáry hustěji sestavují, dávajíce vznikati představě o zdánlivé existenci lokální limity pro vlnité délky vidma daného, představy to, na níž vzorce Kayserovy a Rungovy podstatně založeny jsou.

Život církevní v Čechách. Kulturně historický obraz z XV. a XVI. století. Díl první. Sepsal *Zikmund Winter.* V Praze 1895.

Pod tímto titulem vyšla letos nákladem České Akademie knihy část první, rokem příštím vyjde část druhá, rejstříkem ukončená. Je to prvá kniha, kteroužto sl. Matice Česká pro řeč a literaturu získala od Akademie na základě smlouvy z vlasteneckých úmyslů od obou stran nedávno dokonané.

Auktor, jenž líčil život v městech českých za XV. a XVI. věku, byl od kritiky přímo napomenut, aby již nevyhýbal se náboženským poměrům, které byly podkladem všeho tehdejšího života. Musil se tedy dáti do choulostivé i přehojné látky té. V díle svém snaží se auktor býti ke všem věrám, které se v oněch dobách na škodu naší vlasti potíraly, stejně objektivným. Obraz sám celkem utěšený není. Auktor však vypravuje pouze

to, co shledal v pramenech, aniž křiklavé skutky všetečně generalisuje; spíš hledí vysvětliti nechvalné skutky z charakteru doby samé, zanechávaje moderních úsudků jakožto nepříhodných stranou.

Dílo rozčleněno ve čtyři knihy po pěti, šesti odstavcích. V první knize, jež přezvána: „O zápasech náboženských", vypravují se události z hnutí husitského vzešlá, vše v silných konturách s drobnostmi jen rázovitými. Nových pramenů platněji a znamenitěji užiti bylo lze teprve při historii protestantství českého a při zápasech jeho s katolictvím. Pásmo historické dopředeno až po katastrofu Bělohorskou.

Od knihy druhé začíná se vlastně novota i význam této práce auktorovy. Kniha dotčená obsahuje zevrubné líčení církevní správy husitské, katolické a bratrské. Jsou tu krátké dějiny konsistoře „dolejší" a „hořejší", konsistoře Kutnohorské, konsistoře evangelické po majestátě. Vylíčeny jsou práce a důchody administrátorů, položeno o soudech duchovních i trestech kněžských. Také soudu manželského při konsistoři vzpomenuto. Jedna z kapitol líčí theologickou výchovu kněžstva tehdejšího, vlašská svěcení, ordinace arcibiskupské, svěcení protestantská, nedostatek kněžstva i škody z něho.

Třetí kniha obsahuje líčení kněžského života. Nejprve probrán poměr kněze k patronovi, vylíčen útisk kněžstva všech věr od lakomých kollátorů, ale neopominuto ukázati také k poměrům přívětivým. Vypravuje se, kterak kněz byl na faru hledán, přijímán, kterak brával z fary odpuštění. Dále vyčteny počtem snad poněkud unavujícím důchody kněze faráře i kaplana v rozličných periodách. Líčena kněžská vydání a pokusy, dovolené i nepořádné, o zlepšení, zmnožení kněžského důchodu. Uvozeny jsou i zhola nedůstojné výdělky tehdejšího kněžstva. Jedna kapitola věnována společenskému a mravnímu živobytí kněžskému. Střídmě a uvážlivě promlouvá se o chybách kněžských; stať věnována coelibátu i jeho nesnázím a škodám, položeno o manželství kněžském, o rodinném jich životě. Dotčeni jsou také kněží vzorní, učení a vylíčen jich život.

Valná část této knihy naplněna historií řeholnictva českého; položeno o důchodech klášterských, o hospodářství na klášterském. Probrána organisace řádů a líčen všecek život řeholní po stránce chvalitebné i neutěšené, kteráž poslední v XVI. věku převládá.

Poslední, čtvrtá kniha pojednává o služebnostech božích.

Nejprv vylíčeny řádné bohoslužby nekatolíků; tedy mše táborská, řády bratrské, bohoslužby protestantské.

Kapitola jedna věnována obřadům katolickým a podobojích, kteří se vlastně lišili jenom českým čtením a podáváním svátosti nemluvňatům. Zmíněno o procesích, poutích, o klekání. Všelijakým způsobům kázání chrámových čili duchovnímu řečnictví přikázána kapitola jedna. Jiná obsahuje líčení obřadů nepořádných a zmatených, které nesou na sobě ráz anarchie náboženské.

Předposlední odstavec hovoří o zbožnosti našich předků, jakožto dobrý a spravedlivý kontrast kapitoly předešlé; a poslední stať pojednává o bratřinách literáckých a jejich zpěvu chrámovém.

Jakož z povrchního přehledu patrno, obsahuje práce auktorova mnoho, velmi mnoho věcí důležitých a obecně zajímavých. Na jich vylíčení auktor užil archivního materiálu i knižního, kolik člověk neunavný při vedlejším zaměstnání jen sehnati a stráviti dovede. Auktor ví, že odvážil se na veliký kus literární a odevzdává svou knihu české literatuře s okem tázavým a ne bez všelijakých obav.

Příspěvky k theorii funkcí elliptických, nekonečných řad a integrálů omezených. Pokračování (čl. VI.—X.). Napsal *M. Lerch.* Předloženo dne 4. září 1894. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 1.

Ve článku VI. ukázáno, jak lze zvláštní některé řady Rosenhainovy, zejmena řady

$$\sum q^{am^2+2bmn+cn^2}\xi^{2n}\eta^{2n},$$

[ve kterých (a, b, c) jest kladná forma kvadratická s celistvými součiniteli] redukovati na elliptické transcendenty. Po té v článku VII. podáno zobecnění známých výsledků Kroneckerových, rovněž spočívajících na vztazích řad Rosenhainových k funkcím elliptickým. V článku VIII. podány základy theorie Kroneckerovy řady dvojnásobné Ser. (ξ, η, u, v, w). V článku IX., jejž lze pokládati za pokračování našich studií o řadách Kroneckerových počatých v rozpravě „Základové theorie Malmsténovských řad“, hledali jsme další invarianty forem kvadratických; byli jsme vedeni k pozoruhodným vlastnostem transcendenty

$$\Phi(u, w, v \mid \omega) = \sum_{m=-\infty}^{\infty} \frac{1}{u+m}\cdot\frac{e^{2mv\pi i}}{1-e^{2\pi i(w+m\omega)}},$$

studované již v článku IV. Tato zajímavá funkce vyskytující se takto ve dvou oborech, sobě cizích, snad povede jednou k dalšímu prohloubení tohoto druhu veličin; zdá se, soudíc podle posledních publikací Kroneckerových, bohužel nedokončených (které bohužel nám dlouho byly neznámy), že mathematik Berlínský byl našim výsledkům velmi na blízku; snad vydání rukopisné pozůstalosti Kroneckerovy ukáže, kterým směrem se měly bráti studie našeho slavného učitele. Poslední článek X. obsahuje nové odvození a prohloubení výsledků, které jsme obdrželi v jednom ze svých článků publikovaných r. 1893 ve Věstníku král. české společnosti nauk. Mezi applikacemi po našem soudu pozornosti zasluhuje výsledek obsažený ve vzorcích (15), (21), (22) pro svoji překvapující podobu s Kummerovým rozvojem funkce $\log \Gamma(u)$. Ve skutečnosti však výsledek ten obsahuje Cauchyovskou transformaci funkce,

$$\sum{}' \frac{1}{n}\log\frac{n i}{c_1}\cdot\frac{e^{2nv\pi i}}{1-q^{2n}}.$$

O cizopasnících u korýšů a vířníků. Z prací na zoologických stanicích podává Dr. *Antonín Frič.* Předloženo dne 26. dubna 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 15.

Po úvodu pojednávajícím o novější literatuře Myxosporidií podává se zpráva o pozorování Glugeí z Holopedium gibberum, z Diaptomus gracilis

a Cyclops strenuus, jakož i o podobných zjevech u vířníků rodu Asplanchna a Brachionus. Dále o Amoebidiích a Ancylistech u Cladocer. Některá cystovitá stadia záhadné příslušnosti pozorována byla na rodu Sida a Cipridopsis. Upozorňuje se na důležitosť těchto velmi malých organismů co možných původců zhoubných nemocí ryb.

Plochy orthogonálné. Napsal *J. S. Vaněček.* Předloženo dne 24. května r. 1895. Rozprav II. třídy ročníku IV. čís. 16.

Při všeobecné inversi je tvořícím bodem vrchol polárního čtyrstěnu. Plochy vytvořené hranami tohoto čtyrstěnu vedly autora k novému vytvoření ploch, které nazval orthogonálnými, ač název ten již byl přisouzen plochám zcela jiného druhu.

Němečtí geometři Steiner, Schröter a Ruth zabývali se takovými plochami druhého řádu, jež nazvali orthogonálný kužel a hyperboloid. Plochy tyto vyplývají jako výtvary dvou shodných svazků rovin.

Auktor užil svazků vyšších, při čemž povstaly na plochách odvozených čáry polednikové a kruhové čáry vrstevnicové, kterých možno výhodně užiti při stanovení ploch normálných a osvětlení těchto ploch.

Příspěvek k nauce o experimentální glykosurii u žab zimních. Podává MUDr. *Alois V. Velich.* Předloženo dne 24. května 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 17.

Auktor vykonav řadu pokusů na zimních žabách shledal, že jsou velice vhodným objektem k experimentálnímu studiu hlavních posud známých method glykosurii vyvolávajících, a vysvětluje příčiny negativních výsledků pokusů jinými auktory na žabách konaných.

Resumé této práce jest:

1. U zimních žab vystupuje konstantně glykosurie po exstirpaci mikteru, avšak pouze v tom případě, jsou-li játra jejich normální.

U žab se žlutými, tukově degenerovanými játry nikde se neobjeví po vynětí pankreasu cukr v moči.

2. Parciální vynětí mikteru nemá glykosurii za následek.

3. Bodnutí do prodloužené míchy vede u zimních žab konstantně ku glykosurii.

4. Krmení žab cukrem hroznovým má za následek vyměšování cukru tohoto ledvinami.

5. I po krmení cukrem třtinovým vylučují žáby moči cukr hroznový.

6. Podkožní injekce floridzinu v dávkách 0·005—0·01 centigrammu vyvolává u žab hojnou a poměrně dlouhotrvající melliturii.

Podobně působí intraabdominální injekce floridzinu u tritonů.

7. Resorpce floridzinu intaktní koží má rovněž vystoupení glykosurie za následek.

Staročeská Gesta Romanorum. Dle staročeských rukopisů podává Dr. *Jan V. Novák*, c. k. gymn. professor. — Sbírka pramenův ku poznání

literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Skupiny I. řada 2. Číslo 2.

Kniha tato náleží mezi nejrozšířenější a nejdůležitější sbírky povídek středověkých s připojenými výklady mravními. Rukopisy její chová skoro každá větší knihovna. Nejstarší z nich náležejí do prvé polovice stol. XIV. (W. Dick vydal v Erlanger Beiträge zur englischen Philologie, VII. Heft, 1890, text rukopisu Innsbruckého z r. 1342), od té doby pak během stol. XIV. a XV. tak se rozšířily, že lze řaditi je mezi sbírky nejhojněji zastoupené v té době. Také počítá se již v XV. stol. řada tisků této knihy. Pro literaturu té doby i pozdější sbírka je velmi důležita, neboť čerpali z ní nejen kazatelé a moralisté, ale i literatura lidová, bajkáři a pod.

Také z naší literatury české nejedna pohádka odnáší se k ní jakožto k svému prameni, tak z Erbenových pohádek „Tři zlaté vlasy" (I. část), z Kuldových „Rozhněval Pána Boha", též z bajek některé a j. Odkazy k jiným spisům staročeským odtud čerpaným viz u Jos. Jirečka, Čas. Č. Mus. 1862, str. 367.

V češtině známy byly povídek těch do nedávna rukopisy dva, jeden v knihovně university Pražské, druhý v knihovně Musea král. Českého, o nichž zprávu obšírnější zároveň s některými výňatky transkribovanými podává Jos. Jireček v Čas. Č. Mus. 1862. Oba rukopisy pak přirovnal a společný jich původ z téže předlohy shledal, vykonav zároveň přirovnání k textu německému, bibliotekář I. J. Hanuš (v Kroku 1865, str. 305 a 351).

V době nejnovější vyskytl se ještě jeden rukopis, dříve neznámý, z knihovny Březnické, chovaný též v Pražském Museu, jenž posavadní rukopisy úplností a správností daleko převyšuje, pročež vzat za základ tohoto, Českou Akademií pořízeného vydání. Z rukopisu Musejního přidávají se k němu pod čarou jen důležitější různočtení, rukopis knihovny universitní podává se v zadu menším tiskem, poněvadž má důležitost po stránce jazykové a mimo to od textu rukp. Březnického více se odchyluje. Byla-li kdy v české literatuře sbírka tato vydána tiskem, neznámo; v češtině nové text tento vydává se úplný poprvé.

Dle původu svého ani nově nalezený rukopis není překladem samostatným, nýbrž náleží témuž původu jako rukopisy dříve známé, což patrno z omylů překladatelských a několika společných mezer. Všecky rukopisy náležejí do XV. stol., vročení má rukopis Březnický (1443) a Musejní (1473); Universitní dle písma pokládati lze do polovice toho století. Povídek mají všecky rukopisy dohromady 112, z nich č. XLVII. a LXIX. není v rukopise Březnickém a Musejním, č. CIX. není v rukopise knihovny universitní.

Dle počtu, postupu povídek a vypravování samého sbírka česká nejvíce se podobá textu německému, vydanému od Ad. Kellera r. 1641 s názvem „Gesta Romanorum, das ist der Roemer Tat". Ovšem pořízen byl překlad český z latiny, ale originál jeho není přímo znám; neboť různost mezi rukopisy těchto povídek je příliš veliká, než aby bylo lze jednotlivosti vzíti si za vodítka. Proto připojen ve vydání tomto ke konci úvodu seznam textů německých povídek vydání Kellerova, latinských vydání H. Oesterleyova (z r. 1872) a W. Dickova (z r. 1890), jakož i polského vydání J. Bystronova (z r. 1894), jímž povídky české se podobají.

Text vydání tohoto podává se diplomaticky, opis rukopisů jen interpungován a slova dohromady psaná oddělena. Vzadu podán seznam jmen a věcí, pak seznam slov v češtině nové neobvyklých.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník V. Číslo 3. (Svazek 38.) M. J. Lermontov: *Básně.* Přeložil Frant. Táborský. Nákladem Jana Otty.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

Ve schůzi dne 25. října 1895 vyřízeny byly běžné záležitosti třídní, přípisy v době prázdnin došlé na vědomost vzaty a některé otázky vnitřní volným hovorům podrobeny. Dr. Chytil předkládá 1. sešit svého díla „Vývoj miniaturního malířství českého“, kteréž druhým sešitem během roku bude ukončeno. — Přípisem sl. praesidia Akademie byla třída I. zpravena o zvláštním fondu ku propagování prací akademických, zejména obrazci a illustracemi opatřených, a vyzvána, aby zvolila 2 členy do poradní komise o věci té. Zvoleni byli sekretář třídy a monsignore Lehner. — Sekretář podal povšechný přehled příjmů a vydání, jak se objevují dnem 24. října 1895. — Stran příštích voleb usnesla se třída, táhnouc se ku § 60. jedn. řádu, aby se děly volby dvou mimořádných členů, bez ohledu na určité odbory, nýbrž dle vynikajících prací, a že členové k hlasování oprávnění mají návrhy své k volbě podati do 2. listopadu 1895, načež pak za 14 dní svolá se schůze k volbě navrhovací. — Ježto prof. Storch vzdal se členství v komisi dne 22. března 1895 sestavené (ostatní členové jsou pp. dv. r. prof. Ott a prof. Bráf) ku posouzení prací konkurrujících o slavnostní cenu v oboru právnickém, byla předsevzata volba nová, i zvolen jest za třetího člena prof. Zucker. — Honorář za sestavení rejstříku při překladech ve Sbírce spisů filos. byl ustanoven na 48 zl. za tištěný arch. — Studie Dra. Fr. Krejčího „Element psychologický“ přijata byla k vytištění do Rozprav I. třídy na rok 1895.

Ve schůzi I. třídy dne 15. listopadu 1895 předložil sekretář návrh rozpočtu na rok 1896; při rokování o předmětě tom projevily se a projednány byly náhledy o některých změnách, načež rozpočet jednomyslně přijat byl podle obvyklých osmi rubrik v následujících položkách:

1. Honoráře	zl.	3500
2. Publikace	„	3500
3. Podpory na práce a podniky dle § 2. lit. *b*) stan.	„	1900
4. Stipendia dle § 2. lit. *c*) stanov	„	600
5. Cestovné a diety	„	100
6. Komise a referáty	„	300
7. Vydání mimořádná	„	100
Úhrnem . . .	zl.	10.000

Po té podána zpráva o výsledku porady stran zvýšeného požadavku, jejž učinila třída II. na přírostek státní subvence (t. 2000 zl.). Porada se usnesla, aby požadavku tomu nebylo dáno místa, a suma 2000 zl. aby se rozdělila všem čtyřem třídám po stejných částkách. Návrh ten třídou přijat jedno-

myslně. Dále předložen a na vědomost vzat knihkupecký výkaz o prodeji publikací II. třídy za rok 1894, některé vnitřní záležitosti vyřízeny a pokračováno v důvěrném hovoru stran oslavy 50tiletého panování Jeho Veličenstva, a to na základě přípisu praesidia České Akademie; i zřízena konečně komise, která by dotčený projekt bedlivě uvážila a podrobné zdání třídě předložila. Do komise zvoleni byli pp. · dv. r. Randa, prof. Kalousek, Storch, Pražák, Bráf a Durdík. Pak provedena navrhovací volba pro jedno místo mimořádného člena I. třídy, jenž v příští valné hromadě se voliti má. Konečně jednomyslně přijata nabídka učiněná „Spolkem pro dějepis Němců v Čechách" na výměnu spisů historických.

Ve schůzi I. třídy dne 20. prosince 1895 učiněna především některá sdělení praesidialní a vyřízeny běžné záležitosti vnitřní, jako zejména určení honorářův, přidělení zadaných prací jednotlivým referentům, soukromé žádosti o publikace akademické a p. Po té sekretář podal přehled příjmů a vydání I. třídy až do dne 20. prosince, odkudž vyplývá, že třídě ještě zbývá 1075·79 zl. Písemná zpráva Historického spolku o vydávání pramenův v Čechách po náležitém objasnění vzata na vědomost. Jubilejní cena 500 zl. vypsaná na díl z oboru věd právních a státních udělena byla spisu prof. Storcha „Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací". Při té příležitosti rozhodla třída principialní otázku, týkající se úředních publikací, že kdyby i zásluha jejich čelného autora nebo ředitele byla sebe větší, a kdyby měly i nějakou důležitost pro badání vědecké, přece nemají býti pokládány za takové, na něž vypsání ceny se vztahuje. Úřední publikace toho druhu osnují se na podkladě součinnosti četných činitelů, a také od mnohých lidí bývají prováděny, ovšem pod vedením a odpovědností jisté osoby řídící. Nemají tudíž onen rozhodný ráz samostatné individualní práce myšlénkové, jako práce jednotlivých autorů.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Ve schůzi dne 18. října 1895 věnoval předseda p. dvorní rada ryt. Kořistka vzpomínku zesnulému členu našemu prof. Lad. Dudovi, i vyzval členy třídy, aby památku pilného pracovníka uctili povstáním. Na to čteny přípisy nově zvolených členů přespolních.

Prof. Maixner doporučuje podanou práci Dra J. Hnátka „Ku symptomatologii sclerosis en plaques" k uveřejnění v Rozpravách akademie. Tamtéž zařaděna p. prof. J. Velenovského práce: „O některých abnormitách složnokvětých rostlin", dále pánů H. a K. Škorpilů: „Krasské zjevy na Balkáně", konečně pojednání p. prof. J. S. Vaněčka: „Plocha kardioido-hyperboloidová" a „Svazky orthogonálných hyperboloidů".

Pan Dr. B. Katzer konal pomocí slavné druhé třídy České Akademie studia geologicko-hornická v okolí Kutnohorském, jichž výsledek v práci „Rudní obor Kutnohorský" — s 5 tabulkami — předkládá.

Po té demonstruje prof. Dr. B. Brauner některé krásné fotochromatické reprodukce Dra Jar. Husníka. Matičné reálce Lipnické, učitelské knihovně v Krumlově a Museu Národopisnému navrženo darovati publikace třídní. K návrhu prof. Janošíka vyměňovati se bude Bulletin s publikacemi Bergenského Musea.

Ve schůzi dne 15. listopadu předložena dobrá zdání o práci MDra Maurice Remeše: Příspěvek ku poznání korýšů vrstev Štramberských, Dra R. Kimly: „Degenerace kystická ledvin a poměr její k affekcím jiných ústrojí“, „O substituci svalové“ popisuje prof. Dr. J. Thomayer, „Studie Labské“ od J. Frejlacha.

Třídě připadajících 10.000 zl. na rok 1896 rozděleno následovně:

1.	honoráře spisovatelské	1800 zl.
2.	publikace	5000 „
3.	podpory dle § 2. lit. *b*) stanov . . .	2100 „
4.	stipendia dle § 2. lit. *c*) stanov . .	600 „
5.	cestovné a diety	200 „
6.	náklady zvláštních komisí	200 „
7.	mimořádná vydání	100 „

Přírostek státní dotace 500 zl. sneseno připsati k pasivné položce honorářů na rok 1895. Z fondu Dra Josefa Šichy propůjčeny podpory: Dru L. Haškovci 200 zl. ke studiu pathogenese nemoci Basedowské, Drům Kimlovi a Veselému 200 zl. k dalšímu studiu vlastního jich tuberkulinu. Docentu Dru J. Barvířovi navržena podpora 300 zl., aby dále konati mohl mineralogicko-petrografická studia Jílovského zlatonosného okresu; prof. J. Pacoldovi subvence 300 zl. na další vydávání spisu vlastním nákladem vydávaného: Konstrukce pozemního stavitelství. Do komise stipendijní opět zvoleni pp. Frič, Spina, Strouhal. Přespolní člen p. Ch. Hermite zaslal třídě práci svoji: Sur la fonction log Γ (a). Prof. Raýman požádal našeho přespolního člena prof. Olsczewského za laskavé vyšetření petrolejových plynů haličských, není-li snad v nich obsaženo helium, i prosí třídu, aby směl v Bulletinu podati zprávu o výzkumu tom, kterýmž otázka vyřízena negativně. Třída k žádosti té svolila. Prof. Kušta a Dr. O. Šulc zasílají zprávy o tom, kterak naložili podporami propůjčenými; zprávy odevzdány referentům: rektoru magn. K. Vrbovi a prof. Vinc. Strouhalovi.

Schůze dne 18. listopadu 1895 vyhrazena byla volbám. Pan prof. F. J. Studnička oznámil, že podle přípisu plukovníka svob. pána ze Sternecků jsou měření gravitační konstanty v Čechách v tom rozsahu vykonána, jak se Akademie svého času za to u příslušných vysokých ministerstev byla přimlouvala.

Schůze dne 29. listopadu 1895 věnována úpravě rozpočtu roku 1895.

Ve schůzi dne 13. prosince 1895 vítá předseda dvorní rada Kořistka nově zvolené členy professory Woldřicha a Deyla. Prof. J. Thomayer předkládá práci „Význam některých snů“ k otištění v Rozpravách. Prof. J. Hlava podává referát o práci prof. Syllaby „O významu fibrinu i látek fibrinoidních v ledvinách“. Deficit na rok 1895 odhadnut na 1021 zl.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída III.

Třída III. Č. Akademie sešla se po prázdninách po prvé dne 30. října 1895. Po vyřízení některých formalií prof. Hattala referoval o rozpravě p. Dra V. Vondráka nadepsané „Frisinské památky, jejich vznik a význam

v slovanském písemnictví". Nejprve pan referent se pronesl, že auktor dle pokynů, jichž se mu dostalo, práce své neopravil. Tak prý opakuje, že text Frisinských památek byl původně psán jedním z církevněslovanských písem, tedy buď hlaholským nebo cyrillským, kdež měl na tom přestati, že původcové týchže památek měli na zřeteli vedle latinských a německých pomůcek i cyrillsky nebo glagolsky psané ... V příčině pravopisu Frisinských památek Dr. Vondrák nedbal prý nic o výsledky nejnovějších bádání, jichžto se mohl o literách *j* a *v* dočísti v Čas. Mus. 1864 a v Ottově slovníku naučném Azbuka ... Proč užívá v transkripci *y* a *ě* vůbec, to prý Dr. Vondrák ospravedlniti nemůže ... Konečně není prý naskrze pravda, že si i prof. Hattala což u Štítného se zpoviedati tak vykládá, jak mu to Dr. V. Vondrák na l. 44 *β* podkládá.

Přes to vše prof. Hattala navrhuje, aby třída příležící rozpravu Dra Vondráka vydala s tím doložením, že to činí hlavně se zřetelem na fotografické snímky, jež činí spolehlivý základ dalšího důkladnějšího rozboru dotčených památek. — Návrh ten třída přijala.

Dále třída nové práce přidělila příslušným referentům.

Ve schůzi dne 14. listopadu 1895 konané jednáno nejprve, jak by Česká Akademie oslaviti měla jubileum 50letého panování Jeho Veličenstva, vznešeného zakladatele svého. K tomu konci zvolena tříčlenná komise, by se o věci poradila a co nejdříve třídě výsledek své porady oznámila. Dále byl návrh rozpočtu na r. 1896 přečten a schválen. Dotace třídní činí 10.000 zl., i rozdělena byla takto:

a) Honoráře	zl.	4000
b) Publikace	„	3000
c) Podpory na práce a podniky dle § 2. lit. *b*) stanov	„	1600
d) Stipendia dle § 2. lit. *c*) stanov	„	400
e) Cestovné a diety	„	250
f) Komise a referáty	„	500
g) Mimořádná vydání	„	250
Úhrnem . . .	zl.	10.000

Zároveň ustanoveno jednomyslně, by přírostek státní dotace, pokud by připadlo na rok 1895 třídě, na honoráře, publikace, podpory a stipendia roku 1895 rovným dílem vynaložen byl.

Na konec schváleno, aby se vešlo se spolkem „Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen" k žádosti jeho ve výměnu obapolných publikací, a navrženo, aby zdarma posílaly se třídní publikace historické a literární archaeologickému spolku „Vocel" v Kutné Hoře.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Třída IV.

Ve schůzi dne 2. listopadu 1895 navržena subvence 150 zl. p. Dru Čeňku Zíbrtovi na vydávání časopisu „Český Lid" roku 1896; zároveň navrženo zvýšiti p. archit. Ant. Balšánkovi subvenci na vydání díla o letohrádku královny Anny z 1000 zl. na 1500 zl., jež vyplatí se ve třech ročních

lhůtách. Mimo to vyřízeny záležitosti správní a jednáno o Sborníku světové poesie.

Ve schůzi dne 5. listopadu 1895 jednáno o tom, jak třída IV. se súčastní oslavy padesátiletého panování Jeho Veličenstva, které připadá na 2. pros. r. 1898; dále ustanoveno, aby z peněz, jež nejmenovaný příznivec umění venoval třídě IV., udělena byla cestovní stipendia v oboru umění výtvarných, i aby v té příčině rozepsán byl konkurs, jak následuje:

Třída IV. České Akademie rozepisuje ze sumy jí k tomu konci věnované tři cestovní stipendia: jedno 1000 zl., dvě po 500 zl.; stipendia ta udělí se dle uznání příslušné poroty za díla z oboru malířství figurálného, malířství krajinářského a sochařství, která se súčastní výstavy zdejší Krasoumné jednoty v Rudolfinum r. 1896.

Výminky konkurenční jsou tyto:

1. Soutěžiti mohou mladí samostatní umělci čeští do 35 roků stáří — z kterékoli školy umělecké.
2. Vyloučeny jsou práce jindy již vystavené.
3. Kdo soutěžiti chce, oznamiž to v praesidiální kanceláři Českě Akademie, jakmile odevzdá své dílo do Rudolfinum.
4. Stipendii poctěná díla zůstanou majetkem svých původců; ti však se zavazují propůjčiti je Akademii k účelům výstavním na druhou polovici května a na červen.
5. Porotu ustanoví IV. třída České Akademie.
6. Stipendia vyplatí se ve lhůtách, o které, jakož i o další výminky v příčině zamýšlené cesty studijní dohodne se praesidium IV. třídy s umělcem stipendiem poctěným.

Do poroty v příčině cen hudebních zvolen místo p. K. Bendla, který resignoval, p. Dr. Ant. Dvořák. Konečně vykonány navrhovací volby členů mimořádných a dopisujících a projednány některé záležitosti vnitřní a knihovní.

Ve schůzi dne 27. listopadu 1895 upraven návrh rozpočtu na r. 1896, jak následuje:

a) Ceny výroční (v každém ze tří odborů třídních první cena 1000 zl., druhá 400 zl., 2 třetí po 250 zl.)	zl.	5700
b) Publikace a předvedení děl uměleckých.	„	100
c) Podpory na práce a podniky dle § 2. lit. *b)* stanov	„	3000
d) Stipendia dle § 2. lit. *c)* stanov	„	600
e) Cestovné a diety	„	100
f) Komise a referáty	„	400
g) Mimořádné výlohy	„	100
úhrnem . . .	zl.	10000

Dále přiřknuty ceny výroční za nejlepší díla roku 1894 ve všech odborech třídních. Malíři p. Jeneweinovi navržena podpora 400 zl. a malíři

p. Úprkovi podpora 300 zl. na provedení obrazů, jichž náčrtky byly předloženy; dále jednáno o nových podáních za podpory a vyřízeny některé redakční záležitosti „Sborníku světové poesie".

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Zprávy o činnosti komise správní.

Ve schůzi dne 31. října 1895 vzata vědomost výkazu zemské účtárny o jmění České Akademie, jak se jevilo koncem září t. r., pak účtu komisionářova z prodaných r. 1894 publikací Akademie; schváleno dodatečné zakoupení cenných papírů pro fond Klementy Kalašové, předloženo přirovnání dosavadních vydání společných a třídních ku příslušným položkám rozpočtovým, přijaty návrhy gener. sekretáře v příčině prodejných cen nově vytištěných publikací a usneseno doporučiti valnému shromáždění některé žádosti za darování publikací společných. Dále přijat praesidiálný návrh rozpočtu příjmů a společných vydání Akademie na rok 1896, na základě něhož má každá třída nárok na dotaci 10.000 zl. r. m., konečně schváleny účty od poslední schůze došlé.

Personalie.

Ve státní správu převzati jsou na gymn. Bydžovském: ředitel Václav *Slavík*, professoři Ed. *Malý*, Vil. *Šála*, Jos. *Koštál*, Jan *Šulc*, D. *Seidl*, Ot. *Jandečka*, Fr. *Krejčí*, Aug. *Novák*, J. *Konůpek*, A. *Krejčí*, J. *Wolf*, J. *Honza*, J. *Kašpar*. — Prokop *Procházka*, ředitel reálky Karlínské, jmenován c. k. zem. školním inspektorem v Čechách.

Listárna redakce.

P. R. v L. České *prevít* (Krok X, 137) nesouvisí nikterak s francouzským rebut (brak), neboť byť se i význam dal srovnati, přece hlásková stránka tomu naprosto odporuje, jak i sám ráčíte uznávati. Tím více pak stránky hláskové jsou si na odpor, vezmeme-li — jak i nutno — za základ starší tvar *prevét*. Slovo to, o tom není pochyby, odvozeno od lat. privata (prostředkem němčiny), ale v středolatinském, častěji než tento se vyskytujícím tvaru „priveta" (L. Diefenbach, Glossarium s. v.), jenž se ozývá v stfr. priveit; z „priveta" bezpochyby prostředkem stfr. tvaru povstalo střh. n. privête, privêt (vedle privâte, privât), od něhož čes. pryvét, privét (Jun. Sl.), pol. pryvet, a se změnou *i* v *e*: čes. prevét, pol. prevet; s přechodem tím srovnej: křesťan—christianus, reškunda—risconto a p. Lat. privata, privata s významem záchod ozývá se i v ostatních romanských jazycích: vlas. privato, špan. privada, fr. privé (stfr. priveit).

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. áuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant.* n. *Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). it 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena mská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až IX. lze dostati po 4 k zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBAM STŘEDNÍHO ŠKOL

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 2½archov

---

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl., v cizin
(3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím vysokých
jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h
pro studující vysokých škol 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redakce
vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připoj
raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zasy

---

Reklamací lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK X. Index decim. 057.4. SEŠIT 7.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896.

Vydáno 1. července 1896.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání.

Administrace.

OBSAH:

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík*.

(Pokračování.)

CXXVII. Tuto raci převelicí ztopili sú mnoho Macedonských lidí.

114. Odtud pohnuv vojskem přijede na konec země k moři západnému.[1]) V tom moři bieše ostrov, v němžto slyšiechu lidi mluvíce řecky. A hned káza Alexander, aby tam někteří nazi pluli a zvěděli, kto sú na tom ostrově. Tehdy někteří z Macedonských svlekše se i jiechu do moře, a hned rakové převelicí vytasivše se[2]) z moře, ztopichu všeckny.

CXXVIII. Tuto Alexander zdvižen od nohuov *po*[3]) povětřie v srubu mocném.

115. Potom pohnuv vojskem jede po březích morských proti puolnoci.[4]) A jezdíece šesdesáte dní, přitržechu k moři Črvenému a tu stany své rozbichu. A bieše tu jedna hora vysoká, velmi veliká. Tehdy Alexander mysléše taký vtip,[5]) kterak by mohl od nohuov do povětřie najvyššieho pozdvižen býti. A hned s hory šed, káza sobě divný srub[6]) udělati a železnými řetězy svázati, aby mohl bezpečně seděti. A když sú jej udělali, káza sobě přivésti nohy a na ně ten srub uvázati a na vrchu toho srubu káza jich vnadu[7]) připraviti. A oni to vše učinichu. A nohové zdvihli sú se na výsosť velikú a vysokú velmi, že se zdáše

[1]) *B.* ad mare oceanum (occeanum *S*). Český překladatel rozuměl: occidentale.
[2]) vyrazivše se *B.* surrexerunt.
[3]) m. *do B.*
[4]) *B.* contra solstitium brumale.
[5]) ut instrueret tale ingenium.
[6]) currum.
[7]) cibaria.

Alexandrovi okrzlek [1]) země jako kúle okrúhlý [2]) a moře jako drak okolo země zatočilý.[3]) Tehdy moc božská ztemnila [4]) jest nohy tak, že sú mněli, by vzhuoru letěli, a na zemi sú padli [5]) daleko od vojska patnáste noclehů. A on nižádného úrazu jest netrpěl. A tak s velikú těžkostí a s prací přišel jest k svému vojsku.

CXXIX. Tuto sě Alexander kázal pustiti do moře hluboko a tam viděl divné věci.

116. Potom vstúpi mu v srdce Alexandrovi, aby hlubokosť morskú zpytal [6]) a rybíe plemena aby spatřil. I káza sklenářóm, aby jemu sud učinili *s* [7]) čistého stkla,[8]) aby mohl skrze ně jasně viděti. A když oni udělachu a připravichu ten sud tak, aby nemohl rozbit býti, i káza rytíeřóm silným, aby retiez [9]) uvázali k tomu sudu. A všed tam do něho, kázal jest zasmoliti dveře. I káza rytíeřóm, aby jej pustili do hlubokosti morské. A tam puščen jsa, viděl jest na dně divné potvory rozličných barev, jenž by mohl člověk vymysliti, jenž mají spósobu zvířat rozličných, ano tam na dně chodíe a jedíe ovoce z stromov u moři rodilých.[10]) Také spatřil jest tam divné věci, o nichž nechtě i žádnému pověděti, proto že by tomu žádný nevěřil aniž by se komu zdálo podobné,[11]) kdyby to on byl zjevil lidem. A tak v čas ulożený rytíeři vytáhli sú jeho z moře.

CXXX. Tuto Alexander bojoval s jednorožci ukrutně.

117. Odtud hnuv vojskem i jede po břehu Črveného moře i rozbi jest stany na jednom míestě. Tehdy přiběžechu na ně jednorožcové, jenž mějíchu po jednom rohu na hlavě, ostré jako meč, podobné k pile, jimižto tepíechu rytíeře a jich ščíty proražováchu. Ale rytíeři Alexandrovi zabili sú jich osm tisícuov a puolpáta sta. Ale rytíeřóv zabili jest osmdesáte a služebníkóv dvě stě.[12])

CXXXI. Tuto Alexander [13]) s hady veliké rohy majíce jako beran:

118. Odtud hnuv vojskem přitržechu na míesta pustá mezi Črveným mořem a Arabí, *wniesto* [14]) množstvíe ryb [15]) se plodíeše. A bíechu tu

[1]) okrflek *B.* orbis terrarum.
[2]) jakožto humno *B.* sicut area, in qua conduntur fruges.
[3]) otočitý *B.* tortuosum.
[4]) zatemnila *B.* obumbravit.
[5]) add. na pole *B.* in loco campestri.
[6]) perquireret.
[7]) m. *s.* *B.*
[8]) skla *B.*
[9]) m. rzetiez t. j. řetěz.
[10]) add. a ty potvory přicházíechu k němu, ale potom, když si učili jej, pryč utíekáchu *B.* Ipse autem belue veniebant usque ad eum et fugiebant eum.
[11]) fuerant incredibilia.
[12]) om. *B.* lat.
[13]) om. *bojoval.*
[14]) m. w nichzto t. j. *v nichžto B.* in quibus.
[15]) piperis!

hadové divné postavy a velikosti, jenž mějíchu na hlavě rohy jako beraníe,[1]) jimižto mordováchu rytíeře Alexandrovy. I zabili sú jich dva tisíce a osm set;[2]) ale sešlo jest rytíeřóv devadesáte a pacholkuov puoldruhého sta.[3])

CXXXII. Již Alexander bojoval s těmi lidmi, ješto měli psíe hlavy na sobě.

119. Potom odtud pohnuv vojskem rozbi stany, kdežto bíechu lidé se psími hlavami[4]) a mnozí mezi nimi majíce šíje jako koňové a životy převeliké, zuby hrozné a z jich úst plamen ohnivý pláše. A když uzřechu vojsko, oddachu se úprkem na ně.[5]) Ale Alexander běhaje sem i tam, posilňováše svých rytíeřóv, aby v také puotce nezahynuli. Avšak těch hovad a lidí zbichu sedm set, ale rytíeřuov jest sešlo[6]) čtyřidceti[7]) a pacholkuov osmdesáte.[8])

CXXXIII. Tuto Bucifal Alexandruov umřel kuoň.

120. Potom hnuv vojskem přijede na jedno pole, a jeho kuoň Bucifal bíeše nemocen, jenž v té nemoci bíeše zahynul. A když jeho Alexander bíeše uzřel mrtva, velikú teskností plakáše, neb ten kuoň jeho ze mnohých vzkoztí[9]) a ukrutností[10]) vyproščováše. A hned jemu káza udělati hrob divné výsosti a velikosti a na tom míestě ustavil jest město překrásné v jeho památku, jenž jest je nazval jeho jmenem Bucifal.

121. A odtad hnuv vojskem přitržechu k jednomu potoku řečenému Tytan. I vyjidechu proti němu lidé té země, obětujíce jemu pět tisícóv slonuov a vozuov kosatých jedenáste sest.

CXXXIV. Tuto nalezli ptáky bíelé, velmi krásné.

122. Odtud pohnuv vojskem přitrhl jest k hradu Perského krále Xersa a tu jest stany rozbil. A nalezl jest tu divné schrány[11]) a bíechu tu ptáci bíelí jako labuti[12]) velicí, kteřížto vědíechu o nemocném, má-li umříeti anebo živ býti, nebo když sú hleděli na člověka nemocného, tehdy jest byl zdráv, pakli sú naň nechtěli hleděti, tehdy bez pochybeníe umřel.

---

[1]) beránové *B.* arietes.
[2]) veliké množstvíe *B.* maximam partem.
[3]) „ale — sta“ om. *B.* lat.
[4]) Kynocefalové *B.* Kynokephali.
[5]) *B.* fecerunt impetum super eos.
[6]) sjide *B.*
[7]) drahně *B.* plurimi.
[8]) om. *B.* lat.
[9]) m. vzkoſtí t. j. *úzkostí.*
[10]) z mnoha ukrutných puotek *B* ex durissimis preliis.
[11]) cubiculos.
[12]) columbe!

CXXXV. Tuto sobě podrobil Babilon Alexander.

123. Potom odtrh odtud s vojskem přijede do Babylona,[1]) kteréžto pod svú moc podrobil, a zahubil jest krále Babilonského a Nabuzarda[2]) vladaře jeho tu usazeného. Přebýval jest tu u pokoji až do své smrti točiž osm měsícuov.[3])

(CXXXVI. Tuto Allexander kázal list psáti Olympiadě, mateři své, a Arystotylešovi.)[4])

A hned káza psáti list Olimpiadě, mateři své, a Aristotilešovi, mistru svému, o tesknostech a o bojích, kteréž jest v Indí trpěl, bojuje s[5]) divnými potvorami.[6])

CXXXVII. Tuto Arystotiles odpisuje a matka jeho Alexandrovi.

„Králi nad králi velikému [velikému] a pánu panujících, Alexandrovi, Aristoteleš službu. Když vašeho listu boje a puotky ty přečitech, otrápen[7]) bíech přieliš. Pro něžto myslil sem v sobě, že máš některú částku božstvíe. A protož velice děkuji svěckému ustavení učiniteli,[8]) že jsi všecko přemohl, což se protiví tvé milosti. A protož ščastni sú kniežata tvá, jenž sú s tebú v takých zámutcíech tovařišili.

CXXXVIII. Tuto Alexander stolici císařskú v Babiloně kázal udělati krásnú.[9])

Mezi tíem káza Alexander udělati stolici královskú v Babiloně zlatú, jiežto nebylo rovně na světě, neb tak [neb tak] mnoho zlata

[1]) do Babilonie *B.* in Babiloniam civitatem magnam. — add. v kteréžto zemi nalezl jest hady divné velikosti, hrozné a líté, jenž mějiechu na sobě dvě hlavě a oči světlé jako lucerna. A bíechu tu hovada podobné k opicém, jenž jmějiechu osm očí a tolik noh a dva rohy mějiechu na hlavě, s kterýmižto mnoho lidu anebo jiné zvěři zmordovali a zhubili *B.* (Rovněž lat. *S.*)

[2]) Nabuzardu *B.* lat. om.

[3]) „točiž osm měs." om. *B.* lat. — add. A. v tom městě nalezl jest posly znamenité ze všech krajin všeho světa čekajíce na Alexandra, to jest z ostrova, jenž slove Cartago, z Affryky, z Hyspanie, z Vlaské země, z Galie, z Sicilie, z Sardyne, z Giglanthu i z jiných ze všech království, aby jemu dary a daní obětovali, a prosíece jeho, aby jim popřál pokoje a bezpečenstvíe, a tak aby pod jeho panstvím živi byli v pokoji. A tak Allexander všeho světa dobyl a svému ciesařství podrobil *B.* (Podobně lat. *S.*)

[4]) *B.* (V *A* nadpisu toho není.)

[5]) m. *s.*

[6]) a o mnohých puotkách, jenž s hovady, s hady, s kikodrily a rozličnými potvorami měl jest *B.* nec non et de multis certaminibus, que habuit cum bestiis et monstris.

[7]) *B.* (add. veliků tesknosti). obstupefactus sum.

[8]) gratias referimus omnibus diis.

[9]) Kapitoly té v lat. není.

bíechu *s* [1]) sebú přinesli [2]) Řekové z Indíe a z Persidíe, že jeho za nic netbali. A ta stolice bíeše dvanáste loktuov zvýšíe a po dvanásti stupníech vysokých bíeše vchod na tu stolici. A bíeše ta stolice divně udělána na dvanásti zlatých obrazích,[3]) a ti obrazové jedno rukama tu stolici držíechu a na těch obrazíech bíechu psána jmena dvanásti kníežat Alexandrových; a sedadlo té stolice bíeše *s* [4]) smaragdu a ohrada nebo stěny z topazia, a po všech stupníech bíechu rozliční kamenové vsazeni a bíeše na vrchu posazený kámen črvený, jenž v noci svíetíeše.[5]) A na té stolici vuokol římsové [6]) uděláni, na nichžto tito veršíkové bíechu napsáni řecky [7]) a latinskými slovy, v nichžto všech vlastí jmena bíechu napsána, kteřížto slušíechu pod Alexandra: Partščí, Medščí,[8]) Arabščí,[9]) Cilicščí a všecka země Mezopotanská, vlasti vlaské, židovské, lid ostrý Cananejský, Múřenínský lid, Macedoníe, Řecká i Cypreská [10]) země, Egypt, Acholcas,[11]) Caldejščí,[12]) Ženské královstvíe, Lybské,[13]) Lybernické,[14]) Sancké,[15]) Affrycké,[16]) Sardynské, Lanečské,[17]) Ephezeské,[18]) Knutské,[19]) Boecké,[20]) Philadelphské, Carnské,[21]) Myrmydonské a přebohaté Mohské,[22]) Englické,[23]) Skotské, Brytanské,[24]) pyšná rota,[25]) Irlandské, Flandrské, Carncaloské [26]) i Norvenské; [27]) Německý,[28]) Franský [29]) dobrovolně sú naklonili svá hrdla, Římščí ukrutní a umělí, Maruský [30]) mně se podkládají, Tuskanský a Nápulský a Babryská [31]) a Sykulská země; [32]) mně dani dávají Syrščí,[33]) Irtanščí,[34]) Armenščí, Lytvanščí, Barbarský řád, *Barbarščí*,[35]) Albanščí,[36]) Dalmacký i Štyrský,[37]) Uherský, Astřenský,[38]) Batrický [39]) mně slúží i Bobrsický [40]) i Babilonský.[41]) Všecko mně jest poddáno a mě jediný Jupiter poddal jest.

---

[1]) m. *s* *B.*
[2]) nadepsáno rubrikátorem.
[3]) t. j. sochách.
[4]) m. *s* *B.*
[5]) add. jako jasné slunce *B.*
[6]) add. aneb obruby *B.*
[7]) řečskými *B.*
[8]) add. a Indiščtí mně slúžíe *B.*
[9]) Asyrští *B.*
[10]) Cipreská *B.*
[11]) a Cholcas *B.*
[12]) add. a Capadocí *B.*
[13]) om. *B.*
[14]) Libeničský *B.*
[15]) Smirnské *B.*
[16]) Pamfilské *B.*
[17]) Landeské *B.*
[18]) Ehezské *B.*
[19]) Limičské *B.*
[20]) om. *B.*
[21]) Laurynské *B.*
[22]) Morothské *B.*
[23]) Angličské *B.*
[24]) Vrytanſke *B.*
[25]) om. *B.*
[26]) Carneolské *B.*
[27]) Norovské *B.*
[28]) Němečské *B.*
[29]) Frančské *B.* — ad Wcandole a Vlašina všecka, Ispanské *B.*
[30]) Římské ukrutné, Armelí, Maruské *B.*
[31]) Alabriſſka *B.*
[32]) om. *B.*
[33]) Sitysky *B.*
[34]) Vrtanſky *B.*
[35]) m. *Bulgarščí*: Bulgarský *B.*
[36]) add. Benadský *B.*
[37]) om. *B.*
[38]) Fryzenský *B.*
[39]) om. *B.*
[40]) om. *B.*
[41]) om. *B.*

CXXXIX. Tuto jedna žena porodila potvoru i přinesla před Alex[a].

Potom káza Alexander udělati korunu zlatú a *se* všeho kamenie drahého *plemene* [1]) ozdobenú a káza na níe napsati znamenie [2]) latinskými slovy: „Vschod, západ, puolnočník, opoledník [3]) mně slúží."

124. A když bíeše Alexander u Babyloní, jedna žena porodi [4]) syna, kterýžto od vrchu až do pupku jmějíeše člověčíe podobenstvie a ta částka bíeše mrtva; ale od pupka až do pat bíeše podobenstvie rozličných hovad jedovatých,[5]) a ta částka bíeše živa. A ta žena přikryvši tu potvoru, přinese ji Alexandrovi. Jehožto [6]) když ji [7]) uzře Alexander, divíešc se velmi i káza hádačovi přijíti i ukáza jemu tu potvoru. (Pokračování.)

O pomůckách a methodě vyučování zeměpisného.

Podává *Bedřich Knorre.*

(Dokončení.)

Tolik o vnějšku kresby. Co vnitřního postupu se tkne, radí Lehmann, když jsme pobřeží (obrys země) nakreslili, k zanesení řek v náčrt náš. Poněvadž se tak díti má před nakreslením hor, zdá se postup býti jaksi nepřirozeným, zvráceným. Důvod proň jest skutečně závažný: horstva mívají i na malých mapách dva rozměry (do délky i šířky — řeky na mapě vždy jen do délky) — i stane se často a snadno, že když pohoří již nakresleno, kresba řeky jaksi dle něho se říditi musí a proto často proti skutečnosti posunouti, jen abychom se vyhnuli ještě věcší pravděnepodobnosti, že řeka teče do hor. V případě opačném jsou řeky dříve nakreslené dobrou oporou pro kresbu hor. Postupu tohoto drží se i kartografové — to zajisté neméně mluví pro užití jeho i ve škole. Místa (osady) vkreslí se, pokud jsou u břehu, řek, jezer, hor a p. hned s těmito předměty současně, aby je oživila; jinak zanesou se v kresbu až na ně v ústním výkladě přijde řada. Jmena všecka jen pomocí písmen začátečních naznačíme, neb aspoň silnými skratkami. Písmo může pro lepší přehled býti dvojího druhu (latinka psaná a tištěná) pro názvy různého druhu. Volíme začáteční písmena neb skratky, abychom nepřeplnili obraz — proto buďte i tyto ještě slušně, na malé prostoře vepsány a při tom vždy zřetelny.

Znázorňování terrainu jest na mapách vždy nejméně jasno a tudíž pochopení zákovu dosti těžce přístupno. Předním úkolem kresby bude tudíž

---

[1]) m. a všeho kamenie drahého *plemenem B.* Srv. kap. 152.
[2]) add. *řečskými a B.*
[3]) východ i západ slunečný i poledník *B.*
[4]) add. ex eo.
[5]) om. *B.* lat.
[6]) kterúžto *B.* quem.
[7]) eum. om. *B.*

přispěti k odstranění obtíží, jež se žáku v pojímání této stránky zeměpisné naskytují. Obmezíme-li se předem co do látky a zvolíme-li dobrou methodu, nespůsobí nám ani tato práce mnoho námahy. Jako kreslení celých map děje se různými spůsoby, tak jest i označování vertikální podoby povrchu zemského method několik.

U nás oblíbený spůsob znázorňovati směr horstev silnými čarami — ač jest nejjednodušší — pro školu se nehodí, poněvadž udává rozlohu hor jen v jediném rozměru — do délky a v příčině šířky ponechává volnou půdu namnoze chybným představám žákovým. Ostatně mohou se takto znázorňovati jen skutečná horstva řetězovitá, ne však jednostranný svah planiny, horstva hromadná (massivy) a p. Přidáním kratších ramen, tedy rozvětvením obrazu, znešvaří se tento často a stane se pro pochopení skutečné, celkové podoby temným. Aby spůsob více naznačil, nežli se jím skutečně dá naznačiti, staly se rozmanité pokusy o jeho zlepšení: bylo užito dvou i tří rovnoběžných čar různé síly místo jediné, zavedeny celé řetězy krátkých čar příčných a p. Ale názornosti tím methodě nepřibylo. I v této příčině má Matzat svůj zvláštní spůsob: stínování ploch v poměru jejich výšky různým tonem na tabuli pomocí rovnoběžných čárek, v sešitě pro zjednodušení celého pochodu těrkou. Hned na první pohled patrny jsou nedostatky této methody: mapa se tím jen přeplní, počmárá. Při tom nevyniknou hranice různých systémův stínu a jim odpovídající nestejné výše dosti ostře. Žáci, zvláště v nižších třídách, je následkem toho zmatou. Aby se to zamezilo, nutno hranice rozmanitých výšek dříve označiti, aspoň tečkovanou čarou — tedy formální isohypsou. Tím nenabude spůsob ten nikterak na jednoduchosti. Obrazy zhotovené touto methodou od zručných odborníkův nejsou dosti přehledny, jak teprve budou vypadati práce neobratných žákův?

Lehmannovi jest i v této jednotlivosti spůsob Kirchhoffův nejlepším: ten užívá pro znázornění svahu obloučkův těsně vedle sebe postavených, vybíhajících právě po svahu ke sklonu. Horstva řetězovitá označí se dvojí řadou obloučkův, těsně u sebe, otevřených k společnému hřebeni, plateau jednoduchou řadou právě na svahu planiny umístěnou a horstvo hromadné uzavřeným věncem z obloučkův, věčších neb menších rozměrův dle objemu skupiny horské. Sesílíme-li jednu řadu (stranu) neb změníme-li oblouky z podoby kruhové v tvar vejčitý, ano ještě více-li je zakřivíme, označíme tím snadno a nápadně příkřejší sklon výšiny. Ostatně není Kirchhoff prvním, jenž methody té pro školu užil: už r. 1869 Leibing tak učinil, ale Kirchhoff neměl o tom vědomosti. Spůsob ten jest skutečně co nejpřirozenější, pojíť se těsně k obrazu, jaký poskytuje horizontální tvar všech vyvýšenin. Podobně i cestovatelé a kartografové zhotovují náčrtky terrainu a to zajisté také mluví pro spůsobilosť methody naší. Zvláště význačné hřbety uvnitř pásma možno novou řadou obloučkův označiti a konec svahu, kde už v rovinu přechází, rovněž tenkou dá se znázorniti čarou z obloučkův. Tak i žáci nižších tříd dosti snadno v náčrtech svých terrain znázorní a nikdy zajisté nezamění tyto čáry s jinými v mapě své (hranice politické, řeky a p.). Odpovídáť spůsob ten celkem nejlépe methodě, kterou znázorňují terrain tištěné mapy školské a skutečně nejvýraznější podobu terrainu podává, hned po čárkování výšin („šrafami"), jehož ve škole nelze užiti.

Naznačování nížin zeleným čárkováním (rovnoběžně), které by bylo nutno zase zvláště ohraničiti, aby nevyvolalo představy o rozloze nížin nesprávné, zbytečně přeplňuje obraz a přidává práce.

K těmto úvahám přidává Lehmann mínění své o kreslení profilů, otázce zajisté důležité. Poněvadž jest to vydatným doplněním kresby map a skutečný relief povrchu se tím jakž takž reprodukuje, zastává se ho vřele. Ale přece prý nutno dáti přednosť kreslení map a jen dopřeje-li toho čas, kresliti budeme i profily. Jednoduché profily kreslí se přibližně, od oka, beze všech pomůcek. Jinak jest nám ustanoviti přesně výšku určitých bodův, které se v profilu vyskytnou. Vertikální měřítko zvolíme pro věcší názornosť vždy věcší, ne však tak, aby vznikly obrazy nepřirozené, jaké zvláště na starších mapách vídáme, kde místo pohoří ční vzhůru řada „píšťal z varhan" (tak Humboldt).

Provedení samému poslouží stručný pokyn: Nakreslí se základna profilu, spolu jeho délka, jež značí výši hladiny mořské (O m). Na ni nanesou se body co do výšky zjištěné ve vzdálenostech poměrně skutečnosti odpovídajících. V bodech vztyčí se kolmice (třebas jen tečkované) poměrné výšky, jakou mají body ve skutečnosti, dle zvoleného měřítka, a konce kolmic spojí se pak silnou čarou (křivkou) — profil jest hotov. Jiný, poněkud více času vyžadující způsob, vede v určitých vzdálenostech stejné výši odpovídajících (100, 200 neb 1000 m.) rovnoběžky k základně profilu. Tím určí se výška bodův také bez kolmic, což rozhodně jest lepší, neb kolmice ruší dojem svou nepřirozeností. Poněvadž rovnoběžkami celá křivka profilu jest určena v každém libovolném místě, dává druhému způsobu Lehmann přednosť. Zvláště lehce sdělávají se profily na základě map s isohypsami, tím snáze, podržíme-li i jejich měřítko. Kus papíru položí se ve směru, kudy chceme profil kresliti, na mapu, na něm naznačíme si místa, kde protínají tuto myšlenou a papírem naznačenou čáru isohypsy, a hned si při těch bodech výšku příslušné isohypsy poznamenáme. Vzdálenosti ty pak nanesou se na základnu profilu. Zvěšíme-li měřítko horizontálné, nutno, chceme-li zůstati v poměru s mapou, dle přesného výpočtu i vertikální měřítko zvýšiti. Čára profil ohraničující nesmí nikdy býti prostou *přímkou* — profil takový nebyl by pravděpodobný, nýbrž nepřirozený.

Potřeby nutné pro kreslení map ve škole nevyžadují velkého nákladu a byly by zajisté poslední překážkou jeho obecného provádění. Pro začátky nejnižší hodila by se nejlépe tabulka s břidlou — těch však na středních ústavech neužíváme. Skutečně lepší jest po překonání prvních obtíží papír a tužka. Pokud se užívá tužek barevných, buďte co nejlepší jakosti. Poslední pomůckou jest pravítko, as 30 cm. dlouhé s rozdělením i na mm. Kružítko není nezbytno a při kresbě samé se ho *nemá* užívati. Pro tabuli jsou potřeby analogické. Barvy jsou tu už vítanější, zvláště chceme-li na jediném výkresu vše znázorniti, ale záhodno užívati na černé tabuli jasných barev. Kreslíme-li na papíře (kreslicím), na tabuli napjatém, užijeme pastell voskových, které jsou dosti měkké a připouštějí tudy vedení silných, po celé třídě viditelných čar. Při tomto způsobu dosáhli jsme výhody, že kresbu snadno zachováme pro další hodiny a sama sebou jest názornější, než by byla na černé tabuli. Fixativem možno ji ještě lépe uchovati.

Že kreslení map již od nejnižších tříd se dá prováděti, nebude asi nikdo pochybovati. Vyučování, v něž jsme zavedli kreslení map, jest přirozeně méně pohodlné než pouhý výklad ústní. Že bychom se tím příliš zdrželi, nevěřme — věci, jež se opakují (a to jsou právě v zeměpise vždy celkové obrazy zemí), odbudeme rychle. Mnozí žádají, aby žák teprve tehdy mapy kreslil, až se mu dostane návodu z předmětu odborného: kreslení. Ale zásada ta ani jinde se neprovozuje. Tak přejeme si, by žáci na př. v chrámě čile zpěvem k zvelebení bohoslužby přispěli a kolik z nich navštěvuje současně vyučování zpěvu? Dobře víme, že už dítky dlouho před dosažením věku školou povinného rády kreslí, a sice právě to, co jim na předmětech jest nejnápadnější. Tím už jaksi příroda sama pokyn nám dává, ukazujíc na kreslení jako znamenitý prostředek pro memorování něčeho neznámého, neobvyklého. Mimo to kreslení jako předmět má svoje pravidla, ale nepravidelné obrysy map nedají se stejně říditi.

Máme na výběr: buď obrazy celkové neb části, pro co se rozhodneme? Nedovolí-li čas kreslení obojího, jest vždy dáti přednosť obrazům celkovým. Látku si rozdělíme takto: nejprve podáme stručný přehled celkový a orientujeme žáky na mapě nástěnné (současně v atlantě), po té probéřeme základní rysy té které země kresbou její na tabuli (současně v sešitech žáků) a opakováním již teď pokusíme se obraz podaný vštípiti v paměť žákovu, a konečně ostatek vyloží se zase dle mapy tištěné i na základě knihy.

Poslední otázka, kterou se spisovatel zabývá, jest kreslení map z paměti — ex tempore — jehož se ostatně už nahoře dotkl. Rozeznává dva případy: buď dovolíme užiti náčrtův, kde část mapy, třebas jen úryvkovitě, už jest obsažena a jen se příslušně doplní aneb dáme kresliti celé mapy. Tu pak, mají-li to býti jen jednoduché skizzy, uložíme kreslení jich beze všech pomůcek, jinak udáme některé čáry pomocné neb celou síť. Poněvadž užijeme toho kreslení z paměti v celé třídě jako písemní zkoušky, dáme jmena v náčrtu jen začátečnými písmeny označená vypsati plně někde v rohu. Neukřivdíme tak aspoň žákovi, jenž sice neví snad přesně, kam každé jmeno položiti, ale přece si je aspoň pamatoval.[1]) Bývá to zvláštní pobídkou k pilnému studiu, vědí-li žáci, že přijde časem takové extemporale, kde může každý ukázati vedle kresby té které země, co si o ní důkladně zapamatoval. Aby žáci nabyli cviku v kresbě, nutno jim k tomu příležitosť poskytnouti častější kresbou. Po učiteli kreslí žáci dle jeho nákresu aneb při opakování dle mapy tištěné, aby obraz byl vždy správný, a žáci snad vlastními náčrty vždy dále se od skutečné podoby země neodchylovali. Užíváme-li při této zkoušce pomocí kresby ex tempore methody Kirchhoffovy, bude žákům naučiti se několik astronomických určení polohy míst pro kresbu důležitých aneb jim takové body před samou kresbou udáme. Obojí způsob možno též sloučiti.

Dospěli jsme k závěru. Mnohým snad bude se „úvaha“ naše zdáti příliš obšírnou — než chtěli jsme souměrně s knihou Lehmannovou, jež, jak shora řečeno, vše, čeho se dotýká, velmi zevrubně váží, látku projíti. Vodítkem byla snaha, aby jmenovitě mladší druhové v po-

[1]) Záslaha ta není však ani takto příliš veliká.

volání, jimž na srdci leží prospěch vědy, zvláště na gymnasiích macešsky odbyté, upozorněni byli na tu řadu dobrých pokynův, jež autor podává. Poněvadž ne všude opatří si knihovny středních ústavův knihu sam, podán obsah její obšírněji. Každý zajisté vybéře z ní — jak právě se mu hoditi bude — něco prospěšného, sobě i škole. Co předních části knihy a vyslovených tam požadavkův se týče, není, bohužel, v moci naší nedostatkům všude cítěným pomoci. Snad nalezne tu Lehmann sluch v kruzích, jimž přísluší právo rozhodovati, a které mají také možnost po stránce té přivésti nápravu, an jest v rukou jejich prostředek, jehož ovšem nejen geografii se nedostává, pomůcka velmi platná, která zove se nervus rerum gerendarum. Bylo by si toho přáti co nejupřímněji!

Koleje a university v Americe.

Dle Th. Zigele vzdělal *Fr. Prusík*.

(Pokračování.)

Statistika. Ve všech 415 vyšších ústavech bylo

a) učitelův: 1. v přípravném[1]) departmentě 1431 (+ 463), v departmentě koleje 3626, v professionálních departmentech 1755. Celkem mužských 6832 (+ 3) a ženských 1083, úhrnem 7918;

b) studentův: v přípravném departmentě mužských 26.715 (+ 504), ženských 12.196; v departmentě koleje muž. 35.791 (+ 495), ženské 7847; v departmentě nabyvších učeného stupně mužských 1767 (+ 3), žen. 228, v professionálních departmentech muž. 15.342, žen. 269. Ve všech departmentech celkem mužských 86.066 (+ 7026) a ženských 25.489, úhrnem 118.581.

Důchod všech 415 kolejí těch, upotřebovaný na jich vydržování, dělá 10,801.918 dollarův; tu částku dostávají z těchto pramenův: 34.9% z platu za přebývání v ústavě, 36·7% z důchodův movitého i nemovitého jmění, 13% podpor od státu a města, 15·4% rozmanitých jiných důchodův určitěji nepojmenovaných.

Statistická data o rozdělení studentův po rozličných kursech nejsou úplna i lze z nich vyvoditi, že v starších krajích klassické vzdělání pěstuje věčšina studentstva, kdežto v později osazených více se věnují přírodním a mathematickým vědám, vůbec takým kursům, kde dřevní jazyky zřídka mívají místo.

K podrobnějšímu obeznámení se skupinami nauk i počtem těch, kteří je studují, uvedeme nejnovější statistická data některých vynikajících universit.

---

[1]) Kde jest vzdělání na středních školách (secondary schools) nabyté nedostatečno, zřizujou se při universitách a kolejích přípravky.

Harvard-University (Boston, Massachusets).

Počet učitelův	294		
Počet studentův	2969		
I. Fakulta umĕn a vĕd	1985	III. Právnictví	394
1. Kolej	1598	IV. Lékařství	451
2. Přírodní vĕdy	181	V. Škola dentistův	53
3. Škola pro graduované	206	VI. Zvĕrolékařská škola	39
II. Škola bohoslovecká	41	VII. Škola zemĕdĕlská	6

Yale-University (New-Haven, Connecticut).

Počet studentův	2014		
I. Department filosofie a umĕn	1658	5. Hudební department	7
1. Kursy pro graduované	125	II. Škola bohoslovecká	109
2. Kolej (klassické vzdĕlání)	966	III. Lékařství	76
3. Přírodní nauky	529	IV. Právnictví	171
4. Škola umĕn	31		

Pennsylvanská universita (Philadelphia).

Počet učitelův	255		
Počet studentův	2071		
I. Kolej [1])	618	VI. Filosofie	117
II. Lékařství	860	VII. Laboratoř hygieny	11
III. Dentisté	153	VIII. Právovĕda pro ukončivší	
IV. Zvĕrolékařská škola	92	kurs právnický	3
V. Právnictví	217		

Columbia-College (New-York).

Počet učitelův	226	Speciálních posluchačův neusilujících o učené stupnĕ	812
Počet studentův	1573		
Negraduovaných	298	Kursy pro ženské	3
Graduovaných	460		

Po departmentech se dĕlí takto:

I. Právnictví	318	(graduovaných	108,	negraduovaných	210)
II. Lékařství	570	(„	232,	„	338)
III. Hornictví	351	(„	58,	„	293)
IV. Politické nauky	211	(„	82,	„	129)
V. Filosofie [2])	130	(„	56,	„	74)
Celkem	1580	(graduovaných	536,	negraduovaných	1044)
Umĕny	298				
Ženské kursy	3				
Úhrnem	1881				

[1]) Ve fakultĕ koleje se čítají kursy z předmĕtův filologických, z přírodních nauk, inženýrství, architektury, financí i oekonomie a z hudby. Department filosofie určen pro ty, kteří nabyli nižšího stupnĕ učeného.

[2]) Filosofií rozumí se department filosofie, filologie a literatury pro graduované; v departmentĕ umĕn udílí se klassické vzdĕlání.

Státní universita Michiganská.

Počet studentův	2806
I. Department literatury, nauk (přírodních) a umění	1491
II. „ lékařství a chirurgie	344
III. „ právnictví	639
IV. Farmaceutická škola	82
V. Homoeopathická lékařská kolej	63
VI. Kolej zubní chirurgie	189

Cornell-University (Ithaca, New-York).

Počet učitelův	145	Negraduovaných	1245
Počet studentův	1733	Speciálních posluchačův	85
Graduovaných	200	Studentův-právníkův	203

Severozápadní universita (Evanston, Illinois).

Počet studentův	2714
I. Kolej svobodných umění	512
II. Lékařská škola	274
III. Škola právnická	180
IV. Farmaceutická škola	385
V. Škola dentistův	56
VI. Ženská škola lékařská	137
VII. Škola bohoslovecká	158
VIII. Norsko-dánská škola bohoslovecká	25
IX. Švédská škola bohoslovecká	23
X. V departmentech neudílejících učených stupňův	954

Columbian-University (Washington, district Columbia).

Počet učitelův	110
Počet studentův	791 + 74
Studentův-právníkův	348
Studentův-medikův	161
„ ve škole zubní	46
„ umění i nauk (mravní i přírodní)	236
V přípravné škole studentův	74

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Však třeba ostatního si nevšímal, zapomínal,
jak velikou cenu vyměřuješ, že by tvá byla pannou
choť, kdybych oddán tak ti nebyl, věrným jsa klientem?
Jistě to víš, jak často a jak mnoho dřív jsi prosíval,
jak slibovával též! Prchající jsem ti panenku [1])

[1]) Panenka, t. j. mladá, bezdětná choť. Situace jest stejná jako v II. 59.

já zachránil obejmuv; i smlouvu[1]) přetrhla, novou již
chtíc pečetit, za celou já sotva že noc to vykoupil,
když ty's venku brečel. Svědkem jsi mi sám ty i jizba,
odkud slýchával jsi zajisté své choti výtky.
Manželství vratké, trhající již se a téměř
rozvedené ve mnohých rodinách udržel domu přítel.
Kam vrtneš se? Co teď položíš napřed,[2]) co naposled?
Nevděčníku ty nevěrný, zda to zásluha žádná,
jestliže buďto synek nebo dcerka zrodí se ti ze mne?
K nim hlásíš se, jsi rád, v novinách[3]) moha šířiti zprávy,
důkazy sil mužných. Pověs na dvéře si věnce:
otcem's již; dal já ti, řečem co namítati můžeš,[4])
otců práv jsi nabyl, dědicem mnou státi se můžeš,
odkaz vzíti celý a i sladkou dostat odúmrť.
Výhody nad to mnohé připojí se k odúmrti ještě,
jestliže číslo ti tří doplním." — Zármutku je slušná
Naevole, příčina tobě; co pak tomu on ti namítá?

„Nedbá, dvounožného hledá oslíka jiného.
Tobě jenom, pamatuj, že svěřil jsem, dál nepovídej,
nic nešpetna chovej v hrudi své mé nářky a stesky!
Neb hrozný jest nepřítel,[5]) pemzou kdo je hladký;
sotva svěřil tajnosť nějakou, již plá a zanevře,
jak bych byl zradil už to, co vím. Meč vzíti neváhá,
lebku kyjem je hotov rozrážeti, dům ti zapálit.
Nesmíš nevšímat si také nebo vážiti málo,
nikdy jedů cena přílišnou že není tomu statku.
Mlč tedy, skryj, jako Athenský soud Martova[6]) vršku!"

Ó Corydone,[7]) ty můj Corydone! Ty mníš, u boháče
jest že co tajno? Smlčí nechť otroci, kůň bude každý,
pes hovořit též dvéře i kámen. Zamkni si okna,
záclony skryjte skulinky, uzavři i dvéře a zhasni,
ať vyjdou z vnitř všichni, nezůstaň nikdo na blízku:
přec co činil by onen, než počne kohout kokrhání,
nejbližší hokynář se doví, zaslechne přede dnem
všecko, co zbásnili sobě kuchař, co kraječ nebo cukrář.
Pomluva zdaž nějaká, aby váhali sobě vymyslit
naproti svým pánům a řečí jim mstít se za rány?
Leckdos pak vyhledá proti vůli tě na křižovatkách,
věc ti celou do uší ubohých nahučí v opilosti.
Těch tedy spíš popros, za co před chvilkou mne jsi žádal,

[1]) Smlouvu, rozuměj svatební. V. 78. přeložen volněji.

[2]) Smysl: Jak se obhájíš? Výraz druhý (Co položíš napřed atd.) jest vzat od hry nějaké, našim šachům podobné.

[3]) O novinách, v nichž narození dětí bylo oznamováno, viz II. 136.

[4]) Neženatí neměli úplného práva dědičného (sr. VI. 38) a podobně i ženatí bezdětní, kdežto ti, kteří měli děti manželské, mohli děditi po vzdálených příbuzných; kdyby takových nebylo, připadlo dědictví státu; proto „odúmrť". Zvláštní výhody však měli otcové 3 dětí (ius trium liberorum).

[5]) Chloupky z těla odstraňovali si lidé zženštilí buď náplasťmi (v. 14) neb pemzou.

[6]) Curia Martis — Areopag, hrdelný soud v Athenách na chlumu Areově.

[7]) Verg. Ecl. II. 69; žertovně: „ty hlupáčku"!

ať ti mlčí! Tajnosť vynesou však vždycky ti každou
raději, než z kradeného by pánu tolik pili vína,
jak pívávala kdys Saufeja [1]) pro národa štěstí.
Žíti pořádně musíme, mnohé any příčiny káží,
hlavně abys jazykem mohl otroka svého pohrdnout.
(Obzvlášť vystříhej se, abys jazyků si nevážil
čeledi své! Je jazyk nejhorší část sluhy zlého;
horší však, kdo není zcela čistým před těmi, ježto
vydržovat potřebno mu jest moukou i penízem.) [2])

„Právě mi dal's užitečnou sic radu, však všeobecnou.[3])
Teď co radíš mi, kdy čas mi prchá již a všechny zklamány
naděje? Pospíchať květ prudce žití a kratičká
jest to jenom času tak trudného a obmezeného
část; co pijem, co přejem' věnců si a dívek a mastí,
dřív než postihnem myslí, se přiloudilo stáří."

Jen se neděs, smyslný příteI se ti vždycky vynajde,
zdrávy dokud ty pahorky budou stát.[4]) K těmto odevšad
hojné budou na vozích i lodích vždy se scházeti všichni,
kdož prstem jediným hlavu sobě drbou.[5]) Ale zbývá
naděje ještě jiná. Jen kousej pilně eruku! [6])

„Příklady [7]) pro šťastné tyto sobě ponech! Moje Klotho
i s Lachesí se těší, jen když vydělám si na jídlo.
Ó skrovní bohové krbu mého, kteréžto kadidla
kouskem vzývávám, moukou, skrovným i věnečkem,
zdaž já někdy naleznu, bych ochránil svoje kmetství
žebrácké holi, lůžka? Tisíc jenom úroku dvacet
z úvěru bezpečného, z holého i stříbra poháry,[8])
však co by Fabricius censor vytknul, dva siláky
z Moesů hejna, kteří ramenem najatým by pomohli,
bych dorazil v hlučný cirkus bezpečně i volně;
kéž by mi byl shrbený ciselíř k tomu ještě i ten, jenž
rychle umí malovat podobizny. To pak bude dosti.
Zdaž mi taký stateček bude někdy? Malá sice přání,
však nadějí ani těm; kdy totiž Fortuna se za mne
vzývá, nacpe si vosku vzatého z oné lodi,[9]) ježto
písni Sicilské prchla, majíc lodníka hluchého. (Pokrač.

[1]) Saufeja jmenována též VI. 320; pila „pro blaho národa" při slavnosti Dobré bohyně (v. II. 87) z velikých nádob.
[2]) V. 120—123 jsou asi podvržené neb původní Juvenalovy, jež nahraditi chtěl verši předešlými.
[3]) Dle v. 124. zdá se, že se tu ztratily jiné verše, obsahující nějakou radu.
[4]) Ty pahorky. t. j. Řím; sr. VI. 295.
[5]) Zženštilí švihácí rovnají si vlasy jedním prstem, aby si nepokazili účes.
[6]) Eruka (Brassica eruca) prostředek dráždící (aphrodisiacum).
[7]) Zase vypadly tu verše, v nichž byly „příklady" zbohatlých nekalým řemeslem. Klotho, Lachesis a Atropos sudičky; v. III. 27.
[8]) Tento bídník přeje si míti nádoby jen neozdobné, ale tolik, že by starý censor, na př. C. Fabricius Luscinus, takový luxus zakázal. Nad to přál by si aspoň dva silné nosiče z Moesie a vlastního umělce v kovu a malíře.
[9]) Jako Odysseus zalepil uši svým druhům, aby neslyšeli Siren (u Sicilie), tak i Štěstěna zacpává si uši.

Úvahy.

Analytické tabulky k určování nejdůležitějších rostlin cévnatých, samorostlých i pěstovaných. Pro začátečníky sepsal **Josef Zahradník,** c. k. gymn. ředitel. S měřítkem a 65 obrazci o 500 figurách. 2. vydání. V Uh. Hradišti 1896. Nákladem L. R. Kráčelíka. 8°.

O této knížce podali jsme dvakráte zprávu v tomto časopise (VI. roč. str. 412 a v VIII. roč. str. 182); že jsme spravedlivě ji posoudili jako knihu výbornou, která úkolu svému vyhovuje zúplna, toho nejlepším dokladem jest, že v krátké době nezúplna dvou let první její vydání bylo rozebráno. Nyní máme před sebou vydání druhé, *rozmnožené*, tu i tam *poopravené*, a i *slepšené*, kde to kázaly kratší cesta určovací a výhodněji sestavené i upravené znaky.

P. spisovatel připojil k prvému vydání 55 obrazcův o 454 figurách; obrazce byly tištěny na zvláštních přílohách a připojeny v zad k celému spisu. Ve druhém vydání rozloženy jsou obrazce v jednotlivé, menší skupiny a vloženy jsou ihned na příslušné místo do textu. *To jest ovšem k veliké výhodě*, neboť žák má obrázek již před očima, nemusí ho teprve hledati a tím získává času — to znamená pro dychtivého žáka velmi mnoho! Tím, že obrazce jsou rozděleny, získáno jich 10 a jednotlivých vyobrazení jest více o 46.

Ve druhém vydání jsou některé obrázky zmenšeny (kromě č. 1., 16. a 19.), avšak tím mnohé z nich staly se nezřetelné; jsou to na př.: obr. 12., 13., 22., 26., 29., 31.—37., 39. a zvláště 41., v němž vysvětlovací písmenka jsou příliš drobná. Rovněž tak č. 43. a 44., 47., 48., 51. byly v prvém vydání daleko zřetelnější. Ani obr. 52. a 53. neměly býti tolik zmenšeny, ježto nyní nijak nedostačují. Kdyby byly ponechány rozměry obrázků z prvého vydání, byl by sice objem knihy se zvěčšil, avšak i hodnota její byla by se nemálo zvýšila. Mimochodem tuto poznamenáváme, že obr. 3. nemá podpisu a že 11. obrazce vůbec není!

Rozmnožen jest spis téměř o 100 druhův, z nichž věčšina jsou druhy cizozemské, ale u nás hojněji v zahradách pěstované. Že vpraveny do klíče mnohé české druhy, jichž v prvém vydání jsme postrádali (na př. Equisetum maximum, Stipa pennata, Arenatherum avenaceum, Orchis mascula, Alnus viridis, Hieracium aurantiacum, Sylibum Marianum, Pedicularis silvatica, Centunculus minimus, Trientalis europaea, Soldanella montana, Levisticum officinale), ovšem zvyšuje jenom hodnotu knihy. Aby však možno bylo jí užívati na všech ústavech českých a aby byl obsah její ještě úplnější, ukazujeme k několika druhům a rodům, jimž by ve klíči tomto mělo býti místa dopřáno. Jsouť to: Pinus Cembra, Potam. acutifol., Scirpus compr. a ovatus, Cyperus fuscus a flavesc., Hemerocallis flava et fulva, Iris graminea, Euphorbia dulcis, Rumex patientia, Mulged. alpin. (i v zahradách), Tragop. porrifol., Inula conyza, Artem. abrot. (pro naše venkovské zahrádky význačná), Centaur. mont., Rubia tinctor., Gent. verna, Mimulus luteus (i v zahradách), Linar. arven., Naumb. thyrsifl., Ledum pal., Vaccin. uliginos., Thalictr. minus, Ranuncul. nemor., Aconit. lycoct. a varieg., Nymph. candida, Glauc. phoenic.

et luteum, Coryd. fabacea, Arab. Halleri, Drosera rotundifol., Viola pal. collina, Stellar. ulig., Malva crispa a alcea, Erod. gruinale, Geran. Robert., Saxifr. caesp., Sedum purp. et rupestre, Geum rivale, Potent. ciner., Comar. pal., Ulex europ., a Trifol. spadiceum. — Z cizozemských druhů jest výběr velmi slušný a zajisté že uspokojí každého; až do dnes jest klíč p. Zahradníkův po této stránce *jediným* spisem v naší české literatuře!

I to budiž k pochvale vytčeno, že p. spisovatel mnohé stati zcela přepracoval; zvláště se to týče 5., 10. a 11., 14. a 22. třídy Linneovy, pak řádu trav a vstavačovitých; částečně přepracovány jsou: Šáchorovité, liliovité a pyskaté. Ježto rostliny o květech ve strboulky sestavených mnohou potíž spůsobují začátečníkovi, sestavil je p. spisovatel ve zvláštní tabulku, z níž rychleji lze tyto rostliny určiti. Vůbec všude zřetelno je, že hleděl p. spisovatel upraviti svůj klíč tak, aby vyhověl vědomostem žákův, pro něž jest určen, proto tu i tam připojuje ještě poznámky (na př. str. 8.), jimiž žák na pravou cestu se uvede, kdyby snad pochybil.

Drobný tisk této knihy na prvé zarazí. My bychom ovšem si přáli, aby *celý klíč* tištěn byl *písmem velikým*, jako jest tištěn klíč k soustavě Linneově. Leč pro tuto výtku nedlužno nepříznivě pohlížeti na knihu. Uvažme jenom, že kniha jest určena začátečníkům, kteří procházejí všecky stati od počátku; tyto počáteční stati jsou tištěny věčšími písmenkami. Teprve když žák dospěl až k rodu, přechází v tisk drobný. Na př. maje určiti „Čemeřici zelenou“ projde II. klíčem třídou 13tou 1., 8., dojde k čeledi 73tí, tam projde čísly: 1., 4., 5., 6., 38., 39. a teprve pak dostane se k číslu 43., jež tištěno jest drobně; všechna ostatní čísla jsou tištěna velikými literami. — Nepříznivější na zdání jest případ, určuje-li žák „Ranunc. repens“. Zde tištěno věčšími písmenkami: II. klíč, 13. třída; III. klíč, čeleď 73., 1., 4., 5., 7., 20., 22. a drobně tištěno jest: 25., 26., 27., 29., 30., 31., 32., 35., 36. Ale i zde prochází žák drobným písmem jen z polovice. Přesvědčili jsme se několika případy, že na mnoze žák prochází písmem věčším a jen na konec zbývá několik statí drobných. Ač tedy na zdání drobné písmo zabírá věčšinu knihy, přece jest zraku více šetřeno než na př. v Čelakovského „Anal. květeně“ nebo ve Willkommově „Schulflora“, kteréž obě knihy *naskrze* drobným písmem jsou tištěny. Drobný tisk ve knize Zahradníkově unaví oko jen tehdy, čteme-li ji list za listem! Pouze toho bychom žádali, aby v příštím vydání vždy dva a dva protiklady byly od sebe hezky vzdáleny; to velice usnadní rozhled.

Konečně ještě několik poznámek.

Nebylo by vhodno, označovati kalich, korunu, tyčinky a pod. pouze velikými počátečnými písmeny (K, C, T . . .)? Bylo by to přehledné, a žák rychle by se rozhlédl a snadno by vypozoroval rozdíly! — Německá jména by snad mohla býti vypuštěna; nejsouť všady uvedena. — Týž osud by snad mohl stihnouti i všecka botan. synonyma, poněvadž pro začátečníky ničeho neznamenají a jen jej pletou! — Obecněji užívaná jména cizí mohla by býti ponechána v tomto svém původním znění, aniž třeba jmen českých pro ně utvořených. Na př. „Canna“ snad zbytečně překládáme „Dosna“, vždyť „Canna“ můžeme docela dobře skloňovati; „Amaryllis“ na místě „Zovnice“, snad by vhodně slula „Amarylka“, jako „Ostryi“ již její jméno ponecháno. Pro „Leontodon L. part.“ (str. 72.) bychom navrhovali Slobodovo „kačinec“, aby se odlišil od pampelišky (Taraxacum). Na místě „Ro-

kytník" (Elaeagnus, str. 66.) bychom navrhovali jmeno polské „rozmarýnovec", ponévadž „rokytník" značí také rod mechův.

Domov rostlin cizokrajných není všady uveden (na př. Digital. purp., Linum grandiflor. a j. v.). — Při některých jmenech latinských není připojeno jmeno autorovo (zvl. na str. 134. a 135.), jakož i postrádáme seznamu, v němž by vyložena byla zkrácená jmena autorův.

Z nedopatření tiskových namanula se nám tato: Str. 24. a 25. „septen*ti*onale" na místě „septent*ri*onale"; str. 26. „anno*ti*um" na místě „anoti*nu*m"; str. 27. „pinia" n. m. „pinea"; str. 28. „virginia" n. m. „virginiana"; str. 29. „pu*ss*ilus" n. m. „pu*s*illus"; str. 35. „c*sa*espitosa" n. m. „caespitosa"; str. 44. „Polyanth*e*s" n. m. „Polyanth*u*s"; str. 53. „Ricinus" nemá českého jmena „skočec"; str. 64. „roseu*m*" n. m. „rosea"; str. 65. „osnatý" n. m. „os*t*natý"; str. 67. „Thes. linoph. *K.*" n. m. *L.*; str. 101. „Hell*o*borus" n. m. „Hell*e*borus"; str. 106. „Tha*ll*ianum" n. m. „Tha*l*ianum"; str. 125. „florida" n. m. „floridus"; str. 125. „Amelanchi*o*r" n. m. „Amelanchier".

Poznámky, které tuto jsme učinili, nejsou ovšem nijak výtkami, jimiž by hodnota knihy této mohla býti snížena; naopak upřímně jsme pověděli, čím by mohla (po našem mínění) kniha býti ještě zdokonalena. My jsme opravdu povděčni (a s námi každý zajisté, komu v pravdě jde o zvelebení školy a poučení mládeže) p. spisovateli, že práci tu na sebe vzal, s jejímž výsledkem úplně může býti spokojen. I končíme vřelým přáním, aby toto druhé vydání Anal. tabulek tak brzy bylo rozebráno jako vydání první — to nejlíp ukáže, že to u nás kniha nejen žádoucí, nýbrž také výborná! [1])

Alex. Bernard.

Literatura.

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Rok 1896. Sešit 4.: Zasedací zprávy Komise dějin umění za l. 1893 a 1894 (V. Demetrykievič). Kritické příspěvky k dějům Unie (A. Procházka). O letopisích polských (V. Kętřyński). O nových a řídších rostlinách flory litevské (J. Pačoski). Synthese cukru třtinového (L. Marchlevski). O svícení za krystallisace (E. Bandrovski). O účinku chloridu bonsoilového na kyseliny tukové i jich anhydridy (F. Polzneniuš). Pseudogarneria (M. Raciborski). Korrespondence Kochaňského s Leibnizem (S. Dickstein).

Bulletin de l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1896. Svazek 4.: Observations des phénomènes naturels en mars 1896 (F. Folie). Sur les équations du champ physique (Ch. Lagrange). Détermination, à l'aide de l'Analyseur de l'état critique, des densités de l'anhydride carbonique (P. de Heen).

[1]) Po rozumu výnosu velesl. c. k. zem. školní rady v Praze ze dne 8. měsíce června 1895 č. 19.645 pomocným knihám approbace se neuděluje.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement B. rový. Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVII. Sešit 4.: Prohlídka mrtvých vzhledem k duchovní správě (Gabriel Pecháček). Hrob sv. Prokopa v kostele Všech Svatých v Praze (Frant. Krásl).

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a **A. Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník II. Seš. 3.: Příspěvky k dějinám arcibiskupství Olomouckého (Bohumil Navrátil). Michajl Bakunin (Ant. Rezek). O domnělé alliteraci v Boživí komedii (Jar. Vrchlický). Jindřichohradecký archiv po 30 letech (Ant. Rezek).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník V. Sešit. 5.: Národopisná výstava českoslovanská (Č. Zíbrt). Dodatky k referátu o NVČ. Moravská přísloví a pořekadla (F. Bartoš). Slovenské písně, sebrané od Boženy Němcové (Jan Novák). Hystorycká píseň o dalece rozhlášeným, též dobře známým Janu Doktoru Faustu (Jan Jakubec). Kraslice moravské (Jos. Klvaňa). O původu některých písní nábožných v Bartošově sbírce národních písní moravských (Pavel Váša). O Rybecoulovi (Josef Kolář). Staročeské pověry řemeslnické. I. (Otokar Zachar). „Keltýš“ u Slovákov údolia Nitry (Joz. Holuby). Z ruchu národopisného (Čeněk Zíbrt).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 10.—12.: Děti na Policku (A. Popelková). Podlažice (T. Nováková). Vychovatelka (T. Zouzal). Františku zahraj (K. Chalupa).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVI. Svazek 3.—4.: Selský pozemkový majetek ve Francii před revolucí (I. V. Lučickij). Majetkové právo (V. A. Udincev). Vědecké úkoly literárních dějin (E. V. Aničkov).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 6.: *Hostem u básníků (Jar. Vrchlický). *Minul den (K. Červinka). *Život v městě (J. Haasz). Bludná srdce (J. Konrád). Alladina a Palomid (M. Maeterlinck, př. M. Kalašová). Hry olympické r. 1896.

La maître phonétique. Redakce v Bourg-la-Reine. Cena ročně (12 čísel) 4 fr. 8°. Ročník XI. Číslo 5. Obsahuje i ukázku českou od prof. Ritschela. — Máme-li pronésti svůj úsudek, zdá se nám transkripční způsob společnosti fonetické příliš strojený, zběžné psaní je stíženo přílišným množstvím různorodých písmen a značek. Jistější budoucnost lze předpovídati německému „ferein“ pro zjednodušený pravopis (ukázka na str. 114), o němž jsme svého času v Kroku referovali; k tomu podotýkáme, že značku za *ch* zavedl u nás už Vác. Hanka.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVII. Čís. 13.—15.: Laikové a katolická moderna (J. Koráb). Pessimisté mělar-

cholici (K. Bartoševič, př. K. Křivý). Nová poétika (Fr. Vielé-Griffin). Edgar Allan Poe (J. Ingram a W. Gill, př. L. Lošťák).

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem tovařystva ludoznavčego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník II. Sešit 2.: Jus primae noctis (J. Vitort). O poněmčení Slezska (St. Karvovski). Příspěvek k popisu vsi Visly na Těšínště (M. Vyslouchová). Vysvěcení příbytku ruského v Haliči (Fr. Řehoř). Léky lidu ve Vesolé v okr. Břozovském (L. Magěrovski). Příspěvky k léčbě a pověrám lidu (E. Kolbušovski). Bájka o třech zakletých královnách (A. Ševinski). Píseň o Napoleonu I. (L. Léeg).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 24.—26.: *Poslední žřec (Jar. Vrchlický). Dvojčata (A. Filon, přel. F. Záhradský). Zlodějka (J. Rosný). V rukhu (Rudyard Kipling, př. J. Bartoš). Různice měšťana a sedláka o předek jednoho každého povolání (Č. Zíbrt). Neuprosná (Fr. Herites). *O žádnou milosť (A. Klášterský).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořovicích. 4°. Ročník 1896. Číslo 5.

Mittheilungen des Vereines zur Pflege des Jugendspieles. Redaktor V. **Pimmer.** 8°. Ve Vídni. Ročník 1896. Číslo 4.: Vom neuen Geiste in der Erziehung. Über Schülerausflüge (H. Schmid).

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škól vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XII. Zešyt 6.: O škole Kějdaňské v XIX. věku (Vołyňák). St. Konarski v procesu Jesuitův s Piaristy (H. Biegeleisen). O Prodikovi a jeho pessimisně (St. Schneider).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 11.: Starosedlci dnešní Bosny (Ć. Truhelka). I. díl Fausta (D. Kudlich). Ada Negri (D. Politeo). Básně od I. Velikanoviće, M. Ostojiće, J. Milakoviće, Ady Negriové (př. M. Ostojić).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Číslo 13.—15.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 6.: Car Mikuláš II. (Jos. Toužimský). *U rajských bran (Jos. Kalus). *Kos (Adolf Heyduk). Ruská literatura r. 1895 (Josef Mikš). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Vědecká pohroma rukopisných odpůrců (Fr. Zákrejs). Baron Hirsch a jeho miliony (J. Toužimský). Nové písemnictví (Vlad. Preininger). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Odboru literárního a paedagogickeho při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník IX. Sešit doplňkový.

Периодическо списание на Българското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Redaktor V. D. **Stojanov.** 8°. Cena

ročníku (o 6 knihách) 12 lvů, v cizině 15 lvů. Ročník VIII. Sv. 52.—53. Studie o skladbě verše v naší národní písni (N. Načov). Dr. Frant. Ra... (T. D. Florinskij, př. I. Milarov). Cesta po Kaloferské planině (D. Ike... Učiliště v Koprivščici (I. Grnjev). Bulharské divadlo (I. Milarov). Ma... Stuartka od B. Schillera (př. L. I. Popov).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel T. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník V. Sešit 10.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka**. Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník II. Sešit 3.: Vzpomínky na plavbu kolem země (Ant. Ra...

Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности Императорской Академіи Наукъ. Въ С.-Петербургѣ 189.. Томъ 50: Díla A. A. Kotljarevského. Díl IV. 701 + 27. — Svazek 5... Boccacio, jeho druzi a vrstevníci (A. N. Veselovskij). Díl II. 680. Apokry... fické pověsti (N. S. Tichonravov). IV. 54.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1896. Čís. 13.—15.: Römische Berichte (Th. Sickel). Ein graeco-buddhistisches Piedestal des Museums zu Lahore (G. Bühler). Rčaka (R. Schröder).

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. Seš. 6.: *Duma (T. G. Ševčenko, prel. Somolický). *Posledná borba (A. V. Koľcov, prel. Somolický). Brat (K. S. Barancevič, prel. J. Maro). *Pozna-nanie (Somolický). Na hrobe sumaraisov (Pierre Lotti, prel. J. M.). *Eugen Enegin (Puškin, pr. Samo Bodický). Povesti z ľudu (A. B—y). Slovenský jazyk: Obyčaje a zvyky pri kršteniach (A. B—y).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ign. **Herrmann**. V Praze 1895. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XV. Sešit 5.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko**. v. 8°. Cena ročně (6 svazků aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 5.: Anatomie rostlinné buňky (V. Rotert).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý**. Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VI. Číslo 36. — Ročník VII. Číslo 9.—12.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut**. V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXV. Číslo 15.—17.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý**. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 13.—15.: Špatt (Guy de Maupassant, př. V. Unzeitig). Dítě svůdcem (N. Gejnc, př. T. Dufek). Zvony (J. Šlejhar). Štěstí (E. Salias, př. J. Unzeitig). Všelijaké povídačky (Fr. Holub). Podivné nitro (Guy de Maupassant, př. Jan Vond...

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová**. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr.

Ročník II. Sešit 5.: Z České společnosti pro veřejné zdravotnictví (V. Preininger). Povijan (J. Květ).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl**, J. **Huemer**. Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 5.—6.: Záležitosti středního školstva v poslanecké sněmovně. Göttweižské rukopisy ke klassikům (H. Mužík). K Aristotelovi 45 a 12 (J. Zahlfleisch). Nynější reforma maturitní zkoušky ve Francii (K. Wotke).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 13.—14.: Socialista (M. Savič, př. O. Vetti). Črty cestopisné (A. Víták). Nemoc smířitelkou (A. Prosečský).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 18.—19.: Vynález Röntgenův. Plavba elektřinou. Dřevěné dráhy. Telefon ve službě lékařské.

Ženský obzor. Redaktor V. Kellner. Nákladem soukromého družstva. V Praze. 4°. Cena ročně (24 čísel) 4 zl. Ročník I. Číslo 8.—9.: Mezinárodní sjezd feministů v Paříži. O výchově žen (N. de Montille). Luisa Zíková. Ženy a učitelství. Ariadna (A. Čechov). Básně Boh. Peigerové a M. Hněvkovské.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Rayman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Číslo 6.: Marcus Marci a jeho fysikální objevy (F. Studnička). Památce Jennerově (Honl). Drobnosti.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенiя. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazků) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 5.: Vzdělanost římského plemene a podmínky římské velikosti (V. I. Modestov). Uvítání čestného hostě dle staro-indických pravidel domácího ritualu (D. N. Kudrjavskij). Moskevské Veřejné a Rumjancovské museum v l. 1892—94. Dva metrické nápisy z Filippopole (M. N. Rostovcev). Národopis Rusi u Herodota (Th. G. Miščenko). Třicet tyrannův (R. Ch. Leper).

Beaufortova vzdělávací knihovna. V Praze. Cena sešitu 15 kr. Serie III.: Lurdy od Em. Zoly. Sešit 10.—11. (str. 289—352).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1895. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 124.—126.: Pořadí deváté (str. 271—412).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Díl II.: Čína. Sešit 7.—8. (str. 193—256).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo III.: Katechismus dějin umění od Jos. Braniše. Sešit 21.—23. (str. 193—284. Dokončení). — Seš. 24.: Kytka ballad, romancí a legend Jaroslava Vrchlického (str. 1.—32.).

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 21.: V různé náladě od A. Štaného (str. 529—596. Konec). Čís 22.: Pan doktor od J. Šnejdárka (str. 1.—32.

Избранныя педагогическія сочиненія Яна Амоса Коменскаго въ переводѣ Андрея Адольфа и Сергѣя Любомудрова. Въ Москвѣ. 8°. Часть I.: Яна Амоса Коменскаго Великая Дидактика. XXVI. 308. Цѣна 1 р. 50 коп. — Часть II: Мелкія сочиненія примыкающія къ Великой Дидактикѣ. VIII. 279. Цѣна 1 р. 50 коп. — Málo zajisté kněh došlo takového rozšíření a tolika překladův do cizích jazykův jako spisy nesmrtelného arcipaedagoga našeho. Jsme oběma ruským učencům povděčni, že ztlumočili nejdůležitější spis Komenského svým krajanům. Však na tom nepřestali. Prof. A. Adolf vydá co nejdříve latinský text Veliké Didaktiky s opětným překladem ruským a s illustracemi důležitějších míst upomínajících na Komenského. Přejeme mnoho zdaru ke krásnému podniku tomu.

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1895. m. 16°. Svazek LXXXV.: Na záletech. Básně M. Šimáčka. 111. 40 kr.

Kapesní slovník jazyka českého i anglického. Sestavil V. E. **Mourek.** I. díl česko-anglický. V Lipště 1896. Nakl. Otty Holze nástupce. 16°. I. 482. Cena 2·7 Mk., váz. 3·2 Mk. — Dílo velmi záslužné a nevyhnutelné každému, kdo se chce zabývati jazykem anglickým, jehož znalost čím dále tím žádoucnější se jeví jmenovitě při české mládeži. Úprava slovníka jest velmi úhledna a praktická, tisk jasný, česká slova veskrze tučně tištěna. Na konec, jak chvalným zvykem, přidán seznam jmen zeměpisných a osobních. Cena jest velmi levna. — Jak nám nakladatelstvo oznamuje, nalézá se II. díl (anglicko-český) v tisku. Těšíme se brzkému vyjití jeho.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 71.: Poslední den od N. J. Timkovského, př. K. Štěpánek. 64. — 72.: Mlýn Nazaretský od M. Prévosta, přel. Em. z Čenkova. 84. — 73.: Sirius od Fr. Herczega, přel. G. Mayerhoffer. 67.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVI. Číslo 4.: Dvě novelly od Ž. Podlipské. 152.

Na horách od S. **Hellera.** Illustroval Em. Boháč. V Táboře 1896. Nakl. V. Kraus. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—64).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydal: výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 11. (str. 229—252). Lidová píseň, hudba a tanec (Vlasta Havelková) s grafickým označením rozšíření národních písní v oblasti českého jazyka. Co lid píše, čte a vypravuje (M. Matějková). Krajinské výstavky. Příloha: Pohled na statek Chodský a Turnovský.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 50.—51.: Porzellane-Rechenmünze (str. 569—648).

Ochotnické divadlo. V Praze 1895. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 118.: Zlatý pavouk. Veselohra o 4 jednáních od F. S., př. J. Kühnl. 89. 45 kr.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Sešit 19.—21.: Z lidské bídy od I. Hořice (str. 177—324. Ukončeno). — Sešit 22.—24.: Všední příběhy od J. Antoše (str. 1—188).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 224.—225.: Hemsterhuis—Heřmanský (str. 97—184).

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 32 str., 20 kr. Díl V. Seš. 114. (str. 609—670). Ukončeny poznámky a rejstříky, čím výborné dílo přivedeno ke konci.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1895. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XI. Seš. 116.—117.: Kniha veršů výpravných (str. 117—180).

Slovník francouzsko-český. Sestavili Jan **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1895. Nakladatel J. Otto. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. — Sešit 43.—44.: tuniqué—zythogale (str. 1017—1086). Tím ukončeno jest dílo velezáslužné, jež v literatuře naší nemá sobě rovna. Činnému a obětavému nakladatelstvu budiž za ně dík!

Slovník francouzsko-český. Kapesní vydání. Sestavili J. **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1896. Nakl. J. Otto. v. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. — Sešit 5.: correctionnel—délégation (str. 129—160).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 27.—29.: Fresky a gobeliny (str. 121—223. Konec). Seš. 30.: Co život dal (str. 1—24).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. I. Lovcovy zápisky. Sešit 8.—11. (str. 225—352).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník X. Sešit 19.: Povídky z cest od A. Řehákové (str. 49—131. Konec). Seš. 20.: Knížata bursy od V. J. Nemiroviče-Dančenka, př. B. Lípa (str. 1—32).

Úplný místopisný slovník království Českého. Díl II. Část historická. Sepsal August **Sedláček.** Nakladatelé Bursík a Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 2—3 arších 30 kr. Sešit 9.: Chodovice—Jeneč (str. 321 až 360). Připomínáme, že se na Plzeňště vyslovuje Chrást, ne Chrast.

Žertovné divadelní hry. V Praze 1895. Nakladatel M. Knapp. Sešit 106.: Mlsota. Fraška o 1 jednání od F. Lorbeera. 21. 10 kr. —

Sešit 107.: Mám ženu od operetty. Žert o 1 jednání od Al. Pleščejeva, př. Jiří Ščerbinský. 19. 10 kr. — Sešit 108.: Nevinný. Žert o 1 jednání od F. N., př. F. Lorbeer. 35. 16 kr.

Život církevní v Čechách. Kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století od Z. **Wintera.** Svazek II. V Praze 1895. Nákladem České Akademie. 8°. 497—1030.

Boj o Rukopisy. Napsal V. **Flajšhans.** V Praze 1896. Otisk z Časopisu Českého Musea. 8°. 88. — Práce pilná, v níž jeden z nejhorlivějších dříve přívržencův odpůrců RKého ukazuje na základě jednak prací dřívějších obhájcův RKého jednak svých zkoumání, že důvody uváděné dosud proti pravosti RKého nedostatečny jsou. Doufáme, že spis. dalším zkoumáním zcela otevřeně se s námi obhájci prohlásí pro pravosť RKého a tím vyrovná neshodu, jaká jest ještě mezi jeho důvody a mezi pozn. 50) na str. 88. S míněním moravisujícím se nesnášíme.

Obrazy z dějin vychovatelství od Fr. **Kaliny.** 4. vyd. upravil K. Domin. V Praze 1897. Nakl. Al. Wiesner. 8°. 96. 80 kr.

Orbis Romanus pictus. Chrestomathia latina cum progymnasmatis, vocabulario, grammatica, lexico in usum tironum scripta. Составили А. Адольфъ и С. Любомудровъ. Часть I. Курсъ перваго класса. Въ Москвѣ 1895. 8°. VIII. 84 + 84. 60 коп. — Tento žactvu velmi vhodně upravený spis ozdoben jest četnými, dobře a jasně provedenými illustracemi, znázorňujícími výklad.

Platonův Laches. 8°. 43. Přílohou: Poznámky k četbě Platonova Lacheta. m. 8°. 38. Ku potřebě gymnasií upravil F. **Krsek.** V Praze 1896. Nakl. A. Storch syn. 30 kr.

Физiологъ. А. Александрова. Въ Казани 1893. 8°. 70. — Věrný otisk rukopisu, jejž vydavatel našel v knihovně ruského Panteleimonského kláštera na Athoně.

Грамоты русскихъ государей и диптихи въ славянскихъ монастыряхъ Адрiатическаго побережья. А. Александрова. Въ Казани 1894. 8°. 11.

Исторiя развитiя духовной жизни Черной Горы и князь-поэтъ Николай I. А. И. Александрова. Въ Казани 1895. 8°. 83.

Языковѣдѣнiе и Славяновѣдѣнiе, ихъ методъ и задачи. А. Александрова. Въ Казани 1889. 8°. 25.

Краткiй отчетъ о занятiяхъ за границей въ Славянскихъ земляхъ. А. Александрова. Въ Казани 1895. 8° 27.

Новое произведенiе Черногорскаго князя Николая I. »Кньаз Арванит«. А. Александрова. Въ Казани 1895. 8°. 17.

Петръ I. Петровичъ, владыка-митрополитъ Черногорскiй. А. Александрова. Въ Казани 1895. 8°. 17.

Служба святымъ славянскимъ апостоламъ Кириллу

и Меѳодію въ болгарскомъ спискѣ XIV. вѣка. А. И. Александрова. Въ Казани 1893. 8°. 15.

Рѣчи студентовъ Казанскаго университета сказанныя при прощаніи съ М. Н. Мусинымъ-Пушкинымъ. Издалъ А. Александровъ. Въ Казани 1896. 8°. 12.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Zákon ze dne 14. května 1896 v příčině zaopatření civilních státních úředníků (státních učitelů) a sluhů, jakož i jejich vdov a sirotků.

Se souhlasem obou sněmoven říšské rady nařizuji:

§ 1. Civilní státní úředníci a státní učitelé, nalézající se v určité hodnostní třídě, jakož i státní sluhové, kteří mají roční služné, mají nárok na pensi, která po 10 letech nepřetržité služby činí 40 procent a za každý další rok dvě procenta posledního počítatelného aktivního služného. Po 40 letech nepřetržité služby činí tedy pense celý počítatelný příjem.

Normální pense státního úředníka nebo učitele nesmí býti menší než 400 zl., u sluhů 200 zl.

Ustanovení v § 1. odd. 2. zákona ze dne 9. dubna 1870 o výslužném učitelstva na státních ústavech nejsou tím nijak změněna.

Při počítání služební doby zlomky roku, jakmile přesahují 6 měsíců, počítají se za celý rok.

§ 2. Státní úředníci, učitelé a sluhové, kteří stali se neschopnými ke službě následkem nemoci nebo úmyslně nezaviněného tělesného zranění, třebas ve státní službě nebyli ani 10 roků, ale sloužili aspoň 5 roků, obdrží výslužné, jakoby byli sloužili celých 10 roků.

§ 3. Státní úředníci, učitelé a sluhové (§ 1.), kteří 10 roků ještě nepůsobili, vystupují-li ze státní služby, nevzdavše se jí dobrovolně nebo propuštěni byvše disciplinární cestou, obdrží pro vždy odbytné a sice při služební době do 5 roků jednoroční služné, při delší služební době dvojnásobné.

§ 4. Státní úředníci a učitelé, kteří teprve po skončení čtyřicetileté služební doby mají nárok na celé výslužné, a sluhové, kteří dosáhli 60. roku a 35 let sloužili, mohou býti k vlastní žádosti na odpočinek dáni bez zvláštního průkazu o neschopnosti k další službě.

§ 5. Pense vdov státních úředníků a učitelů dle §§ 1. a 2. k pensi oprávněných, do určité hodnostní třídy zařazených, nebo titulu a charakteru té hodnostní třídy požívajících, jsou vyměřeny ve fixních, těmto hodnostním třídám odpovídajících ročních příjmech, a sice pro vdovy státních úředníků a učitelů

I.	hodnostní třídy	. . . .	3000 zl.
II.	„ „	. . . .	3000 „
III.	„ „	. . . .	3000 „
IV.	„ „	. . . .	2000 „
V.	„ „	. . . .	1500 „
VI.	„ „	. . . .	1200 „
VII.	„ „	. . . .	900 „
VIII.	„ „	. . . .	700 „
IX.	„ „	. . . .	600 „
X.	„ „	. . . .	500 „
XI.	„ „	. . . .	400 „

Výminku činí jen vdovy na státních učebních ústavech a vědeckých institutech ustanovených, jež mají věčší služné, než jim dle jejich hodnostní třídy přísluší; pense těchto vdov se vyměřují dle hodnostní třídy, která odpovídá služnému zesnulého chotě, vpočítatelnému do pense.

§ 6. Pokud jednotlivé kategorie státních služebníků a jejich vdov dle dosavadních zvláštních ustanovení v tom či onom směru jsou v tom lépe než ustanovují §§ 1., 2. a 3. tohoto zákona, zůstávají ustanovení ona v platnosti.

§ 7. Vdovy státních služebníků, zařazených v kategorii sluhů, obdrží jako výslužné třetinu služného manželova vpočítatelného do pense, nejméně však 200 zl. vdovské pense.

§ 8. Pro manželské nebo pozdějším sňatkem legitimované děti státního služebníka obdrží vdova, která na stálou vdovskou pensi má nároky, bez ohledu na počet dítek, příspěvek na vychování, rovný pětině vdovské pense pro každé nezaopatřené, v jejím ošetřování se nalézající dítě a to až do jeho 24. roku neb do jeho dřívějšího zaopatření.

Nesmí však tento příspěvek na vychování přesahovati pro jednotlivé dítě 300 zl. ročně, celkový však obnos všech těchto příspěvků obnos vdovské pense.

§ 9. Sirotci, pokud jsou nezaopatřeni anebo 24. roku nedosáhli, mají nárok na sirotčí pensi, obnášející polovici oné vdovské pense, která náležela jejich matce nebo maceše.

Kdyby však úhrn normálních příspěvkův na vychování, jenž by byl dle § 8. patřil matce, převyšoval vdovskou pensi, buď přeplatek vyplácen jako přídavek k vdovské pensi dle hlav, a sice tak, že kdykoliv některé dítě přestane býti oprávněno, odrazí se vypadající na ně příspěvek na vychování, a to tak dlouho, až onen přeplatek úplně zmizí a zbude jen plná vdovská pense.

Sirotčí pense s přídavky nesmí však nikdy přesahovati výši dle § 5. vyměřených vdovských pensí.

§ 10. Běžné normální zaopatřovací požitky vdov a dětí po státním služebníku, zemřelém ve službě, nesmějí dohromady převyšovati normální výslužné zemřelého, ale zase nesmějí býti nikdy vyměřeny pod 400 zl. pro vdovy státních úřadníků a státních osob učitelských, resp. pod 200 zl. pro vdovy sluhů.

§ 11. Po smrti státních sluhů, kteří dosud nenabyli nároků na výslužné (§§ 1. a 2.), přísluší vdově či sirotkům bez rodičů i těm, kdož jim

na roveň postaveni jsou, pod 24 lety odbytné jednou ve výši čtvrtiny roční služby zemřelého.

§ 12. Pozůstalým (§ 13.) státního služebníka, zemřelého v aktivitě neb na odpočinku, přísluší — nehledě na jiné zákonné požitky — úmrtní kvartál ve výši trojnásobného příjmu měsíčního, jehož naposled požíval zemřelý jako služné neb výslužné.

§ 13. Úmrtní kvartál přísluší vdově, či není-li této, manželskému potomstvu zemřelého.

Jsou-li, není-li těchto, jiné osoby s to, aby dokázaly, že pečovaly o zemřelého před smrtí neb že z vlastního hradily pohřební útraty, lze i jim se svolením, resp. za souhlasu finančního ministerstva vyplatit úmrtní kvartál.

§ 14. Pro úmrtní kvartál platí ustanovení §§ 3. a 6. zákona z 21. dubna 1882 ř. z. č. 123.

§ 15. Aktivní úřadníci státní a osoby učitelské mají k účelům pensijním odváděti státnímu eráru stálý příspěvek roční ve výši 3 procent aktivního příjmu, k vyměření výslužného stanoveného, jenž se vybírá v měsíčních splátkách při výplatě služného. V době, stanovené zákonem pro placení služební taxy se tento poplatek nevybírá.

§ 16. Tento zákon neplatí pro státní služebníky, jsoucí již v požívání státního zaopatření ani pro vdovy a sirotky téhož způsobu.

Normální požitky těchto vdov po státních služebnících zvýší se však o 25 procent s výhradou, že požitky úřadnických a učitelských vdov nesmějí býti menší než 400 zl., požitky vdov po služebnících menší než 200 zl.

Požitky z milosti povolené k normální pensi vdovské počítají se do těchto 25 procent.

Pozůstalým po státních služebnících, jsoucích již na výslužbě, dostane se po těchto smrti zaopatřovacích požitkův dle tohoto zákona.

§ 17. Dosavadní ustanovení, platná o zaopatření státních služebníků, jejich vdov a sirotků, zůstávají v platnosti, pokud nejsou v odporu s nynějším zákonem, s těmito výminkami:

1. Nároky vdov a sirotků vzešlé z tohoto zákona nedoznávají změny, skončil-li dotyčný státní služebník sebevraždou.

2. Rozvedená žena státního služebníka pozbývá nároků vzešlých z tohoto zákona jen tehdy, je-li dokázáno, že se rozvod stal její vinou.

§ 18. Tento zákon nabývá platnosti dnem svého prohlášení.

§ 19. Provedení tohoto zákona ukládá se mému ministru financí.

V PEŠTI, dne 14. května 1896.

František Josef m. p.

Badeni m. p. *Biliňski* m. p.

Nařízením finančního ministerstva ze dne 22. května 1896, vydaným jako **instrukce k provedení zákona pensijního,** stanoví se, že se mají 3% příspěvky k pensijnímu fondu počíti srážeti dnem 1. června 1896; *příspěvky ty však podléhají dani z příjmův*; úmrtní quartál jest daně prost.

Služné úředníkův knihoven universitních (studijních) a při vysokých školách technických postaveno zákonem ze dne 15. dubna 1896 (ř. z. č. 67) na roveň služnému státních úředníkův dle jejich hodnostních tříd.

Soukromá četba z jazyka českého má býti vždy počátkem škol. roku ve vlastní působnosti i za odpovědnosti ředitelstva učitelským sborem stanovena. (25/5. 96, č. 15.498 z. š. r. v Praze)

Schválená díla:

Vorovka K., Čítací kniha pro ústavy učitelské. II. díl. 3. vydání. V Praze. 2 k 80 h. (11/5. 1896, č. 10.962.)

Konkursy.

Uprázdněno jest: místo skut. učitele klass. filologie (s češtinou) na gymn. Píseckém a Třeboňském; místo ředitele na reálce Karlínské a Uherskobrodské.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 15. června Dr. Č. *Zíbrt* přednášel o staročeských obyčejích a pověrách pivovarských.

Dne 22. června prof. A. Truhlář přečetl rozpravu archiváře Fr. *Mareše* o literárním poslání kláštera Třeboňského.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 29. května přednášel prof. Dr. J. *Palacký* „o floře hadramautské“; Dr. J. *Frejlach* „o ročním postupu hojnosti nejvěčších a nejmenších ročních maxim srážkových ve vodopisné oblasti Labe v Čechách“. Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „Palaeontologie křídového útvaru ve vysočině Řipské“.

V pátek dne 12. června přednášeli: prof. Dr. F. J. *Studnička* „o determinantech mocninných a jich nejdůležitějších vlastnostech“; Dr. J. *Frejlach* „příspěvky k poznání klimatu Prahy. II. Oblačnost“; B. *Němec* „Studie o Isopodech. II.“ Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. *Küppera* „Dodatek ke k-gonálním křivkám“ a pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „o vzniku cicvarů v severních Čechách“.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Zprávy o činnosti komise správní.

(Pokračování.)

Ve schůzi komise správní dne 28. listopadu 1895 předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie na konci října 1895, pak výkaz účetní dle 2. odstavce § 73. řádu jednacího a přisvědčeno k dotazu velesl.

výboru zemského v příčině zakoupení nových cenných papírů za došlé **příspěvky** ku jmění kmenovému. Předseda oznámil, že u zemské banky království Českého jsou uloženy 2000 zl., jež nejmenovaný příznivec věnoval na **stipendia** pro mladé umělce výtvarné, a že IV. třída již rozepsala příslušný **konkurs**. Předloženy návrhy třídní o podporách na práce a podniky dle § 2. lit. *b*) stanov, pak návrh I. třídy o přisouzení ceny slavnostní a doporučují se vesměs valnému shromáždění. Ke usnesením II. třídy v příčině **dvou** podpor z úroků fondu MDra Josefa Šíchy přisvědčeno, tolikéž k rozhodnutí třídy IV. o cenách výročních. Dálo sneseny návrhy valnému shromáždění o darování společných publikací Akademie. Co se týče přírostku 4000 zl. dotace státní, sneseno podati valnému shromáždění návrh, aby z něho se obrátily na potřeby společné 2000 zl. (518·76 zl. k uhrazení schodku z r. 1894, 281·24 zl. na potřeby pro kancelář a místnosti, 1200 zl. na mimořádná vydání); zbývající 2000 zl. připadají třídám rovnými díly. **Rozpočet** příjmů a vydání na r. 1896 navržen takto:

Příjem:

1.	Úroky ze jmění kmenového	zl.	11.967
2.	Úroky z fondu reservního	„	280
3.	Interkalární úroky z peněz v zemské bance uložených	„	1.200
4.	Dotace zemská	„	20.000
5.	Dotace státní	„	20.000
	úhrnem	zl.	53.447

Vydání společná:

1.	*a*) Potřeby kancelářské	zl. 700			
	b) Vazba publikací	„ 450			
	c) Topení	„ 250			
	d) Osvětlování	„ 50		zl.	1.450
2.	Společné publikace			„	3.200
3.	Valná shromáždění			„	150
4.	Komise a referáty			„	100
5.	Systemisované remunerace			„	6.253
6.	Bibliotheka			„	1.000
7.	Mimořádné výlohy			„	292
8.	Fondu reservnímu			„	600
9.	Dotace komise archaeologické			„	400
			úhrnem	zl.	13.447
	Odečte-li se společné vydání od příjmu			zl.	53.447
			zbude	zl.	40.000
	pročež náleží každé třídě			zl.	10.000

Proti návrhům rozpočtů třídních nečiněno námitek. Konečně schváleny účty došlé od schůze poslední.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Zprávy o činnosti valných shromáždění.

Ve valném shromáždění dne 30. listopadu vzpomenul předseda nejprve návštěvy Jeho císařské a královské Výsosti nejjasnějšího protektora v místnostech Akademie dne 20. října 1895, dále úmrtí hraběte Eduarda Taafa, který byl prvním rádcem Jeho Veličenstva v době založení České Akademie; památka zvěčnělého státníka uctěna povstáním. Ukázav dále k tomu, že shromáždění po prvé se koná v síni zasedací nově upravené, dal předseda výraz citům vděčnosti k zastupitelstvu království Českého, jehožto munificencí úprava ta byla provedena. Dále přečten přípis Jeho Jasnosti pana náměstka protektorova oznamující, že Jeho cís. a král. Výsost ráčil vzíti vědomost zprávy praesidiálné za rok 1894, předložené dle § 32. stanov a pochvalně se vyjádřiti o činnosti Akademie, pak přípis Jeho Excellence pana nejvyššího komořího o III. ročníku publikací Akademie, přijatých do c. a k. rodinné bibliotheky svěřenské — konečně přípis, kterým Jeho Excellence pan ministr vyučování baron Gautsch oznamuje své nastoupení. Z uložení Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana arcikníže Ludvíka Salvatora došlo Akademie darem skvostné dílo „Columbretes“; veleslavný výbor zemský daroval 7 svazků „Sněmů Českých“ a 7 svazků „Archivu českého“; sl. Beseda „Čelakovský“ doplnila svůj příspěvek ku kmenovému jmění České Akademie z 50 zl. do 75 zl. Návrhy třídní o podporách na práce a podniky dle § 2. lit. *b*) stan. vesměs přijaty; tolikéž přijat návrh I. třídy, aby zbývající slavnostní cena 500 zl. přisouzena byla prof. Dru Františku Storchovi za spis „Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací“; dále schváleny návrhy tříd a správní komise o darování publikací Akademie. Po návrzích tříd a správní komise rozvržen přírostek 4000 zl. státní dotace na rok 1895 a přijat rozpočet příjmů a vydání na rok 1896. Konečně vykonány volby nových členů. Po návrhu třídy I. zvolen dosavadní člen dopisující Monsignore Ferdinand Lehner za člena mimořádného; po návrzích II. třídy zvoleni prof. Dr. Josef Thomayer, dosud člen dopisující, a prof. Dr. Jan Woldřich za členy mimořádné, dále prof. Dr. Jan Deyl za člena dopisujícího, mimo to člen přespolní; po návrzích IV. třídy zvoleni: Matěj A. Šimáček, spisovatel, Emanuel Chvála, hudební skladatel a referent, Mikuláš Aleš, akad. malíř, dosud člen dopisující, za členy mimořádné, dále JUDr. Ladislav Quis, advokát, spisovatel, František Kvapil, spisovatel, sekretář Českého Musea, a Luděk Marold, akad. malíř v Paříži, za členy dopisující.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Referáty.

Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: O přitažnosti pozemské vůbec a průběhu isogei v Čechách zvlášť. Podle nejnovějších výzkumů c. a k. plukovníka Rob. ze Sternecku sestavil Dr. F. J. Studnička. Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně v Praze r. 1895. Sestavil Dr. F. Augustin. Sara Peladana: La Prométhéide, trilogie Aischylova ve čtyřech obrazech. Píše Jaroslav Vrchlický. Příspěvek k nejstarším dějinám israelským. I. Nynější stav pramenné kritiky biblické a stanovisko její k nejstarším dějinám israelským. — II. Israelité a nejstarší osudy palaestinské. — III. Pobyt v Egyptě a historický ráz Exodu. Podává Dr. J. V. Prášek. O stavu nejnovějších bádání geodetických. Podává Dr. V.

Láska. Seznam českých rukopisů c. k. studijní knihovny v Olomúci. Podává V. Tille.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací. Napsal Dr. *František Storch*, ř. prof. při c. k. České universitě Karlo-Ferdinandově, mimoř. člen České Akademie. Věnováno 20. února 1895 za přijetí do České Akademie. Rozprav třídy I. ročníku IV. číslo 2.

A. Základy historické.

I. Obecně se uznává, že jistota, kterou v římském řízení trestním dovoluje se obviněnému vyručiti se z vazby vyšetřovací, jest podle účelu svého cautio de judicio sisti, zabezpečujíc, že obviněný k určitému roku soudnímu se dostaví. Přes to však již i v právu římském. počíná se, a to zvláště v době císařské, jistotě této přikládati účel podobný tomu, jejž má cautio judicatum solvi řízení civilního, totiž účel, zabezpečiti výkon budoucího rozsudku trestního. Dotčené rozšíření souvisí s tím, že v naznačenó době také účel vazby procesní, jistotou v řízení trestním toliko nahrazované, kterýmž bylo původně také jen postavení obviněného k soudnímu roku, počíná se rozšiřovati i na to, aby zabezpečen byl výkon budoucího rozsudku trestního. Příčina pak toho rozšíření při vazbě jest, že na rozdíl od dob dřívějších možnost odvolání z rozsudku stala se pravidlem, což zase činilo nutným, aby připustnost vazby — a tedy také ji zastupujícího vyručení — byla rozšířena i na dobu po vynesení (prvního) rozsudku, tedy na dobu, kde účelem vazby nemůže již býti, aby obviněný byl postaven k roku soudnímu, nýbrž jen aby byl vykonán obsah rozsudku. Avšak ani tu z jistoty řízení trestního nestává se cautio judicatum solvi úplně v témže smyslu jako v řízení civilním. V řízení civilním zabezpečuje se touto jistotou nejen že žalovaný k roku soudnímu se dostaví, ale zároveň poskytuje se jí žalobci náhrady za to, když by žalovaný se nedostavil; náhrada záleží v tom, že žalobci z dané jistoty dostane se toho, co mu bylo přisouzeno rozsudkem, tak že plnění, zakládající se v jistotě, vstupuje na místo plnění, k němuž žalovaný rozsudkem byl odsouzen. Naproti němu jistota řízení trestního nemá a — nehledíme-li k trestům majetkovým — ani nemůže poskytovati náhrady za to, že snad výkon rozsudku trestního, který přece kromě uvedené výjimky může směřovati vždy jen proti samé osobě odsouzeného, stal se nemožným. Přímý účel jistoty v řízení trestním může býti vždy jenom ten, aby zabezpečena byla přítomnost obviněného; pokud však této přítomnosti jest třeba k tomu konci, aby rozsudek trestní (na osobě odsouzeného) mohl býti vykonán, zabezpečuje se tím zároveň nepřímo i tento výkon rozsudku, a jen v tomto rozsahu jest v řízení trestním místo pro cautio judicatum solvi.

Spůsob jistoty jest v právu římském jediný: rukojemství (vadimonium, později fidejussio). Hlavním obsahem závazku rukojemského jest slib, postaviti obviněného k soudu (sistere reum); k tomu pak přistupuje slib konvenční pokuty pro ten případ, když by onen první závazek splněn nebyl. „Rukojemství“ to však není rukojemstvím ve smyslu práva soukromého, od

něhož rozeznává se nedostatkem hlavního závazku cizího, k němuž by rukojmí přistupoval jakožto dlužník zavázaný akcesorně a nomine alieno za totéž plnění, k němuž zavázán jest dlužník hlavní.

II. Tak zvaní praktikové italští nedbajíce zmíněného právě rozdílu konstruují římské rukojemství procesní úplně na základě soukromoprávném i mluví proto stále o závazku hlavním, jejž má sám obviněný jakožto „reus principalis", a srovnalému s tím co do obsahu závazku rukojmovu povahy akcesorní. Rozdíl připouštějí jen v tom, že rukojmí procesnímu nepříslušejí všecky „exceptiones" neboli „beneficia", jichž dopřává se rukojmi práva civilního. Nesprávná tato konstrukce vedla důsledně k názoru, že závazek rukojemský vztahuje se i k procesní povinnosti obviněného, podstoupiti trest rozsudkem jemu přisouzený. Tím však již z jistoty procesní stala se cautio judicatum solvi ve smyslu římského řízení civilního. Někteří spisovatelé uznávají sice ještě možnost samostatné cautio de judicio sisti neboli de condemnatione solvenda jakožto druhého spůsobu procesní jistoty (Durantis, Bartolus, Angelus Aretinus, Aegidius Bossius, Prosper Farinacius), jiní však znají již jen jediný spůsob takovéto jistoty, zavírající v sobě to, co oba dotčené spůsoby zároveň (Gandinus, Baldus, Julius Clarus, Bajardus). Další důsledností tohoto názoru, pro niž ovšem vnějšího důvodu poskytovalo již právo římské a kanonické, bylo, že vyručení nepokládáno za možné při zločinech, na které jest „poena capitalis" nebo „poena corporis afflictiva", poněvadž nikdo nemůže se zavázati k podstoupení takového trestu („quia nemo est dominus membrorum suorum"), a poněvadž v příčině těchto trestů, jež mohou býti vykonány jen na osobě samého vinníka, zastoupení tohoto někým jiným není možné.

Z ostatních změn, jichž doznala římská instituce vyručení praktiky italskými, nejdůležitější jest ta, že, po různu alespoň, i zřízení zástavy uznáváno za možný spůsob jistoty, při čemž však ovšem přednost dává se rukojemství (Bajardus, Hyppolytus de Marsiliis, Prosper Farinacius).

III. Starší právo německé dopouští vyručení obviněného, a to ve spůsobu rukojemství, měrou velmi rozsáhlou, přikládajíc mu ponejvíce povahu jistoty judicatum solvi v témže smyslu, jako praktikové italští. Po vydání hrdelního řádu Karla V., kterýž nemá v té příčině nijakých ustanovení, uznávána platnost práva římského, ovšem v té podobě, jakou mu dali dotčení spisovatelé. V té podobě také instituce ta přešla v partikulární trestní zákonodárství německé. Mínění, že vyručení nemá míti místa při zločinech, na které jsou zvláště těžké tresty tělesné, dostalo se věčšinou z těchto zákonův uznání, a to v některých (pruský ř. kriminální z r. 1805, bavorský zák. tr. z r. 1813, durynský ř. tr. z r. 1850, bavorský zák. z r. 1861, hessenský ř. tr. z r. 1865) v ten spůsob, že vyručení se vylučuje při zločinech, na které jest vazba obligatorní. Za to některé novější ř. tr. (oldenburský z r. 1857, brémský z r. 1870, lubecký z r. 1862, badenský z r. 1864, würtemberský z r. 1868, saský z r. 1868), podobně jako řád tr. německý z r. 1877, nečiní v té příčině nijakého obmezení. Věčšinou tyto zákony pokládají jistotu za cautio de judicio sisti, avšak prakticky vracejí se k názoru o cautio judicatum solvi v tom, že nařizují vyměřiti výši jistoty i také podle pravděpodobné velikosti nákladů řízení a spůsobené škody, nebo ustanovují, že z propadlé jistoty dostati se má nebo může náhrady škodujícímu, nebo že mají z toho býti hrazeny náklady řízení aneb i dokonce

tresty peněžité. Velmi správně však ustanovuje se v některých těchto zákonech, že jistota uvolňuje se nikoli již prohlášením rozsudku, nýbrž teprve tím okamžikem, kdy počat byl výkon rozsudku odsuzujícího nebo kdy nastoupen byl trest na svobodě.

Co do spůsobu jistoty všecky tyto zákony připouštějí rukojemství, věčšina však vedle toho i zřízení zástavy nebo složení k soudu, ač výjimkou také některé přísežný slib obviněného. Z ustanovení o rukojemství vyzírá nesprávné mínění o soukromoprávné jeho povaze zvláště v tom, že některé z těchto zákonů pokládají za potřebno výslovně vyloučiti t. zv. beneficium ordinis a divisionis. Jen v některých uznává se, a to namnoze jen s obmezením v příčině určitých osob neb činů trestních, právo obviněného na vyručení.

IV. Doktrina německá před Carpzovem i po něm, jakož i Carpzov sám valnou věčšinou přijímá a dále rozvádí názory praktiků italských. Uchylují-li se spisovatelé němečtí od těchto svých vzorů po věčšině v tom, že prohlašují jistotu za cautio de judicio sisti (ze starších Vigelius a Rosbach, z pozdějších Colerus, Carpzov, Brunnemann, Lauterbach, Oldekop, Leyser, Kress), připouštějí přece namnoze důslednosti vyplývající z uznávání jistoty za cautio judicatum solvi (vyloučení jistoty při zločinech, na něž uložen trest smrti nebo trest tělesný atd.). Spisovatelé z druhé poloviny stol. 18. a ze stol. 19. buďsi trvají rovněž při názoru o cautio de judicio sistio (Feuerbach, Martin, Salchow, Grolmann, Dorn, Abegg, Platner, Sontag), což se také skoro všeobecně uznává za správné i podle nynějšího práva německého (John, Schwarze, v. Kries, Ullmann a s úchylkami také Geyer, Binding, Bennecke, v. Holtzendorff), nebo slučují v jistotě procesní v různých obměnách obojí druh jistoty (Eugau, Quistorp, Kleinschrod, Meister, Dorn, Tittmann, Bauer, Heffter, Henke, Buddeus, Planck, Wieding). Zároveň uvažuje se nyní více než jindy otázka o poměru jistoty k vazbě, při čemž někteří pokládají jistotu za prostředek k odvrácení vazby a tedy za náhradu vazby (nejdůrazněji Sontag), kdežto jiní kladou ji vedle vazby jako samostatný prostředek, směřující k témuž účelu procesnímu, totiž k zabezpečení přítomnosti obviněného.

V. V právu českém užíváno sice odedávna vazby k tomu konci, aby bylo zabezpečeno, že obviněný k položenému roku soudnímu se dostaví. Obyčejně však spokojováno se slibem jeho učiněným „na česť a víru", „pod závazkem cti a víry", k vazbě pak sahäno jenom jako ku prostředku podpornému. Vedle toho zná právo zemské alespoň již od stol. 15. vyručení neboli urukování, kteréž děje se zřízením rukojmí nebo základu (složení částky peněžité nebo zřízení práva zástavního). Kdežto však právo zemské nemá o tom ustanovení obšírnějších a souvislých, nalézáme takových ustanovení s dostatek v právu městském, jehož první pramen již (privilegium Němců Pražských z r. 1178) zná tuto instituci. Poslední prameny, jež vztahují se k vyručení v právu českém, jsou obnovené zříz. zemské z roku 1627 a práva městská z r. 1579; ustanovení tam obsažená zachována jsou v té příčině v platnosti i hrdelním ř. s. Josefinským z r. 1707.

Vyručení obviněného jest ve starším právu českém právě tak jako závazek na česť a víru náhradou za vazbu, takže k vazbě mohlo býti saženo vůbec jen tam, kde obviněný nemohl postaviti rukojmí. Zemská zřízení stol. 16. a 17. však zůstavují vrchnosti, aby sama ustanovila spůsob ujištění se obviněným, což asi platilo také podle Koldínových Práv městských. Účelem

vyručení jest zabezpečiti, že se obviněný k určitému roku soudnímu dostaví. Potud vyručení jeví se jakožto cautio de judicio sisti. Ježto však rukojmí ukládá se tu osobní povinnost, aby obviněného sám k soudu postavil, a kdyby se to nestalo (aneb obviněný sám nepřišel), aby dostavil se k soudu za něj a plnil to, co plnití ukládalo se rozsudkem obviněnému (při trestech dotýkajících se života a těla aby zaplatil místo toho „peníze odkladné“, později určitou pokutu peněžitou): viděti z toho, že i v jistotě práva českého zahrnuta byla zároveň cautio judicatum solvi.

VI. Rakouský hrdelní řád Tereziánský z r. 1768 přijal vyručení na základech obsažených v trestním ř. s. Dolnorakouském z r. 1656 a upraví je v celku ve shodě s tehdejší doktrinou obecnoprávní. Povahou svou jistota tohoto zákona jest ve hlavní věci cautio de judicio sisti, pokud však určena jest v prvé řadě k úhradě „škod a nákladů“, zároveň c. judicatum solvi. Josefa II. všeob. trestní ř. s. z r. 1788 rozšiřuje sice vyručení na všechny činy trestné, avšak zúžuje účinnost jeho tím, že ve vlastním řízení trestním, jež počínalo se odevzdáním obviněného soudu kriminálnímu, prohlašuje vazbu za podstatnou část řízení, již nahraditi vyručením zhola se nedovoluje. V zákoně tr. z r. 1803, podle něhož řízení o zločinech již od samého počátku konalo se při soudě kriminálním, rovněž i vazba kriminální již od samého počátku stala se pravidlem, čímž vyručení z tohoto řízení vyloučeno bylo naprosto; v řízení o těžkých policejních přestupcích pak zase naopak jest pravidlem, že obviněný ponechává se na svobodě, aniž zabezpečuje se jakýmkoli způsobem jeho přítomnost, takže i vyručení jeví se tu býti zbytečným. Teprve řádem tr. z r. 1850 obnovena u nás instituce vyručení a zavedena v celku v rozsahu a způsobu podobném, jako v tehdejších ř. tr. německých. Řád tr. z r. 1853 však ji z řízení trestního vymýtil opětně, až teprve zákonem ze dne 27. října 1862, čís. 87. ř. z. byla v právo naše znova a trvale zavedena, při čemž ustanovení řádu tr. z r. 1850 v mnohých směrech byla podstatně zlepšena; ustanovení tohoto zákona z r. 1862 přešla pak co do podstatného svého obsahu, ano z valné části i co do slovného znění v §§ 192 až 195 nynějšího ř. tr. z r. 1873.

Ze spisovatelů rakouských Banniza i Hupka prohlašují jistotu podle Tereziány za cautio de judicio sisti, což i v příčině nynějšího práva činí Zucker, Ullmann, Vargha, kdežto S. Mayer ji pokládá za cautio de judicio sisti i cautio judicatum solvi zároveň.

B. Právo anglické a francouzské.

VII. Za příčinou známé historické spojitosti má pro řízení trestní rakouské ze všech práv cizozemských kromě německého největší důležitost právo anglické a francouzské. Právo anglické zná jediný způsob jistoty: rukojemství (bail), dané na určitou částku peněžitou, kterouž zavazují se zaplatiti jeden nebo dva rukojmě tenkráte, když by obviněný zrušil slib, že ku přelíčení se dostaví. V tom jeví se býti jistota cautio de judicio sisti. Avšak z jistoty propadlé náleží uhraditi také způsobenou škodu a náklady řízení, ve kteréž příčině tedy jde o cautio judicatum solvi. Zvláště důležito jest, že v Anglicku uznává se alespoň při lehčích přečinech právo obviněného na vyručení, a že ani při nejtěžších zločinech vyručení zásadně se nevylučuje, ale ovšem se činí závislým na svolení orgánů vyšších.

Zákonodárství francouzské (zák. ze dne 14. července 1865) uznává při lehčích přečinech za určitých podmínek a s některým obmezením naprosté právo obviněného, aby mu byla povolena „la mise en liberté provisoire“, a to bez všeliké jistoty. Při všech jiných činech trestných, nevyjímajíc ani zločinů nejtěžších, propuštění z vazby může soudem býti povoleno a to buďsi na danou jistotu nebo bez jistoty. Jenom když běží o zločin, nelze od toho okamžiku, kdy odkázání věci před soud porotní nabylo právní moci, obžalovaného ponechati na svobodě. Daná jistota ručí za to, že obviněný dostaví se k soudu „à tous les actes de la procédure et pour l'exécution du jugement“; vedle toho však vztahuje se tato záruka i na zaplacení trestů peněžitých i náhradu spůsobené škody. V jistotě práva francouzského sloučena, jak z toho patrno, cautio de judicio sisti i cautio judicatum solvi.

C. Platné právo rakouské.

VIII. Jak theoreticky, tak i podle platného práva rakouského nelze v jistotě spatřovati nic jiného, než náhradu za vazbu vyšetřovací, s kterouž jistota má týž společný účel: zabezpečiti přítomnost obviněného. Uznáváme-li tento základný názor, jehož zvláště důrazně zastává se Sontag, za správný, jeví se nám všeliké uvažování otázky, má-li jistota býti pokládána za cautio de judicio sisti či judicatum solvi, pro nynější právo býti dosti zbytečným a pro správné posouzení její povahy neužitečným. Poněvadž přítomnosti obviněného jest třeba jednak k samému jednání procesnímu, jednak k budoucímu výkonu trestu, jest patrno, že jistota, má-li skutečně býti náhradou vazby, musí právě jako tato zabezpečovati přítomnost obviněného k obojímu dotčenému účelu a jest tedy v tomto smyslu cautio de judicio sisti i judicatum solvi zároveň. Naproti tomu jistota nemůže ručiti za zaplacení trestů majetkových, ani za náhradu škody, ani za náklady řízení, a nemůže tedy býti cautio judicatum solvi v tomto smyslu, neboť splnění těchto závazků nelze na obviněném vymáhati vazbou procesní, a nemůže tedy těmto účelům sloužiti ani jistota. Ani § 193, odst. 3. ř. tr. nezavdává příčiny k domnění, že by rakouský ř. tr. věc jinak pojímal. Nestanovíť se tam, že by jistota ručila za náhradu škody, rovněž jako také jistota nemůže prohlášena býti za propadlou, když by obviněný neplnil své povinnosti k náhradě škody; teprve když jistota z některé jiné příčiny, vytčené v § 192 odst. 2, prohlášena byla za propadlou, přiznává se škodujícím právo z ní se hojiti. Ne dosti ve shodě s tímto základným názorem jest ovšem ustanovení § 192, podle něhož při vyměřování jistoty má se hleděti také k „následkům trestného činu“, tedy patrně i k velikosti spůsobené škody.

IX. První podmínkou vyručení jest, že proti obviněnému nařízena byla vazba pro podezření útěku (§ 192) nerozeznávajíc, jestli to vazba zatímná či řádná vazba vyšetřovací. Toliko třeba vyjmouti onu vazbu prozatímnou, jež nebyla nařízena soudem příslušným (§ 177), jak vyplývá z povahy této vazby a ze souvislosti ustanovení obsažených v §§ 177, 179, odst. 2., 192, 193, 194. Příčina, že jistota nemá místa při vazbě kollusní a předstižné (§ 175 č. 3. a 4.), jest jen historická; že by však psychické donucení, kterým působí jistota na vůli obviněného, mohlo se díti nejen k zamezení útěku, nýbrž i k těm účelům, kterým mají sloužiti oba tyto druhé spůsoby vazby, o tom nelze vážně pochybovati.

X. Další podmínkou jest, že jde o čin trestný, při kterém buďsi zákon uznává právo obviněného z vazby se vyručiti (vyručení obligatorní, § 192), nebo kde alespoň sborový soud druhé instance vyručení může povoliti (vyručení fakultativné, § 194). Naproti tomu při zločinech, na které jest vazba obligatorní (§ 175 odst. 2., § 180 odst. 2.), t. j. na které ukládá se trest smrti nebo trest žaláře alespoň desetiletého, vyručení nemá místa. Zásadně nelze uznati za správné ani, že zákon při některých činech trestných uznává bezvýminečné právo obviněného na vyručení, ani že při jiných vyručení zhola vylučuje, ježto pravděpodobnosť uprchnutí neřídí se jen velikostí trestu na čin uloženého, nýbrž i mnohými jinými okolnostmi.

Věčšina našich spisovatelů pokládá vyručení fakultativné za možné i při zločinech, na které jest žalář od 10—20 let nebo žalář doživotný (S. Mayer, Ullmann, Krzymuski, Vargha, Rulf, Krall, Zucker, Rosenblatt; opačně jen Taussig, Mitterbacher, Glaser, Leitmeier). Mínění, že nařízená při těchto zločinech obligatorní vazba nemůže býti na závadu vyručení, opírána hlavně důvody historickými, zejmena odkazováním k § 10. zák. ze dne 27. října 1862 ve spojení s § 156 lit. *a*) tr. ř. z r. 1853 a srovnalým v té příčině co do věci ustanovením vládní osn. z r. 1872. Avšak mezi zákonem z r. 1862 a nynějším ř. tr. jest přece v této příčině rozdíl podstatný. Onen zákon totiž skutečně zamýšlel rozšířiti vyručení fakultativné i na případy vazby obligatorní, jak tomu nepochybně nasvědčuje citování. § 156 lit. c) tr. ř. z r. 1853 (vazba odůvodněná podezřením útěku) v § 7. téhož zák. (vyručení fakultativné), kdežto § 192 nyn. ř. tr. necituje srovnalého § 175 č. 2, za to však obsahuje obmezení v onom § 7. se nevyskytující: „pokud nejde o zločin, při kterém podle zákona jest nalézti trest smrti aneb alespoň pětiletého žaláře.“ Tímto výkladem jediné lze také uniknouti neshod, které připuštěním jistoty v případech vazby obligatorní nepochybně nastávají, ježto jistota může nahrazovati vždy jen vazbu odůvodněnou podezřením útěku, při vazbě obligatorní však jest tímto důvodem (formálně alespoň) jenom velikost trestu. Ostatně ani podle zákona z r. 1862 není nutkavé příčiny, abychom vykládali § 10. spůsobem, jež by co do otázky, při kterých zločinech vyručení fakultativné má místa, odchyloval se netoliko formálně, nýbrž i věcně od nynějšího § 194. Znění cit. § 10. není takové, že by vyručení fakultativné bylo třeba rozuměti kromě zločinů, na něž jest žalář od 5 do 10 let, též o těch, na něž jest žalář ještě delšího trvání; rozdíl jest jenom ten, že při oněch prvějších zločinech podle § 156, lit. *a*) ř. tr. z r. 1853 jest vazba obligatorní, podle §§ 175 a 180 nyn. ř. tr. však jen fakultativná. Jisto jest ovšem tolik, že znění tohoto § 10., pokud se jím připouští vyručení (fakultativné) i v případech vazby obligatorní, atsi již jen při zločinech stíhaných žalářem od 5—10 let, či také při ostatních zločinech ještě těžších, není právě šťastné a vede k důslednostem, které s tím, co nařizuje ř. tr. z r. 1853 o vazbě, jsou v patrné neshodě. Poněvadž totiž vazba obligatorní nařizuje se jen z důvodu ryze formálného, že běží o zločin, na nějž zákon ukládá určitý trest, nedostává se ani příčiny, ani možnosti, aby soud uvažoval o tom, jestli tu zároveň jako materielný důvod vazby podezření útěku, t. j. jde-li in concreto právě o ten případ vazby, který jediné může — a to při vyručení fakultativném — nahrazen býti jistotou. Kdyby však vrchní soud měl zároveň uvažovati, zdali vazba obligatorní in concreto jest (materiálně) odůvodněna podezřením útěku, vedlo by to zase k té podivné důslednosti, že by vyručení nesměl povoliti nejen tam, kde by shledal materiálný důvod vazby jiný (kollusi), nýbrž ani tam, kde by vůbec nijakého

materiálného důvodu vazby neshledal. To by však znamenalo: při zločinech, při kterých jest vazba obligatorní, vrchní soud může povoliti vyručení, je-li obviněný zároveň podezřelým z útěku; nemůže mu však výhody té povoliti, nedostává-li se dotčeného podezření.

XI. Třetí podmínkou vyručení jest, že obviněný za ně žádal nebo jistotu nabízel, a při vyručení fakultativném také, že vrchní soud je povolil. Žádosti takové jest třeba i tam, kde jistotu dává za obviněného někdy jiný, a rovněž i tam, kde obviněný podle práva občanského jest postaven pod mocí zákonných svojich zástupců. Schvalovati sluší, že nevyhledává se svolení státního zástupce.

Mimo to žádá se, aby obviněný vykonal slib naznačený v § 191. Tento slib není, jak vykládají na př. Binding, Holtzendorf, Geyer, Wieding a v příčině ř. tr. z r. 1853 Planck a Sontag, nijakou náhradou jistoty nebo zvláštním jejím spůsobem, podobně jako cautio juratoria práva římského, nýbrž prostě jenom zákonnou podmínkou vyručení, kterouž má patrně sesílena býti mravní účinnost jistoty.

Konečně obsažena jest ne sice výslovně, ale mlčky v zákoně podmínka, že obviněný jest v takovém místním poměru k soudu trestnímu, aby tím bylo zabezpečeno, že splní povinnosti jemu z vyručení vzcházející. Francouzské a německé právo mají výslovná taková ustanovení. Pro právo rakouské vyplývá tato podmínka ze srovnání § 175 s § 414 a z ustanovení o slibu, jejž podle §§ 191 a 192 má vykonati obviněný.

XII. Soudní příslušnost ve věcech týkajících se vyručení řád trestní upravuje jenom pro řízení přípravné, kdež jednání o tom přikazuje radní komoře a sborovému soudu druhé instance. Táž působnost přísluší těmto orgánům i ve stadiu obžalovacím, jak možno souditi z ustanovení o vazbě v tomto stadiu (§ 208 odst. 2., § 210 odst. 4., § 214 odst. 2.). Tolikéž sluší připustiti i pro dobu „příprav ke hlavnímu přelíčení“, kdež zákon radní komoře a sborovému soudu druhé instance přikazuje tutéž celkovou působnost a totéž postavení, jako v řízení přípravném (§§ 113, 114, 225, 226, 227). V samém hlavním přelíčení, kamž působnost radní komory nemůže již zasahovati, náleží toto jednání soudu ve hlavním přelíčení zasedajícímu (vyjímajíc ovšem případ, kde by teprve ve hlavním přelíčení vyšel na jevo nový skutek trestný téhož obžalovaného, na nějž by však hlavní přelíčení nebylo rozšířeno, rovněž i když by z této příčiny hlavní přelíčení bylo vůbec odročeno, § 263 odst. 2. a 3.) a co do vyručení fakultativného sborovému soudu druhé instance. Po skončeném hlavním přelíčení nastupuje na místo soudu zasedajícího tříčlenný sborový soud první instance (§ 13 odst. 1.), kdežto působnost sborového soudu druhé instance trvá ve své míře i potom.

XIII. Jak vysvítá z § 447 a z povahy věci, vyručení může míti místo i v řízení přestupkovém, kdež podezření útěku jest rovněž důvodem vazby (§ 452 č. 1. a 3.). Vyručení jest tu ovšem vždy obligatorní ve smyslu § 192; jinak platí tu tytéž podmínky, co v příčině zločinů a přečinů. Působnost k vyručení se vztahující přísluší tu vůbec soudci okresnímu, a to nejen ve hlavním přelíčení a po něm, nýbrž i v přípravném vyhledávání přes to, že by tu analogie § 192 zdála se nasvědčovati tomu, že by to měl býti některý orgán vyšší, tedy buď radní komora, nebo (tříčlenný) sborový soud první instance. V přestupkovém řízení odvolacím dotčená působ-

nosť přísluší sborovému soudu první instance jakožto soudu odvolacímu. Jakkoliv vůbec působnosť instance opravné obmezuje se jen na rozhodování o opravném prostředku, třeba přece považiti, jednak že řízení odvolací ve věcech přestupkových má namnoze ráz nového hlavního přelíčení (§ 467 odst. 1., § 470 odst. 1., § 471, § 473 odst. 1.), jednak že § 471 odst. 3. dává soudu odvolacímu moc, aby obžalovaného, který jest ve vazbě, dal ku přelíčení předvésti, v čemž patrně zahrnuta jest i moc, rozhodovati nejen o tom, jestli přítomnosti obžalovaného třeba, nýbrž i jaké výše musí býti jistota, aby tuto přítomnosť dostatečně zabezpečovala. K témuž závěru dospíváme uvažujíce, že soud odvolací, který v řízení přestupkovém na základě nového skutkového materiálu vynáší nový rozsudek, může sám také nařídit vazbu pro podezření útěku (§ 175 č. 2., § 452 č. 3.), má-li proč se obávati, že by tím výkon onoho rozsudku mohl býti zmařen. Užije-li tu obžalovaný práva svého na vyručení, nemůže vyměření jistoty přislušeti jinému soudu, než zase sborovému soudu první instance.

XIV. Spůsoby jistoty jsou: buďsi jistota osobní záležející v závazku, jejž někdo jiný podniká za obviněného („rukojemství“), nebo jistota věcná záležející v určité hodnotě majetkové, dané buď ze jmění samého obviněného nebo někoho jiného (složení k soudu a zřízení zástavy). Obmezení však jest v tom, že jistota může býti vyměřena jen v určité částce peněžité, a že i ze spůsobu jistoty peněžité připuštěny jsou jen ty, jež vypočítává § 193 odst. 1. Bez platné příčiny tento výčet vylučuje zástavu na věcech movitých vyjímajíc cenné papíry zmíněné v témže § 193 odst. 1. (Správněji v této příčině § 118 odst. 1. německého ř. tr.) Obviněný může mezi těmito spůsoby jistoty sám voliti (jinak týž § 118 něm. tr. ř.) a může i dáti jistotu z části v tom, z části v onom spůsobu; neboť jde jen o to, aby jistota byla dostatečnou náhradou za vazbu, dostatečnosť této náhrady neřídí se však spůsobem, nýbrž výší jistoty. Toliko sluší trvati na tom, aby celá jistota dána byla vždy z majetku jedné a téže osoby, poněvadž výši jistoty třeba vyměřiti jednotně hledíc „k majetku toho, kdož jistotu dává“ (§ 192).

XV. Při stanovení výše jistoty třeba uvážiti okolnosti vytčené v § 102. Mezi těmito okolnostmi jmenují se také „následky trestného činu“, v čemž zahrnuty jsou zejmena také velikosť spůsobené škody, a to, hledíc k § 193 odst. 3. v ten spůsob, že jistota má býti dostatečnou, aby z ní tato škoda mohla býti nahrazena. V „osobních poměrech obviněného“ zahrnuty jsou především majetkové, vedle toho však i všeliké jiné osobní poměry, které jeví se býti důležitými, aby z nich věčší nebo menší pravděpodobnosť útěku mohla býti usuzována. Vhodně se ustanovuje, že náleží posuzovati také majetkové poměry „toho, kdož jistotu dává“. Námitka Sontagova, že zásadně povinen jest dáti jistotu jen obviněný, jest příliš formalistická a odporuje účelu vyručení; neboť záleží na tom, jakou měrou zvyšuje se danou jistotou tvrzení této osoby, že uprchnutí obviněného nepokládá za pravděpodobné, v kteréž příčině zase třeba uvažovati, jak těžce dotkla by se této osoby ztráta jistoty, zvláště když začasté ten, kdo jistotu dává, buď ani nezamýšlí svým časem hojiti se na obviněném, nebo ví, že by to nebylo možno na př. za příčinou jeho nemajetnosti.

Schvalovati sluší, že zákon nestanoví nijaké číselné hranice co do výše jistoty (jinak tr. ř. z r. 1850 a právo francouzské před r. 1865).

XVI. Co do materiálné právní povahy jistoty jest především nepo-

chybno, že „rukojemství“ ani podle rakouského práva není rukojemstvím ve smyslu soukromoprávném. Procesní „rukojmě“ nezaručuje se nikterak za částku, kterou by snad povinen byl jako dlužník hlavní zaplatiti obviněný, nezaručuje se vůbec za dluh cizí, nýbrž podniká závazek vlastní a samostatný a zavazuje se, že sám za určitých podmínek zaplatí určitou částku peněžitou. Tím vysvětluje se samo sebou, proč tomuto rukojmi nemůže příslušeti t. zv. beneficium excussionis neboli ordinis. Pravda sice, že ř. tr. v § 193 odst. 1. slovy „oder durch taugliche Bürgen (§ 1374 allg. bürg. G. B.), welche sich zugleich als Zahler verpflichten“, výslovně se táhne ku všeob. obč. zák. a při tom odkazuje k soukromoprávnému pojmu „rukojmě a plátce“ stanovenému v témže zákonníku, kterýž zároveň s § 1357 prohlašuje takového „rukojmě a plátce“ za „nedílného spoludlužníka“ a pokládá patrně takovýto závazek jenom za zvláštní způsob rukojemství soukromoprávného, od něhož liší se jen nedostatkem podpornosti neboli nedostatkem „beneficia ordinis“. Avšak takový ryze theoretický názor, třebas i zákon sám jej pokládal za správný, nemůže dotýkati se pravé povahy procesního rukojemství. Historický původ pak tohoto ustanovení vysvětluje s dostatek, co zákon tonto arci nesprávnou theoretickou konstrukcí vlastně zamýšlel. Ze srovnání § 205 tr. ř. z r. 1850 (obsahujícího v této příčině výrazy shodné s nyn. § 193 odst. 1.) s § 140 odst. 1. Durynské osnovy vyplývá totiž zcela nepochybně, že oba ř. tr. zamýšlely dotčenými výrazy prostě jenom vyloučiti při procesním rukojemství beneficium ordinis, jak tomu také dosti zřejmě nasvědčuje Würthův komentár str. 304. Že pak tímto, arci zbytečným, ustanovením rukojemství procesní nemohlo nabyti právní povahy rukojemství soukromoprávného, leží na bíle dni.

K témuž výsledku dospíváme, povážíme-li, že procesní rukojemství nemůže míti jiného účelu, než ostatní způsoby procesní jistoty. Jako při žádném z těchto ostatních způsobů nejde o to, aby se zabezpečilo, že bude zaplacena částka peněžitá, kterou povinen jest zaplatiti nějaký „dlužník hlavní“ (obviněný), což přece jest podstatným obsahem rukojemství soukromoprávného, tak ani rukojemství procesní nemůže míti takového, všem ostatním způsobům jistoty naprosto cizího účelu. Také by jinak při rukojemství nemělo rozumného smyslu ustanovení, že jistotu náleží vyměřiti podle jmění „toho, kdož jistotu dává“; neboť potom by byl jen obviněný tím, kdož jistotu dává, a výši jistoty náleželo by vyměřiti podle jeho majetku a nikoliv podle majetku rukojmova, což by zřejmě odporovalo účelu jistoty.

Rovněž nehodí se na rukojemství práva našeho konstrukce práva římského, podle kteréž závazek procesního rukojmě jeví se býti slibem konvenční pokuty. Nedostáváť se tu naprosto náležitostí § 1336 všeob. zák. obč., jemuž konvenční pokuta představuje v penězích interesse, jakéž má někdo na splnění nějakého závazku obsahu majetkového, při čemž se předpokládá jednak trvání dotčeného závazku hlavního, jednak vina v příčině jeho nesplnění. Totéž platí o všech ostatních způsobech jistoty, nechať jistotu dal sám obviněný, či někdo jiný za něj. Jinak má se věc v právu římském, kdež konvenční pokuta nepředstavuje interesse na jiném plnění, nýbrž jen slouží jeho sesílení neb zabezpečení, a kdež také nevyhledává se náležitostí vytčených v § 1336 všeob. zák. obč. Mimo to i co do procesního rukojemství práva římského liší se od nynějšího tím, že tam skutečně stanoví se určitý závazek rukojmův, totiž: „sistere“, „exhibere reum“, na jehož místo povinnosť k plnění určité částky peněžité nastupuje teprve podporně.

XVIII. Při rukojemství procesním jest nepopíratelný poměr smluvní, jevící se v tom, že rukojmě činí slib, soud pak tento slib přijímá. Závazek rukojemský směřuje k zaplacení určité částky peněžité státní pokladně. Závazek ten na rozdíl od rukojemství soukromoprávného není nikterak podporný, nýbrž toliko podmíněný, podmíněný tím, že se obviněný zachová některým spůsobem, pro nějž lze jistotu prohlásiti za propadlou (§ 193 odst. 2.).

Soud však při této smlouvě není vlastní stranou smluvní; tou jest stát jakožto fiskus, neboli státní pokladna, v jejíž prospěch také jistota prohlašuje se za propadlou (§ 193 odst. 3.), soud pak smlouvu tu činí toliko jmenem a jakožto zástupce fisku. To srovnává se také s povahou věci, ježto úkol soudcovský a působnost strany smluvní nelze sloučiti v týchže rukou, a ježto soud nelze uznati za subjekt práv majetkových, za osobu právnickou ve smyslu soukromoprávném, nýbrž jen za orgán státu. Týž poměr smluvní jest také při ostatních spůsobech jistoty.

Smlouva tato svým základem, obsahem i formou má povahu smlouvy soukromoprávné. Tím ovšem nemíníme, že by vůbec celý poměr procesní vznikající z vyručení byl povahy soukromoprávné, a že by tedy slušelo jej posuzovati podle zásad práva soukromého o smlouvách. Povahy soukromoprávné jest jen ono plnění majetkové, k němuž zavazuje se zjišťovatel; všecky ostatní otázky a poměry však řídí se jen veřejnoprávnou povahou a účelem řízení trestního.

XIX. Co do právního poměru vznikajícího z vyručení třeba rozeznávati:

a) Obviněný nabývá naproti soudu práva žádati, aby ušetřen byl vazby procesní. To však platí jen potud, pokud jistotou zapuzuje se obava, že by obviněný uprchl; není-li tomu tak, nebo naskytly-li se nové okolnosti odůvodňující zatčení, obviněný má vzat býti do vazby (§ 195 odst. 1.). O vazbě rozhoduje soud příslušný k tomu podle pravidel povšechných, třebas i vyručení bylo povoleno sborovým soudem druhé instance. K novému zatčení potřebí jest nového rozkazu zatýkacího všude tam, kde vydání takového rozkazu jest formálnou podmínkou vazby (jinak dle něm. ř. tr. § 121 odst. 1.). Zvláštní povinnosť obviněného záleží v tom, že nesmí bez dovolení soudního vzdáliti se ze svého bydliště (§ 193 odst. 2.) a „že nebude se ukrývati ani se snažiti, aby vyšetřování zmařil“ (§§ 191 a 192). Tyto právní účinky nastávají hned, jakmile jistota byla dána; při zřízení práva zástavního na věcech nemovitých však stačí, bylo-li soudu vykázáno, že bylo na základě listiny ke knihovnímu vkladu spůsobilé, kterou zřizuje se právo zástavní, za knihovní vklad žádáno (jinak dle § 206 ř. tr. z r. 1850).

b) Mezi tím, kdo jistotu dal, a soudem, vlastně fiskem, vzcházející poměr jest povahy soukromoprávné; závazek zjišťovatelův vztahuje se k plnění majetkovému, kteréž jest obsahem jistoty, a trvá potud, pokud řízení trestní nebylo pravoplatně skončeno zastavením nebo rozsudkem (§ 196). Splatným stává se ono plnění, jakmile právní moci nabyl nález, kterým jistota pro šena byla za propadlou (§ 193 odst. 2.). Vlastních práv nebo povinn processních zjišťovatel nemá, třebas práva a závazky jeho týkají se sam řízení a v ně zasahují.

c) Mezi obviněným a zjišťovatelem jest poměr ryze soukromoprá který řízení samého nijak se nedotýká. (Pokračování.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až IX. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

KROK,

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBAM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.); studujícím vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.), pro studující vysokých škol 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasylatelův, by buď jméno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jméno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamací lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK X. Index decim. 057.4. SEŠIT 8. a 9.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896.

Vydáno 1. listopadu 1896.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání.

Administrace.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

CXL. Tuto hádač pověděl, kterak bude jedem otráven od Jobáše.

Ale hádač když uzře tu potvoru, s stonáním a vzdycháním vyloži Alexandrovi a řka: „Najvětší ciesaři, přišel čas, že sě máš z tohoto světa bráti.“ Vece jemu Alexander: „Pověz mi, kterak?“ Odpovědě hádač a řka: „Polovice mrtvá, jenž má podobenstvíe člověčíe, tě, jenž máš umříeti, znamenává; ale druhá strana živá hadóm i hovadóm [1]) podobná, znamenává krále, jenž od tebe a po tobě vzniknú; nebo ti jakožto nic nebudú k tobě [2]) přirovnáni k tvé velebnosti.“ [3]) Uslyšav to Alexander, zamútil se jest velmi a pláče vece: „Jupiter najvýší, proč jsi dni mé tak krátkým cílem zavřel? slušelo by mně déle živu býti, abych mohl naplniti *velebnosti*,[4]) kteréž jest um mój umyslil; ale že se tobě nelíbí, na tom skonám a prosím tebe, aby mě přijal za poddaného.[5])

125. CXLI. Tuto Antipatrus myslil, aby Alexandra otrávil jedem.

(V) [6]) ten čas bíeše jeden člověk v Macedoní,[7]) syn Jozanóv.[8]) Ten s mnohými lidmi úklad [9]) učini, aby Alexandra zahubil, ale toho

---

[1]) om. *B.*

[2]) om. *B.*

[3]) sicque nihil sunt adversus te, quomodo nihil est bestia adversus hominem.

[4]) m. *veličnosti:* weliczności *B.*

[5]) add. sobě *B.* ut recipias me tertium mortalem.

[6]) Iniciálka nevypsána. V *B.*

[7]) add. *jmenem Antipatrus B.* nomine Antipatrus.

[8]) Jobeſſuow *B.*

[9]) coniurationem.

[času] [1]) nemohl skonati, nebo Olimpiades, mátě Alexandrova, často jest psala tomu Antipatrovi, aby se střěhl před výsostí Alexandrovú. [2]) A tak bíeše testkností pohnut Antipater i vymysli, [3]) aby jeho jedem zahubil.

CXLII. Tuto Jobáš, [4]) syn Antipatruov, povolil bratru, aby Alexandra jedem otrávili v nápoji, an byl vesel.

Protož jide Antipater k jednomu dospělému [5]) lékaři a kúpi u něho jedovatý nápoj, jehožto ižádné orudíe nemožíeše obdržeti, [6]) i vli jej v konvici [7]) železnú i da Casandrovi, svému synu, a posla jeho k Alexandrovi v službu a vece jemu, aby se smluvil s [8]) bratrem svým Jobášem. [9]) A tak sú se smluvili, aby ten nápoj Alexandrovi dali.

126. Ale bíeše Jobáš mládec, jeho Alexander velmi milováše. A přihodi se toho času, že Alexander bíeše jeho urazil v hlavu bez viny, a proto Jobáš by hnut žalostí i povolil jest k smrti Alexandrově. [10])

CXLIII. Alexander hodoval s kníežaty a tu otráven od Jobáše.

127. A když Alexander v Babyloní bíeše, ustavil jest slavné hody a káza všecka kníežata odevšad svolati. A když den přiblíži se, sedíeše Alexander v hodování s knížaty svými a bíeše velmi vesel. Tehdy Jobáš, [11]) jenž před králem slúžíeše, vděčným úmyslem vza od Cassandra nápoj k zahubení krále. [12]) Ale Alexander víece a více se veseli a pitie požáda. A Jobáš [11]) hned jemu zlaté číše s pitím poda. Ale Alexander když se napi, [13]) velikým hlasem zvola: „Pomozte mi!" a nachýlív se na pravú stranu, zdáše se jemu, by játry [14]) jeho byly prostrčeny [15]) mečem. Avšak zdržav se maličko, potrpě ty bolesti a vstav, vece svým kníežatóm a rytíeřóm: „Prosímť vás, abyste jedli a pili a byli veseli." Ale oni se zamútichu velmi a vstavše stáchu před ním, čakajíc jeho skonáníe.

[1]) om. *B.* lat.

[2]) *B.* podobně. Ale lat. správně: Olimpiadis vero . . . multis vicibus scripserat ei (t. j. Alexandrovi) de Antipatro, ut caveret se a filiis eius, et angustiabatur plurimum. Antipater vero cogitabat atd.

[3]) umyslil *B.*

[4]) Jobášek *B.*

[5]) peritissimum.

[6]) sustineret.

[7]) cantrella.

[8]) m. *s.*

[9]) lat. Jobas.

[10]) Této kapitoly nemá *B.*

[11]) Jobeš *B.*

[12]) *add.* a položiv pod nehtem palce svého litý jed i přimíesil jest k vínu *B.* infector tanti mali temperavit venenum in poculo et miscuit cum vino.

[13]) napie *A.*

[14]) *B.*

[15]) transforasset.

CXLIV. Tuto Cassander poda Alexandrovi pera, omočiv to pero v jedu, aby spíeše skonal.

Ale Alexander zamútiv se, jide do komory a *ledáše* [1]) pera, aby v hrdlo včinil a jed přijatý aby mohl vyvrátiti.[2]) Ale Cassander,[3]) hlava zlého, pero omočiv v jedu, poda jemu. Alexander včiniv pero v hrdlo, více a víece poče jeho skrucovati.[4]) Tehdy káza jednomu vrata otevříeti hradová, jenž bíechu nad schodem *slunečným a řěka Eufraten*, jenž plave z ráje, *tu bíeše.*[5]) Tu celú noc *nespav.*[6]) A a puol noci pozdvihl se z lože a zhasi světlo, jenž před ním stáše; *ale* [7]) nemožíeše prostě [8]) choditi, i poče lésti [9]) na rukú na nohú po zemi ke vschodu, aby se v řece utopil. Ale Roxana, jeho žena, jide chutně [10]) po něm a přišedši k němu, popade jeho [11]) a objemši jej[, popade] [12]) i poče jeho líbati a žalostivě plakati a řéci: „Ty mě bíednú tak ostávíeš,[13]) pane Alexandře, chtě se sám zahubiti." Jíežto odpovědě Alexander: „Prosímť tebe, Roxano, mně milá ženo, ať neví izádný skončeníe mého." Potom uvede jeho zase] **(327)** do komory a objímajíc hrdlo (jeho a pláčíc hořce) [14]) vece jemu: „Přišel-liť [15]) jest konec živno(sti tvé, spósob) [16]) prve mezi námi." [17]) A ihned káza zavolati (Šimona,) [18]) písaře svého, a káza sě nésti [19]) na síeň a svola(v [20]) všec)ka [21]) knížata svá, káza Šimonovi psáti toto po(ručen)stvíe: [22])

CXLV. Tuto Allexander učinil poručenstvíe (své) [23]) posledníe.

„Prosímť [24]) tebe, Arystotyleši [25]) najmilejší, náš mistře, aby z našeho poručenstvíe [26]) pokladu královského rozdal mezi kněžíe Egipské,

[1]) m. *hledáše B.* quesivit.

[2]) vyvrci *B.* vomeret.

[3]) *B.* lat. Jobas.

[4]) Allexander vzav pero i včinil jest v hrdlo, *aby mohl svrci.* Tehdy víece a víece poče jej jed skrocovati *B.* Ille vero misit eam in gutture suo, *ut vomeret ipsum venenum*; statim cepit eum ipsum venenum urguere amplius.

[5]) m. *řeky Eufraten:* super descensu fluminis Eufraten. nad vschodem řeky, jenž slove Euffrates. *B.*

[6]) m. *nespa*: nespal jest *B.* duxit insomnem.

[7]) m. *a že B.* et quia.

[8]) prost *B.* erectus.

[9]) *B.*

[10]) rychlým během *B.* cursu validissimo.

[11]) připade jej *B.* eiecit se super eum.

[12]) om. *B.* lat.

[13]) oſtawieſſ *A.* ostavíš *B.* dimittis

[14]) *A. B.*

[15]) Přišelť *A.* Jestli že jest přišel *B.* Si venit.

[16]) života tvého, spósob *A.* živnosti tvé, zpuosob *B.*

[17]) add. kterak po tvé smrti ostánem *A.*

[18]) *A. B.* Simeonem.

[19]) vynésti *A. B.*

[20]) *A. B.*

[21]) všeckna *A.* všechna *B.*

[22]) *A. B.* testamentum.

[23]) *A.*

[24]) Prosím *A.* Prosíme *B.*

[25]) add. mój *A.* náš *B.*

[26]) add. a *A.* om. *B.*

jenž [1]) chrámom posluhují, tisíc hřiven zlata. A *ty strážné* [2]) *obrance našeho těla* Ptolomeus buď. Poručenstvíe mé vždy *jeho* [3]) před očima mějte. Opět pravím vám a zpósobuji [4]) vám: porodí-li Roxana, má žena, pacholíka, jmeno jemu, kteréž chcete, dajte a ciesařstvíe mého buď v držení; [5]) pakli sě děvečka urodí, [6]) volte [7]) sobě, Macedonští, krále a žena má nade vším mým [8]) panuj. Ptolomeus Egipskú zemi drž; [9]) Kleopatru, kterúžto bieše vzal Filip, otec muoj, za ženu pojmi a nade všemi kniežaty na vzchod slunce až do Bakry [10]) drž kniežetstvíe. Kleofáš nad královstvím persydským panuj, Eleazar múřenínským panstvím panuj, Anthiochus Syrské zemi až do Goga a Amagoga panuj, Ardeus [11]) drž práva penelopenských, [12]) Aristus drž Indickú zemi a zpravuj, Likaon [13]) všem Sedenským [14]) panuj, Ytum [15]) zpravuj a drž Eleponskú [16]) zemi, Yzmachus [17]) uherského [18]) ciesařstvíe požívaj, Aulus všecku Armení drž a zpravuj, Lictus [19]) Dalmací drž a Silicí zpravuj, Šimon písař **(318)** (Capadocké a Paphlag)enské [20]) země zpravuj, Casan(der a Jobáš) [21]) držte až do potoka, ještoslove Slunce, (Antipater,) [22]) otec jich, buď pánem nad Cilicí.

CXLVI. (Kterak) po Alexandrově poručenství zázrakové (a hro)mové jsú byli.

A když poručenstvíe psáchu před Alexandrem, [23]) hned biechu hromové a blýskánie a třesenie (z)emě velmi veliké a třesieše sě vešken Babilon.

128. Tehdy po všie zemi prohlášena jest smrť Allexandrova a ihned [24]) zdvihli jsú sě všichni [25]) Macedonští a počechu křičeti velmi: [26])

---

[1]) *B.* jež *A.*
[2]) m. *strážný našeho těla a oprávce váš:* custos corporis mei et gubernator vester. A ty strážný obrance našeho těla Ptolame buď ty *A.* Těla mého buď obrance Ptolomeus, muž udatný.
[3]) m. *jako:* non sit vobis in oblivione. před očima jeho *A.* před očima *B.*
[4]) dispono. spósobuji *A.* spuosobuji *B.*
[5]) wzdrzienie *A.*
[6]) děvečku porodí *A.* děvečku urodí *B.*
[7]) *B.* zvolte *A.*
[8]) *B.* add. zbožím *A.*
[9]) add. a *A. B.*
[10]) Batry *A.* Battry *B.* lat. Bactran. Baccaran *S.*
[11]) Arideus *A. B.* lat.
[12]) *A. B.* lat. Peloponenses. ypoloponensium *S.*
[13]) Lykaon *A.*
[14]) Senruským (?) *A.*
[15]) Itum *A.* lat. Pithonus.
[16]) Cleponskú *A.* lat. Ellespontum.
[17]) Izmachus *A.* Imachus *B.* lat. Lismiacus. Lisimachus.
[18]) Tracie; v glosse snad bylo Paeonia, což překladatel četl omylem Pannonia = uherské ciesařstvie. Podobně tomu v Kronice Trojanské, o čem viz Frant. Lepař v Mus. 1879, 309.
[19]) Lectus *B.* Lycos (na rasuře) *A.*
[20]) *A.*
[21]) *A.* Casander a Jobeš *B.*
[22]) om. *A.* Antipatras *B.* lat. Antipater.
[23]) *B.* lat. dokona Allexander *A.*
[24]) hned *A.*
[25]) všickni *A. B.*
[26]) add. a řkúce *A. B.*

„Vězte, jestliže nám neukážete [1]) ciesaře našeho, všecky [2]) vy [3]) mečem zmordujeme.“ Uslyšav Alexander hluk lidu, vece: „Co to jest?“ Vecechu kniežata: „Sebrali jsú se Macedonští v uodění [4]) a řkúce, leč vás opatřie, [5]) my [6]) zahyneme [7]) v jich rukú.“

CXLVII. Když Allexander kázal se na dvuor vynésti, aby jej viděli.

Protož když [8]) uslyše Alexander, přikáza [9]) svým rytieřóm, aby jeho [10]) zdvihli a na dvuor položili. [11]) A sta sě tak. Tehdy [12]) přikáza Alexander všech Macedonských napomínati, aby pokojně bydlili. [13]) Ale oni s pláčem křičechu:

CXLVIII. Tuto, komu jest dal královstvíe Macedonské Allexander.

„Najvětší ciesaři, zpósob, [14]) kto nám [15]) po tvé smrti panovati bude?“ Odpověde Alexander: [16]) „Mužíe [17]) Macedonští, kohož za krále volíte, [18]) tohoť já [19]) potvrzuji.“ Tehdy jedníem hlasem [20]) Perdika conšela [21]) žádachu. I káza Alexander Perdikovi před sě přijíti a jemu všecko královstvíe Macedonské poruči a da jemu Roxanu, svú choť, za ženu.

[**CXLIX.** [22]) (155b) Tuto Alexander Macedonské celoval a jich plakal.

129. Potom poče všicky Macedonské Alexander celovati a vzdychaje plakati hořce. A bieše v tom miestě pláč tak veliký, jako by hřmělo. A mnie druzí, [23]) že netoliko lidé plakali, ale pro tak velikého ciesaře smrť slunce pokazu jest trpělo [24]) a všickni živlové zamútili sú

---

1) *B.* neukážete-li nám *A.*
2) všeckny *A.* všechny *B.*
3) vás *A. B.*
4) wodienije *B.* om. *A.*
5) *B.* leč vás neopatřie *A.* si non.
6) my všickni *A.* že všichni *B.*
7) zahynem *A. B.*
8) add. to *A.* hec. ten křik *B.*
9) *B.* káza *A.*
10) jej *A. B.*
11) vynesli *A.* i položili jej na dvoře *B.* portarent eum in triclinio palatii *S* . . . . Et post hec iussit aperire portas triclinii et precepit, ut ingrederentur omnes Macedones ante eum.
12) *B.* Tunc. om. *A.*
13) bydleli *A. B.*
14) spósob *A.* spuosob *B.* volumus scire.
15) *B.* lat. om. *A.*
16) add. a řka *A. B.*
17) *B.* lat. om. *A.*
18) sobě zvolíte *A. B.*
19) *B.* jáť jeho vám *A.*
20) add. všichni *B.* všickni *A.* omnes.
21) pro consule *S.* proconsulem.
22) *Zde se končí* rkp. *C.* Část odtud až do konce vzata z rkp. *A.*
23) A mníechu mnozí *B.* Credo equidem.
24) překazu jest vzalo a trpělo *B.* reversus est in eclypsim.

se. A jeden z Macedonských, jmenem Selinkus [1]) stáše (156[a]) podle lože Alexandrova a [2]) žalostí a s pláčem takto mluvíeše: „Najvětší císaři, co po tvé smrti učiníme? Philip, otec tvój, dobře královstvíe zpravoval, ale ščedrosť tvú kto móže ji [3]) vypraviti?“ [4])

CL. Tuto Alexander dal sobě poliček a plakal Macedonských, želeje jich velice.

Tehdy Alexander pozdvih se sedě [5]) na loži i da sám sobě poliček [6]) a poče [sám] [7]) horce [8]) plakati a macedonsky mluviti a řka: „Běda mně nebožčíčku, [9]) běda mně neščastnému Alexandrovi! [10]) Macedoníe se menší.“ Tehdy všichni Macedonščí plakáchu divně a počechu vysokými hlasy volati: „Lépe by bylo nám všem umříeti s tebú nežli při *vašé* [11]) přítom(156[b])nosti viděti skonáníe tvé, neb víeme, že po smrti tvé královstvíe [tvé] [12]) Macedonské bude umenšeno. Běda nám nebožátkóm, kde [13]) necháme krále svého Alexandra? Ó Alexandře, kam se béřeš bez svých Macedonóv?“ Ale Alexander pláče a vzdychaje vece: „Ó Macedonščí moji najmilejší, již jmeno vaše barbarským déle nepanuje.“ [14]) Tehdy [15]) počechu křičeti a řkúce: „Pane Alexandře, ty's nás vedl do Persidíe, Arabíe a Judíe, *od* [16]) vschodu slunečného, od nás jsi nechtěl nikdy odjeti; protož [17]) nyníe od nás utíekáš? veď nás *s* [18]) sebú, kam se koli béřeš a ideš.“

CLI. Alexander poslal veliké dary do chrámuov svých a přede všemi skonal a umřel.

(157[a]) Tehdá poslal jest Alexander do chrámu [19]) do Athen obraz zlatý a rúcho zlaté drahé a stolici zlatú; též všem chrámom. A káza přinésti z Melodynské země a z Entrogladické masti drahé, [20]) aby jeho tělo bylo po smrti *smazono,* [21]) neb pravíe mudrci, že těma dvěma věcma člověčíe těla mrtvá bývají zachována bez porušeníe. Potom přikáza Ptolomeovi, [22]) aby mu hrob udělal, a hned přede všemi umřel.

---

1) *B.* lat. Speleucus.
2) s *B.* et cum.
3) om. *B.*
4) vychváliti *B.* estimare.
5) sedit. sěde *B.*
6) alapam in fronte.
7) om. *B.* lat.
8) *B.* amare.
9) nebožtíku *B.* miser.
10) *B.* Alexander moritur et Macedonia minuetur.
11) m. *naší B.*
12) om. *B.* lat.
13) add. vezmem takého pána a kde *B.* Místo v obou rkp. pokaženo, srv. lat. ubi nos dimittis, domine Alexander, et solus pergis sine tuis Macedonibus?
14) *B.* non dominabitur.
15) Odtud až konec kapitoly om. lat.
16) m. *do*: a do *B.*
17) add. *proč B.*
18) m. *s*: po sobě *B.*
19) add. Slunečného *B.* Apollinis.
20) z Macedonské země mirru Entroglodicskú *B.* mel dinosia terra et murram terre Trocloditice.
21) m. *smazáno B.* ungeretur.
22) Ptolomavi *B.* Philippo, fratri suo, qui vocatur Arideus.

CLII. Tuto Alexandra dvanáste kniežat k hrobu táhli svými prsy do Alexandříe.

A když umře Alexander, kniežata jeho tělo zmychu a oblekše jeho v ciesařské (**157[b]**) rúcho a vstavivše zlatú korunu na hlavu jeho, položichu jej na vuoz ciesařský i těžechu [1]) jeho dvanáste kniežat svými prsmi,[2]) z *Bobiloníe*[3]) až do veliké Alexandříe jeho sú dovezli. Ale Ptolomeus vysokým hlasem voláše pláče a řka: „Běda mně, pane Alexandře, muži najsilnější! nikdy jsa živ tolik s' nezahubil lidí, jakož nyníe po smrti zahubuješ.“ A všickni jeho rytieři plakáchu a řkúce: „Běda nám nebožátkom, co učiníme po smrti pána našeho Alexandra? Kam pójdem? kterú stranu zvolíme? kto dá pomoc životom našim?“ A tak pláčíce brachu se po něm do Alexandříe. A tak schován[4]) jest Alexander u vysokém hrobě a divným díelem *ustaveným*;[5]) (**158[a]**) neb bieše hrob Alexandróv z ryzieho zlata udělaný a [ten hrob][6]) držieše třidceti obrazuov z ryzieho zlata udělaných a *ze všeho plemene*[7]) drahého kameníe[8]) okrášlený.[9])

CLIII. O postavě Alexandrově a o jeho velikosti i obličeje.

130. (B)ieše Alexander postavy středmé,[10]) dlúhé šíje, očí nerovných,[11]) nebo jedno oko bieše črné a druhé barvy rozličné; ušlechtilé a jasné mějíše líce zardělé,[12]) a jiní údové nebiechu bez některé velebnosti okrášlení;[13]) vítěz všech a nepřemožený jedno od hněvu a od smilstva.[14]) Ale biechu léta Alexandrova dvě a třidceti let a sedm měsícóv.[15]) V desíti[16]) létech počal jest bojovati a dvamezcíetma[17]) let jest bojoval a sedm (**158[b]**) měsícóv odpočíval.[18]) Podrobil jest sobě všecky barbarské rodiny[19]) a den narozeníe jeho šesté kalendy lednové, a umřel jest ve čtvrtú kalendu dubnovú. Ale snáze rozumějíce, narodil se jest Alexander v sedmezcíetmý[20]) den prosincový a umřel jest v devátý mezcíetma[21]) den březnový.

---

[1]) portaverunt.
[2]) prsy *B.*
[3]) m. *Babiloníe B.*
[4]) *B.*
[5]) m. *ustaveném* (a divným řemeslem udělaný *B.*).
[6]) v sobě *B.*
[7]) m. *vším plemenem:* všelikterakým plemenem *B.* Srv. kap. 139.
[8]) add. všudy okol bieše *B.*
[9]) „A všickni jeho rytieři — okrášlený:“ Principes et milites eius omnes lamentantes secuti sunt eum usque Alexandriam.
[10]) střědmé *B.*
[11]) oculis letis.
[12]) líce mějíeše ušlechtilé a zardělé, hlaholu jasného *B.* illustribus malis ad gratiam rubescentibus.
[13]) decoris.
[14]) sed vino et ira victus.
[15]) *B.* om. lat.
[16]) *B.* ab octavo decimo anno.
[17]) jedenmezcíetma *B.* septem annis.
[18]) *B.* octo annis quievit et vixit in letitia et iocunditate.
[19]) gentes barbarorum viginti septem.
[20]) sedmmezcíetmý *B.*
[21]) v devátémezcíetmém *B.*

CLIV. Koliko měst udělal [1]) Alexander pod svým jmenem.

Prvnie město Alexandria jest Ypisterytas, [2]) druhá Alexandrye,[3]) jenž slove Sytia,[4]) třetíe Ypypormye,[5]) čtvrtá Alexandříe, jenž slove Herkustrya,[6]) pátá slove Vmmycon,[7]) šestá Alexandříe u potoka, jenž slove Phyzon,[8]) jenž z ráje teče; sedmá Alexandříe jest nad potokem Tygris, osmá Alexandříe, jenž jest v Babiloně; [9]) de(**159**ᵃ)vátá, jenž slove Mazagetas,[10]) desátá slove Yproxytan,[11]) jedenástá slove Egyptus, dvanástá Alexandříe, jenž sám v níe leží, a to město jest na vysoké hoře v moři.[12])

A tak se skonává pravenie o skutcíech Alexandrových, krále Philipa syna Macedonského, a o smrti jeho. (Pokračování.)

Koleje a university v Americe.

Dle Th. Zigele vzdělal *Fr. Prusík.*

(Pokračování a dokončení.)

Spolkový život při universitách. K charakteristickým zvláštnostem amerických universit patří hojnosť různých spolkův či společností, kupících se kolem university i dělajících z ní střed duševního života pro celé město, druhdy i skoro pro celý stát. Prvá taková společnosť ku vzájemnému zdokonalování byla založena r. 1776. při William- a Mary-collegi ve Virginii, přijavší jmeno po řeckých písmenech: fí, béta, kapa; [13]) ona se pokládá za pramateř všeho nekonečného množstva takých společností. Bychom si udělali pojem o rozmanitosti universitních společností, uvedeme toliko Pennsylvanskou universitu, na níž se nalézá 7 druhův společností: 1. společnosti chovancův i jednotlivých tříd; 2. společnosti k doplnění obyčejného kruhu nauk; 3. organisace pro speciální účely literární neb vědecké; 4. společnosti hudební a dra-

[1]) ustavil *B.* Fabricavit civitates duodecim, que hactenus habitantur.

[2]) Allexandříe, jenž slove Spostoritas *B.* quo dicitur Yprosiritas.

[3]) Alexandříe *B.*

[4]) Sicia *B.* Scithia lat.

[5]) Jepipom̃ *B.* Jepiporum lat.

[6]) Hercusta *B.* Ricratisti lat.

[7]) Imnicon *B.* Jeraricon lat.

[8]) pod potokem Phisonským *B.*

[9]) slove Babilon *B.* que dicitur Babylonia.

[10]) Masagetes *B.* Masatrugas lat.

[11]) Proxiton *B.* Yproxanthon lat.

[12]) desátá slove Isorrigum, jedenádctá Proxiton, dvanádctá Allexandříe slove Egiptus *B.* (V lat. rkp. tertia . . . dicitur Jepybakephalon; nona . . . dicitur apud Troadam.) — *Tuto končí latinský text* vydaný Osw. Zingerlem.

[13]) Dle jejího vzoru zakládaly se jiné společnosti, netoliko veřejné ale i tajné, jež se nazvaly též řeckými písmeny. Odtud v americké literatuře jsou studentské společnosti známy jako Greek fraternities (řecká bratrstva) neb Greek letter societies (společnosti s řeckými písmeny).

matické; 5. společnosti athletické; 6. společnosti sledující čistě společenské účely; 7. společnosti nepatřící do žádného z uvedených druhův.

Zastavme se toliko při těch druzích, které mají do sebe vynikající zájem vědecký.

V prvním oddíle přede vším (r. 1836) byla založena Společnost chovancův Pennsylvanské university. Ona se skládá z těch, kteří ukončili kurs v koleji universitní i má za účel podporovati a povznášeti zájmy departmentu koleje a sjednocovati vše, kteří ukončili kurs v tomto departmentě, v celek. Shromažďuje se ročně u večer dne zahájení (commencement-day) a v roce jest spravována osobami co rok volenými. Společnost se vyznačila ustanovením odměn za učení i úspěchy v rozličných sportech. — Roku 1861. byla uzákoněna Společnost chovancův právnického departmentu s účelem podporovati a povznášeti zájmy departmentu i rozvíjeti cit přátelství mezi těmi, kteří v něm kurs ukončili. Ona ustanovila dvě odměny za dvě nejlepší práce. — Společnost chovancův medicinského departmentu (r. 1870) kromě týchž účelův vytkla si za úkol pomáhati všem snahám při zdokonalování medicinského vzdělání a k rozšíření pokroku v lékařské vědě a umění. Právě tak existujou společnosti dentistův a zvěrolékařův Jakéhosi sjednocení všech těchto společností dosahujou prostředkem ústředního komitétu chovancův, skládajícího se z těch, kteří ukončili kurs v departmentech koleje, právnictví i lékařství, a majícího právo voliti každého třetího kurátora university.

K druhé třídě patří množství klubův (pro studium literatury a klassických jazykův, pro studium přírodních věd, klub inženýrův, lučebníkův atd. atd.); medikové a právníci mají po několika klubech; v nich se rozbírají rozličné učené otázky, podávají se zprávy o zajímavých případech, nových objevech a p. Kluby obyčejně mají nevelké kněhovny. Klub přírodovědcův pro studium fauny, flory a geologického složení polí kolem Philadelphie (the Naturalists' field club) snaží se též státi střediskem pro vše měšťany zajímající se biologií.

K třetí třídě náleží dvě společnosti, jmenem Philomathean a Zelosophic, zabývající se hlavně vydáváním studentských prací. Ony měly mezi svými členy mnoho vynikajících osob a uveřejnily celou řadu spisův nejrozmanitějšího rázu.

Pomíjejíce ostatních tříd společností jako méně zajímavých, podotýkáme, že ač to, co uvedeno, platí o Pennsylvanské universitě, nicméně zmíněné spůsoby společností existujou u více méně rozvité formě na všech vynikajících universitách amerických. Avšak jedna společnost zasluhuje zvláštního pozoru, totiž Intercollegiate young men's Christian association (mezikollegiální křesťanské družstvo mladíkův). Každý, kdo navštíví velikou republiku, překvapen jest neobyčejným rozvojem náboženského ducha v ní. Spojené Státy chtí býti křesťanskou državou. Následkem ohromné hojnosti sekt nedotýkají se naprosto dogmatické stránky křesťanstva; otázky o trojičnosti Božstva, a i o božskosti Ježíšově se vyskytujou, ale za to se zvláště snaží rozvíti a vštípiti v mladé pokolení ideu křesťanské lásky, vzájemné pomoci, bratrstva. Ježto není centralisace, vojsko pak jest skrovno a policie nedostatečna, kteréžto moci různá plemena v celek slučovávají, považuje se bratrství rozlič-

ných národností na základech křesťanské lásky za nevyhnutelnou podmínku trvalosti státu. Z tohoto hlubokého vědomí, pronikajícího massy, vzniklo Křesťanské družstvo mládeže. Ono má k své potřebě ohromné kapitály, skoro ve všech universitních městech má krásné budovy, knihovny atd. a vytklo si za úkol pěstovati v mládeži snahu ku vzájemné pomoci. Tak v budovách družstva nacházejí bezplatný útulek na prvý čas všichni nově vstupující studenti, přišlí z daleka; členové družstva zaopatřujou nemajetným hodiny (domácí vyučování) a vůbec starají se usnadniti jim přebývání ve velikém, druhdy drahém městě universitním. Při tom se ve svátky konají služby Boží a případná kázaní, ustanovujou se kněží rozličných sekt k rozpravám se studenty po přání studentův, odbývají se schůzky, na nichž se uvažuje o spůsobech a cestách k utvrzení křesťanské lásky mezi lidmi. Vliv mohutného družstva tohoto cítí se všude; nikde na cestách nenalezneš tolik pohostinnosti, žádosti nezištně pomáhati, vůbec ochoty a přízně, jako v rozličných vrstvách amerického národa.

Zmíněné společnosti hledí skoro výhradně k studentům a bývalým chovancům; professoři mohou se jich účastniti, ale s právy rovnými se studenty. Studentská bratrstva tato jsou v Americe nevyhnutelným doplňkem universitního života. Kázeň jest v universitách neobyčejně přísna; studenti netoliko musí přinášeti od rodičův písemní omluvu, když nenavštíví lekcí, i může je za to stihnouti vyloučení z university; ale v Michiganské universitě nemohou ani bez svolení změniti místa, jež se jim určujou počátkem učebního roku. Při takové kázni v universitě různé společnosti, v nichž se studentům poskytuje plná svoboda, jsou jaksi dráha, na níž mladosť může bez překážky projeviti vše své, i bouřlivé náklonnosti; toť svého druhu záklopka k tomu, by zdržovaná mladá síla nevybuchla neblahým, třeba i zhoubným spůsobem. Tato bratrstva působí blahodárně i na lid i na universitu, nepřerýváť se živý svazek lidu s universitou; osudem university se neustále zajímají ti, kteří v ní ukončili kurs, a tento zájem dochází výrazu netoliko při hostinách nepotřebnými řečmi, ale i ustanovování odměn, zakládání stipendií, stavbě potřebných budov.

Závěr. Přihlížíme-li k tomu, které positivní a které negativní stránky má vyšší školstvo americké, shledáváme toto:

Negativní stránky jeví se v tom, že schází obecný, přesně promyšlený a provedený plán organisace vyšších učilišť v celé říši. Odtud vyplývá nerovnoměrné zeměpisné rozdělení jejich, rozdíly v požadavcích přijímacích, v soustavě vyučovací a v učených stupních. Značná většina ústavův, vládnouc velmi obmezenými prostředky, snaží se přivábiti co největší počet studentův podporujících ústav svým platem za poslouchání lekcí, což vede ke vzájemnému soupeřství ústavův, k otvírání co nejvíce kursův s nedostatkem náležitých sil učebních, ba i k snižování požadavkův při zkouškách přijímacích, postupných i závěrečných. Konečně, vyjma státní university, vyšší vzdělání stojí velmi mnoho, školné je vysoké a stipendií není v dostatečné hojnosti. Vše slabé stránky tyto lze těžko odstraniti, vyplývajíť ze soukromé, téměř ničím neobmezené iniciativy, z poměrné slabosti ústřední vlády i z obecné drahoty amerického živobytí.

Positivní stránky jsou hlavně tyto:

1. *Soustava výběru* jest nyní téměř všude v Americe změněna. Nutno vyznati, že ohromný rozvoj věd už dávno podkopává ustálené v středním věku dělení university na 4 fakulty (filologickou, právnickou, lékařskou, mathematickou); proto z dávna se činily pokusy k rozdvojení na př. právnické fakulty na čistě právnickou a administrativní, mathematické na čistě mathematický a přírodnický. Dříve či později musí se s plnou silou dostaviti nutnosť najíti nové dělení předmětův universitní učby. Potom se americká soustava výběru musí podrobiti nejpečlivějšímu studiu.

2. Ač jest v Americe veliké množství professionálních (odborných) škol, tím neméně university pokládají *za svou povinnosť udíleti kromě theoretického i praktické vzdělání;* jak řečeno, professionální školy mění i kolej v universitu. Tento svazek university s professionálním vzděláním má nemálo dobrých stránek. Mladík nejednou se podívá do posluchárny, kde se čtou předměty nespojené s jeho speciálností, ale obohacující a rozvíjející jeho rozum; obcování se studenty druhých fakult rozšiřuje jeho obzor a on nepozorovaně jest pronikán obecně-universitním duchem vidoucím právě ve vědomostech a ne toliko v jich výhodném upotřebení velikou sílu mravní.

3. Snahou amerických kolejí a universit jest *připravovati člověka pro život.* Dle amerických pojmův „vyšším účelem vychování jsou nikoli výhody poskytované mermomocí k sobeckému využitkování neb k odměnění člověka, nébrž poskytování člověku možnosti, by plnil stálé povinnosti vznesené naň jeho místem ve všem míru, jeho poměrem k Bohu a k bližním ve všech složitých poměrech i životní činnosti. Ten, kdo si zjednává vědomosti jen k vůli vědomostem, není mnohem lepším toho, kdo si dobývá peněz k vůli penězům.“ University nestojí mimo obecný život, naopak nalézají se s ním v nejtěsnějším svazku. Vše možné otázky hýbající obecenstvem, hýbají i universitou; v ní se obrážejí obyčeje a podmínky té sféry, v středu níž se nachází, a nestojí v hrdé odcizenosti. Tak na př. škola politických věd projednává různé úkoly městské správy, otázky železných drah a p.; škola inženýrská zaopatřování vodou, kanalisaci atd. toho města, kde se nachází. A tyto stále vznikající otázky životní posunujou universitu na dráhu pokroku, uchovávají ji od sebespokojné apathie, dělají z ní živou sílu v živém obecenstvě. Jedním z prostředkův k takovému zblížení mi se zdá zřízení kuratorův (trustees). Jak známo, vyšší správa university svěřuje se komitétu kuratorův volených buď svou společností neb universitními chovanci neb jmenovaných vládou neb sborem toho kterého vyznání víry. Tito kuratoři téměř nikdy nebývají professory, ale lidmi s rozsáhlou společenskou činností, na př. bankéři, továrníci, znamenití inženýři, vynikající literati. Takové osoby výborně znají životní potřeby a přiměřeně k nim řídí universitní činnosť; jeví se potřebí opatřiti prostředky k vychování osob majících zaujati vyšší postavení ve finančním nebo průmyslovém světě, státi v čele nejrůznějších podnikův: otevrou na svůj vrub školu Whartonovu v Pennsylvanské universitě (Whartonschool of finance and economy); pociťuje se nedostatek architektův: zařídí se škola architektury atd. Takové osoby též bystrý na to mají

pozor, by se professionální školy nezvrátily ve výlučně theoretické ústavy. Kuratoři bez meškání upozorňujou předsedu university a professory, jestli na př. zemědělská škola propouští agronomy hledající místa kdekoli, jen ne v selském hospodářství. Tento tak živě i všemi uznávaný prospěch z university se také jeví příčinou neobyčejných obětí na otvírání nových vyšších ústavův a na zdokonalování starých.

4. Konečně lze uvésti studentské společnosti a vypůjčené z Evropy semináře. Užitek se zde jeví *v těsném obcování professorův se studenty;* nikde se nepociťuje tak mocně oživující vliv unešeného svým předmětem učitele, jako v blízkých, téměř družeckých poměrech professorův k jich posluchačům ve vědeckých klubech, seminářích, rozličných studentských jednotách vzdělávacích.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

XI.

Atticus obzvláštní hody má-li, za pána se čítá:
když Rutilus, za blázna. Neboť s věčším lidu chechtem
zdaž co se potkává, než chud-li Apicius? O všech
schůzkách, v koupelnách i společnostech, po divadle
jen Rutilus hovorem. Neb když silné a mladistvé
údy hodí se mu k přílbě, a krev jest ještě planoucí,
ač nenutí ho tribun,[1]) ale nebrání ani rovněž,
prý přísným se zapíše pravidlům a slovu mistra
šermířského. Jiné též zříš, jichž často čekával
u vchodu ke krámům věřitel masným byv ošálen;
jsou to tací, jediná že žití jim příčina v hrdle.
Dobře jedí, líp ještě onen, jenž jest zcela v bídě,
v brzku který dodělá, jehož úpadek už zcela zřejmý.
Však prozatím hledají ve všech živlech si pochoutky;
neb nevadí cena nikdy jejich žádosti; ba blíže
všimna si zříš, že těší vždy je více, co dráže se koupí.
Těžko není takovému peníze na den si opatřit,
mísy-li v zástavu dá nebo obraz matky poláme;[2])
pak za peněz čtyři sta v hliněném si vaří něco mlsném

[1]) Co myslí Juvenal zmínkou o tribunovi, není posud vysvětleno. Předcházející Atticus a dále Ventidius jest zástupcem boháčův, Apicius vzor břichopáska, jakým byl i Rutilus.

[2]) Labužník prodá i stříbrné poprsí matčino, jež dříve poláme, aby nebylo znatelno. Místo voskových obrazů předků (v. VIII. zač.) věsívali v atriu později drahocenné, vypuklé medailony.

hrnci; a tak dojdou až k míchanicím [1]) v škole šermu.
Jsou rozdíly tudíž, kdo takou stolu nádheru chystá:
jest Rutilus mrhačem, však Ventidius se nazývá
jménem pochvalným; řídíť pověsť se majetkem.
Právem tím pohrdáme, kdo ví, o co Atlasu výška
větší hor všechněch je Libyckých, jestliže nezná,
jak veliký rozdíl je železné truhly a váčku.
Sestoupil zákon: „Poznej sebe sám!“ s nebe jistě,
jej v duši vštěp si a v pamětném srdci svém uchovávej,
buď že hledáš manželky aneb chceš býti v senátu
posvátném — brnění vždyť Achillova sobě nežádal
Thersites,[2]) však v posměch v něm se uváděl Ulixes —
neb věci rozhodné, jež jest nad míru pochybná,
hájiti obmýšlíš-li, otaž se, rci sobě, jaký jsi,
mocný's zdaž řečník, huba Curtiu, Mathonu [3]) rovná.
Poznávej svou míru, zření maje k ní vždy ve velké
i věci nejmenší, ba i když rybu koupiti hodláš,
parmy abys nevybíral snad, maje v měšci na mřínku.
Neb tě konec kteraký očekává, stále-li váček
menší jest, chuti však ti přibývá? Otcovy statky
jestliže v břich pochoval's, do něhož vejdou se ti snadno
jistiny, těžké stříbro i stádo i všechny pozemky?
Od takových pánů po všem též prsten odejde
poslední a s holým prstem pak Pollio [4]) žebrá.
Předčasné smrti rozmařilosť nemusí se ni pohřbu
bát smutného — a než smrti více je báti se stáří.
Tenť obyčejně pochod: dlužené ztráví se peníze
v Římě a všem na očích; z nich jak napotom něco málo
zůstalo pouze, a již věřitel blednouti počíná,
když podaří se utéci, běží se na ústřice v Bajích.[5])
Vždyť vzdálit se z tržiště [6]) není horším pro ně více,
než stěhovat se do Esquilií hlučné ze Subury.
Z vlasti uprchlíkům jediná ta bolesť a ta tesknosť,
jen že se na hry jeden nemohou rok dívati v cirku.
Ve tvářích krve kapka nevázne, a málokdo sobě
povšimne, směšný když stud ze města utíká.[7])

Dneska se přesvědčíš, zdali já, co se krásně povídá,
Persicu, též životem, mravy a skutkem zachovávám,
zdaž boby nechválím, jsa labužník ve skrytu, nahlas
otroku, když „kaši“ řeknu, nešeptám v ouško „koláče“!
Neb poněvadž slíbil jsi mi hostem být, budu tobě

---

[1]) „Míchanice“ o sprosté úpravě stravy gladiatorské, ač strava ta byla hojná i silná (v. II 68).
[2]) Thersites v. VIII. 269. Zápas o zbroj Achilleovu mezi Ajantem a Odysseem připomíná též v. X. 83. Vtipně přidal Juvenal, že Odysseovi neslušela zbroj lepšího Achillea.
[3]) Curtius a Matho, „hubatí“ řečníci; v. I. 32, VII. 129.
[4]) Pollio v. IX. 6.
[5]) Ještě v lázeňském městě se dluží, dokud může, a jí ústřice (v. IV. 140).
[6]) Z náměstí, kde byli bankéři, stěhuje se do klidnější části města na vrchu Esquilijském (v. V. 77.) Subura, v. III. 2, X. 156.
[7]) Nikdo již nevšimne si takových ztracených existencí (leda věřitel).

Euandrem,[1]) přijdeš mi Tirynthským neb toho menším
hostem, jenž se krví přece též nebe stejně dotýkal;
z nichžto jeden se vodou a druhý plamenem v nebe dostal.
Jídla nyní poslyš, jež z krámu opatřena nejsou:
Z Tiburského statečku[2]) přetučné k hostině přijde
kůzle a jemnější nad stádo celé, neznající
trávy dosud, neochutnavší nízké vrby proutkův,
mléka které má víc než snad krve v sobě; i horský
chřest, jejž nasbírá mi šafářka, vřeténka nechavší.
A k tomu velká vejce tu jsou, snesená v sené právě,
s matkami svými také, jsou hrozny,[3]) které uchovány
jsou roku část čerstvé, jako ještě na révě, i hrušky
Signijské,[4]) Syrské a z košů týchž jsou tu jablíčka,
jež vůní čerstvou Picenským jsou zcela rovna.
Jich se ti netřeba báti; neboť již ve chladu vyschla,
šťávu nebezpečnou, čerstvou podzimku ztrativše. —
Krmě taká již nádhernou byla druhdy senátu.
V zahrádečce malé Curius[5]) jakovou zeleninku
nasbírav na krb odnášel skrovný, takovou teď
sobě hnusí špinavý otrok v poutech kopající,[6])
jenž vzpomněl, jak chutnává vnitřek svině v krčmě.
Z vepře visívával na nehusté hřbet rohatince
vyuzený, a zvykem bylo jej k slavným uchovávat
dnům, slaninou uctívati v den svůj přátely rodný,
čerstvé pak maso jen tehdáž bylo, když dala žertva.
Z příbuzných některý, v konsulském úřadě třikrát
jenž byl aneb diktatorem, jenž byl v poli vůdcem,
k hostině této přicházíval dřív než pravidelně
z výšin, kdež pracoval, nazpět nesa vzhůru motyčku.
Když tehdáž Fabiův[7]) a krutého Catona se báli
i Scaurů neb Fabriciů, posléze i přísných
když strachoval se mravů vlastního kollegy i censor,
nikdo nedomníval se, že vážnou péči je míti,
želva[8]) jaká v proudech mořských pluje někde, kterážto
lůžkem pak vzácným, skvostným bude Trojerozencům.

---

[1]) Euander z Arkadie usadil se dle pověsti na chlumu Palatinském a pohostil Tirynthského Heraklea a Aeneu (méně vznešeného, ač i tento byl syn bohyně Venuše). Onen z hranice na hoře Oetě, tento dostal se na Olymp (mezi nebešťany) z řeky Numica, kde po bitvě s Latiny byla mrtvola jeho nalezena. Hostina bude tak prostá, jako za nejstarších časův.

[2]) Tibur (v. III. 192), kde měl Juvenal statek.

[3]) Hrozny ty byly uschovány tedy od podzimu až do dubna, kdy (dle v. 193.) psáno toto pozvání; podobně u nás švestky uchovávají na větvičkách k štědrému večeru; sr. Hor. S. II. 2. 121.

[4]) Signium, městečko v Latiu, kde pěstovaly dobré hrušky, t. zv. Syrské. Jablka Picenská chválí i Horatius. Jablka ta jsou již odleželá a tedy zdravější.

[5]) M. Curius Dentatus v. II. 3.

[6]) Takovou prostou krmí nyní povrhne i otrok, ke hrubé práci na venek odsouzený (v. VI. 151.). Materník ze svině byl jídlem oblíbeným, jak svědčí i Horatius i jiní, ve sprostých krčmách (v. VIII. 158.).

[7]) Fabiové atd. jsou příklady přísných censorův.

[8]) Postele bývaly vykládány želvovinou, slonovinou i drahými kovy; za císařův bývaly i celé ze stříbra. Však za starých dob byly postranice zcela prázdné, t. j bez ozdoby, a jen na čele postele byla ověnčená hlava oslí; snad byl osel jako priapus symbolem plodnosti.

S postranicí prázdnou kovové čelo postele skrovné
okazovávalo jen s věncem všední hlavu osla,
čtveračivé u něhožto si hrávaly venkova dítky.
Tehdy i krmě taká, s nábytkem dům takový byl.
Tehdy vojín surový výrobkům [1]) neznaje řeckým
obdivovat se, kořisti podílem z města vzatého
jak dostal velikých umělců číše, polámal,
kůň aby náprsníky těšil se a též aby přílba
k postrachu nepřátel měla obraz vlčice lité,
jíž osudem bylo říše poroučeno být zcela krotkou,
pod vlčicí aby též byla dvojčata obě Quirinská;
zobrazená s otcem Martem, jak v jeskyni skalní
obnažený s přílbou jen a štítem právě přichází. —
Tak předkládali špaldu jen Etruských na talířích [2])
veškero stříbro jejich vždy se na zbroji blyštělo pouze.
Všecko to bývalo tak, že by závistný mohl nepřát.[3])
Bývala tehdy velebnosť též chrámů patrnější,
a hlas,[4]) jenž uslyšen v prostřed noci u středu města,
když Gallové od přímořské sem končiny táhli,
nás varoval, poněvadž bohové sami tak byli věštci.
Mívával takovou dřív Juppiter obce Latinské
péči, dokud hliněný [5]) byl a ještě zlatem neuražen. —
Stolky u nás zrozené, z našeho stromoví bylo zříti
v době oné; k takové potřebě nacházeli dříví,
jestliže někdy ořech letitý vyvrátily větry.
Teď bohatí nemají žádné však rozkoše jídla,
kambala [6]) nic ni daněk jim chutny, a masti i růže
jim se zdají páchnout, leda ohromnou že by desku [7])
nesla i sloň veliká a na ní pardal se šklebící,
pozdvižený, ze zubů, jež brána Syeny posílá,
Mauři aneb rychlí nebo Ind, jenž černým více je Maura,
z těchto, jež odkládá v Nabatejském obluda hvozdě,
když přílišné jsou již a těžké hlavě. Pochází
jim z toho hlad, z toho síla žaludku; neboť nohy stříbro [8])
jim ceny jen takové, jako prsteny, jsou-li železné.
Hostě tudíž se střežím pyšného, který sebe se mnou
srovnává, na malý majetek můj s hůry se dívá.

---

[1]) Tehdy drahých kovů vážili si ne pro umělecké zpracování, nýbrž jen, že si z nich dali dělati ozdoby vojenské, j. phalerae (náprsníky). v. Velišský, str. 157. Dále popisuje Juvenal nějaký obraz tehdy známý: Vlčice v jeskyni kojí Romula s Remem, a Mars dívá se na své děti. Obtížné místo toto různě vykládáno, a překlad je zde volnější.

[2]) Etrurie zásobovala Řím hliněným nádobím.

[3]) Smysl: Kéž jsem žil tehdy!

[4]) Bozi tehdy pečovali o zbožný národ; tak prý r. 388 př. K. hlasem nadlidským zvěstováno, že Gallové se blíží (Liv. V. 32).

[5]) I bohů sochy tehdy byly z hlíny.

[6]) Kambala (rhombus), jedna z nejvzácnějších ryb; v. IV. 40. O věncích a mastích v. Velišský, str. 210. dole.

[7]) O drahocenných stolech v. Velišský, str. 136. násl. Zde jest podstavcem stolu pardal ze slonové kosti. Syene, město na Nilu, kde se řeka súžuje (proto „brána"); Nabatejský les, krajina v Arabii. Obě ta místa známa byla obchodem. I zde i jinde v těchto pozdějších satirách jeví se povídavosť stáří.

[8]) Již i stříbrná noha u stolu jest sprostou.

Ze sloně u mne pranic, nejsou ani kostky [1]) mi z látky
té ni kaménky, i též z obyčejné kosti nožíků
střenky. A od toho přec žádný mi pokrm nenačichne,
slepice žádná též se nerozkrájí proto hůře,
že kraječ u mne není, před nímž ustoupiti dlužno
všem jest umělcům, cvičeným v škole mistra Tryfera,[2])
kdežto i prasnice náramná i zajíci a kamzík,
kanci, bažanti aneb velicí plameňáci, gazelly
Gaetulské [3]) — to lahůdky nyní — železem se neostrým
rozkrajují, až zvuk jídel dřevěných po Sabuře
rozléhá se; ni můj neumí ukrádati kousky
srnky aneb perličky, jsa hloupý ještě nováček,
jenž dosaváde malé zvyklý jest bráti mi štipce.
Prosté číše, které koupil jsem málo za assů,
hoch ti nabídne nevystrojený, ale od mrazu jistý.
Frygie, Lycie vlasť mu není; já od lidokupce [4])
nikdy nemám žádného; voláš-li, volej po latinsku! [5])
Stejné roucho je všem, vlasy ostřihané vždy i hladké;
načesaní jsou výjimkou dnes hostině k vůli.
Tento hrubého synem jest pastuchy, tento voláků
touží po své matce, které neviděl dobu dlouhou,
též po chaloupce vzdychá, po známém kůzleti smutně;
jest pacholík spanilých tváří, studu též spanilého,
— býti takými mají, jimž lesklý jest togy purpur! — [6])
osiřelá varlátka [7]) do lázní on nenosívá
s hláskem siptícím, též paždí ještě nedával
vyškubovat, moudí ani bázliv nekryje džbánkem.
Tento ti vína podá, stočená též těch na pahorcích,
kdež byl sám narodil se a pod jichž stráněmi hrával;
neb jediná a tatáž jest vlasť sluhy mého i vína.
Snad že čekáš, že tu Gadeské děvy [8]) lehtati počnou
tanci libozpěvnými, které pochváleny jsouce
tleskáním, sedají k zemi pak s třesavými si zadky —
vždyť na to dívává se [9]) i žínka s mužem si usedší,
co před přítomnou kdokoliv by styděl se povídat —
jsou dráždidla to síly ochablé, kopřivy ostré
zámožným; ale přec pohlaví rozkoš ta druhého
jest větší; žena více se rozčilí, v mysl pojme

[1]) Kostky ke hře; v. Velišský, str. 199., kaménky (calculi) na početní tabulce, v. tamtéž str. 243. O prostotě srv. Hor. C. II. 18. zač.

[2]) Tryferus, jakýsi „professor“ tranchirování, má školu v Subuře (v. v. 51.), a učí krájeti jídla na dřevěných modelech.

[3]) Gaetulie v. V. 52.

[4]) Z Asie byli nejdražší otroci.

[5]) Přeloženo dle čtení Maschkova. Tento otrok nerozumí řecky.

[6]) „Kéž by tak cudnými byli synové svobodných občanů Římských nosící togu s nachovým lemem (toga praetexta)!“

[7]) Služebník tento není kleštěnec (s hlasem vysokým) a nemá na sobě průhledného roucha, jako bývalo u zhýralců.

[8]) Hispanské tanečnice (Gades n. Cadix) byly z nejoblíbenějších; lascivní tance své provázely zpěvem a kastanětami (chřestačkami v podobě ořechův aneb kaštanův), v. v. 172.

[9]) Básník kárá, že i ženy již dívají se na oplzlé tance.

ušima víc i zrakem, brzy až jí moč se vyhání.[1])
V dům nízký nehodí takové se titěrky. A ten nechť
poslouchá břinkot klepaček nebo ty zpěvy, jichžto
nezná děvka nahá v smrdutém hampejsu stojící,
nechť se kochá v oplzlostech, všelikých smyslnostech,
jenžto okoušeje vína poprská dlažbu Lakonskou,[2])
neb se mnohé bohatému promíjí. Kostky hanebny,
jest cizoložnictví i hanebno chudým: a to všecko
když by boháč učinil, jmenujem veselým ho panáčkem.
Hostina však naše dnes jinaké zcela zábavy skytne:
Iliady stvořitel [3]) bude přednášet se a básně
přezvučného Marona, činící palmu pochybnou.
Jest zcela jedno, hlasem kterakým takové čteme verše.[4])

Péče nyní odlož, zanechej již práce lopotné,
oddechu příjemného si dopřej! Den si celičký
polenošit [5]) jak často ti volno? Zde zmínka o půjčkách
lichvářských žádná, ani jestliže z rána vyšedší
choť se vrací v noci až, svírá žluč všechnu ti v nitru,
vlhký šat přinesouc, jenž velmi podezřele zmačkán,
rozcuchanou i kadeř a suchem též tváře hořící.
Před prahem odlož mým ihned, cokoliv tebe tísní,
péče zanech domu svého, sluhů i co láme se od nich
neb se ničí, obzvlášť nevděčné nech tovaryšstvo!
Vždyť mezitím šátkem Megaleským [6]) počne se Idský
oslavovat svátek, zasedá tam jak při triumfu
od kobyl obloupen praetor; ba i smím-li to říci
se svolením lidu přílišného a nesčetného,[7])
cirkus dnes Řím pojme všechen; dopadá k uchu hřímot,
a z toho soudil bych, že daří zelenému [8]) se suknu;
neb kdyby špatně se vedlo, viděl bys město to smutným,
ohromeným, jako když by Canenském [9]) ve prachu padli
konsulové. Dívej se jinoch, jejž pokřik a sázka
odvážná potěší i sedět hezké vedle dívky.
Vráskovitá naše kůže napoj jarního se slunce,

---

[1]) Sr. VI. 64.

[2]) Podlaha vykládaná deskami z mramoru Lakonského.

[3]) Hostitel sám (jak se pravdě podobá dle v. 182.) bude čísti Homera aneb Vergilia, jemu skoro rovného („činícího palmu pochybnou"). Jindy (u bohatých) brávali k tomu předčítatele.

[4]) I Horatius zva k sobě Maecenata (C. III. 8. 17) volá: Mitte curas!

[5]) Výčitky činěné tu básníkovi, že tak mluví o choti přítelově, nejsou oprávněny; neníť mysliti na jeho manželku, nýbrž na podobné příklady vůbec.

[6]) V Římě zatím bude hlučno. Slaví se (začátkem dubna) hry Megaleské (ku poctě Kybely = Magna Mater, Idaea Mater), kdy k početí závodu dá znamení bílým šátkem praetor, vystrojený rouchem triumfním (v. X. 36). Jest „od kobyl obloupen", ponévadž musí ze svého přispívati na odměnu vítězům.

[7]) Řím byl tak velikým, že hyperbolou bylo by říci, že celé město je v cirku (do něhož se za Vespasiana vešlo 250.000 lidí). Za Augusta bylo v Římě 1336.080 obyvatel napočteno.

[8]) O stranách při závodech v. VII. 114. Nejsilnější byla strana zelených.

[9]) Porážka u Canen i jinde jest příkladem nejhroznější pohromy; dle Polybia padlo prý 75.000 Římanů, dle Livia 47.000.

jsouc togy [1]) prosta. Nyní už volno bez ostychu v lázeň
kráčeti, ač k šesté [2]) schází doposud skoro jedna
hodina. — Však pět dní to pořáde dělat je nemožno,
neb takovýto život přece též omrzel by tě záhy:
rozkoš příjemnou učiníš, když řídce užíváš. (Pokrač.)

Úvahy.

Яна Амоса Коменскаго Великая Дидактика. Латинскій текстъ съ русскимъ переводомъ Андрея Адольфа и Сергѣя Любомудрова. Съ иллюстрированнымъ очеркомъ жизни и дѣятельности Коменскаго и указателемъ именъ и вещей. Москва 1896. Изданіе книжнаго магазина К. И. Тихомирова. Fol. XLVII. 596. 8 руб.

S radostí nemalou referujeme o tomto díle, jednak že zde vychází Didactica Magna po prvé zase od dávných dob Komenského, jednak že zásluhy nesmrtelného učitele národův u bratrského národa ruského v poslední době docházejí čím dále tím věčšího uznání. Mezi šířiteli Komenského zásad vynikají zvláště prof. Adolf a Ljubomudrov, kteří si obrali úkolem krajanům svým jeho spisy učiniti přístupnými. Proto netoliko drobné rozpravy v té příčině vydávají, ale jmenovitě díla Komenského otiskují, jako tuto uvedenou Didaktiku Velikou. V úvodě pojednávají pěkně o životě, působnosti a zásluhách nesmrtelného krajana našeho (na str. XIII. má státi Слупна místo Слупны), provázejíce výklad svůj četnými čistě provedenými illustracemi, načež následuje otisk latinský s věrným překladem ruským. Úprava celého díla jest ke cti ruské typografii, tisk jest veliký, jasný, úhledný. Jsme přesvědčeni, že si žádná veřejná knihovna slovanská nenechá ujíti příležitosti k získání díla tak cenného za cenu opravdu velice mírnou. *Fr. Prusík.*

Прикарпатская Русь подъ владѣніемъ Австріи. Часть I. Львовъ 1895. m. 8°.

Spisovatel, známý historik rusínský Fil. I. Sv., obral si úkolem vylíčiti dějiny své vlasti ne pouze politické, ale hlavně národnostní: šlo mu o to, by vypsal zápasy, jaké Rusi od jejího připojení k Rakousku bylo podstupovati, by upevnila svůj byt mezi sousedy. Počínaje tedy prvým rozdělením Polska a zabráním Haliče i Bukoviny se strany Rakouska přechází k politice Marie Terezie a Josefa II. v příčině Rusínův. Po té líčí osud uniatské církve po 2. a 3. rozdíle Polska, pak zřízení politické, soudní, hospodářské a školní; uvažuje o tom, jaké pro Rusíny následky měla obě po-

[1]) Ke hrám bylo všem občanům přijíti v toze; sr. III. 169.
[2]) Zde na venku můžeš se před jídlem vykoupati již o 5. hodině (naší 11.—12.), kdežto obyčejně koupali se o 2.—3. hodině odp. a pak jedli. Tedy: budeme časněji obědvati.

vstání polská (r. 1795 a 1846). Promluviv ještě zevrubně o duchovním životě Rusínův od r. 1772—1847 a o nastrojení myslí národův rakouských v předvečer r. 1848., při čem se nám Čechům dostává zaslouženého ocenění jako předákům v příčině bojův za osvětu i svobodu, přechází k důkladné úvaze o letech 1848 a 1849, které hluboce působily na postavení všech národův rakouských, a obhajuje Rusínův v tom, že se přidrželi slovanského písma, církevního jazyka a etymologického pravopisu. Tím končí I. část pěkného spisu toho, jenž psán jest s důkladnou znalostí věci, jazykem plynným, slohem jasným. Úprava Stavropigijské tiskárny jest úhledná.

Fr. Prusík.

Literatura.

Programmy za školní rok 1895—96 zaslaly ústavy:

Gymnasium v Budějovicích. F. Liška: Demosthenova řeč o nepoctivém poselství. II.

Reálka v Budějovicích. J. Matzner: Chemie analytická.

Reálka v Hoře Kutné. O. Heinic a J. Plašil: Chrám sv. Jana Nep. v Kutné Hoře.

Gymnasium v Chrudími. F. Havlík: Udržování kázně ve škole i mimo školu na základě řádu kázeňského. Za milým kollegou F. Naňkou.

Reálka v Karlíně. J. Šťastný: Jak se vyjadřují česká adjektiva ve francouzštině.

Gymnasium v Litomyšli. P. Šesták: O podvrženosti Alkibiada. II.

Reálka v Pardubicích. V. Sixta: Methodický výklad krystalografie pro školy střední.

Gymnasium akademické v Praze. F. Loukotka: O Aischylově trilogii Oidipodeii a překlad tragoedie „Sedm proti Thebám".

Gymnasium v Křemencové ulici v Praze. F. Patočka: Dějiny ústavu za prvních 25 let jeho trvání. J. Barvíř: Professor L. Duda.

Gymnasium v Žitné ulici v Praze. V. Princ: Sovy české. Josef Sládek.

Soukromá střední škola dívčí spolku „Minervy" v Praze. V. Novák: O fotografování paprsky Röntgenovými.

Gymnasium v Příbrami. E. Volek: Paměti gymnasium za prvních 25 let jeho trvání.

Gymnasium v Roudnici. G. Šuran: Plutarchos z Chaironeie „Jak má jinoch čísti básníky?" E. Svět: Prof. Dr. K. Teige.

Gymnasium v Táboře. A. Brejcha: M. Tullia Cicerona dopis bratru Quintovi o správě provincie.

Gymnasium na Vinohradech Král. V. Flajšhans: Spory Dobrovského s Thamem.

Gymnasium v Brně. F. Šujan: Erbenova Kytice po stránce aesthetické s rozborem „Pokladu“.

Reálka v Hodoníně. F. A. Slavík: Obyvatelé na Hodonínsku a Břeclavsku r. 1669—73. A. Paleček: O žákovských sbírkách hmyzových pro školní potřebu.

Gymnasium v Hradišti Uh. V. Kubelka: O životě a spisech G. Suetonia Tranquilla.

Gymnasium v Kroměříži. J. Sloupský: Kdy osadili Slované západní krajiny.

Reálka v Lipníku. F. Jansa: Piaristé a jejich školy v Lipníku.

Reálka v Novém Městě. F. Procházka: Methodický výklad některých básniček z Bartošovy České čítanky pro I. třídy škol středních.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1896. Svazek 5.—8.: Démonstration du théorème de Bernoulli par la formule sommatoire d'Euler (Ch. Lagrange). Note sur la cause probable de la production des rayons x et de l'électricité atmosphérique et sur la nature do l'électricité (P. de Heen). Observations des phénomènes naturels en avril 1896 (F. Folie). La réflexion des rayons x (F. Dwelshauvers). Au vingt-troisième siècle avant notre ère (Eug. Goblet). Descartes et Bossuet (G. Monchamp). Sur la transparence des solutions des sels incolores (W. Spring). Notice préliminaire sur la météorite de Lesves (A. Renard). Sur certains groupes d'éléments communs à deux involutions (Fr. Deruyts). Sur l'acide fluoracétique (Fred. Swarts). Sur actinochrose des rayons x (F. Dwelshauvers). Sur divers alcools nitrés; Recherches sur les dérivés monocarbonés, § XII; A propos d'une prétendue erreur (L. Henry). Sur la couleur et le spectre lumineux de quelques corps organiques (W. Spring). Sur la solubilité réciproque du bismuth et du plomb dans le zinc. Existence d'une température critique (W. Spring et L. Romanov). Moindres carrés. Démonstration du principe de la moyenne par les probabilités a posteriori (Ch. Lagrange). Note sur la théorie du radiomètre, sur la photographie Le Bon et sur la nature de l'électricité (P. de Heen). Sur les fonctions invariantes associées à un système transformable (Jacques Deruyts). Étude de la synthèse du benzène par l'action du zincéthyle sur l'acétophénone (Maurice Delacre). Sur les solutions multiples du problème des comètes (Ern. Pasquier). Quelques feuillets de la vie privée des Athéniens (L. Vanderkindere). A li sui dounes, chanson de trouvère découverte aux archives de Tournai (Flor. van Duyse). Recherches sur la volatibilité dans les composés carbonés. De la volatilité des composés chloro-nitrés et bromés nitrés. Sur divers composés tri-méthyléniques. Analyse de la nitro-glycérine (L. Henry). Sur les nombreux effets de l'élasticité des liquides (G. Van der Mensbrugghe). Vérification expérimentale de notre théorie du tube de Crookes (P. de Heen). Le mispickel de Nil-Saint-Vincent (G. Cesàro). Contribution à l'étude des quinhydrones. Quinhydrones mixtes (Alfred Biltris). Recherches sur l'éther phénoxacétique. Son action sur l'éther chloracétique (A.-J.-J. Vandevelde). Influence des variations de la température atmosphérique sur l'attention volontaire des élèves (M.-C. Schuyten). L'interprétation du Yi-king. La version mandchoue et ma traduction (C. de Harlez)

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Rok 1896. Sešit 5.—7.: Stanovisko knížete Ostrožského vůči unii Břešcké (M. Likovski). O Piastovi i piastovi (T. Vojćechovski). Postřižiny u Slovanův a Germanův (K. Potkaňski). Poměry popudlivosti různých míst nervu pomocí výbojův hustiče (A. Beck). Příspěvky archaeologicko-anthropologické a ethnografické. Hoene Vroňski (S. Dickstein). Příspěvek k theorii vln vodních nevírných (M. Rudzki). O tvoření vírův v plynu dokonalém (L. Silberstein). O stavbě a vývoji zakončení nervových v zobu kachním (K. Symonovič). K theorii řad potenčních (J. Puzyna). Pokus, kterak helium učiniti tekutým (K. Olševski). Drobné zbytky jazyka polského v XV. století (A. Brückner). O dialogu Pseudo-Lukiana „Philopatris". I. (K. Stach). Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia (Fr. Pěkosiňski). Morfologické studium o sasance (E. Jančevski). O diazotaci anilinu (S. Němentovski a J. Roškovski).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVII. Sešit 5.—8.: Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratří Páně (Jan Sýkora). Ostiariát proti lupičům kostelním (Gabriel Pecháček). Co stanoví občanské zákony carství ruského o manželstvích smíšených (Jos. Tumpach). Zkáza Sodomy a Gomorrhy a původ Mrtvého moře (Ant. Podlaha). Sv. Benedikt s bratřími, patronové zemští (Methoděj Vojáček). Asemitismus P. M. Moravského T. J. (J. Tumpach).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš.** Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XX. Sešit 3.—4.: Ze studijí cyrillomethodějských (Fr. Snopek). Kelamancia-Olomouc (V. Prasek). Obdarování (Fr. Jurek). Umělecké a vědecké zprávy: Ku zprávám o uměleckých památkách Vítkovců (J. Janoušek). Zaniklá osada Otěchleby (J. Tvarůžek). Byl-li Jiří z Poděbrad přítomen bitvě u Lipan (Zd. Tobolka). Ze studijí cyrillomethodějských (Fr. Snopek). Místopisné črty z okolí města Frenštátu pod Radhoštěm (Voj. Plotěný). Řád zedníkův a kamenníků na bývalém panství Teleckém (Jar. Janoušek). České listiny v pohraničních archivech haličských (Bol. Dolejšek).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník II. Sešit 3.: Příspěvky k Herodotovi (J. Prášek). Legenda o sv. Tomáši, arcibiskupu Canterburském, z XV. století (Ad. Patera). Kritické a exegetické příspěvky k Platonovu Gorgiu (J. Kvíčala).

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník II. Sešit 4.—5.: Kritické příspěvky k dějinám Přemysla II. (Jos. Šusta). Z Athén (Jaroslav Šťastný). Jan Šlerka (Josef Müller). Historický Dr. Faust (Jan Krejčí). Židé v Libni před 160 lety (J. Nedoma). Domnělá kázání Rokycanova proti Bratřím (J. Goll). Proces Jiřího z Lobkovic (Max Dvořák jun.). Poslední poesie Markéty Navarrské (Jaroslav Vrchlický). Přemysl Otakar II. a veřejné mínění jeho doby (Jaroslav Rott). K dějinám horního města Kaňku (Jos. Šimek). Jakub Palaeolog (A. Rezek).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek.**

Nakladatel V. Kotrba v Praze. v. 8°. Cena ročně (12 čísel o 16 str.) 1 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 9.—12.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt**. V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník V. Sešit 6.: Další zprávy o Rybecoulovi (Č. Zíbrt). Z netištěných zápisků Krolmusových (týž). O lomenicích statků, chalup a baráků na Litomyšlsku, o nápisech a ozdobách na nich (T. Nováková). Shazování kozla na sv. Jakuba. Masopustní hry v Táborsku (J. Holán). Chození s liškou v Kostelci u Vorlíka (J. Kašpar). Chození s koníčkem na Netolicku (T. Antl). Milostné věštby a čáry lidové (A. Černý). Bartoloméjské věnce (J. Hraše). Dodatky ke článku Česká folkloristická literatura do roku 1890 (F. Pátek). Bibliografický přehled českých národních písní (Č. Zíbrt). Drobnosti. — Ročník VI. Sešit 1.: Ze srovnávací literatury lidové (V. Tille). Žákovské slavnosti na sv. Řehoře (Č. Zíbrt). Kamarýtova sbírka „Českých národních písní duchovních“ (P. Váša). Národopisné studie našich umělců (J. Hruška). Několik myšlének, v čem a kde dlužno hledati starožitnost vyšívání československého (J. Koula). Příspěvky k dějinám českých blouznivců náboženských (Č. Zíbrt a J. Šimák). Ze života slezských dětí (J. Vyhlídal). Pobratimství zlodějů roku 1668 (V. Nováček). Pověst „Kubata dal hlavu za Blata“ (týž). Drobné poviestky z Bošáckej doliny (J. Holuby). O praktickém použití lidového ornamentu českého II. (Č. Zíbrt). České tance (A. Hajný). O úpravě hlavy ženské na Mladoboleslavsku (B. Hoblová). Komedie o sv. panně mučedlnici Barboře (J. Král). Nářečí z Císařova a okolí na Moravě (J. Malovaný). Slovenské písně, sebrané od Boženy Němcové (V. Novák). Příspěvek k doplnění názvosloví českého tkalcovství z okolí Želiva (H. Alferi). Jak a co vše zapisovati při studiu lidopisném? (J. Klvaňa). Žákovské slavnosti na sv. Blažeje (Č. Zíbrt). Sbírka hádanek (hádek) valašských (M. Václavek). Zkazky o vodníkovi z jižních Čech (J. Zítek). Vyobrazení her a zábav staročeských (Č. Zíbrt). Z netištěných zápisků Krolmusových (týž).

Филологическое обозрѣніе. **Журналъ классической филологіи и педагогики.** Redaktoři a nakladatelé A. **Adolf**, V. **Appelrot** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník X. Seš. 2.: O pythagoreismu krále Numy (J. A. Kulakovskij a I. V. Netušil). Etiam i quoniam (I. V. Netušil). Poznámky k tragoediím Aischylovým (J. A. Denisov). K Sueton. Claud. 25 a Dio Cass. 48, 2, 3 (I. E. Timošenko). Verbum dandi duobus locis interpolatum apud Ovidium (Th. E. Korš). Numera! (I. V. Netušil). Ad Anthol. Palat. VII, 492 (Th. E. Korš). O době povstání Trachiňanek Sofokleových (Th. F. Zělinskij). Poznámky k řecké mluvnici (S. I. Sobolevskij). Stat. Silv. I, 1 (A. U. Malein). De genitivi absoluti apud scriptores V. saec. usu (G. J. Gessau). Pokus vyučovati latinské skladbě induktivním spůsobem (S. I. Ljubomudrov).

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Šachmatov**. v. 8°. Ročník I. (1896). Svazek 2.: Zářijová mineja-četja předmakarjevského vzdělání (M. N. Speranskij). Příspěvky k ruskému slovníku (S. K. Bulič). Příspěvky k poznání velkoruských nářečí (A. A. Šachmatov). Nové zprávy o P. J. Čadajevovi (A. I. Kirpičnikov). Encyklopaedický slovník Pljušarův a A. S. Puškin (A. Th. Byčkov).

Mínění mitrop. Evgenia o ruských nářečích (P. K. Simoni). Ruský jazyk v nářečích i podřečích (týž).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 13.—20.: Propadl (Sv. Ranković, př. J. Raušar). Děti na Poličsku (A. Popelková). Slečinka z rychty (Vl. Pittnerová). Hrad Svojanov (T. Nováková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) $6^1/_2$ rub. Ročník XXXVI. Svazek 5.—6.: Základové nauky o transcendentních funkcích (P. M. Pokrovskij). Dělení plodův z věna po římském právu (L. T. Petražickij). Zpráva o činnosti zoologické stanice Villafrancké za r. 1895 (M. M. Davydov).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Sešit 6 : Jirásek doma (Z. Winter). Z literárních začátkův (J. Štolba).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 7.—10.: *Kdo vinen? (Jaroslav Vrchlický). Pan Řeřicha (Fr. Herites). Sousedé (A. P. Čechov, přeložil Jiří Ščerbinský). Jájce, sídlo posledního krále bosenského (Ludvík Kuba). *Zbořený chrám (Svatopluk Čech). *Pes (Jan Opolský). Nové překlady z Leconta de Lisle (Jar. Vrchlický). Jaro na hřbitově (Jar. Kvapil). Pod Javořinou (V. Jurda). *Lesní stezkou (Ant. Klášterský). *Milenka (Gilbert Augustin-Thierry, př. Josef Světlý). *Evangelisté quemadera (Jar. Vrchlický). Z nových básní Aug. Eug. Mužíka. Z cesty do Brasilie (Bedřich Katzer). Přišlo psaní (Karel Rais). Polyfém (Armando Palacio Valdés, přel. A. Pikhart). Na horách valašských (Adolf Liebscher). Vznik fetišismu a idolatrie (O. F. Vaněk). *Vždy (Ferd. Místecký). V Sextenských horách (Anna Řeháková). *Lev (A. Klášterský). Oběť lékařské cti (A. Vilčyňski, přel. J. Koněrza). Z básní P. Verlainea (př. A. Váňa). Z básní A. Fitgera (př. J. Vrchlický). *Cíl (K. Scheinpflug). Brussel. *Píseň (J. Volný). Vše v pořádku (A. Gruzinskij, př. F. Matěcha).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVII. Čís. 16.—22.: Práva prostřednosti (F. Krejčí). Bratří Goncourtové. Spory Dobrovského s Thamem (V. Flajšhans). Umění a náboženství (M. Stirner).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIII. Sešit 4.

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem towarzystwa ludoznawczego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník II. Sešit 3.: Název i obývatelstvo města Kozla v Slezsku (St. Karvovski). Příspěvek k dějinám předsudkův (J. Vitort). Gregorjanki (J. Karłovič). Pověry pastýřské u Huculův (R. Kaindl). Zbytky starobylého světopohledu u Běloruסův (J. Vitort). Zvonky hliněné a sekyrky dřevěné (S. Cercha). Národopisné drobnosti (Š. Gonet). Obřady svatební v Jaščvi (K. Sarna). Pověry lidu o svobodných zednářích, planetnících a p. (A. Ševinski). Kýchání (L.

Magěrovski). Lidové názvy místní (K. Matyás). Vykupování nevěsty na veselkách (K. Gołęběvski). Bájka o 24 zbojcích (A. Ševinski). Prostonárodní písně i pověsti (V. Łebiński).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXIV. Číslo 27.—36.: Některé nově nalezené verše Fr. Lad. Čelakovského. I květiny se krášlí (Fr. Blažka). Pro věno (M. Provins, př. B. Slívová). Izebel (J. Prášek). Medvědi (Vs. Garšin, přel. A. Reinerová). Klepny a klepaři (J. Hraše). Různé choutky (B. Bauše). *Návštěvy ve snu (Fr. Svoboda). Otec (A. Čechov, př. B. Prusík). Trest (C. van Nievelt, př. V. Kuneš). *Sen (Jar. Vrchlický). Prostá romance (M. Wilkinsová, př. M. Jesenská). Soumrak (B. Viková). V novém životě (J. Osten). Budoucnosť Evropy (Em. Fait). Exit tyrannus (K. Grahame, př. J. Bartoš). Sentimentalism (V. de l'Isle, př. M. Kalašová). Pro kohouta (J. Hraše). *Naděje (F. Svoboda). Lev v podání staroegyptském (F. Blažka). Cigaretta (J. Claretie, př. F. Flos). O vlivu tabákového dýmu na barvu květin (F. Blažka). Přivázaný kámen (M. Jahn). Dvě básně M. Maeterlincka, př. A. Váňa. Okrasy z družiny hmyzu (Fr. Blažka). — Ročník XXV. Číslo 1.—2.: *Klid (Jar. Vrchlický). Benátské zrcadlo (E. Jelínek). Trocnov (J. Hrdina). Tušení hříchů a utrpení (Fr. Svoboda). Příšerný dvoukolák (R. Kipling, př. G. Dörfl). Z knihy veršů Pietas (Z. Bouška). Dvě polské dámy (E. Jelínek).

Lýra. Redaktor A. **Rublič.** Nakladatel „Dalibor" v Hořovicích. 4°. Ročník 1896. Číslo 7.

Ma-lé no-vi-ny pro děti. Redaktor Fr. **Hrnčíř.** V Praze. m. 8°. Nakladatel Fr. Bačkovský. Cena ročníku (10 čísel) 50 kr. Ročník VIII. Číslo 1.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 1.—2.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Macišėvski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník XII. Zešyt 7.—10.: St. Konarski ve při Jesuitův s Piaristy (H. Biegeleisen). Fysické vychování v středních školách Rakouských (E. Cenar). Gěrmek (V. Hahn).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 13.—19.: Črty ze vsi (Bož. Čerović). *Z české lyriky* (př. J. Milaković). Silnější jest Bůh nad každého (Edhem Mulabdić). Východní Parnas (př. Mirza Sefvet beg Bašagić). Fingal (z Ossiana př. A. Tresić). Deset dní ve Fruškě Goře (Iv. Popović). Bajův kámen. Železná vrata (Drag. Franić). V žlutém domku (Ks. Đalski). Pravá láska. Básně N. Miladinovića, R. b. Kapetanovića, N. Ostojića, Jos. Marijanina, S. Kraňčevića, Tug. Alaupovića, Br. Livadića, I. Velikanovića, L. Oboriny, Safveta bega R. Bašagića, B. Čerovića. Přílohou Knackfussův obraz: Zachránění Zikmunda uherského. *Equus caballus (Vl. Nazor). Prvé Vickovo dostavníčko (J. Draženović). Med (E. Kamenar). *Písně o naju (Safvet beg R. Bašagić).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Čís. 16.—23.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XII. Číslo 4.—12.: V době pokroku (V. Špaček). *V mdlobě viny (F. Vaněk). Počajevská lavra. Drobná vojna (B. Brodský).

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 7.—10.: O úkolu právního dějepisu slovanského (Karel Kadlec). Na březích Sávy (Ot. Sklenářová-Malá). *Millennium (Janko Bičiar). Ze statistiky obyvatelstva v obvodu Pražské obchodní a živnostenské komory (E Šimek). Ze života evropských panovnic (Pavel Janota). Vítězný rukopis Královédvorský (Fr. Zákrejs). Bulharská universita (Jos. Toužimský). Zprávy hospodářské a sociální (E Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Hermenegild Jireček (Karel Kadlec). Ristić o srbské válce r. 1876 (Jos. Toužimský). Vítězný rukopis Královédvorský (Fr. Zákrejs). Poznámky k odpovědi prof. Gebauera na pojednání „Boj o Rukopisy“ (Václav Flajšhans). Vítězný rukopis Zelenohorský (Fr. Zákrejs). *Lola (K. Červinka). Štěstí a sláva (Janko Bičiar). K výstavě Mikuláše Alše (Renáta Tyršová). O archeologickém nálezu u Dobřichova (J. Prášek). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Ženský výrobní spolek český (E. Krásnohorská). Stáří (Gabriela Preissová). *Na jahodách (Josef Kalus). O svatých otcích Athonských (Sava Chilandarec). *Moc a právo (Sl. Holub). *Klam (Adolf Heyduk). *V horském kouzle (Jan Vřesnický). Nipurské zprávy o nejstarších dějinách lidstva (J. Prášek). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). O všeruské výstavě v Nižním Novgorodě (J. Toužimský). Z výletu do Moravy (V. Flajšhans). O Nansenově polární výpravě (Vácslav Doubek). *Lesu (Adolf Heyduk). Mezinárodní lékárnická výstava v Praze (Duchoslav Panýrek).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Dědictví Komenského. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník X. Sešit 1.

Památky archaeologické a místopisné. Red. Dr. Jos. Lad. **Píč.** Nákladem Archaeolog. sboru Musea král. Českého. V Praze. 4°. Cena ročně (4 sešity) 3 zl. Díl XVI. Sešit 10.: Archaeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí (Václav Schmidt). Řád zedníků a kameníků Pražských v XVI. století (Karel Mádl). Zprávy o Kutnohorských hrnčířích z r. 1435—1583 (Josef Šimek). K životopisu Havla Gelasta Vodňanského (Theodor Antl). O třech „pokladech“ (Josef Smolík). Zaniklé tvrze a vesnice v okolí Plzně (Josef Strnad). — Díl XVII. Sešit 2.—3.: Přestavba a výzdoba chrámu sv. Tomáše při klášteře poustevníků řádu sv. Augustina na Menším Městě Pražském (Bohumil Matějka). Vůz Eggenberský (J. Koula). Předhistorické výzkumy v jihovýchodních Čechách z r. 1895 (J. Woldřich). Archaeologický výzkum ve středních Čechách 1895—1896 (J. Píč). Archaeologický výzkum „Údolí Svatojiřského“ a okolí (Jan Felcman). Síň domu č. 552—I. v Praze (Karel Mádl). Některé zvláštnosti starších chrámových staveb jihočeských (J. Braniš). Hrnčíři v Čáslavi a jejich památky (Kliment Čermák). O třech klíčích, nalezených u Dobřichovic (Josef Smolík). Materialie k dějinám umění, uměleckého průmyslu a podobným (Frant. Mareš).

Paměti o školství Turnovském v XVI. a XVII. století (J. Šimák). Nález Čistěveský (Eduard Fiala). Zprávy a drobnosti.

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umětnosti. Třída filologicko-historická a filosoficko-právnická. Svazek 44.: O slovenském hospitale v Římě (Iv. Crnčić). Dodatek k opančarským názvům (M. Medić). Obývatelstvo království Charvátskoslavonského po stavu i zaměstnání (M. Zoričić). — Matematická zpráva. Svazek 21.: Vegetace Gorského okresu (D. Hirc). Ichthyologické poznámky (M. Medić). Lathrodectus 13-guttatus (N Damin). O poměrech v kruh vepsaných i opsaných pravidelných mnohoúhelníkův (E. Doležal).

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník III. Sešit 4.—8.: O příležitostech bisk. vikářům ke kanonickým visitacím (A. Brychta). Učení staré Jednoty Českých Bratří o obnově světa (A. Lenz). Z nové právní terminologie (A. Brychta). Romanarum Congregationum decreta novissima. - Nová zákonitá ustanovení o sňatku příslušníků státu uherského v naší polovině říše (A. Hoffmann).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VI. Sešit 1.

Rozpravy Akademii umějętności v Krakově. Vydżał filologičny. Serya II. Tom. VII. i IX. (str. 391 i 390): Středověká poésie latinská v Polsce (A. Brückner). O užívání genitivu v jazyce polském (J. Bystroň). Slovník nářečí kamčatských (B. Dybovski — I. Radliňski) Evangelia sv. Matouše k. V, 1—12. Kázaní na den všech svatých. Zbytky jazyka polského XV. věku z rkp. kapitulní knihovny Pražské. Glossy polské (L. Malinovski). Ignac Krasicki jako předseda tribunalu (J. Tretiak). O jazyce komedií Frant. Bohomolce (L. Malinovski). Dějiny tvarův staroitžitného poprsí (P. Běňkovski). O koncové hlásce *j* (G. Blatt. Anhelli a Tři básně (F. Hoesick). Isokrates vůči Aristotelově Politei athenské (St. Schneder). Středověká kázaní (A. Brückner). — Vydżał historično-filosofičny. Serya II. Tom VII (str. 422): Z oboru mezinárodního práva soukromého (Fr. Kasparek). O mazoveckých právních obyčejích svodu Vavřince z Pražmova (Al. Viňař). O Piastovi i piastovi (T. Vojćechovski). O pravdivosti listův Godymina (A. Procházka). Podolé lénem koruny r. 1352—1430 (týž). Prvý spor církevně-politický v Polsce (V. Abraham). Postřižiny u Slovanův a Germanův (K. Potkaňski).

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník V. Číslo 6.: Galvanická polarisace platinových elektrod v roztoku dusičnanu stříbrnatého od Vl. Nováka. 62. — Čís. 7.: Dýchání u novorozenců a kojenců od Fr. Scherera. 24 a 3 tab. — Čís. 9.: O křivkách asymptotických jistých ploch 3. stupně s obecným bodem dvojným od A. Suchardy. 32 a 5 tab. — Čís. 10. O některých změnách krve při křečích od Em. Formánka a L. Haškovce. 8. — Čís. 11.: Experimentální studie o působení citlivých čivů na dýchání od A. Spiny. 22. — Čís. 12.: Zbytky ještěra z vrstev veřovských od M. Remše. 6 a 1 tab — Čís. 13.: O účinku thyreoidinu na ústřední čivstvo od L. Haškovce. 28 a 3 tab. — Čís. 14.: Různé výsledky v theorii funkce gamma od M. Lercha. 37. — Čís. 15.: Chemický výzkum pěti mo-

ravských minerálů od Fr. Kováře. 25. — Čís. 17.: O jisté arithmetické větě Zolotareva od M. Lercha. 8. — Čís. 18.: O jistém druhu semikonvergentních rozvojů od M. Lercha. 6. — Čís. 19.: O působení extraktu z nadledvinek na oběh krevní od Al. Velicha. 33 a 3 tab. — Čís. 22.: O derivatech karbazolu od E. Votočka. 15. — Čís. 23.: Úvahy z počtu integrálního od M. Lercha. 16. — Čís. 25.: Příspěvky k theorii eliminace od A. Pleskota. 13. — Čís. 26.: Kometa Perrine (1895, IV) po průchodu periheliem od Jos. a Jana Fričův. 4 a 4 tab. — Čís. 27.: Příspěvek k poznání kachexie strumiprivní od E. Formánka. 8. — Čís. 28.: Experimentální studie o vlivu proťatého a zaníceného čivu bloudivého na dýchání od K. Švehly. 13 a 2 tab. — Čís. 30.: Uhlohydráty z hlíz cyclamen europaeum od B. Raýmana. 9. — Čís. 32.: Pokusy o umělém zažívání krycího epithelu různých sliznic od St. Růžičky. 47. — Čís. 33.: Inverse saccharosy vodou od B. Raýmana a O. Šulce. 12 a 1 tab.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník II. Sešit 4.—5.: Světové plavby poříční a průplavy v blízké budoucnosti (Em. Fait). Dobrodružné námořní cesty rakouského šlechtice (Ferd. Menčík).

Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности Императорской Академіи Наукъ. Въ С.-Петербургѣ 1892. Томъ 50: Сочиненія А. А. Котляревскаго. Томъ. IV CL. 701. 27. 2 руб. — 51: Слово о нѣкоемъ старцѣ. Хр. Лопарева 55. Матеріалы для изученія быта и языка русскаго населенія сѣверо-западнаго края. I. П. В. Шейна. XXI. 708. Матеріалы и изслѣдованія по старинной русской литературѣ. Л. Н. Майкова 50. 1 р. 50 коп. — 54. Вновь найденное свидѣтельство о дѣятельности Константина Философа, первоучителя Славянъ св. Кирилла. И. В. Ягича. 44. Древняя русская Пчела по пергаменному списку. В. Семенова. LXVI. 444. Переписка Карамзина съ Лафатеромъ. Я. Грота. V. 67. 3 руб. — 55: Къ родословной митрополита Евгенія Болховитинова. Л. Θ. Змѣева VII. Повѣсть о преподобномъ Варлаамѣ Керетскомъ. П. В. Знаменскаго. VII. Два хожденія въ Іерусалимъ іеромонаха Варсонофія. II. Сочиненія Петра Хельчицкаго. Ю. С. Анненкова. Введеніе И. В. Ягича. LI. 542. 2 руб. — 56: Боккаччьо, его среда и сверстники. I. Ал. Веселовскаго. XV. 545. 3 руб. — 57: Матеріалы для изученія быта и языка русскаго населенія сѣверо-западнаго края. II. II. В. Шейна. 3 руб. — 58: Боккаччьо, его среда и сверстники. II. Ал. Н. Веселовскаго. VIII. 680. Апокрифическія сказанія. Н. С. Тихонравова. IV. 54. 2 р. 50 коп. — 59—60: Онежскія былины записанныя Ал. Θед. Гильфердингомъ лѣтомъ 1871 года. Изданіе второе. I. томъ. XXII. 62. 597. 2 р. 50 коп. II. томъ. III. 710. 2 руб.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1896. Číslo 16.—18.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martiné. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. Sešit 7.—10.: Moc lásky (N. Luchmanova, přel. B. Š.). *Návšteva (Martin

Sládkovičov). *Pieseň (Somolický). *Eugen Onegin (prekladá Samo Bodický). *V úprimnosti ducha (Hviezdoslav). O polnoci (Fr. Urbánek). Nie dlhé šťastie (D. V. Grigorovič). *Renegát (J. P.). Hodinky (Boris Kachovský, prelož. B. Š.). Všeličo zo Spiša (Štefan Mišík). Skok trenčianskym Považím do Turca (Joz. Holuby). Z poesie A. S. Chomiakova (prel. Martin Sládkovičov). Pamäť Štefana Koreňa. Slovenský jazyk. Beseda. Z poesie A. S. Chomiakova (preložil Martin Sládkovičov). Zniov (Alexander Lombardíni). Ťažké položenie (Timrava). Úryvok z Tragédie Tatry (Jozef Podhradský). Literatúra.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXX. Číslo 36.—49.: *Advesperascit (J. Kvapil). Zapomenutý reformátor (Vl. Preininger). Odvanuto (Jer. Věžník). Národopisná výstava lužicko-srbská v Drážďanech (Ad. Černý). *V letní noci (Ir. Geisslová). Všeruská výstava v Nižním Novgorodě (Jos. Toužimský). Vlastní dráhy (Fr. Herites). Domácí synek (J. Hraše). Z básní Ad. Heyduka. Seznam zbroje a zbraně z XVI. století (A. Šolta). Genius Berkeleyský (Al. Mráz). Náhrobek sv. Jana Nepomuckého (K. Mádl). Ztroskotáno (B. Kaminský). II. mezinárodní výstava lékárnická v Praze. Z archivu města Náchoda (J. Hraše). U tří bláznů (V. Štech). Nové básně Jar. Vrchlického. Z básní Ant. Klášterského. O snech a výkladech snů (F. Vykoukal). Prokop Diviš (Jos. Klika). *Odpoutání (B. Kaminský). Arnošt Muka (Ad. Černý). Z básní Ad. Červinky. *Trojí odjezd (B. Kaminský). J. Grégr (S. Heller). Vlastní dráhy III. (Fr. Herites). Jiří Bittner.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann**. V Praze 1896. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XV. Sešit 6.—9.

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ M. Дьяконовъ. v. 8°. Cena ročně (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník IV. Svazek 2.: O vitalismu i materialismu (N. Kuznecov). Použití differenciálního počtu v geometrii (V. G. Alekséjev). Črty z dějin litevsko-lotyšské národní tvorby (J. Lautenbach). Qualitativní a quantitativní změny soustavy krve při rakových nemocech (G. Rubinštejn).

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 6.—9.: O kryohydratech (A. Bogorodskij). Zemědělské nástroje dřevních Bulharův (A. Štukenberg). Zprávy o zahraničních komandirovkách (M. Ruzskij a V. Golubev). Zpráva o zahraniční komandirovce r. 1894—95 (M. Krasin). Meteorologická pozorování (D. Goldgamer).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VII. Číslo 13.—24.

Варшавскія Университетскія Извѣстія. Ve Varšavě 1896. 8°. Redaktor N. **Sonin.** Cena ročníku (9 svazkův) 5 rublův se zásylkou. Sešit 1.—5.: Rovnice Riccatiova obecného tvaru (V. A. Anisimov). Vývody z meteorolog. pozorování za rok 1895. Niva (A. N. Majkov, v latinu přel. G. E. Zenger). Tvar integrálův differenciálních rovnic s periodickými koëfficienty (V. A. Anisimov). K životu knížete Kantemira (V. N. Aleksandrenko). K biologii některých tvarův mšic (A. Mordvilko). Červi,

endoparasiti ptákův okolí Varšavského (D. Th. Sinicyn). Zpráva o zahraniční Komandirovce v r. 1894/95 (N. Nasonov). K theorii světelných paprsků (B. V. Stankevič). Elberfeldská soustava péče o chudé (A. S. Okolskij). Jedna z otázek západoruské starobylosti (Th. I. Leontovič).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXV. Číslo 18.—24. Ročník XXVI. Číslo 1.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 16.—23.: O ústředním spolku a krásném jeho tajemníku (K. Žák). Nadzemské bytosti (A. D. Apraksin, přel. V. Dufka). Učitelka (M. Bałucki, přel. Č. Semerád). Dies irae (K. Kamínek). Oheň snadno roznítíš, ale těžko uhasíš (L. N. Tolstoj, př. V. Dufka). Birmanská vlastenka (T. Anquetil, př. E. Musil). Z básní B. Knösla. Stíny (J. Sumín). Strýc Míša (N. Šljachťuk, přel. V. Dufka). Sníh (V. Jurda). Zoufalý (I. I. Turgeněv, př. J. Hejret). Matčini synové (Sv. Čorović, př. K. Křivý).

Wisła. Měsięčnik gieograficno-etnograficny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník X. Sešit 2.: Čarnolas a Polična (Š. Jastřębovski). Příspěvky k anthropologické bibliografii polské (K. Daniłovič Střelbicki). Bájka Sabały (B. Dembovski). Příspěvek k lidovědě zpod Varšavy. Nejstarší zapsaná hádanka polská (H. Łopaciński).

Записки императорскаго Новороссійскаго университета въ Одессѣ. Редакторъ А. А. Кочубинскій. Одесса. v. 8°. Roku 1896. Cena 3 rub. Svazek 68.: Markomanské vojny (F. Režábek). Observations des protuberances solaires faites à l'observatoire d'Odessa du mois d'août 1893 (A. K. Kononovič). Grigorij Karpovič Kotošichin a jeho spis o Moskevské říši v polovině XVII. věku (Al. I. Markevič). O autorském právě k plodům literárním, uměleckým a hudebním (A. F. Fedorov).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Sešit 7.: Jenner (Iv. Honl).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl,** J. **Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 7.—9.: Ein Capitel über deutsche Sprache (J. Minor). Naturgeschichtliche Bemerkungen zu Hom. Il. II, 305 sl. (S. Fellner). Zu Asclepius (J. Zahlfleisch). Úkol a postavení gymnasií v nynější době (J. Ptašník). K Annalům Tacitovým (F. Zöchbauer). K Aristotelově Metafysice 1002, b, 24 (J. Zahlfleisch). Vyučování němčině v V. třídě (J. Koranda).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIII. Čís. 45.—49.: Dnové smutku (Fr. Herites). Společník na cestě (P. Päivärinta, př. J. Javůrek). Lužická vesnice na Drážďanské výstavě (J. Karásek). Grabi a voravy (Ad. Černý). Druhá mezinárodní lékárnická výstava v Praze. Městský tajemník (J. z Finberka). Jak se květ na strži zachytil (Fr. X. Svoboda). Nové básně Jar. Vrchlického. Z básní E. Mužíkových. *Dělo na hradbách (Fr. Procházka). Prosté srdce (G. Flaubert, př. J. Potěšil).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 15.—22.:

Z kapitol utrpení a bídy (J. Mácha). Žena a žena (H. Vorlický). Vítr zadul v dolině (J. Šlechta). Črty cestopisné (A. Viták). Hodina zimy (A. Vilkoňski, př. Fr. Šebestík). Americká kuchařka (L. Grossmannová). K odvodu (J. Borotínský). Markéta (V. Ježov, př. A. Hušnerová). Přece šťastni (B. Bouška). Cestou po Moravě (E. M.). K světlu (R. Zoula). Tři podobizny (S. Turgeněv, př. J. Jiránek). Bedruša (B. Milča). Anděl krveprolití (M. Jókai, př. B. Anders).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník IV. Sešit 20.: Kinematograf. — Ročník V. Sešit 1.—3.: Elektrická doprava zavazadel. Železná brána. Žárová lučba. Nové fonografy.

Ženský obzor. Redaktor V. Kellner. Nákladem soukromého družstva. V Praze. 4°. Cena ročně (24 čísel) 4 zl. Ročník I. Číslo 10.—15.: O ženské otázce ve Finsku (M. Fribergová, př. M. Žáková). Necitelnost žen. Vzpomínky z Minervy. O ženském hnutí v Německu. Utopená (F. Svoboda). Ibsenovy ženské postavy (V. Stein). Arabeska (O. Přibylová). Matriarchální systém rodinný (E. Tylor). Stíny vržené do dálky (A. Rožánková). K charakteristice ženského hnutí u nás (A. Hajn).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Čís. 6.—9.: Památce Jennerově (Iv. Honl). Fluorescense a fosforescense i příbuzné obecnější úkazy luminescenční (O. Šulc). Rozhledy.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník VI. Sešit 1.: Z cesty po Malé Asii (J. I. Smirnov). Stará dvoukmenná osobní jmena Litevců (J. P. Kuznecov). Svatba v Solvyčegodském újezdě (N. G. Ordin). K otázce o povaze i významu starých „kupadelních“ obřadův a her (A. V. Balov). Rarášek (M. A. Sinozerskij).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 6.—9.: O divokých koních a jich skrocení v Rusku (D. N. Apučin). Odpustkové listiny Jerusalemských patriarchův (D. Th. Kobeko). Ohlasy halicko-volyňských pověstí v nynějších bylinách (V. Th. Miller). O počátku ruského loďstva za Petra Velikého (E. F. Šmurlo). O filosofii N. N. Strachova (E. L. Radlov). Padesátiletí car. ruské zeměpisné společnosti. O soustavě forem latinského slovese (A. O. Pospíšil). Olympijská VII. epinikie Pindarova na počesť Diagora Rodosského (V. V. Majkov). Mezinárodní spolek pro srovnávací právovědu i nauky o národním hospodářství (Th. Th. Zigel). Exegetica (J. Šmid). Drobné poznámky k bylinám (A. N. Veselovskij). Politická theorie ve Francii v dobu náboženských vojen (R. J. Vipper). Politika Ruska v Polsce před prvým rozdělením (N. D. Čečulin). Veřejná knihovna cárská v r. 1893. Petrohradský historicko-filologický institut v r. 1895 až 1896. Rhesos (př. I. Th. Annenskij).

Beaufortova vzdělávací knihovna. V Praze. Cena sešitu 15 kr. Serie III.: Lurdy od Em. Zoly, přel. F. Boháček. Sešit 12.—14. (str. 353 až 446. Konec).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1896. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 127.—129.: Pořadí deváté (str. 413—583. Konec). K dílu tomu přidán zovrubný nástin života Benešova od Jos. Brauna. — Sešit 130.—136.: Díl XVI.: Královna Dagmar (str. 1.—308).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 335.: Filípkova cesta do Prahy od V. Špačka. 70. 30 kr. — Svaz. 336.: Z východních krajů. Cesta severní Amerikou. Od Fr. Faktora. 146. 50 kr. Svaz. 337.: Vycházky do polí a lesů od Jos. Váně. 79. 30 kr.

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda' V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 10. (str. 337—366). Sešit 11.—15.: Svazek II. (str. 1—231).

Biblioteka pisaróv polskich. Nákladem Akademie umění v Krakově. 8°. Svazek 31.: Historya Trojańska. 1563. Vydał S. Adalberg. XI. 109. 55 kr.

Blouznivci našich hor od Antala **Staška.** Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Díl II. Sešit 11.—12. (str. 313—362. Konec).

Bludný rytíř od Waltera **Scotta,** př. J. Wagner. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. v. 8. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 3.—17. (str. 65—531. Konec).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Díl II.: V malajském souostroví. Sešit 3.—8. (str. 257—448). S 6 přílohami.

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo IV.: Kytka ballad, romancí a legend Jar. Vrchlického. Sešit 2.—4. (str. 33—112). Konec.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1896. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Seš. 128.—138. (str. 1099—1450).

Darwin a po Darwinovi. Napsal J. **Romanes,** přel. A. Mrázek. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64). Celkem bude asi 10—12 sešitův.

Drama budoucnosti od E. **Boisgilberta.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 1.—3. (str. 1 až 96).

Dvě Pražské idylly od Ig. **Herrmanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Evropa cítící a myslící od J. **Váně.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Havránkova Moravská bibliotéka rodinná. Redaktor a nakladatel Jos. **Havránek.** Ve Velkém Meziříčí. m. 8°. Cena sešitu (o 48 až 64 str.) 20 hal. Ročník II. Číslo 23.—24.: Pan doktor od J. Šnejdárka (str. 33—61. Konec). Nevěrná žena od A. Šťastného (str. 1—31. Konec).

Historický archiv České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Číslo 8.: Soudní akta konsistoře Pražské. Část III. Vydal F. Tadra. XVII. 438.

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1896. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 227.—231.: Rozmanitá prosa (str. 17 až 176).

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1896. m. 16°. Svazek 86.: Ztroskotáno od R. Svobodové. 263. — Svaz. 87.: Rozpomínky El. Krásnohorské. 175.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 74.: Zelený pták od J. Valery, př. A. Pikhart. 63. — Seš. 75 : Přepiatá struna od Hajoty. 75. — Seš. 76.: Silveria od L. Biarta, př. O. Mokrý. 63. — Seš. 77.: Na pastorském dvorci od Al. Kiellanda, př. J. S. 72. — Seš. 78.: Při západu slunce od M. Serové, př. V. Hanus. 88. — Seš. 79.: Proti proudu od A. Zarina, př. L. V. 83. — Sv. 80.: Podivuhodné stroskotání F. Stocktona, př. J. Sládek. 72. — Seš. 81.: Mrtvola P. Boborykina, př. F. Matěcha. 64.

Матеріалы для словаря древне-русскаго языка по письменнымъ памятникамъ. И. И. Срезневскаго. Изданіе Отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ. Fol. Томъ I: А—К. С.-Петербургъ 1893. IX. 1420. 49. 3 руб. Томъ II. Выпускъ 1: л—оба. С.-Петербургъ 1895. 496. 1 руб.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXX. Čís. 4.: Upomínky na Národopisnou výstavu českoslovanskou roku 1895. Napsal K. Adámek. 168. — Čís. 5.: Povídky Fr. Coppéea, př. P. Projsa. 159.

Na horách od S. **Hellera.** Illustroval Em. Boháč. V Táboře 1896. Nakl. V. Kraus. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 3.—11. (str. 65 až 350. Konec).

Na kometě od Jul. **Vernea,** přel. B. Fricke. S illustracemi P. Philippoteauxa. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. v. 8°. Cena sešitu 15 kr. Seš. 3.—14. (str. 65—456).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 12.—14. (str. 253 až 320): Výstavky krajinské z Čech (Jan Jakubec). Výstavky krajinské z Moravy, Slezska a Slovenska (J. Moravský). Čechové Dolnorakouští (J. Klíma). Čechové američtí. Přílohy: Slovenská nevěsta z Velké u Strážnice. Pohled do oddělení církve katolické. Památky práce výtvarné.

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 52.—55. (str. 649—808): Rechenschaft.

Nová Mapa království Českého. Sestavil V. **Kotyška.** Kreslil N. Hanf. Měřítko 1 : 200.000. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1896. Číslo 7.: Jižní Čechy. I. Číslo 8.: Východní Čechy.

Ochotnické divadlo. V Praze 1896. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 119.: Úpadek. Obraz ze života o 4 jednáních. Napsal B. Björnson, př. J. Šlechta. 118. 1 k. Seš. 120.: Zkáza Sodomy. Drama o 5 jednáních od H. Sudermanna, př. A. Spáčil. 116. 1 k.

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Sešit 25.: Všední příběhy od J. Antoše (str. 189—272. Konec). Seš. 26.—31.: Nioba naší doby od Jon. Lie, př. V. P. (str. 1—284. Konec). Sešit 31.—36.: Pod kolem od P. Albieriho (str. 1—324. Konec). Sešit 37.: Sestra Filomena od E. a J. de Goncourt, př. J. Benešovský (str. 1—36).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 226.—234. (str. 185 až 592): Hermant—Hornictví.

Poklady z báje od C. Stanyho, př. Jan Unzeitig. S illustracemi E. Ziera. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. v. 8°. 197. 1·3 zl.

Příhody malé myšky od T. **Tisovského.** Illustroval V. Černý. V Táboře 1896. Nakl. V. Kraus. Cena sešitu (o 16 str.) 10 kr. Sešit 1. (str. 1—16). — Spis pro mládež.

Příšerná loď. Napsal B. **Marryat.** Illustroval V. Černý. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—3. (str. 1—96). Celkem bude 16 sešitův.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XII. Svaz. 7.: Vychovatelka od Al. Dostála (str. 119 až 142. Konec). Svaz. 8.: Staré hříchy od Ř. Csikyho (str. 1—312. Konec). Svaz. 9.—10.: Chvilky od J. Váně (str. 1—240. Konec). Svaz. 11.: Po šikmé ploše (str. 1—64).

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1896. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Seš. 52.—55.

Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Vydává III. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. 8°. Skupina III.: Práce bibliografické. Číslo 1.: Bibliografický přehled českých národních písní od Č. Zíbrta. 326.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VI. Číslo 5.: Sen noci svatojanské od W. Shakespeara, př. J. Sládek. 101.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1896. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XI. Seš. 118.—120.: Kniha veršů výpravných (str. 181—276).

Sebrané spisy vychovatelské J. A. Komenského. Naklad. Fr. Bayer. V Přerově. 8°. Dílo I.: Brána věcí otevřená. Přeložil Josef Šmaha. 2. vydání. 138. 50 kr.

Словарь русскаго языка. Составленный вторымъ отдѣленіемъ Императорской Академіи наукъ. Выпускъ 3: Да—Дя. Поправки и опечатки. С.-Петербургъ 1895. Fol. стр. 949—1250. 21. XII. 65 коп.

Slovník domácího lékařství a zdravotnictví. Pořádá J. **Pavlík.** Nakl. I. L. Kober. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 12 arších) 1 zl. Sešit 1.—2. (str. 1—384). Dílo opatřeno četnými obrázky.

Slovník francouzsko-český. Kapesní vydání. Sestavili J. **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1896. Nakl. J. Otto. v. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Kapesní vydání. — Sešit 6.—16.: délégué—semaille (str. 161—512).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 31.—36.: Co život dal (str. 25—220. Konec). Seš. 37.—41.: Sfinx (str. 1—161. Konec). Seš. 42.—46.: Jak táhla mračna (str. 1—151. Konec). Sešit 47.—49.: Sonety samotáře (str. 1—104).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 12.: Svazek I. Lovcovy zápisky (str. 353—392. Konec). Seš. 13.—19.: Svazek II. Rudin (str. 1—224).

Stručný slovník paedagogický. Redaktoři Jos. **Klika** a Josef **Sokol.** V Praze 1896. Nákladem odboru literárně-paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 38.—39. (str. 1165—1228): Ornament národní—Pavel Sv.

Sv. Petr a první léta křesťanství od abbé C. **Fouarda,** přel. Jan Hulakovský. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Cena sešitu (o 80 str.) 50 kr. Sešit 2.—3. (str. 81—240).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník X. Sešit 21. až 26.: Knížata bursy od V. J. Nemiroviče-Dančenka, př. B. Lípa (str. 33 až 368).

Tajůplný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Boh. Koudelka. S rytinami P. Férata. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—3. (str. 1—96).

Tělocvičné hry pro školy od J. **Klenky.** Svazek I. Hry bez nářadí. 2. vyd. Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze 1896. 8°. 46. 28 kr.

Unser Reich zur Zeit der Geburt Christi. Zweite Studie zum historischen Atlas der Österreichischen Monarchie. Mit 1 Karte. Von Herm. **Jireček.** Wien 1896. Nákladem vlastním. v. 8°. 28. 80 kr.

Válka z roku 1866. v Čechách. Napsal Servác **Heller.** Illustroval H. Schüllinger. Nakl. Edv. Beaufort. V Praze 1896. m. 4°. Cena sešitu (o 24 str.) 15 kr. Sešit 1.—14. (str. 1—232). Celkem bude 20—23 sešitův. — Obratným pérem vyličuje spis. vznik, děje i následky války, jež nám jest ještě v živé paměti. Úprava je úhledna.

Verhandelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Letterkunde. Deel I. N. 5: Zur lexicologie des altwestfriesischen von W. van Helten. 74. — N. 6: Die altindischen todten- und bestattungsgebräuche von W. Caland. 193.

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Seš. 7.—11.. (str. 193—338. Konec). Dílo VII.: Student hrdina od V. Řezníčka. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Vilímkova knihovna mládeže dospívající. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 7. (str. 193—215. Konec).

Vilímkova knihovna románů cizojazyčných. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 8.—14. (str. 225—448. Konec).

V srdci Šumavských hvozdů od K. **Klostermanna.** V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. 381. 1·8 zl.

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpach a A. Podlaha. Nakl. V. Kotrba. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 25 kr. Sešit 1. (str. 1—48).

Zábavy večerní. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVII. Seš. 2.: Od pluhu ke koruně od Jak. Bedénka, př. J. Konërza. 1896. 376. 1·2 zl.

Žertovné divadelní hry. V Praze 1896. Nakladatel M. Knapp. Sešit 109.: Roztomilý pán! Žert o 1 jednání. Napsali Marc-Michel a Labiche, přeložil J. E. Šlechta. 46. 20 kr. — Seš 110.: Slib za pecí. Komická operetka o 2 obrazích od J. Kühnla. 38. — Seš. 111.: Past na dědice. Komedie o 1 aktu od J. Čermáka. 47.

Báje a báchorky všech národů. Sbírá V. **Petrů.** Nakl. Jar. Burian. V Písku 1896. 8°. 93.

Cena in Caudiano Nervae. Carmen Johannis Pascoli in certamine poetico Hoeufftiano praemio aureo ornatum. 13. — Podothaumaturgia. Carmen Petri Rosati in eodem certamine magna laude ornatum. 12. — Castanea. Carmen Johannis Pascoli in eodem certamine magna laude ornatum. 12. Amstelodami 1896. 8°.

Česká původní obrázková abeceda a čítanka. Upravil F. **Ambrož.** Nakl. Al. Wiesner. V Praze 1896. v. 8°. 128. 2 zl. — Velmi úhledná, kolorovanými obrázky Zillichovými a kresbami Alšovými opatřená knížka pro nejmenší děti, k jichž cviku připojena jest zásoba papírových písmen.

Český katalog bibliografický za rok 1894. Nové řady ročník VI. Sestavil Jos. **Springer.** V Praze 1895. Nákladem Spolku československých knihkupeckých účetních. 8°. XXXV. 236. 1·5 zl. — Několikrát už

jsme poukázali na důležitosť této bibliografie i činíme tak znova. By však dílo to došlo věčšího rozšíření i v cizině, bylo by záhodno ve Vědeckém přehledě užiti značek *decimální soustavy bibliografické*, o níž jsme pojednali v Kroku X., 169.

Что такое школа по воззрѣніямъ Коменскаго. Рѣчь произнесенная А. Адольфомъ. Москва 1895. v. 8°. 15.

Kterak zachováme mládeži naší přímý vzrůst. Podává K. **Schwarz.** V Praze 1896. 8°. 16.

Napadlo rosy. Básně Jaroslava **Vrchlického.** Naklad. Bursík & Kohout. V Praze 1896. 8°. 204.

Nový anglicko-ruský humor. Upravil Jan **Váňa.** Nakl. I. L Kober. V Praze 1896. 12°. 72. 30 kr.

Ochotnické merendy od K. **Hubálka.** Nakl. M. Knapp. V Karlíně 1896. 8°. 121. 60 kr.

Písně pražského Figara. Napsal **Šimon**-Lomnický. Nákladem vlastním. V Praze 1896. m. 8°. 24.

Seznam knih vydaných nákladem a v komisi firmy F. Šimáček v Praze do konce r. 1895. 8°. 118. Seznam opatřen četnými illustracemi.

Strážce jazyka. Slovník grammaticko-fraseologický od K. **Vorovky.** Nakl. I. L. Kober. V Praze 1896. m. 8°. II. 273. 1·3 zl.

Tajemství písma. Galerie rukopisů známých osob naší společnosti od Ad. Poppéeové. Theoretická část od J. Hvězdy. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. 112. 1 zl.

Vilímkův Jízdní řád pro Čechy. Červen 1896. 12°. 10 kr. Prakticky a přehledně upraven.

Vilímkův Kalendář Malého čtenáře na školní rok 1896—97. Sestavil Fr. S. **Procházka.** VI. ročník. V Praze 1896. 16°. 36 kr. Úprava úhledna.

Vojta Náprstek od Jul. **Zeyera.** Nakl. F. Šimáček. V Praze 1896. 8°. 22 s 9 illustracemi. 20 kr. Celý čistý výtěžek věnován české škole spolku Komenského ve Vídni.

Zpráva o slavnostním shromáždění Společnosti vlasteneckých přátel umění v Čechách za příčinou stoletého trvání. 4°. 30

Adamité Svatopluka **Čecha.** Illustroval Alfons Mucha. V Praze 1897. Nakl. F. Šimáček. v. 8°. 124. 2·4 zl. Úprava elegantní.

M. T. Ciceróna Kato starší o stáří. Přeložil T. **Hrubý.** Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze 1896. 8°. 52. 25 kr.

Dějiny dalekohledu od P. **Šafaříkové.** Nakl. J. Otto. V Praze 1896. 8°. 43.

Frašky a tragedie. Napsal Jiří **Bittner.** V Praze 1897. Nakl. F. Šimáček. 8°. 152. 1 zl.

Frisinské památky, jich vznik a význam v slovanském písemnictví. Vydal Vác. **Vondrák.** Nákladem České Akademie. V Praze 1896. 4°. 82 a 9 tabulek.

Fromme's Österreichischer Professoren-Kalender für das Schuljahr 1896—97. Redigiert von Joh. **Dassenbacher.** Nakl. K. Fromme. Ve Vídni 1896. 16°. — Tento úhledný kalendář přináší vedle kalendářní části a obvyklého repertoria i schematismus učitelstva středních škol dle nejnovějších změn. Na konec přidána dostatečná zásoba listův pro katalog několika tříd.

Koleda. — Národ. Kalendáře na obyčejný rok 1897. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 4°. Cena každého 50 kr. Obsahují kromě kalendářní části a drobnějších článkův s četnými illustracemi: Bílá paní vyšopolská (R. Kronbauer). Hořely tam peníze (Vl. Pittnerová). Červený mlýn (J. Konrád). Dunaj Ivanovič. Nač pan professor zapomněl (B. Kaminský). V oranžovém sadě (J. Konrád). Prodaná (V. Lužická). Klárka (J. Kratochvíl). Jak Strniště pochodil s prvními penězi (R. Kronbauer).

Маріинское четвероевангеліе съ примѣчаніями и приложеніями. И. В. Ягича. Изданіе Отдѣленія русскаго языка и словесности. С.-Петербургъ 1883. fol. XX. 607. 2 таб. 5 руб.

Paličkování krajek. Nakl. F. Šimáček. V Praze 1896. v. 8°. 55. 40 kr.

Pohádky od J. **Nováka.** 2. vydání. Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze 1896. 8°. 74. 45 kr.

Před 40 lety od Em. z **Friedbergů.** Nakl. F. Bačkovský. V Praze 1896. 8°. 183. 1·2 zl.

Propast Macocha od Ad. **Podroužka.** Nakl. F. Šimáček. V Praze 1896. m. 8°. 67. 36 kr.

Saccharimetrie na základě fysikálním a chemickém od Jana **Diviše.** S četnými vyobrazeními. V Praze 1897. Nakl. F. Šimáček. v. 8°. 311. 2·2 zl.

Slovácké vyšívání stehem křížkovým a vrkůčkovým od J. **Šímy.** V Praze 1896. Nakl. F. Šimáček. Celkem 30 listův s 227 vzorky. Předmluva od Renáty Tyršové.

Словарь Бѣлорусскаго нарѣчія. И. И. Носовича. Изданіе Отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ. С.-Петербургъ 1870. fol. IV. 756. 3 руб.

Словарь областнаго Архангельскаго нарѣчія. Ал. Подвысоцкаго. Изданіе Второго отдѣленія Императорской Академіи наукъ. С.-Петербургъ 1885. fol. III. 180. 2 руб.

Trosky mých snů. Básně Jul. **Korába.** V Praze 1896. Nákladem spisovatelovým. 8°. 95. 85 kr.

Tyrolské elegie. Napsal K. **Havlíček.** Nakl. Fr. Horálek. Na Vinohradech 1896. 12°. 32. 3 kr.

Vilímkův Humoristický kalendář na obyčejný rok 1897. Ročník XIV. Uspořádal V. Štech. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. 4°. 60 kr. Mimo kalendářní část a hojné drobnosti i četné illustrace obsahuje: *Proslov (Fa Presto). Zlatá růže (Sarafán). František Kolár (K. Šípek). *Strýček Vávra (K. Leger). František Herites. *Ballada o Popelčině střevíčku (Fr.

Procházka). *Burchiello (Jar. Vrchlický). Suposlav a Křesomíra. Josef Štolba. *Romance o platonické lásce (A. Klášterský). Alois Gallat. Hečepsu. Úprava jest velmi úhledna.

Vilímkův Jízdní řád pro Čechy na zimu r. 1896—97. 12°. 10 kr.

Výbor z nejlepších básníků novočeských od K. **Vorovky.** Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze 1896. 8°. 214. 1 zl. — Doporoučíme knihovnám žákovským.

Zpěvy páteční Jana **Nerudy.** 8 obrazy V. Olívy. V Praze 1896 Nakl. Fr. Topič. 4°. 27. — Úprava velmi elegantní.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Ve výkazech učiva, přikládaných ke konferenčním protokolům, stojte příště v rubrice pro předměty také podpisy vyučujících. (12/6 1896, č. 18.121 z. š. r. v Praze.)

Na příště používejte vše školy **jednotného nápěvu národní hymny** a sice toho, jenž nařízen jest od r. 1890 vojenským kapellám. (11/6. 1896, č. 13.582 minist.)

Schválená díla:

Hrbek Fr. a Hrubý P., Cvičebná kniha jazyka latinského pro III. třídu. V Praze 1896. 90 kr., váz. 1·15 zl. — Hrbek Fr., Latinská mluvnice pro školy střední. II. Skladba. V Praze 1894. 92 kr., váz. 1·12 kr. (20/6. 18 96 č. 13.881.)

Polívka Fr., Rostlinopis pro nižší třídy škol středních. V Olomúci 1896. R. Promberger. 2·4 k., váz. 2·9 k. (16/6. 1896, č. 14.733.)

Ibl Č., Methodická učebnice českého těsnopisu. Díl I. 2. vydání. V Praze 1896. Váz. 1·1 zl. — Díl II. V Pardubicích 1895. 80 kr. (16/6. 1896, č. 14.543 — vylučujíc 1. vydání I. dílu.)

Šafránek Fr., Nerostopis pro VII. třídu reální. 2. vydání. V Praze 1896. 70 kr., váz. 95 kr. (12/6. 1896, č. 13.945 — vylučujíc 1. vydání.)

Reiss Fr. a Theurer Jos., Fysika pro vyšší třídy. Vydání pro reálky. 2. vydání. V Praze 1896. 4·1 k, váz. 4·4 k. (12/6. 1896, č. 13.971.) — Vydání pro gymnasia. 2. vydání. V Praze 1896. 4·5 k, váz. 4·8 k. (13/6. 1896, č. 14.196.)

Hromádko Fr. a Strnad Al., Sbírka úloh z algebry pro vyšší třídy. 5. vydání. V Praze 1896. 2·9 k, váz. 3·2 k. (9/6. 1896, č. 13.944.)

Patočka Fr., Cornelii Nepotis liber de excellentibus ducibus exterarum gentium. 7. vyd. V Praze 1897. Váz. 1 zl. (28/8. 1896, č. 21.169.)

Rosický Jos., Nauka o polním hospodářství pro ústavy učitelské. Díl II. V Praze 1896. 90 kr., váz. 1·15 zl. (21/8. 1896, č. 20.093.)

Janoušek Jos., Geometrie pro ústavy učitelské. 2. vyd. V Brně 1896. 2·4 k, váz. 2·8 k. (24/8. 1896, č. 20.601.)

Kameníček Fr. a Dvořák R, Všeobecný dějepis pro vyšší třídy středních škol. I. díl. V Praze 1896. J. Otto. 1·65 zl., váz. 1·8 zl. (14/5. 1896, č. 11.494.)

Domín K., Fr. Kaliny Obrazy z dějin vychovatelství. 4. vydání. V Praze 1897. Al. Wiesner. 80 kr., váz. 1 zl. (Pro paedagogia, vylučujíc současné užívání dřívějších vydání. 3/10. 1896, č. 22.514.)

Starý Vác., Arithmetika pro 1.—3. třídu škol reálních. 7. vydání. V Praze 1896. 1·4 zl., váz. 1·65 zl. (9/9. 1896, č. 22.333 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Schubert F. a Schmidt V., Historicko-zeměpisný atlas školní věku středního. Upravil J. Vlach. Ve Vídni. 80 kr., váz. 1·1 zl. (11/8. 1896, č. 19.651.)

Rozmanitosti.

Seznam přednášek na filosofické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze v zimním běhu 1896—97.

A. Filosofie.

J. Durdík. Praktická filosofie. Soustavný přehled nauk filosofických (publice).

Masaryk. Praktická filosofie. Úryvky z filosofie 19. stol.

Hostinský. Esthetika hudby. Esthetika a theorie umění starého věku. Aristotelova poetika.

P. Durdík. Gymnasijní paedagogika.

Drtina. Psychologie. (Dokončení.) Úvod do filosofie; část historická.

Čáda. Logika, díl prvý: Prvosloví.

B. Mathematika a fysika.

Studnička. O numerickém řešení rovnic. O počtu integrálním.

Strouhal. Experimentální fysika v přehledu soustavném se zřetelem k pp. studujícím mediciny. Experimentální repetitorium fysiky pro pp. studující farmacie.

Koláček. Nauka o světle.

Šafařík. Přírodopis komet. O mlhovinách.

Weyr. O theorii ploch a čar.

Gruss. Mechanika nebes. Methoda nejmenších čtverců, s upotřebením v počítání astronomickém. Astrognosie.

Augustin. Meteorologie theoretická. Klimatologie všeobecná. Návod k meteorologickým pozorováním. (Praktická cvičení.)

C. Přírodověda.

Čelakovský. Všeobecná botanika pro mediky. Botanika speciální pro farmaceuty. Mikroskopická cvičení pro kand. gymnas. učitelství (publice).

Frič. Zoologie pro mediky. Praktická cvičení v anatomování a mikroskopování pro kandidáty professury.

Vejdovský. Zoologie všeobecná ve spojení s pracemi v laboratoři. Smyslové orgány zvířat a člověka (publice).

Vrba. Mineralogie pro mediky a jako povšechný přehled pro posluchače věd přírodních.

Woldřich. Historická geologie se zvláštním zřetelem na země koruny české. Palaeontologická cvičení osteologická. Volné rozpravy o geologické literatuře (publice).

Velenovský. Systemat. botaniky část I. Rostliny tajnosnubné.

Bělohoubek. Chemie farmaceutická. Chemie soudní vzhledem k soudní a farmaceutické analysi. Praktická cvičení v chemické analysi a synthesi. Šestinedělní cvičební kurs pro speciální chemické práce.

Brauner. Praktická cvičení pro farmaceuty. Analysa kvantitativná a stoechiometrie. Praktická cvičení pro mediky a filosofy. Kvalitativná analysa pro filosofy a mediky. Cvičení v chemii anorganické pro pokročilé. O některých význačných publikacích z chemie anorganické.

Raýmann. Chemie minerálná elementárná. Chemie organická speciálná. Laboratoř organické chemie.

Hansgirg oznámí přednášky později.

Barvíř. Cvičení petrografická o horninách massivních pro pokročilejší.

Počta. Palaeontologie všeobecná.

D. Historie a geografie.

Goll. Dějiny 16. století.

Kalousek. Dějiny české za věku Poděbradského a Jagellonského. Dějepis ústavy české. (Pokračování.)

Emler. O latinském, českém a německém písemnictví středního věku. O nejstarších dějinách rakouských a pramenech jejich.

Rezek. Říšské dějiny rakouské.

Palacký. Horopis všeobecný. Čechy (publice). Obyvatelstvo Evropy (statisticky). Australie.

Hostinský. Renaisance a barokní sloh mimo Italii.

Niederle. Slovanské starožitnosti.

Zíbrt. O studiu dějin agrárních se zřetelem k dějinám hospodářství v Čechách.

E. Filologie, literatura a linguistika.

Kvíčala. O přesnosti, pořádku a účelu rozmluv Platonových; výklad Platonova Faidra.

Král. Státní starožitnosti římské. I. Občanstvo a úřednictvo.

Novák. Dějiny římské tragoedie s exkursy o scénických starožitnostech římských. Historie vojenství řeckého.

Gebauer. Česká literatura od Husa do XVIII. století.

Jarník. Historická mluvnice jazyka francouzského. Mluvnice rumunská a výklad vybraných rumunských textů.

Mourek. Historie literatury německé XIX. století. Historická mluvnice německého jazyka.

Polívka. Histor. mluvnice jazyka ruského. Dějiny literatury ruské až do Petra I.

Pastrnek. Mluvnice jazyka staroslovenského. Dějiny staré církevní literatury slovanské.

Kraus. Dějiny literatur germánských se zvláštním zřetelem k německé.

Dvořák. Arabština moderní dle hlavních dialektů vzhledem na mluvu klassickou. Pro začátečníky. Hebrejština: Četba a výklad žalmů. (Pokračování.) Čínština: Četba a výklad Ší-Kingu. Perština: Četba a výklad poesie Háfizovy. Turečtina: Počátky jazyka s četbou.

Zubatý. Počátky jazyka sanskrtského. Výklad Kalidasova dramatu Vikramorvasijam s úvodem o dramatickém prakrtě. O jazyce starých Prusů. S výkladem některých částí Willova katechismu (publice).

Frída. Poesie anglická nové doby. Čtení a výklad Dantova „Pekla".

Vysoký. Vybrané partie řecké báje bohatýrské: báje kruhu trojského.

Máchal. Básnická literatura ruská nové doby.

Kovář. Vybrané části z všeobecné jazykovědy. O původu lidské mluvy.

F. Přednášky lektorů.

Kolář. Mluvnice jazyka polského. Mluvnice jazyka srbsko-chorvátského. Mluvnice jazyka ruského.

Sládek. Mluvnice jazyka anglického.

Brábek. Mluvnice jazyka maďarského. O národní (sikulské) balladě maďarské.

Kraus. Cvičení německá.

Pražák. Těsnopis český dle soustavy Gabelsbergerovy; pro začátečníky. (Pro posluchače university zdarma, pro hosty honorář 3 zl.) Moderní soustavy těsnopisné od konce 16. století do začátku 19. století. (Zdarma.)

Stecker. Nauka o harmonii hudební.

Maleček. Základy mluvnice vlaské s konversací. Skladba vlaštiny s praktickým cvičením.

Mohl. Cvičení v překládání do frančiny. Čtení a výklad z klassických prosaikův francouzských. Kritické dějiny románu francouzského.

G. Vzdělávací kurs pro kandidáty učitelství tělocviku.

Šťastný. Třetí semestr třetího dvouletého kursu.
Janošík. O anatomii lidského těla a o základech zdravovědy.
Löffler. Theorie, dějiny a methodika tělocviku školského.
Laciný. Tělocvik praktický s návodem ke cvičením.

H. Vědecké semináře.

Seminář filosofický. *Durdík* a *Masaryk.*

Seminář paedagogický. *Durdík.*

Proseminář mathematický. *Studnička.* Arithmetika čísel soujemných.

Seminář mathematický. *Studnička.* Řešení úkolu vyšší analyse. *Koláček.* Cvičení.

Seminář historický. *Goll.* Výklady pramenů. *Emler.* Čtení a výklad Eugipiova života sv. Severina.

Seminář geografický. *Palacký.* Cvičení v geografickém kabinetě.

Seminář filologický. *Kvíčala.* Výklad Persiových satir a recense latinských prací seminárních. *Král.* Výklad vybraných básní Theokritových.

Proseminář filologický. *Novák.* Cvičení latinská. *Vysoký.* Výklad Lykurgovy řeči proti Leokratovi.

Seminář pro filologii slovanskou. *Gebauer.* Čtení textů staročeských.

Seminář pro filologii románskou. *Jarník.* Čtení a výklad bájek La Fontainových. *Mohl.* Praktická cvičení.

Seminář pro filologii germánskou. *Mourek.* Výklad Gottfriedova Tristana.

Proseminář pro filologii germánskou. *Kraus.* Cvičení na Hebelově Schatzkästlein des rheinländischen Hausfreundes.

— **Členy c. k. zemské školní rady České** jmenováni jsou: děkan metropolitní kapituly Monsignore Ant. *Hora*, vládní rada a kanovník metropol. kapituly Dr. Vác. *Frind*, farář něm. evang. osady Pražské K. *Eckardt*, advokát Dr. Šal. *Freund*, vládní rada a řed. něm. gymnasia Staroměstského Dr. Jan *Hackspiel*, školní rada a řed. něm. učitel. paedagogia Ed. *Seewald*, řed. paedagogia Kutnohorského K. *Grüner*, řed. akad. gymnasia Jaroslav *Sobička*.

— **Snížení jízdného při školských výletech.** V nové osobní od 1. srpna t. r. na státních drahách zavedené sazbě jsou tato ustanovení co do snížení jízdného při školských výletech: Žákům z obecných

měšťanských, středních a vysokých škol, jakož i z odborných škol průmyslových, jsou-li veřejnými ústavy, snižuje se při společných pod dozorem učitelů konaných výletech jízdné ve druhé a třetí třídě (v jízdním řádu uvedených osobních vlaků) nehledě na vzdálenost ani na počet účastníků, padesát procent normálních pro vlaky osobní platných cen, a sleva ta platí i pro učitelstvo výletníky provázející. Výlety podobné oznámiti se musí pod řádnou legitimací do 24 hodin na stanici odjezdu. Výletníkům vydají se poloviční jízdní lístky. Tím přestávají na dále všecky písemné ředitelstvím státních dráh v té příčině podávané žádosti.

— **Zkušební komise pro učitelstvo tělocviku na středních školách** rozdělena jest výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 25. září 1896, č. 21.352 na dvě samostatné komise, českou a německou. Členy české komise jmenováni jsou až do konce škol. roku 1898/99: předsedou vládní rada Jan Šťastný; odbornými examinatory: univ. prof. Jan Janošík, prof. Aug. Löffler, prof. Jan Laciný.

— **Levnější jízda na státních drahách** poskytne se i pensionovaným úředníkům od případu k případu. (2/10. 1896, č. 2198 minist.)

— **Přednášky ze slavistiky v zimním semestru** konají se na universitě *Záhřebské*: T. *Maretić*: Tvarosloví staroslověnské na základě srovnávací mluvnice. Četba i výklad Nestorovy kroniky. A. *Pavić*: Charvátská mluvnice. Dějiny charvátské literatury. — Na universitě *Lvovské*: *Pilat*: Dějiny poesie polské XIX. věku od r. 1831. Deklinace zájmen v polštině. *Kalina*: Srovnávací mluvnice jazyka staroslověnského. Četba i výklad textův staroslověnských. *Kolessa*: Dějiny rusínské literatury doby nejstarší. Hláskosloví rusínského jazyka XI.—XV. věku. Četba i rozbor vybraných plodův XIX. věku. — Na universitě *Mnichovské*: *Kuhn*: Mluvnice sanskrtu se srovnáváním příbuzných jazykův.

Konkursy.

Uprázdněno jest místo: skut. učitele katol. náboženství na gymnasiu v Truhlářské ul. v Praze a na ob. reálce Lounské; skut. učitele kreslení na gymn. Čáslavském a na ob. reálce Lounské; skut. učitele dějepisu a zeměpisu na české reálce Brněnské; skut. učitele přírodopisu (s mathem. a fysikou) na soukr. gymn. Zábřežském a na ob. reálce Lounské; skut. učitele češtiny i němčiny (s frančtinou) na ob. reálce Lounské; učitele (extra statum) češtiny, zeměpisu i dějepisu na učitelském paedagogii v Praze; hlav. učitele mathem. a přírodovědy na učitelském paedagogii Brněnském; 3 assistentův pro odbory stavební, strojnický a kresební na průmyslové škole Brněnské; řed. na ob. reálce Lounské; prov. učitele zeměpisu a dějepisu na reálce Písecké.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 12. října pan Dr. Č. *Zíbrt* přednášel o rychtářských a cechovních právech čili ferulích.

Třída mathematicko-přírodnická. Dne 26. června předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání Dra Edvína *Bayera* „O rostlinstvu vrstev chlomeckých“ a Dra B. *Katzera* v Pará v Brasilii „Příspěvek k poznání staršího palaeozoika v oblasti amazonské“.

Dne 10. července přednášel prof. Dr. F. *Sitenský* „O fytopathologických pozorováních na hospodářsko-botanické pokusné stanici v Táboře r. 1895“, prof. Dr. A. *Hansgirg* „O deštochranných pohybech květů (pohybech ombrofobních)“; J. F. *Babor* „Doplňky ku známostem o českých slimácích, II.“; prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání F. *Rogela* v Barmenu „O funkcích Bernoulliho“.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

XX. Spůsoby, jimiž právní poměr vzešlý vyručením se končí, jsou:

a) Propadnutí jistoty. Toto by mělo podle účelu jistoty býti jen právním účinkem provedeného nebo podniknutého ukrývání nebo útěku obviněného. To jest asi jádro příslušných ustanovení práva francouzského (čl. 122) a německého (§ 122 odst. 1.). Ustanovení § 193 odst. 2. našeho ř. tr. naproti tomu jest jednak příliš přísné, poněvadž propadnutí nečiní závislým na tom, zdali svémocné opuštění bydliště nebo nedostavení se k soudu stalo se vinou obviněného; jednak věcně nedosti odůvodněné, poněvadž se nemá zkoumati, zdali vzdálení nebo nedostavení (a to právě v určité lhůtě tří dnů) stalo se v úmyslu, aby tím zmařen byl účel jistoty. Chování zmíněné v § 193 odst. 2., stalo-li se ovšem vinou obviněného, mělo by se spíše pokládati za důvod, aby obvjněný i přes danou jistotu vzat byl do vazby, což by také bylo ve shodě s § 191 posl. v. Dotčená nesprávnosť našeho zákona jest také příčinou, že případ zmíněný v § 193 odst. 2. není dosti přesně ohraničen naproti § 195 odst. 1. Z účelu jistoty vyplývá, že propadnutí jistoty není podmíněno pozdějším odsouzením obviněného (z části jinak právo francouzské), ani nějakým zaviněním toho, kdož jistotu dal za obviněného.

Za příslušný, aby prohlásil jistotu za propadlou, sluší pokládati vždy sborový soud první instance. Arg. § 193, odst. 2. slova: „vom Gerichte“ a contr. § 192: „von der Rathskammer“, kterážto různosť výrazů jest tím větší váhy, ježto nenalézá se ve srovnalých jinak §§ 7 a 8 zák. z r. 1862

Propadnutí nenastává ipso jure, nýbrž teprve soudním nálezem jistotu prohlašujícím za propadlou (§ 193 odst. 2.). Proti nálezu tomu není opravného prostředku. Zmínka o „právní moci“ v cit. § vysvětluje se tím, že příslušná slova byla beze změny pojata z § 8 odst. 2. zák. z r. 1862, kdež vzhledem k §§ 65 a 314 ř. tr. z r. 1863 měla ovšem dobrý smysl. Právo vyhrazené škodujícímu v § 193 odst. 3. může v řízení trestním jen potud býti vykonáno, pokud to připustí budoucí rozsudek trestní dle § 366 odst. 2., což zase předpokládá, že škodující jakožto soukromý účastník zachoval se dle §§ 4 a 365 odst. 2.; jinak mohl by práva svého se domáhati jen pořadem práva civilního. Pro mínění, že by jistota ručila také za náklady řízení (S. Mayer), v zákoně není opory.

XXI. *b*) Uvolnění jistoty. Jistota jakožto náhrada vazby odůvodněné podezřením útěku nemůže trvati déle, než by mohla trvati tato vazba, ale také ne vedle ní zároveň. Proto jistota se uvolňuje, jakmile: 1. pominulo podezření útěku; nebo 2. obviněný byl vzat do vazby (§ 195 odst. 1.); nebo 3. řízení bylo pravoplatně skončeno zastavením nebo rozsudkem (§ 195 odst. 2., s čímž arci není ve shodě § 396); rovněž 4. když obviněný zemřel. Byl-li vynesen rozsudek odsuzující, neměla by jistota se uvolniti, třebas i rozsudek ten již nabyl právní moci, pokud jest obava, že by uprchnutím odsouzeného mohl býti zmařen výkon rozsudku. Toho však pro naše právo vzhledem ku pravidlu vyslovenému v § 195 odst. 2. nelze uznati; výjimku sluší připustiti jenom tam, kde buďsi z příčiny zákonné povolen byl odklad v nastoupení trestu (§§ 398 a 401), nebo kde neodkladný výkon pro nepřekonatelné překážky nebyl možný. Že by takovou výjimku slušelo uznati také tam, kde obžalovaný byl odsouzen k trestu peněžitému, jejž, byl-li by nedobytným, náleží zaměniti trestem vězení (§ 266), nelze ze zákona vyvozovati. Uvolnění nastává ve všech uvedených případech ipso jure, jak dosvědčuje znění § 195 odst. 1.

XXII. *c*) Odvolání jistoty. Přes nedostatek výslovného ustanovení v zákoně nelze obviněnému upírati práva, aby jistotu již danou zase odvolal; neboť pro účel řízení trestního jest úplně jednostejno, zabezpečí-li se přítomnosť obviněného vazbou či jistotou. Neodvolatelnosť jistoty měli by důsledně uznávati ovšem ti, kdož poměry z vyručení vzcházející měří naskrze jen měřítkem soukromoprávného poměru smluvného.

Obviněný má naproti soudu nepochybné právo žádati, aby daná jistota ponechána byla potud v platnosti, pokud jeví se býti dostatečnou náhradou vazby; potud také soud nemuže míti práva jednostranně od jistoty ustoupiti a sáhnouti k vazbě. Naproti tomu není zákonné příčiny, aby obviněný měl býti donucován setrvati i proti své vůli ve vyručení. To platí rovněž tak, když jistotu dal sám obviněný, jako když ji dal někdo jiný za něj.

Za to zjišťovateli rozdílnému od obviněného nelze vůbec podobného práva přiznati, leč že by snad mu ho zvláště poskytovala smlouva; neboť mezi soudem a tímto zjišťovatelem má platnosť toliko poměr smluvní, od něhož nelze jednostranně ustoupiti.

Studie o elektrické resonanci. Píší *Karel Domalíp* a *František Koláček.* (Se 4 vyobrazeními v textu a tabulkou.) Předloženo dne 24. května 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 18.

Pokusy námi před třemi lety podniknuté a nyní ukončené vztahují se ke kvantitativnému vyšetření průběhu napjetí elektrostatického na transformatoru takto zařízeném.

Primární cívka o délce 16 cm. a průměru 3·3 cm. skládá se z 29 závitů tlustšího neisolovaného drátu, sekundární stejně dlouhá ze 183 závitů drátu kaučukem isolovaného o úhrnné délce 35 metrů. Obě cívky jsou v oleji řepkovém.

Primární vedení běží z části isolovaně podél stěn světnice, dá se dle vůle zkrátiti a obsahuje mimo jiskrový mikrometr o koulích jednocentimetrových, stále na doskok 3 mm. zařízených, ještě proměnlivý počet láhví Leydenských o kapacitě 1350 cm. Láhve se nabíjejí influenčním strojem Whimshurstovým. Sekundární vedení obsahuje jemný jiskrový mikrometr, jenž dovoluje změřiti doskok jiskry sekundární, mění-li se buď indukční koefficient nebo kapacita ve vedení primárním.

Délky jisker sekundárních byly předmětem vlastního měření. Vloží-li se do primárního kruhu určitá kapacita, a mění-li se indukční koefficient, shledá se, že dosáhne jiskra hodnoty maximální, která na př. u čtyř láhví činí 50 mm., vycházejíc od 2·4 mm. a klesajíc až na 26·8 mm.

Největší doskok závisí na počtu láhví a jest sestaven v následující tabulce:

Počet láhví	1	2	3	4
Doskok v mill.	9·3	27·6	33·1	50

Celý zjev jest, jak theoretický rozbor učí a pokusy potvrzují, podmíněn koexistencí dvou různě periodických oscillací, které interferujíce po spůsobu záchvějů akustických dávají vznikati jiskře v okamžiku, kdy největší vzájemné sesílení nastalo. Zjev lze do detailu theoreticky stopovati.

Předně se potvrzuje našimi pokusy theoretická konsekvence, že při dosažení hlavního maxima, t. j. při t. zv. nejúplnější resonanci, součin z kapacity a indukčního koefficientu jest veličinou stálou.

Za druhé lze, jde-li o zjevy od maxima dostatečně vzdálené, kdy Ohmův odpor vůbec vlivu nemá, délku sekundární jiskry vypočítati absolutně z délky jiskry primární, z koefficientů indukce a z kapacit. Souhlas s měřenými hodnotami jest pozoruhodný.

Za třetí: Jde-li o pokusy s jednou láhví, tedy o obor délek jiskrových, kde všechna data o souvislosti doskoku a rozdílu potencialového z Heydweillerových tabulek jsou známa, lze průběh celé křivky jiskrové až do maxima a přes maximum theoreticky reprodukovati. Při této příležitosti bylo lze měřiti zdánlivý odpor jiskry, který při jedné láhvi činil as 20 Ω, a s intensitou výboje klesal, neřídě se zákonem Ohmovým.

Průběh proudů oscillujících možno též stopovati vhodně konstruovaným elektrometrem, dynamometrem neb Riessovým teploměrem vzduchovým. Tyto pokusy jsme dosud neprovázeli, ale podáváme základní rysy theorie příslušné.

I zde nastává maximum ballistické odchylky v teploměru Riessově nebo v dynamometru za podmínek nahoře uvedených.

Při této příležitosti konstatujeme, že zjevy resonance elektrické, skoro 40 let před Hertzem, studoval Knochenhauer, arciť nevěda, oč jde. Jmenovaný badatel vepjal do dvou parallelních drátů láhve Leydenské a Riessův thermometr a shledal, že výbojové teplo v sekundárním kruhu dosáhne maxima, rovná-li se navzájem v obou vedeních součin z počtu láhví a z délky drátové. Uváží-li se, že zde délka drátu jest přibližnou měrou koefficientu indukčního, lze výsledek Knochenhauerův pronésti v ten smysl, že maximum úchylky v Riessově thermometru nastává při rovnosti součinu z kapacity a indukčního koefficientu v obou vedeních. Ještě přesvědčivější jsou pokusy, které Blaserna v téže době ve Vídeňském ústavu fysikálním podnikl a ve zprávách Vídeňské akademie popsal, kdež i část Knochenhauerových pokusů jest uveřejněna. Empirický vzorec Blasernův kryje se v nejdůležitější části se vzorcem, k němuž vede naše theorie.

Pruhované svalstvo ve stěně žíly plicní u bílé krysy. Podává Dr. *Antonín Ostrčil.* Z ústavu všeobecné a experimentální pathologie prof. Dra A. Spiny. Předloženo dne 21. června 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 20.

Autor shledal, že stěna žil plicních u bílé krysy (Mus decumanus alb.) skoro v celém průběhu i v dužnině plicní obsahuje pruhovaná svalová vlákna.

Příspěvek ku srovnavací anatomii nervu zrakového. Napsal Dr. *J. Deyl*, m. professor očního lékařství na c. k. české universitě. Z ústavu pro normální anatomii prof. Dra J. Janošíka. Předloženo dne 14. června 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 21.

Provazec čivu zrakového, obklíčený dvěma vazivovými pochvami, jest u vyšších obratlovců složen ze svazečků vláken nervových. Svazečky ty odděleny jsou navzájem vazivovými přehrádkami, které od vnitřní, pialní pochvy nervové se všech stran mezi ně vnikajíce, četně se rozvětvují a spolu souvisí, takže na průřezu jeví čiv zrakový množství vazivových sept, v nichž leží ony svazečky, jichž počet u člověka as na 800 se udává. Spisovatel nalezl na fotografovaných průřezech vlastních praeparátů čivu lidského počet ještě mnohem věcší (až 1200), který u orang-utana (dospělého exempláře) klesá as na 300; asi tolikéž činí rovněž u pravých opic druhu Cercopithecus; nápadně nižší čísla skytá nerv zrakový již u poloopic druhu cheiromys madagascariensis. Jako u těchto vzácných nejvyšších obratlovců, jichž oči dodal závod přírodninami pana V. Friče, studoval jsem čiv zrakový i u přečetných druhů jiných ssavců, ptáků a plazů, u nichž stavba optického nervu jest sice jednodušší, přece však ještě tak složitá, že nebylo lze s určitostí vysloviti tušené pravidlo, že čím výše jest organisován živočich, tím četněji a složitěji jsou uspořádány svazečky vláken nervových v provazci čivu zrakového. Předpokládaje, že toto pravidlo o postupu od jednoduššího ku složitějšímu bude lze dokázati v nejnižší třídě obratlovců, totiž ve třídě ryb, vyšetřoval jsem nerv zrakový a oko v různých směrech vždy v několika exemplářích u všech našich sladkovodních a některých mořských ryb,

užívaje mimo makroskopické praeparace, lupy a mikroskopu i zrcadla očního, abych se přesvědčil o anatomických poměrech vnitra oka již za živa.

Svízele, výlohy a ztrátu času nechť uváží odborník.

Nejjednodušší uspořádání čivu zrakového nalezeno bylo u ryb štikovitých, kde nerv zrakový tvoří solidní, nečleněný válec, obklíčený zmíněnými pochvami vazivovými.

U ryb lososovitých, okounovitých, candátů a u mnohých mořských čeledí: Pleuronectes platessa, Anabas scandens (dar to cestovatele pana řed. Kořenského), Blennius a j. vysílá vazivová pochva do nervu mezi vlákna silné vazivové přehrádky, které obyčejně se dvou proti sobě ležících stran od pochvy do hmoty nervové vnikají, aniž dosahují strany protější, takže vláknová hmota nervová jeví se co varhánkově neb vějířově v pochvě složená blána, v jejíž záhybech právě leží ona silná, nerozvětvující se vazivová septa. U jeseterů a žraloků jsou tyto jednoduché, protější strany nedosahující výběžky vazivové měně pravidelně uloženy (ne jen se dvou proti sobě ležících stran).

Tato jednoduchá stavba (složený vějíř) stává se bohatší tím, že ony jednoduché výběžky, v nervu se rozvětvujíce, vnikají na příč do tloušťky blanky nervové, aniž však se tyto příčky navzájem setkají, spojí, takže dosud není žádný oddíl nervu zcela obklíčen vazivem co samostatný ohraničený svazeček (ryby kaprovité), nýbrž jest to pouze naznačeno, zvlášť u kapra a lína.

Teprvé u úhoře proniká střední výběžek pochvový až na opačnou stranu nervu, kde opět s pochvou se spojuje, takže hmota nervová rozpadá se již na dva úplně oddělené svazky, do nichž vnikají mimo to neúplné výběžky i od středního trámce i od pochvy. Ještě více rozčleněn jest provazec zrakový u pískoře, amerického sumečka a sumce, u nichž za okem tvoří 2—3, v oku až 10 samostatných svazečků, které v sítnici se končí v 10 papillách, což dosud u žádného živočicha nalezeno nebylo.

Z toho bylo by souditi, že ryby sumcovité jsou co do organisace čivu zrakového mezi vyšetřovanými rybami nejvýše. Je-li tento náhled správným, musí býti tato čeleď ryb blízko oněm rybám, o nichž jsme přesvědčeni a o nichž jest dokázáno, že jsou ve třídě ryb nejvýše organisovány, majíce dychadla i oběh krevní (žábra i plíce) uspořádány pro život ve vodě i vzduchu — jsou to ryby dvojdyšné, Dipnoi, jež tvoří přechod k obojživelníkům.

A tu vskutku jsem dokázal, že u dvojdyšných ryb, a to i u bahníka afrického, Protopterus annectens i u druhého druhu australského Ceratodus Forsteri jest nerv zrakový na průřezu za sklerou rozčleněn na samostatné svazečky, které ovšem dle vyšší organisace těchto tvorů a dle logického očekávání jsou o něco četnější.

Dle téhož dalšího postupu lze předpovídati u obojživelníku podobný útvar nervu zrakového, o čemž jsem se opět přesvědčil u našich amfibií, zvláště však u obrovského mloka japonského, Cryptobranchus japonicus, jehož oči daroval mi ze zvířete chloroformem usmrceného p. prof. A. Frič, jemuž zde za tento vzácný a čerstvý materiál zvláště děkuji.

Souvisí tudíž třída ryb v čeledi sumcovitých s dvojdyšnými a tím s obojživelníky. Tuto souvislosť dokázati lze však ještě jinými, důležitými vlastnostmi anatomickými.

Ostatní ryby kostnaté mají totiž anatomickou stavbu oka značně různou od ryb sumcovitých, u nichž nalézáme bulbus oční poměrně malý, tvaru neplochého, sítnici zavřenou, papillu okrouhlou, arteria hyaloidea vniká do oka, aniž tvoří tak zvané cévné těleso na obvodu oka, vše jako u obojživelníků! Mimo to jest povrchní rohovková blána velmi pohybliva, což rovněž dosud nikde uvedeno nebylo. I rozdíly v lebce dle Parkera liší sumce od ostatních čeledí ryb kostnatých.

U těchto jest oko poměrně veliké, zvlášť v zadu ploché, cévy krevní, určené pro vnitro oka, prostoupivše při nervu skrze bělimu, utvoří mezi sklerou a sítnicí poduškovité, podkovovité cévné těleso, které nerv shora objímá, pod nervem pak menší podobný útvar, který dosud znám byl jen u několika ryb kaprovitých a který auktor mimo to i u ostatních všech Cyprinoideí, ano mikroskopicky i u lososovitých a j. dokázal. U věčiny těchto ryb kostnatých zůstává sítnice dole od nervu, jehož papilla jest proužkovitá a rozštěpena, až k duhovce nezavřena, čili sítnice má štěrbinu, kudy vniká známý cévnatý processus falciformis z chorioideje do vnitra oka. Mimo to tvoří nerv zrakový, za okem jsa oblý, v oku lopatku a složen jest, jak již řečeno, v pochvě jako varhánkově stlačená blanka.

Nápadně podobné anatomické poměry co do nervu a cév jako u těchto čeledí ryb kostnatých nalezl spisovatel u ptáků, částečně i u reptilií, které již Huxley pro značnou příbuznosť pod společným názvem Sauropsides spojuje; těleso cévné vsunuto do vnitř oka co cévnatý klín (ještěry) neb hřebínek (ptáci), prostor pak mezi sklerou a sítnicí, kde u ryb (mimo úhoře, piskoře, sumce) kostnatých nalézá se mohutné cévné těleso objímající lopatku nervovou, není již tak široký, sklera přiléhá úže k tenčí cévnatce, takže onu lopatku nervovou budeme očekávati ve skleře a za sklerou, a to vskutku auktorem nalezeno bylo u ptáků (i varhánkovité složení nervu), ano podobné lopatkovité rozšíření nervu na skleře nalezeno bylo Rejskem i u sviště a sysla, jenž dle embryologického vývoje pankreatu, jak dokázal nedávno prof. Janošík, stojí mezi ssavci neobyčejně nízko.

Zde souvisí tudíž nejnižší obratlovci v rybách kostnatých příbuznými známkami přímo s plazy, ptáky a ssavci, takže se zdá, že spojení nejnižší třídy obratlovců, totiž ryb, dělo se ku třídám vyšším několika proudy, nejen jak dokázáno bylo, přes ryby dvojdyšné k amfibiím, kteráž stopa se nám dosud zachovala, nýbrž i na př. od řádu ryb kostnatých k ještěrům a ptákům (uvaž vymřelé Ichthyosaury a Ichthyornithy!), a památka, stopa tohoto spojení jest zachována ve vylíčené stavbě nervu zrakového, která mohla se v základu svém u tak různých tříd udržeti, mezi tím co orgány ostatní toho kterého tvora jako kůže, orgány hybné, vyživovací, cirkulační ano i samo oko, zvlášť v zevní části (sbírání, lámání paprsků světelných), přispůsobilo se během dob poměrům, v nichž žíti musil (voda, vzduch atd.), což na čiv zrakový, prostředkující vždy za všech poměrů životních jen vedení mezi okem a mozkem, podobný vliv míti nemohlo. —

Ku konci podává se důkaz, proč nehodí se mihule říční a Planerova do naznačené řady nervů zrakových: čiv ten zůstává u těchto tvorů na určito ve stadiu embryonálním i u dospělého živočicha.

Příspěvek k akutní leukaemii u dětí. Z c. k. dětské kliniky prof. Eschericha ve Štyrském Hradci. Napsal Dr. *Karel Švehla*, býv. operační chovanec c. k. české kliniky chir. prof. Maydla. Předloženo dne 24. února 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 22.

Předváděje dva případy akutního onemocnění leukaemií u dětí v jejich klinickém průběhu jakož i jejich vyšetření mikroskopická, probírá autor chorobu tuto jak se stanoviska pathologicko-anatomického, tak z aetiologického i co se průběhu týče. V části anatomicko-pathologické probírá změny při leukaemii se vyskytující dle orgánů při chorobě této různým změnám podrobených jako symptomatologii leukaemie.

V literatuře se rozeznávají tři druhy leukaemie: lienální, lymfatická a myelogenní; než případy, kde by pouze jednotlivé orgány tyto byly súčastněny, jsou řídkými; obyčejně bývá onemocnění toto formy smíšené.

Dotýkaje se labilnosti symptomů jako zduření jater, bolestivosti kostí a z toho možných dedukcí, přechází autor k vylíčení změn v traktu zažívacím, mezi nimiž gingivitida až ulcerosní, vředy na střevech, zduření žlaz mesenteriálních atd. Při té zmiňuje se o theorii infekční leukaemie těmito nálezy vyvolané. Autor přechází dále ku krvácení, k významu tohoto lokalisací jeho.

O příčině a podstatě dušnosti při leukaemii podává autor nálezy Moslerovy, Pettenkoferovy a Voitovy, srovnávaje tyto s nálezy vlastního pozorování.

Pro důležitosť změn v krvi věnuje autor této delší pozornosť, předváděje nálezy různých pozorovatelů, kritisuje jich oprávněnosť a srovnává je vespolek a s vlastními nálezy.

Co se aetiologie týče, předvádí autor různé názory pozorovatelů. Dle jedněch jest leukaemie onemocněním infekčním, jehož agens dosud neznáme, dle jiných jest výsledkem chorob jako anaemie, syfilis, malarie, purpura haemorhagica, pseudoleukaemie a j. Při této příležitosti poukazuje autor na důležitosť častého vyšetřování krve, dle něhož pouze možno stanoviti v mnohých případech diagnosu leukaemie.

Průběh nemoci jest dvojí: chronický a akutní; tomuto se zřetelem ku vlastnímu pozorování pozornosť věnována. Léčení malomocno! Odůvodněno podávání chininu, atropinu a léčení symptomatologické; zmíněno i léků různě užívaných.

Příspěvky ku poznání permu Českobrodského a Černokosteleckého. (Práce provedená podporou České Akademie.) Napsal Dr. *Bedřich Katzer.* Předloženo dne 21. června 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 23.

Rozprava obsahuje výpis geologického vývoje a tektoniky uložení permského útvaru v okolí Českého Brodu a Černého Kostelce se zvláštním zřetelem k užitebným ložiskům v oboru jeho. Spisovatel dovozuje, že permská oblasť tato jest původu místního i samostatného, jejíž materiál horninový pochází z blízkého okolí. Rozlišiti lze v ní v podstatě dva stupně: spodní slepencový a svrchní pískovcový a lupkový; na spodu tohoto druhého vyskytují se místy flícky kamenouhelné. V tektonickém ohledu jeví se celé ulo-

žení prostoupeno jihoseverními puklinami, které v tektonice Čech mají vůbec velikou úlohu, a není pánev, nýbrž skládá se z řady jednostranných smrsků, které s východně soumezícím pohořím rulovým teprvé jaksi na pánev se doplňují. Impregnační ložiska mědéných rud nejsou za dnešních poměrů s prospěchem dobyvatelna, a totéž platí o nepatrných slojích kamenouhelných, jichžto geologické poměry několika profily jsou znázorněny. Oboje ložiska užitebná podporují povahou svou náhled o místním původu uložení. Zkamenělých rostlin bylo dosud z permu tohoto známo 25 druhů; v rozpravě doplněn počet jich na 40.

Devonští trilobiti u Čelechovic na Moravě. Napsal *Frant. Smyčka*, assistent Musea král. Českého. (S vyobrazením v textu a tabulkou.) Předloženo dne 14. června 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 24.

Autor podává v této práci kritický popis 5 trilobitů devonských, z nichž dva jako nové druhy uvádí. Jsou to: Bronteus intermedius Goldf., Dechenella Verneuili (Barr.), Proetus Čelechoviceusis Smyčka, Proetus moravicus Smyčka, Cyphaspis sp. Popisu tomu předeslal zatímní seznam petrefaktů, které zde sbíral, a na základě kterých stáří vrstev bohatých na uvedené zkameněliny přičetl spodnímu stupni svrchního devonu.

O pestrých barvách některých sladkovodních korýšů. Z prací na zoologických stanicích podává prof. Dr. *Ant. Frič.* (Se dvěma tabulkami v barvotisku.) Práce věnovaná 4. července 1895 za přijetí do České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 25.

Práce pojednává o pestrých barvách, které se objevují co skupiny modrých a růžových buněk na různých místech těla korýšů, nejvíce poblíže zažívací roury. Nejpěkněji pozorovány u Holopedium gibberum v Kačležském rybníce roku 1890, kdežto týž druh v Černém jezeře na Šumavě zůstává po celý rok bezbarvý. Podobné zbarvení pozorováno u Daphnia longispina Leyd, D. Kahlbergensis Schoedl, Daphnella brachyura Liev., Sida crystallina a Eurycercus lamellatus O. F. Müller. Též pozorováno u mnohých druhů diffusní růžové zbarvení celého těla, což se vykládá jako onemocnění velice malými bakteriemi.

U Copepodů popsáno zbarvení u Diaptomus gracilis, u různých Cyclopů a u Heterocope saliens.

U Holopedií nelze pestré zbarvení pokládati za sexuální zjev k přilákání samců, jak se Weissmann domníval; neb dokud jsou samičky pestré, nejsou v rybníce samci, a když se těla na podzim objeví, jsou již samice bezbarvé. Spíše se zdá, že barvy objevují se co úkaz blahobytu při hojné potravě a dostatečné teplotě vody. Ku práci přiloženy jsou 2 barvotiskové tabulky.

O působení sirovodíka na roztoky kyselin antimoničné, arseničné a tellurové. Podává Dr. *Bohuslav Brauner.* Z technického laboratoria české university. Předloženo dne 2. července 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 26.

Antimon, arsen i tellur, v podobě svých nejvyšších sloučenin kyslikatých, chovají se proti sírovodíku každý svým zvláštním způsobem, a sice závisí chování toto, jak autor v pojednání svém dokazuje, na postavení prvků těchto v periodické soustavě Mendělejevově. U arsenu jest prvním produktem uvedeného účinku kyselina sulfoxyarseničná (Mc. Kay). Autor dokazuje, že i u antimonu se tvoří kyselina sulfoxyantimoničná, jež je však daleko nestálejší, nežli obdobná kyseina arsenu. U telluru jsou poměry komplikovanější, a tvoření se analogické kyseliny sulfoxytellurové nebylo lze konstatovati.

Práce sama jest pokračováním a theoretickým výkladem práce Dra Boška o působení sírovodíku na kyselinu antimoničnou, provedené v laboratoriu české university a uveřejněné ve spisech Akademie. (Rozprav třídy II. ročníku III. číslo 31. str. 1—19.)

Argon a Helium, nový typ plynů. Podává Dr. *Bohuslav Brauner.* Předloženo dne 15. července 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. čís. 27.

V květnovém čísle Věstníka podal autor historii odkrytí argonu a vše, co tehda o nové této součástce naší atmosféry známo bylo. Od té doby odkryl Ramsay zahříváním minerálu Cleveitu s kyselinou sírovou neb ve vakuu nový plyn, jenž nazván byl „Helium“, jelikož se jeví ve spektru jeho zejmena žlutá čára D_3, kterouž Lockyer roku 1868 ve fotosféře slunce pozoroval a neznámému dosud novému prvku heliu připisoval. Oba plyny náležejí k novému typu plynů, a hlavní vlastnosti jejich jest, že se ani za současného působení silného elektrického výboje s jinými látkami neslučují. Argon má molekulárnou váhu 39·8, Helium 4, ale není jisto, jsou-li oba plyny čistými chemickými individuy. Naopak nasvědčují mnohé okolnosti tomu, že jsou to směsi. Autor pokládá argon za alotropický dusík N_3 a helium za alotropický vodík H_3, a sice jsou v obou plynech původní atomy silně kondensovány, za velkého vybavení energie, kteréž tedy málo v nich zbylo.

Studie o českých graptolitech. Podává Dr. *Jaroslav Perner*, assistent Českého Musea. Část II. Monografie graptolitů spodního siluru. (S 5 litografovanými tabulemi a 9 výkresy v textu.) (Palaeontographica Bohemiae Nro. II. b.)

Část tato, tvořící sama o sobě celek, obsahuje popis graptolitů z Barrandovy etáže D, representující v Čechách spodní silur (= Ordovician Lapworth). V úvodě jest poukázáno na vzácné (poměrně) vyskytování se graptolitů v etáži D, mající příčinu hlavně v petrografickém rázu hornin vrstvy ony skládající. Pak následuje úplný seznam literatury o všech graptolitech, dle chronologického pořádku sestavený a zahrnující publikace z l. 1727 až 1895. Vedle toho jest podán zvlášť historický přehled literatury, týkající se pouze českých graptolitů, při čemž u každého díla jest vytčen stručné obsah a poznámky, týkající se výsledků těch prací, a tableau všech graptolitů dosud z Čech uváděných. V další stati jest probrána systematika graptolitů a podán klíč k určování všech rodů na základě systému Lapworthova a Tullbergova.

Přehled geologického rozšíření popsaných druhů.

Jmeno druhu	D_1 β	D_1 γ	D_3	D_4	D_5
Dichograptus leptotheca, n. sp.	+				
Tetragraptus caduceus, Salter	+				
Didymograptus Murchisoni, Beck.		+			
„ nanus, Lapworth		+			
„ denticulatus, n. sp.		+			
„ oligotheca „		+			
„ spinulosus „		+			
„ Lapworthi „	+				
„ Barrandei „	+				
„ bifidus, Hall. var. incertus mihi		+			
„ vacillanoides, n. sp.		+			
„ clavulus „		+			
„ V-fractus Salt. var. volucer. Nich.		+			
„ pennatulus, Hall. var. hamatus mihi	+				
„ lonchotheca, n. sp.	+				
„ retroflexus „		+			
„ linguatus . „		+			
Cryptograptus (Idiograptus) tricornis, Carr.. .		+			
Dicellograptus anceps, Nich.					+
Climacograptus Nováki, n. sp.		+			
„ tectus Barr., sp.			+		
Diplograptus pristis, His.					+
„ (Glyptograptus) trubinensis, n. sp.			+		
„ „ euglyphus, Lapw. var. angustus mihi					+
„ „ teres Barr.					+
„ „ lobatus n. sp. . . .					+
„ lingulitheca n. sp..					+
„ insculptus, n. sp.				+	
„ rugosus, Emmons var. Fritschi mihi					+
„ truncatus, Lapworth				+	
„ foliaceus, Murch. var. vulgatus, Lapw.					+
Počet druhů v jednotlivých pásmech . .	6	13	2	2	8

V popisné části jest uveden z etáže D celkem 31 druh. Z toho jest 8 druhů známých též z cizího siluru (spodního). Z ostatních 23 forem, dosud jen z Čech známých, pouze 2 formy byly uváděny jakožto od Barranda pojmenované, ostatní jsou buď nové druhy nebo variety. Některé druhy měly dříve, jak se autor ve sbírce Barrandově přesvědčil, jen rukopisná jména; nebylyť jim ani popsány, aniž vyobrazeny, a musily býti uvedeny jakožto synonyma druhů v Anglii, Švédsku a v Americe popsaných. Vedle toho jest popsána forma nenáležející ku pravým graptolitům (Rhabdophora), nýbrž spíše ku Dendroidum (Cladophora), a to Dendrograptus (?) constrictus z D-$d_1\beta$.

Seznam a geologické rozšíření graptolitů v jednotlivých pásmech etáže D podává následující tableau, kteréž ukazuje tutéž successi, jakáž byla seznána v jiných zemích.

Příspěvky k dějinám českého divadla. Napsal *F. Menčík.* Rozprav třídy III. ročníku IV. číslo 1.

Jednoduchá forma obřadů, které na některé církevní slavnosti v kostele se konaly, jest hlavním zdrojem her církevních. Zvláště to bylo o svátcích vánočních, velikonočních, jakož i některých jiných. Až do XI. století trvala při obřadech původní jejich podoba; odtud pak rozváděly se rychlým krokem dále. Hlavním popudem k tomu byla hymna „Victimae paschali", jež tehdy k obřadům velikonočním byla připojena; o vánočních připojeny hymny jiné. Z nich pak přetvořovaly se obřady ve formu dialogickou, a záhy k slovům dialogu latinského připojen i výklad v řeči národní, že již od XIII. století do obřadů, jež malým výstupům se podobaly, vnikal duch národní, až později řeč latinskou docela zatlačil. Zároveň spojovány příbuzné části některých výstupů úžeji k sobě a doplňovány novými scénami, že již staly se z obřadů hry zcela světské, které právě proto vypuzeny byly z míst posvátných, a tím ještě vhodnější doba k jich rozvoji nastala.

Také v Čechách byly obřady podobné v kostelích; hry samy již hotovy odjinud sem se dostaly, k čemuž hlavně ukazuje, že zcela stejně české hry jsou uspořádány jako cizí. Stalo se to někdy ve XIII. st., a již ze XIV. st. máme zbytky her, které jsou podoby zcela světské a také v nich obecná mluva převládá. Velikonočních her několik jest i z XV. st., a k nim druží se „pláč Mariin". O jiných hrách, které tou dobou ve Francii byly pěstovány, jako „Život apoštolů", „Mikuláš", nemáme ovšem zpráv, ale bezpochyby i tu cizina na Čechy působila.

Místo, kde hry prvotně se prováděly, byl kostel, potom hřbitov nebo náměstí, kde budováno jeviště ve tři díly rozdělené. Úprava hrám byla přiměřená. Hráli lidé světští, v jichž rukou nadále spočívalo i řízení her; odtud tvořily se stále divadelní společnosti. I ve hrách velikonočních i ve světských kladl se děj vedle děje historicky věrně, což na újmu bylo vnitřní jich hodnotě.

V Čechách nabyly hry divadelní nového života v XVI. století vlivem humanismu, zvláště hrami Terenciovými a Plautovými. Od polovice toho století nejen v Praze, i jinde, jako v Chebě, Trutnově, Kolíně, Jihlavě, ujali se her rektoři škol, kteří pak závodili s universitou, k obveselení svých spoluobčanů hry sami skládajíce, nebo jinde složené na jeviště uvádějíce. Ještě většího rozšíření dostalo se hrám od jesuitů, kteří v kollejích, v království Českém založených, každého roku jednu neb i více her pořádali.

Ruch tento působil i na rozvoj her prostonárodních, sloužících k obveselení lidu obecného, i na rozvoj her vážných, jimiž lid poučiti a povzbuditi se měl. I tu činni byli rektoři škol. Později na jich rozšíření působily i společnosti herecké, které od konce století XVI. do Čech se dostaly.

V ostatním vypočteny jsou hry jesuitské a jiné, které od roku 1621 do 1775 se hrály, pokud se takových zpráv dopátrati mohlo. Chronologicky tu uvedeny jsou hry kollejí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, jež všecky

spolu v úzkém byly spojení, což tu a tam ze stejné látky her na jevo vychází.

Korrespondence Josefa Dobrovského. Díl I. Vzájemné dopisy J. Dobrovského a Fortunata Duricha z let 1778—1800. K vydání upravil *Adolf Patera.* (Sbírka pramenův. Skupina druhá, číslo 2.) V Praze 1895, str. IX. 471 (1).

Třída III. ve svých pravidlech pro vydávání pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku vytkla si úkol, hlavní péči věnovati korrespondenci spisovatelů domácích zvláště z konce XVIII. a z první polovice XIX. století, a počala proto tímto dílem vydávati korrespondenci Jos. Dobrovského, jednoho z nejvíce vynikajících učenců národa českého této doby. V tomto díle obsaženy jsou listy J. Dobrovského k F. Durichovi (88) a Fortunata Duricha k J. Dobrovskému (75) z let 1778—1800; jsou velice zajímavy a podávají hojnost materialu pro dějiny slovanských literatur a jazykozpytu slovanského zvláště. Celá sbírka jich chová se nyní v knihovně Musea království Českého v oddělení rukopisném (sig. VIII. E 16.).

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník V. Číslo 4. (Svazek 39.) Charles Baudelaire: *Výbor z „Květů zla“.* Přeložili Jaroslav Goll a Jaroslav Vrchlický. — Číslo 5. (Svazek 40.) *Píseň písní.* Přeložil Rudolf Dvořák. — Nákladem Jana Otty.

Listy paní Kateřiny z Žerotína, rozené z Valdštejna. Vydal *František Dvorský.* II. Dopisy z roku 1634 a 1635. Histor. archivu České Akademie čís. 7. V Praze 1895.

Druhým dílem obsahujícím dopisy z r. 1634 a 1635 jest korrespondence jedné z předních paní českých ukončena. Co pověděno v krátkém úvodu k prvnímu dílu, platí též o svazku druhém. Obšírný spis, který chystáme do tisku, bude životopisem jejím i manžela jejího Karla z Žerotína; jím nově bude osvětlena smutná doba před bitvou na Bílé Hoře i po ní. Proto také pomíjíme zatím dalších výkladů.

O volumetrickém stanovení cukrů roztokem měďnato-ammonatým. Podává *Zdeněk Peška.* Z ústavu chemického české university. Předloženo dne 24. května 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 19.

Autor navrhuje, jak již dříve sdělil, ku quantitativnému stanovení cukrů roztok měďnato-ammonatý, který jsa modrý, dostatečným množstvím cukru mění se v bezbarvý roztok měďičnato-ammonatý. Pro lehkou okysličitelnost tohoto užívá se při této methodě vrstva paraffinového oleje, aby vzduch k roztoku přístupu neměl. V úvodu podává se přehled dosavad užívaných method ku stanovení cukrů, a vytčeny jsou jich vady neb obtížné provádění. Dále podány podrobné resultáty prací, které byly provedeny, aby se stanovila reakční mohutnost glykosy, cukru invertního, maltosy a cukru mléčného, jakož i stanovena délka času, jehož potřebuje každý z dotčených cukrů k redukci roztoku měďnato-ammonatého. Shledáno u všech, že redukční mohutnost není konstantní, nýbrž že jest závislou na zředění roztoku cuker-

natého, a sice že se zředěním pravidelně klesá. I bylo nutno u každého cukru stanoviti několik bodů funkce této koncentrace a methodou nejmenších čtverců vypočísti pravdě nejpodobnější hodnoty, které vzaty pak za základ sestrojení tabulek, jichž lze v praxi při stanovení jednotlivých cukrů užiti. Tabulky tyto sestrojeny jsou tak, že udávají, za upotřebení 100 cm^3 měďnato-ammonatého roztoku, dle spotřebovaného množství kubických centimetrů roztoku cukernatého přímo milligrammy cukru obsaženého ve 100 cm^3.

Mimo to pozorován účinek saccharosy v roztok měďnato-ammonatý, a shledáno, že saccharosa v roztok měďnato-ammonatý působí tak slabě, že reakční mohutnost 1 *g* saccharosy jest aequivalentní 0·0026 *g* invertního cukru.

Několik porovnávacích pokusů roztoky cukernatými, které obsahovaly mimo to dextriny, mezi navrženou methodou volumetrickou a methodou vážkovou ukázalo, že dextriny v roztok měďnato-ammonatý působí, avšak slaběji než v obyčejný roztok Fehlingův.

Několika doklady pak autor dokazuje, že této methody volumetrické lze použiti k rychlému a přesnému stanovení cukrů.

Svazky orthogonálných hyperboloidů. Napsal *J. S. Vaněček.* Předloženo dne 21. června 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 28.

Z rovinných svazků přímkových libovolných mocností dají se odvoditi svazky orthogonálných hyperboloidů, které mají dvě základní přímky různých soustav za společné, čímž se podstatně liší od svazků, jimiž se zabýval Ruth, který vyšetřoval svazky mající dvě realné plošné přímky téže soustavy za společné.

Svazky v tomto pojednání uvedené obalují plochy mnohých zajímavých vlastností. K některým zvláštním těmto plochám je stručně poukázáno.

Plocha kardioido-hyperboloidová. Napsal *J. S. Vaněček.* Předloženo dne 21. června 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 30.

Tato plocha obaluje orthogonálné hyperboloidy odvozené z plošných přímek jedné soustavy libovolného orthogonálného hyperboloidu.

Plocha kardioido-hyperboloidová je přímková 4. řádu, která má vratnou přímku jakožto společnou základní všech obalených hyperboloidů. Roviny vedené touto přímkou, jež jest na ploše dvojnásobnou, protínají plochu v hyperbolách, jež jsou poledníkovými křivkami odvozené plochy.

Vrstevnicové řezy jsou kardioidové.

O některých abnormitách rostlin složnokvětých. Napsal *Josef Velenovský.* S lithograf. tabulkou. Předloženo dne 18. října 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 33.

Vyloženy a podrobně popsány sezelenalé úbory květní druhu Tragopogon pratense. Všechny květy jsou stopkaté na lůžku, a většina okončuje květní osu novým pupenem, v malý úbor přetvořeným. Místo chmýru (pappus)

vyvinuty středním nervem opatřené lístky kališní, jichž počet tím více se blíží číslu 5, čím více květ sezelenal. Na koruně není valná změna patrna. Semenník jest dokonale svrchní a přetvořen ve dva volné plodolisty. Tyčinky sotva změněné vynikají pod semenníkem. Na plodolistech nikde není vajíček v jakékoliv podobě. Zřetelně pozorováno na málo sezelenalých květech, že normalní vajíčko zvolna se přeměňuje v terminalní pupen, což zdánlivě odporuje běžné ovularní foliolarní theorii. Podán výklad k záhadnému úkazu tomuto. — Vyobrazena malinká rostlinka druhu Bidens tripartita, jejíž všechny květy vytvořeny jsou ve všech kruzích čtyřčetně. Zjev ten pozorován posud jen dvakrát. — V úborech obecného jestřábníka Hieracium silvaticum nalezeny květy ve všech přechodech z tvaru jazykovitého (normalního) do pravidelného, trubkovitého tvaru, jaký na př. běžným jest v terči skupiny Corymbiferae.

Základové theoretické fysiky. Díl třetí. Mechanika molekularná, theorie vibračního a undulačního pohybu, akustika. Sepsal Dr *Aug. Seydler*, vydal a doplnil Dr. *František Koláček.* S četnými dřevotisky. V Praze 1895.

Obsah spisu dělí se na tři knihy.

V knize první pojednává prof. Seydler o všeobecných vlastnostech hmoty, o stavech skupenských, o fysikalní struktuře hmoty, o základních pojmech krystallografie, o chemické struktuře hmoty, o hypothesách konstituce hmoty se týkajících, jakož i konečně o úkazech fysikalných se stanoviska fysiologického a psychologického.

Tato stať byla určena za úvod k třetímu svazku, jenž dle plánu Seydlerova měl obsahovati všechny partie fysiky v prvních dvou svazcích neprobrané, jako na př. optiku, thermodynamiku atd., od čehož však vydavatel z důvodů v předmluvě uvedených upustiti musil.

V druhém oddílu téže knihy mluví se o základních druzích pohybu, o deformacích a reakčních silách pružnosti. Všeobecné rovnice pružnosti odvozeny zde jednak pomocí pojmu energie deformační z principu energie, jednak podán výklad molekularné theorie Navierovy-Poissonovy.

Vydavatel doplnil úvahy ty několika příklady.

Problem de St. Venantův podal prof. S. na základě úvah Clebschových.

Diskussi výsledků zde nalezených nahradil však vydavatel přístupnějším synthetickým zpracováním problemu, vytknuv zároveň, že problem ten byl Clebschem co do podmínek geometrických poněkud úzce formulován.

Zbytek knihy první, rovněž od vydavatele sepsaný, jest věnován theorii rovnováhy elastických trámů, Kirchhoffově theorii tenkých tyčí původně rovných neb i zakřivených (spiral), jakož i problemu o rovnováze tenkých desk elastických a blan napjatých. Tyto úkoly jsou zde dle možnosti synthetický zpracovány, stávajíce se takto studujícím snáze přístupnějšími nežli ve formě původní, Kirchhoffem podané.

Druhá kniha zabývá se theorií vibračního a undulačního pohybu, napřed se stanoviska více méně elementarného, Fourierovými řadami a jich applikacemi. Vydavatel přidal stať o vodních vlnách tíží a kapillaritou podmíněných,

nauku o vlnění v pružných ústředích, jak tuhých tak tekutých, výklad interference záchvějů, kombinačních tónů, konečně odrazu, lomu a ohybu vln, vše na základě řešení parcialných rovnic differencialních, jimiž se řídí veličiny, které pohyb vlnivý karakterisují.

V třetí knize „akustika" nadepsané, pochází mimo úvod do theorie strun a tyčí vše ostatní od vydavatele. Sem náležejí četné problemy o struně a tyči, theorie membran a desk Chladného, píšťal a resonatorů, všeobecná theorie kmitajících soustav, stať o vlivu ústředí na kmity těles v něm obsažených atd.

§ 46., jednající o kmitech konečné velikosti, podává mimo hlavní obsah známé práce Riemannovy ještě výklad akustické attrakce a repulse, zejména se zřetelem na pokusy Schellbachovy-Dvořákovy.

Aristotelova politika. Přeložil Dr. Pavel Vychodil. Sbírky spisů filosofických, vydávané I. třídou České Akademie, čís. 1. Nákladem J. Otty v Praze.

Chemie organická. Sepsal prof. Dr. Bohuslav Raýman. Díl I. Řada steatická, sloučeniny vazeb jednoduchých. Encyklopedie nauk přírodních, již pořádá třída II. České Akademie, čís. 1. V Praze 1895. Nákladem Jana Otty.

Gregor XVI. und Pius IX. Ausgang und Anfang ihrer Regierung, October 1845 — November 1846. Mit Benutzung von Metternich'schen Schriften und k. k. Botschaftsberichten aus Rom. Von *Frh. v. Helfert.* Rozprav třídy I. ročníku IV. číslo 1.

Vypravování se počíná šrůtkou Riminskou, čímž strana mladé Italie chtěla zahájiti pobouření veškerého státu církevního. Pokus se nezdařil; po té kuly se všeliké nové plány, ale žádný nebyl uveden ve skutek, a poslední měsíce panování Řehoře XVI. uplynuly na venek pokojně. Z konaného po jeho smrti sotva třídenního konklave vyšel, zcela mimo očekávání většiny kardinálů a širšího obecenstva, kardinál Giovanni Maria hrabě Ferretti-Mastai jakožto papež Pius IX. Nastoupení a první měsíce jeho panování byly skvělé, samé holdování a slavnosti, samý jásot a samá radosť. Nesnáze měly teprve později se dostaviti; známé: Per aspera ad astra při Piovi IX. se obrátilo: Per astra ad aspera! To však již se vymyká z přítomného líčení, které se končí slavnostním převzetím Lateranu a inauguračním listem Pia IX. „urbi et orbi".

Dodavek obsahuje netištěné posud listiny o vyjednávání Řehoře XVI. s carem Mikulášem I. o stavu katolické církve v Rusku.

Element psychologický. Studie Dr. *Frant. Krejčího.* Předloženo 3. listopadu 1895. Rozprav třídy I. ročníku IV. číslo 4.

Elementy jsou jednoduché pojmy, při nichž vědecká analysa zastaviti se musí na cestě k rozřešení problému, jehož se ze všelikých příčin odvážiti nemůže. Elementy tvoří tedy základ soustavy věd, jichž vlastní základní pojem, princip, není dán, tedy všech věd induktivních, chceme-li je tak

zváti, nebo empirických; jsou nejabstraktnější, nejobecnější pojmy, jsou poslední příčinou všech zjevů jistého oboru a repraesentují nejnižší stupeň vývoje. Z povahy vědeckého systému, jenž má býti vzbudován dle zásady dostatečného důvodu a jí podřízených zákonů kausality a vývoje, vyplývají pro elementy jisté požadavky, jež zveme logickými. Se stanoviska celku myšlení, jenž rovněž musí systematicky býti uspořádán, aby poskytoval podklad názoru o světě, vyplývají zase jiné požadavky, jež můžeme zváti filosofickými.

S tohoto hlediska podniknut jest v přítomném pojednání pokus stanoviti elementy theorie psychologické.

Logické požadavky, applikovány na psychologii, znějí pak takto: elementy buďtež abstrahovány ze zjevů zkušeností daných, buďtež beze všech příměktů spekulativních. Z toho plyne: nic hmotného nemůže býti elementem psychologickým, aniž pojem nějaký, jenž by obstál jen s metafysickými předpokládáními. Filosofický požadavek jest, aby duševní kausalně souviselo s hmotným. Poněvadž však tomuto požadavku na odpor jest empirické faktum úplné nesrovnalosti psychického s hmotným, může býti závazným při stanovení elementů jen tehdy, když jest nějaký zjev zkušeností dán, jenž neodporuje této nesrovnalosti, a souvislosť duševního s hmotným demonstruje. Zjev takový spatřuje se v průjevech pudu. Tedy element psychologický musí nějak souviseti s pudem.

Zkoumáme-li nyní dle tohoto měřítka, co posud za elementy bylo pokládáno, shledáváme předně, že nejvyšší druhové pojmy, k nimž správným postupem induktivním dospěti se může, jsou ony běžné: představa či pocit, cit a vůle, že jsou to pojmy souřadné, že nedají se na jeden z nich redukovati, že není více jednoduchých základních jevů (jako Brentanův soud); za druhé, že žádný z nich sám o sobě, ani všechny najednou nemohou za elementy pokládány býti; neboť vždy odporuje se tím požadavkům, jež byly z předu vytknuty.

Poněvadž pak představa (pocit), cit, vůle jsou právě pojmy a ne stavy duševní, neboť nikdy nemáme představ, pocitů, citů, nemáme vůli, nýbrž představujeme nebo cítíme, chceme; a poněvadž každý skutečný zjev duševního života všechny ty tři stránky obsahuje: pokládá se za element psychologický počitek (sensace). Je to stav duševní, vznikající popudem, jenž má tři stránky: obsah, přízvuk a zárodek snahy, jejíž fysiologický korrelat tvoří reakce motorická, která na každé podráždění sensitivních nervů dle zákona o zachování energie nastati musí. Tímto doplněním pojmu pocitu (Empfindung) liší se element v pojednání stanovený ode všech dosavadních, a důkaz theoreticky, empiricky a srovnáváním vedený o nutnosti takového doplnění tvoří druhou část práce.

Co se týče stanoviska filosofického, budiž zde podotčeno, že, cokoli řečeno jest proti metafysické fasi psychologické, netýče se metafysiky jakožto samostatného oboru myšlení.

Některé poznámky ku klinickému obrazu mnohotné sklerosy ložiskové v mozku a míše. Z II. české lékařské kliniky prof. Maixnera. Napsal Dr. *Jan Hnátek*, assistent kliniky. Předloženo dne 18. října 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. č. 32.

V řadě 15 případů sklerosy cerebrospinální vyskytly se některé hodné širšího zájmu a bedlivějšího povšimnutí, poněvadž nekráčely ve vyšlapaných stezkách obvyklých paradigmat. Jedna skupina jich činí nárok na zvýšenou pozornost pro jeden neobvyklý příznak, totiž podkožní haemorrhagie, které dva z našich případů provázely, se zálibou se usídlujíce v kůži dolních končetin, hlavně lýtek, ač v jednom z nich ani horní končetiny jich nebyly prosty. U žádného z nich nešlo o krvácivosť z jiné příčiny, tak že dle zkušenosti, že při nemocech čivových podobné poruchy vasomotorické nejsou výjimkové, řaditi je sluší do rámce sklerosy. — Oba tyto případy dospěly k sekci. V prvém z nich — jenž předstíral obraz malum Pottii — konstatována roztroušená ložiska sklerotická, omezená na míchu, — v druhém byly oba díly centrálního nervstva — mozek i mícha — chorobného procesu účastny. Vyskytování se podlitin krevních nebylo zvláště — jak při tabes se shledalo — vázáno na neuralgické bolesti příslušných údů. —

Laryngoskopické vyšetření za účelem konstatování polohy a chování se vazu při skandované řeči dosvědčilo, že i při dobře vytčené této poruše nemusí býti jich intenční třes hotovou událostí, nýbrž že pozorovati možno při fonaci, že síla innervace, kterou struny hlasové ku sblížení se hotoví, je větší, než bychom očekávali, že děje se s jistou nejapností, jež upomíná na ataxii. Oddalování strun provázeno bývá záchvěvy, jež as tři se vystřídají, než struny zaujmou obvyklou klidnou svoji polohu. Zjev ten je však přechozí. — Zajímavý byl nález syringomyelie při vytčené sklerose cerebrospinální. Dutiny (počtem tři) seděly v dolní části míchy hrudní a míše bederní. Majíce průměr pouze 2 *mm* zasahovaly za to tím větší prostoru délkovou. Klinicky nebudila tato komplikace žádným způsobem podezření. Souvisí to asi jak s lokalisací, tak snad i s rozměry jejími. Jiný z popsaných případů poskytoval značnou syringomyelitickou dissociaci citlivosti, aniž při ohledání anatomickém syringomyelie shledána. Zdá se dle toho, jakož i dle více jiných případů, že podobné anomalie citlivosti budou — bude-li vždy po nich pátráno — mnohem častějším nálezem a proklestí si cestu k uznání svého domovského práva v obrazu sklerosy. Jeden z případů, vyznačující se změnami ve kloubech ne nepodobnými arthropathiím, poskytoval zjev třesu spontánního ve formě mono- i hemiplegické, této časem i skřižované. Počátky sklerosy činí po stránce diagnostické překážky často nepřekonatelné. Jednou halila se v obraz neurasthenie, jindy bylo těžko vésti čáru mezi ní a nádorem mozečku.

Všechny případy jevily progressivní ráz. Pouze u jedné ženy, u níž byla sklerosa komplikována s těhotenstvím, nastalo po porodu nedonošeného plodu relativní zlepšení takového stupně, že individuum dříve paraplegické mohlo choditi, ovšem s námahou. Šest nemocných zemřelo; 4 pneumonií, 1 tyfem a 1 sepsí po komplikacích se strany orgánů močových.

O substituci svalové. Napsal prof. Dr. *J. Thomayer.* Věnováno za přijetí do České Akademie. Předloženo dne 17. října 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 34.

Spisovatel pozoroval vícekráte, že při obrně některých svalů jiné zachované svaly, ač původně jiných fysiologických úkolů, pohyb následkem obrny svalové ztracený vykonati se snaží. Zjev ten jmenuje spisovatel substitucí svalovou a cituje na doklad svých názorů dvě podrobnější pozorování,

v nichž při obrně svalu deltovitého svaly na lopatce se upínající lopatku v pohyb uváděly a tím pohyby původně svalem deltovitým vykonávané aspoň z části prováděly. V jednom případě následkem ochrnutí ohýbačů v lokti supinator longus celý úkol na se vzal a velice mohutným, konturu předloktí měnícím stahem se vyznačoval.

Příspěvky ku poznání korýšů vrstev štramberských. Napsal MUDr. *Mauric Remeš.* Předloženo 15. listopadu 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 35.

Vrstvy štramberské, pojmenované dle městečka Štramberka na Moravě, patří ku přechodním vrstvám mezi útvarem jurským a křídovým, t. zv. tithonskému stupni, a sice jeho vyššímu oddílu. Palaeontologům dobře známy jsou hojností krásných zkamenělin. Autor vytkl si úkol, zpracovati na základě hojného materiálu své sbírky korýše vrstev těch.

Práce počíná se krátkým přehledem dosavadní literatury o palaeontologii korýšů vrstev štramberských. Stať popisná rozdělena je ve dvě části, z nichž první pojednává o racích měkkorepých (anomura), druhá o krátkorepých (brachyura). Z druhů ve Štramberku se vyskytujících uvádí autor některé zcela nové druhy; u mnohých z jiných nalezišť známých zjištěn Štramberk jako nové naleziště, a konečně doplněn u několika jinde popsaných druhů neúplný popis. Raci měkkorepí zastoupeni jsou čeledí Galatheidae Fabr. Nové druhy popsány dva: Galathea striata a tuberosa; pro Štramberk nové jsou: Galathea antiqua, eutecta, Zitteli (Möricke); u Galathea antiqua a eutecta doplněn popis rostra. — Čeleď Prosoponidae raků krátkorepých, o kterých jedná druhá část stati popisné, rozvržena na tři rody: Oxythyreus, Cyclothyreus a Prosopon. Přehled literatury prosoponid ji předchází. Z rodu Oxythyreus znám byl dosud jen Reussem popsaný druh Oxythyreus gibbus — autor připojuje dva druhy nové: O. minor a transitorius, z nichž tento pokládá za přechodní tvar k nově postavenému rodu Cyclothyreus. Druh Cyclothyreus strambergensis zevrubněji popsán a postavení jeho objasněno. Z rodu Prosopon jsou nové tři druhy: P. Katholickýi, P. Fričii a P. globosum. Nové naleziště zjištěno ve Štramberku při těchto druzích: P. oxythyreiforme Gem., P. heraldicum Möricke, P. laeve H. v. Meyer, P. Fraasi a ovale Möricke, P. Heydeni a tuberosum H. v. Meyer. Popis doplněn u P. angustum Reuss a ovale; odchylky od původního popisu uvedeny u P. heraldicum a ovale Möricke, P. marginatum a Heydeni H. v. Meyer. Z fosilních korýšů štramberských zachován nejčastěji cephalothorax. Zmínkou o některých jiných zbytcích zvláště klepetech a seznamem všech dosud ve Štramberku nalezených korýšů ukončena jest práce, k nížto připojena 22 vyobrazení.

Dr. *Josef Pekař. Dějiny valdštejnského spiknutí (1630—1634).* Kritický pokus. Rozprav třídy I. ročníku IV. číslo 3.

Cílem knihy je zpracovati poprvé všechen ohromný materiál o valdštejnské otázce a uplatniti řešení, jež se při této práci naskytlo, proti výkladům dosavadním. Vůdčí myšlénkou její jest, že Valdštejnovy plány proticísařské nevyplývaly z jeho domnělých snah ideálně-politických (jak tvrdí dosavadní německé studium záhady), nýbrž pouze z motivů osobních, z jeho mstivosti, hrabivosti a ctižádosti. Druhý hlavní zájem knihy věnován jest otázce nezdaru Valdštejnových záměrů. Příčiny jeho shledává spisovatel

především v stanovisku Arnimově, jehož osobou a politikou obírá se podrobně. V rámci těchto dvou vedoucích zřetelů, jež podmíněny jsou ovšem náležitým rozřešením celé řady podřízených otázek, líčí se podrobně zrádná jednání Valdštejnova s nepřítelem od r. 1630 až do chebské katastrofy.

O krasských zjevech v Bulharsku. Sdělují *H.* a *K. Škorpilové*, professoři v Plovdivě a Varně. S 13 vyobrazeními v textu. Předloženo dne 21. června 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 29.

Prameny Panegy. Na silnici, spojující Sofii s Nikopolem na Dunaji, přicházíme u 115 *km*, u úpatí severních předhoří Balkánu, k velkolepým pramenům řeky Panegy (přítoku Iskru). Voda vytéká z velkého bassinu, který jest oddělen kamenitou přehradou od druhého bassinu, kde se nalézá vlastní pramen, garlo zvaný. Množství vytékající vody z pramene odhadujeme na 14 *hl* za vteřinu (za obyčejných poměrů). Hladina vodní jest klidná; v době velkých dešťů a tání sněhu pozoruje se v garle silné klokotání. Voda přichází bez viditelného přítoku z nepřístupných podzemních nádržek pomocí sifonu (source siphonnante). Voda pramene jest čistá; zakaluje se jen v době klokotání. R. 1867 prameny náhle vyschly; voda přestala téci osm hodin. — Vodní poměry v pramenech nasvědčují tomu, že tyto mají odněkud stálý přítok čisté vody, který se náhle zvětšuje po velkých deštích a tání sněhu. K zjištění těchto poměrů nutno bylo prozkoumati blízký vápenitý terrain, ohraničený k západu Sofijskou silnicí, k východu řekou Vitem, k jihu Maloizvorskou říčkou a k severu údolím Panegy. Celý terrain zaujímá asi 30 km^2, dosahuje 500 *m* střední nadmořské výšky a skládá se z kaprotinských vápenců, bez zřetelné vrstevnatosti. Vodní srážky se ztrácejí ve vápencích. V terrainu možno rozeznati dva samostatné hydrografické bassiny. Severní z nich zaujímá 15 km^2 prostranství a má na dně alluviální rovinku, zvanou Malobresniške pole. Vodní srážky se ztrácejí v četných nálevkovitých propadlinách (entonnoir). Jižní bassin (vallée sans écoulement) zaujímá asi 4 km^2 prostranství. Není pochybnosti, že ztrácející se vodní srážky v těchto dvou bassinech vynikají v pramenech Panegy, působíce zvětšení a zkalení jeho. — Stálý přítok čisté vody v pramenech pochází z balkánské řeky Vitu, v jejímž kamenitém korytě se pozorují v okolí Gloženu četné otvory (trous absorbante), v nichž se ztrácí Vitská voda. Za bezdeštných let ztrácejí se v nich asi dvě třetiny říční vody. Vit jest značná horská řeka, sbírající vody své (od pramenů až ku Gložene) z rozsáhlého lesnatého terrainu, zaujímajícího prostranství okolo 500 km^2. Ve směru domnělého podzemního toku, spojujícího Vit s prameny Panegy, nalézají se velké propasti Draganёovica, Pčelin a Lednica. Délka podzemního toku, od Gložen k pramenům Panegy, činí 11·8 *km* o spádu 11 *m* na kilometr.

Ponory v Berkovských horách. K jižním svahům Berkovských hor ve Vysokém Balkáně připojuje se horské vápenité plateau, dosahující 1250 *m* nadmořské výše a zaujímající asi 340 km^2 prostranství. Plateau jest holé a skládá se v hlavní části z triasových a jurských vápenců (malm). — Vodní srážky ztrácejí se v zemi; říčky pramenící na hřebeni Vysokého Balkánu ztrácejí se po krátkém běhu v ponorech (pertes pénétrables). Zjištěno osm ponorních říček. Nejvýchodnější z nich jest Studena reka, Kriva reka a Dělena voda.

Podzemním odtokem ponorních vod jest mohutný pramen Izvor u Iskrecu, který jest počátkem velké řeky Iskrec (přítok Iskru). U pramene se nalézají

rozsáhlé jeskyně, na jejichž dně jest koryto podzemní řeky. Dle sdělení obyvatelů vyschl pramen čtyřikráte během 70 let; při jednom vyschnutí přestala téci voda plných 24 hodin. Část vod z říčky Dělena voda — zdá se — odtéká k prameni u Cerova (u ř. Iskru); délka domnělého podzemního toku činí 10·5 *km* se spádem 78 *m* na *km*. Cerovský pramen vytéká jako malá říčka z jeskyně, která jest u vchodu 2 *m* široká.

Ve vápenitém plateau se nalézají četné jeskyně, jámy (avens) a nálevkovité propadliny (entonnoir). Ve vápencích nalezeny u Brezje a Komšiice malmské ammonity: Perisphinctes unicomptus Font., Per subdolus Font., Phylloceras mediterraneum Neum. a j.

Ponorní terrain ve Vratčanské Hoře. Vrcholky Vratčanské Hory (v Balkáně) tvoří rozsáhlé vápenité plateau, rozdělené průlomem Vratčanské řeky na západní a východní oddíl. Svahy hory jsou stěnovité. V západním oddílu možno rozeznati několik samostatných hydrografických bassinů, jichž vody se ztrácejí v zemi a vynikají potom v četných pramenech na úpatí hory. Kotlenský bassin s nadmořskou výškou 1000 *m*; odtokem podzemních vod jeví se býti pramen Ezer (u úpatí vrchu Kotla). Strešerský bassin v okolí vrchu Strešer (1194 *m*) s odtokem, který jest u kláštera sv. Ivana. Tři bassiny jsou u vrchu Kalucký kamak; odtokem jich jeví se pramen Ezer a Ludoezer (t. j. bláznivý pramen) mezi Vratcou a Sgurigradem. Západní plateau zaujímá prostranství asi 25 km^2. — Ve východním oddílu plateau možno též rozeznati několik hydrografických bassinů, jejichž odtokem jsou prameny u Medkovce, Pavloče a j. — Vápence — dle prof. F. Touly — jsou triasové a křídové. Mezi Vratcou a Ljutadžikem jsme zjistili jurský útvar (dogger a malm). Ve vápencích se pozorují četné jeskyně, propadliny (kotlovité) a jámy. Z jeskyň zajímavé jsou tak zv. Lednice, na jejichž dnu bývá led. Triasové vápence jsou rudonosné. V okolí Sgurigradu a Ljutadžiku se vyskytují staré hornické průkopy. Z rud nalezen galenit, chalkopyrit, bornit, malachit a azurit. Měď nalezena u Ljutodolu a Dolna-Ozirova.

Okolí Slivnice a Dragomanu. Jižním předhořím západního Balkánu přináleží rozsáhlý ponorní terrain, který jest ohraničen k západu Bělehradsko-Cařihradskou silnicí (od Slivnice k Dragomanu). Střední jeho nadmořská výška dosahuje 850 *m*. Vodní srážky se buď ztrácejí v zemi nebo se sbíhají v jezírkách, která nemají žádného odtoku. V terrainu možno rozeznati pět samostatných hydrografických bassinů. Nejrozsáhlejší z nich jest Dragomanský bassin, který zaujímá prostranství 30 km^2; na nejnižším jeho místě jest jezero (blato) o ploše asi 4 km^2. K jihovýchodu od něho jest Aldomirovský bassin (10 km^2) s jezírkem. Nízkým sedlem jest oddělen první bassin od Vasilevského bassinu, zaujímajícího as 18 km^2 prostranství. Vodní srážky se ztrácejí v zemi. Za výtok jich pokládáme pramen Bystrica u Opicvedu. Vzdálenost nejnižšího místa bassinu od pramene jest 7 *km*. — Vasilevský bassin jest oddělen k východu nízkým sedlem od Ranislavského bassinu (25 km^2), jehož vody odtékají ponorem provalija zvaným a vynikají po 6·9 *km* podzemním toku v prameni Ezer u Bezdenu. K tomuto bassinu připojuje se k severu Bučinský bassin, jehož vody vynikají z jeskyňky, která jest u silnice spojující Sofii s Lomem (na Dunaji).

Vápence ponorního terrainu jsou jurské (malm).

Okolí Caribrodu. S obou stran srbsko-bulharské hranice prostírá se v okolí Caribrodu rozsáhlé vápenité území s velmi četnými propadlinami

(entonnoir). Na bulharské straně jsme zjistili v něm několik samostatných hydrografických bassinů, jichž vody se ztrácejí v ponorech. Nejrozsáhlejší z bassinů jest Smilovský (20 km^2); vody jeho se ztrácejí v ponoru a zdají se vynikati po 8 *km* podzemním toku v pramenech u Obrenovace (Gospodarev Čiflik) v Srbsku. Ve směru domnělého podzemního toku nalézají se četné propadliny a propast (Džamaska). Smilovský bassin sousedí k jihu s Petrlašským bassinem (9 km^2); vody jeho odtékají ponorem Štucal zvaným a vynikají, po 3·6 *km* podzemním toku, v prameni Mačica (Sucho vrelo) u Caribrodu.

Na horním toku Strumy. V triasových vápencích na jihozápadních předhořích Vitošy Hory pozoruje se na ř. Strumě ztrácení vod a opětné jejich vynikání v pramenech Golem izvor (u Bosneku) a Popov izvor (u Krapce). Zajímavým jest periodický pramen Živá voda; vody jeho vytékají jen v intervalech, které trvají 25 minut.

V severních předhořích Balkánu. Mimo zmíněné již prameny Panegy zjištěny krasské zjevy v poříčí Lomu, ve Vratčansku, v okolí Trnova a Varny (u Devny). Z těchto uvádíme řeku Andak, která padá do propasti a vytéká po 250metrovém podzemním toku z jeskyň u Drenovského kláštera sv. Archangel. Zajímavý jest skalní most (Božija most) v okolí Vratcy a prameny dunajského přítoku Skatu. Prameny u Devny, o 30 koňských silách, jsou vývařiska řeky Potamu u zřícenin římského města Marcianopole.

Ve Vysokém Balkáně. Mimo zmíněné již ponorní terrainy ve Vratčanských a Berkovských horách namítají se krasské zjevy v Čiprovských, Svetonikolských, Etropolských, Šípčenských, Kaloferských, Kotlenských a Karnabatských horách. Uvádíme krápníkové jeskyně u Kipilova, mohutný pramen Izvor u Kotla, lední jeskyně (Lednica) u Medvenu a Šípky a ponorní horu Proseka Planina u Etropole. Geologicky zajímavé jest naleziště (u Etropole) geody s jurským ammonitem, který upomíná na Oppelia uncitiruga Gem. a Op. gracililobata Vacek. Tento nález se nápadně shoduje s jurskými nalezišti geod v Kavkaze.

V Rodopských Horách. Prahorní vápence těchto hor ukazují některé zajímavé krasské zjevy, k nimž náležejí mohutné prameny u Tekyru, Bačkova, podzemní řeka Panega (v Macedonni) a skalní mosty. Tekyrské prameny zdají se pocházeti z Peštcrské řeky (v okolí Ajdynova). Zjevný ponor neexistuje. Bačkovský pramen (ajazma) jest odtokem ponorních vod z rozsáhlé vápenitě vysočiny v Čaušovských Horách. O ř. Paneze první zprávu podal Viquesnel [Voyage dans la Turquie d'Europe. Paris 1868. II. p. 143. 144.] Skalní most se nalézá u Erkeprije (z tureckého er = země a kuprija = most) a u Čukurkjöj (Zabrdo) na východních svazích Černé Planiny (Kara Balkánu).

Rudní obor Kutnohorský. Sepsal Dr. *Bedřich Katzer.* S 5 tabulkami. Práce provedená podporou České Akademie. Předloženo dne 21. června 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 31.

Starodávná kovkopecká sláva Hor Kutných nesrovnává se s úplným téměř nedostatkem spolehlivých a s přírodovědeckého stanoviska cenných zpráv o užitebných ložiskách tamějších. Přítomné pojednání vytklo si úkol položiti aspoň základy ku pozdějším pracím detailním.

Literatuře věnovaný oddíl podává stručné úsudky o 22 spisech Kutných Hor se týkajících. Zajímavo jest, že snad rudní obor Kutnohorský znám byl už starým Římanům, za jejichž doby město prý Segedunum slulo, a že ve starších spisech dosti rozšířený náhled o náramné prý hloubce dolů Kutnohorských jest bezpěčně omylný, zvláště že udání Devillezovo, že kterýsi opuštěný důl v Kutné Hoře měl 1151 metrů absolutní hloubky, a že tam panovala temperatura 37° C, jest holá smýšlenka.

V přehledu geologickém vylíčen jest souvztah geologické skladby okolí Hor Kutných k rudním ložiskům tamním, jež označiti nutno jako přetržité couky. Skoro všechny mají směr jihoseverní se slabým odklonem k východu a příkré zapadání dílem k východu, dílem k západu. Ze zevrubného petrografického popisu hornin oboru rudního vyplývá souvislost se spůsobem a dobou vzniku akcessorických rudních součástí hornin s rudní výplní couků, kterážto methoda výzkumná slibuje při studiu rudních ložisek užitebných nejlepší výsledky.

V další stati jsou hlavní rudní pásma Kutnohorská jednotlivě probrána, zvláště pokud na nich v posledních dvaceti letech práce dolovací se děly. Výsledky jsou na konci ve čtyřech článcích shrnuty. Rudní couky jsou ve svém směru daleko sledovatelny, ale výplň jejich jest velice přerušována a nepravidelna, čím zjev couků se kombinuje a dobyvatelnost rud se znesnadňuje, ba nemožnou činí. Četné rozsedliny, které Kutnohorský obor rudní prostupují, představují místa, kde při pochodech horotvorných napjetí přemohlo soudržnosť hornin, a prostory coukové jsou místa hlavního a nejmocnějšího rozevření těchto puklin. Rozevření to dělo se častěji a bylo provázeno pohyby, které po většině nebyly skoky, nýbrž šinutí stranou, a to s malým sklonem k severu. Pohyby takové děly se často také dle rozsedlin prostupujících výplň couků. Jalová výplň couků skládá se ponejvíce z křemene; jiné coukoviny objevují se velmi zřídka, spíše vyplňují rudy, hlavně kyz železný, rozsedliny přímo, ve kterém případě pokročilá rozrušenosť a celý vid hornin průvodních dokazuje, že přetvoření jejich jest ve vztahu s výplní coukovou. Nepravidelnosti ve směru a povaze rudních couků a odmrsků jejich mívají za následek umenšení ruduatosti.

Další oddíl věnován jest rudám a mineralům couků Kutnohorských a uvažuje na konec paragenetické vztahy jejich. Dosud uvádí jeden autor z Kutných Hor nejvýše 17 nerostův, a úhrnem jich bylo známo vůbec dvacet. Přítomná práce rozhojňuje počet jejich na 30, tedy o celou třetinu. Povšechnou paragenetickou řadu jest těžko ustanoviti, protože sled mineralů na rudních pásmech jest dosti proměnliv. Jisto jest, že dospěly k vývoji aspoň dvě generace křemene a tři generace pyritu. I vzácný Cronstedtit vykazuje dvě generace.

Na těchto předchozích statích zakládá se další oddíl rozpravy, uvažující vývoj rudních pásem. Dospívá k výsledku, že rudní couky Kutnohorské jediné mohly vzniknouti ascensí, t. j. vody, v hlubinách zemských přehřaté a pod vysokým tlakem kovovými a jinými sloučeninami více nebo méně nasycené, při vzestupu na rozsedlinách vyloučily jalovou i rudní výplň coukovou.

V závěru vyplývá ze střízlivého uvažování všech okolností, že podle vší pravděpodobnosti Kutná Hora k nové slávě kovkopecké nebude přivedena.

Jeť varovným příkladem, neposuzovati dobyvatelnosť rudních ložisek za nynějších poměrů podle výnosu, který dle dějinných zpráv poskytovaly v dřívějších stoletích, kdy poměry byly docela jiné.

Degenerace kystická ledvin a poměr její k affekcím kystickým jiných orgánů. Z ústavu pathol.-anatomického a bakteriologického prof. Dra J. Hlavy. Napsal Dr. *Rudolf Kimla*, assistent ústavu. Předloženo 15. listopadu 1895. Rozprav třídy II. ročníku IV. číslo 36.

Úvodem podává autor podrobnou revue prací o kystické degeneraci jednajících, načež vyličuje nález makro- i mikroskopické řady případů kyst. d. ledvin, jež měl příležitosť vyšetřovati v ústavě pathol.-anatomickém. Roztřiďuje případy na tři formy: a) malokystickou degeneraci ledvin vrozenou, b) ledvinu hroznovitou, c) velkokystickou ledvinu. V epikrise poukazuje autor na řadu momentů svědčících o nedostatečnosti theorií vyslovených dosud o kyst. deg., zvláště snaží se upozorniti na slabé stránky theorie retenční a theorie neoplastické. Pokládá kyst. degeneraci za anomalii vývoje, vznik beroucí v časné době vývoje ledvin neobyčejným bujením mesodermu, jenž rozruší základnou strukturu žlázovou. Autor radí, aby kysty prvotné, v době embryonalní vznik mající, přesně byly odlišovány od kyst druhotných původu retenčního, které povstávají teprve později v prostorách mezi kystami primárními.

K závěru probírá kystickou degeneraci jiných orgánů žlázových a stanoví její relace k affekci ledvin.

Ku práci té vedle obrazů makroskopických v textu připojen jest mikroskopický obrázek znázorňující průřez renkulem z případu malokystické degenerace ledvin vrozené, dosud nikde nevyobrazené, velevzácné.

Význam některých snů. Od prof. *J. Thomayera.* Předloženo dne 3. prosince 1895. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo. 2.

Spisovateli se podařilo pozorovati případ, v němž nemocný, trpící malými záchvaty epileptickými s nástupným pomíjejícím, hallucinatorním porušením duševním, záchvaty takovýmito stihán byl ve dne i v noci. Poněvadž však v noci mělo hallucinatorní porušení duševní ráz těžkého snu, naříkal si nemocný vůbec jen na těžké sny. Z toho, jakož i z jiných pozorování plyne, že některé těžké sny sluší pokládati za epileptoidní záchvat.

Bibliografický přehled českých národních písní. Seznam studií starších sbírek rukopisných, sbírek tištěných, překladů s vybranými ukázkami a podrobný abecední ukazatel písní v knize uvedených i vůbec písní tiskem posud uveřejněných. Sestavil Dr. *Čeněk Zíbrt*, docent kulturní historie na české universitě. (Sbírka pramenů ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Skupina III. č. 1.)

Tato bibliografie českých národních písní vznikla ze zápisků a poznámek rázu soukromého, sbíraných pro soustavné studium lidovědy české. Autor její, jsa redaktorem národopisného časopisu „Český Lid“, potřeboval nezbytně úplného přehledu písní posavad otištěných, poněvadž mezi zásilkami materialu pro „Český Lid“ byly mu posílány také sbírky písní již oti-

štěných, známých. K tomu přibral poznámky o starších rukopisných sbírkách písní, jakož i přehled posavadních významnějších studií o českých písních. Byv vyzván od sl. bibliografické komise při třetí třídě České Akademie, aby se súčastnil prací chystaných v oboru české bibliografie, odevzdal jí onen bibliografický material o písních. Pozoruje nynější utěšený ruch v oboru studia národopisného, kdy všude se sbírají vedle jiného také písně národní, doufá, že přijde vhod tato bibliografie písní národních, registrujíc, co již je sebráno, jaké studie jsou již o písních vykonány, aby podle toho záslužná činnosť nynější mohla pokračovati a doplňovati, neroztříšťujíc svých sil tam, kde již naši ctihodní předchůdci na poli studia národopisného pracovali se zdárným úspěchem.

Kniha je rozdělena na pět oddílů: I. Úvahy o českých národních písních a posavadní přehledy bibliografické. Jako vstup a úvod k bibliografii českých národních písní sestaveny jsou tu abecedním pořádkem všecky důležitější a pozoruhodnější úvahy o českých národních písních, roztroušené po literatuře české i zavaté do literatur mimočeských. II. Sbírky rukopisné. Jde tu o sbírky starší a zejména o sbírky chované v bibliothece Musea království Českého v Praze (sbírka z r. 1631; sbírka Ant. Francla-Sýkory z r. 1768; sbírky Jana Jeníka z Bratřic; „Sammlung böhmischer Nationallieder“ Fr. Ant. hraběte z Kolovrat Libštejnského, připojena tu zpráva o úředním sbírání písní po Čechách a na Moravě r. 1819; druhý exemplář této sbírky; sbírka J. Němečka ze Sadské r. 1820; sborník písmáka Jos. Procházky z Pekla u Vamberka; sbírka otce V. Hanky, jež byla podkladem Čelakovského sbírky; sbírka Čelakovského; sešitek písní z pozůstalosti Erbenovy; sborník písní z Písecka; Zpěvník Karla M. Jiříčka I.—IV.; Durdíkovy výpisky písní; Novákovy písně ze vsi Lázu u Strakonic; popis svatby Domažlické s písněmi z pozůstalosti Erbenovy; Erbenův exemplář písní s přípisky téhož; sbírka písní slovenských Bož. Němcové, nedávno nalezená). Většina těchto rukopisných sbírek, o nichž jsou v knize podány zevrubné zprávy s obsahem, nebyla veřejnosti známa. Tím nabývá toto oddělení o rukopisných sbírkách ze stol. XVII., XVIII. a z první polovice tohoto století důležitosti pro ty, kdož by je chtěli studovati, hledajíce v nich písní dosud neotištěných i variantů k písním již uveřejněným. V III. oddělení „Národní písně tištěné“ podán je přehled sbírek tištěných, samostatných i roztroušených po časopisech, s poznámkami literárně-historickými, až do doby nejnovější. IV. oddělení obsahuje „Překlady s vybranými ukázkami“. Písně naše byly často překládány. U nás bývají obyčejně citovány jen německé překlady a to ještě jen některé z nich. Bývá zapomínáno, že písně naše již od začátku tohoto století byly překládány po polsku, rusky, jihoslovansky, že byly překládány od Francouzův, od Angličanů, že také v Dánsku a v Italii došly písně české povšimnutí. Autor tedy sestavil přehled pokud možno všech překladů až do nejnovější doby, a z vybraných některých překladů uspořádal anthologii na důkaz, jak prosté květy z luhů naší poesie národní byly zanášeny překlady dosti zdařilými do literatur jinoslovanských i západoevropských.

Páté oddělení, „Ukazatel písní v této knize uvedených a československých národních písní vůbec tiskem uveřejněných“, zaujímá přes polovici knihy. Připojen tu abecední přehled všech československých národních písní, pokud jsou uvozovány v knize, v uvedených sbírkách rukopisných a hlavně pokud jsou otištěny v dosavadních sbírkách samostatných i časopiseckých.

Šlo tu nejen o začátky písní, jak jsou ve sbírkách otištěny. Známo je, že často sloka některé písně tvoří začátek ku písni jiné, nové. Často písně s rozmanitým začátkem v dalších slokách se shodují. Bylo tedy potřeba list za listem v posavadních sbírkách pročítati, revokacemi upozorňovati na shodné písně a pod. Tím stává se Ukazatel takořka klíčem ku pokladu národních písní českých posud známých, ukazatelem ku všem sbírkám, jejichž rejstříky ne vždycky jsou spolehlivé. Bude tedy Ukazatel vhodnou pomůckou sběratelům a vydavatelům národních písní při kontrolování, které písně jsou nové, neznámé sběratelům starším.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník V. Číslo 6. Adam Mickiewicz: *Tryzna* (*Dziady*). Přeložil Jaroslav Vrchlický. — Nákladem Jana Otty.

Studie labské. I. Prostorové i časové rozdělení srážkových stupňů v českolabské pánvi vodopisné. Podává Dr. *Josef Freilach.* Se 3 lithograf. tabulkami. Předloženo dne 18. října 1895. Rozprava třídy II. ročníku V. číslo 1.

Auktor vyšetřoval prostorové i časové rozdělení srážkových stupňů vodopisné oblasti Labe v Čechách na základě pozorování 54 stanic a 694 roků pozorovacích. Rozdělil Čechy ve tři velké oblasti, z nichž *A* značí oblast Labe po Mělník, *B* oblast Vltavy, *C* oblast Labe od Mělníka na hranice českosaské. Vedle toho každá z těchto oblastí rozdělena ve dvě nebo tři povodí vedlejší. — Frequence dnů srážkových jeví poměry velice rovnoměrné, prostorově i časově. Hlavní maximum připadá po veškeré oblasti českolabské souhlasně na červenec, hlavní minimum jednak na únor (v pořičích ústředních), jednak na duben (v pořičích pohraničných). Maximum červencové $>$ max. říjnové $<$ max. březnové $>$ max. prosincové. Minimum únorové-dubnové $<$ min. zářijové $<$ min. listopadové. Docent Dr. Trabert v „Donau-Studien", vydávaných c. k. zeměpisnou společností ve Vídni, nedávno stanovil pro oblast Dunaje v Německu i Rakousku čtyři typy roční periody frequence dnů srážkových. Auktor „Studií labských" konstatoval, že Čechy náležejí k Trabertovu typu čtvrtému. — Mnohem rozmanitější jsou poměry relativné pravděpodobnosti $S\left(\frac{0{\cdot}1}{5{\cdot}0}\right)$ *mm*, kdež možno rozeznávati (měsíc maxima vytištěn proloženým písmem, min. s hvězdičkou):

Typ A_α, A_β i C_β: únor; červenec*; srpen; září*. — Toť jsou asi poměry na př. horní Moravy, pro niž Dr. Trabert stanovil typus I.

Typ B_α: únor; červen*; listopad; prosinec*. — Toť druhý typ základní, tak řečený, jejž Dr. Trabert v přerozsáhlé oblasti dunajské nebyl s to konstatovati a jenž ve středních Čechách jeví se ryzím, s tou snad odchylkou, že hlavní extremy se jeví místo v lednu a červenci, resp. v únoru a červnu.

Typ B_β i B_γ: únor (leden); červen*; srpen; září*; listopad; prosinec*. — Je to vlastně typ oblasti B_α; jehož primárné letní minimum jest rozpoltěno vedlejším maximem. U Traberta typ tento uveden sub III.

Typ C_α: leden; březen*; duben; červenec*; srpen; září*; listopad; prosinec*. — Toť asi Trabertův typ V.

Nehledíc k různostem ročního chodu, činí relativná pravděpodobnost $S\binom{0\cdot1}{5\cdot0}$ *mm* v pololetí zimním průměrně 78·1, v poloul. letním 65·4, ročně 71·7. — Za to relat. pravděpodobnost S($\geqq$ 20·1) *mm* činí v poloul. zimním průměrně pouze 1·5, v poloul. letním 4·9, ročně 3·2. S($\leqq$ 5·0) *mm* vyskytuje se ročně průměrně 22·2krát hojněji než S($\geqq$ 20·1) *mm*.

Absolutná pravděpodobnosť S($\leqq$ 5·0) *mm* blíží se spíše frequenci srážkových dnů než pravděpodobnosti poměrné. Krajní hodnoty připadají na tyto měsíce: leden; únor*; březen; duben*; červenec; září*; říjen; listopad*. Maximum březnové > max. lednové > max. říjnové > max. červencové. Maximum zářijové < min. dubnové < min. listopadové < min. únorové. Průměrné hodnoty činí v poloul. zimním 30·8, v poloul. letním 27·0, ročně 28·9. — Absol. pravděpodobnost S($\geqq$ 20·1) *mm* jest prakticky velice důležitá, jmenovitě pro hydrotekty. Proto ji auktor vyšetřoval velmi podrobně; neméně podrobně (z týchž praktických důvodů) vyšetřoval absolutnou pravděpodobnosť ročního maxima $\geqq$ 20·1 *mm*. První z těchto elementů má celkem tyto průměry: v poloul. zimním 0·6, v pol. letním 2·1, ročně 1·3. Absol. pravděpodobnosť ročního maxima $\geqq$ 20·1 *mm* v oblastech severovýchodních a jihozápadních jeví maximum v červnu, v oblastech centrálných v červenci.

Experimentalní glykosurie u žab. (Sdělení druhé.) Podává MUDr. *Al. Velich.* (Podporou II. třídy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění. (Z ústavu pro všeobecný a pokusný chorobozpyt prof. Dra. A. Spiny.) Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 3.

Pokusy provedenými na řadě žab (rana esculenta) pokračuje autor ve studiu experimentalní glykosurie u zvířat těchto a dochází k těmto výsledkům.

1. U rana esculenta s normalními játry vzniká po napjetí za všechny čtyři končetiny hřbetem dolů, nebo po napjetí závažím konstantně glykosurie, u žab břichem dolů napjatých však jen tehdy, jsou-li napjaty velice silně.

Jsou-li játra zvířat pathologicky změněna, nedostaví se glykosurie.

2. Glykosurie po napjetí dá se protnutím obou ischiadiků zabrániti.

3. Exstirpace jater zabraňuje vystoupení glykosurie po napjetí, rovněž i po podkožní injekci floridzinu.

4. Dráždění nervů ischiadiků silicí terpentinovou nezabraňuje vývoji glykosurie po napjetí, nýbrž vede naopak samo o sobě k vyměšování cukru močí.

5. Rovněž tak působí protnutí míchy nad výstupem n. ischiadiků, jakož i provrtání míchy bederní.

6. Oboustranná exstirpace plic, jakož i ucpání hrtanu vyvolává též vyměšování glykosy močí. Exstirpace pouze jedné plíce nevyvolává glykosurii.

Z výsledků těchto lze souditi, že důležitými jsou pro vznik glykosurie: nedostatek kyslíku a násilné innervační popudy muskulomotorické.

O významu fibrinu a látek fibrinoidních v ledvinách. Napsal Dr. *Ladislav Syllaba,* assistent polikliniky prof. Dra. Thomayera. (Práce z ústavu pro pathologickou anatomii prof. Dra. Hlavy.) Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 4.

Prvým účelem prací mikroskopických, které byly základem přítomné studie, bylo stanoviti poměr mezi fibrinem a různými affekcemi ledvinovými. Mělo býti určeno, při kterých affekcích fibrin nalézáme a při kterých nikoliv. Za tím účelem bylo prozkoumáno 25 případů různých affekcí ledvinových různými methodami barevnými, především methodou Gramm-Weigertovou. Shledalo se však brzy, že methodou touto barví se nejen fibrin, ale i jiné útvary; z těch zvláště některé válce hyalinní a někdy malá zrnéčka v nitru epithelií či rudých krvinek obsažená. I rozšířil se tudíž program studie, a autora počal zajímati poměr vláknitého fibrinu nejen

1. k různým affekcím ledvinovým, nýbrž též
2. k válcům hyalinním a
3. k oněm malým granulům.

V prvé části své studie došel autor poznání, že jsou to zánětlivé pochody, a to akutní či subakutní, na klubíčka lokalisované, jež přítomností fibrinu se značí. Místem, na kterém se fibrin především vyskytuje, jsou klubíčka a kanálky točité. Není fibrinu u indurací cyanotických, u pochodů degeneračních, u pigmentace ikterické, při arteriosklerose, u zánětů hnisavých a chronických bez veškeré exacerbace akutní, u velké bílé ledviny měkké a u zánětů akutních nezastihujících klubíček. Má tudíž nález vláknitého fibrinu v ledvinách v mikroskopické diagnostice význam differenciální; jeho nepřítomnost nedokazuje však, že by o zánět neběželo.

V druhé části své studie posuzuje autor theorii Ernstovu, dle které hyalinní substance válců byla by přímým derivátem fibrinu, a námitky Burmeistrovy, jež proti theorii té byly učiněny; dospívá pak k úsudku, že theorie Ernstova není správna, že však přes to fibrin a hyalinní substance válců jsou látky příbuzné.

Jakým způsobem nutno tuto příbuznost pojmouti, vyplývá z ocenění positivní části práce Burmeistrovy, ještě však více z ocenění prací Obrzutovy a Wlasowovy a z pozorování autorových. Příbuznost ta má svůj základ v tom, že jak fibrin tak hyalin v ledvinách vznikají z jednoho a téhož základního materiálu, resp. prostřednictvím jeho. Jsou to někdy Altmannova granula epithelií, která opustivše nitro těchto a slepujíce se transsudátem krevním dávají základ válcům hyalinním — a která dají se také časem konstatovati jako uzlové body, z nichž vlákna pleteně fibrinové vycházejí. Daleko častěji jsou to však malá granula rudých krvinek, značně menší granul Altmannových, teprve při immersi jasně patrná, tak zvaná granula nukleoalbuminová dle Wlasowa, jež rozpouštějíce se v plasmatu krevním dávají původ válcům hyalinním (erythrolysis) — a ze kterých či kolem kterých jako irradiačních center sráží se fibrin (erythroschisis).

Altmannovo granulum epithelií a nukleoalbuminové zrnko rudých krvinek různí se sice morfologicky, ale stejné jich chování k určitým methodám barevným (Gramm-Weigertově, Flemming-safraninové) zdá se svědčiti, že jsou to elementy příbuzné, zrovna tak jako fibrin a hyalin. Máme zde tedy čtyři činitele: nukleoalbuminové zrnko rudé krvinky a Altmannovo granulum epithelií se strany jedné, a fibrin a hyalin se strany druhé. Autor je nakloněn v nálezu fibrinu či hyalinu v ledvinách viděti známky pochodu, který se hlavně stal na útraty morfologické struktury buď rudých krvinek či epi-

thelií, při čemž nejvážněji asi intervenovala opětně jmenovaná buď ta či ona granula.

Fotografie komety Perrine Nov. 16. 1895. Podávají *Josef* a *Jan Fričové.* S 2 tabulkami. Předloženo dne 17. ledna 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 8.

Přes nepříznivé podmínky podařilo se nám tuto kometu, objevenou dne 16. listopadu m. r., fotografovati, a to dne 23. listopadu v posici $\alpha = 13$ h. 55 m. 40 s., $\delta = -1^{\circ} 12'$ a dne 30. listopadu v posici $\alpha = 14$ h. 19 m. 15 s., $\delta = -6^{\circ} 38'$ (dle mapy Bonnské). Pojednání provázeno jest dvěma tabulkami fototypickými. Fotografie jsou hlavně zajímavy tím, že jeví se na nich chvost komety $3^1/_2{}^{\circ}$, resp. 7° dlouhý, t. j. 7- až 30kráte delší nežli bylo pozorováním konstatováno.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída Česká Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník V. Číslo 7. (svazek 42.) John Milton: *Ráj opět nabytý.* Rozměrem originálu přeložil A. Zvičínský. — Ročník VI. Číslo 1. William Shakespeare: *Makbeth.* Tragedie o pěti jednáních. Přeložil J. V. Sládek. — Nákladem Jana Otty.

Galvanická polarisace platinových elektrod v roztoku dusičnanu stříbrnatého. Napsal Ph. Dr. *Vladimír Novák.* S 22 vyobrazeními v textu. (Předloženo dne 13. prosince 1895.) Rozprav třídy II. ročníku V. čís. 6.

Starší studie galvanické polarisace zabývaly se výhradně voltametrem na vodu, t. j. rozkladem kyseliny sírové mezi elektrodami platinovými. Poněvadž pak voltametr na stříbro stojí v čele strojů k měření intensity proudu galvanického na základě elektrochemického rozkladu, odhodlal se auktor studovati polarisaci platinových elektrod v rozkladu dusičnanu stříbrnatého co možná přesně a se zřetelem ke všem oněm veličinám, které dle nynějších názorů při rozkladu za důležité pokládáme. Velmi obsáhlou úlohu tuto omezil volbou vhodného a jednoduchého voltametru se stejnými, rovinnými elektrodami, učiniv veličiny důležité proměnnými pouze v těch mezích, v nichž se přístroje na rozklad užívá jako voltametru na stříbro. K pozorování spojil methodu galvanickou a elektrometrickou, od auktorů dřívějších obyčejně ojediněle užívané. Spojení obou spůsobů měření jakož i různé jich modifikace auktorovy osvědčily se znamenitě ve velmi rozsáhlé řadě četných měření.

Veličiny měřené byly tyto: Intensita proudu primárního — doba, po kterou proud tento procházel — vzdálenost elektrod — koncentrace roztoku — polarisace jednotlivých elektrod — potentialná difference na voltametr připadající — odpor elektrolitu — odpor v přechodu.

Výsledky povšechné krátce shrnuty v následujícím.

Děje-li se proudem galvanickým rozklad dusičnanu stříbrnatého mezi elektrodami platinovými v mezích měření voltametrických, záleží polarisace elektrod:

1. na trvání proudu voltametrem jdoucího;

2. na intensitě proudu a na poměru intensity proudu ku potentiálné

differenci mezi elektrodami (čili na vodivosti elektrolytu) při téže vzdálenosti elektrod;

3. na vzdálenosti elektrod;

4. na koncentraci roztoku.

Ad 1. Polarisace obou elektrod s rostoucí dobou prim. proudu přibývá. Polarisace anody stoupá z počátku prudce; stoupání se pak zmirňuje, ale pak ještě jednou se zvýší. Maxima polarisace nedosahuje se. Polarisace kathody — proti dřívější velmi nepatrná — roste s časem téměř úměrně. Průběh celkové polarisace podobá se polarisaci anody.

Ad 2. S rostoucí intensitou prim. proudu zvětšují se polarisace elektrod; průběh zřetelně připomíná souvislosť předešlou. Ukazuje se i jinak, že vlivy intensity a doby, po kterou proud prim. prochází, mohou za sebe býti vyměněny.

Ad 3. Souvislosť polarisace se vzdáleností elektrod nelze tak snadno přehlédnouti, poněvadž nemožno při pošinutí elektrod zachovati ostatní veličiny stejnými. Zdá se tu, že záleží velikosť polarisace i na spůsobu, kterým se proud od elektrody k elektrodě ubírá, a který se různě silnou vrstvou elektrolytu mění.

Ad 4. Roztoky silně zředěné a koncentrované projevují největší polarisaci anody; polarisace kathody s rostoucí koncentrací roztoku ubývá.

S polarisací elektrod těsně souvisí odpor voltametru, skládající se jednak z odporu elektrolytu, jednak z odporu v přechodu. Odporu elektrolytu průběhem primárního proudu ubývá až k minimu, odkud zase odpor se zvětšuje; pouze koncentrované roztoky opětného vzrůstání neukazují. Změna odporu elektrolytu je tím větší, čím je intensivnější proud primární. V sekundárním kruhu (s velkým odporem) odpor elektrolytu vždy vzrůstá. Odpor v přechodu závisí hlavně na intensitě prim. proudu, s rostoucí intensitou — nebo delším trváním proudu prim. menší intensity — ho ubývá. V sekundárním kruhu přibývá odporu v přechodu tím více, čím je větší intensita proudu sekundárního.

Vedle těchto závislostí zkoumáno ubývání celkové polarisace v kruhu sekundárním. Ubývání je v okamžiku přerušení proudu primárního největší a děje se tím prudčeji, čím kratší dobu trval proud primární, čím menši byla jeho intensita a čím větší byla vzdálenosť elektrod. V roztocích různé koncentrovaných ubývalo polarisace v kruhu sekundárním s různou mohutností. Nejméně ubývalo polarisace při roztocích 20—30%.

Výsledky tyto, doložené 17 tabulkami a 22 výkresy v textu, ukazujícími jednak uspořádání method a strojů měřících, jednak grafická znázornění projednávaných závislostí, doplňuje auktor jednoduchým výkladem a připojuje popis četných kvalitativních zjevů pozorovaných při rozkladu dusičnanu stříbrnatého mezi elektrodami platinovými.

O některých změnách krve při křečích. Napsali Dr. Em. Formánek, assistent lékařské lučby, a Dr. Ladislav Haškovec, assistent psychiatrické kliniky c. k. české fakulty lékařské. Z ústavu pro lékařskou lučbu prof. Dr. Horbaczewského. Předloženo dne 17. ledna 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 10.

Ohledávajíce krev zvířat thyreoidektomisovaných shledali autorové, že počet červených krvinek v 1 *mm*³ obsažených neklesal, nýbrž rapidně stoupal, nalézalo-li se zvíře v tetanickém záchvatu. Se vzrůstem počtu červených krvinek stoupalo i množství haemoglobinu, a jak chemickou analysou zjištěno, i váha pevného zbytku krve a množství železa.

Faktum to bylo podnětem zkoumati stav krve při křečích vůbec.

Počet krvinek určován methodou Thoma-Zeissovou a množství haemoglobinu methodou Fleischlovou. Železo určováno dle Hamburgera a návodu Huppertova.

Pokusy vykonány na psech zcela zdravých. K vyvolání křečí užito strychninu a brucinu. Shledáno pak, že počet červených krvinek stoupl během strychninových křečí v jednom případu ze 7,550.000 na 11,000.000, v jiném případu z 8,000 000 na 9,500.000. V tomtéž případu stoupl počet bílých krvinek z 5000 na 18.000, haemometr ukazoval výstup ze 110 na 115, váha pevného zbytku krve ze 204·9‰ na 231·2‰, váha popelu z 8·89‰ na 9·32‰ a množství železa ze 0·429‰ na 0·643‰.

V jiném případu křečí strychninových stoupl počet červených krvinek z normalních 8,000.000 na 10,000.000, bílých z 10.000 na 20.000, a haemometr jevil výstup ze 100 na 115. Váha pevného zbytku krve v tomtéž případu vzrostla ze 201·0‰ na 235·0‰, popelu z 8·8‰ na 9·10‰ a množství železa ze 0·430‰ na 0·650‰.

Při křečích vyvolaných brucinem stoupl počet červených krvinek z 8,000.000 na 9,600.000; haemometr ze 110 na 115; váha pevného zbytku ze 229·6‰ na 237·2‰; a množství železa stouplo z 0·583‰ na 0·588‰.

Malé difference posledních těchto čísel vysvětliti jest tím, že křeče po otravě brucinem nejsou daleko té intensity, jako po strychninu.

Aby se rozhodlo, nejsou-li označené změny krevní následek specifického působení řečených jedů, vyvolali autorové křeče cestou jinou, t. j. dráždili silným faradickým proudem centralní konec proťatého čivu bederního. I v tom případu během tetanických křečí vzrůst červených krvinek v *mm*³ krve o 2,000.000 byl pozorován. Vyloučivše tak specifické nějaké působení označených jedů jako příčinu nastalých změn krevních, domnívali se autorové, není-li to dyspnoe křeče provázející, jež změny ty vyvolává.

Za tou příčinou kombinovali otravu strychninem s umělou ventilací plic a tu se přesvědčili, že i v těch případech stoupání počtu červených i bílých krvinek v *mm*³ krve během záchvatů nastává.

Bylo proto na snadě, že v křečích samých hledati jest příčinu změn krevních.

Otrávili tedy autorové zvíře strychninem v narkose chloralhydratové, aby zamezili křeče. V tom případu nenastaly v počtu krvinek změny žádné.

Uzavírají proto autorové, že svrchu označené změny krevní působeny byly křečmi samotnými, a vykládají zjev ten tak, že při silných tonických křečích nastává značná transsudace tekutých součástek krve do tkaní, následkem čehož krev houstne. Tím se stane, že relativně na *mm*³ krve větší

množství morfologických elementů přichází, než tomu jest za poměrů normalních.

Analogon stavu toho nacházejí pak v některých chorobách a abnormalních stavech, které spojeny jsou s velkými ztrátami vody, a u nichž skutečně již obdobné stoupání počtu červených krvinek pozorováno bylo. Jsou to profusní cholerové průjmy, hojné transpirace, déle trvající nedostatek vody a hladovění v určité době.

Experimentalně lze podobný stav vyvolati otravou pilokarpinem.

Tři pokusy v té příčině vykonané ukázaly, že výklad autorův jest asi správný; neboť v jednom případu otravy pilokarpinové stoupl počet červených krvinek ze 6,200.000 na 7,800.000, v jiném ze 4,800 000 na 6,550.000 a v třetím konečně ze 6,850.000 na 8,350.000.

Experimentální studie o působení citlivých čivů na dýchání ve stavu normálním a protnutí čivů bloudivých. Napsal prof. Dr. A. Spina. Předloženo dne 14. února 1896. Rozprav II. třídy ročníku V. číslo 11.

Pokusy, jež na králících opiem narkotisovaných provedeny byly, plyne, že sensitivní čivy dýchání zrychlovati a zadržovati mohou, že dále dle vší pravděpodobnosti dvoje vlákna s uvedenými funkcemi obsahují. Ježto pak prvá z nich dýchání také povrchnějším činí, druhá naopak dýchání prohlubují, a ježto týž čiv vlákna obou druhů obsahovati může, jest dráždění s to, aby výsledky interferenční vyvolalo.

Nejmohutnější urychlení mohou vyvolati dostředivá plicní vlákna čiva bloudivého. Je-li působení těchto vyloučeno, tu vymizí též akcelerující účinek čivů citlivých téměř zúplna, nebo jest aspoň seslaben a nedostavuje se pravidelně. Naproti tomu mohou sensitivní čivy, když akcelerující vliv vagů nemožným učiněn byl, dýchání obleňovati a prohlubovati, a sice jsou to v prvé řadě dostředivé čivy hrudní a břišní kůže a pod touto ležících svalů. Účinek těchto hrudních a břišních čivů jest konstantní i mocný a projevuje se přerušováním inspirace, kdežto exspiraci prodlužuje až k exspirační zastávce, čímž dýchání se oblení. Praevalence těchto nervů to jest, jež po vagotomii vystupující rhytmus dýchání podmiňuje. Ježto pak dráždění čivů uvedených po vagotomii připouští toliko působení dráždidel na exspirace, nikoli však na inspirace, ztrácejí pohyby dychací svou schopnost přispůsobovati se rhytmicky působícím dráždidlům.

Direktní dráždění některého svalu exspiračního vyvolává aktivní exspiraci následkem podráždění dostředivých čivů ve svalu uchovaných, jimiž popudy ku středu dychacímu plynou, a takto cestou zvratnou nutí i ostatní nedrážděné svaly exspirační, by se stahovaly. Týmže zvratným obloukem bránice bývá přinucena k ochabnutí. Mechanické dráždění bránice samé prodlužuje období jejího ochabnutí. Bránice může tudíž sama své pohyby obleňovati. Uvedené uspořádání čivů jest toho příčinou, že každým okamžikem může se povstalá aktivní exspirace do úplna vyvinouti.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

Ve schůzi dne 25. října 1895 vyřízeny byly běžné záležitosti třídní, přípisy v době prázdnin došlé na vědomost vzaty a některé otázky vnitřní volným hovorům podrobeny. Dr. Chytil předkládá I. sešit svého díla „Vývoj miniaturního malířství českého“, kteréž druhým sešitem během roku bude ukončeno. — Přípisem sl. praesidia Akademie byla třída I. zpravena o zvláštním fondu ku propagování prací akademických, zejména obrazci a illustracemi opatřených, a vyzvána, aby zvolila 2 členy do poradní kommisse o věci té. Zvoleni byli sekretář třídy a monsignore Lehner. — Sekretář podal povšechný přehled příjmů a vydání, jak se objevují dnem 24. října 1895. — Stran příštích voleb usnesla se třída, táhnouc se ku § 60. jedn. řádu, aby se děly volby dvou mimořádných členů, bez ohledu na určité odbory, nýbrž dle vynikajících prací, a že členové k hlasování oprávnění mají návrhy své k volbě podati do 2. listopadu 1895, načež pak za 14 dní svolá se schůze k volbě navrhovací. — Ježto prof. Storch vzdal se členství v kommissi dne 22. března 1895 sestavené (ostatní členové jsou pp. dv. r. prof. Ott a prof. Bráf) ku posouzení prací konkurrujících o slavnostní cenu v oboru právnickém, byla předsevzata volba nová, i zvolen jest za třetího člena prof. Zucker. — Honorář za sestavení rejstříku při překladech ve Sbírce spisů filos. byl ustanoven na 48 zl. za tištěný arch. — Studie Dra. Fr. Krejčího „Element psychologický“ přijata byla k vytištění do Rozprav I. třídy na rok 1895.

V Praze 27. října 1895.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Ve schůzi I. třídy dne 15. listopadu 1895 předložil sekretář návrh rozpočtu na rok 1896; při rokování o předmětě tom projevily se a projednány byly náhledy o některých změnách, načež rozpočet jednomyslně přijat byl podle obvyklých osmi rubrik v následujících položkách:

1.	Honoráře	zl.	3.500
2.	Publikace	„	3.500
3.	Podpory na práce a podniky dle § 2. lit. *b)* stan.	„	1.900
4.	Stipendia dle § 2. lit. *c)* stanov	„	600
5.	Cestovné a diety	„	100
6.	Komise a referáty	„	300
7.	Vydání mimořádná	„	100
	Úhrnem . . .	zl.	10.000.

Po té podána zpráva o výsledku porady stran zvýšeného požadavku, jejž učinila třída II. na přírostek státní subvence (t. 2000 zl.). Porada se usnesla, aby požadavku tomu nebylo dáno místa, a suma 2000 zl. aby se rozdělila všem čtyřem třídám po stejných částkách. Návrh ten třídou přijat jednomyslně. Dále předložen a na vědomost vzat knihkupecký výkaz o prodeji publikací II. třídy za rok 1894, některé vnitřní záležitosti vyřízeny a pokračováno v důvěrném hovoru stran oslavy 50letého panování Jeho Veličenstva, a to na základě přípisu praesidia České Akademie; i zřízena ko-

nečně komise, která by dotčený projekt bedlivě uvážila a podrobné zdání třídě předložila. Do komise zvoleni byli pp.: dv. r. Randa, prof. Kalousek, Storch, Pražák, Bráf a Durdík. Pak provedena navrhovací volba pro jedno místo mimořádného člena I. třídy, jenž v příští valné hromadě se voliti má. Konečně jednomyslně přijata nabídka učiněná „Spolkem pro dějepis Němců v Čechách" na výměnu spisů historických.

V Praze, dne 15. listopadu 1895.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Ve schůzi I. třídy dne 20. prosince 1895 učiněna především některá sdělení praesidialní a vyřízeny běžné záležitosti vnitřní, jako zejména určení honorářův, přidělení zadaných prací jednotlivým referentům, soukromé žádosti o publikace akademické a p. Po té sekretář podal přehled příjmů a vydajů I. třídy až do dne 20. prosince, odkudž vyplývá, že třídě ještě zbývá 1075·79 zl. Písemná zpráva Historického spolku o vydávání pramenův v Čechách po náležitém objasnění vzata na vědomosť. Jubilejní cena 500 zl. vypsaná na dílo z oboru věd právních a státních udělena byla spisu prof. Storcha „Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací". Při té příležitosti rozhodla třída principialní otázku, týkající se úředních publikací, že kdyby i zásluha jejich čelného autora nebo ředitele byla sebe větší, a kdyby měly i nějakou důležitosť pro badání vědecké, přece nemají býti pokládány za takové, na něž vypsání ceny se vztahuje. Úřední publikace toho druhu osnují se na podkladě součinnosti četných činitelů, a také od mnohých lidí bývají prováděny, ovšem pod vedením a odpovědností jisté osoby řídící. Nemají tudíž onen rozhodný ráz samostatné individualní práce myšlénkové, jako práce jednotlivých autorů.

Třída II.

Ve schůzi dne 18. října 1895 věnoval předseda p. dvorní rada ryt. Kořistka vzpomínku zesnulému členu našemu prof. Lad. Dudovi, i vyzval členy třídy, aby památku pilného pracovníka uctili povstáním. Na to čteny přípisy nově zvolených členů přespolních. Prof. Maixner doporučuje podanou práci Dra. J. Hnátka „Ku symptomatologii sclerosis en plaques" k uveřejnění z Rozpravách Akademie. Tam též zařaděna p. prof. J. Velenovského práce: „O některých abnormitách složnokvětých rostlin", dále pánů H. a K. Škorpilů: „Krasské zjevy na Balkáně", konečně pojednání pana prof. J. S. Vaněčka: „Plocha kardioido-hyperboloidová" a „Svazky orthogonálných hyperboloidů". Pan Dr. B. Katzer konal pomocí slavné druhé třídy České Akademie studia geologicko-hornická v okolí Kutnohorském, jichž výsledek v práci „Rudní obor Kutnohorský" — s 5 tabulkami — předkládá. Po té demonstruje prof. Dr. H. Brauner některé krásné fotochromatické reprodukce Dra. Jar. Husníka. Matičné reálce Lipnické, učitelské knihovně v Krumlově a Museu Národopisnému navrženo darovati publikace třídní. K návrhu prof. Janoška vyměňovati se bude Bulletin s publikacemi Bergenského Musea.

V Praze, dne 16. října 1895.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Ve schůzi dne 15. listopadu předložena dobrá zdání:

O práci MDra Maurice Remeše: Příspěvek ku poznání korýšů vrstev štramberských.

Dr. R. Kimly: „Degenerace kystická ledvin a poměr její k affekcím jiných ústrojí".

„O substituci svalové" popisuje prof. Dr. J. Thomayer.

Studie labské od J. Frejlacha.

Třídě připadajících 10.000 zl. na rok 1896 rozděleno následovně:

1.	Honoráře spisovatelské	1800 zl.
2.	Publikace	5000 „
3.	Podpory dle § 2. lit. *b*) stanov . .	2100 „
4.	Stipendia dle § 2. lit. *c*) stanov . .	600 „
5.	Cestovné a diety	200 „
6.	Náklady zvláštních komisí	200 „
7.	Mimořádná vydání	100 „

Přírostek státní dotace 500 zl. sneseno připsati k pasivné položce honorářů na rok 1895. Z fondu Dra Josefa Šíchy propůjčeny podpory: Dru L. Haškovci 200 zl. ke studiu pathogenese nemoci Basedowské, Drům Kimlovi a Veselému 200 zl. k dalšímu studiu vlastního jich tuberkulinu. Docentu Dru J. Barvířovi navržena podpora 300 zl., aby dále konati mohl mineralogicko-petrografická studia Jílovského zlatonosného okresu; prof. J. Pacoldovi subvence 300 zl. na další vydávání spisu vlastním nákladem vydávaného: Konstrukce pozemního stavitelství. Do komise stipendijní opět zvoleni pp. Frič, Spina, Strouhal. Přespolní člen p. Ch. Hermite zaslal třídě práci svoji: Sur la fonction log Γ (a). Prof. Raýman požádal našeho přespolního člena prof. Olsczewského za laskavé vyšetření petrolejových plynů haličských, není-li snad v nich obsaženo helium, i prosí třídu, aby směl v Bulletinu podati zprávu o významu tom, kterýmž otázka vyřízena negativně. Třída k žádosti té svolila. Prof. Kušta a Dr. O Šulc zasílají zprávy o tom, kterak naložili podporami propůjčenými; zprávy odevzdány referentům: rektoru magn. K. Vrbovi a prof. Vinc. Strouhalovi.

Schůze dne 18. listopadu 1895 vyhrazena byla volbám. Pan prof. F. J. Studnička oznámil, že podle přípisu plukovníka svob. pána ze Sternecků jsou měření gravitační konstanty v Čechách v tom rozsahu vykonána, jak se Akademie svého času za to u příslušných vysokých ministerstev byla přimlouvala.

Schůze dne 29. listopadu 1895 věnována úpravě rozpočtu roku 1895.

Třída II.

sešla se dne 13. prosince 1895. Předseda dvorní rada Kořistka vítá nově zvolené členy professory Woldřicha a Deyla. Prof. J. Thomayer předkládá práci „Význam některých snů" k otištění v Rozpravách. Prof. J. Hlava podává referát o práci prof. Syllaby „O významu fibrinu i látek fibrinoidních v ledvinách".

Deficit na rok 1895 odhadnut na 1021 zl.

Třída III.

Třída III. Č. Akademie sešla se po prázdninách po prvé dne 30. října 1895. Po vyřízení některých formalií prof. Hattala referoval o rozpravě p. Dra. V. Vondráka nadepsané „Frisinské památky, jejich vznik a význam v slovanském písemnictví.“ Nejprve pan referent se pronesl, že auktor dle pokynů, jichž se mu dostalo, práce své neopravil. Tak prý opakuje, že text Frisinských památek byl původně psán jedním z církevněslovanských písem, tedy buď hlaholským nebo cyrillským, kdež měl na tom přestati, že původcové týchže památek měli na zřeteli vedle latinských a německých pomůcek i cyrillsky nebo glagolsky psané ... V příčině pravopisu Frisinských památek Dr. Vondrák nedbal prý nic o výsledky nejnovějších badání, jichžto se mohl o literách *j* a *v* dočísti v Čas. Mus. 1864 a v Ottově slovníku naučném Azbuka . . . Proč užívá v transkripci *y* a *ě* vůbec, to prý Dr. Vondrák ospravedlniti nemůže ... Konečně není prý naskrze pravda, že si i prof. Hattala což u Štítného se zpoviedati tak vykládá, jak mu to Dr. V. Vondrák na l. 44 *β* podkládá.

Přes to vše prof. Hattala navrhuje, aby třída příležící rozpravu dra. Vondráka vydala s tím doložením, že to činí hlavně se zřetelem na fotografické snímky, jež činí spolehlivý základ dalšího důkladnějšího rozboru dotčených památek. — Návrh ten třída přijala.

Dále třída nové práce přidělila příslušným referentům.

V Praze, dne 4. října 1895.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Ve schůzi dne 14. listopadu 1895 konané jednáno nejprve, jak by Česká Akademie oslaviti měla jubileum 50letého panování Jeho Veličenstva, vznešeného zakladatele svého. K tomu konci zvolena tříčlenná komise, by se o věci poradila a co nejdříve třídě výsledek své porady oznámila. Dále byl návrh rozpočtu na r. 1896 přečten a schválen. Dotace třídní činí 10.000 zl., i rozdělena byla takto:

a) Honoráře	zl.	4.000
b) Publikace	„	3.000
c) Podpory na práce a podniky dle § 2. lit. *b*) stanov	„	1.600
d) Stipendia dle § 2. lit. *c*) stanov	„	400
e) Cestovné a diety	„	250
f) Komise a referáty	„	500
g) Mimořádná vydání	„	250
Úhrnem . . .	zl.	10.000.

Zároveň ustanoveno jednomyslně, by přírostek státní dotace, pokud ho připadlo na rok 1895 třídě, na honoráře, publikace, po pory a stipendia roku 1895 rovným dílem vynaložen byl.

Na konec schváleno, aby se vešlo se spolkem „Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen“ k žádosti jeho ve výměnu obapolných publikací, a navrženo, aby zdarma posílaly se třídní publikace historické a literární archaeologickému spolku „Vocel“ v Kutné Hoře.

V Praze, 22. listopadu 1895.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Třída IV.

Ve schůzi dne 2. listopadu 1895 navržena subvence 150 zl. p. Dru Čeňku Zíbrtovi na vydávání časopisu „Český Lid" roku 1896; zároveň navrženo zvýšiti p. archit. Ant. Balšánkovi subvenci na vydání díla o letohrádku královny Anny z 1000 zl. na 1500 zl., jež vyplatí se ve třech ročních lhůtách. Mimo to vyřízeny záležitosti správní a jednáno o Sborníku světové poesie.

Ve schůzi dne 5. listopadu 1895 jednáno o tom, jak třída IV. se súčastní oslavy padesátiletého panování Jeho Veličenstva, které připadá na 2. pros. r. 1898; dále ustanoveno, aby z peněz, jež nejmenovaný příznivec umění věnoval třídě IV., udělena byla cestovní stipendia v odboru umění výtvarných, i aby v té příčině rozepsán byl konkurs, jak následuje:

Třída IV. České Akademie rozepisuje ze sumy jí k tomu konci věnované tři cestovní stipendia: jedno 1000 zl., dvě po 500 zl.; stipendia ta udělí se dle uznání příslušné poroty za díla z oboru malířství figurálného, malířství krajinářského a sochařství, která se súčastní výstavy zdejší Krasoumné jednoty v Rudolfinum r. 1896.

Výminky konkurenční jsou tyto:

1. Soutěžiti mohou mladí samostatní umělci čeští do 35 roků stáří — z kterékoli školy umělecké.
2. Vyloučeny jsou práce jinde již vystavené.
3. Kdo soutěžiti chce, oznamiž to v praesidialní kanceláři České Akademie, jakmile odevzdá své dílo do Rudolfina.
4. Stipendii poctěná díla zůstanou majetkem svých původců; ti však se zavazují propůjčiti je Akademii k účelům výstavním na druhou polovici května a na červen.
5. Porotu ustanoví IV. třída České Akademie.
6. Stipendia vyplatí se ve lhůtách, o které, jakož i o další výminky v příčině zamýšlené cesty studijní dohodne se praesidium IV. třídy s umělcem stipendiem poctěným.

Do poroty v příčině cen hudebních zvolen místo p. K. Bendla, který resignoval, p. Dr. Ant. Dvořák. Konečně vykonány navrhovací volby členů mimořádných a dopisujících a projednány některé záležitosti vnitřní a knihovní.

Personalie.

Přeloženi jsou professoři: Jos. *Benhart* z Domažlic na gymn. Vinohradské, Petr *Bezděk* na gymn. Olomúcké, Arn. *Čuda* z Ml. Boleslavě na gymn. Malostranské v Praze, Rud. *Jedlička* z gymn. Budějovického na gymn. v Truhlářské ul. v Praze, Jos. *Jelínek* z Něm. Brodu na gymn. Čáslavské, K. *Křemen* z Vys. Mýta na Malostranské gymn. v Praze, Jos. *Kubín* z reálky Jičínské na reálku Píseckou, K. *Kučera* z gymn. Královéhradeckého na reálku v Ječné ul. v Praze, V. *Plánský* z Rakovníka na reálku Vinohradskou, Fr. *Ruth* z Čáslavě na gymn. v Žitné ul. v Praze, Fr. *Rypáček* z Třebíče na vyšší gymn. v Brně, Jan *Šmaha* z Klatov na gymn. Chrudimské, K. *Vandas* z Kolína na gymn. na Křemenci v Praze. — Jmenováni jsou: 1. skutečnými učiteli: *a*) zatímni učitelé: Vav. *Dušek* z Příbramé na gymn. Vino-

hradské, J. *Guth* z Klatov na gymn. v Truhlářské ul. v Praze, Jar. *Hruška* z Pardubic na reálku Královhradeckou, Fr. *Chmelík* z Přerova na gymn. Kroměřížské, Fr. *Jezdinský* z Něm. Brodu na gymn. Vysokomýtské, Ant. *Kvítek* na reálku Brněnskou, Jan *Malý* na gymn. Plzeňské, Fr. *Nekola* z Tábora na gymn. Klatovské, Ig. *Sigmund* z Písku na reálku Jičínskou, Jos. *Steinhauser* z Val. Meziříčí na gymn. Roudnické; *b*) supplenti: A. *Beneš* z Budějovic na gymn. Domažlické, Jan *Burda* z Olomúce na gymn. Třebíčské, Al. *Drbohlav* z Kutné Hory na gymn. Chrudimské, Č. *Dusil* z Prahy (reál. Ječ.) na reálku Kutnohorskou, Fr. *Hejda* z Kutné Hory na gymn. Příbramské, Fr. *Hospodka* ze Smíchova na gymn. Mladoboleslavské, Jiří *Janda* na gymn. ve Val. Meziříčí, K. *Jelínek* z Kutné Hory na gymn. Německobrodské, Ant. *Kollmann* na gymn. v Uh. Hradišti, Voj. *Lepeška* z Prahy (gymn. Truhl.) na gymn. Jičínské, Jan *Loriš* z Král. Hradce na reálku Rakovnickou, Jan *Matoušek* z Chrudimě na gymn. Kolínské, Jan *Satranský* z Kr. Hradce na reálku Karlínskou, K. *Šedivý* na reálku Pardubskou, Ferd. *Tomek* z Plzně na reálku Jičínskou, Ad. *Ustupský* z Uh. Hradiště na gymn. v Třebíči, Jan *Vančura* na reálku Královhradeckou, Jos. *Zikmund* z Budějovic na gymn. Čáslavské; — 2. zatímními učiteli supplenti: Fr. *Danda* z Jičína na gymn. Písecké, Fr. *Fabinger* z Vinohrad do Klatov, V. *Hampl* do Rakovníka, K. *Kadlec* do Olomúce, Jind. *Klecanda* z Příbramě do Něm. Brodu, Fr. *Novák* z Prahy (reál. Ječ.) do Pardubic, Al. *Pařízek* z Příbramě na reál. Ječ. v Praze, K. *Petr* z Brna do Přerova, Ant. *Pleskot* z Vinohrad do Val. Meziříčí, Jos. *Prošek* z Ml. Boleslavě do Tábora, Jar. *Šťastný* z Karlína na gymn. Plzeňské, Em. *Tůma* ze Smíchova do Plzně, Jos. *Votruba* z Prahy (r. Ječ.) do Příbramě. — Řediteli se stali: reálky Karlínské Jan *Plašil*, řed. reálky Kutnohorské; reálky Kutnohorské Alois *Strnad*, prof. Pražské reálky v Ječné ul. — Univ. prof. Dr. Ant. *Rezek* jmenován ministerským radou extra statum v ministerstvě kultu a vyučování. — Za hlavní učitele dosazeni jsou: Bart. *Čihař* z učit. paedagogia Jičínského na učit. paedagogium Pražské (extra statum); F. *Novák*, supplent reálky Vinohradské na učit. paedagogium Jičínské. — Inženýr Jan *Martinec* stal se skut. učitelem průmyslové školy Brněnské. — Jos. *Liška*, prov. učitel reálky Královhradecké ustanoven hlavním učitelem paedagogia Jičínského. — Přeloženi jsou: Fr. *Kovář*, prof. gymn. ve Val. Meziříčí, na gymn. Třeboňské; Fr. *Schüller*, prof. paedagogia Jičínského, na reálku v Ječné ul. v Praze; Dan. *Seidl* a Jan *Šulc*, prof. gymn. Bydžovského, na gymn. Písecké. — Skutečnými učiteli jmenováni jsou: *a*) prov. učitelé: Véc. *Bendík* z Kolína na gymn. Bydžovském, Ad. *Ručka* z Jindř. Hradce na reálce Královhradecké; *b*) supplenti: Fr. *Kopta* z Pražsk. gymn. v Truhl. ul. na gymn. Bydžovském, Jindř. *Pithart* z Karlína na gymn. Čáslavském, Jos. *Stárek* z Plzeň. gymn. na gymn. ve Val. Meziříčí, Fr. *Trnka* z Kolína na Praž. gymn. v Truhl. ul. — Provisorními učiteli jmenováni jsou supplenti: Bol. *Dolejšek* z Uher. Hradiště na reálce Brněnské, Ant. *Hodáň* z Pardubic na reálce Písecké, Pav. *Kratochvíl* z Prahy (Žit. ul.) na gymn. Jindřichohradeckém, Ed. *Streit* z Jičína na gymn. Kolínském, Bohd. *Zelinka* z Pardubic na reálce Královhradecké. — Skutečnými učiteli se stali provisorní učitelé: Fr. *Polívka* z gymn. Olomúckého na témž ústavě, Dr. Fr. *Drtina* z akad. gymn. na gymn. Smíchovském. — Skutečnými učiteli se stali: Jan *Havránek*, supplent v Litomyšli, na gymn. Královhradeckém, Ant. *Zlatníček*, supplent Praž. gymnasia na Křemenci, na gymn. Domažlickém, Al. *Čenský*, assistent čes. techniky, na čes. průmyslové škole v Plzni.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až IX. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. — 6 marek — 6 šil. — 8 fr. — 3 rub.); studujícím vysokých škol jest předplatné sníženo na 5 k (2 zl. 50 kr.). Jednotlivý sešit stojí 20 h (10 kr.), pro studující vysokých škol 60 h (30 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jest vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze činiti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v **Praze, II. na Moráni čís. 369**

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK X. Index decim. 057.4. SEŠIT 10

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1896.

Vydáno 1. prosince 1896.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při přištím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelů Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

Rozpravy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

CLV. Kterak sú o něm mudrci psali, tuto.

O [1]) smrti zajisté rozmnožitele Alexandra Macedonského, jenž nazván jest panovatel svěcký [2]) a král nad králi, muž múdrý nad mužmi,[3]) mudřec nad mudrcemi,[4]) od mudrcuov [5]) jest nazván pro múdrosť svého dóstojenstvíe, jenž jest položil své meze na vschod slunečný a rozšířil *jest* [6]) až do posledních ostrovuov na západ slunce, jenž běh svój na puolnoci za(159[b])točiv až do suchého poledne rozšířil. O jehožto narození všickni živlové byli sú se proměnili a pro *je* [7]) smrť vidomě sú zamúceni, neb se čte *o* [8]) rozličných rozprávkách starých, že mnozí mudrci o jeho ščestí a puotkách sú rozprávěli, a jedni chválé jeho pro slavné cnosti, jenž jest činil,[9]) druzí sú jeho velikú ščedrostí nazývali,[10]) neb najščedřejšíe ruka jeho nikoli se neklonila ku položení peněz; jiní píší jeho všech jiných smrtedlných najvzácnějšíeho,[11]) neb všechno *ščestíe* [12]) po mnohých a bezčíslných robotách brzce jest ztratil [13]) k naučení našemu duchovníemu. A zjevné tajemstvíe to sú rozprávěli, z kteréhožto líčeníe pilný učedlník skrytú bude moci chuť vytáhnúti. (160[a]) Ale že nám se zdá zbytečné tolik a tak veliké řeči mudrcuov

[1]) m. *Po B.*
[2]) všeho světa *B.*
[3]) *B.*
[4]) mudrci *B.*
[5]) *add.* mudrcem: a nazván jest mudrcem *B.*
[6]) m. *je B.*
[7]) m. *jeho B.*
[8]) m. *v B.*
[9]) add. v svém životě *B.*
[10]) druzí nazývajíce jej synem štědrosti *B.*
[11]) add. *druzí líčie jej všech najšťastnějšieho:* druzí líčiece jej všech najšť. *B.*
[12]) m. *neštěstíe B.*
[13]) zatratil *B.*

tuto posaditi,[1]) protož těch rozprávek nechajíce, Doctomea [2]) a Demoscena,[3]) mudrcóv písma, rozpravíme,[4]) neb by nebylo prospěšno dřéve psané [5]) míeti, leč bychom tuto položili, což jest bylo nad jeho hrobem psáno,[6]) k tomuto líčení [7]) bylo přisazeno.

CLVI. Tuto Doctomeus [8]) mudřec o Alexandrovi psal.

(T)uto [9]) leží otrávený, přikrytý [10]) příkrovem kamenným, veliký a zveličující od vysokého božstvíe i sktvúcí, ustavičný přirozením jest *o* budúcí smrti vrúcí nebáznivý,[11]) neposlušným a pyšným, tichým jenž bíeše [12]) tento bez viny [13]) sváru, z blázny bláznem [14]), s mudrci v řádu pot(160[b])čten, uměje válečné uměníe a učeníe mravné, jenž bíeše ve všech kusíech zjevitel hvězdářský; [15]) král, jemužto svět poddán bíeše [z] se všech stran, dary ščedré dáváše, všecko živé skrocováše vítěz nepřemožený, král nad králi duostojenstvím, nazván veliký Alexander, jemužto ten nevěrný Cassander trávením jest jeho umrtvil a brzkú smrť jemu připravil; jehožto smrti želelo jest slunce, světlosti chodem nebeské opustiv i blesky dřevníe opustiv a vystúpiv,[16]) jako po otcové smrti *odyalo* [17]) jest povětříe temnými oblaky, krópě hořícím obyčejem aneb krápě hořkým obyčejem slzy tekúcíe proměnily sú běh,[18]) plovúce (161[a]) řeky vzhóru železná spadši kra, stroskala jest se [19]) se všech stran. Tehdy nebe bylo bledo a trudno *kralowi*[20]) *ſmrti,*[21]) snad sú želely hvězdy; viděli sme hroznú a příliš strašnú kčici obloženu, jistú proměnu [22]) královstvíe. Ta hvězda škodí,[23]) ta[24]) světu dala žalosť znameníe, že zbaven cti a obdoven aneb ovdověl mnohé, když zjevují.[25]) Ižádný nebyl v světě zlým aniž jest nyníe, jenž nese [26]) tělesné přikrytíe, aniž bude narozený z semene člověčíeho podoben jemu aneb roven.[27]) Smrť lúpí, ižádnému neodpustí, jímžto on svět jest oblúpil. smrť nelítostivá neodpustí.[28])

---

[1]) položiti *B.*
[2]) Dotomea *B.*
[3]) Damascena *B.*
[4]) rozprávějme *B.*
[5]) dřéve popsané věci *B.*
[6]) add. a *B.*
[7]) add. dřevníemu *B.*
[8]) Dartomea (gen.) *B.*
[9]) Teď *B.*
[10]) a přiložený *B.*
[11]) ust. přir. *a* budúcí smrti nebáznivý *B.*
[12]) Tichý bíeše *B.*
[13]) add. a *B.*
[14]) blázen *B.*
[15]) hvězdářských *B.*
[16]) aniž blesky vypustilo *B.*
[17]) m. odyelo t. j. odělo: *odijelo B.*
[18]) krópě slzí (ſlzij) nad obyčej tekúce proměnily sú běh svuoj *B.*
[19]) Řeky vzhuoru nadýmajíce se, železná spadši kra doluov i stroskotala se *B.*
[20]) m. kralowu *B* t. j. *královú.*
[21]) ſmrtij *B* t. j. smrtí.
[22]) jisté proměněníe *B.*
[23]) znamená škodu *B.*
[24]) nebo *B.*
[25]) znameníe jisté, že bude zbaven cti a ovdovíe mnohé královstvíe, když se zjevují *B.*
[26]) add. na sobě *B.*
[27]) add. k tomu, jímžto jest nyníe svět oslepen *B.*
[28]) Všechno smrť lúpí, ižádnému nelítostivá neodpustí *B.*

CLVII. Tuto Damescenes [1]) mudřec složil veliké knihy o Alexandrovi a všeck jeho skutky.

(161[b]) Ale Damescenes [1]) mudřec po smrti velikého Alexandra převeliké knihy složil jest o skutcíech a o smrti jeho, kteréžto jeho knihy Řekové mají a jich uměním naučil jest, že máme světckých věcí nechati [2]) a v ně nikoli nedoufati, a toho jest dolíčil mudrcóv *ſkladanie.* [3]) Jehožto rozprávku přeslyšíec, [4]) opustíec některú čiástku jeho pravenie, *kterysyto* [5]) ty [6]) nad Alexandrovým hrobem popsal jest. A protož [7]) pokládá Damescenes, [8]) jako by se sám Alexander tresktal a okrocené ukrutenstvíe a píše, [9]) jenž jsa živ na světě, vědíeše, [10]) dávaje i nám příklad, [11]) abychom zpupnost pyšnú od sebe pudili.

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

XII.

Nad rodný, Corvine, milejší den je mi tento, [12])
v němžto čeká oltář drnový té žertvy, [13]) kterou jsem
přislíbil. Královně bělostnou dáme ovečku,
stejné rouno i té, jíž Maurská v štítu je Gorgo;
nataženým provazem škube nezbedné to telátko,
jež Jovu Tarpejskému jsem určil, a bujně čelem svým
potřásá; vždyť již je zralé oltáři a chrámu,
již jest čas je kropit vínem; [14]) již matčino vémě
hanba mu ssát a trká v stromy růžkem, jenž mu vyrůstá.
Bych majetek veliký doma měl, citu mému podobný,

---

[1]) Demoscenes *B.*
[2]) nedbati *B.*
[3]) m. ſkladanię t. j. *skládaním B.*
[4]) přeširokú *B.*
[5]) m. kteryzto t. j. *kterýžto.*
[6]) kterúžto Democenes potom *B.*
[7]) A tu řeč *B.*
[8]) Demoscenes *B.*
[9]) o neokrocené píše ukrutnosti *B.*
[10]) add. ji *B.*
[11]) a sám sobě i nám dávaje naučenie *B.*
[12]) Římané slavili narozeniny své i cizí (zvláště císařů a mužů slavných); v. V. 37, IX. 51, XI. 84.
[13]) Obětovati bude pod širým nebem na oltáři z drnu třem božstvům Capitolským (= Tarpejským), t. j. „královně“ Junoně, Minervě (jež měla na svém štítu hlavu Medusy Gorgony [Maurské, t. j. z Afriky]) a Jovovi; oběma prvním po ovečce, tomuto jalůvku. Bohům nebeským obětovali žertvy bílé, podzemským černé.
[14]) Víno se lilo na hlavu obětnímu zvířeti; Velišský, str. 329.

býk by vlečen byl tučnější než Hispulla,[1]) tíží
jenž je leniv vlastní, a travou nekrmen jsa na blízku
pastvu by prozrazoval žírnou Clitumna[2]) svatého,
Umbričan, od velikého také byl by sluhy uklán.
Neb přítel hrozné věci právě přetrpěl a ještě
úzkostí se diví, bez pohromy zdráv že vyvázl;
vždyť mimo bouř mořskou i ranám též blesku uniknul.
Oblohu všecku mrakem jediným pokrývala hustá
temnota, když náhlý tu oheň zchvátil lodi rahna;
každý domníval se, že on zasažen je a myslil
ve zděšení, že není žádná lodi pohroma horší,
než když plachty hoří. Tak hrozné všecko se vskutku
dálo, jako kdykoliv básnická bouřka[3]) se zdvihne.
Stránku jinou, hle, také vyslechni okamžiku zlého,[4])
ještě i zvlášť polituj! Vše sic ostatní v takovémto
případu jest hrozné rovněž, však přec je mnohému
známo i časté dost, jak svědčí obrazy slibné
ve chrámích; kdo neví, že malíře živí jenom Isis?[5])
Našeho stihla Catulla také tomu pohroma rovná.
Když lodní plny již byly prostory přívalem a když
se strany na stranu již vlny mocné zmítaly kormou,
když klátil se stožár, a pranic zkušenost šedivého
již nepomáhala vůdce, počal se pořádati s větry,[6])
házeje všecko dolů, čině takto dle bobra,[7]) kterýžto
vyklestí sebe sám, chtěje vysvobodit se i s ztrátou
varlátek; víť, tak vzácným že je stroj jeho lékem.
„Všecko, co mé, vyhazujte,“ volal, „vyhazujte!“ Catullus;
odvrhnout věci chtěl nejkrásnější, jako roucho
purpurové, jemným Maecenatům[8]) se hodící,
roucha také z vlny té, již příroda už sama barví[9])
ovcím z výborných pastvin, k čemu však voda rovněž
silami přispívá tajnými i vzduch řeky Baetis.
On se nerozpakoval zahodit ze stříbra i mísy

[1]) Nemístná narážka a k vážnému tonu satiry se nehodící na jakousi tlustou ženskou, tehdy jistě vůbec známou, snad touž jako VI. 74.

[2]) Clitumnus, řeka v Umbrii, kde byla stáda bílého skotu, velikostí proslulého.

[3]) Bouřka byla tak děsná, jak fantasie básnická dovede si vymysliti. Nekřivdím snad Juvenalu mysle, že marnivostí dal se svésti k tak obšírnému líčení bouře, aby ukázal, že by dovedl též býti básníkem epickým. Výkladem tím odpadnou též námitky Ribbeckovy proti tomu místu.

[4]) Nad obyčejné ztroskotání se lodi byla tehdy hrůza děsnější, že rahna a plachty hořely. Celé, nebásnické místo prozrazuje zase starého řečníka.

[5]) Za císařů ctili Římané mnohé bohy cizí, a tak i Isis v. VI. 526 byla ctěna za ochranitelku plavců. Že pak často se obětovaly po šťastném vyváznutí obrazy votivní, měli malíři pro chrám Isidin nejvíce práce. Někdy plavci užívali obrazů takových ke vzbuzení soustrasti a štědrosti v. XIV. 302. Sr. Hor. Ad Pis. 20., Sat. II. 1. 33.

[6]) Když starý kormidelník nevěděl si rady, Catullus počal se pořádati s větry jako dlužník s věřitelem.

[7]) Dle staré báje o bobrech, jíž se do nedávna věřilo.

[8]) Maecenas nádhery milovný, v. I. 66.

[9]) Zvláštní barva vlny ovcí Hispanských přičítala se tamnější pastvě i vodě řeky Baetis (Quadalquivir) i okolnímu podnebí (vzduchu).

Partheniem [1]) zrobené, džbán, v nějž čtvrt vědra se vejde,
jenž Fola [2]) žíznícího aneb ženy Fuscovy hodný;
a k tomu pánve, tisíc stolního i z úboru, číší
ozdobných, z nichž pil chytrák, jenž koupil Olynthus.[3])
Však kdo nyní je jiný [4]) a kde na světě, výše by klásti
chtěl hlavu svou než stříbro, žití výš nežli peníze?
Nikoli k vůli žití shání se mnohý po bohatství,
nýbrž slep vášní živ jest jen k vůli bohatství.
Již téměř zahodil cenné věci všechny, a ztráty
však nepomohly. Tu v největší nesnázi napadlo
přec podtnouti stěžeň sekerou; tak tísně se zprostil.
Nejrozhodnější již čas, kdy pomůžeme sobě
prostředkem takovým, loď jenž učiní něco menší.[5])
Jdiž si nyní a život svěř větru, spoléhaje na strom
otesaný; vzdálen smrti pouze jsi na čtyři palce
neb nejvýše sedm, když nejtlustší lodi dříví.
Záhy s košíky, s chlebem, s baňatou láhví si opatři
sekery též, v mořské jichž bouři užívati nutno. —
Hladina však vodní jak ulehla a nastala chvíle
plavcům žádoucí i osud, všeho větru a bouře
mocnější, a rukou když dobrou úděly lepší
Parcy předou veselé,[6]) teď již táhnouce z vřeténka
nit bílou, mírného kdy vánku o málo je vítr
silnější: tu pomohli si v nouzi a roucha natáhše
dál pluli tak s plachtou jedinou, jež zůstala napřed.
Ochaboval jižní když vítr, žití se navrátí
naděje se sluncem. Tehdáž vysokou horu spatří,[7])
Julovi jež byla příjemnou a kteroužto za sídlo
místo Lavinia sobě zvolil, horu, jíž dala bílá
prasnice jméno. Frygům veselým bylo vémě podivno,[8])
jež — čeho nikdo posud neviděl — bradavek měla třicet.
V přístav vejde konečně [9]) ležící ve středu náspů,

---

[1]) Parthenius, nám neznámý umělec díla vypuklého. Čtvrt vědra, vlastně urna asi 13 litrů.

[2]) Folus, jeden z Kentaurů, známý z bájí o Herakleovi, jejž pohostil. Fuscova choť, snad Saufeja jmenovaná v. VI. 320. a IX. 117.

[3]) Filip Macedonský dobyl města Olynthu úplatkem; byl milovník vína i pěkných číší. Při tehdejší manii starožitnické v Římě (v. II. 4, VIII. 101) byly takové nádoby tedy tím cennější.

[4]) Jiný byl by raději zahynul, než aby ztratil své bohatství.

[5]) Loď se zmenší o stožár jen v největším nebezpečenství.

[6]) Barva bílá, barva štěstí. O Sudičkách (Parcách) v. III. 27, IX. 136.

[7]) Hora, t. j. Mons Albanus. Julus, syn Aeneův, vystěhoval se z Lavinia do Alby Longy. Bílá svině se 30 selaty byla Aeneovi (z Troje = z Frygie) znamením slíbeným, kde se ukončí jeho putování.

[8]) Překládám dle staršího čtení („mirabile").

[9]) Poněvadž ústí Tibery časem se zaneslo pískem, dal císař Claudius vykopati nové řečiště a vystavěti dvě hráze daleko do moře; vchod do tohoto přístavu osvětlován byl majákem jenž dle moře nazývá se Tyrrhenským. Malé člunky jmenuje Juvenal vůbec Bajskými; neboť v tomto lázeňském místě byly asi zvláště pěkné lodičky. Jiní myslí, že celé místo vztahuje se na přístav u Bají (portus Julius), spojený s jezerem Lucrinským („vnitřní zátokou jistou"). Podobně Hor. Ad Pis. 63. nemyslí se dle Prellera na přístav tento, nýbrž onen u Ostie, jejž Jul. Caesar zamýšlel stavěti a Claudius provedl.

k Tyrrhenskému majáku a hrázím, ježto se táhnou
do prostřed moře až, veliké zanechavše v dálce
Italii; přístav je jiný míň k obdivu každý,
jenž od přírody dán. Ale správce kusou maje kormu
ve vnitřní nádržky se béře, kde zátoka jistá
Bajským jest člunkům. Oholit [1]) tam davše se plavci
v jistotě vypravují své příhody rádi hovorné.

Nuž tedy, ostříhejte jazyk,[2]) ducha a jděte, chlapci,
oběti místo svaté posypat kvítím, nože moukou,
stužkami ozdobtež měkký oltář, drny čerstvé!
Již jdu za vámi a jak slavnou oběť vykonáme,
navrátím se domů, kdež ze křehkého se vosku [3])
obrazy lesknoucí okrášlím věnci malými.
Našeho tam Jova [4]) usmíříme, Larům i domácím
dáme kadidla, fial různých květy rozhazujíce.
Všecko se lekne [5]) a vchod dlouhými jsa větvemi zkrášlen
oslavuje svátek jasnými pochodněmi z rána.

Tobě podezřelo to vše nebuď, Corvine! Catullus,
návratu k vůli jehožto stavím oltáře ty četné,
má tři malé dědice. Chtěl bych dočkat se, zda někdo
slípku chorou, oči již mhouřící, tak bez užitku
příteli obětoval by; to velká útrata ještě,
vždyť ni křepelka nepadne za otce.[6]) A jestli pocítil
bezdětný bohatý Gallita a Pacius [7]) úpal,
hned se celá slibnými tabulkami pokryje řádně
síň v chrámích, i tací najdou se, kteří hekatombu [8])
zaslibují; že u nás sloni nejsou, též ani koupit
možno není, a ta zvěř se ni v Latiu, tomto ni pásmu

---

[1]) Kdo vyšel šťastně z takového nebezpečí, dával se oholiti (nejspíše dle slibu učiněného v nejhorší chvíli); tím byla již každému nehoda jeho patrnou.

[2]) Po dlouhém líčení vrací se Juvenal k začátku: popis oběti a slavnosti. „Ostříhejte jazyk“ bylo obyčejným vyzváním před obětí; v. Hor. C. III. 1. 2. Nože i obětní zvíře posypávány byly tlučí obětní, špaldou semletou a se solí smíšenou. Oběť, oltář i obětující zdobili se stužkami.

[3]) Voskové podobizny předků (v. VIII. 19, X. 18) o slavnosti se očistily (proto „lesknoucí se“) a ozdobovaly věnci; zde jen malými, neboť jest i domácnost vůbec skrovná.

[4]) Náš Juppiter, t. j. přední z bůžků domácích (Larů), jako Juppiter Capitolský byl spolu nejvyšším z Larů celé říše.

[5]) Při slavnostech již z rána se dům osvětloval a kvítím a ratolestmi ozdoboval; sr. VI. 51, 79, 227, IX. 85, X. 65.

[6]) Za otce, tedy kde není naděje na dědictví.

[7]) Gallita a Pacius, boháči nám neznámí.

[8]) Sr. X. 55. Všichni čekatelé dědictví okázale slibují veliké oběti za uzdravení nemocného boháče; hekatombu, t. j. věčší počet skotu, původně celé sto. Kdyby možno bylo, sto slonů by obětovali. Pouze císařové měli právo chovati slony, jež měli v jakési oboře v kraji Rutulů, kde druhdy Turnus byl knížetem. Celý exkurs tento o slonech svědčí opět o švatlavém stáří básníkově; sr. XI. 124. „Dědové“ nynějších slonů nosívali Hannibala (v. X. 158), jenž slove Tyrským, poněvadž Karthago bylo založeno od osadníků z města Tyru ve Foenicii, neb Pyrrha, krále Molossů v Epiru, neb celé setniny vojska (zde hyperbolicky: kohorty) neb vůdce a věže.

neplemení, ale od černého se národa koupí,
pak v hájích Rutulů se chová. Turnově pozemku,
stádo to císařské a které žádnému neslouží
soukromníku; jenom Tyrského poslouchali druhdy
Hannibala, vládců i našich nebo krále Molossův
jich dědové a kohorty nosívali na hřbetě tehdy,
osoby neb přední nebo též věže v bitvy chodící.
Tak bez průtahu hned Navius,[1]) bez průtahu Hister
Pacuvius by přiveď k oltářům ty slony jistě,
obětoval bůžkům Gallity by žertvu, která jen
tak velikých je bohů i jejich jest loudila hodna.
Z nich každý by, kdybys dovolil, též k oběti slíbil
všechny, kteří velicí neb nejhezčí v jeho hejně
otroci jsou, chlapcům nebo dívkám stužky by dával
kol čela hned, ba i na vdání nějakou maje v domě
Ifigenii,[2]) tu též oltářům dát by neváhal,
v oběť podvrženou i nedoufaje laňky tragické.
Chválím občana svého;[3]) tisíce lodí je ta závěť
vzácnější. Vždyť jestliže ten smrti ujde nemocný,
byv polapen jako rybka vrší, závěť smaže první,
zásluhy tak veliké že viděl, majetek jedinému
Pacuviu snad dá; pak ten bude kráčeti pyšně,
když porazí soky všechny. Vidíš tedy odměnu velkou,
jež za práci stojí, že zabil svou dcerku Mykenskou.
Ať žije Pacuvius tedy věk třeba Nestora[4]) dlouhý,
mějž třeba všechno, kolik Nero zloupil, měj zlata s výši
hor — nemiluj žádného, nebuď milován ani žádným![5])

[1]) Novius a Pacuvius Hister, nám neznámí slídiči po dědictví, „loudilové“.

[2]) Jako Agamemnon, král Mykenský (v. v. 127) obětoval v Aulidě, aby lodi řecké (jichž bylo 1000) mohly vyplouti ke Troji, dceru Ifigenii, za niž však Artemis položila laň, tak by i tento obětoval svou dceru, třeba nemohl doufati, že také ona tak šťastně vyvázne, jako kdysi Ifigenia.

[3]) Stejně i v. IV. 18 „chválím úmysl mistra“.

[4]) Nestor dlouhověký v. X. 246.

[5]) Podobně i Hor. Sat. 1. I. 84: Nikdo nemá k tobě lásky, jako ty nemiluješ nic než peníze.

(Pokračování.)

Literatura.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVII. Sešit 9.: Důležité privilegium řádu praemonstrátského (G. C. Křikava).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník II. Sešit 3: Příspěvky k Herodotovi IV. V. (J. Prášek). Známý a přece nedosti poznaný rukopis (Ign. Mašek). K Tacitovi. Stans pede in uno. Cicero jako člověk a filosof (Tim. Hrubý.) Příspěvky ku posouzení Euripidových tragoedií (J. Kvíčala).

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Šachmatov.** v. 8°. Годъ 1896. Тома I. Книжка 3. 646. 1 рб. Rozměr (dvanáctislabičný) nejstarších básní básníkův slovanských (srbo-charvátských) v Dalmácii (I. V. Jagić). K dialektologii litevského jazyka (V. K. Pořezinskij). Z dějin styků Rusův s Rumuny (P. A. Syrků). Jakým jazykem byly psány listiny Tureckého sultána Selima k velikému knězi Vasiliu Ioannovičovi (P. A. Lavrov). Příspěvky k studiu velkoruských nářečí (A. A. Šachmatov). Autografy Puškinovy (L. N. Majkov). Zografský spísek o písmenech mnicha Chrabra (P. A. Lavrov). O malbě ikon v Suzdale (D. Th. Kobeko). Program k sbírání zvláštností podřečných.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 21.—22.

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVI. Svazek 7.—8.: Bouře a zjevy ji provázející (P. I. Brounov). Příspěvek k studiu o pemphigus foliaceus Cazenavi (P. V. Nikolskij). K dějinám litevsko-polského zápasu o Volyň (M. V. Dovnar). Úvod do nauky politiky práva (L. I. Petražickij).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Sešit 7.: Karolina Světlá (K. Rais). Ze staré literární mansardy (O. Mokrý).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 11.: Pygmalion (Jaroslav Vrchlický). Bratří Habadové (Jan Antoš). *Lesní žalm (Svatopluk Čech). Z knihy „Poklad pokorných" (Maurice Maeterlink, přeložila Marie Kalašová). Pohádka z Pohádkova (Marek Twain, přeložil J. Lažkovský). Návštěvou u mistra Viktora Olivy (F. Jiřík). Hry zvířat (K. Groos, př. Boh. Bauše).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIII. Sešit 5.—6.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII.

Číslo 1.: Umění. Ochrana práv autorských k dílům literárním (J. Bohuslav). Fra Grgo Martić (K. Křivý).

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem tovařystva ludoznavčego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník II. Sešit 4.: Choroby a lékaři v Slezsku (St. Karvovski). Levirat (Jan Vitort). O tchánovství (týž). Ukrajina (M. Zmigrodzki). Zaříkávání uřknutí (Š. Gonet). Z pověr lidu. Hádanky národní (L. Pěřchała). Písně národní (M. Kapuściński). Drobnosti.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 3.—5.: Dojmy z Ruska (K. Kadlec — Příliš strannické!). *V zlatém dešti (J. Vrchlický). Báseň I. Geisslové). Ze šperkovny přírody (B. Bauše). Metelice (A. Sologub, př. A. Hušnerová). Básník alchymista (O. Zachar). *Kublaj chán (I. Coleridge).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 3.—5.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševeki.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XII. Zešyt 11.

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 21.—22.: Smutná povídka (P. Lucki). *Svatopluk Čech* (K. Zajčić). Milosrdí (L. Grdjić). Idylla (Isa Velikanović). Svaté knihy Východu (M. Mareković). Drobné črty (Safvet beg Bašagić). Básně M. Nikolića, Iv. Trnského, T. Alaupovića, L. Oboriny, M. Petrovića, R Katalinića, J. Milakovića, M. Ostojića).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVII. Číslo 24. — Ročník XVIII. Číslo 1.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 11.: Karel Havlíček (Vilém Gabler). Dvě anglické knihy o českých dějinách (Josef Kalousek). Obrázky z ruské pouti (Gabriela Preissová). *Odlet (Adolf Heyduk). Z nové knihy „Skvrny na slunci“ (Jaroslav Vrchlický). *Hle, zazářily (Xaver Dvořák). Dr. Julius Grégr (Jos. Toužimský). Poslání Času (Václav Flajšhans). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Dědictví Komenského. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník X. Sešit 2.—3.: O poměru paedagogiky k ostatním naukám (J. Durdík).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VI. Sešit 2.—3.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1896. Sešit 2.: Epigraphische Beiträge II. (Ed. Wölfflin). Reise nach Ceylon (W. Geiger). Beiträge zur Bayerischen und Münchener Geschichte (H. Simonsfeld).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1896. Číslo 17.—19.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. Sešit 11.: Beseda. Pieseň Jánošíkova od Jána Bottu.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXX. Číslo 50.—52.: Z knihy veršů Jana Rokyty. Z básní A. Klášterského. — Ročník XXXI. Číslo 1. a 2.: Před západem (G. Preissová). Básně J. Vrchlického. Mezi chodskými dřevorubci (J. Hruška). Kolomaz krmičkou zlou (Z. Winter). Světla minulosti (M. Šimáček). V Nankingu (E. Vráz). Básně A. Klášterského.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1896. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XV. Sešit 10.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazků aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 10.: Význam N. I. Lobačevského pro kazaňskou universitu (A. Vasiljev). Zprávy o komandirovkách V. Arnoldova, E. Buddeho, A. Krasnova.

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ М. Дьяконовъ. v. 8°. Cena ročně (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník IV. Svazek 3.: Sbírka ruských památek z rodinného archivu hrabat Delagardi (G. Sabler). Meteorologická pozorování v Jurjevě.

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VII. Číslo 25 —27.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 2.—3.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XV. Číslo 24.: Vivite felices (V. Šouček). Zájezdní hospoda (J. Osten). — Ročník XVI. Číslo 1.: *Modlitba za nepřátely (Ot. Březina). Nové ráno (B. Brodský). Píseň o bolestech (K. Kamínek). Den návštěvy (L. Ziková). Údolí Davoské ve Švýcařích (E Rutte). Na vraku (J. Šlechta). Dědictví (Guy de Maupassant, př. A. Pacák). Bez boje (J. Potapenko, př. J. Unzeitig).

Wisła. Měsięčnik gieograficzno-etnograficzny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník X. Sešit 3.: Ko ny v Lubelském (I. Volanovski). Hody manželské na osadě Żelivské (A. Pleš-

čyňski). O Utopci a Skrbníku (St. Kożorovski). O církevní pokutě ve Velkopolsce (M. Vitanovski). Dvě bájky z Opatovského (Z. Koverska).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Sešit 8.—9.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl,** J. **Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 10.: Über den Gebrauch amphibrachischer Wortformen in der ersten Hälfte des griechischen und lateinischen Pentameters (I. Hilberg) Die Nachkommen der Herzogin Gutta von Österreich, Gräfin von Öttingen (F. Weihrich). Die Vertheilung der Bevölkerung Österreich-Ungarns nach der Höhenlage (K. Grissinger). Archaeologische Schülerfahrten (H. Jurenka).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIII. Číslo 50.—52.: Z básní A. Mužíkových. Oba (O. Jirmář). Zimnice v podání prostonárodním (J. Košťál). Mráz (M. Jahn). Z básní Fr. Vondráčka. Spisovatelské jmeno (N. Ježov, př. Boř. Prusík). — Ročník XIV. Čís. 1.—2.: Jiskry v popele (A. Jirásek). Básně Jar. Vrchlického. Dvojice břízek (G. Preissová). O cestování našich předkův (Z. Winter). Věže věčného mlčení (J. Kořenský). Nansenova cesta na severní točnu (A. Záruba). Básně Em. z Čenkova. Podél Columbie (P. Albieri).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 23.—24.: Ples u hrabstva (J. Lam, př. J. Kopřiva). Žlebská víla (J. Mráz).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 2 zl. Ročník V. Sešit 4.—5.: Elektrické cyklorama. Měření elektřiny.

Ženský obzor. Redaktor V. Kellner. Nákladem soukromého družstva. V Praze. 4°. Cena ročně (24 čísel) 4 zl. Ročník I. Číslo 16.—17.: Moderní literární tvorba žen (M. Messer). Dvojí nevinnost (O. Přibylová). Emancipace a koedukace (V. Kellner). Vyšší ženské kursy v Petrohradě. Práh (I. S. Turgeněv). Svědomí (J. Kvapil).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 9.: Nynější směry nauky státního práva v Německu (S. M. Prutčenko). Východní civilisace v XV. věku před naší érou ve světle nejnovějších výzkumův a objevův (I. I. Solovejčík). Povstání Watta Tylera (D. M. Petruševskij). Imp. Moskevská archaeologická společnosť r. 1895. Martial o svojich básních (A. I. Malein).

Antonín Marek. Podává Jan **Jakubec.** V Praze 1896. Nakladatel Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Sešit 1. (str. 1 až 32). — Doporoučíme vřele žákovským knihovnám).

V. Beneše Třebízského spisy sebrané. V Praze 1896. Nakl. F. Topič. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 16 kr. Sešit 137.—139. (str. 309 až 438. Konec).

Božská komedie. Napsal **Dante** Alighieri, přel. **Jar. Vrchlický.** 3. vydání. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 1. (str. 1—32). — Toto nové, laciné vydání sešitové umožňuje snadně nabyti velikého díla v mistrném rouše českém.

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Díl II.: V malajském souostroví. Sešit 41.—42. (str. 449—512).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1896. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Seš. 139.—142. (str. 1451—1578).

Darwin a po Darwinovi. Napsal J. **Romanes,** přel. **A. Mrázek.** Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Seš. 3. (str. 65—96).

Do zbraně. Povídky Jos. **Kouráda.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr.

Drama budoucnosti od E. **Boisgilberta.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 4.—8. (str. 97 až 256).

Dvě Pražské idylly od Ig. **Herrmanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 3.—5. (str. 65 až 160).

Evropa cítící a myslící od J. **Váně.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 3.—5. (str. 65—160).

Годичный актъ. Имп. С.-Петербургскаго университета за 1895 годъ, составленный орд. проф. Х. Я. Гоби. Съ приложеніемъ рѣчи орд. проф. Н. И. Карѣева. 8°. 1896. 106. 123.

Historický archiv České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Číslo 9.: Dva denníky **Dra Matiáše** Borbonia z Borbenheimu. Vydal **M. Dvořák.** 166.

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1896. m. 16°. Svazek 88. a 91.: Ze zápisků Phil. stud. Filipa **Kořínka. IV. V** Od Martina Havla. 171. 212. 60 kr. 70 kr. — Svaz. 89.: **J. Macharovy** básně. 114. 40 kr. — Svaz. 90.: Bůh v lidu od **Fr. Heritesa.** 69. 30 kr.

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 1.—2. (č. 1—26). Dílo to bude podávati pohledy (v rozměru 21 × 25·5 cm) památností z celé české oblasti, jichž bude vydáno přes 300. Pohledy jsou krásně i jasně provedeny a provází je přiměřený stručný výklad. Cena jest neobyčejně levna; nebude zajisté ni jediné školy, která by si díla tak cenného nezakoupila. Pohledy mohou býti buď v díly svázány neb na tabulky nalepovány. Úvodem báseň **Jar. Vrchlického.**

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8° Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 82.: **Pád Miss Topsy** od **Ed. Roda,** př. El. Řeháková. 75. — Svaz. 83.: Dvě plavovlásky od **Al. Bródya** př. G. Mayerhoffer. 103.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVI. Číslo 5.—6.: Výchova rodinná od V. Gabriele. 312.

Malebné cesty po Praze. Píše E. **Herold** a Jan **Herain.** Illustrují Herold a V. Oliva. Nakladatel F. Topič v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 23. (str. 369—396. Konec I. dílu Malé Strany).

Manžel. Napsal Bruno **Sperani,** př. K. Klostermann. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXX. Čís. 6.: Obrazy z Tunisu od Gastona Humberta. 136.

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 15. (str. 321—340): Krajkářství (M. Smolková). Nábytek (A. Bráf). Sochařství a práce řezané (B. Matějka). Miniaturní malířství. Úvodu str. XIII—XVI.

Německo-český slovník Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 56.—57. (str. 809—888): schieberig—Schwätzelei.

Německý slovník. Sestavil G. **Zába.** V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 12°. Cena sešitu (o 32 str) 12 kr. Díl I.: Slovník česko-německý. Sešit 1.—2. (str. 1—64): abalda—jemnocitnost. — Slovník udává jednotlivé výrazy, bez fraseologie. Celé dílo vyjde asi v 16 sešitech. Tisk je velký, zřetelný.

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 235.—237. (str. 593 až 712): Hornictví—Hovové. S 3 přílohami.

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 2. (str. 33—64).

Příšerná loď. Napsal B. **Marryat.** Illustroval V. Černý. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 4.—8. (str. 97—250).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XII. Svaz. 12.: Po šikmé ploše (str. 65—236. Konec). Ročník XIII. 1.—2.: Za vlády Prusů od S. Hellera (str. 1—256).

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1896. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 1. (str. 1—16). — Celkem bude 15 sešitův.

Протоколы засѣданій совѣта Имп. С.-Петербургскаго университета. No. 51. 1896. 8°. 57.

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek 41.: Hřích od Abela. Hra o 3 jednáních. 79. 40 kr.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník V. Číslo 16: Autografické záznamy tlaku, teploty, směru a rychlosti větru na rozhledně na Petříně v Praze r. 1895. Upravil Fr. Augustin. 85. — Čís. 20.: Pokusy se serem zvířat vaccinovaných, variolovaných a vaccinovariolovaných. Sděluje J. Hlava. 31. — Číslo 21.: Příspěvek ke studiu gummat a arteritidy syfilitické od O. Obřuta. 28. — Číslo 24.: O Abelovské transformaci trigonometrických řad od M. Lercha. 5. — Čís. 29.: O vzájemném poměru anginy akutní a hltanu vůbec k prudkému hostci kloubnímu od L. Syllaby. 22. — Číslo 31.: Příspěvek ku klinice primárních nádorů srdce a k aetiologii positivního tepu venosního od A. Veselého. 24. — Čís. 35.: O účinku šťávy brzlíkové na oběh krevní a o tak zvané mors thymica u dětí od K. Švehly. 39. — Číslo 36.: O chylosních cystách mesenteria od Ot. Kukuly. 22. — Číslo 37.: Rozbor titanového železa ze Stěpanovky v Rusku od F. Kováře. 3. — Číslo 38.: O příčinné souvislosti mezi hnilobou střevní a některými dermatosami od A. Heverocha. 13. — Číslo 39.: Bakteriologické a kritické studie o znečišťování a samočistění řek od G. Kabrhele. 19. — Třída III. Ročník V. Číslo 1.: Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám Faidros, Gorgias. Podává Jan Kvíčala. III. 256. Auszug 257 až 359. Rejstříky 360—373.

Rozpravy z oboru esthetiky. Sepsal K. **Madiera.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. v. 8°. Cena sešitu (o 64 str.) 50 kr. Seš. 1. (str. 1—64).

Sbírka spisů filosofických. Vydávaná I. třídou České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nákladem J. Otty v Praze. 8°. Číslo 2.: Marka Tullia Cicerona O nejvyšším dobru a zlu knihy patery. Přeložil, úvodem a poznámkami opatřil Tim. Hrubý. V Praze 1896. Nakl. J. Otto. 8°. XXXI. 194. Spis zakončuje ukazatel jmen a věcí. Kniha bude velevítána knihovnám školním.

Slovník domácího lékařství a zdravotnictví. Pořádá J. **Pavlík.** Nakl. I. L. Kober. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 12 arších) 1 zl. Sešit 3. (str. 385—631): omdlení—žluknutí. Dodatek. 1 zl.

Slovník francouzsko-český. Kapesní vydání. Sestavili J. **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1896. Nakl. J. Otto. v. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Kapesní vydání. — Sešit 17.—18. (str. 513—544): semaine—vérifiable.

Světlo a tma. Povídky Jos. **Konráda.** V Praze 1896. Nakladatel Fr. Bačkovský. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1. (str. 1—32).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 50.: Sonety samotáře (str. 105—160. Konec). Sešit 51.: Moje sonata (str. 1—24).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník X. Sešit 27. až 28. (str. 369—509. Konec).

A. V. Šmilovského spisy výpravné. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1896. m. 8°. Svazek 10.: Martin Oliva. Kmotr Rozumec. 376. 2 zl. — Novým vydáním spisův Šmilovského poskytuje se školním knihovnám příležitosť zakoupiti vhodné povídky jednoho z nejlepších vypravovatelův a stilistův našich.

Tajuplný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Boh. Koudelka. S rytinami P. Férata. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 4.—8. (str. 97—256).

Válka z roku 1866. v Čechách. Napsal Servác **Heller.** Illustroval H. Schüllinger. Nakl. Edv. Beaufort. V Praze 1896. m. 4°. Cena sešitu (o 24 str.) 15 kr. Sešit 15.—19. (str. 233—312).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Student hrdina od V. Řezníčka. Seš. 3.—5. (str. 65—160).

Записки Историко-филологическаго факультета Имп. С.-Петербургскаго университета. Часть 38: *Κεκαυμένου Στρατηγικόν* et incerti scriptoris de officiis regiis libellus. Ediderunt B. Vasiljevskij, V. Jernštedt. 1896. v. 8°. XX. 113. 1 tab.

Apoštol svobody od K. **Tůmy.** 2. vydání. V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 184. 80 kr.

Древній церковно-славянскій языкъ. Фонетика. Изъ лекцій А. И. Соболевскаго. Москва. v. 8°. V. 153. 1 p.

Duhové barvy od Jos. **Konráda.** Illustroval Jos. Ulrich. V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. 12°. I. 279. 1·6 zl.

Epponina. Tragedie o 5 jednáních od Jar. Vrchlického. V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. 16°. 105. 50 kr.

Francouzsky snadno a rychle učí Fr. **Vymazal.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 64. 36 kr.

Historicko-zeměpisný atlas školní věku středního F. Schuberta a V. Schmidta. Pro české školy upravil Jar. Vlach. Ve Vídni 1896. Nakl. Ed. Hölzel. v. 8°. 19 map. 80 kr.

Kapesní brousek jazyka českého. 3. vydání. V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 16°. 32. 16 kr.

Kytička z naší zahrádky od J. Miloty. V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 45. 16 kr.

Лекціи по исторіи русскаго языка А. И. Соболевскаго. С.-Петербургъ. v. 8°. VII. 273. 2 p. — Jest to rozmnožený otisk pozoruhodných článkův kdysi v Kievském univers. Věstníku otištěných. My o nich svým časem v Kroku referovali.

Letem přes řecký kraj. Napsal J. **Guth.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 181. 1·2 zl.

Malý počtář od Fr. **Hrnčíře.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 64. 25 kr.

Na rozcestí. Román Bor. Hrinčenka, př. Fr. Hlaváček. V Praze 1896. Nakl. Fr. Šimáček. m. 8°. 272. 70 kr.

Naše radosť od F. **Andrlíka.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 66. 36 kr.

Návod k praktickým cvičením v chemické laboratoři žákovské na vyšších reálních školách. Napsal Fr. **Faktor.** 2. vydání. V Praze 1896. Nakl. I. L. Kober. 8°. 49. 30 kr.

Plazi, obojživelníci, ryby, měkkýši, členovci a menší živočichové. Podává Boh. **Záborský.** V Praze 1896. Nakl. I. L. Kober. v. 8°. 379. 2·4 zl.

Ruský slovník. Sestavil Jan **Váňa.** V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 12°. Díl I.: Slovník česko-ruský. 293. 1·5 zl. Díl II. Slovník rusko-český. 290. 1·5 zl. — Slovník udává jednotlivé významy, bez fraseologie. Tisk velký, jasný.

G. Sallustia Crispa O válce Jugurthinské. Přeložil Fr. Pelikán. V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 16°. 146. 45 kr.

Seznam knih a časopisů, hudebnin a uměleckých prací, jež vlastním nákladem vydal J. Otto v Praze. m. fol. 168. — Seznam tento vydaný na paměť čtvrtstoletého trvání závodu Ottova svědčí o veliké podnikavosti jeho, an za dobu 25 let vydal na 1200 rozmanitých kněh, časopisů a p. téměř v 1500 svazcích. Úprava seznamu jest velmi úhledna.

Útržkový kalendář týdenní. Uspořádal Jan Kopřiva. Nakl. J. Klabusay v Holešově. 60 kr.

Užité příklady početní od F. **Hrnčíře.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 64. 25 kr.

Za uměním od F. **Andrlíka.** V Praze 1896. Nakl. F. Bačkovský. m. 8°. 80. 46 kr.

Zkazky z našich vod a lesů od J. **Hraše.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 82. 50 kr.

Drobné zprávy.

Schválená díla:

Antoš Jar., Chemická technologie dřeva pro průmyslové školy. V Chrudími 1896. 1·2 zl. (31/10. 1896, č. 25.485.)

Rozmanitosti.

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru** konají se na universitě *Petrohradské*: S. K. *Bulič*: Úvod do jazykovědy. Srovnávací mluvnice indoevropských jazykův. E. A. *Volter*: Hláskosloví a dialektologie litevského jazyka. Dřevně-pruský jazyk. G. K. *Mekler*: Srovnávací jazykověda. K. S. *Recha*: Úvod v jazykovědu. D. N. *Kudrjavskij*: Obzor otázek srovnávací skladby indoevropských jazykův. A. I. *Sobolevskij*: Dějiny dřevně-ruské překladatelské literatury. Nestorův letopis. Vypůjčená slova v ruštině. Osudy staroslověnského jazyka. V. I. *Lamanskij*: Dějepisně-národopisný náčrt jihozápadních slovanských národností. Dějiny slo-

vanských národův do XIV. věku. I. L. *Los: Česká mluvnice a četba s grammatickým rozborem textův. Pomůckou J. A. Komenského Labyrint Světa.* Srbská mluvnice a grammatický rozbor textův. *Dějiny české literatury.* Dějiny srbské literatury. N. V. *Volkov*: Dějiny ruského literárního jazyka Petrovské periody.

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru** konají se na universitě *Jurjevské:* A. *Budilovič:* Slovanská nářečí. Eug. *Pětuchov:* Dějiny ruské literatury XIX. věku počínaje Žukovským. Důležitější památky ruské literatury XVIII. věku. L. *Masing:* Čtení dřevněslověnských textův. Srbsko-charvátský jazyk (mluvnice i četba).

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 26. října přednesl prof. Dr. Z. *Winter* některé příspěvky k dějinám university Pražské.

V pondělí dne 16. listopadu se četla rozprava Gustava *Friedricha* „O kanceláři a listinách markrabí moravských Vladislava a Přemysla z let 1198—1239". — Vyšel XV. díl „Archivu českého", v němž obsaženy jsou dopisy rodu Švamberského z let 1449—1526, vydané společnou prací Rezka, Mareše a Kalouska; listiny archivu někdy Olešnického 1415—1525, vydané Emlerem; listiny Zvíkovské a Vorlické 1357—1549, vydané Kalouskem; Trutnovské desky manské z let 1455—1539 a výpisy z knih vinničných 1358—1461, jež k vydání upravil Nováček.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 6. listopadu přednášel: prof. Dr. V. *Rohon* „Příspěvky ku třídění palaeozoických ryb"; Dr. J. *Barvíř* „O zlatonosném okresu Kninském"; prof. Dr. F. J. Studnička předložil pojednání „O Steinerových polygonech", jež zaslal *Gino Loria*, prof. na universitě v Janově.

V pátek dne 20. listopadu přednášel: Dr. J. *Barvíř* „O výskytu zlata v Čechách", část III.; Dr. Al. *Mrázek* „O vývoji některých tasemnic". Prof. Dr. F. J. Studnička předložil pojednání prof. Dra M. *Petroviće* z Bělehradu „O differenciální rovnici Riccatiho a jejím upotřebení v lučbě".

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

Třída IV.

Ve schůzi dne 27. listopadu 1895 upraven návrh rozpočtu na rok 1896, jak následuje:

a) Ceny výroční (v každém ze tří odborů třídních první cena 1000 zl., druhá 400 zl., 2 třetí po

250 zl.) . . . . zl. 5.700
b) Publikace a předvedení děl uměleckých . . . „ 100
c) Podpory na práce a podniky dle § 2. lit. *b*) stanov „ 3.000
d) Stipendia dle § 2. lit. *c*) stanov . . . . . „ 600
e) Cestovné a diety . . . . „ 100
f) Kommisse a referáty . . . . „ 400
g) Mimořádné výlohy . . . . „ 100
Úhrnem . . . zl. 10.000.

Dále přiřknuty ceny výroční za nejlepší díla roku 1894 ve všech odborech třídních. Malíři p. Jeneweinovi navržena podpora 400 zl. a malíři p. Úprkovi podpora 300 zl. na provedení obrazů, jichž náčrtky byly předloženy; dále jednáno o nových podáních za podpory a vyřízeny některé redakční záležitosti Sborníku světové poesie.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Třída I.

Ve schůzi dne 24. ledna 1896 sděleno upozornění Praesidia Akademie České, aby se nepřijímal a tiskárně neodevzdával rukopis, který by nebyl hotov a k tisku úplně připraven. Pak projednána byla celá řada záležitostí interních, které povahou i zájmem svým k uveřejnění buď se nehodí, ačkoli pro správu Akademie důležitosť mají, neb k uveřejnění ještě zralé nejsou. Jen pro přehled uvádějí se souhrnně některé z oněch záležitostí svými povšechnými rubrikami. Tak zejmena bylo jednáno o honorářích, po případě zvýšení jich, o spisech vyšlých nákladem nebo podporou třídy I. i o námitkách v té věci činěných, o povolení platebních lhůt na požadavky I. třídy samé, dále o pracích Akademii k uveřejnění tiskem zadaných, o nichžto třída vyslechla zprávy a návrhy příslušných referentů. Ježto se však podobné zprávy z I. třídy na veřejnosť nepodávají, tím méně, když návrhy jsou záporné, dostačí zde uvésti, že tenkráte žádná z dotčených prací nebyla přijata. Nabídky vydavatelův ku koupi knih za snížené ceny odmítnuty, poněvadž intencím Akademie ve příčině knihovny se nehodily. Rovněž konečně ani žádostem o publikace akademické tenkráte vyhověno nebylo; neboť neběželo o knihovny veřejných ústavů vědeckých, a byly žádosti z míst, kamž už publikace dotčené se zasílají, takže v případě potřeby žadatelé si je snadno opatřiti mohou.

V Praze, dne 24. ledna 1896.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Ve schůzi I. třídy dne 21. února 1896 byla k žádosti Ústředního spolku českých professorů v Praze třídou navržena podpora 100 zl. na vydávání jeho Věstníka na rok 1896; podobně navrženo Historickému spolku 100 zl. podpory na přípravné práce k bibliografii historické na týž rok. Dále schváleno, aby pokračování vydávaných „Acta judiciaria Consistorii pragensis“ p. skriptorem Tadrou III. díl připravený byl dán do tisku; též přijat návrh, aby v Historickém archivu byly vytištěny „Dva denníky M. Borbonia z Borbenheimu“ p. archivářem M. Dvořákem předložené. Po té předsevzaty volby předně do stipendijní kommisse, i zvoleni jsou členové pa-

vadní, totiž prof. Kalousek, Pražák a Durdík; dále volby do Archaeologické kommisse, do níž vysláni opět Monsignore Lehner, skriptor Tadra a Dr. Ladislav Píč. Spolu určena lhůta k zadání o vypsaná tři stipendia (cestovní, badatelské a studijní po 200 zl.) do konce měsíce května 1896. Překlad Platonova „Státu“ pořízený od Dra Eman. Peroutky přijat, aby byl vytištěn a vydán ve Sbírce filosofických spisů, s podmínkou, že překladatel provede opravy v písemném referátě naznačené. Konečně vyřízeny jsou běžné záležitosti třídní, určení honorářův a některé otázky rázu interního.

V Praze, dne 21. února 1896.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Schůze I. třídy dne 20. března 1896. Přítomno bylo 9 členů. Nejdříve vyřízeny byly záležitosti finanční a hospodářské; p. F. Pátkovi navržena podpora ke studiím o české literatuře folkloristické, a k vědomosti vzata některá zadání o spisech pro Akademii určených. Pak byl přečten a v rokování vzat přípis praesidia České Akademie stran oslavy 50letého panování Jeho Veličenstva i učiněného v té věci návrhu, aby vydána byla jubilejní publikace vyličující rozvoj českého života národního za posledních 50 let, a to po stránce vědecké a umělecké v širším smyslu. Praesidium Akademie vyžaduje ode třídy I. brzké rozhodnutí, aby totiž třída buď přistoupila k návrhu dotčenému aneb se usnesla na jiném způsobu oslavy. O předmětu rozpředla se delší debatta, v níž dvor. rada Randa, Dr. Pavlíček a prof. Durdík projevili ochotu, že by se ujali svých oborů; vzhledem k tomu, že by nemožno bylo v této schůzi učiniti definitivné usnesení ve smyslu praesidiálního přípisu a čas už valně pokročil, navrhl prof. Durdík, aby jednání o té věci se odročilo a schůze k tomu konci co nejdříve svolána byla. Což jednomyslně přijato.

V Praze, dne 20. března 1896.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Ve schůzi I. třídy dne 24. dubna 1896 učiněno bylo několik sdělení praesidiálních. Po té prof. Hostinský k vydání v Rozpravách předkládá spis „Jan Blahoslav a Jan Josquin, příspěvek k dějinám české hudby v XVI. století. Sekretář třídy podává účetní závěrku za rok 1895 podle obvyklých rubrik, a stran konečného schodku 79·01 zl. navrhuje, aby uhrazen byl z rubriky Mimořádných výdajů na rok 1896 praeliminovaných, což jednomyslně se přijímá. Usneseno dále, aby podpora 200 zl. dříve již povolená prof. Janu Macháčkovi na vydání „Historického atlasu k dějinám Rakouským“ po ukončení díla byla k výplatě poukázána. Třída uvolila se přispěti 300 zl. k vydání spisu Dra Bohumila Matějky „O přestavbě a výzdobě chrámu sv. Tomáše“, a to v „Památkách archaeologických“, začež autor České Akademiii odevzdá 100 výtisků. Dále třída navrhla 500 zl. řád. členu Hermenegildu Jirečkovi rytíři ze Samokova na vydání sbírky listin pod názvem „Korunní archiv český“ jakožto nový díl sbírky „Codex juris bohemici“. Konečně pokračováno bylo v jednání stran oslavy padesátiletého panování Jeho Veličenstva. Při tom uvolil se prof. Rezek sepsati stať „o dějepisectví českém za posledních 50 let“; archaeologie praehistorické ujmouti se slíbil Dr. J. L. Píč; prof. Pražák slibuje sepsati stať z oboru

veřejného práva, načež promluveno o jiných ještě přispěvatelích, které by k jubilejní publikaci dotčené získati bylo. Ježto nyní stalo se zjevno, že o hlavní odbory zastoupené v I. třídě postaráno jest, dal předseda hlasovati o dotaze z praesidia České Akademie učiněném, zdali třída I. přistupuje k návrhu dotčenému. Návrh ten byl přijat všemi hlasy proti dvěma. Tím odpadá i odpověď k druhému dotazu v praesidiálním přípise, zdali totiž třída I. hodlá podniknouti oslavu svým způsobem zvláštním.

V Praze, dne 24. dubna 1896.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Ve schůzi I. třídy České Akademie dne 29. května 1896 sdělen byl přípis praesidia Akademie ze dne 25. května b. r. týkající se odkazu, z něhož při České Akademii utvořen býti má zvláštní fond pod názvem „Fond dvorního rady M. ryt. Havelky, jeho choti Růženy a vnuka Karla rytíře Pippicha-Havelky na udílení cen pro díla české poesie“, což třída vzala k vědomosti a zakladatelům díky projevila. — Prof. Dru Josefu Pražákovi byla navržena podpora 100 zl. jakožto příspěvek na vědeckou cestu do Italie; též učiteli a konservatoru v Čáslavi p. Klim. Čermákovi ku prozkoumání pramenův mincovnictví z dob Karla VI. a Marie Terezie podpora 100 zl. K uveřejnění v Rozpravách I. třídy přijat byl spis „Denáry údělných knížat na Moravě. Napsal prof. Josef Smolík“. Některé publikace I. třídy byly darovány ke zvláštním žádostem členův jiných tříd, a některá úřední sdělení na vědomosť vzata. Po té vykonány navrhovací volby *a*) pro místo předsedy I. třídy, *b*) pro místo sekretáře a *c*) snesena kandidatura dvou členů správní kommisse. Konečně vykonány volby do redakčního komitétu pro jubilejní publikaci k oslavě 50letého panování Jeho Veličenstva, a zvoleni jsou pp. prof. Bráf, Čelakovský, Durdík.

V Praze, dne 29. května 1896.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Ve schůzi I. třídy dne 19. června 1896 sdělen a na vědomosť vzat přípis komitétu ke zřízení pomníku L. Pasteurovi, pak účet knihkupecký o publikacích I. třídy z roku 1895 prodaných. Sekretář podal přehled příjmů a vydání do dne 19. června 1896, při čemž poukázáno zvláště na schodek, který se jeví v rubrice podpor; tato, v rozpočtu I. třídy na 1900 zl. praeliminovaná, byla překročena o 1025 zl. V jednání o vypsaných stipendiích navrženo Dru Aloisu Musilovi cestovné stipendium 200 zl. ke studiu historicky-geografickému v orientě, Dru Jaroslavu Bidlovi stipendium badatelské 200 zl. ke studiu v archivech o českých bratřích, stipendium studijní konečně bylo rozděleno a po stejné části 100 zl. navrženo p. Václavu Kratochvílovi ke studiu o Archivu Karlštejnském a o dějepise České Kanceláře 1609—1620, pak p. Karlu Bukovanskému, řediteli škol v Polské Ostravě, k vydávání histor. topografie obojí Ostravy a národopisných studií o Těšínsku. K žádosti p. Josefa Pelcla o podporu na „Bibliotheku sociálních nauk“ a „Bibliotheku kritickou“ usneseno, že třída I. jest ochotna, pokud to její zavedenými již podniky valně vyčerpávané prostředky dovolí, poskytovati na vydání překladů vynikajících spisů z oboru společenských věd v „Bibliothece sociálních nauk“ a „Cibliothece kritické“ podpory za určitých podmínek, jež p. žadateli se oznámí. V zásadě přijat k vydání ve „Sbírce spisů filo-

sofických" překlad Biceronova spisu „O svrchovaném dobru a zlu" pořízený od prof. Tim. Hrubého, s podmínkou, že některé opravy provedeny budou. Veškeré žádosti k dnešnímu sezení třídy I. zadané o různé podpory literární pro finanční stav příslušné rubriky svrchu vylíčené nemohly býti příznivě vyřízeny a byly na příští dobu odkázány.

V Praze, dne 19. června 1896.

Prof. *J. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Ve schůzi dne 17. ledna 1896 za předsednictví p. dvor. rady rytíře Kořistky konané vykládal prof. K. Domalíp o pokusech Röntgenových a předložil řadu stínových obrazů provedených docentem p. K. Kruisem. K výkladu rozpředla se živá debata; rozhovor nesl se k podstatě a formě zjevů těch, které z chemického stanoviště osvětliti se snažil doc. Kruis svými reprodukcemi stínů asi 40 různých chemických sloučenin. Prof. Strouhal pojednal o stránce fysikálné. — Po té předložil prof. Gruss do Rozprav: „Fotografie komety Perrine Nov. 16. 1895. Od Josefa a Jana Friče.

Prof. Mareš podává obsah práce Dra F. Scherera „Dýchání novorozenců a kojenců". — Prof. Ed. Weyr předkládá svou práci „O strojení oskulačních hyperboloidů k plochám zborceným"; dále podává posudek pojednání „O křivkách asymptotických jistých ploch 3. stupně s obecným bodem dvojným" Dra Ant. Suchardy. — Prof. Spina podává referát o pojednání Dra Aloisa Velicha „Experimentální glykosurie u žab. Sdělení druhé". — Prof. Strouhal podává referát o práci: Galvanická polarisace platinových elektrod v roztoku dusičnanu stříbrnatého. Napsal Dr. Vladimír Novák. — Na konec podány profesory Janošíkem a Braunerem návrhy týkající se výpravy Rozprav a korektur.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

Třída II. konala schůzi dne 14. února. Prof. A. Spina předložil do Rozprav svou práci: Experimentální studie o působení citlivých čivů na dýchání ve stavě normálném a protnutí čivů bloudivých. Po přečtení (následujících) referátů práce příznivě posouzené taktéž do Rozprav zařaděny, a sice:

„O některých změnách krve při křečích". Experimentální práce Dra Em. Formánka a Dra L. Haškovce. — Zbytky ještěra z vrstev věřovských od MUDra Remeše.

Po té vykládali pp. Domalíp, Strouhal, Kruis o zkušenostech nabytých při práci paprsky Röntgenovými i předložili řadu instruktivních fotografií. Referáty o pokusech těch uveřejní pp. pracovníci ve Věstníku Akademie. Do téže publikace určeny jsou třídou přijaté referáty Dra J. Frejlacha: Geofysika (fysikálná geografie) IV. a prof. Fr. Bayera: Nový výklad klíční kosti nižších obratlovců.

Valnému shromáždění podá se návrh, aby MDru F. Studničkovi udělena byla podpora 200 zl. k cestě studijní a návštěvě zahraničných stanic zoologických, dále, aby se zakoupilo 5 exemplářů cenou poctěného spisu F. Uzla: Thysanoptera.

Ve schůzi dne 28. února předložena práce pana docenta M. Lercha: Různé výsledky v theorii funkce gamma. Prof. J. N. Woldřich vykládal o stanici diluviálného člověka v Jenerálce.

Po té čteny posudky:

Referát o práci p. Dra Haškovce „O působení thyreoidinu na ústřední čivstvo“, o pojednání p. prof. Fr. Kováře: „Chemický výzkum pěti moravských minerálů“.

Na základě (těchto) dobrých zdání přijaty práce posouzené do Rozprav.

Do komise archaeologické zvoleni opětně pánové: Frič, Kruis a Šolin.

V Praze, dne 29. února 1896.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

Třída II. sešla se dne 13. března 1896. Prof. Fr. Augustin předložil „Autografické záznamy tlaku, teploty, směru a rychlosti větru na rozhledně Petřínské“. Třída přijala do „Rozprav“ na základě dobrého zdání práci prof. Fr. Augustina Rozhledna Pražská.

Práce docenta M. Lercha „O jistém druhu semikonvergentních rozvojů“ a „O jisté arithmetické větě Zolotareva“ předloženy a dány do tisku.

Dále čten referát o pojednání p. Dra A. Velicha: „O působení extraktu z nadledvinek na oběh krevní“.

Na základě tohoto referátu práce přijata do Rozprav třídních. — Do Věstníku přijaty referáty „O chemii fysikálné r. 1895“ Dra O. Šulce (na základě posudku prof. F. Koláčka) a „Výsledky zkoumání moře“ od Dra J. Pernera (podle posudku prof. Ant. Friče).

Z fondu Dra J. Šíchy udělena k návrhu kommisse lékařské podpora 300 zl. Dru A. Švehlovi za účelem vědeckého výzkumu v laboratoři prof. A. Spiny, pak podpora 600 zl. Dru F. Kopfsteinovi na cestu studijní v oboru chirurgie; kommissi pečující o pořádání encyklopaedie nauk navržena podpora 300 zl. k vydání prvního díla Zoologie prof. Fr. Vejdovského a podpora 300 zl. na výpravu Theoretické astronomie prof. G. Grussa; mimo to navržena prof. J. N. Woldřichovi podpora 100 zl. k dalšímu zkoumání stanice diluviálního člověka v Jenerálce a prof. A. Kuštovi podpora 100 zl. na práce geologické.

Ve schůzi třídní dne 27. března pojednal prof. Vinc. Strouhal o přípravě vakuových lamp k pokusům Röntgenovým, aby zjednány byly fotogramy syté a ostré, i předložil některé novější obrazy vlastními lampami obdržené. (Výklad otištěn ve Věstníku.) V diskusi po té zahájené pojednal prof. B. Brauner o odchylné konstrukci praeparátů vakuových, o nichž jednou zde se byl už zmínil, a kteréž nyní v Anglii užívají. Prof. J. Hlava předložil práci „Pokusy serem vakcinovaných, variolovaných a vakcinovariolovaných zvířat“ do Rozprav. Prof. B. Brauner podal referát o pojednání prof. Fr. Kováře: „O zajímavém fosforečnanu hlinitém z Velkého Tresného u Moravské Olešnice“.

Na základě toho dobrého zdání připojí se práce předložená k rozpravě pod čís. XV. zařaděné.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

Ve schůzi dne 24. dubna konané předložil docent M. Lerch „Úvahy z počtu integrálního“. Prof. J. Hlava pak prof. Dra O. Obrzuta „Příspěvek ke studiu gummat i arteritidy syfilitické“. Prof. Raýman přečetl referát o práci p. Emila Votočky „O derivatech karbazolu“.

Posudek příznivý přiměl třídu, že práci přijala do Rozprav. Pro Věstník Akademie přijat prof. Fr. Bayera: Krytický seznam plazů a ryb českého útvaru křídového. Seznam ten jest jakýmsi programem věčšího díla o nových rybách křídového útvaru v Čechách, jež prof. Ant. Frič s prof. F. Bayerem pro Akademii chystají.

Komité slavnosti millenia uherského zve naše geology, hutníky, horníky, inženýry ku sjezdu, jenž 25. a 26. září v Budapešti zasedati bude.

Prof. Dr. Chodounský zašle k výstavě hygienické ve Varšavě pořádané některé ukázky našich publikací lékařských. — Deficit za rok 1895 činí 981 zl. 87 kr.

V Praze, dne 27. dubna 1896.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

V sedění dne 8. května konaném předložena byla práce prof. M. Lercha: O Abelovské transformaci trigonometrických řad; prof. Dr. F. Studnička přečetl svůj referát o pojednání p. Dra Ant. Pleskota: „Příspěvky k theorii eliminace“.

Na základě posudku toho přijata práce do Rozprav.

Prof. G. Gruss podává posudek prací pp. Josefa a Jana Friče: „Kometa Perrine (1895 IV) po průchodu periheliem“, „Kometa 1896 (Perrin-Lamp)“. Obě práce přijaty do Rozprav.

Prof. A. Spina doporučuje pro Věstník referát Dra Vl. Růžičky: „Metamorfosa pigmentová“. Prof. Ant. Frič daroval bibliothece Akademie 3 svazky svého Vídeňskou Akademií podporovaného a cenou Lyellovou poctěného spisu: „Fauna der Gaskohle und der Kalksteine der Permformation Böhmens“. Akademii de Médecine v Paříži budou se posílati výměnou i nelékařské Rozpravy II. třídy, troicko-kjachtskému oddělení ruské společnosti zeměpisné pak Bulletin i Rozpravy obsahu přírodopisného.

V Praze, dne 20. května 1896.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

Ke schůzi dne 5. června konané zaslal pan Charles Hermite, člen Pařížské Akademie a náš člen přespolní, osvědčení soustrasti nad ztrátou, již Akademie utrpěla úmrtím Jeho cís. a král. Výsosti pana arcivévody-protektora Karla Ludvíka.

Po té čten děkovací dopis přespolního člena p. W. Ramsaye. Čten referát o pojednání p. Dra Em. Formánka: Příspěvek ku poznání kachexie strumiprivní; referát o pojednání p. Dra K. Švehly: Experimentální studie o vlivu protatého a zaníceného čivu bloudivého na dýchání; referát o práci p. Dra Ladislava Syllaby: „O vzájemném poměru akutní anginy a hltanu vůbec ku prudkému hostci kloubnímu.

Na základě referátů jsou práce přijaty do Rozprav.

Prof. Č. Strouhal pojednal o fotografování paprsky kathodovými ve vakuu, a prof. B. Raýman předložil práci: O uhlohydratech z hlíz cyclamen europaeum.

Prof. MUDr. J. Deylovi udělena na základě návrhu sekce lékařské ze Šíchova fondu subvence 722 zl. 23 kr., aby pokračoval v pracích anatomických, jichž prvá část v Rozpravách Akademie byla uveřejněna; prof. MUDr. O. Obrzutovi navržena subvence 300 zl. k histologickému studiu amyloidní degenerace (dle referátu prof. Hlavy a Janošíka).

Komise stipendijní navrhla:

stipendium cestovné 200 zl. docentu Dru Filipu Počtovi ke studiu silurských korálů ve sbírkách Mnichovských;

stipendium badatelské 200 zl. Dru Augustu Krejčímu ke studiu minerálů okolí Píseckého;

stipendium studijní 200 zl. asistentovi Frant. Smyčkovi ke zpracování zkamenělin útvaru devonského.

Návrhy ty doporučeny valnému shromáždění.

Ve schůzi dne 19. června konané předloženy práce: prof. B. Braunera: „O působení sírovodíku na soli měďnaté", „O argonu a heliu" a „Příspěvek k chemii thoria"; prof. B. Raýmana a Dra O. Šulce: „O působení vody na sacharosu". Práce zařaděny v Rozpravy třídní. Na to čteny referáty o pracích předložených: Referát o práci pana Stan. Růžičky: „Pokusy o umělém zažívání krycího epithelu různých sliznic." Referát o pojednání p. Dra Karla Švehly: „O účinku šťávy brzlíkové na oběh krevní a o tak zvané „mors thymica" u dětí". Bacillus pyocyaneus. Studie klinická, biologická a experimentální. Napsal Dr. Ot. Kukla, asistent chirurgické kliniky.

Práce ty přijaty do Rozprav.

Oznámeny pak jsou práce: prof. G. Kabrhela: „Bakteriologické zkoumání znečišťování a samočištění řek"; Dra O. Kukly: „O chylosních cystách mesenteria.

Přespolní člen p. Ch. Hermite zaslal spis Soninův: „Sur les polynômes de Bernouilli" a svůj vlastní: „Sur une extension du théorème de Laurent," kterážto díla třída s díky přijala pro knihovnu Akademie.

V Praze, dne 20. června 1896.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

Třída III.

Ve schůzi třídy III. dne 3. ledna 1896 konané prof. Ant. Truhlář soukromě přednesl od kommisse, do níž kromě referenta byli zvoleni prof. Dr. Kvíčala a prof. Dr. Gebauer, návrh stran oslavení 50letého panování Jeho Veličenstva. Návrh byl jednomyslně schválen. Z praesidia oznámen a na vědomí přijat knihkupecký výkaz prodaných kněh ve třídě III.; čini za rok 1894 brutto 135 zl. 20 kr. a netto 94 zl. 64 kr. Po té čteny referáty o některých spisech, jiné pak ku posouzení novým referentům uloženy. Přímo do tisku dán byl nový spis prof. Dra Kvíčaly „Příspěvky ku

Platonovi". — Skriptoru Ferd. Menčíkovi povoleno 200 zl. jakožto dodatečná podpora na vydání Velikonočních tří her; má III. třídě zdarma poslati 25 výtiskův těchto her.

V Praze, dne 10. ledna 1896.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Dne 28. února 1896 slavné praesidium Č. Akademie oznámilo třídě III., aby se přijímaly a tiskárně odevzdávaly jen takové rukopisy, které by byly zcela hotovy a úplně k tisku připraveny. K vyzvání praesidia třída vykonala novou volbu do Archaeologické kommisse. Zvoleni byli členové dosavadní opět, totiž: prof. Dr. Kvíčala, prof. Truhlář a sekr. Tieftrunk. Ostatní volby odloženy. Kommisse, která ve schůzi lednové navrhnouti měla, jak nový příspěvek ku Slovníku Kottovu vydán býti má, navrhla, by zřízena byla při třetí třídě sekce lexikografická a dialektologická. Referent této kommisse prof. Antonín Truhlář podal v této schůzi příslušný návrh, který byl třídou schválen.[1]) Prof. Kotta nový příspěvek k jeho slovníku vyjde jako první číslo dotčené nové sekce. Tím byl úkol zvolené kommisse vykonán, i bude k dalšímu rozvoji nové sekce též nové kommisse potřebí. Také začalo se rokovati o rozmnožení třídy III.; další však jednání o tom odloženo ku příští schůzi. Po té Historickému spolku v Praze navržen byl příspěvek 100 zl. na přípravné práce pro bibliografii historickou. Konečně třída ustanovila honoráře za některé referáty.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Ve třídní schůzi dne 27. března 1896, po přečtení některých praesidiálních dopisů, jednáno o žádostech za podpory. Tak podána zpráva o bibliografickém badání Dra Ant. Podlahy. Navrženo mu 100 zl. na další zkoumání v Čechách a na Moravě. K žádosti Spolku českých professorův navrženo 150 zl. na podporování časopisu Věstníka, jejž onen spolek na prospěch vědě, literatuře a škole vydává. Rovněž III. třída svolila, by se všecky spisy třídou vydané posílaly na výměnu redakci „Živé Stariny" v Petrohradě.

V Praze, dne 30. března 1896.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

[1]) Zní takto:

„Oddělení pro práce lexikografické a dialektologické."

1. Úkolem oddílu pro práce lexikografické a dialektologické jest sbírání, třídění, pořádání, zkoumání, zpracování a vydávání materiálu lexikografického a dialektologického, pokud toho vědecké potřeby jazyka českého vyžadují.

2. K řízení prací sem spadajících ustanovena budiž z odborníků, a to pokud možno z třídy samé, stálá kommisse vědecká. Kommisse tato skládejž se nejméně ze tří členů třídou volených a budiž dle potřeby rozšiřována i doplňována. Volba konej se vždy na dobu tří let.

3. Zvolená kommisse ustanoviž si se schválením třídy svůj pracovní a jednací řád, i vyhledávejž vůbec spůsoby, kterýmiž by se úkol oddělení lexikografického a dialektologického nejzdárněji naplňoval.

4. Práce kommisse buď sestavené nebo schválené předkládají se třídě ku přijetí a uveřejňují se v Archivu pro lexikografii a dialektologii.

Ve třídní schůzi, 30. dubna 1896 konané, vyřízeny byly nejprv některé zprávní věci, mezi nimi přečten a schválen účetní závěrek za rok 1895. Dále vykonány byly volby do všech skupin pro vydávání pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, do kommisse pro vydávání prací dialektologických a slovníkářských, konečně do volební kommisse. Přiřknuto prof. Vavř. Duškovi 100 zl. jakožto část loňského stipendia v reservě uložená. Dru Krausovi navrženo 100 zl. na cestu do Dánska, Dr. Jos. Karáskovi v Praze a Jos. Urbanovi ve Vídni 100 zl. ku společnému literárnímu podniknutí. Též třída jednohlasně navrhla prof. Dru Gebauerovi 600 zl. jakožto podporu na práce vědecké. Jiné žádosti za podpory přiděleny referentům. Konečně určena dvě stipendia po 200 zl. ve prospěch dialektologie české a rozepsán konkurs, jak následuje:

„Třída III. České Akademie rozepisuje opět dvě stipendia po 200 zl. na sbírání a spracování materiálu k české dialektologii. Žádosti s příslušnými pracemi dialektickými ať se České Akademii dodají do 20. května 1896, sebraný pak a zpracovaný materiál budiž tam předložen do konce května 1897."

V Praze, dne 3. května 1896.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Ve schůzi dne 29. května 1896 nejprv přečtena některá praesidiální sdělení, a pro rozličné úkoly referenti jmenováni. Dále čteny byly referáty o spisech, a publikace třídní povoleny učitelskému ústavu v Jičíně a některé spisy Jednotě musejní v Prostějově. — Ježto doba, na kterou funkcionáři České Akademie zvoleni byli, ku konci se chýlí, vykoná se ve valném shromáždění červnovém (27. června) nová volba funkcionářů, kterým je potřebí Nejvyššího schválení, t. j. předsedy Akademie, předsedů třídních a gener. sekretáře. Volby třídních sekretářů a členů správní kommisse pak vykonány budou ve valném shromáždění koncem října t. r. Proto praesidium Akademie žádá, aby III. třída návrhovou volbu svého předsedy vykonala před 27. červnem t. r., návrhovou pak volbu svého sekretáře před 30. říjnem t. r.; do této doby má se třída i snésti na kandidatuře dvou členů správní kommisse, jež se volí z řádných členů třídy.

V Praze, dne 31. května 1896.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Ve schůzi dne 25. června 1896 vyřízeny nejprv některé správní věci. Po té navržena dvě stipendia po 200 zl. suppl. professorům Dru Flajšhansovi a Hruškovi, pak prof. Duškovi podpora 200 zl. na další práce dialektologické. Dále čteny referáty; na základě jich navrženy: podpora 100 zl. prof. Prusíkovi na časopis „Krok", spisovateli Hippmannovi podpora 50 zl. na druhý díl „La Nation Tchèque"; prof. Dru Práškovi podpora 300 zl. na studium klínopisné v Berlíně. Z obšírného díla „O skladbě veršů v Iliadě a Odyssei" od gymn. řed. Zahradníka má první část obsahující 60 archů rukopisu vyjíti o sobě. Třída též jednomyslně usnesla se na tom, aby práce Dra Hanuše „Nebeský a spisy jeho" k žádosti výboru Matice České vydána byla od Akademie na základě smlouvy ze dne 13. května 1895. Potom rozděleny některé práce nové referentům, a mnohé honoráře ustanoveny za referáty.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Třída IV.

Ve schůzi dne 20. ledna 1896 vykonána volba do společné kommisse v příčině vydání spisu jubilejního na oslavu 50letého panování Jeho Veličenstva, taktéž volba porot a to v příčině cen výročních i stipendií cestovních, badatelských nebo studijních ve všech odborech. Příslušný konkurs rozepsán, jak následuje:

Třída IV. rozepisuje dle § 2. a) stanov pro každý ze tří odborů (literární, hudební a výtvarný): první cenu 1000 zl., druhou cenu 400 zl. a dvě ceny třetí po 250 zl. O ceny mohou se ucházeti členové Akademie a jich prostřednictvím i jiní čeští literáti a umělci a to pracemi r. 1895 vydanými, pokud se týče provedenými nebo předvedenými, jež nebyly posud jinde cenou poctěny. Členové Akademie nebo některý odbor třídní neb i třída mohou též o své ujmě přihlásiti ke konkurenci vynikající, v dotčeném období provedené práce jiných literátů neb umělců. Soutěžiti mohou i rukopisné práce k tisku zcela připravené a dobře čitelné. Umělci výtvarní podejtež fotografický obraz díla a vytknětež, kde jest toho času originál. Lhůta podací trvá v odboru literárním a hudebním do 31. července, v odboru výtvarném do 30. října 1896. K podáním pozdějším nebo platných ustanovení nešetřícím nebude přihlíženo. Ceny se prohlásí ve valném shromáždění slavnostním dne 2. prosince 1896. — Po návrzích třídy IV. udělí se mimo to r. 1896 v každém z dotčených tří odborů po stipendiu 200 zl. (badatelském, studijním nebo cestovním) a to na základě výkonů za nejlepší uznaných. Výkony jest doložiti způsobem při cenách naznačeným; v odboru výtvarném stačí zde též návrh u výkresu zcela dohotovený. Lhůta podací trvá do 31. května 1896. — Konečně bude ve IV. třídě propůjčena studijní podpora Klementy Kalašové (100 zl.) mladému, nadanému hudebnímu skladateli neb i skladatelce české národnosti. Žádosti, doložené vlastní skladbou hudební, podati jest Akademii do 1. května 1896.

Sborníku světové poesie navržena obvyklá roční podpora 500 zl. a vyřízeny některé věci redakční. — Jiné žádosti za podpory přikázány referentům. — Usneseno upustiti od vydávání umělecké revue a rozděliti summu k účelu tomu chystanou mezi jednotlivé odbory dle toho, jak k ní přispěly. Konečně učiněna některá opatření v příčině půjčování časopisů a podány návrhy na odbírání listů nových.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Ve schůzi třídní dne 10. února 1896 přečten přípis veleslavného výboru zemského ze dne 15. ledna 1896 č. 3121, kterýmžto se oznamuje smlouva učiněná o pořízení modellu sochy sv. Václava, a vysloven jednomyslně souhlas IV. třídy s tímto opatřením, tak že velesl. výboru zemskému se postoupí k tomu konci — ve lhůtách smlouvou stanovených — nejen summa 15.000 zl. věnovaná nejmenovaným příznivcem, ale i výtěžek sbírek, který byl České Akademii odevzdán od sl. rady král. hlavního města Prahy. Dále jednalo se o některých žádostech za podpory na práce a podniky, pak o darování publikací, a vyřízeny běžné záležitosti správní.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Schůze dne 3. března 1896. Resignace p. Macharova (důvodů této neudává ve svém podání) vzata k vědomosti. — Přiděleny nové žádosti za podpory a nové překlady pro „Sborník světové poesie" referentům. Učiněn návrh na změnu § 46. jednacího řádu, aby mohl dán býti na programm příští schůze.

Schůze dne 13. března 1896. Vykonány volby do archeologické kommisse a zvoleni pp. J. Hlávka, Al. Jirásek, J. Lier na příští třiletí. Přijat návrh na dodatek k § 46. jednacího řádu, aby k uzavírání v třídě stačila přítomnost 8 členů mimo předsedu, když uplyne půl hodiny od času, na který byla schůze ustanovena. Vyřízeny některé věci správní a bibliotečni.

V Praze, dne 14. března 1896.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Ve schůzi dne 14. dubna 1896 zvolena porota v příčině rozepsaných cestovních stipendií, jež se udělí na základě prací malířských a sochařských vystavených v Rudolfinu r. 1896. Do této poroty zvoleni veškeří členové sekce výtvarné IV. třídy vyjímajíc pp. architekty. Dále navrženy podpory a to: p. Jak. Arbesovi 300 zl. na nové romány „Štrajchpudlíci" (II. díl), „Ukřižovaný" a „Sirena Thalie", pak p. K. Weissovi 350 zl. na nové skladby hudební. — Kromě toho vyřízeny některé záležitosti správní, a usneseno odebírati časopis „Pan" na útraty třídy z položky mimořádných vydání.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Ve schůzi dne 13. května 1896 oznámen úsudek poroty v příčině cestovních stipendií, udělených třem mladým umělcům za díla v Rudolfinu vystavená. Schválen návrh účetní závěrky za rok 1895. S vděčností uvítán návrh mim. člena p. Eduarda Jelínka v příčině získání literární pozůstalosti Boleslava Jablonského. Konečně do redakčního komitétu pro vydání spisu na oslavu jubilea Jeho Veličenstva zvoleni pp. Mařák, Vrchlický a Chvála.

Ve schůzi dne 21. května 1896 vykonána byla návrhová volba předsedy a sekretáře IV. třídy a sjednána kandidatura dvou členů správní kommisse.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Ve schůzi dne 24. června 1896 povoleno na zakoupení fotografií z výstavy Národopisné 125 zl. — Přiřknuta stipendia cestovní resp. badatelská a studijní po 200 zl. a sice spisovateli p. Jar. Kvapilovi, hudebnímu skladateli p. Karlu Weissovi a malíři p. Frant. Doubkovi. — Sochaři p. V. Amortovi navržena podpora 500 zl. na dílo sochařské za obvyklých podmínek, p. Dru Jos. Karáskovi podpora 100 zl. k uhrazení nákladu na vydání „Sborníku Čechů dolnorakouských". — S povděkem a jednomyslně přistoupeno k návrhu o založení fondu dvorního rady Matěje rytíře Havelky, choti jeho Růženy a vnuka Karla rytíře Pippicha-Havelky ve prospěch české tvorby poetické dle přiložených stanov. — Pozůstalost Bol. Jablonského, darovaná IV. třídě p. Drem Muczkowským, postoupena v uschování Českému Museu za téže podmínky, za kterou od dárce IV. třídou byla přijata. — Vzhledem k urážkám, které ve svých podáních k Akademii si dovolil sou-

kromý učitel Jan Váňa, sneseno, že IV. třída již nižádné podání jeho nepřijme. — Na konec vyřízeny drobnější záležitosti, týkající se „Sborníku světové poesie", pak některé správní věci.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Zprávy o činnosti kommisse správní.

Ve schůzi dne 31. října 1895 vzata vědomost výkazu zemské účtárny o jmění České Akademie, jak se jevilo koncem září t. r., pak účtu kommissionářova z prodaných r. 1894 publikací Akademie; schváleno dodatečně zakoupení cenných papírů pro fond Klementy Kalašové, předloženo přirovnání dosavadních vydání společných a třídních ku příslušným položkám rozpočtovým, přijaty návrhy gener. sekretáře v příčině prodejných cen nově vytištěných publikací a sneseno doporučiti valnému shromáždění některé žádosti za darování publikací společných. Dále přijat praesidialný návrh rozpočtu příjmů a společných vydání Akademie na rok 1896, na základě něhož má každá třída nárok na dotaci 10.000 zl. r. m., konečně schváleny účty od poslední schůze došlé.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Ve schůzi kommisse správní dne 28. listopadu 1895 předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie na konci října 1895, pak výkaz účetní dle 2. odstavce § 73. řádu jednacího a přisvědčeno k dotazu velesl. výboru zemského v příčině zakoupení nových cenných papírů za došlé příspěvky ku jmění kmenovému. Předseda oznámil, že u zemské banky království Českého jsou uloženy 2000 zl., jež nejmenovaný příznivec věnoval na stipendia pro mladé umělce výtvarné, a že IV. třída již rozepsala příslušný konkurs. Předloženy návrhy třídní o podporách na práce a podniky dle § 2. lit. *b*) stanov, pak návrh I. třídy o přisouzení ceny slavnostní, a doporučují se vesměs valnému shromáždění. Ke usnesením II. třídy v příčině dvou podpor z úroků fondu MDra. Josefa Šíchy přisvědčeno, tolikéž k rozhodnutí třídy IV o cenách výročních. Dále sneseny návrhy valnému shromáždění o darování společných publikací Akademie. Co se týče přírostku 4000 zl. dotace státní, usneseno podati valnému shromáždění návrh, aby z něho se obrátily na potřeby společné 2000 zl. (518·76 zl. k uhrazení schodku z r. 1894, 281·24 na potřeby pro kancelář a místnosti, 1200 zl. na mimoř. vydání); zbývající 2000 zl. připadají třídám rovnými díly. Rozpočet příjmů a vydání na r. 1896 navržen takto:

Příjem:

1. Úroky ze jmění kmenového	zl.	11.967
2. Úroky z fondu reservního	„	280
3. Interkalární úroky z peněz v zemské bance uložených	„	1.200
4. Dotace zemská	„	20.000
5. Dotace státní	„	20.000
úhrnem . . .	zl.	53.447.

Vydání společná:

1. *a*) Potřeby kancelářské	zl. 700		
b) Vazba publikací	„ 450		
c) Topení	„ 250		
d) Osvětlování	„ 50	zl.	1.450
2. Společné publikace		„	3.200
3. Valná shromáždění		„	150
4. Kommisse a referáty		„	100
5. Systemisované remunerace		„	6.253
6. Bibliotheka		„	1.000
7. Mimořádné výlohy		„	294
8. Fondu reservnímu		„	600
9. Dotace kommisse archaeologické		„	400
úhrnem		zl.	13.447.
Odečte-li se společné vydání od příjmu		zl.	53.447,
zbude		zl.	40.000,
pročež náleží každé třídě		zl.	10.000.

Proti návrhům rozpočtů třídních nečiněno námitek. Konečně schváleny účty došlé od schůze poslední.

Josef Šolín, t č. gener. sekretář.

Ve schůzi kommisse správní dne 15. ledna 1896 mimo některá jiná praesidiálná oznámení předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie za měsíc prosinec 1895, pak účetní výkaz dle 2. odst. § 73. j. ř., pokud se týče záležitostí společných; ustanoveny prodejní ceny nových publikací, přistoupeno k nabídnuté výměně se spisy university Jurjevské, pokud jde o publikace společné, a jednáno o zvýšení cen za sazbu a tisk, v kteréžto příčině správní kommisse přivolila ku zvláštní přirážce 10% při publikacích ročníku 1896, uzavřela však podniknouti během tohoto roku nové řízení offertní. Na konec schváleny účty došlé od schůze poslední.

Josef Šolín, t. č. gen. sekretář.

Ve schůzi kommisse správní dne 16. března 1896 předložen výkaz účtárny zemské o jmění kmenovém a jiných fondech České Akademie hledíc ku stavu na konci února 1896, a přečteny přípisy veleslavného výboru zemského oznamující, že slavný sněm království Českého vzal vědomosť účetní závěrky ze jmění České Akademie a příslušných fondů na konci roku 1895, jakož i zprávy praesidiálné, podané mu dle § 32. stanov. Zároveň předložen výkaz účetní dle 2. odstavce § 73. j. ř. Po návrhu gener. sekretáře ustanoveny prodejní ceny nových publikací Akademie a jednáno o návrzích tříd v příčině podpor dle § 2. stanov, pak o usneseních třídy II. v příčině podpor z úroků fondu Šíchova. Zvýšení honoráře za obraz Jeho Jasnosti pana náměstka protektorova připadne částkou 200 zl. na účet společný: 100 zl. převezme tř. I., po 50 zl. třídy II. a III. Návrh prof. Dra Studničky, aby Almanach České Akademie obsahoval i podobizny členů zemřelých, odročen ke schůzi příští, do které jest generálnímu sekretáři opatřiti zevrubnější dáta v příčině spůsobu reprodukce a příslušného nákladu. Dále jednáno o žádostech za darování a výměnu publikací společných, a schváleny účty došlé od schůze poslední.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Ve schůzi kommisse správní dne 26. června 1896 předložen byl výkaz účtárny zemské za měsíc květen o kmenovém jmění České Akademie a zvláštních fondech při ní zřízených, pak výkaz účetní dle 2. odst. § 73. jedn. ř., a podána zpráva o přijetí odkazu zvěčnělé paní Růženy šlechtičny Havelkové. Dále vzata vědomosť zprávy revisora pana c. k. účetního rady Blomanna o účtech Akademie za r. 1895; navržená ode tříd a praesidia závěrka účetní doporučuje se valnému shromaždění. Tolikéž doporučeny návrhy tříd o propůjčení podpor a stipendií dle § 2. lit. *b*, *c* stanov a přisvědčeno ku snesení II. třídy v příčině podpory z fondu Šíchova. Sneseny dva návrhy o darování publikací společných. K návrhu, aby z odkazu pí. Růženy šlechtičny Havelkové zřízen byl zvláštní „fond dvor. rady Matěje rytíře Havelky, choti jeho Růženy a vnuka Karla rytíře Pippicha-Havelky“ ve prospěch české tvorby básnické, přisvědčily všecky třídy; správní kommisse doporučuje tolikéž návrh ten valnému shromaždění. Na konec schváleny účty od poslední schůze předložené.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Zprávy o činnosti valných shromaždění.

Ve valném shromaždění dne 18. března 1896 vzata toho vědomosť, že IV. třída ve schůzi dne 10. února jednomyslně projevila souhlas s opatřeními velesl. výboru zemského v příčině modellu sochy sv. Václava, pročež se na základě snesení valného shromaždění ze dne 1. prosince 1894 odevzdá velesl. výboru zemskému nejen summa 15.000 zl., kterou Akademii věnoval nejmenovaný dárce na pořízení modellu, ale i výtěžek sbírek z r. 1879, který sl. rada král. hl. města Prahy Akademii k témuž účelu postoupila; výslovné přivolení sl. rady městské, za něž praesidium žádalo, došlo v těchto dnech. Z uložení Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana arciknížete Ludvíka Salvatora dodán Akademii darem V. díl skvostného díla „Die Liparischen Inseln“; vys. c. k. ministerstvo vyučování zaslalo prostřednictvím velesl. c. k. místodržitelství spis „Ilg, Kunstgeschichtliche Charakterbilder aus Österreich-Ungarn“; vys. c. k. ministerstvo financí darovalo „Mittheilungen des k. k. Finanzministeriums, II. Jahrgang 1. Heft“; od velesl. c. k. místodržitelství došla „Studijní nadání v království Českém sv. III.“, pak „Zdravotní zpráva za rok 1894“. Kuratorium národopisného musea českoslovanského oznamuje, že České Akademii výměnou za její publikace bude věnován výtisk díla „Národopisná výstava českoslovanská v Praze r. 1895“; p. Vendelín Mácha, majetník realit na Smíchově, daroval „Petermann's Geographische Mittheilungen“, pak „Ergänzungshefte zu Petermann's Mittheilungen“, celkem 58 svazků. Všem dárcům vzdány díky. Dále vzata vě o-mosť poděkování Její Excellence paní hraběnky Irmy Taaffové za věnec, zaslaný na rakev zvěčnělého chotě jejího, pak došlých děkovacích přípisů za volbu do Akademie, za udělené ceny a za poslané publikace. Členství Akademie se vzdal p. J. S. Machar, dopisující člen IV. třídy. Návrhy třídní o podporách dle § 2. lit. *b*) stanov přijaty, tolikéž i návrhy tříd a správní kommisse o darování publikací Akademie. Do smírčího soudu na r. 1896 zvoleni dosavadní členové (dvor. rada Ott, prof. Lad. Čelakovský a prof. Kvíčala), jakož i náhradníci (Dr. Pavlíček, dvorní rada Eiselt a prof. Mourek).

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

V mimořádném valném shromáždění, svolaném ke dni 20. května 1896, promluvil předseda vrch. stav. rada Josef Hlávka, jak následuje:

„Jest mi vykonati smutnou povinnost a oznámiti s těžkým srdcem sl. Akademii, že odvolán jest na věčnost náš vysoce ctěný a milovaný protektor, Jeho cís. a král. Výsost nejjasnější pan arcikníže Karel Ludvík.

Zemřel včera dne 19. května.

Stojíme pod dojmem nejbolestnějšího zármutku a všeobecné hluboké soustrasti, jež spůsobilo úmrtí nejjasnějšího arciknížete nejen v rodině našeho nejmilostivějšího císaře a krále, ale i u všech národů naší společné říše, zvláště pak u veškerého národa českoslovanského, který v zesnulém ztratil svého nejupřímnějšího příznivce a nejhorlivějšího podporovatele všech svých zájmů kulturních a národohospodářských.

Česká Akademie pak především ztrácí v zesnulém onu velikomyslnou blahosklonnost, která ji po vše trvání protektorátu Jeho cís. a král. Výsosti blažila a tak zdárně přispívala ke všem dnešním úspěchům našeho mladého, pro náš národ tak vysoce důležitého ústavu.

Nehodlám dnes, pln žalu a zármutku, vzpomínati jednotlivých událostí, aniž ukazovati k jednotlivým vynikajícím a pro nás nade vše cenným činům, kterými první náš protektor na všechny časy si získal vděčnost České Akademie nejvyšší měrou.

Jsem přesvědčen, že dlouhá řada blahosklonně nám prokázaných milostí, jich cena, jich význam pro veškerou naši činnost, pro upevnění našeho postavení dočasného a zajištění naší budoucnosti tane nám posud živě na mysli. a že utkví po všechny časy ve vděčných srdcích našich i bude v dějinách ústavu našeho zapsána písmem zlatým.

Pohled a vzpomínka na tento zářící obraz velikomyslnosti, která veškeré jednání Jeho cís. a král. Výsosti jakožto ochránce naší Akademie ovládala, jest nám jedinou skutečnou útěchou v zármutku z nenahraditelné ztráty, kterou jsme utrpěli, a bude nám povždy nejcennější památkou na nejjasnějšího prvního protektora naší České Akademie.

Nehynoucí čest a sláva budiž jeho památce!“

Shromáždění vyslechlo stojíc proslovení předsedovo.

Předseda oznamuje dále, která neodkladná opatření byla učiněna, žádaje za dodatečné jich schválení.

Především odebrala se praesidiální deputace k Jeho Excellenci panu místodržiteli království Českého, aby projevila jmenem Akademie nejhlubší soustrast v příčině úmrtí Jeho cís. a král. Výsosti — prosíc, aby nejuctivější ten projev bylo známen Jeho Veličenstvu našemu nejmilostivějšímu císaři a králi.

Dále projevilo praesidium telegraficky nejhlubší soustrast České Akademie nejvyššímu hofmistru zvěčnělého arciknížete — prosíc zároveň, aby projev ten byl přednesen Její cís. a král. Výsosti nejjasnější paní arcikněžně Marii Terezii. Zároveň vzneslo praesidium k Jeho Jasnosti panu náměstku protektorovu jakož i k Jeho Excellenci panu místodržiteli prosbu, aby ráčili

k tomu působiti, by deputace České Akademie mohla se účastniti pohřbu nejjasnějšího protektora. Dle došlého v té příčině telegrammu má vyslati Akademie ku pohřbu deputaci dvoučlennou.

Nenahraditelné ztráty, kterou Česká Akademie utrpěla, dána bude zvláštním smutečním oznámením vědomosť všem členům, jakož i ústavům vědeckým, literárním a uměleckým, s nimiž jest Akademie ve spojení.

Na rakev Jeho cís. a král. Výsosti položen byl věnec České Akademie.

Shromáždění schválilo všecka tato opatření praesidiálná; ku pohřbu vysláni předseda Akademie a předseda I. třídy.

Ve valném shromáždění dne 27. června 1896 přečten přípis Jeho Jasnosti pana náměstka protektorova, oznamující nejvyšší potvrzení volby professora Williama Ramsaye za přespolního člena II. třídy, pak děkovací telegramm Její cís. a král. Výsosti nejjasnější arcikněžny Marie Terezie za osvědčení soustrasti, dále přípis Jeho Excellence pana nejvyššího komoří v příčině IV. ročníku publikací Akademie, vřaděného do cís. a král. rodinné bibliotheky svěřenské, jakož i další přípis Jeho Excellence, kterýmžto se Akademii zasílá rytina, zdělaná dle Defreggerova obrazu „Odevzdání císařských darů Ondřeji Hoferovi ve dvorním hradě Innsbruckém". Slavná Společnosť vlasteneckých přátel umění zaslala Akademii darem medalii raženou na památku stoletého trvání této společnosti; dvorní rada prof. Dr. Eduard Albert daroval Akademii 145 děl o 216 svazcích; pan hrabě František z Lützova na Žampachu poslal darem své dílo „Bohemia, an historical sketch". Soustrastných přípisů, došlých v příčině úmrtí Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana protektora, vzata vědomosť, tolikéž přípisů děkovacích za zvolení do Akademie, za udělené podpory a stipendia, pak za darované publikace. Závěrka účetní za rok 1895, navržená ode tříd a praesidia a doporučená od správní kommisse, schválena, a účtujícímu kancelářskému řediteli p. Josefu Kořánovi dáno absolutorium. Po návrzích třídy I. uděleno 6 podpor summou 1125 zl. a 4 stipendia summou 600 zl.; po návrzích II. třídy 2 podpory summou 700 zl. a 3 stipendia summou 600 zl.; po návrzích III. třídy 10 podpor summou 1830 zl. a 4 stipendia summou 700 zl.; po návrzích IV. třídy 4 podpory summou 1250 zl. a 3 stipendia summou 600 zl. Návrhy tříd a správní kommisse o zasílání publikací Akademie zdarma různým vzdělavacím ústavům a veřejným bibliothekám vesměs přijaty. K návrhu, podanému od paní Zdeňky Hlávkové, rodem šlechtičny Havelkové, a p. JUDra Karla Pippicha, aby z odkazu pí. Růženy šlechtičny Havelkové zřízen byl zvláštní „fond dvor. rady Matěje rytíře Havelky, jeho choti Růženy a vnuka Karla ryt. Pippicha-Havelky na udílení cen pro díla české poesie", přisvědčily na základě § 30. stanov všecky třídy i správní kommisse; valné shromáždění pak přijavši návrh ten schválilo i navržená podrobnější ustanovení, jak níže se uvádějí. Zároveň sneseno po návrhu I. třídy, aby pí. Zdeňce Hlávkové, která dědického práva svého se vzdala, jakož i p. JUDru Karlu Pippichovi, který čtvrtinu pozůstalosti po zákonu mu přisouzenou postoupil ve prospěch dotčeného fondu, vzdány byly vroucí díky jménem valného shromáždění. Na konec vykonána volba předsedy Akademie, předsedů třídních a gener. sekretáře na příští tříletí. Zvoleni jsou vesměs funkcionáři dosavadní; volbě potřebí nejvyššího schválení.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

STATUT

fondu dvorního rady Matěje rytíře Havelky, jeho choti Růženy a vnuka Karla rytíře Pippicha-Havelky k udílení cen pro díla české poesie.

(Přijat valným shromážděním dne 27. června 1896.)

1. Z jmění pozůstalostního, České Akademii po paní Růženě šlechtičné Havelkové připadajícího a pozůstalostí Karla rytíře Pippicha-Havelky doplněného, budiž po srážce všelikých poplatků a nákladů pozůstalostních utvořen při České Akademii zvláštní fond s názvem „fond dvorního rady Matěje rytíře Havelky, jeho choti Růženy a vnuka Karla rytíře Pippicha-Havelky k udílení cen pro díla české poesie".

2. Tento fond služiž k tomu, aby z důchodu jeho Česká Akademie, pokud se týče IV. třída její, v odboru literárním udílela ceny vynikajícím českým dílům z oboru dramatické tvorby, pak veršované poesie mimodramatické, a to podle těchto pravidel:

a) Po uplynutí prvého roku, čítajíc od zřízení tohoto fondu při České Akademii, budiž udělena jedna cena repraesentující celý důchod fondu (nejméně summou 800 zl. vyměřená) poměrně nejlepší české práci dramatické, celý divadelní večer vyplňující, nechť veršem nebo prosou psané, ale každým způsobem opravdové hodnoty literární a divadelní, která buď v posledních dvou letech před udělením ceny byla tiskem vydána (případně také na jevišti provedena, ač okolnost ta nerozhoduje), nebo která vůbec v rukopisu dosud netištěném České Akademii se podá za účelem udělení této ceny, a která jinou nějakou cenou dosud poctěna nebyla.

Tiskem vydané práce nemusejí býti zadávány, ač doporučuje se tak učiniti, by každé nedopatření se předešlo. (Pokrač.)

Personalie.

Dne 5. listopadu zemřel v Kodani slavista univ. professor Dr. Karel *Verner*, jenž objevil v germanštině důležitý zákon hláskoslovný, po něm Vernerův zvaný. — Dne 7. listopadu skonal v Kroměříži nelezasloužilý prvoředitel tamního cís. kr. gymnasia Frant. *Višňák*. — Jan *Šebek* stal se zatímním hlavním učitelem na paedagogii v Kutné Hoře.

Listárna redakce.

P. *V. X. S.* Váš příspěvek přijde co nejdříve na řadu. Těší nás Vaše uznání; Krok už skutečně přinesl mnoho výborných článkův z různých per. Čím více se v novém roce najde přispěvatelův, tím více se bude zdokonalovati Krok, jenž určen jest učitelstvu všech středních škol českých. Přáním odůvodněným rádi vyhovíme.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

Index filologický.

[1]) Doplněk: sennice říkají na Jilemnictě, viz Švandu Dudáka 1896, 103.

